3. BASKI

Dünya Mitolojisi

Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi

Donna Rosenberg

İMGE kitabevi

Dünya Mitolojisi

Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi

3. BASKI

Dünya Mitolojisi

Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi

Donna Rosenberg

İMGE kitabevi

Donna Rosenberg

İMGE

Dünya Mitolojisi
Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi
Donna Rosenberg *World Mythology*, Contemporary Publishıng Company

1. Baskı: Ağustos 1998
2. Baskı: Haziran 2000
3. Baskı: Ağustos 2003

Yayın Yönelmeni Selntent Çiler *Turan*

Yayıma Hazırlayanlar *Kudret* Emiroglu-Ali *Tartanoglu*

Düzelti Alaattin Topçu

Sayfa Düzeni *Yalçın* Ateş

Grafik Uygulama *Nurafer Kars*

Baskı ve Cill Pelin *Ofset, (312) US 70* 93/94
Donna Rosenberg
3. Baskı
Donna Rosenberg
Dünya Mitolojisi
Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi
Çevirenler

Koray Akten • Erdal Cengiz • Atıl Ulaş Cüce Kudret Emiroğlu • Tuluğ Kenanoğlu • Tahir Kocayigit Erhan Kuzhan • Bengü Odabaşı

İçindekiler

Önsöz

Dünya Mitolojisi, dünyanın her tarafından edebi değerlerini koruyan söylenceleri bir araya getirmektedir. Her söylenceyi sunuşumda, bir ciltlik bir antoloji yazmamı, uzun destanları özetlememi gerektirmiş olsa da, onun ana düğümünü, karakterlerini, biçemini ve özgün kültürel değerini ortaya koymaya çalıştım. Söylenceler coğrafi dağılımlarına göre yedi ana bölümde toplandı: Yunanistan ve Roma, Ortadoğu, Kuzey Avrupa, Britanya, Uzakdoğu ve Pasifik Adaları, Afrika ve Amerika. Kültürler arası karşılaştırma olanağı sağlayarak benzerlikleri ve zıtlıkları ortaya çıkarmak amacıyla, her kültürden yaratılış, bereket ve kahramanlık söylencelerine yer verdim. Her söylencenin girişinde tarihsel arkaplan, edebi çözümleme ve söylencenin çekiciliğinin nedenleri üstüne açıklamalar var.

Söylenceler, gereksinim ve arzularıyla, umut ve korkularıyla insan doğasını, 'insanlık durumu'nu yansıtır. Yaratılış söylenceleri, köken sahibi olma duygusuna yanıt verir. Bereket söylenceleri, önceden sezinlenemeyen bir dünyada gereksinim duyulan ekonomik istikrar duygusunu tatmin eder. Kahramanlık söylenceleri insanlara davranış modelleri sağlar. Söylenceler, her zaman önemini koruyan sorulara verilen kültürel yanıtları yansıtır: Ben kimim? Yaşamımı nasıl geçirmeliyim? Böylece söylenceler, insanları birleştiren ortak konulara ilişkin farklı yaşam biçimlerini yansıtır.

Dünya söylencelerini incelemek, insanın bilgisini, anlayışını ve başkalarını değerlendirme olanaklarım zenginleştirir, önyargılar, kültürel farklılıklara İlişkin klişelerden ve yan tutmaktan kaynaklanır. Dünya söylencelerini inceleyen bir kişi her kültürün ayırt edici yönlerini öğrenir ve bu süreç içinde daha insancıl olur. İnsanların coğrafi dağınıklıklarına karşın, zaman içinde ne kadar benzer olduklarını görür.

Dünya söylencelerini incelemenin aynı derecede önem taşıyan bir yönü de okuyucunun kendisini daha iyi anlaması, kendi yaşamını daha iyi değerlendirebilmesidir. Her kültürün söylence kahramanları gibi, bugün de

insanlar kişisel arzularıyla başkalarına karşı sorumlulukları arasında bir uzlaşma bulabilmek için seçim yapma zorunluluğuyla karşı karşıyadırlar. Bu kahramanlar gibi, bugün de insanlar günlük yaşamlarında üstesinden gelinmez görülen görevlerle baş başadırlar. Amaçlarına ulaşmak istiyorlarsa, onlar da cesur ve kararlı olmak zorundadırlar. Kahramanların incelenmesi, büyük işler kadar karakterlerin de Önemli olduğunu öğretir.

Dünya söylenceleri birçok yaratıcı ve entelektüel çabaya esin vermeye devam etmektedir. Edebiyat, sanat ve müzikten tat alma duygusunu geliştirdikleri gibi tarih, din, psikoloji, antropoloji ve arkeolojiye duyulan ilgiyi de besler.

Donna Rosenberg

Giri

Söylenceler bir toplumun manevi değerlerini yansıtan ciddi öykülerdir. Bu Öyküler bir toplumun dünya görüşünü ve önemli inançlarını temsil ettikleri İçin, o toplumun kültürü tarafından değer verilen ve korunan insani deneyimlerin birer simgesidir. Söylenceler kökenleri, doğal olayları ve ölümü konu edinebilir; ilahların özellikleri ve işlevlerini betimleyebilir ya da kahramanlık öyküleri anlatarak, kahramanca ve erdemli davranışlara birer model oluşturabilir. Folklorik temalar kadar efsanevi öyküler de içerebilir. İnsanları büyük bir evrenin bütünleyici parçası olarak tanımlar ve yaşamın içindeki gizemli ve görkemli her şey İçin bir "huşu" duygusu verir. Söylenceler her kültürün gelişmişliğinin öteki kültürün tavır ve aksiyonlarına bağlı olduğu bir dönemde, kendi kendimizi ve başkalarıyla olan İlişkilerimizi anlamanın en önemli yollarından biridir. Söylenceler bireyler ve onların evrendeki yeriyle ilgilidir. Her ne kadar bizimkilerden çok daha *az* karmaşık toplumlar tarafından yaratılmış olsalar da, düşünen her insanın sorduğu sorulara hâlâ yanıt verir: Ben kimim? Yaşadığım evrenin doğası nedir? Bu evrenle nasıl bir ilişki içindeyim? Hayatta kalabilmek için nelere ihtiyaç duyulur? Kendi yaşamım üstünde ne kadar söz hakkım var? Topluma ve aileme karşı olan sorumluluklarımla kendi arzularım arasındaki dengeyi nasıl kurarım? Nasıl tatmin edici bir hayat sürdürebilirim? Ölümün kaçınılmazlığını kendime nasıl kabul ettirebilirim?

Tüm dünya söylencelerinin ortak odak noktası, insanları bütün küremizde ve bütün tarih boyunca birbirine bağlar. Söylencelerin yanıtladığı sorular, doğal olarak her temanın işlenişi, toplumdan topluma farklılıklar gösterse de çeşitli kültürlerde konu olarak birbirine çok benzeyen bir söylence birikimi yaratmıştır.

Dünya mitolojisinde ortak olan konular şunlardır: İlk ana baba, sıklıkla gökyüzü ve yeryüzü tanrılarıdır. Yaratıcı tanrı, ilk insanları genellikle ağaç, kaya, bitki ve çamur gibi yeryüzü elemanlarından yaratır. Tanrılar

ölümlülere ait en az bir dünyayı, büyük bir tufanla yok ederler. Doğada olduğu gibi evrende de doğum, olgunluk ve ölümden sonra sıklıkla yeniden doğuş gelir. Kahramanlar alışılmadık biçimde doğan, olağanüstü bir güce sahip, Özel silahlarla canavarları öldüren, çetin yolculuklara çıkan, görevlerinin bir parçası olarak yeraltına inen ve alışılmadık bir şekilde ölen tanrı çocuklarıdır.

Birçok söylencenin ayrılmaz parçası da, hayatı yaratan ve evrenin yönelimine egemen olan bir veya birden çok ilahi güce olan İnançtır. Tüm dünyada, ister hayvan ister insan şeklinde olsun, bu ilahlar insan gibi düşünür, davranır ve konuşur. Öncelikle ölümlülere karşı olan tavırları farklılıklar gösterir. Yunan, Mısır, Hint ve Kuzey Amerika tanrıları gibi bazı tanrılar insanların iyiliğini takdir ederler, onlara karşı sevecendirler ve yardımcı olmaya çalışırlar. Kuzey Avrupa, Sümer ve Babil tanrıları gibi bazıları ise, insanların kaderine karşı kayıtsız kalma eğilimindedirler.

Söylencelerin Amaçları

Söylenceler özünde ciddi amaçlı ve eğlendirici hikâyeler olarak ortaya çıkmıştır. Konularının geniş kapsamlı olması yüzyıllar, bazen de binlerce yıl boyunca yaşamalarını sağlamıştır. Söylencelerin ciddi amaçları, ya evrenin doğasını açıklamak (yaratılış ve bereket söylenceleri) ya da toplum üyelerine ait oldukları kültüre göre başarılı olmak için gerekli davranış ve tavırları öğretmektir (kahramanlık söylenceleri ve destanlar).

Belirli bir kültür, yeryüzü ve gökyüzünü ayıran ilahi yaratıklardan başlayarak tüm evrenin yaratılışıyla ilgilenebilir. Büyük kültürlerin çoğu başlangıçta bir veya bir çift tanrının ayırdığı, karmaşa içinde ve şekilsiz bir yığından ibaret olan bir evreni görür. Tanrılar, evrensel düzende özel yerlerini alacak şekilde çoğalır ve yaratıcı tanrı bitkiler, hayvanlar ve İnsanlar biçiminde olmak üzere yeryüzüne hayat verir.

Öte yandan bazı kültürler, sadece kendi toplumlarının köklerini açıklayan ve ulusal ruhu yücelten söylencelerle ilgilenir. Örneğin Navajolar, dört dünya katından beşincisine çıkış yolculuğunu anlatırlar. Benzer şekilde İrlanda Keltleri İrlanda'nın kuruluşuyla ilgilenirler, Japonlar kendi adalarının yaradılışını anlatırlar ve Yorubalar kutsal kentleri İfe'nin ortaya çıkışını betimlerler.

Birçok söylenceye göre, bir tanrı tarafından yaratılmış da olsa İnsanoğlu mükemmel bir yaratık değildir. Birçok kültürde yaratıcı tanrı peş peşe birçok ırkı yaratıp genellikle bir tufan sonucu yok eder. Bu tema tüm dünyada görülebilir: Yunanistan'da yazar Hesiodos, Hindistan'da eski Hindu söylenceleri, Orta Amerika yerlileri Mayaların ve Afrika'da Yoruba'nın söylenceleri... En geliştirilmiş olan tufan söylencelerine ise Sümer/Babilde rastlanır.

Bütün kültürlerde, insanların belli yiyecekleri ve uygarlaşmalarını sağlayacak tarım aletlerini nasıl elde ettikleri anlatılır. Hititlerin Telepinu ve Afrika'nın Dahomey söylencelerinde olduğu gibi bazı söylencelerde,

kızdırılmış ve bereketin yeniden gelmesi İçin yatıştın İm a lan gereken tanrılar vardır. Telepinu söylencesi, tanrının yardımını sağlamak için kullanılan güçlü, metaforik büyüler içerir. Yunanların Demeler ve Persephone söylencesi bir psikolojik karmaşa şaheseridir. Başka kültürlerin söylencelerinde insanlara tarımsal yetenekler kazandıran ilahi bir kişiliğe rastlanır. Virakoça, İnka öncesi insanlara daha karmaşık ve uygar bir yaşam biçimini öğretir. Zufiu, Hint ve Çin söylenceleri gibi diğer söylenceler, bereketi yok etmiş bir canavarı Öldürerek insanları kurtaran, tanrısal ya da yan-tanrısal bir kahraman kişilik ortaya koyarlar.

Bir toplumun kahramanlık söylenceleri ve destanları, o toplumun üyelerine, uygun tavırları, davranışları ve o kültürün değerlerini öğretir. Bu söylencelerin bizim için özel önemi ve değeri vardır. Heyecan verici bir macera öyküsü olmalarından başka, biz bu söylencelerde çok daha büyük ve görkemli biçimde, ama güçlerimizle olduğu kadar zayıflıklarımızla da kendimizi buluruz.

Kahramanlar kendi toplumları için, insan davranışlarının birer modelidirler. Toplumlarına yardımcı olan büyük işler yaparak insanlar için "ölümsüzlük" anlamına gelen ebedi bir üne sahip olmuşlar ve öteki insanlara kendilerine benzeme olanağı tanımışlardır. İçine düştükleri koşullarda, rakip değer sistemleri arasında yollarını bulmaya çalıştıkları güç seçimler yapmak durumunda kalırlar.

Kısmen başardıkları işler ve kısmen de daha düşünceli ve duyarlı insanlar olmalarını sağlayan deneyimleri nedeniyle kahramanlık konumunu kazanırlar.

Kahramanlar yine de tüm dünyada aynı özelliklere sahip değildirler. Akhilleus, Odysseus, Gılgamış ve Sigurd bireylerin çok farklı yollardan ün kazanabileceği kültürlerden gelirler. Bu, onlara kendi kişiliklerini ifade etme olanağı sağlar. Buna karşılık Rama, Hindu kültürünün siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda insandan beklediği uygun ve dürüst davranış şekli olan "darma"yı her zaman aklında tutmalı ve izlemelidir.

Olağanüstü yeteneklerine rağmen hiçbir kahraman kusursuz değildir. Onların kahramanlık nitelikleri kadar insani zayıflıkları da aynı derecede öğretici özellikler taşır. Onların kusurları, herkesin benzer psikolojik ihtiyaç ve çelişkileri olduğundan, sıradan insanların kendilerini onlarla özdeşleştirmelerini sağlar.

Büyük kahramanların pek çoğu ölümlülüğü kabul edemez. Gılgamış Ölümden öyle korkar ki, ölümsüzlüğün sırrını aramak için çok uzun ve tehlikeli bir yolculuğa çıkmayı göze alır. Sonunda güçlüklere göğüs gererek elde ettiği başarılarla yetinebilmeyi öğrenir. Akhilleus onurlu bir ölümle uzun, sıradan bir yaşam arasında tercih yapmak zorunda kalır. Savaş alanında onurunu yitirdiğini anlayınca, yaşamı seçer ve ancak bu seçimin önceden görülemeyecek sonuçları, onun bu kararını değiştirmesini sağlar. Hektor ve Beowulf korkaklık lekesiyle yaşayamayacakları için kahramanca Ölümü seçmek zorunda kalmışlardır.

Pek çok kahramanın tersine Herakles, görevlerini tamamlayınca ölümsüzlüğe ulaşacağım bilir. Ana kaygısı, alçak bir kraldan emir almayı reddettiği için görevlerinden kaçınmak istemesidir. Odysseus, hayatın süresinden çok niteliğine değer verdiğinden, ölümsüzlük fırsatını geri teper. Kendi ölümlü karısını ve krallığının sorunlarını, çok güzel bir tanrıçayla evlenip sıkıcı bir yaşam sürmeye tercih eder.

Kahramanlık söylenceleri, insanların kişisel istekleriyle topluma karşı olan sorumlulukları arasındaki İlişkiyi inceler. Seçim, çoğunlukla can alıcı ama basittir; toplumu kurtarmak için Ölümü göze almalı mı? Ölümü göze alan kahraman ün ve onur sahibi olur, güvenliği tercih edense her ikisini de kaybeder. Herakles ve Beowulf birçok canavarı öldürerek dünyayı daha güvenli bir yer haline getirmiş, Kotan Utunnai'nin kahramanı düşmanlara karşı cesurca savaşarak halkına yardıma olmuştur.

Büyük destanlarda konu aynı, fakat koşullar son derecede karışıktır. Bir Önder kendi arzularını toplumun ihtiyaçlarının önünde tutarsa, hem birey hem de toplum acı çeker. Agamemnon ve Akhilleus toplumsal

onurun, kişinin kendisine olan saygısının anahtarı olması nedeniyle bir köle kız yüzünden tartışırlar. Benzer şekilde Lancelot ve GuİNevere, aşklarını Kral Arthur'a olan bağlılıklarının üstünde tutarak Yuvarlak Masa'yı yok etmiş ve İngiltere'yi iktidar peşinde koşan yerel yöneticilerin eline düşürmüşlerdir. Aeneas, toplumun ihtiyaçlarını kendi arzularından üstün tutar, fakat kendi insanlığını kaybeder. Benzer şekilde, Rama'nın toplum ihtiyaçlarını karısı Sita'ya olan aşkından üstün tutması, her ikisi için de kişisel bir trajedi yaratır. Öte yandan, Gassire kendi arzularını toplum ihtiyaçlarından üstün tuttuğu İçin ün kazanır.

Kahramanlar dış koşullarla olan İlişkileriyle kendilerini belli ederler. Cesurca işler yaparak sonsuz bir ün kazanırlar, fakat kendi arzularına karşı kazandıkları iç zafer nedeniyle daha da büyük bir kahramanlık payesi kazanmışlardır. Hektor, Akhilleus'a karşı olan korkusunu yenmek için daha büyük bir savaşıma girmek zorundadır. Beowulf la ikisi, kendine saygı ve toplumda bir yer sahibi olmadan yaşamaktansa onurlu bir ölümü seçtikleri için, yok olacaklarını bile bile kendilerinden daha güçlü bir düşmana karşı savaşırlar. Odysseus'un üstün güçleri, müthiş zekâsı ve kendine olan güveni ona sorunlar çıkarır. Eve dönmeyi, ancak kendisini gösterme ve üstünlüğüyle kibirlenme ihtiyacını gemleyerek Başarır. Buna karşılık, Ketzalkoatl (Quetzalcoatl), Tezkatlipoka onun kibrini yıktığında yurdunu terk eder.

Kahramanların alışılmadık bir doğum, ölümsüz anne baba, aristokrat toplumsal konum ve ilahi destekçiler gibi dışsal özellikleri nedeniyle yılgınlığa kapılmamalıyız. Herakles'in, babasının Zeus olması sayesinde büyük işler başardığını söyleyebiliriz. Biz de kendi hayatımızda, birinin başarısını ilk anda kişisel yeteneği, cesaret ve azmi yerine şansa bağladığımızda aynı şeyi yapıyoruz. Ancak bu yaklaşımın bize bir yaran yoktur. Bu kahramanlar, her ne kadar çok uzun süre önce, bizimkilerden farklı kültürlerde yaşamışsalar da, bizim için hâlâ model oluşturabilirler. Biz de sık sık, başaramamaktan korktuğumuz işlere girişmek ve çok güç

tercihler yaparak ünümüzü ve kendimize olan saygımızı riske sokmak zorundayızdır. Biz de yaptığımız iyi işler nedeniyle daima anımsayacağımız bir şekilde yaşamak isteriz.

Anaerkil Toplum

Pek çok söylencenin simgesel içeriğini anlayabilmek için, yeryüzü merkezli anaerkil dinlerle, daha yakından tanıdığımız, gökyüzü merkezli ataerkil dinler arasındaki temel farklılıkları bilmek önemlidir. Anaerkil toplumun siyasal, ekonomik, toplumsal ve dini temeli tarımsal yıla dayanır. Tarımın Önemi, tüm yaşayan nesnelerin doğumdan olgunluğa, oradan ölüme ve oradan da (ekrar doğuşa giden gelişimlerini vurgulayarak dairesel bir yaşam görüşünü beslemiştir. Mevsimden mevsime iklimin görece sabit kaldığı ülkelerde bile, İnsanlar kendi hayatlarının gelişimiyle, hayvanlar ve bitkilerin hayatlarının gelişimi arasında bir bağlantı kurabilmişlerdir.

Anaerkil toplumlarda Ulu Tanrıça ya da Ana Tanrıça veya Doğa Ana'ya hayat veren en üstün tanrıdır. O, tüm insan hayatının ve bütün yiyeceklerin kaynağıdır. Kalıcı olabilmek için, toplumlar çocuk yapmak ve yiyecek üretmek zorundadır. Ulu Tanrıça'nın nimetlerine ne denli bağımlı olduklarını bilirler ve bu nimetlere kavuşabilmek için düzenli olarak ona ibadet ederler.

Kraliçe, Ulu Tanrıça'nın kişileşmiş halidir ve büyük bir ekonomik, toplumsal ve dini güce sahiptir. Böylece anaerkil toplumlarda bütün kadınlar değerlidir ve birçokları Önemli konumlara ulaşmışlardır. Kadınlar aile reisi olmuşlar, miras, anneden kızlarına ve en Önemlisi, tahminen en son ölecek ve aileyi en uzun süre devam ettirecek olduğundan küçük kızlara geçmiştir. Çocuklar, babaları kendi annelerinin evinde kız kardeşlerinin çocuklarının yetiştirilmesine yardıma olurken, anneleri ve dayıları tarafından yetiştirilmektedirler. Çocukların ahlaki yükümlülükleri öncelikle anneleri ve onların kardeşlerine karşıdır.

Erkeklerin dölleme, yani doğumdaki rollerinin anlaşılmasının ve değerlendirilmesinin bir sonucu olarak kraliçe bir koca alır ve bir yıl için onu kutsal kral ilan eder. Başlangıçta bu kişi, onun ya kardeşi ya da oğludur, daha sonra oğlunu temsil eden bir genç olmuştur. Pek çok genç, kutsal kral olabilmenin onurunu elde edebilmek için birbirleriyle yarışmıştır. Fiziksel

güç ve oldukça usta şekilde yay kullanmayı gerektiren pek çok yarışmayı kazanmak zorundadırlar. Herakles'in Nemea aslanı, Girit boğası, Erymanthos domuzu ve Artemis'in geyiğine karşı mücadelesi bu yarışmaların tipik örnekleridir. Odysseus'un katıldığı ve kazananın Penelope ile evleneceği okçuluk yarışması da bu geleneğin bir yansımasıdır.

Her bahar, yeni ekinlerin tohumlan ekildiğinde, çok büyük bir dini törenin parçası olarak bir önceki yılın kutsal kralı kurban edilecektir. Ana tanrıçanın rahibeleri, onun bereket güçleri ne sahip olabilmek için, onun etini yiyecek ve yine daha bereketli olabilmeleri için tarım alanları ve çiftlik hayvanları onun kanıyla sulanacaktır. Sonra dini bir törenle kraliçe, gelecek yıl için yeni bir kutsal kral alacaktır.

Kutsal kral giderek daha çok güç kazanır. Kendi yerine ölüme gidecek bir kutsal kral bularak hükümdarlık süresini sekiz yıla kadar çıkarır. Her yılın sonunda gerçek kral, bir veya üç gün için bir mağara ya da mezar odasında, halkın gözünden uzak, inzivaya çekilir ve bu arada geçici kral onun yerini alır. Ana tanrıçanın rahibeleri kutsal bir törende geçici kralı kurban ederek topluma bereket getirmek için, onun etini ve kanım kullanırlar. Sonra gerçek kral, gelecek yıl için yeniden görevinin başına döner. Gılgamış Iştar'ın evlenme teklifini reddederken, onun kendinden öncekileri nasıl öldürdüğünü anlatır. Bunun üzerine Iştar, Gılgamış'ın yerine Enkidu'nun ölümüne neden olarak intikam alır.

MÖ 2400'lere gelindiğinde, baba veya başarılı bir savaşçı imgesi olan yüce bir erkek tanrıya tapan saldırgan kabileler, pek çok anaerkil topluluğu istila etmeye başlar. Kendileriyle birlikte erkeklerin egemen oldukları yeni bir toplumsal ve siyasal düzen kurarlar. Krallar, eski toplumsal sistemi, krallığın babadan oğula geçtiği ve tanrıların rızasını almak için hayvanların kurban edildiği yeni bir sistemle değiştirme gücünü bulur.

Bazı kültürler, daha uygar ve yetenekli yeni bir tanrı kuşağının eskisinin yerini aldığı yeni bir dünya görüşü ortaya koymaktadırlar, örneğin Yunan mitolojisinde Zeus Kronos'u, Babil mitolojisinde de Marduk Tiamat'ı

yenip yerine geçmiştir. Bir tanrı ailesiyle diğeri arasındaki savaş, Ana Tanrıça'ya tapan ve çiftçilik yapan yerli halkla, erkek gökyüzü tanrılarına tapan savaşçı kabileler arasındaki siyasal ve dini çelişkileri yansıtır. Zeus'un Kronos ve Titanlara karşı zaferi, bir halkın diğerine karşı siyasal zaferini yansıtırken, karısı Hera dahil diğer Ana Tanrıçalarla olan ilişkileri, istilacıların dinlerinin yerleşik dinlerle olan kaynaşmasını sağlayan uzlaşmayı temsil eder. Marduk'un, temel tanrıyken, eski tanrılarla birlikte bir din oluşturması da Babil mitolojisindeki benzer değişimleri yansıtmaktadır.

Söylencelere Yönelik Akademik Bakış Açıları

İnsan deneyimlerinin simgesi oldukları için, çeşitli bilim adamlarının bakış açılarına bağlı olarak, söylencelerin çok çeşitli biçimlerde çözümlenmeleri mümkündür. Yıllar Önce pek çok uzman, söylenceleri dış çevrenin simgeleri olarak görürdü. Söylenceleri yaratanların doğayı gözlemledikleri ve insan davranışlarını buna koşut biçimde yorumladıkları düşünülmüştü, örneğin, kahramanların güneşi temsil ettiği, güneş ışınlarının simgesi olan kılıçlar kullanarak, bulutlar ve gece karanlığı gibi güneşin düşmanlarını temsil eden canavarlarla savaştıkları kabul edilmişti. Böylece her kahramanlık hikâyesi, gece ile gündüz; daha geniş anlamda, İyi ile kötü arasındaki çatışmanın bir simgesi sayılmıştı.

20. yy.'da, söylencelerin dış çevreye bağlı simgesel yorumu yerini bilinçaltının oluşturduğu iç çevreye bırakmıştır. Sigmund Freud ve onun gibi düşünenler, söylenceleri insanın bilinçaltındaki istek, korku ve güdülerinin bir ifadesi olarak görmüşlerdir, örneğin Otto Rank, geleneksel kahramanın özelliklerini bebek düşmanlığı, çocukluk fantezileri ve babaya karşı isyan olarak açıklamıştır.

Cari Jung ve Cari Kerenyi, Erich Neumann ve daha geniş anlamda Joseph Campbell de aralarında olmak üzere Freudistler, söylenceleri evrensel ve ortaklaşa bilinçaltının ifadesi olarak görürler. Onlara göre, doğuştan gelen psikolojik Özellikler, tüm dünyada ve tarih boyunca insanların yaşamın akışına nasıl yanıt verdiklerini, ne gibi deneyimler yaşadıklarını belirler. İnsanın ortak bilinçaltı anne, çocuk, kahraman, dev veya sahtekâr gibi arketipleri içerir; ama bunlar Batı İmge çerçeveleridir. Bireyin özel yaşam deneyimi, arketip imgelerin hangi özel biçim ve yolla ifade edileceğini belirler. Yani dünyanın her tarafından çeşitli söylencelerin pek çok benzer konu İçermesi, ortaklaşa bilinçaltının varlığını göstermektedir. Bu temaların işlenişinin farklı olması ise, her kültürün özel

fiziksel, toplumsal, ekonomik ve siyasal koşullarının arketipleri etkileyişini yansıtmaktadır.

Bu yüzyılın bilginleri, söylenceleri başka şekillerde de yorumlamışlardır. Bir din tarihçisi olan Mircea Eliade, söylencelerin ciddi dinsel deneyimlerden ortaya çıktıklarını ve dinin özünü oluşturduklarını savunur. Söylencelere yapı ve kullanım kazandıran kutsal deneyimlerdir. Eski dünya; farklı tek tanrılı ve çok tanrılı dinler [hem anaerkil, hem ataerkil], doğa tapımı ve ata tapımı gibi dini düşünce ve biçimler bolluğunu bir arada içerir. Sonuç olarak, bir kültürden diğerine çok sayıda benzerlik ve bağlantı bulunabilir. İlahların niteliği, yaratılış söylenceleri, kurbanlar, ayinler, ölüm ve cennet gibi dini kavramların farklı yönlerine İlişkin araştırmalar bunu ortaya koymaktadır.

Antropolog Paul Radin, söylencelere ekonomik bakış açısıyla yaklaşır. Bireyin yetersiz yiyecek ve zayıf teknolojiden doğan ekonomik belirsizliğe karşı verdiği yaşamda kalma mücadelesi, hayatın mutsuz ve kısa olacağı yönünde bir korku yaratır. Dini önderler, genellikle toplumun siyasal önderleriyle de işbirliği yaparak bu korkuları, kendi maddi çıkarları için İstismar ederler.

Antropolog Claude Levi-Strauss, söylenceleri deneyimlerin birer simgesi ya da aktarılan hikâyeler olmaktan çok, soyut kurgular olarak düşünür. Tüm insanların düşünce yapıları tek tiptir ve sorunlarını hep aynı yollardan çözmeleri de bunu ortaya koyar. Söylenceler özdeş düşüncelerin ürettiği özdeş ürünlerdir, bu nedenle de tüm dünya söylenceleri ortak bir yapı gösterir. Yaşam ve ölüm ya da doğa ve kültür gibi birbirine karşıt güçler arasındaki çelişmeleri ortaya koyar. Belli bir söylencenin anlamını keşfetmek için, simgesel anlamından ya da metin içeriğinden çok, altındaki yapıda odaklanmak gerekir. Bu yapı, değişmez biçimde toplumsal ilişkilerdeki ve ekonomik sorunlardaki gerilimleri ortaya koyar. Söylencelerin çözümlenmesi, teknolojileri ne denli ilkel olursa olsun, insanların zihinsel olarak aşağı olmadıklarını kanıtlar. İnsanların

söylenceleri, yaşadıkları dünyayı anlayabilecek entelektüel yeterliliğe sahip olduklarını gösterir.

Mitolojinin büyüleyici tarafı, kısmen onu aynı anda pek çok bakış açısından görebilmekten kaynaklanır. Her disiplin, değerli katkılarda bulunarak bütüne karşı duyduğumuz hayranlığı artırır.

I. BÖLÜM -Yunan ve Roma Söylenceleri

Yunan söylenceleri evrensel bir ün ve yaygınlık kazanmıştır. Yaklaşık MÖ 775 (Homeros, *İlyada)* ve yine yaklaşık MÖ 725 (Hesiodos, *Theogonia)* yıllarında yazıya geçen bu söylenceler, bizimkine çok benzeyen bir evreni anlatır. Tanrıları, kahramanları, insanlık durumuna ilişkin betimlemeleri, bizim insan davranışı üzerine edindiğimiz bilgilerle uyumludur.

Yunan tanrıları büyük bir ailedir. Bu ailenin her bireyi farklı bir kişilik taşır. Sevgi, nefret, kıskançlık, gurur, tıpkı insan davranışını güdüledikleri gibi, onların davranışlarını da yönlendirir. Evreni yöneten ilk tanrılar, kardeşleri, çocuklarıyla birlikte insanların evrenini yöneten Zeus tarafından tahttan indirilirler.

Zeus'un kızkardeşi (ve eşi) Demeler İle kızları Persephone, dünyanın basit güzelliklerini, tanrıların Olympos dağındaki görkemli saraylarına yeğlerler. Zeus'un erkek kardeşi Hades, Persephone'yi kaçırdığında bizler Demeter'le birlikte sevgili kızını yitiren bir annenin yaşadıklarını yaşarız.

Zeus, İnsanlardan yazılı olmayan bir onurlu davranış yasasına uymalarını bekler. Kral Lykaonİa soyluları tanrılara ve insanlara saygılarını yitirdiklerinde, Zeus, neredeyse bütün ırkı bir sel felaketiyle yok eder. Bununla birlikte onun yerine başka bir ırk yaratacağına söz verir ve bu sözünü tutar.

Hesiodos'a göre Zeus, her biri öncekinden daha kötü olan beş insan ırkı daha yaratmıştır. Bugün insanlar "eski güzel gün
ler"den söz edip insan ırkının yaşayıp yaşamayacağını merak etmektedir. Hesiodos da aynı tutum ve kaygıya sahiptir. Onun kendi kuşağını betimlemesini bugünkü yaşamla karşılaştırmak ilginç olabilir.

Romalıların Hercules (Herkül) dedikleri Herakles, en ünlü Yunan kahramanıdır. Başarıları o kadar büyüktür ki, adı bugün de insanların karşılaştıkları herhangi bir büyük işe affedilmeye devam etmektedir.

Güçlükler karşısında gösterdiği cesaret, güç ve yetenek hepimiz için davranış örneği oluşturur.

Homeros'un *llyada'*sının sayfalarında, başka pek çok kahraman boy gösterir. Yunanlardan Akhilleus ile Agamemnon; Tro-yalılardan Hektor, kendi kişisel arzularıyla halklarının gereksinmeleri arasında bir seçim yapmak zorundadır. Savaşları eski, ancak çektikleri acı çağdaştır. Yine, güçlükleri göğüslemedeki cesaretleri, onları, etkileyici ve aynı zamanda insani, bizim gözümüzde davranışları örnek alınacak kişiler yapar.

Homeros, şimdiye kadar yazılmış olan en iyi macera hikâyelerinden birinde, Troya Savaşı'ndan sonra eve dönen Odysse-us'u da izler. Odysseus'un kör Kykloplardan kaçışını; daha sonra sarayını işgal etmiş olan mağrur talipleri aldatışını görenler, kahramanların bu en dâhisini asla unutmayacaklardır. Dahası, Odysseus'un karısı Penelope edebiyattaki en Önemli kadınlardan biridir. Sadakati, yaratıcı zekâsı kocasınınkine denktir.

Romalılar Yunan tanrılarını, söylencelerini benimsemiştir. Vergili us, Augustus Caesar ile, Roma'nın kuruluşunu yüceltmek için kendi söylencesi *Aentid'i* yazmıştır. *Aeneid* Homeros'un *llyada'*sının bittiği yerden kısa süre sonra başlayıp Troya-lı kahraman Aeneas'ın maceralarını anlatır. Vergilius, destanını Homeros'un iki destanına dayandırdığından bu iki yazann yapıtlarını, özellikle kahraman kavramlarını karşılaştırmak ilginç olacaktır. Vergilius'un Troya'nın yıkımını anlatan dramatik betimi edebiyattaki en güçlü betimlerden biridir. Ve Aneas'ın sevgilisi, Kartacaiı kraliçe Dido, dünyanın en soylu kadın kahra-manlarındandır.

Aeneid gibi, Romulus ve Remus söylencesi de Roma'nın kuruluşunu anlatır. Yine de anonimdir. Daha eskidir ve Yunan geleneklerinin çok daha az etkisinde kalmıştır.

Yunanistan

Titanlarla Tanrıların Yaratılışı: Sunuş

Yunanlara göre yaratılış, en önemli taunların kadın olduğu ana yönetimindeki toplumdan, en önemli tanrıların erkek olduğu baba yönetimindeki topluma doğru kayar. İnsan ailesinin zamanla kuşaktan kuşağa gelişmesi gibi, insan ailesi şeklinde yaratılan tanrısal aile de ebeveyn yönetiminden çocukların yönetimine, oradan da torunların yönetimine doğru gelişir.

Toprak Ana olan Gaia, ilk Ulu Tanrıça ya da Ana Tanrıça'dır. Yunanistan'da yaşayan insanlar, Bronz çağı kabileleri topraklarını işgal ettiklerinde Ulu Tanrıça'ya tapmaktadırlar. Çünkü çiftçidirler, toprağın bereketi onlar için öncelikti önem taşımaktadır. Hayatlarını sürdürmeleri, yılın verimsiz aylarında kendilerini beslemeye yetecek kadar yiyecek elde edebilmelerine, kabilelerinin devamını sağlamak için yeterli sayıda çocuğa sahip olabilmelerine bağlıdır. Bu insanlar, bir kadının çocuk doğurma yeteneğiyle toprağın bütün bitkileri "doğurma" yeteneği arasında bir bağ kurmuşlardır. Bu nedenle toprağın ruhu kadındır, ilk Yunanların taptığı en önemli tanrısal varlıklar da kadındır.

Uranos dünyanın yöneticisi olduğunda, oğlu Kronos, kadın kökenli dinlerde Ulu Tanrıça'nın veya Ana Tanrıça'nın rahibelerinin kutsal krala yaptıkları gibi onu parçalar. Rahibeler en önemli verimlilik kaynağı kabul ettikleri kralın kanını, bereket getireceğinden toprağın verimini artırmak için kullanmış, Uranos'un kanı da canavar evlat şeklinde "ürünler" yetiştirmiştir. Anaerkil ya da Anne egemenliğindeki toplumlarda erkek evlat annesine, babasına olduğundan daha fazla bağlıdır.

Kronos, dünyanın hükümdarı olduğunda tanrısal aile, anne egemenliğindeki topluluktan, Zeus'un yönetiminde, onu izleyecek olan baba egemenliğindeki topluluğa geçiş halindedir. Rhea da, Gaia gibi Ulu Tanrıça

ya da Ana Tanrıça'dır. Kocayla karısı arasındaki güç yarışında, Rhea annesinin yardımını isteyene kadar Kronos öndedir. Sonra kadınlar kazanır. Bununla birlikte Rhea da, planını uygulamak için oğlu Zeus'u kullanır ve Zeus, onun onayıyla, erkek olduğu halde bir sonraki başhükümdar olur. Zeus, Uranos'un ya da Kronos'un sahip olduğundan daha fazla yetkiyle egemenliğini kullanacaktır.

Kronos, küçük çocuklarından, onları yiyerek kurtulur. Tarihte yamyamlık, görülmemiş bir olgu değildir. İlkel insanlar, arzulanan özellikleri (cesaret, güç, akıl, yetenek gibi) bir başka yaratığın, genellikle sözü edilen özelliklere sahip korkulu bir düşmanın önemli organlarını yiyerek kazanacaklarına inanırlardı. Sonuç olarak ilk insanlar, öldürmüş oldukları hayvanın etini yedikleri gibi, öldürecek kadar büyük düşmanları olan birinin kalbini yemiş veya kanını İçmiş olabilirler. Anaerkil toplumda rahibeler, verimliliğini elde etmek için kutsal kralın etini yiyecektir.
Hesiodos, bu söylenceyi *Theogonia'da* anlatır.

Başlıca Tanrılar*

** Parantez içinde tanrıların Latince adları verilmiştir.*

• *Birinci Kuşak*
Gaia: Yunan mitolojisinde İlk Ulu Tanrıça ya da Ana Tanrı-ça, tüm yaşamı besleyen Toprak Ana.
Uranos: Gaia'nın oğlu ve kocası; gökyüzünün hükümdarı.

• *İkinci Kuşak:* Gaİa ile Uranos'un çocukları.
Yüz-Kollu Devler: Üçüzler; en iyi bilineni Briareus.
Kykloplar: Üçüzler; tek gözlü demirciler; Zeus'un hizmetkârları.
Titanlar. On üç kardeş; tanrılar onları yenmeden önce, çocuklarıyla birlikte evreni yöneten ölümsüzler ırkı.

kronos *(Satürn):* En küçük çocuk; Uranos'tan sonra gökyüzü tanrısı ve Titanların efendisi; ilk altı Yunan tanrısının, Zeus, Poseidon, Hades, Hera, Demeter ve Hestia'nın babası.
Rhea (Kybele): Kronos'un kızkardeşi ve karısı; Gaia gibi Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıça; Zeus, Poseidon, Hades, Hera, Demeter, Hestia'nın annesi.
Helios: Daha sonraki Yunan ve Roma mitolojisinde, yerini Apollon almadan Önceki güneş tanrısı-
Selene: Daha sonraki Yunan ve Roma mitolojisinde, yerini Artemis almadan önceki ay tanrıçası.
Themİs: Apollon kehanet merkezini ele geçirene kadar Delphoi'de kehanet tanrıçası.
Atlas: En güçlü Titan; Zeus tarafından sonsuza dek gok-kubbeyi taşımaya mahkûm edildi.
Promer/ıeiis: En yaratıcı ve akıllı Titan; çamurdan ölümlü insan yaratmıştır.
Epimetheıis: Prometheus'un erkek kardeşi; Pandora'nın (ilk Ölümlü kadın) kocası.

• *Üçüncü Kuşak:* Kronos ve Rhea'nın çocukları
Zeus (Jüpiter, jove): En küçük, en akıllı, en güçlü çocuk; Kro-nos'tan sonra gökyüzünün hükümdarı; tanrıların yöneticisi, ölümlülerin dünyasındaki düzeni sağlar; yabancıları, konukları korur.
Poseidon {Neptim): Zeus'un erkek kardeşi; denizler hükümdarı; depremin nedenidir.
Hades (Plüton): Zeus'un erkek kardeşi; yeraltı dünyasının hükümdarı; ölülerin efendisi.
Hera (Juno): Zeus'un kızkardeşi ve kansı; OIympos kraliçesi; evlilik ve doğum tanrıçası.
Demeter (Ceres): Zeus'un kızkardeşi; Rhea ile Gaia gibi Ulu Tanrıça ya da Ana Tanrıça, tohum tanrıçası.

Hestia (Vesfa): Zeus'un kızkardeşi; tanrıların en yumuşak yüreklisi, en çok sevileni; yuvaların bekçisi.

Zeus'un Ölümsüz Çocukları

Apollon: Artemis'in ikizi; kehanet, tıp, okçuluk, müzik tanrısı; daha sonraki Yunan ve Roma mitolojisinde güneş tanrısı.

Artemis (Diana): Apollon'un ikizi; av tanrıçası; daha sonraki Yunan ve Roma mitolojisinde ay tanrıçası.

Athena (Minerva): Güzel sanatlar, zanaat, savunma savaşları, daha sonraki Yunan ve Roma mitolojisinde akıl tanrıçası.

Aphrodite (Venüs): Güzellik ve cinsel arzu tanrıçası.

Persephone (Proserpin): Hades'in karısı; yeraltı dünyasının kraliçesi.

Kader Tanrıçaları: Klotho, Lakhesis, Atropos: Her ölümlünün hayatının ne kadar süreceğine karar verirler.

Ares (Mars): Savaş Tanrısı.

Hephaistos (Vulkamıs): Aphrodite'nin kocası; tanrıların demircisi; yaratıcılığı ve yeteneğiyle ünlü.

Hermes (Mercurius-Merküri): Zeus'un habercisi; yolculara yol gösterir, ölülerin gölgelerini yeraltı dünyasına götürür; tüccarlara, hırsızlara yardım eder.

Titanlarla Tanrıların Yaratılışı

Kaos denilen başlangıçtaki boşluktan ilk üç ölümsüz varlık ortaya çıktı; Gaia (Toprak Ana), yeraltı dünyasının en derin, en karanlık bölgesini yöneten Tartaros İle eşsiz güzelliği pek çok ölümsüz tanrının yaratılışına esin kaynağı olan Eros (Aşk). Daha sonra Gaia, eşi olmadan Uranos'u (Gökyüzü Baba) doğurdu. Her yönden kendisini sararak, ölümsüz varlıklara bir barınak sağlaması için onu kendine denk tuttu. Gaia aynı zamanda Ourea (Dağlar) ile Pontos'u (Deniz) doğurdu.

Gaia daha sonra Uranos'la evlendi. Uranos var olmuş her şeyi yönetti. Gaia ile Uranos'un ilk ölümsüz çocukları üçüz Yüzer Kollu devlerdi. Her devin omuzunda elli başı ve her omuzdan çıkan ellişer kolu vardı.

Ondan sonraki ölümsüz çocukları üçüz Kykloplardı. Her birinin alnının ortasında sadece bir göz vardı. Zanaatçılıkta ustaydılar ve daha sonra Olympos Dağı üzerinde tanrılar için saraylar inşa ettiler.

Uranos bu altı çocuğun korkunç gücünden ürktü. Kendisini korkuttukları için onlardan nefret etti. Böylece Uranos, her çocuk doğduğunda, onu annesinden alıp elini kolunu bağlayarak Gaia'nın bağrının, yani toprağın derinliklerine fırlattı. Her çocuk dokuz gün, dokuz gece boyunca düştü. Onuncu günde hükümdarının adıyla anılan bölgeye, Tartaros'a indi. Uranos, yeryüzünün güneş ışığının uzağındaki bu noktasından Yüz Kollularla Kyklopiarı sakladı. Yetkesine yönelik tehdit korkusundan kurtularak, gözleri gururla ve memnuniyetle parladı, sonsuza dek hükmedeceğini sandı.

Kocasının davranışları Gaia'yı öfkelendirdi. Çocuklarını özledi. Onlara yaptıklarından Uranos'tan nefret etti. Bununla birlikte duygularını kalbinin derinliklerine gömerek sessizce intikam alabileceği zamanı bekledi.

Gaia ile Uranos'un diğer ölümsüz çocukları on üç Titandı. Çocuklarıyla birlikte Yunan tanrılarının en yaşlı kuşağı oldular. Helios güneş tanrısıydı, gökkubbede bir at arabasında güneşi dolaştırırdı. Selene ay tanrıçasıydı.

Okeanos dünyayı saran ırmağın tanrısıydı. Annesi Gaia gibi Themis de Delphoi'de kehanet tanrıçasıydı. Kronos, annesi gibi yeryüzü tanrıçası olan kızkardeşi Rhea'yla evlendi, zamanla Yunan tanrılarının ebeveyni oldular. Daha sonra Atlas, o zamana kadar doğan Titanların en güçlüsü, dünyanın üzerine düşmemesi İçin gökkubbeyi tuttu. Bundan kısa bir süre sonra en zeki, en akıllı Titan olan Promet-heus suyla çamurdan ölümlü insanı ortaya çıkardı. Kardeşi Epi-metheus ilk ölümlü kadınla, Pandora İle evlendi.

Gaia, Titan çocuklarını Uranos'a karşı intikam aracı olarak kullanmaya karar verdi. Büyük bir parça çakmaktaşı alarak onu kocaman keskin bir taş-orak haline getirdi. Daha sonra oğullarına giderek "Çok acımasız olduğu için babanızı cezalandırmanızı istiyorum. Benim ricalarıma, erkek kardeşlerinizin isteklerine karşın onları Tartaros ülkesine hapsetti" dedi.

Oğullarının neredeyse tümü Uranos'tan o kadar korkmuşlardı ki, annelerinin emrini sessizce dinleyip söylediklerini yapmayı reddettiler. Ancak en küçük Titan Kronos, karakter bakımından babasına çok benziyordu. Erkek kardeşlerinden çok daha cesurdu. Tepkilerini gördüğünde "Eğer başkası sana yardım etmeyecekse anne, elbette ben edeceğim! Eğer babamız sana, erkek kardeşlerimize kötü davranmışsa öcünü almalıyız!" dedi.

Kronos'un sözlerini duyunca Gaia’nın yüreği gururla, memnuniyette dolup taştı. Ona yardım edecek cesarete sahip bir oğlunun olması gurur vericiydi. Şimdi Uranos sonsuz acıya katlanmanın ne demek olduğunu öğrenecekti!

Böylece Gaia, büyük çakmaktaşı orağı Kronos'un eline verdi. Keskin eğri ağzına dikkat etmesi için onu uyardı. Saklanacağı yeri, yapmasını istediği şeyi söyledi. Daha sonra Helios, güneş arabasını gökkubbeden sürüp gece vakti dinlenirken, Uranos deniz kıyısına gelip uyumak için karısının yanma yattı.

Selene, ayışığını uyuyan Uranos'un üstüne tutarken, Kronos saklandığı yerden koca taş-orağı kaldırıp babasını hadım etti. Sonra koparılmış

parçaları denize atarken "Saltanatın bitli, baba. Şimdi senin yerine ben hüküm süreceğim. Bana karşı gelebilirsin, ancak benim gücüm seninkinden daha fazla. Bu yüzden sana kaderine razı olmanı öğütlerim!" dedi.

Uranos, bir ölümsüz olduğundan ölemezdi. Ama Ölümsüzlüğü acıyı hissetmesini engellemediğinden ıstırapla inledi. Acısının bir nedeni de iktidarının aniden sona erdiğinin farkına varmasıydı.

Gaia, Uranos'un toprağa akan kanından kara giysili üç Furia'yı doğurdu. Bu ölümsüz tanrıçalar, zehirli gözyaşı akıtan gözleri, dayanılmayacak kadar pis kokan nefesleriyle ebeveyninden birini öldüren çocukları delirttiler.

Gaia, aynı kandan, kısaca "Devler" diye bilinen başka bir grup iğrenç varlık doğurdu. Kıllı kafaları ve yüzleri, ejderhanın-kilere benzeyen ayaklarıyla korkunçtular. Parlak zırhlarını kuşanıp, uzun mızraklarını ellerine aldıklarında yenilmez görünüyorlardı.

Uranos'un Ölümsüz gövdesinden kopan parçalar denize batlı ve çevrelerini beyaz bir köpük sardı. Zamanla bunlardan güzellik ve aşk tanrıçası, genellikle köpükten doğmuş tanrıça olarak anılan Aphrodite doğdu.

Kronos, daha Önce babasının olduğu gibi gökyüzü tanrısı oldu. Babası gibi Yüz Kollularla Kykloplardan korktu ve Gaia'
ya verdiği sözü tutmayarak erkek kardeşlerini Tartaros'ta bağlanıp hapsedilmiş halde bıraktı.

Hayal kırıklığına uğramış ve kızgın Gaia, çocuklarını kurtarmak için başka bir fırsat kolladı. Kehanet tanrıçası olduğundan, zevk içindeki Kronos'a bir gün, tıpkı babası gibi, oğullarından birinin de onu devireceğini haber verdi.

Kronos kurnaz bir gülümseyişle "Kaderi kandıracağım" diye kendi kendine söylendi. "Eğer çocuğum olmazsa sonsuza dek hüküm sürebilirim!"

Ancak kaderini değiştirmesi o kadar kolay değildi. Karısı Rhea'yı seviyordu; bir süre sonra sevimli bir kız, Hestina doğdu. Rhea gururla kızlarım Kronos'a gösterdiğinde, kaderinin sesi Kronos'un kafasında çınladı. İktidarını kaybetmekten duyduğu büyük korkuyla gözlerine deli, hain bir panltı yerleşti. Bebeğin kız mı erkek mi olduğuna aldırmadan şefkatle kansından aldı, kocaman ağzını açtı, çocuğu bir lokmada yuttu. Memnuniyetle "Şimdi" diye düşündü, "kaderi kehanetinden, çocuğu da tahtından alıkoydum."

Kronos ile Rhea'nın dört çocuğu daha oldu: Demeter, Hera, Hades, Posiedon. Her defasında Kronos, çocuğu o kadar şefkatle kucaklıyordu ki Rhea, artık o çocuğu kabul edeceğine inanıyordu. Oysa her defasında, kehanetin sesi kükrerken delilik parıltısı gözlerine yerleşiyor, her defasında devasa ağzını açarak bebeği bir lokmada yutuyordu. Sonra bir kez daha memnuniyetle sırıtarak kendi kendine düşünüyordu: "Kaderi kehanetinden, çocuğumu tahtından alıkoydum!"

Bu sırada Rhea'nın kalbi acıyla dolup taşıyordu. Altıncı çocuğunu doğuracakken Gaia'ya gidip dedi ki; "Anne, lütfen yardım et! Nasıl Uranos Yüz Kollularla Kyklopları senden çaldı, Kronos da çocuklarımızı benden çalıyor. Bu bebeği de çalmasına dayanamayacağım. Ne yapabilirim? Kronos görmeden çocuğu saklayabilir miyiz? Onu nasıl kandırabilirim?"

Gaia karşılık verdi: "Kalbim ızdırabını anlıyor kızım. Sanırım sana yardımcı olabilirim. Biliyorum ki, nasıl daha önce Kronos babasını tahtından indirmişse, onun da oğlu tarafından indirilmesi kaderidir. Şu açık ki doğacak olan çocuğun kaderinde babasına, erkek kardeşlerine, kendi çocuklarına karşı tutumu nedeniyle Kronos'tan öç almak vardır."

Gaia kızına, "Doğum yapma zamanı geldiğinde Girit Ada-sı'na git" diye öğüt verdi. "Orada Diktis Dağı yamaçlarındaki derin, gizli mağaraya sığın. Perilerin, bebek oğlunu keçi sütüyle beslemelerini ve beşiğini bir ağaca asmalarını, böylece Kronos'un onu yerde, denizde ya da havada bulmamasını sağlayacağım. Genç erkekler, yani Kuretalar, bebeğin

bağrışlarını bastırmak İçin mızraklarını tunç kalkanlarına vurarak beşiğin altında yürüyecekler."

Gaia, "Kronos'u nasıl kandıracağına gelince" diye tamamladı, "korkudan o kadar çıldırmış ki, onu aldatmak için sana gerekli olan sıradan bir kaya."

Böylece Rhea, Girit'te Diktis Dağı'ndaki mağarada bebeği Zeus'u doğurdu. Çocuğun bakımını annesi Gaia'ya bırakarak hemen eve döndü. Yeni doğmuş çocuğunun büyüklüğünde bir kaya parçası buldu. Bebekmiş gibi kundağa sardı. Çok geçmeden Kronos odaya girdi.

Tatlılıkla "Nasılsın?" diye sordu. "Bırak da son çocuğumuzu hayranlıkla seyredeyim. Böylesine soylu bir aileye her çocuk doğmaz" dedi.

Rhea iyice sarmalanmış kayayı kocasının ellerine bırakırken kendini diğer beş çocuğunun kaderini düşünmeye zorladı. Her zaman olduğu gibi Kronos, ona verdiği kundağı alarak şefkatle kucakladı. Sonra kehanet sözleri kafasında çınlayınca, deli bakışı gözlerinde parladı. Kendinden geçmiş bir halde kaderinin korkusuyla devasa ağzını açtı; bir lokmada kayayı yuttu. Kendi kendine son derece mutlu, rahatlamış bir halde "Şimdi" dedi, "bir kez daha kaderi kehanetinden, çocuğumu tahtından alıkoydum! Artık sonsuza dek egemen olacağım."

Yıllar geçti. Zeus yetişkin bir tanrı oldu. Kronos, bir oğlunun gözünden kaçıp devasa ağzından kurtulduğunu hiçbir zaman fark etmedi. Kaderinin hızla yaklaşmakta olabileceğini asla düşünmeden sorunsuz, tehditsiz hükmetti.

Bir gün, Kronos susamışken Rhea ona lezzetli bir İçki verdi. Hoşuna gidince biraz daha istedi. Genç bir yabancı içeri girdi ve ona kupayı verdi. Kronos, genç adamı daha önce hiç görmediğinin farkına varana kadar içkiyi yutmuştu.

"Kim bu adam?" diye merakla sordu. "Bana içkiyi neden *o* verdi? Ya beni zehirlediyse! Neden midem bu kadar tuhaf? Çok mu fazla içtim acaba? ikinci içki birincisinden farklı mıydı?"

Kronos aniden midesinde dayanılmaz bir acı hissetti. Kayayı kustu. Onu şimdi tümü yetişkin olan Poseidon, Hades, Hera, Demeter ve Hestia İzledi.

Genç yabancı olan Zeus ile birlikte Rhea odaya girdi. "Kaderin karşında, Kronos!" diye bağırdı. "Kader, senin babanı alt ettiğin gibi bir oğlunun da seni alt edeceğini önceden gördü. Bu oğul, yani Zeus, şimdi karşında duruyor. Çocuklarımızı yutup, kardeşlerini zincirlenmiş halde Tartaros'ta tutarak ektiğin tohumların meyvelerini biçiyorsun! Şimdi Zeus'un senden daha akıllıca, daha iyi yönetip yönetmediğini göreceğiz. Mantığın, yuttuğun şu kaya kadar kör, yüreğin onun kadar katı."

"Bu yabancı benim oğlum olsun ya da olmasın, benim egemenliğimi benden alacağını düşünüyorsa, senin sandığın gibi akıllı biri değil" diye yanıt verdi Kronos. "Her kim benim yerime egemenlik kurmak isterse benimle savaşmalı. Diğer bütün Titanlarla da!"

Öyle oldu ki Zeus, kız kardeşleri, erkek kardeşleri, yani ilk Yunan tanrıları, Kronosla onun tarafını tutan Titanlara karşı savaş İlan ettiler. Tanrılarla Titanlar sayıca olduğu kadar güççe de o kadar eşittiler ki, hiçbir taraf zafer kazanamadan on yıl savaştılar.

Sonunda Zeus'a, babasına sunması için zehirli içkiyi veren Gaia, ona bir kez daha yardım etti. Ona, UranosTa Kronos'un yerin altında tutsak ettikleri kayıp çocuklardan, Yüz Kollularla Kykloplardan söz etti. Helios'un ışığından, ölümsüz tanrıların dostluğundan uzakta ızdırapla, acıyla nasıl zincirlenmiş olduklarını anlattı. Eğer bağlaşıkları olarak Yüz Kollularla Kyklopları Tartaros'tan getirirlerse tanrıların galip geleceğini söyledi.

Zeus'la erkek kardeşleri, Gaia'nın çocuklarını kurtarmak için Tartaros'a indiler. Onları bağlaşıkları olmaya ikna edeceklerdi. Nöbetçiyi Öldürüp amcalarının bağlarını çözerek onlara yemek verdikten sonra, Zeus "Kalbimden gelen bu sözleri dinleyin. Titanlarla hiçbir zafer kazanmadan on yıldır savaşıyoruz. Bizim tarafta savaşarak size yaptığımız iyiliğin karşılığını verirseniz, yüce gücünüz bizi galip kılacaktır" dedi.

Bu sözlere Yüz Kollulardan biri yanıt verdi, "ölümsüz Tanrılar, Titan hükümdarların zulmünden korunmak için savaştığınızı biliyoruz. Titan iktidarının kurbanı olmanın ne demek olduğunu da biliyoruz. Bizi serbest bırakmasaydınız sonsuza kadar karanlık, tutsaklık, tecrit içinde kalmaya mahkûmduk. Uranosia oğlu Kronos acı çekmenin ne olduğunu bilmiyorlar. Merhametten nasiplerini almamışlar. Sizin dünyayı daha büyük bilgelikle yöneteceğinizi biliyoruz. Tabii ki sizinle Titan zorbalığına karşı savaşacağız."

Daha sonra Kykloplardan biri "Özgürlüğümüze karşılık olarak her birinize özel bir armağan vereceğiz. Sana Zeus, düşmana karşı yenilmez bir silah, yıldırım şeklinde gök görültüsüyle şimşek armağan ediyoruz. Olympos Dağı'na yerleştiğimizde sana bunlardan daha çok yapacağız."

"Sana, Poseidon" diye devam etti, "üç dilli bir mızrak veriyorum. Sadece mükemmel bir balık mızrağı değil, dünyayı sarsıp denizde dalgalar meydana getirmek İçin en etkili alet olduğunu göreceksin. O zamana kadar üç keskin dişi onu Titanlara karşı yararlı bir silah yapacak."

"Sana gelince Hades" diye tamamladı, "sana görünmezlik miğferini veriyoruz. Zamanı geldiğinde kahraman Perseus, canavar Gorgon Medusa'yı Öldürmek için silahına gerek duyacak. O zamana kadar Kronosta Titan bağlaşıklarına karşı sana iyi hizmette bulunacak."

Zeusla bağlaşıkları coşku içinde, birlikte yukarı dünyaya döndüler, yeniden savaşa başladılar. Yüz Kollular dağlan söktüler, yüzlerce ellerine keskin kaya kütleleri alıp bu silahlarıyla Titanları taş yağmuruna tuttular.

Titanlar okla, mızrakla karşılık verdiler. Hepsi ölümsüz varlıklar olduklarından, savaşçılar birbirlerini öldüremiyorlar-dı. Birbirlerini, ancak yaralayarak alt edebilirlerdi. Savaş sırasında karayla deniz birbirine girdi. Dağlar sarsıldı. Tartaros bile başının yukarısında muazzam kayaların çarpışını hissetti.

Sonra Zeus, değdiği yeri alevlerle saran yenilmez yıldırımını savurdu. Alev alev ormanlar, fokurdayan deniz havayı kavururken, dünya muazzam

yıldırımın gümbürtüsüyle yankılandı.
Sonunda Yüz Kollular, Titanları dünyanın altına, Tartaros'a savurdular. Zincirlerle, o karanlık, kasvetli yere bağladılar. İkisi, nefret ettikleri Titanların sonsuza dek gardiyanlığını yapmaya gönüllü oldu. Üçüncüsü, yani Atlas, cüssesi ve gücü yüzünden gökkubbeyi omuzlarında taşımaya mecbur oldu. Savaş bitmişti.

Erkek tanrılar egemenliklerini belirlemek için kura çektiklerinde Zeus'a gökyüzü, Posetdon'a deniz, Hades'e de yeraltı tanrılığı çıktı. Zeus, dünyada bütün ölümsüzler arasında barışı, düzeni sağlamak için, insanlara birbirleriyle ilişkilerinde dürüst olmayı öğretti, ölümsüz tanrılara ve ölümlülere saygı duymayanlar şiddetle cezalandırıldı. Poseidon üç dişli mızrağını, denizde fırtınalara olduğu kadar depremlere de neden olmak için kullandı, ancak ölümlülere, kendileri için çalışmak üzere atları eğitmeyi, gemiler inşa etmeyi de öğretti. Hades, ölümlülere, uygun cenaze törenleri düzenleyerek, belirli defin ayinlerini uygulayarak ölüye saygılı olmalarını öğretti.

Zeus, Olympos kraliçeliğinin yanı sıra evlilik ve doğum tanrıçası da olan kız kardeşi Hera'yla evlendi. Hestia, aile ocağının koruyucusu oldu. Ölümlülere nasıl ev inşa edileceğini öğretti. Demeter, ekinler tanrıçası oldu. Ölümlülere yabani darının tanelerini saklamayı, büyümesini istedikleri yere ekmeyi, olgunlaşan bitkileri biçmeyi öğretti.

Zeus, diğer pek çok tanrının babası oldu: Athena el sanatları, el işçiliği, savunma savaşları tanrıçası; Apollon kehanet, tıp, atıcılık tanrısı; Artemis av tanrıçası; Hermes Zeus'un habercisi; Persephone yeraltı dünyasının kraliçesi; Ares savaş tanrısı ve Hephaistos şanlı demirciydi.

Titanların egemenliği sona ermiş, tanrıların egemenliği başlamıştı.

İnsan Çağları: Sunuş

Homeros'tan sonraki Önemli Yunan şair, MÖ 8. yy. sonlarına doğru yaşamış olan Hesiodos'tur. Hesiodos, var olan söylencelere dayanarak pek çok söylence yazdı. Yaratılış efsanesini, kendi zorlu çağlarında insanlara mutlu yaşam sürmelerini öğretecek şekilde düzenledi.

Hesiodos'a göre, insanlar daha fazla teknoloji elde ettikçe değerleri bozuluyordu. Bu nedenle, son derece basit yaşam süren ilk Ölümlülerin altın ırkı Zeus'un yarattığı bütün ırkların en onurlusu, en mutlusuydu. Bunlar sakin çiftçiler topluluğuydu. Kendilerini ve topraklarını verimli kılan Ulu Tanrıça'ya ya da Ana Tanrıça'ya (Toprak Ana) tapıyorlardı. Yunan tarihinde bu ırk en çok, *Mikenler* ülkeyi işgal ettikleri zaman, yaklaşık MÖ 2600-20ÛO'den önce Yunanistan'da yaşamış olan insanlara uyar.

Ölümlü bronz ırkı, *Miken* Çağında yaşadı. Homeros'un ilyada'sının mekânı olan Troya Savaşı da dahil pek çok savaş bu çağda yaşandı. *Mikenler,* Yunanistan'ı işgal ettiklerinde karşılaştıkları halklardan daha saldırgan, daha hırslıydılar. Zeus'a tapıyorlardı ve toplumlarında erkek kadından daha önemli ve daha fazla iktidar sahibiydi.

Hesiodos'un "İşler ve Günler"indeki demir ırk, "bizim" ırkımız tanımı, kendi zamanında yaşayan insanları anlatır. Onun zamanındaki yaşam görüşüyle bugünkü kendi yaşam görüşünüzü karşılaştırmak ilginç olacaktır.

İnsan Çağları

Olympos Dağı'nın efendisi, ölümsüz tanrıların babası Zeus aynı zamanda insanların da babasıydı. Tahıl-veren dünyada yaşamış olan ilk ölümlüler kuşağı Altın Irk olarak biliniyordu. Bu ölümlülerin gönülleri de, işleri de saftı. Hem kendileri gibi insanlara hem de Ölümsüz tanrılara saygı gösterdiler. Bunun karşılığında ölümsüzler de onları sevdiler. Çünkü birbirlerine dürüst davrandılar. Ne yazılı yasalara ne mahkemelere ne de

cezalara gerek duydular. Serbestlik, güvenlik, barış içinde dertsiz, rahat bir yaşam sürdüler. Korkunun, kederin, ağır İşlerin yaşamlarında yeri olmadığından geçen yıllar görünüşlerini bozmadı ya da güçlerini azaltmadı. Yaşlılık saygı, minnettarlık gördü.

İklim Altın Irk'a sıcaklık, güzellik sağlayarak, sonsuz bahar yaşatarak sevecen davrandı. Ölümlüler, barınmak veya örtünmek için çalışmak zorunda kalmadılar. Akan nektar ve süt, onların ırmaklarını oluşturdu. Bodur meşe ağaçlarının yapraklan bal damlattılar. Çevrelerinde bol bol yetişen tahıllarla meyveleri toplayarak şölenler düzenlediler. Sulak, yeşil çayırlarda sığır ve koyun sürülerini serbestçe güttüler. Güneşte pırıl pırıl çiçeklenen yabani çiçeklerin, gece gökyüzünde parlayan yıldızların keyfini çıkaracak zamanlan da, istekleri de vardı.

Altın Irk'ın sahip olduğundan daha fazlasını elde etmek gibi bir isteği yoktu. Ne aç gözlü ne de saldırgandı. Bu ölümlüler, kendi ülkelerinin sınırlarının ötesinde ne olduğunu keşfetmek amacıyla gemiler yapmadılar. Öteki insanları tehdit etmediler. Buna karşılık, hiç kimse de onları tehdit etmedi. Kentlerinin çevrelerine savunma duvarları inşa etmek gereğini duymadılar. Silahlara sahip olmalarına da gerek yoktu. Orduları da yoktu. Onları savaşa çağıran trampet sesini hiç duymadılar.

Yaşadıkları gibi huzurlu Öldüler. Ölüm onlara tatlı bir uyku gibi geldi. Vücutları toprağa karıştıktan sonra ruhları bulutlara gizlenmiş halde ülkenin üzerinde gezindi. Canlıları tehlikeden korudular. Onlara nasıl dürüst bir yaşam süreceklerini öğrettiler.

İlk kuşak Öldüğünde, Zeus ikinci kuşak ölümlüleri yarattı. Bunlar Gümüş Irkı'ydılar. Altın Irktan çok daha az erdemliydiler. Vücutları geçen zamanla olgunlaşsa da, Gümüş Irk ruhça çocuk kaldı. Yüz yıl boyunca her çocuk, öteki insanların dostluklarından da, öğretiminden de uzak, evde annesiyle birlikte kaldı. Bu ölümlüler, bu süre boyunca yaşamlarını sadece çocuksu zevkleri kovalamaya adadılar.

Sonuç olarak, Gümüş lrk'ta yetişkinlerin yaşamları kısa ve mutsuzdu. Birbirlerine nezaketle, hoşgörüyle davranmayı asla öğrenemediler. Bencil davranışları adaletsizliğe, savaşa neden oldu. Ölümsüz tanrılara saygı göstermediler. Onları memnun etmek için hiçbir çabaları olmadı.

Gümüş Irk, ne tanrılara ne de ölümlülere saygı gösterdiğinden Zeus onlara kızdı. Tanrıların ve Ölümlülerin babası, iklimi sonsuz bahardan, kışın dondurucu soğuğuyla yazın kavurucu sıcağı arasında değişen dört mevsime çevirdi. Kayalarla gölgeli ormanlık alanlar havadan yeterli korunmayı sağlamayınca, Gümüş İrk ilk evleri inşa etti.

Yiyecek şimdi o kadar bol değildi. İnsanlar öküzleri çiftler halinde bir araya getirip tarlalarını sürdüler. Önce darı tohumlarını ekmek, sonra da olgunlaşmış başaklarını toplamak İçin ekim mevsiminde her gün didindiler. Zeus, onların dünyadaki yaşamlarını erkenden sona erdirdi. Vücutları toprağa karıştığında ruhları yeraltına girdi.

Daha sonra tanrıların ve ölümlülerin babası Zeus, silahları, aletleri tunçtan olduğu için *Bronz* İrk olarak bilinen üçüncü ölümlüler ırkını yarattı. Bu ölümlüler Gümüş Irk'tan daha aşağılık, daha acımasızdılar. Tanrılar içinde en çok savaş tanrısı Ares'i sevdiler. Kılıçla yaşadılar. Kaba güçleri onları daha güçlü yaptı. Ancak kalpleri en sert kaya kadar tepkisizdi.

Bronz Irk üyeleri güçlerine rağmen genç öldüler. Sonsuz şiddet ve savaş yüzünden Kara ölüm'ü kendi üzerlerine çektiler. Vücutları toprağa karıştığında gölgeleri karanlığa, kasvetli Yeraltı Dünyası'na indi. Arkalarında iyi anılmalarına değecek hiçbir şey bırakmadılar.

Bundan sonra Zeus, Kahramanlar Irkı olarak bilinen dördüncü ölümlüler ırkını yarattı. Bu insanlar Gümüş ya da Bronz Irk üyelerinden daha soylu, daha erdemliydiler. Bazdan Troya'yla yapılan savaşta ve başka savaşlarda öldüler. Ancak Zeus, hayatta kalanları dünyanın kenarındaki kutsanmış adalara yerleştirdi. Kahramanlar hâlâ orada, Okeanos kıyısı boyunca, yılda üç kez bal tatlısı meyve ürünü aldıkları ülkede yaşarlar. Keder artık onlara dokunamaz; sadece normal yaşamlarında kazandıkları

onur ve görkem yaşar. Zeus tarafından Tartaros'taki tutsaklığından bu amaçla serbest bırakılan Kronos'un yönetimindedirler.

Zeus'un tahıl veren dünyaya yerleştirdiği beşinci kuşak, bizim kuşağımız Demir Irk'tır. Yaşamları her gün çalışmayla, kederle doludur. Her gece pek çoğu ölür. Dünyanın her tarafında insanlık tarihindeki en kötü suçlar işlenir. Buna rağmen hiçbir ölümlü suçluluk hissetmez. Adalet, inanç dünyayı terk etmiş; yerlerini ihanetle hile, şiddetle açgözlülük almıştır.

Demir Irk, başkalarının gereksinmelerini düşünmez. Dünya nimetini paylaşmaz. Bunun yerine, dünyanın yüzeyini pek çok özel mülke bölüp kendimize olabildiğince çoğunu ayırırız. Toprağın verdiği tahıllarla yeterli zenginliğin sağlanamadığını düşünürüz. Bu yüzden gemiler inşa eder, daha fazla zenginlik elde etmek için bilinmeyene açılırız.

İçinde sakladığı zenginlikleri aramak için, tahıl veren toprağı parçalamışızdır. Gizli hazinesini bulmuş, onun demir, altın yataklarından faydalanarak güçlü ve zengin olmuşuzdur. Bu metallerin değerleri savaşa neden olur. ölümlü eller, zaferin altın hazinelerini açgözlülükle ele geçirmeye çalıştıklarından kana bulanır.

Eğer bu gidişi düzeltmezsek davranışlarımız bizi yok edecektir. Ev sahibiyle konuk dostça ve cömert davranmadığı zaman, arkadaş arkadaşla kavga ettiği zaman, kardeşler düşman olduğu zaman, çocuklarla ebeveynleri birbirleriyle anlaşamadıkları zaman, yetişkin çocuklar ana babalarının onlar için yaptıklarını unutup, onları eleştirerek, yaşlı, zayıf oldukları için onlardan şikâyet ederek onlara saygısızca, onursuzca davrandıkları zaman, sözlerini tutan, namustu, erdemli insanlar, kötü emeller için kaba güç kullananlardan daha az saygı gördükleri zaman, körü olanlar onurlu olanları incittiği zaman tanrıların ve ölümlülerin babasına, bizi besleyen dünyada yaşamaya uygun olmadığımızı göstermiş olacağımızdan, Zeus bizim Demir Irkı da yok edecektir.

Demeter ve Persephone: Sunuş

Yunanistan'daki tarımcı toplumlar Toprak Ana'ya tapınırlarken, başka toplumlar Ulu Tanrıça'ya ya da Ana Tanrıça'ya farklı adlar vermişlerdi. Bu tanrıça, Gaia, onun kızı Rhea ya da Rhea'nın kızı Demeter de dahil pek çok ada sahiptir. Yunan mitolojisindeki dişi ilahların pek çoğu aslında Ulu Tanrıçadır: Atina'da Athena, Argos'ta Hera, Girit'te Artemis, Kıbrıs'ta Aphrodite. Zeus'un erkek egemen diniyle birleştiklerinde rolleri değişmiştir.

Bir tarım toplumunda verimli toprak büyük önem taşır, bütün topluluk toprağa bağlıdır, toprak kökenlidir. Eski çiftçi halklar, bitkilerin, hayvanların doğup, olgunlaşıp öldüklerini, genellikle ertesi baharda onlara benzeyen başkalarının tekrar doğduğunu gözlemişlerdir. Bu gerçek, anaerkil dinin odağı olmuştur, ölüm, onu tekrar doğum ya da yeni yaşam izlediğinden, yaşam çemberinin bir parçası olarak kabul edilmiştir. İnsanlar, toplumlarının devamını güvence altına alabilmek için topraklarının ve kendilerinin bereketini sağlayacak olan Ulu Tanrıça'ya tapınmıştır.

Demeter, Persephone, Hades doğadaki vaşam çemberini denetler. Tahıl tanrıçası olarak Demeter, ölümlülere darı, buğday, arpa ekmeyi, büyütmeyi, biçmeyi öğretir. Persephone'nin annesiyle ya da kocasıyla yaşaması, mevsimin tohumların çimlenip ekinlerin büyüdüğü mevsim mi, yoksa tohumların uykuya yattığı kış mevsimi mi olduğunu belirler. Hades yalnız yeni hayatın ortaya çıkardığı ölülerin tanrısı değil, aynı zamanda zenginlik tanrısı olarak da bilinmektedir. (Onun diğer adı olan Pluto, zenginlik anlamına gelen *plouios* sözcüğünden türetilmiştir). Ölü toprak her ilkbahar, bağrından yeni bitki yaşamını fışkırtmak için yeniden canlanır; bunun yanında toprak, tuncun yapıldığı metalleri de (bakır, kalay) barındırır.

Sonuç olarak, Demeter'le Persephone söylencesi baharın gelişini, doğanın yıllık yeniden doğuşunu kutlar. Demeter'in, kızının yokluğundan duyduğu üzüntü, kısır kış mevsimine neden olsa da, söylence, onların yıllık

birleşmelerini, her yılın büyük bir bölümünü birlikte geçirebilmekten duydukları mutluluğu vurgular.

Bu söylencenin en kapsamlı versiyonu *Homeros ilahilerindedir.*

Demeter ve Persephone

Mevsimleri getiren, yaşamı devam ettirecek armağanları veren Ulu Tanrıça Demeter, ölümlüleri, onları besleyen toprağı en çok seven Olymposludur. Ölümlüler de onu çok severler. Çiftçi eşlerinin, birilerinin kapılarını çalıp akşam yemeklerine katılacağını umarak sofraya fazladan bir tabak daha eklemeleri Demeter'i memnun eder. Hephaistos'un planlayıp, Kyklopların Ölümsüzler için Olympos Dağı'nda inşa ettikleri saraylardan çok, ölümlülerin gösterişsiz evlerinde yemek yediği için tanrılar kendisine sataştıklarında gülümser. Demeter nazik, sevecen, eli açıktır. Ancak o, aynı zamanda Titanların korkulan efendisi Kronos'un kızı, yüce gök gürültücüsü Zeus'un kız kardeşidir.

Demeter'in ölümsüz yaşamındaki neşesi, Zeus'tan olma kızı Persephone'dur. Persephone, güneş ışığını, yaban çiçeklerini, gülmeyi sever ve kendisini tanıyanların yaşamlarına sevdiklerini getirme yeteneği vardır. Sicilva'daki yaban çiçekleri o kadar güzeldir ki Persephone, sık sık oradaki çayırlarda güzel çiçeklerle doldurabileceği büyük bir sepetle gezinir. Genellikle parlak gözlü Athena'yla atıcılık tanrısı Artemis ona eşlik ederler.

Bir gün Aphrodite, Ölüler efendisi Hades'i, arabasını Sicilya Adası'nın çevresinde sürerken görür. Gölgeler kralı, her zaman olduğu gibi Etna Dağı'nın altında sırtüstü yatıp, ateşle kızgın lav kusan azgın dev Typhon'un, patlamalarıyla yeryüzünde çatlaklara neden olup olmadığını kontrol etmektedir. Yeraltı dünyası üzerinde toprak açıldığında Helios'un parlak güneş ışığı buradan içeri sızarsa pek çok kulunun korkuyla titreyeceğinden kaygı duyduğu için, dünyanın her parçasının yerli yerinde olduğunu görünce oldukça rahatlar.

Altın Aphrodite oğlu Eros'u çağırarak şöyle der: "Ölümlülerin çok azı bizim gücümüze değer veriyor. Athena, Artemis, Persephone'nin aşk düşüncesinden nasıl sakındıklarına dikkat et: Zeus'ta kardeşi, denizin efendisi bizim silahımıza boyun eğdi. Şimdi sıra Yeraltı Dünyası'nın karanlık efendisini de egemenliğimiz altına almakta. Hedefini şaşmaz oklarından birini Hades'in kalbine uçurup gönder ki onu Persephone'ye delice âşık etsin."

Eros'un hedefini bulan atışı, Hades'in Zeus'tan, Persephone'vle evlenmek için İzin istemesine neden olur. "Elbette sana Persephone'yi vermekten memnunluk duyarım, sevgili kardeşim" der Zeus, "ancak kız kardeşimiz Demeter bu evliliğe asla razı olmayacaktır. Persephone'nin tanrı Helios'un arabasından gelen ışığın altında parıldayarak, çiçek dolu tarlalarda gezinme
Özgürlüğünü, senin karanlık krallığında kraliçe olma fırsatıyla değiştirmeme asla razı olmayacaktır. İktidarın, Ulu Tanrıça ve Persephone için fazla anlamı yoktur."

"Bununla birlikte" diye tamamlar sözünü Olympos'un efendisi, "Benim kardeşim ve güçlü bir krallığın efendisi olduğundan, eğer Persephone'yi istemekte ısrar ediyorsan bu, onun için büyük bir onurdur. Kızımı seninle evlenmesi için zorlaya-masam da, onu kaçırman için sana gizlice yardım edeceğim."

Böylece Persephone, Sicilya çayırlarının birinde çiçek topladığı bir gün, daha önce hiç görmediği inanılmaz güzellikte bir çiçek görür. Arkadaşlarım arkada bırakan Persephone, hemen çayırların üzerindeki bu olağanüstü çiçeğe doğru koşar. Babasının, Hades'i memnun etmek için tuzak olarak gizlice toprağa bu özel çiçeği yaratmasını emrettiğini bilmesi olanaksızdır.

Persephone, koleksiyonuna katmak için güzel kokulu çiçeğe ulaştığında toprak aniden alabildiğine açılır. Dışarı, siyah atların koşulu olduğu ve karanlığın efendisinin bizzat kullandığı altın araba çıkar. Hades,

sol elini dizginde tutarak sağ elini uzatır. Persephone'yi yerden kaldırıp arabaya, yanına alır. Persephone'nin arkadaşları onun kaybolduğunu fark etmeden önce hızla uzaklaşır.

"Anne! Anne!" diye bağırır Persephone, "bana yardım et! Baba, yardım et!" Fakat annesi çok uzaktadır. Tanrılar ya da ölümlüler arasında onun çığlıklarını duyan olmaz. Yalnız güneşin efendisi Helios, gökyüzünde dolaştığı arabasından işlenen suçu görür. Artemis ile Athena çayıra vardığında yarık kapanmış, olağanüstü çiçek gözden kaybolmuş, Persephone gitmiştir. Geriye kalan, genç tanrıçanın kaçırılırken düşürdüğü, çiçeklerle dolu sepettir.

Araba onu derin göllerin, tüten havuzların arasından geçirirken Persephone, annesini çağırmaya devam eder. Tahıl veren toprağı, hızlı akan denizi, yukarıda arabasında Helios'u görebildiği sürece birinin çığlıklarım duyabileceğini umar. Ancak bir su perisi Hades'i durdurmaya çalıştığında, Hades toprağa vurup bir yarık açar ve Persephone ile birlikte, onun kasvetli derinliklerinde kaybolurlar.

Yer üzerine kapandıktan bir süre sonra bile, Persephone'nin sesi dağların yükseklerinde yankılanır; denizin derinliklerinde yayılır. Ulu Tanrıça kızının çığlıklarını duyunca ıstırap kalbini kına pençesine düşürmüştür. Güzel saçından bağını çıkarır, omuzlarından pelerinini bırakır. Vahşi bir kuş gibi, karayla denizin üzerinde her yerde umutsuzca kayıp kızım arayarak uçar.

Persephone'nin nerede olduğunu bilen ölümsüz tanrılar sessiz kalırlar, ölümlüler, üzüntülü ve şaşkın anneye yardım edemezler. Gecenin karanlığı arayışını yavaşlatanlasın diye Ulu Tanrıça, Etna Dağı'nın kızgın kraterinde iki çam meşale tutuşturur. O zamandan beri, ne şafak ne de akşam yıldızı onu dinlenirken görebilmiştir. Ancak dünyayı boşuna arar.

Sonunda Demeter, Persephone'nin en son görüldüğü ve sonuçsuz arayışının başladığı Sicilya'ya döner. Kimi suçlayacağını bilemeden, önce Sicilya'yı cezalandırır. Eğer kimse kızına ne olduğunu anlatmazsa, yaşam

veren armağanlarını geri çekecektir. Sabanları kırar; Öküzleri, sahiplerini öldürür. Dünyaya, sakladığı tohumları kurutup büzüştürmesini, küflendirmesini emreder. Bereketiyle ünlü toprak kısa zamanda çorak kalır. Ülkenin başına önce kuraklık bela olur. Sonra şiddetli rüzgârlar beraberinde yağmur tufanı getirir. Sapında kurumamış kalan darılar aç gözlü kuşlarca silinip süpürülür.

Ulu Tanrıça, Sicilya'dan çıkıp dünyanın geri kalanını dolaşır ve bütün insanlığa kuraklık, perişanlık getirir. Besleyici tohumlan toprağa öyle saklamıştır ki bir teki bile yeşermez. Hatta koşulu öküzler, tarlaların üzerinde onları izleyen çiftçilerin beyaz darı ekmeleri için eğri sabanları çektiğinde, altın saçlı Demeler bütün çabalarını boşa çıkarır.

Sonra Ulu Tanrıça, hâlâ yanan meşaleleri taşıyarak hem tanrıları hem de ölümlüleri izleyen güneşin efendisine gelir. Demeter, Helios'un ata koşulmuş arabasının önüne geçerek, "Kızımın, kendisi istemeden biri kaçırmış gibi bağırdığını duydum. Yine de ona ne olduğunu Öğrenebilmiş değilim. Araban seni tahıl veren toprakla hızlı akan denizin üzerinde gezdirdiğine göre çocuğumu kimin aldığını gördün mü?" der.

Bu sözlere Efendi Helios şöyle yanıt verir: "Kederli haline acıdığımdan gerçeği söyleyeceğim Ulu Tanrıça. Bulut toplayıcı Zeus, Persephone'yi, kraliçesi olması için ölüler Efendisi'ne verdi. Hades onu kasvetli krallığına götürürken attığı çığlıklarını duydun. Yine de senin kardeşin, Karanlıklar Efendisi, büyük bir krallığı yönettiğinden, bu, iyi bir evlilik. Öfkeni, üzüntünü bir yana bırakmaya çalış."

O an Demeter'in kalbi daha derin, daha vahşi bir üzüntüyle kabarır. Hiddetle keder arasında parçalanan Ulu Tanrıça, Zeus'la öteki Olymposluları, bütün ölümlülerin açlıktan ölmelerine neden olarak cezalandırmaya karar verir. Bundan sonra ölümsüz tanrılar kurbanlarla, armağanlarla onurlandırılmayacaklardır. Korkunç Hades kendisini onurlandıracak daha fazla gölge kazanacaktır.

Zeus, onun böyle bir niyeti olabileceğinden korkarak rüzgâr ayaklı Iris'i Demeter'e, Olympos Dağı'na dönmesini emretmek üzere yollar. Ulu Tanrıça karşılık vermeyince Zeus, teker teker öteki Olymposlu tanrılara, ona gidip daha büyük onur ve görkemli armağanlar Önermelerini emreder. Ama Demeter, sonuncusu dışında gelen Olymposluları reddeder. Ona "Zeus'a, güzel kokulu Olympos'a onunla konuşmak için ayak basacağımı, ancak güzel çocuğumu görene kadar dünya üzerinde hiçbir tohumun yeşermesine izin vermeyeceğimi söyle" der.

Ulu Tanrıça Zeus'un yanına gittiğinde, "Tanrıların ve ölümlülerin babası, kızımız adına yalvarmaya geldim" der. "Bana aldırmıyorsan bile, eminim Persephone'yi seviyorsun! Güneş ışığını, kahkahanın, neşenin sesini, çiçeklerin kokusunu nasıl sevdiğini bilirsin. Hayatı bu kadar severken, onun kardeşimizin ölüleri yönettiği karanlık, kasvetli krallığında yaşamasını nasıl isteyebilirsin? istemediği halde onu kaçıran biriyle evlenmesine nasıl razı olursun? Hades'e onu serbest bırakması gerektiğini söyle!"

"Doğru Demeter" diye yanıt verir Zeus, "Kızımıza duyduğun sevgini ve kaygını paylaşıyorum. Bununla birlikte, Hades Persephone'yi sevdiği için kaçırdı. O, benim kadar büyük bir tanrı. Sadece kura ona Yeraltı Dünyası'nı, bana da Olympos'u verdi. Eğer kardeşimizin sevgisiyle gücü, senin öfkenle kinini bir kenara bıraktıramıyorsa, Persephone'nin sana dönmesine izin vereceğim; ama bu, ancak Hades'in karanlık krallığında hiçbir şey yememişse gerçekleşebilir, ölülerin yiyeceğinden tüketmişse o kasvetli yerde kalmaya mahkûm. Kaderin emri böyle."

Bu sözlere Ulu Tanrıça şöyle yanıt verir: "Persephone'yi sevdiği çayırlarda göreceğim. O zamana kadar dünya cansız, kurak kalacak. Elveda."

Demeter ayrıldıktan sonra Zeus, yol bulucu habercisi Hermes'i Karanlığın Efendisi'ne, Persephone'nin annesine dönmesine izin vermesi için ikna etmeye, Hades'in tehlikeli karanlığına yollar. Hermes, Yeraltı

Dünyası'nın efendisini kasvetli sarayında bulur. Şöyle der: "Hades, iyi kalpli amca, ölülerin efendisi, babam bana Persephone'yi annesine götürmemi emretti."

"Ulu Tanrıça" diye devam eder Hermes, "yiyecek kaynaklarını kurutarak bütün ölümlüleri yok etme tehdidinde bulundu. Böylece tanrıları onur ve kurban sunularından yoksun bırakacak. Bütün tohumları toprağın yeşeremeyecekleri derinliklerine sakladı. Olymposlulardan hiçbiri kalbini dolduran öfkesini, kederini yumuşatamadı."

Hades bu sözlere gaddarca güler. Ancak Persephone'ye nazikçe "kara elbiseli anneni bulmak için şimdi Hermes'le git. Ancak kalpten bilmelisin ki, ben de seni seviyor ve benimle burada kalmanı istiyorum" der.

"Beni iyilikle düşün" diye devam eder Hades; "çünkü sana iyi bir koca olacağım. Zeus'un kardeşi olduğumu; benim krallığımın da çok büyük olduğunu unutma. Burada olduğunda, yaşayan, hareket eden her şeyi yöneteceksin; ölümsüz tanrılar arasında en büyük onura erişmeni sağlayacağım. Sana hakkını vermeyen, kutsal ayinlerle ve kurbanlarla sana tapınmayanları sonsuza dek cezalandıracağım."

Kocasının sözlerini duyunca, Persephone'nin kalbi neşeyle dolar. Yol bulucu, Hades'in ölümsüz atlarını altın arabasına koşarken Yeraltı Dünyası'nın efendisi, Persephone'ye, sevgili karısı sonsuza dek yukarıdaki dünyada kalamasın diye bal kadar tatlı bir nar tanesi verir. Persephone, sonuçlardan habersiz, taneyi yutar.

Hermes, dizginlerle kırbacı eline alır. Saraydan aceleyle ayrılırlar. Yukarıya ulaştıklarında, ne hızlı akan deniz ne çimenli
çayırlar ne de dağların dorukları Hades'in hızlı atları için engeldir.

Demeter, yazın renkli çiçekleriyle parlamış olması gereken bir çayırda Persephone'yi beklemektedir. Ama şimdi burası, önceki yıllarda zengin buğday başaklan vermiş olan yerler gibi kurak, boş durmaktadır. Hades'in altın arabasını görür görmez. Ulu Tanrıça kızına koşar. Hermes atları yeni

durdurmuştur. Persephone arabadan atlayıp kollarını uzun, mutlu bir kucaklayışla annesinin boynuna sarar.

Demeter sevgili çocuğunu kollarında tutarken, kalbi korkuyla dolar. "Çocuğum doğruyu söyle, Hades'in karanlık krallığındayken tattığın yiyecek oldu mu? Eğer orada hiçbir şey yemediysen, güneşin parladığı bu yerde annenle babanla birlikte yaşayabilirsin. Ancak eğer herhangi bir şekilde beslendiysen kader ölülerin yemeğinden yiyenlerin kasvetli ölüler ülkesinde kalmasını emrettiğinden kocana dönmelisin."

Persephone'nin gözleri yaşlarla dolarken yanıtlar: "Seni kandırmaya çalışmayacağım anne. Hermes beni sana getirmek üzereyken kocam bana yemem için bal tatlısı bir nar tanesi verdi. Aç olduğum için onu yuttum; sonuçlarından habersizdim."

Sevgili çocuğuyla görüşmenin kısa olduğunu anlayan Demeter'in gözlerinden engelleyemediği yaşlar boşanır. Acı ve umutsuzluk, buluşmalarının bütün neşesini yüreğinden söküp almaktadır adeta. Sonsuza dek ayrı kalmaya katlanamayacağını hisseder.

Demeter, aniden kendi annesi Rhea'nın yaklaştığını görünce sevinç ve mutlulukla dolar. Tanrıların annesi büyük bir sevgiyle kızına, torununa sarılır.

"Gel çocuğum" der Rhea. "Bir anne neşeye olduğu kadar acıya da katlanmalı. Acı hepimizin başına gelir. Üzüntünün seni mahvetmesine izin verme."

"Olympos Dağı'ndan geliyorum" diye devam eder Rhea, "kardeşin Zeus'tan özel bir haber getirdim. Ölümsüz tanrılar arasında büyük onur bulacağın Olympos ailesine dönmeni istiyor. Persephone'nin Hades'in karanlık, kasvetli krallığında yılın sadece üçte birini geçireceğine söz verdi. Her yıl baharın güzel kokulu çiçeklerinin açma zamanı geldiğinde, karanlıklar krallığını bırakarak sana dönecek. Bütün ekinler hasat edilene, güneşin efendisi Helios'un günleri kısaltıp serinletmesine kadar beraber olacaksınız."

"Zeus'a beslediğin öfkeni bir kenara bırak çocuğum. Beraber olduğunuz mevsimlerin keyfini çıkar. Toprak, ölümlülerin beslenmek için ihtiyaç duydukları yaşam veren meyveleri tekrar versin."

Demeter annesinin sözlerini duyunca gözyaşlarının arasından gülümser. Her şeye rağmen kızına sahip olabilecektir. Bu ayrılıklara dayanabilecektir. Hemen toprağa yapraklar, çiçekler, yaşam veren meyveler açtırır. Sonra tanrıçalar Olympos Dağı' ndaki ölümsüzlere katılırlar.

Böylece mevsimlerin düzeni yeniden kurulur. Her yıl sonbahar ekinlerinin haşatından sonra Persephone, kış ayları için ölülerin karanlık efendisi kocasının yanına dönecektir. Yalnız ve üzgün Demeter, dünyayı ancak o zaman yapraksız ve çorak bırakacaktır.

Tanrı Helios bir kez daha dünyayı güneşiyle ısıtıp, günler uzayınca Ulu Tanrıça, sevgili çocuğunun neşeyle ona doğru koştuğunu görecektir. Demeter, bir kez daha büyük coşkuyla bütün çiçeklerin, tohum veren bitkilerin dünyanın üzerinde çiçek açmalarını sağlayacakür. Her defasında bir kez daha Ölümlüleri yaşam veren armağanlarıyla kutsayacaktır.

Sonra insanlar sık sık güzel bir anneyle güzel kızının güneşli, çiçek açan çayırlarda dolaştığını göreceklerdir. Çiftçilerin eşleri sevgili Demeter'İn, emeklerinin meyvelerini paylaşmasını umarak sofraya fazladan bir tabak daha ekleyeceklerdir.

Tufan Devri: Sunuş

MÖ 3000 ile 2000 arasında bir zamanda Mezopotamya'da büyük bir sel baskım olmuştur. Bu olayın o bölgede yaşayan insanlar üzerinde öyle büyük etkisi olur ki, birbirine çok benzeyen bir çok tufan efsanesi ortaya çıkar. Bunlardan biri Sümer, biri Yunan mitolojisine, Öteki de Kitabı Mukaddes'e aittir.

Her üç efsanede de bir ölümlü, büyük bir sel baskınına karşı uyarılır. Bir gemi inşa eder, yaşaması için gerekli olanları gemiye yükler, hayatta kalır: Tufandan sonra sağ salim bir dağ eteğinde karaya çıkar. İnsan ırkı devanı eder. Tufan, ister ölümlülerin yanlış davranışlarına tanrısal bir ceza ister geçici bir tanrısal kapris olsun, tanrının ya da ilgili tanrıların doğasıyla ilgilidir. Kutsal Kitap'taki tufan gibi, Yunan tufanı da ahlaksız davranışa karşı bir cezadır.

Eski Yunanistan'da davranış kuralları ilahi emirler yerine söylenceler yoluyla nakledilmiştir. Lykaon söylencesi. Yunan halkına, tanrıların (Artemis dışında) insan kurbanına, yamyamlığa karşı olduğunu Öğretmesi nedeniyle özellikle önemlidir.

İnsan kurban etmek, tarihsel açıdan dinsel kurbanın en eski şekillerinden biridir. Bir toplum uygarlaştıkça insan kurbanından hayvan kurbanına, yiyecek kurbanına, sonra dualara, gönül tokluğuna doğru gelişir. Anaerkil toplumlarda, Ulu Tanrıça'ya tapınmanın bir parçası olarak, kutsal kral Öldürülerek parçalanırdı. Organları etle karıştırılarak, bereketlerini devam ettirmeleri için tapınanlara sunulurdu. Lykaon söylencesinin oluşumundan önce, yamyamlığın Yunanistan'da bir süre yaşadığı görülmektedir.

Yaratılış efsanelerinde geleneksel olarak İlk İnsanlar, belirli bir toplumda hangi malzeme daha fazlaysa ondan yaratılmışlardır. Örneğin, Navajo Kızılderilileri mitolojisinde ilk Adamla ilk Kadın mısır başaklarından, Norveç mitolojisinde İki ağaçtan yaratılmışlardır.

Yunanistan'ın çok dağlık, toprağının çok kayalık olması nedeniyle, yeni kuşak insanların yaratılışında taşların kullanılması akla yakındır.

Romalı şair Ovidius, *Dönüşümler'de* aşağıdaki söylenceyi anlatır.

Tufan Devri

Lykaon: Tufanın Nedeni

Olympos'un efendisi olan Zeus'un egemenliğinin İlk dönemlerinde, sadece kendilerini düşünen bir Ölümlüler ırkı yaşıyordu. Bu insanların, ölümlü ya da tanrısal, hiç kimseye saygıları olmadığı Zeus'un kulağına çalınınca, duyduklarının gerçek olup olmadığını kendisi görmek istedi. İnsanların gerçek doğasını öğrenmek için sıradan bir ölümlü, gezgin kılığına girerek dünya üzerinde dolaşmaya çıktı.

Zeus, ölümlülerin, duyduklarından daha da kötü olduklarını dehşet İçinde gördü. Nereye gittiyse, İnsancıl olmanın ne demek olduğunu bilmediklerinden, her türlü suçu işlediklerine tanık oldu. Birbirlerine kötü davranıyorlar, davetsiz tanrı konuklarını ağırlamıyorlar, ölümsüz tanrıları onurlandırmıyorlardı. Yine de Zeus, yeterince çok ve uzaklara yolculuk ederse ölümsüz tanrılardan korkan, duygulu, sevecen, nazik insanlara rastlayacağından emin olduğu için yolculuğuna devam etti.

Öyle de oldu. Alacakaranlık, Gece'nin arabasını gece göğüne çektiğinde Zeus, çam ormanları İle ünlü Arkadia bölgesindeki Kral Lykaon'un sarayına yaklaşmıştı. Sarayın avlusunun boş olduğunu görünce, kralın, ailesinin, soyluların akşam yemeği yedikleri büyük salona kadar insan seslerini izledi.

Lykaon, salonun girişinde bir yabancının durduğunu fark edince "Sen, oradaki! Sarayımda ne yapıyorsun? Eğer yiyecek dilenmeye geldiysen hizmetçilerim senin için biraz kırıntı bulurlar. Dışarıda, kapıda bekle" diye bağırdı.

Zeus bu sözlere şöyle karşılık verdi: "Olympos'un efendisi Zeus için yolcuyla dilenciler değerli olduğundan, yabancıyı aranıza kabul etmeniz daha uygundur. Kuzeydeki ülkelerden geldim ve konukseverliğinizi bekliyorum. Önünüzde hem bir yabancı hem de Zeus, tanrıların ve ölümlülerin babası olarak duruyorum."

Soylulardan bazıları aniden kapıdaki yabancıya saygıyla, korkuyla baktılar. Bununla birlikte, Lykaon gülerek dedi ki; "Arkadialılar, duyduklarınıza hemen inanıyorsunuz! Sıradan bir yabancıya tapınmak niye? Eğer bu tanrı iddia ettiği gibiyse, kesinlikle bu gerçeği bilmemizi sağlayacaktır. Eğer değilse bu salonlarda hiçbir özel muameleyi hak edemez. Onu nasıl sınayacağımı görün; ölümlü mü yoksa tanrısal mı olduğunu anlamak için kuşku götürmez bir yol biliyorum. Elbette önce yapılması gereken en doğru şey olduğundan, bizimle yemek yemesine izin vereceğim."

"Taze hazırlanmış etlerden bir tabak getirin" diye emretti hizmetçilerden birine. "Tanrıların efendisini soğuk yiyecekle onurlandıramayız, değil mi! Şimdilik" dedi kral yabancıya, "onur yeri olduğu, sen de büyük Zeus olduğunu söylediğin için masanın başındaki yer senin olacaktır."

Kısa bir süre sonra hizmetçi bazıları haşlanmış, bazıları kızartılmış taze etlerle dolu bir tabakla geri döndü. Kral et tabağını aldığında gözleri neşeyle, heyecanla parladı. Büyük gösterişle şimdi masanın başında oturan yabancının önüne koydu.

"OIympos'un efendisi, her tanrının, her yabancının tanınmış babası Zeus" diye bağırdı Lykaon, "bu kurbanı burada, Arkadia'daki biz ölümlülerin selamlarıyla büyük saygının bir işareti olarak kabul et!"

Yabancı, tabağa bakınca vücudu İğrenmeyle, tiksintiyle sarsıldı. Etin bir parçası genç bir adam elinin kemikli yapısını sarıyordu, bir diğeri İse ayağıydı. Onların arasında, yahni parçaları gibi dağılmış duran ise kurbanın kalbiyle ciğeriydi. Analık tanrıçası Artemis dışında hiçbir Olymposlu tanrı,

insan kurban kabul etmeyeceğinden, aslında bu, Lykaon'un konuğunun kimliğini sınamasıydı.

Yabancı, aniden ve hiçbir şey söylemeden masayı devirdi, ayağa kalktı. Kral Lykaon'a bakarken gözleri, gün ortasında Helios'un arabası kadar parlaktı. Birden büyük salonu dolduran sağır edici bir gürlemeyi kör edici bir ışık parlaması izledi. Masayı, tavan kirişlerine değin ulaşan alevler sardı. Soylular, Zeus'un gazabından kaçmak için sandalyeleri ve birbirlerini devirdiler. Ancak çabalan boşunaydı. Sadece Lykaon hayatta kalmıştı.

Kral, gözlerini, yangının içinde kocaman bir insan şeklinde, parlak bir alev gibi duran yabancıdan alamadı. Lykaon ona baktıkça yabancı gittikçe daha çok uzuyor gibiydi. Kral ona bakarken omurgasının eğildiğini hissetti, artık dik durmak ona acı veriyordu. Sadece elleriyle ayakları yerdeyken rahat edebiliyordu. Sonunda Lykaon, gözlerini yabancının bakışından çektiğinde kafasının yere çok yakın olduğunu gördü. Orada, daha önce ellerinin olduğu yerde iki pençe ve onlara bağlı iki uzun, kıllı bacak bulunduğunu gördü. Kral, korkudan bağırmak için ağzını açtı; ancak tek çıkarabildiği ses uzun bir ulumaydı.

Lykaon, Arkadialılaro tehlikeye karşı uyarmak için tekrar tekrar uluyarak ve dört bacağının taşıyabildiği kadar hızla koşarak odadan çıktı. Dışarıda hava serin, ferahlatıcıydı. Ancak Lykaon son derece açtı. Çiğ etin tadını düşünürken ağzından köpükler aktığını hissediyordu. Koyun ağılına yaklaştı. Ilık kan tadının verdiği keyifle en yakınındaki koçu parçaladı.

Kral artık bu değişimi dehşet içinde düşünmüyordu. Tarlalarda koşarken çimen kokusunun, ayaklarının altındaki yer hissinin, taze çiğ et tadının ona gerçekten de yettiğini anladı.

Yine de Lykaon çok değişmemişti. Vücudunu zengin elbiseler yerine gri tüyler sarsa da gözleri hâlâ kırmızı, yüzü hâlâ öfkeliydi, düşünceleri kral olduğu zamankinden daha hayvansı değildi. Lykaon her zaman bir kurt olmuştu.

Tufan: Ceza

Kara bulutların ve gökgürültüsünün efendisi Zeus, kötü davranışları nedeniyle bütün ölümlüleri cezalandırmaya karar vererek Olympos Dağı'na döndü. Ölümsüz tanrılar, krallarının insan ırkını yok etme kararını onaylasalar da gelecekten kaygılıydılar, ölümlüler olmadan tanrılara güzel kokulu kurbanları kim sunacaktı? Zeus, halen var olan insan ırkını yok edince daha iyi bir başkasını yaratacağına güvence vererek onları yatıştırdı. '

Zeus, dünyayı yıldırımlarıyla yok etmeye hazırlandı. Sonra böyle bir yangınla Olympos Dağı'nın da tutuşacağını fark edince silahlarını bir kenara bıraktı. Bunun yerine, kara fırtına bulutlarım serbest bırakarak bütün dünyayı basan bir sel felaketiyle ölümlüleri yok etmeye karar verdi.

Zeus, habercisi Hermes'i hizmetçisi Aeolus'a, rüzgârların efendisine göndererek ona, dünyayı kurutup, temiz hava gerimi rüzgârları mağarasına kapatarak bütün kasırgaları serbest bırakmasını emretti. Kara bulutlara sarınmış korkunç Güney Rüzgarı dışarı çıktı. Sakalı sağanaklarla şişmişti. Kanatlarından ve giysilerinden yağmur dökülüyordu. Uçtuğu zaman elleri gökyüzünü gürletiyordu, çevresindeki bulutların nemini sıkıştırarak sağanak yağmurların karaya, denize düşmesine neden oluyordu.

Yağmurlar, tahılların, buğdayların tümünü mahvedince, çiftçiler, bir yılın boşa giden emeğinin yasını tuttular. Ancak Zeus'un öfkesi, yatışmamış bir halde kalbinde hâlâ kuduruyordu. Kardeşi Poseidon'un yardımını alınca o da ırmaklara, derelere, bütün engelleri aşarak çekinmeden dünyanın üzerine atılmalarını emretti. Denizin efendisi de su dolup akmak için yeni çatlaklar, yarıklar bulsun diye koca üç dişli mızrağıyla dünyayı salladı.

Sudan bir battaniye açık tarlaları, ormanları, meyve bahçelerini, sığırları, koyunları, evleri, insanları, tanrıların tapınaklarını bile örterek dünyanın üstüne serildi. Su, dünya görünürde kıyısı olmayan kocaman bir deniz olana kadar en yüksek yapıları yutarak yükseldikçe yükseldi.

İnsanlar, felaketi ellerinden geldiğince atlatmaya çalıştılar. Bazıları en yüksek tepelere tırmandılar, ötekiler daha önce sürdükleri toprakların veya suya gömülmüş kendi kentlerinin ya da üzüm bağlarının üzerinde kürek çekerek kayıklarla açıldılar. Balıklar, ağaçların yapraklı dallarına takıldı. Deniz hayvanları daha önce dağ keçilerinin otladığı yerlerde dinlendi. Yunuslar orman patikalarını izlerken, deniz perileri telaşla kentleri, tapınakları, meyve bahçelerini keşfe çıktılar.

Kurtlar koyunların arasında yüzdüler. Aslanlarla kaplanlar birlikte su üstünde kalmaya çalıştılar. Ne yaban domuzu ölümcül boynuzlarıyla bu yeni düşmanı yaralayabildi ne de hızlı ayaklarının tavşana bir faydası oldu. Kuşlar, sığınabilecekleri bir yer bulma umuduyla denizlerin üstünde sinirli sinirli uçtular. Sonunda hiçbir yer bulamadan umutsuz, yorgun, sonsuz sulara düştüler. Durmadan yükselen sular tepelerden aştı; en yüksek dağ doruklarını dalgalarıyla yıkadı. Boğularak ölmekten kurtulan birkaç kişi de açlıktan Öldü.

Deukalion ve Pyrrha: Yeniden Doğuş

Yaratıcı Titan Prometheus, Zeus'un yok etmekte olduğu ırkı, yani ilk ölümlüleri toprakla sudan ortaya çıkarmıştı. Prometheus, insanlarına ölümsüz demirci Hephaistos'un ocağından ateş çalarak yardım ettiği için Zeus onu, Hephaistos'a Skitya'daki, (İskit ülkesi, Karadeniz'in kuzey-kuzeydoğusunda bir bölge) Kafkas Dağı'na çivilemesini emrederek cezalandırmıştı.

Prometheus, kendi ölümsüz geleceğini etkileyenler dışında bütün gelecek olayları önceden bilebiliyordu. Yüce gökgürültücü Zeus'un, yarattığı, sevdiği insanları yok edeceğini anladığı zaman Ölümlü oğlu Deukalion'u çağırdı. Uyumakta olan Deukalion, rüyasında babasının çok büyük bir sandık yaparak içinde yiyecek, elbise, avadanlık gibi her çeşit malzemeyi saklamasını öğütlediğini duydu.

Sağanak yağmurlar gelip topraklarını sel bastığında, Deukalion'la karısı Pyrrha sandıklarına binerek denize açıldılar. Dokuz gün dokuz gece kabarmış denizlerin üzerinde sürüklendiler.

Zeus aşağıya baktığında, denizlerin, masum, iyilik dolu, tanrıdan korkan DeukalionTa Pyrrha dışında erkeklerle kadınların tümünü boğmuş olduğunu gördü. Aeolus'a Güney Rüzgârı'nı hapsedip fırtına bulutlarını kovalayarak denizleri kurutacak olan Kuzey Rüzgârı Boreas'ı serbest bırakmasını emretti. Kara bulutların efendisi Poseidon'a da üç dişli mızrağını bırakıp azgın dalgalan yatıştırmasını buyurdu.

Bunun üzerine Poseidon, bir deniz tanrısı olan Triton'dan, koca sesli deniz kabuğunu üfleyerek bütün sellere geri çekilmelerini emretmesini istedi. Onlar emirlere uyunca, denizler tekrar kendi kıyılarına çekildi. Akarsular alçalarak kendi yataklarının sınırlarında kaldı. Tepeler suyun üzerinde bir kez daha yükseldi.

Sonunda yağmurlar durduğunda Deukalion'la Pyrrha, bulutların üstüne ulaşıp akşam yıldızlarına değdikleri için sel sularından kurtulmuş olan Parnassos Dağı'nın ikiz tepelerini gördüler. Karı-koca, çekilen sular teknelerini toprağa bırakana kadar sandıklarını o yöne, Parnassos Dağı kıyısına doğru yüzdürdüler.

Büyük bir neşeyle tekrar karaya ayak bastılar. Ancak kısa bir süre sonra keder, sevinçlerini aldı götürdü. Çünkü hiçbir canlının bulunmadığı dünya ölüm sessizliğinde, ıssızdı. Yalnızdılar.

Deukalion Pyrrha'ya gözyaşları içinde "Sevgili karıcığım, sen cinsinden hâlâ hayatta olan tek insansın, Helios arabasını gökyüzünde sürerken, deniz bizden başka herkesi yuttuğundan, görebileceği yegâne iki kişiyiz. Üzerimizdeki bulutlar hâlâ kara, hâlâ yıldırıcıyken şimdi bile güvenlikte yaşayabileceğimizden emin olamayız."

"Bununla birlikte, en azından birbirimize sahibiz!" diye devam etti Deukalion. "Eğer Kader seni sağ bırakıp beni senden alsaydı; şu an olduğumuz gibi dünyada yapayalnız kakaydın ne yapardın? Korkularını

kim yatıştırır, acını kim dindirirdi? Teselli ve dostluğu nerede bulabilirdin? Şunu biliyorum ki eğer denizler seni yutsaydı, bu yalnızlığa sensiz katlanamayacağımdan senin peşinden giderdim!"

"Ah, keşke babamın yaratıcı yeteneklerine sahip olsaydım!" diye tamamladı. "Öyle olsaydı ben de çamurdan insanlar yapar, vücutlarına canlı ruhlar yerleştirirdim. Gördüğün gibi ölümlü ırkımızın son iki üyesiyiz."

Bu sözlerle Deukalion da, Pyrrha da ağladılar. Hayatlarını kurtardıkları için Olympos Dağı'ndaki tanrılara minnettarlık duaları ettiler. Daha sonra, olacak olan her şeyi bilen, Titanların Büyük Tanrıçası Themis'in kehanet merkezini bulmaya karar verdiler.

Themis'in tapınağı, yosunlar ve çamur yüzünden kaygandı. Bir zamanlar sunağın üzerinde sürekli yanan ateş artık parlamıyordu. Yere eğilip soğuk taşları Öperek dua ettiler. "Eğer ölümsüz tanrılar öfkelerini bir kenara bırakabilirse bizi dinleyip dileğimizi kabul etsinler. Büyük Themis, ırkımızı nasıl yenileyeceğimizi söyle; onlar boğuldu, kurtulan bizler keder içindeyiz "

Şefkatli tanrıça karşılık verdi: "Tapmağımdan ayrılınca, kemerlerinizi çözün ki giysileriniz serbest kalsın. Sonra yüzlerinizi saklayıp büyük annenizin kemiklerini arkanıza atın."

Uzun bir sessizlikten sonra Pyrrha Deukalion'a "Büyük Tanrıça'nın dediklerini yapamam. Affına sığınırken titriyorum, ancak eğer kemiklerini rahat bırakmazsam annemin gölgesi evsiz kalıp başıboş dolaşacaktır."

Ancak Ulu Tanrıça bu sorunun çok iyi farkındaydı. Böylece Deukalion'la Pyrrha, bu sözlerde başka bir anlam bulabilmek umuduyla yavaş yavaş bir dizi acayip talimatı tekrarladılar. Sonunda Deukalion "ölümsüz tanrılar adildir. Kötü bir şey yapmamızı emretmezler. Kerameti yanlış anlamadıysam, dünya bizim büyük annemiz, kemikleri ise çevremizdeki taşlar, kayalar" dedi.

O zaman Pyrrha, "Haklı olabilirsin Deukalion, ancak bu düşünce bana mantıklı gelmedi. Ama bir zararı da olmayacaktır. Tanrılara güvenmeliyiz"

dedi.

Pyrrha'yla Deukalion elbiselerini gevşettiler, başlarını örttüler, elbiselerinin eteklerinde taşıyarak çevrelerindeki taşları topladılar. Sonra Parnassos Dağı’nın yamacından aşağı doğru yan yana yürüdüler. Taşlan omuzlarının üzerinden arkaya atarken doğruca karşıya baktılar.

Taşlar yere çarpınca sertliklerini kaybediyorlardı. Yumuşadıkça büyüdüler, insan şeklini almaya başladılar. Kısa süre sonra canlı görünmeleri için heykeltıraşın son rötuşlarına gerek duyan pürüzlü, bitmemiş mermer heykeller gibiydiler. Her kayanın katı bölümü insan kemiğine dönüşürken yumuşak, nemli toprak içeren tarafı et oldu. Damarlar kayada olduğu gibiydi, sadece şimdi insan damarlarıydı. Deukalion'un attığı kayalar erkek oldu; Pyrrha'nın kayaları kadın. Birlikte yaratıldıkları malzemenin gücüne, dayanıklılığına sahip bir ırk yarattılar.

Bereketli toprak, yaşama özgü bütün Öteki biçimleri bizzat yeniden yarattı. Helios, bir kez daha güneşin ışığını, büyük tufan nedeniyle hâlâ çok çamurlu, nemli olan dünyanın üzerinde ışıması için getirdiğinde Ulu Tanrıça yaşamın bütün eski biçimlerinin yanında bazı yenilerini de ortaya çıkarmıştı.

Herakles'in Görevleri ve Ölümü: Sunuş

Herakles Yunan kahramanlarının en ünlüsü, en tanınmış olanıdır. Genellikle "dünya savunucusu" olarak anılır. Görevleri, onu bilinen dünyanın her yerine taşımış, her nereye gittiyse o ülkeyi insanların yaşaması için daha güvenli bir yer yapmıştır. Tanrılardan çok az yardım almıştır; başarıları tamamen kendine aittir.

Herakles, ün ya da iktidar peşinde koşmadığı için farklı bir Yunan kahramanıdır. Düşük ahlaklı birine boyun eğmemek için, onu ünlü yapacak bile olsa verilen görevleri yapmayı önce reddeder. Sonunda görevi kabul etmesi, insanlık tarihi boyunca ölümlülerin, gerçekleşmesini en çok istedikleri dilek olan ölümsüzlük ödülünü almak için değil, sadece tanrısal bir emir olduğu içindir.

Herakles'in görevleri, onun büyük olasılıkla anaerkil kültüre ait olduğunu gösterir. Kadın egemenliğindeki toplumda bir erkeğin kazanabileceği en büyük onur olduğundan, kutsal kral, yani Ulu Tanrıça'nın yönetimdeki rahibelerin arkadaşı olmak isteyen genç, öteki pek çok rakiple yarışmak zorundadır. Böyle bir genç, Eurystheus'un Herakles'e verdiği görevlerin benzeri olan pek çok yarışı kazanmalıdır. Geleneksel yarışlar, atıcının okunu bir ya da bir dizi halkadan geçirdiği atıcılık yarışması; aslan, yaban domuzu, boğa gibi yabanıl hayvanlarla yapılan dövüşler; güçlü bir rakiple yapılan güreş karşılaşması; bir günde bir tepeyi ya da tarlayı sürmek; vahşi atları ehlileştirmek gibi konuları içerir.

Herakles'in görevlerinin en eksiksiz Örneğini Apollodorus, *Kütüphane* adlı eserinde anlatmıştır.

Herakles'in Görevleri ve Ölümü

Herakles, Zeus'un ölümlü bir kadından olan oğluydu. Olympos'un efendisi, hem Herakles'in sonsuz üne erişeceğinden emin olmak hem de başka kadınlardan olan çocuklarından nefret eden Hera'yı memnun etmek

istiyordu. Bu nedenle Zeus, Hera'ya Herakles'in Tiryns kralı Eurystheus'un emrettiği on iki görevi yapmak zorunda olduğunu söyledi. Herakles'i ancak o zaman ölümsüz yapacaktı.

Hera, istemeyerek, onun büyük görkem (Hera + kleos: Saygınlık [ün]) kazanmasına neden olduğu için, Herakles sekiz aylıkken ünlendi. Hera, onu öldürmek niyetiyle odasına iki büyük yılan yolladı. Yılanlar onun yatağına yaklaşınca, Herakles neşeyle kollarını uzatıp elleriyle birer yılan kaptı; ikisini de boğdu.

Herakles yetişkinliğe erişirken ün kazanmaya devam etti. Bir prensesle evlenip üç oğul sahibi oldu. Eurvstheus, Herakles'in iktidarını tehdit edeceğinden korkarak ünlü görevleri yapmasını emretti. Herakles, Eurystheus'un hizmetçisi olmayı reddedince, Hera Herakles'i delirtti. Bir çılgınlık nöbetinde çocuklarını düşman sanarak yayını çekip onları vurdu.

Deliliği geçene kadar, Herakles toplumdan kaçtı, suçundan arındı, Delphoi Kâhini'nin öğüdüne başvurdu. Kâhin, Herakles'e Eurystheus'un emrettiği on işi yaparak tanrıların isteğine boyun eğmesini, ancak o zaman ölümsüz olabileceğini söyledi. Herakles, kâhinin sözünü tutarak kralın hizmetine girdi.

Eurystheus, Herakles'e önce Nemea aslanının postunu getirmesini emretti. Herakles bu hayvanın taş ya da tunçla yaralanmayacağını biliyordu. Bu nedenle onu öldürmek için başka bir yol bulmalıydı., Aslanla karşılaştığında oklarının da, büyük tahta sapanının da bir işe yaramadığını anladı. Aslan, Herakles'in saldırısı karşısında iki çıkışı olan bir mağaraya girdi. Herakles, çıkışın birini büyük bir kayayla kapatarak ötekinden içeri girdi. Sonunda bir kolunu aslanın boynuna atana kadar güreşti, boynunu kıstırarak öldürünceye kadar sıktı. Mağaradan üzerinde zaferinin korkutucu andacı olan aslanın postuyla çıktı.

Herakles, Tiryns'e Nemea aslanı kılığında döndüğünde Eurystheus gördüğünden o kadar korktu ki, Herakles'e kent kapısının dışında kalmasını

emretti. Daha sonra Eurystheus Herakles'le, habercilik görevini yüklenen bir hizmetçisi aracılığıyla görüştü.

İkinci görev olarak Eurystheus, Herakles'e Lerna Ejderi'ni öldürmesini emretti. Bu canavar bir bataklıkta yaşıyor, yiyecek sığır ararken yakındaki yerleşim yerlerini birbirine kalıyordu, koca gövdesinin üzerinde yılana benzeyen dokuz başı vardı. Ortadaki baş ölümsüzdü. Herakles, önce üzerine yanan oklar alarak canavarı bataklıktan çıkmaya zorladı. Sonra canavarın başlarını yakalayıp sopasıyla ezmeye çalıştı. Ancak bir başı ezdiğinde başka iki baş çıkıyordu. Yaptığının sadece görevini zorlaştırdığını gören Herakles, kuzeni ve yol arkadaşı lolaos'tan ateşe bir küçük odun koyarak kor gibi bir dağlayıcı yapmasını istedi.

Sonra, canavarın ölümlü başlarını bir bir kesti. O kestikten hemen sonra lolaos yeni bir baş çıkmadan çiğ eti dağlayıp mühürledi. Herakles ölümsüz başı da kesti. Yolun kenarındaki bir kayanın altına gömdü. Ejderin vücudunu parçalara böldü. Ejderin ölümcül zehirinin bulaştığı yaranın iyileşmesi olanaksızdı, bu nedenle oklarını canavarın kanına batırdı. Herakles, Tiryns'e döndüğünde Eurystheus, Iolaos yardım ettiği için bu görevin başarılmış sayılmayacağını iddia etti.

Üçüncü görev olarak Eurystheus Herakles'e, Tiryns'e av tanrıçası Artemis için kutsal olan altın boynuzlu hızlı geyiği getirmesini emretti. Herakles, eğer geyiği yaralarsa Artemis'in kızacağım anladı. Bu nedenle vurmak yerine onu, bütün bir yıl boyunca kovaladı. Sonunda yorgun geyik yere uzanınca Herakles onu yakaladı. Bir ağıla kapattı, omuzlarına yükleyerek Tiryns'e döndü.

Herakles'in dördüncü görevi Erymanthoslu yaban domuzunu yakalayıp sağ olarak Tiryns'e getirmekti. Keskin dişleri yüzünden vahşi yaban domuzu çok tehlikeliydi. Kısa bacaklarına rağmen inanılmayacak kadar da hızlıydı. Herakles onu, hızlı koşamayacağı dağ yamacındaki derin kar yığınına kadar kovaladı. Hayvan dişleriyle saldıramayacak kadar yorgun düştüğünde kahraman onun ayaklarını bağladı. Omuzlarında Tiryns'e taşıdı.

Beşinci görev olarak Eurystheus, Herakles'i küçük düşürmek için Kral Augias'ın ahırlarını bir günde temizlemesini emretti. Ahırlar bir zamanlar temiz idiyseler bile, kimse bunu anımsamıyordu. Sayısız sığır sürüsü, dağ gibi yığılmış pislik bırakmıştı. Herakles, onurunu korumak için Eurystheus'un emrinden söz etmeden, krala gidip birkaç sığır karşılığında bir günde ahin temizlemeyi önerdi.

Augias kabul edince, Herakles yakındaki iki ırmağın yatağını ahırların içinden geçecek şekilde değiştirerek pisliği yıkadı. Ama kral, Herakles'in ahırları temizlemesi için emir aldığını öğrenince ona karşılığını vermedi. Eurystheus da sığır sözü karşılığında yaptığı için işi başarılmış kabul etmedi.

Altıncı görev olarak Eurystheus, Herakles'e Stymphalos kuş sürüsünü, Arkadia'daki aynı adı taşıyan gölden kovalamasını emretti. Kuşlar çiftçilerin bahçelerinden meyvelerini çalıyordu. Tüylerini ok gibi attıkları için tehlikeliydiler de. Athena, Herakles'e korkunç bir ses çıkaran tunç bir çıngırak vererek yardım etti. Bu, kuşları korkutup kaçırdı.

Yedinci görev, Herakles'in Girit'e gidip Poseidon'un Kral Minos'a özel bir kurban olarak gönderdiği boğayı yakalamasını gerektiriyordu. Kral, söz verdiği halde güzel boğayı öldürmeyince denizin efendisi, boğayı kudurmuş bir hayvana çevirmişti. Herakles boğayı yakaladı. Tiryns'e getirerek serbest bıraktı.

Sekizinci görev olarak Herakles, Kral Diomedes'in insan eti yiyen kısraklarını yakalamak zorundaydı. Onları tunç yalaklarına zincirlenmiş halde, yabancıların kollarını bacaklarını yerken buldu. Kralın zalimliği Herakles'i o kadar kızdırdı ki Diomedes'i öldürdü, vücuduyla kısraklarını besledi. Atlar, kendilerini insanları yemek üzere eğiten adamın etini yiyince Herakles'in denetimine girdiler. Herakles atları Eurystheus'a götürdü, o da onları serbest bıraktı. Kısraklar, Olympos Dağı'na tırmandılar, orada onları vahşi hayvanlar öldürdü.

Bu görevi yerine getirirken Herakles iyi arkadaşı Kral Admelos'a uğradı. Karısı Alkestis henüz ölmüştü. Herakles, onun hayali için ölümle güreşti, kazandı ve Alkestis'i kocasına geri verdi.

Dokuzuncu görev olarak Eurystheus Herakles'e, kızının istediği, Amazon kraliçesi Hippolyte'ye kemerini getirmesini emretti. Amazonlar saldırgan bir kadın savaşçılar kabilesiydi. Savaş tanrısı Ares, kemerini Hippolyte'ye vermişti. Herakles gittiğinde Hippolyte onu karşıladı; kemerin neden gerektiğini öğrenince ona verdi. Hera bunun çok kolay olduğunu düşündü. Bu nedenle Amazon kılığına girip, Herakles'in kraliçelerini kaçırdığını haykırdı. Savaşçı kadınlar ona saldırınca Herakles, Hippolyte'nin kendisini aldattığını sanarak onu öldürdü. Kemerini alıp Tiryns'e döndü.

Onuncu görev olarak Eurystheus Herakles'e, belden birbirine yapışık üç adam şeklindeki canavar dev Geryoneus'un güzel kırmızı sığırlarını getirmesini emretti. Sığırları iki başlı köpek Orthos koruyordu. Orthos ona saldırınca Herakles, köpeği öldürünceye dek sopayla dövdü. Sığırları gütmeye başladı. Geryoneus Herakles'e ırmağın kenarında rastladı. Onu durdurmaya çalıştı. Herakles devin yanına yaklaştı, kudretli yayını kaldırdı, üçlü vücuduna bir ok atarak Geryoneus'u öldürdü.

Herakles, Geryoneus'un sığırlarıyla Tiryns'e dönerken Tiber Nehri'nde durdu. Yere uzanıp dinlendi. Bu sırada Kakus adlı canavar ruhlu, ateş püskürten dev güzel sığırları gördü. En iyi öküzleri çaldı. Öküzleri kuyruklarından sürükleyerek mağarasına giden yolu ustaca gizledi. Herakles uyanınca sığırlardan bazılarının kayıp olduğunu fark etti. En yakın mağarayı buldu. Ancak gördüğü hayvan İzleri mağaradan içeri değil, dışarı doğruydu. Ama sığırlarıyla ayrılırken hayvanlar böğürdü. Herakles şaşkınlıkla içeriden karşılık geldiğini duydu.

Bunun üzerine Herakles, koca sopasını alarak mağaraya yöneldi. Kakus, onun yaklaştığını görünce kapıya dev bir kaya indirdi. Kendini ve çalıntı sığırları mağaraya kapattı. Herakles deve ulaşmak için bir yol

bulmaya çalışarak, üç kez mağaranın üstünde, çevresinde dolaştı. Sonunda mağara tavanının bir parçası olan büyük bir kayaya yüklendi. Bütün gücünü kullanarak itti. Kakus'un mağarası tüm görkemiyle açığa çıktı.

Aşağıya, kükreyen, ateş püskürten deve bakarken Herakles mağaranın duvarına çivilenmiş insanların solgun, çürüyen başlarını gördü, kanın kötü kokusunu aldı. Önce Kakus'a koca kayalar, ağaç kütükleri fırlattı. Sonra derinliklerden gelen kara duman bulutlarından ürkmeden mağaranın içine atladı. Kolunu devin boğazına sardı. Bütün gücüyle sıktı. Kakus'un ateşini tamamen söndürdüğünde dev yerde cansız yatıyordu. Herakles taşı kapıdan çekti. Devi ayaklarından dışarı sürükledi, sığırları çıkardı. Yoluna devam etti.

Herakles görevlerine başlayalı sekiz yıl olmuştu. On birinci görev olarak Eurystheus, Herakles'e gökkubbeyi omuzlarında tutan Titan Atlas'ın kızları olan Hesperidlerin altın elmalarını toplamasını emretti. Elma ağaçlarını Gaia, Hera'ya evlilik armağanı olarak vermişti. Onları yüz başlı, çok farklı seslerle konuşan ölümsüz bir ejderha koruyordu.

Herakles bahçeyi bulabilmek için eski deniz adamı Nereus'a danışmak zorunda kaldı. Onu kıyı boyunda bulup elini ona uzattığında deniz tanrısı, bir sürü korkunç görünüme girerek Herakles'i korkutmak istedi. Şiddetli bir ateş, kükreyen bir aslan, kayan bir yılan, bir su girdabı oldu, ancak görünüşteki her değişiklikte Herakles, görünenin altındaki biçimi bırakmadı. Sonunda Nereus vazgeçti ve Herakles'e sorduğu yeri tarif etti.

Herakles, bahçeye giderken Gaia'nın (Toprak) Antheus adlı dev oğlu tarafından yönetilen Libya'dan geçti. Antheus olağanüstü güçlü, yetenekli bir güreşçiydi. Her yabancıya güreş karşılaşmasıyla meydan okurdu. Antheus mutlaka kazanır, kaybedeni öldürürdü. Sonra en son kurbanının kafasını, Posiedon tapınağının üzerindeki öteki andaçların yanına asardı.

Antheus, Herakles'i kendisiyle güreşmeye zorladığında Herakles, devin vücudunun toprağa değen noktasının hemen çok daha güçlendiğini fark etti. Yarışmayı kazanmak için, Antheus'un annesinin oğlunun gücünü

tazelemesini Önlemek gerekiyordu. Bu nedenle Herakles Antheus'a sarıldı, ölümcül kavrayışını kullandı; devi havaya kaldırıp boğazlayarak, ölünceye kadar orada tuttu. Sonra ülkedeki çiftçilerin zeytin bahçeleri, asma bağlan yapmalarına olanak vermek için bütün yaban hayvanlarını öldürdü.

Herakles, kendini Kafkaslar'a götüren yolculuğuna devam elti. Orada Titan Prometheus'u dağa çivilenmiş, Zeus'un kartalı ciğerini parçaladığı için çaresiz halde buldu. Herakles koca yayını kaldırdı. Kuşu öldürdü. Prometheus'u serbest bıraktı. Kargılığında Prometheus Herakles'e, Atlas'ı bulmasını, gökkubbeyi onun omuzlarından alarak, ejderhayla kendisi uğraşıp, altın elmaları toplamaya çalışmasındansa Atlas'ı onları almaya yollamasını önerdi.

Herakles, Prometheus'un öğüdünü tuttu. Atlas elmalarla döndü; ancak gök kubbeyi omuzlarında taşımaktan yorulduğunu, elmaları Kral Eurystheus'a kendisinin vereceğini söyledi. Herakles, Atlas'ın görevini devralmayı hemen kabul etti. Ancak ustaca, Atlas'tan, ağırlığı daha dayanılır hale getirmek için başının üzerine bir destek koyana kadar geçici bir süre gökkubbeyi tutmasını istedi. Atlas, yardımseverlikle elmaları yere bıraktı, gökkubbeyi tuttu. Herakles çabucak elmaları topladı; dev Titanı korkunç yüküyle bıraktı.

On ikinci ve son görev olarak Eurystheus Herakles'e, Yer altı dünyası'na gidip, Hades'in korkunç krallığının girişini koruyan üç başlı canavar köpek Kerberos'u getirmesini emretti.
Herakles'e ölülerin gölgelerini Yeraltı Dünyası'na götüren, yol bulucu Hermes eşlik ediyordu.

Herakles Hades'e yaklaştı. Kerberos'u Kral Eurystheus'a götürmek için izin istedi, ölülerin efendisi, canavar köpeği hiç bir silah kullanmadan yakalaması koşuluyla izin verdi. Hades'in emri Herakles'i zorladı. Çünkü Kerberos'un üç başından başka yılanlarla kaplı bir sırtı, ejderha kuyruğu vardı. Herakles, kendini koruyucu aslan derisiyle sardı. Üç başlı canavara

sarıldı, bir daha bırakmayıp Tiryns'e taşıdı. Eurystheus'a gösterdikten sonra Hades'e geri götürdü.

Herakles, görevlerini bitirdikten sonra da pek çok maceraya atıldı. Yıllar sonra, Herakles'in karısı, başka bir kadını sevebilir düşüncesiyle onu kıskandı. Kocasına ejderhanın kanına batırılmış bir tünik armağan etti. Herakles'in bir düşmanı onu, tünik sayesinde, kocasının gözünün kendisinden başka kadını görmeyeceğine inandırmıştı.

Herakles tüniği giydiğinde, vücut ısısı zehiri hareketlendirerek derisine yapışıp yakmasına neden oldu. Herakles acıyla tüniği ve onunla birlikte derisini de soyup çıkardı. Acısını ancak ölüm yatıştırabilirdi. Cenaze için odunları yığdı, üzerine uzandı. Ancak istediği hiç kimse meşaleyle odunları tutuşturup onu öldürmek istemedi. Sonunda, oradan geçen Philoktetes Herakles'i dayanılmayacak acılar içinde görünce odun yığınını yakmayı kabul etti. Ödül olarak Herakles Philoktetes'e, daha sonra genç adamın Troya'ya götüreceği koca sopasını, yay ve oklarını verdi.

Yanan meşale cenaze odunlarına değer değmez, bir yıldırım ışığı açık gökyüzünde parlayarak odunlara çarptı. Aniden bir bulut, gürüldeyen alev yığınının içine indi, Herakles'i sardı ve onu Olympos Dağı'na taşıdı. Ateş bütün odunları tükettiğinde küller arasında Herakles'in kemikleri bile kalmamıştı. Zeus sözünü tutmuş ve Herakles ölümsüz olmuştu.

İlyada: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

İlyada'nın öyküsü, MÖ yaklaşık 1250'de, Bronz veya Miken çağının sonunda yaşanmıştır. Olay, bugün Türkiye olarak bilinen topraklarda. Yunanların Troya'ya karşı başlattığı savaşın son yılında geçer.

Yaklaşık MÖ 2600'lerde, Yunanca konuşan Kuzeyli kavimler, Yunanistan'ın Makedonya diye bilinen kuzeyini işgal ederler, bu insanların torunları MÖ 1900-1600 arasında, daha güneye inerek ülkenin kalanına da yerleşir. Uygarlıklarının altın çağını, Girit adasını fethedip, adadaki gelişmiş toplumun teknolojisini ve sanatını önemli ölçüde benimsedikleri MÖ 1450 ile, başkentlerinin, saraylarının İç savaşlarla yağmalandığı MÖ l200 arasında yaşamışlardır.

Yunanistan'daki Miken uygarlığına dair bilgilerimiz, esas olarak arkeologların bulabildiklerine dayanmaktadır. Arkeologların Yunanistan'daki ve Troya'daki, yani Homeros'un Türkiye'deki "İlyum”undaki, önemli yerleşim merkezlerini bulup buralarda çalışmaları sevindiricidir. Ancak zamanın, iklimin, yangınların ve hırsızlıkların tahripleri sonucu, arkeologların bulabildiği malzeme sınırlıdır. Günümüze ulaşabilenler arasında mücevher, çanak-çömlek, madeni kap gibi süs eşyalarıyla kalkan, miğfer ve çeşitli silahlar gibi savaş araç gereçleri vardır. Ayrıca, L.ineer B denilen bir dille yazılmış ve arkeologların okuyabildiği toprak tabletler de bu buluntular arasındadır.

Miken uygarlığı kendisini izleyen Grek uygarlığını, Homeros dönemi de dahil, hem incelik ve ayrıntıda hem zenginlikte kat kat aşmış bir uygarlıktır. Mikenler mücadeleden, avcılıktan, atletik yarışlardan hoşlanan kavgacı bir halktır. Ülkeleri, Pelepones dışında dağlık, topraklan susuz ve kayalıktır. Denize bu nedenle açılmışlar ve başka topluluklar için korkulu akıncılar haline gelmişlerdir. Silahlarıyla yaşamış, silahlarıyla ölmüşlerdi.

Mezarlarına savaş gereçleri ve sağken sahip oldukları değerli ok ve yaylarla birlikte gömülmeleri de arkeologlar için büyük bir şans olmaktadır.

Mikenler süslü söyleri sevmişlerdir. İster altın, ister bronz, ister topraktan yapılmış olsun, sanat ve el sanatı ürünleri savaşa ve yaban hayvanı avına olan ilgilerini yansıtır.

Kalelerle güçlendirilmiş saraylar inşa etmişlerdir, örneğin Miken kentindeki MÖ 1350"de inşa edilmiş olan sarayın yedi metre kalınlığında surları vardır. Bu sarayda yaşayan Mikenliler aristokrattır; her kralın sarayı, kendi küçük toplumu için bir siyasal, ekonomik ve toplumsal merkezdir.

Saraya bağlı çok sayıda soylu, sanatçı, kâtip, çiftçi ve sıradan işçi için bu karmaşık örgütün işlerliğinin korunması gerekmektedir. Kral, saray topluluğunu koruyabilmek, başka toplulukları yağmalayarak kendi cemaatinin aristokrat üyelerinin zenginleşmesini sağlayabilmek için güçlü, yetenekli ve saldırgan olmalıdır.

Arkeolojik kalıntılardan, bu İnsanların dinleri hakkında pek az şey öğrenilebilmiş, söylenceleri hakkında ise, bazı tanrıların adları dışında hiçbir bilgi sağlanamamıştır. Ancak ölülerin aile grupları halinde gömülmüş olmalarından, ailenin Önemli olduğu sonucu çıkarılabilir. Korsanlığın ve iyi korunan sarayların söz konusu olduğu bir çağda, yolculuk yapanların sağ kalabilmesinin görecekleri konukseverliğe bağlı olduğu, ama ev sahiplerinin de yabancılara karşı çok dikkatli olmaları gerektiği düşünülebilir.

Antik Troya, yani Homeros'un İlyum'u, Miken Yunanistanının karşısındaki, Ege Denizi'nin bugün Türkiye'ye ait olan kıyılarında kuruludur. Kentin bir bölümü, günümüzde Türkçe "Kalelerin Bulunduğu Yer" anlamında "Hisarlık" denilen büyük bir tepenin üzerinde inşa edilmiştir. Troya, antik dönemde altı yüz yıl boyunca, Avrupa ve Asya arasındaki kara, Akdeniz ile Kuzeydoğu Avrupa arasındaki deniz ticareti açısından, bulunduğu coğrafi konum dolayısıyla yaşamsal öneme sahip olmuştur.

Troya, Almanya'dan Tuna, Rusya'dan Dnyester ve Ukrayna'dan Dnyeper nehirleri nedeniyle üç çıkışa sahip Karadeniz'e, Ege Denizi'nden açılan bir kapı işlevi gören dar bir su yolu denilebilecek Çanakkale Boğazı'nı kontrol eder. Miken Grekleri, Kuzeydoğu Avrupa topraklarında yaşayan insanlarla olan ticaretten edinebildikleri saf bakır vb. malları değerli saymışlardır.

Ancak Çanakkale Boğazı'na hâkim olan elverişsiz rüzgâr ve akıntılar, gemilerin Karadeniz'e yönelmelerini engeller ve uygun koşullar oluşuncaya kadar uzun süre, Troya'nın bugün Deşik Koyu diye bilinen limanında beklemek zorunda bırakır. Troya, yüzyıllar boyunca bu limandan yararlanma ayrıcalığı karşılığında büyük miktarda gelir sağlayarak, bulunduğu coğrafi konumun avantajından yararlanmıştır. Sonuç olarak, Homeros'un İlyum'u, bu büyük ticaret yolunun ağzındaki stratejik konumu nedeniyle olağanüstü güçlü ve zengin bir MİKenya kenti olmuştur.

Homeros'un İlyum'u, aynı sitedeki dokuz kentten biridir ve MİKen Grekleri kalın surlarla çevrili kaleye muhtemelen ekonomik nedenlerle, yani ya Karadeniz'e doğru sağladığı engelsiz çıkış ya da Troya'nın akıl almaz zenginliği yüzünden saldırmışlardır. Miken Grekleri, Troya VI'yı, muhtemelen MÖ yaklaşık I250'de, Akdeniz'de Bronz çağının sonuna işaret eden karışıklıklar döneminden kısa süre önce yok etmişlerdir. Ancak bugüne dek, Troya Savaşı'nın gerçekten yaşandığına dair hiçbir kanıt elde edilemediği gibi, eğer gerçekten yaşanmışsa da tarihi kesin olarak belli değildir. Dahası, Troya Vl'nın 1992'ye kadar ortaya çıkarılabilen kalıntıları, Priamos'un Homeros' un tanımladığı büyük şehri ile karşılaştırıldığında pek azdır.

Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle modern çağın başlangıcı arasındaki yüzyıllarda, tarihçilerin ve başka araştırmacıların çoğu, *Ilyada’nın* içeriğini oluşturan bütün Öyküyü, katıksız efsane olarak kabul etmişlerdir. Ancak 1870'de, zengin bir Alman tüccar olan Heinrich Schliemann, amatörce de olsa arkeolog olmaya karar verir. *İ!ı/ada’nın,*

elinde bulunan çok sevdiği nüshasını alır ve kendisini on dört yıl boyunca bunun rehberliğinde Homerik dünyada dolaşmaya bırakır. Ve kendisinin dahi şaşkın bakışları arasında önce eski Troya, sonra ondan da eski olan Miken, daha sonra ondan daha eski Troya ve nihayet Tiryus kalıntılarını ortaya çıkarır. Schliemann'ın bulduğu Troya kalıntısı, sonraki Troya ile, bir başka deyimle Homeros'un İlyum'u veya Troya VI ile aynı site üzerindedir. Eski kalıntılar,
Schliemann'ın, efsanedeki ünlü kenti bulduğunu sanmasına yol açacak kadar zengindir.

Ohio-Cincinatİli arkeolog Carl Blegen, Troya Vl'yı 1930' Iarda keşfetmiştir. Her ne kadar zaman çerçevesi Homeros'un İlyada’sındaki ile uyuşmakta ve surlarla çevrili kent gerçekten etkileyici idiyse de, Blegen'in ortaya çıkardığı kalıntılar da Troya kralı Priamos'un efsanede anlatılan kentinin yanında pek önemsiz kalmıştır.

1980'lerin sonlarında, yaklaşık elli yıl sonra ilk kez bir uluslararası arkeolog grubu, o anda bilmen Troya'ya ve onun içinde bulunduğu bölgeye en son bilimsel yöntemleri uygulamak kararıyla Hisarlık'ta yeniden çalışmaya başlar. 1992'de, jeomanyetik bir inceleme, yerleşim alanını kuşatan ve üç buçuk ile beş buçuk metre arasında kalınlığı olan büyük dış duvarların, daha önce bilinen Troya sitesininkinden dokuz kat daha kalın olabileceğinin ip uçlarını vermiştir.

Yapılan ön analizler, sur kalıntılarının yüzeyden yüz seksen ile üç yüz santim aşağıda bulunduğunu, hareketli, zengin bir toplumun varlığına işaret eden iyi planlanmış cadde ve binaları kuşattığını, ancak surların koruduğu binaların en azından bir kısmının ve surların kendisinin de feci bir yangınla harap olduğunu göstermiştir. Yapılan ilk kazılarda da on beş istihamın yanı sıra pek çok başka bina ve bol miktarda Miken çanak-çömlek örneği ortaya çıkarılmıştır.

Bu arkeolojik verilerin incelenmesi, söz konusu kalıntıların Troya VI dönemine ait olduğunu, dolayısıyla da muhtemelen Ziyada'da anlatılan

Ilyum'la uyumlu bir 13. yüzyıl, yani Bronz Çağı Troyasının varlığını kanıtlamıştır. Sonuç olarak, 1990Tanrı kalan yıllarıyla 21. yüzyılın başlarında yapılacak geniş çaplı kazılar ve analizler, bir gün efsaneyi ve destanı gerçeğe dönüştürebilir.

Ancak tarihçiler ve Homeros uzmanları, arkeologlardan, Homeros'un İlyum'undan daha fazlasını bulmalarını istemektedir. Homeros'un Troya Savaşı'yla ilgili anlatımlarının tarihsel gerçeklere uygun olup olmadığının belirlenmesi için arkeologların, Troya limanı kıyılarında Grek ordugâhının Troya VI dönemine ait bazı kalıntılarını bulmaları gerekmektedir.

Homeros ve Sözlü Gelenek

Katı edebiyatının en Önemli eserlerinden olan *İlyada* aynı zamanda bir epik şiir olan *Odysseia* adlı eşiyle birlikte Grek edebiyatının da en eski iki örneğinden biridir. Konunun uzmanlarının çoğu, her iki eseri de Homeros'a atfeder. Ancak Homeros' un gerçekten yaşayıp yaşamadığına dair bir kanıt olmadığı gibi, öyle görünüyor ki antik Yunanlar da Homeros hakkında bizden daha fazla bilgiye sahip değildir.

Yine de, günümüzde pek çok uzman, Homeros'un MÖ 760 ve sonrasında yaşadığı ve eserlerini de bu dönemde verdiği kanısındadırlar. *İlyada'nın* gençlik, *Odysseia'nın* ise olgunluk dönemi eseri olduğu kabul edilebilir.

İlyada ve *Odysseia'nın* dil özellikleriyse, MÖ 8. yüzyıldan önceki bir döneme ait olmadıkları sonucunu doğurmakta ve ikisi de İyonya'nın, yani büyük Sisam ve Sakız adalarının da bulunduğu Doğu Ege kıyılarının merkez bölgesinde konuşulan dile bağlanmaktadır. Bu saptamalar ise, Miletoslu Arktinos'un MÖ yaklaşık 700'de yazdığı *Aethiopis İlyada'nın* devamı ve *llyada'nın* da 8. yüzyıla veya daha öncesine ait olduğu saptamasına uygun düşmektedir. Her iki eser de, MÖ yaklaşık (65t) 525

arasında, Homeros'un Sakız Adalı veya Anadolu'daki Smyrna'dan (bugünkü İzmir) olduğu yolundaki yaygın düşünceyi desteklemektedir.

Homeros zamanında Grekler, büyük Miken uygarlığının çöküşünden sonraki karanlık çağda gelişen incelikli bir sözlü geleneğe sahiptir. Profesyonel eğitim almış şairleri izleyen ve "rapsode"ler, yani bir tür "halk ozanları" diye anılan kuşaklar, /engin edebiyat ürünlerini sözlü olarak öğrenmiş ve öğretmişlerdir. "Âşık", öyküsünü "lir"i eşliğinde anlatır. Şansı varsa belli hır kralın hane halkı arasına kabul edilir; yoksa, ekmeğini kazanmak için evden eve, öykülerini anlatarak gezip durur. En iyi halk ozanları, yaşadıkları dönemde eğlencenin büyük formlarından birini sağladıkları için çok saygı görmüşlerdir. Bir tek insanda radyoyu, televizyonu, sinemayı, albümleri, tarih kitaplarını ve romanları birleştirmişlerdir.

Halk ozanları, siyasi istikrarsızlık ve savaş dönemlerinde Yunanistan'ın kahraman geçmişini canlı tutarak çok önemli bir
amaca daha hizmet etmiştir. Ölümlü insanların büyük işlerini öyküleştirerek, dinleyicilerine kahramanca davranış modelleri gösterirler. Ahlakın sistemleştirilmediği, yani yasa kavramının bulunmadığı bir kültürde, halk ozanlarının hikâyeleri, insanın günlük yaşamı İçin standartlar ve hedefler sunar. Cesaret, güç, yetenek, zekâ, sadakat, her türlü yaşam biçimine saygı, ahlaki sorumluluk ve konukseverlik, temel değerler, zafer ve onur kazanmak ise ana hedeflerdir.

Bu dönemde şairlerin, kendi adlarının geçmediği öyküler oluşturmaları hâlâ bir gelenektir. Örneğin *Uyudu* ve Odysseia’nın giriş cümlelerinde Homeros, kendisini Epik Şiir'in Esin Perisi’nin anonim sesi, bir Mnemosin kızı, bellek tanrıçası olarak gösterir. Bu anonim şairlerin sonuncusu ve en büyüğü olan Homeros, kendisinden sonra gelenlerin tamamını geride bırakmış, ikinci büyük epik şair Vergilius dahil, antik dönemde aynı yolda ilerlemek isteyenlerin hepsini derinden etkilemiştir. MÖ 8. yüzyılın sonlarına doğru anonimlik kavramı, yazarlık kavramı ile yer değiştirmiş ve

7. yüzyılın epik şairleri, örneğin Hesiodos, kendi kendilerinin sözcüsü olmuşlardır.

Yine bu dönemde Grekler, bir yazıya gerek duyacak karmaşıklık ve gelişmişlikte bir uygarlık daha yaratmışlardı ve daha çok ekonomik amaçlarla da olsa Fenike alfabesini benimseme sürecindeydiler.

Hu nedenle, İ*lyada* ve *Odysseia*'yı bizzat Homeros'un mu yazdığı, başkalarına dikte mi ettirdiği yoksa yazılı hale gelinceye kadar başka şairlerce mi Homeros'un oluşturduğu biçimiyle ezberlenip yaşatıldığı konusunda bir bilgi yoktur.

Çağdaş Homeros araştırmacılarının çoğu, gerek *İlyada'yı* gerekse *Odysseia'*yı, okuma yazma bilmeyen bir şairin dikte ettirdiği kanısındadır. Daha uzun ve yapısı itibariyle karmaşık olan *İlyada,* yazılı metinden okunmaktan çok, ezbere söylenmek üzere düzenlenmiş gibidir. Hatta mevcut bütün antik *İlyada* nüshaları, bir özgün (orijinal) İ*lyada'nın* varlığını yansıtırcasına, diyalekt ve öykünün detayları açısından birbirine benzemektedir.

Araştırmacılara göre, Homeros'tan yazılı olarak ilk kez MÖ 660'ta söz edilmiştir. 7. yüzyılın ortalarından itibaren (MÖ yaklaşık 650) *İlyada* ve *Odysseia* bütün Yunanistan'da ve Yunan Eğesinde ün kazanmıştır. Homerik İlahi'lerden birinin yazarı, kendisinden kör bir şair olarak söz etmiş, antik Yunanlar da bu şiirlerin Homeros'a ait olduğunu düşününce, Homeros'un da kör olduğuna karar vermişlerdir. 6. yüzyılın sonlarında (MÖ yaklaşık 525 veya daha sonra) Sakız Adası'nda halk ozanlarının eğitildiği ve *Homerosidai* (Homeros'un torunları) adı verilen bir lonca vardır. Bu dönemde *İlyada* ve *Odysseia,* Yunan öğrencilerin eğitiminin Önemli bir parçası kabul edilmiştir.

MÖ 4. yüzyılın sonlarına kadar öğrenciler, İ*lyada* ve *Odysseia'yı,* kendilerine ezberden okuyan başkalarından dinleyerek ezberlemişlerdir. MÖ 6. yüzyılda Atina'da yetkin bir *Odysseia* yayımının varlığı kabul

edilebilir; ancak yaklaşık MÖ 455'ten 400'e dek yazılmış pek az *İlyada* nüshası bulunabilmiştir.

MÖ 4. yüzyılda Atina'da kitaplar bollaşmış ve halkın daha büyük bir kısmı *İlyada* ve *Odysseia'yı* okuma olanağı bulabilmiştir. Dolayısıyla her iki destanın çok sayıda parçasının günümüze kadar gelebilmiş olması şaşırtıcı değildir. İlk nüshalar, kıt ve pahalı bir malzeme olan papirüsün yanı sıra deri rulolara veya ağaç tabletlere de yazılmıştır. MÖ 4. yüzyılın Atinalı yazarları, yazılarında Homeros'a sıkça yer verirler. Bu yüzyılın en büyük Yunan düşünürlerinden Eflatuna (Platon) göre Homeros, her Yunanın öğretmenidir.

Birçok çağdaş Homeros uzmanına göre Homeros, *İlyada* ve *Odysseia'yı*, başka epik destanlar hakkındaki bilgisiyle yaratmıştır. Homeros'un konu seçimi, konuyla ilgili olarak okuyucusunun sahip olmasını açıkça istediği bilgi, Troya Savaşı hakkında yazılmış başka altı epik destanın daha bulunması, Homeros' un ve antik Yunanistan'ın öteki halk ozanlarının Troya Savaşı hakkında çok şey bildiklerini göstermektedir.

Sözgelişi, İlyada'da Homeros, on yıl süren Troya Savaşı’nın son yılında geçen bir olayı alır ve derinlemesine işler. Okuyucularının-dinleyicilerinin, hikâyenin bütününü, savaşa katılan büyük kahramanların ailelerinin ve onların birbirleriyle olan ilişkilerini belirleyen Olympos tanrılarının öykülerini bildiklerini varsayar.

Homeros, *İlyada* ve *Odysseia'yı*, sözlü gelenek içinde kalmak koşuluyla, geleneksel yapı malzemesi bloklarını kendisinden önceki şairlerden alıp onları kendi sanatsal üretiminin temellerini oluşturmak üzere yeniden biçimlendirerek yaratmıştır. Bu bloklar arasında; tanrılar ve eski kahramanlar (Troya Savaşı'nın kahramanlarının babaları) hakkındaki efsaneler, Troya ile savaş ve savaşın çok öncesinden başlayıp kahramanların sonuncusu ülkesine dönene kadar geçen süre içinde savaşa katılanların bazıları hakkındaki efsaneler; halk hikâyeleri, kurban, savaş ve cenaze törenlerinden kesitler anlatan pasajlar ve özellikle açıklayıcı özdeyişler,

insanları ve doğayı tanımlayan lakaplar, deyimler vardır. En Önemlisi, Homeros bu malzeme bloklarından, her biri yine Homeros'a özgü benzersiz odak noktaları olan iki dramatik hikâye yaratmıştır. Homeros, bütün halk ozanları gibi belirli bir çerçeve içinde çalışmak üzere eğitilmiş olduğu halde, elindeki malzemenin büyük bir kısmını kendi sanatsal yaklaşımım yansıtacak ve dinleyicilerini memnun edecek biçimde kullanma konusunda da Özgürdür.

Epik Şiir'in Esin Perisi, Homeros'a, kahramanların sözlerini aynen anımsama ve onların davranışlarını sanki bizzat görmüş gibi anlatma gücünü vermiştir. Homeros, tasvirleri ve konuşmaları, bazen aynen bazen de küçük değişikliklerle sık sık yineler. Bu tekrarlar, sadece öykünün anlatım sürecini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda dinleyiciye şairin ne anlatmakta olduğunu (ki bunlar her zaman karmaşık hikâyelerdir) anımsatır. *İlyada* ve *Odysseia'daki* cümlelerin yaklaşık üçte biri, en az bir kez yinelenmiştir.

Homeros, öyküsünü bir ağaç biçiminde tasarlamıştır. Ana tema, ağacın gövdesini, öteki birçok öykü de dalları oluşturur. Bunlara, ana konu içinde bazı özel karakterleri tanıtmaya yarayan yardımcı öyküleri de eklemek gerekir, ötekiler, rahatlatıcı komiklikler veya ana temayı destekleyecek ikincil konular olarak sanatkârane bir şekilde metne eklenmiş unsurlardır. Hikâyeler arasında geniş bağlantılar kuran Homeros, anlatmaya tam ortadan başlar ve aynı anda pek çok yöne, ileriye geriye hareket eder.

İlyada ve *Odysseia*, Troya Savaşı ile, hakkında MÖ 7. ve 6. yüzyılda çeşitli şairler tarafından yazılmış altı destan grubu aracılığıyla birleşir ve toplam sekiz epik destandan oluşan bu grup, Epik Divan olarak bilinir. Sonraki şairler *İlyada* ve *Odysseia*'dan o kadar etkilenmişlerdir ki, bu destanların konularıyla İlgilenmeye gerek bile duymamışlar; bunun yerine her şair, Troya Savaşı öyküsünün, Homeros'un değinmediği bölümlerini anlatarak her iki destanı tamamlamayı yeğlemiştir.

MS 6. yüzyıldan itibaren bu tamamlayıcı parçaların hepsinin ortadan kalktığı görülür. Ancak Proklus adlı bir yazar bunları özetler; bu çalışmanın da özeti, ana metinden ayrılan aşağı yukarı yüz yirmi dizeyle birlikte bugüne ulaşmıştır. Bu malzemeler üzerinde çalışarak Troya Savaşı'nın, Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia'da* değinmediği ayrıntıları hakkında da bilgi edinmek ve öykünün geleneksel versiyonuna yaptığı hiç kuşku duyulmayacak katkılan görmek mümkündür.

Örneğin, *İlyada'da* Patroklos'un ölümü ve düzenlenen cenaze töreniyle, *Aethiopis'te* Akhilleus'un ölümü ve cenaze töreni arasındaki benzerlik çok ilginçtir. Arktinos'un mu Homeros'u taklit ettiği yoksa her ikisinin de aynı eski sözlü geleneği mi uyguladığı tartışmaya açık bir varsayımdan ibarettir.

Bir halk ozanı olarak Homeros'un, kendisininkilerden çok başka destanları anlatmış olması muhtemeldir. *İlyada* ve *Odysseia*'daki belirli ayrıntılar, daha eski olan Ortadoğu epik edebiyatı, örneğin Sümer ve Babil *Gılgamış* destanı veya Babil yaratılış efsanesi *Enuma Eliş* hakkında bilgi sahibi olabileceğini göstermektedir. (Her ikisine de sonraki sayfalarda yer verilmiştir).

Akhilleus ve Gılgamış'ın, aynı kahraman modelini izlediği söylenebilir. Hatta Homeros, *Gılgamış'ın* iki baş kahramanı arasındaki yakın arkadaşlığın ilgi çekici bir fikir olacağını kavramış görünmektedir. Nitekim o da *İlyada'da* Patroklos'un önemini, Akhilleus'la aralarında bir ilişki kurulmasını sağlamak üzere artırarak, Enkidu ile Gılgamış arasındaki İlişkiye gönderme yapmıştır. Patroklos, kronolojik olarak Epik Divan içinde *Kipria'nın İlyada*'nınkinden daha eski olan ana Öyküsünde Akhilleus'la, aynı tür bir ilişki için ortaya çıkmış değildir.

Homeros, *İlyada'da* Patraklus'a, Akhilleus için ikinci bir kalkan yaratmak şeklindeki yaratıcı ekle yardımcı olur. Gerek
Acthiopis'te gerekse *Küçük İlyada'da* Odysseus ve Ajax, Akhilleus'un kalkanını edinmek İçin yarışırlar. Oysa doğal olarak Akhilleus'un sadece bir kalkanı vardır ve zaten ihtiyacı da bundan fazla değildir.

İlyada ve Odysseia'nın günümüze kadar gelişi ve ünü, Homeros'un, antik Yunanistan'ın en büyük ozanı olduğunun kanıtıdır. Çünkü bu destanlar alışılmışın ötesinde uzundur, gerek aktarıcı halk ozanı gerekse dinleyiciler üzerinde büyük bir istek yaratır. *İlyada'nın* okunup söylenerek sahnelenmesinin, üçer saatlik altı ve on seans sürüyor olması gerekir ki, bu da üç dört gün süren bir eğlence biçimi demektir. Homeros, bin yıl boyunca Yunan uygarlığını derinden etkilemiş; antik Yunanistan halkı için onun sözleri, İncil kadar bilinen, en az o kadar değerli sayılan sözler olmuştur. Gerçekten de, gelip geçen bütün kuşakların öğrencileri *İlyada* ve *Odysseia'yı,* zaman ve mekân Ötesinde tüm insanlara söylediği sözler için öğrenmişlerdir, öğrenirler.

Çekiciliği ve Değeri

Herhangi bir olaya ilişkin bilgilerin, Troya Savaşı ile *ilyada'nın* yazılı biçimi arasındaki dört yüz yıldan fazla zaman aralığında, yazı olmadan varlığını sürdürebilmesi şaşırtıcıdır. Ama arkeologlar, Homeros'un verdiği ayrıntılardan büyük bir kısmını, örneğin sözünü ettiği toplulukların çoğunun varlığını ve savaş donanımları)'la ilgili tanımlamalarını doğrulamışlardır. Homeros, kendi yaşadığı dönemde artık ortadan kalkmış oları halkların listesini bile ezbere bilmektedir. Onun *İlyada'yı* oluşturduğu dönemde Yunanistan'da artık kullanılmadıkları ve gerçek kullanım amaçlarını bilmedikleri halde, savaş alanlarında ulaşım aracı olarak kullanılan iki tekerlekli savaş arabalarına da değinmektedir. Homeros'un, anlattığı olaylara ilişkin bu zamansal uzaklığı, birtakım yanılmalara da kuşkusuz yol açmıştır. Örneğin Mikenyalılar, ölülerini Homeros'un anlattığı gibi yakmaz, gömerler. Homeros, aynı şekilde sarayları da hiçbir tarihi dayanakları yokmuşçasına anlatır.

Ama Homeros, öncelikle tarihi bilmek, tarih hakkında bilgi edinmek amacıyla da okunmaz. Homeros'un evrensel değeri

kahramanlarında saklıdır. Epik Divan'ın öteki destanlarından günümüze kalanlar da Homeros'un, ozanlar arasında bir edebiyat devi olduğunu gösterir. Kendisinden sonra gelenlerin tersine Homeros, doğuştan psikologdur ve Troya Savaşı'ndaki olayları geleneksel olarak tanımlayan olay sal ayrıntıları çokça yinelemektense, bunalım dönemlerinde gerçek insan gibi düşünüp davranan kahramanlar yaratmakla daha yakından ilgilenmiştir. Yunan mitolojisinin eski, dünya mitolojisinin geleneksel kahramanlarının tersine, Homeros'un destanlarında kahramanlar, kötü insanları veya canavarları öldürerek üne veya ölümsüzlüğe ulaşmaz. *İlyada'da.* birçok iyi insan, kontrol edemedikleri koşullara bağlı olarak kendilerini, başka iyi adamları öldürmek zorunda kalmış bulabilir. Onur ve saygınlık kazanırlar, ama sıkıntı çekmek ve ölüm pahasına...

Troya Savaşı'nın ayrıntıları, artık dikkatleri çekemez, ama Homeros destanlarının kahramanları, baş kişileri, sanki dün yaşamışçasına son derece canlıdırlar. Homeros'un kişilerini kendi yaşamlarındaki sorunlarla mücadele ederken izlersek, MÖ 800' de yaşamış insanların temelde bizden farklı olmadıklarını görürüz. Bizim de ihtiyaçlarımız ve çatışmalarımız aynıdır, biz de aynı kaçınılmaz yazgıyla, ölümle başa çıkmak zorundayızdır. Homeros kahramanı, onunla özdeşleştiğimiz ve dolayısıyla bizim duygu ve emellerimizle iç içe olduğu için bize göre son derece gerçektir. Kendi davranış ve değerlerimizin bu sınavı bize, hayatımızın akışını daha çok denetleyebilme olanağı sağlar.

İnsan davranışı, onun nedeni olan duygular Homeros'u açıkça etkilemiştir. Çünkü *İlyada'nın* başlangıç satırları, eserin odağının, Akhilleus'un Öfkesi yüzünden Troya'ya karşı savaşta çarpışan bütün Yunanların uğradığı bozgun olduğunu bildirir. Bu bakış açısına uygun olarak, Homeros'un üslubu anlatımcı olmaktan çok dramatiktir. Karakterlerinin neye benzediğini anlatacağı yerde bizleri de etkin halde bunalım anlarının içine kalarak kişiliklerini öyle ortaya çıkarır. Homeros, bizim onların özel düşüncelerini de, herkese söyledikleri sözlerini de

duymamızı ve diğer karakterlerle etkileşimlerini İzlememizi sağlar. Genellikle anlayış ve davranış olarak oldukça farklı iki karakter birbirlerine karşı tepkide bulunurlar.

Bu yaklaşım her önemli karakteri değişik birçok bakış açısından görmemizi sağlar. Her kahraman, çok çeşitli duygulan olan, duygulan değiştikçe davranışları da değişen canlı, karmaşık bir insan haline gelir. Karşı karşıya kaldığı durumlar öyle karışık, önemlidir ki alması gereken kararlar açık ya da kolay değildir. Belirli bir kahramanın değerleri, anlayışı, kişiliğinin insani sınırlan verildiğinden, gerçek yaşamda da olduğu gibi, onu iyi ya da kötü olarak sınıflandırmak güçtür. Homeros, hemen hemen her zaman kahramanlarının kişiliklerinin yorumuyla davranışlarının değerlendirilmesini öteki karakterlere ve bize bırakır.

Bir heykelin kendi arka planından ayrı olması gibi, Homeros'un karakterleri de açıkça Troya Savaşı öyküsünden öne çıkarlar. Öykünün geçtiği zamana ilişkin bir fikir vermediği gibi, ne yıl ne de mevsim onu ilgilendirir. Yunan gemilerinin hızlı, siyah, "koca karınlı" olduğunu, adamların kürek çektiğini, yelkenleri olduğunu anlatır, ancak yine de onları zihnimizde canlandıranlayız. Hatta Troya surlarıyla Troya'nın görünüşüne ilişkin fikrimiz daha da azdır. Homeros, Öncelikle insanlarla ilgilenir, öyküdeki herhangi bir şey, ancak onun bireyin betimlemesini desteklediği ölçüde öyküye alınır.

Homeros'un *Homerik benzetmeler* diye bilinen, genişletilmiş karşılaştırmalarının işleyişi budur. Bu karşılaştırmalarda Homeros, karakterlerinden birinin görünüşünü, duygularını veya hareketlerini doğal dünyada bir şeyle ya da biriyle (belli bir yaban hayvanı ya da kuşla, bir orman yangınıyla, selle ya da fırtınayla, bir çiftçiyle ya da çalışan sanatçıyla) ilişkilendirir. Homeros'un benzetmelerinde betimlediği sahneler, örneğin belli bir anda bilinen bir karakterin ne kadar korktuğu, kızdığı, üzüldüğü ya da sevindiğini göstererek duygusal derinlik sağlarlar. Homerik benzetme, bu yolla insan duygularının, hareketlerinin önemini artırır.

Homerik Kahraman

İlyada'daki asıl karakterler kahraman aristokratlardır. Homeros, onların anlayışlarım, davranışlarını can alıcı savaş anlarında in-
çeler. Bu aristokratlar savaşın yabancısı değildirler. Aksine, aileleri, çağlarına hükmeden savaşçı kültürde önemli bir görev almaları için çabalar. Çünkü bu, Yunan asaletinin üyelerinden beklediği, istediği şeydir. Gerçekten de pek çok soylu, evde arkadaşlarıyla yan yana huzurlu yalnızlığında yaşamaktansa savaş alanında yan yana savaşmaktan daha fazla mutlu olur.

Miken çağında Yunan soyluları, güçle yeteneğe, cesarete, kararlılığa değer vermiştir. Çünkü bu değerler, onlara sahip olan bireyin hem yaşamı boyunca hem de öldükten sonra ün ve onur kazanmasını sağlar. *Miken* kahramanı ölümün, kaçınılmaz olarak onun nihai kaderi olduğunu asla unutmaz, ölümden sonraki yaşama ilişkin tatsız görüşler karşısında, yaşamın denetleyebileceği yönleri üstünde, özellikle niteliği ve ölüm biçimi üstünde yoğunlaşmayı seçmiştir.

Antik Yunanların ***arete*** dedikleri, insan davranışının özel alanlarında mükemmellik için savaşmak düşüncesi, Homerik kahramanın yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Güç, yetenek, kararlılık hem atletik alanlarda hem de savaş alanında gerekli, aranılan özelliklerdir. Belli ki cesaret, savaşçının aretesinin bir bileşenidir. Zihnin *aretesi* (zekâ, kavrama ya da deha şeklinde) yaşlı kahramanda daha çok görülür. Savaşçı kültürde deneyim yılları, kahramanların yaşlı kuşağını bu alanda daha ustalaştırarak daha genç olanlara danışmanlık yapmayı önemli görevlerden biri haline getirmiştir.

Homerik kahraman, arkadaşları arasında en iyi olabilmek için uğraşır. Amacı, arkadaşlarından, komutanından, nihayet savaşçı halkından en yüksek onuru kazanmak için en büyük ünü elde etmektir. Savaşta en büyük

areteyi göstererek en büyük ünü kazanma olanağına sahiptir. Çünkü silahlı çatışma, yeteneklerine yönelik en büyük meydan okumadır. Risk olmadan gerçek meydan okuma olamaz ve ölüm nihai risktir. Homerik kahramanın ne kadar iyi savaştığı, düşmanının ne kadar kahraman olduğu, ölümü ne kadar İyi karşıladığı, bütün bunlar birleşerek, sadece arkadaşları tarafından değil, toplum ve gelecek kuşaklar tarafından da ne kadar iyi anılacağını belirler.

Homerik kahraman kendi aretesini savaşçı toplumunun onun hakkında ne düşündüğüne bakarak değerlendirir. Halkın onun davranışına karşı tavrının, onun kendi davranışlarını değerlendirmesinden daha geçerli, daha önemli olduğunu düşünür. Genellikle özsaygı elde etmek için ihtiyacı olan kamu takdirini kazanacak şekilde davranmayı seçer.

Diğer taraftan bir Homeros kahramanına yapılacak en büyük hakaret, ona, kazandığı onuru vermemektir. Kahraman, toplumdaki gerçek statüsünün çalındığını hissederek halkı karşısında utanç duvar. Onu ayakta tutan özsaygının iç çekirdeğine sahip olmadığından, Homerik kahraman, onurdan yoksun bırakıldığında tamamen yıkılır. Böyle bir reddediş, savaşa katkısı dolayısıyla ya yeterince zenginlik, ödül almaması ya da uygun, etkileyici ödüller alamaması veya kazanmış olması gereken bir savaşta kaybeden olarak değerlendirilmesi şeklinde olabilir, *İlyada,* Homerik kahramanın böyle elverişsiz durumlarda nasıl davrandığını gösterir.

Homerik kahraman, halkının değişik üyeleri yaptıklarını överse onur kazanır. Komutanı onu maddesel açıdan ne kadar onur kazandığını gösteren servetle, armağanla ödüllendirdiğinde daha somut bir onur vermiş olur. Böyle bir servet altın, tunç, değerli eşyalar, hayvanlar, toprak, orada yaşayanları yönetme iktidarı, kentler yağmalandığında yakalanan kadın kölelerden oluşur. En yüksek, en onurlu Ödüle onur ödülü denir; bu ödül İ*yada'da* en çekici, akıllı, yetenekli kadın tutsaktır.

Bundan başka, Homerik kahraman, bir kez ün, onur amaçlarına ulaşınca şairler ona büyük, devamlı ün vererek, büyük başarılarına ilişkin

şarkılar söyleyeceklerdir. Sonsuz ün nihai onurdur. Çünkü bir ün Homerik kahramanı tanrılar düzeyine değil, ama normal insanlardan daha yükseğe yerleştirir.

Nihai olarak her Yunan savaşçısı bir kahraman gibi ölmekle, belirsiz veya utanılacak bir biçimde ölmek arasında seçim yapmalıdır. Sahip olduğu değerlere rağmen nasıl öleceğini seçmek hiçbir zaman kolay değildir. Çünkü yaşamı seven, ölümün sonsuza dek sıkıcı bir varoluş olduğuna inanır. Dahası, hiç kuşkusuz kararı ya savaş alanında arkadaşları ya da savunduğu kentin insanları olarak halkının iyiliğini de ilgilendirir. Bazen en çok sevdiği kişilere karşı sadakat ve sorumluluğuyla daha büyük kitleye karsı yükümlü olduğu sadakat ve sorumluluk arasında seçim yapması gerekir. Homerik kahramanın yaşamına önem ve değer vermek için ölümü kabul etme kararı ona zamanla sönmeyen bir vakar, bir soyluluk, bir ihtişam verir. En savunmasız olduğu zaman en soylu olduğu zamandır.

İlyada'nın temel odağı, Yunan güçlerinin komutanı olan Agamemnonla, onun en büyük savaşçısı Akhilleus arasındaki bir kavganın sonuçlarıdır. Çok insanca ancak çok çocukça, küstahça, duygusuzca bir hareketle Agamemnon, halkın önünde, Akhilleus'un onur ödülünü geri alarak onu küçük düşürür. Akhilleus, buna savaştan çekilerek karşılık verir. Karan Yunan güçlerini zayıflatır, Yunanlar arasındaki en iyi arkadaşı Patroklos'un ölümü de dahil gereksiz acılar, ölümlerle sonuçlanır. *Siyada,* sadece kendilerini düşündüklerinde bu iki büyük Yunan kahramanının davranışlarının toplumlarına (orduya) ne büyük /arar verdiğini gösterir. Homeros'un kendisinin ve kahramanlarının savaşla ilgili tavırları, Agamemnon, Akhilleus, Patraklos ve Hektor'un değerlerinde yansıtılmıştır.

Ne olursa olsun konu basit değildir. Akhilleus'un onur ödülünün alınması, onun ününe olduğu kadar gururuna da vurulmuş bir darbedir. Dahası, Akhilleus eğer Troya Savaşı'nda savaşmayı seçerse erken bir ölümle Öleceğini, ancak büyük bir kahraman olarak anılacağını bilmektedir. Oysa savaşa katılmazsa uzun, ancak önemsiz bir yaşam sürecek, hiçbir

zaman anımsanmayacaktır. Anlaşılır biçimde, yaşamla ölümü seçmek arasında bocalar.

Akhilleus, insan doğasındaki iyi ve kötünün simgesidir. Bir sorundan ötekine koştururken, savaşa düşkün halkından uz.ık durması onun İçin en iyisidir, çünkü kendisinin ve halkının değerlerini sorgulamak imkânı bulur. "İnsan hali"ni çok iyi anladığını gösterir biçimde şefkat ve teselli sunarak, yapabileceğinin en iyisini yapmaktadır. Buna karşılık, hem bencil bir çocuk gibi hem de vahşi bir hayvan gibi davranması, Akhilleus n,in en kötüsüdür. Homeros, Akhilleus'un kişiliğinin iki farklı yanını, çarpıcı fiziki gerçekçilik anlayışıyla, madalyonun iki yüzü örneği, normal insan kişiliği olarak yansıtır.

Edebiyatın ilk trajik kahramanı kabul edilen Akhilleus'un bu trajedisinin birçok nedeni olabilir. Ölümsüzlüğü sağlayan kalıcı bir üne kavuşmak için yaşamım feda etmeyi göze alması gerekir; bu nedenle trajik bir kahraman sayılabilir. Bağlı olduğu değerler açısından, ölümle yaşam arasında seçim yaparken tamamen özgür değildir; trajedisi bundan kaynaklanıyor olabilir. Onun trajedisi, savaşa yeniden katılmasının, ne Agamemnon'la olan tartışmasıyla ne savunduğu ilkelerle ne de Yunanistan'ın amacıyla bir ilgisinin olması gerçeğinde yatıyor olabilir. Nihayet, başkalarının saygı duymadığı kişiler tarafından onurlandırmasının silah arkadaşlarınca eleştirildiğini düşünmesi de onun trajedisi olabilir. Homeros bütün bu faktörleri sunarak, Akhilleus'un yerine kendimizi koymamıza olanak sağlar.

Homeros, Troya Savaşı'nı, psikolojik olarak birleşik bir öykü oluşturmak için nerede gerekiyorsa orada değiştirmiştir. Örneğin *Aethiopis'te* Zeus, Thetis'in Akhilleus'u ölü yakma töreninden kurtarmasına ve onu Karadeniz'deki, kendisinin de sonsuza dek yaşayacağı Beyaz Ada'ya götürmesine izin verir. Bir tanrının, kayırdığı bir ölümlüye ölümsüzlük kazandırması, eski, geleneksel Yunan mitolojisinde ender rastlanan bir

durumdur; Akhilleus bu en yüksek payeyi, muhtemelen kahraman kişiliği sayesinde kazanmıştır.

Ancak Homeros, Akhilleus'un ölmesine izin vererek hem *İlyada'yı* hem *Odysseia'yı* entelektüel açıdan daha uyancı bir hale getirir. *Odysseia'4A*, Yeraltı Dünyası'ndayken (öteki dünya) Akhilleus'un ruhuyla konuşmamış olsaydı Odysseus'un tavır ve davranışının değişip değişmeyeceğini düşünmek ilginç olur. Homeros'un dinleyicilerinin, Akhilleus'un sonraki kurtuluşunu bildiklerine göre, *İlyada'ya* nasıl tepki verdiklerini düşünmek de bir o kadar ilginç olsa gerektir.

Homeros Yunan ve Troyalı kahramanlara karşı tarafsızdır. Homeros'un gözünde Troyalılar düşmandırlar, ancık cani değildirler. Yunanlar kadar insancıl, onlar kadar kahramandırlar. En büyük Troya savaşçısı, insanlara karşı sorumluluğu kardeşi Paris'in ve Akhilleus'un bencilliğine kesinlikle zıt olan Hektor'dur. Akhilleus gibi, Hektor da Troya Savaşı'nda dövüşürken öleceğini bilir. O da, onurlu bir ölüm sonsuz ünün ölümsüzlüğünü getirecekse de, yaşamı seçmekle ölümü seçmek arasında bocalar. Onun Akhilleus'un kollarında ölümü, sadece Akhilleus'un daha iyi bir savaşçı, Hektor'un ise daha büyük bir adam olduğunu gösterir.

Yine de Akhilleus gibi Hektor da mükemmel değildir. Tek amaç olarak kendini insanlara adamasının temelinde, her şeyin üzerinde, hatta karısıyla çocuğunun üzerinde ününe değer verdiği gerçeği vardır. Yani Hektor'un davranışının arkasındaki güdüleyici güç gerçekte Akhilleus'unkine çok benzer. Hektor'un onur ve ün isteği de, kendisi de dahil Troyalılar arasında gereksiz ölümlere yol açar.

Eski Yunanlar iki ilkeye önem verirler: "Kendini bil", "Aşırılıktan kaçın". Bununla birlikte, Homerik kahraman öyle başarılı biridir ki, onun için insani sınırlarını unutup gerçekte olduğundan daha büyük olduğunu düşünmek çok kolaydır. Eski Yunanlar bu aşın gururla kibire *hubris* derler. *Hubris* duygusu kahramanı, arkadaşı olan kahramanlardan daha büyük

olduğunu, tanrılara atfedilen sınırsız güce sahip olduğunu düşünmeye yöneltir.

Bu tavrı nedeniyle kahraman kaçınılmaz olarak sonuçlarını düşünmeden aşırı bir şey söyleyecek ya da yapacaktır. Eski Yunanlar böyle davranışa kör, acele davranış anlamına gelen *ate* derler. *Ate*, kaçınılmaz olarak intikama ya da *nemesise* yönlendirecektir. Kahramanı, bazen doğrudan tanrılar bazen de öteki insanlar cezalandıracaklardır. Her iki yolla da Homerik kahraman, genellikle ölüm olan kaderini çağırır. Okuyucu, Agamemnon, Akhilleus, Patroklos'la Hektor'un davranışlarında *arete*, *hubris*, *ate*, *nemesis* örüntüsünü izleyebilir.

İlyada'da Kadın Unsuru

İlyada, Troya Savaşı boyunca sürdüğünden, doğal olarak erkek egemenliğindedir. Bununla birlikte, Homerik kahramanlar, kadınlara büyük değer verirler, *Miken* toplumundaki aristokrat kadın da güzellik, akıl, asalet, el işlerinde (genellikle örmede) mükemmellikten oluşan bir *areteye* sahiptir. Kraliçenin yeri savaş alanı değil eviyse de, kocasının sık yokluğunda soylu evin sahibesi olarak büyük iktidar sahibidir.

Homerik kahramanın en onurlu ödülü, en fazla *areteye* sahip kadın tutsaktır. Kahramanlar hem davranışları hem de sözleriyle bu kadınlara kişilikleri nedeniyle olduğu kadar onur simgesi olarak da değer verdiklerini anlatırlar. Helena'nın kaçırılmasının Troya Savaşı'na neden olması; Akhilleus'un onur ödülü olan kadın tutsağı Briseis'in alıkonulmasına öfkelenmesinin *İlyada* 'nın odağı olması kayda değerdir.

Ancak Homeros, bu durumu kadın bakış açısından da anlatır. *Andromakhe'de*, savaş yüzünden mağdur olmuş Mikenyalı bütün soylu kadınların çektiklerini, olağanüstü etkileyici bir anlatımla dile getirmiştir. Bir onur ödülü olarak son derece değerli sayılan kadın, aslında kendisini

kazanan muzaffer soylu erkeğin kölesi haline gelmekte; bir kölelik ve yoksunluk yaşamına mahkûm olduğu başka bir ülkeye götürülmektedir.

Kadın İlahlar *İlyada'da* önemli bir rol oynarlar. Savunma savaşı tanrıçası Athena, Yunan tanrılarının efendisi Zeus'un en sevgili çocuğudur. Çünkü çok zeki ve akıllıdır. Esin verdiği, yol gösterdiği Homerik kahramanın da en sevdiği tanrısal varlıktır. Eski Yunanlar, tanrılarına kendilerinin sahip olduğu değerleri verdiklerinden, Athena'nın üstün bir varlık oluşu kadınları üstün gördüklerinin başka bir belirtisidir.

Yunan Tanrılarının Rolleri

İlyada, eski Yunanistan'dan kalan en eski yazılı yapıt olduğundan, Yunan tanrılarının da en eski ifadesidir. Homerik tanrılar yaşsız ve ölümsüzdürler. Gelecekle ilgili bilgileri çoktur. Birbirlerinin memnuniyetinden, ölümlülerin dualarından etkilenirler. Ölümlülere herhangi bir ahlak kuralı vermemişlerdir. Kendileri de böyle bir kuralla yaşamazlar. Uygulamada, kendileri de ölümlülerle aynı duygu, tavır çeşitliliği kadar, aynı kişilik zayıflıklarına da sahip tanrısal aristokrat bir aileden ibarettirler. Davranışları genellikle kızgın, kıskanç, aldatıcı, bazı durumlarda komik olacak kadar çocukçadır. Su kesin ki eski Yunanlar, ne kendilerinde ne de tanrılarında mükemmellik aramışlardır.

Homerik tanrılar mutlak güç sahibi değildirler. Geçmişin tanrısal günlerinin tersine, geleneksel Yunan söylencelerinin yapısında kader ve ölüm, bir ölümlü öldüğünde denetleyebilirmiş gibi Konuşan, ancak bunu yapmayı hiç denemeyen Zeus'un bile egemenliği dışındadır. Bununla birlikte, ölümlüler yaşadığı sürece tanrılar onların yaşamlarına öğüt (hem iyi hem kötü) vererek; onları düşüncelerle, fikirlerle, güçle, yetenekle, cesaretle, kararlılıkla destekleyerek; silahların hedefi vurmasına ya da hedefi kaçırmasına neden olarak karışırlar. Tanrısal benlikleriyle görünebilir

ya da düşündükleri amaca uygun olarak seçtikleri herhangi bir insan kılığına girebilirler.

Homerik kahraman, tanrılarının varlığını ya da yokluğunu hisseder. Genellikle savaş alanındaki tüm başarısını onlara atfeder ya da başarısızlığı, şanssızlığı yüzünden onları suçlar. Bununla birlikte çoğu zaman. Ölme (kader) zamanı geldiğinde tanrıların da bunu engelleyemeyeceği gerçeğini kabullenir.

Homerik kahramanla tanrıları arasındaki ilişki karmaşıktır. Açıkça Homerik tanrıların ölümlüler arasında gözdeleri vardır. Onlara yardım etmek için çaba harcarlar. Bununla birlikte, bir ölümlü hem tanrılara hem de ölümlülere karşı davranışlarıyla tanrısal saygıyı, iyi niyeti hak etmelidir. Tanrılar Özellikle kahramanların tarafını tutarlar. Çünkü kahramanca serüvenleri pek severler.

Homeros, bugün bizim bilime, insan doğasına, insan yeteneğine, şansa, kadere atfettiklerimizi tanrılara yakıştırır. Homerik tanrılar başka bir şekilde açıklayamadığımız kadar şaşırtacak derecede az şey yaparlar. Elbette, ancak bir tanrı Paris'i savaş alanından alıp sarayının yatak odasına götürebilir. Ancak bir tanrı, Hektor'u doğrudan Akhilleusla yüzleşmek için ayar-tıp sonra da hemen ortadan kaybolabilir. Yine de, Paris'in miğferinin kayışının kopması ya da Akhilleus'un, Agamemnon'a keskin kılıcını saplamaktansa keskin sözler söylemesinin daha iyi olacağını anlaması için tanrının varlığına gerek yoktur.

Homerik tanrılar, bir ölümlünün kişiliğini ya da kaderini değiştirmezler, öğüt verseler ya da yardım etseler bile, bir ölümlünün hareketleri onun kendi kişiliğiyle, yeteneğiyle belirlenir. Homerik tanrılar mutlak güç sahibi olmadığından, ölümlüler vakur ve Önemli olabilir. Eski Yunan dünyasında kuklalar yoktur.

Başlıca Karakterler

Yunanlar

Agamemnon: Atreus'un oğlu; Menelaos'un ağabeyi, Miken kralı; bütün Yunan güçlerinin komutanı, Klytaimestra'nın kocası; İp-higeneia, Elektra ve Orestes'in babası.
Klytaimeslra: Kral Tyndareos'un ve Sparta Kraliçesi Le-da'nın kızı; Agamemnon'un karısı; Miken kraliçesi; İphigeneia, Elektra ve Orestes'in annesi.
İphigeneia: Agamemnon ve Klytaimestra'nin kızı.
Menelaos: Atreus'un oğlu; Agamemnon'un kardeşi; Sparta kralı; Helena'nın kocası. .
Helena: Zeus ve tanrıça Nemesis'in kızı; Kral Tyndareos ve Sparta kraliçesi Leda tarafından büyütülür; Menelaos'un kansı; Paris tarafından kaçınlıp Troya'ya götürülene kadar Sparta kraliçesi.
Nestor: Pilos kralı; bilge Yunan Önderi.
Akhilleus: Kahraman Peleus'un ve deniz tanrıçası Thetis'in oğlu; Mirmidonların önderi; en büyük Yunan savaşçısı.
Patroklos: Akhilleus'un en iyi arkadaşı.
Phoinix: Akhilleus'un öğretmeni.
Ajax: Telamon'un oğlu; ikinci en büyük Yunan savaşçısı. *Odysseus:* Kahraman Laertes'in oğlu; İthaka kralı; strateji ustası.
Kalkhas: Yunanların baş kâhini.

Troyalılar

Priamos: Troya kralı; Hekabe'nin kocası; Hektor, Paris, Deipho-bos ve Kassandra'nın babası.
Hekabe: Priamos'un karısı; Hektor, Paris, Deiphobos ve Kassandra'nın annesi; Troya kraliçesi.

Hektor: Priamos ve Hekabe'nin oğlu; Andromakhe'nin kocası; Astyanaks'ın babası; Paris'in kardeşi; Troya güçlerinin kumandanı; en büyük Troya savaşçısı.

Andromakhe: Hektor'un karısı; Aslyanaks'ın annesi.

Astyanaks: Hektor ve Andromakhe'nin oğlu.

Polydamas: Hektor'un ve Andromakhe'ın dostu. *Paris:* Priamos ve Hekabe'nin oğlu; Hektor'un kardeşi; Helena'yı kaçırır.
Deiphobos: Priamos ve Hekabe'nin oğlu; Hektor ve Paris'in kardeşi.
Kassandra: Priamos ve Hekabe'nin kızı; Hektor ve Paris'in kardeşi.
Aineias: Aphrodite ile Ankhises'in oğlu.
Pandaros: Saygın Troyalı mızrakçı.
Briseis: Akhilleus'un onur ödülü, değerli tutsağı.
Kryseis: Kryses'in kızı; Agamemnon'un onur ödülü değerli tutsağı.
(Tanrılar listesi için s. 32-34'e *bkz.)*

Öndeyiş: Sunuş

İlyada çok belirgin bir noktada odaklaştığı için, Homeros, Troya Savaşı'nın kendisiyle ilgili birçok söylenceyi destanına almamıştır; bir kısmına *Odysseia'da* yer vermiştir. Daha sonra antik Yunan yazarları, bir Romalı olan Higinius da dahil, bu söylencelerin çoğunu eserlerinde işlemişlerdir.

Paris'in doğumunun safhaları, hayatta kalması ve verdiği ünlü karar, Euripides (MÖ 5. yüzyıl) tarafından *Andromakhe, Helena ve Troyalı Kadınlar'daki;* Proklus tarafından *Kipria'nın* özetinde (MÖ 7. veya 6. yüzyılda Kıbrıslı Stasinus veya Sala-misli Hegesinus'un eseri); Apollodorus tarafından *Epİtome'de* (MÖ 2. yy.) Higinius (MÖ 1. yüzyılın sonlarından MS 1. yüzyılın başlarına) tarafından *Fabuto'da* anlatılmıştır.

Helena'nın Menelaosla evlenmesinin koşulları Hesiodos (MÖ 700) tarafından *Kadınlar Kataloğu'nda* Apollodorus tarafından *Kütüphane'de* ve Proklus'un *Kipria* özetinde anlatılır.

Apollodorus, *Epİtome'de* Odysseus'un savaştan kaçınma girişimlerinin Öyküsünü, Higinius, *Fabulo'da* Akhilleus hakkındaki benzer öyküyü dile getirir.

Euripides, *İphigeneia ve Aıılts'de* ve Apollodorus, *Epİtome'de* Yunan güçlerinin Troya'ya hareketlerinden söz eder.

Troya Savaşı efsanesinin alışılmamış ve kışkırtıp bir versiyonunu keşfeden Euripides, *Heletıa'da* ve *Elektra'da* Hera'nın, Paris'in Aphrodite'yi tercih etmesine, onunla birlikte Troya'ya giden bir Helena hayaleti yaratarak karşılık verişini anlatır. Bu arada Zeus Hermes'e, gerçek Helena'yı, savaşın sürdüğü on yıl boyunca sadık bir eş olarak kocası Menelaos'u beklediği Mısır'a götürmesini emreder.

Öndeyiş

Paris'in Doğuşu

Hekabe, Kral Priamos'un karısı, doğurmak üzereyken bir kâbus görür. Bebek yerine, yılanlar dolanmış bir meşale doğurmaktadır. Rüyasını kâhinlere anlattığında, bebeğin öldürülmesi gerektiğini, Troya'nın yok olmasına yol açacağını söylerler.

Bebek doğunca, Hekabe ve Priamos Paris adını verdikleri bebeği iki sadık hizmetçisine verir ve öldürülmesini emrederler. Hizmetçiler Paris'e kıyamaz, onu Dağda ölmeye bırakırlar, açlıktan veya vahşi hayvanlarca parçalanarak öleceğini düşünürler. Ama bir çoban karı-koca Paris'i bulur. Onu oğulları gibi yetiştirirler.

Yıllar sonra, bu çoban çocuğun boğası, Kral Priamos'un hizmetçileri tarafından Paris'in ölüm yıldönümünde yapılan şenlik yarışmaları için ödül olmak üzere seçilince, genç adam oyunlara katılır ve bütün yarışmaları kazanır. Apollon'un kehanet yeteneği verdiği Priamos'un kızı Kassandra, bu gencin gerçekte öldü sandıkları oğul olduğunu açıklar. Böylece anne-babası Paris'i evlerine alır.

Paris'in Kararı

Paris henüz çobanken, sonunda Troya'nın yıkımına yol açacak olan olay gerçekleşir. Olympos'un efendisi Zeus, deniz tanrıçası Thetis ile büyük ölümlü kahraman Peleus'un evliliklerini kutlamak için bir düğün yapar. Kavga tanrıçası Eris dışında bütün tanrı ve tanrıçaları davet eder, çünkü düğün tartışma yeri değildir. Çok kızan Eris de düğüne gelir. Katılmasına izin verilmeyince, salona bir altın elma atar ve bunun en güzel tanrıça için bir armağan olduğunu söyler.

Bütün tanrıçalar altına sahip olmak isterler, ama sonunda Hera, Athena ve Aphrodite dışındakiler bu arzularından vazgeçerler. Üç tanrıça, Zeus'tan en güzelin hangisi olduğuna karar vermesini ister, ama Zeus karısıyla iki kızı arasında seçim yapmak istemez. Bunun üzerine ulağı Hermes'e, altın elmayı ve üç tanrıçayı İda Dağı'na götürmesini, orada koyunlarını güden Paris'e seçimi yaptırmasını emreder. Üç tanrıça da, Paris'e özel bir armağan verirlerse kendisini seçeceğini düşünmektedirler.

Hera "Paris, elmayı bana verirsen, sana olağanüstü zenginlik vereceğim ve seni bütün ölümlülerin yöneticisi yapacağım" der.

Athena "Elmayı bana verirsen Paris, seni ölümlülerin en cesuru ve bilgesi yapacağım, savaşta yenilmez ve bütün sanatlarda yetenekli olacaksın" der.

Ve son olarak Aphrodite "Elmayı bana verirsen Paris, sana Kral Tyndareos'un kızı, dünyanın en güzel kadını Helena'yı vereceğim" der.

Aphrodite için, Helena'nın Sparta kralı Menela-os'la zaten evli olması önemli değildir ve bu durumu Paris'e söylemez.

Paris en çok Aphrodite'nin armağanım beğenir, elmayı ona verir ve o andan itibaren Hera ve Athena bütün Troyalılardan nefret ederler. Sonra Paris Sparta'ya gider, dokuz gün Menelaos'un ve Helena'nın konuğu olur. Menelaos bir yolculuğa çıkınca Paris Helena'yı kendisiyle Troya'ya gitmeye ikna eder. Helena dokuz yaşındaki kızını evde bırakır, bütün eşyasını alır ve o gece Paris'le denize açılır.

Helena'nın Evliliği

Helena'nın Menelaosla evliliği olağandışı koşullarda olmuştur. Sonunda Troya'nın yok olmasında bunun da etkisi vardır. Helena çok güzel olduğu için, Yunanistan'daki pek çok kral, babası Tyndareos'a giderek onunla evlenmek istemiştir. Kral, diğerlerinin öfkelenerek seçtiği talibe saldırıp evliliği mahvedeceği korkusuyla bir seçim yapmaktan kaçınır. Odysseus, Ajax, Me-nelaos ve Patroklos talipler arasındadır.

Odysseus öteki taliplere bakarak Helena'nın asla kendisini seçmeyeceğine, kendisinin yakışıklı olmadığına karar verir. Krala giderek talip sorununu çözmekte ona yardımcı olacağını, onun da, yeğeni Penelope İle evlenmesi için kendisine yardımcı o İma sim önerir. Odysseus, seçimini açıklamadan önce kralın, bütün taliplerden, bu evliliği kim yıkmak isterse onu cezalandıracaklarına yemin etmelerini istemesini söyler. Talipler yemin edince, Kral Tyndareos Menelaos'u Helena'ya, Odysseus'u Pe-nelope'ye koca olarak seçer.

Savaş Hazırlığı: Odysseus ve Akhilleus

Menelaos Sparta'ya dönüp Paris'in Helena'yı götürdüğünü Öğrenince, güçlü kardeşi, her yerde sözü geçen Agamemnon'a karısını geri getirmek için ordu

hazırlamasını ister. Sonra verdikleri yemini anımsatıp Helena'nın eski taliplerine ve birçok krala haberci gönderir. Kralların çoğu kahramanlık ve macera vesilesi çıktığı için sevinirken Odysseus onlar gibi düşünmemektedir.

Bir kâhin, Odysseus'a Troya'ya giderse, ancak yirmi yıl sonra, tek başına döneceğini açıklamıştır. Bu nedenle Agamemnon ve Meneloas ona gelince, bir çift öküz yerine bir atla bir öküzü sabana koşup delirmiş gibi yapar. Odysseus'un cin gibi olduğunu bilen iki kardeş, bebeği Telemakhos'u beşiğinden alıp sabanın önüne koyarak onu sınarlar. Oğlunu öldürmemek için deliymiş gibi yapmayı bırakır. Kendisiyle Troya'ya gidecek askerleri hazırlayıp, Agamemnon ve Menelaosla birlikte Akhilleus'i bulmaya gider.

Akhilleus'un annesi deniz tanrıçası Thetis, babası Peleus ölümlü olduğu için, oğlunun öleceğini kabul edememektedir. Oysa, ölümsüz olmak için annenin de babanın da ölümsüz olması gerekmektedir. Akhilleus bebekken, onu ölümsüz yapmak için bir gece gizlice ateşe koymuştur. Fakat Peleus uyanmış, karısını bebeği ateşe tutarken görmüş ve ona durmasını emretmiş
tir. Thetis öyle öfkelenmiştir ki kocasını terk edip denizlerdeki evine dönmüş, oğlunu da babasıyla bırakmıştır.

(Troya Savaşı'ndan bin yıl sonra bir Romalı şair bu konuda daha fazla ayrıntı verir. Ona göre Thetis, Akhilleus'u Styx Irmağına götürmüş, orada bebeği topuğundan tutup ırmağa batırmıştır. Irmağın suyu değdiği her yeri yaralanmaktan koruyacaktır, ama topuğun tutulan kısımlarına su değmemişti. Homeros'ta bu öyküyü bildiğine dair bir ipucu yoktur).

Thetis, Troya Savaşı'na katılırsa Akhilleus'un öleceğini bilmektedir. Oğlunu, dostu olan bir kralın sarayında saklar. Kral on beş yaşındaki Akhilleus'a kız elbisesi giydirir, ona kız adı takar ve onu kızlarıyla birlikte büyütür.

Agamemnon, Menelaos ve Odysseus, Akhilleus'un sarayda olduğunu duymuşlardır, ama kral bunu itiraf etmez. Sarayı aramalarına izin verir, ama

Akhilleus'i hiçbir yerde bulamazlar. Birçok entrikanın adamı olan Odysseus seyyar satıcı kılığına girer. Güzel eşarp ve mücevherlerle dolu bir tepsi, ayrıca mızrak ve kalkanla saraya döner. Kralın kızları ve hizmetçileri bu güzel eşyaları incelemek için sarayın kapısına çıktıklarında, hizmetçilerine tehlike işareti verdirir ve saraya saldırı varmış gibi yapar. Akhilleus hemen kadın elbiselerini alıp mızrak ve kalkanı kapar ve saldırganları bulmaya koşar. Karşısına Odysseus çıkar ve ona Helena'nın kaçırılışını anlatır. Akhilleus, askerlerini Troya'ya getireceği konusunda Yunan krallarına söz verir.

Troya'ya Hareket

Yunan kralları askerleriyle Aulis'te toplanarak, Ege Denizi'ni aşıp Troya'ya gitmek için hazırlanırlar. Günler geçmiş, ama gemiler denize açılamamıştır, çünkü rüzgâr doğru yönden esme-mektedir. Sonunda, kâhin Kalkhas elverişli rüzgârların ancak Agamemnon av tanrıçası Artemis'İ hoşnut ederse, yani en güzel kızını kurban ederse eseceğini açıklar. Agamemnon, Artemis için kutsal olan bir geyiği öldürmüş ve okçu tanrıçanın vuramadığı bir avı Öldürdüm diye övünmüştür. Dolayısıyla onun öfkesini yatıştırması gerekmektedir.

Agamemnon, Odysseus'u karısı Klytaimestra'ya gönderir ve kızları İphigeneia'nın Akhilleus'un gelini olmak için Aulis'e gelmesi gerektiği yalanını söyletir. İphigeneia gelince babası, Kalkhas’ın onu sunağa yatırmasına izin verir. Kâhin, kızı öldürecekken, Artemis hemen onun yerine bir geyik gönderir ve İp-higeneia'yı rahibelerinden biri olması için götürür. Rüzgâr yön değiştirir ve Yunanlar Troya'ya doğru yola çıkarlar. Ama Klyta-imestra kocasını hiçbir zaman affetmez.

İlyada

I. Bölüm

(Agamemnon, Apollon rahiplerine hakaret eder ve Apollon'un Yunanları cezalandırmasına neden olur. Durumu düzeltmek için, onur ödülünden vazgeçmek zorundadır. Akhilleus ve Agamemnon tartışırlar ve Agamemnon Akhilleus'un onur ödülünü alır. Akhilleus da savaştan çekilir.)

Söyle tanrıça, her yerde sözü geçen AgamemnonTa tanrı-benzeri Akhilleus nasıl öfke içinde ayrıldılar? Akhilleus'un öfkesi yüzünden sayısız uzun saçlı Yunan savaşçının canı nasıl Hades'e gitti de gövdeleri kurda kuşa yem oldu?

Agamemnon'la Akhilleus'u birbirine kim düşürdü? Buna, Agamemnon rahibini saymadı diye gümüş yaylı Apollon neden oldu. Agamemnon'a onur ödülü olarak rahibin kızı Kryseis verilmişti, ama rahip kısa süre sonra zengin bir fidyeyle geldi. Agamemnonla, kardeşi MenelaosTa ve bütün öteki Yunanlarla konuştu. "Olympos tanrıları Priamos'un büyük kenti Troya'yı yıkmanıza ve güven içinde evlerinize dönmenize izin versin, benim fidyemi kabul edin ve kızımı serbest bırakın, Zeus'un oğlu Atıcı Apollon için bu iyiliği yapın" dedi.

Bütün Yunanlar Apollon'un rahibine saygı gösterdiler, ama Agamemnon'un yüreği dargınlıkla çarpıyordu. Her yerde sözü geçen kral, rahibe "İhtiyar, seni koca karınlı gemilerin yanında bir daha görmeyeyim, Apollon bile seni kurtaramaz!" dedi. "Kızını serbest bırakmıyorum. Kryseis Argos'taki evimde, senden ve ülkesinden uzakta büyüyecek. Tezgâhta dokuma yaparak, bana hizmet ederek kocayacak. Şimdi beni kızdırma, çek git!"

Agamemnon'un sözleri rahibin yüreğine korku saldı. Tuzlu denizin kıyısı boyunca sessizce yürüyüp uzaklaştı. Sonra Apollon'a dua etti: "Gümüş yaylı tanrı, işit beni! Bir gün seni hoşnut ettiysem, sen de acımın öcünü Yunanlardan oklarınla al!" dedi.

Tanrı, rahibin duasını duydu. Olympos Dağı’nın doruklarından yüreğinde öfke, omuzunda okları ve yayı, gece gibi aşağı indi. Her görülmez ok ölümcül bir hastalık taşıyordu. Önce katır ve köpeklere ok attı, sonra dokuz gün boyunca o kadar çok Yunan savaşçı öldürdü ki, her yerde sürekli cenaze odunu yanar oldu.

Onuncu gün tanrıça Hera, Yunanların haline acıdı ve Akhilleus'un kafasına Yunan Önderleri toplantıya çağırma fikrini soktu. Herkes toplanınca, tanrı-benzeri Akhilleus konuşmacı asasını eline aldı ve dedi ki: "Atreus oğlu Agamemnon, şimdi savaş kadar salgından da çekiyoruz. Bir kâhine veya rahibe, Apollon'un bize niye kızdığını soralım. Belki kuzu ve keçi kurban edip onu yatıştırırız da bu salgın sona erer."

Akhilleus sözlerini bitirince, Apollon'un, geçmişi ve geleceği bilme gücünü verdiği kâhin Kalkhas ayağa kalkıp konuşmacı asasını aldı: "Zeus'un sevdiği Akhilleus" dedi, "bütün Yunanları yöneten bu kişilere karşı beni koruyacağına söz verirsen, ben de konuşacağım!"

Akhilleus şöyle yanıtladı: "Cesur ol Kalkhas ve bildiklerini anlat. Apollon adına, armağanlarına sahip olduğun Zeus adına söz veririm ki, ben yaşadıkça ve gözüm gördükçe, kimse sana zarar veremez. Bütün Yunanların en büyüğü olduğunu söyleyen Agamemnon bile sana ilişemez."

O zaman Kalkhas konuştu: "Atıcı bizi cezalandırıyor, çünkü Agamemnon fidyesini kabul edip kızını serbest bırakmayarak onun rahibini küçük düşürdü. Şimdi Apollon, biz Kryseis'i hiç armağan almaksızın serbest bırakmadan bu salgını durdurmaz."

Agamemnon öfkeyle yerinden kalktı. Yüreğinde öfke, gözlerinde ateş, konuşmacı asasını kaptı ve: "Seni uğursuzluk kâhini!" dedi. "Hiçbir zaman iyi bir şey haber vermezsin.
Kryseis'i evimde tutmak istedim diye Apollon'un öfkesini niçin benim üstüme yıkıyorsun? Ben Kryseis'i karım Klytaimestra'ya yeğlerim ve gerçekten de Kryseis güzellikte, zekâda, dişlerinde Klytaimestra'dan altta kalmaz."

"Ama onu sevsem de" dedi Agamemnon, "zorunluysa Kryseis'i babasına yollarım. Yunanların Öldüğünü değil, güven içinde olduklarını görmek isterim. Yalnız bana başka bir Ödül verin, ben de mevki ve onuruma uygun bir simgeden yoksun tek Yunan olarak kalmayayım, çünkü benim konumumda birinin onur ödülünün alınması doğru değil."

O zaman Akhilleus konuşmacı asasını aldı ve "Atreus'un büyük oğlu" dedi, "bütün insanların en hırslısı; yüce gönüllü Yunanlar sana nasıl onur ödülü versin? Yağmaladığımız kentlerden elde ettiğimiz değerli ne varsa paylaştık, verileni geri almak doğru değildir. Ama sen Kryseis'i geri verirsen, Zeus bize Troya'yı yağmalama izni verdiğinde sana onun üç dört kat değerlisini veririz."

Agamemnon yanıtladı: "Yiğitsin Akhilleus, beni kandırmaya çalışma. Sen kendi onur ödülünü saklarken benimkini vermemi mi bekliyorsun? Hayır! Yüce gönüllü Yunanlar bana beni tatmin edecek bir ödül verirlerse kabul ederim. Yoksa senden, Ajax'dan veya Odysseus'tan onur Ödüllerinizi zorla alırım. Ama bununla sonra uğraşacağım. Şimdi Kryseis'i geri yollayalım ve okçu tanrı Apollon'a uygun bir kurban verelim."

O zaman gözleri parlayan Akhilleus bağırdı, "Seni utanmaz, kurnaz adam! Sana hangi Yunan gönülden itaat eder? Ben buraya Troyalılar beni incittiği için gelmedim. Benim ne domuzuma, atıma ne de tarlalarıma zarar verdiler, Phthia'nın zengin topraklanyla Troya arasında çok mesafe, gölge veren dağlar ve tuzlu deniz var. Senin için, utanmaz, köpek suratlı ve senin kardeşin Menelaos'un öcünü Troyalılardan almak için buraya geldik."

"Ama şimdi" dedi Akhilleus, "benim kazandığını ve Yunanların bana verdiği onur ödülünü alma tehdidinde bulunuyorsun. En büyük savaşçı ben olmama karşın, bir kenti yağmaladığımızda benim ödülüm senden büyük olmuyor. Ama gene de, benim küçük Ödülüm benimdir. Şimdi yurduma dönüyorum. Burada onuru kırılmış olarak, sana daha büyük zenginlikler kazandırmak için kalamam!"

Bu sözlere, her yeri yöneten Agamemnon şöyle karşılık verdi: "İstiyorsan kaç! Kalmam istemeyeceğim. Bana onur veren başka birçokları var, hatta Olympos'un efendisi Zeus bile... Zeus'un sevdiği bütün krallar arasında en çok senden nefret ediyorum, çünkü sen tartışmayı ve kavgayı bu kadar seviyorsun. Güçlüsün, çünkü bir tanrı sana güç verdi. Adamlarını ve kara gemilerini al, evine dön."

Agamemnon bu sözleri söylerken Akhilleus kılıcını çekip Atreus'un bu gösterişli oğlunu öldürmenin mi yoksa öfkesini yenmenin mi daha iyi olduğunu geçiriyordu aklından. Eli kılıcının kabzasındayken, Hera Athena'yı gönderdi; çünkü Hera Agamemnon'u da Akhilleus'u da severdi. Athena Akhilleus'un arkasında durup saçını çekti, kendisini yalnız ona göstermişti.

Arkasına bakan Akhilleus parlak gözlü tanrıçayı tanıdı. "Neden buradasın Zeus'un kızı?" diye sordu. "Bu küstah kralın nasıl can vereceğini seyretmeye mi geldin?"

Athena bu sözlere şöyle yanıt verdi: "Hera beni, öfkene sahip olmanı söylemem için gönderdi. O seni de, Agamemnon'u da seviyor. Agamemnon'a karşı kılıç değil sözlerini kullanırsan, gelecek günlerde üç katı armağan alırsın."

"İnsan ne kadar kızmış olsa" dedi Akhilleus, "siz ikinizin sözünü dinlemeli. Çünkü tanrılar da onları dinleyenleri dinlerler." Böylece Peleus'un oğlu öfkesini bastırdı, konuşmacı asasını aldı ve Agamemnon'a güçlü sözlerle saldırdı.

"Seni sarhoş!" diye bağırdı Akhilleus, "seni köpek suratlı, geyik yürekli! Hiçbir zaman memleketlinle bir olup savaşa gidecek, bir Yunan kralıyla birlikte çatışmaya girecek kadar yüreklilik gösterdiğini görmedim senin! Ölümden o kadar korkuyorsun ki!.. Ama seninle uyuşmayan bir Yunanın ödülünü ele geçirmeyi yeğliyorsun. Sen insanlara değil farelere yönetici olmalısın; yoksa başkalarına böyle davranacağım sanmazdım"

Akhilleus "Elimde tuttuğum bu konuşmacı asası üstüne yemin ederim, insan kasabı Hektor'un önünde sen onları savunamadığın için yüzlerce Yunan ölecek ve bütün Yunanlar Akhilleus'un yardımını arayacak. O zaman, en iyi Yunanı onurlandırmayı reddedip onların felaketine neden olduğun için yüreğin ezilecek."

O anda, hızlı konuşan Nestor, Pilos'un yaşlı ve bilge kralı ayağa kalktı, konuşmacı asasını aldı ve "İkiniz de utanın!" dedi. "Yunanları böyle bölünmüş görmek çok üzücü. Priamos ve oğlu, fikirde ve dövüşte usta iki Yunanın böyle tartıştığını duysalar mutlu olurlardı. Beni dinleyin, ben ikinizden de yaşlıyım ve geçmişte sizden çok daha İyi insanlar benim sözlerimi dinlediler."

Nestor öğütte bulundu: "Sen Akhilleus, bir krala karşı savaşmayı düşünmemelisin. Bir tanrıçanın güçlü oğlu da olsan, Agamemnon senden büyüktür, çünkü o daha fazla insanın kralı. Sana gelince Agamemnon, güçlü de olsan Briseis'i alma; çünkü Yunanlar onu onur ödülü olarak Akhilleus'a verdiler. Öfkene hâkim ol; çünkü Akhilleus bu savaşta Yunanların büyük dayanağı."

O zaman Agamemnon şöyle yanıtladı: "Haklısın, yaşlı efendi. Ama bu adam kendisinin, herkesin sözünü dinlemesi gereken büyük kumandan olduğunu sanıyor. Ölümsüz tanrılar onu mızrakçı yaptılar, ama bir de hakaret edici dil vermişler!"

Akhilleus onun sözünü kesti: "Evet, ama eğer senin isteklerini yerine getirseydim insanlar bana korkak fare derlerdi. İstersen başkalarına emir ver, ama bana verme, çünkü artık sana uymayacağım. Seninle Briseis için savaşmayacağım, çünkü onu bana sen verdin. Ama benim olan başka bir şeyi almak istersen, mızrağım kara kanını döker!"

Bu sözlerle iki önder ayağa kalktı ve toplantıyı terk etti. Agamemnon Kryseis'i, Odysseus'un kaptanlığında evine yolladı. Sonra Yunanlara tuzlu denizde kendilerini arındırmalarını ve Apollon'a boğa ve keçi kurban etmelerini söyledi.

Akhilleus kulübesine döndü, Briseis'i Agamemnon'un iki ulağına verdi. Onlar çıkmak üzereyken, şöyle seslendi: "Siz ikiniz, Ölümsüz tanrılar ve ölümlü insanlar ve şu aptal kral karşısında Yunanlar, onları felaketten kurtarayım diye benim yardımımı aranacaklarına tanık olun. Atreus'un sözü her yerde geçen oğlu, önünü görecek ve yaptıklarının sonuçlarını anlayacak kadar görüş sahibi değil!"

II. Bölüm

(Akhilleus'un annesi, oğlunun onurunu korumak için, o savaşa katılmadıkça Troyalıların kendilerini yeneceğini, Yunanlara anlatması için Zeus'tı ikna eder. Zeus Agamemnon'a sahte bir rüya gösterir ve ona Troya'ya şimdi saldırmasını, saldırının başarılı olacağını söyletir. Yunanlar ve Troyalılar savaş meydanında buluştuklarında Menelaos ve Varis dövüşürler, ama yenişemezler.)

Sonra tanrı-benzeri Akhilleus tek başına uğultulu denizin kıyısına oturup ağladı. Ellerini kaldınp annesi gümüş ayaklı Thelis'e yalvardı: "Göklerde gürleyen Zeus yaşamımın ne kadar kısa olacağını bilip, bana onur kazanma şansını vermeliydi. Ama her yerde sözü gecen Agamemnon Briseis'i alıp onurumu kırdı."

Thetis Akhilleus'un yalvarmasını tuzlu denizin derinliklerinde duydu. Hemen duman gibi yukarı fırladı, üzücü öyküsünü dinleyip oğlunu teselli etti.

Anlatmayı bitirince Akhilleus sözlerini şöyle tamamladı: "Babamın evinde büyürken, senin bütün ölümsüz tanrılar arasında, hepsi fırtınalı bulutların tanrısı Zeus'a karşı birleşip, onu sıkı sıkı zincirlediklerinde onu kurtardığını anlatıp böbürlendiğini duyardım. Yüz kollulardan Briareus'u getirip onu sen kurtardın ve onun sonsuz sevgisini ve hoşnutluğunu böyle kazandın."

"Şimdi lütfen bana yardım et, tanrılar kurulunun başı Zeus'a git. Benim için Troyalılara yardım etmesini, Yunanları öldürmelerini iste ondan. Ancak o zaman Agamemnon, Atreus'un gösterişli oğlu, Yunanların, en iyisinden onur ödülünü esirgediğinde ne kadar kör olduğunu anlayabilir."

Gözleri yaşlı Thetis oğluna dedi ki; "Yaşamının nasıl kısa olduğunu bilip bu acıyı yaşamamanı isterdim. Oysa sen, bir insanın taşıyamayacağı kadar üzüntü İçindesin. Öfkeni kırbaçlama. Bütün savaşlardan uzak dur, hızlı kara gemilerinde bekle daha iyi. Bu arada ben, karla kaplı Olympos'a gideceğim ve desteğini almak için Zeus'u ikna etmeye çalışacağım."

Akhilleus annesinin talimatına uydu. Artık insanların gönenç kazandığı kurul toplantılarına gitmedi ve savaş alanından uzak, boş boş gemisinde oturdu. Ama savaş çığlıklarını ve dövüşmeyi de müthiş özlüyordu.

Thetis, söz verdiği gibi Zeus'un tek başına oturduğu Olympos'un en yüksek doruğuna çıktı. "Zeus Baba" diye seslendi ona: "Eğer sözle veya işle sana bir yardımım dokunduysa, ricamı dinle. Kaderi çok genç ölmek olan oğluma onur getir. Çünkü Agamemnon, onur ödülünü alıp onun onurunu kırmış. Lütfen Yunanlar oğluma onur verene ve yaptıklarını ödeyene kadar Troyalılara yardım et. Ya onaylayıp başım eğ veya isteğimi geri çevir ve bana nasıl değer vermediğini göster."

Bulutlar toplayıcısı Zeus "Benden bunu isteyip Hera'yla aramı bozuyorsun" diye yanıtladı. "Şimdiden savaşta Troyalılara çok yardım ediyorum diye bana kızıyor. Ama isteğini yerine getireceğim."

Tanrılar ve Ölümlüler uykudayken. Zeus Akhilleus'a nasıl onur vereceğini ve birçok Yunanı gemilerinin yanında nasıl öldürteceğini tasarladı. Her yerde sözü geçen Agamemnon'a yanıltıcı bir rüya göstermeye karar verdi. Rüya'yı yanına çağırıp dedi ki: "Zararlı Rüya, git Agamemnon'a uzun saçlı Yunanları uyandırmasını, kendilerini iyi savunan Troyalılarla şimdi savaşırlarsa yenebileceklerini söyle. Hera bütün tanrıları Yunanların yanını tutmaya ikna etti."

Zeus'un sözleri üzerine, Rüya Agamemnon'a gitti; ona, en fazla saygı gösterdiği, kumlu Pilos'un kralı Nestor gibi göründü. "Niçin uyuyorsun Agamemnon?" dedi. "Senin gibi, bütün Yunanlardan sorumlu bir önderin, geceyi uyuyarak geçirmektense düşünecek çok şeyi vardır. Şimdi beni dikkatle dinle, çünkü sana OIympos'un efendisi, seni kollayan Zeus'tan haber getirdim."

"Bütün tunç giysili Yunanları hemen silah başına çağır; çünkü Priamos'un koca kentini almanın zamanı. Hera bütün ölümsüz tanrıların desteğini aldı ve Zeus'un da kararıyla, Troya'nın sonu geldi. Uyanınca bu sözleri unutma." Rüya, Agamemnon'a bunları söyleyip uzaklaştı.

Agamemnon uyanınca rüyasının gerçeği anlattığına aptalca inandı. Tuniğini, harmanisini, sandallarını giyindi ve kılıcım omuzuna astı. Babasının, Hephaistos tarafından yapılan asasını eline aldı, ulaklarını Yunanlara gönderdi.

Agamemnon yaşlılar kuruluna rüyasını anlatınca, bilge Nestor konuştu: "Dostlar, krallar, Yunanların önderleri" diye başladı, "başka bir Yunan böyle bir rüya görse, yanlıştır deyip aldırmazdık. Ama Yunanların en büyüğü olduğunu söyleyen Agamemnon duyduysa bu sözleri, hemen saldırıya hazırlanalım."

Bu sırada Zeus, ayağına tez ulağı İris'i Troya güçlerinin toplandığı yere gönderdi. İris onlara Troyalıların baş gözcüsü olarak göründü. "Yaşlı efendim" dedi Priamos'a, "birçok savaşa katıldım, ama ovada bize saldırmak için toplanan ordu kadar büyüğünü ve etkileyicisini görmedim. Sayıca ormandaki yaprak veya tuzlu deniz kıyısındaki kum kadar çoklar."

Sonra parlak miğferli Hektor'a döndü: "Hektor, Priamos' un tanrı benzeri oğlu" dedi, "bütün Troyalıların ve bağlaşıklarının başına seni geçiriyorum. Çünkü yardımımıza gelenler çok farklı diller konuşuyorlar; her reis kendi adamlarına emredip savaş alanına sürsün." İris böyle konuştu ve Hektor onun sesinin gerçek olduğunu bildi ve ona uydu.

At yetiştirici Troyalılar, kışın tipisinden kaçıp okyanus göğünü dolduran turnalar gibi gürültüyle savaş alanına yürüdüler. Tunç giysili Yunanlar sessizce yanaştı onlara; herkesin yüreğinde cesaret ve savaş hırsı vardı.

Güney rüzgârının dağ doruklarına çobanların nefret edip de soyguncuların sevdiği dumanı salması gibi (çünkü o duman toprağı gizler, insan taş atımından uzağı göremez), yüzlerce İnsanın yürüyüşü de öyle bir toz duman kaldırıyordu.

Yunanlar Troyalılara yaklaşırken, Paris Troyalıların öncüsü oldu. İki elinde iki tunç uçlu mızrak taşıyordu ve omuzlarında panter postları, eğri yayı, kılıcı vardı. Yunanlara meydan okudu: "İçinizde kim en iyiniz olduğunu düşünüyorsa öne çıksın" dedi. "Benimle ölümüne yüz yüze dövüşmesi İçin meydan okuyorum ona!"

Menelaos, Paris'in Troyalıların arasından çıkmasına sevindi, bir aslanın, koca boynuzlu bir geyik veya yabani keçi cesedi bulup sevinmesi, genç avcıların köpekleriyle geldiğini duymasına karşın tatlı eti yemesi gibi, Menelaos da Paris'i görünce sevindi. Çünkü Sparta'nın savaş sever kralı, evinden Helena'yı alıp götüren Troya prensinden öcünü almak istiyordu.

Ama meydan okuyuşuna karşı Menelaos'un arabasından atladığını görünce, Paris'in içine korku düştü. Dağ yolunda yılan gören birinin yüzünün solması, titremesi ve geri dönmesi gibi Paris de savaş sever Menelaos karşısında geriledi ve Troya sıraları arasına gizlendi.

Hektor onun bu davranışım görünce kardeşini sert sözlerle eleştirdi: "Kötü Paris! O kadar yakışıklısın ki kadınlar sana direnemez. Hiç doğmasan veya evlenmeden Ölsen Troya halkı için daha iyiydi. Bu yaptığın utanç verici. Yoldaşların seninle alay edecek; Yunanlar bütün yakışıklılığına rağmen Troya öncüsünün yüreğinde cesaret ve güç olmadığını görüp sevinecek."

Sonra Hektor sordu: "Tuzlu denizi aşıp yabancı bir ülkeye giden ve güzel bir kadınla dönüp babasına, kentine, hemşehrilerine acı ve kendine

utanç getiren sen misin? Gerçekten Menelaos'tan kaçmak mı isliyorsun? Karısını aldığın adamın nasıl biri olduğunu görmelisin- Lirinden veya Aphrodite'nin sana verdiği yeteneklerden bir yardım görmeyeceksin, çünkü Menelaos seni yenip tozlara bulayacak saygın bir savaşçı. Troyalılar senin korkaklığını paylaşmalı veya sen, getirdiğin bunca kötülük nedeniyle burada taşa tutulup öldürülmelisin."

Paris bu sözlere şöyle karşılık verdi: "Hektor, beni eleştirmekte haklısın, ama altın Aphrodite'nin armağanları nedeniyle beni suçlama. Bunun yerine, bütün Yunan ve Troyalılara, ben MenelaosTa güzel Helena ve onun bütün hazineleri için dövüşürken kenarda durmalarını emret. O zaman halkımız ve bağlaşıkları evlerine, Yunanlar da huzur içinde ülkelerine dönebilirler."

Bütün Yunanlar ve Troyalılar Hektor'un açıklamasını duyunca sevindiler; çünkü savaş gerçekte Paris'le Menelaos arasındaydı ve onuncu yılında dövüşmeve devam etmek isteyen çok az insan kalmıştı. İki gücün önderleri Zeus'a ve öteki ölümsüz tanrılara dua edip onları hoşnut edecek sözler veriyordu.

Her yerde sözü geçen Agamemnon kollarını kaldırdı ve dua etti: "Zeus Baba, yeminlerimizi duy. Paris Menelaos'u öldürürse, güzel Helena ve bütün hazineleri onun olacak ve biz Yunanistan'a eli boş döneceğiz. Eğer güzel saçlı Menelaos Paris'i Öldürürse, o zaman Troyalılar Helena ve hazinesini, bizi savaşa soktukları için iyi bir tazminatla geri vermeli. Yoksa Troya topraklarında kalıp, hakkım olanı alana kadar savaşmak zorunda kalacağım."

Paris'le Menelaos silahlanınca, Troyalılarla Yunanların arada bıraktıkları boş alana girdiler. Mızrakları hazır, parıltılı gözlerle birbirlerini süzdüler. Paris uzun gölgeli mızrağını ilk atacak olandı, ama mızrak Menelaos'un yuvarlak kalkanına değince ucu eğildi.

Menelaos da mızrağını kaldırırken dua etti: "Olympos'un efendisi Zeus, Paris'i karımı çaldığı için cezalandırmama izin ver; bundan sonra

hiçbir konuk dostluk gösteren ev sahibine karşı böyle bir suç işlemesin." Mızrağı Paris'in zırhını deldi, ama kan akmadı. Menelaos kılıcını Paris'in miğferine indirince kılıç dört parça oldu.

O zaman savaş sever Menelaos Paris'in üstüne atıldı, miğferinin kalın at yelesini yakaladı, çekti ve gövdesini oturan Yunanlara doğru sürüklemeye başladı. Paris, Menelaos'a sonsuz bir saygınlık bırakarak boğulup gidecekti, ama Aphrodite Paris'in düştüğü güç durumu gördü, miğferinin kayışını kesti ve onu Menelaos'un elinden kurtardı. Menelaos Paris'in ardından tunç mızrağıyla fırladı, ama onu bulamadı. Aphrodite Paris'i göğe kaldırmış, yoğun bir dumanın içine gizlemiş ve Priamos'un koca kentindeki yatağına taşımıştı.

Agamemnon bağırdı: "Beni dinleyin bütün Troyalılar ve bağlaşıkları. Menelaos'un dövüşü kazandığı ortada, onun İçin Helena'yı ve hazinesini hakkı olan kocasına getirin ve Paris'in kabahatına karşı Yunanlara tazminat verin." Böyle konuştu ve Yunanlar onaylayıp bağırdılar.

Ama Hera ve Athena, Aphrodite'nin güzelliğini onlara üstün gördüğü için Paris'e kızgındılar. Yani Zeus, Thetis'e verdiği sözü, onları kızdırmadan tutamazdı. Ve ölümsüz tanrılar Athe-na'nın savaşı yeniden başlatmasına karar verdiler.

Athena, Troyalı Pandaros'u seçti ve ona saygın bir Troyalı mızrakçı olarak göründü. "Niye Menelaos'a oklarından birini atmıyorsun?" dedi ona. "O zaman bütün Troyalıların, özellikle Paris'in gözünde ün ve onur kazanırsın. Atreus'un savaş sever oğlunu öldürürsen, elbette sana en iyi armağanları verir."

Böylece parlak gözlü Athena, aptal Pandaros'un kuşku duymadan Menelaos'a ok atmasını sağladı. Ama Athena yüreğinde Sparta kralının dostu olduğu için, Pandaros'un okunu Menelaos'un kemerine yöneltti, böylece Menelaos yara aldı, ama ölmedi.

Agamemnon kardeşinin yaralanmasına o kadar Öfkelendi ki, Troyalılar savaşı yeniden başlatırken kimse onu isteksizlik veya korkaklıkla

suçlayamazdı. Arabasından İnip tunç giysili Yunanların yanına yaya gitti, onları savaşmak ve onur kazanmak için hırslandırdı. "Zeus Baba sözünde durmayanlara yardım etmez" diye bağırdı, "cesaretinizi ve gücünüzü toplayın. Troya cesetleri üstünde akbabalar birikecek ve Priamos'un iyi savunulan kentini alınca birçok Troyalı kadın ve çocuk bizimle eve gelecek."

Tuzlu denizin dalgalarının, batı rüzgârının önünde birbiri ardına kıyıyı dövmesi gibi. Yunanlar da gruplar halinde savaşa döndüler ve her reis saygın, sessiz, parlak zırhları içindeki kendi adamlarını yönetti.

Troyalılar ise, sağılmayı bekleyen koyun sürüsü gibi gürültülüydüler, çünkü ortak dili olmayan birçok ülkenin insanlarından oluşuyorlardı. Sayısı belirsiz Yunan ve Troyalı ovaya serilene kadar tunç tunca vurdu, yüzler toz içinde, herkes birbirine girdi.

III. Bölüm

(Hektor Troya'ya döner, Paris'i Troya savaşçılarına katılmaya zorlar. Sonra da karısına ve oğluna veda eder.)

Parlak miğferli Hektor savaş alanını bırakıp Priamos'un koca kentine dönmeye ve Troya kadınlarına ölümsüz tanrılara dua
etmelerini emretmeye karar verdi. Tunç giysili Yunanlar at yetiştiricisi Troyalılara şiddetle saldırıyorlardı; Hektor artık Troya zaferinden o kadar emin değildi. Hektor onlardan uzaklaşırken, Yunanlar ve Troyalılar, sert kuzey rüzgârının esmesiyle okyanusun derinliklerinden kalkan dalgaların kıyıyı dövmesinden; dağ yamacındaki ormanın ağaçlarını deviren ateşten; meşe ağacının üst dallarında rüzgârdan daha büyük gürültüyle savaşıyordu.

Annesi Hektor'u görünce bağırdı: "Sevgili oğlum, niçin korkunç savaşı bırakıp eve döndün? Olympos'un efendisi Ze-us'a dua mı etmek istiyorsun?

Dua için sana bal tatlısı şarap getirene kadar bekle; sonra biraz dinlenip içersin." Kraliçe Hekabe tanrı benzeri oğluyla böyle konuştu.

İnsan kesen Hektor "Anne, beni zayıflatmak ve cesaret ve gücümü unutturmak istemiyorsan bana bal tatlısı şarap getirme. O kadar savaş kirine ve kana bulandım ki, benim fırtına bulutlarının Zeus'una dua etmemdense senin ve öteki kadınların Athena'ya yalvarmaları daha iyi" dedi. "Eğer sözümü dinlerse, Paris'i savaş alanına götürmek için geldim."

Hektor, kardeşini evinde yatak odasında amaçsızca kalkanıyla ve yayıyla oyalanırken ve Helena'yı hizmetçilerle ve dişleriyle meşgulken buldu. Paris'e gene küçümseyerek seslendi: "Garip adam! Senin yurttaşların savaş alanında, surlarda ve kentin içinde ölüyorlar ve sen burada oturuyorsun! Troya'yı savaş çığlığının sarmasından sorumlu olan adam sensin. Bu nefret edilesi savaştan kaçan bir korkak görünce öfkelenmesi gereken de sensin. Şimdi kalk ve yanıp yıkılmadan önce kentini savun!"

"Her zamanki gibi haklısın Hektor" dedi Paris. "Helena bile beni savaşmaya zorladı. Ya ben zırhımı kuşanana kadar bekle veya yoluna git. Ben de seni izleyeceğim ve herhalde sen kentten çıkmadan sana yetişirim."

Hektor yanıt vermeyince Helena ona yumuşak sesle şöyle dedi: "Doğduğum gün koca bir rüzgâr beni ıssız bir dağ yamacına veya dalgalanıl sürükleyeceği korkunç bir denizin kıyısına atsaydı da bu nefret edilesi savaş hiç başlamasaydı. Veya bu olaylara ölümsüz tanrılar neden olduğuna göre, beni halkının ve ailesinin nefretini paylaşan, Paris'ten daha iyi bir erkekle evlendirselerdi. Paris hiç değişmeyecek, korkarım ektiği uğursuz tohumların acı meyvelerini toplayacak. Ama sevgili Hektor, gel otur. Çünkü senin omuzlarına bu yükü Paris'in aptallığı ve benim utancım yükledi."

Hektor yanıtladı: "Benden kalmamı isteme Helena; bilirim, beni seversin. Ama Troya güçlerine katılmak için sabırsızlanıyorum; ben kentin surları içindeyken kim bilir kimler benim yardımımdan yoksun kaldı. Paris'in acele etmesini sağla da bana yetişsin. Bu arada ben de eve gidip sevgili karımı ve bebeğimi belki son kez göreceğim."

Hektor bu sözlerle karısını ve çocuğunu aramaya gitti. Skaia kapılarında karşılaştılar, Priamos'un koca kentinin girişinde; çünkü Andromakhe Troya surunun üstüne oturmuş, savaş alanında onu görmeye çalışıp ağlıyordu. Hektor bebeğine bakarken konuşmadan güldü, ama Andromakhe ağlayarak kocasına yaklaştı, elini eline aldı ve yalvardı:

"Ah Hektor, cesaretin ve yeteneğin senin sonunu getirecek. Yetim kalacak bebek oğluna, dulun olacak bu kadına hiç acımıyorsun; tunç giysili Yunanlar çok geçmeden seni öldürecek."

"Seni kaybetmektense ölürüm daha iyi" diye devam etti, "ayağı tez Akhilleus beni yetim bıraktı. Benim kral babamı ve yedi kardeşimi koyun güderlerken öldürdü; sonra Artemis annemi öldürdü. Yani Hektor, sen benim hem kocam hem de babam, annem, kardeşimsin. Bana acı ve burada Troya surunun üstünde kal."

Son olarak Andromakhe kocasına şu öğütte bulundu: "Troyalıları yabani incir ağacının yanına yerleştir; çünkü sur en kolay oradan aşılabilir. Şimdiden Yunanların en büyük savaşçıları üç kez oradan kente girmeye kalktılar."

Hektor karşılık verdi: "Sevgili karıcığım; ben de bunu düşündüm, ama savaştan korkak gibi çekilirsem halkım bana ne gözle bakar! Yüreğim bunu kaldıramaz. Bana daima cesur olmam, babama ve kendime saygınlık sağlamak için Troyalılara savaşta önderlik etmem öğretildi."

"Yüreğim ve ruhum bana Yunanların güzel kentimizi ve halkını mahvedeceği günün geldiğini söylüyor. Ama Yunanlar seni tutsak edip tuzlu denizden zorla geçirdiklerinde, sana yandığım kadar ailemden kimseye yanmam."

Hektor ekledi "Orada bir Yunan evinde, bir hanımın evinde köle olarak tezgâhta çalışacak, bu üzücü işinin bir parçası olarak bir kaynaktan su taşıyacaksın. Senin gözyaşlarını fark eden bir yabana 'Bak, insan kesen Hektor'un karısı gidiyor; Troya'da insanların çarpıştığı günlerde,

Troyalıların en büyüğü oydu' diyecek. Yunanlar seni ele geçirmeden ölüp, gövdemin toprakla Örtülmesi herhalde daha iyi."

Bu sözlerle Hektor küçük oğlunu kollarına aldı. Ama Astyanaks babasının parlak miğferinden ve vahşice sallanan at kuyruğundan korktu, ağlayarak onun kucağından kaçmaya çalıştı. O zaman Hektor ve Andromakhe güldüler; Hektor miğferini çıkardı, yere koydu.

Bebeğini kucakladı, Öptü ve dua etti. "Zeus ve bütün ölümsüz tanrılar" diye başladı, "oğlumun yaşamasına ve benim gibi cesur, güçlü ve Troya halkı İçinde seçkin biri olarak büyümesine izin verin. Ona Troya'nın büyük kralı olmayı bağışlayın. Bir gün savaştan dönen biri onun için 'babasından çok daha iyi' desin ve annesi de yürekten sevinsin."

Hektor Astyanaks'ı annesinin kollarına verdi, sonra gözyaşları içinde gülen karısını kucakladı. Bu görüntü Hektor'un yüreğini yaraladı ve karısını okşayıp, "Sevgilim, lütfen çok mutsuz olmamaya çalış. Kaderim beni Hades'e göndermeden önce Ölmeyeceğim ve bütün ölümlülerle aynı kaderi paylaşacağım. Cesur da, korkak da bundan kaçamaz" dedi.

"Şimdi eve dön" diye sözlerini tamamladı, "günlük işlerinle uğraş. Savaş Troya erkeklerinin işi, en çok da benim." Hektor tüylü miğferini başına geçirdi ve adamlarının yanına döndü.

Andromakhe eve yürüdü. Sık sık gözyaşları içinde arkasına bakıyordu. Eve vardığında, bütün kadınlar Hektor için ağladılar; halen yaşıyorsa da, yüreklerinden Yunanlarla sürdürülen hu savaştan sağ dönmeyeceğini biliyorlardı.

Paris evde çok oyalanmadı. Doymuş bir atın, dizginlerini koparıp dörtnala çayırları aşarak ırmağın akıntılarında yıkanmayı arzulaması, başım dikip yelesinin boynunda sallanışını hissederek gücünün ve görkeminin tadına varması gibi, Paris de parıltılı zırhı ve yaşıyor olmanın neşesiyle, kentin sokaklarını aştı.

Kardeşi Hektor'a, tam Andromakhe'yle konuştuğu yerden ayrılırken yetişti. "Hektor, seni geç bıraktığım ve istediğin kadar çabuk gelmediğim

için beni affet" dedi.

Hektor "Seni savaşta seyreden kimse eleştiremez Paris" dedi, "çünkü sen cesur ve güçlüsün. Ama aynı zamanda sorumsuzsun ve Troyalıların senin gerçekten baş belası olduğunu söylemelerini duymak beni üzüyor. Ama bırak bunları da yola düşelim. Zeus, Yunanları ülkemizden kovmamıza izin verirse bunlarla o zaman uğraşırız."

IV. Bölüm

(Agamemnon'un danışmanları, onun Akhilleus'tan özür dilemesini ister. Agamemnon Akhilleus'a savaşa dönmesi ve Hektor'un Yunan gemilerini yakmasına son ıvrmesi için pek çok armağan Önerir, ama savaşçı bunları reddeder.)

Troyalılar yetenek, ruh ve başarıyla savaşıyorlar, birçok ülkeden gelen bağlaşıklarıyla birlikte tunç giysili Yunanların bütün girişimlerini boşa çıkarıyorlardı.

Yunanlar, Akhilleus'un Mirmidonların ve tanrıların yardımı olmadan, Hektor ve Troya ordusunun dengi değildi. Çiftçilerin ve köpeklerinin aslanı sığır ağılından kovalamaları, vahşi hayvanın sürünün en şişmanını yakalayamaması ve bütün gece bekleyip, aslan döndüğünde onu ürkütmek için becerikli oklar ve alevli meşaleler atmaları, şafağın gül renkli parmaklarının gelmesiyle hayvanın öfke içinde kaçması gibi, Troyalılar da Yunanları koca karınlı gemilerine doğru sürüp atmışlardı.

Agamemnon üzüntü içinde, ulaklarını Yunan önderleri toplantıya çağırmaya gönderdi. Herkes gelince, her yerde sözü geçen kral ayağa kalkıp onlara seslendi. Şelalenin uçurumdan aşağıya, karanlık ırmağa dökülmesi gibi, Agamemnon da toplananların Önünde ağlayarak dikildi.

"Dostlarım, önderler ve Yunanların reisleri" diye başladı. "Olympos'un efendisi acımasız Zeus beni kör etti. Çok uzun zaman önce, iyi savunulan

Troya'yı yıkmadan eve dönmeyeceğim diye bana söz verdi ve onayladı. Anlaşılan beni kandırıyordu. Troya'yı fethedemediğimize göre herkes koca karınlı gemilerine binsin, evlerimize dönelim. Tutsak düşmek veya öldürülmektense kaçmak daha İyi olduğuna göre, karanlıkta da olsa yıkımdan kurtulmak utanılacak bir iş değildir."

Toplananlar tam bir sessizlik içindeydiler. Sonunda Odysseus ayağa kalktı. "Atreus'un oğlu, ağzından çıkan sözler gerçek düşüncelerin mi? Öyleyse, sıradan bir orduya kumandanlık yapman daha doğru olur. Gerçekten şimdi, onu yıkmak için dokuz yıl savaştıktan sonra, Troya'yı terk etmek mi istiyorsun? Sesini kes ki hiçbir kral senin zavallı örneğini izlemesin. Savaşın ortasında bize bunları söyleyebilmen İçin aklını kaçırmış olmalısın. Senin öğüdün, tam da Troyalıların istediği."

Agamemnon yanıtladı: "Sözlerin yüreğime dokundu. Tunç giysili Yunanların istekleri dışında çekilmelerini isteyemem. Bu konuda başka görüşleri de dinleyeceğim."

Pilos'un bilge kralı Nestor ayağa kalktı: "Atreus'un yüce oğlu, her yerde sözü geçen Agamemnon, seninle başlayıp seninle bitireceğim, çünkü burada toplananları yönetmeni sağlayan Zeus. Geçen günlerde benim ve burada toplananların öğüdüne karşın, tanrı-benzeri Akhilleus'un kulübesinden onur ödülü Briseis'i aldığını sana anımsatmam iyi olacak galiba. Kendi onuruna hiçbir sınır tanımazken, ölümsüz tanrıların onurlandırdığı büyük bir savaşçının onurunu kırdın. Onun savaşa dönmesini sağlamak için nasıl özür dileyeceğini, hangi sözlerle ona yalvaracağını, hangi armağanlarla ikna edeceğini düşün."

Agamemnon yanıtladı: "Yaşlı efendi, bana aptallığımı anımsatman doğru. Güçlü duygularımın beni kör ettiğini saklamayacağım. Sonuçta, Zeus Akhilleus'u yürekten seviyor ve onurlandırıyor, bizi mahvediyor. Hakaretimi geri almak için Peleus'un oğluna çok fazla etkileyici armağan vereceğim."

"Ayağı tez Akhilleus'a, ateşe konmamış yedi yeni sacayağı, on külçe altın, yirmi parıldayan kazan ve güçlü, ödül kazanacak on iki hızlı at. Ona, içlerinde elimin değmediği Briseis de olmak üzere elişi bilir yedi güzel kadını da vereceğim."

Agamemnon ekledi: "Eğer tanrılar İyi savunulan Troya'yı almamıza izin verirlerse, Akhilleus koca karınlı gemilerine altın ve gümüş yığsın, Helena'dan sonraki Troyalı en güzel yirmi kadını seçsin. Ve eğer zengin Argos ülkesine dönebilirsek, Akhilleus'u oğlum Orestes gibi onurlandıracağım. Üç kızımdan istediğini eş olarak seçsin, hem de olağan ağırlıkları vermeden. Son olarak, kumlu Pilos sınırındaki tuzlu deniz kıyısından yedi koca kenti de ona vereceğim. Koyunu, sığırı bol kentler bunlar, halk-Ian da onu tanrıları gibi onurlandıracak!"

"Eğer Öfkesini bir yana bırakırsa, bütün bunları Akhilleus'a vereceğim. Yalnız, ölülerin kralı Hades pişmanlık duymaz; bu nedenle de ölümlüler en çok ondan nefret ederler. Peleus'un oğlu önerimi kabul etmeli, çünkü ben ondan yaşlıyım ve daha büyük bir kralım."

Agamemnon bunları söyledi ve sözlerinden herkes memnun oldu. O zaman Nestor, "Atreus'un yüce oğlu. Akhilleus'a sunduğun armağanlarda kimse hata bulamaz. Senin adına Akhilleus'a kim gidecek onu seçelim. Önce lalası Phoiniks gitsin, peşinden Ajax ve Odysseus" dedi.

Üç adam, topraklan sarsan Poseİdon'un Akhilleus'u İkna etmekte kendilerine yardımcı olması için dua ederek uğultulu denizin kıyısında yürüdüler. Akhilleus onları sıcak karşıladı, "hoşgeldiniz!" dedi, "Öfkeli de olsam, siz benim en sevdiğim arkadaş lan m siniz. Tunç giysili Yunanların bana çok ihtiyacı olmalı ki sonunda sizi yolladılar."

Akhilleus onları ağırladıktan sonra, Odysseus neden geldiklerini açıkladı. Hektor'un önderliğinde Troyalıların elde ettikleri başarılan anlattı ve Agamemnon'un, öfkesini unutup savaşa dönerse Akhilleus'a önerdiği armağanları saydı.

Armağanları saymayı bitirince Odysseus şöyle dedi: "Eğer Atreus'un oğlundan ve armağanlarından o kadar nefret ediyorsan, bari bizlere acı! Seni tanrı gibi onurlandıracağız, çünkü bize büyük ün kazandıracaksın. Şimdi Hektor'u öldürebilirsin, çünkü Yunanların arasında kendisine denk birinin olmadığını sanıyor."

Akhilleus yanıtladı: "Odysseus, binbir düzenin adamı, ne düşünüyorsam doğrudan onu söyleyeceğim ki benimle tartışmayın. Bir şey düşünüp başka şey söyleyenden nefret ederim."

"Ne Agamemnon ne tunç giysili başka bir Yunan beni savaşa dönmeye ikna edebilir; çünkü dinlenmeden savaşan savaşçının hakkını veren yok. Evinde oturanla en iyi savaşan aynı armağanları alıyor; korkak cesurla aynı biçimde onurlandırılıyor. Ve ölüm, boş gezenin de, çok çalışanın da kaderi. Savaşarak bir çok kanlı gün, seyrederek bir çok uykusuz gece geçirdim. On iki Troya kentini, gemilerimle denizden, on birini karadan yıktım. Bu kentlerden birçok hazine topladım ve hepsini Agamemnon'a verdim. Koca kannlı gemileriyle o arkada durdu ve ona verdiğim hazinelerden azını dağıtıp çoğunu kendisine sakladı. Kazılarını krallara ve reislere verdi ve bunlar da onların oldu. Yalnızca benden onur ödülümü geri aldı."

Akhilleus devam etti: "Agamemnon hepimizi buraya Menelaos'un karısını alıp Sparta'ya götürmek için getirdi. Karılarını sevenler yalnızca Atreus'un ölümlü çocukları mı? Elbette ben de karımı, mızrağımla kazandığım tutsağım da olsa, tüm yüreğimle seviyorum."

"Agamemnon'u iyi tanıyorum. Sözünde durmaz. Beni bir daha kandıramayacak, yardım etmem için de ikna edemeyecek. Armağanlarından da nefret ediyorum; tuzlu denizin kumu, toprağın tozu kadar çok olsalar da kabul etmem ve Aphrodite kadar güzel, Athena kadar elişlerinde becerikli olsa da onun kızıyla evlenmem."

Akhilleus sözlerini tamamladı: "Yaşamla karşılaştırıldığında armağan nedir! Tanrıça annem, Troya'da kalırsam, sonsuz ün kazansam da yaşayıp eve dönemeyeceğimi söyledi. Öte yandan, eve dönersem ünüm olmayacak

ama uzun bir yaşamım olacak. Ben yaşamı seçiyorum, size de aynısını öğütlerim. Priamos'un koca kentini fethedemeyeceksiniz; çünkü at yetiştiricisi Troyalılar cesur bir halk ve Zeus onları kolluyor. Atreus'un gösterişli oğlu, insan kesen Hektor'un Yunan gemilerini yakmaması İçin en iyi yolu bulsun. Onu surlar, hendekler durduramaz, ben savaşta olmadığım için o kadar cesaret ve güven bulmuş ki... Agamemnon'a bu haberle dönün; ama Phoiniks bu gece burada yatsın, isterse yarın benimle eve yelken açar."

Akhilleus sözlerini bitirdikten sonra, herkes onun sözlerinin ve duygularının ağırlığı altında birkaç dakika sessiz kaldı.

Sonra Phoiniks gözyaşlarıyla konuştu: "Eğer gerçekten eve dönmeye ve Yunan gemilerini Hektor'un ateşinden korumak için yardım etmemeye karar verdiysen, ben de seninle dönerim."

"Seni sevdim ve oğlum gibi yetiştirdim Akhilleus. Şimdi senden gururlu olmanı ve yüreğinde merhamet taşımanı istiyorum. Ölümsüz tanrılar bile, senden çok daha büyükken esneklik gösterirler. Agamemnon sana armağanlar önermeseydi, senden öfkeni bir yana bırakmanı ve Yunanlara yardımcı olmanı istemezdim. Ama açıkça seni ödüllendiriyor, en iyi savaşçıları, dostlarını sana yalvarsınlar diye gönderdi. Onların sözlerine veya buraya yaptıkları ziyarete yukarıdan bakma."

"Şimdiye kadar" diye sözlerini tamamladı Phoiniks, "öfken nedeniyle kimse seni suçlayamazdı, ama artık vazgeçme zamanı geldi. Bir kez tutuştular mı koca karınlı gemileri kurtarmak çok daha zor olur. Yunanlar armağanlar önerirken ve seni tanrı gibi onurlandırırken onların İsteklerini kabul et. Savaşa daha sonra girersen, gemileri kurtarsan bile büyük onur kaybedersin."

Akhilleus yanıtladı: "Phoiniks, yaşlı efendi, baba, uzun saçlı Yunanların beni onurlandırmasına ihtiyacım yok. Olympos'un efendisi Zeus beni onurlandırdı ve yaşadığım sürece bu onur benim olacak. Bana karşı Agamemnon'un yanını tutarak beni kızdırma, yoksa senden de onun gibi

nefret ederim. Ötekiler Atreus'un oğluna haberleri götürsünler. Sen geceyi benimle geçir, burada mı kalacağız eve mi döneceğiz, sabah kararlaştırırız."

O zaman Ajax, Odysseus'a dedi ki: "Yola düşelim, çünkü Akhilleus'un haberini, iyi olmasa da hemen yetiştirmemiz gerek. Peleus'un oğlu kendisine herkesten fazla onur verenlere hiç acımıyor. İnsan, kardeşini veya oğlunu öldürenden karşılık alır, onu veren de ülkesinde yaşamaya devam eder."

"Ama sen Akhilleus, sana başka armağanlarla birlikte en iyilerinden yedi kadın önerilmişken, biri için dahi yumuşamıyorsun. Kendine ve bize saygı göster; çünkü senin en iyi dostların olmak istiyoruz."

Akhilleus yanıtladı: "Sana katılıyorum Ajax, ama Atreus'un gösterişli oğlunun yabancıymışım gibi halkın önünde onurumu kırmasından yüreğim öfke dolu. Haberimle dönün. Hektor benim gemilerimi yakana kadar savaşa katılmayacağım, onu ancak o zaman durduracağım."

Ajax ve Odysseus Agamemnon'a döndüler. Odysseus Akhilleus'un mesajını tekrarlayınca, Yunan önder ve reislerinin yürekleri daraldı. Peleus-oğlunun ancak kendi içinden geldiğinde savaşacağını anladılar. O zamana kadar tunç giysili Yunanlar kendi cesaret ve güçlerine güvenmek zorundaydı.

V. Bölüm

(Patroklos Akhilleus'u, Mirmidorılara savaşta önderlik etmesine izin vermesi için ikna eder. Akhilleus'un miğferini giyen Patroklos. Troyalıları Yunan gemilerinden uzaklaştırıp Troya'ya sürer. Sonunda Hektor onu öldürür.)

Gül parmaklı şafak, tanrıların ve ölümlülerin üstüne doğduğunda savaş gene başladı. Orakçıların zengin çiftçinin buğday, arpa tarlasında birbirlerini itmeleri ve başakların peşlerinden devrilmesi gibi, tunç giysili

Yunanlar ve at yetiştirici Troyalılar birbirlerinin üstüne attlıp, kaçmayı asla düşünmeden birbirlerini kestiler. İki taraf da teslim olmadı ve kurtlar gibi birbirlerinin üzerine yürüdüler.

Akhilleus gemisinin kıçında dikilip Yunan yaralıların gelişini seyretti. En yakın arkadaşı seslenince ona şöyle yanıt verdi: "Patroklos, yüreğimin kıymetlisi, sanırım Yunanlar birazdan yardımımı almak için dizüstü yalvarmaya gelecekler, büyük sıkıntı içinde görünüyorlar. Gidip Nestor'a meydandan yararlı olarak kimi getirdiğini sor; sanırım bizim hekimimizdi; eğer öyleyse, büyük bir korku ve acıya yol açacak."

Patroklos Nestor'a sorduğunda, Pilos kralı "Akhilleus aniden Yunanlara acımaya mı başladı? Birçok büyük savaşçımızın gemilerinin yanında mızrak veva kılıçla yaralanmış yatmasından etkilendi mi?" diye yanıtladı.

Nestor Patroklos'a, "Odysseus'la Phthia'ya gidip Akhilleus'a, her yerde sözü geçen Agamemnon'a ve öteki Yunan önderlere katılmasını söylediğimizde, babanın sana dostunun danışmanı olmanı söylediğini anımsıyorum" dedi, "Akhilleus senden güçlü olsa da, sen daha büyüksün, dolayısıyla bilgesin. Şimdi ona akıl ver. Belki senin sözlerin yüreğine işler."

"Belki annesinin bir kehaneti Akhilleus'u savaşmaktan alıkoyuyor. Onun zırhını giymene ve Mirmidonlara önderlik etmene izin versin. Sırtında tanrı benzeri Akhilleus'un zırhıyla Troyalılar senin o olduğunu sanarak korkup kaçabilirler."

Nestor sözlerini şöyle tamamladı: "Yunanların biraz toparlanmaya İhtiyaçları var, dövüşmekten yorgun düştüler. Senin yurttaşların ise pek zinde; yorgun Troyalıları bizim kulübe ve gemilerimizden Troya'ya geri sürmeleri zor olmaz." Böylece kumlu P'ilos'un Nestor'u, iyi Patroklos'un yüreğine ateş saldı.

Yunanların kulübe ve gemilerini korumak için inşa ettikleri duvar boyunca dövüşen Troyalılar aniden İleri atıldılar. Güçlü bir rüzgârın tuzlu denizin dalgalarını aniden kabartması ve geminin gövdesine vurup onu

çevirmesi gibi, Troyalılar da savaş çığlıklarıyla arabalarını savunma duvarının üstünden aşırıp Yunan gemilerinin kıçlarına yöneldiler. Orada Yunanlarla yüz yüze dövüşmeye başladılar.

Aç dağ aslanının sağlam koyun ağılına dalacak cesareti bulması ve hızlı mızrakları ve köpekleriyle koyunlarını korumaya hazır çobanları görmesine karşın bir koyun yakalamaya veya ölmeye kararlı olması gibi, insan kesen Hektor da büyük savaş çığlığıyla Troyalıların yüreklerine cesaret veriyor onları koca karınlı Yunan gemilerini yakmaya yönlendiriyordu.

Patroklos Akhilleus'un yanma vardığında gözyaşlarına boğulmuştu. Peleus'un oğlu ona acıdı ve sordu: "Patroklos, sevgili dostum, annesinin yanında koşturup eteğinden çekerek onu engelleyen ve kucağa alınmadan susmayan kız çocuğu gibi niye ağlıyorsun? Senin veya benim babamın öldüğünü mü duydun? Yoksa gururlan yüzünden koca karınlı gemilerinin yanında öldürülen tunç giysili Yunanlara mı ağlıyorsun?"

O zaman yüce yürekli Patroklos Akhilleus'a Yunanların durumunu ve kendisinin Akhilleus'un yerine geçerek Mirmidonlara önderlik edip onları savaşa sokmak istediğini anlattı. Gerçekte kendi ölümünü istediğinin farkında değildi.

Patroklos'un sözleri Akhilleus'un yüreğine işledi ve ona yanıt verdi: "Sevgili Patroklos! Beni savaştan uzak tutan annemin kehaneti değil. Sadece benim dengim olan birinin, benden daha fazla iktidar sahibi diye benim onur ödülümü almasına göz yumamam. Sonuna kadar öfke besleyemem, ama Hektor benim gemilerime saldırmadan savaşa girmeyeceğime yemin ettim."

"Ama" diye yumuşadı Akhilleus, "eğer istediğin buysa, zırhımı omuzlarına geçir, savaşsever Mirmidonları sen kendin savaşa sür. Troyalıları koca karınlı gemilerden uzaklaştır, çünkü gemileri yakarlarsa Yunanlar bir daha evlerine dönemeyecek. Yunanların Briseis'i başka armağanlarla birlikte bana vermelerine yetecek ünü kazan, ama benim

değerimi ve onurumu azı nisa tacak kadar büyük görkem de kazanma. Sen savaş çığlığını sevsen de, Troyalıları gemilerden uzaklaştırıp Troya'ya doğru ovaya sürünce, benim yanıma gel."

Patroklos Akhilleus'un zırhını giyip Mirmidonlarla ayrılmaya hazırlandığı anda, Akhilleus Zeus'a dua etti: "Olympos'un efendisi, geçmişte dualarımı duydun. Bana onur verdin ve Yunanlara yıkım getirdin. Şimdi duamı gene duy. En sevdiğim arkadaşımı Mirmidonlarımla birlikte savaşa gönderiyorum. Ona başarı ve ün sağla, ama Troyalıları koca karınlı gemilerin yanından sürünce, yara almadan benim yanıma donsun."

Pcleus'un oğlu Akhilleus böyle dua etti ve tanrılar kurulunun reisi Zeus onu duydu. Patroklos'a Troyalıları hızlı kara gemilerden uzaklaştırma başarısını kazandırdı, ama onun savaştan sağlam dönmesine izin vermedi.

Patroklos önderliğinde savaşsever Mirmidonlar meydana daldılar. Patroklos bağırdı: "Mirmidonlar, Akhilleus'un dostları, Peleus oğlu İçin cesaretinizle onur kazanın ki her yerde sözü geçen Agamemnon, en iyi Yunanın onurunu kırmanın ne demek olduğunu anlasın."

Mirmidonlar neşe içinde Trovalılara saldırırken, Patroklos onların yüreklerine böyle cesaret doldurdu. Oğlan çocuklar oynamak için, aptalca, yuvalarını karıştırdığında öfkeyle saldıran eşek arıları gibi, Mirmidonlar da savaş çığlıklarıyla Troyalıların üzerlerine atıldılar.

Troyalılar, Patroklos'u Akhilleus'un parlak zırhı içinde görünce her birinin yüreğine korku doldu; çok geçmeden tanrı benzeri Akhilleus'un üstlerine varacağını sandılar. Mirmidonların önünden çekildiler ve tamamen yok olmamak için en iyi yol nedir derdine düştüler.

Kış fırtınalarının en güçlü anında kabarmış ırmakların kıyılarını basması gibi, Patroklos da ovayı bastı, birçok Troyalı keskin mızrağının önünde düştü. Akhilleus'un ona söylediği gibi gemilere dönmeyi akıl edebilseydi, kaderinden kurtulabilecekti. Ama yüreği körleşmişti, en yakın dostunun sözlerini unuttu ve aptalca, Troya'ya doğru ovada ilerlemeye devam etti.

Tunç giysili Yunanlar Patroklos'un önderliğinde yüksek kapılı Troya'yı ele geçirebilirlerdi, ama Apollon Olympos Dağı'ndan indi, sevdiklerine yardım etmek için sağlam surların üstüne oturdu. Patroklos üç kez yüksek surun bir köşesine çıktı ve gümüş yayın efendisi üç kez Ölümsüz elini kaldırıp Patroklos'u parlak kalkanından itti, onu geri fırlattı.

Patroklos yılmadan dördüncü girişimde bulununca, Apollon onu korkunç bir çığlıkla durdurdu. "Vazgeç Patroklos!" dedi. "Priamos'un koca kentini mızrağınla yağmalamak senin kaderinde yok. Bu kenti, senden çok daha üstün olan ayağı tez Akhilleus da alamayacak." Patroklos, Atıcı'yı kızdırma niyeti olmadığından Apollon'un emrine uydu.

Bu sırada parlak miğferli Hektor Skala kapısındaydı; savaşa devam etmekle, Troyalıları sağlam surların içinde toplamak arasında karar vermeye çalışıyordu. Apollon, Hektor'un dayısı gibi göründü ona; "tanrı benzeri Hektor" dedi, "neden savaşmıyorsun? Başkaları kendileri ve babaları İçin ün kazanırken boş durmak onurlu davranış değil. Yeterince güçlü olsaydım, korkaklığın nedeniyle seni cezalandırırdım. Şimdi atlarını Patrok-los'a doğru sür ve onu öldür; o zaman Apollon, hızlı atıcı sana şan kazandıracak." Apollon böyle konuştu ve Hektor savaşa döndü.

Güneş gökte iyice yükseldiğinde Yunanların ve Troyalıların mızrakları eşitlenmişti. Ama güneş, öküzleri çözüp ağıla sokma zamanının işaretini verdiğinde tunç giysili Yunanlar öndeydiler.

Patroklos üç kez savaş çığlıkları atıp dokuz kişi öldürdü. Dördüncü kez ileri atıldığında, atıcı Apollon kalın bir dumana bürünüp Patroklos'un arkasına geldi. Gümüş yayın efendisi görünmeden, ölümsüz eliyle savaşçının sırtına öyle vurdu ki, gözleri karardı. Sonra Apollon Patroklos'un miğferini yere attı ve miğfer atların ayaklarının dibine doğru yuvarlandı, at kuyruğundan sorgucu kan ve toza bulandı.

Apollon Patroklos'un işini hâlâ bitirmemişti. Savaşçının tunç uçlu, uzun gölgeli mızrağı ellerinde kırıldı, kalkanı yere düştü, zırhı çözüldü. O

zaman gözleri karardı ve kör gibi dikilirken, bir Troyalı arkadan gelip mızrağını sırtına sapladı. Ama bu yara da Patroklos'u Öldüremedi.

Sonra insan-kesen Hektor yaklaştı, mızrağını Patroklos'un midesine sapladı. Küçük bir kaynaktan su içmek için bir dağ tepesinde dövüşen dağ aslanının güçlü bir domuzu alt etmesi gibi, Priamos'un tanrı benzeri oğlu Hektor da iyi Patroklos'un yaşamına böyle son verdi.

Düşmanının yerdeki gövdesinin başında dikilen Hektor, "Patroklos, Troya'yı yağmalayacağını sandın! Kadınlarımızı köle yapmak, evine götürmek istedin. Sen bir aptaldın! Şimdi akbabalar senin etinle beslenecek. Sevgili dostun Akhilleus bile, bütün cesaretine, gücüne ve yeteneğine karşın sana yardım edemez. Beni öldürmeni sana o emretmiş olmalı. Senin aklını o karıştırdı!"

Ölmekte olan Patroklos yanıt verdi: "Zeus ve Apollon beni alt ettiği için övünebilirsin. Yoksa yirmi Hektor saldırsa, hepsini mızrağımla öldürürdüm. Sen beni kesen ilk değil, üçüncü kişiydin."

Patroklos devam etti: "Şunu unutma, sen de uzun yaşamayacaksın, senin kaderin de Akhilleus tarafından öldürülmek. Şu an bile Ölümün çok yakın." Bu sözlerle Patroklos'un canı gövdesini terk etti ve Hades krallığına indi.

Hektor ölü Patroklos'a şöyle seslendi: "Niçin Ölüm kehanetinde bulunuyorsun? Belki Peleus-oğlunu ben öldürürüm!" Sonra Akhilleus'un parlak zırhını çözüp aldı. Patroklos'un gövdesini köpeklere yemek diye atardı, ama Ajax duvar gibi kalkanıyla cesedi korudu.

Tunç giysili Yunanlar. Troyalılarla Akhilleus'un en yakın dostunun cesedi için savaştılar. Savaş bütün gün sürdü. Biri halkına koca bir boğanın yağlı derisini verir de, halka olmuş insanlar deri kuruyana kadar, yağ ayrılana kadar ve deri tamamen gerilene kadar onunla uğraşırlar ya, Yunanlar bir yanda, Troyalılar bir yanda, Patroklos'un gövdesini o yana bu

yana çekiştirdiler ve sonunda Yunanlar cesedi koca karınlı gemilerinin yanına götürmeyi başardı.

VI. Bölüm

*(Akhilleus Hektor'un Patroklos'u Öldürdüğünü duyar duymaz Hekt*or'u öldürmeye *karar verir. Agamemnon ile* tartışmalarına *resmen son verirler ve savaş meydanındaki yeteneğini gösterir. Hektor kaçar ve Akhilleus Troya surlarının çevresinde onu kovalar.}*

Bu sırada Akhilleus çadırında sıkıntı içindeydi. "Niçin Yunanlar tekrar geri çekildi?" diye düşünüyordu. "Annem bana bir kez, Mirmidonların en iyisinin Troyalıların eline düştüğünü göreceğimi söylemişti. İyi yürekli Patroklos! Sevgili arkadaşım! Benim sözlerimi dinlemeyip insan-kesen Hektorla dövüşmesi ne aptallık!"

Bu düşünceler içindeyken, Nestor'un oğlu gözyaşları içinde gelip, "Sana acı haberler getirdiğim için üzgünüm Akhilleus, Hektor Patroklos'u öldürdü ve zırhını aldı. Şimdi bizim savaşçılarımız onun cesedi için dövüşüyor" dedi.

Bu sözler Akhilleus'u kara keder bulutlarına gömdü. Başını ellerinin arasına aldı, elbiselerini kara toprağa buladı. Sonra kendini yere atıp saçlarını yoldu.

O acılar içinde ağlarken gümüş ayaklı Thetis göründü ona. "Oğlum, neden ağlıyorsun?" diye sordu. "Tanrılar kurulunun efendisi Zeus işleğini kabul etti ve tunç giysili Yunanlar acı içinde senin yardımını bekliyorlar."

Akhilleus yanıtladı: "Anne, ölümsüz tanrılar bile benim dualarımı duydular. En sevdiğim dostum Patroklos ölmüşken ben nasıl neşeli olabilirim? Artık sevgili dostumu öldüren Priamos'un tanrı-benzeri oğlunu öldürmeden yaşamanın benim için anlamı yok."

Thetis, "Senin kaderin de az sonra ölmek" dedi ağlayarak. "Senin ölümün Hektor'unkinden hemen sonra gelecek!"

"Öleyim öyleyse" dedi Akhilleus. "Patroklos'un yanında Hektor'un karşısına çıkamadım. Şimdi gemimde oturmanın, her yerde sözü geçen Agamemnon'a karşı baldan tatlı nefretin tadını çıkarmanın ne büyük bedeli olduğunu anlıyorum. Hektor Patroklos'u ve birçok dostumu Öldürdü. Benim en bilgeleri bile kızdıran öfkem, artık ölümsüz tanrıları da ölümlü İnsanları da etkilemez!"

Akhilleus, "Dostumu öldüren Hektar" u Öldürıtıeye gideceğim. Zeus ve öteki ölümsüzler nerede karşıma çıkarırsa, kaderime razıyım. O zamana kadar, en büyük ün ve şanı kazanırım ve Troyalılar bile en büyük Yunanın artık savaş dışında kalmadığını anlarlar. Beni seviyorsan anne, savaşa dönmemi engelleme" dedi.

"Seni durdurmaya çalışmayacağım çocuğum" dedi Thetis. "Şafağın ilk ışıklarına kadar beklemeni istiyorum. O zaman sana tekrar geleceğim, Hephaistos'un yaptığı yeni bir zırh getireceğim. Ölümsüz sanatçının senin için yaptığı, sana ve kendisine şan getirecek parlak zırhınla savaşa gideceksin."

Sonunda Yunanlar Patroklos'un cesedini koca karınlı gemilere taşıdığında, bilge Polydamas Hektor'a öğütte bulundu: "Priamos'un tanrı-benzeri oğlu, bilge sözlerimi dinle" dedi, "sanırım Troya'ya dönmeliyiz. Akhilleus, her yerde sözü geçen Agamemnon'a kızgın olduğu sürece, sağlam surlu Troya'dan uzakta. Yunan gemilerinin yanında olmak bizim için güvenliydi. Ama şimdi Peleus'un ayağı tez oğlunun gazabından korkuyorum. Kentimizi yıkmak, kadınlarımızı ele geçirmek için hırsla dövüşecek. Burada kalırsak, çoğumuz köpeklere ve akbabalara yem olacak ve Troya'nın savunmasını zayıflatacağız. Surlarımızın gerisinde olursak, Akhilleusle çok daha iyi dövüşürüz."

Parlak miğferli Hektor, bu öğüde öfkeyle yanıt verdi: "Polydamas, sözlerin yüreğimi hoşnut etmiyor. Kaleye kapanmaktan bıkmadın mı?

Hiçbir Troyahnın seni dinlemesine izin vermeyeceğim! Tunç giysili Yunanlarla burada, koca karınlı gemilerinin yanında savaşacağız. Akhilleus savaşa girerse, onunla yüz yüze dövüşeceğim ve içimizden biri büyük şan kazanacak!"

Hektor, at yetiştiricisi Troyalılara emir verdi. Yoldaşları onu aptalca desteklediler; çünkü parlak gözlü Athena onların karar verme yeteneklerini kör etmişti, İnsan-kesen Hektor'u kötü kararı nedeniyle övdüler ve Polydamas'ı dinlemeyi reddettiler.

Gül parmaklı şafak tanrılara ve ölümlülere ışıklarını gönderdiğinde, Thetis söz verdiği gibi Hephaistos'un parıltılı zırhıyla Akhilleus'un yanma geldi. Onun Öğüdünü dinleyen Peleus oğlu o zaman, Agamemnonla olan tartışmasına son vermek için Yunanları toplantıya çağırdı.

Hepsi gelince Akhilleus ayağa kalkıp dedi ki: "Agamemnon, bir kadın İçin böyle kavga etmekle bir şey kazandık mı? Keşke onu ele geçirdiğimde okçu Artemis canını alsaydı! Benim koca öfkem en sevdiğim Yunanın ve daha birçoğunun ölümüne ve HektorTa Troyalıların şan kazanmasına yol açtı. Şimdi geçmişi bırakıp bir kez daha düşmana karşı birleşmenin zamanı. Mızrağımın öfkesinden kurtulan olmayacak!"

Agamemnon, "Hatalı değildim, ama uzun saçlı Yunanların çoğu beni eleştirdi. Senin Ödülünü aldığım gün kötü tanrıça Athena beni kör etti ve Zeus aklımı aldı. Sana verdiğim zararı ödemeye hazırım. Odysseus'un, benim adıma kulübene gelip söz verdiği armağanları, sana bir kez daha sunuyorum" dedi.

Akhilleus, "Atreus'un yüce oğlu, her yerde sözü geçen Agamemnon" diye yanıtladı, "uygun göreceğin biçimde armağanlar vermek de, kendine saklamak da sana kalmış. Bu sözlere bir son verelim. Hemen savaşa hazırlanalım, çünkü bitmemiş görevlerimiz var. Herkes uzun gölgeli tunç mızrağımla Troya'yı yıkışımı görsün!"

Çok geçmeden ova, parlak tunçlu Yunanların Troyalılarla karşılaşmasıyla parıldadı. Akhilleus'un intikam isteği, Troya ordusu

karşısında cesareti, gücü ve yeteneğiyle birleşmişti. Ayağı tez Akhilleus şan kazanmak için hızla ilerliyordu. Dağ yamacında öfkeyle ilerleyen yangının ormanı yarması, rüzgârın alevleri her yana dağıtması gibi, Peleus'un tanrı-benzeri oğlu da Troyalıların arasına daldı, kara toprağı Troya kanıyla suladı.

Patroklos öldüğü için Akhilleus'un acıma duygusu kalmamıştı. Troyalı savaşçılardan biri canını bağışlamasını istediğinde, Akhilleus "Patroklos ölene kadar, Troyalıların canını bağışlamak hoşuma giderdi. Birçoğunu canlı ele geçirdim ve denizin ötesinde sattım. Ama şimdi elime geçen hiçbir Troyalı ölümden kurtulamaz. İyi yürekli Patroklos öldü ve senden çok daha iyi biriydi. Ben bile, tanrıçadan ve kahramandan doğmayım ve bu kadar yetenekliyim, ya bir Troya mızrağıyla veya iyi atılmış bir okla bu savaşta Öleceğim" dedi.

Hektor, Akhilleus'un yaklaştığını gördüğünde babasıyla Skaia kapısındaydı. Priamos, "sevgili oğlum" diye yalvardı, "Akhilleus'un karşısına çıkma, seni öldürür, senden çok daha iyi bir savaşçı. Acımasız adam! ölümsüzlerin de onu benim gibi değerlendirmesini isterdim! Cesedini, gömülmeden, toprağın üstünde bıraktığımda köpeklerin ve akbabaların üstüne üşüşmesini isterdim. Ona yaşamını sunarak, Peleus'un ayağı tez oğluna şan kazanma fırsatı verme."

Parlak miğferli Hektor Akhilleus'un yaklaşmasını seyrederken kendi kendine şöyle düşündü: "Şimdi Troya surlarının içine çekilsem, Polydamas bu dertlere benim yol açtığımı bize anımsatacak. Patroklos'u öldürdükten sonra Troyalılara Yunan gemilerinin yanında kalmalarını emrettim. Korkacak bir şey kalmadığını düşünüp, Polydamas'ın bilge Öğüdünü dinlememekte acele ettim. Tanrı-benzeri Akhilleus savaşa girince de tunç giysili Yunanları yenebiliriz diye düşünmekle nasıl körlük etmişim!"

"Şimdi Akhilleus birçok iyi Troyalının canını Hades krallığına gönderdi, ben de Troya'nın zırhlı erkeklerinin, uzun etekli kadınlarının önünde utanıyorum. Akhilleus'le savaşma yeteneğime çok güvendiğim için

halkıma yıkım getirdiğimi düşünmelerinden korkuyorum. Akhilleus'le yüz yüze dövüşüp onu öldürmek veya onurla ölmek çok daha iyi!"

"Öte yandan" diye düşündü Hektor, "kalkanımı ve sorguçlu miğferimi yere koyup, uzun gölgeli mızrağımı duvara dayayıp Akhilleus'a silahsız gitsem, Paris'in Sparta'dan getirdiği Helena'yı ve bütün hazinesini geri vermeye söz versem ne olur? Atreus'un oğullarına Troya'nın hazinelerinin yarısını da verirdik."

"Ama bunu nasıl düşünebiliyorum? Akhilleus'a böyle teslim olup gitsem, bana ne saygı duyar ne de acır; önünde silahsız dikilirken beni öldürür. Hayır, ilk düşünce daha iyi: Savaşmak ve hangimizin ün kazanacağını görmek!"

Hektor böyle düşünürken, Akhilleus yaklaştı. Peleus'un tanrı-benzeri oğlu babasının kül rengi mızrağı sağ omuzunday-ken ve tunç zırhı güçlü güneşin altında parıldarken, ürkütücü bir görünüşe sahipti. Korku Hektor'un yüreğini sardı ve kaçtı. Ayağı tez Akhilleus hemen peşine düştü. Dağlardaki en hızlı kuş olan atmacanın, titreyen bir güvercinin üstüne süzülmesi ve korkunç çığlıklarla onu izlemesi gibi Akhilleus da Hektor'u kovaladı.

Troya surlarının çevresinde koştular, Troyalıların surlar üstünde oturduğu yerden geçtiler, gözetleme yerini, yabani incir ağacını geçtiler, araba yolu boyunca ve Skamandros Irmağını besleyen ve biri sıcak buharlar salan öteki buz gibi soğuk iki kaynak boyunca koştular. Hektor ne kadar hızlı koşuyorsa arkasındaki de o kadar hızlıydı. Ödül olarak kurbanlık hayvan veya boğa derisi kazanmak için yarışmıyorlardı, Hektor'un yaşamını kimin kazanacağını anlamak için koşuyorlardı!

Troya'nın surlarını üç kez dolaştılar; Olympos Dağı'nın ölümsüz tanrıları da onları seyrediyorlardı. Av köpeğinin karacayı ininden çıkartıp ormanlarda, çayırlarda peşine düşmesi, karacanın bir süre çalılarda saklanıp, kokusunu alan köpeğin onu bulana kadar koşturması gibi, ayağı tez Akhilleus da insan kesen Hektor'u izledi.

Hektor ne zaman Skaia kapısının yanına gelip surun üstündeki Troyalıların Akhilleus'a ok atmalarını sağlamak istese, Akhilleus içeriden koşuyor, onu ovaya doğru sürüyordu. Apollon, gücünü artırıp Hektor'a son kez yardım etti ve bacaklarına güç verip, ayağı tez Akhilleus'un onu yakalamasını engelledi.

Bu sırada Akhilleus Yunanlara Hektor'u öldürmemeleri için işaret veriyordu. Peleus'un tanrı-benzeri oğlu bu onuru kendisi kazanmak istiyordu.

VII. Bölüm

(Athena, Hektor'u aldatıp Akhilleus'le yüz yüze gelmesini sağlar. Hektor'un ölüm anı gelmiştir ve Akhilleus onu öldürür. Hektor ona, kendi ölümünün de az sonra geleceğini anımsatır.)

Sağlam Troya surları çevresindeki yarış devam ederken, Olympos'un efendisi sordu: "Hektor'u sevip ona acıyorum, ama Akhilleus da iyi biri. Hektor'un canını kurtaralım mı yoksa onun kadar iyi olan Akhilleus onu öldürsün mü?"

Parlak gözlü Athena "Ah Baba, parlak yıldırımın ve kara bulutların efendisi, nasıl seçim yapmamızı düşünürsün? Bir ölümlünün çok Önceden yazılmış kaderini değiştirmeye mi niyetlisin? İstersen onu kurtar, ama bil ki hiçbirimiz sana katılmıyoruz" dedi.

Hektor ve Akhilleus dördüncü kez sıcak ve soğuk kaynaklara yaklaşırlarken Zeus altın terazisini kaldırdı ve İki kefesine de ölümü koydu: Birine ayağı tez Akhilleus'un, Ötekine insan kesen Hektor'un ölümünü. Teraziyi ortasından tutunca, Hektor'un kaderini taşıyan kefe ağır bastı. Artık Apollon'un onu terk etmesi gerekiyordu, çünkü bir tanrı ölüm gününde bir ölümlüye yardım etmezdi.

Athena aşağıya, Akhilleus'un yanına gidip ona, "Yüce Akhilleus, Zeus'un sevdiği, şimdi Hektor'u öldüreceğiz" dedi. "Apollon onu kurtarmak

için ne yaparsa yapsın, artık bizden kaçamaz. Sen burada dinlen, ben Priamos'un oğlunu seninle yüz yüze dövüşmeye ikna edeyim."

Tanrıça, Akhilleus'un yanından ayrılınca, Hektor'a en sevgili kardeşi Deiphobos biçiminde göründü: "Sevgili kardeşim" dedi, "burada birlikte duralım ve Akhilleus'le hak ettiği gibi dövüşelim."

Parlak miğferli Hektor yanıtladı: "Deiphobos, her zaman İtenim en sevdiğim kardeşim sendin, ama şimdi sana daha fazla saygı duyuyorum, çünkü herkes oradayken surların içindeki güvenli yerini benim için bıraktın."

O zaman parlak gözlü tanrıça dedi ki: "Akhilleus'den o kadar korkuyorlar ki, babamızın, annemizin ve birçok dostumuzun bana orada kalmam için yalvardıkları doğru, ama benim yüreğim seninle. Şimdi bütün gücümüz ve yeteneğimizle Peleus'un oğluna saldıralım ve gerçekten de ikimizi öldürebilecek mi yoksa senin mızrağın onun sonunu mu getirecek görelim." Bu aldatıcı sözlerle Athena tanrı-benzeri Hektor'u Akhilleus'le karşılaşması için kandırdı.

Hektor, Peleus'un oğluna yaklaştı, "Artık senden kaçmayacağım Akhilleus" dedi, "birimiz ötekinin canını alana kadar seninle teke tek dövüşeceğim. Ama önce ölümsüz tanrılardan şu söze tanık olmalarım isteyelim: Eğer Olympos'un efendisi Zeus bana seni kesme gücünü verirse sana iyi davranacağım. Senin görkemli zırhını çıkardıktan sonra ölü gövdeni hemşehrilerine vereceğim ve senden de aynı sözü vermeni istiyorum."

Akhilleus öfkeyle yanıtladı: "Bana bunlardan söz etme Hektor. Aslanla insanın, kurtla kuzunun birbirine söz vermeyip sürekli kötülük düşünmesi gibi, bizim de birbirimize arkadaş gibi davranmamız ve bir şeye söz vermemiz olanaksız!"

"Onun yerine mızrakçılıktaki bütün cesaretini, gücünü ve yeteneğini topla; çünkü ölmek üzeresin. Artık kaderinden kaçamazsın, çünkü Zeus'un parlak gözlü kızı Athena benim mızrağımla senin canını alacak. Şimdi tunç

uçlu mızrağınla Patroklos'u kesmekle bana verdiğin acının bedelini ödeyeceksin."

Bu sözlerle Akhilleus uzun gölgeli mızrağını kaldırıp Hektor'a fırlara. Priamos'un oğlu mızrağı iyi izledi ve yana çekilerek mızrağın uçup arkasında yere saplanmasını sağladı. Hektor tarafından görülmeyen Athena mızrağı aldı ve Akhilleus'a geri verdi.

Hızlı mızrağını fırlatmaya hazırlanan Hektor seslendi: "Vuramadın Akhilleus! Benim kaderimi de bilemedin, çünkü o senin kaderindi. Benim cesaretimi kırıp beni korkutmaya çalıştın, ama sana mızrağını arkamdan saplama şansını vermeyeceğim. Onu doğrudan benim göğsüme saplamak zorundasın. Şimdi, becerebilir sen benim mızrağımdan kurtul!"

Hektor'un mızrağı Akhilleus'un kalkanına vurdu, ama geri tepti ve Hektor'un yetişemeyeceği bir uzaklıkta yere düştü. Başka mızrak vermesi için kardeşi Deiphobos'a seslendi Hektor, ama o görünürde yoktu.

O zaman Hektor gerçeği anladı. "Ölümsüz tanrılar gerçekten de ölümümü hazırlamış" diye düşündü. "Deiphobos'un yanımda olduğunu sanmıştım, ama o Troya surlarının İçinde. Athena beni kandırdı! Olympos'un efendisi ve atıcı oğlu bunu çoktandır istiyor olmalılar, yoksa genellikle bana yardım etmekte gecikmezlerdi."

Hektor, "Artık ölümüm beni bekliyor" diye düşündü. "Bundan kaçınmanın yolu yok. En azından onurumla Öleceğim ve gelecekte insanlar benim kahramanlıklarımı öğrenecekler!"

Koca kılıcını çekti ve Akhilleus'a saldırdı. Göklerde süzülen güçlü bir kartalın aşağılarda tavşan veya kuzu görüp hemen yolunu değiştirmesi, kara bulutlardan aşağı inip çayırda titreyen kurbanını yakalaması gibi, parlak miğferli Hektor da Peleus'un oğluna saldırdı.

Akhilleus, Hektor'un saldırısını yüreğindeki büyük öfkeyle karşıladı. Sağ elindeki mızrağı en parlak akşam yıldızı gibi parlıyordu. Kısa bir süre durup, onun eski tunç zırhında vuracak en iyi yerin neresi olduğunu ölçtü. Bu parlak zırhı Patroklos'a vermişti ve şimdi o, insan-kesen Hektor'u

koruyordu. Hektor'un görülen tek eti boğazıydı ve bu noktadan hemen Öle-bilirdi. Akhilleus tunç uçlu mızrağını oraya attı.

Düşmanı tozlar içine yatmış ölürken, Peleus'un oğlu neşeyle bağırdı: "Hektor, insanları kesen adam, Patroklos'u öldürürken bu kötü davranışını sana nasıl ödeteceğimi düşünmeyerek büyük aptallık ettin. İyi Patroklos hak ettiği gibi gömülecek, ama senin gövden kurda kuşa yem olacak!"

Hektor son gücüyle yanıt verdi: "Sana yalvarırım, beni köşklere yedirmek için koca karınlı gemilerine götürme. Babamın ve annemin gövdem karşılığında sana vereceği tunç ve altın hazineleri kabul et, Troyalılar beni onurumla gömebilsinler."

Akhilleus öfkeyle yanıtladı: "Bana yalvarma köpek! öfkem bana yaptıkların nedeniyle o kadar büyük ki, ben seni parçalayıp çiğ çiğ yiyebilirim. Dolayısıyla, kimse köpekleri senin başından uzaklaştıramaz; gerekli fidyenin yirmi katı verilse, Priamos senin ağırlığının yirmi katı altın verse seni alamaz. Annen başının ucunda yasını tutamayacak, çünkü gövden köpekler ve kuşlar tarafından Priamos'un koca kentinden uzakta, tamamen parçalanmış olacak."

Ölmekte olan Hektor dedi ki: "Seni ikna edemeyeceğimi biliyordum. Senin kalbin gerçekten de demirden yapılmış! Ama dikkatli ol, benim ölümüm ölümsüz tanrıların gazabını senin üstüne çekebilir; Skaia kapılarında, cesaretine, gücüne ve yeteneğine karşın kardeşim Paris ve atıcı Apollon seni öldürür."

Bu sözlerin ardından ölüm geldi. Tanrı-benzerİ Hektor'un canı gövdesini terk etti ve Hades'in krallığına indi.

Akhilleus ölü Hektor'la konuştu: "Yat, öl Hektor! Bana gelince, Olympos'un efendisi Zeus ve öteki ölümsüz tanrılar ne zaman buyurursa ölümü kabul ediyorum."

Sonra Peleus-oğlu tunç mızrağını Hektor'un boynundan çekti ve yana koydu. Kendisine ait kanlı zırhı Hektor'un gövdesinden çıkardı.

Tunç giysili Yunanlar cansız Troyalıya yanaştılar. En büyük düşmanlarına saygıyla yaklaşırlarken tunç mızraklarını aldılar ve teker teker her savaşçı mızrağını Hektor'un cesedine sapladı.

Akhilleus seslendi: "Gelin, zafer şarkıları söyleyip koca karınlı teknelerimize dönelim ve bize bu kadar kötülük getiren bu savaşçıyı da götürelim. Büyük bir zafer kazandık; çünkü at yetiştiricisi Troyalıların tanrı gibi taptığı parlak miğferli Hektor'u Öldürdük."

Peleus'un oğlu, Hektor" un ayak bileklerini deldi, her delikten ince öküz derisinden ip geçirdi ve Hektor'un gövdesini arabasına bağladı, kahramanın başını geride tozun içinde sallanmaya bıraktı. Sonra parlak miğferi arabasına koydu, atlarını hızla sürdü, Hektor'un gövdesi arkadan sürükleniyordu.

VIII. Bölüm

(Troyalılar Hektor'un ölümünün yasını tutar ve Akhilleus'un cesedi vermemesine kızarlar. Sonunda tanrılar Akhilleus'a, Priamos'un fidyesini kabul etmesini ve cesedi teslimini emrederler. Priamos Troya'ya döndükten sonra, Troyalılar kral cenazesi düzenlerler.)

Hektor'un babası ve annesi, sevgili oğullarının Ölümüne ve Akhilleus'den gördüğü uygunsuz davranışa yandılar. Priamos ağladı: "Dostlarım, beni seversiniz, ama bırakın tek başıma kentten çıkayım, ovadan geçip Yunanların koca karınlı gemilerine gideyim. Orada bu kötü adama yalvarıp oğlumuzun cesedini İsteyeceğim. Belki yoldaşlarının yanında utanır, bu yaşlı halimle bana acır. O da benim gibi bir baba."

Andromakhe evde, dokumasının başındayken surlardan gelen ağlama ve çığlıkları duydu, Akhilleus'un atlarının Hektor'un gövdesini hızla sürükleyip Yunanların koca karınlı teknelerine götürdüğünü görebileceği anda surlara ulaştı. Gözleri gece gibi karardı ve yığıldı; Hektor'la evlendiği gün Aphrodite'nin ona verdiği başındaki altın örtüyü yırttı.

Andromakhe kendine geldiğinde ağladı: "Ah Hektor, beni büyük acılarla bıraktın, beni dul, bebek oğlumuzu yetim bıraktın. Bu savaşı atlatsa bile bebeğimizi artık zor ve acı bir yaşam bekliyor, çünkü başkaları onun topraklarına el koyacak!"

"Bir çocuk yetim oldu mu" diye devam etti, "arkadaşları onu terk ederler. Eğik başı ve yanaklarında gözyaşıyla, babasının arkadaşlarına yanaşır, elbiselerine asılır. Ona acıyanlar, dudaklarını ıslatacak, ama ağzını doldurmayacak kadar bir kap uzatırlar. Ve ana babası yaşayan bir çocuk ona vurup masadan iter, 'Defol! Senin baban bizimle birlikte yemiyor!' der. Zavallı çocuk dul anasına döner. Zavallı, sevgi ve özenin en iyisini bilen Astyanaks!" Andromakhe böyle konuştu ve bütün Troyalılar onunla birlikte ağladı.

O gece Akhilleus, uğultulu denizin kıyısında uyuyup kalana kadar Patroklos'un yasını tuttu. Sonra en sevdiği arkadaşının gölgesi ona göründü; canlı gibi görünüyordu ve sesi aynı çıkıyordu.

Patroklos Akhilleus'u azarladı: "Beni unuttun. Beni hemen göm ki Hades'in krallığına gideyim! Bunu yapmazsan gölgeler benim Styx Irmağı'nı geçip onlara katılmama izin vermezler. Senin de kaderin Priamos'un sağlam surlu Troya'sının yarımda ölmek. O gün gelince, kemiklerimiz annenin sana verdiği çift saplı altın kapta yan yana yatsın."

Akhilleus yanıtladı: "Dediğin gibi yapacağım dostum. Ama yakına gel ki kollarımızı birbirimize saralım, ayrılışımıza ağla-yahm."

Peleus'un oğlu Patroklos'un yanına gitti, ama ona dokunamadı. Arkadaşının gölgesi yeryüzünden duman gibi yok oldu. Akhilleus, söz verdiği gibi cenaze törenini ve Patroklos'un onuruna yarışmalar hazırlamaya koyuldu.

Cenazeden günler sonra, Akhilleus hâlâ Hektor'un cesedini gömülmeden, koca karınlı gemilerin yanında tutuyordu. Ne zaman içinden gelse, Hektor'un gövdesini arabasına bağlıyor, Patroklos'un mezarı çevresinde sürüklüyor, sonra yüzü toza gömülü bırakıyordu. Apollon,

Hektor'u sevdiği için, Öldükten sonra da cesedini çürümekten ve bozulmaktan koruyordu.

Sonunda gümüş yaylı tanrı, babası Zeus'a çıktı, Hera ve At-hena'yı, Akhilleus'un Hektor'un gövdesine istediği gibi davranmasını engellemek için ikna etmesini istedi. Bu kolay bir iş değildi; çünkü Hektor'un ölümü bile Hera ve Athena'nın Troyalılara duyduğu öfkeyi hafifletmemişti. Paris'in Aphrodite'yi güzel seçmesi ve onun armağanlarını istemesiyle yaptığı hakaret zamanla etkisini sürdürüyordu. Yine de, sonunda Thetis'in oğluyla görüşmesine izin verdiler.

Thetis, Akhilleus'un çadırına girdiğinde, oğlu başı ellerinin arasında oturuyor, hâlâ Patroklos'un yasını tutuyordu. Tanrıça yanına oturdu, başını okşadı ve "Çocuğum, bu üzüntü ne kadar devam edecek? Yaşamın o kadar kısa olduğuna göre, keyfini çıkarmanı isterim. Olympos'un efendisi Zeus'tan haberci olarak geldim. Bütün ölümsüz tanrılar kızgın, çünkü doğru dürüst gömülsün diye Hektor'un cesedini geri vermedin. Ölü fidyesini kabul et ve onu geri ver" dedi.

Thetis Akhilleus'u Hektor'un cesedini geri vermesi için ikna etmeye çalışırken, Olympos'un efendisi, rüzgâr ayaklı İris'İ Priamos'a gönderdi ve ona bol fidyeyle tek başına Akhilleus'un çadırına gitmesini söyletti. Korkusunu yatıştırmak için kılavuz Hermes onunla olacaktı.

Yüce gönüllü Priamos harika armağanlar derledi. Ezeli genç-tanrı ve yaşlı kral, Troya ovasını aşıp Yunanların koca karınlı gemilerine giderlerken, Hermes Priamos'a, tanrıların Hektor'un cesedini zamanın bozgunundan ve Akhilleus'un kötü davranışından koruduğunu anlattı. Akhilleus'un kulübesine varınca, Hermes Priamos'u terk etti ve Olympos Dağı'na döndü.

Yaşlı kral çadıra girdi, Akhilleus'un dizlerini tuttu ve dedi ki: "Tanrı-benzeri Akhilleus, babanı anımsa; o da benim gibi yakında yaşlı biri olacak. Sen yaşarken onun yüreği neşe dolu. Bana gelince, elli çocuğun babası da olsam, sen ve savaşsever Ares en iyisini öldürdünüz. Ve ben hiçbiri için,

Troya'yı ve halkını koruyan oğlum Hektor için ağladığım gibi ağlamam. Gövdesi için sayısız armağanla sana geldim. Bana acı, benim kahraman oğullarımı öldüren adama yalvarmak zorundayım."

Akhilleus acıyla, Priamos'a yakınlık duyarak ağladı. Sonra Peleus'un ayağı tez oğlu sordu: "Yunanların koca karınlı gemilerinin yanına tek başına gelip bu kadar cesur oğlunu Öldüren birinin gözlerine bakacak cesareti nereden buldun? Senin kalbin demirden olmalı!"

"ölümsüz tanrılar onlara acı getirmek İçin ölümlülerin yaşamlarını dokurlar, oysa tanrılar acı nedir bilmez. Yıldırımların efendisi Zeus iki küpün arasında oturur; biri kutsamayla öteki kötülükle doludur. Zeus'un yalnızca kötülük bağışladığı kişileri ölümlüler de, tanrılar da sevmez. Böylesi bir adam yeryüzünde onur bulmak için dolaşır, ama bulamaz. Zeus'un iki küpten de armağanlar bağışladığı İse, yaşamında bazen iyilik bazen de kötülük bulur."

"Yani sana kalmış. Geçmişte ölümsüz tanrılar sana büyük armağanlar verdiler: Toprak, zenginlik ve birçok İyi oğul. Şimdi, bu nefret edilesi savaşla tanrılar sana kötülük getirdi. Tunç giysili Yunanlar sevdiğin birçok oğlunu öldürdü. Ama acıya dayanmalısın. Üzüntüyle taşan bir yürek sana bir şey getirmez. Acı, Öleni yaşama döndürmez. Gel otur. Birlikte gözyaşlarımızı dindirelim."

Priamos yanıtladı: "Oğlum Hektor gömülmemiş, Troya' dan uzakta yatarken benden oturmamı isteme. Onun yerine onu hemen bana getir, ona bakayım; sana getirdiğim büyük fidyeyi kabul et."

Akhilleus kızarak karşılık verdi: "Beni kışkırtma ihtiyar; yoksa çadırımda konukken bile sana zarar verebilirim ve Zeus'u kızdırabilirim. Oğlunu sana geri vermek İstiyorum, çünkü tanrılar kurulunun efendisi Zeus, öğüt vermesi için bana annemi yolladı. Yüreğimden biliyorum ki, buraya seni bir tanrı getirmiştir. Hiçbir ölümlü, ne kadar genç ve güçlü olursa olsun, tunç giysili Yunanların ordugâhına gelecek cesareti bulamaz ve bunu muhafızları uyandırmadan yapamaz."

O zaman Priamos korktu ve sustu. Akhilleus ise aslan gibi atıldı, fidyeyi kabul etti ve Hektor'un gövdesini babasına teslim etmeye hazırlandı. Troyalıların Hektor'a uygun bir cenaze ha-zırlayabilmeleri için savaşa on bir gün ara vermeyi de kabul etti. Sözünü doğrulamak için yaşlı kralın elini sıktı.

Priamos gene Hermes'in kılavuzluğuyla yanında Hektor' un gövdesi Troya'ya döndü. Andromakhe, Hekabe ve Helena ağıtçı kadınlarla Hektor'un ölüsüne üşüşüp onun koca, oğul ve dost olarak niteliklerini sayıp döktüler; ölümüne ağıt yaktılar.

Cenaze için odun hazırlığı dokuz gün sürdü. Onuncu gün, gül parmaklı şafak ışıldarken, Troya halkı cenaze odununun çevresinde toplandı. Tanrı-benzeri Hektor'u üstüne yatırdılar ve ateşe verdiler. Şafak tekrar tanrıları ve Ölümlüleri aydınlattığında, alevleri söndürdüler, Hektor'un kemiklerini topladılar ve altın bir kaba koydular. Kabı mor örtülerle sardılar, boş bir mezara yerleştirdiler. Mezarı büyük taşlarla kapattıktan sonra bir tümsek yaptılar ve Yunanlardan korumak için başına gözcü koydular. Cenazeden sonra Priamos'un sarayında büyük bir şölen düzenlendi.

Böylece at yetiştiricisi Troyalılar parlak miğferli tanrı-ben-zeri Hektor'un cenaze törenini tamamladılar.

Sondeyiş: Sunuş

Miletoslu Arktinos (MÖ 8. yüzyılın sonları), *Aethiopis* adlı destanında Akhilleus'un ölümünü, *Iliupersis* (Troya'nın Yağmalanması) adlı öteki destanında da Troya'nın yenilgisini anlatır.

Pyrrhalı veya Mitileneli Lesches de (MÖ *7.* yüzyılın ortaları). *Küçük İlyada* adlı destanında Paris'in ölümünü ve Troya'nın yenilgisini hikâye eder.

Troya'nın yenilgisinin en ünlü yorumu, Vergilius tarafından *Aeneid'in* 1. ve II. kitaplarında yer alır.

Sondeyiş

Akhilleus'un Ölümü

Apollon'un yardımıyla Paris, Skaia kapısında topuğuna attığı bir okla Akhilleus'u öldürdü. Akhilleus'un cesedi için büyük savaş koptu. Odysseus Troyalıları uzaklaştırırken Ajax, Akhilleus'un cesedini alıp Troyalıların ok yağmuru altında Yunan gemilerine taşıyabildi. Yunanlar cesedi yaktılar ve küllerini; ikisinin de istediği gibi, Patroklos'unkiyle yan yana koydular.

Cenaze oyunlarında, Akhilleus'un zırhının Yunanlara en (azla katkıda bulunan savaşçıya ödül olarak verilmesi kararlaştırıldı. En iyi stratejist Odysseus ile en iyi dövüşçü Ajax bu ödül için yarıştı. Athena'nın yardımıyla Odysseus Yunan önderlerin oylarını topladı. Bu yenilgi Ajax'a o kadar ağır geldi ki çıldırdı. Yunan sığırlarını, kendisine karşı oy kullanan savaşçılar sanıp onları Öldürdü. Yaptığını anlayınca da çok utanıp kendisini öldürdü.

Paris'in Ölümü

Yunanlar Troya'ya doğru yola çıktıklarında, Herakles'in ölmeden Önce yayını verdiği Philoktetes de onlarlaydı. Adalardan birinde durduklarında onu yılan soktu. Yara öyle şişti ki Yunanlar onu adada bıraktılar. On yıl sonra kâhin Kalkhas Yunanlara, Troyalıları yenebilmeleri için Herakles'in yayına ihtiyaçları olduğunu söyledi. Odysseus adaya döndü ve Philoktetes'i ve yayi Troya'ya getirdi. Philoktetes İyileşti ve Paris'i teke tek çarpışmada öldürdü.

Troya'nın Yenilgisi

Paris'in ölümünden sonra, Helena ile, kardeşi Deiphobos evlendi. Odysseus, Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'u Troya'ya getirdi, ona babasımn zırhını verdi. Athena, Epeios'a, içinde en büyük Yunan savaşçılarının gizleneceği, içi oyuk bir tahta at yapmayı öğretti. Bu sırada Odysseus da dilenci kılığında Troya'ya girdi. Onu tanıyan Helena ile birlikte, Troya'yı ele geçirmek için bir plan hazırladılar. Ama Helena daha sonra fikrini değiştirdi ve atın karnında gizli adamları ele vermeye çalıştı.

Yunanlar, ah Troya surlarının dışına bıraktılar ve yakındaki bir adaya saklandılar. Troyalılar attan kuşkulandılar, ama iki hain, bir Yunan armağanı kabul etmemesi için uyarılmış olan Apollon kâhinine saldırınca, tahta atı içeri aldılar. Sonra da savaşın kesin olarak sona erdiğini sanıp büyük zaferlerini kutladılar.

Gece olup Troyalılar uykuya dalınca, Odysseus, Menelaos, Neoptolemos dahil atın içinde gizlenmiş Yunanlar dışarı çıkıp, kent kapılarını, bekledikleri adadan gizlice dönmüş olan Yunan ordusuna açtılar. Yunanlar, bu büyük kenti yağmalayıp ateşe verdiler.

Menelaos, Deİphobos'u öldürerek Helena'yı geri aldı. Hektor'un ailesindeki kadınlar tutsak edildi; Troya'nın savaşı kaybetmesi halinde bunun böyle olacağı zaten biliniyordu. En başarılı Yunan savaşçılar, bu durumda artık Troyalı kadınların en önde gelenleri demek olan özel onur Ödülleri kazanmış oldular. Agamemnon, Apollo'nun aşkına mazhar olduğu halde onu reddeden Hektor'un kız kardeşi Kassandra'yı istedi. Odysseus Hekabe'ye, Priamos'u Öldüren Neoptolemos ise Andromakhe'ye talip oldu. Hektor'un oğlu Astyanaks, Neoptolemos veya Odysseus tarafından dadısından zorla alındı, bir kuleden veya Troya surlarından aşağı atılarak öldürüldü.

Odysseia: Sunuş

Odysseia, İlyada ile konu bütünlüğü gösterdiğinden ve ikisi de Homeros tarafından yazıldığından, *İlyada'nın* başlangıcındaki açıklamaların çoğu iki destan için de geçerlidir. Bu giriş bölümü tarihsel arkaplanın, Homeros ve sözlü geleneğin, Homeros' un değeri ve çekiciliğinin, Homerik kahramanın, kadınların rolünün ve Homeros'ta tanrıların oynadığı rolün değerlendirilmesini içerir. Troya Savaşı'na yol açan gelişmeleri içeren öndeyiş'le devam eder.

İlyada ile Odysseia Arasındaki Farklar

İlyada ile *Odysseia* arasında öyle temel farklılıklar vardır ki bazı bilim adamları, yazarlarının başka kişiler olduğunu düşünür. Çoğu bilim adamıysa İlkini gençliğinde, ikincisini yaşlılığında olmak üzere iki destanın da Homeros tarafından yaratıldığı kanısındadır.

İki destan arasındaki temel fark, *Odysseia'nın,* belki de edebiyattaki en büyük, muhteşem bir macera öyküsüyken; *İlyada'da,* kişisel istekleriyle toplumun ihtiyaçları arasındaki çelişkiyle karşı karşıya gelen insan kişiliğinin ciddi, dramatik biçimde resmedilmiş olmasıdır.

Dolayısıyla, *Odysseia'da* düğüm *İlyada'*dakinden daha farklıdır.. *Odysseia* Yunan ve Troyalı kahramanların kahramanca işlerini ve psikolojik çelişkilerini anlatmak yerine, Odysseus'un uzun ve zorlu yolculuğunu anlatmaktadır. *İlyada'nın* kahramanlarından biri olan Odysseus, Troya'dan döner ve krallığını yeniden ele geçirmeye çalışır. Odysseus'un yolculuğu onu, canavarlar, devler, büyücüler dahil folklorda bulunan bütün karakterlerle karşılaştırır. *İlyada* ise daima gerçek dünyadadır.

Odysseia'da Homerik kahraman, *İlyada'da* sahip olduğundan farklı güçlere ihtiyaç duymaktadır, çünkü çok farklı rakiplerle karşılaşır. (*Odysseia'da* kahraman savaş meydanında değildi) Yine cesaret ve

kararlılıkta *areteye* ihtiyacı vardır, ama savaşçı olarak ihtiyaç duyulan güç ve yetenekten çok zihinsel *arete* üstünde durulmaktadır. *İlyada'da* önemli rol oynayan görkem ve onur ödülü kazanma *Odysseia'da* arkaplanda kalır; orada yaşamda kalmak ana konudur.

Ahlaki konular da *Odysseia'da İlyada'dan* daha nettir. *Odysseia'da* karakterlerin çoğu kahramanca davranır; *İlyada'da* ise daha karmaşık karakterler vardır ve iyiyle kötüyü bir arada içerirler. Homeros'un *Odysseia'da* iyiye ve kötüye karşı yaklaşımında kahramanlar yaşamda kalır, tanrılar serserileri cezalandırıp öldürür ve öykü mutlu biter. Tersine, *İlyada'da* en iyi kahramanlar hatalar yapmakta, ölmektedir ve öykünün sonu mutsuzdur.

Ayrıca, *Odysseia'da* kahramanlar, *İlyada'dan* daha fazla Miken toplumundan kesitler oluştururlar. Homeros dilencilere ve Odysseus'un malına el koyan soyluların sürüleri otlatan uşaklarına daha fazla yer verir ve bazı hizmetçilerin önemli rolleri vardır.

Odysseia'nın birçok bölümünde kadınlar iktidar sahibidirler ve açıkça eylemlerde egemen konumdadırlar. Örneğin tanrıça Kalypso, Odysseus'u adasında yedi yıl tutsak olarak tutar; tanrıça Kirke de güçlü ve korkutucu bir büyücüdür. Odysseus'un karısı Penolope edebiyattaki en büyük kadın kahramanlardan biridir. Zekidir, yaratıcıdır ve kocasıyla ailesine sadıktır. Odysseus'a yirmi yıl sadık kalır ve taliplerini atlatır; Odysseus'u ancak sınadıktan sonra koca olarak kabul eder. *İlyada'da* Homeros; kadınlardan çok, kral ve prensler üstünde durmaktadır. Yağma ve savaşların en yüksek mevkideki kadınları bile nasıl tutsak düşürdüğünü vurgular.

Son olarak, Homeros *Odysseia'da* ilahi adalet kavramını kullanmaktadır; *İlyada'da* bir tanrı bir ölümlüyü kendi kişisel arzularıyla cezalandırıp ödüllendirir. *Odysseia'da* ise doğru davranmayan cezasını bulur. Poseidon, Odysseus'un yolculuğunu uzatır, çünkü oğlu Kyklop Polyphemos'un gözünü çıkarmış, sonra bununla övünmüştür. Daha sonra Athena, Odysseus ve Telemakhos'un, Penelope'nin bütün taliplerini

öldürmelerinde ısrar eder. *İlyada'da* ise bir kahraman ve ordu, Yunan ve Troyalılara karşı kişisel sevgi veya nefret duyguları nedeniyle daima bir tanrının yardımını, bir başka tanrınınsa kötülüğünü görür.

Troya Savaşı'ndan Dönüş

Yunanların Troya'yı yağmalamasından sonra kalanlar evlerine doğru yola çıkarlar. Kahramanlar on yıldır evlerinden uzaktadırlar ve krallar yokluklarında yurtlarındaki siyasal istikrarsızlık dönemlerinde olan Önemli değişikliklerden korkmaktadır. Odysseus'un da büyük tehlikelerle karşılaşması olağandır.

Ancak Odysseus'un memlekete dönüşte karşılaştığı güçlükler, siyasi istikrarsızlığa bağlanamaz. Odysseus, İthaka'ya dönerken, Poseidon'u yok sayar şekilde davranır ve Poseidon tarafından cezalandırılır. Öte yandan, her zaman Odysseus'un akıl hocası olmuş Athena, Phaiakia'ya ulaşana dek ondan yardımını esirgemiştir.

Athena Odysseus'a, amcası Poseidon'un isteklerine karşı koymayacağını anlatır. Ama onun bu tavrı Troya'nın daha büyük hikâyesinin bir parçası olan bir olaya dayanıyor olabilir. Lesches'in *Küçük* f/j/adu'sında Odysseus, Athena'nın arkadaşı Pallas'ın heykeli Palladium'un Troya surları İçerisinde kaldığı sürece, kentin feth edilemeyeceğin i öğrenir. Odysseus ve Dio-medes kente bu nedenle gizlice girip heykeli çalar. Arktinos, Troya'nın Yağmalanması adlı eserinin sonunda Athena'nın, bu hırsızlık yüzünden ülkeye dönen Yunanları cezalandırmayı planladığını belirtir.

Başlıca Karakterler

(Roma adları parantez içindedir.)

Odysseus (UIysses): Kahraman Laertes'in oğlu; İthaka kralı; Penelope'nin kocası; Telemakhos'un babası; Troya Savaşı'nın, eve ancak uzun ve güç bir yolculukla dönebilen kahramanı; strateji ustası.
Penelope: Odysseus'un sadık karısı; Telemakhos'un annesi; İthaka kraliçesi.
Teiemakhos: Odysseus ve Penelope'nin oğlu.
Eurylokhos: Dönüş yolculuğunda Odysseus'dan sonraki ikinci kumandan.
Aiolos: Rüzgârların yöneticisi.
Polyphemos: Poseidon'un oğlu Kyklop.
Teiresias: Odysseus'un geleceğini okuyan kör kâhin.
Agamemnon: Troya Savaşı'nda bütün Yunan kuvvetlerinin kumandanı.
Akhilleus: Troya Savaşı'nda en büyük Yunan kahramanı; savaşçı Neoptolemos'un babası.
Ajax: Troya Savaşı'nda ikinci en büyük Yunan savaşçısı; Telamon'un oğlu.
Herakles (Hercules): Troya Savaşı'ndan önceki en ünlü Yunan kahramanı; on iki göreviyle bilinir.
Antinoos: Penelope'nin önde gelen talibi.

(Tanrıların listesi için bkz. s 32-34.)

Odysseia I. Bölüm

[Odysseus Kalypso'dan ayrılır ve Phaiaklar tarafından onurlandırılır. Onlara maceralarım anlatmayı kabul eder.)

Anlat tanrıça! Bin bir düzenli Odysseus, Priamos'un sağlam duvarlı koca kenti Troya yağmalandıktan sonra nasıl oradan oraya dolaşmak zorunda kalmıştı. Bu yolculuklarında çok insanla tanıştı, ama tuzlu denizde yolculuk ederken karşılaştığı acılar çok daha fazlaydı. Amacı yoldaşlarıyla sağ salim evine dönmekti. Bu amacına kendisi erişti; ama iyi kararlarına karşın

yoldaşlarını kurtaramadı, çünkü sığırlarını yiyip güneşin efendisi Helios'u kızdırdılar. Sonuçlarını göremeyip aptallıklarını canlarıyla ödediler.

Tunç giysili Yunanlar Troya'yı ele geçirip yağmalamalarının üzerinden on yıl geçti. On yıllık savaştan ve dönüş yolculuğundan sağ kalanlar şimdi evlerinde güven ve huzur içindeler. Yalnızca bin bir düzenli Odysseus hâlâ İthaka'daki evinden uzakta. Tanrıça Kalypso onu yedi yıl boyunca adasında tutsak etti, güzelliğinin ve ölümsüzlük önerisinin ona karısını unutturacağını, kendisiyle evleneceğini sandı, ama onu kandıramadı. Odysseus her gün şarap rengi denizin kıyısında tek başına oturur, karısının ve evinin özlemiyle ağlardı.

Mevsimler gelip geçti, sonunda ölümsüz tanrıların, bu kadar sınamadan sonra, Odysseus'un memleketi İthaka'ya dönmesini istedikleri yıl geldi. Ama hâlâ özgür değildi, huzuru yoktu ve ailesinden uzaktaydı.

Tanrıların hepsi Odysseus'a acıdılar; denizlerin efendisi ve yerleri sarsan Poseidon'un nefretiyse, Odysseus İlhaka kıyılarına ulaşana kadar geçmedi. Odysseus, Poseidon'un oğlu güçlü Kyklop'u, tanrı-benzeri Polyphemos'u kör etmişti. Poseidon öcünü Odysseus'u öldürerek alabilirdi, ama Odysseus'u bir garip gibi oradan oraya dolaştırarak öcünü almayı yeğledi.

Odysseus'un Kalypso'yla kalışının sekizinci yılında, parlak gözlü Athena Zeus'a, "Yüreğim bilge Odysseus için daralıyor, bu talihsiz, mutsuz adam için. Kalypso onu, istemediği halde ağaçlı adasına kapattı" dedi, "niçin ona o kadar kızıyorsun da Kalypso'nun onu kapatmasına izin veriyorsun? At yetiştirici Troyalıların ülkesinde sana yeterince kurban sunmadı mı?"

Bu sözlere babası, bulut toplayıcı Zeus şöyle yanıt verdi: "Tanrı benzeri Odysseus'u unutamam; o Ölümsüz tanrıları onurlandırır ve bütün ölümlülerin en üstünüdür. Fakat birçok başka ölümlü gibi, aptal davranışıyla kendi başına birçok talihsizlik getirdi. Polyphemos'u kör etmekle kardeşim Poseidon'un dinmez öfkesini çekti. Ama uzun zamandır

acı çeken Odysseus'un evine dönebilmesi için bir yol tasarlayalım. Artık denizlerin efendisinin yüreğini yumuşatmasının zamanı geldi; bütün tanrıların isteğini görmezlikten gelemez."

Zeus, oğlu kılavuz Hermes'i çağırdı ve ona: "Nympha Kalypso'ya yiğit Odysseus'a bir sal yapıp ayrılması için izin vermesini emret" dedi. "Yirminci günde birçok acıdan sonra, İthakalıların ülkesine varacak. Onu tanrı gibi onurlandırmaları kaderinde yazılı ve onu, Troya'da kazandığından daha çok alını ve tunç armağanla evine gönderecekler."

Hermes Kalypso'nun adasına ulaşınca onunla serbestçe konuşabildi; çünkü Odysseus tek başına uğultulu denizin kıyısında oturmuş ağlıyordu. Bir kadının, kentinin insanları için canını veren, cesareti, yeteneği ve gücüyle, tutsak düşüp köle edilecekleri günü geciktiren kocasını gözyaşları içinde kucaklaması ve bu gözyaşlarının, gururlu fatihlerin onu sırtından mızraklarıyla dürtüp zorla tutsak alması ve yeni kölelik yaşamına götürmek istemelerinin yüreğindeki acısını ifade etmesi gibi, Odysseus da sonu gelmeyen tutsaklığından duyduğu acı ve umutsuzlukla gözyaşı döküyordu.

Hermes gidince Kalypso, Odysseus'a yaklaştı ve "Artık ağlama mutsuz ruh, seni bırakacağım!" dedi. "Ancak Önündeki acıları bilsen kesinlikle benimle burada kalmayı seçerdin."

Odysseus yanıtladı: "Ölümlü karımın seninle karşılaştırılamayacağını biliyorum, ama yine de onu özlüyorum. Bazı tanrılar şarap rengi denizdeki yolculuğumu zorlaştırsa bile dayanacağım; çünkü çektiğim bunca acılarla metin bir yüreğe sahibim."

Yiğit Odysseus on yedi gün boyunca tuzlu denizde salının üstünde yol aldı. Yerleri sarsan tanrı onu fark ettiğinde kürek sever Phaiakların dağları solgun biçimde görünüyordu. Odysseus'u fırtınalarla devirmek için son fırsatı olduğunu kavrayan Poseidon, göğü karartmak için fırtına bulutlarını topladı; en güçlü rüzgârlan çağırdı ve üç çatallı mızrağıyla güçlü dalgalar yarattı.

"Şimdi kesinlikle öleceğim" dedi Odysseus. "Burada tek başıma onursuz öleceğime Troya'da kahraman gibi ölsem ne iyi olurdu! O zaman doğru dürüst cenazem olurdu ve insanlar yaptığım büyük işleri anlatırlardı."

Odysseus salına tutunurken dalgalar onu, bir o yana bir bu yana savuruyordu. Bir deniz tanrıçası fırtına karşısında güçsüz olduğunu görüp yardımına geldi. "Yaşmağımı al" dedi ona, "onu göğsüne koyup yüz. Karaya vardığında onu gene şarap renkli denize at."

Odysseus iki gün iki gece uğultulu denizde dalgaların üstünde yüzdü. Gül parmaklı şafak üçüncü gün ışıklarını gönderdiğinde karaya yakın olduğunu gördü. Ama parlak gözlü Athena ona, denizin daha sakin olduğu taraftan yüzmesini ve güven içinde bir sahil veya iskele aramasını öğütlemese kayalara çarpıp parçalanabilirdi.

Odysseus sakin bir ırmağın ağzına vardı ve karaya doğru yüzdü. Tanrıçanın yasmağını denize attı, ağaçların arasında kuru, kuytuda bir yer buldu. Yapraklardan oluşan yatakta uyumaya başladı.

Bu sırada Athena, Phaiak prensesine en sevdiği arkadaşı biçiminde göründü ve onu bir grup arkadaşıyla çamaşır yıkamaya dereye yolladı. Odysseus uyanıp onları görünce, prenses yabancıyı sarayda baba ve annesiyle konuşması için kibarca davet etti.

Phaiakia'da geçen süre içinde Odysseus'a onurlu bir konuk olarak davranıldı. İyi bir gece uykusundan sonra, kral sofrasına çağrıldı ve bir ozan lirinin eşliğinde Troya Savaşı'nın şarkılarını söyledi. Kral bu öykülerin konuğunun gözlerini yaşarttığını fark edince, Odysseus'u neşelendirmek için atletizm yarışmaları düzenlenmesini ve Phaiakların boks, güreş ve koşmadaki yeteneklerini sergilemelerini emretti.

Odysseus, Phaiak gençlerinin yeteneklerini beğenince kralın oğlu ona sordu: "Efendim, bize yabancı da olsan, hangi yeteneklere sahip olduğunu gösterir misin? Bir erkek, atletizm yarışmalarında mükemmelliğe erişerek büyük görkem kazanır. Bu çaban yüreğindeki üzüntüleri dağıtır. Ve gitme

konusunda yüreğin rahat olsun. Hızlı kara gemilerimizden biri şimdiden seni evine götürmeye hazır."

Odysseus karşılık verdi: "Kibar prens, davetini kabul etmemi bekleme. Zihnim acı ve yorgunlukla dolu, atletik yarışmalarla değil; yüreğim eve dönmekten başka bir şey duymuyor."

Odysseus'un yanıtını duyunca olağanüstü iyi bir güreşçi olan bir arkadaşı, "Yabancı davetimizi kabul etmiyorsun, çünkü yarışacak yeteneğin yok. Atlet gibi görünmüyorsun! Daha çok basit bir tüccar gemisinin kaptanına benziyorsun ve aklında yalnızca yükün var, yüreğin de edeceğin kârla dolu" dedi.

"Genç adam" diye karşılık verdi Odysseus, "sözlerin kaba, hakaret edici ve aptalca. Ölümsüz tanrılar her Ölümlüye, görünüşleri, zekâları ve gösterişleriyle aynı armağanları vermezler. Birinin görünüşünde özel hiçbir yan olmayabilir, ama öyle bilge sözler eder ki duyanlar memnun olurlar. Bir başkası tanrı gibi bir vücuda sahip olabilir, ama sözleri çok basittir, örneğin sen, çok yakışıklısın, ama yargıların doğru değil."

Sonra harmanisini bile çıkarmaya gerek görmeden yarışmalarda kullanılanlardan çok daha ağır ve iri bir diski aldı ve bileğinin ufak bir hareketiyle tarlalara doğru fırlattı. Hızlı kara gemileriyle ünlü uzun kürekli Phaiaklar huşu içinde en uzaktaki işaretlerini aşıp giden diske baktılar. Genç güreşçinin dili tutuldu.

Odysseus "Bununla yarış genç adam!" dedi, "veya içinizden isteyen varsa benimle boks, güreş, hatta koşu yarışında yeteneğini sınasın. Ev sahibim dışında hepinizle yarışırım; konuğun kendisini ağırlayan kişiyle yarışması uygun değildir. Her dalda yerimi alacağımı görürsünüz."

"Troya'da tanrı-benzeri Herakles'in yayını kullanan Philoktetes dışında, şimdiye kadar yeryüzüne gelmiş ölümlüler içinde en iyi okçu benim. Uzun gölgeli mızrağı, herkesin okundan daha uzağa atarım. Ancak koşmada bir Phaiak beni belki geçebilir, çünkü buraya yaptığım uzun sal yolculuğu bacaklarıma ağırlık verdi."

Kral başka eğlenceler düzenlenmesini istedi: Dans yarışmaları, ünlü ozanların şarkıları ve iyi yemek... Böylece belki büyük acılar çekmiş konuklan, uzun kürekli Phaiaklar arasında kalışını hayranlık ve zevkle anardı.

Kraliyet ailesi ve soylular Odysseus'a, yeteneği olmadığını söyleyen gencin verdiği gümüş kılıç da dahil, dostluk armağan-lan sunduktan sonra, kral dedi ki: "Şimdi, ozanlarımızın Troya şarkılarından bu kadar etkilenen, bizim için kardeş gibi değerli onurlu konuğumuzu dinleyelim."

"Bize adını ve ülkeni, çok geçmeden seni şarap renkli denizin üzerinde götürecek hızlı geminin hedefini söyle. Bize gördüğün yerleri, rastladığın insanları anlat. Yabanilerden ve konuklarını iyi karşılamayanlardan, yabancıları dostça aralarına alıp ölümsüz tanrıları onurlandıranlardan söz et. Ve bize tunç giysili Yunanların, at yetiştiricisi Troyalıların öykülerinin neden gözlerini yaşarttığını anlat. Çok sevdiğin biri veya bir akraban savaş çığlığı atarken orada ölümle mi karşılaştı? Bir ölümlünün, hatta daha doğmamış birinin yaşam ipliğini, başkalarının dinleyeceği bir şarkı yaratmak için tanrılar dokur."

II. Bölüm

(Odysseus Phaiaklam, Lotus Yiyenler ve Kykloplarla olan maceralarını anlatır.)

İthaiakia’nın, denizciliğe tutkun insanlar ülkesinin kralı, Odysseus'u öyküsünü anlatması İçin teşvik etti. Bin bir düzenli Odysseus da anlatmaya başladı.

Ben Odysseus'um, Laertes'in oğlu... Ülkemin adı İthaka. Tunç giysili Yunanlar ve at yetiştiricisi Troyalılar arasında çok düzen bilen biri olarak tanınırım. Ölümsüz tanrılar bile benim yaptıklarımı bilirler. Ozanlarınız size Yunanların Troya'daki savaşından söz ettiğine göre, ben de Priamos'un koca

kentinden İthaka'daki evime dönmek için yaptığım uzun yolculuğu anlatayım.

Onuncu gün Lotus Yiyenlerin ülkesine vardık. Buranın balkı lotus bitkisinin çiçeğini yer. Taze su almak için durduğumuzda, üç adamımı bölgeyi İncelemeye gönderdim. Lotus Yiyenler insanları ve konukları sevdiklerinden, adamlarıma, tatsınlar diye bal tatlısı lotusu verdiler. Ama bunu yer yemez adamlarım, bize katılıp yolculuğa devam etme isteğini yitirdiler, yalnızca Lotus Yiyenlerin arasında kalıp lotus çiçeği yemeyi arzuladılar.

Onları bulmak, gözyaşları içinde gemimize sürüklemek ve bizimle götürmek için sıkıca sıralara bağlamak zorunda kaldım. Neyse ki başkası lotusun tadına bakmadan bu ülkeden ayrıldık.

Sonra Kykloplar ülkesine geldik. Zengin topraklarında rahat içinde yaşayan tek gözlüler ırkı... Zamanlarını yabani buğday, arpa ve üzüm toplamakla geçiriyor ve koyunla keçilerine bakıyorlar. İnsanlar da bitkileri kadar serbest. Her aile dağlardaki derin mağaralarda yaşıyor ve kendi yasalarını koyuyor. Orada demirleyip dağ keçileriyle şölen yaptık.

Şafak ertesi gün üstümüze doğduğunda, yoldaşlarıma "Ben gemimi ve yoldaşlarımı alıp Kyklopların yabanilerden ve konuklarını iyi karşılamayanlardan mı, yabancıları dostça aralarına alıp ölümsüz tanrıları onurlandıranlardan mı olduklarına bakacağım, siz burada kalın" dedim.

Çok uzaklaşmamıştık ki, kıyıya çok yakıtı yüksek bir mağara gördük; geceleri burada koyun ve keçilerin kaldığı anlaşılıyordu. En iyi on iki adamımı seçtim; Öteki yoldaşlarımıza, arkada kalıp gemiyi beklemelerini söyledim. Kötü bir karşılamaya karşı önlem olarak yanıma biraz yiyecek ve tatlı şarapla dolu koca bir tulum aldım.

Koca mağarayı rahat rahat inceliyorduk; orada yaşayan Kyklop, sürüsünü otlatmaya çıkarmış olmalıydı. En azından görünürde yoktu. Birçok peynir sepeti görünce yoldaşlarımdan biri: "Bu peynirleri niye

gemilerimize götürmüyoruz?" diye sordu, "sonra keçi ve koyunlar için döner ve buradan gideriz."

O kadar çabuk ayrılmak istemiyordum, ateş yaktık ve dönmesini beklerken, Kyklop'un peynirinden yedik. Öküzleri çözme zamanı gelince, bir dev gelip mağaraya girdi. Alçak tepelerin arasında koca bir zirve nasıl tek başına durursa, öteki insanlardan öyle farklı ve yüksekti. Bu canavar görüntüsü karşısında mağaranın karanlık yerine kaçtık, onun bizi görmeyeceğini umuyorduk.

Dev Kyklop mağaraya kucak dolusu odun ve sağacağı hayvanları getirdi. Erkekleri, yaptığı taş duvarın dışında bıraktı. Sonra mağaranın girişini yirmi iki tekerlekli arabanın kıpırdatamayacağı kocaman bir kayayla kapattı. Kayayı kolayca kaldırıp hiç zorlanmadan yerine koymuştu.

Akşam yemeğini hazırlayıp yemek ateşini yakarken, bizim mağaranın derinliklerinden seyrettiğimizi fark etti. "Siz yabancılar da kimsiniz?" diye sordu. "İyi niyetle mi geldiniz yoksa dert açan korsanlar mısınız?"

Koca boyundan ve derin sesinden korkmamıza karşın yanıtladım: "Biz Troya'dan evimize dönen Yunanlarız. Rüzgâr bizi buraya attı ve gariplerin koruyucu tanrısı Zeus adına senden konukseverlik bekliyoruz."

"Biz Kykloplar Zeus'u onurlandırmayız" diye yanıtladı, "çünkü biz o tanrılardan çok daha iyiyiz. Nasıl karar verirsem size Öyle davranacağım. Söyleyin bana, gemilerinizi nereye demirlediniz?"

Bir tuzak olduğunu anlayacak kadar akıllı olduğumdan, "Yerleri sarsan Poseidon, gemilerimizi sizin kayalıklarınızda parçaladı" diye yanıtladım; "canımızı zor kurtardık."

Tek yanıtı ayağa kalkmak, iki yoldaşımı yakalamak ve mağaranın duvarına çarpıp öldürmek oldu- Sonra onları parçaladı, eti, kemiği, her şeyleriyle yedi; sütünü içti, koyunlarının arasına, mağaraya uzanıp uyudu.

Uyku umudumuz kalmamıştı. Korku, acı ve dehşet içinde şafağı bekledik. Gizlice uyuyan canavara yaklaşıp keskin kılıcımı göğsüne saplamayı kurdum. Neyse ki biraz daha düşününce, elimi silahımdan

çektim. Onu öldürseydim, ölüm çok geçmeden bize de gelecekti. Mağaranın girişini kapayan kayayı, bu güçlü Kyklop'tan başka kim yerinden oynatabilirdi?

Gül parmaklı şafak tanrılara ve ölümlülere ışıklarım yollar yollamaz Kyklop uyandı, ateşini tazeledi, hayvanlarını sağdı. Sabah işlerini bitirince, gene iki adamımı kaptı, parçaladı ve eti, kemiği, her şeyiyle yedi.

Girişi kapatan koca kayayı kolayca yana çekti, koyun keçi sürüsünü avluya çıkardı, sonra yorgan çeker gibi koca kayayı rahatça yerine koydu. Dağdaki çayırlara giderken ıslık çaldığını duyduk ve ses duyulmaz olup sessizlik başlayınca, bu zamanı onu cezalandırmak ve daha Önemlisi kaçmak amacıyla plan yapmak için kullanmam gerektiğini anladım. Bana başarı getirsin diye parlak gözlü Athena'ya dua ettim.

Sonunda tatmin edici görünen bir plan yaptım. Canavar Kyklop, mağaranın tabanında, koyun ağılının yanında, kurutulup sonradan kullanılmak üzere kocaman taze bir zeytin dalı bırakmıştı. O kadar büyüktü ki, tuzlu denizi geçmek için yapılmış yirmi kürekli kocaman bir tüccar gemisine direk olurdu. Ağaçtan bir kulaç kestim ve yoldaşlarıma düzeltmelerini söyledim. Sonra bir ucunu sivrilttim ve ateşte kızdırıp sertleştirdim. Sonunda onu mağaranın dibinde yığılı gübrenin içine sakladım.

Sonra yoldaşlarımdan, kazığı kaldırıp canavar çoban uyuduğunda tek gözüne saplamak için kimin bana yardımcı olacağını kurayla seçmelerini istedim. Şansıma kura, istediğim dört kişiye çıktı.

O akşam dev Kyklop mağarasına döndü; bu kez bütün keçi ve yünlü koyunlarını, koç ve tekelerle birlikte içeri aldı. Her zamanki gibi zorlanmadan kayayı yerine koydu ve her zamanki akşam işlerini yapmaya koyuldu.

Ama akşam yemeği için iki adamımı daha yakaladığında, ben de hazırdım. Tatlı kırmızı şarabımdan bir tas sunarak cana var çobana seslendim: "Kyklop, İnsan eti yemeğine bu tatlı kır mızı şarap eşlik etsin"

dedim, "bunu gemimizden armağan olarak kabul edersin ve evimize dönmeye yardımcı olursun diye getirmiştim."

Kyklop sözlerimi dinledi, ellerimden tası aldı ve sonuna kadar içti. Tadı o kadar hoşuna gitmişti ki daha istedi. "Yüce gönüllülük edip bana daha ver ve adını söyle" dedi. "Ben de karşılığında sana bir armağan vereceğim. Biz Kyklopların da şarap veren zengin asmaları var, ama seninki ambrosia veya tanrıların nektarı olmalı."

Canavar çoban böyle konuştu ve ilki gibi ikinci tası da sonuna kadar yuvarladı. Üç kez ona şarap verdim, üçünde de, aptalca tası sonuna kadar başına dikti.

Artık şarap başını döndürmeye başlamıştı, ben de ona kur nazlıkla "Kyklop, sorduğun gibi ben de adımı sana söyleyeceğim, ama karşılığında yabancının hakkı olan, söz verdiğin armağanı isterim" dedim. "Annemin, babamın, bütün arkadaşlarımın bana verdiği ad, Hiç kimse."

"Öyleyse Hiç kimse" dedi Kyklop, "sana armağanının m olduğunu söyleyeyim. Seni en son yemeye karar verdim!" Bu sözlerle mağaranın içine yuvarlandı ve açık ağzından şarap dökülürken orada sarhoş uyuyup kaldı.

Hemen kazığı gübrelerin altından, sakladığım yerden çıkardım ve ateşten bembeyaz olana kadar sıcak közlerin altın; soktum. Bu sırada cesaret verici sözlerle yoldaşlarımı yüreklendirmeye çalışıyordum. Zeytin ağacından kazığın sivri ucu sıcak tan parlayınca ateşten çektim.

Yoldaşlarım cesaretle kazığın ucunu dev Kyklop'un tek gözüne kaldırdılar, ben de geminin kerestesinde delik açan adan gibi kazığı döndüre döndüre bastırdım. Kazığın yanlarından kan fışkırdı ve göz yuvarı yanarken, sıcaktan bembeyaz baltanın soğuk suya girdiğinde çıkardığı sesler gibi köklerinden ses geldi.

Kyklop acıyla bağırdı, mağaranın duvarları sesiyle yankı tandı. Kanlı kazığı gözünden çıkarıp korkuyla kaçıştık. Mağaranın gerilerine

saklanırken bizi bulamayacağını umuyorduk, çünkü vahşi biçimde çevreye saldırıyor, öfkeyle kollarını sallıyordu.

Dev çoban komşu Kyklopları yardıma çağırdı, onlar da hemen geldiler. Mağaranın kapalı girişinden seslenerek, "Polyphemos, başına kötü ne geldi, çığlıklarınla gece yansı bizi niye uyandırdın? Biri sürünü mü çalıyor? Yoksa biri hile veya zorla seni öldürüyor mu?" diye sordular.

Acı içinde mağaranın içinden Polyphemos seslendi: "Hiç kimse öldürüyor beni, güçlü değil düzenle" dedi.

Arkadaşları yanıt verdi: "İyi, sana hiç kimse zarar veriyorsa yalnızsın demektir. Hasta olmalısın. Baban Poseidon'a dua et."

Bu öğütle gittiler, çünkü ona yardım etmek İçin yapacak bir şey bulamadılar. Uydurma adımın başarısından, yüreğim sevinçle doldu.

O zaman Polyphemos mağaranın girişini yoklayarak aradı, koca kayayı kapıdan kaldırdı ve kollarını açıp oraya oturdu; koyunlarıyla geçmeye kalkarsam beni elleyip yakalayacağını umuyordu.

Çok yakın olan ölümden benim ve yoldaşlarımın nasıl sıyrılacağımızı enine boyuna düşünmüştüm. Kyklop'un besili, her biri kabarık yünlü koçlarına bakarken, başarılı olabileceğini düşündüğüm bir yol tasarlamıştım. Sessizce Polyphemos'un üstünde uyuduğu örülmüş dalları topladım ve koçları üçlü gruplar halinde bağladım. Her yoldaşımı ortadaki koça bağladım; öteki iki koç, arkadaşımı canavar çobanın kör yoklamalarından kurtaracaktı.

Kendime en iyi koçu seçtim. Sırtına tutunup gövdesinin üstüne yayıldım, parmaklarımı kalın yününe geçirdim. Bu biçimde gecenin kalanını geçirdik. Şafak tekrar ışıklarını gönderdiğinde Polyphemos sürüsünün erkeklerini çayıra yolladı. Koyunlar yanından geçerken, parmaklarını yünlü sırtlarında gezi-diriyordu, ama arkadaşlarımı bulmayı beceremedi. Koçlar onları güven içinde dışarı taşıdılar.

Sonunda benim seçtiğim koç devin parmaklarının altından geçti: "Neden sona kaldın, güzel koçum" dedi dev. "Her gün

otlamaya ilk sen çıkardın, ırmaktan içmeye ilk sen giderdin ve akşam eve ilk sen dönerdin. Zavallı çobanının körlüğüne yan!"

"Hiç kimse çok zalim ve zeki" dedi. "Bana karşı şarap kullandı ve elbette başka hiçbir oyun beni alt edemezdi. Konuşabilseydin bana, onun nerede saklandığını söylerdin. Onu öyle sert duvara çarpardım ki, beyni mağaramın taşlarına dağılırdı. Ama şimdi de benim gazabımdan kaçamayacak!"

Bu sözlerle Polyphemos koçumu öbürleriyle birlikte çayırlara yolladı. Kyklop'tan kurtulduğumuza emin olur olmaz arkadaşlarımı çözdüm ve onun güzel koçlarını gemilerimize sürdük. Geride kalanlar bizi karşılarken, Polyphemos'un yedikleri için de ağladılar. Gözyaşları için zaman yoktu ve yeni yükümüzü alıp hemen şarap renkli denize açılma emrini verdim.

Ama son bir söz söylemeden canavar Kyklopların ülkesini terk edemezdim. Bağırıp sesimi duyurabileceğim, ama güven içinde olduğum bir yere geldiğimizi anlayınca seslendim: "Polyphemos, mağaranda arkadaşlarını yakalayıp yediğin adam gerçekten de senin gücüne denkmiş! Zeus seni konuklarına bu kadar kötü davrandığın için cezalandırdı!"

Polyphemos bu sözlerime koca bir dağın zirvesini koparıp bize fırlatarak karşılık verdi. Yerleri sarsan tanrı, oğlunun eline güç vermiş olmalıydı, çünkü tam gemimizin önüne düşen dev gibi kaya korkunç bir dalga yarattı ve bizi kıyıya atb. Hemen uzun bir sırık kaptım ve daha fazla tehlikeye uğramadan gemiyi itip kıyıdan uzaklaştık. Sonra iki katı uzaklıkta, gene bağırmaya hazırlandım.

"Aptal kaptan" diye adamlarım heyecanlandılar, "canavar Kyklop'u kızdırmaya niçin devam ediyorsun? Gemimize ilk saldırısı bizi ölümün kenarına getirmedi mi?"

Sözleri daha dikkatli olmam İçin beni ikna edemedi, öfkeli yüreğimi bağırarak yatıştırdım: "Kyklop, bir ölümlü, seni kim kör etti diye sorarsa ona kentleri yağmalayan Odysseus de!"

Polyphemos sözlerimi duyunca homurdandı, "öyleyse çok eski bir kehanet gerçekleşti!" diye bağırdı. "Daha iri ve etkileyici bir ziyaretçinin kaderimde yazılı olduğunu umardım. Senin ufaklığın ve zayıflığın beni yanılttı. Şarabın gözümü karartacağını da bilemedim. Geri dön Odysseus, kentlerin yağmacısı, seni daha iyi konuk edeyim ve babama sana hızlı bir yolculuk nasip etsin diye dua edeyim. Yerleri sarsan tanrı, senin için dualarımı duyar. Aslında isterse gözümü bana geri verecek gücü var."

"Canını alıp gölgeni aşağıya Hades krallığına gönderebileceğim kadar, yerleri sarsanın gözünü iyileştiremeyeceğini de biliyorum" diye yanıtladım.

O zaman Polyphemos kollarını kaldırıp babasına dua etti: "Poseidon, denizlerin efendisi, gerçekten benim babamsan ve ben senin oğlunsam, Odysseus evine varamasın. Eğer evine, dostlarına varması değişmeyecek kaderse, bu çok uzun zaman alsın. Tek başına acılar içinde dönsün, bütün dostlarını kaybetsin. Kendisinin olmayan bir gemiyle dönmek zorunda kalsın ve evinde büyük dertler bulsun."

Güçlü Kyklop böyle dua etti ve denizlerin efendisi onun dualarını duydu. O zaman Polyphemos bütün gücüyle bize çok d,ıha büyük bir kaya fırlattı. Gemimizin arkasına düştü ve yaladığı korkunç dalga bizi ileriye fırlattı.

Orada öteki gemilerimizle birleştik. Kyklop'un koçlarını paylaştık ve Olympos'un efendisi Zeus'a kurban kestim. Gül parmaklı şafak ışıklarını tanrılara ve ölümlülere gönderdiğinde yolculuğumuza devam ediyorduk. Yüreklerimiz, kaybettiğimiz yoldaşlarımız için acıyla doluydu, ama ölümden kurtulduğumuz, için sevinçliydik.

III. Bölüm

ODYSSEUS, *Aiolos, Laistryganlar ve Kirke ile olan maceralarını anlatır.)*

Sonra ölümsüz tanrıların sevgilisi Aiolos'un ülkesine geldik. Zeus, Aiolos'u rüzgârların bekçisi yaptı; o istediği rüzgârı sakinleştirip azdırabilirdi. Geniş, mutlu ailesiyle yüzen bir adada yaşardı. Adayı tunçtan bir duvar çevirirdi ve tuzlu denizle melal duvar arasında dik yamaçlar vardı. Aiolos bizi bir ay ağırladı ve Troya Savaşı'ndaki bütün öykülerimi dinlemek istedi.

Yolculuğumuza devam etmek istediğimizde, Aiolos elime bütün fırtına rüzgârlarını içeren kocaman bir tulum verdi. Yıkıcı rüzgârlar böyle kapalıyken, hızla ve güven içinde İthaka'ya gidebilecektik. Tulumu parlak gümüş telle sıkıca bağladı, en hafif rüzgârın bile çıkmasına olanak yoktu. Sonra tulumu koca karınlı gemime koydu, batı rüzgârını estirdi ve bizi uğurladı.

Dokuz gündüz, dokuz gece şarap rengi denizde yol aldık. Onuncu gün şafak doğduğunda, İthaka'ya o kadar yakındık ki, karada insanların yaktıkları ateşleri görebiliyorduk. O zaman yüreğim gevşedi ve uykuya yenik düştüm. Kolum bacağım yorulmuştu; eve çabuk dönelim diye o kadar istekliydim ki ana yelkeni kendim kullanmıştım.

Yoldaşlarımın, Aiolos'un bana tulum dolusu altın ve gümüş verdiğini ve bunu onlarla paylaşmadığımı sandıklarım bilmiyordum. Onları duymayacağımdan emin olur olmaz, birbirlerine "Bakın, o kadar sevilen ve onurlandırılan Odysseus nasıl biri. Nereye gitse armağanlar alıyor! Gemilerimiz Troya'dan aldığı hazinelerle dolu ve şimdi Aiolos ona daha da armağan verdi. Ama biz armağansız dönüyoruz! O uykudayken, Aiolos'un verdiği torbayı açıp ne kadar altın, gümüş var bakalım!"

Böylece tulumu çözdüler ve bütün fırtınalar dışarı uğrayıp bizi açık denize attı. Geminin sallanması beni uyandırdı. Duyduğum İlk acıyla uğultulu denize atlayıp canımın Hades krallığına inmesini arzuladım. Çok geçmeden yüreğim daha bilgece düşünmemi sağladı ve kaderime razı oldum.

Rüzgâr, yoldaşlarımın şaşkın bakışları arasında gemilerimizi Aiolos'a geri götürmüştü. Taze su almak İçin kıyıya çıktık ve bir kez daha Aiolos'u

ziyarete gittik.

"Neden döndünüz Odysseus?" diye sordu şaşkınlıkla. "Hangi vicdansız tanrı sizi cezalandırıyor? Sizi o kadar iyi bir armağanla yola koyduk ki, hiç sorun olmadan eve varmış olmanız gerekirdi."

Yüreğimde acıyla yanıtladım; "Ben uyurken yoldaşlarım dert çıkardılar. Ama bizi bir kez daha güzellikle uğurlayabileceğini biliyorum, yeter ki bunu iste."

O zaman Aiolos konukseverlikle değil gazapla konuştu: "Bu adayı hemen terk edin!" diye bağırdı, "bütün yaratıkların
en istenmezi oldunuz! Buraya dönmeniz ölümsüzlerin sizi sevmediğini gösteriyor, ben de ölümsüz tanrıların nefret ettiklerine yardım edemem." Sonra beni sarayından çıkarttı.

Yüreklerimiz acıyla dolu denize açıldık. Aptal hareketimiz yüzünden yolculuğumuzda bize en hafif rüzgâr bile yardım etmiyordu. Herkes kürek çekmek zorunda kaldı. Böylelikle altı gece ve gündüz yol aldık.

Gül parmaklı şafak, tanrıların ve ölümlülerin üstüne ışıklarını yolladığında, Laistrygonların ülkesine gelmiştik. Burada gece o kadar parlaktır ki, uykusu olmayan biri gündüz sığır, gece de koyun otlatarak iki katı ücret kazanabilir.

İki yanında dik uçurumlar olan güzel bir liman görüyorduk. Rıhtımın ağzında iki burun birbirine yaklaşıyor, tuzlu denizden buraya dar bir giriş oluşturuyordu.

On bir gemim, korunaklı liman sularına girdi; böyle iyi korunmuş bir yerde dalgaların hareketinden korkulmayacağından, kaptanlar yan yana demir attılar. Ben, kara gemimi limanın dışında, açık denizin uçurumlarla birleştiği yerde demirlemeye karar verdim.

Halatlarımızı uçurumun dibindeki sudan çıkan bir kayaya bağladık; kule gibi bir yüksekliğe çıkıp çevreyi inceledim. Toprak ekilmemişti; görünürde ne insan ne öküz vardı. Ama duman yükseliyordu. Gemime

döndüm ve yoldaşlarıma kıyıya çıkıp burada ne tür insanlar yaşadığını öğrenmelerini emrettim.

Adamlarım bir araba yolundan ilerleyip, kent halkı için taze su kaynağı olduğu belli olan bir çeşmeye geldiler. Orada ı.ışıladıkları bir kıza kendilerini tanıttılar ve burayı hangi kralın yönettiğini sordular. Kız, onları ana babasının evine yolladı. Eve girince annenin dağ gibi olduğunu görüp korktular. Kızın annesi hemen kocasını çağırdı, o daha da iriydi. Gelir gelmez adamlarımdan birini kapıp yedi. öteki iki adamım hemen kaçıp gemiye geldi.

Kral bütün gücüyle bağırdı ve sesi bütün kentte yankılandı, dev sürüsünü topladı. Kule gibi uçurumun üstünde durup, limanlarında demirli gemilerimize kocaman kayalar fırlattılar. Y. -Maşlarımı balık gibi güvertede avladılar ve ölü veya canlı yemek için evlerine götürdüler.

Dev ırkının gemimi keşfetmesini beklemeden halatları kılıcımla kestim, yoldaşlarıma kürek çekmeleri emrini verdim ve denize açıldım. Yüreklerimiz acı ve sevinçle doluydu. Bir kez daha ölümden kurtulduğumuz için seviniyorduk, ama on bir gemideki yoldaşlarımızı Hades'in krallığında bırakmıştık.

Daha sonra bulduğumuz güzel limanda dinlenmek için durduk. Şafakta kılıcımı ve mızrağımı aldım, adada insan var mı, bakmaya gittim. Yüksek bir noktaya çıktım ve aşağıda ormanlık yerde inşa edilmiş bir yapıdan duman çıktığını gördüm. Tek kişinin bu evi incelemesinin akıllıca olmayacağına karar verdim ve gemime döndüm.

Orada arkadaşlarımı ikiye böldüm, biri grubu iyi yürekli Eurylokhos'un emrine verdim, öteki grubu kendim aldım. Ormandaki evi kim inceleyecek diye bir miğferde kura çektik. Eurylokhos'a çıktı ve yirmi iki adamıyla ayrıldı. Heyecandan ağlıyorlardı; başımıza gelen bunca işten sonra bu da şaşılacak bir şey değildi.

Çok geçmeden, ormanın içinde açılmış bir yerde, cilalı taştan yapılmış bir evin kapısına ulaştılar. Yapının çevresinde dağ aslanları ve kurtlar vardı.

Eurylokhos'un adamlarına saldırmak yerine, çok dostça kuyruklarını sallayıp ellerini yaladılar. Köpeklerin yemekten dönen efendilerinin çevresinde dolanması gibi, bu aslan ve kurtlar da arkadaşlarımın çevresinde dolandılar. Eurylokhos ve adamları, ellerinin altında böyle korkunç hayvanlarla, ölü gibi kıpırdaman duruyordu, yürekleri korkuyla dolmuştu.

Adamlardan biri "Arkadaşlar dinleyin, tezgâhta çalışırken sevimli şarkılar söyleyen bir kadının veya tanrıçanın sesi geliyor; onu yardıma çağıralım" dedi.

Seslenince, şarkı söyleyen kadın hemen kapıyı açıp onları içeri davet etti. O kadar güzel ve dostçaydı ki, adamların hepsi hemen aptalca ona katıldılar; bir tek, daha dikkatli olan Eurylokhos dışarıda kaldı. Seyredip dinledi, ama hiçbir adamı tekrar görünmedi. O da hızla kara gemimize döndü ve olanları bize anlattı.

Sözlerini bitirince hemen yayımı omzuma astım, koca tunç kılıcımı aldım ve Eurylokhos'dan, beni kadının evine götürmesini istedim.

"Hayır, beni bir daha oraya götürme" diye yalvardı, "giden oradan çıkamaz! Bunun yerine, hâlâ canlı ve hayattayken, bu adayı hemen terk edelim!"

Eurylokhos'u kara gemide bırakıp tek başıma kadınla karşılaşmanın daha doğru olacağına karar verdim. Taş eve yaklaşıyordum ki, kılavuz Hermes genç bir adam biçiminde önüme çıktı.

Elimi sıkıp dedi ki: "Şansız adam! Hâlâ bilmediğin yerlerde tek başına mı dolanıyorsun? Bu kez nereye gidiyorsun? O evde korkulu tanrıça Kirke yaşar! O, insanlara ışık veren Helios'un kızı, ama babası gibi ölümlülerin dostu değil. Hayvanların ve insanların huylarını değiştirecek ilaçlar kullanmayı sever."

Hermes devam etti: "Güzel saçlı Kirke, arkadaşlarına yemek gibi görünen bir ilaç verip onlara evlerini unutturdu. Asasının dokunuşuyla onları domuza çevirdi ve onları ağıla kapattı. Şimdi yoldaşlarım, akılları

değişmese de, domuzun görüntüsüne, biçimine, sesine sahip. Şimdi evin içindeler, domuzların sevdiği yiyecekler arasında talihlerine ağlıyorlar."

"Onları kurtarmaya mı geldin? Umudun buysa, bunu yardım almadan yapamayacağını sana söyleyeyim; Kirke seni de domuza çevirip arkadaşlarının yanına katar."

Sonra Hermes "seni koruyup bu kaderden kurtaracağım" dedi. "Şu güçlü otu al ve öğüdümü dinle. Kirke'nin, önüne koyduğu ilaçlı yemeği ye, çünkü sana verdiğim ot seni onun etkisinden koruyacak. Sonra, korkulu tanrıça asasıyla sana dokununca, kılıcını çek ve onu Öldürmek istiyormuş gibi yap. Öyle korkacak ki sana zarar vermeyeceğine dair ölümsüz tanrılar adına yemin verecek."

Bu sözlerle bana otu verdi ve Olympos Dağı'na döndü. Yoluma devam ettim, korkulu Kirke'nin konuğu oldum ve Kılavuz'un öğüdünü özenle yerine getirdim.

Büyü beni etkilemeyip, onu kesecekmiş gibi kılıcımı çekince, Kirke sordu: "Sen kimsin, hangi kenttensin? Sen bin bir düzenli Odysseus olmalısın; Hermes bana Troya'dan koca kara geminle geleceğini anlatmıştı. Bütün ölümsüzler için en kutsal yeminle, Hades'in karanlık krallığındaki Styx Irmağı adına yemin ediyorum ki sana zarar vermeyeceğim."

Sonra tanrıça bana en onurlu konuğu gibi davrandı; yıkandım, giyindim ve güzel yemekler yedim. Fakat ağılında tutsak olan arkadaşlarımın durumu yüreğimi acıyla doldurduğundan yemekleri beni çekmedi. "Yememi istiyorsan" dedim, "arkadaşlarımı serbest bırakmalı ve bana onların iyi olduklarım göstermelisin."

Güzel saçlı Kirke asasını aldı, domuz ağılına gitti ve kapıyı açtı. Yirmi iki domuz çevresini sarınca, her birine bir başka büyülü aletle dokundu. Hemen hepsi insan biçimini aldı, ama şimdi daha genç, uzun ve çok daha yakışıklıydılar. Yoldaşlarım, serbest olduklarını anlayıp beni görünce sevinçle ağladılar.

Tanrıça hepimizi konuklan olarak orada kalmaya davet edince kabul ettim. Koca kara gemimizi karaya çektik ve eşyalarımızı öğütlediği gibi mağaralara sakladık. Gemide bıraktığım arkadaşlardan yalnız Eurylokhos bana itiraz etti.

"Aptal adam, nereye gittiğimizi düşün" dedi, "başına dert almayı o kadar seviyor musun ki, korkulu tanrıça Kirke'nin evini koruyalım diye bizi aslana, kurda veya domuza çevirmesini istiyorsun? Odysseus bir kez daha, bizi dev Kyklop'un mağarasına götürdüğü gibi, düşüncesiz hareket ediyor. Bu aptalca maceradan dolayı, bazılarımız yaşamını yitirdi."

Bu sözleri duyunca, içimden uzun kılıcımı çekip Eurylokhos'un başını gövdesinden ayırmak geldi, ama arkadaşlarım öfkemi yatıştırdılar. Onu geride, gemiyi ve eşyalarımızı beklemek için bırakmamızı önerdiler, ama o, beni daha fazla kızdırmak istemedi ve birlikte geldi.

Kirke ile mutlu bir yaşam sürerken bir yılın bütün mevsimleri gelip geçti. Sonunda, yoldaşlarım gelip dediler ki: "Tuhaf adam! Evini unuttun mu? Eğer kaderinde İthaka'ya ve yüksek çatılı evine dönmek varsa, bu tanrıçadan ayrılmanın zamanı geldi."

Kirke de bizi eve yollamak istiyordu. "Bin bir düzenli Odysseus" dedi, "isteğin dışında evimde konuk olarak kalman için seni zorlamayacağım. Ama yola çıkmadan önce Hades'in krallığına inmeli ve kör kâhin Teiresiasla konuşmalısın."

"Kuzey rüzgârı hızlı gemine kılavuzluk edecek, ama bir kez Okeanos Irmağı'nı geçince, gemini karanlık kıyıya çekmeli
ve yeraltına tek başına inmelisin. İki ırmağın üçüncüsüyle karıştığı yerde bir çukur aç ve oraya önce süt, sonra bal, sonra şarap, en son da su dökerek ölüleri onurlandır. Dua ettikten sonra bir koç, bir de kara dişi koyun kurban et. Başlarını ölülerin karanlık yerine çevir, ama sen arkanı dön ve yüzün ırmaklara doğru olsun."

"Sonra" diye akıl verdi Kirke, "ölülerden birçoğunun ruhu seni ziyaret edecek. Teiresias seninle konuşana kadar kurbanlarının kanlarını içmelerine

kılıcınla engel ol. O sana önündeki sıkıntıların ne olduğunu ve onlarla nasıl baş etmen gerektiğini anlatacak."

IV. Bölüm

(Odysseus *Phaiaklara, Hades ülkesindeki maceralarım anlatır.)*

Böylece güneşin efendisi Helios'un kızı Kirke'den ayrıldık, korkulu Hades krallığına doğru yola çıktık. Karanlık, umutsuz ülkelerinde, canlı ziyaretçilerinin çevrelerini saran sayısız ölü gölgesinin yüreğimi korkuyla dolduracağını sanmazdım. Ama annemin gölgesi yanıma gelince, korkum acıya dönüştü. Ben Troya'ya giderken, o yaşıyordu. Gene de, Teiresias'la konuşmadan koyu kana yaklaşmasına izin vermedim.

Sonra kör kâhinin gölgesi yanıma geldi. "Bin bir düzenli Odysseus" dedi, "Ölüleri ve bu karanlık, neşesiz yeri görmeye neden geldin? Kılıcını kaldır ve yana çekil; koyu kanı içip seninle konuşayım."

İsteğine uyunca, Teiresias dedi ki: "Senin İthaka'ya dönüşün hiç de tatlı bir yolculuk olmayacak, çünkü Yerleri Sarsan'ın yüreği sana karşı nefretle dolu. Oğlu Polyphemos'u kör ettiğini unutmuyor. Ama kendine ve arkadaşlarına sahip olur, her şeyi gören Helios'un koyun ve sığır sürülerine zarar vermezsen, hızlı kara gemin güvenle ülkene varır."

"İçinizden biri güneşin efendisinin sürüsüne zarar verirse, o zaman arkadaşların kara geminle birlikte mahvolacak. Ülkene -mevsimler sonra tek başına, yabancı bir gemiyle döneceksin.
Evini, iyi karınla evlenmek isteyen ve senin eşyalarını tüketen adamlarla dolu bulacaksın. Bu kaba davranışlarım, onları keserek ve gölgelerini Hades krallığına göndererek ödüllendirmelisin."

"Evindeki talipleri öldürünce" diye devam etti Teiresias, "güzel bir kürek alıp yolculuğa çıkmalı, tuzlu deniz, gemi veya kanat gibi, kürekler hakkında hiçbir şey bilmeyen bir halkın ülkesine kadar gitmelisin. Sana

küreğinin, harman savuran yaba gibi olduğunu söyleyen bir yabancıyla karşılaşınca küreğini oraya dik ve denizin efendisi Poseidon'a bir koç, bir boğa, bir domuz kurban et. O zaman eve dönebilirsin. Yaşlandığında, zengin halkının arasında yaşarken, ölüm sana tuzlu denizden huzur içinde gelecek"

Bu kehanete şöyle karşılık verdim: "Teiresias, elbette söylediklerini tanrılar dokudular, kaderim diye. Şimdi öğüt ver bana. Annemin gölgesi koyu kanın yanında oturuyor, ama bana bakmıyor, benimle konuşmuyor. Kendimi ona nasıl tanıtabilirim."

Teiresias akıl verdi: "Ölülerden birinin gölgesiyle konuşmak istersen, koyu kandan içmesine izin ver. Kan içirmediğin gölge, Hades'in ülkesine geri dönecektir."

Kör kâhin Ölülerin karanlık ülkesine çekildi ve annemin gölgesi tekrar yanıma yaklaştı. Koyu kanı içti ve ağladı: "Oğlum, bu korkunç yere daha canlıyken nasıl girdin? Hâlâ Troya'dan evine gitmeye mi uğraşıyorsun?"

Ona amacımı ve başıma geleceklerin birazını anlattım, ama onun bana anlatacaklarını daha çok merak ediyordum: "Nasıl öldün?" diye sordum. "Babam ve oğlum Telemakhos nasıl? Bana karımdan söz et. Penelope sadık yürekle beni bekliyor mu yoksa başkasıyla evlendi mi?"

Annem yanıtladı: "Karın senin dönüşünü gözyaşlarıyla bekleyip evinde yaşıyor ve sadık bir yürek taşıyor. Oğlun da krallığını dağılmaktan koruyor. Ama baban kırlara çekildi, senin iyiliğin ve aklının yoksunluğu içinde, üzüntüyle, köylü gibi yaşıyor. Benim yüreğim de senin yokluğuna dayanamadı ve baldan tatlı canım uçtu."

O konuşurken üç kez ona sarılmak istedim, ama her seferinde, sanki gölgeymiş veya düşmüş gibi kollarım onu saramadı. Sonunda, "Anne, niçin seni tutmama izin vermiyorsun, birbirimizi rahatlatırdık" dedim. "Sanki yalnız görüntüymüşsün, biçiminin varlığı yokmuş gibi."

Annem, "Ah oğlum, ölümden sonraki varoluş böyle. Ruh, gövdeyi terk eder etmez böyle düşsel bir biçim alıyor ve Hades'in karanlık krallığındaki

yeni evine taşınıyor" dedi. Sonra gölgesi yanımdan çekildi; ben de konuşmak isteyen başka gölgelere kandan sunabildim.

Her yerde sözü geçen Agamemnon'un gölgesi gelince, ağladım ve kandan sundum; onu son kez, Troya'da, kıyıda sıralanan koca karınlı gemilerin yanında görmüştüm. "Atreus'un onurlu oğlu" diye bağırdım, "sen neden buradasın? Eve giderken Poseidon güçlü bir fırtınayla gemini mi batırdı? Yoksa zengin bir kenti yağmalarken mi öldürüldün?"

"Hayır" diye yanıtladı, "dediğin gibi olsa çok daha iyi olurdu. Klytaimestra şenlikte eğlenirken, yoldaşlarımı ve beni kesmesi için yeni kocasına yardım etti. Zengin efendinin evinde, düğün yemeği için beyaz dişli domuzların boğazlanması gibi, bize de masada saldırdılar, kanımızı yere döktüler. Bu iğrenç ölümümü karım hazırladı."

"Sana söyleyecek akıllı sözlerim var, Odysseus" dedi, "Karının bilge ve anlayışlı bir yüreği var. Senin dönüşünü iyi karşılayacağına eminim. Gene de dikkatli olman iyi olur. Gelişini ilan etmektense, evine gizlice dönmen daha akıllıca. Ve yüreğinin içindekileri sevgili karına tamamen açma, çünkü en sadığı da olsa, insan artık karısına güvenemez."

Üzücü konuşmamızı tamamlayınca Akhilleus'un iyi yürekli dostu Patroklos'un, Akhilieus'tan sonra en etkileyici uzun saçlı Yunan olan Ajax'ın gölgelerini fark ettim.

Akhilleus'a koyu kandan sununca, "Odysseus, buraya yaptığın ziyaret senin en büyük planın!" dedi, "Neden geldin? Ve ölülerin yararsız gölgelerinin dolaştığı bu karanlık ülkeye nasıl ulaştın?"

"Kâhin Teiresias'ı görmem gerekiyordu" dedim. "Bana İthaka'ya nasıl dönebileceğimi söyler diye umuyorum; çünkü Priamos'un koca kentinden ayrılalı beri, felaketten başka bir şeyle karşılaşmadım ve daha evime gidebilmek için bir adım atamadım."

"öte yandan, sen de öldüğüne o kadar üzülme. Senin kadar kutsanan biri daha yoktur. Sağlığında uzun saçlı Yunanlar seni ölümsüz tanrılardan

biri gibi onurlandırdılar; burada, Hades'in krallığında bile ölüler üstünde yönetici gücün var."

Ayağı tez Akhilleus, "Bana ölümün zevklerinden söz etme" dedi. "Hizmetçi veya yoksul biri olup yaşamayı, yeraltının bütün gölgelerini yönetmeye yeğlerdim. Bana babam ve oğlum hakkında neler söyleyebilirsin? Peleus yaşlılık çağında hâlâ saygı görüyor mu? Neoptolemos Troya'ya karşı savaşta önder oldu mu?"

"Baban hakkında hiçbir şey duymadım" diye yanıtladım, "ama Neoptolemos'u Troya'ya, tunç giysili Yunanlara katılması için getiren bendim. Düşünceli sözler söylemekte, tanrı-benzeri Nestor'la benden sonra üçüncü geliyordu. Troya ovasında at yetiştiricisi Troyalıları kesen güçlü bir savaşçıydı ve daima en ön safta yer alıyordu. Sonra, Troya atından cesaretle indi, Priamos'un koca kentini yıkmak için çok hırslıydı. Onu son gördüğümde sağlığı iyiydi, koca karınlı gemisindeydi ve Troya hazinesinden aldığı payla iyi onurlandırılmıştı."

Bu sözlerle, ayağı tez Akhilleus'un gölgesi beni mutlu olarak terk etti; benden öğrendikleriyle oğlundan gurur duyabileceğini anlayıp hoşnut olmuştu. Ama Ajax'ın gölgesi yakında duruyordu ve benden hiç de memnun değildi.

"Ajax" diye seslendim, "şimdi öldüğüne göre, Akhilleus'un zırhı için yaptığımız kavgayı unutmayacak mısın? Onu kazanamadığın için yüreğin bana karşı hâlâ öfkeyle mi dolu?"

"Böyle bir onur için yarışmasak ve ben kazanmasam çok daha iyiydi" diye itiraf ettim. "Senin ölümünden Zeus sorumlu olmalı, çünkü sen ölünce at yetiştirici Troyalılara karşı gücümüzden çok şey yitirdik. Ve senin için de tanrı benzeri Akhilleus kadar yas tuttuk, öfkeni bir yana bırakıp benimle konuşmayacak mısın?" Ama Ajax'ın öfkesi yatışmıyordu ve yanımdan ayrılan gölgelere katılmayı yeğledi.

Kara gemime dönmeden önce, tanrıların sonsuz susuzluk ve açlığa mahkûm ettiği Tantalos'u gördüm. Çenesine kadar ulaşan suyun İçinde

durmasına karşın, içmek istedi mi su çekiliyor, ayaklarının altında kuru çamurdan başka bir şey kalmıyordu. Sonra çenesini kaldırdı mı, temiz su gene yükseliyordu.

Tantalos, dallarında elma, armut, nar, incir, zeytin, bal tatlısı meyveleri olan ağaçların altında duruyordu. Ama bu olgun meyvelerden birini koparmak için ne zaman elini uzatsa, aniden esen bir rüzgâr, dalı, elinin ulaşamayacağı biçimde havalandırıyordu. Kolunu indirir indirmez, dal başının üstündeki eski yerine geliyordu.

Tantalos'dan pek uzak olmayan bir yerde Sisyphos vardı. Olympos'un efendileri onu, bir başka tür sonsuz acıya mahkûm etmişlerdi. Sisyphos kocaman bir kayayı dik bir tepenin üstüne taşımak zorundaydı. Kol ve bacaklarındaki bütün kuvveti toplayıp, koca kayayı yavaş yavaş tepeden yukarı taşırken onu seyrettim.

Sisyphos tam kayayı tepenin üstüne getirdiği anda, kayanın ağırlığını taşıyamaz hale geliyor ve artık tutamıyordu. Kaya tepeden aşağı yuvarlanıp giderken Sisyphos bütün enerjisini toplayarak ancak kendisini kayanın önünden kurtarabiliyordu.

Sonra, toz içindeki kolundan, bacağından terler boşanırken, kayayı tekrar tepeye itmeye başlıyordu. Ne düşündüğünü veya düşünüp düşünmediğini merak ettim. Kayayı hiçbir zaman tepeye çıkaramayacağını biliyor muydu? Yoksa bu kez, başaracak gücü bulacağını mı umuyordu?

Son olarak, gerçekte ölümsüz tanrılarla birlikte, Zeus ve Hera'nın kızı Hebe'nin kocası olarak Olympos Dağı'nda yaşayan tanrı Herakles'in gölgesini gördüm. Gölgesi bile ölüleri ürkütüyordu; Hades'in karanlık krallığında dev yayına atmaya hazır ok takılı, azametle yürüyordu. Omzundan beline kadar uzanan altın atkısı vardı; üstü, avladığı hayvanların resimleriyle süslenmişti: Yabani domuzlar, ayılar, aslanlar, ölümlü insanlarla ölümcül çelişkisi olan yaratıklar... Nereye gitse, ölülerin gölgeleri yabani bir hayvan gelince uçuşan kuşlar gibi kaçışıyordu.

Herakles beni tanıyınca gözlerinden yaşlar boşandı. "Odysseus, bin bir düzenli adam" dedi, "senin de, benim yeryüzündeki günlerim gibi berbat işler yüklendiğini görüyorum. Zeus'un babam olmasına karşın, benim altımda olan birinden emirler alıp ona hizmet etmek zorunda kalmıştım. Verdiği en zor görev de Hades'in karanlık krallığına inmek, üç başlı köpeği yakalamak ve götürmekti. Parlak gözlü Athena ve kılavuz Hermes bana yardım etti." Bu sözlerle yürüyüp uzaklaştı.

O anda, Medusa gelip beni yakalamadan, gemime dönmeye karar verdim. Hades'in krallığında bile, Gorgon'a bakıp taşa dönerim diye korktum.

V. Bölüm

(Odysseus Phaiaklara, Kirke'nin öğüdünü, Sirenleri, Skylla ve Kharyibdis'i, Helios'un sürüsünü ve Kalypso'yu anlatıp sözlerini tamamlar.)

Kirke'nin adasına döndük; yeraltına giderken düşüp ölen bir adamımızı gömecektik. Güzel saçlı tanrıça bizi gene iyi karşıladı ve "Hades krallığına inen yiğit birisin sen" dedi, "bütün öteki ölümlüler ölümle bir kez karşılaşırlar. İstediğin yiyeceği içeceği al, şafak tekrar tanrıların ve ölümlülerin üstünde ışıldadığında sizi yolunuza uğurlayacağım."

Sonra Kirke bana dedi ki: "Yolculuğunuz hakkında söyleyeceklerimi dinle ki başka acılar çekmeyesiniz. Önce iki Sirenle karşılaşacaksınız. Onlara yaklaşacak kadar aptal olan bir insan bir daha geri dönemez. Onlar adalarında otururlar ve yakınlarından geçenleri güzel şarkılarıyla baştan çıkarırlar; direnemeyenler onların kurbanı olurlar. Çürüyen gövdelere ve onların çevresindeki kemik yığınına katılırlar."

"Hızlı gemin Sirenlere yaklaşmadan önce, bütün adamlarının kulaklarına balmumu tıka, yanlarından geçerken Sirenlerin tatlı sesini duyamasınlar. Sen duymak istiyorsan, kara geminin direğine sırtını ver ve

adamlarına ellerini ayaklarını direğe bağlamalarını, düğümlerinin, ulaşamayacağın kadar senden uzak olmasını emret. Çözmeleri için yalvarsan da, seni daha da sıkı bağlamaları gerektiğini söyle."

Kirke devam etti: "Sirenleri geçince, zor ve tehlikeli bir seçimle karşı karşıya geleceksin. Yolların biri sizi güçlü dalgaların çarptığı korkunç kayalıkların bulunduğu dik uçurumların arasından geçen bir boğaza götürecek. Bu uçurumlar arasından kuşlar bile uçamaz."

"Bir istisna dışında; orada batmaktan kurtulan gemi yoktur, çünkü tekneye çarpan dalgalar en güçlü keresteleri dağılır ve gemidekileri korkunç sulara yuvarlar; orada kaybolup giderler. İason'un gemisi Argos'un Altın Post’la ordan geçmeyi başardığı doğru ama, tanrıça Hera iason'u sevip gemisini kurtar-masaydı, o da kayalara çarpardı."

"öteki yol ise, sizi başka bir dar boğaza götürür. Bir yanda, denizden yükselen bir dağın keskin zirvesi bulutlara erişir. Hiçbir ölümlü bu uçuruma ayak basamaz, kayaları çok kaygandır. Uçurumun yan yolunda uğursuz canavar Skylla yaşar. Köpek havlamasına benzeyen sesi, duyan herkese korku salar; görüntüsü daha da korkunçtur."

"Sallanan on iki bacağı ve altı başı vardır. Her başında üç sıra keskin dişle dolu ağzı vardır ve kurbanlarına kolayca erişir, çünkü boynu çok uzundur. Skylla, ayaklarını derin mağarasında saklar, ama yılan gibi boynu, başını dağdan dar boğaza kadar uzatmasını sağlar. Boğazda, dalgaların koca ağzının ulaştığı yere getirdiği yunusları ve Öteki balıkları avlar."

"Skylla'nın mağarası tuzlu denizden çok yukarıdadır; en güçlü ve yetenekli ölümlünün oku bile ona erişemez. Yani güven içinde yaşar. Ama yanından geçmek isteyenler için aynısını söyleyemem. En hızlı gemi bile, en azından altı adamını onun gıcırdayan dişlerine kaptırmadan oradan geçemez."

"Şimdi sana boğazın öteki yakasındaki sorunu anlatacağım" dedi güzel saçlı tanrıça. "Skylla'dan bir ok atımı mesafede, daha alçak bir uçurumda kocaman bir incir ağacı vardır. Koca dallan Kharybdis denilen girdaptan

çıkar. Kharybdis, her gün üç kez kara sulan yutar, üç kez tekrar boşaltır. Oraya, Kharybdis suları emmeden önce varırsanız, Poseidon bile sizi felaketten kurtaramaz. Size Skylla tarafından gitmenizi Öğütlerim. Hrkesi Kharybdis'e kaptırmaktansa, altı adamınızı Skylla'ya kaptırmak daha iyi."

"İki seçim de ürkütücü" diye yanıtladım, "Kirke, Skylla' dan kurtulup Kharybdis'in pençesine düşmeyeceğim başka bir yol yok mu?"

"Hayır, Odysseus. Skylla'dan geçmeye çalışmak, yapabile-. eğiniz en iyi şey. Güçlü ve kötü bir düşman ve de Ölümsüz.
Ona karşı silah kullanamazsınız ve onun yanında kaldığınız süre uzadıkça, size daha fazla uzanacak ve her seferinde altı adamınızı kapacaktır. Yani tek yapabileceğiniz gücünüzün yettiği kadar hızla oradan geçmeye çalışmak."

"Son olarak" diye sözlerini tamamladı Kirke, "Skylla ve Kharybdis'i geçtikten sonra, güneşin efendisi Helios'un, ölümsüz sığır ve koyunlarım yaydığı ada var. Onlara zarar vermeyin ve hep birlikte İthaka'ya sağ salim varın. Ama Helios'un hayvanlarına bir zarar verirseniz, geminiz batacak, arkadaşların ölecek ve evine ancak yıllarca acı çektikten sonra tek başına ulaşabileceksin."

Gül parmaklı şafak yeni günün ışıklarını göndermeye başladığında, arkadaşlarımla birlikte bir kez daha yola koyulduk. Adamlarım sıralarına oturup şarap rengi denizde kürek çekerken, Kirke gidişimizi hızlandırmak için güzel bir rüzgâr yolladı. Arkadaşlarıma güzel saçlı tanrıçanın Öğütlerini aktardım. Sözlerimi bitirmiştim ki, rüzgâr yavaşladı ve deniz o kadar sakinleşti ki, sanki bir tanrı dalgaları uykuya yatırmıştı. Sirenlerin adalarına yaklaşıyorduk.

Adamlarım yelkenleri indirip katladıktan sonra küreklere oturmuşlardı ki, ben de tunç kılıcımla kocaman yuvarlak bir mumu küçük parçalara böldüm. Mumu yumuşatıp bütün adamlarımın kulaklarına soktum. Onlar da beni, tanrıçanın öğütlediği gibi direğe bağladılar.

Sirenler adadan ses duyulacak kadar mesafedeyken hızlı kara gemimizi fark ettiler. "Gel bize soylu Odysseus, uzun saçlı Yunanların en

onurlusu! Şarkılarımızı dinle ve daha bilge biri ol; çünkü biz, geçmişte olduğu kadar gelecekte olacakların da şarkılarım söyleriz."

Tatlı seslerini duyunca başımla arkadaşlarıma beni çözmelerini işaret ettim, ama iki adamım, beni başka iplerle daha da sıkı bağladılar, ötekiler de kürek çekmeyi sürdürdüler. Sirenlerin yanından geçip artık seslerini duyamaz olunca, adamlanma kulaklarmdan mumları çıkarmalarını İşaret ettim. Bunu yapıp benim iplerimi çözdüler. Tam bu iş bitmişti ki, yeni derdimizin de tam önümüzde olduğunu gördüm.

Patlayan dalgaların sisi ve sesi arkadaşlarıma öyle korku saldı ki kürek çekmeyi bıraktılar. Aralarında yürüyüp onlara cesaret vermeye çalıştım, "önümüzdeki tehlike, Kyklop Polyphemos'un bizi mağarasına kapattığı zamankinden daha büyük değil" dedim. "Zekâm, aklım ve cesaretim o zaman bizi kurtardı, şimdi de kurtaracak. Beni iyi dinleyin."

"Kürekçiler, yerlerinizde kalın ve gücünüzün sonuna kadar hızla kürek çekmeye devam edin. Dümenci, koca karınlı gemimizi sis ve patlayan dalgaların olduğu uçuruma yakın tut. Umalım da Zeus, bizi bu tehlikeden kurtarsın!"

Arkadaşlarıma Skylla'dan söz etme cesaretini bulamadım, çünkü korkudan kürekleri bırakıp, koca karınlı gemimizde çömelip oturacaklarına emindim. Ama Kirke'nin öğüdüne karşın görkemli zırhımı giydim. İki elime mızrak alıp dumanlı Dagda canavarı görmeye çalıştım. Gözlerim yorulana kadar baktım, ama onu göremedim.

Dar boğaza girdik. Gözlerimiz karşı tarafta, Kharybdis'in tuzlu denizi çalkaladığı yerdeydi. Yuttuğu suları her dışarı verişinde, sular ateşin üstündeki kazandaymış gibi kaynayıp köpükleniyordu. Sonra suları öyle fışkırtıyordu ki, boğazın iki tarafındaki uçurumlar sular altında kalıyordu.

Suları fışkırtması yeterince korkutucuydu, ama çevresinde-k ı suları yutuşunu görünce yüreklerimiz korkuyla yerinden oynadı. Uğultulu deniz kendi içine çekildiğinde, dik uçurumlar korkunç bir gürültü koyveriyor, boğazın kara, kumlu tabanı ortaya çıkıyordu. Aklımız Kharybdis'in

gemimizi yutmaması umuduyla meşgulken, Skylla en güçlü altı arkadaşımı kaptı. Umutsuzlukla yardım istediler. Onları fark ettiğimde, kolları bacakları başımız üstünde sallanıyordu; tunç mızraklarım bir işi' yaramazdı.

Skylla kayalık bir yerde durup, uzun oltasıyla küçük balıkları avlayan, sonra kıvranan balıkları kıyıya çeken balıkçı gibi, allı arkadaşımı yakaladı, mağarasına kaldırdı ve debelenen gövdelerini koca mağarasına attı. Bağırıp çırpınmalarına, son ana kadar onları kurtarmam için ellerini bana uzatmalarına karşın, canavarın, ininin girişinde oturup onları yiyişini seyretmek zorunda kaldım. Tuzlu denizdeki bütün dolaşmalarımda gördüğüm en acılı sahne buydu!

Kharybdis ve Skylla'dan kurtulunca ölümlülere neşe veren Helios'un sığır ve koyun sürülerini beslediği adasına geldik. Daha görmeden hayvanların sesini duyduk ve ben de kör kâhin Teiresias’la Kirke'nin öğütlerini anımsadım.

Arkadaşlarıma bana verilen öğüdü anlattım ve hızla kürek çekip Helios'un adasından uzaklaşmayı önerdim, ama Eurylokhos kızgınlıkla karşılık verdi:

"Odysseus, senin bütün ölümlülerden daha güçlü olduğun açık, çünkü kolların yorulmuyor. Yüreğin de demirden olmalı, çünkü bu kadar çok çalışan ve yorulan arkadaşlarına Helios'un adasına ayak basmaları için izin vermiyorsun. Kara gece kısa süre sonra üstümüze çökecek. Karanlıkta gelip gemileri batıran fırtınaların merhametine kalmaktansa kıyıda daha güvenli oluruz."

Bütün arkadaşlarım Eurylokhos’la uyuşunca, bir tanrının bize tuzak kurduğuna inanmaya başladım. "Her biriniz, Helios'un sığır ve koyunlarına zarar vermeyeceğine ve yalnızca güzel saçlı Kirke'nin verdiklerim yiyeceğine dair yemin verirse kabul ediyorum" dedim.

Onlar da kabul edince, sağlam gemimizi Helios'un adasının sığ limanına, bir tatlı su kaynağının yanına demirledik. Gece yarısı, bulutlar toplayan Zeus üstümüze güçlü bir rüzgâr gönderdi ve tuzlu denizi de adayı

da bulutlarla örttü. Şafakta, hızlı kara gemimizi kıyıya çektik ve bir mağaraya sığındık. Arkadaşlarıma "Gemimizdeki depodan yiyip içelim ve her şeyi gören Helios'un İnek ve koyunlarına zarar vermeyelim" diye anımsattım.

Adamlarım onayladılar ve yaşamlarını tehlikeye atmak istemediklerinden, tahılla şarabımız bitene kadar sözlerini tuttular. Ama Güney Rüzgârı bir ay esmeye devam etti ve bu sürede birlikte getirdiğimiz bütün yiyecek tükendi. O zaman açlık, arkadaşlarımı, Helios'un adasında yiyecek ne varsa, balık, kuş ve av hayvanı aramaya zorladı. Bu sırada ben, ölümsüz tanrılara dua etmek için bir yer buldum, ama yiyecek kaynağı bulmak yerine beni uyuttular.

Ben uyurken, Eurylokhos adamlarıma akıl verdi: "Kimse ölmek istemez, ama en kötü ölüm açlıktan ölmektir. Helios'un
en iyi sığırını yakalayalım ve tanrılara kurban edelim. İthaka'ya varırsak Helios için tapınak inşa ederiz. Ama güneşin efendisi bizi yok etmek istiyorsa, açlıktan yavaş yavaş öleceğime uğultulu denizde boğulurum daha İyi."

Yoldaşlarım bunu kabul ettiler ve kurban işine giriştiler, ben uyandığımda eti kızartıyorlardı.

Daha sonra Kalypso bana, Helios'un Olympos Dağı'ndaki ölümsüzlere şikâyette bulunduğunu ve onları tehdit ettiğini anlattı: "Sığırımı öldürdükleri için Odysseus'un adamlarını cezalandırmanızı bekliyorum. Bunu reddederseniz, bu dünyayı terk edeceğim ve tahıllar veren yeryüzü yerine, Hades'in karanlık krallığında ölüler dünyasını aydınlatacağım."

Bu sözlere Zeus şöyle karşılık verdi: "Üzülme, şarap renkli denize açıldıklarında ben, onların hızlı gemisini yıldırımlarımla batıracağım."

Arkadaşlarımın yanma gelince yaptıklarından dolayı onları azarladım, ama Helios'un sığırına can veremezdim. Tanrılar, adamlarımın altı günlük ziyafetin tadını çıkaramamalarını sağladılar. Et kızarırken, bağıran sığırların

sesini, postların yerde sürüklendiğini ve etlerin canlıymış gibi hâlâ böğürdüğünü duyuyorduk.

Bu altı gün boyunca fırtına rüzgârları sürekli esti, ama gül parmaklı şafak yedinci günü aydınlattığında, uğultulu denize açılabilmiştik. Tuzlu deniz ve gökten başka bir şey görünmez ı ılımca, Zeus gemimizin üstünde hızla dolanan bir bulut gönder-d i. Sonra güçlü Batı Rüzgârı saldırdı bize. Öfkeyle esip direğimizi kırdı; devrilen direk dümenciyi ezdi. Sonra Zeus, yıldırımlarını gönderdi üstümüze, bizi öyle salladı ki arkadaşlarım kararmış, parçalanmış gemimizle yuvarlanıp Öteki dünyaya gittiler.

Devrilmiş direği omurgaya bağladım ve Güney Rüzgârı gelip beni Skylla ve Kharybdis'e atana kadar ona yapıştım. Şafakta kesilmeyen rüzgârın beni Kharybdis'in girdabına sürüklediğini gürdüm. Kharybdis suları ve gemimin kalan parçalarını yutmak üzereyken, bütün gücümü topladım ve sıçradım.

Kollarımı uzatıp uçurumdaki koca incir ağacının en yakın dalına futundum. Dala yapışıp kol ve bacaklarımla sarılarak yarasa gibi sallanmaya başladım. Dal gövdesinden o kadar uzaktı ki, güvenle tırmanmam olanaksızdı. Ancak Kharybdis hızlı gemimin parçalarım kusana kadar, kol ve bacaklarımın gücünün kesilmeyip ağırlığımı taşımasını umabilirdim.

Uğultulu deniz suları tekrar yükseldiğinde, batmış gemimin parçalarını görünce yüreğim sevinçle doldu. Daldan atladım ve omurganın yakınlarında tuzlu suya düştüm. Omurgaya tırmandım, ellerimi kürek gibi kullanıp uzaklaşmaya başladım. Olympos'un efendisi, Skylla'nın beni görmemesini sağladı, çünkü ondan kurtulmam olanaksızdı. Bu biçimde dokuz gün denizde çalkalandım.

Onuncu gece Kalypso'nun adasına ulaştım. Bu güzel saçlı tanrıça beni kurtarıp konuk etti. Onunla kalmayı kabul etseydim beni ölümsüz yapacaktı. Ama yüreğimde daima yurdumun ve karım Penelope'nin Özlemi vardı. Gene de yedi uzun yıl Kalypso'nun adasında kalmaya zorlandım.

Sekizinci yıla girince, tanrıça aniden gitmeme karar verdi. Yiyecek, şarap, elbise ve yumuşak bir rüzgârla bir salın üstünde denize açıldım. Olympos'un efendisi Zeus'dan gelen bir haber mi onun kararını değiştirtti bilmiyorum; eğer Öyleyse sürpriz olmaz.

Böylece şarap renkli denizdeki maceralarımın da sonuna geldik.

Odysseus'un sözleri Phaiak sarayında huşu dolu bir sessizlik yarattı.

VI. Bölüm

(Odysseus İthaka'ya döner. Athena'nın kılavuzluğuyla Telemakhos'la buluşur.)

Odysseus o akşam onuruna verilen ziyafetin tadını çıkarırken sık sık, kızgın güneşin yolculuğunu izliyordu. Güneş battığında, onun da eve dönüş yolculuğu başlayacak demekti ve zihni, evi ve ailesiyle ilgili düşüncelerle doluyordu. Bir çiftçinin, uzun gün boyu, yeni bir tarlayı öküzlerinin ardında sürüp de akşam yemeğini dört gözle beklemesi, güneş batınca zayıf bacaklarını
eve doğru sürümesi gibi, Odysseus da eve dönüş zamanını Özlemle bekliyor ve güneşin batışını mutlulukla gözlüyordu.

Sonra krala: "Bana yüreğimin arzuladıklarını verdin; dostluk armağanları ve eve hızla gitme olanağı... Ölümsüz tanrılar bana bu armağanları nasip etsin. Eve döndüğümde karımı sadık, ailemi iyi bulayım. Tanrılar seni her yönden zengin etsin ve halkını dertlerden uzak tutsun."

Odysseus hızlı Phaiak gemisiyle yola koyulduğunda, güverteye kendisi için serilen halıların üstüne uzanıp uyudu. Boyunduruk altındaki atların, kamçıyı yiyince birlikte İleri atılmaları gibi, hızlı gemi de şarap renkli denizde yol alıyor, ardında beyaz köpüklü dalgalar bırakıyordu. Gemi o kadar hızlıydı ki, ardından şahin bile yetişemezdi. Karar gücüyle tanrıların dengi olan ve Troya Savaşı'nda da, tuzlu denizdeki yolculuklarında da

sayısız çile çekmiş olan Odysseus, sonunda huzur içinde uyuyordu; kısa sürede güvenle evine döneceğinden emindi.

Oysa yüreği öfke dolu denizlerin efendisi, Olympos'un Efendisine çıkmıştı: "Kardeşim, Odysseus'un evine dönmesi için verdiğin karara saygı göstererek kibarlığımı ortaya koydum" diye şikâyet etti. "Ama bunca felaketten sonra Odysseus, İthaka'ya Troya Savaşı'nda kazandığından daha fazla tunç, altın ve başka armağanlarla dönüyor! Kendi halkım uzun kürekli Phaiaklar benim arzulanma böyle değer vermezlerse, ölümsüz tanrılar yanında benim onurum ne olur?"

Zeus yanıtladı: "Tanrılar hiçbir zaman senin onurunu kırmazlar; sen en yaşlı ve en iyi ölümsüzsün. Onurunu kıran hangi ölümlü olursa olsun onu istediğin gibi cezalandırabilirsin."

Yerleri Sarsan, "ben de öyle yapacağım" dedi, "ama seni kızdırmak istemedim. Odysseus'u ithaka'ya götüren gemiyi devireceğim, sonra kenti kıyıdan kaldıracağım ki, Phaiaklar bir daha yabancılan şarap renkli denizde taşıyamasınlar."

Kara bulutların efendisi: "Yap öyleyse" dedi, "Phaiaklar sahile toplanıp denizcilerini karşıladıklarında, hızlı gemiyi taşa çevir ve güzel kentin çevresinde yüksek dağlar yarat."

Böylece, hızlı kara gemileriyle ünlü uzun kürekli Phaiaktar kara insanı oldular. Ve Poseidon sonunda, uzun acılar çeken Mysseus'a duyduğu öfkeyi yatıştırdı.

Odysseus uyandığında İthaka topraklan üstündeydi, ama yurdunu tanıyamadı. Athena, yoluna devam etmeden Önce onunla konuşabilmek İçin ortalığı sise boğmuştu.

Odysseus "En talihsiz insan ben olmalıyım!" diye bağırdı. "Bu kez nereye geldim? Burada yaşayan insanlar vahşi ve konukseverlikten uzak mı, yoksa yabancıları dostça aralarına alıp ölümsüz tanrıları onurlandırıyorlar mı? Eşyalarımı ne yapmalıyım? Ve kendim ne yana gitmeliyim?"

Uğultulu denizin kıyısında o yana bu yana yürürken, parlak gözlü tanrıça, soylu aileden genç bir çoban kılığında yanma geldi. Odysseus onu selamladı ve nerede olduğunu sordu.

"Nerede olduğunu bilmiyorsan, ya aptal olmalısın ya da çok uzak bir ülkeden buraya düştün, çünkü at yetiştirici Troyalılar bile İthaka'yı bilirler" dedi Athena.

Bin bir düzenli Odysseus, anayurdu Girit'ten oraya nasıl uzun bir yolculukla geldiğine dair uydurma bir öykü anlattı.

Öyküsünü bitirince parıldayan gözlü tanrıça güldü ve elini omzuna koydu. Kendisini güzel bir kadına çevirerek dedi ki: "Ölümsüz tanrılar arasında ancak en akıllısı, senin düzenlerini ve aldatmalarını alt edebilir! Sen cesur ve kurnaz birisin ve evine geldiğinde bile, böyle yanıltıcı öyküler uydurmaya devam edecek kadar düzeni seviyorsun."

"Şimdi başka konulardan söz edelim" diye devam etti Athena, "görünce beni tanımamana çok şaşırdım; her tehlikeye düştüğünde yanına gelip, sana yardımcı olan bendim. Bütün Faiakların seni sevmesini sağlayan ben değil miyim?"

Odysseus yanıtladı: "Tanrıça, bir ölümlü için seni tanımak kolay değil; nasıl istersen o biçimde görünüyorsun. At yetiştirici Troyalılara karşı savaştığım yıllar boyunca, bana dostluk gösterdiğini biliyorum; ama Priamos'un koca kentini yağmalayıp İthaka'ya gelmek için yola koyulduğumdan beri, seni ne güvertede ne karada görebildim."

"Ülkeden ülkeye, felaketten felakate yüreğim acı dolu dolaştım durdum. Acılarımı azaltmak için bir çaba gösterdiysen, bunu kesinlikle fark etmedim! Phaiakia'da bana göründüğünde dertlerim geride kalmıştı."
Sonra sordu, "Söyle bana, gerçekten İthaka'da mıyım?"

"Böyle tek başına geleceğini biliyordum" dedi Athena. "Oğlu Kyklop'u kör edip Poseidon'u kızdırdığın zaman, ona karşı koyamazdım. Şimdi sana, buranın gerçekten İthaka olduğunu kanıtlayacağım." Bu sözlerle tanrıça sisi dağıttı.

Odysseus yurduna geldiğine o kadar sevinmişti ki tahıl veren toprağı öptü. Athena ona, armağanlarını büyük bir mağaraya saklaması ve girişini koca bir kayayla örtmesi için yardım etti. İşlerini bitirince tanrıça dedi ki: "Zeki ve dikkatli olduğun için seni seviyorum. Bir başkası, yirmi yıl sonra yurduna döndüğünde, hemen karısını ve çocuklarını aramaya koşardı. Ama sen evinde huzur bulmadan önce karının sadakatini sınayacaksın."

"Penelope'nin bildiğin aynı sadık eş olduğunu göreceksin" dedi tanrıça, "ama üç yıldır utanmadan senin evinde yaşayan, yiyip içen, karına evlilik armağanları veren taliplileri cezalandırmak zorunda kalacaksın."

"Bu bilgi olmadan, her yerde sözü geçen Agamemnon'la aynı kaderi paylaşırdım" diye yanıtladı Odysseus. "Klytaimestra ve yeni kocasının onun ölümünü tasarlamaları gibi, elbette talipler de beni öldürmenin yolunu ararlardı. Bana yardım edersen, sayıları üç yüz de olsa taliplerle dövüşebilirim!"

Athena, "Sana yardım edeceğimden emin ol" dedi, "bu adamların beyni ve kanı yere dökülecek. Ama önce, hiçbir ölümlünün tanıyamayacağı biçimde senin kalığını değiştireceğim. Derini yaşlılık kırışıklıklarıyla dolduracağım, sarı saçlarını dökeceğim, sana öyle iğrenç, pis ve yıpranmış elbiseler giydireceğim ki bakan tiksinecek. Sonra gözlerinin parlaklığını karartacağım, karın ve oğlun bile seni tanıyamayacak!"

"Ben sana, dayanıklı oğlun Telemakhos'u Sparta'dan getirirken, sen de sadık domuz çobanınla kal" diye akıl verdi tanrıça. "Senden haber alabilmek için, bilge Nestor ve Menelaos'u ziyarete gitmişti."

Athena asasıyla, uzun acılar çeken Odysseus'a dokundu. Biçim değişikliğini tamamlayınca, ona dayanması için bir sopa, hır de torba verdi. Sonra ayrıldılar.

Telemakhos sessizce kulübeye girdiğinde, Odysseusla çoban kahvaltı hazırlıyorlardı. Yüreği sevgiyle dolu bir babanın on yıldır uzaklarda olan tek oğlunu karşılaması gibi karşıladı Telemakhos'u çoban prense sarıldı.

"Baba" dedi Telemakhos çobana, "hemen gidip anneme Pi-los ve Sparta'dan sağ salim geldiğimi haber ver. Bunu başka kimsenin duymamasına dikkat et; babamın evinde ölmemi isteyen birçok insan var."

Domuz çobanı sandallarım giyip kente gidince, Athena, yalnızca Odysseus'a görünüp, güzel bir kadın olarak ortaya çıktı ve onu dışarı çağırdı. "Kendini Telemakhos'a tanıtmanın zamanı geldi" dedi. "Taliplilere nasıl kara Ölüm getireceğinizi birlikte tasarlayabilirsiniz. O zaman kente gidebilirsin. Senin yanında kalacağım, çünkü savaşta bulunmak istiyorum."

Parlak gözlü tanrıça altın asasını Odysseus'a dokundurdu. Eski elbiselerini temizleriyle değiştirdi, onu çok daha uzun, genç ve yakışıklı yaptı.

Odysseus kulübeye girince Telemakhos bağırdı: "Birden çok farklı göründün yabancı. Biraz önce yaşlı, sefil biriydin, şimdi tanrı gibi görünüyorsun!"

Acılar çeken Odysseus dedi ki: "Ben tanrı değilim Telemakhos, senin babanım. Yokluğu sana büyük acılar getiren, seni kendi evinde acımasız insanlarla yaşamaya zorlayan baban. Yirmi yıllık acı ve yolculuktan sonra evime döndüm." Odysseus oğlunu Öptü ve ilk kez duygularını bastırmayarak yanaklarından yaşlar süzüldü.

Bilge Telemakhos, yabancının babası olduğuna inanamıyordu. "Normal hiçbir insan kendisini böyle dönüştüremez" dedi, "senin ölümsüz tanrılardan biri olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum."

"Bir tanrının bir ölümlüyü değiştirmesi kolay" diye açıkladı Odysseus. "Athena beni bazen dilenci, bazen de kendim olarak gösteriyor!"

O zaman Telemakhos, kollarını babasına sardı ve-onunla olamadığı bütün yıllar İçin gözyaşı döktü. Odysseus da oğlundan yoksun kaldığı yıllar için ağladı. Buldukları yiyeceklerle yavrularını doyurmayı düşleyerek yuvalarına dönen kuşların, çiftçiler çaldığı için, yuvalarım boş bulduklarında çığlıklarıyla gökleri yırtmaları gibi, Odysseus'la Telemakhos da kaybettikleri yıllar için ağladılar.

Ağlamaya doyunca Odysseus, Telemakhos'a maceralarım anlattı ve dedi ki: "Şimdi bana kaç tane talip olduğunu, ne tür adamlar olduklarını söyle, ikimiz onlarla baş edebilir miyiz, başkalarının yardımına gerek var mı, karar vermem gerek."

Bilge Telemakhos yanıtladı: "Baba, arkadaşların bana senin ne kadar güçlü bir savaşçı ve akıllı olduğunu anlattılar, ama gerçekten ikimizin yüzden fazla güçlü adamı yenmemizi mi bekliyorsun? Yardım almalıyız."

"Peki o zaman" diye yanıtladı Odysseus, "Athena ve Zeus'un yardımı bize yeter, yoksa başkalarını da mı çağırmalıyız?"

"Elbette yeter" dedi Telemakhos, "ama onlar zamanlarını Olympos Dağı'nda geçiriyorlar."

"İhtiyacımız olduğunda bizimle olacaklarını düşünüyorum" dedi Odysseus. "Şimdi eve git ve gösterişli taliplere katıl. Ben daha sonra, yaşlı dilenci gibi geleceğim. Bana nasıl davranırlarsa davransınlar, bana bir şey fır la t salar, vursalar, itip kak-salar, ayaklarımdan kapıya sürükleseler bile sabırlı olmanı istiyorum."

"Athena uyarınca, başımı sallayıp sana işaret vereceğim ve sen de büyük salonumuzun duvarlarında dizili bütün silahları ve zırhları ambara kaldıracaksın. Taliplilerden biri ne yaptığını sorarsa, yıllardır salonun ortasında yanan ateşten kurumla kaplandıklarını söylersin."

"Bir mızrak, bir kılıç, bir de öküz derisi kalkanı kendinle benim için yerinde bırak" diye devam etti bin bir düzenli Odysseus, "ve gerçekten benim oğlumsan, kimseye, annene bile benim döndüğümü söyleme."

Domuz çobanı kentten dönmeden biraz önce Athena, Odysseus'un görüntüsünü yine değiştirdi; çoban, karşısında kulübede bıraktığı yaşlı yabancıyı buldu. Sadık çoban, Odysseus ve sabırlı Penelope için yüreğinde öyle büyük sevgi besliyordu ki, Athena efendisinin sağ salim eve döndüğünü saklayabileceğine güvenemiyordu.

VII. Bölüm

(Odysseus saraya gider, taliplerle, yaşlı dadısıyla ve Penelope ile karşılaşır.)

Ertesi gün, gül parmaklı şalak tanrıların ve ölümlülerin üstünde doğduğunda, bilge Telemakhos kente döndü. Sonra domuz çobanı Odysseus'u, sefil dilenci kılığıyla kente götürdü. Odysseus, sarayına yaklaşınca, çobana "Sen içeri gir, ben burada bekleyeceğim. Savaşta ve tuzlu denizin dalgalarında öyle çileler çektim ki, bana nasıl davranırlarsa davransınlar kaldırırım" dedi.

Odysseus böyle konuşurken, sarayın avlusunda yatan yaşlı bir köpek başını kaldırdı, kulaklarını dikti. Odysseus Argos'u yetiştirmiş ve Troya'ya gitmiş, köpek yirmi yıl sabırla efendisinin dönmesini beklemişti. Önceleri gençler, yabani keçi, tavşan, geyik avına giderken onu da götürüyorlardı. Ama çok geçmeden, efendisinin bakımı olmayınca, tarla gübrelemek için kölelerin toplamasına kadar avluda yığılı duran katır ve sığır gübresinin üstünde unutulup gitmişti.

Argos Odysseus'u hemen tanıdı. Kuyruğunu salladı, ama efendisinin yanına gidemeyecek kadar zayıftı. Köpeğini okşarsa kimliğinin anlaşılacağını kavrayan Odysseus, gözyaşlarını silmek için yüzünü çobandan çevirdi. Sonra Kara Ölüm, Argos'u aldı; çünkü yıllardır sadece efendisinin dönüşünü görmek İçin yaşamıştı.

Odysseus, domuz sürüsünün peşinden saraya gitti ve kapı eşiğine oturdu. Telemakhos'un verdiği ekmeği bitirince parlak gözlü Athena ona, talipler arasında dolaşıp daha fazla yiyecek istemesini öğütledi. Bin bir düzenli Odysseus taliplerin Önderi Antinoos'a gelince, "senden armağan yok mu dostum? Buradaki taliplerin en İyisi sensin gibi görünüyor, hatta kral gibisin, bana hepsinden çok sadaka vermelisin" dedi.

"Sana tam hak ettiğin sadakayı vereceğim" dedi Antİnoos. Oturduğu sandalyeyi kapıp Odysseus'a fırlattı, onu omuzun-dan vurdu.

Acılar çekmiş olan adam, kaya gibi sıkı durdu ve kapı eşiğine döndü. "Antinoos dilenci olduğum için bana vurdu" diye mırıldandı kendi kendine, "tanrılar yemek dilenenleri koruyorlarsa, bunu evlenmeden öldürsünler."

Çok geçmeden, bütün kentte tükenmez iştahıyla bilinen başka bir dilenci sarayın kapısına geldi. Güçlü olmasa da etkileyici görünüyordu, İri bir adamdı.

"Eşikten çekil, ihtiyar" diye bağırdı, "yolumu kapatıyorsun!"

Odysseus, "ikimiz için de yer var" diye yanıtladı, kavga istemiyorsan beni kışkırtma."

"Kendinden genç biriyle kavga edeceksen" dedi dilenci, "domuzun tahılı yerlere döktüğü gibi dişlerini dökerim senin!"

Antinoos bu sözleri duyup seslendi, "ödül olarak, ötekini döven dilenci bizimle yemek yiyecek. Kaybeden, başka yerde dilenmek zorunda kalacak!"

Acılar çekmiş olan Odysseus yanıtladı: "Ancak boş bir mide benim gibi yaşlı birine böyle bir gençle dövüşme cesareti verebilir. Kimsenin kavgaya karışmayacağına söz verin."

Telemakhos "Korkma" dedi, "aklın ve yüreğin bu dilenciyle tutuşmaya yatıyorsa, sana el kaldıran talipli, karşısında beni bulur."

O zaman Odysseus güçlü kolları ve baldırları serbest kalacak biçimde yıpranmış giysisini toparladı. Talipliler, yabancının, paçavraların gizlemiş olduğu görüntüsüne hayran kaldılar. Genç dilenci ağzını açtığına pişman olmuştu. Odysseus genç dilenciyi bir darbede öldürmeli mi yoksa hafif bir yumrukla basitçe devirmeli mi onu tartıyordu. Hafif yumrukta karar kıldı; böylece talipler gücünden fazla etkilenmezlerdi.

Böylece bin bir düzenli adam, genç dilencinin boynuna vurup onu yere serdi. Ayaklarından sürükleyip sarayın avlusuna attı ve gövdesini kapıya dayadı. "Git, kedi köpekleri korkut!" dedi, sonra büyük salonun kapısına dönüp eşiğe oturdu.

Talipler neşe içinde bağırdılar: "Yabancı, Zeus ve öbür ölümsüz tanrılar ne isteğin varsa versinler, bu başbelası dilenciyi defettin" dediler.

Gece olup da talipler evlerine dönünce, bilge Penelope dilenci de olsa yabancıyla konuşmak istedi. "Kimsin?" diye sordu. "Nerelisin?"

Odysseus, "Bana ne sorarsan sor hanımım" diye karşılık verdi. "Ama bu sorular yüreğimi acıya boğar. Ben de evinizde ağlamak istemiyorum."

Çilekeş Penelope yanıtladı: "Kocamı Özledikçe benim yüreğim de acılarla yanıyor. Bu talipler beni evlenmeye zorladıkça, birini ötekine karşı kullanıyorum. Bir tanrı bana, salonda kocaman bir tezgâh kurup güzel iplerle kocaman bir elbise dokumamı öğütledi."

"Ben de dedim ki: 'Efendim Odysseus öldü. Bu kefeni babası Laertes için dokuyorum, ölüm onu uygun bir elbisesi olmadan yakalayamayacak. Siz benimle evlenmek istiyorsanız dokumamın bitmesini bekleyin.'"

"Talipler kabul etti" diye devam etti anlatmaya Penelope; "her gün bu kefeni dokuyor, gece meşale ışığında o gün dokuduğumu söküyorum. Böylelikle üç yıldır salonda bekleşen taliplerimi oyalıyorum. Ama hizmetçilerden biri sırrımı onlara söyledi ve beni ipleri sökerken yakaladılar. Şimdi kefeni tamamlamak zorundayım. Evleneceğim talibi seçmeyi geciktirmek için başka ne yapabilirim, bilmiyorum."

"Şimdi bana kendinden söz et" diye sözlerini tamamladı. "Herhalde annen baban meşe ağacı veya taş değil?"

Odysseus sadık karısına, uydurduğu Girit öyküsünü anlatmaya başladı. Öykünün arasına Odysseus'un döndüğünü duyduğunu da kattı. Hatta Helios'un adasındaki macerayla Phaiak ülkesine varışını da anlattı.

"Ağlamayı bırak artık" diye öğütte bulundu Penelope'a, "Odysseus'un buralarda olduğunu duydum. Şimdiye kadar gelirdi, ama daha fazla zenginlik elde etmek için dolanıyor. Gerçekten de Olympos'un efendisi Zeus adına yemin ederim ki, Odysseus bu ay içinde İthaka'ya döner."

"Dilerim sözlerin doğru çıkar" diye karşılık verdi Penelope, "ama buna hiç yürekten güvenemiyorum. Seni, bu evin efendisi burada olsaydı

karşılanacağın gibi karşılayamadıksa da, hizmetçilerim ayaklarını yıkayıp sana İyi bir yatak hazırlasınlar."

"Hanımım" dedi Odysseus "iyi bir yatakla işim yok. Ama eğer benim kadar çile çekmiş yüce gönüllü bir hizmetçin varsa, senin arzun üzerine o ayaklarımı yıkayabilir."

Penelope "Böyle bir hizmetçim var" dedi, "yüreği anlayışla dolu yaşlı bir kadın. Doğduğu gün kocamı emzirmiş ve o günden beri onu çok sever. Yaşlı da olsa ayaklarını o yıkasın."

Yaşlı dadı kalkıp Penelope'nin istediği işi yapmaya hazırlandı. Yabancıyı incelerken ona dedi ki: "Bu salonda birçok yabancıyı konuk ettik, ama sen, gördüğüm bütün insanlardan daha fazla yüce gönüllü Odysseus'a benziyorsun. Ayakların bile onunkiler gibi."

Bin bir düzenli adam, "Bizi gören herkes ne kadar benzediğimizi söyler" dedi.

O anda, yaşlı dadının, ayaklarını yıkarken, dizinin üstündeki eski yara izini fark edebileceğini düşündü. O zaman kendisini hemen tanırdı. Dolayısıyla ışıktan uzağa oturdu ve yüzünü odanın karanlık tarafında çevirdi.

Odysseus'un korktuğu gibi, dadı yıkamak için bacağım eline alır almaz, elleri yarayı fark etti ve karanlıkta bile onu tanıdı. Odysseus'un bir zamanlar korkunç bir domuzun dişinden aldığı yarayı anımsayarak bacağı elinden düşürdü. Tunç leğen devrildi ve her yere su saçıldı.

Dadı, gözleri yaşlı, elini yabancının çenesinin altına koydu ve "Sen gerçekten de Odysseus'un" dedi, "bacağını elime alana kadar seni tanımadım ama..."

Konuşurken, Penelope'ye haber vermek için ondan tarafa bakıyordu, ama Athena, onun aklını başka yerlere çelmişti.

Odysseus dadının ağzını kapadı ve "Susmazsan bana ölüm getireceksin! Benim varlığım sır olarak kalmalı" dedi.

"Ne kadar güçlü olduğumu bilirsin" dedi dadı, "taş veya demir parçası gibi sessiz kalırım."

Yaşlı dadı yıkama işini bitirince, Odysseus yine sandalyesini ateşin yanına çekti ve paçavra giysilerini yarayı örtecek biçimde düzeltti.

Bilge Penelope dedi ki: "Hangi taliple evleneceğimi kararlaştırmak için yarışma düzenleme zamanı geliyor. Odysseus'un koca yayıyla, idman yapmak için kullandığı on iki tören baltasını kullanmayı tasarlıyorum. Telemakhos baltaları, sapları yukarı doğru dizer, baltaların saplarındaki delikler hep bir hizaya gelir."

"Önce talipleri, hangisi efendimin yayını gerebilecek diye yarıştırırım. Sonra büyük bir mesafeden ok atıp bütün balta saplarındaki deliklerden geçirmelerini isterim."

Bin bir düzenli adam yanıtladı: "Bu yarışmayı ertelemek için artık hiçbir neden göremiyorum, çünkü bu talipler onun cilalı yayını geremeden Odysseus gelmiş olur."

VIII. Bölüm

(Odysseus taliplerle dövüşür ve Penelope onu tanır. Sonunda İthaka'ya huzur gelir.)

Gül parmaklı şafak tanrıların ve ölümlülerin üstüne doğduğunda, talipler Odysseus'un sarayının büyük salonunda toplandılar. İçlerinden biri, bin bir düzenli adama, Antinoos'un verdiği türden sadaka verdi; Odysseus'un başına öküz ayağı attı. Ama Odysseus hemen başını çekti ve ayak duvara vurdu.

Telemakhos talibe çıkıştı, "Yabancıya bu ayakla vursaydın, tunç mızrağımı sokardım sana. O zaman baban, düğün yerine cenaze töreni yapardı. Evimde böyle davranışlar istemiyorum artık!"

O zaman kâhin Theoklymenos konuştu. Pilos'tan, Telemakhos'un konuğu olarak gelmişti: "Ey mutsuz adamlar!" diye bağırdı, "Üstünüze ne

türden kötülük çökmüş? Gece başınıza kefen olmuş, gözlerinizden yaş akıyor. Direklere ve duvarlara kan sıçrıyor. Sundurmada ve avluda hayaletler dolaşıyor. Kötü bir sis güneşi örtmüş, hayaletler Hades'in karanlık krallığına iniyor!"

"Bu yabancı aklını kaçırmış!" diye bağırdı taliplilerden biri, "burayı çok karanlık buluyorsa dışarı atalım gitsin!"

"Gitmek için kimsenin yardımına ihtiyacım yok" dedi Theoklymenos, "kalmaya niyetim de yok. Hepinize* yaklaşan kötülüğü görüyorum ve hiçbir talipli bundan kurtulamayacak." Bu sözlerle büyük salonu terk etti.

Sonra Penelope, Odysseus'un koca yayı, ok sadağı ve tören baltalarının olduğu sandıkla ortaya çıktı. "Odysseus'un cilalı yayını önünüze koyuyorum" dedi, "içinizden kim bu yayı gerer ve on iki baltanın deliğinden ok geçirirse onunla evleneceğim."

Telemakhos onları cesaretlendirdi: "Haydi, bu yarışmanın ödülünü övmeme gerek yok! Ben bile yayı deneyeceğim. Babamın silahını kullanabilmek isterdim."

Sıçradı, hendek açtı ve baltaları, sapları yukarı gelecek biçimde yerleştirdi. Sonra babasının koca yayını germeye çalıştı. Dördüncü denemesinde başaracakmış gibi olunca, Odysseus ona durmasını işaret etti. "Yapamıyorum" dedi Telemakhos, "çok gencim ya da çok zayıf. Siz benden çok daha güçlüsünüz, siz deneyin."

Ama taliplerden hiçbiri Odysseus'un koca yayını geremedi. Isıtarak, mumlayarak denediler, hiçbir şeyin yararı olmadı. Adamlardan biri şikâyet etti: "Penelope gibi bir kadını kaybettiğim için üzgünüm, ama Yunanistan'da başka bir sürü güzel kadın var. Beni rahatsız eden, hiçbirimizin Odysseus kadar güçlü olmaması. Bizden sonra gelenler, bu zayıflığımız nedeniyle bizi küçük görecekler."

O zaman bin bir düzenli Odysseus seslendi: "İyi Penelope'nin talipleri! Cilalı yayı bana verin, bir de ben, hâlâ yolculuklarıma ve dilenmeye başlamadan önceki kadar güçlü müyüm göreyim!"

Antinoos "Masamızda yemek yiyip sohbetimize katılman yetmedi mi?" dedi: "Hangi dilenciye bu kadar iyi davranılır? 1 lem yayı germeyi başaramazsan, seni hemen İthaka'daki kadar geçim yolu bulamayacağın başka ülkeye göndereceğiz!"

Bilge Penelope dedi ki: "Siz talipler, bu kral evindeki davranışlarınızla şanınızı zaten lekelediniz. Başka kaybedecek neyiniz kaldı? Bu yabancı soylu ve sağlam. Eğer yayı gererse, onunla evlenmeyeceğim; bu konuda umudu olamaz. Ama ona bir takım yeni elbise ve kendisini savunması için güzel silahlar vereceğim."

Telemakhos fikrini söyledi: "Anne, yayın sorumluluğu bende, onu veririm ya da vermem. Eğer yabancının yayı almasına karar verirsem, kimsenin bana dur deme hakkı yok. Bu erkek işi, kadın işi değil. Sen odana git ve her zamanki dokuma işine dön."

Penelope büyük salondan çıktı ve domuz çobanı, Odysseus'a yaklaşıp cilalı yayı verdi. Odysseus yaşlı dadısına, sakince, bütün kapıların demirlerini indirmesini söyledi.

Koca yayını aldı, özenle inceledi, her yanını yokladı. Sonra, hemen hiç çaba harcamadan kaldırıp gerdi. Tanrı-benzeri Odysseus cilalı yayı, lir çalmakta usta birinin, gerilmiş koyun bağırsağından telleri kolayca çalması ve uçlarından sıkıştırması gibi kolayca germişti. Olympos'un efendisi Zeus, koca bir yıldırım göndermeye hazırlanırken, Odysseus da sandalyesinin üstüne çıktı, oklarından birini yayına yerleştirdi ve on İki balta sapının deliğinden de geçirdi.

O zaman acılar çekmiş olan Odysseus Telemakhos'a, "Bak, yemek verip evine aldığın yabancı eskiden olduğu kadar güçlü ve seni utandırmadı" dedi. "Şimdi talipleri doyurmanın zamanı, çünkü güneş batmak üzere." Bu sözler babası gibi mızrak ve kılıçla silahlanmış Telemakhos için işaretti.

Odysseus paçavralarını yırttı ve "Yarışma bitti, ama aklımda başka hedefler var" dedi, "Gümüş yayın efendisi Apollon, hedefi vurursam şan

kazandırsın!"

İlk oku, ağzına altın şarap kadehi kaldırmakta olan Antinoos'a nişanladı. Ok boğazını deldi. Taliplerin yüreğine korku düştü ve kaçışmaya başladılar. Büyük salonda duvarlara dizdikleri silahlarını arandılar, ama şimdi hepsi ambara saklanmıştı.

"Sizi köpekler!" diye bağırdı Odysseus, "Troya'dan hiç dönemeyeceğime emindiniz! Üç yıl, her gün burada oturdunuz, mallarımı tükettiniz, karıma talip oldunuz; tanrılardan da, ölümlülerden de korkmadan! Şimdi Kara Ölüm gelecek üstünüze, hiçbiriniz kaçamayacaksınız!"

Odysseus bütün oklarını tüketince, Telemakhos, domuz çobanı ve sadık bir hizmetçiyle birlikte, tunç silahlarıyla saldırıya devam etti. Ama keçi çobanı, taliplerin sadık destekçisi, onlara silah getirdi, çünkü Telemakhos ambarın kapısını açık unutmuştu.

Talipleri silahlar da koruyamadı, çünkü şimdi büyük salona Athena girmişti. Kırlangıç biçimine girip çatıya uçtu ve oradan savaşı gözetlemeye başladı. Ondan sonra, Odysseus ve adamlarının fırlattığı her mızrak hedefini buldu; taliplerin anıklan ise hep yanlara düştü. Sonunda bütün talipler Ölmüş, büyük salonda her yer kan olmuştu.

Ölümlü gözlere görünmeyen Hermes, istediğini uyuttuğu, istediğini uyandırdığı altın asasıyla geldi, ölülerin gölgelerini uyandırıp hepsini Hades'in karanlık krallığına götürdü. Tıpkı yarasaların, derin mağaralarda yaşarken İçlerinden birinin tutunduğu kayadan düşmesiyle çığrışmaları gibi; ölü taliplerin gölgeleri de, kılavuzları onları Okeanos'un ırmaklarından ve güneşin kapılarından geçirip ölmüşlerin gölgelerinin sonsuza kadar kaldığı ülkeye götürürken birbirlerine laf atıyorlardı.

Telemakhos yaşlı dadıyı salona getirdiğinde Odysseus cesetlerin arasında dikiliyordu. Bir aslan, çayırlarda yakaladığı öküzü parçalayınca her yeri kan olup nasıl korkutucu bir görüntü alırsa, Odysseus da kan ve pıhtıya bulanmıştı.

Kadın ağzını açamadan efendisi dedi ki: "Yüreğin sevinçle coşabilir dadı, ama ölülerin başında bayram yapmak doğru değil. Talipler kaba davranışlarının sonuçlarını göremeyecek kadar kördüler. Aralarına gelen kimseyi onurlandırmadılar ve tanrılar onları fena cezalandırdı."

Hizmetçiler büyük salonu temizlerken, yaşlı dadı Penelope'nin odasına gidip bağırdı: "Uyan evladım, o kadar özlediğin burada! Odysseus döndü ve bütün gösterişli talipleri öldürdü!"

Penelope yanıtladı: "Sevgili Dadı, aklın genellikle başındadır, ama tanrılar basit zekâlıları bilge yapıp bilgelerin aklını alabilirler. Senin aklını da almışlar. Bana böyle uyduruk sözleri niye söylüyorsun?"

"Odysseus, taliplerin büyük salonda sataştıkları yabancının ta kendisi!" diye açıkladı dadı. "Telemakhos'tan başka kimseye kendisini tanıtmamış ki, taliplere saldırılan şaşırtmaca olsun!"

Penelope yataktan fırladı, sevinçle dadıya sarıldı ve sordu: "Bu doğruysa, Odysseus o kadar az adamla, yüz kişiyi kesmeyi nasıl becerdi?"

"Bitene kadar ben de görmedim" dedi dadı, "ama bu hızlı ve eksiksiz bir öç oldu!"

"Hayır Dadı" dedi Penelope, "talipleri öldürenler tanrılar olmalı. Odysseus ise herhalde evden uzaklarda bir yerde."

"Yanılan sensin evladım" dedi dadı, "yabancının ayaklarını yıkarken, çok önce Odysseus'un bacağında açılan domuz yarasını gördüm. Sana söylemek İsteyince efendin ağzımı eliyle kapattı ve bana susmamı söyledi. Gel benimle, kendin gör!"

Penelope kocasıyla buluşmaya gittiğinde uzak mı durmalı, soru mu sormalı, kucaklamalı mı bilemedi. Odaya girince oturdu ve sessizce onu seyretti. Odysseus da oturmuş, karısı konuşabilecek mi diye bekliyordu.

Sonunda Telemakhos'un sabrı bitti ve "Anne, yüreğin taş gibi sert ve acımasız! Niçin babamın yanında oturup onunla konuşmuyorsun! Yirmi yıl uzak kaldıktan ve bu kadar acı çektikten sonra hiçbir kadın kocasını böyle karşılamaz" dedi.

Bilge Penelope yanıtladı: "Oğlum, konuşamayacak kadar şaşırdım! Eğer gerçekten benim kocamsa, emin olmalıyım, çünkü ikimiz, yalnız bizim bildiğimiz şeyleri paylaşıyoruz" dedi.

O zaman acılar çekmiş Odysseus güldü ve oğluna "Telemakhos, annen emin olmak için beni sınasın! Bu arada, evdeki herkes bayram giysilerini giysin ve salonlarımızı süslesin. Bu kentteki insanları ve taliplerin ailelerini burada gerçekten ne olduğu konusunda yanıltacaktır" dedi.

Sonra yüce gönüllü Odysseus yıkandı ve yeni elbiseler giydi. Parlak gözlü Athena onu daha uzun, genç, güçlü ve yakışıklı yapmıştı. Yetenekli sanatçının, altını gümüşün üstüne koyup çok güzel eşyalar yaratması gibi, Athena da Odysseus'a tanrı gibi çarpıcı bir görüntü kazandırmıştı.

Odysseus karısının yanına gelince dedi ki: "Garip kadın! Başka hiçbir eş yirmi yıl yokluktan ve bu kadar acılar çektikten sonra kocasından böyle ayrı duramaz. Herhalde senin yüreğini yumuşatacak hiçbir şey yok. Dadı, bana yatak hazırla, çünkü karımın yüreği demirden!"

Penelope ekledi: "Gel Dadı, yatağı gelin odasından kaldır ve çarşaf, yorgan, battaniye koy."

Bu talimata Odysseus öfkeyle karşılık verdi: "Penelope" diye bağırdı, "sabrımı ve anlayışımı yitiriyorum. Benim yatağımı kını kaldırdı? Ancak bir tanrı bunu yapabilir. Hiçbir ölümlü, ne kadar genç ve güçlü olursa olsun onu kaldıramaz. Düğün yatağımızı bir zeytin ağacının çevresine inşa ettim, bütün dallanın kesip yonttum ve onu yatağın ayaklarından biri haline getirdim. Bunu sen de benim kadar biliyorsun. Biri yatağın ayağını gövdeden kesip yatağımızı mı taşıdı?"

Penelope'nin yüreği *o* zaman yumuşadı, çünkü onun kocası olduğunu anlamıştı. Gözyaşlarıyla ona sarıldı ve "affet beni
Odysseus, seni ilk gördüğümde hoş geldin diyemedim" dedi. "Hep birinin gelip beni senmişsin diye kandıracağından korktum. Ama sırrımız hakkındaki bilgin benim Odysseus'um olduğunu kanıtladı."

Koca karıntı gemileri Poseidon'un gönderdiği korkunç dalgalar ve güçlü rüzgârlarla batırılan kazazedelere karanın görünmesi nasıl hoş görünürse, sonunda yürekleri acı ve sevinçle dolu nasıl karaya çıkarlarsa, Odysseus'un Penelope tarafından karşılanması da öyle oldu. Bir kez onu sarınca, ondan bir daha ayrılamadı ve Odysseus sonunda sevgili, sadık karısını kollarına alıp ağladı.

Gül parmaklı şafak, tanrıların ve ölümlülerin üstüne doğdu, taliplerin kaderi hakkındaki dedikodu kente yayıldı. Her aile ölüsünü aldı ve uzak ülkelerden cesetler memleketlerine yollandı. Sonra ithaka erkekleri, Odysseus'tan öç alıp almama konusunu görüşmek üzere toplandılar.

Antinoos'un babası Odysseus'u, taliplerin ölümü kadar, at yetiştiricisi Troyalılardan ayrıldıktan sonra on iki koca karınlı gemisiyle birlikte bütün yoldaşlarını yitirdiği için de suçladı. Odysseus'un iki hizmetçisi tanrıların büyük salondaki savaşta nasıl onun yanında yer aldığını anlattılar. Sonunda bir kâhin, İthakalı erkeklere, taliplilerin davranışlarının engellenmesinin suların sorumluluğunda olduğunu, ama çocuklarına ve hemşehrilerine karşı çok korkak davrandıklarını söyledi.

Konuşmacıların yarısı öç alınmasına karşı çıkıp evlerine dündüler: Ama Öteki yarısı saldırıya karar verdiler. Tanrılar kumlunun efendisi Zeus, parlak gözlü kızına İthaka'ya barış getirmesini emretti. Odysseus ve küçük grubu kentin silahlılarının karşısına çıktıklarında, Athena bir aile dostu kılığında göründü Odysseus'a.

Odysseus ve Telemakhos silahlı adamlara mızraklarıyla -.aldırdılar ve hepsini öldüreceklerdi, ama Athena ölümsüz sesiyle seslenip hepsini korkuttu: "İthakalılar!" diye bağırdı, "Daha fazla kan dökmeyin. Canınız beden in izdeyken hemen evlerinize dönün ve bundan sonra birbirinizle barış içinde yaşayın!"

Acılar çekmiş Odysseus, onun sözlerini duymazlıktan geldi ve avının üstüne süzülen bir kartal gibi, korkmuş adamların peşine düştü. O zaman

parlak yıldırımın ve kara bulutların efendisi Zeus, parlak yıldırımını parlak, gözlü kızının ayaklan dibine fırlattı.

"Odysseus" diye öğüt verdi Athena, "Silahlarını bırak! Geçmişte olanları unut ve halkını sev. O zaman yaşamının geri kalanında kral olacaksın ve barış içinde iyi bir yaşam süreceksin. Eğer itaat etmezsen, güçlü Zeus'un öfkesini kabartırsın!"

Odysseus bu sözleri duyunca yüreği neşeyle doldu. Böylece, sadık bir dost olarak Odysseus ve halkına barış getirdi.

Odysseia'ya Sondeyiş: Sunuş

Odysseia'nın özel konusu nedeniyle Homeros, Troya Savaşı’nın kötü sonucuyla ilgili pek çok söylenceye eserinde yer vermemiştir. Yine de, Odysseia'nın IV. kitabında Menelaos ve Agamemnon'un dönüşünü anlatır.

Troezenli Hegias veya Agias adlı bir yazarın (MÖ 7. veya 6. yüzyıl), Odysseus dışında bütün büyük Yunan kahramanların sonlarının anlatıldığı *Nostoi (Vatana Dönüşler)* adlı bir destanı bulunmaktadır. Apollodorus da (MÖ 2. yüzyıl), *Epitome'de* Hegias’ın malzemesini kullanır. Aeskhylos (MÖ 6-5. yüzyıllar), *Oresteia* adlı üçlemesinde, Agamemnon'un dönüşü ve öldürülmesi üzerinde durur. Gerek Sophokles (MÖ 5. Yüzyıl) gerekse Euripides, her ikisi de *Elektra* adını taşıyan oyunlarında aynı konuyla ilgilenirler. Euripides, *Andromakhe'de* Neoptolemus'un dönüşünü anlatır.

Kireneli Eugamon (MÖ 6. yüzyılın ortalan), *Telegony* adlı destanında, *Odysseia'nın* bittiği yerden başlamak üzere Odysseus'un yaşam öyküsünü sürdürür.

Sondeyiş

Öteki Yunan Kahramanlarının Dönüşü

Troya Savaşı’nın sona ermesi üzerine Nestor ve Menelaos, kendi ülkelerine dönmek üzere hemen yola çıktılar. Nestor, Pilos'a sağ salim ulaştı; ailesini ve halkını sadakat içinde kendisini bek-
lor buldu. Buna karşılık Menelaos'un, dönüş yolculuğuna başlayabilmesi için, önemli bir bölümünü Mısır'da geçirdiği yedi yıldan fazla bir süre beklemesi gerekti. Bunu başardıktan sonra da, ölünceye kadar hükümranlığını sürdürdü. Tanrılar ona ölümsüzlük bağışladılar, çünkü o ölümsüz Helena'nın kocasıydı; karı koca, Kutsal Adalar diye de anılan Elysian Tarlalarına taşındılar

Agamemnon, bir süre sonra Troya'dan ayrıldı. Sağ salim Mikenya'ya ulaştı, ancak döner dönmez ya kansı Klytaimestra tarafından ya Agamemnon'dan nefret etmesi için iyi bir bahanesi olan sevgilisi Aigisthos tarafından ya da her ikisinin ortaklığıyla öldürüldü.

Odysseus'un Son Maceraları

Odysseus, krallığını, üzerinde hak iddia edenlerden geri aldıktan sonra İthaka'da çok kalmadı. İşlerini yola koyar koymaz, Kraliçe Kallidike'yi eş olarak aldığı Thesprotis'e gitti. Başarısız bir savaşta Thesprotislilere önderlik etti. Dokuz yıl sonra Kallidike ölünce, oğulları Thesprotis'in kralı oldu, Odysseus da yeniden İthaka'ya döndü.

Bu sırada, Odysseus'un Kirke'den olan oğlu Telegonus da babasını aramaktaydı. Neresi olduğuna dikkat etmeden karaya çıktı ve İthaka'ya saldırdı. Odysseus, krallığını savununca, Telegonus bilmeden mızrağıyla babasını öldürdü.

Yaptığı trajik hatayı öğrenen Telegonus, Penelope ve Telemakhos' u, annesi tanrıça Kirke'nin, Odysseus'u da defnettikleri ve tanrıçanın onlara Ölümsüzlük verdiği adasına götürdü. Sonra bir çifte düğünle Kirke Telemakhos'la, Telegonus Penelope'yle evlendi.

Odysseus'un ölümüyle Kahramanlık çağı da sona erdi.

Roma Romulus ve Remus: Sunuş

Roma İmparatoru Augustus Caesar zamanında ataların çok büyük önemi vardır. Aynı şekilde Roma'nın büyük bir kent sayılabilmesi için de uğurlu bir kuruluş öyküsünün olması gerekmiş, dolayısıyla birçok yetenekli yazar Roma'nın kuruluş öyküsünü belgelendirme işini üstlenmiştir.

Romalı tarihçi Livius yaşamını (MÖ 59-MS 17), Troya'dan (saygın bir yer) sürgün edilen Aeneas'ın İtalya'ya yolculuğunu sonra da Romulus ile Remus'un Roma'yı kuruşunu anlattığı *Koma Tarihi'ni* yazmaya adamıştır. Romalı ozan Vergilius da *Aeneid'de* Roma'nın kuruluşundan söz etmiş, bunu Troyalı kahraman Aeneas'ın kutsal görevi olarak göstermiştir. Vergilius *Aeneid'de* Romulus ile Remus'un üzerinde pek durmaz. Augustus Caesar'dan yaklaşık bir kuşak sonra Yunanistan'da yaşayan Plutarkhos, *Soylu Yunanlar ile Romallıarın Benzer Yaşamları'ada.*, Romulus'un yaşamöyküsüne yer verir. Aeneas'tan ise söz etmez.

Romulus ile Remus söylencesi tansıksı (mucizevi) öğeler içermesüıden ötürü çekici gelmektedir. Birçok ünlü Yunan kahramanı (bir ikisinin adını vermek gerekirse Perseus, Oidipus ve Paris) gibi, Remus ve Romulus da açlıktan, vahşi hayvanların saldırısından veya kötü hava koşullarından ölmek üzere doğaya terk edilmişlerdir. Bu tür olaylarda daima olduğu gibi, bu kahramanlar kurtarılır ve belleklerden çıkmayacak önemli işler başarırlar. Romulus ve Remus, ayrıca kurt ve kuş tarafından beslenmişledir. Son olarak Romulus bir bulut içinde ortadan kaybolur ve bir çağrıyla birlikte ölümsüz bir varlık olarak halkı için geri gelir. Birçok kültürde mucizeler, büyük önderlere eşlik eder ve onların büyüklüklerinin tanığı olur.

Romulus ve Remus

Aeneas, Ascanius ve Aeneas'ın torunu Silvius öldükten sonra Alba Longa Krallığı, Numitor ve Amulius kardeşler zamanına kadar babadan oğula

geçti. Kardeşler miraslarını bölüşmeye karar verdiler ve paylarını kurayla seçtiler. Biri Alba Longa kralı olurken öteki Troya'nın onlara kalan altın, gümüş ve mücevherle dolu hazinesine sahip olacaktı. Krallığı Numitor kazandı, fakat tahtı Amulius ele geçirdi ve kardeşini Alba Longa'dan sürdü.

Amulius daha sonra Numitor'un oğullarını öldürdü ve kızını, evlenip tahta mirasçı çıkacak çocuk sahibi olamasın diye Vesta rahibesi yaptı. Ama kız gene de hamile kaldı ve ikiz oğulları Romulus'la Remus'u doğurdu. Çocukların babasının Mars olduğu iddiası, ne kendisini ne de çocukları kurtardı. Kral Amulius, yeğenini hapsetti ve bebeklerinin Tiber lrmağı'nda boğulmalarını emretti.

O sırada Tiber, yağmur sularından taşmıştı. Bebekleri boğması emredilen hizmetkârlar onları Tiber'in gerçek yatağı yerine taşkın sularına bırakmanın yeterli olacağını düşündüler. İkizleri bir sepet içinde taşkın sularının kenarına bıraktılar.

Sel suları çekilince, ikizleri taşıyan sepet kuru toprağa oturdu. Tepelerden su içmeye gelen bir kurt onları buldu. Kendi sütüyle emzirerek bebeklere annelik etti. Bir kuş da ağızlarına küçük kırıntılar vererek beslenmelerine yardım etti.

Kralın çobanı tesadüfen bebeklerin bulunduğu yere geldi ve diliyle bebekleri yalayan sevgi dolu kurdu gördü. İkizleri kulübesine getirdi ve karı-koca onları gençlik çağlarına kadar büyüttüler. Bebekler iyi, güçlü ve cesur gençler oldular. Zamanlarının çoğunu çiftçilik ve avcılıkla geçirdiler. Ayrıca soygunculara saldırarak ve bu akınlarında elde ettiklerini çoban arkadaşlarıyla paylaşarak çevreye ün saldılar.

Haydutlar Romulus ve Remus'u tuzağa düşürmek için yerel bir bayram gününü seçtiler. Romulus kendisini çok iyi savundu, fakat haydutlar Remus'u ele geçirdiler ve amcası Kral Amulius'a götürdüler. Remus ve kardeşi, Numitor'un sürüsünü çalmakla suçlandı. Amulius bu suçlamayı duyunca Remus'u, cezasını vermesi için Numitor'a yolladı.

Kralın çobanı, bulduğu çocukların soylu kandan geldiklerinden her zaman kuşkulanmışlı. Bu bebekleri bulduğu sırada, kralın da hanedandan iki bebeği doğaya terk ettiğini duymuştu. Bu kuşkusunu Romulus'a söyledi.

Haydutlar Remus'u Numitor'un önüne çıkarıp onun ikizlerden biri olduğunu söylediklerinde, Numitor da gerçeği tahmin etti. Remus'un yaşı ve soylu tavırları, Numitor'un torunu olabileceğini gösteriyordu. Dolayısıyla kral, Remus'a kim olduğunu ve ailesini sordu. Remus, kardeşinin ve kendisinin, kralın çobanının çocukları olduğunu bildiğini söyledi. Fakat bebekliklerine ilişkin olarak sularda boğulma tehlikesi ve kurt ile kuş tarafından kurtarılma masalları dinlediğini de ekledi.

Numitor'un da yardımıyla, Romulus ve Remus bir grup çoban topladılar, sessizce kralın evinde buluştular ve anı bir saldırıyla Amulius'u öldürdüler. Sonra Numitor halka. Kral Aniulius'un tahtı nasıl ele geçirdiğini ve kendi yerini alabilecek herkesi nasıl yok etmek istediğini anlattı. Amulius halk tarafından da sevilmeyen bir kraldı ve Alba halkı onun ölümüne üzülmedi. Hep birlikte Numitor'u kral ilan ettiler.

Komulus ve Remus *bundan* sonra, boğulmaya terk edildikleri yerde bir kent kurmaya karar verdi. Ama aynı yaşta olduklarından kente kimin hükmedeceğinde anlaşamadılar. Yanıtı bulmak için kırların tanrılarına başvurmayı kararlaştırdılar. Kutsal yanıtı almak için Romulus ve izleyicileri Palantinus tepesine, Remus ve izleyicileri de Aventinus tepesine çıktı.

Remus ilk İşareti gördü: Altı akbaba... Romulus on iki tane gördü. Remus ilk işaret bana verildi diye krallık iddiasında bulundu. Romulus da kendi işareti kardeşininkinin iki katı olduğu için krallık iddia etti. Öfkeli sözler ölümcül yumruklara dönüştü ve Romulus Remus'u öldürdü. Romulus yeni kentin kralı oldu ve kendi adından dolayı oraya Roma adını verdi.

Romulus kentini yoksul insanlara, kölelere ve yeni bir yaşam arayan sürgünlere açarak Roma'nın nüfusunu artırdı. Fakat çok az kadın vardı. Komşu topluluklar, kadınlarının Romalılarla evlenmesine izin

vermiyorlardı, çünkü onların güçlenmesini istemiyorlardı. Ayrıca kendilerini Roma halkından üstün görüyorlardı.

Romulus, tanrı Neptün'e adanmış kutsal bir günde büyük bir şenlik düzenlenmesine karar verdi. Komşu topluluklardan yüzlerce kişi yeni kenti görmek için bu fırsatı kaçırmak istemedi. Romalı erkekler önceden belirlenen bir işaretle ziyaretçi genç kadınları, güçlü Şahinlerin kızları da dahil aniden yakaladılar. Bütün bu kızların aileleri çok öfkelendiler, fakat kızlarım almadan kentten çıkmaya mecbur edildiler.

Romulus, Romalı erkeklerin çok iyi koca olacakları ve Roma'da birçok ayrıcalıklara sahip olacakları konusunda genç kızlara güvence verdi. Erkekler bu söze bağlı kaldılar ve kadınlar yeni ailelerini ve evlerini benimsediler.

Fakat Romalılar bu kadınların akrabalarının öç alma isteklerini durduramadılar. Birkaç yıl boyunca Romulus ve ordusu komşu toplulukların saldırılarına karşı Roma'yı savunmak zorunda kaldı. Sonunda kendileri ve Romalı aileler için barış sağlayabilmek İsteyen Sabin kadınları, akrabalarına karşı tavır aldılar ve onları Romalı kocalarıyla barış yapmaya zorladılar.

Romulus, askeri yetenek ve gücüyle kentini kırk yıl barış içinde yönetti. İyi yasalar yaptı; halk, ordu ve senatörler onu sevdiler.

Bir gün Romulus, senatörleri arasında birliklerini denetlerken güçlü bir fırtına çıktı. Karanlık bulutlar güneşi kapattı, gündüzü geceye çevirdi. Gök gürültüleri ve yıldırımlar insanları barınak aramaya sevk etti. Kalın bir bulut indi ve Romulus'u sardı, kimse onu göremez oldu. Fırtına dinip bulut gözden yittiğinde Romulus da kaybolmuştu.

Kimse ona ne olduğunu görememişti. Senatörlerin çoğu, askerler ve yurttaşlar, Romulus'un tanrı olduğuna karar verdiler. Ne de olsa Mars'ın oğluydu. Ama bazıları da, ordusunu senatonun üstünde tuttuğu için onu bir grup senatörün gizlice öldürdüğünü düşünmüşlerdi.

Zekâsıyla tanınan Julius Proculus, kent halkını yatıştırmak için Roma Meclisi'nde şu konuşmayı yaptı: "Bu sabah kentimizin babası Romulus'un gölgesi üstüme düştü" dedi. "Bana kendisinin Roma'nın koruyucu tanrısı olduğunu ve tanrıların Ro-ma'ya dünyanın en büyük kenti olma kaderini yazdıklarını söylememi emretti. Size asker olmanızı öğütlüyor ve böylece Roma'nın hiçbir güç tarafından fethedilemeyeceğini söylüyor."

Romalılar, Romulus'un ölümsüzlüğe kavuştuğuna ve kentlerinin görkemli bir geleceğe sahip olduğuna inanınca huzur buldular ve dikkatlerini sonraki krallarının düşüncelerine verdiler.

Aeneid: Sunuş Tarihsel Arka plan

Aeneid'in odak noktası Roma kentinin kuruluşu ve geleceğidir; dolayısıyla Roma tarihini özetlemek epiği daha anlaşılır kılabilir.

Yaklaşık MÖ 2600-1000 tarihlerinde kuzeyden gelip Yunanistan'ı işgal eden insanlar, İtalya'yı da istila etmişlerdir. İlk gelen kabileler bölgeye bakır ve tuncu da sokmuş, çok daha sonra ikinci bir dalga, demir alet ve silahları getirmiştir. Zamanla bu iki grup karışır ve bütün İtalyan yarımadasına yerleşir.

Latinler olarak bilinen kabileler, Tiber Irmağı'nın aşağı vadilerine, Latium diye adlandırılan ovaya yerleşirler. Arkeologlar, efsaneye göre Romulus'un Roma'yı kurduğu MÖ 753 yılında, yedi tepede birçok küçük Latin yerleşimi bulunduğunu belirtmektedirler (Aeneid kronolojisine göre ise Roma MÖ 1176 yılında, Troya Savaşı'ndan sekiz yıl sonra kurulmuştur).

Arkeologlara göre küçük Latin köyleri MÖ 800 ile 700 yılları ardında birleşmiştir. MÖ 700 yılına gelindiğinde, Latinlerin
tepelerin dibinde, sığır alışverişi dahil ticari amaçları için ortak bir Forum alanı kurdukları bilinmektedir. MÖ 625 yılında, Forum çevresinde birçok küçük kulübe kurulmuştur. Latinler Tiber Irmağı'nın taşkınları nedeniyle ova topraklarının çoğunu kullanamamaktadırlar. Daha ileri teknolojiye sahip Etrüskler gelene kadar, ova topraklarının çoğu bataklık sıtma alanı olarak kalmış ve fazla yerleşime açık olmamıştır.

MÖ 900-800 yıllarında Etrüskler, Küçük Asya'daki yurtlarından çıkarak İtalya'yı istila etmişler, kendileriyle birlikte kent devleti anlayışını da getirmişlerdir. MÖ 607'de Latin köylerini işgal ettiklerinde Tiber Irmağı'na ağlan kanallar inşa etmişler ve ova topraklarını kurutarak yedi tepenin dibindeki yerleri kent kurulabilir duruma getirmişlerdir. Yaklaşık MÖ 575'te Etrüskler, mevcut kulübeleri kaldırıp Rumlua adını verdikleri yeni büyük kentin ticari ve siyasal merkezi olarak geniş bir Forum *(Forum*

Romanum) kurarlar. Romulus (Roma'nın efsanevi ilk yöneticisi) ve Roma (Latin) sözcüğü de Etrüskçe "Rumlua"dan gelmektedir.

Bu sırada, MÖ 800 yıllarında Fenikeliler, Numidya'da, Sicilya' nın güneybatısında, Afrika kıyılarında kent devleti Kartaca'yı kurmuşlardı. MÖ 750'ye gelindiğinde Yunanlar da, Sicilya Adası'nda ve İtalya Yarımadası'nda koloniler kurmaya başlamıştır.

Etrüksler, ilişkiye girdikleri kültürlerden yararlanmasını bilen, girişimci bir halktır. Yunan kolonilerinden teknoloji yanında birçok dinsel ve sanatsal düşünce almışlardır; Yunan tanrıları ve Fenike alfabesi de bunların içindedir. MÖ 545Terde Kartaca, güçlü ve zenginken ve Akdeniz'in bah bölümüne egemenken, bu devletle siyasal bağlaşma da kurarlar.

MÖ 509 ile 133 yılları arasında Roma, büyük bir güç durumuna gelmiştir. 270 yılına gelindiğinde, Etrüskler ve Yunan kolonileri de dahil İtalyan Yarımadası'nı işgal etmişlerdir. Sonra Kartaca, Yunanistan ve Asya'nın bir bölümü işgal edilir. Kartaca'yla yapılan üç savaş (Pön Savaşları), dökülen kanın çokluğuyla ve iki generalin kullandığı görülmemiş stratejilerle ün salar. Kartacalı general Anibal kırk bin piyade, dokuz bin atlı ve Afrika fillerinden oluşan ordusunu İspanya'dan getirip Alp Dağları'nı aşarak İtalya'ya sokar. Romalılar, bir general bulup (Scipio) onu yenene kadar, yaklaşık yirmi yıl uğraşmak zorunda kalırlar.

Romalılar kendi yurtlarında, ilk monarşiye göre daha demokratik bir sistem geliştirmişlerdi; halka birçok haklar sağlanmış ve bunlar yasalar halinde on iki tablete yazılarak Forum'da sergilenmiştir. Romalılar fethettikleri ülkelere karşı davranışla-rın-da da komşularından çok daha demokratiktiler. Yunanların ve zamanın birçok halkının tersine Romalılar, düşmanlarının çoğunu öldürmemişler veya köle etmemişlerdir. Yenilen ülkeler Roma'ya vergi ödemek ve bütün eyaletleri savunmak için birlikler göndermek zorundadırlar, ama kendi yönetimlerinde birçok yönden

bağımsızdırlar. Buna karşılık Romalılar da bütün eyaletlere kendi yollarını ve İleri teknolojilerini, yasal sistemleriyle dil ve kültürlerini getirmişlerdir.

Fetih savaşları, Roma'nın anayurduna birçok toplumsal ve ekonomik sorun getirir. MÖ 133 ve 30 yıllan arasında iç savaşlar çıkar. MÖ 59 yılında Julius Caesar dokuz yıllık süre için Konsül seçilir. Sonra görev süresini yaşam boyu uzatmıştır. En önemli başarısı Galya'nın (Fransa) fethidir, çünkü bu fetih Roma kültürünü Kuzey Avrupa'ya sokmuştur. MÖ 44 yılında, Roma Cumhuriyetini diktatörlüğe dönüştürdüğüne inanan kişilerce öldürülür.

Caesar'ı, Marcus Antonius ve Octavianus izler. Bunlar başlangıçta imparatorluğu birlikte yönetmiştir. Antonius, Mısır kraliçesi Kleopatra'ya âşık olup Roma eyaletlerini armağan olarak kendisine verince, Octavianus onunla savaşır. Octavianus' un güçleri MÖ 31'de ünlü Actium Savaşı'ın kazanır ve ertesi yıl Mısır'daki İskenderiye'yi fethederler. Antonius'a karşı kazanılan zaferle, yüz yıl süren iç savaşlar sona ermiştir.

Augustus ekonomik, toplumsal ve ahlaki yönlerden iç karartıcı bir miras devralmıştır. Roma aristokratları yurtseverlikten uzak, bencil ve tembel olmaya alışmıştır. Ayrıca Roma, toplumun başka katmanlarından gelen, yerinden yurdundan olmuş köylüler, tatminsiz gaziler, yabana ülkelerden gelen köleler gibi beleş ekmeğe, eğlenceye ve az çalışmaya alışmış işsiz insanların çekim merkezi olmuştur. Bu ekonomik karışıklıklar üzerine Augustus, profesyonel bir memur kadrosu (yeteneği
olan kişilerin katılabileceği eğitimli işçiler çekirdeği) ve ülke sınırlarında bekleyerek sınırları koruyacak olan kalıcı, profesyonel bir ordu kurar.

Roma Senatosu Octavianus'a "Augustus" (saygın) adını verir, çünkü yönetim biçimi bu sanı hak etmektedir. Augustus Roma'nın altın çağını yaşatmıştır. Onun önderliği altında bütün Roma toprakları tek ülke olarak yönetilmiş ve Roma dünyasında iki yüz yıl sürecek bir barış ve huzur döneminin *(Pax Romana)* koşulları yaratılmıştır.

Augustus Roma'yı ve imparatorluğu yönetmek İçin senatoyla birlikte çalışmış, senatoya yasa yapma yetkisini vermiş ve senato üyelerine danışmış, fakat Roma ordusunu tek başına yönetmiş ve böylece kimse onu alaşağı edememiştir.

Augustus zamanında Romalılar, bütün imparatorluğa ve sayısız kente yayılan geniş bir yol ağı kurmuşlardır. Roma hukuku içinde yerinden yönetim, uzun bir huzur ve zenginlik dönemi getirmiştir. Bu istikrarlı dönem, birçok Roma eyaletindeki çeşitli ırk ve kültürlerin serbestçe kaynaşmasına yardımcı olur. Romalılar çeşitli kültürlerden değer verdikleri öğeleri benimsemişler, sentezini yapmışlar ve Latin dilinde ifadesini bulan bu geliştirilmiş bilgi birikimi, kamu binaları, su yolları, karayolları ve köprülerle bütün imparatorluğa yayılmıştır.

Augustus, baba egemenliğindeki güçlü Roma ailesi, atalara ve hukuka saygı, güçlü adalet duygusu, nefsine hâkim olma, dindarlık, aile ve ülkeye sadakat gibi değerleri de yaygınlaştırmaya çalışmıştır.

Romalılar, kültürel miraslarını Yunanlardan alırlar. Romalı adlar vererek Yunan *pantheon* undaki tanrıların çoğunu, Yunan söylencelerini, mimarisini, heykelciliğini ve edebiyatını da benimsemişlerdir. Yunan öğretmenler Romalılara Yunanca öğretmiş ve bir Yunan köle, Homeros'u MÖ 250-200 yılları arasında Latinceye çevirmiştir. Şair Ovidius (MÖ 43-MS 17) Yunan söylencelerini öyle başarılı biçimde dile getirmiştir ki, bugünkü versiyonların çoğunun temeli onun öyküleridir.

Yüzyıllarca en büyük Roma şairi kabul edilmiş olan Vergilius (MÖ 70-19), Roma'yı övdüğü büyük destanı *Aeneid* İçin *İlyada* ve *Odysseia'yi* temel almıştır. Gerçekten de *Aeneid'duki* her olayın (Troya Savaşı dahil *Aeneas'ın* başından geçen bütün tehlikeli maceralar, Aeneas'ın Dido ile arkadaşlığı ve Latin savaşçı Turnus'un Öldürülmesi gibi) *İlyada* veya Odysseia'da bir koşutu vardır.

Vergilius ve Aeneid

Vergilius (Publius Vergilius Maro), Mantualı bir çiftçinin oğluydu, fakat o dönemdeki birçok genç gibi büyük kentlerde, Milano ve Roma'da öğrenim gördü. Augustus, Vergilius'un büyük edebi yeteneğini keşfetti ve onun koruyucusu oldu.

Augustus, büyük amcası Julius Caesar tarafından evlat edinilmişti ve onun tarafından soyu, Troyalı kahraman Aeneas'a ve böylece Aeneas'ın kutsal annesi Venüs'e kadar uzanmaktaydı. Latin geleneğine göre, Roma'nın efsanevi kurucusu Romulus'tu. Fakat Romalılar Öteki Latin halklarını yendikten sonra Aeneas'ı başkentlerinin kurucusu olarak kabul etmeye karar vermişlerdi.

Aeneas'ı Roma'nın kahraman kurucusu olarak benimseyen Etrüsk kültürüydü. Aeneas aynı zamanda Yunan tarih ve edebiyat geleneğinin de bir parçasıydı. Romalılar, Yunanların geleneksel olarak öteki Latin halklarından daha uygar olduklarını düşünüyorlardı ve barbar atalara sahip olmak istemiyorlardı. Dolayısıyla bulabildikleri her yolla Yunanlarla kendileri arasında yakın siyasal ve kültürel bağlar yaratmaya çalışmışlardı.

Augustus ve Vergilius zamanında Roma'nın havası İyimser ve yurtseverdi. İnsanlar kişisel olarak yeni bir çağın, dünya tarihinde daha önce görülmemiş bir barış ve zenginlik çağının şafağında olduklarını hissediyorlardı. Roma'nın görece çok kısa bir sürede ve başlangıçtaki sıradan koşullara karşın dünyanın en önemli gücü olarak ortaya çıkması, onları uluslarının ilahi kaderlerine inandırıyordu. Vergilius için, epik şiirine konu olarak Aeneas'ın Roma'yı kuruluş söylencesini seçmesi, *İlyada* ve *Odysseia'yı* temel alarak Augustus'u ve Roma tarihi içinde onun zamanını övmesi doğaldı.

Homeros'un tersine Vergilius, yapıtını okuryazarlar için düzenledi. Dinleyiciler değil okuyucular için yazıyor olması, bazı sınırlamaları kaldırmasına olanak verdiği gibi yeni ölçütler
kullanmasını da sağladı. Vergilius, gelişmiş sözlü geleneğin belirlediği konulara ve konunun işlenme biçimindeki sınırlarına da bağlı değildi. Onun

okuyucuları için, yineleme bir olumsuzluktu. Düğüm ve tanımlarına çok daha fazla aynntı ekleyebiliyordu ve sözcük seçimine ve her satırın yapısına çok daha fazla özen gösterebiliyordu.

Vergilius *Aeneid'e* MÖ 29'da, Actium Savaşı'ndan iki yıl sonra başladı ve üstünde çalışmaya, yaşamının sonraki (ve son) on yılı boyunca devam etti. önce bütün öyküyü nesir olarak yazdı. Sonra bunu yoğun epik şiir yapısına geçirme sürecine girişti. Her satırın yapısı ve elde etmek istediği etkiyi en iyi verecek sözcükler üstünde yoğunlaşarak her gün birkaç satır yazdı.

Vergilius, MS 19'da Yunanistan ve Asya'ya gitti. Burada üç yıl kalarak bütün şiirini elden geçirmeyi tasarlıyordu. Atina'da Augustus'a rastladı; Augustus şairi, birlikte İtalya'ya dönmeye ikna etti. Ama Vergilius Megara'da hummaya tutuldu ve hastalığı gün geçtikçe kötüleşti, elli bir yaşında öldü. Vergilius ölürken *Aeneid'in* yakılmasını istedi, fakat Augustus Vergilius'un isteğine karşın yapıtın yayımlanmasını emretti.

Çekiciliği ve Değeri

Aeneid, öyküsünün yapısı ve biçemiyle yüzyıllardır beğenilmektedir. Birçok tarihsel dönemde, dünyanın İncil'den sonraki en önemli edebi yapıtı olarak kabul edilmiştir. Öğrenciler üzerinde çalışmış, yetişkinler sevmiş, şairler biçemini taklit etmişlerdir. Büyük İtalyan şair Dante Alighieri (1265-1321), eseri ülküselleş-tirmiş ve kendi büyük epiği *İlahi Komedya'da* ölümsüzleştirmiştir. Vergilius'un biçeminden Anglosakson şairler bile etkilenmişlerdir. Ortaçağın ilk dönemlerinde Hıristiyanlar, antik çağın şairlerini, pagan oldukları için yok saydıkları halde, *Aeneid'i* okumayı sürdürmüşlerdir. Aeneas'ın erdemlerine, yaşamının yüce amacına ve dış dünyadaki iyilik ve kötülük güçleri arasındaki çatışmaya, Hıristiyanlıkta da aynı düşünceler bulunduğu için, özellikle yakınlık duymuşlardır.

Aencid'de belirleyici olay Aeneas'ın Roma'yı kurmak üzere Dido'yu terk etmesiyle başlar. Sevdiği kadını terk eder ve kaderini yaşamak üzere kişisel arzularını feda eder. Hareketi kişisel trajediye yol açar, çünkü Dido intihar eder. Aeneas'ın, onun yasını tutmasına karşın, tarihsel misyonunu yerine getirme iradesi hiç zayıflamaz.

Aeneid'de, Aeneas'ın ilahi kararla önceden belirlenmiş kaderinin oynadığı merkezi rol, *İlyada* ve *Odysseia'da* yoktur. Bu yapıtlarda egemen olan insan dürtüleridir, örnek olarak *Odysseus* da, Aeneas'ın Dido'yu terk ettiği gibi Kalypso'yu terk eder, fakat bunu belirlenmiş ilahi yolculuğu nedeniyle değil, sadece eve gitmek İstediği için yapar.

Aeneid'in en fazla sevilen bölümlerinden biri, Vergilius'un, Troya'nın düşüşünü canlı ve seçkin bir dille dramatize ettiği bölümdür. *Aeneid'in* 20. yüzyılda daha az popüler olmasının bazı nedenleri vardır. Öncelikle, çok daha az kişi Latince okuyabilmektedir ve okuyucular çevirinin niteliğine göre karar vermek durumundadırlar. En iyi çeviride bile Vergilius'un biçeminin özellikleri yok olacaktır. Ayrıca, birçok kişi Vergilius'un Roma mirasına duyduğu ilgiyi pay (aşmamaktadır. Son olarak bugün birçok okuyucu iyilikle kötülük arasındaki kutuplaşmada duygudaş değildir ve Vergilius'un bazı karakterlerinin gerçekçi olmaktan çok simgesel olduklarını hissetmektedirler. Ama birçokları da, Homeros ve Shakespeare gibi, bazı yönleriyle Vergilius'un de her kuşağa seslendiğini kabul ederler.

Vergilius'un Kahramanları

Vergilius'un kahramanları kuramsal olarak, yaşamlarında yaptıkları seçimlerle tarih yaratma gücüne sahiptirler. Ama aynı zamanda tanrıların, onların da ötesinde bütün olayları yönlendirip denetleyen nihai ve gizemli güç olan Kader'in elinde tutsaktırlar. Bazı tanrıların kahramanın kaderini bilebilmesine ve belki de erteleyebilmesine karşın, içlerinde en güçlüleri bile onu değiştiremez. Kâhinler ve öte dünyaya göçmüş akrabalar da

kahramanın kaderini bilebilir ve onlar veya tanrılar bunun bir bölümünü ona açıklayabilirler. Fakat kahramanın kaderine ilişkin bilgisi daima, kendisine açıklayanların bilgisi içinde olan ve kendisine açıklamayı yeğledikleri bölümüyle sınırlıdır.

Vergilius kahramanı, yaşamı süresince kendisine yardımcı olan ve engel olan varlıklarla bir arada olmak zorundadır. Kahramanın, hem kendisine yardım etmelerini isteme hem de kaderini reddetme seçeneği olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekte kahramanın kişiliği ve kaderini ona açıklayanların ikna edici niteliği, onların yönlendirmelerine karşı çıkmasına pek yer bırakmayan bir yapı İçinde kaynaşmaktadır.

Aeneid'de Vergilius kahramanının kaderi, yaşadığı dünya veya geleceğin dünyası için iyilikler taşır. Dolayısıyla ona yardım eden varlıklar iyidir ve onu engelleyenler kötüdür. Vergilius'un kahramanı, kendisinin koruyucu tanrı veya tanrıçası da dahil, kendi yanında bulunan bir veya daha fazla ilahi varlığa güvenebilir. Bu tanrılar ona doğrudan doğruya ve düşlerinde görünür ve Öğütler verirler. Öte dünyaya göçmüş akrabalar da öğütlerde bulunur.

Vergilius kahramanı, Vergilius'un yaklaşımını temsil etmeyen başka kahramanlarla da baş etmek zorundadır. Vergilius'un karşı kahramanları, birer engel veya kötülüğün güçleri olarak hareket ederler. Vergilius kahramanının kendi koruyucu ilahı tarafından yönlendirilmesi gibi, onlar da kendi koruyucu tanrılarının öğütlerine uyarlar. Sonuçta, yukarıdan bakıldığında görünüm, her ilahın kendi rehinesini piyon gibi oynattığı çekişmeli bir satranç oyunu gibidir.

Tanrılar, satranç oyununa ara vererek birbirlerini yönlendirmeye çalışabilirler, çünkü kahramanlar gibi her Ölümsüz tanrı da, duygu ve tutum olarak Vergilius yanlısı veya değildir. Tanrılar ayrıca, belirli bir kahramana yardımcı olmak veya zorluk çıkarmak üzere, iyi veya kötü hava koşullan yaratıp doğal çevreyi etkileyebilirler.

Vergilius kahramanı ve onun ilahları düzenin, nefis disiplininin, akılcı düşünce ve yapıcı tavrın; onlara karşı çıkanlar ise, hem insan ve doğa dünyasında hem de tanrılar dünyasında düzensizliğin, tutkunun, akıl dışı düşüncenin ve şiddetin simgeleridir. *Aeneid*, duygu ve akıl, savaş ve insancıllık ile ilkellik ve uygarlık arasındaki etkileşimi irdeler. Kahramanın kaderi, düzensizlik ve kargaşadan düzen ve uygarlık yaratmakken ve zaferi önceden bilinirken, Vergilius, okuyucularım kahramanının fedakârlığını ve zaferinin değerini ölçmeye zorlar.
Başlıca Karakterler

Troyalılar

Aeneas: Tanrıça Venüs ve Ankhises'in oğlu. Roma halkının atası.
Ankhises: Venüs'ün kocası, Aeneas'ın babası. *Ascanius:* Aeneas'ın ve karısı Kreusa'nın (Priamos ve Hekabe'nin kızı) oğlu.
Akhates: Aeneas'ın yakın arkadaşı.
Priamos: Troya kralı, Hekabe'nin kocası, Hektor, Paris, Kas-sandra, Kreusa ve Helenus'un babası.
Hekabe: Troya kraliçesi, Priamos'un karısı, Hektor, Paris, Kasandra, Kreusa ve Helenus'un annesi.
Hektor: Priamos ve Hekabe'nin oğlu, Troya güçlerinin kumandanı, en büyük Troya savaşçısı.
Paris: Helena'yı (Sparta kralı Menelaos'un karısı) kaçıran, Priamos ve Hekabe'nin oğlu.
Helenus: Priamos ve Hekabe'nin oğlu, kâhin.
Laokoon: Troya'daki Neptün rahibi.

Yunanlar

Agamemnon: Menelaos'un ağabeyi, Miken kralı, Troya Sava-şı'ndaki bütün Yunan güçlerinin kumandanı.
Menelaos: Agamemnon'un kardeşi, Sparta kralı, Helena' nın kocası.
Helena: Menelaos'un karısı ve Paris tarafından kaçırılıp Troya'ya getirilene kadar Sparta kraliçesi.
Ulysses (Odysseus): Yunan güçlerinin strateji uzmanı. *Neoptolemus:* Akhilleus'in oğlu, büyük bir savaşçı.
Sinon: Troyalıları aldatan Yunan casusu.

Kartacalılar

lo: Kartaca'nın kurucusu ve kraliçesi.
ıa: Dido'nun kızkardeşi.

İtalyanlar

Latinus: Latinum kralı, Amata'nın kocası, Lavinia'nın babası.
Amata: Latium kraliçesi, Latinus'un kansı, Lavinia'nın annesi.
Lavinia: Latinus ve Amata'nın, Aeneas'ın karısı olacak olan kızı.
Turnus: Kurulların kralı, Lavinia'nın nişanlısı, büyük İtalyan savaşçı.
Evandrus: Pallenteum kralı, Latinlere karşı Aeneas'ın bağlaşığı.
Pallas: Evandrus'un oğlu, kahraman genç savaşçı.
Sibyl: İtalva'daki Apollon kehanet merkezinin rahibesi. Romalılar Yunan tanrılarını kabul edip onlara Latince adlar verdiler. Tanrıların listesi için 32-54. sayfalara Bkz.

Aeneid

1. Bölüm

(Troyalılara olan öfkesini, Aeneas ve bir grup Troyalı sürgünden çıkaran juno (Hera), onları İtalya yolculuğunda fırtınalı denizlerde yol almaya zorlar. Sonuçta Kuzey Afrika'da, Kartaca yakınlarında karaya çıkarlar ve kraliçe Dido'ya rastlarlar.)

Ben, silahların ve insanların şarkısını söylüyorum. Aeneas yıllarca dolaştıktan sonra İtalya'ya, Lavinium kıyılarına geldi. Kader onu, Yunanlar Priamos'un yüce kentini yağmaladığında yurdu Troya'yı terk etmeye zorladı. O zaman acımasız Juno, bütün Troyalılara karşı duyduğu dinmez nefretle onu, fırtınalı denizlere açılmaya ve İtalya'da savaşlara girip bir kent kurmaya zorladı; tanrılarını buraya, Latium'a taşıyacak, Latin soyunu, Alba Longa efendilerini ve yüksek duvarlı Roma'yı burada kuracaktı.

Tanrıça, Olympos'un kraliçesi, böyle iyi birini niçin böyle acılara boğdu ve tehlikelere attı, bana söyle. Troyalıların Yunanlara ve acımasız Akhilleus'a yenilmesi yetmiyor muydu? Ama Juno onları yedi yıl dolaştırdı, bütün denizlerde gezdirdi ve hep Latium'un uzaklarına attı. Ölümsüz tanrılardan biri niçin böyle öfke ve şiddet gösteriyor?

Juno bütün ülkelerden çok, eski Kartaca kentini seviyordu. Kent, Fenike'deki Sur'dan gelen kraliçe Dİdo ve diğerleri tarafından kurulmuş, zenginliği ve savaştaki becerisiyle ün kazan-mışü. Fakat juno, Troya soyundan gelen ve birçok ülkelere hükmeden saldırgan bir halkın, bir gün kraliçenin güzel kentini fethetmesinin kaderde yazılı olduğunu biliyordu. Dahası, Olympos kraliçesi, Paris'in kendi güzelliği hakkında verdiği kararı unutmamıştı ve Troyalıların Yunanlar eliyle uğradığı yenilgi bile onun nefretini tatmin etmiyordu.

Juno "İtalya'ya varmadan önce, Troyalıları cezalandırmama kaderlerinin engel olmasına niçin izin vereyim?" diye düşünüyordu. "Eğer Minerva (Athena), bir Yunan önderin kibri yüzünden, Yunan gemilerini batırıp denizcilerini boğuyorsa, elbette ben de, tanrıların kraliçesi, Jüpiter'in kızkardeşi ve karısı olarak bu halka boyun eğdİrebilirim."

Juno, yüreğini kabartan bu düşüncelerle Aeolia'ya, fırtına bulutlarının ülkesine geldi. Kral Aeolius gürültülü rüzgârları ve kükreyen fırtınaları burada, kasvetli bir mağarada tutuyor ve bekletiyordu. "Aeolius" diye kralı selamladı, "nefret ettiğim bir halk Fenike denizlerinde yelken açmış, Troya'nın tanrılarını İtalya'ya getiriyor. Güçlü rüzgârlarını kanatlandırıp şiddetle bu Troyalıların üstüne göndermeni, gemilerini batırıp gövdelerini denizin dalgalarına atmanı istiyorum."

"İstediğini yapacağım" diye yanıtladı Aeolius, "çünkü sen ve Jüpiter beni bulut ve fırtınaların efendisi yaptınız." Mızra-ğıyla mağaranın duvarına vurdu ve rüzgârlara dışarı çıkıp koca dalgalar ve güçlü rüzgârlarla Troyalıların gemilerine saldırmalarını emretti.

Troyalıların gözleri önünde bulutlar aniden gündüzü geceye çevirdi. Yıldırım çakmaları bulutları aydınlatır ve gökgürül-tüsünün dehşeti çevrelerini sararken insanlar korkuyla bağrıştılar. Aeneas ellerini göğe açtı ve seslendi: "Kaderi Troya ovasında babalarının gözleri önünde ölmek olanlar, bizimle karşılaştırılınca, meğer üç dört kat daha fazla kutsanmışlarmış."

Sözlerinin peşinden gökleri yırtan bir rüzgâr tüm hızıyla yelkenine doldu, dağ gibi dalgalar kaldırıp kürekleri kırdı ve geminin yanını dalgalara verdi. Sular gemiye dolup gemicileri güverteden süpürdü. Bazıları dalganın tepesinde taşınırken, bir kısmı da dalgaların kabartıları arasından yeri görebiliyordu. Fırtına üç gemiyi su altındaki gizli kayalara doğru sürdü, üçü de sığ kumsala doğru sürüklendi. Biri, burgu gibi dönen suların içinde tamamen yitmişti. Şimdi denizde gemilerin tahtaları, Troya hazineleri ve silahları arasında insan gövdeleri yüzüyordu.

Neptün (Poseidon) bu vahşi çalkantıyı fark edince, fırtınanın ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için başını dalgaların üstüne çıkardı. Aeneas’ın donanmasının uğradığı felaketi görünce kızkardeşi Juno'nun öfkesini hemen tanıdı ve Doğu Rüzgârı ile Batı Rüzgârını çağırıp dedi ki: "Benim emrim olmadan böyle bir boraya nasıl kalkışabiliyorsunuz? Hemen

kralınıza dönün ve ona, kendisinin değil, benim denizin efendisi olduğumu anımsatın!"

Neptün denizi sakinleştirdi ve bulutları uzaklaştırdı, güneş tekrar parlayıp ortaya çıktı. Tartışma ve çekişmelerin koca bir ülkeyi bölüp sıradan insanların, iyi kişiliği ve değerli hizmetleriyle tanınan bir kişiyi görene kadar birbirlerine saldırması ve onu görür görmez sakinleşip, onun sözleriyle duygularının yatışması gibi; deniz de, denizin efendisi arabasını suların üstünde sürünce, sessiz bir durgunluğa gömüldü.

Aeneas ve kalan yoldaşları, denizle boğuşmaktan halsiz, Libya sahillerine doğru yöneldiler, en yakın kıyı oradaydı. İyi bir liman bulunca, kalan yedi gemiyle korunaklı sulara girdiler, gemilerinden çıktılar; ayaklarının altında toprağı hissetmekten memnundular.

Aeneas ve yoldaşı Akhates, kaybolan gemileri hakkında bir şeyler öğrenebilmek için yola koyuldu. Yakındaki uçurumun kenarından denizi çok iyi görebiliyorlardı, fakat gemilerden bir iz yoktu. Üç kocaman erkek geyik gördüler; her biri kıyı boyunca yayılmış otlayan bir sürüye önderlik ediyordu. Aeneas Akhates'den yayını aldı ve üç erkek geyikle dört tane iri dişi geyik vurdu. Her gemi için bir gevik sağlamış oldu. Sonra uçurumdan indiler, geyikleri yüklendiler ve gemilerine taşıdılar. Aeneas onları arkadaşlarına pay etti.

Jüpiter (Zeus) onları seyrederken Venüs (Aphrodite) yanına geldi, gözleri yaş doluydu. "Ah tanrıların yöneticisi, Aeneas ve Troyalılar hangi korkunç suçları işlediler ki İtalya'ya varamıyorlar? Onların soyundan, karalara ve denizlere hâkim olacak Romalıların doğacağına söz vermiştin. Oğlumun erdemini böyle mi ödüllendiriyorsun?"

Tanrıların ve ölümlülerin babası güldü, "Korkma kızım, fikrimi değiştirmedim. Troyalıların kaderleri de değişmedi. Lavinium kentini ve yüce ruhlu Aeneas’ın ününü göreceksin. Sonra onun oğlu Ascanius, başkenti, Hektor'un soyunun üç yüz yıl süreyle İtalya'yı yöneteceği Alba

Longa'ya taşıyacak. Sonunda rahibe İlia, Mars'tan ikiz çocuk sahibi olacak ve onlardan biri olan Romulus Roma'yı kuracak" dedi.

"Romalılar, güçlerinin süresine ve topraklarının genişliğine hiçbir ilahi sınır olmadan hüküm sürecekler. Troyalıların Romalı torunlarının, Peleus ve Akhilleus'un kenti Phtia'yı, Argos'u ve Agammemnon'un ünlü Mikenya'sını fethedecekleri gün de gelecek."

"Augustus Caesar, bu soylu Troyalılardan doğacak" diye devam etti Jüpiter, "onun imparatorluğuna yalnız okyanuslar, görkemine yalnız yıldızlar sınır olabilecek. Bu ünlü Caesar, Janus tapınağını kapatacak, vahşi Öfke'yi hapsedecek. Ölümcül silahları üstünde oturan, elleri yüz tunç-düğümle bağlı bu Kötülük, güçsüz düşmüş, kanamış dudaklarıyla dehşetli çığlıklar atacak. Juno, şimdiki öfkesine karşın, dünyayı yönetecek olan Roma halkının mutluluğuna katkıda bulunacak. Bunu Kader istiyor."

Bu sözlerle Jüpiter, habercisi Merkür'ü (Hermes) Kartaca' ya gönderdi ve kaderinden habersiz Dido Troyalıları hoş karşıladı. Jüpiter'in iradesiyle Kartacalılar savaş düşüncelerini bir yana bıraktılar ve güçlü kraliçeleri Troyalılara yakınlık duydu.

Sabahın ışıklarıyla Aeneas, gemilerini kaya kovuğunun kuytusunda gizledi ve Akhates'le birlikte yabancı ülkeyi keşfetmeye çıktı. Çok geçmeden, genç bir avcı kılığında kimliğini saklayan annesi Venüs'le karşılaştı.

"Söyleyin bana gençler, buralarda avlanan kızkardeşimi gördünüz mü?" diye sordu avcı kız.

"Kızkardeşini ne gördüm, ne duydum" dedi Aeneas, "ama sen kimsin? Tanrıça gibi görünüyor ve konuşuyorsun. Lütfen bize nerede olduğumuzu söyler misin? Denizde çıkan bir fırtına bizi buraya attı ve burada kimlerin yaşadığı hakkında hiçbir fikrimiz yok."

"Sur kentinin yerlisi olup Kartaca adlı kenti inşa edenler yaşıyor burda" diye yanıtladı Venüs, "ve çevrelerini Libya krallığı sarıyor.

Kraliçeleri Dido, kardeşi kocasını öldürdükten sonra ondan kaçıp bu kenti kurdu. Peki siz kimsiniz? Nerelisiniz? Nereye gidiyorsunuz?"

"Ben eski Troya'danım, tanrıça, eğer bu adın senin için bir anlamı varsa. Ben iyi Aeneas'ım ve benim ünüm Olympos Dağı'nda da bilinir. Yanımda düşman elinden kurtardığım ev tanrılarım da var. İtalya'ya, yeni ülkeme gidiyorum. Başlangıçtaki yirmi gemimden yalnızca yedi tanesi kaldı, bunlar da rüzgâr ve dalgalardan çok büyük zarar gördüler" dedi Aeneas.

Venüs "Kim olursanız olun" dedi, "ölümsüz tanrılar sizi seviyor olmalı; yoksa sağ kalıp bu kente gelemezdiniz. Keçi-yolunu izleyin ve kraliçenin sarayına gidin. Eğer annem babam bana kehanet bilimini Öğretirken yalan söylemedilerse, fırtınalarda kaybettiğiniz gemilerinizi ve adamlarınızı güven içinde Kartaca'ya ulaşmış olarak bulacaksınız."

Venüs, Aeneas ve Akhates'i kalın bir sis perdesiyle Örttü ki görülmeden ve soruşturulmadan kente girebilsinler. Keçiyolu onları tepeden kenti görebildikleri bir sırta getirdi. Aeneas etkileyici binalara ve taş döşenmiş yollara hayran kaldı. Her yerde işçiler başka inşaatlarla meşguldü. Yaz başında anların bal yapmak için her yana dağılması, gün ışığında bazılarının çiçek özlerini toplaması, bazılarının tatlı balla taşan petekleri doldurmakla uğraşması gibi, Sur halkı da yeni kentlerini inşa etmekle meşguldü.

Sis içinde saklı olan Aeneas ve Akhates, Juno'ya adanmış hanedan tapınağına girdiler. Kraliçe Dido yerine oturur oturmaz, kayıp gemici arkadaşları gelerek onunla konuşmaya başladılar.

"Ey Jüpiter'in bu yeni kenti inşa etmesine izin verdiği kraliçe" dedi sözcüleri, "biz mutsuz Troyalılar gemilerimizi ve canımızı bize bağışlamanı istiyoruz. Size saldırmaya veya evlerinizi soymaya gelmedik. Fırtınalar bizi denizden denize attı ve kralımızı, erdemde ve savaşta bütün insanların en büyüğü Aeneas'ı kaybettik. Bize, fırtınadan parçalanmış gemilerimizi yeni kereste ve küreklerle onarana kadar sahile çekme izni ver. Eğer kralımızı ve

yoldaşlarımızı bulursak İtalya'ya, Latium'a gideceğiz. Yok olmazsa, geldiğimiz yolu dönüp halkımızdan Sicilya Boğazı yakınlarına yerleşenlerin yanma katılacağız."

Dido şöyle yanıtladı: "Yüreklerinizden bütün korkuları çıkarın Troyalılar. Aeneas’ın adamlarını, Troya'nın cesur savaşçılarını ve savaşta Yunanlara karşı yaptıklarını biliyoruz. Eğer Sicilya'ya dönmek isterseniz güvenliğiniz ve refahınız için yanınıza gemi katarım. Eğer isterseniz benim kentimde kalabilirsiniz. Surluyla Troyalıyı birbirinden ayırt etmem. Bu arada ben, kıyı boyuna ve tüm Libya'ya arayıcılar gönderirken siz de gemilerinizi sahile çekin. Aeneas’ın gemisi yolda batmış olabilir."

Sis aniden dağıldı ve Akhates ile Venüs'ün ışıklara boğduğu tanrı benzeri Aeneas'ı ortada bıraktı. Aeneas "İşte burada, önünüzdeyim" dedi, "Libya dalgalarından kurtulmuş Troyalı Aeneas. Size ne sözlerle ne davranışlarla şükranlarımızı belirtmenin olanağı var Dido; evinizi ve kentinizi, paylaşmak için bize açtınız. Eğer ölümsüz tanrılar erdem ve adalete saygı duyuyorlarsa sizin ödülünüzü onlar verebilir."

"Hangi kader seni böyle tehlikelere atıyor Aeneas?" diye sordu Dido, onu sarayına götürürken, "Mutsuz talihim bana kötü zamanlar yaşattı, ama sonunda bu ülkede huzuru buldum."

Dido, Aeneas’ın limandaki yoldaşlarına yemek şöleni verdirirken Aeneas Akhates'ten, küçük oğlu Ascanius ve Troya' nın alevlerinden kurtardığı armağanları saraya getirmesini istedi.

O sırada Venüs, Dido Aeneas'a âşık olursa, bunun Aeneas'ı Juno'nun tasarılarından korumakta yardımcı olabileceğine karar verdi. Ve tanrıça, oğlu Cupido'yu yanına çağırıp dedi ki: "Yalnızca bu gece için Ascanius'un yerine gir ve Dido şölende sana sarıldığında ona tutkunun gizli ve zehirli alevini üfle."

Her şey Venüs'ün planına uygun gelişti. Dido, Aeneas'ı dinleyip Aeneas’ın küçük oğlu sanarak Cupido'ya sarılınca eski kocasına duyduğu sevgi söndü, uyuyan yüreğini Aeneas'a karşı duyduğu güçlü ve canlı tutku

doldurdu. Dido, akşamı uzatmak için, Aeneas'a Priamos, Hektor ve Akhilleus hakkında sorular sorup durdu. Sonunda "Bize Yunanların Troya'yı İşgal etmek için kurdukları planları, adamlarının çektiği acılan ve uzun yedi yaz boyunca karada ve denizde dolaşmalarını başından itibaren anlat" dedi.

II. Bölüm

(Aeneas Dido'ya Troya atını ve Troya'nın yıkılışını anlatır.)

Surlular derin bir sessizlikle, gözleri anlatmaya başlayan Aeneas'ta, oturuyorlardı.

Ah Kraliçem, benden anımsamamı istediğin acılar sözle anlatılmaz. Yunanlar Troya'nın yüce ve zengin krallığını nasıl da alaşağı ettiler ve gördüğüm sahneler ne kadar da acıydı. Akhilleus gibi bir savaşçı veya sert Ulysses (Odysseus) bile böyle bir öyküyü anlatırken gözyaşlarını tutamaz! Ama Troya'nın yıkılışını dinlemek istiyorsan, olayları anımsamak aklımı oynatsa ve ayrıntılarından acılarım tazelense de sana olanları anlatacağım.

Troya'yı dokuz yıl vuruşarak savaş becerileriyle ele geçiremeyen Yunan önderler, Minerva’nın talimatlarını dinlemeye karar verdiler ve çam ağacından, dağ kadar büyük bir at inşa ettiler. Bu at dinsel bir sunakmış gibi davrandılar ve Troya'ya böyle bir dedikodunun yayılmasını sağladılar. Bu sırada, hilekâr Yunanlar atın kocaman, boş karnına cesaret ve yetenekleriyle ünlü bir grup silahlı savaşçıyı gizlice yerleştirdiler.

Biz, Yunan güçlerinin Mikenya'ya dönmekte olduklarını düşünüyorduk, ama gerçekte gemileri Troya yakınlarındaki Tenedos (Bozcaada) Adası'nın boş sahillerine gizlenmişti. Sonunda savaşın bitmiş olmasına seviniyorduk. Skaia kapıları açılmıştı ve herkes Akhilleus'in ordugâh kurduğu, Yunan gemilerinin yanaştığı ve savaşın yapıldığı yerleri görmeye gidiyordu.

Çoğunluk merakla Minerva'nın ölümcül armağanım seyrediyordu, içimizden bazıları atı duvarların içine almamamız gerektiğine emindi, ama düşünce bakımından daha zeki olan bazılarımız da bu garip Yunan armağanını denize atmayı veya ateşin alevlerine vermeyi ya da en azından mızraklarla ahşap karnını yoklamayı Öneriyordu. Kalabalık gürültüyle ne yapılması gerektiğini tartışıyordu.

Sonra Neptün rahibi Laokoon, kaleden koşarak geldi ve uzaktan bize seslenerek, "Ey sefil yurttaşlar, aklınızı mı kaçırdınız! Yunanların evlerine döndüklerine inandınız mı? Bir Yunan armağanının hainlik taşımadığını nasıl düşünebilirsiniz? Ulyses'i tanımıyor musunuz? Ya bu hayvanın ahşap karnında Yunan savaşçıları saklanıyor veya bu, bizim duvarlarımızın üstünden evlerimizi görebilen bir araç. Kesinlikle karnında bir kötülük saklı veya kentimize yukarıdan girecek. Ata güvenmeyin Troyalılar. Görünüşü ne olursa olsun ben Yunanlardan korkarım; armağan taşıdıklarında bile" dedi.

Rahip bu sözlerle koca mızrağını büyük bir güçle alıp eğri yanlarına vuruyordu. Mızrak ahşap karnı titrettikçe içinden derin bir boşluk sesi geliyordu. Tanrılar bizi desteklese veya kararımız mantıklı olsaydı, Laokoon bizi Yunan yapısını tunç silahlarımızla imha etmeye ikna edebilirdi. O zaman Priamos'un yüce kenti hâlâ ayakta olurdu. Ama rahibin görüşü sağır kulaklara çarpmıştı.

Bu sırada bazı Troyalı çobanların bağırtısı dikkatimizi, Priamos'un Önüne sürükledikleri bir gence yöneltti. Elleri arkasından bağlanmış tutsağın bizim merhametimize kaldığı o kadar belliydi ki, onun dürüstlüğünden kuşku duymadık. Büyük bir cesaretle kendisini bulabileceğimiz bir yere gizlenmiş olduğu ve yalanlarıyla bizi aldatmaya veya tutsak olarak ölmeye hazır olabileceği aklımıza gelmedi. Gençlerimiz her yandan ona yaklaştılar ve sataşmaya başladılar. Ama konuşmaya başlar başlamaz bize Yunanların ne kadar hilekâr olabileceklerini öğretecekti.

Tutsak, silahsız ve korkmuş aramızda dikiliyordu. "Heyhat" diyordu, "beni hangi toprak veya deniz alacak? Kaderimde daha neler var? Yunanlar

beni bıraktı ve Troyalılar da ölümüm İçin öfkeyle bağrışıyorlar."

Bu sözlerle bizim merhamet duygularımızı uyandırdı; "Söyle kimsin ve nerelisin" dedik, "ve niçin buradasın?"

Korkusu geçince dedi ki, "Size gerçeği söyleyeceğim ey Kral, başıma ne gelecekse gelsin, ben insanların en talihsizi Sinon'um ve Yunan olarak doğdum. Fakat size, sizi ilgilendirmeyen bir öykü anlatmak istemem. Eğer yalnızca doğumları nedeniyle bütün Yunanlardan nefret ediyorsanız, beni hemen şimdi öldürün. Ulysses buna memnun olur, Agamemnon bunun için size para verebilir!"

O zaman elbette öyküsünü dinlemek istedik. Tutsak, titreyerek masalını anlatmaya başladı; hilekârlıkla ve sahte duygularla konuşuyordu.

"Yunanlar sık sık uzun savaştan bıkıp yorularak ve evlerini özleyerek geri çekilmek istediler. Bunu yapmış olmalarını ne kadar isterdim! Birçok defa denizdeki şiddetli bir fırtına onları korkuttu ve Troya topraklarında kalmalarına neden oldu. Sonra bu atın ahşap çatısı çatıldığında, gökte fırtına bulutlan dolaşmaya başladı. Askerler kehaneti yorumlayamadılar ve Apollon kâhinlerine sordular. Tanrı, 'Troya sahiline ulaşabilmeniz için, ey Yunanlar, rüzgârları bir bakirenin kurban kanıyla yatıştırmanız gerekiyordu' diye yanıt verdi. 'Şimdi de evinize ulaşmanız için, rüzgârları bir savaşçının kurban kanıyla razı etmelisiniz."

"Yunanlar bu sözleri duyunca yürekleri dondu ve aralarından soğuk bir titreme geçti. Apollon kimi seçiyordu? Ulysses kâhin Kalkhas'ı öne itti ve ona Apollon'un isteğini öğrenmesini söyledi. Kalkhas o gün çadırında konuşmadan oturdu, bir savaşçının ölümünü bildirmeyi istemedi. Sonunda Yunanların arzuları onun isteksizliğini yendi ve benim hükmümü açıkladı. Elbette buna kimse İtiraz etmedi, çünkü hepsi benim kaderim kendilerininki olmadığından rahatlamıştı."

"Korktuğum gün gelince Ölümden kaçtım. Bağlanım kopardım ve gece çalılıkta saklandım. Yunanların beni bulamadan yelken açıp gideceğini umuyordum ve öyle yaptılar. Artık yurdumu bir daha görmeyi umamazdım,

sevgili çocuklarımı veya sevgili babamı... Yunanların suçumun kefaretini aileme ödetmek, benim yerime ailemden birinin canını almak isteyebileceklerinden üzülüyorum. Ama sizden, yukarıdaki tanrılar adına bana acımanızı istiyorum, ben böyle bir acıyı hak etmedim."

Tutsağın yakarışına kayıtsız kalamadık. Ona acımakla kalmadık, yaşamını da bağışladık. Priamos, ellerinin çözülmesini emretti ve ona yumuşak sözlerle hitap etti.

"Yunanların senin halkın olduğunu unut" dedi kral ona. "Bu andan itibaren bizden birisin. Şimdi bana gerçeği söyle: Yunanlar bu ah niçin inşa ettiler? Onu kim tasarladı ve niçin? Bu bir savaş aracı mı? Tanrılara bir sunu mu?"

Genç adam' kollarını göklere kaldırıp yanıtladı: "Yunanlara sadakatimi bir tarafa bırakıp bana çektirdikleri acı nedeniyle onlardan nefret etmeli miyim? Artık hiçbir ülkenin yasalarına bağlı değilim; onların gizli amaçlarını da açıklayabilirim. Yalnızca sözünüzü tutun Troyalılar ve size yapacağım yardımın karşılığında canımı bağışlayın."

"Savaşın başından beri Yunanlar, Minerva'dan aldıkları yardıma güvendiler. Ama bu yıl sizin kâhininizi yakaladılar ve onu savaşı nasıl kazanabileceklerini söylemeye zorladılar. Akıllı Troyalı onlara, ilk olarak Troya'dan Minerva heykelini kaldırmalarını söyledi. O zaman, suç işlemekten çekinmeyen Ulysses ve tanrısız Diomedes gizlice Helena'nın yardımını sağladılar ve heykeli kutsal yerinden çaldılar, onu lanetli elleriyle kirlettiler. O zamandan beri Minerva Yunanlara yardımı kesti ve güçleri kırıldı."

"Heykeli kamplarına yerleştirir yerleştirmez gözleri alev alev oldu, gövdesinden tuzlu ter aktı ve tanrıça, üç kez kalkanı ve titreyen mızrağıyla yerinden hopladı. O zaman kâhinleri onlara. Önce Argos'a dönmedikçe ve orada yeni, kendilerinden yana kehanetler bulmadıkça Troya'yı alamayacaklarını söyledi. Bu nedenle Yunanlar Mikenya'ya gidiyorlar, ama dönecekler."

"Bu arada Yunanlar, Kalkhas’ın öğüdüne uydular ve Minerva'ya yaptıkları hakaretin kefareti olarak bu koca ahşap atı burada bıraktılar. Kâhin onlara ah çok büyük yapmalarını, böylece sizin onu kapılarınızdan geçilemeyeceğinizi ve sizi korumasını sağlayamayacağınızı söyledi. Çünkü atı yüce kentinize alırsanız, kader sizin savaşı denizin karşısına, Yunan kentlerine taşıyıp onları yıkabilmenizi sağlayacak, öte yandan Minerva'nın bu armağanına zarar verirseniz, o zaman Priamos'un ülkesine büyük felakete gelecek."

Sinon öyküsünü o kadar güzel anlatıyor ki ona inanıyoruz. Akhilleus'un on yıldır bizi fethedemezken onun yalanları ve göz-yaşlarına bir anda teslim oluyoruz! Sonra en korkutucu kehaneti görüyoruz: Laokoon, Neptün sunağında güçlü bir boğa kurban ediyor ve Tenedos'un sakin sularında (anımsarken titriyorum) sayısız büklümle kıvrıla kıvrıla iki yılanın bize yönelip geldiklerini görüyoruz. Başlarını dalgaların üstünde tutuyorlar ve geri kalan yerleri suyun üstünde kayıyor, sonsuz kıvrımları denizi köpürtüp gürletiyor. Gözleri kan ve ateşle parlıyor ve şakırdayan dilleri tıslayan ağızlarından dışarı uğramış, toprağı aşıp doğrudan Laokoon'a yönelmelerini seyrediyoruz. Sonra korkuya kapılıp oradan kaçıyoruz.

Sunağa ulaşan yılanlar gövdeleriyle Laokoon'un iki küçük oğlunu sarıyorlar, onları ölümcül biçimde kucaklıyorlar ve zehirli dişlerini çocukların yumuşak derilerine geçiriyorlar. Sonra babalan silahlarını onlara kaldırınca, yılanlar ona sarılıyorlar, beline iki defa dolanıyorlar, pullarla kaplı gövdelerini boğazına sarıyorlar ve başlarını onun başının üstünden kaldırıyorlar.

Laokoon onların zehirli kara salgısı ve kanıyla kaplanıyor, ölümcül kıvrımlarını çözmek için ellerini uzatıyor ve yanlış indirilen baltayla yaralanıp, sunaktan kaçan boğa gibi göklere yükselen çığlıklar atıyor, ama çaresi yok. Kâhin ölünce yılanlar Minerva'nın kutsal makamına doğru akıyorlar, orada tanrıçanın ayakları dibinde kalkanının kıvrımına sığınıyorlar.

Bu kehanet bize korku salıyor. "Laokoon işlediği suç nedeniyle cezalandırıldı" diyor bazıları. "Mızrağını atın kutsal gövdesine vurdu ve Minerva'yı kızdırdı."

"Atı Minerva tapınağının yanma çekin" diye bağırıyor herkes. "Rahibimizin işlediği suçun bedelini ödemeliyiz."

Böylece duvarlarımızda yer açıyoruz, kente giren bir yol yapıyoruz. Herkes katılıyor. Atın ayakları altına, kayması için felenkler koyuyor, boynundan ipler bağlıyor, canavarı duvarlarımızın içine çekiyoruz. At ilerlerken, kız ve oğlan çocuklar ilahiler söylüyor ve mutlulukla ipi tutuyorlar. Ve at tehlikeli biçimde Priamos'un yüce kentine giriyor. Ah savaşta ün almış Troya!

At kentin kapılarında dört kez durdu ve dört kez koca karnından silah sesleri geldi. Gene de duymayan kulaklar ve korkudan kör olan gözlerle atı ileri çektik, ta ki sonunda kötü kehanet sahibi canavar duvarlarımızın içine girene kadar. Priamos' un kızı Kassandra bize geleceğimizi söyledi, ne ki ona inanmadık; çünkü Apollon, kızgınlıkla, ona geleceği görme yeteneğinin yanı sıra inanılmama cezasını vermişti. Ve gün sona ererken, sonumuzun geldiğini aklımıza hiç getirmeden, neşe içinde, tanrıların tapınaklarını renkli çelenklerle süsledik ve kutlamayla geçecek bir akşama başladık.

Zamanla denizden gece doğdu, toprağı, gökyüzünü ve Yunanların hilesini güçlü örtüsüyle Örttü. Biz kaderimizden habersiz rahatça uyurken, Yunan gemileri Tenedos Adası'ndan ayrıldı ve Troya'nın bildik sahillerine döndü. Sonra Agamemnon'un kraliyet gemisi alevli bir işaret yollayınca Sinon, sessizce canavar ata yaklaştı ve gizli mandalını açtı.

Yunanlar neşe içinde, birer birer canavarın karnından çıktılar ve gecenin sessizliğinde indirdikleri merdivenden kaydılar. Korkutucu Ulysses, Menelaos, Akhilleus'un oğlu Neoptolemos ve bu acayip aracı tasarlayan Epeios da onlarla birlikteydi. Muhafızlarımızı öldürdüler, kentimizin kapısını açtılar, binlerce arkadaşlarını içeri aldılar. Ve biz uykudayken saldırdılar.

III. Bölüm

(Aeneas Dido'ya Troya'nın yıkılışını anlatarak öyküsüne devam eder.)

Ben uyurken, gözlerimin önünde Hektor'un ağlayan gölgesi belirdi. Saçı kana bulanmış, gövdesi kan tozu içinde ve şişmiş ayaklan, hâlâ Akhilleus'un onu kentimizin duvarı çevresinde sürüklemek için kullandığı şeritlerden patlaktı. Bana "Kaç, tanrıçadan doğan" diye seslendi, "kendini alevlerden kurtar! Yunanlar surlarımızı geçtiler, Troya yanıp yıkılıyor. Priamos ve yurdumuz için elinden geleni yaptın. Troya'yı güç kurtarabilseydi Yunanlar surlanmızı asla yaramazlardı. Troya şimdi sana kutsal şeylerini ve tanrılarını veriyor. Onları kent kurmak için bir yer ararken yanında görür." Bu sözlerle kumaş parçalarını, sonsuz ateşi ve Ulu Tanrıça Vesta'yı kutsal yerlerinden çıkardı.

Kendimi uyanmaya zorlarken, uzaktan gelen savaş seslerini tanımaktan korkuyordum. Çığlıklar, bağırtılar, her yandan silah vuruşmaları... Babamın evinin çatısına çıktım ve olan biteni daha iyi anlamak için kulak verdim, çünkü bizim evimizle Troya arasında arazi ve ağaçlar vardı. Yalnız bir çobanın, kayaların tepesinde, dağdan akan taşkın su lan m n ekinleri basıp ormanı devirdiğini duyması gibi, Troya'nın yıkıldığını anladım. Sinon ve canavar atın anlamını şimdi anlıyordum. Yunanların hilesi başarılı olmuştu.

İçeri koşup silahlarımı kaptım. Onları kullanmaya zamanım olmayacağını biliyordum, fakat yüreğim öfke ve kırgınlıktan yanıyordu. Bir grup arkadaşı toplayıp Yunanlarla ölümüne savaşmayı çok isterdim, çünkü ölmenin en onurlu biçimi buydu.

Kapımda Apollon rahibi ve Hektor'un babası, zeki Polydamas'ın dostu Panthus'u buldum. Bir eliyle torununu yakalamış, ötekinde kutsal eşyaları ve tanrıları tutuyordu. "Troya'nın son saati geldi" diye bağırdı. "Troya öldü,

Troya halkı öldü, yüce görkemimiz öldü. Jüpiter her şeyi Yunanlara verdi, artık yanan kentimizde efendilerimiz onlar. Canavar attan silahlı savaşçılar çıkıyor ve Sinon, zaferden sarhoş olmuş, gittiği her yeri ateşe veriyor. Binlerce Yunan savaşçı içimize girmiş, ardına kadar açık kapılarımızı kolluyor ve dar sokaklarımıza girişi tutuyor."

Ondan kutsal eşyaları aldım ve yurdum için üstüme düşeni yapmaya hazırlandım. Ay ışığının aydınlattığı sokaklardan geçtim ve yoldaşlarım çevremde toplandı. Onların da savaşma isteğiyle dolu olduğunu görünce, "Eğer sizin yürekleriniz de bu umutsuz davaya atılacak kadar size cesaret veriyorsa, beni izleyin. Halkımızın kaderi belli oldu. Krallığımızı destekleyen tanrılar bizi terk ettiler ve kentimiz tutuştu. Dövüşerek ölelim" dedim.

O gecenin kargaşasını size kim anlatabilir? Dökülen kanı kim anlatabilir? Kimin gözyaşları bizim dertlerimize yeter? Kara sis içindeki yırtıcı kurtlan açlığın körcesine ileri fırlatması ve yavrularının inlerinde bekledikleri yemeğin tadını damakların da duyması gibi ileri atıldık; kara gece üstümüzü örtmüştü, kesin olan ölümümüzle buluşmak için kentin merkezine doğru ilerledik. Kentlerin artık düşmüş olan kraliçesini görüyorduk. Sokakları dolduran ceset yığınlarını aşıyorduk. Ama cesetlerin hepsi Troyalıların değildi. İstilaya uğrayan bizler, zafere eren Yunanlardan birçoğunu son uzun yolculuklarına göndermeye yetecek kadar güç ve cesaret toplayabilmiştik Yoldaşlarımın çoğu öldürüldü. Her yerde acı vardı; her yerde panik görülüyordu ve her yerde ölüm!

Silahların çarpışması bizi Priamos'un sarayına götürdü; burada korkunç bir savaş sürüyordu. Duvarlara merdivenler dayanmıştı; Yunan savaşçılar bir elleriyle onlara tutunup Ötekiyle yağan oklardan korunmak için kalkanlarını tutuyorlardı. Bu sırada, çatıya çıkmış Troyalılar kuleleri yıkıyor, çatılan söküyor, kendilerini son kez savunmak için ellerine ne geçerse silah olarak kullanıyorlardı. Onlara yardım etmek için çatıya çıktık. Aşağıda başka Troyalılar sarayın içine giden kapıları tutuyorlardı.

Çatıdan Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'u görüyorduk; bir grup savaşçıyı Priamos ve Hekabe'nin odalarına götürüyordu. Zehirli otlarla beslenen bir yılanın eski derisini atması ve baharın sıcak günlerinde deliğinden, gençliğin görkemiyle çıkıp ağzında üç çatallı dilini oynatması gibi, Neoptolemos da babasının parlak, tunç zırhı içinde ışıldıyordu. Savaş baltasını kullanarak kapı ağzında dövüşüyor, tunç kakmalı kapılan menteşelerinden söküyordu.

Neoptolemos kargaşa içinde babasının gücüyle yolunu açıyordu. Ne kol demirleri, ne muhafızlar onu durduramıyordu. Kıyılarını dövüp taşan köpüklü bir ırmağın bütün engelleri şiddetle aşıp tarlaları basması, sürüleri ve ağılları önüne katması, Akhilleus'in şu oğlundan daha sönük kalırdı.

Yüz kızıyla Hekabe'yi ve Priamos'u da görebiliyordum. Yaşlı kral, yaşlı omuzlarına çoktandır terk ettiği zırhını almış, yararsız kılıcını kapmış, işgalci Yunanların elinden Ölmeyi bekliyordu. Hekabe ve kadınları, ev tanrılarına sığınmaya çalışıyorlardı. Tanrıların heykellerine sarınmış, kara fırtınanın sürdüğü güvercinler gibi üst üste yığılıyorlardı.

Hekabe kocasını gençlik zırhının içinde görünce ona, "Hangi yılgınlıkla eski zırhını giyiyorsun? Nereye gitmek niyetinde-sin? Hektor bile burada olsa, bizi kurtarmak için yapabileceğin bir şey yok. Yanıma gel. Ya bu kutsal sunak bizi korur veya birlikte ölürüz" dedi.

O anda Priamos'un oğullarından biri koşarak ana babasının yanına geldi. Düşmanlar ve oklar arasında Neoptolemos'un kılıcından kaçmaya çalışıyordu. Sonunda Akhilleus'un oğlu onu sırtından mızrakladı ve çocuk ana babasının Önüne ölü düştü.

Ölümle yüz yüze olmak yaşlı kralın öfkesini veya dilini bastırmıyordu. "Tanrılar bir babaya oğlunun ölümünü gösterdiğin için sana hak ettiğin ödülü versin!" diye bağırdı. "Akhilleus, yanlışlıkla baban olduğunu iddia ettiğin savaşçı, düşmanı Priamos'a bundan daha saygılı davranırdı." Yaşlı kral mızrağını Neoptolemos'a fırlattı, fakat kolu o kadar güçsüzdü ki mızrak

Akhilleus'un koca kalkanının tunç süslemelerine zorla ulaştı ve orada zararsız, asılı kaldı.

Neoptolemos yanıtladı: "Seni bir mesajla babamın yanına göndereceğim. Ne kadar kötü dövüştüğümü ve nasıl utandığımı ona anlatırsın! Şimdi öl!" Titreyen yaşlı kralı sunağa doğru çekti. Priamos Ölmüş oğlunun birikmiş kanında kayınca Neoptolemos Priamos'u sol eliyle saçından yakaladı ve sağ eliyle parıldayan kılıcını yaşlı krala indirdi.

Asya'nın en büyük krallarından birinin yaşamı böyle son buldu. Kaderinde oğullarının öldürüldüğünü ve kentinin alevler içinde kaldığını görecek kadar uzun yaşamak varmış. Şimdi cesedi başsız, adsız bir gövde, deniz kıyısında yatıyordu.

Ölü krala bakarken aklımdan kendi babam, karım, oğlum ve yağmalanan evimiz geçti. Hayal beni terk ettiğinde yalnız olduğumu anladım. Kadınlar ya çok aşağıdaki yere atlamış veya kendilerini ateşe atmışlardı.

Aniden ateşlerin ışığı içinde, Helena'nın Vesta mabedinde sessizce saklandığını gördüm. Nefret edilesi kadın ne yapacağını bilemiyordu. Troya'nın yıkımına yol açtığı için Troyalıların kendisinden nefret ettiğini biliyordu. Öte yandan, Yunanların intikam almasından ve terk etmiş olduğu Menelaos'un öfkesinden de korkuyordu. Butun acılarımızın kaynağına bakarken yüreğim eziliyor, bütün ölümleri ve yıkımı ona ödetmeyi istiyordu. Troya onun yüzünden yanmışb. Onun yüzünden Troya toprağı kana bulanmıştı. Onun için iyi kralımız öldürülmüştü.

Düşünmeden, yüksek sesle "Helena suçunun bedelini nasıl Ödeyecek?" dedim: "Sparta'ya hiç zarar görmeden, büyük bir zaferden dönen kraliçe gibi mi gidecek? Babasının evine dönüp ailesi arasında yaşama mutluluğuna mı erecek? Kadın öldürmek onursuz bir iştir, ama ailemin küllerinin öcünü almak beni tatmin edecek."

Aniden, bütün kutsal ışınımıyla annem önüme çıktı. "Oğlum" dedi, "suçlanması gereken Helena veya Paris değil. Troya'yı tanrılar yıktı. Şimdi

eve dön ve hâlâ hayatta olan babanı, karını, çocuğunu bul. Eğer ailene duyduğum sevgi engel olmadıysa. Yunan kılıçları onların da kanlarını içmek ister ve alevler gövdelerini yutar."

Eve döndüğümde ilk düşüncem, yaşlı babamı güvenli tepelere taşımaktı. Ama yalvarmalarımı inatla reddetti. "Sen kaçabilecek kadar genç ve güçlüsün" dedi, "kendi yaşamımı ben alır ve malımı da Yunanlara bırakırım."

Babama donakalmış baktım. "Kaçmamı ve sizi burada bırakmamı mı bekliyorsunuz?" dedim. "Eğer tanrılar kentimizi yerle bir etmeye niyetlendilerse ve sen de burada kalmakta ısrarlıysan, o zaman Priamos'un kanına girmiş olan Neoptolemos, babanın gözü önünde kutsal mabette oğulu öldüren o Neoptolemos buraya da ölüm getirir."

"Beni buraya bunun için mi getirdin anne? Beni kılıçtan ve ateşten, Yunanların evime girip babamı, karımı, oğlumu öldürmelerini seyredeyim diye mi kurtardın? Asla! Yunanlarla savaşarak ve halkımın Öcünü alarak öleceğim!"

Kılıcımı kuşanıp kalkanımı koluma taktığımda karım, küçük oğlumuzu kaldırıp bana yalvardı: "Eğer burayı ölmek için terk ediyorsan bizi de birlikte götür, yoksa bizi Yunanlara bırakmış oluyorsun. Veya silahlarını kendi evini savunmak için kullan."

Ve karım öyle dikilip ağlarken, muhteşem bir kehanet göründü. Oğlumuz Ascanius'un başında birdenbire yakmayan alevler görünüp saçında oynaşırken, kırmızı parıltılarla yüzünü aydınlattılar. Korku içinde kutsal ateşi suyla söndürdük.

Fakat babam sevinçle gözlerini ve kollarını göğe kaldırdı ve dua etmeye başladı: "Jüpiter, tanrıların ve insanların babası, eğer senin sevgini hak ediyorsak bu kehaneti bir İşaretle doğru-!a." Daha konuşmayı bitirmemişti ki, ani bir gök gürültüsü duyduk ve göklerden ormana düşen, peşinde akşam göğünde ışıktan kuyruk bırakan bir yıldız gördük. Ankhises bana, "Şimdi nereye istersen seninle giderim oğlum" dedi. "Babalarımın

tanrıları" diye dua etti, "evimi ve torunumu koru. Eğer bu kehaneti siz gönderdiyseniz, Troya sizin korumanıza kalmalı."

O sırada, gittikçe yaklaşan alevlerin çıtırtısını duyabiliyordum. "Burayı hemen terk etmezsek ateş tufanının içinde kalacağız" dedim aileme. Sonra omuzlanma ve boynuma bir aslan postu aldım, eğildim ve "Gel baba, omuzlarıma çık ve boynumu tut. Kutsal eşyaları ve Troya'nın tanrılarını yanına al. Savaş kanını köpüren sularda yıkayana kadar, benim onları taşımam doğru olmaz" dedim. "Ne olursa olsun sen ve ben, birlikte yaşayacağız. Küçük Ascanius, elimi tut ve bana yetişmeye çalış. Karıcığım, sen de hemen bizi izle."

Karanlık tarafından korunarak yanan Troya'dan geçtik. Kapılara ulaştığımızda babam bağırdı: "Koş oğlum! Yunanların tunç kalkanlarının yaklaştığını görüyorum!"

Babam ve oğlum için korkarak arka sokaklara, daha karışık bir yola yöneldim; karımın peşimizden geldiğini unutmuştum. Ve onu Troya'nın gölgelerinde kaybettim. Durdu mu, bizi izliyor mu, kaybetti mi bilmiyorum. Ev hizmetçilerimizin olduğu Ceres'in (Demeter) kutsal tepesine gelene kadar geri bakmayı bile akıl edemedim.

Sonra elbette çılgına döndüm! Ankhises ve Ascanius'u gizli bir yerde bırakıp eve geri koştum, aynı yoldan geri dönmeye çalıştım. Karımı göremiyordum; evimizi yiyip bitiren kule gibi alevler vardı. Çılgınlar gibi adını bağıra bağıra kentin yıkıntıları içinde koşturdum.

Aniden karımın üzgün silüeti önüme çıktı. Ben dilim tutulmuş dururken, hayal konuştu: "Üzülme sevgili kocacığım. Olympos'un yüce efendisi, bana sizin yolculuğunuza katılma izni vermiyor. Senin kaderinde yıllarca dolaşmak var, peşinden krallık, hanedandan bir eş ve Tiber Irmağı'nı çeviren zengin toprakta tatmin olmak var. Ben hiçbir zaman bir Yunan kadının kölesi olmayacağım, fakat tanrıların Ulu Anası Kybele (Rheia) ile burda kalacağım. Çocuğumuzu sev. Elveda!"

Orada, ona söylemek istediğim o kadar çok şeyle, ağlayarak kaldım. Üç kez ona sarılmaya çalıştım, ama hayal her seferinde serin bir esinti gibi kollarımdan sıyrıldı. Sonunda şafağın sökmesiyle aileme döndüm.

Şaşkınlık İçinde birçok Troyalının bize katılmış olduğunu gördüm. Nereye gidersem benim Önderliğimi kabul etmeye hazırdılar. Yunanlar kentin kapılarını tutmuş olduklarından arka yollardan dağlara yöneldik.

IV. Bölüm

(Aeneas Dido'ya yolculuğunu anlatarak öyküsünü bitirir.)

Gemilerimizi yapınca yurdumuzu terk ettik ve denize açıldık Fırtınalı günler ve bize kılavuzluk edecek tek yıldız olmadan geceler boyu yol aldık. Artık rotamızdan çok uzaktaydık. Sonunda dağlar ve yükselen dumanlar gördüm ve o yönde ilerledik.

Gemilerimizi iyi bir limanda bırakıp hemen çevremizde yayılan yabani sığır ve keçileri avlamaya koyulduk. Taze yiyeceklerle ziya/ete oturunca, Jüpiter ve öteki tanrıları yemeğimizi paylaşmaya çağırdık.

Aniden kanat çırpmaları duyduk. Yukarı bakınca koca kanatlı yaratıkların dağlardan üstümüze doğru geldiğini gördük. Harpialar üstümüzdeydi! Bu koca kuşlar kadın yüzlüydü, ama yüzleri açlıktan zayıftı ve çökmüştü. Tunçtan tüyleri, pençeli elleri ve korkunç çığlıkları vardı. Yemeğimizin üstünde uçarken, arzuladıklarını kapıyor ve kalanı da iğrenç kokulu pislikleriyle berbat ediyorlardı.

Sonra derin, üstüne uzanan kayalıklarla korunan, çalılarla sarılmış bir yer fark ettik. İyi korunmuş olduğundan, orada yeniden yemek hazırladık. Ama karşıdaki gizli evden gürültücü kuşlar yine üstümüze çullandı ve yine yemeğimizi kapıp berbat ettiler.

Umutsuz ve aç, kalkanlarımızı gizledik ve kılıçlarımızı, sonraki saldırı için otların içinde hazır tuttuk. Pis kuşlar geldiğinde hazırdık. Ama pek

başarı elde edemedik. Kılıçlar gövdelerini yaralayamıyor, darbelerimiz kanatlarına zarar vermiyordu. Onları kovaladık, ama yemeğimizi yine berbat etmişlerdi.

O sırada bir Harpia'nın geride kaldığını fark ettim, yüksek bir kayaya tünemişti. "Bize savaşı mı getiriyorsunuz Troyalılar? Masum Harpiaları yurtlarından kovacak mısınız? Sürümüzü kestiniz ve bizimle dövüştünüz. Şimdi bu sözleri yüreğinize kazıyın. Jüpiter'in Apollon'a ve Apollon'un bana, ilk doğan Harpiya'ya söylediklerini size açıklayacağım."

Harpia "Yolunuz İtalya'ya gidiyor ve orada esenlik bulacaksınız" diye kehanette bulundu. "Fakat bize karşı gösterdiğiniz şiddet nedeniyle açlıktan masalarınızı kemirene kadar, kaderiniz olan kentinizin duvarlarını kuramayacaksınız!" Canavar kuş, bu keskin sözlerle ormana doğru uçtu.

Arkadaşlarımın korkudan kanı donmuştu. Tanrılara dualar ederek hemen o ülkeyi terk ettik. Ulysses'in ülkesi İthaka'yı geçtik ve onu besleyen topraklara lanet ettik. Sonunda şimdi Priamos'un oğlu kâhin Helenus'un hüküm sürdüğü kente vardık.

Sıcak karşılamadan sonra Helenus'a Harpia'nın kehanetini sordum. "Ey tanrıçadan doğan" diye yanıtladı, "masaları kemirmekten korkma, çünkü Kader sana yardım etmenin bir yolunu bulacak. Bu sırada sizin kaderiniz Jüpiter'e bağlı olduğundan, size denizlerde nasıl güvenle seyahat edebileceğinizi söyleyeceğim."

Helenus "İtalya'ya yakınsınız" diye başladı, "fakat Kirke' nin adasından geçip gitmeli ve İtalya'nın bizim denizimiz tarafından yıkanan kıyılarından uzak durmalısınız, çünkü oralarda kötü Yunanlar yaşıyor. Sicilya sahiline varınca, yol uzun da olsa sol tarafa doğru yelken açın. Ne olursa olsun kıyıdan ve sağdaki sulardan kaçının, çünkü orası İtalya'yla Sicilya arasındaki dar boğaza götürür. Boğazın sağ tarafını canavar Skylla korur. Sol tarafta ise hırslı Kharybdis vardır."

"Kharybdis günde üç kez deniz suyunu yutar ve göklere fışkırtır, göklere su çarpar. Skylla derin bir mağarada yaşar. Belden yukarısı insan

biçimlidir, belden aşağısı deniz canavarıdır. Karnından çıkan yunus kuyruğu vardır ve üstü kurtlarla doludur. Ağızlarıyla gemileri kayalara çeker. Kayaların üstündeki koca mağarasında Skylla'ya rastlamaktansa uzun yoldan gitmek çok daha iyidir."

"İtalya'nın kıyılarına varınca" diye Helenus sözlerine başladı, "Cumae kentini bulun. Orada kayalık bir mağarada bir kadın kâhin yaşar. Kehanet dolu şarkılar söyler ve bunları yapraklara yazar. Size İtalya'nın uluslarını, gelecekteki savaşlarını ve hangi işi yapmanın veya hangi işten kaçınmanın doğru olacağını anlatacaktır. Sonunda size iyi yolculuklar diyecektir. Son olarak, size dualarınızda önce Juno'ya yer vermenizi ve armağanlarla onun sevgisini kazanmaya çalışmanızı öğütlerim."

Helenus'tan bu kehanetleri Öğrenip yine yola koyulduk. Zamanı gelince Sicilya'daki Etna Dağı'nı gördük. Uzaktan kayalara vuran dalgaların gürültüsünü işitiyorduk. Skylla ve Kharybdis boğazına ulaştığımıza emindik ve solumuzdaki çalkantılı denize saptık. Rüzgârlar suları korkunç yüksekliklere çıkarıyordu. Önce gemilerimiz sudan dağlarda göklere tırmanmış gibi oluyor ve sonra hızla denizin derinliklerine düşüyordu.

Sonunda geniş, güvenli bir limana girdik ve geceyi geçirmek için kıyıya çıktık. Yakındaki Etna Dağı, gürültüsü ve göklere fırlattığı tutuşmuş taşlarıyla bize korku salıyordu. Ormanda gizlendik ve gece boyunca bizi saran canavar seslerini unutmaya çalıştık.

Ertesi sabah, şafak gölgeyi gökyüzünden süpürdüğünde, ağaçların içinden garip bir adam çıktı ve kollarını yalvarır gibi bize uzattı. Aç kalmış gibi görünüyordu. Yüzü ölü yüzü gibi solgundu, sakalı traş edilmemişti, parçalanmış elbiselerinden kalanlardan, bir zamanlar bir Yunan savaşçı olduğu anlaşılıyordu.

Bizim Troyalı giysilerimizi ve silahlarımızı fark eder etmez korktu. Ama umutsuz durumu korkusunu alt etti ve bize doğru koşturdu; kendisini de beraber götürmemizi istedi. Babanı bizimle güvende olduğuna onu inandırdıktan sonra başına gelenleri anlattı.

"İthaka ülkesinden geliyorum. Talihsiz Ulysses'in yoldaşıydım. Onunla birlikte Troya'ya gittim ve onunla birlikte döndüm, fakat beni burada, Kyklop Polyphemos'un koca mağarasında terk etti."

"Bu in, geniş olduğu kadar karanlıktır da" diye devam elti. "Tabanı ve duvarları kanlı ziyafetlerin artıklarıyla doludur. Burada yaşayan devin, ayağa kalktı mı başı göğe değer (tanrılar onu yeryüzünden yok etsin) ve onunla konuşulamaz, çünkü insan eti ve kanıyla beslenir. Gözlerimin önünde koca eliyle iki yoldaşımı yakaladı, gövdelerini ininin kayalık duvarlarına çarptı ve onları yedi."

"Ama Ulysses, Kyklop'un kanlı işlerini cezasız bırakamazdı. Polyphemos insan yemeğine dalmışken Ulysses ona öyle fazla miktarda tatlı şarap sundu ki, mağarasının tabanına devrilip uykuya daldı. Ağzından kan ve şarapla karışık et parçaları dökülürken tanrılara dua ettik ve ona yoldaşlarımıza gösterdiği davranışın aynısıyla muamele ettik. Hep birlikte kocaman, ucu sivri bir kazığı kaldırıp vahşi kaşının altındaki kocaman tek gözünü çıkardık."

"Yoldaşlarım kaçmayı becerdiler, ama aceleyle benim onlarla birlikte olmadığımı anlamadılar. Mağaradan kaçıp çıktığımda çoktan yelken açmışlardı."

Sonra Yunan akıl verdi: "Hemen gemilere binip bu korkunç ülkeyi terk etmeliyiz, çünkü daha yüz canavar Kyklop, sürülerini bu dağlarda gezdiriyor ve bu kıyılarda yaşıyor. Tam üç aydır onlardan saklanıp ormanda gizleniyorum; sürekli korku içindeyim. Kabuklu kabuksuz yemişlerle ve otlarla beslendim, hep buradan bir gemi geçmesini umut ettim. Kykloplar tarafından yenilmektense sizin elinizde ölmeyi yeğlerim."

Yunan sözlerini bitirmemişti ki Poİyphemos'un, dağların tepelerinden sürüsüyle sahile doğru indiğini gördük. Kör canavar sopasıyla yolunu bulmaya çalışırken ortalığa korku salıyordu; göremezken bile alışkın olduğu yolda hızla ve güvenle yürüyordu. Denize varınca dalgalara giriyor, göz yuvarından sürekli akan kanı yıkıyor, hırlayıp acıyla dişlerini

gıcırdatıyordu. Sonra sulan yalnız beline kadar gelen açık denizde yürüyordu.

Limandan hızla ve sessizce çıkmak için bütün gayretimizi gösterdik, ama Polyphemos küreklerimizin sesini duydu. Yakalamak için sese doğru döndü ve bizi göremeyince güçlü bir kükreme koyverdi. Öteki Kykloplar onu duyunca ormandan dışarı, dağdan aşağı koştular. Limanda birikip bizi seyrettiklerini gördük, ama artık yetişemeyecekleri kadar açılmıştık.

Korku içinde aceleyle gidebildiğimiz kadar girme düşünce-sindeydik ama Helenus'un Skylla ve Kharybdis hakkında söylediklerini anımsadık ve onların boğazlarından uzak durmaya çalıştık.

Kartaca'ya varmadan önceki son sınavım, sevgili babamın ölümüydü. Ne Harpialar ne Helenus bana bu acıdan söz etmişlerdi.

Bu sözlerle Aeneas seyahatleriyle ilgili sözlerini tamamladı ve sustu.

V. Bölüm

(Dido ve Aeneas birbirlerine âşık olurlar ve Aeneas, bir süre için sorumluluklarım unutur.)

Dido Aeneas'ı öyle seviyordu ki, bütün düşünebildiği onun görünüşü, sözleri, işleriydi. Şafak, dünyayı Apollon'un lambasıyla ışıtınca, kraliçe sırrını kız kardeşine açtı.

"Anna" dedi, "düşlerim beni korkutuyor. Konuğumuz olan bu Troyalı yabancı öyle soylu ve cesur ki, bir daha evlenmemek için verdiğim kesin sözüme karşın onunla evlenirim diye korkuyorum. Aeneas içimde ateş yaktı. Sevgili kocam öleli beri, kararımı zayıflatan ilk erkek olduğunu itiraf etmeliyim."

"Ah canım" dedi Anna, "bütün yaşamını sevgi ve anneliği bilmeden yalnız mı geçirmek niyetindesin? Kocanın gömülmüş gölgesinin bu fedakârlıktan hoşnut olacağını mı sanıyorsun?"

"Sanırım Troya gemilerini buraya Juno getirdi!" diye bağladı sözlerini. "Seninle Aeneas'ın evliliğinden ne büyük bir kent doğar! Bize yardıma olan Troya silahlarıyla nasıl görkem kazanırız! Tanrılara hoşnut edici kurbanlar vermeni öğütlerim; Aeneas'ı hoşnut et ve ayrılışını olabildiği kadar geciktir. Gemilerinin parçalanması ve kışın denizdeki boğazın fırtınalı olması senin iyiliğine."

Kız kardeşinin sözleri Dido'nun suçluluğunu azalttı, yüreğine umut verdi ve içinde sönen tutku ateşini körükledi. Bir geyiğin, çok uzaktan attığı okun İsabet edip etmediğini bilmeyen bir çobanın okuyla vurulması ve geyiğin ormanlarda ve çayırlarda böğrüne saplanmış Ölümcül okla koşmak zorunda kalması gibi Dido da, Aeneas'la Kartaca kentinde dolaşıyor, Cupido' nun oku içinde yanıyordu.

Troya'nın üzücü öyküsünü defalarca dinleyemezdi, ama Aeneasla olmadığı zamanlar bile zihninde onu görüyor ve sesini duyuyordu. Bu sırada Dido'nun dikkati dağılmış, Kartaca'da birçok iş aksamıştı. Savaş eğitimi ve savunma inşaatı durmuş, yarı tamamlanmış binalar öyle kalmıştı.

Bir gün Dido ve Aeneas birlikte ava gittiler. Açık çayırlarda erkek geyikler dolanıyor, dağ koyaklarında keçiler geziyor, sanki bizi avlayın diyorlardı. Ani bir fırtına ırmakları taşırıp ortalığı su basınca, Aeneas ve Dido bir mağaraya sığındılar. Orada aşklarını yaşadılar ve gökyüzünde tanrıların onayını gösteren ateşler parladı. Fakat olay, acı ve ölüm getirdi. Dido kutsal töreni meşru kabul etti ve Dedikodu öyküyü her yerde anlatıp durdu.

Bütün kötülüklerin en hızlısı Dedikodu'dur ve gezdikçe güç ve enerji bulur. Havada olduğu kadar karada da hızlıdır. Canavar görünüşüyle, karnında birçok gözlemci göz vardır; kanatları ve sırtı tüylüdür; gözleri kadar çok kulağı ve ağzı vardır. Önce ondan korkmak gerekir, ama sonunda başı göğe değen o olur. Asla uyumaz. Geceleri karanlıkta sinerek İlerler. Gündüzleri insanların tepelerine çöker, gerçek gibi yalanları sıralar.

Dedikodu, Libya'ya Dido'nun Aeneas'a duyduğu tutkuyla ve krallığını ihmal ettiği masalıyla girdi, Dido'nun reddettiği Kral larbas'ı çıldırttı. larbas Jüpiter'e şikâyet etti: "Dido Kartaca'yı, benim hükmümün geçtiği ve ona satın alma izni verdiğim değerli topraklarda inşa etti. Benimle evlenmeyi reddettiğine göre ona, efendi olarak Aeneas'ı seçme iznini ve aslında benim hakkım olan bütün o yararları nasıl veririm? Biz Ölümlülerin sahip olduğunuza inandığımız güçlere sahip misiniz yoksa tapınaklarda sunduğumuz kurbanlar boşuna mı?"

Jüpiter onun sözlerini duydu ve habercisi Merkür'ü Aeneas'a yolladı. Olympos'un efendisi: "Ona söyle" diye emretti, "anasının oğlunu, İtalya'ya hükmetsin diye, bunun için seçmedik, Yunanların elinden iki kez ölümden kurtarmamızın nedeni de bu değildi. Hem böyle bir ün ve görkem kazanmakla ilgilenmiyorsa, oğlunun geleceğine de engel olmasın. Hemen yelken açıp yola çıksın!"

Aeneas Merkür'ün, günün parlak ışığında yüzüne baktığını görünce korkudan dili tutuldu. Jüpiter'in habercisi onu öyle korkuttu ki Kartaca'yı hemen terk etmek istedi, ama Dido'ya bunu söyleyemiyordu. Uzun uzun düşündükten sonra, gemileri gizlice hazırlamanın en iyisi olacağına karar verdi. Bu, ona doğru sözleri bulmak için zaman kazandırır ve istenmeyen haberleri iletmek için en iyi fırsatı yaratabilirdi.

Dedikodu ise Dido'yu hemen haberdar etti ve kraliçe hemen Aeneas'ı soru ve rica yağmuruna tuttu. "Seni ikiyüzlü" diye başladı, "burayı gizlice terk etmeyi mi umuyordun? Sevgimiz ve andımız seni burada tutamıyor mu? Beni terk etmeyi mi, daha fazla ün kazanmayı mı seçiyorsun? Fırtınalı kış havasında Troya'ya dönmeyi mi" seçerdin? Bana acı ve kal. Senin yüzünden Libya kabileleri, göçebe reisleri, hatta benim kendi Surlularım benden nefret ediyorlar. Senin için onurdan, ünden, ülkemin siyasal güvenliğinden vazgeçtim, ölümden başka umabileceğim ne kaldı? En azından senin çocuğunu taşısam, bana yaşamımda anlamlı bir şey bırakmış olurdun."

Dido'nun serzenişlerini dinlerken, Aeneas'ın aklında Jüpiter' in emri vardı ve acısını yüreğinin derinlerine gömmeye çalışıyordu. "Benden en iyisini beklemeyi hak ettiğini itiraf ederim" diye başladı, "ve yaşadığım sürece anılarımı aziz bileceğim. Sana söylemeden seni terk etmemeliydim; fakat unutma ki seninle evlenmedim."

"Eğer Kader yaşamımın biçimine karar vermeme izin verseydi" diye devam etti, "Troya'da kalır ve orayı yeniden inşa ederdim. Ama Apollon, sevgimin ve ülkemin İtalya'da olduğunu söyledi. Sen Kartaca'yı seçtin; ben de İtalya'yı seçebilirim. Düşlerimde babam, oğlumun kaderini feda etmemem için beni
uyarıyor ve şimdi Jüpiter güpegündüz bana habercisini yollayıp burayı terk ermemi emrediyor. Dolayısıyla kendine hâkim ol ve bana öfkelenme. İtalya'ya yelken açıyorum. Çünkü yaşamımı nasıl geçireceğim benim kendi seçimim değil. Benim kaderim büyük bir ülke kurmak. Ben başka insanlar gibi kendi kişisel arzularımı tatmin edemem."

Dido kızgınlıkla yanıtladı: "Yalana! Sen tanrıçanın oğlu veya ölümlü değilsin, taştan yapılmışsın! Sende acıma yok. Benim için dökecek bir gözyaşın veya bir iç çekmen bile yok! Böyle adalet dışı işler yapıyorlarsa, tanrılara niçin inanalım? Gemisi batmış, evsiz birini konuk ediyorum ve ona sevgimi ve krallığımdan pay veriyorum. Onun gemilerini ve yoldaşlarını kurtardım. Şimdi tanrılar ona git diyorlar, öyleyse İtalya'ya git! Ama eğer tanrılarda adalet varsa bunun acısını çekeceksin! Ve ben öldüğümde gölgem seni takip edecek. Bana yaptıklarını ödeyeceksin!" Dido, bu lanetlemeyle Aeneas'ı terk etti.

İyi Aeneas onu rahatlatmayı çok istiyordu, yüreği Dido'ya duyduğu büyük sevgiyle dolup taşıyordu. Ama Jüpiter'in emrine uydu ve gemilerine döndü; Troyalılar çoktan ayrılmaya hazırlanmışlardı. Bir ovada, otun içinde ve dar bir keçiyolunda kara karınca sürüsünün ilerlemesi ve koca darı tanesini omuzlarında itelemeye çalışmaları, bazılarının arkadan itip gecikmeye üzülmeleri gibi, Aeneas'ın adamlarından bazıları da gemileriyle

açılmış, bazıları kürek yapmak için ormandan kereste taşıyordu; herkes önemli bir işle meşguldü.

Bu sırada Dido saraydan onların çalışmalarını izliyordu. "Anna" dedi kardeşine, "Troyalıların gidecekleri için nasıl mutlu olduklarını görüyor musun? Bu acıya dayanmak için gücümü toplayabilirim, çünkü olacakları görüyorum. Bana bir iyilik yap. Aeneas senin arkadaşın, onu, bekleyip iyi rüzgârlar başlayınca gitmeye ikna et. Ondan daha fazla kalmasını isteyecek değilim."

Ama Aeneas Dido'yu reddettiği gibi Anna'yı da reddetti; çünkü Kader kulaklarını gözü yaşlı isteklere tıkamıştı. Gürültülü rüzgârların dağ tepelerinden inip olgun bir meşe ağacını sökmeye çalıştığı ve ağacın kayaya yapışmaya devam ettiği gibi Aeneas da her türlü isteği reddetti. Yüreği yanmasına karşın gitmeye kararlıydı.

O zaman Dido Ölmeye karar verdi. Aeneas'ı döndürme veya kendisini onun sevgisinden kurtarma planı kurar gibi yapıp kız kardeşine ölümcül olayın emirlerini verdi. "iç avluda bir cenaze odunu hazırla" dedi, "üstüne düğün yatağımızı, Aeneas’ın silahlarını ve burada bıraktığı her şeyi yerleştir. Rahibenin öğütlediği gibi bu hainle ilgili her şeyi yok etmek istiyorum." Bunlar Dido'nun kocası öldüğünde yaptıklarının aynısı olduğundan, Anna talimatlarına uydu.

O gece yeryüzündeki bütün yorgun yaratıklar uyurken, Dido uyanıktı, seçenekler arasında kıvranıyor, "ne yapacağım" diye kendi kendisine soruyordu. "Eski taliplerin arasından koca bulup kendimle alay mı ettireceğim, yoksa benden aşağı olduğunu düşündüğüm erkeklerden biriyle mi evleneceğim? Troya gemilerinin peşinden gidebilirim, ama beni kim kabul edecek? Yoksa Surlularımı toplayıp Troyalıları Kartaca'dan kovmalı mıyım, onları fırtınalı denizlere mi sürmeliyim? Hayır, kılıçla ölmeliyim, çünkü ölü kocama verdiğim sözü bozdum!"

O gece Aeneas uyurken Merkür düşüne girdi ve dedi ki, "Tanrıçadan doğma, böyle büyük tehlikedeyken nasıl uyuyabilirsin? Dido her türlü

tehlikeli plan peşinde. Elverişli rüzgârlar kaçmana olanak verirken, hemen bu sahillerden uzaklaş!"

Bu rüyayla korkuya kapılan Aeneas uyanmaya çalıştı ve "Çabuk olun, uyanın ve yelken açın!" diye bağırdı. "Yüce Olimpos'tan bir tanrı gelip bize hemen yola çıkmamızı emretti! Bizim sevinçle senin emrine uyduğumuz gibi ey Jüpiter, sen de lütfen bizimle ol ve bize yardım et."

Erken şafak, ışınlarını yeryüzüne yayarken, Dido, Aeneas'ın gitmiş olduğunu gördü. Acıyla dolu ve kırgın, kendi kendine "Şu aşağılık yabana beni aptal yerine koydu! Onu yakalamalı, parçalamalı, fırsat varken parçalarını dalgalara atmalıydım. Adamlarım hatta çocuğunu öldürmeliydim ve Ascanius'u hoş geldin yemeği olarak babasına sunmalıydım" dedi.

"Apollon, Juno ve öç alıcı FuriaTar, size sesleniyorum" diye devam etti, "duamı duyun. Eğer bu hain İtalya'ya ulaşmalıy-sa orada savaşla karşılansın, ülkesinden kovulsun, oğlundan kopsun, arkadaşlarının ölümünü görsün. Sonra haksız bir barış yapıp erkenden ölsün ve gömülmeden kıyıda kalsın."

"Bu duayı kanımla yapıyorum. Surlular, halkım, şimdi ve sonsuza kadar Aeneas'ın soyundan nefret ederek beni onurlandırın. Halkımla onun halkı arasında asla barış olmasın. Troyalılar, onların çocukları ve çocuklarının çocukları savaş içinde yaşasın."

Sonra Dido, kocasının yaşlı dadısına döndü ve dedi ki: "Sevgili dadı, törene başlıyorum. Kardeşimi çağır ve sunakları getirmesini söyle."

Dido, kararlıbgın ateşiyle iç avluya girdi, odun yığınının üstüne çıktı ve Aeneas'ın kılıçını çekti, "beni dertlerimden kurtar!" diye dua etti. "Büyük bir kent inşa ettim ve şimdi kraliçe gölgem yerin dibine girecek. Mutlulukla karanlıklara giriyorum. Katı kalpli Troyalı denizden alevler görsün ve ölümümün kehaneti onunla olsun." Bu sözlerle Dido kılıcın üstüne atladı ve öldü.

Saraydan çığlıklar ve figânlar yükseldi. Dedikodu, Kartaca' nın üstünden uçtu ve korkunç haberlerle Surluların kanını dondurdu. Kız kardeşinin ölümünü Dedikodu'nun ağzından duyan Anna saraya koştu. Yüzünü tırmalayıp göğsünü dövüyordu. "Kendi yaşamını alarak benimkini, kentininkini, yönetimininki-ni ve halkınınkini de mahvettin" diye ağladı.

Aeneas, Kartaca surlarından yükselen cenaze alevlerini gördüğünde denize iyice açılmıştı. Büyük bir üzüntüyle Dido'nun ölmüş olduğunu anladı.

VI. Bölüm

(Fırtına Aeneas'ı babası Ankhises'in öldüğü yere döndürür. Ankhi-ses'in ruhu Aeneas'ın halkının çoğunu oraya yerleştirmesini sağlar. Aeneas Sibyl'e başvurur ve babasıyla konuşmak üzere Yeraltı dünyasına gider. Orada Ankhises Aeneas'a Roma'nın geleceğini açıklar.)

Dümenci, "Rüzgârlar karşımızdan esiyor" diye Aeneas'ı uyardı: "Eğer onların kılavuzluğuna uyarsak halkımızın yaşadığı Sicilya'ya vanrız."

"Öyleyse gemilerimizi o yöne çevir, babamın küllerini ziyaret etmevi çok istiyorum" diye yanıtladı Aeneas.

Karaya çıkınca Aeneas babasının anısına atletizm yarışma-lan düzenledi. Erkekler yarışmalarla meşgulken Juno, Aeneas' ın İtalya'ya seyahatini daha da geciktirmeyi kararlaştırdı. Habercisi İris'i kadınların araşma yolladı; kadınlar yedi yıl yolculuktan sonra yerleşmek istiyorlardı, tris'in önderliğinde Troya donanmasını ateşe verdiler.

Aeneas gördüklerine şaşırmıştı. "Jüpiter" diye dua etti, "eğer Troyalıları biraz gözetiyorsan gemilerimizi kurtar. Yok gazabını hak ediyorsam, güçlü yıldınmlarınla şu kalan birkaçımızı da öldür." Konuşmayı bitirdiğinde tepelerinde kara bulutlar toplandı ve bir fırüna koparak yanan

gemilerin üstüne seller gibi yağmur döktü, alevleri söndürdü. Böylece Troyalılar gemilerinden dördünü kurtarabildiler.

O gece babasının gölgesi Aeneas'a göründü: "Sevgili oğlum" dedi, "Jüpiter beni yaşlı, zayıf ve korkakları burada bırakmanı ve yalnız en cesur Troyalıları italya'ya götürmeni söylemem için gönderdi; çünkü orada güçlü bir halkla savaşmak zorunda kalacaksınız. Ama İtalya'da Önce Sibyl'i ara ve seni Plüton'un krallığına indirmesini iste. Beni orada, Elisium'da kutsanmışlar arasında bulacaksın. Orada sana soyunun geleceğini açıklayacağım. Elveda!"

Aeneas hemen arkadaşlarını çağırdı ve onlara Jüpiter'in emrini anlattı. Gemiler hazır olur olmaz İtalya'daki Sibyl kâhinine ve Apollon kehanet merkezine doğru yola çıktılar. Sibyl'in mağarasını dağlarda gizlenmiş buldular. Yaşadığı koca mağaranın yüz girişi vardı ve sesi birinden ötekine yankılanıyordu. Girer girmez kâhin kadın emir verdi: "Tanrıyı aramanın zamanıdır! Aeneas, dua et!"

Aeneas "Apollon" diye başladı, "Troyalılara daima iyi davrandım Akhilleus'i öldürürken Paris'in eline ve yayına yön gösterdin. Varmak İstediğimiz İtalya sahillerinde bizi koru. Sibyl, senden kaderimde çizilen yoldan fazlasını istemiyorum."

Mağaradaki yüz girişten şu yanıt geldi: "Lavinium'a varacaksınız Troyalılar, ama orada acı savaşlar yaşayacaksınız, Tiber kandan kırmızı akacak. Latium'da Akhilleus gibi tanrıçadan doğma bir kahramanla savaşacaksınız ve Juno size karşı olacak, sizi İtalya'nın birçok halkından yardım istemeye mec
bur edecek. Troya'nın acılarının nedeni, Helena gibi yabancı bir gelin; yabancıyla evlilik olacak. Ama kaderinizi metanetle karşılayın. Size yardım, şaşırtıcı bir yerden, bir Yunan kentinden gelecek." Sibyl kehanetini böyle dile getirdi, gerçeği karanlığın sözlerinde sakladı.

Aeneas yanıtladı: "Teşekkür ederim Sibyl. Şimdi babamın ruhu senden bana Yeraltı'na giden yolu bulmama yardım etmeni istiyor. Bana Plüton'un

(Hades) krallığına giden yolun buradan uzak olmadığını söyledi."

"Tanrıçadan doğan" diye yamtladı Sibyl, "kasvetli Yeral-ü'na inmek kolay, çünkü kapıları daima açıktır. Bir kez girince zor olan ölüm krallığından çıkmakhr! Ancak Jüpiter'in yardım ettiği birkaç tanrının oğlu bunu yapmayı becerebilmiştir."

"Eğer yüreğinde babana karşı böyle büyük bir sevgi varsa" diye sürdürdü Sibyl, "ormanda Proserpina (Persephone) için kutsal yaprakları olan altın bir dal bulacaksın. Plüton'un kraliçesi bu armağanı ister. Eğer kaderinde bu dalı bulmak varsa onu kırmayı başarırsın, o seni izleyecektir. Sonra kara sığır kurban ettiğinde, daha canlıyken ölüm krallığına inmeyi becerebilirsin."

Aeneas ormana girdi ve o kadar dal arasında kaybolmuş altın dalı bulmaya çalıştı. Ama onu görmeyi diler dilemez iki güvercin, annesinin kuşları önündeki otlara kondu. Onu yeşil yapraklı dalları olan bir ağaca götürdüler. Aeneas altın parıltılarını görebiliyordu. Dokununca dal kırılıp elinde kaldı. Aeneas Altın dalı bulunca Sibyl'a döndü ve kara sığır kurban etti.

Şafağın ilk ışıklarıyla toprağın derinliklerindeki sarsıntılar ayaklarının albndaki yeri salladı, orman oynadı ve köpekler uludu. Sibyl "Koşun! Koşun!" diye bağırdı, "Şimdi kutsal olma-yanlarınız hemen kaçmalı! Sen Aeneas, kılıcını çek, cesaretini topla ve beni izle."

Sibyl, mağaranın derinliklerine koştu ve Aeneas korkusuzca onu izledi. Plüton'un karanlık krallığının girişinde insanları etkileyen kötülüklere rastladı. Kaygı, Huzursuzluk, Hastalık, Yaşlılık, Acı, Korku, Açlık, Anlaşmazlık, Savaş ve Ölüm.

Orada da birçok ünlü canavarla karşılaştı: Kentauros denilen yarı insan yarı at yaratıklar, tıslayan yılan başlarıyla Ler
na'run Hydralan, Gerionius denilen üç gövdeli dev; hepsi yüce Herakles'in öldürdüğü canavarlar. Bellerophontes'in öldürdüğü alev yiyen Kimaira, Perseus'un öldürdüğü, ölümlüleri taşa çeviren yüzüyle yılan saçlı Gorgon

Medusa, Ulysses'in altı yoldaşını yiyen altı başlı Skylla, Olympos tanrıları kendisine isyan ettiğinde Jüpiter'i kurtaran yüz elli Dev Briareus ve Harpialar. Aeneas kılıcını onlara çevirdi ve onları öldürmeye niyetlendi, ama Sibyl onların yalnızca canavarların ruhları olduklarını söyledi.

Aeneas Sibyl'İ Akeron Irmağı'na kadar izledi. Burada yaşlı Kharon, ölülerin gölgelerinin acılı dümencisi, teknesinde bekliyordu. Kemikleri kalmış gözçukurlarında alevler parlıyordu, sakalı dolaşıktı ve pis giysileri omuzlarından bağlanmıştı. Kharon bu haliyle gölgelere korku sabyor, yelkenlere bakıyor, teknesini sırıkla yürütüyor ve Akeron'u hangi varlıkların aşabileceğine karar veriyordu.

Aeneas, yaklaşan tekneye doğru koşturup, kendilerini alması için yaygara koparan ruhlar kalabalığını seyretti. İlk soğukta düşen sonbahar yaprağı kadar ve kuzey kıyılarına kışı getiren soğuk rüzgârların sıcak ülkelere uçurduğu kuşlar kadar çok gölge, kollarını uzatmış, Kharon'a, kendilerini karşı kıyıya geçirmesi için yalvarıyordu. Kasvetli gemici, yolcularını büyük özenle seçiyor, bazılarını kabul ederken, bazılarını itiyordu.

Aeneas Sibyl'e sordu: "Bütün bu ruhlar niçin ırmağın bu kıyısında toplanıyor? Kharon niçin bazılarını kabul edip bazılarını reddediyor?"

Sibyl yanıtladı: "Aeneas, önünde Olympos tanrılarının suyuna yemin verdikleri ırmağı görüyorsun. Kharon karşı kıyıya, doğru dürüst gömülüp Plüton'un krallığına girebilecek ruhları geçiriyor. Reddettikleri, doğru dürüst gömülmeyenlerdir. Gö-mülmeyenler, Plüton'un karanlık krallığına girme hakkını elde etmeden önce bu ırmağın kıyısında yüz yıl dolaşmak zorundalar."

Akeron'un kıyısına doğru yürürken Aeneas, kendilerini Kartaca'ya sürükleyen fırtınaya tutulduklarında dalgalara kapılıp giden gemilerin kaptanlarına rastladı. Kendi gemisinin, güverteden yuvarlanıp fırhnalı denizde boğulan dümencisiyle konuştu.

Kharon, Aeneas ve Sibyl'i kıyıya varmadan fark etmişti. "Siz kimsiniz?" diye sordu: "Canlı ve silahlı olarak Gölgeler, Uyku ve Gece ülkesine yaklaşan sizler kimsiniz? Olduğunuz yerde kalın ve bana amacınızı söyleyin. Yaşayanları gemimle karşı kıyıya götüremem. Herakles, Theseus ve Peiritos'u götürdüm, çünkü onların babaları tanrıydı. Herakles Plüton'un üç başlı köpeği Kerberos'u yürüttü ve diğer ikisi Plüton'un kraliçesini çalmaya çalışh."

Sibyl yanıtladı: "Korkma. Zarar vermek için gelmedik. Ker-berus, sonsuz lıavlamasıyla kansız, ruhları korkutmaya devam edebilir ve Proserpina burada güven içinde kalacaktır. Tanrıçadan doğan Troyalı, erdem ve savaştaki becerisiyle ünlü Aeneas, babasının gölgesini görecek. Eğer bana inanmıyorsan bu altın dal seni inandırır."

Merakla altın dala bakan Kharon gemisini boşalttı ve Aeneas ile Sibyl'e gemiye çıkmaları için yol açtı. Gemi Aeneas’ın ağırlığıyla inledi ve birleşme yerlerinden içeriye su sızdı. Fakat Aeneas ve Sibyl'i güven içinde Akheron'un karşı kıyısına taşıdı.

Kerberos mağarasında çömelmiş üç başıyla uluyordu. Boyunlarını saran yılanların öfkeyle başlarını kaldırdıklarını görünce, Sibyl köpeğe tatlı bal ve uyku verici ilaçta pişmiş çörek attı. Üç ağız iştahla tatlı yiyeceği kaptı ve canavar köpek hemen uyuyakaldı. Aeneas Akheron'un kıyısından uzaklaştı ve Plüton' un krallığına girdi.

Rastladığı ilk ruhlar arasında sevgi kurbanları vardı; Dido da aralarındaydı. Aeneas sevgiyle ona seslendi: "Zavallı Dido! Kutsal olan her şey adına sana yemin ederim ki, seni terk etmek istemedim! Şimdi beni bu yolculuğu yapmaya zorlayan tanrılar beni Kartaca'dan uzaklaştırdı. Ayrılmamın, yaşamına son vermene yol açacağını asla bilemezdim!"

Dido Aeneas’ın gözyaşlarını ve yumuşak sözlerini görmezlikten geldi. Gözlerini yere dikili tuttu ve duygularını taş gibi gizledi. Sonunda hâlâ düşman gördüğü Aeneas'a sırtını döndü ve sevgili kocasına koştu. Aeneas, Dido'nun adaletsiz kaderine şaşırarak acıyla ağladı.

Aeneas ve Sibyl yollarına devam ederek savaş kahramanlarının ruhlarına ulaştılar. Aeneas'ın Troyalı arkadaşları onu gör-
mekten mutluydular. Ama Yunan kahramanlar, onu kılıcı kasvetli yerde parıldarken görür görmez korkuya kapılıp kaçtılar.

Sonra bir yol ayrımına geldiler. Sibyl, "Baban ve Elysium sağda" dedi. "Solda, bu üç katlı duvarın arkasında, Flegeton lr-mağı'nın alevleriyle sarılmış yerde, büyük suçluların cezalandırıldığı kale var. Her biri canavarca suçlar işlemiş. Yüz ağzım ve demirden sesim olsa, onların bütün suçlarını ve cezalarını sana anlatamazdım. Ana babasını öldüren, akrabalarından nefret eden, zenginliğini paylaşmayı reddeden, zina eden ve iç savaşa katılanlar burada."

Sibyl devam etti: "Kralın biri, yasaları değiştirmek için rüşvet kabul etti ve Altın karşılığında ülkesini bir tirana sattı. Biri 'seni adil olman ve tanrılan küçümsememen için uyarıyorum!' diye bağırmaya mahkûm oldu. Sisyphos, bir tepeden yuvarlanan koca bir kayayı, sürekli olarak zirveye çıkanyor; İksion sürekli dönen ateşten bir tekere gerilmiş; Peiritos unutkanlığın taştan sandalyesine bağlanmış, sonsuza kadar orada oturacak. Fakat gel, babanı bulup buraya gelmekteki amacımızı gerçekleştirelim. Altın dalı yerleştireceğimiz kemerli kapıları görüyorum."

Sonra Aeneas ve Sİbyl, Mutlu Orman'a girdi; burası ormanlar, çayırlar ve ırmaklarla kaplı, üstünde özel bir güneş ve özel yıldızların parladığı bir yerdi. Ruhlardan bazıları güreşiyor, bazıları dans ediyor, bazıları da şarkı söylüyordu. Aeneas, Troya'nın kurucusu Dardanos'u, ülkelerini savunurken ölen kahramanları ve en büyük kâhinleri, şairleri, filozoflan burada gördü.

Ankhises, Aeneas'ın geldiğini görünce gözyaşlarını tutamadı. İki kolunu açıp seslendi; "Sonunda geldin! Babana olan sevgin sana bu korkulu yolculuğu yapma cesaretini verdi. Kim bilir hangi tehlikelerle karşılaştın! Kartaca sana zarar verir diye korktum."

"Senin üzgün hayalin, baba, sık sık bana göründü ve beni doğru yola yöneltti. Ben de bu krallıkta seni bulmaya geldim. Bırak elini sıkıp seni

kucaklayayım!" Aeneas ağlayarak An-khises'e böyle dedi. Üç kez onu kucaklamaya çalıştı, ama üç
kez de babasının hayali serin rüzgâr gibi kollarından sıyrıldı. Sonra Aeneas "Bütün bunlar kimler?" diye sordu.

Ankhises "Bunlar, KaderTn kendilerine ikinci bir gövde vermesini bekleyen ruhlar" diye yanıtladı. "Bin yıl burada kalınca, Lethe Irmağı'ndan içiyorlar ve bütün geçmişlerini unutuyorlar. O zaman, yeni bir gövdede yukandaki dünyaya dönüyorlar. Onları göstermek için seni çok bekledim; çünkü onlar, senin soyunun gelecekteki üyeleri. Bu bilgiyle İtalya'daki kaderinden çok daha hoşnut olacaksın."

"Gel ve Troya soyunun kazanacağı görkemi gör; senin İtalyan çocukların, adımıza nasıl ün ve onur getirecekler" dedi Ankhises. "Senden ve İtalyan kann Lavinia'dan son doğacak Albanlı Silvius var. Kral ve kralların babası olacak ve onun çocukları yoluyla soyumuz Alba Longa'da hüküm sürecek."

"Bu Romulus; Mars ve İlia'nın oğlu. Dedesi Numitor'a katılacak. Mars'ın, oğlunu kendisi gibi nasıl iki sorguçlu miğferle işaretlediğine bak; onun dünyadaki yeri daha şimdiden güvence altında. Onun yönetiminde, Roma’nın yedi tepesini tek bir sur kuşatacak. İmparatorluğu dünyayı saracak ve Roma ruhu tanrıların Olympös'uyla eşit olacak."

"Roma soyuna bak. İşte Julius Caesar ve bütün çocukları; onlar da yukarıdaki dünyaya çıkacaklar. Bu Augustus Caesar; Latium'a Altın çağı getirecek ve Roma İmparatorluğu'nu yıldız-ların ve güneşin yolunun ötesine uzanan topraklara kadar genişletecek. Herakles bile Arkadia geyiğini yakalamasına, Eury-mantos'a huzur getirmesine ve Lerna'nın Hydra'sını öldürmesine karşın, dünyada bu kadar çok yolculuk yapmamıştır."

"Bu Numa; Roma'nın ikinci kralı. Yoksul bir ülkeden krallığa gelecek ve kente yasa getirecek. Ve bunlar. Yunanları kesip Ko-rinthos'u fethetmekle ün alacak olan Mumius, Argos ve Agamemnon'un Mikenya'sını yıkarak, Troya'yı yıkan Yunanla-n cezalandıracak olan Amilius Paulus.

Yüce Kato, Kosus ve Roma devletine eski gücünü verecek olan güçlü Fabius Maximus da burada."

"Son olarak iki Marcellus var; ilki Kartacalılan ve Galyalıla-n yenecek. Sonra yetenekli genç Marcellus, Latin atalarını erdem, soyluluk ve savaştaki yeteneğiyle o kadar iyi temsil edecek ki, Kader, potansiyel gücünden çekinerek onu uzun yaşatmayacak. Unutma Romalı, senin büyük katkın imparatorluğunda^ ulusları hukuka bağlı olarak barış içinde yönetmek, gururluları savaşla terbiye etmek, fethettiklerine merhametle davranmak olacak."

Ankhises, Aeneas'ın içinde geleceğin görkemli ateşini yaktıktan sonra ona, katılacağı savaştan, Laurent halklarını ve Latinus kentini anlattı, her birinden nasıl kaçınacağını veya her biriyle nasıl yüzleşmesi gerektiğini Öğretti.

Sonra Ankhises, Aeneas ve Sibyl'i Uyku kapısına götürdü, burada onlardan aynldı. Aeneas aceleyle gemilerine döndü, arkadaşlarına katıldı ve yollarına devam ettiler.

VII. Bölüm

(Aeneas ve arkadaşları italya'ya varırlar. Kehanetteki gibi, Turnııs komutasındaki Latinlerle savaşmak zorunda kalırlar. Aeneas'a Pallas yardım eder. Turnııs Palias'ı öldürür. Sonunda Jüpiter, juno'yu öfkesinden vazgeçmeye zorlar. Aeneas ve Turnııs teke tek savaşırlar ve Aeneas, Pallas'ın kılıç kemerini taktığını gördüğü Tumus'u öldürür.)

Aeneas ve yoldaşları, elverişli rüzgârlarla ay ışığı altında yelken açtılar. Kirke'nin adasını geçtiler; burada Güneş'in kızının tezgâhta kumaş dokurken şarkı söylediğini duydular. Onun zincirli aslanlarının kükremesini, kafesteki domuz ve ayılarının böğürmesini ve kurtlarının ulumasını da duydular. Acımasız tanrıça, sihirli otlarla insanları her türlü

canavara çeviriyordu. Neptün, Troyalıların yelkenlerini güçlü rüzgârlarla doldurdu ve onların bu korkutucu ülkeden güvenle geçmesini sağladı.

Şafağın ışınları denizi kırmızıya boyarken, Aeneas, Tiber Irmağı'nın içinden geçerek denize aktığı kocaman bir orman gördü. Ağaçlar arasında uçan renkli kuşlar şarkı söylüyordu. Aeneas sevinç içinde gemilerini sakin bir ırmağın geniş ağzına soktu. Orada demir atıp kıyıya çıktılar.

Yolcular yemeklerini hazırlarken Jüpiter, onlara topladıkları vahşi meyvelerin yerde kalmaması için dan keklerini kullanma esinini verdi. Meyvelerden sonra keklerini yediler. Genç As-cınius güldü: "Bakın! Masalarımızı da yiyoruz!"

Aeneas Harpiaların kehanetini hemen anımsadı ve "Troya' nın vefalı tanrılarına selam! işte yeni evimiz, işte yeni yurdumuz" dedi.

Kral Latinus, Troyalıları iyi karşıladı; çünkü bir kâhin, kızı Lavinia'nın bir yabancıyla evleneceğini ve çocuklarının büyük bir imparatorluk kuracak olan bir soyun atası olacaklarını söylemişti. Aeneas’ın Latin kaderinden hâlâ hoşnut olmayan Juno yeraltından bir tanrıçayı Latiumlular arasına gönderdi ve savaş çıkarttı.

Önce Lavinia'nın annesi Amata'ya, kocasının Lavinia'yı savaşçı Turnus'la evlendirmeye söz verdiğini anımsattı. Sonra Turnus'un düşlerine girerek ona, İtalya'yı Aeneas ve işgalci Troyalılara karşı savunma düşüncesini verdi. Son olarak bir grup katinle Troyalılardan bazıları arasında kavga çıkarttı. Halkın duyguları şimdi Troyalıların aleyhine dönmüştü.

Kral Latinus'un Aeneas’la savaşmaktan sürekli kaçınarak, savaş ilanı anlamına gelen, Janus tapınağının iki kapısını açmayı reddetmesine karşın Juno, Olympos'dan inerek kapıları kendisi açtı. O zaman Turnıis savaş bayrağını açtı ve birliklerini yürüttü.

Aeneas, Tiber kıyısında uyur, çıkacak olan savaş nedeniyle kaygılanırken, ırmak tanrısı gelip ona öğütte bulundu: "Kalk, tanrıçadan doğan! Senin evin burası ve tanrıların seni destekliyor. Bu savaş

tehditlerinden korkma. Ascanius, otuz yıl içinde yüce Alba kentini kuracak, bu sırada Palenteum'daki Kral Evandrus'u bul. O, Latinlerle sürekli savaşır; seninle bağlaşma yapmayı hemen kabul edecektir."

Aeneas iki gemi ve seçkin adamlarla, sakin Tiber Irma-ğı'ndan yukarı kürek çekip Palenteum kentine geldi. Burası bir gün Roma olarak bilinecekti. Aeneas geldiğinde, kral, oğlu Pallas ve kent görevlileri kent yakınındaki bir korulukta güçlü Herakles'e ve tanrılara kurbanlar sunuyorlardı. Aeneas'ın ziyaretinin amacını öğrenince, Kral Evandrus onu sıcak karşıladı; Ankhises ve Kral Prİamos'u gençliğinden anımsıyordu. Sonra Aeneas'a Herakles onuruna düzenlenen törenlerin tarihini anlattı; Herakles dev Kakus'u, o anda oturdukları uçurumun dibinde Öldürmüştü.

Evandrus Aeneas'a, kaynaklarının kıt olmasına karşın, onu Latinlere karşı destekleyeceğini söyledi. Pallas ve kırk adamını yollayacaktı. O anda Venüs, Aeneas'a güneşli günde bir gök gürültüsüyle işaret göndererek, tanrıların ünlü demircisi, kocası Vulcanus'un (Hephaistos) yaphğT zırhı göndereceğini bildirdi. Sonra Aeneas ve Pallas, Turnus ve Latinlerle savaşmak üzere adamlarının önüne düştüler.

Eiu sırada, Aeneas’ın yokluğunda, Lalinler Troyalılara saldırmışlardı. İki taraftan da çok ölen Öldü. Ascanius, Turnus'un kayınbiraderini öldürdükten sonra Apollon ona: "Aeneas’ın oğlu Apollon'un sana verdiği bu onurla yetin. Sende tanrıların oğlunun ve doğacak tanrıların babasının cesaret ve yeteneği var. Daha fazla savaşmaktan kaçın" dedi. Devam etmeye istekli olan genç, yine de yüce tanrının buyruğunu dinledi.

Troyalı kaptanlar adamlarını, karşılarında tek başına duran Turnus'a karşı yürüttüler. Turnus, tıpkı bir avcı grubunun mız-raklarıyla karşılaşan, cesaret ve öfkeyle kaçmazken, silahlı avcıları varıp geçemediği için geri çekilmek zorunda kalan bir aslan gibi; yüreğinde hiddet, ırmak yönüne çekildi... Troyalılar tarafından sıkıştırılan Turnus silahlarının işe yaramadığını gördü. Zırhına ve miğferine oklar, taşlar ve sonunda mızraklar

yağdı. Sıçrayarak tüm donanımıyla Tiber'e atladı ve gövdesini kaldıran sular onu adamlarının yanına taşıdı.

Aeneas bağlaşıklarıvla geldiğinde, savaş tüm şiddetiyle sürüyordu. Pallas birçok Latini öldürdü. Turnus, savaşçı Lausus'u kurtarmaya ve Pallas'la'teke tek dövüşmeye karar verdi. Bir aslanın, ovada gördüğü boğanın üstüne dağdan atlaması gibi Turnus arabasını terk etti. Turnus'un kendisinden ne kadar güçlü olduğunun farkında olan Pallas, Herakles'e dua etti: "Babamın içtenliğiyle, Turnus'un kanla lekelenmiş zırhını ölen gövdesinden çıkarmama yardım et ve son gördüğü, kendisini yenen kişi olsun."

Herakles bu duayı duyup üzülünce Jüpiter oğlunu yatıştırdı: "Her ölümlünün ölüm günü gelecektir" dedi tanrıların babası, "ve hiçbirinin uzun bir yaşamı yoktur. Cesur insanlar kendilerine kalıcı bir ad bırakacak işler yaparlar, çünkü ün ölümden sonra da yaşar. Turnus da zamanı gelince ölecek."

Pallas'ın mızrağı Turnus'un omzunu sıyırdı. Turnus'un mızrağı da Pallas'ın kalkanının ortasından geçti ve yüreğini deldi. Pallas'ın üstüne akan Turnus bağırdı: "Yunanlar, Evand-rus'a Pallas'ın cesedini ve doğru dürüst gömülmeyi bağışladığımı söyleyin." Sonra Pallas'ın kalın kılıç kemerini zafer yadigân olarak aldı. Bu hareketinden ne kadar çabuk pişman olacağından haberi yoktu.

Aeneas’ın intikamından korkan Juno, Turnus'u kurtarmak ve kaçınılmaz kaderini ertelemek için Jüpiter'den izin aldı. Aeneas’ın, savaş donanımı içinde sisten bir görüntüsünü yaptı. Hayalet, Troya kuvvetlerinin önünde göründü, mızrağı ve küstah naralanyla düşmanı kızdırıyordu. Tumus saldırınca, hayalet dönüp kaçtı ve Turnus kılıç elde peşine düştü.

Hayalet, demirli bir gemiye sığındı. Turnus peşinden güverteye çıkar çıkmaz Juno demirin zincirini kopardı, geminin yükselen suda yüzmesine yol açtı. Sonra hayalet, kara bir bulut oldu ve göğe çekildi, Turnus'u çaresiz denize açılmış durumda bıraktı.

"Jüpiter baba!" diye bağırdı Turnus, "Beni neden böyle cezalandırıyorsun? Arkadaşlarımı ölümün karşısında yalnız bırakmaktan utanıyorum. Yer yarılsa da içine girsem. Rüzgârlar, acıyın bana ve bu gemiyi parçalayın veya beni utancımı kimsenin duymayacağı bir yere götürün."

Pallas'ın cesedini alan Evandrus, Aeneas'a haber gönderip Turnus'u öldürerek Pallas'ın öcünü almanın onun görevi olduğunu söyledi. Bu sırada savaş tüm şiddetiyle sürüyordu. Latin kuvvetlerinde Turnus olmadığından Troyalılar zaferi kazandılar.

Aeneas, Latinlerden Ölülerini gömmek için ateşkes isteyen elçiler gelince, "Ölüler kadar yaşayanlar için de barış istiyorum" dedi: "Kader beni bu kıyılara getirdi ve ben asla savaş arzulamadım. Eğer Turnus o kadar savaşı istiyorduysa, bu kadar insanın ölmesindense benimle teke tek dövüşmesi çok daha iyi olurdu."

O sırada Turnus dönmüştü ve Latinler fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Liazıları savaşa devam etmek isterken ötekiler. "Turnus yurttaşlarına acı ve teslim ol. Yeteri kadar ölüm gördük! Eğer onur ve krallık kazanmak istiyorsan. Aeneas'la teke tek dövüş. Senin kişisel onurun ve kazancın için bizler neden ovalarda gömülmeden ve ardımızdan ağlanmadan ölelim?" diyorlardı.

Turnus onları yanıtladı: "Çoğunuz güzel konuşuyorsunuz; fakat savaş alanından korkuyorsunuz. Eğer Troyalılar Aeneas’la teke tek dövüşmemi istiyorlarsa, yüce Akhilleus'tan üstün olsa ve Vutcanus'un yaptığı zırhları hile giyse onun karşısına çıkarım."

Tartışma, Troyalıların ve bağlaşıklarının Tiber'i aşıp kentlerinin bulunduğu ovaya doğru ilerlediğini bildiren habercilerin gelmesiyle kısa sürede kesildi. "Yurttaşlar" diye bağırdı Turnus, "düşman duvarlarımıza saldırmak üzereyken siz, burada oturup toplantılarda barışı övün!"

Turnus, Latinlerin yenildiğini ve daha fazla savaşacak ruh durumuna sahip olmadıklarını anlayınca öfkelendi. Göğsünden yara alan aslanın

öfkeye kapılıp, tüylü yelesini küstahça silkip kanlı ağzından kükremeler savurarak etine girmiş silahı kırması gibi hiddete kapıldı. Kral Latinus'a "Aeneas’la teke tek dövüşeceğim, bir kavga ayarla" dedi, "ya ulusumuzun utancını kaldıracağım veya Troyalı, Lavinia'yı gelin edecek ve bizim fatihimiz olacak."

Latinler bu eşitsiz yarışma olasılığından şaşkınlığa düşmüşlerdi; huzur ve güvenliği özleyenler bile silahlanmak ve Turnus'un adil olmayan kaderine karşı çıkmak istediler. Ve içlerinden biri ateşkesi bozdu. Savaş başlayınca Aeneas bağırdı: "Öfkenize engel olun! Ateşkese saygı gösterin! Antlaşmayı uygulayacağım. İtalya'da barış hüküm sürecek!" Fakat Turnus Aeneas’ın sözlerini duymazlıktan geldi ve birçoklarını öldürerek ilerledi. Aeneas da birçoklarına ölümü tattırdı, meydanı kana buladı.

O zaman Venüs, Aeneas’ın aklına kenti işgal edebileceğini getirdi. Kraliçe Amata, çatıdan savaşın gelişimini izleyerek Tru-valıların direnişle karşılaşmadan ilerlediğini, kentin duvarlarına tırmandıklarını ve evlere meşaleler attıklarını görüyordu. Ovalarda çılgınca Turnus'u aradı, ama onu göremedi. Öldürüldüğünü düşünerek ve halkının yıkımından kendini suçlayarak canına kıydı. Karısının Ölümü ve kentinin işgaliyle karşı karşıya kalan Latinus elbiselerini yırttı, başına çamur sürdü ve korku içinde sersemlemiş olarak sokaklara daldı.

Turnus felaketleri duyunca yanan kente baktı, yüreği utanç, acı ve Öfke gibi çelişen duygularla doldu. "Aeneas'la dövüşmeye kararlıyım" dedi, "ölümün acısına dayanabilirim, ama utanç içinde yaşayamam."

Arabasından atlayan Turnus, düşman ateşi altında kentin duvarlarına koştu. Koca bir kayanın dağdan başıboş aşağı yuvarlanması ve ağaçları, sürüleri, insanları dağıtıp toprağa çarpması gibi, dağılmış birlikler arasından duvarlara koştu, toprağın kana bulandığı ve çarpışan mızrakların sesinin göğe çıktığı yere geldi.

"Savaştan çekilin" diye bağırdı. "Kaderim neyse, bu savaşın sonucuna katlanmam ve kılıcımla karar vermem daha iyi."

Turnus'un sözlerini duyan Aeneas savaşı bırakıp onu karşıladı. Tıpkı çobanlarını korkuyla kaçırdıktan sonra, sürünün düvelerini, yeni önder kim olacak diye merak içinde ve ölüm sessizliğinde bekleten iki boğa gibi kafa kafaya, ölümüne birbirlerine saldırdılar, boğaların hırçın biçimde tokuşup boynuz, boyun ve omuzların kanla yıkanması, ormanın darbelerinden inlemesi gibi, Aeneas ve Turnus da kalkan kalkana çarpıştılar, ortalığı inlettiler.

Gökyüzündeki Jüpiter, teraziyi aldı ve her kefeye bir kahramanın kaderini yerleştirip dövüşün kimin yaşamını bitireceğini anlamak istedi, çünkü kaybedenin yakın olan ölümü, kaderinin ağırlığıyla kefesini aşağı çekecekti. Turnus'un kılıcı, Vulcanus' un zırhı üstünde küçük, kırılgan bir buz parçası gibi kırıldı. Babasının kılıcını bıraktığına pişman olan Turnus, Aeneas'tan kaçtı. Troyalı, dizindeki ok yarasına karşın peşini bırakmadı.

Av köpeklerinin, ırmakta sıkışmış ve çılgınca sağa sola atlayan erkek geyiğin ayaklarına saldırması ve bırakmaması, hırslı dişlerin tatlı et beklentisiyle ete geçmesi gibi, Aeneas da Turnus'u kovaladı. Turnus yurttaşlarından başka kılıç istedi, ama Aeneas kılıç verecek olanı ölümle tehdit etti.

Bir kez daire çizdiler, bir o kadar da tersine döndüler. Basit bir ödül için değil Turnus'un yasamı için koşturuyorlardı! Bir başka tanrıça Turnus'a kılıç verince, Venüs de Aeneas’ın bir ağaca saplanmış olan mızrağını almasına yardımcı oldu.

O zaman Jüpiter karısına: "Olympos'un Aeneas'a İtalya'nın kahramanlığını verdiğini biliyorsun. Sona geldik, acı çekmeyi bırak ve bana karşı çıkma. Troyalıların peşini denizde de karada da bırakmadın, kötü savaşı başlattın, hanedana Ölüm getirdin ve geline büyük acı verdin. Daha fazla karışmana izin vermiyorum" dedi.

Juno yanıtladı: "Senin duygularını bildiğimden burada, seninle, uzakta kaldım. Savaş alanında Troyalılarla kendim savaşabilirdim. Şimdi tamamen senin arzularına uyuyorum. Yalnızca Aeneas Lavinia'yla evlenince,

Latinlere eski ad ve dillerini koruma izni vermeni istiyorum. Latium'u koru. Alban kralları hüküm sürsün, soya Romalı adını ver ve bırak Troya adı kentle birlikte ölsün."

Jüpiter güldü ve "Öfkenin derinliklerinde benim kız kardeşim ve Satürn'ün çocuğu olduğunu kanıtlıyorsun. İşte isteğini kabul ediyorum. Aeneas ve Lavinia'dan yepyeni bir soy, bir dil ve bir dizi yasa ve ritüel yaratacağım. Erdemde ve sana inanmakta, bütün ölümlülerden ve tanrılardan üstün olacaklar" dedi.

Aeneas koca mızrağıyla Turnus'u dürttü, "Daha niye gecikelim?" dedi, "silahlarımızla el ele dövüşelim, ayak ayağa değil."

"Benim güçlü bir düşmanım olduğunu sanma, Aeneas" diye yanıtladı Turnus, "benim güçlü düşmanlarım Jüpiter ve öteki tanrılar!" Bu sözleri söylerken Turnus'un gözleri, on iki güçlü adamın omuzlarıyla zorlukla kaldırabileceği yaşlı, kocaman bir kaya parçasını fark etti. Aceleyle onu kaptı ve Aeneas'a atmaya çalıştı. Ama kayayı kaldırıp atmak isterken dizleri titredi, kanı dondu ve kaya ilen gitmedi, hedefine yanaşamadı bile. Korkutucu tanrıça Kader, Turnus'un başarısını engellemişti ve kahraman, Aeneas’ın mızrağının ve kesin olan ölümün yaklaşmasından korkuyla titredi-

Turnus'un sendelediğini gören Aeneas ölümcül mızrağını nişanladı ve düşmanına fırlattı. Mızrak Turnus'un kalkanını, zırhını deldi ve kalçasına girdi. Koca savaşçı yaralı bacağının
üstüne yere devrildi. "Merhamet için yalvarmıyorum" dedi, "ama babanı düşün ve gövdemi aileme ver. Sen kazandın, Lavinia senin. Nefretini daha fazla körükleme."

Zırhı içinde huşuya kapılmış Aeneas’ın kılıçlı eli düştü ve yere düşen düşmanına karşı merhamet duydu. Ama Turnus'un omuzunda genç Pallas'ın kılıç kemerini görünce cesur delikanlının anısı Aeneas’ın büyük acısını ve dinmez öfkesini canlandırdı. "Acımasızca öldürdüğün sevgili arkadaşımın kemerini ganimet olarak takarken benim merhametimi kazanmayı nasıl

bekleyebilirsin" diye kükredi, "Senin kan bedeli ödemeni İsteyen Pallas ve seni öldüren de o." Aeneas öfkeyle kılıcını Turnus'un göğsüne gömdü. Turnus'un kolu bacağı gevşeyip ürperdi ve gücenik canı aşağıdaki gölgelerin arasına uçtu.

II. BÖLÜM -Ortadoğu Söylenceleri

MÖ 2500 yıllarına dayanan Ortadoğu söylenceleri, yeryüzündeki en eski yazılı edebiyat ürünleridir. Bu söylenceler, bugün bildiğimiz gibi insan davranışlarına sahip tanrı ve kahramanlar evrenini ortaya koymuştur.

Yunan tanrıları kadar gelişmiş olmasalar da, Sümer ve Babil tanrıları da insan kişilikleri taşırlar. Gözde bir Ölümlüye yardımcı olmayı severler. Bununla beraber, pek çoğu genellikle aceleci huyları ve ani davranışlarıyla anımsanır. Bu tanrıların ne yapacakları önceden kestirilemez.

Babil'in yaratılış destanında, bir erkek tanrı olan Marduk, önceki dişi Tanrı Tiamat'ın yerini alarak evrenin yeni yöneticisi olur. Ortadoğu kültüründe sihir oyunları yapabilme becerisi, dünyayı yönetebilme becerisinin bir kanıtı sayılır. Bu nedenle iki tanrı, büyük sihir güçlerini birbirlerine karşı kullanarak boy ölçüşürler. Marduk daha güçlü sihirlere sahip olduğu için kazanır.

Telepinu hakkındaki söylence düğümünün, psikolojik karmaşıklıklar olmadan, bereket sorunlarını dile getirmesiyle ilgi çekmektedir. Tanrıların görünüşünden klasik bir güzellik saçılır ve ilahi kutsamalar için yalvarışlara bu hikâyede rastlanır.

Babil ve Sümer söylencelerinin tersine, Mısır söylenceleri, Mısırlıların yalıtılmış bir kültüre sahip olduğunu gösterir. Onların evren görüşü, asla sürekli olarak egemenlik altında tutulamayacak olan kötülüklere karşı savaşan ve önceden kestirilemeyecek davranışlara sahip, yardımsever tanrıları ve hak eden insanlar İçin yeniden doğuşu içerir. Mısırlı tanrıların da insani duyguları ve ihtiyaçları vardır. Örneğin İsis, mitolojide Yunan tanrıçası Demeter kadar etkili olan sadık ve sevgi dolu bir ana figürüdür.

Bir Babil destanı olan Gılgamış'ta, ilk trajik kahramanla karşılaşırız. Diğer pek çok insanın sahip olmak istediği şeye, ebedi bir hayata sahip olmak ister ve dileğine kavuşmak için çok çetin bir yolculuğa çıkar. Yolculuğu sırasında pek çok Akdeniz kültürü üzerinde etki bırakan Büyük

Tufan hakkında bilgiler edinir. Gılgamış, insanların kaderinde ölümsüzlüğün yazılı olmadığını öğrenince korkulu bir umutsuzluğa kapılır. Hayattaki sıradan zevklerin farkına varır ve insanlar için mümkün olan tek ölümsüzlük şekli olan kalıcı ünü sağlayacak işler yapmaya başlar.

Babil

Enuma Eliş: Sunuş Tarihsel Arkaplan

Babil yaratılış söylencesi, "gökyüzünde iken" anlamına gelen başlangıç sözcüklerinden *Enuma Eliş* olarak bilinen destandır. İngiliz arkeologların 1845'te, şimdiki Irak topraklarındaki Nino-va'da başlattıkları kazılar sırasında buldukları yedi adet kil tablet üzerine çivi yazısıyla kaydedilmiştir. Bu tabletler, MÖ 668 ile 627 yılları arasında hüküm süren Kral Asurbanipal'in kütüphanesine aittir.

Ninova'dan pek uzak olmayan Asur'daki Alman kazıları 1902'de başlamış ve bunun sonucunda, Babillilerin ulusal tanrısı Marduk'un adının yerine Asurluların ulusal tanrısı Asur'un adının bulunması dışında tamamen aynı olan Enuma Eliş'in bir başka versiyonu bulunmuştur. Bu destanın böylelikle Babilliler için olduğu kadar, Asurlular için de önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Bu tabletlerin, tahminen MÖ 1000 yıllarına kadar dayanmasına rağmen, içerikleri ve biçimleri, üzerlerine kayıtlı olan hikâyenin, MÖ 1900'ler kadar eski yıllarda var olabileceğini ortaya koyar. Babil'i MÖ 1728'den MÖ 1686 yılına dek yöneten Hammurabi'nin ünlü yasalar topluluğunun girişinde, hem Enuma Eliş hem de Marduk'tan söz edilir.

Giriş kısmındaki ifade şöyledir: "Tanrıların kralı Enum ile göklerin ve yeryüzünün efendisi ve ülkenin kaderini belirleyen tanrı olan Enlil, Marduk'u tanrılar arasında üstün kıldıkları, daha sonra ona Enlilin tüm insanlar üzerindeki krallık görevini verdikleri ve sonunda Babil'i dünya devletleri arasında üstün kıldıkları zaman, Enum ve Enlil beni, dindar ve tanrıdan korkan Hammurabi'yi, ülkenin üzerinde adaletin bir güneş gibi parlamasını sağlayarak ve böylece kötü olan her şeyi yok ederek insanların hayatlarını zenginleştirmek için seçtikleri zaman..."

Enuma Eliş, Babil'de her yıl sonbaharın başlangıcını simgeleyen on günlük Yeni Yıl festivalinin bir parçası olarak, huşu içinde ezbere okunmuş ve dramatize edilmiştir. Tatil, evrendeki düzenin yeniden kurulması, hayatın

yenilenmesini ve gelecek yıl için tüm insanların kaderlerinin belirlenmesini vurgulayan *ciddi* bir olaydır.

Bilim adamları, Babillilerin, Enuma Eliş'te anlatılan kaos güçleriyle düzen güçleri arasındaki savaşı pandomimle temsil ettiklerine inanmaktadır. Marduk mahkûmiyetten kurtulana dek Babil sokaklarında düzensizlik hüküm sürecektir. Daha sonra Marduk, Tiamat ve onun şeytani güçlerine karşı tanrıların gücünü temsil eden bir tören alayına önderlik eder. Marduk'un, Tiamat'ı ve onun isyankâr güçlerini alaya bir savaştan sonra yenmesi ve evrende düzeni kurmasından sonra Babilliler onun suretini, Babil sokaklarında gösterişli bir resmi törenle taşırlar. Bu büyülü yöntemle insanlar, kaderlerini kontrol eden tanrıları etkilemeyi ve bereket, bolluk ve iyi talihle dolu bir yıl getirmeleri için ikna etmeyi ummuşlardır.

Ayrıca Babil halkı, bu söylencenin Dicle ve Fırat nehirleri üzerinde sihir gücüne sahip olduğunu da düşünmüş olabilirler. Bu nehirler her yıl kıyılarını basmış ve sık sık yaşadıkları yerleri şiddetli tufanlarla harap etmiştir. İnsanlar dramatizasyon ve büyü gücünü, bu korkunç bahar tufanlarının tahribine karşı toplumlarını koruyabilmek amacıyla kullanırlar.

Marduk söylence tarafından onurlandırıldığında, aynı zamanda evreni yaratan ve kaostan bir düzen çıkaran Babil'in koruyucu tanrısı ve tanrıların yeryüzündeki evi olarak Marduk
Tapınağı'nın kurulduğu Babil kenti de onurlandırılmış olmaktadır. Böylece söylence, bir dini görüşle dünyevi ve siyasal bir görüşü birleştirmektedir. Yeni Yıl Tatili sırasında insanların kaderi kadar, Babil'in siyasal kaderi de belirlenmektedir.

Böylece Enuma Eliş, bir yaratılış söylencesinden daha fazlasını ifade eder. Babilliler Sümerlerin geleneksel yaratılış söylencesini almışlar ve onu, yeni ulusal, dinsel ve siyasal amaçlarla kullanmak üzere yeniden şekillendirmişlerdir. Evrenin yaratılışının açıklaması, yıldırımlar tanrısı Marduk'un yüce iktidara ulaşması ve onun yeryüzündeki kenti olan Babil'in methe-dilmesi hikâyesine dönüşmüştür.

Babil Dini

Gökyüzü tanrısı Anu, hava tanrısı Enlil ve yeryüzü tanrısı Ea gibi en büyük üç Sümer tanrısı, Babil ilahları arasında da yer almışlardır. Daha sonra Marduk, Ea'nın oğlu olduğundan hem doğuştan gelen haklara hem de onun olağanüstü yeteneklerine sahip olarak doğar. Marduk tanrılar meclisine girer girmez, tanrılar ona yeryüzünde Enlil'in rolünü vermişler, böylece Enlil güç ve eylemden yoksun, sadece addan ibaret kalan bir tanrı haline gelmiştir. Marduk en üstün tanrı mertebesine ulaşır. Marduk'a evreni yaratma, faaliyet halinde tutma onuru ve esas amaçlan tanrılara hizmet etmek olan insanları yaratma onuru verilir. Bütün tanrılar ve ölümlüler, Marduk'un emirlerine itaat ederler.

Marduk dinsel bir devrim sonucu iktidara ulaşır ve onun zaferiyle evrende yeni bir düzen, yeni bir bakış açısı ortaya çıkar. Sümer tanrıları, genellikle temsil ettikleri gökler, kara ve su gibi kişiliklerle evreni oluşturan özün bir parçasıdırlar. Marduk, onlara yeni roller verdiğinde, evreni, B ab illilerin tanıdığı gibi yaratmıştır. Zaten var olan unsurları (tanrıları), kaosun içinden bir düzen ortaya çıkacak şekilde düzenlemiştir.

Marduk'un yeni düzeni eskisinin yıkıntıları üzerine kurması da dikkat çekicidir. Marduk yeni, erkek egemenliğine dayanan, ataerkil bir dinin, kadınların egemen olduğu anaerkil bir din üzerindeki zaferidir. Büyük Tanrıça ya da Ana Tanrıça olan
ve bütün temel tanrılara yaşam veren Tiamat, artık tanrıların düşmanı haline gelmiştir. Eskiden iyi olan ve çocukların yaşamını koruyan Tiamat, şimdi kötüleşmiş, bu çocukları yok etmeye çalışmaktadır. Eskiden en iyi tanrılara hayat vermişken, şimdi canavar ve şeytanlara hayat vermektedir. Geçmişte kocası ve çocuklarından daha güçlüyken, şimdi güçlü sihirlerine karşı bağışıklığı olan yeni bir tanrıya yenik düşmüştür.

Marduk'un gücüyle, kaosun içinden düzen, ölü maddeden yaşam ortaya çıkar ve her yıl doğa yenilenir. Yine de Marduk' un iktidarı artında bile evren ve içindeki tanrılar, önceden kestirilemez ve onlara güvenilmez. Hatta en güçlü kral bile başarı için tanrıların yardımına ve iyi niyetine muhtaçtır. Bir kral için bile Ölümden sonraki yaşam, yeryüzündeki icraatları için ödül değil, sadece karanlık, toz, yoksunluk ve ebedi sıkıntılar vaat eder. Eğer insanlar arasında en nüfuzlusunun bile böyle bir kaderi varsa, sıradan insanların kaderi daha iyi olamaz. Dolayısıyla Babilliler zamanında insanlar, güvenliğin ve umudun eksik olduğu bir dünyada, yaşamlarında yapabileceklerinin en iyisini yapmak zorundadırlar.

Başlıca Tanrılar

Sümer ve Babil tanrılarının karşılaştırması:
Tiamat (Babil): Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıça, Toprak Ana, tüm yaşamı besleyen, Apsu'nun karısı, Anşar ve Kişar'ın annesi, tuzlu suların efendisi.
Tiamat (Sümer): Nintu'nun (Ki) karşılığı.
Apsu (Babil): Tiamat'ın kocası, Anşar ve Kişar'ın babası, tüm tanrıların ve tatlı suların efendisi.
Apsu (Sümer): Anu'nun (An) karşılığı.
Mtımmu (Babil): Tiamat ve Apsu'nun oğlu, sislerin tanrısı.
Anşar (Babil): Tiamat ve Apsu'nun oğlu, Kişar'ın ağabeyi ve kocası.
Anşar (Sümer): Karşılığı yok.
Kişar (Babil): Tiamat ve Apsu'nun kızı, Anşar'ın kız kardeşi ve karısı.
Kişar (Sümer): Karşılığı yok.
Anu [An] (Babil): Anşar ve Kişar'ın oğlu.
Anu (Sümer): Nintu'nun kocası, tüm tanrıların babası ve efendisi. Her ikisinde de Gökyüzü tanrısı.
Nintu [Ki] (Babil): Erkek egemenliğindeki yaratılış söylencesinde yer almamıştır. Burada Anu'nun kansı ve Enlil'in akrabaları yoktur.

Nintu (Sümer): Tiamat gibi Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıça, Anu'nun kansı, tüm tanrıların anası, ilk insanı çamurdan yaratmıştır.
Enlil (Babil): Yeryüzü ve gökyüzü arasındaki havanın tanrısı.
Enlil (Sümer): Anu ve Nintu'nun oğlu, Hava ve Tarım tanrısı. Anu ile beraber tanrıların efendisi olmuştur.
İştar (Babil): Nintu gibi, erkek egemenliğindeki yaraülış söylencesinde yer almamıştır.
İştar (Sümer): Önce Anu'nun, sonra Sin'in kızı, Ulu tanrıça veya Ana tanrıça, Aşk ve Savaş tanrıçası.
Ea (Babil): Anu'nun oğlu, Damnika'nın kocası, Marduk'un babası ve Apsu'dan sonra tüm tanrıların ve tatlı suların efendisi.
Ea *(Sümer):* Ana, Nintu, yeryüzünün efendisi. Her ikisinde de yarana zekânın, aklın, tüm sanat ve zanaatların tanrısı. *Damkina (Babil):* Ea'nın karısı ve Marduk'un annesi.
Damkina (Sümer): Karşılığı yok.
Marduk (Babil): Ea ve Damkina'nın oğlu, en akıllı ve yetenekli tanrı, tüm tanrıların efendisi oldu.
Marduk (Sümer): Anu ve Enlil'in karşılığı.
Kingu (Babil): Marduk'a karşı Tiamat'ın güçlerini yönetir.
Kingu (Sümer): Karşılığı yok.
Sİn (Babil ve Sümer): Ay tanrısı, Şamaş'ın babası.
Şamaş (Babil ve Sümer): Sin'in oğlu, Güneş tanrısı. Zayıflan, haksızlığa uğrayanları ve gezginleri korur.

Enuma Eliş

Başlangıçta sadece su ve onun üzerinde salınıp duran sis mevcuttu. Baba Apsu ortaya çıktı ve tatlı suların efendisi oldu, Ana
Tiamat ortaya çıktı, tuzlu suları yönetti ve her iki su birlikte aktılar. Onların oğlu Mummu, suları kaplayan sislerin içindeydi. Ne yukarıdaki gökler ne

de yeryüzü henüz ortaya çıkmamıştı. Suların üstünde henüz ne bataklık ne de otlak araziler vardı. Ve henüz kamışlardan örülmüş barınaklar yapılmamıştı.

Daha sonra, Apsu'nun tatlı, Tiamat'ın tuzlu sularının içinde Anşar ve Kişar şekillenmiş ve sulardan dışarı çıkmışlardı. Zamanı gelince, Anşar ve Kişar, göklerin tanrısı olan Anu'nun ana babası oldular. Buna karşılık Anu, Ea'nın babası oldu. Onlardan daha akıllı, daha anlayışlı ve güçlü olduğundan, sihir kullanmada çok yetenekli olduğundan, Ea, hem babasını hem de büyükbabasını geçti. Yeryüzü tanrısı oldu, büyük tanrılar arasında rakibi yoktu.

Genç tanrılar bir araya geldiler ve çok güzel zamanlar geçirdiler. O kadar başına buyruk idiler ki bu, Tiamat'ı rahatsız etti ve taşkınlıkları onu gücendirdi. Zaman geçtikçe Ana Tanrıça onların davranışlarından nefret etmeye başladı, fakat onlara nasıl davranması gerektiğini de bilemedi. Apsu'dan onlarla konuşmasını istedi, fakat genç tanrılar Apsu'yu dikkate almadılar.

Apsu, Tiamat ve Mummu, sorunu tartışmak için bir araya geldiler. Apsu şöyle konuştu: "Tanrıların davranışlarına tahammül edemiyorum! Gece ve gündüz hiç durmadan yaygara yapıyorlar ve hiç uyuyamıyorum. Umutsuzca huzura ve sessizliğe ihtiyacım var. Eğer benim ricalarımı dinlemezlerse, gürültülerini, yapabileceğim tek şekilde, yani onları yok ederek durdurmak zorunda kalacağım."

Kocasının sözleri Tiamat'ı sinirlendirmişti, şöyle yanıt verdi: "Apsu neler hissettiğini çok iyi anlıyorum. Biliyorsun ben de aynı sorundan yakınmıştım. Ama yine de senin çözümün çok zalimce! Kendi yarattığımız çocukları mı yok edeceğiz? Davranışları kaba ve oyunları çok can sıkıcı, fakat yine de anlayışlı olmayı denemeliyiz."

Mummu, Apsu'yu destekledi ve "Tiamat'ın bu konudaki fikirlerini dikkate almamanızı öneriyorum" diye tavsiyede bulundu. "Planınızı uygulayın ve otoritenize karşı geldikleri için tanrıları yok edin. Gece ve

gündüz, emirlerinize karşı itaatsizlik ediyorlar ve davranışları sizde huzur bırakmıyor." Mum-mu'nun düşüncesini duyduğu zaman, kafasındaki şeytani planı beğendiği için, Apsu'nun yüzü şevkle doldu.

Genç tanrılar, Apsu ve Mummu'nun kendilerine karşı olan komplosunu çabucak öğrendiler. Haberi ilk duyduklarında ağladılar, daha sonra kaderlerine karşı gelmenin bir yolunu bulamamanın çaresizliğiyle sustular.

Ancak tanrıların en akıllısı, en zekisi ve en hünerlisi olan Ea, Apsu ve Mummu'nun planlarını bozmanın bir yolunu buldu. Önce tanrıları koruyacak büyülü bir daire oluşturdu ve onları güvenli bir şekilde içine yerleştirdi. Sonra Apsu'nun derin sularına doğru, onu derin bir uykuya daldıracak, Mummu'yu da güçsüz bırakacak bir büyü okudu.

Daha sonra Ea, Apsu'yu zincirlerle bağladı, başındaki tacı ve ışık halkasını aldı ve kendi başına yerleştirdi. Krallık simgelerini aldıktan sonra Apsu'yu Öldürdü. Sonra da Mummu'nun burnunun içinden geçirilmiş bir iple, onu, her istediği yere çekip götürecek şekilde bağladı.

Düşmanlarının üstesinden gelince Ea, Apsu'nun ve onun emrindeki tatlı suların üzerine yerleşti. Orada, suların derinliklerinde karısı Damkina ile huzur içinde yaşadı. Görkemli evi, kaderlerin evi haline gelirken, kutsal odası da talihin odası olmuştu.

Nihayet Ea ve Damkina, bütün tanrıların en yeteneklisi ve akıllısı olan Marduk'un ana babası oldular. Tam bir yetişkin olarak doğmuş olsa da, tanrıçalar doğduğu günden itibaren Marduk'u beslediler ve onu korku veren bir görüntüye bürün-dürdüler. En baştan beri Marduk, doğal bir önder görüntüsündeydi ve Ea, oğlunu görür görmez baba yüreği memnuniyetle doldu. Ea, Marduk'u, görünüş ve güç bakımından diğer bütün tanrılardan üstün olacak şekilde çifte tanrı yaptı. Marduk'un yüzündeki ışıklar saçan dört adet göz her şeyi görmesini sağlıyor ve dört adet geniş kulak her şeyi duymasına yardımcı oluyordu. Marduk dudaklarını ne zaman oynatsa ağzından ateşler saçılıyordu.

Ea, "Oğlumuz göklerin güneşidir" diye bağırıyordu. Gerçekten de Marduk'un başındaki on tane tanrı halesi öylesine parıldıyordu ki, ışınların parlaklığı korkunç bir görüntü oluşturuyor, kendisine bakanlara dehşet kadar huşu da veriyordu.

Bu arada Anu kuzey, güney, doğu ve batı rüzgârlarını yarattı ve bu şiddetli rüzgârlar, Tiamat'ın sularını şiddetle karıştırdı. Bazı tanrılar bu fırtınalardan acı çekip huzur bulamayınca, kalplerinde kötülük duygulan oluştu.

Kingu'nun önderliğinde annelerine şöyle dediler: "Ea ve ona yardım eden tanrılar, babamız Apsu'yu öldürdüğünde, sen onlara bunu yapmaları için izin verdin. Şimdi de Anu seni rahatsız eden ve bizi hiç uyutmayan bu korkunç rüzgârları yarattı ve sen yine ona izin verdin. Uykusuzluktan gözlerimiz yorgun düştü. Hiçbir şey yapmadığına göre, görünen o ki bizleri sevmiyorsun! Biraz o tanrıların yok ettiği kocam ve Mummu'yu düşün! Tamamen yalnız kaldın. Neden kendine gelmiyor ve onlara saldırarak Apsu ve Mummu'nun intikamını almıyorsun? Biz seni destekleyeceğiz."

Tiamat bu cesaret verici sözleri duymaktan çok memnun olmuştu. "Bana iyi bir öğütte bulundunuz" diye yanıt verdi. "Bize yardım etmeleri için canavarlar yaratacağım ve o tanrılara karşı savaşacağız."

İsyankâr tanrılar şimdi kızgınlıklarını ifade etmek için kendilerini özgür hissetmişlerdi. Ayaklanmalarını planlamak için gece gündüz bir araya gelerek görüştüler.

Bu arada Tiamat yenilmez silahlar olarak canavar yılanları yarattı. Gövdelerini kan yerine zehirle doldurdu ve onlara keskin, uzun zehir dişleri verdi. Çok korkunç ejderhalar yarattı ve bakanların dehşetten ölmeleri için, tıpkı tanrılar gibi onların da başına ışık haleleri taktı. Yılanlar bir kez ayağa kalktı mı kimse onlara karşı ayakta duramazdı. Toplam on bir canavar yarattı: Engerek yılanı, ejderha, sfenks, büyük aslan, çılgın köpek, akrep adam, üç güçlü fırtına canavarı, yusufçuk böceği ve kentaur.

Sonra Kingu'yu, isyankâr tanrıların ve canavarların başına kumandan olarak seçti. Ona "Sana büyü yaptım Kingu" dedi. "Sana topluluktaki bütün tanrılara öğüt verme gücü verdim. Sen şimdi üstünlerin efendisi ve benim tek arkadaşımsın. Emirlerin ebedi ve sözlerin daim olacaktır." Sonra da Kingu'nun göğsüne Kader Tabletini astı.

Böylelikle Tiamat, Apsu'nun İntikamını almak için, kendi çocuklarına karşı savaşmak üzere hazırlandı. Hiçbir şeyden korkmayan canavarlar onun çevresinde toplandılar ve yanında yürüdüler. Öfkeliydiler ve savaşa hazırdılar. Tiamat "Zehriniz düşmanlarınızın üstesinden gelsin" diye bağırdı.

Ea, Tiamat ve Kingu'nun tanrılara karşı isyan hazırlıklarını duyar duymaz büyükbabası Anşar'a gitti ve onu savaş hazırlıkları konusunda uyardı. Anşar oldukça kaygılandı: "Ea, Apsu' yu öldürdün, şimdi de Tiamat'ın kuvvetlerinin Önünde yürüyen Kingu'vu öldürmelisin."

Ea, büyükbabasını hoşnut edebilmek için elinden geleni yaptı. Ancak Tiamat'ı ve kuvvetlerini görür görmez, kalbi dehşetle doldu ve onları karşılayacak cesareti kendinde bulamadı. Korkaklığından utanarak geri çekildi ve Anşar'a döndü. "Tiamat, Kingu ve Tiamat'ın canavar yılanları asla büyülerime karşılık vermeyecekler" diye bağırdı, "onlar benden çok daha güçlüler."

Bunun üzerine Anşar Anu'ya döndü ve "Sen hem cesur hem de güçlüsün. Tiamat'a karşı çık. Eminim ki Kingu'nun saldırısına karşı koyabilirsin" dedi.

Anu babasının emrine itaat etti ve Tiamat'a karşı yola çıktı. Ama onun dehşetli güçlerini görünce, o da karşı koyacak cesareti gösteremedi. Ea gibi, Anu da utanç içinde geri döndü. "İsteklerinizi yerine getirecek kadar güçlü değilim" diye İtirafta bulundu.

Anşar, Anu ve Ea sessizlik içinde oturdular. "Hiçbir tanrı Tiamat ve kuvvetlerine karşı savaşamaz ve hayatta kalamaz" diye düşündüler.

En sonunda Anşar neşeyle bağırdı, "Kahraman Marduk intikamımızı alacaktır. O çok güçlü ve savaşta çok büyüktür. Ea, oğlunu getir."

Marduk onların huzuruna çıktığında, "Kaygılanmayın, ben kalbinizin isteklerini yerine getirebilirim. Her şeyden önce, size karşı gelen bir erkek değil. Tiamat, tüm silahlarına rağmen bir kadın! öyleyse tanrıların babası, neşelen ve mutlu ol. Yakında Tiamat'ın boynunu ayaklarının altına alabileceksin."

Anşar şöyle yanıt verdi: "Oğlum! Sen tanrıların en akıllısısın. Tiamat'ı kutsal sözcüklerinle sakinleştir. Fırtına arabanı al ve hemen git. Kingu ve Tiamat'ın canavar yılanları seni durduramayacaklardır. Yok et onları!"

Marduk, Anşar'ın sözlerini duymaktan çok mutlu oldu. "Anşar, eğer intikamınızı alacak, Tiamat'ı yenecek ve tanrıların hayatını kurtaracaksam, bütün tanrıları meclise çağır ve üstün kaderimi ilan et! Kaderleri benim sözlerim tayin etsin. Yarattığım her şeyin daim olmasını sağla. Emirlerim ebedi kalsın ve sözlerim daima yaşasın!"

Anşar, danışmanını yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Bütün tanrılara Tiamat'ın bize karşı olan isyanından söz et ve onlara, Ea ve Anu'nun başarısızlığa uğradığı yerde Marduk'un nasıl başarılı olacağını anlat. Onlara burada toplanmalarını söyle. İyi şarap ve ekmekle kendimize bir ziyafet çektikten sonra, intikamcımız Marduk'un kaderine karar vereceğiz."

Böylece tanrılar mecliste görüştüler ve Marduk'u yücelttiler. Önce ona, üzerinde oturarak başkanlık yapacağı soylu bir taht inşa ettiler. Sonra "Sen Marduk, sen yüce tanrıların en Önemlisisin. Senin yönetiminin rakibi yoktur ve gökyüzü tanrısı Anu'nun otoritesine sahipsin. Bugünden itibaren mecliste toplandığımızda, senin sözlerin en üstün olacaktır. Senin kararların ebedi olacaktır. Tanrılar arasında hiçbiri senin hükmüne karşı gelmeyecek. Sana tüm evrenin krallığını bağışlıyoruz. Yücelme veya alçalma, yaratma veya yok etme senin elinde olacak" dediler.

Sonra tanrılar Marduk'un önüne bir giysi getirdiler ve "gücünü kanıtlamak için bu giysiyi gözden kaybet ve tekrar ortaya çıkar. Gücünün

büyüklüğünü ortaya koy" dediler.

O zaman Marduk giysiye emretti: "Kaybol!" ve giysi kayboldu. Tekrar emretti: "Ortaya çık!" ve giysi tek parça halinde ortaya çıktı. Tanrılar, onun sözlerinin gücünü gördüklerinde coşkuyla bağırdılar: "Marduk kraldır!.." Ona tahtını, asasını ve tören kıyafetlerini, sonra da düşmanlarına karşı kullanması için benzeri olmayan silahlar verdiler.

"Silahların başarısız olmayacaktır; düşmanlarını gerçekten de yok edeceksin" dediler. "Sana güvenenlerin yaşamlarını bağışla, ama kötü olan tanrıların yaşamalarına izin verme. Şimdi git ve Tiamat'ın hayatına son ver. Rüzgârlar onun kanını gizli yerlere taşısın. Başarılı ve amacına ulaşmış olarak geri dön!"

Marduk kendine bir yay yaptı, ona bir ok taktı ve omuzuna astı. Sağ elinde asasını tutuyordu Sol elinde ise zehiri yok eden bir bitki vardı. Yanında, Tiamat'ı yakaladığında içine sokmak için ağ taşıyordu, önünde yıldırımlar vardı. Gövdesini yakıcı ateşlerle doldurdu. Sonra, Tiamat'ın kaçamaması için, çevresine dört farklı yöndeki rüzgârları yerleştirdi.

Daha sonra Marduk kötü rüzgârı, hortumu, kasırgayı, dört katlı rüzgârı, yedi katlı rüzgârı, siklonu ve benzeri olmayan rüzgârı getirdi ve yedisini birden tuzlu suların tanrısı olan Tiamat'ın içini karıştırmak için gönderdi. Yenilmez fırtına arabasını dört canavardan (Tahrip Edici, Acımasız, Ezici ve Uçucu) oluşan yabanıl hayvanlar çekiyor, görenlerin yüreği dehşetle doluyordu. Marduk arabasına çıktı ve savaşta korku salan Vurucu sağında, en ateşli savaşçıları defedebilecek Dövüş ise sol tarafında yer aldılar. Her iki canavarın da, ucundan zehir damlayan keskin dişleri ve dilleri vardı.

Sonunda Marduk dehşetli bir zırha büründü ve kafasına korkunç ışık halelerini yerleştirdi. Dudaklarına, şeytani güçlere karşı büyülü bir koruma sağlayan kırmızı bir macun sürdü. En sonunda da en güçlü silahı olan tahrip edici yağmur fırtınasını çağırdı. Artık kudurmuş Tiamat'ı karşılamak için her şey hazırdı.

Marduk'un görüntüsü Kingu'nun kalbine dehşet saldı ve aklını karıştırdı. Kingu'nun güçleri Marduk'un parlaklığına karşı gelemedi ve dehşete düştüler.

Sonra Marduk, güçlü silahı tahrip edici yağmur fırtınasını, kızgınlıktan kuduran Tiamat'a karşı kaldırdı ve "Neden böylesine körü bir savaş başlattın? Kendi çocuklarına saldırıyorsun! Onları sevmiyor musun? Oğullar babalarına karşı savaşıyorlar ve onlardan nefret etmek için bir nedenin yok! Kingu'ya gerçekten hak etmediği bir rütbe bağışladın. Silahlarla donanmış ve güçlerinle sarılı olsan da, seni benimle teke tek savaşmaya çağırıyorum."

Bu sözler üzerine Tiamat bilincini kaybetti. Bacakları titredi ve bütün sihirlerini kullanarak yüksek sesle bağırdı. Sonra Tiamat ve Marduk teke tek savaştılar. Marduk, Tiamaf ı etkisiz hale getirmek için ağını fırlattı. Tiamat, Marduk'u yakıp yok etmek için ağzını açtığında Marduk onun ağzını açık tutması için kötü rüzgârı yolladı. Diğer rüzgârlar Tiamat'ın gövdesine girdi ve onu iyice genişletip açtı. Daha sonra Marduk yayıyla onu vurdu. Ok midesine girdi, gövdesini yırtıp kalbini parçalayarak onu öldürdü.

Marduk, Tiamat'ın cesedini yere fırlattı ve üzerine çıktı. Tiamat ölünce, onun yanında yer alan tanrılar, kendi canlarını kurtarmak için dehşet içinde kaçtılar. Ancak Marduk'un güçleri onları çembere aldı ve kaçmalarına izin vermedi. Marduk, isyancı tanrıları tutsak etti, silahlarım parçaladı ve onları ağının içine aldı. Sonra onları hücrelere kapattı.

Marduk, Tiamat'ın yanındaki on bir canavarı zincirlerle bağladı ve vücutlarını ezdi. Kingu'yu tutsak aldı, gerçekte hak etmediği Kader Tabletini ondan aldı, mühürledi ve kendi göğsüne bağladı.

Marduk tüm düşmanlarına boyun eğdirdikten sonra, Tiamat'a döndü, bacaklarına bastı ve asasıyla kafatasını ezdi. Kan damarlarını parçaladıktan sonra, kuzey rüzgârı kanı gizli yerlere götürdü. Sonra Marduk, Tiamat’ın cesedini kabuklu bir hayvan gibi iki parçaya ayırdı. Tiamat'ın yansıyla

gökyüzünü kurdu, diğer parçasıyla da yeryüzünü oluşturdu. Tiamat'ın tükürüğüyle bulutları yarattı ve onları suyla doldurdu, ancak rüzgârların, yağmurların ve soğuğun sorumluluğunu kendisi aldı. Tiamat'ın başını yeryüzündeki dağlan oluşturacak şekilde yerleştirdi ve Dicle ile Fırat nehirlerinin Tiamat'ın gözlerinden akmasını sağladı.

Sonra Marduk, gökleri yönetmesi için Anu'ya, yeryüzünü yönetmesi için Ea'ya ve gök ile yeryüzü arasındaki havayı yönetmesi için Enlil'e emir verdi. Yılı, aylara ve günlere böldü. Ayın, yani Sin'in, geceleri değişik günleri işaret edecek şekilde parlamasını sağladı. Geceleri Sin'e verdiği gibi, güneşi yaratarak gündüzleri de Şamaş'a verdi.

Evrende düzeni sağladıktan sonra Marduk, yarattığı emanetleri Ea'ya, Kader Tableti'ni Anu'ya verdi ve Tiamat'a yardım
eden tanrıları babalarına iade etti. En sonunda Tiamat'ın on bir canavarını, tanrılara karşı ayaklanmanın boşuna olduğunu anımsatacak heykeller haline getirdi.

Anu, Enlil ve Ea'ya dönerek şöyle dedi: "Çok lüks bir ev ve siz göklerden inip meclise katılacağınızda geceyi geçirebileceğiniz bir tapınak inşa edebilecek şekilde toprağı sağlamlaştırdım. Tapınağıma 'Büyük Tanrıların Evi' anlamına gelen Babil adını vereceğim. Tapınağı yetenekli işçiler inşa edecek."

Tanrılar Marduk'a sordular, "İnşa edeceğin tapmakta kim yetki sahibi olacak? Yarattığın yeryüzünde kim senin iktidarına sahip olacak? Babil'i sonsuza dek evimiz olacak şekilde oluştur! Birilerinin bizim günlük ihtiyaçlarımızı getirmesini sağla ve biz de daha önce yaptığımız işleri yapmaya devam edelim. Her işte yetenekli olan Ea'nın Babil klanlarını hazırlamasını sağla ve biz de işçi olalım."

Marduk'un kalbi, bu yanıtı duyunca neşeyle doldu. Ea'ya "Kan toplayacağım ve kemikler yaratacağım ve onlardan bir vahşi yaratıp, ona 'insan' adını vereceğim" dedi. "Onun görevi rahat içinde yaşamaları için tanrılara hizmet etmek olacak."

Bilge Ea yanıt verdi: "Tanrıları meclise çağır. Tiamat'a isyan etme fikrini aşılayan tanrıyı bize vermelerini söyle. Bu tanrının ölmesini sağla ve onun kanından insanlar ortaya çıksın."

Marduk, tanrıları topladığında şöyle dedi: "Aranızdan kimin isyanı tasarladığını ve Tiamat'ı ayaklanmaya yönelttiğini yemin ederek açıklayın. Sorumluluğu, utancı ve cezayı üstlenmesi için onu bana teslim edin. O zaman geri kalanlarınız bundan sonra huzur içinde yaşayacak."

İsyankâr tanrılar kendilerini ayaklanmaya teşvik edenin Kingu olduğunu açıkladılar. Sonra onu bağlayarak Marduk ve Ea'nın huzuruna çıkardılar.

Ea, Kingu'yu öldürdü, kan damarlarını parçalara ayırdı ve onun kanından ilk insanları yaptı. Sonra Ea onlara, görevlerinin sadece tanrılara hizmet etmek olduğunu anlattı.

Tanrılar, böylece huzurlu bir hayat sürmek için özgür kalmışlardı. Ama önce Marduk'u onurlandırmak ve kendilerini kurtarmasına teşekkür etmek için, yeryüzündeki evleri olan Babil'i kurmak üzere iki yıl boyunca çalıştılar. Tapınak tamamlanınca tanrılar duvarların arasında toplanıp olayı kutladılar. Sonra Marduk'un kaderi için iyi dileklerde bulunup onu övdüler.

"Marduk tanrılar arasında en üstün olsun ve onları yönetsin" diye bağırdılar. "Yarattığı insan ırkına çobanlık etsin. Onlar için ibadet ayinleri oluştursun: Kurban edilecek yiyecekler, koklanacak tütsüler ve ezberlenecek kutsal sözcükler. Bütün insanlar, günlerin sonu gelene dek Marduk'u övmeyi ve ona saygı göstermeyi unutmasınlar. Tanrılarına hizmet etsinler ve beslesinler, tapınaklarına kusursuz baksınlar. Ülkelerini kalkındırsınlar, türbelerini inşa etsinler ve Ana Tanrıça'yı anımsasınlar."

Tanrılar, kutlamalarının sonunda, görkemli basanları ve işleri nedeniyle onurlandırmak için, ulu tanrı Marduk'un sahip olduğu elli ad ve niteliği ilan ettiler. Son olarak şöyle konuştular: "Önder ve çoban Marduk'u sevindirsinler ki ülkeleri verimli, kendileri zengin olsun. Marduk'un emirleri sabittir, söylediklerini hiçbir tanrı değiştiremez. Aklı çok, sevgisi

engindir. Ama Marduk kızınca, kimse gazabı önünde duramaz. Marduk'un emirleri, Tiamat'ı yendiği ve sonsuza kadar sürecek krallığı elde ettiği için hem üstümüzdeki göklerde hem de yeryüzünde her şeyden üstün olsun."

Mısır

Osiris, İsis ve Horus: Sunuş Tarihsel Arkaplan

Mısır'da uygarlık MÖ 4000 ve MÖ 3000 yıllan arasında gelişmiştir. MÖ 3500 ve MÖ 2500 tarihleri arasındaki yıllar, Mısır'ın siyasal, ekonomik ve sanatsal açılardan olgunluğa eriştiği altın çağ olarak anılır. MÖ 3000 yıllarında Yukarı Mısır ve Aşağı Mısır birleşmiş ve Batı'nın ilk büyük devletini oluşturmuştur. Bu dönemde Mısırlılar, hiyeroglif adı verilen bir resim yazısı icat ederek düşüncelerini kaydetme ve böylece yazılı bir mirasa sahip olma imkânını bulmuşlardır. MÖ 2500'lerde, güneş tanrısı Re en Önemli tanrıdır; yaşam, ölüm ve yeniden doğuş tanrısı olan Osiris'e olan İnanç çok yaygındır ve diğer bütün inançlardan daha önemlidir. Büyük piramitler inşa edilmiş ve *Piramit Belgeleri*, dinsel fikirleri yazılı bir biçimde ortaya koymuştur.

MÖ 3500 ve MÖ 2500 tarihleri arasında Mısır'daki siyasal, ekonomik ve dinsel ortam Batı'nın öteki antik büyük uygarlığı olan Mezopotamya'dan çok farklıdır. Eski Dünya'dan, geniş çöller ve Akdeniz ile ayrılmış olan Mısır, MÖ 1700'lere kadar dış etkilerden uzak bir kültür geliştirmiştir.

MÖ yaklaşık 1700'e kadar Mısır'daki uygarlık ciddi bir engelle karşılaşmadan ve kayda değer bir dış etki olmadan gelişir.
Mısır siyasal olarak Mezopotamya'dan daha istikrarlıdır ve bu sayede insanlar hayat standartlarını yükseltebilmek üstüne daha fazla yoğunlaşabilmiştir. Mezopotamya'daki birbirinden bağımsız kentler, Mısır'da tek bir ulus haline gelmek için oluşturulan birlikten çok daha sonra bile birbirleriyle savaşmıştır. Mısırlılar ekonomik olarak kendi kendilerine yetebilmektedirler. Buna karşılık Mezopotamyalıların çivi yazısı, ticaret yaptıkları pek çok topluluk tarafından benimsenip sahiplenildiği halde. Mısırlıların yazı sistemleri diğer insanlar tarafından benimsenmemiştir.

İki bereketli nehir arasındaki çevrenin fiziksel özelliklerinin oldukça farklı olması, dini bakımdan da çeşitli farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Nü Nehri önceden tahmin edilebilen bir düzenle taşar ve sakinleşir. Mısırlılar

bu suların tamamen kurumasından ve kültürlerinin yok olmasından korkmuştur. Mısırlıların korkusu, her yıl yataklarını değiştiren ve önlerine ne çıkarsa yok eden, şiddetli ve Önceden kestirilemez şekilde akan Dicle ve Fırat nehirleri karşısında Mezopotamyalıların duyduğu korkular yanında pek temelsiz sayılır. Doğal olarak Mısırlıların tanrı görüşleri de, Mezopotamyalılarınkinden çok daha ılımlıdır.

Mısır Dini

Pek çok eski toplum gibi Mısırlılar da, çocukları için çiftçilikte, avcılıkta Başarı sağlayabilmek ve savaşta galip gelebilmek İçin tanrılarına dua etmişlerdir. Ayrıca dini düşünceler, Mısır siyasetine, bilimine, sanat ve edebiyatına da nüfuz etmiştir. İlk zamanlardan itibaren Mısırlılar, İnsanlarda ilahi bir yön bulunduğuna ve bir insan öldüğünde bu dünyadaki hayatı terk edip başka bir dünyada hayata başladığına inanmışlardır. Firavun, kişiliğinde hem insan hem de tanrı özelliklerini birleştirmiştir. O, hem kral hem rahip hem insan hem de güneş tanrısının oğludur.

Mısır kral ve kraliçelerinin piramit mezarları, Mısırlıların öteki hayata inançlarının birer kanıtı olarak bugüne dek ayakta kalmıştır. Sadece mumyalanmış cesetleri değil; bir kralın, ölümden sonraki yaşamda kendisine gerekecek her şey piramitlerde vardır. Mezar hırsızlarının gözünden kaçmış şanslı mezarlardan olan Kral Tutankamon'un mezarı açılınca, arkeologlar inanılmaz bir zenginlikle karşılaşmışlardır: Heykeller, duvar resimleri ve günlük hayatı betimleyen yazılar, mobilyalar, ev aletleri, peruklar, mücevherat, oyuncaklar ve müzik aletleri. Altından yapılan ve mücevherlerle süslenen pek çok eşya, bir güzellik anlayışını ve eski uygarlıklar arasında benzerine rastlanmayan, hatta aslını söylemek gerekirse şimdiye kadar daha üstünü yapılamamış, anlaşılması güç bir tasarım ve ayrıntı yeteneğini ortaya koymaktadır.

Nil Nehri, eski Mısırlılara yaşam veren kan damarıdır. Suları, kurak çölden, çok verimli tarım arazileri ortaya çıkarmıştır. Bu ulu nehrin kıyılarında serpilip büyüyen bitkiler, insanlara ve hayvanlara hayat vermiştir.

Buna karşılık çöl, eski Mısırlıların çevresini saran büyük bir düşmandır. İnsanlar, sıcak ve kuru, uçsuz bucaksız bu sahalarda hayatta kalamayacakları için çöl ölümü simgeler. Vahşi, zehirli hayvanlar ve pek çok şeytani ruh barındırır; sanki Mısırlıları sıkıca kavrayıp tehdit ediyormuşçasına, pusuda bekler. Her yaz, şiddetli sıcak çöl rüzgârları, Nil Nehri'nin daha yavaş ve kısıtlı akmasına neden olur. Mısırlılar, nehirlerinin taşma ve çekilme çevriminin Önceden kestirilebilir olmasına rağmen, kıtlıktan ölme korkusunu hep içlerinde taşımışlardır. Yanı başlarındaki çöl, bu insanlara, yaşamlarının pamuk ipliğine bağlı olduğunu anımsatır. Bu nedenle, Nil Nehri'nin yılda bir taşması, büyük bir ferahlama getirir ve kutlamalarla karşılanır. Su, ölmekte olan toprakların yeniden doğmasını sağlar, insanları besler ve onlara yaşam verir.

İlk zamanlardan itibaren Osiris, Nil ve tahıl tanrısıdır ve tıpkı NİI gibi, bütün yaşamı beslemiştir. Kendi topraklarında ve komşu diyarlarda insanlara, hangi tohumların ekileceğini, toprağın nasıl sulanacağını ve istenmeyen su taşkınlarının nasıl önleneceğini öğretmiştir. Nil Nehri'nin taşması, kuruması ve tekrar taşması; Osiris'in yaşaması, ölmesi ve yeniden hayata dönmesi demektir. Onun Ölümü, Nil Nehri'nin kuruması sonucu bitkilerin ölümünü temsil eder. (Set'in, Osiris'i parçalara ayırması önemli değildir, çünkü bu, eski ve ortak bir gömme geleneğidir.) Osiris'in yeniden hayat bulması, Nil'in baharda yükselmesiyle birlikte bitkilerin yeniden doğuşunu temsil eder.

Osiris, hem tanrı hem de insandır. Bir tanrının oğlu olarak Osiris, hem yeryüzünün hem de Mısır'ın kralıdır, ayrıca hem verimli hem de başarılı olmayı sağlar. Her insan gibi Osiris de yaşamış ve ölmüştür. Osiris öldükten sonra babası ve güneşin ulu tanrısı olan Re, onu, tanrıların ve öteki

dünyanın kralı yapar. Osiris'in dirilişi eski Mısırlılara onun kaderini paylaşma yönünde umut verir. Tanrılar, Osiris'e, hayata dönmesi için yardım ettikleri gibi, yaşanılan boyunca iyi işler yapmış insanlara da ölümden sonra tekrar hayat bulmaları için yardım edebilirler.

Osiris'e ibadet etmek özellikle anlam taşır. Çünkü eski Mısırlıların dikkatini yamyamlıktan başka bir tarafa çekmiştir. İnsanlar ilahi bütünün bir parçası olduklarına inanmaya başladıklarında, insan cesedine daha bir saygıyla bakmış ve onu kutsal kabul etmişlerdir. Ölümsüzlüğün anahtarının, yeryüzünde İyi bir hayat sürmek olduğuna inanmaya başladıktan sonra, birbirleriyle olan ilişkileri ölçülemeyecek kadar gelişmiştir.

Özellikle Osiris çok çekici bir tanrıdır, çünkü aynı zamanda bir insandır. Acı çektiği ve ölümü tattığı için, acı çeken insanları ya da her faninin ölümünü anlayabilir, aynı şeyleri hissedebilir. Tanrı olması nedeniyle hem bu dünyada hem de ötekinde insanlara yardım edebilir. Osiris, tanrıların yardımıyla Ölümden sonra tekrar dirilen bir insan örneği olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla, insanın öldükten sonra yeniden doğmasını sağlayan bir tanrı haline gelmiştir.

Osiris'in oğlu olan Horus, Osiris öteki dünyanın efendisi olduktan sonra, babasının yeryüzündeki görüntüsü haline gelir. Aslında Horus, Osiris'in yeniden dünyaya gelmiş bir şeklidir. Babasının krallığını miras almış ve babasının hükümdarlığında var olan düzeni, adaleti ve zenginliği yeniden kurmuştur. Horus, Osiris'in intikamcısı olarak adlandırılır, çünkü babasının vücuduna yeniden hayat verecek görevleri yerine getirmiştir. Osiris'in oğlu olarak Horus, kaderlerinde bir gün ölecekleri yazılı olan Mısırlılarla, onlara ölümsüzlük bağışlayabilecek Osiris arasında bir aracı gibiydi.

Yeni Ölmüş bir insanın ruhu Horus'un huzuruna çıkar ve yeniden doğuşu ne denli hak ettiğini göstermek İçin, hayatı boyunca yaptığı iyi işleri ona anlatır. Sonra Osiris, o insanın vicdanını temsil eden kalbini alır, büyük bir terazinin bir kefesine yerleştirir; diğer kefeye de yasayı temsil eden bir

kuş tüyü koyar. Terazinin dengesi bir jüri tarafından kontrol edilir ve yasa tanrısı ve yasa yapıcı olan Tot sonucu kaydeder.

İyi bir hayat sürmüş bir insanın kalbi tüyden daha hafif olabilir ve ona Osiris'in krallığında tıpkı dünyadaki gibi yaşayabileceği yeni bir hayat verilir. Eğer kalp, tüyden daha ağır gelirse, terazinin yanında oturan Çakal, o insanın kalbini ve mumyasını yer ve o, artık ölü olarak kalır. Yani Osiris ayrıca doğruluk tanrısı ve ölüm yargıcıdır. Erdemli insanları ödüllendiren, kötülük yapanları da cezalandıran bu mahkemeyi o yönetir.

Osiris'in kız kardeşi ve karısı olan İsis, Mısır'daki en büyük tanrıçadır. Büyük Tanrıça, Ana Tanrıça, Yeşil Ürünlerin Hanımı ve Bereket Efendisi gibi adları vardır. Sevgili ve sadık bir eşi, sevgili ve besleyici bir anneyi simgeler. Bir toprak tanrıçası olarak tüm yaşayan nesneleri yaratır ve yarattıklarını besleyip korur. Osiris gibi, İsis de bir tanrıça olduğu kadar bir insandır. Durmadan Osiris'in vücudunu arayışı ve Horus'u papirüs bataklıklarında besleyip büyütürken geçirdiği deneyimler öylesine insanlara özgüdür ki, Mısırlılar onu sever. İsis, Osiris ile tekrar bir araya gelince, öteki dünyada onunla beraber kalır ve ölülere hayat ve yiyecek sağlar.

Osiris'in ağabeyi ve düşmanı olan Set, evrendeki kötülüğü simgeler: Deprem ve fırtına gibi doğal afetleri, karanlığı, yıkımı ve ölümü. Durmadan üzerinde dolaştığı çöllerin tanrısıdır. Doğal olarak iyiliğin gücünü temsil ettikleri için, Osiris ve Horus'a karşı entrikalar çevirir. Ne kadar akıllı bir biçimde uğraşırsa uğraşsın Osiris ve Horus'u yok edemeyince, iyi kötüye karşı zafer kazanır. Ancak tanrılar da Set'i yok edememişlerdir. Kötülük dünyadaki varlığını sürdürecektir.

MÖ 2500 ve MÖ 1500 yılları arasında Osiris, yavaş yavaş güneş tanrısı Re kadar önem kazanmıştır. MÖ 1850'lerde, İsis'in Osiris'in kafasını bulduğu Kuzey Mısır'daki Abdos'ta Osiris, her yıl düzenli olarak büyük bir dini festivalle anılmaktadır. Horus, Osiris'in vücudunu orada tekrar hayata döndürmüş, Öteki Dünya’nın kapısı oraya yerleştirilmiştir. Bu yüzden ölü insanlar Abdos'ta yargılanır ya Öteki Dünya'ya girmelerine izin verilir ya da

sonsuz ölüme mahkûm edilirler. Zengin Mısırlılar orada gömülmeyi yeğler. Abdos festivalinin odak noktası, Osiris'in hikâyesinin dramatik anlatımıdır: ölümü ve parçalanması, cesedinin parçalarının bulunması ve yaşama geri dönüşü...

Çekiciliği ve Değeri

Var olan en eski Mısır yazılarından Osiris, İsis ve Horus'un öykülerinin çok iyi bilindiği anlaşılmaktadır. Onlara ilişkin çok sayıda atıfa, eski Mısır kaynaklarında, *Piramit Yazıtları'nda* ve *Ölüler Kitabı'nda* rastlanır. Bununla beraber ya eski Mısırlı yazarlar böylesine popüler bir öyküyü tekrar anlatmaya gerek görmemişler ya da bir zamanlar mevcut olan öykü uzun süre Önce kaybolmuştur. Tüm öykünün var olan tek anlatısı, MÖ 70Terde Yunan Plutarkhos'un yazdığı *De İside et Osiride* adlı eserdir. Öykünün o zaman dört bin yıllık olduğu düşünülürse, Plutarkhos'un Mısır kaynaklarının bu denli doğru olması şaşırtıcıdır.

Bu söylencenin, binlerce yıl boyunca orijinaline bu denli sadık olarak var olmaya devam etmesi, içerdiği değerlerin çekiciliğini kanıtlamaktadır. Bir kadının kocasına karşı duyduğu sevgi ve sadakat, yeryüzündeki değişik kültürlerdeki sayısız insan kuşağına çekici gelmiştir. Bu değerler bugün de, eski Mısır'da ve Plutarkhos'un zamanında olduğu kadar canlıdır. Aynı ölçüde çekici ve sürekli olan bir değer de, bir annenin çocuğuna duyduğu sevgi ve koruma duygusudur.

Dahası, tarih boyunca insanlar evrendeki kötülüklere göğüs germek zorunda kalmışlardır. Set gibi kötülüklerin üstesinden geçici olarak gelinebilir, fakat tamamen ortadan kaldırılamaz. Tarih kitaplarımız ve kendi deneyimlerimiz bunu doğrular. Son olarak insanlar, her zaman ölümlü olmaktan korkmuşlar ve ölümden kurtulmak istemişlerdir. Osiris söylencesi, Mısırlılara, ölümden sonraki yaşam için umut vermiştir.

Osiris, İsis ve Horus

Gökyüzü Tanrıçası Nut çok güzel ve nazikti. Güneş Tanrısı ve her şeyin yaratıcısı olan Re ile evliydi. Ama ağabeyi ve yeryüzü tanrısı olan Geb ve ilahi sözlerin efendisi olan Tot ile de yatmıştı. Re, Nut'un gizlice Geb ile yattığını öğrenince kalbi öfkeyle doldu ve karısını lanetledi. "Hiçbir yılın hiçbir ayında karnındaki çocuğu dünyaya getiremeyeceksin" diye haykırdı.

Anne olamayacağını anlayınca Nut'un müşfik yüreği üzüntüyle doldu. Gözyaşları içinde Tot'a gitti ve "Re beni asla anne olamamam için lanetledi. Bana yardım etmek için yapabileceğin bir şey var mı? Biliyorsun ki karnımdaki çocukların biri senin!" dedi.

Tot "Güzelliğini gözyaşı akıtarak bozma. Onun yerine bırak, neşe kalbindeki acıyı kovsun. Sana yardımcı olacak bir yol bulacağıma güven. Sana söz veriyorum, gelecek yıl başlamadan Tanrıların Anası olarak bilineceksin" diye yanıtladı.

Nut'tan ayrıldıktan sonra Tot'un gözleri parladı ve Ay'ı bulmaya gitti. Ay'a "Oyun oynamayı çok sevdiğine göre" dedi, "eğer bana yardım edersen seninle istediğin kadar oynamayı kabul edeceğim. Her kazandığımda bana parlak ışıklarından bir parça vermeni istiyorum. Sen ışığını hiç kaybetmeyeceksin, ama bu bana çok yararlı olacak. Kabul ediyor musun?"

Ay, "Her defasında çok az bir ışık alırsan benim için önemli değil" diye yanıt verdi.

Zaman, sonraki aylar boyunca Tot ve Ay'ın pek çok oyun oynamasıyla geçti. Anlaştıkları gibi Tot, kazandığı her oyunda Ay'ın parlak ışıklarından birer parça aldı. Sonra bu ışık parçalarını sakladı.

Sonunda Tot öyle çok ışık parçası topladı ki, bir araya koyduğunda ışıklar tamı tamına beş gün oluşturuyordu. Sonra kazandığı bu beş günü, üç yüz altmış günlük normal güneş yılına ekledi.

Böylece Tot, Re'nin Nut'a yaptığı laneti önlemiş oldu. Güneş yılı sona erdiğinde Nut, Tot'un yarattığı fazladan beş günün her birinde birer tane

olmak üzere beş çocuk doğurdu. Tot'un daha önce söylediği gibi, o tarihten sonra Nut Tanrıların Anası olarak bilindi.

Re, hem bu beş günün ilkinde doğan Osiris'in, hem de ikinci gün doğan Horus'un babasıydı. Osiris'in doğumunda göklerden gelen bir ses duyuldu: "İyi ve ulu kral Osiris, tüm yeryüzünün efendisi doğdu."

Geb, üçüncü gün doğan Set'in ve beşinci gün doğan Nefitis'in babasıydı. Set, saldırgan ruhunu daha doğduğu günden itibaren gösterdi. Nut'un diğer dört çocuğu zamanında doğarken, Set kendi doğumunun biçim ve zamanını kendi seçti. Annesinde bir yarık açtı ve dünyaya kendisi geldi. Zamanı gelince de kız kardeşi Nefitis ile evlendi.

Tot, dördüncü gün doğan ve Yeşil Ürünlerin Efendisi olan Ulu Tanrıça İsis'in babasıydı. Tanrıların en zekisiydi. Seçtiği kimseleri kendisini dinlemeye mecbur edecek ve söylediklerine itaat etmelerini sağlayacak büyü gücüne sahip olduğu için İlahi Sözlerin Efendisi olarak da anılıyordu. Tot, kızını kendi gücünün bir uzantısı olarak düşünüyordu. Osiris ve İsis, annelerinin rahmini paylaştıklarından beri birbirlerine karşı sevgi beslediler. Zamanı gelince de karı koca oldular.

Osiris, Aşağı ve Yukarı Mısır'ın kralı oldu ve kendisiyle halkı için ebedi bir ün kazandı. Egemenliği ele aldığında, halkı göçebe hayatı sürüyordu. Oradan oraya dolaşarak ve yeryüzünün meyvelerini toplayarak basit bir hayat yaşıyorlardı. Osiris bu kabileleri birleştirdi ve onlara uygar bir toplum olmayı öğretti- Öncelikle uyruklarını daha çalışkan hale getirdi. Topraktan daha çok ve daha iyi ürün alabilmeleri için onlara çiftçilik sanatını öğretti. Sonra onlara, beraberce barış içinde yaşamaları ve çalışmaları için bir dizi yasa gönderdi. En sonunda uyruklarına, tanrılara saygı duymayı ve ibadet etmeyi öğretti. Osiris ideal bir kraldı ve onun hükümdarlığında Mısır'da bir altın çağ yaşandı.

Osiris, kendi insanlarının hayatlarını bu şekilde ıslah ettikten sonra, dünyanın diğer bölgelerinde yaşayan insanlara da kendi düşüncelerini kabul ettirebilmek için seyahat etmeye başladı. Dinleyicilerini, onları

eğlendirerek, fikirlerini müzikle ifade ederek, ilahiler ve şarkılar söyleyerek ikna etti.

Osiris Mısır'dan uzakta bu maceralar peşindeyken, Set ülkeyi ele geçirmek için fırsat aramaya başladı- Ama başarılı olamıyordu, çünkü isis ve babası onun niyetini anlamış ve Set'i dikkatli bir şekilde izlemeye başlamışlardı.

Osiris döndükten sonra Set, Mısır'ı yönetmek konusundaki kararını daha da pekiştirdi. Bir gece Osiris uyurken gizlice kralın gövdesini ölçtü. Sonra işçilerine Osiris'in gövdesine uygun tahta bir kutu yapmaları emrini verdi. Ülkenin en iyi sanatçılarından, kutuyu bir sanat şaheseri olacak şekilde süslemelerini istedi. Sonra da Osiris'in emrindeki yetmiş iki kişiyi bir isyan planlamak için ikna etti.

Daha sonra da, suikastçileri ve Osiris'i özenle hazırlanmış bir ziyafette konuk etti. Yemeğin sonunda, uşaklarından, güzel tahta kutuyu yemek salonuna getirmelerini istedi. Tahmin ettiği gibi, kutu tüm davetliler tarafından hayranlıkla karşılanmıştı.

Set, jest yapıyormuş gibi şöyle dedi: "Aranızdan kim bu güzel kuruya sahip olmak isterse, içine girmelidir. Gövdesi kutuya tam olarak uyan kişiye, onu armağan etmeye söz veriyorum. Ancak yattığınızda vücudunuz tam olarak uymalıdır. Eğer başınız ya da ayaklarınız kutudan dışarı çıkacak kadar uzunsanız veya kutunun baş ya da ayak kısmında boşluk bırakacak kadar kısaysanız, bu değerli armağana uygun değilsiniz demektir."

Set'in planladığı gibi davetliler hevesli bir şekilde, deneme sırasının kendilerine gelmesini bekleyerek güzel kutunun çevresinde toplandılar. Birbiri ardına bütün davetiler, Set'in söylediği gibi kutunun içine uzandılar. Ancak hiçbiri kutuya tam olarak uygun değildi. Bazıları çok uzun bazıları çok kısaydı. En sonunda Osiris'e sıra geldi. Kutuya girdi ve içine uzandı. Tam olarak uymuştu.

Osiris kutunun içine tam olarak yerleşmişken, suikastçiler aniden kapağı kutunun üzerine kapattılar ve hiçbir şeyden kuşkulanmayan kralı

hapsedecek şekilde kapağı çivilediler. Osiris'in boğulmasını kesinleştirecek şekilde, kutunun üzerine eritilmiş kurşun döktüler. Daha sonra kutuyu Nil'e taşıyıp suya attılar. Akıntı kutuyu, deltanın batı kısmındaki papirüs bataklıklarına yerleşecek şekilde Nil'in ağzına sürükledi.

Cemmis kenti *yakınlarında* yaşayan *insanlar,* Osiris'in ölümünü ilk olarak duyanlardandı ve Set'in yaptığı korkunç işi kulaktan kulağa yaydılar. İsis, Osirisin ölümünü duyduğunda kalbi acıyla dolup taştı. Duyduğu derin acının bir göstergesi olarak saçlarından bir tutam kesti, bir yakım ölen kadınların giydiği kıyafetleri giydi ve kutuyu aramak için yola düştü.

Ulu Tanrıça, Mısır'da oradan oraya yorulmaksızın dolaşırken, acı dolu çığlıkları, çiftçileri tarlalarında çalışmaktan, esnafları dükkânlarındaki işlerinden, hatta geceleri deliksiz bir şekilde uyuyan insanları uykularından alıkoymuştu. İsis, her gördüğü kişiye sorular sorarak kasabadan kasabaya dolaştı. En sonunda kutuyu, Nil Nehri'nin ağzındaki papirüs bataklıklarına doğru sürüklenirken gören bir grup çocukla karşılaştı ve çocuklar ona kutunun gittiği yönü tarif ettiler.

İsis, sonunda, kutunun Biblos yakınlarındaki papirüs bataklıklarında bir ılgın çalısının dallan arasında kaldığını öğrendi. Bu çalı çok büyük bir ağaç olacak şekilde gelişmiş ve kutu tamamen ağacın gövdesi içinde kalmıştı.

Ülkenin kralı Melkartus'un kutudan haberi yoktu. Bu iri ağacı duyunca, hizmetçilerini ağacı baltayla kesmeleri ve sarayına getirmeleri için yolladı. Böylesine büyük boyutlardaki ağaçlara ülkesinde ender rastlanırdı ve kral ağacın dev gövdesinden Özel bir şekilde yararlandı. Onu yemek salonunun ortasına, sarayın çatısına destek olacak şekilde yerleştirdi Ağacın gövdesinin, bu şekilde, bir kolon olarak kullanılması çok uzaklara kadar yayıldı.

Böylece zaman geldi ve İsis, büyük ılgın ağacının kaderini öğrendi. Kral Melkartus'un sarayının yakınlarındaki kasabaya kadar gitti ve kadınların su doldurmaya geldikleri bir çeşmenin yanına ilişti. Tanrıça,

kraliçe Astarte'nin hizmetçi kızları su doldurmaya gelene kadar sesini çıkarmadan orada oturdu. Sonra onlarla son derece nazik ve içten bir şekilde konuştu. Onların saçlarını ördü ve onları kendi gövdesinin aromasıyla parfümle-di.

Hizmetçiler çeşmede gördükleri garip kadının haberiyle kraliçelerinin yanına döndüler. Kraliçe Astarte hemen hizmetkârlarına seslendi; "Kendi gövdesinin kokusunu başka insanların saç ve tenlerine geçirebilen bu müthiş yabancıyı görmek istiyorum! Oradan ayrılmadan hemen kentteki çeşmeye gidin! Onu bulun ve hemen saraya getirin."

Ve böylece İsis, Kral Melkartus'un sarayına girdi, kraliçeyle görüştü. Kraliçe Astarte, İsis’le tanışmaktan öylesine mutlu oldu ki, çok geçmeden Ana Tanrıça'dan, oğullarından birinin bakıcısı olmasını rica etti. Zamanla İsis, kraliçeye öyküsünü anlattı ve sarayın çatışım destekleyen sütunu kesip açmak için izin İstedi. Kraliçenin izin vermesi üzerine istediğini yaptı ve tavana zarar vermeden kutuyu çıkardı.

İsis yalnız kalır kalmaz yüksek sesle matem çığlıkları alarak kutunun üzerine kapandı. Sonra mühürlü kutuyu yanına alarak kraliyet ailesinden ayrıldı ve Mısır'a döndü.

Çölde çok uzak bir yere ulaşınca, İsis durup kuruyu açtı. Sevgili kocasının cansız bir şekilde öylece uzanıp yatan görüntüsü, ona kalbinin dayanabileceğinden daha fazla acı verdi. Ulu Tanrıça yüzünü Osiris'in yüzüne dayadı, ona sarıldı ve keder içinde ağladı. Sonra bir kuşun kanatlarını kollarına bağladı, nefes alacak hava yaratsın diye çırparak Osiris'in üzerinde dönüp durdu.

Babası Tot'un kendisine öğrettiği bilgilerle, başarılı bir şekilde Osiris'e geçici olarak yaşam vereceğini bildiği büyülü sözcükleri söyledi. Osiris hayata dönüverdi! İsis, büyük aşkını sevinçle kucakladı ve onu elinden geldiği kadar sevdi. Sonra Osiris cansız bir şekilde Öylece yığılıp kalınca, İsis cesedi kutuya yerleştirdi. Kutuyu, dikkatli bir şekilde kimseden zarar görmeyeceği uzak ve güvenli bir yere taşıdı.

İsis. zamanı gelince Osiris'in oğlunu doğurdu ve ona Horus adını verdi. Yeni doğmuş çocuğuna baktığında, Ana Tanrıça'nın yüreği .sevinçle dolup taştı. Günün birinde Horus'un babasının intikamını alacağını ve krallığın ona geçeceğini umuyordu.

İlahi sözlerin efendisi olan Tot, kısa bir süre sonra kızını ziyaret etti. "Öğüdümü dinle ve bana itaat et İsis" dedi. "Bir başkasının öğüdünü dinleyen kişiler hayatta kalır ve başarılı olurlar. Şimdi Set'in gözünden uzak kalmalısın; ben sana yardım edeceğim. Eğer çocuğunu, bir yetişkin olana dek Set'ten gizlersen, çocuğun iki kat daha güçlü olacaktır. O zaman kesinlikle babasının intikamını alacak ve onun tahtına oturacaktır."

"Bununla birlikte" diye devam etti Tot, "o zaman gelene dek Horus tehlikeden asla uzak olmayacaktır. Bu yüzden, sana
Horus'u bu dünyada, yukarıdaki dünyada ve öteki dünyada Ölümden koruyacak güçlü sözcükleri öğreteceğim."

isis, babasının Önerisine uydu. O akşam Horus'u evde, yedi yardımcı akreple birlikte bıraktı. Ana Tanrıça onlara şöyle dedi: "Çocuğum ve ben dünyada yapayalnızız. Kederim, kocamın ölümü nedeniyle Mısır'daki herhangi bir insanınkinden daha fazladır. Öyleyse yüzlerinizi toprağa çevirin ve beni, oğlumu güven ve huzur içerisinde yetiştirebileceğim gizli bir yere götürün."

Akreplerden üçünün önderliğinde İsis, Horus'u, Nil Deltası'ndaki papirüs bataklıklarında bir adaya götürdü. Orada gizlice çocuğuna baktı, besleyip büyüttü. Yakınlardaki bir kasabaya, kendisi ve çocuğu için yiyecek bulmaya gittiğinde, Horus'u papirüs bitkilerinin arasına gizliyordu.

"Korkma sevgili Horus, benim şanlı oğlum!" diye mırıldanıyordu. "Büyükbabanla ikimiz, yaratılan her şeyin babası olabilmen için, seni bütün kötülüklerden koruyacağız. Ne suda ne de karada herhangi bir şey senin için tehlikeli olacak. Ne en zehirli yılanın ısırığı seni öldürebilecek ne de en güçlü aslan seni ezebilecek. Sen Osiris ve İsis'in çocuğusun ve zamanı

gelince, eskiden babanın olduğu gibi yeryüzündeki her şeyin efendisi olacaksın!"

Ancak bir gün, İsis kentten döndüğünde, Horus'u, üzerinde bir akrep ısırığı iziyle cansız yatarken buldu. Set'in ihanetini derhal anlamıştı. İsis, bebeğinin üzerine eğildi ve Tot'un kendisine Öğrettiği sihirli sözcükleri dikkatle söylemeye başladı. Sözcükleri söyledikçe Horus'un yüzüne yavaşça renk geldi ve kolları kımıldamaya başladı. İsis bitirdiğinde Horus annesine gülümsüyordu. Çocuk hayata dönmüştü. Büyüyüp gelişti ve annesinin kendisine öğrettiği tıp biliminde çok yetenekli, sağlıklı bir genç oldu.

Günlerden bir gün Set, ay ışığında çölde avlanırken, tesadüfen İsis'in sakladığı kutuya rastladı. Kutuyu hemen tanıdı ve açıverdi. Rakibinin cesedine bakar bakmaz, Set'in kalbi dindirilemez bir kin ve kızgınlıkla doldu. Çılgın bir öfkeyle Osiris'in vücudunu on dört parçaya ayırdı. Sonra Mısır krallığını dolaşarak Osiris'in parçalarını, canının çektiği gibi her yere dağıttı.

İsis, çok geçmeden, Set'in Osiris'e son saldırısını duydu. Set ile evlenmiş olmasına karşın, kız kardeşi Nefitis İsis'e her zaman sadıktı. Bu nedenle, İsis ve Horus'a, Osiris'i aramakta eşlik etti. Nil Nehri boyunca papirüsten yapılmış bir kayıkla seyahat ettiler ve Osiris'in gövdesinin çeşitli parçalarını bulana kadar dolaştılar. Nerede bir parça bulsalar İsis onu aldı. Onları bulduğu yere Osiris'in küçük birer heykelciğini gömdü ve üzerine birer mezar taşı koydu. Bu şekilde Set'i yanlış yola sevk etmeyi ve Osiris'i bulmak, iyileştirmek için gerekli olan zamanı kazanmayı umuyordu.

İsis, Osiris'in kafasını Abidos'ta bulduğunda, gövdenin on dört parçasına da sahip olmuştu. Nefitis'in de yardımıyla hemen işe koyuldu. Önce Osiris'in kafasını, bedenini, kollarını ve bacaklarını, kalbini, yaşamda olacak biçimde yeniden bir araya getirdiler. Sonra Tanrıça, değişik parçaları balmumuyla birleştirdi. Sonra büyük, keten bir kumaş parçası hazırladılar, tatlı kokulu merhemler sürdüler ve Osiris'in vücudunun çürümesini

önlemek için baharatlar serptiler. Son olarak Osiris'in vücudunu bu şekilde hazırlanan keten kumaşa sardılar ve gömdüler.

Osiris uygun bir şekilde gömüldükten sonra, Horus babasını yaşama döndürmek için üzerine düşeni yapmaya hazırlandı, isis ve Nefitis'i ölüler dünyasına götürdü ve orada Osiris'i buldular. Sonra iki tanrıça, Osiris'e yeni bir hayat verecek olan sihirli sözcükleri söylediler. Yavaş yavaş Ölü tanrı yeniden hayata döndü; nefes almaya başladı, göz kapakları kıpırdadı ve diğer organlarını oynattı.

Sonra Horus ölümsüz gözünü çıkardı, babasının ağzına yerleştirdi ve ondan yutmasını istedi. Osiris hemen çok daha güçlü bir hale geldi; görme, konuşma ve yürüme yeteneklerini tekrar kazandı. Re'nin yardımıyla Horus Öteki Dünya'dan, yeryüzündeki tanrıların dünyasına kadar ulaşabilecek uzunlukta bir merdiven yaptı. Osiris, İsis'in önderliğinde, arkasında Nefitis, tanrılara katılabilmek için yavaşça tırmanmaya başladı. Tanrılar Osiris'i çok iyi karşıladılar, bir kez daha aralarına dönmesinden memnun oldular.

Osiris tanrıların arasına katıldığında, Re onu, tanrıların ve Öteki Dünya'nın kralı yaptı. O zaman Horus, babasının yerine Yukarı ve Aşağı Mısır'ın kralı oldu.

Artık Horus tanrılar arasındaki yerini almıştı ve Osiris, Set ile mücadele etmenin zamanının geldiğine karar verdi. Horus' un, babasının intikamını almak için hazır olup olmadığım sınadı.

"Bir erkeğin yapabileceği en onurlu iş nedir?" diye sordu oğluna.

Horus yanıt verdi, "annesine veya babasına zarar vermiş bir kişiden İntikam almaktır."

"Bir savaşçı için en yaralı hayvan hangisidir?" diye sordu babası.

"Bir at" diye yanıt verdi Horus.

Babası şaşkınlıkla, "Neden bir aslan değil?" diye sordu. Horus yanıt verdi: "Bir aslan daha güçlüdür, fakat bir at daha hızlıdır. Bu yüzden at, kaçan düşmanı ele geçirmek için aslandan daha yararlı olabilir."

Osiris, oğlunun Set'e karşı savaşmak için yeterli derecede olgunlaşmış olduğunu gösteren yanıtlarını duymaktan mutlu olmuştu. Horus'a savaş silahlarının nasıl kullanılacağını Öğretti ve Set'ten intikam alabilmesi için onu cesaretlendirdi

Horus ve Set önce iki insan, sonra da iki ayı olarak birbirleriyle savaştılar. Savaş öylesine çetindi ki, üç gün üç gece sürdü. Osiris, İsis ve Tot savaşın gelişimini izlediler. En sonunda Horus galip gelip Set'i tutsak alınca kalplerini büyük bir coşku kapladı.

Ancak Horus Set'i yenince, İsis aniden onun İçin büyük bir acıma hissi duydu. Yenik düşmanına karşı duyduğu sevgi yüzünden İsis, babasının sihirli sözcüklerini kullandı ve "Silahlarını at Horus!" diye bağırdı.

Horus itiraz edecek gücü kendisinde bulamadı. Elinde olmadan silahları yere düşmüştü. Set artık özgürdü.

Horus'un kalbi aniden annesine karşı öfke ve nefretle doldu. "Bunu bana nasıl yaparsın anne?" diye bağırdı. "Bunu yapmasına nasıl izin verirsin büyükbaba? Zafer anında kaybetmemi görmek için mi bana kazanmayı öğrettin baba? Sel uzun zamandır düşmanımızdı. O bir şeytandır ve hayal edilemeyecek kadar zalimdir."

Horus'un suçlamalarına kimse yanıt vermedi. Horus çaresiz Set'in kaçmasını seyretti. Sonra büyük bir kızgınlıkla, avını kovalayan bir panter gibi İsis'in peşinden çılgınca koştu. İsis'i yakaladığında, onunla tıpkı Set ile savaştığı kadar sert bir şekilde kavga etti. Horus sonunda İsis'in kafasını kopardı.

Tot derhal kızının kafasını bir inek kafasına çevirmek için sihirli sözcüklerini kullandı ve onu İsis'in gövdesine tekrar iliştirdi. Horus, Set'in en azından o an için serbest kalması gerektiğini anladı. Onu nasıl olsa yenecekti, ama başka bir şekilde!

Set hâlâ Yukarı ve Aşağı Mısır'ın kralı olmaya kararlıydı. Horus'u İsis'in gayrimeşru çocuğu olmak ve bu nedenle krallığın yasal varisi olmamakla suçlayarak tahtı ele geçirmeyi denedi. Tanrılar, konuyu

tartışmak için mecliste bir araya geldiklerinde Tot onları, Horus'un gerçekten Osiris ve İsis'in yasal çocukların olduğuna inandırdı. İlahi sözcüklerin efendisi, büyük bir terazi getirdi ve Set'in şehadetini bir kefeye, Osiris'in savunmasını da diğer kefeye koyarak tarttı. Denge Osiris'in tarafını gösterdiğinde, Osiris, İsis ve Horus'un gerçeği söyledikleri anlaşıldı ve Set'in bir yalancı olarak maskesi düştü. Osiris, sonuç olarak tıpkı Tot'un onunkini tarttığı gibi, büyük terazide ölülerin şehadetlerini tartacağı Yargılama Salonu'nun yargıcı oldu.

Ancak Set vazgeçmedi. Horus'a iki kez daha meydan okudu ve İki kez daha savaşta yenildi. Sonunda Horus'un, Osiris'in krallığını yönetme hakkını kabul etmek zorunda kaldı.

Meclisteki tanrılar, resmen Horus'u da babası gibi tüm yeryüzünün efendisi olarak kabul ettiler. Horus, bir kez daha düzeni ve adaleti kurdu ve onun hükümdarlığıyla zenginlik de geri döndü.

Ölmüş olan babasının tohumlarından doğduğundan, Horus ölüler ve yaşayanlar arasında bir aracı olarak seçilmişti. Kadınlar ve erkekler, hayattayken yaptıkları iyi işleri kaydetmesi için Horus'a dua ederler ve ölümden sonra tekrar hayata dönmek için Osiris'e yakarırlardı.

Horus babasının krallığını devraldıktan sonra İsis, Osiris ile Öteki Dünya'da kaldı ve her zaman onun yanında oldu.

Hoşnut ve mutluydu. Kocası hayattaydı ve sevgiye geri dönmüştü. Oğlu, babasının intikamını almıştı. Tanrılar Set'in suçlamaları karşısında onların sözlerinin doğruluğunu ilan etmişlerdi. Yukarı ve Aşağı Mısır Krallığı emin ellerdeydi ve her şey güzeldi.

Hitit

Telepinu: Sunuş

Bu Hitit doğa söylencesi, yeryüzünü verimsiz kılacak şekilde ortadan kaybolan tanrı örneğine uymaktadır. Tanrının varlığını tekrar sağlamak ve böylelikle bereketi de geri getirmek için yapılan dinsel törenleri kapsar.

İlk üç Telepinu tableti tahrip olmuş ve hiçbir zaman bulunamamıştır. Belki de bu yüzden, öyküde Telepinu'nun neden kızgın olduğu anlaşılamamaktadır. Gerçi öykünün sonraki bir yerinde Telepinu'ya davranışını açıklaması için fırsat verilir, fakat bu kez de o anlatmamayı yeğler.

Türünün örneği olan diğer söylenceler gibi Telepinu söylencesi de doğum, ölüm ve yeniden doğuş çevrimini vurgulayarak doğayı, mevsim değişmelerinin nedenlerini açıklar. Eğer söylencenin amacı bu ise, Telepinu'nun öfkesine neden aramak gereksizdir. Çünkü tahminen Telepinu her kızdığında kaybolacak ve her yıl kış mevsimi gelmeden önce birileri onu kızdıracaktır.

Bazı bilim adamları, bu söylencenin, Hititliler toplumlarından kötü güçleri kovmak istedikleri zaman kullanıldığını düşünmektedir. Pek çok kültürde "ev temizliği" gibi dini ayinler, yeni yıl veya baharda ekim mevsiminden Önce yapılır.

Telepinu

Canlılara bereket veren Telepinu, bir gün çılgın bir Öfkeyle bağırdı. "Çok kızgınım! Kimse yanıma yaklaşmasın!" O kadar öfkeliydi ki sağ ayakkabısını sol ayağına, sol ayakkabısını sağ ayağına giymeye çalıştı. Bu onun öfkesini daha da artırmıştı.

Sonunda ayakkabılarını giydi ve gösterişli bir şekilde çıkıp gitti. Yanına olgunlaşan tohumları, bereketli rüzgârları ve tarlalarda, otlaklarda ve çayırlardaki verimli ürünleri aldı. Kırlara doğru gitti ve bir koru içinde

gözlerden uzak bir çayıra geldi. Orada üzerinde bir bitkinlik hissederek uyuyakaldı.

Telepinu'nun öfkesi tüm doğayı üzmüştü. Sis kırların üzerinde girdap gibi dönüyor, evlerin pencerelerini kaplıyordu. İnsanların evlerini duman doldurdu. Kütükler ocaklarda için için yanıyor ve alev almıyordu. Ağıllardaki koyunlar ve ahırlardaki sığırlar birbirlerini bilmezlikten geldiler. Kuzular, danalar bile anneleri tarafından hiçe sayılıyorlardı. Sığırlar, koyunlar ve insanlar artık gebe kalmıyorlardı. Hamile olanlar bile yeni bir cana hayat veremediler.

Tarlalarda artık darı, buğday ve arpa yetişmiyordu. Bütün bitkiler kurudu ve öldü. Nem olmadığı için dağlar tepeler kuraklaştı. Ağaçlar da kumdular ve taze filiz vermediler. Çayırlar kavruldu ve kaynaklar buhar olup uçtu. Ülkede kıtlık ortaya çıktı; hem insanlar hem de tanrılar açlıktan öleceklerinden korkmaya başladılar.

Fırtınalar tanrısı Taru, tanrılara bir göz gezdirdi ve oğlunu merak etti. "Telepinu burada değil" diye bağırdı, "öfkelendi ve bereketli her şeyi yanında götürdü."

Büyük tanrılar ve küçük tanrılar Telepinu'yu aramaya başladılar. Tepelerde ve geniş vadilerde oradan oraya dolaştılar. Gölleri ve ırmakları geçtiler. Ancak onu bulamadılar.

Sonra Güneş Tanrısı "Git Telepinu'yu ara! Bütün yüksek dağları araştır! Derin vadilere bak! Denizin mavi dalgalarını araştır!" diyerek hızlı kartalı gönderdi.

Kartal çok uzakları ve çok geniş bir alanı araştırdı, fakat Telepinu'yu bulamadı. En sonunda güneş tanrısına döndü ve "Telepinu'yu aradım. Yüksek dağların üzerine süzülerek yükseldim, derin vadilerin içine daldım ve denizin mavi dalgalarının üzerinden adeta sıyırırcasına geçtim. Yüce tanrı Telepinu'nun İzini bulamadım!" dedi.

Fırtınalar tanrısı kaygılandı ve öfkelendi. Babasının yanına gitti ve "Benim oğlumu kim gücendirdi ki, tohumlar kurudu ve her şey soldu" dedi.

Babası şöyle yanıt verdi: "Onu kızdıran senden başkası değil, sorumlu da sensin!"

Tanı karşılık verdi: "Yanılıyorsun! Ben sorumlu değilim." Bunun üzerine babası: "Konuyla ilgileneceğim. Eğer suçlu olduğunu öğrenirsem seni öldürürüm. Şimdi git Telepinu'yu bul!" dedi.

Sonra Taru, ana tanrıça Nintu'nun yanına yaklaştı ve "Telepinu öylesine kızdı ki bütün tohumlar Öldü ve her şey kurudu. Babam, bunun benim hatam olduğunu söylüyor, bu konuyla ilgilenmemi istiyor ve beni öldürecek. Neler oldu? Ne yapacağız? Eğer Telepinu yakında bulunamazsa hepimiz açlıktan öleceğiz" dedi.

Nintu yanıt verdi: "Sakin ol ve sakın korkma, eğer senin hatansa ben düzeltirim. Eğer hata senin değilse, yine düzelteceğim. Bu arada sen Telepinu'yu bul. Senin rüzgârların çok uzaklara ve geniş alanlara yolculuk edebilir."

Böylece Taru, Telepinu'yu aramaya başladı. Oğlunun kentine gitti ve evinin kapısını çaldı. Fakat kimse yanıt vermedi ve kapı açılmadı. Sonra sinirlendi ve Telepinu'nun evine zorla girdi. Fakat oğlunu yine de bulamadı. Aramaktan vazgeçti ve Nintu'ya geri döndü. "Onu evde bulamadım" dedi. "Başka nerelere bakabilirim?"

Nintu yanıtladı: "Sakinleş. Ben onu sana getireceğim. Bana arıyı getir, onu eğiteceğim ve Telepinu'yu arayacak." Taru, Nintu'nun isteğini yaptı ve biraz sonra arıyla birlikte geri geldi.

Nintu ona şöyle dedi: "Küçük arı, git ve Telepinu'yu ara. Onu bulduğunda ellerini ve ayaklarını sok. Ayaklarının üzerinde sıçrayana dek sok onu! Sonra balmumundan biraz al ve gözleriyle ayaklarını sar. Onu arındır ve huzuruma getir!"

Taru, Nintu'yu küçük arıyla görünce, "Büyük tanrılar, küçük tanrılar Telepinu'yu aradılar ve bulamadılar. Nasıl küçük
bir arının bu işi bizden daha iyi yapabileceğini düşünüyorsun" dedi. "Kanatları çok küçük ve zayıf, kendisi de son derece küçük ve zayıf bir

yaratık. Tanrıların başaramadığı bir işi nasıl becerecek?"

Nintu yanıt verdi: "Taru, kuşkularına karşın an Telepinu' yu bulacak. Sadece sabırla bekle ve gör!"

Arı kentten ayrıldı ve her yerde Telepinu'yu aradı. Akın-tılı nehirleri ve uğultulu kaynakları araştırdı. Sıra sıra tepeleri, engebeli dağları, kurak düzlükleri ve yaprakları olmayan ağaçlıkları dolaştı. Çok uzun suren yolculuk, gerçekten büyük bir gayretti ve an uçarken gövdesindeki bal ve balmumunu tüketmeye başladı.

Sonunda Telepinu'yu ağaçların arasında bir çayırda uzanmış uyur bir halde buldu. Ellerini ve ayaklarını soktu ve sonunda Telepinu'yu derin uykusundan uyandırdı. Telepinu ayağa kalkar kalkmaz, gözlerine ve ayaklarına bir parça balmumu sürdü. Onu arındırdıktan sonra çayırda uyuyarak ne yaptığını sordu.

Telepinu kızgın bir şekilde yanıt verdi: "Sadece çok Öfkelendim ve yürüyüp uzaklaştım. Beni uykumdan uyandırmaya nasıl cesaret edersin! Bu kadar kızgınken beni nasıl seninle konuşmaya zorlarsın!"

Telepinu daha da öfkelenmişti. Azametle ayağa kalktı. Daha fazla zarara neden olmak için pınarlarda hâlâ fışkıran ne varsa önüne set çekti. Akan nehirleri kıyılarından taşırdı ve her veri harap eden seller yarattı. Su şimdi evleri basıyor, kentleri yok ediyordu. Bu şekilde Telepinu koyunların, sığırların ve insanların ölümüne neden oldu.

Tanrılar dehşete düştüler ve "Telepinu neden bu kadar kızdı? Ne yapacağız? Ne yapacağız?" diye sordular.

Sonra ulu güneş tanrısı, "Bırakın şifa ve sihir tanrıçası Telepinu'yu kutsal nağmelerle sakinleştirsin! Erkek bir insanoğlu getirin. Telepinu'yu arındırmak için büyüsünü kullansın" dedi.

Şifa ve sihir tanrıçası şarkı söylemeye başladı: "Ey Telepinu! İşte sedir ağacının tali) ve yatıştırıcı kokusu. Yoksun bırakıldıklarımız geri gelsin! İşte seni arındırmak için özsu. İzin ver kalbini ve ruhunu güçlendirsin. İşte burada bir dan başağı duruyor, bırak kalbini ve ruhunu cezbetsin. İşte susam

da burada! İzin ver kalbini ve ruhunu yatıştırsın, rahat ettirsin. İşte incirler orada duruyor! İncirler nasıl tatlıysa bırak kalbin ve ruhun da öyle tatlı olsun. Zeytin nasıl içinde yağı ve üzüm de şarabı tutuyorsa, sen de kalbinde ve ruhunda krala karşı iyi duygulara sahip ol ve ona karşı nazik davran!"

Telepinu tanrıçanın yanına müthiş bir Öfkeyle yaklaştı. O gelince, karanlık yeryüzü üzerinde ışıklar parlamaya ve şimşekler gürüldemeye başladı.

Şifa ve sihir tanrıçası şarkı söylemeyi sürdürdü. "Telepinu öfkeliyken kalbi ve ruhu tıpkı çalılar gibi yandı. Öyleyse öfkesi, hiddeti ve taşkınlığı kendilerini yakıp yok etsin! Tıpkı maltın kısır olması ve tohum olarak ve ekmek yapmak için kullanılamaması gibi onun kızgınlığı, öfkesi, hiddeti ve çılgınlığı da kı-sırlaşsın. Telepinu öfkeliyken kalbi ve ruhu ateş gibi yanıyordu. Bu ateş nasıl söndüyse öfke, kızgınlık, hiddet ve çılgınlık da sönsün."

Sonunda "Ey Telepinu kızgınlığından, öfkenden, hiddetinden ve çılgınlığından vazgeç! Bir boru içindeki su nasıl yukarı akamazsa, senin Öfken, kızgınlığın, hiddetin ve çılgınlığın da «eri dönmesin!"

Tanrılar ağacın altındaki mecliste bir araya gelince erkek insan şöyle dedi: "Ey Telepinu, sen ağacı yaz sıcağında bırakınca ürünler hastalandı. Ey Telepinu öfken, kızgınlığın hiddetin ve çılgınlığın bitsin artık. Ey ağaç. baharda beyazlara bürünürsün, ama sonbaharda kıyafetin kan kırmızısı olur. Öküz altından geçtiğinde, tüylerine sürtünür ve yolarsın. Koyun altından geçtiğinde yününü yolarsın. Şimdi de Telepinu'nun öfkesini, kızgınlığını, hiddetini ve çılgınlığını yol! Fırtınalar tanrısı geldiğinde eğer korkulacak derecede kızgınsa, rahip ilerlemesini keser. Sütle pişirilen lapa taştığı zaman, kaşık daha fazla karıştırmaz ve durur. Benim sözlerim de Telepinu'nun öfke, kızgınlık, hiddet ve çılgınlığını durdursun!"

"Telepinu'nun öfkesinin, kızgınlığının, hiddet ve çılgınlığının uzaklaşıp gitmesini sağla!" diye dua etti adam. "Evi, pencereyi, avluyu, kapıyı,

kapının ötesini ve kralın yolunu terk etmelerini sağla. Zenginleşen tarlalardan, bahçeden ve meyve
bahçesinden ayrılıp çok uzaklara gitmelerini ve orada kalmalarını sağla."

Ve şöyle devam etti: "Onların, Güneş tanrısının her gece öteki diyara gittiği yoldan gitmelerini sağla. Kapıcı yedi sürgüyü, kilidi ve öteki dünyanın kapılarını açtı. Metal kapaklı ve kulplu bronz sandıkları, karanlık yeryüzünün derinliklerinde duruyorlar. İçlerine giren hiçbir şey oradan çıkamaz, çünkü orada yok olurlar. Telepinu'nun öfkesinin, kızgınlığının, hiddet ve çılgınlığının bu sandıkların içine girmesini ve asla geri dönmemesini sağla!"

Adam son olarak, "Telepinu'yu arındırdım, kötülüğü gövdesinden dışarı attım, öfkesini, kızgınlığım, hiddetini ve çılgınlığını uzaklaştırdım" dedi.

Böylece Telepinu evine geri döndü ve ülkesiyle ilgilendi. Sis pencerelerden uzaklaştı, duman evleri terk etti, ocaklarda ateş tekrar yanmaya başladı. Telepinu koyunların ağıllara, sığırların ahırlara girmesini sağladı. Anneler çocuklarıyla, dişi koyunlar kuzulanyla ve inekler buzağılarıyla ilgilendiler ve onlara baktılar. Telepinu kral ve kraliçeyle ilgilendi ve ikisine de uzun bir yaşam ve güç verdi.

Telepinu'nun önüne, üzerinde bir koyun postu asılı olan bir direk dikilmişti. Bu, bereketi simgeliyordu: Verimli tohumlar ve şaraplar, semiz sığırlar, koyunlar ve birbirini izleyen kuşaklar... Bu post, meyvelerle dolu hafif rüzgârları ve yaşayan her şey İçin bolluğu ifade ediyordu.

Sümer-Babil

Gılgamış: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Gılgamış Destanı, Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia'yı* yazmasından en az bin üç yüz yıl önce çivi yazısıyla kil tabletler üzerine yazılmıştır. Bununla birlikte ilk tablet, Asur'un son büyük kralı olan ve MÖ 668 ile MÖ 627 yıllan arasında hüküm süren Asur-banibal'ın kitaplığının bulunduğu Ninova'da 1845'te kazılar başlayana kadar bulunamamıştır. Yirmi beş bin tablet arasında *Gılgamış'ın* Asur versiyonunun da olması gerekiyordu.

Tufan öyküsünün Asurcasının bir parçasıyla birlikte *Gılgamış* destanlarının bir özetinin de çivi yazısı uzmanları tarafından yayımlanmasıyla destan, 1862'de uluslararası bir önem kazanmıştır. *Gılgamış* Destanı'ndaki tufan öyküsü ile İncil'deki Tufan betimlemeleri arasındaki benzerlik, arkeologları daha çok çivi yazısı tablet bulmak için araştırmalarına hız vermeye yöneltmiştir.

Bugün bilim adamları MÖ 2100'den MÖ 627 yılma kadar olan döneme ait, Ortadoğu'nun pek çok eski *Gılgamış Destan*ı'nın parçalarını içeren tabletlere sahiptirler. Bunlar arasında geçen yıllarda keşfedilen en son krallık olan Ebla'nın kütüphanesinde bulunan bazı parçalar da vardır. Bilim adamları, sözlü Sümer geleneğinde var olan ve Gılgamış'ın maceralarını anlatan öykülerin ilk kez yaklaşık MÖ 2100'lerde yazıya geçirilmiş olduğunu tahmin etmektedir.

MÖ 1600 ve MÖ 1000 yıllan arasında destan, bazıları Sümer versiyonlarını izleyen, bazıları daha geniş versiyonlara doğru kollara ayrılan, ama hepsi de Sümerli kahramanların ve tanrıların adlarını koruyan Akad, Hitit ve Hurri çevirileriyle yazıya geçirilmiştir. Sinlegi-unninni adında ve muhtemelen bu dönemde yaşamış olan bir rahibin, destanın son Akad (Babil) versiyonunu yazdığına inanılmaktadır. Bilim adamları rahibin bilinen Sümer öykülerini aldığını ve birbirinden ayrı bir dizi macerayı, Gılgamış'ın ölümsüzlüğü aramasının dramatik öyküsünü, oluşturacak şekilde tek bir bakış açısıyla düzenlediğini düşünmektedirler. Rahip, Sümer

Tufan öyküsünü destana göre şekillendirip her ikisini birleştirmiş ve Gılgamış ile Enkidu arasında bir dostluk yaratmıştır.

Anlaşıldığına göre MÖ 2700 ve MÖ 2500 yılları arasında, yani Sümer'de kent devletleri, sulama, yasalar ve değişik edebiyat türlerinin bulunduğu bir dönemde, Gılgamış Uruk'ta gerçek bir kraldır. O zamanın yazıları insanların adalet, özgürlük ve merhamet gibi değerleri olduğunu ortaya koymaktadır. Uruk'un güçlü surları, Gılgamış'a yakıştırılmıştır; Güney Mezopotamya'ya o bölgede bulunmayan çok değerli bir yapı malzemesi olan keresteyi getirmek için el değmemiş bölgelere girmeye cesaret etmiş olması mümkündür.

Sümerlerin, tanrılar konusundaki "bilinmezlik ve dolayısıyla korku" diye özetlenebilecek bakış açısı, gerçekten içinde yaşadıkları dünyanın bilinmezlerle dolu rahatsız edici doğasını da yansıtır, örneğin, Dicle ve Fırat nehirlerinin yataklarında mevsimden mevsime sık sık değişmeler olur; bu da bölgedeki kentlerde ve çiftliklerde zarara yol açmış olsa gerektir. Bilim adamlarının Mezopotamya'nın güneyinde MÖ yaklaşık 2900 yılında meydana geldiğini tahmin ettikleri, *Gılgamış Destanı*'ndaki tufan da, işte böyle belirli, kendine Özgü bir felakettir. O dönemin edebiyatında popüler bir konu haline gelmiştir.

Babil yaratılış destanı *Enuma Eliş'te* olduğu gibi Gılgamış'ta da hâlâ eski anaerkil dinin izleri vardır. Örneğin Anu ve İştar"ın tapınağı sadece İştar'a aittir. Enkidu'yu uygarlaştırmak için tapınaktan seçilen rahibe toplumda oldukça fazla saygı görür. Tapınaktaki görevi, onu Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıça ile sıkı bağlantı içine sokmakta ve cinsel yaşamını kutsallaştırmaktır.

Buna ek olarak *Gılgamış*, İştar'ı anaerkil dinin Ulu Tanrıçası olarak betimler. Gılgamış’ın kendisiyle evlenmesini istediğinde, Gılgamış reddeder, çünkü Ulu Tanrıça ile evliliğin kesinlikle Ölüm getireceğini bilir. Üstüne üstlük daha Önceki eşlerini öldürüş biçimlerini sıralayarak İştar'ı aşağılar. İştar Gılgamış'a çok kızar ve ölümüne neden olarak intikam

almaya çalışır. Ancak onun yerine, Gılgamış'a, bilmeden, geçici kutsal kral olarak hizmet eden arkadaşı Enkidu ölür.

En Eski Kahraman

Gılgamış alışılmadık bir kahramandır, çünkü aradığı en önemli şeyin entelektüel bir amacı vardır: Bilgiyi elde etmek. Cesaret kadar, kaderine ulaşmak için büyük bir azim, sabır ve tahammüle de sahip olması gerekmektedir. Son olarak fiziksel tehlikelere katlanarak ölümsüz olamayacağım öğrendiğinde duyduğu üzüntü ve umutsuzluğa karşı mücadeleyi sürdürmek zorundadır. Hayatı yaşanmaya değer kılan deneyimleri ve adını ebedileştirmenin yollarını bulmalıdır. Ondan sonraki kahramanlar Gılgamış'ın sorunlarını kabul etmekle başlarlar. Onlar, bir insanın ün ve ölümsüz bir ada sahip olmak için gerekli olan yolların belirlenmiş olduğu toplumlarda doğmuşlardır.

Çekiciliği ve Değeri

Gılgamış Destanı en eski, en büyük edebiyat eseridir ve Gılgamış, edebiyattaki ilk insan kahramandır. Destan, Batı kültürlerinin hepsinde çok ilgi uyandırmıştır. Çünkü zaman ve mekân içinde insan doğası ve insani değerler arasındaki benzerlikleri doğrulamaktadır. Destan, arkadaşlık ve sevginin, gurur ve onurun, macera ve başarının, bunun yanında ölümden korkunun
ve ölümsüzlük isteğinin önemini ortaya koyduğundan, yazıldığı zaman, yani bundan neredeyse dört bin yıl önce yaşayan İnsanlara olduğu kadar, açık bir şekilde bize de seslenmektedir.

Gılgamış, kendisi veya başka bir ölümlü İçin ölümsüzlüğün tek yolunun büyük işler yaparak ve kaba anıtlar inşa ederek sonsuz bir üne

ulaşmak olduğunu gösterir. Ayrıca öğrendiği bir şey de, yaşamın değerli olduğu ve sonuna kadar zevkine varılması gerektiğidir. Gılgamış'ın uzun ve çetin yolculuğu boyunca keşfettiği şeyleri biz de kendi yaşamlarımız boyunca öğrenmeliyiz. Gılgamış gibi, başarısızlık ve ölümün umutsuzluğuyla savaşmalıyız. Gılgamış gibi, yaşamda nelere değer vereceğimizi seçmeli ve bu tercihleri yaparken özgür olmalıyız.

Başlıca Karakterler

Gılgamış: Ölümsüzlüğü arayan Uruk kralı.
Lugalbanda: Gılgamış'ın kahraman babası; Uruk'un eski kralı
Ninsun: Gılgamış'ın tanrıça annesi; Şamaş rahibesi
Enkidu: Gılgamış'ın en yakın arkadaşı
Humbaba: Lübnan'ın sedir ormanlarını koruyan dev
Siduri: Gılgamış'ın seyahetinde gördüğü balıkçı kadın
Utanapiştim: Şurippak'ın kralı; Sümer afetinden kurtulanlardan
Urşanabi: Utanapiştim'ın kayıkçısı *(Sümer tanrılarının listesi için Bkz. s. 244-245.)*

Gılgamış

I. Bölüm

(Gılgamış kibirli ve bencil tavırlarıyla halkını kızdırır. Tanrılar, ona alçakgönüllülüğü Öğretmesi için Enkidu'yu yaratırlar.)

Kentimiz Uruk'un güçlü surlarına dikkat et! Bu duvarlar eski zamanlarda ülkemize büyük bilgi getiren yedi akıllı adam tarafından atılan bir temelin üstüne Gılgamış tarafından inşa edilmiştir. Dış surlarımızın üstü pişmiş tuğladan yapılmasına rağmen bakırın parlaklığıyla ışıldamaktadır.

Şimdi bir de kentin iç surlarını incele! Tuğlalardaki ustalığa bak. Bu duvarlar da bütün ötekilerden üstündür. Hiçbir insan, hatta bir kral bile asla Gılgamış'ın kentimiz Uruk'un çevresinde inşa ettiklerinden daha etkileyici surlar yapamaz.

Şimdi görkemli Anu ve İştar tapınağına yaklaş. Hiçbir ölümlü, hatta bir kral bile Gılgamış'ın yarattığı kadar güzel bir yapı inşa edemez. Uruk'un surlarının üzerine çık ve orada yürü. İnce tuğla işçiliğini incele. Anu ve İştar'ın görkemli tapınağına hayran ol. Bir insanın üstün başarısını seyret.

Bu kadar kalıcı üne sahip bu surları, bu en görkemli tapınağı inşa eden Gılgamış kimdi? Gılgamış Uruk kentinin ünlü kralıydı. Halkı içinse Gılgamış, sonradan büyük bir kahraman olsa da zalim bir hükümdardı.

Gılgamış, ölümden nasıl kaçabileceğini öğrenmek için kentten ayrıldı ve nasıl yaşanacağını öğrenerek geri döndü. Yolculuğu sırasında toprak üzerindeki her şeyi gördü. Gördükleri hakkında düşünüp kafa yorduğu için, bir insanı bilge yapan her şeyi Öğrendi.

Gılgamış döndüğünde yolculuğunu ve düşüncelerini taş tabletler üzerine yazdı ve bu tabletleri Uruk'un sağlam surları üz.erine yerleştirdi. Büyük tufandan önceki ve tufan sırasındaki zamanı betimledi. Sonsuza dek sürecek yaşam arayışının uzun ve yorucu yolculuğunu anlattı. Yaşama ve ölüme dair keşfettiği gizli sırları açıkladı. Bilgisinin, insanlarına yaşamlarını daha iyiye götürmelerinde yardımcı olmasını istedi.

Gılgamış'ın, Uruk'un güçlü surları üzerindeki kayalara yazdıklarını oku ki, sen de bilgelik kazanabilesin.

Gılgamış üçte iki tanrı ve üçte bir insandı. Annesi, bilge tanrıça Ninsun; babası, aynı zamanda Uruk'un krallığını da yapmış bir ölümlü olan soylu Lugalbanda İdi.

Gılgamış, öylesine tanrısal bir insandı ki, halkı onun tanrılar tarafından desteklendiğini biliyordu. Gılgamış'ı da, ilk insanı çamurdan yaratan ulu Ana Tanrıça Nintu yaratmıştı. Işık saçan güneş tanrısı Şamaş, ona büyük bir güzellik; fırtınalar tanrısı Adad, büyük bir cesaret; bilgelik tanrısı Ea,

deneyimlerinden bir şeyler öğrenme ve insanların en akıllısı olma yeteneği vermişti. Ancak tanrıça annesine ve bütün ilahi bağışlara karşın Gılgamış, bir tanrı değil bir insandı. Bunun için, onun sonu da bütün insanların ortak kaderi olan ölümü paylaşmaktı.

Gılgamış genç bir kralken, vahşi bir boğa kadar hırslı ve korku saçan bir kişiydi. Üstün bir güreşçi ve savaşçıydı. Korku nedir bilmezdi. Geleneklere saygısı yoktu. Kutsal davulu istediği gibi kullanırdı. Başkalarına zarar verip onları incitse de her istediğini yapardı. Davranışlarının arkadaşlarını rahatsız etmesi onu engellemezdi.

Sonunda Uruk'taki soylular, Gılgamış'ın davranışlarından son derece rahatsız oldular. Birbirlerine şikâyette bulundular, "Gılgamış gece gündüz inanılmaz derecede kibirli. Bizim kralımız böyle mi davranmalıydı? Güçlü surları olan kentimizin çobanının gözüpek olması gerektiği doğru olabilir. Ama bir kral ayrıca haşmetli ve akıllı olmalıdır. Gılgamış, bir kral olarak hakkı olmadan uyruklarının yaşamlarına karışıyor. Soyluların ve savaşçıların ailelerinde bile karı-koca arasına, anne ile kızı arasına ve baba ile oğul arasına giriyor."

Gökteki tanrılar Uruk soylularının şikâyetlerini duydular ve Gılgamış'ın davranışlarını tartışmak İçin mecliste toplandılar. Tanrıların babası Anu, Ana Tanrıça'yı meclisin huzuruna çağırdı ve şöyle dedi: "Kahraman Gılgamış'ı güçlü ve vahşi boğa gibi bir insan olarak yarattın. Şimdi de eşit ölçüde güçlü ve cesur bir insan olan Enkidu'yu tıpkı Gılgamış gibi olacak şekilde yarat. Enkidu'nun kalbindeki ruhu, savaşçı tanrı Ninur-ta'nınki gibi yap ki Gılgamış'ın kalbindeki vahşi ruha denk olsun."

"Sonra Enkidu'yu Uruk'a yolla. Bu iki insan-devin birbirleriyle savaşmalarını sağla. Enkidu Gılgamış'a dünyada bulunması gereken yeri öğretecektir. Gılgamış'ın bir tanrı değil, tanrısal bir insan olduğunu Öğrenmeye zorlanması gerekiyor. Her insan gibi bazı sınırlarının olduğunu öğrenince, güçlü surlara sahip Üruk kentinde yaşayan insanlar huzurlu bir yaşam sürebileceklerdir."

Bu sözleri üzerine Nintu, kafasında ikinci bir kahraman insan tasarladı ve onu Tanrı Anu biçiminde yarattı. Ellerini yıkadı ve bir tutam çamur aldı, düşündüğü gibi şekil verdi. Uruk'tan üç günlük mesafeye, geniş ve yeşil bir düzlüğe fırlattı.

Enkidu tamamen yetişmiş bir insan olarak doğdu. Gövdesi, birbirine karışmış uzun tüylerle kaplı olduğundan, bir insan olduğu kadar bazı yönlerden bir hayvan gibi de görünüyordu. Kafasının üzerinden tıpkı buğday tarlaları gibi uzun ve gür saçlar fışkırıyordu. Sığırların tanrısı gibi kendini hayvan dertleriyle sardı. İnsan topluluklarından uzakta, kırlardaki hayvanlar arasında vahşi bir yaratık gibi yaşadı. Ne insanlardan ne de ülkeden haberi vardı. Arkadaşı ceylanlar gibi düzlükteki otlakla beslendi. Su alanındaki vahşi hayvanlar gibi, su içme sırası için itişip mücadele etti.

Bir gün, vahşi hayvan avlayarak geçinen bir avcı, vahşi hayvanlarla birlikte su içen Enkidu'yu keşfetti. Avcı böylesine ilginç bir insanı görmekten şaşkınlığa düşmüş bir halde, sonraki üç gün boyunca su içilen yere geri geldi. Her defasında Enkidu'yu vahşi hayvanlar arasında görüyor ve büyülenmiş bir şekilde seyrediyordu. Her defasında güçlü, vahşi yaratık onu öylesine korkutuyordu ki avcı, köpeklerini alıyor ve eve dönüyor, vahşi adamdan dehşete düşmüş şekilde sessizlik içinde oturuyordu.

Sonunda avcı babasına şöyle dedi: "Üç gündür hayvanların su içtiği yerde tepelerden çıkıp geldiği sanılan vahşi bir adam görüyorum. O kadar iri ki, eminim ülkedeki en güçlü insan odur. Gerçekten de gök tanrılarının babası Anu' nun ruhu onun gövdesinde yaşıyor olmalı! Davranışlarından gözleyebildiğim kadarıyla tepelerde amaçsızca dolaşıyor. Ora-da ceylanlar gibi otla besleniyor ve su içilen yerde toplanan vahşi hayvanlarla birlikte su içiyor."

"Ona yaklaşmaya çok korkuyorum" diye itiraf etti avcı; "ama o benim geçim kaynağımı elimden alıyor. Kazdığım çukurları toprakla dolduruyor ve kurduğum tuzakları parçalıyor. Ne zaman düzeneklerim onları yakalasa

çayırdaki hayvanları ve daha küçük yaratıkları serbest bırakıyor ve artık hiçbirini yakalayamıyorum."

Babası yanıt verdi: "Oğlum, kahraman kral Gılgamış buradan sadece üç günlük uzaklıktaki, sağlam surları olan Uruk kentinde yaşıyor. Kimse onun kadar güçtü değildir. Bu söz ettiğin vahşi adam bile büyük olasılıkla onun gücüyle boy ölçüşemeyecektir! Gılgamış öylesine güçlüdür ki Anu'nun ruhu onun gövdesinde yaşıyor olmalı."

"Bunun için sağlam surları olan Uruk kentine gitmeli ve Gılgamış'a bu güçlü vahşi adamdan söz etmelisin. Oradaki tapınaktan bir rahibe getir ve onun bu vahşi adamı bir insan gibi eğitmesini, su içilen yerde görmesini sağla. Rahibenin güzelliği onu çekecektir. Ona bir kez sarıldı mı, ovadaki hayvanlar onu bir yabana olarak görecek ve onunla bir araya gelmeyeceklerdir. Bir insan olmak zorunda kalacaktır."

Ava, babasının sözünü dinledi. Sağlam surlu Uruk kentine doğru yola çıktı. Kral, avcının öyküsünü duyar duymaz vahşi adama nasıl bir insan gibi davranılacağını öğretmesi için tapınaktan bir rahibe yolladı.

Üç günlük bir yolculuktan sonra avcı ve rahibe, avcının evine ulaştılar- Bütün günü su içilen yerde oturarak geçirdiler. Fakat Enkidu'yu hayvanların arasında göremediler. İkinci gün erken vakitte, avcı ve arkadaşı su içilen yere geri döndü. Vahşi hayvanların ve sürüngen yaratıkların oraya su içmek için gelmelerini izlediler. Sonunda ceylanlar gibi ovada otla beslenmeye, su içilen yere gelip, vahşi hayvanlarla birlikte su içmeye alışmış olan güçlü vahşi Enkidu geldi.

Avcı "işte orada!" diye bağırdı. "Görmen için seni getirmeme neden olan vahşi adam işte o! Seni görür görmez yanına yaklaşacaktır. Sakın korkma, çünkü eminim sana bir zarar vermeyecektir. Seni tanımasına izin ver ve bir insan olmanın ne demek olduğunu öğret ona."

Enkidu, kadından büyülenmişti ve onunla altı gün yedi gece geçirdi. Doğmuş olduğu ovayı, başıboş bir şekilde dolaşıp durduğu tepeleri ve arkadaşı olan vahşi hayvanları unuttu. Daha sonra tekrar onların arasına

katılmak istediğinde, onlar Enkidu'nun artık bir insan olduğunu hissettiler. Ceylanlar bile ondan korkup kaçtılar.

Enkidu hayvanların davranışlarındaki değişme karşısında öylesine şaşırmıştı ki, önce tamamen hareketsiz bir şekilde öylece kalakaldı. Onlara katılmayı denediğinde artık bir ceylan kadar hızlı koşamayacağını anladı. Artık o eski vahşi adam değildi. Ama kaybettiği hıza karşılık daha fazla anlayış ve bilgelik kazanmıştı. Kadına geri döndü, yanına oturdu ve dikkatlice yüzüne baktı.

II. Bölüm

(Enkidu ve Gılgamış kavga ederler ve dost olurlar.)

Rahibe şöyle dedi: "Enkidu şimdi sana baktığımda, gök-tanrılarından biri gibi akıllandığını görebiliyorum. Neden hâlâ vahşi hayvanlarla birlikte yeşil ovada başıboş bir şekilde dolaşmak istiyorsun? Bu vahşi topraklan çobanlara ve avcılara bırak ve benimle gel. Seni sağlam surları olan Uruk kentinde, pazar yerine ve An ile Iştar'ın kutsal tapınağına götüreyim. Uruk'ta güçlü kral Gılgamış'ı göreceksin. O, çok büyük ve kahramanca işler yaptı, ama kent halkım tıpkı vahşi bir boğa gibi yönetiyor. Onu da tıpkı kendini sevdiğin gibi seveceksin."

Enkidu'nun yüreği bir arkadaş özlemiyle doluydu ve şöyle dedi: "Önerini kabul ediyorum. Ben güçlü kral Gılgamış'ın halkını vahşi bir boğa gibi yönettiği Uruk kentine götür. Onunla cesur bir şekilde konuşabilir ve ona güreşte meydan okuyabilirim. 'Ben daha güçlüyüm. Ben yeşilliklerle kaplı ovada doğdum, gücüm olağanüstüdür' diye bağırabilirim."

"öyleyse gel Enkidu" diye yanıt verdi kadın. "Vahşi tavırlarından vazgeçmek ve insanlar arasında bir insan gibi yaşamak için hazırlanmalısın. Diğer insanların yediğini yemeyi, giydiğini giymeyi ve yerde yatmak yerine bir yatakta uyumayı öğrenmelisin."

Kadın pelerinini omuzlarına yerleştirerek Enkidu'nun elinden tuttu ve bir annenin çocuğunu götürdüğü gibi onu çobanın yakınlardaki kulübesine götürdü. Bir grup çoban hemen çevrelerine toplandı ve onlara ekmek ve biralarından ikram ettiler. Ancak Enkidu, çobanların kendileri gibi yiyip içmesini beklediklerini görünce sadece utanarak onlara baktı ve alışık olmadığı yiyecek ve içecekler karşısında kusacak gibi oldu. Vahşi hayvanlardan süt emdiği ve ekmekle biranın yabancı görünüşleri ve kokusu onu iğrendirdiği için bir türlü bu yiyeceklerin tadına bakamadı.

Bunun üzerine rahibe; "Bu ekmek insanlar için değerli bir besindir, yemelisin; bu güçlü İçki ülkede bir gelenektir, içmeli-sin!" dedi.

Enkidu rahibenin öğüdüne uydu ve ekmeği yiyip içkiyi içince mutlu oldu. Sonra saçlarını kesti, gövdesini yağladı, geleneksel İnsan kıyafetlerini giydi. Gerçekten bir insan olmuştu ve genç bir soylu gibi görünüyordu. "Uruk'a gitmeden önce" dedi, "geceleri çobanların huzur içinde olmaları için, silahımı kurt ve aslanları öldürmek için kullanacağım."

Enkidu çobanların yaşamını kolaylaştırmak için yapması gerekeni yaptıktan sonra, rahibe ile birlikte üç günlük yolculuklarına başladılar. Kadın ona "Uruk kentini seveceksin, insanları sanki her gün bayrammış gibi festival kıyafetleri giyerler. Genç erkekler güçlü ve atletik, genç kadınlar güzel kokular içinde ve çok çekicidirler."

"Sana Gılgamış'ı gösteririm" diye devam etti; "gerçi sen de onu görünce tanıyabilirsin. O da senin gibi, yaşamayı çok sever. İnsanlığı ışık saçar ve baştan aşağı tüm görünüşü onun gücünü ortaya koyar. Her gün ve her gece çok hareketli bir yaşam sürdüğü için senden çok daha güçlüdür. Dinleniyorsa bile bundan kimsenin haberi olmaz."

"Enkidu, kibrine engel olmalısın" diye uyardı rahibe: "Gılgamış'a karşı haddini bil. Güneş tanrısı Şamaş onu sever. Gökteki tanrıları yöneten Anu ve Enlil, akıl tanrısı Ea onu çok akıllı yapmışlardır. Kente gelmeden önce bile Gılgamış, seni rüyalarında göreceği için geleceğinden haberi olacak ve bekleyecektir."

Bu arada Gılgamış, sevgili bilge annesi tanrıça Ninsun'un yanına gitmiş, ona anlamını açıklaması için rüyalarını anlatıyordu. "Anne" diye başladı, "geçen gece rüyamda çok güzel bir akşamda soylular arasında yürüdüğümü gördüm. Göklerdeki yıldızlar üzerimde parıldarken, tıpkı Anu'nun şeklinde bir yıldız gökten kaydı- Tam ayağımın dibine düşen bu yıldız gibi*varlık yolumu kapattı."

"Onu kaldırmayı denediğimde" diye devam etti Gılgamış, "çok ağır olduğunu gördüm. Onu itmeyi denedim. Fakat yerinden oynatamadım. Bu yıldıza benzer canlı, kentimizin tam ortasında, yenilmez bir şekilde ayakta duruyordu. Uruk halkı evlerinden fırladılar, onun çevresinde toplandılar. Bu arada arkadaşlarım ve soylular onun ayaklarını öptüler. Bu yıldıza benzer canlıya çok şaşırdım, ama sevmiştim. Taşıma kayışımı alnıma koydum ve arkadaşlarımın da yardımıyla onu sırtımda kaldırmayı ve sana getirmeyi başardım. Buna karşılık onu senin ayaklarına serdiğimde sen onu benimle savaştırdın."

Ninsun yanıt verdi: "Tıpkı Anu'ya benzeyen, aniden önüne inen, kaldırmayı ve itmeyi başaramadığın, sevdiğin, ayaklarıma getirdiğin ve seninle savaştırdığım bu göksel yıldız, aslında tıpkı senin gibi Enkidu adında bir insan. Yeşilliklerle dolu bir ovada doğdu ve onu vahşi yaratıklar yetiştirdi. Enkidu Uruk'a gelince onunla görüşecek ve ona sarılacaksın, sonra soylular onun ayağını öpecekler. En sonunda onu bana getireceksin."

"Enkidu senin en sevgili arkadaşın olacağı için kalbin neşeyle dolacak" diye devam etti Gılgamış’ın annesi. "Göklerin tanrısı Anu'nun gücünde ve ülkenin en güçtü erkeğidir. O, gerektiği zaman arkadaşına yardım edecek bir dosttur. Rüyanda onu sevmiş olman, onun her zaman senin en sevgili arkadaşın olacağı anlamına geliyor. İşte rüyanın anlamı budur."

Sonra Gılgamış şunları söyledi: "Anne tekrar yattığımda bir başka rüya gördüm. Bu kez sağlam surlu kentimiz Uruk'un ortasında garip şekilli bir balta duruyordu ve bütün insanlar onun çevresinde toplanmışlardı. Onu

görür görmez sevdim, bu yüzden onu yerden aldım ve sana getirdim- Ama onu senin ayaklarının dibine koyduğumda, sen onu benimle savaştırdın."

Bilge annesi şöyle yanıt verdi: "İkinci rüyan da ilkiyle aynı anlamı taşıyor. Balta, göklerin Anu'sunun gücüne sahip kahraman Enkidu'yu simgeliyor. Uruk'a geldiği zaman senin arkadaşın ve en sevgili dostun olacak."

Bunun üzerine Gılgamış, "Öyle anlaşılıyor ki, Enlil'in emriyle bana sevgili bir arkadaş ve danışman geliyor; buna karşılık ben de onun sevgili arkadaşı ve danışmanı olacağım" dedi.

Enkidu ve rahibe, kente iyice yaklaşmışken yanlarına onlarla konuşmak istermiş gibi görünen yabancı bir adam yaklaştı.

"Lütfen o adamı bana getir" dedi Enkidu kadına, "adını öğrenmek ve neden geldiğini bilmek istiyorum."

Yabancı, Enkidu'ya şunları söyledi: "Kralımız Gılgamış kendini hiçbir şekilde kısıtlamaksızın yaşıyor. Başkalarının haklarını ve ülkemizin geleneklerini düşünmeden, canı ne isterse yapabilme hakkına sahip olduğunu düşünüyor. Gökteki tanrılar meclisi, Uruk kralı olarak ona, bir gelinin evlendiği ilk gece onunla yatması hakkım verdiler. Ancak Gılgamış bu önceliği kötüye kullandı ve genişletti. Bu yüzden kentimizin insanları ondan korkuyor ve ona kızıyorlar."

Enkidu bunu duyunca yüzü kızgınlıktan bembeyaz oldu. Kendi kendine "Uruk halkım vahşi bir boğa gibi yöneten bu kralı gördüğüm zaman, ona olması gereken yerini ve diğer insanların haklarına ve isteklerine karşı saygı göstermeyi öğreteceğim" dedi.

Az sonra Enkidu, hemen arkasından gelen kadınla birlikte güçlü duvarlı Uruk kentine girdi. Pazar yerinde dururken, Uruk halkı derhal bu kahraman görünüşlü yabancının çevresinde toplandı ve yolunu kesti.

"Neden bu adam tıpkı kralımıza benziyor!" diye bağırdılar. "Bakın yapısına, nasıl da onunki gibi! Onun kadar uzun değil, ama kemikleri daha güçlü görünüyor. Vahşi yaratıkların sütü ona olağanüstü güç vermiş.

Kesinlikle ülkemizdeki en güçlü adam! Şimdi Uruk'ta silah yarışmasındaki silahların sesleri yankılanacak!"

Soylular neşelendiler, "Kentimizde büyük kralımızın dengi tanrısal bir kahraman ortaya çıktı! Tanrısal Gılgamış şimdi dengine rastladı" dediler.

O gece Gılgamış, Anu ve İştar tapınağına doğru yürürken, iki büyük insan kentteki pazar yerinde karşılaştılar. Kral tapınağa doğru yaklaşırken Enkidu geçitin ortasında durdu. Gücünü topladı ve Gılgamış'ın kapıdan geçmesine engel olmak için ayağını dışarıya çıkarttı. Şaşırmış ve kızmış bir halde Gılgamış, bu küstah yabancıyla güreşmeye başladı. İki dev uzun bir süre, iki boğa gibi dövüştüler. Kapı çerçeve parçaladılar ve duvarı sarstılar.
Sonunda Gılgamış dizini toprağa koydu ve Enkidu'dan başka tarafa döndü. Bu küstah yabancının muhtemelen rüyalarındaki Enkidu olduğunu fark edince, aniden öfkesi kayboldu. Gılgamış Enkidu'da gerçekten kendisinin eşdeğerini bulmuştu ve rüyaları doğru çıkıyordu.

Gılgamış'ın başka tarafa yöneldiğini görünce, Enkidu büyük bir saygıyla "Enlil'in kral yaptığı Gılgamış, selam sana! Annen tanrıça Ninsun, çok büyük bir oğul doğurmuş. Yönettiğin insanlardan çok üstünsün!"

Sonra iki adam kucaklaştılar ve çok yakın iki arkadaş oldular.

III. Bölüm

(Gılgamış ve Enkidu sedir ormanına yolculuk etmek ve kötü yürekli Humbaba ile karşılaşmak için hazırlandılar.)

Enkidu'nun yüreği mutsuz olduğu için, bir gün gözleri yaşla doldu. Arkadaşının acı acı iç çektiğini duyan Gılgamış, ona "Enkidu, dostum neden gözlerin yaşla doluyor ve neden böylesine acıyla iç çekiyorsun" diye sordu.

Enkidu yanıt verdi: "Kaybolan gücüm için ağlıyorum. Otlak arazide hayvanların arasında yaşarken, çok hızlı ve güçlüydüm. Burada, sağlam

surlu Uruk kentinde kollarım işe yaramaz şekilde iki yanımda sarkıyor. Hareketsizlik beni güçsüz yaptı."

"Kalbindeki sızıyı nasıl İyileştireceğimi biliyorum" dedi Gılgamış. "Canlılar ülkesindeki Lübnan Sedir Ormanları'nda, gök tanrılarının evi olan Sedir Dağı'nın eteklerinde korkunç dev Humbaba yaşar. Benimle onu Öldürmeye gel, ülkedeki bütün şeytanları kovmuş olalım."

"Söylediklerinde ciddi olamazsın" diye yanıt verdi Enkidu. "Böylesine cesurca konuşabiliyorsun, çünkü Humbaba'yı hiç görmedin. Ben de onu hiç görmemiştim, ama vahşi hayvanlardan Sedir ormanını ve onu koruyan kötü devi öğrendim."

"Orman, 30.000 milkarelik bir alan üzerinde uzanıyor" diye açıkladı Enkidu. "Yayıldığı alan öyle büyük ki bir insan oraya girebilir, ama bir daha asla çıkış yolunu bulamaz. Hum baba'ya gelince, bu canavar deve karşı savaşma düşüncesi de kalbimi dehşetle dolduruyor. Göksel tanrıların yöneticisi Eniri, onu gözcü olarak tayin etti. Sedir Ormanları'nı, girmeye cesaret edenlere dehşet saçarak koruyor. Yüzü bir aslanınki kadar ürkütücü. Korkunç kükremesi, ormanın içinde, tufanda kabaran bir nehir gibi yankılanıyor. Dişleri bir ejderhanınkilere benzer ve ağzından alevler fışkırır. Her soluk aldığında yolunun üzerindeki bütün kamışları ve ağaçları yakıp yok eder. Yenebilen hiçbir şey bu canavar tarafından yenip yutulmaktan kurtulamaz. Neden senden daha güçlü bir yaratığa karşı kendini ortaya atmayı seçiyorsun?"

"Er geç öleceğimi ve bunun benim kaderim olduğunu biliyorum" diye açıkladı Gılgamış. "Yaşamım sona ermeden ad bırakmayı istiyorum. Bunun için Sedir Dağı'na çıkmak istiyorum. Geçmişin büyük adları anıldığında benim adımın da onların arasında olmasını isterim. Göksel tanrıların adlarını da bizimle birlikte taşıyacağım ki onlar da anımsansınlar."

Enkidu "Sedir Ormanları'na giremeyiz" diye yineledi-"Humbaba dinlenmeksizin ormanı gözlüyor. Vahşi sığırları 200 mil öteden duyabilir o."

Gılgamış karşılık verdi: "Dostum, kim göklere ulaşabilir? Işık saçan Şamaş'la birlikte, yalnızca tanrılar sonsuza dek yaşarlar. İnsanların günleri sayılıdır ve ulaştıkları şeyler ne olursa olsun rüzgâr gibidir! Tüm insanlar gibi senin kaderinde de öleceğin yazılıysa neden ölümden korkuyorsun? Kahraman gücüne ne oldu? Sabırla ve sessizce oturup öleceğin günü beklemektense ün kazanmak için elinden geleni yapman daha iyi değil mi? Ün ve onur sen öldükten sonra bile adını yaşatacaktır."

"Eğer Humbaba ile savaşmaktan hâlâ korkuyorsan" diye devam etti, "bırak, sen beni daha yürekli olmam için cesaretlendirirken, ben önden yürüyeyim. Başarısız olsam bile kalıcı bir ad bırakmış olurum. İnsanlar benim için, Gılgamış acımasız dev Humbaba ile savaşırken öldü diyecekler."

Enkidu yanıt verdi: "Senin arkanda yürümeyeceğim dostum. Sen canlılar ülkesine doğru seyahat ederken, ben sağlam surlu Uruk kentinde kalacağım, gönencini annene bildireceğim-Bilge tanrıça Ninsun, bütün insanlara ününü ilan etsin! Çok yakında gerçekleşecek ölümünü annene haber vereceğim. Bilge tanrıça Ninsun, kayıp çocuğu için yas tutarken acı gözyaşları döksün."

"Ben ölümü seçmiyorum" diye devam etti Enkidu. "Ateşler içinde yok olmak istemiyorum. Uç katlı kefen için hazır değilim. Fırat nehrine seyahat etmeye hazır değilim."

Gılgamış şöyle dedi: "Korkun kalbimi üzüntüyle dolduruyor. Humbaba'yı ellerimle Öldüreceğim, Sedir ağaçlarını keseceğim ve güzel kokulu kerestelerini sağlam surlu Uruk kentine getireceğim. Böylece kalıcı hır ad kazanacağım. Demirciye bizim için yeni silahlar dökmesini emredeceğim; ağaçları kesip devirmek için baltalar ve şekil vermek için bıçaklar ve Humbaba'ya karşı kullanmak için olağanüstü kılıçlar... Adı ülkemizde dehşet saçan bu devi görmek istiyorum. Onu Sedir Ormanları'nda yeneceğim. O zaman bütün insanlar Uruk kralının ne denli güçlü olduğunu öğreneceklerdir."

Enkidu yanıt verdi: "Ey Gılgamış, eğer böyle bir maceraya girmeyi kafana koyduysan ve Canlılar ülkesine girmeye karar verdiysen, istemeye istemeye sana eşlik edeceğim. Ancak ışık «çan Şamaş'a söylemelisin. Sedir Ormanları'ndan o sorumlu ve mutlaka onun yardımına ihtiyacın olacak."

Böylece Gılgamış biri beyaz, diğeri kahverengi iki oğlak seçti ve dualarla Şamaş'a sundu: "Ey göksel Şamaş, Canlılar ülkesindeki Lübnan Sedir Ormanları'na girmek istiyorum ve bana yardımcı olmanı diliyorum."

"Gılgamış, gücünün çok büyük olduğunu biliyorum" diye karşılık verdi ışıklar saçan Şamaş. "Sen gerçekten büyük bir savaşçısın. Ama niçin böyle bir maceraya girişiyorsun? Neden Canlılar ülkesi seni bu kadar ilgilendiriyor?"

Gılgamış gözyaşları içinde yanıt verdi: "Ey ışık saçan Şamaş, lütfen sözlerimi dinle. Biz insanlar göksel tanrılar kadar kutsanmış değiliz, çünkü sonsuza dek yaşayamıyoruz. Her gün kentim Uruk'ta insanlar ölüyor! Kentimin güçlü duvarlarından baktığım zaman Fırat Nehrinin onların ölü gövdelerini taşıdığını görüyorum."

"Bir kral da olsam, er ya da geç ben de bu kaderle yüzleşeceğim, bu son yolculuğu yapmak zorunda kalacağım. Ölüm insan kalbini acıyla doldurur. Ne kadar uzun olursa olsun bir ölümlü göklere ulaşamaz. Ne kadar geniş olursa olsun bir ölümlü tüm dünyaya yayılamaz."

Sözlerini şöyle tamamladı Gılgamış: "Ancak yaşamım sona ermeden önce bir ad bırakmak istiyorum. Canlılar ülkesine girmek ve Sedir Dağı'na tırmanmak istiyorum. Gelecek kuşaklar geçmişin ünlü adlarını andıklarında, o adların arasında benimkinin de olmasını istiyorum. Göksel tanrıların adlarım da yanımda getireceğim ki sizin adlarınız da anımsansın."

Şamaş, Gılgamış’ın sözlerini duydu ve gözyaşlarını kutsal bir kurban olarak kabul etti. Işık saçan tanrı, Gılgamış’ın insan kaderi yüzünden ona acıdı. Gılgamış'a "Humbaba'ya karşı senin bağlaşığın olacağım; diliyle zehirleyen yılanı, ateşiyle kavuran ejderhayı, ülkeyi mahveden tufanı ve

yenilmez yıldırımları, dağdaki mağaralara hapsedeceğim. Maceran boyunca sana dert çıkaramayacaklar."

Gılgamış Şamaş'ın sözlerini duyunca kalbi mutlulukla doldu. Uruk'un İleri gelenlerini toplantıya çağırdı ve onlara planını anlattı. Coşkusu onları ikna edememişti.

Krallarına, "Genç ruhun kalbini dolduruyor Gılgamış, ancak o ruh yaptığın şeye karşı seni körleştirmiş. Öğüdümüzü dinle, Sedir Ormanı'nın 30.000 milkarelik bir alana yayıldığını duyduk. İnsanlar arasında hangisi oraya girecek kadar yiğittir? Duyuyoruz ki Humbaba kendisinden korkulacak bir yaratıkmış. Hangi insan onun silahlarına karşı koyabilir? Canavar tıpkı tufanda kabaran bir nehir gibi kükrüyor ve ateşten nefesi ölüm getiriyor" dediler.

"Neden böyle bir düşmanla karşılaşmak istiyorsun?" diye sordular. "Daha eşitsiz bir mücadele seçemezdin! Ama eğer seni kararını değiştirmeye ikna edemezsek o zaman hayır dualarımızla git. Tanrın Şamaş seni korusun ve seni sağlam surlu Uruk'a sağ salim geri getirsin!"

Gılgamış ışık saçan Şamaş'ın önünde diz çöktü. Ellerini dua etmek için kaldırdı ve şöyle dedi: "Göksel Şamaş, ben yola çıkıyorum. Ruhumu koru. Beni koru ve Uruk'a güvenli bir şekilde dönmemi sağla. Daha önce hiç görmediğim bir yere gidiyorum. Kalbimde neşeyle yürümek istiyorum."

Gılgamış sonra bazı yurttaşlarını askere aldı. "Ailesinden sorumlu olanlar evde kalsın" diye emretti. "Annesinden sorumlu olan onunla kalsın! Ama eğer yalnız bir erkekseniz ve kahramanlık maceralarının en büyüğünde bana katılmak isterseniz, içinizden elli kişiyi, Humbaba'nın Sedir Ormanı'nı koruduğu Canlılar ülkesine doğru benimle gelmeye davet ediyorum. Orada canavarı öldüreceğiz ve bütün kötülükleri ülkeden kovacağız-"

Uruk erkekleri Gılgamış'a itaat ettiler. Ailelerine bakanlar arkada kalırken elli genç, büyük macerada Gılgamış'a eşlik etmek için hazırlandı.

Gılgamış, metal dökümcülerine bütün arkadaşları için baltalar ve kılıçlar yanında, "kahramanlığın gücü" adını verdiği olağanüstü büyük bronz baltayı dökmelerini emretti. Sonra uşaklarına daha başka silahlar ve aletler yapmak için elma, şimşir ve söğüt ağaçlarından kereste kesmelerini emretti. Bütün maceracılar uygun şekilde donanınca Gılgamış'ın uşakları ona silahlarını getirdiler. Yayını, oklarla dolu sandığını, birtakım kesici ve şekillendirici aletleri verdiler ve baltası "kahramanlığın kudreti"ni ve kılıcını kemerine yerleştirdiler.

Grup yola çıkmak için hazır olduğunda insanlar bağırdılar: "Kentimize esenlikle dönün!"

Daha sonra büyükler Gılgamış'a son Öğütlerini verdiler. "Gılgamış, sakın kendi gücüne çok fazla güvenme. Sedir Ormanı'na giden yolu bildiği ve savaşta deneyimli olduğu için Enkidu'nun önden gitmesine izin ver. Ormanda ve dağ geçitlerinde Enkidu'nun önden yürümesini sağla, önde giden insan arkasından gelen arkadaşlarını korur, kendini ve sizi koruması için bırak gözleri her şeyi açıkça görsün."

"Gece dinlenmeden.önce bir kuyu kazın ki kaplarınızdaki su her zaman taze kalsın. Işık saçan Şamaş'a .soğuk -su sunmayı ve baban Lugalbanda'yı onurlandırmayı asla unutmayın. Hum-baba'yı öldürdükten sonra tanrıların istediği gibi ayaklarını yıkamayı da unutmamalısın."

Büyükler sözlerini "Tanrın seninle olsun Gılgamış" diye tamamladılar. "Şamaş dualarınıza kulak versin. Tıkanmış patikaları, kapanmış yolları ve korkunç dağları ayaklarınızın önüne sersin. *Gece*, korkacağınız hiçbir şey getirmesin. Baban seninle olsun ve seni korusun. Yaşa ve dileklerine kavuş."

Sonra meclisteki büyükler. "Meclis olarak biz kralımızı sana emanet ediyoruz. Arkadaşını koru ve onu güvenlik içinde bize geri getir" diyerek Enkidu'ya seslendiler.

Yaşlı soylular meclisinin hayır dualarını aldıktan sonra Gılgamış, Enkidu'ya "Önce Şamaş'ın rahibesi annemi görmeye gidelim. Çok geniş bir

bilgisi ve müthiş bir aklı olan büyük kraliçe Ninsun, bizi mutlaka kutsayarak gönderecektir" dedi.

[ki arkadaş el ele Ninsun'un odasına girdiler. Gılgamış şöyle dedi: "Anne beni Sedir Ormanı'na doğru garip bir yola sürükleyecek ve Humbaba'nın evine götürecek büyük bir yolculuğa çıkmaya karar verdim, bütün kötülükleri ülkeden kovmak amacıyla Humbaba'yı öldürmeye çalışacağım. Sonucu kesin olmayan bir savaşla karşılaşacağım. Hareket etmemden geri dönmeme kadar geçen her gün benim adıma Şamaş'a dua et, çünkü o da kötülüklerden nefret eder."

Ninsun tören kıyafetini giydi, göğsüne bir süs yerleştirdi ve başına üç katlı tacını taktı. Merdiven basamaklarından sarayın tepesine kadar çıktı, çatının üzerinde durdu ve ışık saçan Şamaş'a güzel kokular sundu.

Ninsun ellerini güneş tanrısına kaldırarak bağırdı. "Bana neden Gılgamış gibi bir oğul verdin? Neden bu denli huzursuz bir kalp verdin? Ona böylesine garip bir yolculuk yaptırarak eline ne geçecek? Neden Sedir Ormanı'nda Humbaba ile karşılaşması gerekiyor?"

Daha sonra Ninsun dua etti: "Ey Şamaş, gidişinden dönüşüne kadar geçen her gün oğlumu korumanı rica ediyorum. Ve her günün sonunda sen dinlenmeye giderken oğlumu gecenin gözcülerine emanet et. Sen de kötülüklerden nefret edersin; ülkeden bütün kötülükleri defetmesi için güçlü Humbaba'yı Öldürürken, onu Sedir Ormanı'nda koru."

Daha sonra Ninsun her tarafı tütsüye boğdu ve Enkidu'ya seslendi: "Gılgamış gibi benini çocuğum değilsin güçlü Enkidu, fakat seni şimdi resmen evlat ediniyorum. Hayır dualarımla git ve Uruk'a güvenli bir şekilde dön."

IV. Bölüm

(Gılgamış ve Enkidu, Sedir Ormanı'na ulaşırlar ve Humbaba'yı 'öldürürler.)

Sonra Enkidu Gılgamış'a, "Yola düşelim. Beni takip *et* ve kalbinde korku olmasın. Ben Humbaba'nın dolaştığı yerleri ve nerede yaşadığını biliyorum" dedi.

Gılgamış, Enkidu ve genç adamlar normalde altı haftada alınacak bir mesafeyi yalnızca üç günde yürüdüler. 60 mil sonra yemek için durdular. 90 mil daha yolculuk ettikten sonra geceyi geçirmeye hazırlandılar. Sonra ışık saçan Şamaş'ın önünde bir kuyu kazdılar. Her gün 150 mil yürüdüler ve yedi dağ geçtiler. Nihayet Humbaba'nın bekçisi tarafından korunan Sedir Ormanı'nın girişine vardılar ve bekçiyi öldürdüler.

Gılgamış orada derin bir uykuya daldı. Enkidu kralı dürttü, fakat kral uyanmadı. Gılgamış'a seslendi, fakat yanıt alamadı. "Ey Gılgamış" diye yalvardı, "daha ne kadar burada uyuyacaksın? Bize eşlik eden Uruk'un gençleri Sedir Dağı'nın eteğinde seni bekliyorlar."

En sonunda Gılgamış Enkidu'nun sözlerini duydu ve hemen ayağa kalktı. Toprağın üzerinde büyük bir boğa gibi durdu, ağzını yere koydu ve toprağı emdi. Sonra dimdik durdu ve sanki kaftanını giyiyormuş gibi kahramanlık sözleriyle donandı." Bana yaşam veren babam Lugalbanda ve beni doğuran annem Ninsun'un yaşamları adına" diye yemin etti, "Canlılar ülkesindeki Sedir Ormanı'na girene ve insan da olsa tanrı da olsa Humbaba ile savaşana kadar sağlam surlu Uruk kentine dönmeyeceğim. Bana yaşam veren babam Lugalbanda ve beni doğuran annem Ninsun'un yaşamları üzerine bu onuru kazanayım ve bana bakan herkes yaptıklarımı şaşkınlıkla görsün!"

"Gençleri çağıralım ve acele edelim Enkidu" diye devam etti Gılgamış. "Ulaşamayacağımız kadar uzağa gitmeden Humbaba'yı bulmamız gerek."

Enkidu yanıt verdi, "Aman, Sedir Ormanı'nın içine fazla girmeyelim! Bu kapıyı açtığımda ellerim halsizleşti. Seni veya kendimi koruyacak gücüm yok artık!"

"Korkma Enkidu" diye arkadaşına güven verdi Gılgamış; "Sen nasıl savaşacağını biliyorsun ve savaş deneyimin var. Eğer kaftanıma bir

dokunursan ölümden korkmayacaksın, ellerin ve kolların eski gücünü tekrar kazanacak."

"Şimdi gel" diye emretti Gılgamış, "ilerleyelim ve bu serüveni birlikte yaşayalım. Yürekli ol! Humbaba ile karşı karşıya geldiğimizde korkarsak, korkumuzu yeneceğiz. Dehşete kapıl-sak bile dehşetimizi yeneceğiz, önde giden kişi kendisini ve arkadaşını korur. Bu sırada ölse bile kendisi için ölümsüz bir ad bırakmış olur. Korkak kimse kendisiyle barışık değildir ve arkasında ona iyi bir ad verecek hiçbir şey bırakmaz."

Kendilerini yeşil Dagda buldular. Hiç konuşmadan sessizce durdular ve çevrelerine baktılar. Sedir Ormanı'nın girişinde sedir ağaçlarının heybetli yüksekliklerini fark ettiler. Humbaba'nın yürüdüğü yolun düz ve açık olduğunu gördüler. Göksel tanrıların yurdu olan Sedir Dağı'nı seyrettiler. Dağın yamacı gösterişli, gölgeli bir sedir ağacı örtüsüyle kaplanmıştı.

O gece, Gılgamış Enkidu'yu gece yansı uyandırdı ve şöyle dedi: "Garip bir düş gördüm Enkidu. Bir dağ parçalandı ve üzerime düştü. Sonra güzel görünüşlü bir adam göründü. Beni dağın altından çekip çıkardı. İçmek için su verdi ve sonra da ayağa kalkmama yardım etti."

Enkidu "Düşün çok güzel Gılgamış. Humbaba senin üzerine düşen dağdır. Onu yakalayacağız. Öldürüp vücudunu ortaya atacağız" diye yanıt verdi.

Ertesi gün Sedir Ormanı'nda 60 mil yürüdükten sonra yemek için durdular. 90 mil sonra, geceyi geçirmek üzere hazırlandılar. Sonra Şamaş'ın Önünde kuyu kazdılar. Gılgamış güzel bir yemek sunarak dağa yaklaştı ve "dağ, bana bir rüya ver" dedi.

Gılgamış, başı dizlerinin üstünde uykuya daldı. Gecenin ortasında yine birdenbire uyandı. "Enkidu, arkadaşım" dedi, "korkunç bir rüya gördüm! O kadar rahatsız ediciydi ki bu, kesinlikle iyiye işaret değil! Ovalarda yaşayan vahşi bir boğa yakaladığımı gördüm. Onu yakaladığım zaman, boğa o kadar çok çırpındı ki kaldırdığı toz göğü kararttı. Derken boğa beni yakaladı ve gücümü öylesine kesti ki, önünden kaçmak zorunda kaldım. Fakat onun

eline düştüğümde boğa bana yemek için aş, su tulumundan içmek için su verdi!"

Enkidu yanıtladı: "Rüyandaki vahşi boğa dostum, gerçekte göksel Şamaş'tır. Onun yardımına ihtiyacımız olduğu zaman elimizden tutacaktır. Su tulumundan su içmene izin veren odur. O seni koruyor ve sana onur getirecek. Düşünde, göksel Şamaş, biz öldükten sonra anımsanacak bir işi tamamlamamız için bizi cesaretlendiriyor. Bu hiç kuşkusuz, korkunç dev Humbaba'yı öldürmek olmalı."

Gılgamış Enkidu'ya sordu, "Humbaba'ya yaklaştığımız zaman onun uşaklarını ne yapacağız?"

Enkidu yanıt verdi: "Dostum, ilk önce anne kuşu ele geçir, çünkü anneleri olmadan yavruları nereye gidebilir? Bu yüzden önce Humbaba'yı öldürelim. Uşaklarını daha sonra bulup öldürürüz, çünkü civcivler gibi çılgınca çayırlara dağılacaklardır."

Gılgamış arkadaşının öğüdünü dinledi. Humbaba'nın dikkatini çekmek için baltasını kaldırdı ve sedirlerden birini kesti.

Humbaba'nın sedir evinden iki milden fazla uzakta olmalarına rağmen dev, gürültüyü duydu ve çılgına döndü. Evinden çıktı ve ölüm saçan gözlerini, iki arkadaşın üzerine dikti. Başını uyarırcasına salladı ve kükredi: "Kim var orada? Dağlarımda büyüyen değerli ağaçlarıma kim zarar veriyor? Sedirlerimden birini kim kesti?"

Humbaba'nın kükremesiyle Gılgamış birdenbire korkuyla titremeye başladı. Enkidu onun yüreğindeki dehşeti gördü ve "Arkadaşım, Uruk halkına söylediklerini anımsa! Bu yolculuğu neden yaptığımızı anımsa! Şimdi kalbine cesaret ver ve bu korkunç devi öldürmeye hazırlan!" dedi.

Gılgamış cesaretini topladı ve Humbaba'ya seslendi, "Sedirini ben, Uruk Kralı Gılgamış kestim. Bana yaşam veren babam Lugalbanda ve beni doğuran annem Ninsun'un yaşamları adına Canlılar ülkesindeki Sedir Ormanı'na seninle Ölümüne savaşarak tüm kötülükleri ülkeden uzaklaştırmaya geldim!"

Derken yüce göklerdeki Şamaş, aşağıya Gılgamış ve Enkidu' ya seslendi: "Humbaba'ya yaklaşın ve korkmayın. Sadece, onun evine girmesine izin vermeyin." Sonra Şamaş güçlü rüzgârları Humbaba'ya doğru savurdu. Sekiz rüzgâr, vahşi deve doğru şiddetle esti ve onu her yandan öyle bir sardılar ki hiçbir tarafa gidemiyordu; büyük rüzgâr, kuzey rüzgârı, güney rüzgârı, kasırga, fırtına, soğuk rüzgâr, şiddetli rüzgâr ve sıcak rüzgâr.

Bu arada Gılgamış, Enkidu ve gençler sedirleri kesmeye, başlan budamaya, bunları bağlayıp dağın eteğine yığmaya başladılar. Gılgamış yedinci sediri kestiği zaman kendini Humbaba ile yüz yüze buldu.

Gılgamış korkunç devi evinin duvarına doğru itti ve sanki yanağına bir öpücük konduruyormuşçasına yüzüne tokat attı.

Humbaba yalvarırken dişleri korkuyla çarptı, "Göksel Şamaş, yardım et bana! Ne bana yaşam veren annemi ne de beni yetiştiren babamı biliyorum. Bu dünyada annem de babam da sensin!"

"Gılgamış!" diye yalvardı Humbaba, "göklerdeki yaşam, yeryüzündeki yaşam ve cehennemdeki ölüler üzerine yemin ederim ki kendimi sana adayacağım ve kölen olacağım. Agaçlarımı kesmene ve hatta onlarla ev yapmana izin vereceğim."

Gılgamış Humbaba'nın yakarışlarını dinlerken, ona acımaya başladı. Kral, Enkidu'ya, "Tutsak kuşun kafesten kaçmasına izin vermemeli miyim? Tutuklu adamın annesine dönmesine izin vermemeli miyim?" dedi.

Enkidu Gılgamış'a, "Humbaba'nın yakarışlarını dinleme! Onu serbest bırakman için seni ikna etmesine izin verme. O çok zeki ve tehlikeli bir düşmandır. Canlı bırakılmamalıdır! Şeytani canavar ölüm, en büyük insanı bile eğer doğru karar veremezse bir çırpıda yok edebilir. Seni temin ederim ki eğer yakalanan kuşun kafesten kaçmasına, tutsak adamın annesine dönmesine izin verirsen, kesinlikle Uruk'a ve sana yaşam veren annene geri dönemezsin."

"Enkidu" diye yakındı Humbaba, "Sen sadece bir uşaksın, ama benim hakkımda kötü sözler söylüyorsun!"

Fakat Gılgamış Enkidu'nun bilgece öğüdünü dinledi. Baltası "kahramanlık kudretini" aldı ve kılıcını kuşağından çıkardı. Sonra Humbaba'nın boynuna vurdu. Enkidu da canavar devin boynuna vurdu. Üçüncü vuruşla Humbaba yere düştü ve Enkidu başını kesti. 6 millik bir alandaki sedirler Humbaba'nın bedeninin yere düşerken çıkardığı sesle yankılandı. Gılgamış ve Enkidu, Lübnan'ın Sedir Ormanı bekçisini gerçekten öldürdüklerine inanamıyorlardı.

Gılgamış, daha sonra Humbaba'nın sedir ağaçlarını keserek ormanın içine doğru yoluna devam etti. Sağlam surlu Uruk' un gençleri ağaçları kestiler ve kente götürmek için bağladılar.

V. Bölüm

{Gılgamış, aşk ve bereket tanrısı İştar ile evlenmeyi reddeder. İştar cennetin vahşi boğasını Uruk'a göndererek intikam alır. Gılgamış ve Enkidu boğayı öldürürler. Enkidu İştar'a hakaret eder ve sonra hastalanarak ölür.)

Gılgamış sağlam surlu Uruk'a dönünce silahlarını temizledi ve parlattı. Kirli saçlarının örgüsünü açtı, yıkadı ve serbestçe omuzlarına bıraktı. Kirli elbiselerini değiştirdi. En son, püsküllü kraliyet pelerinini sırtına aldı, bir kuşakla belinden bağladı ve tacını giydi.

Tanrıça İştar, Gılgamış'ı kraliyet elbiselerine bürünmüş görünce onun soylu güzelliğine hayran oldu ve ona "Gel, evlen benimle Gılgamış! Sen benim kocam, ben de senin karın olayım" dedi.

İştar ekledi, "Senin için altın tekerlekleri ve pirinç boynuzlarıyla mücevher ve altından yapılma bir araba hazırlayacağım. Fırtına cinleri senin güçlü atların olacak ve arabanı çekecekler. Evimize girdiğinde sedir ağacının güzel kokusu seni selamlayacak, krallar, prensler ve soylular hepsi önünde eğilecekler, ayaklarını öpecekler ve sana armağan olarak ovaların ve tepelerin meyvelerini getirecekler. Dağlar ve ovalar bile sana haraç verecek. Keçilerin üçüz, koyunların ikiz verecek. Tayların katır gücüne

sahip olacak. Arabanı çeken atlar, ünlü yarışçılar olacak. Senin sabanını çeken öküzün bir benzeri olmayacak."

"Seninle neden evleneyim" diye sordu Gılgamış. "Sevdiğin herkese kötülük ettin! Dinle, çünkü sevgililerini saymaktan çok mutlu olacağım. Gençliğinde Tammuz'u sevdin, ama onu terk ettin ve yıllarca gözyaşı dökmesine neden oldun, benekli çoban kuşunu vurdun ve kanadını kırdın. Şimdi o yıllardır meyve bahçelerinde "kanadım! kanadım!" diye ağlar. Sonra savaşta ünlü olan bir aygın sevdin. Onu ilk önce 21 mil dörtnala koşturarak kamçılayıp mahmuzladın, sonra da onu çamurlu su İçmeye zorlayarak ölmesine neden oldun! Annesi hâlâ onun için gözyaşı döküyor."

Gılgamış devam etti: "Sonra ayaklarına yığınla yiyecek seren çobanı sevdin ve o her gün seni memnun etmek için en iyi keçisini öldürdü. Sense onun aşkını, ona vurarak ve onu bir kurda çevirerek ödüllendirdin. Kendi çobanların onu sürülerinden uzaklaştırdı ve köpekleri bacaklarını ısırdı. Daha sonra babanın hurma bahçesinin bahçıvanını sevdin. Her gün masana küfelerce olgun hurma getirdi. Sen onu bir köstebeğe çevirdin ve toprağa öyle bir gömdün ki, ne yukarı ne de aşağı hareket edebiliyor. Eğer beni sevmene İzin verirsem, bana da en az diğer sevgililerine davrandığın kadar kötü davranacaksın!"

Gılgamış, "Sen soğukta dışarı çıkan bir tepsi kızgın kor gibisin. Sen bir fırtınanın patlamalarını önleyemeyen arka kapı gibisin. Sen içindeki kralı ezen bir saray gibisin. Sen başı örtmeyen bir başlık gibisin. Sen üstündeki örtüyü silkip atan bir fil gibisin. Sen elini süreni siyaha boyayan zift gibisin. Sen taşıyanı ıslatan bir su tulumu gibisin. Sen taş duvardan düşen bir kireç taşı gibisin. Sen giyenin ayağını ağrıtan bir ayakkabı gibisin" diye devam etti.

Onu dinlerken İştar _>iin i denmeye başladı. Göklere gitti ve ağlayarak babası Anu'ya yakındı. "Baba" diye başladı. "Gılgamış bana büyük hakaretler etti! Kötü hareketlerimin hepsini yüzüme vurdu."

Anu, "Eminim ki sen başlattın ve Gılgamış’ın senin utanç dolu işlerini anlatmasına neden oldun" diye yanıtladı.

İştar babasının eleştirisinden korkmadan yalvardı, "Baba, lütfen bana Göklerin boğasını ver ve bırak onu Gılgamış'ı öldürmek İçin kullanayım. Eğer reddedersen, sürgüleri kıracağım ve ölüler diyarının kapılarını parça parça ederek onları açıkta bırakacağım, ölüleri yeryüzüne çıkaracağım, canlıların arasında beslenip onlardan sayıca üstün olacaklar."

Anu yanıt verdi: "Eğer sana göklerin boğasını verirsem Uruk ülkesinde yedi yıl süren kıtlık olacak. O kurak yıllar boyunca halkını besleyecek yeterli tohumu toplayıp depoladın mı? Tüm hayvanlar için yeterli ot yetiştirdin mi?"

İştar "Evet baba, insanlar için tohum topladım ve hayvanlara yedi yıl yetecek yem sağladım" dedi.

Bunun üzerine Anu İştar'a göklerin boğasını verdi ve tanrıça, boğayı sağlam surlu Uruk kentine sürdü. Boğa kükreyince yerde bir hendek açıldı ve Uruk'un iki yüz genci bunun içine düşüp öldüler. Bir sonraki gürlemesiyle yerde başka bir hendek daha açıldı ve Uruk'un iki yüz genci daha bunun içine düşüp öldüler. Üçüncü kükremesiyle boğa Enkidu'nun üzerine atladı.

Enkidu yukarı sıçradı ve göklerin boğasını boynuzlarından yakaladı. Boğanın ağzı köpürdü ve köpüklerini Enkidu'nun yüzüne savurdu. Sonra Enkidu'ya kuyruğunun püsküllü ucuyla vurdu. Enkidu sıkıca tuttu ve Gılgamış onun yardımına koştu. İki kahraman boğa ile savaşırken Enkidu onu kovaladı, kuyruğunun kalın tarafına asıldı. Sonunda Gılgamış, boynu ve boynuzları arasına kılıcını saplayarak onu öldürdü. Sonra iki arkadaş kalbini bedeninden ayırdılar ve bunu Şamaş'a adadılar.

Bunun üzerine İştar, Uruk'un sağlam surlarına tırmanıp bağırdı: "Lanet olsun Gılgamış'a, çünkü göklerin boğasını öldürerek ona hakaret etti!"

Enkidu bu sözleri duyunca göklerin boğasının sağ butunu kopardı ve tanrıçanın yüzüne fırlattı. "Seni de boğayı yakaladığım gibi

yakalayabilseydim eğer" diye bağırdı İştar'a, "sana da ona yaptıklarımı yapardım!"

İştar tapınak rahibelerini topladı ve göklerin boğasının sağ butuna kapanıp ağladı. Bu arada Gılgamış silah yapanları, el sanatkârı esnafı bir araya getirerek boğanın işlerine yarayacak ta-raflarını alabileceklerini söyledi. Gılgamış kendisine değerli boynuzları aldı ve yatak odasına astı. Sonra ölü babası Lugal-banda'ya sunmak İçin yağ yaptı.

Sonra iki arkadaş Fırat Nehri'nde ellerini yıkadılar. Beraberce Uruk'un pazar yerinde dolaştılar. İnsanlar onları seyretmek için toplandılar ve şarkıcılar övgü şarkıları söylediler. Gılgamış "Kahramanların en iyisi kimdir? Kim insanlar arasında en soylu kişidir?" diye sordu.

Halk şöyle yanıt verdi: "Gılgamış kahramanların en iyisidir! Gılgamış insanların en soylusudur."

O akşam Gılgamış sarayda göklerin boğasına karşı kazandıkları zaferi kutlamak için büyük bir tören düzenledi. Geceleyin Enkidu bir düş gördü. Gılgamış'ı uyandırarak şöyle dedi: "Dostum, rüyamı dinle. Büyük tanrılar Anu ve Enlil, akıllı Ea ve ışık saçan Şamaş birbirlerine danıştılar. Anu Enlil'e: "Gılgamış ve Enkidu Humbaba ve göklerin boğasını öldürdükleri için, sedir ağaçlarını dağdan götüren kişi ölmeli!" dedi. Enlil yanıtladı: "Gılgamış ölmeyecek ama Enkidu ölmeli."

Enkidu'nun gördüğü rüya onu korkudan hasta etti. Gün başlarken başını kaldırdı ve ışık saçan Şamaş'ın huzurunda ağladı. Gılgamış da gözyaşları içinde şöyle dedi: "Ey sevgili kardeşim, neden tanrılar beni bırakıp da seni cezalandırıyorlar? Ölülerin ruhlarının kapısına oturup da seni bir daha göremeyecek miyim sevgili kardeşim?"

Enkidu yaşamının, kendisini ölüm noktasına getiren olaylarını lanetledi. Gözlerini kaldırarak şöyle dedi: "Ey ellerimi yaralayan Sedir Ormanı'nın kapısı! Senin hoş kokulu, güzel büyük sedirine hayran oldum! Ülkede senin tahtanın üstüne yoktur. Eminim ki usta bir sanatkâr yapmış

seni. Ama ey kapı, eğer senin güzelliğinin ölüm getireceğini bilmiş olsaydım, baltamla saldırıp seni yok ederdim."

"Ey Şamaş" diye devam etti Enkidu, "Senden avcının sağlığını ve gücünü yok etmeni istiyorum. Onun yaşamı seni hoşnut etmesin. Vahşi hayvanlar onun tuzaklarından kurtulup kaçsınlar. Kalbi mutsuz olsun."

Sonra Enkidu şöyle dedi: "Her şeyden çok ve benden sonraki her zaman için tapınağın genç kadını, seni lanetliyorum. Hiçbir zaman mutlu olabileceğin bir evin olmasın. Sonsuza dek sokak tozlarının içinde yaşamaya mahkûm ol! Yatağın çöl olsun. Başka kadınlar, toplandıkları yerde seni istemesinler. Tek rahat olacağın yer bir duvar gölgesi olsun. Dikenler ve kaba böğürtlen çalıları ayaklarını parçalasın. Yolun çöpü pisliği ve açlık yanaklarına vursun. Ayyaşlar, sevdiğin ve mutlu olduğun her yeri kusmuğuyla kirletsin."

Işık saçan Şamaş bu sözleri duyunca göklerden aşağı seslendi: "Enkidu neden tapınaktaki genç kadını lanetliyorsun? Sana tanrılara layık yiyecekler, krallara layık içecekler verdi. Sana güzel giyecekler giydirdi ve seni en iyi arkadaşın Gılgamış'a getirdi."

Tanrı devam etti: "Ve Gılgamış sana bir kral gibi davranmadı mı? Sana üstünde uyuyabileceğin bir kraliyet yatağı verdi. Seni solunda, rahat içinde oturttu. Seni onurlandırdı ve yeryüzü prenslerine senin ayaklarını öptürdü. Sen öldükten sonra Uruk halkının senin İçin ağlamalarını sağlayacak. Kalplerindeki üzüntü, o zaman her türlü sevinci bastıracak. Halkının, sen öldükten sonra bile hizmetinde olmalarını sağlayacak. Sen gidince Gılgamış saçlarını uzatacak ve bir aslan postuna sarınarak çayırlarda oradan oraya dolaşacak."

Enkidu, Şamaş'ın sözlerini duyunca yüreği sakinleşti. "Seni lanetlemiş olan ben, şimdi seni kutsuyorum, tapınaktaki kadın!" dedi. "Krallar, prensler ve soylular seni sevsin, sana mücevher ve altın nasip olsun, sana saygı göstermeyenler cezalandırılsın. Yoksulluk senden uzak olsun. Rahip senin tanrılar arasına girmene izin versin."

Hâlâ kendini hasta hisseden Enkidu yalnız başına yattı. Ertesi sabah Gılgamış'a şöyle dedi: "Dostum geçen gece başka bir rüya gördüm. Gökler inledi ve yeryüzü karşılık verdi. Gökyüzüyle yeryüzü arasında yalnız başına dururken çok karanlık yüzlü, kartalın pençelerine benzeyen tırnakları olan genç bir adam üzerime sıçradı ve bana boyun eğdirdi. Sonra kollarımı kuş kanatlarına çevirdi. Beni, bir girenin bir daha çıkamadığı Karanlık ve Toz Evi'ne doğru, dönüşü olmayan bir yola götürdü."

Enkidu devam etti: "Orada yaşayanlar sonsuz bir karanlığın içinde kalır ve canlılar ülkesine geri dönmenin hiçbir yolu yoktur. Yemekleri toz topraktan ibarettir. Kuşlar gibi kanat kuşanmışlardır. Orada yeryüzündeki yaşamlarında krallık ailesinden olan pek çok insan gördüm. Karanlık ve Toz Evi'nde gereksiz ve işe yaramaz oldukları için, bütün yöneticiler taçlarını çıkarmışlardı."

Hayra alamet olmayan rüyasını izleyen günün sonunda, Enkidu hastalanmışta. On iki gün boyunca yataktan çıkamadı ve acısı giderek arttı. Sonunda Gılgamış'ı yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Tanrıça İştar beni lanetledi! Savaşta vurulan biri gibi onurla ölemeyeceğim."

Gılgamış ağladı: "Ayı, sırtlan, panter, kaplan, geyik, leopar, aslan, vahşi öküzler, dağ keçisi, ovanın bütün vahşi yaratıkları senin için ağlasın. Sedir Ormanı'nda bıraktığın izler gece gündüz hiç durmadan senin için ağlasınlar. Kıyıları boyunca yürüdüğümüz Ula Nehri senin için ağlasın. Su kaplarımızı doldurduğumuz temiz Fırat Nehri senin İçin ağlasın."

Gılgamış şöyle devam etti: "Sağlam surlu Uruk kentinin soyluları senin için ağlasınlar. Uruk'un savaşçıları senin için ağlasınlar. Uruk'ta senin adını yüceltenler senin için ağlasınlar. Sana yemen için tahıl yetiştirenler senin için ağlasınlar. Sırtına merhem sürenler senin için ağlasınlar. Ağzına bira koyanlar senin için ağlasınlar. Üzerine güzel kokulu yağlar süren tapınaktaki genç kadın senin İçin gözyaşı döksün."

Enkidu ölünce Gılgamış’ın kalbi acı ve yalnızlıkla dolup taştı. Kral şöyle dedi: "Ey sağlam surlu Uruk kentinin büyükleri, beni dinleyin!

Arkadaşım Enkidu için gözyaşı döküyorum. Feryat eden bir kadın gibi acı içinde yas tutuyorum. Şeytani bir canavar benden en sevgili arkadaşımı çaldı. O, elimde bir yay, kemerimdeki hançer, yanımdaki balta ve kılıç, beni koruyan kalkan, tören kıyafetim ve görkemli kraliyet süslerim gibiydi."

Gılgamış "Ey Enkidu!" diye seslendi ölü arkadaşının gövdesine, "Sen tepelerin vahşi yaratıklarını ve yeşilliklerle dolu ovalarda yaşayan panterleri kovaladın! Birlikte her şeyin üstesinden geldik. Dağlara tırmandık. Göklerin boğasını yakaladık ve öldürdük. Sedir ormanında yaşayan Humbaba'yı alt ettik. Enkidu sana nasıl uyku geldi ki beni duymuyorsun? Başını kaldırmıyorsun. Kalbine dokunduğumda atmıyor."

Gılgamış arkadaşını pahalı kumaşlarla Örttü ve bir gelin gibi sardı. Önce Enkidu'nun ölümü karşısında bir aslan gibi kükredi. Sonra yavrusu elinden alınmış dişi bir aslan gibi üzerine kapanıp ağladı. Enkidu'nun cesedinin önünde bir ileri bir geri yürüyüp durdu, saçlarını yoldu, kirliymiş gibi elbiselerini paraladı.

Şafağın ilk ışıklarıyla beraber Gılgamış, bakır dökümcülerine, altın dökümcülerine, mücevhercilere ve oymacılara bir kararname yayımladı. "Arkadaşım Enkidu'nun bir heykelini yapın" diye emretti. "Göğsüne yerleştirmek için mücevher seçin ve vücudunu en saf altından yapın."

Sonra Gılgamış arkadaşına seslendir "Ey Enkidu, sana üzerinde yatman için onurlu bir divan verdim. Yeryüzü prenslerinin ayaklarını Öpebilmeleri için seni rahat içinde sol yanımda oturttum. Sağlam duvarlı Uruk kenti halkının senin Ölümüne ağlamalarını sağlayacağım. Bir zamanlar neşe içindeki bu İnsanlar şimdi ölümüne üzülecek, ağlayarak yas tutacak ve sana hizmet edecekler. Ve sen gidince, ben saçlarımı uzatacağım ve bir aslan postuna sarılıp yeşilliklerle dolu ovalarda başıboş bir şekilde dolaşacağım."

VI. Bölüm

(Gılgamış büyük tufandan kurtulan Utanapiştim'e giderek bir insanın nasıl ölümsüz olabileceğini öğrenmek ister. Uzun karanlık bir tünelde seyahat eder. Balıkçı kadın Siduri'den öğütler alır ve sonunda sandalla Utanapiştim'e götürülür.)

Gılgamış en sevgili arkadaşının ölümüne acı acı ağlayarak yeşil ovada başıboş bir şekilde dolaştı. Kendi kendine şöyle dedi: "Ben öldüğüm zaman kaderim tıpkı Enkidu'nunki gibi olacak. Kalbim acıdan parçalanıyor ve ölüm korkusu midemi kemiriyor. Diğer bir adı da Çokuzak olan Utanapiştim'in evine, ayaklarımın gidebildiği kadar hızlı bir şekilde gitmeliyim. (Uta: Buldu, Napiştim: yaşam) O da tıpkı benim gibi bir insan! Ancak sonsuz yaşamı buldu ve göksel tanrıların meclisine katıldı. Kesinlikle bana, hiç bitmeyen günler boyunca nasıl yaşayacağımı öğretebilir."

Gılgamış yeşilliklerle dolu ovada ve yakıp kavuran çölde yalnız başına seyahat etti. Bir gece, bir dağ geçitinde iki aslanla karşılaştı. Aslanların görüntüsü kalbinin dehşetle dolup taşmasına neden oldu. Başını aya doğru kaldırarak: "Ey, gece gökyüzünü aydınlatan ışık tanrısı Sin, koru beni!" diye dua etti.

Sonra Gılgamış cesur bir şekilde kemerindeki hançeri çekti ve baltayı eline alarak kaldırdı. Vahşi yaratıklara tıpkı bir okun
uçuşu gibi dosdoğru yaklaştı, onları öldürdü, derilerini yüzdü ve parçalara ayırdı. Kıyafeti parçalanmış ve paçavra haline gelmiş olduğu İçin, gövdesini aslanların sıcak postlarına sardı. Yanında taşıdığı et, artık onu doyurmadığı için, aslanların etlerinin bir kısmını yedi.

Karada ve denizde, uzun haftalar boyu süren bir yolculuktan sonra Gılgamış, ikiz tepeleri göklerin çatısına dek uzanan ve her gün güneş doğduğu ve battığı zaman Şamaş'ı koruyan Ma-şu Dağı'na vardı. Orada, dağın kapısını koruyan akrep adamlarla karşılaştı. Kafalarının üzerindeki ışık haleleri dağın kendisinin bile gözlerini kamaştırıyordu ve bakışlarını bir

insanın üzerine diktiklerinde, onu öldürebilirlerdi. Bu bekçilerin görüntüsü Gılgamış’ın yüreğine korku saldı. Yine de, cesaretini toplamak ve ileriye devanı etmek için kendisini zorladı.

Gılgamış’ın yaklaştığını gördüklerinde akrep adamlardan biri karısına seslendi: "Üzerimize doğru gelen bu adamın eti tıpkı gök tanrılarınınkine benziyor! Onlardan biri olmalı!"

Akrep kadın yanıt verdi: "Hayır, yalnızca üçte ikisi tanrı, üçte biri ise insan- Önümüzde duran adam, Gılgamış. Sağlam surlu Uruk'un kralı."

Akrep adam sonra Gılgamış'a seslendi: "Tanrıların çocuğu neden bu uzak yere kadar bu denli zor bir yolculuk yaptın? Anlat bana, karada ve denizde neden bu kadar uzaklara kadar gezdin?"

Gılgamış yanıt verdi: "Utanapiştim'i, yani Çokuzak'ı bulmaya geldim. Onun sonsuz yaşamı bulduğunu ve göksel tanrıların meclisine katıldığını biliyorum. Onunla yaşam ve ölüm hakkında konuşmak istiyorum."

Akrep adam şöyle dedi: "Gılgamış, şimdiye kadar hiçbir insan Utanapiştim'i bulamadı! Bu yolculuğu yapmak, bir insanın cesaretinin üzerinde. Çokuzak'a ulaşmak için öncelikle dağların derinliklerindeki bir tünelde seyahat etmelisin. Tünel zift gibi bir karanlığın içinde 36 mil boyunca uzanıyor. Güneşin bir doğuşundan diğerine kadar bu karanlığın içine hiçbir ışık girmiyor."

Gılgamış akrep adamın sözlerini aklında ve kalbinde tuttu, fakat bu yolculuğu yapmaktan caymamıştı. "Bu yolda gitmeyi istiyorum" dedi. "Ne acı ne üzüntü ne gözyaşları ne aşırı soğuk
ne de haşlayıcı sıcak beni durdurabilir! Dağın kapısını açın da yoluma devam edeyim!"

Akrep adam yanıt verdi: "Maşu Dağı'nın kapısını sana açacağım Gılgamış. Güven içinde git ve ayaklanıl seni olabildiğince güvenli bir şekilde geri getirsin."

Gılgamış, Maşu Dağı'nın tüneline girdi. Karşılaşacağı şeyleri daha önceden bilmenin karanlıktan duyduğu korkuyu azaltması için, akrep

adamın sözlerini aklında ve kalbinde canlı tuttu.

Gılgamış her gün güneşin yolculuk ettiği gibi, doğudan batıya gitti. 3 mil yürüdüğünde karanlık o kadar koyu idi ki, ışık olmadığı için önünde ve arkasında hiçbir şey göremiyordu. Dokuz mil yürüdüğünde karanlık o kadar koyu idi ki ışık olmadığı için Önünde ve arkasında ne olduğunu göremiyordu. 18 mil yürüdüğünde karanlık o kadar koyu idi ki ışık olmadığı için önünde ve arkasında ne olduğunu göremiyordu.

24 mil yürüdüğünde artık yorgun ve sabırsızdı ve dayanamayarak isyan edip bağırdı. Öyle bir karanlık vardı ki Önünde ve arkasında, ne olduğunu göremiyordu, hâlâ tek bir ışık yoktu.

Gılgamış 27 mil yürüdüğünde, hâlâ ışık olmadığı için öyle koyu bir karanlık vardı ki, önünde ve arkasında ne olduğunu göremiyordu. Ancak şimdi yüzüne çarpan bir rüzgâr hissediyordu ve bu yüzden adımlarını hızlandırdı. 33 mil yürüdüğünde, önünde gün doğumunun bir gülünkini andıran rengini gördü ve 36 mil yürüdüğü zaman gökyüzü güneş ışığıyla pırıl pırıldı.

Tünelden çıkınca Gılgamış dallarında mücevherler taşıyan ağaçlarla dolu bir bahçeye geldi. Güneş ışığında parıldayan mücevherden yapılmış meyveler ve yapraklar Gılgamış’ın gözlerini kamaştırdı. Hafif bir rüzgâr, yaprakların dallar arasında zarif bir şekilde dans etmelerini sağlayarak, güzelliklerini gözler önüne seriyordu. Gılgamış bu göz alıcı bahçeye büyülenmiş bir şekilde baktı. Kısa bir süre için, üzüntüsünü ve acısını, yorgunluğunu ve korkusunu unuttu. Göksel tanrıların bahçesine girdiğinden emindi.

Gılgamış merakla bahçeye göz gezdirirken, ışık saçan Şamaş gökyüzünden aşağı baktı ve hayvan postlarına sarınmış bir
.idam gördü. Gördüğünün Gılgamış olduğunu fark edince ilgilendi. Şamaş Gılgamış'a yaklaştı ve şöyle dedi: "Nereye gidiyorsun? Aradığın yaşamı bulamayacaksın."

Gılgamış yanıt verdi: "Yeşil ovada ve kavurucu çölde oradan oraya yürüdükten sonra, başımı yıldızların ve güneşin olmadığı toprağın kalbine dayayıp sonsuz uykuya mı dalayım? Gözlerimin güneşe doya doya bakmasını istiyorum. Güneşin ışıklarının ve sıcaklığının kalbimi neşeyle doldurmasını istiyorum. Işık karanlığı uzaklara sürer!"

Bunun üzerine Şamaş, Gılgamış'ı yoluna devam etmesi için bıraktı ve kısa bir süre içinde Gılgamış denize ulaştı. Orada derin denizin kıyısında küçük bir kulübede yaşayan balıkçı kadın Siduri'yi gördü.

Siduri, hayvan postları içindeki yabani bakışlı, uzun ve dağınık saçlı yabancıyı fark ettiğinde bahçesinde oturmuş uzaklara bakıyordu. Yabancının kendisiyle konuşmak niyetinde olduğunu görünce, Siduri'nin kalbi korkuyla doldu. Kendi kendine şöyle dedi: "Bu adam bir katile benziyor! Nereye gittiğini merak ediyorum!" Kalbinin sesini dinleyerek kalktı, evinin kapısını kilitledi ve kapıyı çapraz tahtalarla sürgüledi.

Gılgamış kadını gördü, sivri uçlu sopasını kaldırdı ve elini kapının üzerine koydu. Sonra şöyle dedi: "Balıkçı kadın bana kapını kapatacak ve sürgüleyecek ne gördün? Söyle bana, yoksa kapıya vuracağım ve onu parçalayacağım."

"Ben sağlam surlu Uruk Kentinin Kralı Gılgamış'ım" diye devanı etti. "Canlılar ülkesindeki Sedir Ormanları'nı koruyan Humbaba'yı yendim ve öldürdüm. Göklerin boğasını yakaladım ve katlettim. Dağdaki geçitleri koruyan aslanları da öldürdüm."

Siduri şöyle dedi: "Eğer söylediğin kahraman gerçeklen sensen neden yanakların bu kadar solgun ve yüzün bu denli zayıf? Neden buraya çok uzaklardan gelen, sıcaktan harap olmuş ve yüzü soğuktan kurumuş bir yabancı gibi görünüyorsun? Neden yüreğin kederden parçalanıyor ve mideni korku kemiriyor? Ve niçin yeşilliklerle dolu ovada ve kavurucu çölde aylak aylak dolaşıyor ve rüzgârın evini arıyorsun?"

Gılgamış yanıt verdi: "Ey balıkçı kadın, güneşin doğuşu gibi, dağları doğudan aştım ve yeşilliklerle dolu ovada kavurucu çölde tıpkı bir avcı gibi

oradan oraya dolaşıp durdum. Ayıyı, sırtlanı, aslanı, panteri, kaplanı, erkek geyiği ve dağ keçisini öldürmek zorunda kaldım. Vahşi hayvanların ve sürüngen yaratıkların etlerini yedim ve giysilerim bir paçavraya dönünce, onların postlarına sarınmak zorunda kaldım."

"Neden göründüğüm gibi görünmeyeyim ve dolaştığım gibi dolaşmayayım?" diye devam etti. "Çok sevdiğim arkadaşım, her çeşit zorluğa benimle birlikte göğüs geren ve her şeyin üstesinden gelmeme yardım eden Enkidu, her insanın kaderiyle karşı karşıya geldi. Enkidu öldüğünden beri, onun Karanlık ve Toz Evi'ne yaptığı seyahatte benim yaşamımı da yanında götürdüğünü hissettim."

Gılgamış şöyle tamamladı: "Enkidu Öldüğü için, kendi ölümümden korkuyorum! Nasıl sakin olabilirim? Nasıl sessiz kalabilirim? Çok sevdiğim arkadaşım toprak oldu. Zamanı gelince, benim de yıldızların ve güneşin olmadığı toprağın kalbine yatıp sonsuz uykuya mı dalmam gerekiyor? Ey balıkçı kadın, senin yüzünü gördüğüme göre bana çok korktuğum ölümümü gösterme!"

Siduri yanıt verdi: "Gılgamış nerede dolaşıyorsun? Aradığın yaşamı bulamayacaksın! Göksel tanrılar insanları yarattıklarında, sonsuz yaşamı kendilerine sakladılar ve bize Ölümü verdiler."

"Dolayısıyla Gılgamış, kaderine razı ol!" diye öğüt verdi Siduri. "Her gün, başını yıka, yıkan ve yepyeni, pırıl pırıl kıyafetler giy. Mideni lezzetli yiyeceklerle doldur. Oyna, şarkı söyle, dans et ve gece gündüz mutlu ol. Karının sana sunduklarından zevk al, elini tutan çocuğu bağrına bas. Yaşamının her gününü coşkun bir kutlama haline getir! Bu, tanrıların bütün insanlara verdiği bir görevdir. Bu, bir ölümlünün elde etmeyi hayal edebileceği en iyi yaşam olduğu için senin araman gereken de budur."

Gılgamış, "Bana akıllı bir öğütte bulunmuş olabilirsin balıkçı kadın" diye karşılık verdi. "Ama yine de söyle bana, hangi yol Utanapiştim'e, yani Çokuzak'a gidiyor? Senin gibi denizin kıyısında yaşadığı için, yolu tarif eden işaretleri bana söyleyebilirsin! Eğer gerekiyorsa derin denizlerden

geçebilirim. Yoksa yeşil ovada ve kavurucu çölde bir avcı gibi dolaşmaya devam edeceğim."

Siduri yanıt verdi: "Gılgamış bu derin denizi geçmek için bir yol yok. Zamanın başlangıcından beri, buraya gelen hiç kimse bu sular üzerinde yolculuk yapamadı."

Siduri ekledi: "Sadece bir olasılık aklıma geliyor. Belki Utanapiştim'in sandalcısı Urşanabi sana yardım etmek isteyebilir. Ormanda sakladığı kutsal taş heykellere sahiptir. Eğer ona eşlik etmene izin verirse, derin denizleri onunla birlikte geçmeni öğütlerim. Bu olmazsa vazgeçmeli, sağlam surlu Uruk kentine geri dönmelisin."

Gılgamış bu sözleri duyunca yüreği öfkeyle doldu. Kemerinden hançerini çekti ve baltasını havaya kaldırdı. Ormana girdi ve kutsal heykelciklere sahip olan sandalcıya gözdağı vermek için onu aradı. Kutsal heykelcikleri buldu, ama sandalcı ortalarda yoktu. Bir ok gibi dosdoğru heykellere doğru gitti ve o öfkeyle onları parçaladı.

Çok yakınlarda olan Urşanabi, Gılgamış'ın hançerinin parıltısını gördü ve yapılan tahribatın sesini duydu. Gılgamış'a koştu ve sordu: "Sen kimsin ve burada ne yapıyorsun? Neden çok uzaklardan gelen ve yüzünde sıcağın tahribatı ve soğuğun kuruluğunu taşıyan bir gezgin gibi görünüyorsun?"

Gılgamış yanıt verdi: "Sen Urşanabi olmalısın! Benim adım Gılgamış ve ben sağlam surlu Uruk kentinin kralıyım. Güneşin doğduğu gibi, dağları doğudan aşarak çok uzun bir yoldan geldim. Çok sevdiğim arkadaşım toprak oldu. Zamanı gelince başımı toprağın kalbine yaslayıp sonsuz uykuya dalmaktan korkuyorum."

"Urşanabi, Utanapiştim'e, yani Çokuzak'a giden yolu göster bana!" diye yalvardı Gılgamış. "Gerekirse derin denizleri geçebilirim. Yoksa yeşil ovada ve kavurucu çölde, bir avcı gibi oradan oraya dolaşacağım. Ey Urşanabi, beni Utanapiştim'e götür."

Urşanabi yanıt verdi: "öfkeli ellerin deniz yolculuğunu yapmamıza engel oldu. Öfke anında, Ölüm sularına değmeden derin denizi geçmemi

sağlayan kutsal heykelcikleri tahrip ettin. Ormana git, her biri 2 m. uzunluğunda yüz yirmi adet sırık kes, bana getir."

Gılgamış kemerinden hançerini aldı, baltasını havaya kaldırdı ve ormana gitti. Sırıklarla birlikte Urşanabi'nin yanına gelince, iki adam sandala bindiler, derin denizin dalgalarına atılıp oradan uzaklaştılar. Üç günde başkalarınca bir buçuk ayda alınabilecek bir uzaklığa vardılar. Sonra kendilerini ölüm sularında buldular.

Urşanabi Gılgamış'a şöyle dedi: "Sırıklardan birini al ve bizi ileriye doğru it! Fakat elinin ölüm sularına değmemesine dikkat et!"

Gılgamış ellerinin ıslanmaması için her sırığı ancak bir kez kullanabiliyordu. Böylece yüz yirmi sırığın tamamını kullanması fazla uzun sürmedi. Sonra gömleğini çıkardı ve yukarı doğru kaldırarak yelken gibi kullandı.

Ölüm sularının üzerinde yol alırken Utanapiştim çok uzaklardan onları gözlüyordu. "Neden sandalın kutsal heykelcikleri kırıldı?" diye sordu kendi kendine. "Neden sandalı aslında onun ustası olmayan biri kullanıyor?"

Sandal kıyıya yanaşınca Utanapiştim, yani Çokuzak, Gılgamış'a baktı ve şöyle dedi: "Sen kimsin ve neden buraya geldin? Ve söyle bana neden yanakların bu kadar solgun ve yüzün bu denli zayıf! Neden çok uzaklardan gelen ve yeryüzünde sıcağın tahribatını ve soğuğun kuruluğunu taşıyan bir gezgin gibi görünüyorsun? Niçin kalbin acıyla parçalanıyor ve korku mideni kemiriyor? Ve neden yeşil ovalarda ve kavurucu çölde rüzgârın evini arayarak oradan oraya dolaşıyorsun?"

Gılgamış yanıt verdi: "Benim adım Gılgamış ve sağlam surlu Uruk kentinin kiralıyım. Güneşin doğduğu gibi dağları doğudan aştım ve çok uzun bir yoldan geliyorum. Yanaklarım neden solgun olmasın ve yüzüm neden çökmüş olmasın?! Neden çok uzaklardan gelen ve yüzünde sıcağın tahribatlarını ve soğuğun kuruluğunu taşıyan bir gezgine benzemeyeyim?! Neden kalbim acıyla parçalanmasın ve korku midemi kemirmesin?! Ve

neden yeşil ovada ve kavurucu çölde rüzgârın,evini arayarak oradan oraya dolaşmayayım?!"

"Tepelerin vahşi yaratıklarını ve ovadaki panterleri kovalayan, dağlara benimle tırmanan, benimle birlikte her türlü güçlüğe göğüs geren ve bana her şeyin üstesinden gelmemde yardım eden, göklerin boğasını yakalamamda ve katletmemde. Sedir Ormanı'nda Humbaba'yı yenmemde ve öldürmemde bana yardımcı olan çok sevdiğim arkadaşım Enkidu da bütün insanlarla aynı kaderi paylaştı?"

Gılgamış devam etti: "Yedi gün yedi gece Enkidu'nun cese-tinin üzerinde ağladım. Üzüntümün ve yakarışlarımın onu sonsuz uykusundan uyandırmasını umut ettim. Arkadaşımın ölümü kalbimi ağır bir yük altında bırakıyor. Enkidu Öldüğünden beri Karanlık ve Toz Evi'ne doğru olan yolculuğunda benim yaşamımı da yanında götürdüğünü hissettim."

"Enkidu öldüğü için kendi ölümümden korkmaya başladım. Bu durumda nasıl sakin olabilirim? Nasıl sessiz olabilirim? Çok sevdiğim arkadaşım toprak oldu! Zamanı gelince benim de yıldızların ve güneşin olmadığı toprağın kalbine başımı yaslayıp sonsuzluk uykusuna dalmam mı gerekiyor?"

Gılgamış sözlerini şöyle tamamladı: "Gözlerim çok az uyku görebildi ve eklemlerim çok fazla acı hissetti. Yeşil ovalar, kavurucu çöller dahil avcı gibi her yeri dolaştım. Utanapiştim, seninle yüz yüze gelebilmek için yüksek dağları ve çarpıntılı denizleri aştım. Seninle yaşam ve ölüm hakkında konuşmak istiyorum. Senin sonsuz yaşamı bulduğunu ve tanrılar meclisine katıldığını biliyorum. Ben de yeryüzünde sonsuza dek yaşamak istiyorum. Bana ne biliyorsan anlat ki ben de senin gibi yaşayabileyim."

Utanapiştim, yani Çokuzak şöyle yanıt verdi: "Ey Gılgamış hiç sonsuza dek ayakta kalacak bir ev inşa edebiliyor muyuz? Tartışmaları sonsuza dek sürdürebiliyor muyuz? Kardeşler malvarlığını sonsuza dek eşit paylar halinde bölebiliyorlar mı? Nefret sonsuza dek sürüyor mu? Hiç nehir sonsuza dek taşıyor, kıyılarını basıyor mu? Bir kimse ölümü deneyebilir mi

hiç? Eski zamanlardan beri hiçbir şey kalıcı olmadı. Çoban ve soylunun kaderleri aynı: ölüm!"

Utanapiştim şöyle bağladı: "Göksel tanrılar mecliste toplandıkları zaman bütün insanların kaderine karar verirler. Tanrılar her insan için yaşamı ve ölümü belirler, fakat hiç kimsenin ölüm gününü açıklamazlar."

VII. Bölüm

(Utanapiştim, Gılgamış'a büyük tufanı anlatır: Tufan nasıl meydana geldi? Neye benziyordu? Ve kendisi nasıl sağ kaldı?..)

Gılgamış Çokuzak'a şöyle dedi: "Senin sonu olmaksızın günlerce yaşayabileceğini biliyorum Utanapiştim, fakat senin görüntün benimkinin aynısı gibi görünüyor, senin hiçbir farklı yanın yok. Her yönden bana benziyorsun. Senin savaşmak isteyeceğini ummuştum, fakat buradasın ve sırt üstü tembelce uzanıyorsun. Kılıç ve yay yarışmalarına artık ilgisiz görünüyorsun. Söyle bana, sonsuz yaşama nasıl sahip oldun? Göksel tanrıların meclisine nasıl katıldın?"

Utanapiştim yanıtladı: "Sana tanrıların bir sırrını açıklayacağım Gılgamış" dedi ve hikâyesine başladı:

Sen Fırat Nehri'nin kıyısındaki Şurippak kentini bilirsin. Hem kentin kendisi hem de kentteki tanrılar yaşlanınca büyük bir tufan ortaya çıkarmaya karar verdiler. Bütün tanrıların yöneticisi Enlil hepsini meclise toplantıya çağırdı.

"Bu geniş topraklar üzerinde yaşayan insanlar sayılamayacak derecede arttılar ve çok gürültü yapıyorlar" diye yakındı. "Dünya vahşi bir öküz sürüsü gibi böğürüyor, insanlarının gürültüsü beni uykumda rahatsız ediyor. Bu nedenle Adad'ın, dünyanın üzerine gece gündüz şiddetli bir yağmur yağdırmasını istiyorum. Büyük bir tufanın dünyanın üzerine bir hırsız gibi gelmesini, bu insanların yiyeceklerini ve hayatlarını mahvetmesini istiyorum."

iştar, Enlil'in bütün insanları yok etme isteğini destekledi ve daha sonra bütün tanrılar onun planını onayladılar. Buna rağmen Ea kalben aynı fikirde değildi. O, insanoğluna zengin otlaklar ve tarlalar yaratarak dünya üzerinde yaşamaları İçin yardım etmişti. Onlara toprağın nasıl sürüleceğini ve nasıl tahıl yetiştirileceğini öğretmişti. Onları sevdiği için akıllıca bir plan uydurdu.

Ea, Enlil'in planını duyunca bana bir rüyada göründü ve dedi ki: "Sazdan kulübenin duvarının yanında dur, ben seninle orada konuşacağım. Benim sözlerimi kabul et ve sana Öğreteceklerimi dikkatlice dinle. Sana bir görev vereceğim."

Ea'nın mesajı zihnime kazınmış olarak birden uyandım. Tanrının emretmiş olduğu gibi sazdan kulübeye indim ve kulağımı duvara dayadım. Bir ses "Utanapiştim, Şurippak'ın kralı" dedi, "sözlerimi dinle ve onlara dikkat et. Göksel tanrılar büyük bir yağmur fırtınasının güçlü bir tufana neden olmasına karar verdiler. Bu tufan tapınakları yutacak ve bütün İnsanları yok edecek. Kralların ve onların yönettiği insanların sonları felaket olacak. Enlil'in emriyle tanrılar meclisi bu kararı aldı."

Ea, "Bu nedenle" diye devam etti, "kendi hayatını korumak için dünya mallarını terk etmeni istiyorum. Kendi evini parçalamalı ve dev bir gemi, 'yaşamın koruyucusu' adını vereceğin bir tekne inşa etmelisin."

Ea "Geminin en ve boyunun eşit Ölçülerde olmasına dikkat et" diye öğüt verdi. "Onu sert kerestelerden inşa et ki, Şamaş'ın ışınları içine girmesin. Yapıyı iyi kapatmaya özen göster. Karını, aileni, akrabalarını ve kentin esnafını gemiye al. Tahıllarını ve bütün mallarını ve yiyeceklerini getir. Hem vahşi hayvanları hem de gökyüzünün kuşları gibi yaşayan her şeyin tohumunu gemiye al. Sonra sana ne zaman gemiyi suya indirip kapıları kapatacağını söyleyeceğim."

"Efendi Ea, emrettiğin gibi yapacağım, fakat ben hiç gemi inşa etmedim. Benim için toprak üzerine bu teknenin bir tasarımını çiz, böylece

bu planı takip edebileyim. Ayrıca, Şurippak halkı bana ne yaptığımı sordukları zaman, nasıl karşılık vereceğim" diye yanıt verdim.

Ea, ben kuluna yanıt verdi: "İstediğin gibi senin İçin toprağın üzerine geminin tasarımını çiziyorum. Şurippak'ın insanlarına gelince onlara şöyle de, 'Enlil'in benden nefret ettiğini öğrendim, bu nedenle artık ne sizin kentinizde yaşayabilirim, ne de tanrıların topraklarına ayağımı basabilirim. Bu nedenle 'Derin'e gideceğim ve efendim Ea ile yaşayacağım. Fakat Enlil size bolluk yağdırmayı amaçlıyor. Fırtınalı bir akşamdan sonra en alışılmadık kuş ve balıkları bulacaksınız ve topraklarınız zengin ürünlerle dolacak'."

Şafağın ilk parıltılarıyla dev gemimi inşa etmeye başladım. Şurippak halkı büyük bir ilgiyle çevreme toplandı. Diğerleri tahtaları ve İhtiyacım olabilecek her şeyi getirirlerken küçük çocuklar sıvama malzemeleri taşıdılar. Sıkı çalışılan beşinci günün sonunda gemim için bir iskelet oluşturmuştum. Taban alanı tam bir dönümdü. Uzunluk, genişlik ve yüksekliğin her biri 6 m. uzunluğundaydı.

Geminin yüksekliğini, içinde yedi kat olacak şekilde böldüm ve her katı da dokuz odaya ayırdım. Su tapalarını yerlerine çaktım ve yiyeceği depoladım. Gemiyi su sızdırmaz hale getirdim. Her gün insanlar için sığır ve koyun kestim ve işçilere kırmızı şarap, beyaz şarap ve yağlarla Fırat'ın suyuymuş gibi ziyafet çektim. Her günü sanki o gün büyük bir bayrammış gibi kutladık.

Sonunda yedinci gün hazırlıklarımı tamamladım ve gemiyi suya indirdim. Geminin üçte ikisi suya girdiği zaman yanıma almayı düşündüğüm ne kaldıysa gemiye yükledim. Bunlar sahip olduğum altın ve gümüşler ile canlılardan oluşuyordu. Ailemi ve akrabalarımı gemiye aldım. Esnaf ve işçileri gemiye aldım. Hem vahşi hem de evcil olmak üzere hayvanları gemiye aldım.

Ea, bana hazır olmam için zaman vermişti. Bana şöyle demişti: "Adad, korkunç fırtına bulutlarıyla gökyüzünü kararttığı zaman gemiye bin ve girişi

kapat."

Ben de gökyüzünü dikkatle seyrettim. Gökyüzünü yaklaşan fırtınanın karanlığıyla korkunç bir görüntü sardığı anda gemiyi yüzdürdüm ve girişleri kille kapattım. Fırtınanın bütün şiddetiyle üzerimize gelmesinden çok önce gemimizin halatlarını attık ve denizin bizi götürebileceği herhangi bir yere taşıması için hazırlandık.

Adad, ışık saçan her şeyi karanlığa dönüştürürken, halk şaşkın bir şekilde olanları izledi. Güçlü güney rüzgârı kasırgayı, hortumu ve şiddetli fırtınayı birleştirerek esmeye başladı. Ülkeyi topraktan yapılmış bir kap gibi parçalayarak ve gittikçe artan bir şiddetle bütün bir gün boyunca esti.

Felaketi izlemek için göksel tanrılar meşalelerini kaldırdılar ve böylece yeryüzü ışıklarla aydınlandı. Ancak fırtına rüzgârı çılgın bir şekilde, bir savaş gibi yeryüzü üzerinde esti. Beraberinde dağları gömen ve insanları kefenleyen bir tufan getirdi. Hiç kimse başka birini göremedi ve göklerden aşağı bakan tanrılar da onları göremediler. Fırtınanın gelişi ile bütün canlılar öldüler ve geri kalan ne varsa parçalandı, yeryüzü harap oldu.

Göksel tanrılar tufan sularının yeryüzünü basışım ve dünyada yerleşmiş olan her şeyi harap edişini izlerken kendileri de dehşete düştüler. Anu'nun göğüne, en yüksek gök katlarına sığındılar. Dış duvarın dibine çömelip köpekler gibi korku içinde titreyerek bekleştiler. Ana Tanrıça Nintu yeryüzündeki insanlar için ağladı.

Tanrıça İştar, doğum sancıları çeken bir kadın gibi, tufan kurbanları için ağladı. "Eski günlerde yeryüzünde var olan her şey şimdi toprak oldu" diye yas tuttu. "Mecliste sesimi Enlil'in-kine kattığım için her şey mahvoldu. Onlara kendim can verdiğime göre nasıl halkıma saldırılmasına ve yok edilmesi emrine katılabildim? Şimdi cesetleri, denizi tıpkı balık yumurtaları gibi dolduruyor!"

Yaptıkları işin aşırı derecedeki büyüklüğünden burunları sürtülünce göksel tanrılar da İştar'la birlikte ağladılar. Yedi gün yedi gece boyunca yeryüzünde büyük tufan koparan güney fırtına rüzgârı dünyaya dehşet saldı.

Her gün ve her gece fırtınalar dev gemimi tufan sularından oluşan kargaşa içinde denizde sallayıp durdu. Sekizinci gün tufan getiren güney rüzgârı geri çekildi ve tufan suları sakinleşti. Işık saçan Şamaş bir kez daha ortaya çıktı. Güneş ışığını yukarıdaki göklerin üzerine ve aşağıdaki yeryüzüne yaydı ve yıkımı ortaya çıkardı.

Gemimin sallantısı biraz hafifleyince bir ambar kapağını açmanın ve neler olup bittiğini görmenin güvenli olacağını düşündüm. Dünya tamamen sakindi ve denizin yüzeyi düz bir çatı gibiydi. Bizim dışımızdaki tüm insanlar toprağa dönmüştü. Tufan sularının yayıldığı alanı, kıyıyı görebilmek için taradım, fakat başarılı olamadım.

Şamaş'ın geminin içine ışık ve sıcaklık getirmesiyle evrenin güçlerinin önünde yüzümü toprağa doğru eğdim. Onlar yeryüzünü yok etmiş, fakat gemimi kurtarmışlardı. İyileştirici ışınlarıyla insanları besleyen Şamaş'ın huzurunda itaat ve saygı duygularıyla eğildim. Yaşamda kalmaktan duyduğumuz minnetle, göksel tanrılara bir öküz ve bir koyun kurban ettim. Sonra oturdum ve gözyaşlarımı serbest bırakarak ağladım.

Gemim on iki gün boyunca suların üzerinde yol aldı. Sonra ambar kapağını açıp dışarıya baktığımda çok uzaklarda on dört bölgenin her birinde çevreyi saran suların içinden bir dağ sırası yükseldiğini gördüm. Zamanı gelince gemim Nisir Dağı'nın eteklerinde sabit ve güvenli bir şekilde kaldı.

İlk yedi gün, Nisir Dağı gemimi sabit tuttu ve hareket etmesine İzin vermedi. Yedinci gün, bir güvercin saldım ve onu uzaklara gönderdim. Güvercin konabileceği ve dinlenebileceği bir yer bulamadı, gemiye geri döndü. Sonra bir kırlangıç saldım ve onu uzaklara gönderdim. Kırlangıç konabileceği ve dinlenebileceği bir yer bulamadı ve o da gemiye geri döndü. Sonra bir kuzgun saldım ve onu uzaklara gönderdim. Kuzgun suların çekilmiş olduğunu gördü, böylece havada daireler çizdi, fakat gemime geri dönmedi.

Sonra bütün canlıları serbest bıraktım ve göksel tanrılar için bir kurban sundum. Dağın tepesine on dört sunak kabı yaptım. Bu kaplara kamışlar, sedir kerestesi ve mersin yığdım ve tanrılar için İçki saçtım. Tatlı özsuyunun kokusunu aldılar ve sinek gibi çevresine üşüştüler. Anu ve Enlil'in önünde secde ettim.

Sonra iştar geldi. Babası Anu'nun, onu memnun etmek için için yaptığı büyük mücevherlerle süslü gerdanlığı kaldırdı. "Göksel tanrılar, bu mücevherli gerdanlığın boynumda durduğu ne kadar kesinse, bu büyük tufanı asla unutmayacağım da o kadar kesin. Enlil dışındaki bütün tanrılar kurbana gelsin. Nedensiz yere halkını yok eden tufanı ortaya çıkardığı için Enlil gelmemeli."

Enlil gemimi gördüğü zaman Öteki tanrılara çok öfkelendi. "Bazı insanlar kurtuldu mu?" diye bağırdı. "Hiç kimsenin tufandan kurtulamayacağı düşünülüyordu! Buna kim izin verdi?"

Savaşçı tanrı Ninurta, Enlİl'e şöyle dedi: "Bize kızma. Her şeyi sadece Ea biliyor. Sadece o böyle bir plan düzenlemiş olabilir."

Sonra Ea Enlif'e şöyle dedi: "Sen tanrıların efendisisin ve bilgesin. Nasıl nedensiz yere böyle bir tufan yaratabildin? Günahı için günahkârı sorumlu tut, karşı gelenlerin cezasını ver. Fakat ölüp yok olmaması için hoşgörülü ol! Tufanlara neden olmaktansa, bir aslan ya da bir kurt yaratıp insanlara saldırtsaydın ve bu şekilde sayılarını azaltsaydın daha iyi olurdu. Bir tufan yaratmaktansa bir hastalık yaratarak insanların üzerine salıp onların sayılarını azaltsaydın daha iyi olurdu! Yeryüzüne egemen olmak İçin tufan yerine kıtlık yaratsaydın daha iyi olurdu. Bu, insanları zayıf düşürür ve sayılarını azaltırdı."

"Büyük tanrıların sırrını açıklayan ben değildim" diye kurnazca yanıt verdi Ea: "Utanapiştim, insanların en akıllısı, senin tufanından nasıl kurtulunabileceğini keşfettiği bir rüya gördü. Enlil, şimdi onunla nasıl başa çıkabileceğini düşün."

Enlil'in önünde başımı korku ve itaat duygularıyla toprağa doğru eğdim. Elimi tuttu ve birlikte gemime bindik. Sonra Enlil karımı da gemiye aldı ve yanımda diz çöktürdü. Kendisi de aramıza yerleşti ve bizi kutsamak için alınlarımıza dokundu.

"Şimdiye kadar" dedi Enlil, "Utanapiştim ve karısı insan olarak yaşadılar. Şu andan itibaren tanrılar gibi yaşayacaklar. Yukarıdan, göksel tanrılar gibi sonsuz günler boyunca yaşayabilmeleri için, onlara sonsuz nefes gelirdim. Şurippak kralı olan Utanapiştim, insanlık ve bitki tohumlarını ve hayvan yaşamını sakladı. O ve karısı dağlık ülke Dilmun'daki nehrin ağzında, güneşin doğduğu yer olan doğuda, çok uzaklarda yaşayacaklar."

Utanapiştim macerasının hikâyesini tamamladı: "İşte benimle karımın nasıl göksel tanrılara dönüştüğümüzün ve hiç bitmeyen günler boyunca yaşayacağımızın hikâyesi. Enlil'in kendisi bize sonsuz yaşam bağışladı. Ama Gılgamış, sen sağlam surlu. Uruk kentinin kralı olmana karşın, aradığın sonsuz yaşamı bulabilmen amacıyla senin hatırın için göksel tanrıları kim toplantıya çağıracak?"

VIII. Bölüm

(Utanapiştim, Gılgamış'tan bir hafta boyunca uyumamayı denemesini ister. Gılgamış bunda başarısız olunca Utanapiştim, sihirli bir bitki verir ve onu evine gönderir. Gılgamış Uruk'a gelmeden önce bitkiyi kaybeder, ancak eve sağ salim döner.)

Utanapiştim, yani Çokuzak, Gılgamış'a şöyle dedi: "Eğer göksel tanrılar gibi olmak ve sonu olmayan günler boyunca yaşamak istiyorsan önce bir tanrının gücüne sahip olmalısın. Güçlü olmana rağmen, bir insan gibi zayıf olduğunu göstereceğim sana. Bu geceden başlayarak, ayakta durup yedi gece ve altı gün boyunca uyanık kalmanı istiyorum."

Gılgamış itaat ederek yere çömeldi ve uyanık kalmayı denedi. Çok istemesine rağmen uyku üzerine yumuşak bir sis gibi çöktü ve onu yenik düşürdü.

Utanapiştim karısına, "Sonsuz yaşam isteyen şu kahramana bak! Uyku yumuşak bir sis gibi onu sarmış" dedi.

Karısı Utanapiştim'e tavsiyede bulundu. "Gılgamış'a dokun da uyansın ve sağlam surlu Uruk kentine güvenli bir şekilde dönsün. Geldiği yoldan ülkesine geri dönebilmesine ve çıktığı kapıdan geçmesine yardımcı ol!"

Çokuzak yanıt verdi. "Zamanı gelince dediğini yapacağım. Bu arada, Gılgamış hiç uyumadığını söyleyerek seni aldatmaya çalışacaktır. Gerçekten ne kadar zayıf olduğunu ona göstermek için uyuduğunu kanıtlamalıyız. Her gün, senden bir so-mun ekmek pişirmeni ve başının yanına koymanı, arkasındaki duvara her gün bir işaret atarak ne kadar uyuduğunu kaydetmeni istiyorum."

Böylece Gılgamış'ın uyuya kaldığı her gün, Utanapiştim'in karısı başının yanına bir somun ekmek koydu ve o gün için arkasındaki duvara bir işaret çizdi. Yedinci günün sabahında Gılgamış hâlâ uyuyordu. Başının yanında altı somun ekmek dizilmişti ve duvarda da altı tane işaret vardı. İlk ekmek kurumuş, ikinci ekmek bozulmuş, üçüncü ekmek sırılsıklam olmuş, dördüncü ekmeğin kabuğu beyazlamış, beşinci ekmek küflenmiş, altıncı ekmek hâlâ tazeydi ve yedinci ekmek fırından yeni çıkmış olduğundan sıcaktı.

Utanapiştim, kansı yedinci ekmeği de diğerlerinin yanına koyarken Gılgamış'a dokundu. Gılgamış uyandı ve "Bana dokunup uyandırdığında daha uykuya dalmamıştım" dedi.

Utanapiştim yanıt verdi, "Gılgamış başının yanındaki ekmek somunlarını say ki kaç gün uyuduğunun farkına varabile-sin! Birinci ekmeğin kupkuru olmuş, ikincisi bozulmuş, üçüncüsü sırılsıklam, dördüncüsünün kabuğu beyazlamış, beşincisi küflenmiş, altıncısı hâlâ taze

ve karım başının yanına fırından yeni çıkmış sıcak yedinci ekmeği koyduğunda ben seni uyandırdım."

Gılgamış teslimiyet İçinde inledi ve şöyle dedi: "Şimdi ne yapmalıyım? Nereye gitmeliyim? Hırsız Ölüm şimdi kol ve bacaklarımdan tutuyor, ölümün yatak odamda saklandığını ve hiçbir zaman ondan kaçamayacağımı biliyorum! Ayağımı nereye atsam ölüm orada benimle birlikte olacak! Asla göksel tanrılar gibi olamayacak ve sonu olmayan günler boyunca yaşayamayacağım!"

Utanapiştim yanıt verdi: "Kalbinin umutsuzluğa kapılmasına izin verme Gılgamış! Göksel tanrıların senin de tıpkı bütün diğer insanlar gibi sonu olmayan günler boyunca yaşayamayacağına karar verdikleri doğru. Sonsuza dek yaşama yeteneği ihsan etmediler sana. Ama Anu, Enlil ve Ea sana başka armağanlar bağışladılar."

"Sana ihsan ettikleri üstesinden gelinemeyecek bir güç. Sana bağışladıkları güreş yeteneği. Sana ihsan ettikleri kılıç, hançer, yay ve balta kullanma yeteneği. Sana ihsan ettikleri savaşta tahrip edici tufan gibi olma gücü. Sana ihsan ettikleri hiç kimsenin elinden kurtulamayacağı saldırılar yapma gücü."

"Sana kahramanlıkta rakipsiz olma gücünü bağışladılar. Sana göklerin boğasını yakalama ve katletme gücünü bağışladılar, sana Canlılar ülkesindeki Sedir Ormanı'na gidip, Humbaba' yı yenme ve öldürme, sedir ağaçlarını kesip devirme gücü bağışladılar. Sana benimle görüşmek üzere uzun, zor ve tehlikeli yolculuğu yapman için güç bağışladılar."

"Ve sanki olağanüstü güç ve kahramanlık yeterli birer armağan değilmiş gibi, sana insanlar arasında üstün olma gücü bağışladılar. Sana halkını bir kral olarak yönetme ve önderlerin en büyüğü olma gücünü bağışladılar. Sana halkın üzerine ışık veya karanlık getirme gücünü bağışladılar. Sana insanları serbest bırakma ya da köle etme gücünü bağışladılar. Sana insanlarına hocalık yapma ve onları bilgeliğe götürme gücünü bağışladılar."

"Bunun için" diyerek öğüt verdi Utanapiştim, "korku ve üzüntüyü at içinden. Göksel tanrılar seni sevdikleri ve yüzüne güldükleri için kalbini neşelendir."

Sonra Utanapiştim sandalcısına döndü ve şöyle dedi: "Urşanabi, Gılgamış'ı temizlenmesi için yıkanma yerine götür, uzun saçları kar gibi temiz olana kadar yıkansın. Hayvan postlarını çıkarsın ve derin denizler onları uzağa taşısın. Yakışıklılığı yeniden ortaya çıksın. Başına yeni bir bant taksın ve çıplaklığını örtmek için yeni elbiseler giyinsin. Sonra da sağlam surlu Uruk'a doğru dönüş yolculuğunda ona eşlik et."

Urşanabi, Çokuzak'ın emrettiği gibi Gılgamış'la ilgilendi. Gılgamış temizlenip yeni elbiseler giydiğinde, ikisi birlikte Urşanabi'nin sandalına bindiler ve uzaklara yelken açmaya hazırlandılar.

O zaman Utana piştim'in karısı şöyle dedi: "Gılgamış seninle görüşmek için uzun, zor ve tehlikeli bir yolculuk yaptı. Onun bu çabasını takdir ederek kentine götürmesi için nasıl bir armağan vereceksin?"

Utanapiştim, Urşanabi'den sandalı kıyıya yaklaştırmasını istedi. Sonra şöyle dedi: "Gılgamış, benimle görüşmek için uzun, zor ve tehlikeli bir yolculuk yaptığın için, seni sağlam surlu Uruk kentine göksel tanrılar tarafından yaratılmış gizli bir şeyle göndereceğim. Orada, derin suların içinde yetişen gül gibi bir bitki görüyorsun. Onu almak istediğinde dikenleri ellerine batacaktır. Bununla birlikte, eğer bu bitkiyi toplayabilirsen, ellerinde sonsuz gençlik armağanını tutuyor olacaksın. Bu bitki seni sonsuza dek yaşatmaz, fakat seni yaşamının her günü genç ve güçlü tutar."

Gılgamış yanıt verdi: "Eğer bana iki tane ağır taş verirsen bitkiyi toplayabilirim." Ayaklarının her birine bir taş bağladı ve hançerini dişlerinin arasına yerleştirdi. Sandalı derin denizin
içine, bitkinin yakınlarına doğru itebilmek için bir sırık kullandı ve suya atladı. Taşlar Gılgamış'ın gövdesini derin suların içinde bitkiye ulaşabileceği yere kadar çekti. Ellerine batmasına rağmen bitkiyi başarılı bir

şekilde kopardı. Sonra ağır taşların iplerini kesti ve suyun kendisini denizin yüzeyine taşımasını sağladı.

Gılgamış bir kez daha sandala çıktı, bitkiyi güvenli bir şekilde yerleştirdi ve Urşanabi İle yola koyuldular. Ölüm sularını başarılı bir şekilde geçtiler. Üç günde, başka bir teknenin bir buçuk ayda alacağı mesafeyi aştılar.

Zamanı gelince Siduri'nin küçük kulübesini gördüler ve yolculuğun ilk bölümünün geride kaldığını anladılar. Yorgun ve aç oldukları İçin, sandalı davetkâr bir kıyıya doğru yönelttiler ve karaya çıktılar.

Gılgamış bitkisini korumak için sandaldan aldı ve yanında taşıdı. Sert topraklar üzerinde hareket edebilmenin ve bacaklarını germenin özgürlüğünden tat alarak çevrede dolaştı. Bir tatlı su akıntısını, gölcük oluşturduğu yere dek takip etti. Orada bitkiyi elbiseleriyle birlikte toprağın üstüne koydu ve kendine gelmek için suya girdi.

Suyun içindeki yılan bitkinin çekici kokusunu aldı. Sudan dışarı doğru kaydı, yine kayarak kıyıyı aştı, bitkiyi ağzıyla tuttu ve onu suyun içine taşıdı. Suyun içine geri döner dönmez derisini düşürdü ve daha genç, daha taze bir görünüme sahip oldu.

Gılgamış olan bitenin farkına vardığında, bitkiyi kurtarmak için çok geçti. Oturdu ve ağladı. Sonra Urşanabi'nin elini tutup şöyle dedi: "Ellerim kimin için çalıştı? Kalbimin kanı kimin için dolaşıyor? Kendim için hiçbir şey elde edemedim. Yalnızca yılana yardım ettim. Şimdi akıntı bitkiyi denizin derinliklerine geri götürecek!'"

Gılgamış kendini topladıktan sonra devam etti: "Bitkiyi geri getirmek mümkün olmadığına göre kaybıma boyun eğmeliyim. Planladığımız gibi sandalı kıyıda bırakalım ve yolculuğumuza sağlam surlu Uruk'a doğru devam edelim."

60 mil yürüdükten sonra, yemek yemek için durdular. 90 mil daha yürüdükten sonra geceyi geçirmek için hazırlandılar. Pek çok gün ve gece sonra uzakta Uruk'un sağlam surlarını gördüler. Kente doğru yürürlerken,

Gılgamış Urşanabi'ye bir açıklama yaptı: "Uruk dört bölümden oluşur: Kent, bahçeler, sınır bölgesi, Anu ve İştar Tapınağı bölgesi."

Kapılardan İçeri girerken Gılgamış şöyle dedi: "Urşanabi, kentimiz Uruk'un sağlam surlarına dikkat etmeni istiyorum. Bu duvarları, ülkemize büyük bilgiler getiren yedi bilge tarafından eski zamanlarda yapılan bir temel üzerine inşa ettim. Dış surlarımızın tepesi, bir bakır parlaklığıyla ışıldar, fakat pişmiş tuğladan yapılmıştır. Şimdi kentimizin İç surlarını incele. İnce tuğla işçiliğine dikkat et. Bu surlar da diğer bütün surlardan üstündür! Bir kral bile olsa hiçbir insan, benim kentimiz Uruk için inşa ettiğim surlardan daha etkileyici surlar yapamayacaktır. Şimdi görkemli Anu ve İştar Tapınağı'na yaklaş. Bir kral dahi olsa hiçbir ölümlü benim yarattığım kadar güzel bir yapı inşa edemeyecektir. Uruk'un surlarına tırman ve üzerlerinde yürü. İnce tuğla işçiliğini incele. Görkemli Anu ve İştar tapınağına hayranlık duy. Bir insanın üstün başarısına bak!"

Gılgamış bu seyahatleri ve düşüncelerini taş tabletler üzerine kaydetti ve halkının bilgelik kazanabilmesi, kendisini anımsaması için tabletleri Uruk'un sağlam surlarına yerleştirdi.

III. BÖLÜM -Kuzey Avrupa Söylenceleri

Kuzey Avrupa söylenceleri ilk olarak MS 13. yy'da İzlanda'da kaydedilmiştir. Fiziksel çevrenin insan yaşamı için çoğu zaman tehdit oluşturduğu bir evreni yansıtır. Sonuç olarak Kuzey (Germen) söylenceleri (tanrısal veya ölümlü) kahramanların savaştığı kötü devler ve canavarlarla doludur.

Bu zorlu çevre, kışın dondurucu soğuğunda evlerini ısıtma olanağından, bereketli olmayan hasatlarını depolayabilmekten ve hastalıkların iyileştirilmesi için karmaşık tıp yöntemlerinden yoksun bir toplum için anlaşılabilir bir şeydir. Kuzey halkları, söylencelerinde acımasız bir kaderi vurgularlar. Bu öykülere göre çevrelerindeki her şey önceden belirlenmiştir, bu yüzden de kaderlerini sorgulamadan ve isyan etmeden kabul ederler.

Kuzey tanrıları insan kişiliğine sahiptirler ve *"İdun'un Elmalarının Çalınması", "Thor'un Çekicinin Çalınması"* gibi pek çok neşeli öyküde birbirleriyle ve devlerle ilişki içindedirler. Fakat Yunan ve Sümer tanrılarının aksine, insanlar arasına çok ender karışırlar.

Kuzey tanrıları Ölümlülerle aynı değişmez kaderi paylaşırlar. Ragnarok, yani son büyük savaş olduğunda, ünlü insan savaşçılar devlere karşı tanrıların yanında savaşacak; yine de devler tanrıları yeneceklerdir. Odin, tanrıların hükümdarı, onların kaderlerini bilir. Ancak bunu değiştirmek için hiçbir şey yapamaz.

Kuzey Yaratılış söylencesi, temel konu olan iyi ve kötü güçler arasındaki savaşı sunar. Evrenin kaderini yaratılışından yok oluşuna, tanrılar ve Ölümlülerin kaçınılmaz Ölümlerine dek izleriz.

Balder'in bereket söylencesi yaratılış söylencelerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öteki Kuzey söylenceleri gibi bu da, eski tarım kültüründen daha saldırgan Viking çağına, ölüme artan bir vurgu yapılarak uyarlanmıştır.

Sigurd söylencesi, Richard Wagner'in ünlü operası *Nibe-lungların Yüzüğü*'ndeki Siegfried öyküsünün ana konusunu oluşturur. *Odysseia* gibi, dünyanın en büyük macera Öykülerinden biridir. J. R. R. Tolkien'in *The Lord Of The Rings* (Yüzüklerin Efendisi) gibi birçok modern masalın temelinde, sahibini yok eden altın yüzüğün laneti teması vardır ve Sigurd'un büyük aşkı Brunhild, orijinal *Uyuyan Güzel'dir.* öteki önemli Kuzey söylencelerinde olduğu gibi değiştirilemez kader *Sigurd'da* da baskındır. Karakterler, kaderlerinin karanlığına karşı pırıl pırıl parlarlar, ancak mahkûmdurlar ve bunu bilirler.

Evrenin Yaratılışı, Yok Oluşu ve Yeniden Doğuşu: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Hıristiyanlığın MS 1000 yılında kabulü, bu ülkede pagan inançlarını resmi olarak sona erdirmiştir. Ancak keşişlerin pek çoğu eski şiirleri ve öyküleri kaydedecek kadar onlardan zevk almıştır.

Bunu takip eden birkaç yüzyılda pek çok insan, Odin ve Thor'un, insanları şeytanca düşüncelere ve eylemlere kışkırtan ruhlar olarak gerçekten var olduklarını düşünmüştür. Bu tür düşüncelere tepki olarak 1920Terde Snorri Sturluson, *Gyifaginning'i (Gylfi'nin Kandırmacası)* yazmıştır. Bu kitap dünyanın yaratılış öyküsünü ve Kuzey (Germen) geleneğinden başka söylenceleri anlatır.

Kuzey Dini

Kuzey tanrıları doğayı ve kendilerine tapınan insanların değerlerini yansıtırlar; tıpkı Yunan tanrılarının doğayı ve kendilerine tapman insanların değerlerini yansıttıkları gibi. Kuzey tanrıları, sadece insanlar gibi konuşup onlar gibi davranmakla kalmayıp, Kader Kadınları'na (Nornlar) boyun eğer, ölümün kaçınılmaz yazgısıyla karşı karşıya gelirler. İnsanlar gibi Kuzey tanrıları da kaderlerini kabul eder ve bilir, onu cesaret ve onurla karşılamaya çalışırlar. Onlara tapınan insanların pek çoğu gibi savaşta ölmeyi seçerler. Dünyayı gelecek kuşaklar için daha iyi bir yer haline getirebilmek amacıyla kötü devleri öldürürler.

Ara sıra Sigurd gibi büyük bir kahramana yardım eden Odin dışında, Kuzey tanrıları insanları yaşamın tehlikelerinden korumazlar. Genellikle kendi sorunlarıyla uğraşırlar ve maceraları insanlardan çok devlerle ilgilidir. Aynı biçimde, insan kahramanların öykülerinde de genellikle tanrılar bulunmaz.

Kuzey tanrılarının hiyerarşisi, Kuzey toplumunun sınıflara bölündüğü gerçeğini yansıtır. Kralları Odin'in ataları olduğunu öne sürerler. Onlar savaşçı aristokrasinin üyesidirler ve Odin hem savaşın hem de şiirin tanrısıdır. Savaşçılara hem zafer hem yenilgi getirir. Kahramanlar ve onların savaşları hakkında şarkılar ve destanlar yazan saray şairlerine esin verir. Kendisine tapanlardan insan kurban ister.

Thor, Odin ve Frigg'in oğludur. Kuzey tanrıları içinde Odin' den sonra ikinci gelir. Ona, gücüne ve güvenilirliğine ihtiyaç duyan köylüler tapar. Thor'un çekici Mjollnir, gök gürültüsü ve şimşeğe neden olur, böylelikle ürünün bereketli olmasını sağlayan yağmurla ilişkilendirilir. Thor, çekicini, Tanrıların Evi As-gard'ı ve Ölümlülerin Evi Midgard'ı (ortadünya) kötü devlerden korumak için kullanır.

Frey, üçüncü önemli Kuzey tanrısıdır. Deniz bereketinin tanrısı Njord'un oğludur ve babası gibi bereket tanrısıdır. Frey, güneşin ne zaman doğacağına, yağmurun ne zaman yağacağına karar verir. İnsanlar ona, babasına ve kız kardeşi Freya'ya bol ürün ve çocuk için dua ederler. Odin gibi Frey de kendisine tapınanlardan insan kurban ister. Frigg ve Freya en önemli Kuzey tanrıçalarıdır. İkisi de ulu tanrıçalar veya ana tanrıçalardır; onlara, toprağa ve insanlara bereket getirme güçleri olduğu için tapınılır.

Çekiciliği ve Değeri

Kuzey yaratılış söylencesi çekicidir, çünkü geniş bir karakterler ağı ve muhteşem maceralar içerir. Kuzeyli (Germen) köklere sahip olan peri masalı geleneğinin devlerini, cücelerini ve cinlerini tanırız, ölen tanrılar ve yok olup yeniden oluşan dünya kavramları büyüleyicidir. J. R. R. Tolkien'in okuyucuları *Yüzüklerin Efendisi* üçlemesinde adların çoğunun, C. S. Lewis'in *Narnia Tarihi* dizisindeki adlarda olduğu gibi Kuzey mitolojisinden geldiğini ayrımsayacaklardır.

Başlıca Tanrılar

Odin (ya da "vahşi" veya "öfkeyle kabaran" anlamında *Woden):* Bor ve Bestla'nın oğlu. Tanrıların en yaşlısı, en büyüğü ve yöneticisi. Ölümlülerin babası, savaş tanrısı.

Frigg: Odin'in karısı, Tanrıların annesi, en önemli tanrıça, Ulu ve Ana Tanrıça.

Thor: Odin ve Frigg'in oğlu. İkinci büyük tanrı, tüm tanrıların ve ölümlülerin en güçlüsü.

Balder: Odin ve Frigg'in oğlu. Tanrıların en yumuşağı ve en sevileni.

Hoder: Odin ve Frigg'in oğlu, Balder'in kör kardeşi.

Hermod: Odin ve Frigg'in yürekli oğlu.

Bragi: Odin ve Frigg'in oğlu. İdun'un kocası. Bilgelik ve şiir tanrısı.

Idun: Bragi'nin karısı. Sonsuz gençliğin altın elmalarını korur.

Njord ("gemileri kuşatan" ya da "deniz" anlamında): Bereket Tanrısı; rüzgâr ve denizin yöneticisi.

Frey: Njord'un oğlu. Bereket ve ölümlülerin tanrısı. Güneşin ve yağmurun yöneticisi, üçüncü Önemli tanrı.

Freya: Njord'un kızı, Ulu ya da Ana Tanrıça; aşkla ilgili öğütler verir; ikinci önemli tanrıça.

Heimdal: Eski Hint-Avrupa ateş tanrısı, Hindu ateş tanrısı Agni'nin benzeri. Tanrıların nöbetçisi.

Hoenir: Eski Hint-Avrupa tanrısı. Bor ve Bestla'nın oğlu; Odin'in kardeşi; Odin’le birlikte ölümlülerin babası; onlara zekâ ve duygu sağlar. Ragnarok'tan sonra, kurtulan tanrıların yöneticisi.

Loki: İki buz devinin çocuğu; ancak tanrı kabul edilebilir. Şeytani bir kavga çıkarıcı.

Hel: Loki'nin canavar kızı. Niflheim'daki ölülerin yöneticisi.

Evrenin Yaratılışı, Yok Oluşu ve Yeniden Doğuşu

Kral Gylfi, bugün İsveç diye bilinen topraklar üzerinde hüküm sürdüğü günlerde, kendisini Gangleri adlı yaşlı bir adama dönüştürerek, doğa ve evren hakkında bilgi edinmek üzere büyük tanrıları Asgard'daki salonlarında ziyaret etti. Gylfi kılık değiştirerek geldiği için tanrılar ona gerçek kimliklerini açıklamadılar. Kendilerini Yüce Olan, Yüceyle Eşit Olan ve Üçüncü diye adlandırdılar.

"Tanrıların hikmetini arıyorum" dedi Gangleri, "Aranızda bilgili olan var mı?"

"Bize ne dilersen sor" diye yanıtladı Yüce Olan, "Buradan, geldiğin zamankinden daha bilge olarak ayrılacaksın."

Gangleri sordu: "Eğer biliyorsan anlat bana, her şey nasıl başladı?"

Yüce Olan açıkladı: "Başlangıçta açık bir boşluk olan Ginnungagap'tan başka hiçbir şey yoktu. Bu çok eski zamanda, ne yukarıda göklere ne aşağıda toprağa ne kumlara ne çimenlere ne de denizin yükselen dalgalarına biçim verilmişti."

Yüceye Denk Olan ekledi: "İlk oluşan dünya, Muspelheim'dı (Savaşçıların Evi). Bu, Ginnungagap'in güneyinde, sıcak, parlak alevler içinde bir dünyadır ve kıvılcım ve parıldayan korlar saçar. Alevler saçan bir kılıcı olan dev Surt tarafından korunmaktadır."

Üçüncü dedi ki: "İkinci oluşan dünya, Ginnungagap'ın kuzeyindeki Niflheim'dı (Sisler Evi). Niflheim'in ortasında, hızlı ve korkunç on bir ırmağın doğup uzaklara doğru aktığı, Hvergelmir (kaynayan kazan) adında bir pınar vardır. Bu ırmakların dalgalarından oluşan köpüklü zehir sertleşti ve buza dönüştü. Soğudukça, zehirden çiseleyen bir sis yükseldi, ikinci ve ağır bir buz tabakası oluşturmak üzere birinci tabakadaki sağlam buzların üzerine düştü. Niflheim'i soğuk, sisli ve acımasız yapan bu buzlardır."

Gangleri sordu: "İnsanoğlundan önce kimse var mıydı? Bana devlerden ve tanrılardan söz edin."

Yüce Olan yanıtladı: "Buz devleri, dünya oluşmadan önceki sonsuz kışlar boyunca yaşadılar. Muspelheim'dan yükselen sıcak havanın,

Niflheim'dan gelen buzlarla buluştuğu yerde buzlar çözüldü. Yaşam, ilk kez, eriyen zehir köpüğünün damlalarından gelişti ve bir yaratığa, Ymir adlı bir deve dönüştü. Yaratıldığı zehir onu vahşi, acımasız ve kötü yaptı. Sonra çözülen buzlardan bir inek, Audhumla (Besleyici) ortaya çıktı. Ymir onun ürettiği dört süt ırmağından beslendi."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Ymir uyurken terledi. Sol kol-tukal tındaki nemden bir adam ve bir kadın ortaya çıktı. Ymir bütün buz devi ailelerinin babası oldu. Hepsi de babaları gibi şeytani yaratıklardı."

"Bu gerçekten ilginç bir Öykü" dedi Gangleri: "Peki öyleyse tanrılar İlk kez nasıl ortaya çıktılar?"

Yüce Olan açıkladı: "Audhumla sürekli, tuzlu bir buz bloğunu yaladı. İlk günün akşamı bir tutam saç belirdi. İkinci günle beraber bir erkeğin bütün başı görünür hale geldi. Üçüncü günün sonunda, Buri adında bütün bir erkek ortaya çıktı. Buri uzun boylu, yakışıklı ve güçlüydü, tanrıların büyükbabası oldu. Devlerden birinin kızı olan Bestla ile evlenecek olan Bor adında bir oğlu oldu. Bor ve Bestla’nın, Kuzey'in ilk tanrıları olan üç çocukları oldu; en büyükleri Odin, Vili ve son olarak da Ve."

"Tanrılar ve devler dost muydu, yoksa düşman mı?" diye sordu Gangleri.

Yüce Olan yanıtladı: "Odin, Vili ve Ve, Ymir'i öldürdüler. Ymir'in yaralarından o kadar çok kan aktı ki, Bergelmir ve karısı dışında tüm diğer buz devleri Ymir'in kanında boğuldular.
Uergelmir oyuk bir ağaç gövdesinden yapmış olduğu bir kayığa çabucak binerek karısıyla beraber kaçtı. Böylece, buz devleri ve şeytani yaratıklar olan sonraki devler ırkının ataları oldular."
Gangleri sordu: "Dünya nasıl şekillendi?"

Yüce Olan yanıtladı: "Uç tanrı Ymir'in cesedini aldılar, onu Ginnungagap'ın ortasına taşıdılar ve ondan, dünyayı yaptılar. Onun etinden toprağı yarattılar, yaralarından akan kandan tuzlu denizi yaptılar ve onu yeryüzünün çevresine yaydılar. Büyük kemiklerinden dağları, küçük

kemiklerinden ve dişlerinden kayalarla çakılları yaptılar. Tüylerinden ormanları yarattılar."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Tuzlu denizin kıyısındaki ülkeleri, Jotunheim'ı (Devlerin Evi), devlere ve onların ailelerine verdiler. Fakat yeryüzünün Midgard denilen iç ülkesinde yaşayacak olan halkı devlerden korumak istediler. Böylece, Ymir'in kaşlarını kullanarak, iki grup yaratığı birbirinden ayırmak için bir engel yaptılar."

Üçüncü dedi ki: "Ymir'in kafa tasından gökyüzünü yaptılar. Bunu, yeryüzünün üstünde bir kubbe gibi duracak biçimde yerleştirdiler ve dört bir köşesinden birer cüce, kubbeyi düşmemesi için tuttular. Sonra Ymir'in beynini fırtına bulutlan oluşturması için havaya fırlattılar."

Gangleri dedi ki: "Cücelerin insanoğullarından önce var olduğunu bilmiyordum, onlar nasıl ortaya çıktı?"

Yüce Olan yanıtladı: "Başlangıçta cüceler, Ymir'in etinde kurtlar olarak yaşam buldular. Tanrılar onlara insan görünüşü ve insan anlayışı verdi. Cüceler hâlâ Nidavellir denilen ülkede, yeryüzündeki karanlık köşelerde ve kayalık mağaralarda yaşarlar."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Tanrılar, Muspelheim'den yükselen kıvılcımları ve yanan korlan yıldızlara çevirdiler. Yukarı-da göklere ve aşağıda yeryüzüne ışık vermeleri İçin Ginnungagap'ın ortasındaki belirli yerlere yerleştirdiler."

Üçüncü dedi ki: "Güneş'i ve Ay'ı, gece ile gündüzü ve mevsimleri yaratmaları için gökyüzünde dolaşacak şekilde ayarladılar. Güneş hızlı yol alır, çünkü bir kurt onu kovalamaktadır. Ragnarak (tanrıların kıyameti) zamanı gelip bu dünya sona
erdiğinde onu yakalayacak. Başka bir kurt, güneşin önünde koşup ayı kovalar. Sonunda Ragnarak zamanı gelince, ay da yakalanacak."

Gangleri sordu: "İnsanoğullan Midgard'a nasıl yerleştiler?"

Yüce Olan yanıtladı: "Üç tanrı tuzlu denizin kıyısında yürürken iki ağaç buldular. Biri dişbudak, biri de karaağaç. Adı Ask olan ilk erkeği

dişbudak ağacından, adı Embla olan ilk kadını da karaağaçtan yarattılar. Onları onurlandırmak için giydirdiler. Odin onlara kan ve yaşam soluğu verdi, Vili onlara kavrayış ve hareket yeteneği verdi. Onları şekillendirdi; görme, duyma ve konuşma yeteneği verdi. Ask ve Embla, senin gibi Midgrad'da yaşayan bütün insan ırkının ataları oldular."

"Bana Yggdrasill hakkında ne anlatabilirsiniz? Bir çeşit ağaç değil mi o?" diye sordu Gangleri.

Yüce Olan yanıtladı: "Bu büyük dişbudak ağacının dalları dünyayı baştan başa sarar ve göklerin üzerine yayılır. Üç büyük kök, dünyanın dişbudak ağacını ayakta tutar. Biri Asgard'daki AesirTerin (tanrılar), biri buz devlerinin arasında, biri de buzlu Niflheim üzerindedir."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Asgard'daki kök, Urd'un kutsal kaynağından beslenir. Orada Nornlar olarak bilinen üç kader bakiresi yaşar. Adları Urd (Geçmiş), Verdandi (Şimdi), Skuld' dur (Gelecek). İnsanoğlunun yaşamını belirleyen kuralları koyar ve kaderini mühürlerler."

Üçüncü dedi ki: "Başka Nornlar da vardır. Bazıları cinlerin, bazıları cücelerin kızlarıdır. İyi Yaratıklardan gelenler iyi yaşamlar şekillendirir; uzun, zengin ve şanlı. Kötü Nornlar kısa, zavallı, talihsiz yaşamlar verirler."

Yüce Olan devam etti: "Buz devleri arasındaki kök, bilgeliğin ve kavrayışın kaynağı olan Mimir'in pınarından beslenir. Pınarın suyundan içen herkes, pınarın sahibi Mimir gibi bilge olur. Fakat bu güç bir iştir. Tanrıların babası Odin sadece bir yudum içmek istedi, ama önce iki gözünden birini feda etmek zorunda kaldı."

Yüceye Denk Olan dedi ki: "Niflheim üzerideki kok, dünyanın büyük ırmaklarının kaynağı olan Hvergelmir pınarından beslenir."

Sonra Gangleri sordu: "Tanrılar İnsanları yarattıktan sonra ne yaptılar?"

Yüce Olan yanıtladı: "Odin, Vili ve Ve, dünyanın ortasında kendilerine aileleriyle birlikte yaşamak İçin Asgard denilen bir korunak inşa ettiler. Orada Odin, yüksek tahtında oturur, herkesin ne yaptığını görerek ve her

şeyi anlayarak tüm dünyayı denetler. İki kuzgun, Hugİn (Düşünce) ve Munin (Bellek) omuzlarında oturur. Odin her gün şafakta onları dünyanın üzerinde uçmaya gönderir. Onlar da döndüklerinde Odin'e gördüklerini ve duyduklarını anlatırlar."

"Asgard'daki en ilginç saray hangisidir?" diye sordu Gangleri.

Yüce Olan yanıtladı: "Kuşkusuz Odin'in altın ışıltılı Val-halla salonudur (Ölüm Salonu). Çatısı mızraklarla ve altın kalkanlarla kaplıdır. Valkyriler (Ölülerin Seçicileri), Odin'in yiğit kızkardeşleri, ölmeye mahkûm edilmiş olanları seçmek ve belirli savaşçıları zaferle ödüllendirmek için Midgard'a inerler. Rag-narak geldiğinde, ölmüş savaşçıları, devlere karşı tanrıların tarafında savaşmak üzere Valhalla'ya getirirler."

Yüceye Denk Olan ekledi: "ölü savaşçılar her gün birbirleriyle dövüşerek, sınırsız miktarda domuz eti yiyerek ve kadehler dolusu bal likörü içerek eğlenirler."

Üçüncü dedi ki: "Valhalla'ya açılan altı yüz kırk kapı vardır. Ragnarak geldiğinde dokuz yüz altmış savaşçı, korkunç kurt Fenrir’le savaşmak İçin bu kapılardan çıkacak."

Gangleri sordu: "Asgard'la yeryüzü arasında nasıl yolculuk edilebilir?"

Yüce Olan yanıtladı: "Tanrılar insanoğlunun gökkuşağı olarak gördüğü Bifrost (Titreme Yolu) köprüsünü inşa etti."

"Size göre insanlar hangi tanrılara inanmalı?" diye sordu Gangleri.

Yüce olan yanıtladı: "On iki tanrı ve on iki güçlü tanrıça vardır. Odin, tanrıların en yaşlısı ve en büyüğüdür. O, herkesin babası olarak anılır. Çünkü hem İnsanların hem tanrıların babasıdır. Midgard'daki pek çok farklı kabile tarafından tapınıldığından ve başından pek çok serüven geçtiğinden 'Yüce Olan' ve 'Ölülerin Babası' gibi başka bir çok adla da anılır."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Thor, Odin ve kansı, yeryüzü tanrıçası Frigg'in oğludur. Thor en güçlü tanrıdır. İki keçi tarafından çekilen bir savaş arabasını sürer. Üç değerli mülkü vardır. Mjollnir adlı çekici, gücünü ikiye katlayan tılsımlı kemeri ve Mjollnir'i kullanırken giydiği demir eldivenleri."

Üçüncü ekledi: "Odin'in bir diğer oğlu da Balder'dir. İyi olduğu kadar güzeldir ve tanrıların en çok sevilenidir. En bilge ve nazik olanıdır. Söylediği hiçbir şey asla değiştirilemez."
Gangleri sordu: "Başka hangi tanrılar önemlidir?"

Yüce Olan yanıtladı: "Njord da çok önemlidir. O aslında, toprağı ve denizi bereketli yapan Vanir tanrılarının evi Vana-heim'dandır. Denizciler ve balıkçılar için çok önemlidir, çünkü rüzgârın ve denizin hâkimidir. Zengindir ve kendisine tapınan-lan da zengin eder."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Njord'un iki önemli çocuğu vardır; Frey (Efendi) ve Freya (Hanım). Frey, Thor ve Odin'den sonra Önem sırasında üçüncüdür. Frey güneşin ne zaman parlayacağına ve yağmurun ne zaman yağacağına karar verir. Bu nedenle yeryüzünün bereketinden sorumludur. İnsanlar ona barış, refah ve tarlaların bereketi için olduğu kadar kendi doğurganlıkları için de dua ederler."

Üçüncü dedi ki: "Freya da Frigg kadar önemli bir tanrıçadır. İnsanlar ondan aşk konularında yardım isterler."

Yüce Olan ekledi: "Elbette başka önemli tanrı ve tanrıçalar da vardır. İdun, tanrıların genç kalmak için yedikleri altın elma-lan korur. Kocası Bragi, bilgeliği ve şiirdeki yeteneği ile tanınır."

Üçüncü dedi ki: "Heimdall, tanrıların nöbetçisidir. Koyunların sırtındaki yünlerin uzayışını ve Midgard'daki çimenlerin büyüyüşünü dahi duyabilir. Geceleri bile 300 milden daha uzağı görebilir."
Gangleri sordu: "Loki, bir tanrı mıdır?"

Yüce Olan yanıtladı: "Loki, bir devin oğludur. Yani kanında kötülük akar. Tanrı olarak kabul edilir, ama bir kavga çıkarıcıdır. Çok zekidir, ancak yalan söyleyip hile de yapar. Bazıları ona "yalanların babası" ve "tanrıların ve insanların utancı" da der. Sık sık tanrıların başına dert açar ya da onları dertten kurtarır. Üç canavar çocuğun babasıdır. Kurt Fenrir, Hei (Ölülerin Tanrıçası) ve Dünya Yılanı. Ragnarok başımıza geldiğinde tanrıların düşmanı olacaktır."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Hel, uğursuz bir yaratıktır. Açlık ve Kıtlık onun yoldaşlarıdır. İhtiyarlıktan ya da hastalıktan Ölen İnsanlar onunla birlikte Niflheim ülkesinde, yüksek duvarların arkasında yaşarlar."

Gangleri sordu: "Bana Ragnarok hakkında ne anlatabilirsiniz? Ondan kaçmanın bir yolu var mıdır?"

Yüce Olan yanıtladı: "Balder'in ölümü Ragnarok'un yaklaştığının ilk işareti olacak. Loki hem Balder'in ölümüne hem de Hel'le birlikte hapsedilmesine neden olacak. Ceza olarak tanrılar Loki'yi Ragnarok gelinceye kadar bir mağaraya hapsedecek."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Sonra dünyanın her yerinde üç kış boyunca kanlı savaşlar olacak. Kardeş kardeşe kılıç ve baltayla saldıracak ve ikisi de ölecek. Haram birleşme ve zina yaygınlaşacak. Hiçbir Ölümlü diğerine merhamet göstermeyecek. Şeytanlık, dünya üzerinde, aileler, arkadaşlar, kabileler arasındaki ilişkileri yok ederek vahşice dolaşacak. Sonunda dünya harabeye dönecek."

Üçüncü ekledi: "Her biri bir yıl boyunca sürecek olan ve aralarında yaz olmayan üç korkunç kış; yakıcı rüzgârlar, ağır soğuklar ve sonsuz kar getirecek."

Yüce Olan devam etti: "Kurt Hati, sonunda güneşi yakalayıp onu yutacak ve Kurt Skoll da sonunda ayı yakalayıp yutacak. Dev Surt, gökleri kavurucu alevlerle paramparça ederek, parlayan yıldızların ateşler İçinde patlayarak dünyaya düşmelerine neden olacak. Yeryüzü o kadar güçlü sallanacak ki ormanlardaki ağaçların kökleri dışarı çıkacak ve dağlar devrilecek. Bu korkunç kargaşa Loki'yi, Midgard'ı saran tuz denizinin derinliklerinde yatmakta olan Dünya Yılanı adlı canavar ejderhayı serbest bırakacak. Yılan, fışkıran zehiriyle denizi ve gökyüzünü zehirleyerek ve Midgard üzerinde patlayacak dev dalgalara neden olarak devinecek."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Fenrir, ağzı hevesle açılmış olarak Vigrid düzlüğüne doğru ilerlerken, gözlerinden ve burun deliklerinden alevler fışkıracak. Orada, Buz devleri, Dünya Yılanı ve tüm diğer kötü yaratıkların

toplanhsına katılacak. Heim-dall, tanrılara Ragnarok'un geldiğini bildirecek."

Üçüncü dedi ki: "Odin Fenrir'e karşı savaşacak. Thor, Dünya Yılanı ile kapışacak ve Frey Surt'la savaşacak. Kurt Odin'i bütünüyle yutacak; ancak savaşçıların en vahşisi, Odin'in oğlu Vidor, Fenrir'in çenesini yırtacak ve onu öldürecek. Thor Yılanı öldürecek ama, onun zehirinden kendisi de Ölecek. Heimdall ve Loki birbirlerini öldürecekler ve Surt da Frey'i öldürünce yüceler yok edilmiş olacak."

Yüce Olan tamamladı: "Ateş saçan kılıcından çıkan alevlerle Surt, bütün dünyayı yakacak. İnsanlar korku içinde evlerini terk edecek. Kaderi Ölüm olan, talihsizlikle titreyen insan soyu, Hel'e katılmak için yollara düşecek. Sonunda kömürleşmiş ve mahvolmuş dünya denize gömülecek."

Gangleri haykırdı: "Ne korkunç! Bütün dünya yanıp, tanrılar ve İnsanlar öldükten sonra ne olacak?"

Yüce Olan yanıtladı: "Dünya yaşam dolu ve yeşil olarak bir kez daha denizden yükselecek. Kartal bir kez daha balık yakalamak için dik kayalıklardan havalanacak. Güneşin kızı, annesinin eski yollarında ilerleyecek ve dünyayı ışığıyla aydınlatacak. Hiçbir zaman tohum ekilmemiş olan tarlalar ürün verecek."

Yüceye Denk Olan ekledi: "Surt'un alevinin tanrıların evlerini yok etmesinden sonra, Odin'in oğulları Vidar ve Vali, bir zamanlar Asgard’ın bulunduğu yerde yaşayacaklar. Odin'in torunları Modi ve Magni de onlara katılıp babalarının çekici Mjollnir'e sahip çıkacaklar. Son olarak Balder, Hel'in ülkesinden geri dönerek onlara katılacak. Hepsi de Yüce Olanların, Dünya Yılanı'nın, Fenrir'in ve Ragnarok'un bilgilerini anımsayacaklar, fakat kötülük dünyayı terk etmiş olacak."

Üçüncü dedi ki: "Bu arada, sonsuz kış neredeyse bütün insanları Öldürürken, bir adam, Lif (Yaşam) ve bir kadın, Lifthasir (Yaşam Tutkusu) çareyi büyük dişbudak ağacı Yggdrasill'in dalları arasına saklanmakta arayacaklar. Orada sabah çiyini yiyip İçerek hayatta kalmayı başaracaklar.

Surt'un alevlerinden kurtulacaklar ve dünya yeniden oluştuğunda yeni İnsan soyunun ataları olacaklar."

Sonra Yüce Olan bildirdi; "Öykümüz burada bitiyor. Bütün sorularını yanıtladık. Sana anlattıklarımızı nasıl istersen öyle değerlendir."

Birden Gangleri kendini korkunç bir gürültünün ortasında buldu. Kendisine geldiğinde bir düzlükte tek başınaydı. Asgard ve ziyaret ettiği salonsa görünürlerde yoktu. Kral Gylfi olarak normal biçimine büründü ve krallığına döndü. Orada, öğrendiklerini halkına anlattı. O günden bu yana bu öyküler bir insandan diğerine anlatıldı durdu.

İdun'un Elmalarının Çalınması: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Snorri Sturluson bu söylenceyi MS 1220 yılında yazdığı *Nesir Edda'da* anlatır. Neredeyse özdeş bir türevi, üç yüz yıl önce yazılmış bir şiirde de vardır. Sturluson'un idun'u en önemli Kuzey tanrıçalarından biri olarak sınıflandırmasına rağmen bu onunla ilgili tek söylencedir. Aslında büyük olasılıkla Frigg ve Freya gibi Ulu veya Ana Tanrıça'dır. Meyveler, mitolojide yaşam ve ölümle ilişkilidir. Kabuklu yemişler İse ölümsüz yaşamı temsil ediyor olabilir.

Çekiciliği ve Değeri

Diğer Kuzey söylencelerinin pek çoğu gibi "idun'un Elmalarının Çalınması" da öncelikle iyi bir serüven öyküsüdür. Ragnarak (kıyamet) yaklaştıkça, gitgide daha kötüleşen Loki karakterini işler. Ayrıca Kuzey tanrılarının kırılgan doğalarını da açığa çıkarır. Sadece Ragnarak'ta ölmekle kalmazlar, yemeleri için idun'un altın elmaları olmasa gençliklerini de yitirirler.

Yunan tanrıları gibi Kuzey tanrıları da, İnsanlar gibi duygulanır, düşünür ve İnsanlar gibi davranırlar. Bununla birlikte rolleri Yunan tanrılarınınkinden oldukça farklıdır. Kuzey tanrıları genel olarak kendi türleriyle ilişki içindedirler ve insanların dünyasını kendi haline bırakırlar.

Tanrılarla insanlar arasındaki mesafe dolayısıyla pek az Kuzey söylencesinde insanlara, birbirlerine ve tanrılara karşı nasıl davranmaları gerektiği öğretilir.

İdun'un Elmalarının Çalınması

Bir gün Odin, Loki ve Hoenir, sık sık yaptıkları gibi birlikte yolculuk ediyorlardı. Asgard'dan yanlarına hiç yiyecek almadan ayrılmışlardı. Karla kaplı dağlar ve kurak çöller üzerindeki yolculukları onları yormuştu. Tepelerden sulak bir vadiye doğru inerlerken bir öküz sürüsü gördüler ve çok acıkmış olduklarını fark ettiler.

"İyi pişmiş bir sığır, aç yolcular için mükemmel bir yemek olur" diye haykırdı Loki: "Şunlara iyice bakıp yapılı bir tanesini seçin, eti ben hazırlarım."

Tanrılar İyi görünen bir hayvanı kestiler. Ateşin üzerinde kızartmak İçin hazırladılar. Eti iyice pişmiş görünene dek kızarttılar, ateşi söndürdüler ve yemeğe oturdular. Büyük bir şaşkınlıkla etin tamamen çiğ olduğunu gördüler. İkinci bir ateş yakıp eti ikinci bir şişe geçirerek, iyice pişmiş görünene dek kızarttılar. Ateşi söndürdüler ve yemeğe oturdular, ancak et hâlâ tamamen çiğdi.

"Bu ete ne olmuş, ne olabilir?" diye sordu Odin yoldaşlarına.

"Şu meşe ağacının dallarında oturan bir şey etinizin pişmesini engelliyor" dedi bir ses.

Tanrılar hemen meşe ağacına doğru baktılar ve Buz Devi Thjazi'nin ağacın dallarından birinde, büyük bir kartal şekline girmiş olarak oturduğunu gördüler.

"Öküzünüzden istediğim kadar yememe izin verirseniz" dedi kartal, "ben de etinizin pişmesine izin veririm."

Tanrılar kabul edince kartal tüneğinden uçtu ve etin üzerine indi. İki omuz parçasını ve bir budunu kaptı ve ansızın yuttu.

Kartalın açgözlülüğüne çok sinirlenen Loki, yerden dayanıklı bir sopa aldı ve bütün gücüyle kartalın gövdesine savurdu. Loki daha sopayı elinden bırakamadan, kartaldan ayrılamadığını ve kendisinin de sopayı bıraka madiğini gördü. Kartal,
Loki'nin ayaklan toprağın yüzeyine sürtülüp, yollarının üzerindeki çalılara ve taşlara çarpacak kadar alçaktan uçarak onu sürükledi. "Kollarım! Yuvalarından çıkarmadan önce bırak da gideyim" diye haykırdı Loki.

"Bunu yapmayı ben de isterim" dedi kartal. "Eğer Idun'u ve onun altın elmalarını getireceğine söz verirsen... idun'u As-gard'ın dışına, hemen yanı başındaki ormana getirmelisin ki onu yakalayabileyim. Tam iki gün sonra sizi orada bekleyeceğim. Sözünü tutacağına dair kutsal bir yemin et.
"Yemin ederim, istediğini yapacağım" diye haykırdı Loki.

Böylece kartal onu serbest bıraktı ve Loki yol arkadaşlarının yanına döndü. Kartala verdiği sözden onlara söz etmedi. Üç tanrı Asgard'a döndüklerinde Loki, İdun'a yaklaşarak şöyle dedi: "Ormanda çok güzel altın elmalar buldum. Seninkiler kadar güzel görünüyorlar. Karşılaştırmak için kendi elmalarını da alıp benimle gel. Bulduklarımı seninkilere eklemek İsteyeceksin."

İdun'un gözleri umutla ışıldadı. Mutlulukla gülümseyerek elmalarının olduğu sepeti aldı ve Loki'yle beraber yola koyuldu. Ormanın derinliklerine girdiklerinde kartal aniden üzerlerine süzüldü, İdun daha ne olduğunun ayrımına varmadan koca kuş onu pençeleriyle kaldırdı ve uçarak uzaklaştı.

Asgard'daki tanrılar İdun'un kaybolduğunu; onlara yemeleri için altın elmalarından getirmediği zaman anladılar. Nereye bakarlarsa baksınlar, ne onu ne elmalarını buldular ne de kimse ona ne olduğunu tahmin edebildi. Elbette Loki de tüm diğer tanrılar kadar şaşırmış görünüyordu.

İdun'un kaybolması önemli bir sorundu. Çünkü tanrılar, ancak düzenli olarak onun elmalarından yiyerek genç kalabiliyordu. Günler geçip de İdun dönmeyince tanrılar gitgide yaşlandılar. Saçları beyazladı. Elleri ve yüzleri kırıştı, yürüyüşleri yavaşladı ve kararsızlaştı.

Odin, sorunu tartışmak için tanrıları toplantıya çağırdı. İdun'un son görüldüğünde Loki'yle birlikte Asgard'dan dışarı çıkmakta olduğu anlaşıldı. Tanrılar hemen Loki'yi yakalayarak onu bağladılar. "İdun'a ne olduğunu bize anlatmazsan sana ölene dek işkence yapacağız" dedi Odin.

Yaşamının tehlikede olduğunu anlayan Loki yanıtladı:

"Gidip İdun'un Jotunheim'da (Devlerin Evi) olup olmadığına bakacağım. Sizler için onu orada arayacağım. Freya! Bana şahin tüylü pelerinini ödünç ver."

"Ne istersen veririm!" diye haykırdı Freya.

Böylece Loki, Freya'nın şahin tüylü pelerinini giyerek kuzeye, Jotunheim'a uçtu. Thjazi'nin evine vardığında, dev, denize açılmıştı ve İdun yalnızdı. Loki, tanrıçayı ve altın elmalarını hemen bir fındığa çevirdi ve onu pençeleri arasında sıkıca tutarak havalandı.

Thjazi döndüğünde her yere baktı, ancak Idun'u bulamadı. Yokluğunda sorun çıktığını tahmin ederek kendini kartala dönüştürdü. Yapabileceği bir şey olup olmadığını anlamak için havalandı. Şahini gördü ve peşine takıldı.

Asgard'da yol gözlemekte olan tanrılar, Loki'yi pençelerinde bir fındıkla kendilerine doğru uçarken gördüler. Dev bir kartal hızla arkasından yaklaşıyordu. Tanrılar hemen talaşlarla dolu torbalar hazırlayıp Asgard'ın duvarlarının çevresine yerleştirmeye koyuldular. Şahin, duvarların üzerinden güvenli tarafa geçer geçmez, talaşları, kükreyerek göklere yükselen alevler çıkaracak şekilde ateşlediler.

Kartal, yönünü değiştiremeyecek kadar büyük bir hızla şahini izlemekteydi. Alevlerin içine daldı ve tüyleri ateş aldı. Acı içinde kapıların yanında toprağa düştü ve tanrılar onu öldürdüler.

Thjazi'nin kızı Skadi, babasının öldürülmesinin intikamını almakla yükümlüydü. Bütün bir zırh kuşandı. Her iki eline birer silah alarak Asgard'a yöneldi.

Asgard'a ulaştığında Odin dedi ki: "Ölen bir adamın yakınına, we*rgild* (bir tür kan bedeli, ç.n.) sunmak geleneğimizdir. Bu yüzden sana aramızdan istediğin kocayı seçme hakkını sunuyoruz. Ancak bir koşul, o seçimini sadece ayaklarımıza bakarak yapmalısın."

Skadi kabul etti. Odin'in oğlu Balder'e âşıktı. Çünkü o çok iyiydi. "Balder'i kocam olarak seçeceğim" dedi. "Onu ayaklarından tanıyacağımdan eminim, çünkü her şeyi öyle güzel ki ayakları da öyle olmalı. Bu yüzden... işte bu ayakları seçiyorum!"

Ayakların sahibi ortaya akarken tanrılar gülümsemelerini saklamaya çalıştılar. Çünkü ayaklar Balder'in değil, Njord'undu.

Bunun üzerine Odin "Seni sevindiremediğimiz sürece verdiğimiz bedel yeterli sayılmaz" dedi. Skadi, ona karanlık bir bakış fırlatarak, "Aranızdan bunu yapabilecek olanı görmek isterdim" dedi. "Seçtiğim bu kocayla içimden hiç de gülmek gelmiyor."

Fakat Loki, pek çok yeteneği olan bir tanrıydı. Hemen bir oyuncu oldu ve bir tekeyle halat çekme oyununa girişti. Tanrı kucağına düştüğünde, Skadi kendini tutmasına rağmen, onun maskaralıklarına gülmekten kendini alamadı.

Daha sonra Odin, Thjazi'nin iki gözünü çıkarıp parlak yıldızlar olarak göklere yerleştirdi. Skadi, babasına yapılan bu övgü nedeniyle onurlandı. Kızgınlığının yerini tatmin aldı ve tanrılarla barıştı.

Balder'in Ölümü: Sunuş

Tarihsel Arka plan

"Balder'in ölümü" ve Kuzey yaratılış söylencesi, birbirleriyle öyle yakından ilişkilidir ki, yaratılış söylencesinin giriş bölümü bu söylenceye de uyar. Bu söylencenin ana kaynağı İzlanda'dır. Snorri Sturluson, öyküyü *Gylfaginning'de* (Gylfi'nin Aldatmacası) anlatır.

Balder, çeşitli mitolojilerde, öldürülüp ruhlar diyarına giden ve sonra yaşama geri donen çok sayıdaki bereket tanrısından biridir. Bu yaşam, Ölüm ve yeniden doğuş modeli, doğadaki; baharda doğuş, yazın olgunlaşma, sonbahar ve kışta Ölümden sonra, baharda yeniden doğuşun döngüsel modelini yansıtır.

Balder efsanesi, Kuzey tanrılarının hayatta ve iyi olduğu, yaşamın düzen içinde devam ettiği bir dönemde başlar. Ancak Odin'in de bildiği gibi Balder'in ölümü dünyanın yıkımını başlatacak olaydır. Dünya düzeninin çatırdadığı bir döneme öncülük eder. Daha sonra Ragnarok'un son büyük savaşında devler ve tanrılar birbirlerini yok ederler. En sonunda da bütün dünya önce ateşle, sonra da tufanla yok olur.

Tanrıların Balder'i ölüler ülkesinden geri getirecek güçleri yoktur, önce dünya ölmelidir. Balder ancak, dünya tufandan (taze, bereketli, yeni bir tanrı soyuyla yeni bir insan soyunu beslemeye hazır olarak) çıktığında tekrar görünür.

Bu söylence basit yaşam, ölüm ve yeniden doğuş şemasından biraz farklıdır. Balder'in ölümü tipik bir bereket tanrısının ölümüne kıyasla çok daha büyük bir kesinlik içerir. Cenazesine sanki o, Geatland'ın kralı Beowulf ya da diğer büyük Kuzey krallarından biriymişçesine Önem verilir. Tanrılar onu Ruhlar Dünyası'ndan kurtarmayı denerler, ancak başaramazlar.

Bazılarına göre Balder, sadece ad olarak bir bereket tanrısıdır. Tavırları ve eylemleri havayı etkilemez, insanlara belirli bitkileri nasıl

yetiştireceklerini öğretmez. Yine de, öldürülmesi toplumun, bütün dünyanın dağılmasına ve yıkılmasına yol açar.

Ölümün kesinliği üzerindeki bu vurgu daha sonraki çağın insanlarını ve onların ilgi alanındaki kaymayı yansıtıyor olabilir. Kuzey toplumu beş yüz yıldır, doğanın döngüsel yönlerine dayanan huzurlu, durağan tarımsal uğraşlarla daha az ilgilenmeye başlamıştır. Bunun yerine Kuzeyliler, zenginliğin toprak yerine kılıçla kazanıldığı, daha saldırgan ve daha para canlısı uğraşlarla ilgilenmişlerdir.

Başka bir deyişle, Balder geçmiş dinsel çağın yeni dinsel törenlerde kullanılan kalıntısıdır. Bereket tanrısı oluşu sadece sözde kalır. Söylence bizzat onun ölümünü konu edinir. Yaşamından bize anlatılanlar hiç de bir bereket tanrısı görüntüsü oluşturmaz. Tavır ve davranışları hava durumunu etkilemediği gibi, insanlara belirli ürünlerin nasıl ekileceğini de öğretmez. Buna karşılık, en erdemli tanrının öldürülmesi toplumun ahlaki çöküntüsünün göstergesidir. Bu da, kaçınılmaz olarak o toplumun ve o dünyanın bütünüyle parçalanarak yok olmasına yol açacaktır.

Balder'in yeniden canlanması, özgün bereket söylencesinin gücüne, yeniden doğuş ve yeniden oluşum düşüncelerinin olağanüstü çekiciliğine kanıttır. Balder, ölümden sonra yeni çağda yaşamak için geri dönen tek önemli Kuzey tanrısıdır. İşlevleri tam anlamıyla belirsiz olan ufak bir kutsal karakterler topluluğu içinde sessizce yeniden belirir. Maddi varlığı yok olduktan çok sonra bile gölgesi kalır.

Çekiciliği ve Değeri

Balder söylencesinin ebedi bir çekiciliği olmasının pek çok nedeni vardır. Birinci olarak, insanoğlunun İki evrensel arzusunu yansıtır: Ölümsüz olmak ve ölmüş yakınlarını yaşama geri döndürmek. Balder söylencesi, ayrıca ana babanın çocuğuna olan sevgisini ve çocuğunun Ölümü karşısındaki derin acısını yansıtır.

Bu büyük sevgi, söylencede aynı ölçüde büyük bir nefretin, kıskançlıktan doğan öfkenin çarpıcı zıtlığıyla vurgulanmıştır. Kendimizi iyi

çocukla, onun sevgi dolu ana babasıyla, arkadaşlarıyla ve oldukça savunmasız ağabeyiyle duygudaş hissederiz. Bununla beraber kötülük iyiliğe asla tahammül edemediğinden, erdemli Balder'i yok etmekte kararlı olan kötü tanrı Loki'nin varlığıyla da büyüleniriz.

Loki'nin şeytani zekâsına, bir felaket manzarasına çekilir gibi çekiliriz. Onu, önce kalpler fatihini yok etmek için bir yol ararken, sonra bilinçsiz işbirlikçisi olarak en zayıf varlığı kullanırken ve son olarak da kendi mahvoluşundan kurtulmak için bir yol bulurken izleriz. Loki, büyük bir zafer kazanmasına karşın, bu zaferin meyvelerinin tatlı olmamasından ve sonunda kötülüğün galip gelememesi nedeniyle mutluyuzdur.

Balder'in ölümü

Balder, Odin ve Frigg'in oğluydu. Çok iyi olduğu için tanrılar içinde herkesin gözdesiydi. Tanrıların en iyisi, en bilgesi, en iyi huylusu, en şefkatli olanıydı. Saflık ve erdemle çevrelenmişti. İyi olduğu gibi yakışıklıydı da; özel bir ışıltıyla parıldıyordu.

Bir gün iyi Balder, oturmuş sohbet etmekte olan tanrılara yaklaştı. "Dün gece korkunç bir düş gördüm. Düşümde ölüler ülkesi Niflheim'daydım ve Hel beni kucaklamıştı. Beni sarayına götürdü. Odalar altından yapılmıştı, salonlar mücevherlerle süslenmişti. Düşüm beni dehşet içinde bıraktı, çünkü yakında öleceğimi gösteriyor" dedi.

Tanrılar, sevgili Balder'in öleceği düşüncesinden korkuya kapıldılar. Balder'in yaşamını tehdit edebilecek olan şeyi araştırmak ve her tehlikeyi ortadan kaldırmak için dünyayı aramaya karar verdiler. Onun ölümünü engelleyeceklerinden kuşkulan yoktu. Balder'in annesi Frigg, bu büyük görevi üstüne almak için gönüllü oldu.

Dünyayı bir ucundan diğerine dolaştı. Her bitkiyle, her hayvanla, her kuşla ve her yılanla, her metalle, her taşla, her hastalık ve her zehirle, her damla suyla, her karış toprakla ve her ateş kıvılcımıyla görüştü. Hepsinin Balder'e zarar verecek hiçbir şey yapmayacaklarına dair kutsal bir yemin

vermelerini sağladı. Balder'i onlar da çok sevdiğinden, Frigg'in isteğini mutlulukla yerine getirdiler.

Tanrılar, Balder'in güvende olduğunu anlayınca onun zarar verilemezligini deneyerek eğlendiler. Bazıları ona ok, bazıları taş attı, bazıları da melal silahlarla vurdular. Balder, gözleri ışıldayarak gülümsüyordu ve "Bir daha deneyin, bunu hissetmedim bile!" diyordu.

Loki, Balder'in dayanıklılığını izledi ve bu yüzden ondan nefret etti. Yaşlı bir kadın kılığına girerek Frigg'i ziyaret etti. "Sizinle kadın kadına konuşmak İçin uğradım" dedi Loki, sesini değiştirerek. "Tanrıların kraliçesiymişsiniz, kuşkusuz burada büyük bir güce sahipsinizdir. Tanrıların meclisle toplanıp aralarına duran birine bir şeyler fırlattığından haberiniz var mı? Kabul etmeliyim ki eğlenir görünüyordu. Ama o kadar güzel bir tanrı ki, biri onu öldürürse çok üzücü olur. Belki oraya kadar gelip kendiniz görmelisiniz. Bu aptalca oyunlarına engel olmak için bir şeyler yapmak isteyebilirsiniz."

Frigg yanıtladı: "Bana gelmeniz ne büyük incelik. Balder' den söz ediyor olmalısınız. Ancak kaygılanmanıza neden yok, çünkü hiçbir şey ona asla zarar veremez. Ona zarar vermeyeceklerine dair her şeye kutsal yemin ettirdim. Bu yüzden oldukça güvende sayılır."

"Gerçekten de dünyadaki her şeye yemin ettirdiniz mi?" diye sordu Loki.

"Ah!.. Evet..." diye yanıtladı Frigg. "Ne de olsa Balder benim oğlum. Her şeyden yemin aldım. Her bitkiden ve her hayvandan, her kuştan ve her yılandan, her metalden ve her taştan, her hastalıktan ve her zehirden, her damla sudan, her karış topraktan ve her ateş kıvılcımından. Hiçbiri Balder'i incitmeyecek. Sizi temin ederim, gerçekten de güvencededir."

"Kendinizden çok emin görünüyorsunuz" dedi Loki. "Eğer benim oğlum olsaydı, herhangi bir şeyi atlamış olmaktan korkardım. Ama hiçbir şeyi atlamadığınızı biliyor olmalısınız."

"Aslında bir şeyi atladım" diye yanıtladı Frigg. "Ancak bunu bilerek yaptım. Valhalla’nın batısında yetişen küçük bir Ökseotu. Ondan kutsal bir yemin istemedim, çünkü kimseye zarar veremeyecek kadar küçük görünüyordu."

"Bu konuda haklı olduğunuzdan eminim" dedi Loki ve Frigg'den ayrılarak, tanrıların olduğu yöne doğru rastgele gezinerek yürüdü. Gözden kaybolur kaybolmaz kendi kılığına büründü ve hızlı bir şekilde batıya doğru yürüdü. Valhalla salonunu geçip hızlandı.

Hiç kuşkusuz, küçük ökseotunu Frigg'in tam tarif ettiği yerde buldu. Bitkiyi kökleriyle sökerek, onu tanrıların toplanmış olduğu saraya götürdü. Yürürken çeşitli meyveler, ince dallar, yapraklar topladı. Bitkinin sapım belli bir derece keskinleştirdi. Sonra dalı kemerine astı. "Kimse fark etmeyecek" dedi, kendi kendine. "Hatta benim bile farkıma varmamalarına çatışacağım."

Loki toplantıya tekrar girdiğinde Balder’le oynanan oyun tüm hızıyla sürüyordu. Tanrılar, hiçbirinin bir etkisi olmayan her çeşit maddeyi fırlattıkça, salon mutlu kahkahalarla çınlıyordu. Loki etrafa bakındı ve Balder'in kor kardeşi Hoder'İn diğer tanrılardan ayrı durduğunu gördü. Hoder, terk edilmiş görünüyordu, çünkü bu oyuna katılabilme olanağı yoktu. "Hoder, sen neden Balder'e bir şeyler atmayan tek tanrısın?" dedi Loki.

"Çünkü nerede olduğunu göremiyorum" diye yanıtladı Hoder, "ayrıca atacak bir şeyim de yok."

"Bunu halledebilirim" diye haykırdı Loki. "Sen de diğer tanrıların yaptığı gibi ağabeyini onurlandırabilmelisin. Benim kolum, senin kolunu Balder'in olduğu yere yönlendirecek ve sana verdiğim dal parçasını ona atabileceksin."

Hoder, Loki'nin kendisine verdiği ökseotunu aldı ve Loki' nin kolunu yönlendirmesine izin vererek onu ağabeyine fırlattı. Dal, dosdoğru Balder'in kalbine girdi ve Balder cansız yere düştü.

Tanrılar sessiz bir şok içinde Ölü arkadaşlarına baktılar. Yüreklerinden taşan üzüntüyü yansıtan gözyaşları yanaklarından
aşağı boşandı. Konuşamadılar. O kadar şaşırmışlardı ki, Balder'i kaldırmaya bile kalkışmadılar. Bazıları öldürücü otun geldiği yöne döndü. Loki'yi hızlı hızlı kapıya doğru yürürken gördüklerinde, bu iğrenç olaydan kimin sorumlu olduğunu hemen anladılar. Bununla beraber sabırlı olmak zorunda olduklarını biliyorlardı. Kutsal bir yerde toplanmış bulunuyorlardı ve öçlerini hemen alamazlardı.

Odin, bütün tanrılar içinde en üzgün olanıydı. Yalnızca sevgili oğlunu kaybetmekle kalmamıştı. Ayrıca Balder'in ölümünün, soylarının yok olmasıyla sonuçlanacak olaylar dizisinin başlangıcı olduğunu bilen de bir tek o idi.

İlk konuşan Frigg oldu: "Aranızdan kim benim sonsuz minnet ve sevgimi kazanmak isterse, şimdi söyleyeceğim şeyi yapsın. Niflheim'a inin ve oğlumu ölüler krallığında bulup bulamayacağınıza bakın. Eğer başarılı olursanız, Hel'e giderek onun Asgard'a dönmesine izin verip vermeyeceğini öğrenin. Loki' nin kızı olduğuna göre Balder'in yaşamı karşılığında bir *mergild* bedelini ona önermek doğru olacaktır."

"Ağabeyimin iyiliği için bunu yapmaktan zevk duyacağım" diye haykırdı Yiğit Hermod. Odin'in atı Sleipnir'i aldı ve dörtnala uzaklaştı. Bu sırada tanrılar Balder'in bedenini deniz kıyısına taşıdılar. Onu gemisinin güvertesindeki cenaze odunlarının üzerine yerleştirdiler ve değerli kişisel eşyalarını da yanına koydular. Koşumlu atını bile öldürüp odunların üzerine yerleştirdiler.

Bütün tanrılar, tanrıların en iyisine karşı görevlerini yerine getirmek için hazır bulunuyorlardı. Thor hazırlıktan yönetti. Odin, beraberinde Frigg ve Valkyriler, ayrıca Hugin ve Munin adındaki iki kuzgunu ile geldi. Frey bir domuzun çektiği savaş arabasıyla geldi. Freya bir kedinin çektiği savaş arabasıyla geldi. Heimdall atının üzerinde geldi. Yamaç devleri ve buz devleri bile iyi Balder'i onurlandırmaya geldiler. Her tanrı ve her konuk,

cenaze gemisinin güvertesine çıkarak değerli eşya yığınına kendi değerli eşyalarından birini ekledi. Son olarak Odin de kendi büyük hazinesini, her dokuz gecede bir, sekiz tane daha aynı ağırlıkta altın yüzük yaratan sihirli altın yüzüğünü koydu.

Balder'in karısı öyle büyük kedere kapılmıştı ki üzüntüsünden öldü. Tanrılar onun bedenini de odunların üzerine, ko
casının yanına yerleştirdiler. Cenaze ateşinin alevi göklere doğru kükrediğinde, dalgalar diledikleri yere sürüklesin diye gemiyi denize bıraktılar.

Bu arada Hermod Önünde, yanında, arkasında hiçbir şeyin görünmediği karanlık vadilerde dokuz gün dokuz gece at sürdü. Sonunda Canlılar Ülkesi'ni Ölüler Ülkesi'nden ayıran son büyük nehre vardı. Nehrin üzerinde, o karanlıkta bile ışıldayan altın çatıyla Örtülü bir köprü uzanıyordu.

Yaklaşınca, köprüyü koruyan bakire sordu: "Kimsin, baban kimdir? Dün beş alay ölü adam bu köprüden geçti, senin yaptığından daha az gürültü yapıyorlardı. Sen canlı olmalısın! Öyleyse, Hel'e giden bu yolda ne arıyorsun?"

Yiğit Hermod yanıtladı: "Ben, herkesin babası Odin'in oğlu Hermod'um ve doğrusu çok da canlıyım. Niflheim'a giden bu yolda ilerlemeliyim; çünkü ölüler krallığında sevgili ağabeyim iyi Balder'i aramam gerek. Onu köprüden geçerken gördün mü?"

"Evet, Balder köprümden geçti" diye yanıtladı bakire. "Sürekli kuzeye ve aşağı doğru giden yolu izle, çünkü Niflheim'a giden yol budur. Ancak seni uyarmalıyım. Ölüler Ülkesi çok yüksek duvarlarla çevrilidir. Kapılardan içeri girmek için bir yol bulmalısın."

Hermod ona teşekkür ederek, Hel'in krallığının kapılarına gelene kadar yoluna devam etti. Kapılar yüksekti ve içinde yaşam rüzgârını barındıranlara kapalıydı. Hermod, Sleipnir'i mahmuzlayarak, "beni bu kapıların üzerinden geçir" dedi.

Sleipnir öyle yükseğe sıçradı ki, üzerlerinden geçerken Hermod kapıları ufacık görebildi. Hel'in sarayına doğru at sürdü. Atından indi ve içeri girdi. Salon, erkek ve kadın, genç ve yaşlı, zengin ve yoksul, erdemli ve kötü ölülerin hayaletleriyle doluydu. Sadece büyük kahramanlar, ölüler ülkesinde sonsuz varlığa sahip olabiliyorlardı. Bunlar, savaşta öldüklerinde Odin'in Valkryriler'i tarafından seçilerek Valhalla'ya getirilmiş şanslı kişilerdi. Burada, Ragnarok'taki son savaşta tanrıların yanında savaşmak için her gün hazırlık yapıyorlardı.

Hermod, salon boyunca hayaletleri görmezden gelerek yürüdü. Balder, büyük bir tanrı olduğunun kanıtı olarak yüksek bir koltuğun üzerinde oturuyordu ve Hermod'un tek gördüğü oydu.

Hermod geceyi BalderTe geçirdi ve sabah Hel'e dedi ki: "Adım Hermod. Odin'in ve Frigg'in oğluyum. Tanrıların ülkesinden ağabeyim Balder'i Asgard'a geri götürmeme izin verip vermeyeceğinizi sormak için geldim. Tanrıların ona olan sevgisi öyle büyük ki, ölümüyle hepsinin kalpleri kederle doldu. Frigg, Balder'in yaşamı karşılığında, uygun bir *toergild* vereceğine dair söz verdi."

Hel yanıtladı: "Balder'i ancak bir koşul sağlanırsa serbest bırakırım. Bana dünyadaki canlı cansız her şeyin onu yas tutacak kadar çok sevdiğini kanıtla malısın. Eğer bir tek şey geri dönmesine karşı çıkar ya da onun için gözyaşı dökmeyi reddederse o zaman Balder krallığımda benimle kalacak."

"Koşulunun yerine geleceğinden eminim" diye karşılık verdi Hermod. "Annem, Balder'in yaşamını korumak için dünyadaki her şeyden kutsal bir yemin aldı. Her bitki ve her hayvan, her kuş ve her yılan, her metal ve her taş, her hastalık ve her zehir, her damla su, her karış toprak ve her ateş kıvılcımı yaşamına değer vereceğine yemin etti. Kuşkusuz hepsi onun için gözyaşı dökecek."

"Senin adına" dedi Hel, "haklı çıkmanı umarım. Ancak ne kadar emin olursan ol, bana kanıt gerekli."

Daha sonra Balder, sarayın dışına kadar Hermod'a eşlik etti. Hermod Sleipnir'e binmeye hazırlanırken Balder ona, "Bu korku dolu yolculuğu benim için yapmana çok teşekkür ederim. Tanrılar sana boşuna Yiğit Hermod demiyorlar. Ancak Baba ve büyük Thor'da sendeki kadar cesaret vardır! Bana iyilik yap, babamızın sihirli altın yüzüğünü ona olan sevgimin işareti olarak geri götür" dedi.

"Bunu yapacağım" diye karşılık verdi Hermod. "Bu arada sen de cesaretini yitirme. Tanrılar seni, bu sıkıntılı krallıktan kurtarmaya kararlılar. Gün ışığı dünyasını yeniden göreceğinden hiç kuşkum yok."

Hermod Asgard'a dönerek, öyküsünü toplanmış olan dostlarına anlattı. Tanrılar derhal dünya üzerinde her yere; doğadaki canlı cansız her Yaratık ve varlığa Balder'in Hel'den kurtulmasını sağlama amacıyla onun için yas tutmalarını isteyen haberciler gönderdiler. Sordukları her şey kabul etti, çünkü iyi Balder var olan her şey tarafından seviliyordu. Tıpkı buzla kaplanmışken güneşin sıcak ışınlarına tutulan her şeyin gözyaşı dökmesi gibi, her bitki ve her hayvan, her kuş ve her yılan, her metal ve her taş, her hastalık ve her zehir, her damla su, her karış toprak ve her ateş kıvılcımı ağladı.

Haberciler yolculuklarının başarısından mutluluk duyarak Asgard'a geri dönüyorlardı ki, karanlık bir mağarada oturan bir devanasına rastladılar. Onu selamladılar ve "Canlı cansız doğadaki her yaratık Balder'in ölüler krallığından kurtulabilmesi için ağlıyor. Lütfen gözyaşlarınızı onlarınkine ekleyin. Çünkü Balder'in Asgard'a geri dönebilmesi için, Hel hiç kimsenin ağlamayı reddetmemesi koşulunu öner sürdü" dediler.

Devanası onları şaşırtarak şöyle karşılık verdi: "Hiç kimse gözlerimden yaşların boşanıp yanaklarımdan aktığını göremeyecek. Balder benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Yaşıyor da olsa, ölü de... Eğer Hel onu krallığında tutuyorsa bırakın tutsun."

Haberciler onu ne kadar ikna ermeye çalışırlarsa çalışsınlar devanası kararını değiştirmedi. Tanrılar meclisine üzüntü içinde, Hel'in Balder'i

salıvermek için koyduğu koşulu sağlayamadan döndüler.

Tanrılar, habercilerin öyküsünü duyduklarında yüreklerinden taşan kederi yansıtan gözyaşları yanaklarından boşandı. Bu iğrenç olayın sorumlusunun kim olduğunu da biliyorlardı. Balder için ağlamayı reddeden devanası, pek çok değişik kılığının birinde olan Loki'den başkası değildi. Merhametsiz bir kararlılıkla öçlerini almak için sessizce Asgard'dan yola çıktılar.

Onları kandıramadığını bilen Loki, canını kurtarmak için kaçtı. Denizin üzerinde, yüksek bir dağın yamacında inşa ettiği küçük, gözden ırak bir eve saklandı. Evin dört yöne bakan birer kapısı vardı. Tanrıların gelişini, kendine hızla kaçma şansı tanıyacak kadar erken görmeyi umuyordu. Sakin ve kaygısız olmaya çalıştı. Gözlerini aşağıdaki vadiden ayırmamaya çalışıyordu. Gecenin içinde duyduğu ani seslerden sıçramamaya çalıştı. Tanrıların kendisini bulmalarını beklerken, sık sık som balığı şekline girerek, yemek için küçük balıklar yakaladığı yakınlardaki şelalenin sularında saklanıyordu.

Geceleri evinde oturuyor ve zamanını tanrıların kendisini yakalamak için ne gibi düzenekler kullanacağını düşünmeye çalışarak geçiriyordu. Aklı olasılıklarla oynarken keten ipliklerini bir balık ağı yaratana kadar bir o yana bir bu yana büktü. "Kuşkusuz bu, balık avlamanın en iyi yolu" diye bağırdı. Sonra tüyleri ürpererek sanki ağ, onu şimdiden yakalamış gibi ateşin ortasına fırlattı.

Bu arada tanrılar iz sürmeye devam ediyorlardı. Odin, dünyadaki her şeyi görebildiği koltuğunda oturmuş ve Loki'yi dağ yamacındaki evini yaparken izlemişti. Tanrılar sürekli ve emin bir ilerleyişle Loki'nin sığınağına yaklaşıyorlardı. Öfkeleri amansızdı. Kendilerinden görünen, ama asla güvenmeyecekleri bu iki yüzlü yaratığı yakalayacaklardı.

Loki onları duyabileceği kadar yaklaştıklarında o, arka kapıdan kaçıp kendini bir som balığına dönüştürerek şelaleye atladı.

Loki'nin evine ilk giren, tanrıların en akıllısıydı. Loki'nin nerede olabileceğine dair ipuçları arayarak ve her ayrıntıyı belleğine yazarak odayı dikkatle inceledi. Sonunda Loki'nin şöminesindeki beyaz küllerden, bir balık ağının biçimini ayrımsadı. "Loki bir balık biçimine girmiş!" diye bağırdı. "Şelaleye giden dereyi arayın, onu orada bulacağınızdan eminim. Ben de hızla Loki'nin tasarladığı gibi bir balık ağı yapacağım. Ve onu bu ağla yakalayabileceksiniz."

Ertesi sabah erkenden tanrılar, bu akıllıca gereçle birlikte şelaledeydiler. Thor ağın bir ucunu tutup derenin öbür tarafına atladı. Bütün Öteki tanrılar bu tarafta kaldılar. Birlikte ağla şelale ve dere boyunca sulan taradılar.

Loki şelalenin döküldüğü sulara kaçtı. Kendini İki taşın arasındaki bir çatlağa sakladı. İlk seferinde tanrılar onu bulamadı, ancak ikinci sefer nereye saklandığını gördüler. Ağa ağırlıklar taktılar ki hiçbir balık altından geçemesin. Sonra ağı yavaşça şelaleden denize doğru çektiler. Loki yakalanmamak için, ilerleyen ağın önünde ırmaktan aşağı doğru yüzmek zorunda kaldı.

Sonunda Loki zor bir seçimle karşı karşıya kaldığını anladı. Ya açık denize yüzecekti, ki bu, onu kesinlikle öldürürdü ya da ağın üstünden atlayıp akıntıya karşı yüzecekti. Thor, Loki'nin kararını tahmin etti ve derenin içine doğru yürüdü. Loki atladı
ğında, Thor onu yakalamaya hazırdı. Ancak som balıklan kaygandır. Thor balığın gövdesini ne kadar yakalamaya çalıştıysa da o, parmaklarının arasından kayıyordu. Sonunda Thor, tırnaklarını som balığının kuyruğuna geçirdi. Loki savaşı kaybetmişti.

Tanrılar Loki'yi dağdaki derin ve karanlık bir mağaraya götürdüler. Üç kocaman kaya aldılar ve her birine birer delik açtılar. Sonra Loki'nin iki oğlunu yakaladılar. Fenrir'i hemen oracıkta kardeşini yemeye başlayan bir kurda çevirdiler. Tanrılar, Loki'nin ölü oğlunu, sertleşerek demirden şeritlere dönüşen bağırsaklarıyla kayalara bağladılar. Daha sonra Loki'nin

başına zehirli bir yılan astılar ki yüzüne sürekli zehir damlatsın. Aldıkları öcden tatmin olan tanrılar Asgard'a döndüler.

Fenrir annesini buldu ve onu Loki'nin yanına götürdü. Kocası olan Loki'yi kurtaramadı. Ancak yüzünün üzerindeki yılanın zehirine bir tas tutarak tutsaklığını daha dayanılır kılmaya çalıştı. Tas dolup da kansı onu boşaltmaya gittiğinde, zehir Loki'nin derisini öyle bir yakıyordu ki tüm dünyayı sarsacak şekilde acıyla kıvranıyordu.

Loki, tanrılar ve devler arasındaki son savaşın zamanı olan Ragnarak'a kadar bu şekilde tutsak kaldı. Şiddetli bir deprem, koca dağların bile ufalanmasına neden olduğunda, Loki'nin zincirleri de kırıldı ve Loki bir kez daha serbest kaldı. Niflheim'a inerek kızını ve Hel'in canavarlarını ölüler krallığından yukarı, savaş alanına getirdi. O ve canavar çocuklan, devlerin yanında savaştılar. Sonunda Loki ve tanrıların nöbetçisi Heim-dall birbirlerini öldürdüler.

RagnarokTa birlikte tüm dünya sona erdi. Tanrılar ve devler birbirlerini öldürdüler. Öfkeli alevler, depremlerden arta kalan her şevi yok etti. Yeryüzü bir çöle dönüştü ve zamanla büyük bir tufan her yanı kapladı.

Yeni çağın şafağında dünya denizden, yaşam dolu, bereketli ve yeşil bir şekilde yeniden ortaya çıktı. Balder, ölüler krallığından kurtulup büyük yıkımdan hayatta kalmayı başaran genç tanrılara katıldı. Bildikleri dünya yok olmuştu; ancak daha iyi bir dünya üzerinde hüküm sürmeyi umuyorlardı.

Thor’un Çekicinin Çalınışı: Sunuş

Thor'un Çekicinin Çalınışının ilk yazılı kaydı "Thrym'in Şarkısı" olarak anıldığı *Eski* Erfrfu'dadır. MS 900Terden kalma en eski Kuzey şiirlerinden biridir. Yazınsal çalışma olarak kısa Kuzey söylencelerinin en iyisidir.

"Thor'un Çekicinin Çalmışı", mizahi yönü nedeniyle olağanüstü çekici bir söylencedir. Kuzey mitolojisinin "Süpermen"i olan Thor'un kadın kılığına girmek zorunda kalması, yüzyıllar boyu dinleyicileri ve okuyucuları gülümsetmiş olmalıdır. Loki' nin rolü de oldukça eğlendiricidir. Çünkü Loki'nin, karşımıza Yunan tanrılarından Hermes gibi İyi yürekli bir komplocu olarak çıkması keyif vericidir. Loki'nin kargaşa çıkarıcılığı genellikle kötücüldür ve bu, kişiliğine kasvetli bir hava verir. Freya, güzel bir bereket tanrıçasıdır. Cinsel çekiciliği, başka Kuzey söylencelerinde de belirgindir.

Thor'un Çekicinin Çalınışı

Çekiç Fırlatan Thor, bir sabah uyandığında çekici Mjollnir'i bulamadı. Kalbini şiddetli bir öfke doldurdu. Sinirli sinirli kırmızı saçlarını sallıyor, parmaklarıyla sakalını sıvazlıyordu. Önce bir yere, sonra bir diğerine bakıyor, ancak bulamıyordu.

Sonra umutsuzluk içinde Loki'yi buldu ve "Birisi çekicimi çalmış. Asgard'daki tanrılar görmemişler. Midgard'da da kimse görmemiş. Suçlu her kimse çok kurnaz biriymiş" dedi.

Loki, "Benimle Freya'nın sarayına gel de ne yapabileceğimize bir bakalım Thor" diye karşılık verdi.

Freya'yı bulur bulmaz "Jotunheim'a uçup Thor'un kutsal çekicini arayabilmem için bana şahin tüylü pelerinini verir misin? Kuşkusuz oralarda bir yerlerdedir, çünkü bir devden başka kimse onu çalmış olamaz" dedi Loki.

"Elbette Loki" diye yanıtladı Freya. "Saf gümüş ya da saf altından da olsa pelerinimi sana veririm. Al onu. Umanm aradığın şeyi bulmana yardımcı olur."

Loki, Jotunheim'a uçarken şahin tüyleri rüzgârda ıslık çalıyordu. Buz devini, devlerin salonunda oturmuş, altın tellerden
kafesindeki tazılara tasma yapıp, sevdiği atların yelelerini ok-şarken buldu.

Birinin İçeri girdiğini duyan Thrym, başını işinden kaldırarak, "Merhaba Loki. Tanrılar ve cinler nasıl bakalım? Neden Jotunheim'a geldin?" dedi.

Loki yanıtladı: "Tanrıların ve cinlerin başı büyük belada. Gök gürültüsü çekicini alıp sakladın mı acaba?"

"Neden sordun? Gerçekten de sakladım" diye itiraf etti Thrym. "Toprağın sekiz mil altına gömdüm. Freya benim olmayı kabul etmedikçe de hiçbir tanrıya vermeyeceğim."

Loki Asgard'a uçarken, Freya'nın pelerinindeki şahin tüyleri rüzgârda ıslık çalıyordu. Yere indiğinde Thor onu beklemekteydi.

"Umarım bir haberle dönmüşsündür ve bir dolap çevirmeye kalkışmıyorsundur" dedi, "olduğun yerde kal ve bana getirdiğin haberi söyle."

"Haber getirdim, dolap çevirmeye kalkıştığım yok" diye yanıtladı Loki. "Dev Thrym çekicini çalmış ve saklamış. Freya' yı onunla evlenmeye razı edemezsek de geri vermeyecekmiş."

"Öyleyse hemen Freya'yı bulalım" dedi Thor.

Loki tanrıçaya dedi ki: "Başına bir duvak tak Freya. Benimle Jotunheim'a gelmen gerekiyor."

"Ne demek istiyorsun Loki" dedi Freya kızarak. Öfkesinden sarayı sallandı ve titredi. Ve cüce işi görkemli altın gerdanlığı parçalanarak yere saçıldı. "Eğer Jotunheim'a bir başkasıyla evlenmeye gidersem, tanrılar benim Odr'a sadık bir eş olmadığımı düşünürler; ayrıca bir buz deviyle asla evlenmem!" dedi.

Thor, Freya'nın tavrında haklı olduğunu anladı ve Odin' den bir sonraki adımlarını tasarlamak üzere tanrıları ve tanrıçaları toplantıya çağırmasını İstedi. Gök gürültüsü çekici çok güçlü bir silahtı ve çalınması hiç de önemsiz bir sorun değildi.

Tanrıların en bilgesi Heimdall, çözümü buldu. "Sorunun yanıtı Thor'un kendisidir" diye bağırdı. "Onu Thrym'in gelini olarak giydirmemiz gerek. Freya'nın altın gerdanlığını onarıp boğazına takarız. Göğsünün üzerine geniş broşlar iğneleriz. Bacaklarını uzun bir elbiseyle saklar, beline bir demet anahtar asar, saçlarının üstüne ufak bir şapka koyarız. Yüzünü de bir duvakla gizleyebiliriz."

"Beni bir gelin gibi giyinmiş görmek sizi çok eğlendirecek galiba" dedi Thor. "Ancak başka bir işe de yarayacağından pek emin değilim."

"Dilini tut, şimşeklerin tanrısı!" dedi Loki. "Eğer Asgard'ı devlere karşı savunacaksak, çekicini ele geçirmemiz gerek. Eminim, saraylarımızı işgal etmek hepsinin çok hoşuna giderdi."

Böylece tanrılar, Freya'nın gerdanlığını Thor'un boynuna taktılar, göğsünün üzerine geniş broşlar taktılar, bacaklarını uzun bir elbiseyle sakladılar, beline bir demet anahtar astılar, kızıl saçlarının üstüne ufak bir şapka koydular ve yüzünü bir duvakla örttüler.

Kılık değiştirme işi tamamlandığında Loki konuştu: "Yolculuğunda sana eşlik edeceğim Thor. Kendimi senin uşağın kılığına sokarım. Beraberce Jotunheim'a gider, devleri aptal durumuna düşürürüz."

Thor, keçilerini çayırdan alarak savaş arabasına koştu. Thor'un ateş arabası gökyüzüne doğru hızla hareket ederken şimşek parıltıları yeryüzünü aydınlattı.

Bu sırada Jotunheim'da Thrym hevesle yeni karısını karşılamaya hazırlanıyordu. "Ayağa kalkın buz devleri ve yatağım için taze saman getirin. Tanrılar her an gelinimle beraber gelebilirler. Otlaklarımda güzel, altın boynuzlu öküzler yetiştiği için mutluyum. Altınlardan ve değerli taşlardan büyük bir hazinem olduğu İçin mutluyum. Gözlerime mutluluk

vermek için bunca şeye sahip olduğum için mutluyum. Kalbimin hoşnut olması için tek eksiğim Freya."

Thrym'in aşkı akşamla birlikte geldi. Devler gelini bira ve yemek ziyafetiyle karşıladılar. Gelin, kadınlar için ayrılmış olan yemekleri hızla tüketti, üstüne de bir bütün öküz ve sekiz som balığı daha yedi. Üç maşrapadan fazla bal likörü içti.

Thrym gözlerini aşkından alamıyordu ve gördüklerine meraklanmadan edemedi. "Hiç böyle İştahlı gelin görmüş müydünüz" diye sordu. "Hiç, böyle büyük lokmalar yiyip o kadar çok bal likörü içen başka bir gelin olmuş mudur?"

Uşak rolündeki Loki kurnazca yanıt verdi: "Freya düğün gününü öyle heyecanla bekliyordu ki, sekiz uzun gündür ağzına hiçbir şey koymadı."

Geline olan aşkına yenik düşen Thrym, duvağı kaldırarak onu öpmek için eğildi. Ancak yüzüne bir kez bakması, salonun ta öbür ucuna sıçramasına yetti. "Sevgilimin gözleri ne kadar da vahşi" diye bağırdı. "Kaşlarının altından tehlikeli alevler fışkırıyor."

Loki kurnazca yanıtladı: "Freya düğün gününü öyle heyecanla bekliyordu ki sekiz uzun gecedir gözüne uyku girmedi!"

O sırada talihsiz devin talihsiz kız kardeşi, geline emretme cüretinde bulundu. "Bana altın yüzüklerini ver! Karşılığında ben de sana iyiliklerimi, iyi niyetimi ve hayır duamı vereceğim."

Sonra Thrym dedi ki: "Gelini kutsamak için Thor'un güçlü çekicini getirin. Mjollnir'i eteğine serin. Ve bize ellerimizi birleştirip evlilik törenimizi yaparken mutluluk dileyin."

Muhteşem çekici eteğine yerleştirildiğinde, Thor'un yüreği sevinçten ağzına geldi. Hızla Mjollnir'i kavradı ve Thrym'i yere serdi. Sonra, devin bütün akrabalarını tek tek öldürdü. Gelinden çeyiz istemeye cüret eden kız kardeş de parmaklarına altın yüzükler yerine, kafasına öldürücü bir darbe aldı. Thor, böylece Gök gürültüsü çekicini tekrar ele geçirmiş oldu.

Volsung Sigurd: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Pek çok bilim adamı Töton destanı *Sigurd Volsung'u* kuzey ülkelerinin *İlyada'sı* olarak kabul eder. Öykü, İskandinav, İngiliz ve Alman yazınında bulunmaktadır. İlk ortaya çıktığı biçimiyle, bir halk ozanının soyluları eğlendirmek için söylediği bir şarkı olarak, *Beowolf* Destanı'nda (MS 700 ile 750 yılları arasında yazılmıştır) görülür. Öykünün daha o zamandan ünlenmiş olduğu açıktır. Son şeklini, MS 1300 yılında, yazarı anonim olan *Volsunga Destan'ında* almıştır. Öykünün en eksiksiz, en kapsamlı, en ayrıntılı versiyonu budur.

Sigurd Destanı, Hıristiyanlığın dünyanın bu bölgesine gelmesinden önce, MS 400 ve 600 yılları arasında Kuzey Avrupa'da yaşanan, savaş koşulları altındaki değişken durumu yansıtır. Komşu krallıklar arasındaki savaşlar, çok sayıda yerel kahramanın ve maceracının ortaya çıkmasına yol açmış, onların gözüpek serüvenleri güncel şarkılara ve şiirlere konu olmuştur.

Çekicilik ve Değeri

Sigurd'un öyküsü yüzlerce yıl gözlerden ırak kalmıştır. Çünkü öyküdeki katı olaylar ve Hıristiyanlık öncesi değerler, yüzyıllar boyunca yaşayan bu insanlara pek hitap etmemiştir. 19. yy'da onun çekici yönlerini keşfeden yazarlarca tekrar güncel hale getirilmiştir.

Sigurd, öncelikle kalburüstü bir serüven öyküsüdür. İçeriğinde büyü, canavarlar, lanetli bir hazine, tutkulu aşk, şiddetli nefret, kıskançlık, ihanet, tehlike ve ölüm vardır. Sayfaları arasında hem *Uyuyan Güzel'in* eski bir versiyonunu hem de J. R. R. Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* üçlemesinde ve Richard Wagner'in *Nibehıng'un Yüzüğü* adlı dörtlü operalar dizisinde kullandığı konunun temel kaynağını barındırır.

İkinci olarak, *Sigurd* ülküsel bir kahramandır. Çok bilge ve çok cesurdur. Başkalarının gereksinimlerini kendi kişisel isteklerinin üzerine koyarak onurlu bir yaşam sürmeyi seçmiştir.

Üçüncüsü, öykü çok sayıda karmaşık karakteri içinde barındırır. Koşullar onları haince davranmaya zorlayıncaya dek ailelerine ve arkadaşlarına sadıktırlar. Zekidirler, ancak trajik sonuçlar yaratan aptalca davranışlarda da bulunurlar. Kehanetlerden gerektiği gibi yarar sağlayamazlar, çünkü insanca zayıflıklarının tutsağıdırlar. Hiçbiri tam güvenilebilir veya tatmin edilebilir değildir. Bu durum, öykü boyunca heyecan, tehlike ve merak dolu bir hava yaratır.

Okuyucu, bu karakterlerin sorunları ve tutkularıyla kendini kolayca özdeşleştirebilir. Umursamaz, acımasız ve hain bir dünyada mutluluğu bulmak ve anlamlı yaşamlar sürmek için savaşım verirler. Ölüm kaçınılmazdır ve Kuzey tanrıları da hiçbir avuntu vermezler. Karakterler kaderlerini yönlen diremezler. Tek yapabilecekleri değerlerini, tavırlarını ve davranışlarını yönlendirmeye çalışmaktır. Yaşamlarını anlamlandırma mücadeleleri çiğ bir ışıkla aydınlatılmış çıplak bir sahne üzerinde sergilenir. Yaşam trajik bir deneyimdir ve insanın umabileceğinin en iyisi, onurlu yaşamaktır.

Sigurd'un öyküsü günümüzde de aynı duygulara seslenir; çünkü bizler de çoğu zaman umursamaz ve tehlikeli bir dünyada anlamlı birer yaşam oluşturmak, sonunda ölümün kaçınılmazlığını kabul ermek zorunda kalırız. Umutsuzluğa kapılmadan, yaşamlarımızın yönlendirebileceğimiz yönleri üzerinde yoğunlaşmamız gerekir. *Sigurd'daki* karakterler gibi, biz de ne /aman öleceğimize karar veremeyiz, ama nasıl yaşayacağımızı belirleyebiliriz.

Kuzey Kahramanları

Kuzey dünyasında, olaylar değişmez bir kader tarafından yönlendirilir. Hem insanlar hem de tanrılar bilirler ki, kaçınılmaz yazgıları ölümdür. Ölümsüzlük, ancak yaşayanların anılarında olabileceği için, şan ve onur kazanmak her kahramanın başlıca amacıdır.

Kuzeyli kahraman kendi yaşamının anlamını, başkalarının ona saygı duyacağı şekilde yaşayarak yaratır. Büyüklüğü, yaşamının nitelikli oluşu ve Ölümü karşılayışındaki vakar ve cesaretle ölçülür. Onur, esas olarak savaş alanında kazanılır. Burada kahramanın elde ettiği zaferin büyüklüğü, öldürdüğü kişilerin ve ele geçirdiği ganimetlerin büyüklüğüyle ölçülür. Kahramanın amacı, ölümsüzlüğün tek yolu olan, öldükten sonra şan ve ünle anılmayı sağlamaktır. Büyük ve görkemli serüvenler şairlere ve şarkıcılara esin verdiğinden, kahraman anılmaya değer, olağanüstü yiğitliklerde bulunmaya çalışır.

Kuzey dünyasında bir insanın Öncelikli bağlılığı kralınadır. Aile ikinci sırada gelir, arkadaşlar ise üçüncü. Başka hiç kimse yokmuş gibidir. Altın en önemli hazinedir. Soylu kişi bunu cömertçe paylaşır; ancak hazineleri cimrice saklama ve bunun insani değerleri bozmasına izin verme itkisi oldukça güçlüdür, (tu itkiye ancak en iyi insanlar karşı koyabilir.

Ceza ve ödül toplumda egemendir. Adalet, bir bireyle diğeri ya da bir aileyle diğeri arasında özel bir konudur. Kazayla ölüm ya da cinayet durumlarında her karakter, edimlerinin tüm sorumluluğunu üzerine alır. Katil, ölümün tazmini için *wergild(kan* bedeli) önerme yolunu seçebilir. Ancak karşı *taraf,* teklifi reddetmekte özgürdür. Genel olarak, bedelin kanla alınması kuraldır. Kahraman, cezasını (yani ölümünü) gözünü kırpmadan kabul eder. Ve kan davası birbiri ardına can alıp durur.

Sadece en güçlüler hayatta kalır. Ama kaba cesaret ve güç yeterli değildir. Cömert ve sadık insanların, doğaya ve insanların dünyasına karşı tek başlarına kalma olasılığı daha düşüktür. Ancak Kuzey dünyasında kimse için güvenlik yoktur-

Başlıca Karakterler

(Kuzey Tanrılarının listesi için s 330-331'e Bkz.)

Signumd: Volsung'un oğlu. Hundland'ın kralı. Sigurd'un babası.
Sigurd: Sigmund'un oğlu. Kahramanlık serüvenlerine atılır.
Hreidmar: Regin, Fafnir ve Otter'in babası. Büyücü.
Fafnir: Hreidmar'ın oğlu. Regin ve Otter'in ağabeyi. Ejderha biçimine girer.
Regin: Hreidmar'ın oğlu. Fafnir ve Otter'in kardeşi; Sigurd' un özel öğretmeni.
Otter: Hreidmar'ın oğlu. Fafnir ve Regin'İn kardeşi. Sık sık su samuru şekline girer.
Andvari: Cüce, sihirli bir yüzüğün ve bir altın yığınının sahibi.
Giuki: Ren Nehri'nin güneyindeki bir ülkenin kralı. Grimhild'in kocası, Gunnar, Hogni, Guttorm ve Gudrun'un babası.
Grimhild: Giuki'nin karısı. Gunnar, Hogni, Gottorm ve Gudrun'un annesi. Büyücü.
Gunnar: Kral Giuki ve Kraliçe Grimhild'in oğlu. Hogni, Guttorm ve Gudrun'un kardeşi. Brunhild'in kocası.
Hogni: Kral Gİuki ve Kraliçe Grimhild'in oğlu. Gunnar, Guttorm ve Gudrun'un kardeşi.
Guttorm: Kral Giuki ve Kraliçe Grimhild'in en küçük oğlu. Gunnar, Hogni ve Gudrun'un kardeşi.
Gııdrun: Kral Giuki ve Kraliçe Grimhild'in kızı. Gunnar, Hogni ve Guttorm'un kızkardeşi. Sigurd'un ve daha sonra Atli'nin karısı.
Brtınhild: Sigurd tarafından kurtarılmış asi bir Valkyri. Gunnar’ın karısı.
Atli: Brunhild'in kardeşi, Sigurd'un ölümünden sonra Gudrun'un kocası.

Volsung Sigurd I. Bölüm

(Votsung'un oğlu Sigmund, Tanrı Odin'in kılıcını bir ağacın gövdesinden çıkarır. Sigmund'un öleceği gün Odin, kılıcını kırarak parçalar. Sigmund karısına, parçaları oğlu için saklamasını söyler ve ölür.)

Soğuk gri denizlerin, buzlu tepelerin ve başı karlı dağların ülkesi olan Kuzey ülkelerinin yüreğinden çıkan bu öyküye kulak verin. Güneş kadar parlak kahraman Sigurd ve onu seven Brun-hild'le Gudrun hakkında anlatılanları dinleyin. Aşkın ve neşenin karanlık tarafını oluşturan ihaneti ve kederi dinleyin. Erkekleri ve kadınları, kahramanları ve alçakları, aşkı ve nefreti, vaşamı ve Ölümü duyun. Dinleyin!

Bir zamanlar, Odin'in torununun torunu ve Hunland kralı Volsung, tüm savaşçıların en büyüğüydü. Hepsinin en güçlüsü, en ustası ve en cüretkârı... Kraliyet sarayını dev bir meşe ağacının çevresine inşa etmişti. Böylece ağacın gövdesi Büyük Salon' un ortasından geçerek büyüyor ve çok sayıdaki dallan binanın çahsına gölge yapıyordu.

Kral Volsung'un çocukları arasında en soylu olanlar, en gençleri Sigmund ve Signy adlı ikizlerdi. Kral Volsung kızı Signy'yİ, Gothland kralına gelin vermiş, Volsung ailesi ve konuklan düğün eğlenceleri için Büyük Salon'da toplanmışlardı. Birden garip görünüşlü, uzun sakallı, ihtiyar bir adam çağrılmadan içeri girdi. Yalınayak ve çok iriydi, sanki çok eski çağlara aitmiş gibi bir havası vardı. Mavi bir pelerin ve alnını gölgeleyen geniş kenarlı bir şapka giymişti ve yalnızca bir gözü vardı. Elinde uzun ağızlı parıldayan bir kılıç tutuyordu.

Yaşlı adam, geniş adımlarla meşe ağacının koca gövdesine doğru yürüdü ve kılıcını sadece ağacın içine sokuverdi. Volsunglar ve konukları şaşkın bir sessizlik İçinde bakarlarken yabancı konuştu: "Her kim bu kılıcı çekip buradan alırsa, onu kendisine armağanım olarak saklayabilir. O zaman anlayacaktır ki, zor zamanlarda ondan daha iyi bir arkadaş bulunmaz." Yaşlı adam döndü ve salonu terk etti. Hepsi de ziyaretçinin, Herkesin Babası Odin olduğunu anlamıştı.

Bütün soylular hemen ağacın içindeki kılıca doğru atıldılar. Ancak ne kadar asıldılarsa da kılıç ağaçtan çıkmadı. Sonun-da Sigmund elini kabzaya koydu ve kılıç sanki ağacın içinde gevşekçe duruyormuş gibi kolaylıkla çıkıverdi.

Sigmund konuştu: "Ağacın içindeki yerinden çekip alan ben olduğuma göre, bu kılıca sahip olmak da benim yazgım-mış. Büyük bir kral, bana bütün altınlarını vermeyi önerse de onu asla vermeyeceğim."

Zamanla Sigmund, Hunland'ın soylu kralı oldu. Cesareti, yetenekleri, savaştaki ustalığı ve kılıcıyla kazandığı hazinesi öyle büyüktü ki, adı baştan başa tüm Kuzey ülkesinde biliniyordu.

Uzun yıllar boyu bilgece hüküm sürdükten sonra bir gün Sigmund, ülkesine saldıran bir orduya karşı savaşmak zorunda kaldı. Yaşma rağmen büyük güç ve ustalıkla savaştı. Savaş şiddetle sürüyordu. Gökyüzü uçuşan oklardan ve mızraklardan karanyordu. Sigmund düşmanlarının kanıyla kaplanmıştı, ancak kendisi henüz yara almamıştı.

Birden savaşın orta yerine uzun sakallı, yaşlı bir adam geldi. Mavi bir pelerin ve alnını gölgeleyen geniş kenarlı bir şapka giymişti ve yalnızca bir gözü vardı. Elinde ucu çengel şeklinde bir mızrak vardı. Yaşlı adam 5igmund'a yaklaşarak: "Volsung Sigmund, zamanın geldi" dedi ve mızrakla krala saldırdı.

Sigmund kendinden emin bir edayla, ucu çengelli mızrağa kendi harika kılıcıyla vurdu. Ancak darbenin, kılıcını sıradan bir silahmışçasına parçaladığını şaşkınlıkla gördü.

O andan itibaren başarı Sigmund'u terk etti. Ne kadar İyi dövüşürse dövüşsün, kendi adamları çevresinde düşüp ölürken düşmanları güçlü kalıyordu. Sonunda Sigmund ölümcül darbeyi aldı.

Kraliçe, o gece savaş alanını dolduran cesetler arasında kocasının bedenini aramak için sığınaktan çıkarak alana geldi. Sigmund'u bulduğunda henüz yaşıyordu. Kraliçe onu rahatlatırken kral şöyle dedi: "Hepimizin Babası Odin, bir savaşçı olarak yaşadığım günlerin sonunu getirdi.

Ölüyorum. Şu an karnında olan oğlumuza iyi bak. Yazgısı Volsung'ların en yücesi ve en şanslısı olmaktır. Kırık kılıcımın parçalarını onun için sakla. Çeliği tekrar dökülebilir; yeryüzünde öykü anlatmak için ozanlar var oldukça, oğlumuzun adını yaşatacak yiğitlikler başarmasını sağlayan Gram denilen muhteşem bir kılıç olur. Şimdi izin ver de ölüm beni alana kadar burada dinleneyim."

Kraliçe gece boyunca kocasıyla oturdu. Ve şafağın sökmesiyle kral öldü. Sabahın ilk ışınları onlara doğru yaklaşan bir sürü gemiyi açığa çıkardı.

Genç Danimarka kralı adamlarıyla geldi ve Sigmund'un kraliçesini ve hazinesini alarak kendi ülkesine götürdü. Tutsak kraliçeye: "Seni karım yapacağım ve bu krallıkta onurla yaşayacaksın. Kadınların en mükemmeli olarak saygı görmeye devam edeceksin ve oğlun da soylu bir evde doğacak" diye söz verdi.

II. Bölüm

(Odin, Sigurd'a atı Grani'yi seçmesi için yardım eder. Öğretmeni Regin, Sigurd'a cüce Andvari'nin hazinelerinden ve Andvari'nin bu hazineler üzerindeki lanetinden söz eder.)

Sigmund'un oğlu Sigurd, doğduğu andan itibaren alışılmışın dışında bir çocuktu. Danimarka kraliyet sarayında sevgi ve saygı görerek büyütüldü. Onunla karşılaşan herkes, boyuna poşuna, gücüne, cesaretine, becerilerine, zekâsına ve iyi yürekli oluşuna hayran kalıyordu. Kuzey ülkesinde Sigurd'un yetenekleriyle boy ölçüşebilecek kimse yoktu.

Sigurd'un öğretmeni dökümcü olarak ün yapmış, Regin adında yetenekli bir adamdı. Regin Sigurd'a birçok dilde konuşmayı, eski harfleri okumayı, silah kullanmayı ve bir prensin bilmesi gereken diğer tüm marifetleri öğretti.

Bir gün Regin Sigurd'a: "Sana Danimarka kralının hizmetçisiymiş gibi davranılması beni hayrete düşürüyor" dedi.

"Yanılıyorsun" diye karşılık verdi Sigurd. "Canım ne isterse yapabilirim. Ve eğer bir şey dilersem, kral bunu bana yüreğinde sevinç duyarak verir."

"Öyleyse ondan sana bir at vermesini istemeni öneririm" diye öğütledi Regin.

Sigurd krala gitti ve şöyle dedi: "Sanırım artık kendi atıma sahip olacak yaşa geldim. Onu kendim eğitmek isterdim."
Kral yanıtladı: "İstediğin atı ve diğer gerekli şeyleri al."

Sigurd hemen büyük salondan ayrılarak kraliyet atlarını bulmak için yola koyuldu. Daha önce hiç görmediği uzun sakallı, yaşlı bir adama rastladığında bir ormanın kıyısında yürümekteydi. Adam mavi bir pelerin ve alnını gölgeleyen geniş kenarlı bir şapka giymişti. Ve yalnızca tek gözü vardı.

"Volsung Sigmund'un oğlu Sigurd, nereye gidiyorsun?" diye sordu yaşlı adam.

"Kraliyet atlarını bulmaya gidiyorum efendim" diye yanıtladı Sigurd. "İçlerinden en İyisini kendime almak istiyorum. Bilge birine benziyorsunuz. Benimle gelip bana öğüt vermek ister miydiniz?"

"Ben de tam bunu düşünüyordum" dedi yaşlı adam. "Atlan hızla akan nehre sürmeliyiz, böylece cesaretlerini ve güçlerini denemiş oluruz."

Böylece yaşlı adam ve delikanlı, kraliyet atlarını buldular ve onları hızla akan nehre sürdüler. Atları teker teker azgın sulardan atlattılar. Bazıları öyle ürkekti ki suya girmediler bile. Diğerleri korkuyla arka ayakları üzerinde şahlanarak geri dönüp kuru toprağa koşuştular. Sadece bir at suyun karşı tarafına geçti. Güzelliği görülmeye değerdi. Rengi kırdı, çok genç olmasına karşın olağandışı iri ve sağlam yapılıydı.

"Seçmem gereken kır olan" diye haykırdı Sigurd. "Onu daha önce bu atların arasında gördüğümü anımsamıyorum; görsem mutlaka anımsardım.

Seçimim hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Akıllıca ve iyi bir seçim yaptın Volsung Sigurd" diye yanıtladı yaşlı adam. "Bu kır at, benim atım Sleipnir'in soyundan geliyor. Onu iyi besle ve ona iyi bak. Yaptıklarının karşılığını atların en iyisi olmakla verecektir." Bu sözleri söyler söylemez gözden kayboldu.

Bunun üzerine Sigurd kendisine yardım edenin Herkesin Babası Odin olduğunu anladı. Atına Grani adını verdi ve onu çok iyi eğitti.

Regin hâlâ tatmin olmamıştı. Bir gün Sigurd'a dedi ki: "Bir köylü delikanlısıymışsm gibi burada, kraliyet topraklarında oyunlar oynamakla yetinmene şaşırıyorum doğrusu. Yeterli yaş ve ustalığa eriştin. Kahraman Volsung'ların kanım taşıyorsun. Ama söyle bana, serüven için gerekli cesarete sahip misin?"

"Kuşkusuz sahibim" diye atıldı delikanlı. "Hangi hazineyi düşünüyorsun? Nerede? Ve almaya uygun olduğunu nereden biliyorsun?"

Regin yanıtladı: "Düşündüğüm, Ejderha Fafnir'in koruduğu hazinedir. İni, Gnita Fundalığı'ndadır. Herhangi bir yerde bir arada bulabileceğinden daha fazla altının üzerinde oturur ve böyle bir hazine en açgözlü kralın bile gözünü doyurur."

"Bana yardım etmeye mi çalışıyorsun, yoksa beni öldürmeye mi?" diye sordu Sigurd. "Bu yaşta olmama karşın ben bile o ejderhanın hazinelerinden söz edildiğini duydum. Ejderha çok büyük ve kötü. Hazineyi korumaya devam ediyor, çünkü onunla dövüşmeye cesaret edip de canlı kalan yok. Başka herkesin başarısız olduğu bir işte nasıl başarılı olmamı beklersin?"

"Belli ki sen bir Volsung değilsin" diye karşılık verdi Regin. "Baban çocuk masallarının yüreğini korkuyla doldurmasına asla izin vermezdi. Yüreği cesaret doluydu, korku değil. Serüvenleriyle kendilerine şan ve onur kazananlar arasında Volsung Sigmund hepsinin en önde geleniydi. Oğlunun sıradan bir ejderhadan korktuğunu görse kim bilir ne kadar utanırdı?"

"Daha o kadar gencim ki, henüz babamın gücüne ve ustalığına ulaşmamış olduğuma hiç kuşku yok" dedi Sigurd. "Ancak bana korkak

demeni hak etmiyorum doğrusu. Bana neden böyle davranıyorsun? Sanırım alaycı sözlerinin arkasında başka bir gizli niyet var."

"Gerçekten de var" dedi Regin. "Sana anlatmak için yıllardır beklediğim bir öykü var. Artık yaşın geldi, ben de seni eğittim. Hazırsın. Öyküme iyi kulak ver, çünkü bu benim yaşamımın öyküsüdür."

"Babam Hreidmar büyük gücü ve büyük serveti olan bir adamdı, bize de büyü sanatındaki becerilerini öğretti. Üç oğlu vardı. Fafnir, Otter ve ben. Fafnir, gerek fiziksel güçte gerekse açgözlülükte babamıza en çok benzeyenimizdi. Doğaüstü bir yeteneği vardı. Canı İstediğinde şeklini değiştirebiliyordu.

Otter, Fafnir'den tamamen farklıydı. Basit, iyi huylu ve nazikti. Balık avlamayı çok severdi ve bu işte epey ustaydı. Fafnir
gibi O da şekil değiştirebiliyordu. Özellikle susamuru şekline girmek çok hoşuna gidiyordu. O şekliyle, bütün günlerini şafaktan günbatımına, bir şelale gölünün yanı başındaki nehrin kıyısında geçirirdi.

Otter, balık avlamak için sulara dalıp, sonra yakaladığı balıklan yüzerek gelip kıyıya bırakmaya bayılırdı. Güneşin batma zamanına kadar büyükçe bir balık yığını toparlamış olurdu. Yakaladığı balıklan bir ağa doldurup babamıza getirirdi. Tek başına yemek yer, sonra da uyurdu. Toprak üzerindeki hiçbir şey İlgisini çekmezdi. O da zamanının büyük bir çoğunluğunu su samuru görüntüsü İçinde geçirirdi. Bir günden diğerine balık avlayarak yaşar giderdi.

Ben kardeşlerimden farklıydım. Daha sıradan bir konuda üstündüm. Metaller üzerinde çalışmaktan zevk alıyordum ve zamanla gümüşten ve altından olduğu kadar demirden de nesneler yapmakta ustalaştım.

Otter'in gözde balık avlanma yerinin yanındaki şelalenin arkasında, Andvari adında bir cüce yaşıyordu. Zaten şelalenin adı da Andvari'nin Gücü'ydü. Otter gibi Andvari de şekil değiştirebiliyor ve balık avlamaya bayılıyordu. Turna balığı şekline girip şelaleden yukarı çıkan daha küçük

balıkları yiyordu. Şelaleden yukarı öyle çok balık yüzerdi ki, her zaman hem Otter hem de Andvari'nin istediğinden fazla balık olurdu.

Bir gün tanrılardan Odin, Loki ve Hoenir, sıradan ölümlüler kılığında yeryüzünü dolaşmaya çıkmışlardı. Tanrıların evi Asgard'dan çıkıp köylü halkın evine konuk olmaktan pek hoşlanırlardı. O gün rastlantı eseri üç tanrı Andvari'nin Gücü'ne geldiler. Güneş gökte alçalmıştı ve artık akşam yemeği zamanıydı. Otter bir som balığı yakalamış, nehrin kıyısında tembel tembel onu yemeye hazırlanıyordu.

Loki, som balığını ve su samurunu görerek, "Tek bir taş alıp şu susamurunu öldürebilirim, böylece yemek için bir susa-murumuz, bir de som balığımız olmuş olur. Bu kadarı kesinlikle bizi doyuracaktır" dedi. Büyükçe bir taş aldı ve bir atışta Ot-ter'i Öldürdü. Taunlar daha sonra susamurunu ve sombalığını alarak babamın evine doğru yürüdüler.

"Geceyi burada geçirebilir miyiz?" diye sordu Odin, babam kapıyı açtığında. "Hepimize yetecek kadar yiyecek de getirdik."

Hreidmar nazikçe konukları içeri buyur etti. Ancak Loki' nin elinde sallanan susamurunu görünce hiddetlendi. "Siz ne biçim konuklarsınız!" diye kükredi. "Oğlumu öldürmüşsünüz. Bu nezaketinize aynı şekilde karşılık vereceğim!"

Bu sözlerle birlikte Fafnir'e ve bana işaret verdi. Konuklarımızı çabucak yakaladık ve onları zincirle sıkıca bağladık.

"Şimdi ölmeye hazırlanın" diye haykırdı Hreidmar, "işlediğiniz suçun karşılığını yaşamlarınızla ödeyeceksiniz."

"Bize haksız yere zalim davranıyorsunuz bayım!" diye şikâyet etti Odin. "Oğlunuzun ölümü bir kazaydı. Yol arkadaşımın Öldürdüğü şey, sıradan bir su samurundan farksız görünüyordu. Oğlunuzun kendisini bir hayvana dönüştürdüğünü nasıl bilebilirdik ki? Eğer bizi serbest bırakmayı kabul ederseniz, size istediğiniz kadar *ıvergild* ödemeye hazırız. Bizim ölülerimizin yerine hazine kabul eder misiniz?

"Pekâlâ" diye yanıtladı Hreidmar. "Oğlum Otter'i katletmenizin bedeli olarak onun yaşamı için belirlediğim ödemeyi yapmanızı istiyorum. Önce bu su samuru derisinin içini tamamen altınla doldurun. Sonra kuyruğunun üstüne dikip dışarıdan tamamını altınla kaplayın. Kürkünün tek bir tüyü bile görülmemeli. Eğer kabul etmezseniz, oğlumu öldürdüğünüz için üçünüzü de öldürürüm."

Ve sözlerini şöyle bitirdi: "Aranızda altınları kimin toplayacağını tartışabilirsiniz. Diğer ikiniz bedel ödenene kadar burada tutsağım olarak kalacak."

Odin ve Hoenir korku içinde Loki've baktılar. Ve Odin Lo-ki'ye dedi ki: "Sanırım en iyisi *mergıld'i* senin toplaman olacak. Çünkü hem bizden çok daha kurnazsınız hem de altın bulmak için nereye bakılacağını bilirsiniz. Ev sahibimize gelince, göründüğü kadarıyla sözünü tutacak bir adam olduğunu söyleyebilirim."

Loki'yi serbest bıraktığımızda, denizin dibine indi ve deniz tanrıçası Ran'dan geniş bir ağ ödünç aldı. Ve ağla birlikte Andvari'nin Gücü'ne döndü. Ağını sulara Öyle hızlı ve öyle büyük bir ustalıkla attı ki, bir turna balığını, tehlikenin ayırdına varıp kaçmasına hiç olanak tanımadan yakalayıverdi. Sonra Loki, çırpman turna balığını sudan dışarı çekti ve ağın içinden çıkarmadan suyun kıyısına yerleştirdi.

"Turna balığı!" diye başladı Loki. "Eğer gerçekten bir balık-san nasıl oluyor da bu şelalenin içinde ezilmeden hayatta kalabiliyorsun? Ve nasıl oluyor da ağların sana dost olmadıklarını hissetmeni sağlayacak içgüdülerden yoksunsun? Kimsin sen?"

"Bana Andvari derler" dedi balık kurnazca. "Ve gerçek halimde ben bir cüceyim. Bütün ölümlülerin kaderlerini belirleyen Nornlar, beni gördüğün turna balığı şekline soktular. Ve yaşamımın bütün günlerini nehirlerde yüzerek geçirmeye zorladılar. Hoşuma gitmiyor, ama başka da seçeneğim yok."

"Demek Andvari sensin" dedi Loki. "Daha fazla konuşmana gerek yok. Senin düşmanların yalnız ağlar değil. Eğer Ran'ın ağından canlı çıkmaya niyetin varsa, Andvari'nin Gücü'nün ardındaki mağaranda sakladığın tüm altını bana getireceğine söz vermelisin. Sakın yadsımaya kalkma, çünkü beni kandırmak için uyduracağın öykülerden birine bile inanmadan önce seni öldürmüş olurum."

Loki, Andvari'yi normal cüce şekline girmeye ve babamın gazabından kurtulmak, kardeşimin ölüm bedelini ödeyebilmek için gereksindikleri altınları kendisine vermeye ikna etti. Az sonra Andvari kendi şeklinde Loki'nin yanına geri döndüğünde koca bir torba dolusu altın taşıyordu.

Loki, torbayı açtı ve memnunlukla gülümsedi. Sonra Andvari'nin parmağında çok güzel bir altın yüzük gördü. "Onu da alacağım" diye bağırdı.

"Bir tek bu yüzüğü saklamama izin ver" diye yalvardı Andvari. "Senin hiçbir işine yaramaz. Ancak bir cüce olduğumdan, onu daha çok altın yapmakta kullanabilirim."

"Hayır!" diye yanıtladı Loki. "O yüzük de dahil sahip olduğun her altını almak niyetindeyim"

Andvari yüzüğü çıkarmak için hiçbir çaba göstermeyince Loki, cüceyi arkasından yakalayarak yüzüğü parmağından çekti. Sahip olduğu tüm hazineyi sonuna kadar aldığından emin olunca onu salıverdi.

Andvari kayalıklara doğru koştu ve bağırdı; "Bu andan sonra bu altın yüzük ve beraberindeki hazine, onlara sahip olan her şeye felaket getirsin! Ölüm ve yıkım, gecenin gündüzü izlediği gibi şaşmaz biçimde bu altınları izlesin. Ona sahip olup da lanete uğramayan kalmasın. Bu lanet, ancak yüzük ve altınlar derin sulara geri döndüğünde sona ersin."

Loki, cücenin lanetini ciddiye almadı. Güzel altın yüzüğü parmağına geçirdi ve altın torbasını arkasından sürükleyerek Hreidmar'ın evine yollandı.

Odin, Andvari'nin güzel yüzüğüne hayran kaldı. Bu yüzden Loki onu Odin'e verdi. Sonra Loki, samur derisini aldı ve patlayacak hale gelene kadar altın paralarla doldurdu. Bir tek altın para daha sığmaz hale gelince, samur derisini, kuyruğu üzerine dikti ve altını çevresine yığmaya başladı. Kürkün, Hreidmar'ın istemiş olduğu gibi kaplanması için tamamen altına gömülmesi gerekiyordu.

Loki, Hreidmar'ın we*rgild* koşulunu yerine getirmek için Andvari'nin torbasındaki bütün altınları kullanmak zorunda kaldı. Sonunda Loki çantayı boşaltmış ve altınları, Hreidmar'ı bile tatmin edecek şekilde yığmıştı.

Hreidmar yığını büyük bir dikkatle inceledi ve "Ah" diye bağırdı, "tam şurada, açıkta kalmış bir tüy görüyorum."

Loki hemen bir altın parayı, tüyü kapatması için oraya kaydırdı. Ancak bunu yaptığında diğer paralar da kürkü daha çok açıkta bırakarak yerlerinden oynadılar. Loki dikkatle, paralan samur kürkünü kaplayacak şekilde yeniden düzenlemeye koyuldu. Bitirdiğinde yüzünde rahatlamanın verdiği bir gülümsemeyle arkasına yaslandı.

Hreidmar yığını bir kez daha büyük bir dikkatle inceledi ve "Ah!" diye bağırdı gözlerinde keskin bir parıltıyla. "Tam orada, açıkta kalmış bir bıyık görüyorum! Bu kılı kapamaya yetecek kadar altınınız yoksa, oğlum Otter'in yaşamına karşılık sizden üç yaşam almak zorunda kalacağım."

Odin, o ana kadar Andvari'nin güzel yüzüğünü yığınına eklemek İçin bir girişimde bulunmamıştı. Ancak altın parçaların yeterli olmayacağı açıklığa kavuşunca Loki'ye, "bu yüzüğü al ve açıkta kalan bıyığın üzerine koy. Böylece *wergild* anlaşmasını yerine getirmiş olacağız" dedi.

Hreidmar tatmin olmuştu. Böylece üç tanrının evinden ayrılmalarını izin verdi. Loki kapı eşiğinde durarak Hreidmar'a ve ikimize doğru döndü. Artık kendini güvende hissettiğinden açıkladı: "Bizden istemiş olduğun *wergild* artık senindir. Ve servet büyüklüğünde bir hazineye sahipsin. Ancak seni uyarmalıyım ki, her parça altın, üzerinde cüce Andvari'nin lanetini taşıyor. Altın yüzük ve beraberindeki hazine, onlara sahip olan her yaratığın

felaketi olacak, ölüm ve Yıkım, gecenin gündüzü izlediği gibi şaşmaz biçimde bu artınları izleyecek. Ve onlara sahip olan hiç kimse bu lanetten kaçamayacak. Bu lanet ancak yüzük ve altınlar derin sulara geri döndüğünde sona erecek."

Konuklarımız gider gitmez, babamız samur derisinin yanına yürüdü ve güzel yüzüğü parmağına geçirdi. Sonra altınları, son tanesine kadar silkeleyerek samur derisinden çıkardı ve hepsini ağır bir tahta sandığa kilitledi, anahtarı da boynuna astı. Bu konu hakkında da başka hiçbir söz etmedi.

"Wergild'in hepsini kendine ayırmaya mı niyetlisin baba?" diye sordum. "Bence hazineyi üçümüz bölüşmeliyiz."

"Tek bir metelik bile hak etmiyorsunuz" diye karşılık verdi Hreidmar. "Otter benim oğlumdu, *ıvergild* de yalnızca benimdir. Bu konuda daha fazla tartışma istemiyorum."

Fafnir öfkelenmişti. Yalnız kaldığımızda, "Regin" dedi, "sen ve ben hazinenin üçte birini hak ediyoruz. Her şeyden öteye, Otter bizim kardeşimizdi. Bana, anahtarı çalıp kasadaki hazineden payımızı almamda yardım edecek misin?"

"Anahtarı almak için babamı öldürmek zorunda kalabiliriz" diye karşı çıktım. Uykusunun ne kadar hafif olduğunu bilirsin. Çimenlerin büyürken çıkardıkları sese bile uyanır! Babamı öldürmek için gerekli olan cesarete sahip olduğumdan emin değilim. Bunu düşünmem gerekecek."

Olaylar konuyu uzun uzadıya düşünmeme gerek bırakmadı. Ertesi sabah uyandığımda evde garip bir sessizlik vardı ve ağabeyimin yatağı boştu. Babamı yatağında hançerlenmiş buldum. Boynuna astığı anahtar gitmişti. Parmağına taktığı yüzük de yoktu. Kasaya koyduğu *toergild'in* hepsi alınmıştı.

Ağabeyimi dışarıda buldum. "Fafnir, sinirlerin babamızı öldürecek kadar sağlam olduğuna göre kuşkusuz çok cesursun. Artık *wergild'i* sadece ikiye bölmemiz gerekiyor. Böylesi de daha iyi oldu" diye bağırdım.

"Andvari'nin hazinesini seninle asla bölüşmem Regin" diye karşılık verdi. "Babamızı öldüremeyecek kadar korkaksın. Neden altınlardan pay hak ettiğini düşünüyorsun ki? Bütün tehlikeyi ben göze aldım, hazine de tümüyle benimdir. Eğer onu İstiyorsan, benimle dövüşmen gerekecek. Bunu da yapacak cesaretin olduğundan kuşkuluyum, çünkü senin de bildiğin gibi ben senden çok daha güçlüyüm. Kendi iyiliğin için seni de babam gibi öldürmeden buradan ayrılsan iyi olur."

Fafnir eve girdi ve babamızın miğferini takmış olarak geri döndü. Ona "Dehşet Miğferi" derdik, çünkü bir kez bakanın kalbinin korkuyla dolmasına neden olurdu.

Famir'e bu miğferi giymişken bir bakış attım ve onu elinde kılıcıyla görünce hemen kaçtım. Danimarka kralından iş İstedim. Bir dökümcü olarak ünüm buralara benden önce gelmiş olduğundan beni kabul etti.

Bir zaman sonra ağabeyimin Gnita Fundalığı'nda bir mağaraya sığınak yaptığını ve çalmış olduğu *wergild'i* korumak için kendisini korkunç bir ejderhaya dönüştürdüğünü öğrendim. Her gününü ve her gecesini sığınağında Andvari'nin hazinesinin üstüne yatarak geçiriyormuş.

III. Bölüm

(Sigurd'un dayısı ona kaderini açıklar. Regin, Sigmund'un kılıcı Gram'ı Sigurd için yeniden döker. Bu kılıçla Sigurd da önce Fafnir'i sonra da Regin'i öldürür. Andvari'nin hazinesini aldıktan sonra uyuyan Valkyri, Brynhİld'i kurtarmak İçin yola koyulur.)

"Kısa bir süre sonra" diye devam etti Regin: "Kral anneni Danimarka'ya getirdi. Karnında taşıdığı çocuğun bir Volsung olduğunu bildiğimden, geleceğim için parlak umutlara kapıldım. Babamın ölümünün intikamını ve yasal olarak benim olan hazineyi geri almamın sadece bir zaman meselesi olduğunu biliyordum."

"Eğitiminin bana verilmesini ayarladım. Seni bu güne gelebilmen için dikkatle yetiştirdim. Fafnir'i öldürmek için gerekli olan cesarete, güce ve yeteneğe sahipsin. Tek gereken şey bana yardım etmeye istekli olman. Yardımına güvenebilir miyim?"

Sigurd yanıtladı: "Babanın ve ağabeyinin açgözlülüklerini duyunca yüreğim üzüntüyle doldu. Andvari'nin laneti ailenizin felaketi olmuş. Yine de benden kardeşin olan büyük ejderhayı öldürmemi istiyorsan bunu yapacağım. Bana böylesine zor bir göreve uygun bir kılıç yap. Bu yeteneğe sahip bir döküm ustası varsa o da sensin."

"Bunu senin için yapacağım Sigurd" dedi Regin. "Gayretime ve yeteneklerime tümüyle güvenebilirsin. Çünkü bu kılıç sayesinde Volsung Sigurd, bütün dünyada Fafnir'in Felaketi Sigurd olarak bilinecek."

Sigurd, daha sonra ürkütücü Nornların söylemini anlayan ve ölümlülerin kaderlerini açıklayabilen, annesinin kardeşini görmeye gitti. Dayısı önce sessizce oturdu ve sonra "Sevgili yeğenim, insanların kaderlerini yönetenin senin için dokuduklarını anlatmak beni çok üzüyor, çünkü benim için çok değerlisin."

"Yaşamının hayali, üzerinde altın ve gümüş ipliklerden dokunmuş, karmaşık desenleri olan zengin bir örtü. Gerçekten de yaşamın öğle güneşi gibi parlıyor. Şekiller, korkunç canavar Fafnir'i öldürerek sonsuza dek sürecek bir ün kazanacağını gösteriyor. Ayrıca güvendiğin öğretmenin Regin'i de öldüreceksin ve hazineyi kazanacaksın."

"Bununla beraber" diye ekledi Sigurd'un dayısı, "Andvari' nin hazinesi ölüm ve yıkım dolu lanetini onun ufacık bir parçasına dahi sahip olan herkese taşır. Bu lanet, senin Valkyri Brun-hild'e olan sevgini yok edecek. Brunhild'in intikamı, en yakın arkadaşlarını sana karşı döndürecek ve haince Öldürüleceksin. Arkanda seni seven ve öcünü alacak olan bir dul bırakacaksın."

"Erken öleceksin; ancak ölüm, tüm ölümlülerin ortak özelliğidir. Yaşamın soluğu içinde estiği sürece unutma ki, sana zafer, onur ve sonsuz

şan getirecek olan serüvenlerin olacaktır. Kahramanların en yiğidi olacaksın, nazik, cesur, dürüst ve ustalıklı. Güneş altında senden daha soylu bir adam yaşayamayacak!"

Regin, söz verdiği gibi Sigurd için özel bir kılıç yapmıştı. Sigurd kılıcı eline alıp keskin tarafıyla örse vurduğunda kılıç parçalara ayrıldı. "Bundan daha iyi bir kılıç yapmalısın!" diye haykırdı Sigurd.

Döküm ustası, Sigurd için bir kılıç daha yaptı. Sigurd bir kez daha kılıcı alıp örse vurduğunda kılıç parçalara ayrıldı. "Bundan daha iyi bir kılıç yapamaz mısın Regin?" diye sordu Sigurd. "Yoksa senin kalbine de babanın ve Fafnir'in kalbine ol
duğu gibi ihanet ateşi mi düştü? Yoksa ben Fafnir'i Öldürürken onun da beni öldürmesini mi istiyorsun?"

Sonra Sigurd annesine gitti ve "Babamın sana, kılıcının parçalarını benim için saklamasını söylediğini duydum. Eğer bu doğruysa onları almayı diliyorum. Dünyada büyük işler yaparak ün kazanmak niyetindeyim" dedi.

Sigurd'un annesi yanıtladı: "Gerçekten de doğru. Baban ölmek üzereyken bana şöyle demişti: "Kılıcımın parçalarını doğacak erkek çocuğumuz için dikkatle sakla. Bu parçalar, Gram adında yeni bir kılıç yapmak üzere yeniden dökülebilir. Bu kılıçla, yeryüzünde öyküsünü anlatacak ozanlar oldukça adını yaşatacak büyük işler başaracaksın."

Regin, işini bildiği gibi yapmasına izin vermediği için Sigurd'a sinirlenmişti. Yine de Sigurd'un talimatlarına uyarak Volsung Sigmund'un kılıcını Sigurd için yeniden döktü. Regin kor halindeki ocaktan kılıcı alırken, kılıcın kenarlarından mavi alevler fışkırıyordu. "İşte" dedi Sigurd'a, "bunu dene. Eğer bundan da memnun kalmazsan, bütün yeteneğime karşın ben bile bundan iyisini yapamam."

Sigurd sabırsızlıkla bir zamanlar babasının olan kılıcı kavradı. Yukarıya kaldırarak, diğer iki kılıca yaptığı gibi hızla örsün üzerine indirdi.

Bu sefer nasılsa kılıç tek parça olarak kaldı. Hatta Örsü ikiye bölerek dibine kadar indi.

"Sanırını bu kılıç işe yarayacak" dedi Sigurd. "Fakat Gram'i daha zorlu bir deneyden geçirmeliyim. Benimle gel."

Sigurd bir parça yün alarak nehre indi ve yünü akıntıya karşı fırlattı. Yün parçası yüzerek Önünden geçerken kılıçla bir darbe indirdi. Kılıç, yünü de Örsü böldüğü gibi ikiye böldü. "Bana gerçekten iyi hizmet ettin Regin!" diye haykırdı Sigurd. "Bu kılıç beni Fafnir'e karşı kesinlikle korur."

Sigurd ve Regin zorlu ejderhayı bulmak üzere yola koyuldu. Guita Fundalığı'nda, Fafnir'in her gün susuzluğunu gidermek için kullandığı patikayı buldular. Patika bir yamacın sonunda aniden bitti ve kendilerini, 80 m. aşağıda akan köpüklü sulara bakar buldular.

"Eğer kardeşin bu patikanın üzerinden uzanıp aşağıdaki suyu içiyorsa, kendisini bu güne kadar yeryüzünde yaşamış en büyük canavara dönüştürmüş demektir" diye haykırdı Sigurd.

"Fafnir'in büyüklüğü senin için küçük bir sorun Sigurd" diye karşılık verdi Regin. "Bütün yapman gereken patikada bir çukur açmak, içinde oturabileceğin kadar derin olsun. Fafnir patikadan aşağı, suya gelirken kılıcını al ve kalbini parçalayana dek göğsüne sapla. Zafer, onur ve sonsuz şan kazanmak için ne kolay bir yol! Fafnir'in ateşler saçan zehirli nefesi seni kavurmayacak. Uzun ve sivri kuyruğu seni yaralamayacak. Pullu bedeni Gram'in kan aramasını engelleyemeyecek. Zayıf karnının üstünde ileriye doğru kayarken, kendisini bekleyen tehlikeden hiç haberi olmayacak."

"Hepsi iyi güzel de" dedi Sigurd, "Fafnir'in kanında boğulmaz mıyım?"

"Sen adam olmazsın Sigurd" diye haykırdı Regin. "Sana ne kadar iyi öğütler verirsem vereyim, yüreğin hâlâ korkuyla dolup taşıyor. Baban öldüğünde Volsung cesaretinin hepsini kendisiyle birlikte götürmüş. Sigmund'un yarısı kadar bile kahraman olamayacaksın, çünkü yüreğin zayıf

ve yumuşak. Eğer Fafnir'i öldürmenin daha İyi bir yolunu bulursan öyle yap. Onu öldürdüğün sürece, gerisi beni ilgilendirmez." Bu sözlerle, Sigurd'u fundalığın arkasında bırakıp, kendi korkusunu saklayarak uzaklaştı.

Sigurd Regin'in öğütlediği gibi bir çukur açmaya koyuldu. Çalışırken aniden birisinin kendisini izlediği duygusuna kapıldı. Başını kaldırdı ve yukarıda uzun sakallı ve yaşlı adamın durduğunu gördü. Mavi bir pelerin ve alnını gölgeleyen geniş kenarlı bir şapka giymişti ve sadece tek gözü vardı.

"Volsung'un oğlu Sigurd, niçin böyle bir çukur kazıyorsun? Sana bu hain öğüdü kim verdiyse niyeti seni yok etmek. Kendi mezarını kazıyorsun, çünkü ejderhanın kam seni bu çukurda boğacak. Bu çukurla bağlantılı birçok çukur daha kazman daha iyi olur. O zaman sen burada oturup GramTa ejderin kalbini parçalarken, Fafnir'in kanı diğer çukurlara akar." Yaşlı adam yok oldu ve Sigurd kendisine öğüt verenin Herkesin Babası Odin olduğunu anladı.

Dev canavar patikadan aşağı, suya doğru ilerlediğinde Sigurd, çukurlar ağıyla ve güvenilir kılıcı Gram’la hazır bekliyordu. Ancak genç kahraman karşı karşıya geldiği dehşete hazırlıksızdı. Canavar patikada ilerlerken ağırlığı toprağın titreyip sallanmasına neden oluyordu. Sigurd'a yaklaştıkça, alevli soluğunun ritmik patlamaların giderek daha yüksek gök gürültüleri halinde kayalarda yankılanıyordu.

Ancak Sigurd, çukurunda cesaretle bekledi. Kısa bir süre sonra canavarın gövdesi çukurun ağzını, bütün ışığını keserek kapattı. Sigurd Gram'ı canavarın açıkta kalan, savunmasız göğsüne kapladı. Kılıcını hızla geri çekse de Fafnir'in yarasından akan kan onu örttü. Neyse ki yanlardaki kanallar fazla kanın akmasını sağladı. Böylece Sigurd, Regin'in umduğu gibi boğulmadı.

Korkunç acı onu mahvederken, Fafnir öfkeli bir boğa gibi bögürüyordu. Başını ve kuyruğunu, görünmez düşmanını yok etmek

umuduyla çılgınca sallıyordu. Sonunda can çekişerek yere düştüğünde, kendisini güvenli bir uzaklıktan izlemekte olan Sigurd'u gördü.

"Korkunç gücümün karşısına kılıcıyla çıkmaya cüret eden de kim?" diye sordu Sigurd'a. "Kuşkusuz seni bu işi yapmaya kardeşim Regin hazırlamıştır. Canavar görüntüm ve zehirli soluğumla. Kuzey ülkelerinde yaşayan herkese korku saldım; çok uzaklara kadar insanlar benim öfkemi kabartmaktan korkardı. Seni beni öldürmeye ikna edenin, seni de öldürmeyi tasarlıyor olması beni avutuyor!"

"Ben Volsung Sigmund'un oğlu Sigurd'um" diye yanıtladı Sigurd. "Seni öldürmemi sağlayan, cesaret dolu yüreğim, gücüm ve keskin kılıamdır. Ve eğer Regin'in bunlardan korkmasını gerektirecek nedenleri varsa, o zaman kendini korusun."

"Eğer hazinemi alırsan Volsung Sigmund'un oğlu Sigurd" dedi Fafnir, "kılıcının ve yüreğinin sana pek az faydası olur. Altınlar cüce Andvari tarafından lanetlenmiştir. Güzel altın yüzüğüm ve mağaramdaki altınlara sahip olan her canlının yazgısı felaket olacaktır. Ölüm ve yıkım, gecenin gündüzü izlediği gibi şaşmaz biçimde altınları izleyecek ve onlara sahip olan hiç kimse bu lanetten kurtulamayacak. Bu lanet ancak yüzük ve altınlar derin sulara döndüğünde sona erecek. Bu yüzden dikkat et. Benim felaketim senin de felaketin olmasın."

Sigurd yanıtladı: "Bırakmakla ölümümü engelleyecek olsam, Andvari'nin lanetinden korkar ve hazineni bırakırdım. Ancak eninde sonunda hepimizin kaderi Ölmek olduğuna göre
korku içinde yaşamak hiçbir şey sağlamaz. Cesurca işler başarıp zafer, onur ve şan kazanmak bundan çok daha iyi. Aslında hepimiz senin gibi, hazinelerimizi Ölene dek elimizde tutabilirsek kendimizi şanslı saymalıyız."

Fafnir'in öldüğü açıkça belli olunca, Regin, Sigurd'a yaklaştı. "Selam sana, Volsung Sigmund'un oğlu ve Fafnir'in felaketi Sigurd" diye bağırdı. "Fafnir'le karşılaşmak ve onu yenmek cesaretini gösterdin. Dünyada bundan söz edecek ozanlar oldukça, bu başarının sana getireceği ün sürecektir."

"Ancak kuşkusuz ki bu başarı sana hiçbir ün getirmeyecek" diye karşılık verdi Volsung Sigmund'un oğlu Sigurd. "Çünkü beni ejderhaların en zorlusuyla dövüşürken yalnız bıraktın."

"Keskin ağızlı kılıcı dökenin ben olduğumu unutma" dedi Regin. "O olmadan Fafnir'e saldırmaya cesaret edemezdin, çünkü hiç kuşkusuz o zaman seni yok ederdi."

"Yanılıyorsun Regin" diye karşılık verdi Sigurd. "Bir insan, eğer cesareti yoksa en muhteşem silahla bile ne yapabilir? Oysa cesur bir adam kılıcı kör bile olsa, yiğitçe dövüştüğü İçin kazanacaktır."

Sigurd ejderin kalbini bedeninden kesip çıkarmaya başladığında, "Senden küçük bir ricam var Sigurd" dedi Regin. "Fafnir'in yüreğini ateşin üzerinde kızartıp yemem için bana ver. bunu ağabeyimden bir yadigar olarak istiyorum."

Sigurd bu İsteğe boyun eğerek, kalbi aldı ve ahşap bir şişe geçirerek kızarttı. Kalpten damlayan sıvı parmağını yakınca, parmağını ağzına götürdü. Kalbin kanı ağzına değer değmez şaşkınlıkla, oturmuş kendisini seyretmekte olan kuşların dilini anlayabildiğini ayrımsadı.

"Bakın" dedi kuşlardan biri, "şurada Sigurd, Fafnir'in kanıyla neredeyse tamamen kaplanmış olarak oturuyor. Sırtında, omuzlarının arasında, ejderin sıcak kanıyla yapışmış olan bir ıhlamur yaprağı olduğunu görmüyor."

"Sigurd canavarın kanının koruyucu güçlerinin ayrımında değil" diye ekledi ikinci bir kuş. "Kanın bedenine değdiği yerlerden, hiçbir silahın kendisini yaralayamayacağını bilmiyor."

"Eğer Sigurd sözlerimizi anlayabilseydi tek zayıf noktasını korumaya özen gösterirdi" dedi başka bir kuş. "Çünkü sadece
ıhlamur yaprağının, Fafnir'in kanının derisine değmesine engel olduğu o noktadan yaralanabilir."

Dördüncü bir kuş konuştu: "Sigurd aptal gibi Fafnir'in parıldayan kalbini Regin için kızartıyor. Oysa kalbi kendisi yemeli, böylece Regin

değil o, bütün insanların en bilgesi haline gelirdi."

"Regin, Sigurd'u aldatmanın en İyi yolunun ne olduğunu düşünüyor" dedi ikinci kuş. "Sigurd'u dolambaçlı sözlerle kandıracak. Sigurd ona güvenmekle aptallık ediyor."

"Sigurd Regin'in kafasını gövdesinden ayırmalı sonra da bütün hazineyi almalı" diye ekledi üçüncü kuş.

"Regin Sigurd'u haklamadan Önce!" diye bağırdı dördüncü kuş, "atasözündeki gibi: Kurlun kulaklarının göründüğü yerde, kurtun dişleri de yakındır. Eğer Sigurd akıllı İse kendine dikkat etmeli. Fafnir'in İnine girip hazineyi toplamalı, sonra da Brun-hild'in uyumakta olduğu Hindfell'e gitmeli. Bilgeliğe giden yol budur."

"Sigurd'un kaybedecek bir şeyi yok" dedi birinci kuş. "Zaten kardeşlerden birini öldürdü. Bu, diğer kardeşin de onu öldürmesi İçin yeterli bir neden."

"Kuşlar haklı" dedi Sigurd kendi kendine. "Kuşkusuz Regin yakında felaketim olacak. Eğer şimdi Fafnir'in kaderini paylaşırsa ondan korkmama gerek kalmaz."

Hiçbir şeyden kuşkulanmamış olan Regin'e doğru yaklaştı. Hızla Gram'ı kınından çekti ve Regin'in başını kesti. Hem Regin'in hem Fafnir'in kanlarını içti. Sonra Fafnir'in kalbinin çoğunu yedi, kalanını da sakladı.

Kuşlar koro halinde cıvıldadılar. "Andvari'nin yüzüğünü parmağına tak Sigurd. Korkacak neyin var ki? Sonra Valkyri Bumhild'in uyuduğu Hindfell'e git. Ateşten bir çemberin içinde, allın rengi parıltılar saçarak Hindfell'in üzerinde duran Işıltılı Salon yükselir. Orada tüm bakirelerin en güzeli, kızıl alevlerin gölgeleri üzerinde dans ederken, altınlarla çevrili olarak yatmakta. Odin'in, savaşta itaatsizlik ettiği için (yine Odin tarafından) cezalandırılan ışıltılı bakiresi çok uzun uyudu. Yüreğinde merhamet vardı ve ürkütücü Nomların kararına karşı gelerek yanlış savaşçının yaşamasına izin verdi. Uyku dikeni, sen gidip onu kazanıncaya

dek Brunhild'i koruyacak! Andvari'nin yüzüğün parmağına tak Sigurd. Korkacak pek az şeyin var."

Sigurd bir kez daha kuşların öğüdüne uydu. Grani'ye bindi ve Fafnir'in inine sürdü. Orada düşlerin ötesinde bir hazine buldu. Andvari'nin yüzüğünü özel bir yerde buldu ve parmağına taktı. Hreidmar'ın Dehşet Miğferi'ni başına geçirdi. Kalan hazineyi iki büyük sandığa koyarak Grani'ye yükledi. Ata kendi ağırlığını yüklememek için yanında yürümeyi düşündü, ancak Grani yürümeyi reddetti. Bunun üzerine Sigurd sırtına bindi. Efendisinin tanıdık ağırlığını hisseder hissetmez, hayvan sanki rüzgârdan başka yükü yokmuşçasına dörtnala İleri atıldı.

IV. Bölüm

(Sigurd Brunhild'i uyandırır ve ona âşık olur.)

Sigurd Brunhild'i ararken ünü Kuzey ülkelerinde kış rüzgârlarının hızıyla yayıldı. Sigurd, gücüyle bütün erkekleri geride bırakmıştı. Her davranışında öyle bir kendine güven vardı ki, onu gören herkes kılıcı tutuştaki, mızrağı fırlatıştaki, yayı çekip oku hedefe atıştaki olağanüstü ustalığını hissedebiliyordu. Üzerinde kırmızı ve kahverengi bir ejderha görüntüsü olan altın ışıltılı bir kalkan taşıyordu. Zırhı ve silahlan tamamen altındandı ve aynı ejderha resmi miğferini, eğerini ve zırhını süslüyordu. Korkunç ejderha Fafnir'i öldürenin o olduğu ortadaydı.

Dahası, Sigurd sıradan insanlarınkinin ötesinde bir bilgeliğin sahibiydi. Kuşların dilini anlayabildiği için onu şaşkınlığa düşüren bir olay yoktu. Öyle mantıklı ve inançla konuşuyordu ki, hemen herkesi kendi görüşünün doğruluğuna ikna edebilirdi.

Zorlu serüvenlerin peşinde koşmaktan büyük zevk alıyor, çünkü sıradan halka yardımcı olmayı çok seviyordu. Zenginliği düşmanlarından

alıp dostlarına dağıtmasıyla ünlüydü. Güçlü olduğu kadar da nazikti. Cesareti onu hiç yanıltmadı ve hiçbir şeyden de korktuğu yoktu.

Sigurd atını güneye. Frankların ülkesine sürdü. Birdenbire önünde, bir tepenin üzerinden gelen büyük bir ışık gördü. Yaklaştığında ışığın kaynağının, alevleri göklere yükselen kocaman
bir ateş olduğunu gördü. Işık çemberinin ortasında, çevresinde ışıltılı kalkanlar asılı olan bir şato duruyordu. En üstteki çatısında bir sancak asılıydı.

Korku nedir bilmeyen Sigurd, Grani'yi ateş çemberine doğru sürdü. Işıltılı Salon, altın miğfer ve altın zırh kuşanmış tek bir kişi dışında tamamen terk edilmiş görünüyordu. Görünüşe bakılırsa o da ölüydü.

Sigurd miğferi çıkarttı. Şaşkınlıkla, savaş giysisinin içerisinde bir kız olduğunu keşfetti. Bu sırada genç kızın yüzü yaşam gücüyle kızarınca Sigurd onu uyandırmaya karar verdi. Genç kızı hafifçe sarstı, ancak o hâlâ derin uykudaydı. Sonra elinde bir diken olduğunu fark etti ve onu çıkardı.

Genç kızın gözleri açıldı. Sigurd'u, başındaki Dehşet Migferi'nden hiç korkmaksızın şöyle bir süzdü. Karşısındaki adam güzel yüzlüydü ve boyu posu da yerindeydi. Gözleri öyle deliciydi ki, pek az kimse onunla göz göze gelmekten rahatsızlık duymazdı. Altın kızılı bukleli saçlarının döküldüğü, güçlü çizgili, çıkık kemikli yüzünü kısa ve kaim bir sakal çevreliyordu. Omuzları iki adamın omuzlan genişliğindeydi. Öyle uzun boyluydu ki, yedi kılıç uzunluğunda olan kılıcı Gram'ı beline takabiliyordu.

"Kimsin?" diye sordu genç kız. "Kim beni uzun uykumdan uyandırdı? Sen Volsung Sigmundun oğlu Sigurd olmalısın, çünkü başında Hreidmar'ın dehşet miğferini, elinde de Fafnir' in felaketini taşıyorsun."

"Gerçekten de benim" dedi Sigurd şaşırarak, "Duydum ki sen güçlü bir kralın kızıymışsın ve güzel olduğun kadar da akıllıymışsın."

Brunhild yanıtladı: "Odin'in emriyle süresiz bir zaman boyunca, uyku dikeninin büyüsünden kurtulamadan uyudum. Ben Odin'in, yazgısı sonsuza kadar yaşamak olan savaşçı bakirelerinden biriydim, yani bir Valkyri'ydim.

Savaş alanına iner, Odin'in seçtiği savaşçılara ölüm getirir ve ölü kahramanı alıp Asgard'daki Valhalla salonuna götürürdüm. Orada diğer kahramanlara katılarak, dünyayı sona erdirecek olan büyük savaşta devlere karşı tanrılara yardım edecekleri Ragnarok'u beklerlerdi. Son savaşımda" diye devam etti Brunhild, "iki büyük kral birbirleriyle dövüşüyorlardı. Yaşlı olanı, savaşçıların en büyüğü olduğundan Odin, zaferi ona vermemi buyurmuştu. Ancak ben onu yakmaya ve onun yerine daha genç olan kralın yaşamasına karar verdim. Odin'in öfkesi amansızdı."

"Emirlerime karşı geldiğin için" dedi bana, "bir daha asla bir Valkyri olmana izin vermeyeceğim. Bunun yerine bir ölümlüyle evlenerek sıradan bir ömür yaşamak zorundasın."

"Eğer evlenmek zorundaysam" dedim, "Yemin ederim ki ancak yüreğine asla korku girmesine izin vermeyen bir adamla evlenirim."

"Kabul ediyorum" dedi Odin. "Seni Hindfell'deki Işıltılı Salon'da uyku dikeniyle uyutacağım ve uzun derin bir uykuya dalacaksın. Şatonun duvarlarında seni korumak için bir ateş çemberi olacak."

"Ve ekledi: 'Volsung Sigmund'un oğlu büyük kahraman Sigurd seni kurtarana dek rahatsız edilmeden uyuyacaksın. Bütün ölümlüler içinde istediğin cesarete bir tek o sahiptir. Senin dans eden alevlerinin içinden, benim atım Sleipnir'in soyundan gelen atı Crani'nin üstünde geçecek. Andvari'nin hazinesini taşıyor olacak. Çünkü yeryüzündeki bütün insanlar içinde bir tek o, korkunç ejderha Fafnir'i ve kardeşi demir ustasını öldürebilecek yüreğe sahip olacak."

"Gerçekten de her şey Odin'in bana açıkladığı gibi oldu" diye sözlerini bitirdi Brunhild. "Beni uyandırdığın ana kadar hep uyudum!"

"Bana hangi bilgileri öğretebilirsin" diye sordu Sigurd. "Tanrılara ait bir bilgeliğin sahibisin."

"Beraber içelim" dedi Brunhild. "Birana yaşam hakkında bilgiler karıştıracağım. Sana kılıcınla ilgili savaş bilgileri, geminle ilgili deniz

bilgileri, savaş yaraları için tedavi bilgileri ve basit, iyi yürekli halka yardım etme bilgileri vereceğim."

"Sana dikkatlice konuşmanı ve her zaman sözünü tutmanı Öğütlerim. Ailene ve arkadaşlarına, seni incittikleri zaman bile nazik ol ki sonsuz övgüler kazanasın. Çevreni saran kötülüklere karşı uyanık ol ve onlar sana zarar vermeden kendini onlardan uzaklaştır. Dostlarının entrikalarına karşı tetikte ol ki, karının akrabalarından biri senden nefret edip intikam almaya kalkışırsa bilebilesin. Ne kadar genç olursa olsun, asla öldürdüğün birinin yakın akrabasına güvenme. Ne de olsa kurtun eniği bile kurttur."

"Bu bilgilerle, tanrılar yaşamını sona erdirinceye dek rahat yaşayabilirsin" diye bağladı Brunhild. "Bilgeliğim sana başarı ve ün getirsin. Söylediklerimi hiç aklından çıkartma."

Sigurd, Brunhild'e sarıldı ve onu öptü. "Bugüne dek yaşamış olan en güzel kızsın ve kuşkusuz tüm kadınların en bilgesi-sin" diye haykırdı. "Yemin ediyorum ki seni karım olarak alacağım, çünkü kalbimdeki yerin çok büyüktür."

"Öyleyse Volsung Sigmund'un oğlu Sigurd, ben de tüm ölümlüler arasından seni seçiyorum" diye haykırdı Brunhild. "Ben senin olacağım, sen de benim olacaksın!"

Aşkının bir simgesi olarak Sigurd Brunhild'e Andvari'nin altın yüzüğünü verdi. "Yaşadığım sürece aşkını kalbimde yaşatacağım" diye söz verdi.

Brunhild Sigurd'un parmağına taktığı yüzüğe baktı ve yanıtladı: "Yazgımız gereği birlikte yaşayamayacağız Sigurd. Ben bir kalkan bakiresiyim, savaş zamanı kralların yaptığı gibi miğfer takar, savaşta dövüşürüm. Ben savaş alanının tadını çıkarırken, sen kral Giuki'nin kızı Gudrun'la evleneceksin."

"Kralın birinin kızına gönlümü kaptın vereceğime inanıyor olamazsın!" diye bağırdı Sigurd. "Kalbimin tek sahibisin ve tanrılar adına yemin ediyorum ya sen karım olacaksın ya da hiç karım olmayacak!"

Böylece Sigurd ve Brunhild, sadakatle seveceklerine dair birbirlerine söz verdiler ve Sigurd yoluna devam etti.

V. Bölüm

(Sigurd Brunhild'i unutarak Gudrun'la evleniyor. Sonra Gunnar'a, Brunhild'le evlenmesi için yardım ediyor. Gudrun Brunhild'e gerçeği açıklıyor.)

Günlerce süren bir yolculuktan sonra Sigurd, Ren Nehri'nin güneyindeki bir krallıkta hüküm süren Kral Giuki'nin sarayına geldi. Kral Giuki ve katı kalpli karısı kraliçe Grimhild'in güzel kızları Gudrun'dan başka üç de oğullan vardı: Gunnar, Hogni ve Genç Guttorm. Çocukların hepsi de iyilik ve yetenekleriyle olağanüstüydüler. İki büyük oğul savaştaki başarılarından dolayı ün kazanmışlardı.

Soylulardan biri Sigurd'u kentlerinde görünce derhal Kral Giuki'nin huzuruna çıktı ve "Kalıbıyla tanrılara benzeyen bir adam gördüm" dedi, "kentimizden içeri at sürüyordu. Sadece bugüne kadar gördüğüm tüm adamlardan daha iyi olmakla kalmıyor, ayrıca altın bir zırh ve altın silahlar kuşanmış ve kendi türündeki tüm hayvanlardan çok daha iri bir ata binmişti."

Kral Giuki, Sigurd'u karşılamak ve onlarla kalması için davet etmek amacıyla sarayından çıktı. Çok geçmeden kral, Sigurd'a öz oğluymuş gibi davranmaya başladı. Gunnar ve Hogni de ona ağabeylerin en iyisi olarak saygı gösteriyorlardı. Kraliçe Grimhild ise onun Gudrun için mükemmel bir koca olduğuna karar vermişti. Kral Giuki'nin ailesi Sigurd'un büyük hazinesinden etkilendikleri kadar onu sevdiler de. Çünkü Sigurd çok iyi bir insandı. Nazik, sevecen, sadık ve cömertti.

Sigurd sık sık Brunhild'e olan aşkından söz ediyordu. Bu yüzden Grimhild, onu kızı için kazanmanın tek yolunun Sigurd'a Brunhild'i

unutturmak olduğuna karar verdi. Bunu Sigurd'a ilaçlı bir içki içirerek sağladı. Sigurd ilacı içince, "Bizi ailen olarak kabul et Sigurd" dedi. "Giuki, Gunnar, Hogni ve ben, hemen şimdi sana ana, baba ve kardeş olacağımıza dair yemin edeceğiz." iksir Sigurd'a Brunhild'i tamamen unutturmuştu.

Sigurd, kralın ailesiyle beş mevsim geçirmişti ki bir gün, Kraliçe Grimhild kocasına şöyle dedi: "Sigurd tüm yüreklerin en büyüğüne sahip. Dahası güvenilir ve yardımsever. Gücü krallığımızı daha da güçlendirir. Bu nedenle, istediği kadar hazine ve seçtiği yerde hüküm sürme hakkıyla birlikte kızımızı ona ver. Böylece sonsuza dek bizimle kalmaya razı olur."

Giuki yanıtladı: "Genellikle bir kralın kızım evlendirmek için teklifte bulunması gerekmez. Adaylar kızı İçin ona başvururlar. Yine de soylulardan bir başkasının yaptığı teklifi kabul edeceğime, Sigurd'a ben teklifte bulunmayı yeğlerim."

Böylece Sigurd'a hem güzel prenses hem de iktidar önerildi. O da memnunlukla kabul etti. Ailenin yaşlı üyeleri yine kardeşlik yeminleri ettiler ve kraliyet düğünü herkes için büyük neşe kaynağı oldu.

Kral Giuki'nin oğullarıyla birlikte Sigurd, savaş sanatlarında ilerlemeyi sürdürdü. Her seferinde eve zafer, onur ve ünle birlikte büyük hazinelerle dönüyordu. Fafnir'in kalbinin sakladığı parçasını yemesi için Gudrun'a verdi. Gudrun daha da bilge ve iyi huylu oldu.

Kızı mutlu bir evlilik yapıp bir aile kurunca, Kraliçe Grimhild'in düşünceleri oğlu Gunnar'a yöneldi. "Kuşkusuz senin için en uygun seçim, Brunhild'dir" dedi ona. "Sana Sigurd'u da yanına alarak, onu kazanmak için yola koyulmanı Öneririm." Gunnar Brunhild'in güzelliğini ve ününü bildiğinden hemen kabul etti.

Gunnar, Hogni ve Sigurd, neşeleri yerinde, Brunhild'in babasına gittiler. Gunnar evlenmek için kızını istediğinde Brinhild'in babası yanıtladı: "Brunhild ancak özgürce seçtiği adamla evlenecektir. Onu kazanmak istiyorsan, Hindfell'in üzerindeki şatosuna gitmelisin ve atını, altın kalkanlı salonu çevreleyen, kükreyen alevlerden içeri sürmelisin."

Üç kardeş şatoya geldiklerinde, Gunnar bir türlü atını alevlere sürmeyi başaramadı. Ne kadar mahmuzlayıp vurduysa da at korku içinde şahlanıp geri çekildi. Böylece Gunnar, "Atım asla beni alevlerden içeri götürmeyecek. Bana Grani'yi ödünç verir misin?" dedi Sigurd'a.

Sigurd seve seve denileni yaptı. Ancak üzerinde Gunnar olunca Grani tek bir adım bile atmadı. "Grani senden başka kimseyi taşımıyor!" diye haykırdı Gunnar. "Annemin öğrettiği şekil değiştirme sanatını uygulayalım. Benim şeklime gir ve benim adıma Grani'yi alevlerin içine sür ve Brunhild'i benim İçin kazan. Bu arada ben de senin görüntüne bürünerek burada beklerim."

Brunhild ve aşklarıyla ilgili hiçbir şey anımsamayan Sigurd, bu serüveni kabul etti. Gunnar'ın şekline girdi. Grani'nin sırtına bindi, kılıcını eline aldı ve Grani'yi öfkeli alevlerin tam ortasına sürdü. Grani ateşlerden geçerken, alevler eskisinden bile daha büyük bir öfkeyle kükrüyor ve ateşten parmaklarını göklere uzatıyordu. Toprak, atın ayaklarının altında titriyordu. Her şeye rağmen Grani, Sigurd'u alevlerin ötesine güvenle taşıdı.

Sigurd atından İnip Brunhild'in sarayına girdiğinde, savaşçı genç kız, başında bir miğfer, vücudunu kuşatan bir zırh ve elinde bir kılıçla büyük salonda oturuyordu. Ziyaretçisine baktı ve sordu: "Kimsin?"

"ben Giuki'nin oğlu Gunnar'ım" diye yanıt verdi Sigurd. "Ve seni karım olarak almak için geldim. Çünkü babanla görüşerek ve alevlerin içinden at sürerek buna hak kazandım."

"Bana evlilikten söz etme Gunnar" dedi Brunhild. "Eğer yeryüzündeki tüm erkeklerin en iyisi değilsen... Çünkü beni isteyen herkesle dövüşmek zorunda kalacaksın ve bunca hoşlandığım bir savaşçının ölmesini hiç istemem."

"Orası Öyle olsun" dedi Gunnar kılığındaki Sigurd. "Ancak sarayının çevresindeki ateş çemberinden geçen adamla evleneceğine dair kutsal bir yemin ettin ve ben de bunu başardım."

Bunun üzerine Brunhild, Gunnar olduğunu sandığı adamı kabul etti ve aşklarının bir simgesi olarak yüzüklerini değiştiler. Brunhild Sigurd'a Andvari'nin yüzüğünü verdi. Sigurd da onun yerine takması için Gunnar'ın yüzüğünü Brunhild'e verdi.

Sigurd sonraki üç geceyi Brunhild ile geçirdi. Ancak Gunnar adına kur yaptığından, Brunhild'i ne öptü ne de kucakladı. Aynı yatağı paylaşmalarına rağmen, her gece kılıcını aralarına koydu. Brunhild'e de başka şekilde olursa, onunla evlenemeyeceğini söyledi. Oda soru sormadı.

Brunhild'in şatosundan ayrıldıktan sonra, Sigurd'un bir kez daha Grani'yi alev çemberine doğru mahmuzlaması gerekti. Sonra Gunnar ve Sigurd kendi şekillerine döndüler ve Brunhild'in ailesine haberleri vermeye yollandılar.

Daha sora Brunhild kayınbiraderini ziyaret etti ve ona dedi ki: "Adının Gunnar olduğunu iddia eden bir kral Hindfell'deki şatomu çevreleyen alev çemberinden içeri girmiş. Andvari'nin hazinesine sahip olan ve Grani'yi alev çemberinden içeriye sürecek olan adamla evlenmeye söz vermiştim. Ama biliyorum ki, bunu ancak Sigurd başarabilir, çünkü yeryüzündeki tüm insanlar arasında bir tek o, korkunç ejderha Fafnir'i öldürebilecek cesarete sahip."

"Sevdiğim ve evlenmek istediğim Sigurd'dur. Şimdi ben bu Gıunnar'la ne yapacağım? Onunla evleneceğime, ordularının üçte birinin başı olarak kalıp krallığını korumayı çok daha yeğ tutarım."

Kayınbiraderi yanıtladı: "Gunnar'la evlenmek zorundasın, Çünkü onun ateş çemberinden geçmediğini kanıtlayamazsın. Ayrıca Sigurd, Gunnar'ın kardeşi Gudrun'la evlendi. Geçmişte kalan artık öldü, tekrar canlandıramazsın, önemli olan şu an ve gelecektir. Eğer dostluğuma değer veriyor, öfkemi kazanmak istemiyorsan, Sigurd'u unutup Gunnar'la evlenmelisin."

Böylece Kral Giuki'nin salonunda Brunhild ve Gunnar’ın evliliklerinin onuruna, İkinci bir düğün şöleni yapıldı. Yeni evliler oldukça mutlu

görünüyorlardı. Kutlamalar bittiğinde Sigurd'un belleği yerine geldi. Brunhild'e vermiş olduğu sözleri anımsadı, ancak onu daha önce görmüş olduğunu sözleriyle, bakışlarıyla ya da davranışlarıyla asla belli etmedi. Gudrun'u ve Gunnar'ı seviyordu ve her şeyden öte, yeni ailesinin bireyleri arasında huzur bozulsun istemiyordu.

Her şey iyi gidiyordu. Ta ki, Brunhild ve Gudrun bir gün Ren Nehri'ne yıkanmaya gidene dek. Brunhild hemen ırmağın üst tarafına geçerek, "Saçımı durulamak İçin temiz su benim hakkım, çünkü babam seninkinden daha önemli ve kocam seninkinden daha cesur" dedi. "Gunnar pek çok kahramanlığıyla bilinir, bunlardan biri de aşkımı kazanmak için şatomun alevden duvarlarından geçmektir. Kocanın yaptıkları bunlarla ölçülemez."

Gudrun, Brunhild'i geçerek nehrin yukarısına yürüdü. "Kocamı eleştirmek yerine sessiz kalmanı öneririm. Aslında saçımı nehrin yukarısında yıkamak benim hakkım. Eski aşkını aşağılamakla hata ediyorsun. Konuşacak dili olan herkes Sigurd'u dünyanın bildiği en cesur adam olarak selamlıyor. Fafnir ve Regin'i öldüren odur. Bu gözüpek başarılar ona Andvari' nin hazinesini alma hakkını verdi."

Brunhild yanıtladı: "Ancak kalkanlı salonumu saran azgın alevlerin arasından geçen Sigurd değil Gunnar'dı. Ve bu Fafnir'in öldürülmesinden çok daha büyük cesaret ister."

Gudrun güldü, "O alevlerin arasından geçenin, benim ağabeyim olduğuna gerçekten inanıyor musun? Bunu ancak Sigurd yapabilir! Sana Gunnar'ın adıyla ve şekliyle kur yaptı. Çünkü Gunnar'ın kendisi bunu yapamazdı. Yatağını paylaşan erkeğe Andvari'nin yüzüğünü verdin. O da bana verdi. İnanmazsan elime bakıver; çünkü şu anda, kocamın ilk başta sana verdiği yüzüğü ben takıyorum."

Brunhild yüzüğü hemen tanındı ve rengi bir ceset gibi solgunlaştı. Sessizce saraya döndü ve bütün akşam hiç sesi çıkmadı.

Gudrun daha sonra Sigurd'a sordu: "Neden Brunhild böylesine sessiz? Ünlü, zengin ve sevdiği erkekle evli olmaktan memnun değil mi? Bence

yarın bunu ona sormalıyım."

"Böyle bir şey yapma Gudrun" diye yanıtladı Sigurd, "çünkü eğer yaparsan çok üzüleceksin."

Ancak Gudrun konuyu kendi haline bırakmadı. Ertesi gün dedi ki: "Sorun nedir Brunhild? Dünkü konuşmamız canını mı sıktı, yoksa başka bir derdin mi var?"

"Bu konuyu tekrar açtığına göre zalim bir yüreğin olmalı" dedi Brunhild. "Bilmenin iyi olmayacağı konulara burnunu sokma."

"Benimle ilgili ne sorunun olabilir ki?" diye sordu Gudrun. "Seni incitecek hiçbir şey yapmadım."

"Sigurd'u almanı affetmiyorum, hem de o bir zamanlar bana aitken. Gunnar güçlü ve zengin olabilir, ama korkunç ejderha Fafnir'i Sigurd öldürdü ki bu, Gunnar'ın bütün yaptıklarından daha büyük bir iştir. Ayrıca kalkanlı salonumu saran alev çemberi geçen de Sigurd'du, Gunnar değil."

Brunhild ekledi: "Bütün bunların tek suçlusu annendir. Sigurd beni unuttu, çünkü annen ona ilaçlı bir içki içirdi."

"Yalan bu" diye öfkeyle haykırdı Gudrun.

"Kocanın keyfini sür Gudrun ve bil ki annenin iksiri olmasa o senin olmayacaktı. Sana yalnızca bela dilerim."

O gece Gunnar uyurken Brunhild saraydan ayrıldı. Kötü düşünceler kalbini alevlendirerek, karla kaplı dağlarda ve buz tutmuş çayırlarda dolaştı. "Ben onun sevgisi ve hazinesi olmadan yaşamak zorunda kalırken Sigurd yatağında kraliçesi Gudrun'a sarılmış yatıyor" dedi kendine. "Bundan sonra tek zevkim intikam olacak!"

VI. Bölüm

(Brunhild Gunnar'ı, Sigurd'u öldürmeye ikna eder. Gunnar Guttorrn'u bu işi gerçekleştirmesi için ayarlar. Gudrun istemeden ihanetin ortağı olur.)

Brunhild saraya dönünce odasına çekildi ve ölüm yaklaşmış gibi uzanıp kaldı. Gunnar onun sağlığından kaygı duydu ve neyin yolunda olmadığını söyletmek için onu zorladı. Başlangıçta Brunhild konuşmadı. Sonunda sordu, "Gunnar, sana verdiğim yüzüğü ne yaptın? Fafnir'in hazinesine sahip olan ve Grani'yi alevli halkadan geçirenle evlenmeye söz verdim. Bu adam ancak Sigurd olabilirdi, çünkü yeryüzünde yürüyen insanlar İçinde yalnız o, yüreğinde korkutucu ejderha Fafnir'i öldürmeye yetecek cesarete sahip."

"Sen Gunnar, hayatında hiçbir önemli iş başarmadın" diye ekledi, "hangi büyük hazineyi kazandın? Kral olabilirsin, ama soylu bir önder değilsin, ölü bir adamın cesaretine sahipsin! Yaşayan en soylu insanla evlenmeye söz verdim ve seninle evlenince sözümü bozmuş oldum. Sigurd benim olmadığı için senin Ölümüne neden olacağım. Grimhild'in ihanetini en korkunç karşılıkla Ödeteceğim, çünkü senin annenden daha kötü bir kadın dünyaya gelmemiştir!"

Gunnar sakince yanıtladı: "Zehirli bir dille konuşan kötü bir kadınsın. Senden çok daha üstün bir kadını eleştiriyorsun. O yaşamını insanları öldürerek geçirmedi, herkesten övgüler aldı."

"Ben senin annen gibi gizli gizli kötü işler yapmadım" dedi Brunhild. "Ama yüreğim seni öldürmek için kaynıyor! Bir daha beni asla evinde mutlu karın olarak göremeyeceksin. Bir daha beni asla satranç oynarken veya altın işlemelerimi işlerken, arkadaşlarla içerken, iyi sözler söylerken, sana güzel Öğütler verirken göremeyeceksin. Sigurd benim olmadığı için yüreğim üzüntüyle dolu ve bir daha yüreğimde asla senin sevgin olmayacak!"

Brunhild yataktan çıktı, iğne oyalarını parçaladı, kapı ve pencereleri açtı; figânlarının her yerden duyulmasını istiyordu. Yedi gün yedi gece boyunca odasında yalnız kaldı, yemeyi içmeyi, bütün arkadaşlık Önerilerini reddetti. Gunnar, Hogni ve hizmetçiler teker teker onun yüreğine ulaşmaya çabaladılar, ama Brunhild'in acısı ve öfkesi yatıştırılamaz türdendi.

Sonunda Sigurd Gudrun'a "Korkarım üstümüzde kötü rüzgârlar esiyor" dedi. "Brunhild odasında yalnız kaldıkça, yüreğinde benim için korkunç şeyler tasarlıyor!"

"O zaman lütfen gidip onunla konuş" diye yanıtladı Gudrun ağlayarak, "ona altın öner. Hazineler onun acısını dindirecek, öfkesini yatıştıracaktır!"

Sigurd Brunhild'in odasına gitti, yorganını çekip aldı ve bağırdı: "Uyan Brunhild! Yeterince uyudun! Güneş parlıyor, bırak mutlu düşünceler yüreğindeki acıyı dağıtsın."

"Hangi cesaretle karşıma çıkıyorsun!" diye yanıtladı Brunhild. "Yeryüzünde bütün yaşayanlar arasında en çok sen-den nefret ediyorum, çünkü sen bana haksızlık ettin."

"Hangi kötü ruh seni ele geçirmiş ki bana böyle acımasız davranıyorsun? Senin hakkında hiçbir zaman kaba bir şey düşünmedim. Kocanı serbestçe seçtin."

"Hayır Sigurd" dedi Brunhild, "Gunnar'la evlenmeyi ben seçmedim. Benim alev çemberimden o geçmedi, sen geçtin! Gunnar'ı salonumda önümde dikiliyor görünce senin gözlerini tanıdığımı sandım. Nornlar iyi ve kötü konusunda beni kör ettiler ve ben kuşkularıma karşın Gunnar'la evlenmeyi kabul ettim. Yüreğim onu hiç sevmedi, ama gerçek duygularımı saklamak için elimden geleni yaptım. Korkunç ejderha Fafnir'i öldüren ve benim ateşimden atlayan sendin, Gunnar değil!"

"Brunhild, senin kocan olmadığım doğru, ama ünlü biriyle evlendin. Gunnar en soylu insan! Büyük krallar öldürdü. Üstelik seni yürekten seviyor. Böyle bir sevgiyi koca bir hazineyle satın alamazsın. Nasıl olur da onu sevemezsin? Niçin bu kadar öfkelisin?"

"Bir kılıç kanına bulaşmadığı için yüreğim yanıyor" diye yanıtladı Brunhild.

"Korkarım çok beklemen gerekmeyecek" dedi Sigurd. "İkimizin kaderinde de yeryüzünde ancak birkaç gün daha kalmak var."

"Benim için fark etmez" dedi Brunhild. "Bana ihanet ettiğine göre, yaşayıp yaşamadığıma aldırmıyorum."

"Senden yaşamanı ve Gunnar'la beni sevmeni istiyorum! Yaşarsan bütün hazinemi sana vereceğim!"

"Yüreğimdekileri anlamıyorsun. En iyi erkek de sensin, sevdiğim tek erkek de sensin, Gunnar değil!"

Sigurd yanıtladı: "Seni kendimden çok sevdim. Hâlâ da seviyorum. Fakat Kraliçe Grimhild'in kurbanı oldum ve seni kaybettim. Ancak sen Gunnar'la evlendikten sonra seni anımsadım ve o zaman sana olan sevgim de canlandı. Yüreğim benim karım olmadığın için yandı, ama en iyisini yaptım. Ne de olsa bir sarayda yaşıyoruz, beni seven bir karım var ve hep birlikteyiz."

"Sana acımıyorum Sigurd! Senin bana duyduğun sevgi ve kaderimiz karşısındaki acın yüreğimi ısıtmak için çok geç kaldı. Alevlerimden geçen erkekle evleneceğim diye yemin ettim, bu kutsal yemini tutamazsam ölürüm daha iyi!"

"Senin ölümüne dayanamam!" diye bağırdı Sigurd. "Eğer böyle olacaksa, Gudrun'u bırakıp seninle evlenirim!"

"Hayır Sigurd, artık çok geç. Ne seni ne de başka erkeği istiyorum! Sensiz güç ve zenginlik hiçbir şey ifade etmiyor. Yaşamın anlamı yok ve ölmek istiyorum."

Söyleyecek söz kalmayınca, Sigurd Brunhild'in yanından çıktı. Yüreği o kadar acıyla dolmuştu ki, taştı ve zincirden dokunmuş gömleğinin demir halkalarını patlattı. Gunnar'a Brunhild'in öfkesi veya kendi acısı hakkında bir şey söylemedi.

Sonra Gunnar Brunhild'i gördüğünde, kız ona şöyle dedi: "Sigurd senin biçimine girip beni senin adına kazanmak için ateşten atladığında benimle yatıp sana da, bana da ihanet etti. Bu suçu nedeniyle Sigurd ölmeli, çünkü suçu işleyen o. Veya sen ölmelisin, çünkü ona sen izin verdin. Veya bunun utancından ben ölmeliyim. Sigurd'u kesmeyi kabul etmezsen, senin

zenginliğini, ülkeni ve canını yok edeceğim. Aileme döneceğim ve kalan günlerimi acımı yenmek için geçireceğim."

Brunbild'in beklediği gibi Gunnar, kendisine anlattığı öykünün gerisini anlayamadı. Bütün gün acılı bir yürekle oturdu, ne yapabileceğini düşündü. Yüreği Sigurd'a duyduğu sevgi ve ettikleri arkadaşlık yeminiyle, karısına duyduğu sevgi ve ona borçlu olduğu bağlılık arasında bölünmüştü. Sonunda karısının ondan ayrılmasının utancıyla yaşayamayacağını anladı. "Brunhild bütün kadınların en iyisi" diye düşündü, "benim için dünyadaki her şeyden değerli ve onun sevgisini, zenginliğini yitir-mektense ölürüm."

Gunnar kardeşi Hogni'yi çağırdı ve "Kötü zamanlara uğradık. Sigurd'u kesmeliyiz, çünkü bize sadakat göstermedi. Sonra onun topraklarını ve zenginliğini aramızda bölüşürüz" dedi.

Hogni, "Fafnir'den aldığı hazine için Sigurd'a ihanet mi edeceksin?" diye sordu. "Yoksa bu ihaneti Brunhild'in hazinesini almak için mi düşünüyorsun? Sigurd'la arkadaşlık yeminini bozmamak onur bağımızdır. Seni Brunhild'in ikna ettiğini biliyorum, ama düşünmeni istiyorum. Sigurd'u kesersen, hepimize utanç ve onursuzluk getirirsin!"

"Bunu yapmaya kararlıyım" dedi Gunnar. "Sigurd'u, kardeşimiz Guttorm kessin, çünkü o Sigurd'la ikimizin ettiği yemini vermek için çok küçük. Üstelik ona ne söylersek bize inanır."

"Bu kötü işten hiçbir iyilik çıkmayacak!" diye bağırdı Hogni. "Sigurd onurlu biri. Onun güvenine ihanet edersek, bu aptal işimiz kendi üstümüze çöker."

"İkimiz arasında seçim yap, Hogni" dedi Gunnar, "ya Sigurd'u keseceğiz veya ben kendi yaşamıma son vereceğim!"

Böylece Hogni ihanete razı oldu. İki kardeş Guttorm'u çağırdılar ve Sigurd'u kesmesi karşılığında ona büyük güç ve zenginlik sözü verdiler. Biraz annelerinin sahip olduğu büyü bilgisini kullandılar. Hamurun içine biraz kurt etiyle birlikte solucan kattılar ve bunu gizlice şaraba ekleyip

Guttorm'a içirdiler. İlaç Guttorm'u ne derlerse düşünmeden yapacak hale getirdi.

Kardeşler, Guttorm'un Sigurd'u kesebilmesi için domuz ve ayı avı düzenlediler. Gudrun, Sigurd'un av seferinde kardeşlerine eşlik edeceğini duyduğu zaman yüreği önsezi ve korkuyla doldu. Brunhild'in öfkesinin derinliğini bilmese de, Sigurd'un onun kötülüklerine hedef olacağından korktu.

"Sigurd'u Brunhild'in kötü tasarılarından korumam için bana kim yardım edebilir" diye düşündü. "Artık Gunnar'a güvenemem. Karısı ondan ne isterse yapar. Hogni elbette Gun-nar'ı destekleyecek, onlar hiçbir zaman ayrılmadılar. Ama Guttorm bana yardım edebilir. Gunnar ve Hogni'ye o kadar yakın değil. Evet, sanırım ona güvenebilirim."

Böylece Gunnar en küçük kardeşi Guttorm'u çağırdı ve ona, "Brunhild'in sizin av maceranız sırasında Sigurd için bir kötülük tasarladığından korkuyorum" dedi. "Sigurd ailemize daima sadık oldu, benim Brıınhild'le aptalca tartışmamdan onun zarar görmesini İstemiyorum. Aceleci dilim yüzünden çoktan özür diledim."

Guttorm, "Sigurd'u her zaman sevmişimdir" dedi. "Benden ne yapmamı istiyorsun Gudrun?"

"Bir hainliğin av kazası gibi gösterilmesinden korkuyorum" diye yanıtladı Gudrun. "Sigurd'un yanında kalmanı ve onu benim için korumam istiyorum."

"Sana Sigurd'un yalnızca bana açtığı bir gizi vereceğim" diye devam etti. "Ejderha Fafnir'i kestiğinde, canavarın kanıyla kaplanmış. O zamandan beri üstüne hangi kan bulaşırsa bulaşsın, hiçbir silah ona işlemiyor. Ama Fafnir'in kaynayan yarası Sigurd'u sardığında rüzgâr yakındaki bir ıhlamur ağacının yapraklarını savurmuş ve bu yapraklardan biri omuzlarının arasına yapışmış; ejderhanın kanının burayı ıslatmasını engellemiş. Bir hainlikle Sigurd'un bu noktadan vurulup öldürüleceğinden korkuyorum."

Guttorm, "Eğer Sigurd'un ceketine burayı işaretleyen bir desen işlersen, gözlerimi ondan ayırmayacağıma söz veriyorum" dedi.

"Teşekkür ederim" dedi Gudrun. "Sigurd'un işlemeli av elbisesine kırmızı ipekten bir yaprak ekleyeceğim. Rengi sayesinde öteki desenlerden ayırt edilecek ve yalnız seninle benim özel anlamını bildiğimiz daha büyük bir desen olacak."

Gudrun'un korkuları onu rahatsız etmeyi sürdürüyordu. Av sabahı üzüntüden aklını kaçırmış gibiydi. "Ah Sigurd" diye seslendi, "dün gece rüyamda, çayırda İki domuzun peşine düştüğünü, yarandan akan kanın çiçekleri koyu kırmızıya boyadığını gördüm. Lütfen bu ava katılma. Birinin seni öldüreceğinden korkuyorum!"

"Saçmalama, Gudrun" dedi Sigurd, "senin akrabalarınla gidiyorum ve birbirimizi ne kadar sevdiğimizi biliyorsun. Benden nefret eden kimse bilmiyorum, çünkü böyle bir İş hiç yapmadım. Rahat ol, birkaç güne kadar döneceğim."

"Ah Sigurd" diye ağladı Gudrun, "aptallık ediyorsun! Dün gece rüyamda iki dağın devrilip seni gömdüğünü gördüm. Bir daha seni göremedim. Lütfen ava katılma. Yüreğimden biliyorum ki, biri seni öldürmeye kalkışacak!"

"Saçmalama sevgili kancığım" dedi Sigurd. "Korkman için hiçbir neden yok. Rahat ol, beni özlemen için zaman kalmadan geri döneceğim." Sigurd Gudrun'u şefkatle kucakladı ve ayrıldı.

Av partisi hutur ve neşe havasında ormana yöneldi. Ormanın derinliklerine girdiklerinde av stratejisini tartışmak için durdular. Sigurd "Av şansımızı iki katına çıkarmak için ikiye ayrılalım" diye önerdi.

"İyi fikir" diye yanıtladı Gunnar. "Sen becerikli olduğuna göre Hogni benimle gelsin, Guttorm sana kalsın. Böylece eşit oluruz."

Sigurd ve Guttorm kolay av buldular. Birlikte birçok geyik ve yaban keçisi öldürdüler. Sonra kocaman bir domuzun peşine düştüler; korkunç

dişleri ve keskin gözleri en yetenekli avcıya bile meydan okuyordu. Hayvan Grani'ye doğru saldırınca Sigurd kılıcıyla onu öldürdü.

Bir ayı bulduklarında ağaçlar arasında bir boru sesi duydular. Sigurd "Çok iyi avlandık Guttorm" dedi, "artık eğlenme zamanı geldi. Bu ayıyı yakalayıp canlı getirmek istiyorum. Bu kardeşlerini şaşırtacak ve gülecek şey çıkacak."

Sigurd Grani'yi gidebildiği kadar uzağa götürdü. Orman sıklaştığında atından indi ve ayıyı yaya izlemeye başladı. Sigurd ayağına pek çabuk ve sessizdi, ayıyı önceden yaralamasına bile gerek kalmadan yakalayıp bağladı. Bu sırada bir çizik bile almadı. Ayıyı Grani'nin yanına sürükledi, eğere bağladı ve partinin Öteki üyelerine katılmak için Guttorm'la yola koyuldu.

Bir ırmağa geldiklerinde Sigurd çok susuz olduğunu anladı. Bütün gün yemek ve içecek için durmamıştı. Canlı ayı eğerinde olduğu için Grani'yi dayanıklı bir ağaca bağladı. Sonra av. gereçlerini atının yanına yığdı, ırmağa gitti ve su içmek için eğildi.

Guttorm Sigurd'u takip ediyordu. Kılıcı elindeydi. Sigurd taze suyu ağzına alır almaz Guttorm kılıcını Sigurd'un av ceketine işlenmiş kırmızı İpek yaprağa sapladı. Kılıç Sigurd'un sırtından girdi, göğsünden çıktı.

Sigurd'un sırtını ve göğsünü kan kapladı. Irmağın suları kırmızı aktı ve toprak kana bulandı. Sigurd öfkeli, yaralı bir domuz gibi katilini öldürmek İçin döndü, ama silahları ağacın yanındaydı ve onlara ulaşamayacak kadar zayıftı. Kahramanların en büyüğü ölümcül yarasıyla yabani çiçeklerin arasına devrildi;
Guttorm güvenli bir mesafeden seyrediyordu. Çocuk Sigurd'a korkarak bakıyordu, ilaçlı içeceğin etkisi yavaş yavaş geçiyor ve aklı başına geliyordu.

"Guttorm" diye fısıldadı Sigurd, "son sözlerimi dinle ve aklında tut. Sevgili çocuğum, sen yalnızca Brunhild'in ihanetinin silahısın. Dayım bana kaderimi çok önceden söylemiş, Brunhild beni uyarmıştı, ama onların

sözlerini anlamayacak kadar kördüm. İçimizden çok azımız kendi kaderimizi anlayabiliriz ve kaderlerine karşı çıkmak isteyenler kaybetmeye mahkûmdurlar."

"Sana yemin ediyorum ki Gunnar'a hiçbir biçimde zarar vermedim. Onun karısına karşı, beni bütün erkeklerden fazla sevmesine karşın yalnızca kardeş oldum. Birbirimize ettiğimiz yeminlere daima sadık kaldım. Bu sözlerle akrabalarına don, bu gün onurlu bir insanı öldürdün."

Sigurd kana boyanmış çiçeklerin arasına yığıldı. Ölüm hemen üstüne çöktü, ona karşı duracak ne silahı ne de gücü vardı.

Guttorm, Gunnar ve Hogni'yi getirmek için koştu. Döndüklerinde Grani'yi başını eğmiş Sigurd'un yanında buldular. Sigurd'u altın kalkanına yerleştirdiler ve eve dönmeye hazırlandılar. Gunnar, "Hogni, saraya döndüğümüzde, Sigurd'un tek başına ava gittiğini ve ırmaktan su içerken soyguncular tarafından baskına uğramış olması gerektiğini söyle. O zaman kimse bu pis işten bizi suçlamaz" dedi.

VII. Bölüm

(Guttorm İhanetini itiraf eder. Brunhild Gunnar'a geleceği söyler ve intihar eder. Gudrun, Sigurd'un yasını tutar. Brunhild ve Sigurd birlikte gömülürler.)

Kardeşler şatoya Sigurd'un cesediyle dönünce Gudrun acı ve Öfkeye boğuldu. "Soyguncu masalınız doğru olabilir" dedi, "ama Sigurd'un cesedinin önünde durup masumluğunuzu ilan etmenizi istiyorum. Sııçluysanız, yarasından taze kan akıp sizi mahkûm edecektir" dedi.

"Bir daha savaşa gittiğinizde" diye ekledi, "Sigurd'un size yardım etmesi için yanınızda olmasını boşuna bekleyeceksiniz!
O sizin gücünüzdü, onsuz erinç bulamayacaksınız. Şimdi kardeşinizin cesedine bakın ve ölümünde parmağınız olmadığına yemin edin!"

Guttorm yanıtladı: "Yalan sözler yeter! Sigurd arkası bana dönük ırmaktan su içmeye eğildiğinde, av ceketine işlediğin yapraktan kılıcımı ona ben soktum. Ben kardeşlerimin işini yapıyordum sevgili kız kardeşim, ama Sigurd Brunhild'i suçladı. Sigurd'un son sözleri masumluğunu kanıtladı. Gunnar, sana hiçbir biçimde zarar vermediğine ve Brunhild'e kardeş olduğuna yemin etti."

"Ah sevgili kardeşlerim! Siz bana acı getirdiniz" diye bağırdı Guttorm. "Sevgi ve dostluk yeminlerinizi bozdunuz, krallığınız da çöplük olsun! Sigurd'un altını sizi kendi ölümünüze sürüklesin! Sigurd'un Grani'yi senin için Brunhild'e sürdüğü gün lanetli bir gündü. Bu kadın elbette ki insanların en nefret edile-sidir! Cesur bir adamı mahvetti ve karışma acı getirdi!"

Hogni "Kaderimiz gözlerimizin Önünde yuvarlanıyor!" diye bağırdı. "Bu pis iş nedeniyle, yaşamımız boyunca hiçbir iyilik göremeyeceğiz!"

Gunnar kışkırttığı bu cinayetten pişman olmuştu bile. Brunhild'in çılgın gülüşlerini duyunca, "Yüreği taştan biri gibi gülüyorsun" dedi. "Varlığının ta içine kadar kötülük dolu olmalısın. Kardeşin Atli'yi öldürmüş olsan ve sonra onun cesedine baksan, kendini nasıl hissederdin?"

"Atli benim gözlerimin önünde ölmeyecek" dedi Brunhild, "o, senden de, Hogni'den de daha çok yaşayacak ve büyük bir kral olacak! Bana gelince, ben kendi yaşamıma son vereceğim!"

"ölümü değil yaşamı seç" diye yalvardı Gunnar, "bütün servetimi sana veririm!"

Kansı dinlemeyince Gunnar, Hogni'den onu ikna etmesini istedi. Ama Hogni "Bırak Brunhild karar verdiği gibi ölsün" dedi, "bize kötülükten başka bir şey getirmedi!"

Sigurd'un cesedinin yakılacağı gün Brunhild hazinesini topladı, herkesi yanına çağırdı. Kılıcını aldı, koltuk altından soktu ve sakince ölümün kendisini almasını bekledi. "Gelin" dedi, "hazine isteyen gelsin, altınımı alsın."

Sonra Gunnar'a "Hâlâ yaşam soluğum varken, sana korkunç geleceğini anlatacağım" dedi. "Düşman silahlarına doğru
koşacaksın, sen ve ailenin başına uğursuzluklar gelecek. Çünkü Sigurd'a verdiğin yemini bozup onu öldürdün, sadakatini kötülükle ödüllendirdin. Sigurd beni senin için kazandığında bile sana sadık kaldı. Üç gece benim yatağımda uyudu, aramıza keskin ağızlı kılıcı Gram'ı onurunun işareti olarak koydu."

"Gudrun'u, o istemese de kardeşim Atli'yle evlenmeye zorlayacaksın. O da ona Andvari'nin yüzüğünü verecek. Atli, Andvari'nin hazinesini ele geçirmek için seni öldürecek, ama hazinenin onun hırslı ellerine geçmesini engellemek için onu Ren Irmağı'nın dibine gömeceksin. Gudrun Atli'yi ve oğullarını öldürerek sizin öcünüzü alacak. Kendisini denize attığında, Andvari'nin yüzüğü, hazinesinin geri kalanı gibi, derin sulara dönecek. Böylece ölüm seni ve akrabalarını alacak ve Andvari'nin hazinesinin sulara dönmesiyle cücenin laneti gerçekleşmiş olacak."

Brunhild "Cesedimi Sigurd'un cenaze ateşine götürün. Ateşin çevresine zengin kilimler ve altın kalkanlar yerleştirin. Sonra beni Sigurd'un yanına yatırın ve kalkanlı salonumda benimle yattığı zamanki gibi kılıcı aramızda olsun. Karı-koca gibi yanacağız ve bu dünyayı birlikte terk edeceğiz" diye sözlerini tamamlayıp Öldü.

Bu sırada Gudrun, Sigrud'un örtülü cesedinin başında kuru gözlerle ve sessizce oturuyordu. Birçok kraliçe gelip, sevdiklerini yitirdiklerinde nasıl yalnız kaldıklarını anlattılar. Bütün insanların ortak kaderini kabul etmeyi kolaylaştırmak için arkadaşlığın sıcaklığı ve yüklerin paylaşılmasını ummuşlardı.

Sonunda Gudrun'un kız kardeşi kefeni çekip açtı ve "Kocana bak Gudrun" dedi. "öp onu, çünkü yeryüzünde senin sevgin kadar gerçek olanı bilmiyorum. Sigurd senin can kaynağındı!"

O zaman Gudrun'un yüreği eridi ve acı gözlerinden seller gibi boşandı. "Sigurd'um" diye ağladı, "geyiğin herkesten yukarıda olması gibi herkesin

üstündeydi. Gümüşün yanındaki altın gibi parlıyordu. Takılan en parlak mücevher, bir prensesin taşıdığı en değerli taştı."

"Sigurd yaşadığı sürece, en soylu savaşçılar arasında en büyük saygıyı görüyordum. Şimdi o öldü, bir ağaçtaki yaprak çokluğuna karışıp giden yalnız bir söğüt yaprağından başka bir şey değilim. Bir daldan yaprakların dökülmesi gibi, benim neşem de sona erdi ve artık beslenemediklerinden kuruyup ölecekler. Kocamın tatlı sözlerini, sevgisini, dostluğunu özlüyorum."

Koca cenaze ateşi yakıldığında, Gunnar Brunhild'in istediğini yaptı. Sigurd'un cesedi ateşe Brunhİld'inkiyle birlikte yerleştirildi ve aralarına Gram konuldu. Alevler yükselip gül parmaklarım göğe doğru uzattıkça, odunu ve eti birlikte tükettiler. Brunhild böylece Sigurd'un yanında yandı. Kaderinin yaşamda birleşmesine İzin vermediği erkeğe ölümde kavuştu. Sigurd'un ünü ise, insanlar dünya üstünde yaşadıkça yaşayacak.

IV. BÖLÜM -Britanya Adalarının Söylenceleri

Britanya adalarında çeşitli Avrupa kültürleri yerleşmiştir ve söylenceleri bu çeşitliliği yansıtır. Pagan geleneğine yakınlık duyan bir Hıristiyan tarafından, MS 8. yüzyılın başlarında yazılmış olan *Beowolf* destanı, İngiliz topraklarına yerleşmiş Kuzey geleneğini yansıtır. İrlanda söylenceleri 1100 ile 1500 yıllan arasında keşişlerce kaydedilmiştir. Son olarak *Kral Arthur'un* öyküsü, on ikinci yüzyılın başlarından on beşinci yüzyılın sonlarına değin uzanan Gal, ingiliz ve Fransız geleneklerinin bir bileşimidir.

irlanda söylenceleri, Keltlerin, birbirini izleyen dalgalar halinde İrlanda'ya yerleşmelerini betimleyen mitolojiyi tarihle kaynaştırır. Karanlığın gücünü temsil eden ve Fomorianlar denilen halkla aydınlığın gücünü temsil eden Keltler arasındaki savaşlar, hem kuzey bölgesinin sertliğini hem de işgalcilerin bölgedeki yerleşiklerle karşılaşmasıyla ortaya çıkan siyasal kargaşayı yansıtır. Büyünün kullanımı, yaratılış ve verimlilik söylenceleri de dahil bütün masallara canlılık verir.

Beowulf, Germen edebiyatının günümüze ulaşan en eski, en büyük örneğidir ve bir başyapıtıdır. Adı bilinmeyen yazarın konu olarak bir bütünlük yarattığı çalışmada, her ayrıntının parçalar içinde onu bütüne bağlayan bir rolü vardır. Yazarın psikolojik olarak karmaşık karakterler yaratmadaki yeteneği, Kuzey Avrupa'dan elimize kalan çalışmalar içinde eşsizdir. Çok fazla ciddiye alınmaması gerektiği de söylenebilir. Sözün kısası *Beowulf,* Süpermen'e benzeyen bir kahramandır ve anılmaya değer üç canavarla savaşır. *Beowolfu* çevirisinden okuyanlar, araştırmacıların bu eseri okumak için Anglosakson dilini öğrenmeyi niçin seçtiklerini anlayacaklardır.

Kral Arthur destanı, başka bir nedenle de aynı biçimde şaşırtıcı bir eserdir. Öykü, Batı kahramanlık geleneğinde büyük ne varsa hepsini Kral Arthur'a atfeder. Ataları, yanan Troya kentinden gelmişlerdir. Babası ve amcası Stonehenge'le(*) bağlantılıdır. Yan peygamber yarı büyücü Merlin,

masalın ilk bölümü boyunca mucizeler yaratır. Arthur'un birçok ünlü şövalyesi öyküye kendi maceralanyla can verirler.

Beowulf gibi Arthur da bir devle savaşır. Roma İmparator-luğu'nun başına geçen Arthur, Büyük İskender gibi dünyanın büyük fatihlerinden birisidir. Son olarak, Arthur'un Fransız geleneğinden aktarılmış trajik aşk öyküsü olan *Guinevere ve Lance-lot'dct*, kişisel istekler, kahramanların topluma karşı olan sorumluluğunun önüne geçer ve büyük bir krallığın yıkılmasına neden olur. *Kral Arthur'da* her türlü zevk için bir şey vardır, bugün de okuyucu ve yazarlara esin kaynağı olmayı sürdürmektedir.

**Stonehenge: İngiltere'de MÖ 1800-1400 yılları arasında dikilmiş, kutsal sayılan büyük taş anıtlar (ç.n.).*

İrlanda-İskoçya Dünya Çağları: Sunuş

Bilim adamları, Britanya Adaları'na ilk yerleşen insanların Kuzey Afrika ve İspanya'dan göç ettikleri kanısındadırlar. Keltler Kuzey Avrupa'dan geldiklerinde, yerleşik topluluk bu insanlardan oluşmaktadır.

Druidler, Keltlerin dini önderleridir. Onlar kabilelerinin rahipleri, peygamberleri, şairleri, büyücüleri, bilginleri ve doktorlarıdır. Toplumlarının bilgesi, tanrılarla da İlişkisi olan ve insan bilgisi üzerine uzman kişilerdir. Oldukça saygı görmektedirler. Öyle ki, önem sırasında krallara ve kabile reislerine yakın sayılırlar. Birçok eski dönem insanları gibi, Druidler belirli dinsel törenlerin ve adakların yerine getirilmesiyle, bütün doğa olaylarım yönlendiren tanrıları, insanlarına bereket ve refah bağışlaması için ikna edebileceklerine inanırlar.

Keltler ışığı, bereketi ve yaşamı sunan güneşe tapınışlardır. Dört büyük bayramları, güneşin dünyayla ilişkisi üzerinde kurulmuştur: İki gündönümü (yaz, güneşin dünyaya en yakın zamanı ve kış, güneşin dünyadan en uzak zamanı) ve iki mevsim dönümü (ekinoks) (baharın ve güzün başlangıcı).

Keltler için yaşam cılız bir madde ve doğa hırçın bir gerçekliktir. Karanlığın güçleri Kuzey ülkelerine erken, dondurucu bir kış, ekinlerin yeşeremeyeceği uzun aylar ve hastalıktan, açlıktan ya da sert iklimden erken ölüm getirir. Halloween, gerçekten korkunç bir bayramdır, çünkü kışın başlangıcım işaret eder; güneşin gücünün hızla azalmaya başlaması ve karanlığın gücünün hızla artmaya başlaması... Hayatta kalınacağı kuşkuludur.

Halloween, canavarların ve insanların kurban edilme günüdür. Dinsel festivalin bir parçası olarak köy ve kasaba sakinleri karanlığın, kargaşanın, yıkımın, hastalığın ve ölümün şeytanları gibi giyinerek onları canlandırırlar ve ötekiler bu insanları simgesel olarak kovalarlar; bu şeytanları gösteren şekiller de yapıp, dinsel törenin bir parçası olarak kasaba merkezinde yakarlar. Sağlıklı çocukların üçte birini her yıl kurban ederek, kendilerine

ve yaşamak İçin gereksinim duydukları hayvanlarına hububat ve ot sağlaması için, tanrıları harekete geçirmeyi ummuşlardır. Stonehenge, Britanya'da bütün kabileler için kutsal bir din merkezi olmuştur.

Kelt söylenceleri İrlanda, İskoçya ve Gal ülkesinde İsa'dan sonra 1100 ve 1600 yıllan arasında Hıristiyan keşişlerce yaşatılmıştır. İrlandalı ve İskoçyalı keşişler *Lebor Gahala Erenn'de* (İrlanda Fetihler Kitabı), Gallilerin ortaçağ şövalyesi fonu ve per-desiyle donatılmış ve sıkça Kral Arthur ve şövalyelerinin maceralarının anlatıldığı *Mabinogion*'dan daha eski ve daha özgün bir Keltik geleneği oluşturmuşlardır. Sonuçta, Keltik yaratılış ve bereket söylenceleri, Gal ülkelerinden çok İrlanda ve İskoçya'dan elyazmalarında yer almaktadır.

İrlanda geleneğine göre, eski tarih ve mitoloji aynı gerçekten söz etmektedir: Tanrı ırklarının ve insan topluluklarının art arda İrlanda'ya yerleşmeleri... Tanrıların insanlar gibi dünyada yürüdükleri bir zamandır, doğaüstü güçlerini kullanarak İrlanda'ya bereket, uygarlık ve barış getirirler. (Hıristiyan eğilimlerinden ötürü İrlandalı ve İskoçyalı keşişlerin Keltik tanrıları, İnsan savaşçılarmış gibi savaşan, hatta Ölen tanrılar yapmış olmaları olasıdır).

Keltik tanrılar, gökler yerine İrlanda topraklarında yaşamışlardır. Erkek tanrılar kabileyi koruyan savaşçılardır. Kadın
tanrılar genellikle bereket tanrıçalarıdır, ama savaşçı da olabilirler. Kabile reisi, bir bereket tanrıçasıyla evlenirse, insanlarının korunmasını ve hayatta kalmasını sağlar.

İrlanda'yı ne zaman herhangi bir ırktan tanrılar yönetse, Fomorianlar biçimindeki karanlığın gücü buna karşı koyar ve çoğunlukla savaşta galip gelir. Fomorianlar, yerli Akdeniz insanlarının tapındıkları tanrıları yansıtırken, Tûatha De Danann (Ana Tanrıça Danu'nun insanları) Keltlerin tapındıkları tanrıları simgelerler.

Başlıca Karakterler ve Tanrılar

Ladhra: İrlanda'da ilk ırkın Önderi.
Dagda: Bereket tanrısı, büyüde büyük usta, iki büyük Tûatha *De* savaşçısından biri.
PartUolon: İrlanda'da ikinci ırkın Önderi.
Lug: Güneş tanrısı; iki büyük Tuatha De savaşçısından biri.
Nemed: İrlanda'da üçüncü ırkın önderi.
Nıtada: Tûatha De'nin büyük kralı.
Fir Bolg: İrlanda'da dördüncü ırk. İrlandalı topraklarında hayatta kalan ilk ırk.
Bres: Babası Fomorianların kralı, annesi bir Tuatha De; Tuatha De Kralı Nuada'nın yerine geçer.
Tûatha D£ Danann: İrlanda'da beşinci ve en büyük ırk. Fir Bolglar ve Fomorianları yendiler.
Fomorianlar: Devler ırkı; bütün İrlandalı ırkların düşmanı.
Damı: Ana Tanrıça ya da Büyük Tanrıça; Tuatha De, onun halkıdır.
Mil Çocukları: İrlanda'da altıncı ırk: Tuatha De ile savaşıyorlar.
Erin: Ana Tanrıça ya da Büyük Tanrıça; Tuatha De'nin bir kraliçesi.
Atnergin: Büyük Druid ve Mil Çocukları'nın şairi.
Badb Catha: Büyük Kelt savaş tanrıçası.
Donn: Mil Çocukları'nın en yaşlısı.

Dünya Çağları

Başlangıçta İrlanda vardı ve dünya orasıydı. Dünya'nın ilk çağında, ilk ırk İrlanda'ya yerleşti. Büyük önder Ladhra'run on altı kansı vardı. Ladhra, İrlanda topraklarında Ölen ilk insandı ve onun ölümünden sonra İrlanda büyük bir tufanla sulara gömüldü. Ladhra’nın bütün ırkı selde yok oldu. Sonraki iki yüz altmış sekiz yıl boyunca İrlanda topraklan insansız kaldı.

Dünyanın ikinci çağında, İkinci ırk İrlanda'yı istila etti. Bu, Partholon'un ırkıydı; İrlanda'nın tanrısal atalarının ilkiydi. Kırk sekiz tanrıdan oluşuyordu; yarısı erkek, yansı kadın. Dünyanın üç yüz yıl süren ikinci çağının büyük bir kısmında, Partholonlar adada en güçlü topluluk olarak hüküm sürdüler. Zamanla, sayılan ilk baştaki kırk sekizden beş bine çıktı.

Partholon ırkı geldiğinde İrlanda'da otlar ve ağaçlar yoktu, temiz su sağlayan üç göl ve dokuz nehir vardı. Partholon yedi göl daha yarattı ve toprağı bereketli kıldı. Daha sonra ağaçsız, otsuz üç ova daha yarattı ve insanlar toprağı işlemeye başladılar. Bir Partholon tacir, sığır sürüsü getirdi; bu, çiftçilerin ödülü oldu. Bir başkası altını tanıttı. Tarım temel uğraş oldu ve toplum gelişti.

Partholon'un yaşamı boyunca, insanlar ilk evleriyle birlikte konuk evlerini kurdular, ilk kazanları yaptılar, yabani eğreltiotundan ilk birayı elde ettiler. Hukuk ve eğitim sistemlerinin temelini attılar, kehanetin ve kurbanın da olduğu kurallı dinsel etkinlikler düzenlediler.

İkinci çağ genel bir refah dönemi olmasına karşın, anlaşmazlıklar kimi zaman barışı tehdit ediyordu- İlk düello oldu ve zina ilk kez ortaya çıktı. Partholon uzaklardayken, kansı onu uşağıyla aldattı. Partholon bunu öğrenince, onlardan kendisine bir "onur bedeli" ödemelerini istedi.

Partholon'un karısı, hatanın kendisinde değil Partholon'da olduğunu ve asıl kendisine bedel ödenmesi gerektiğini söyledi. Kadının, kocanın mülkiyetinin bir parçası olduğunu ve kocanın da mülkiyetini korumakla sorumlu olduğunu ileri sürdü. Ayrılmakla, Partholon karısını yeterince korumamış oluyordu. Bu nedenle kadın "onur bedelini" hak etmişti. Hukuksal düzen, bu tartışmada Partholon'un karışım destekledi ve Partholon'a karşı verilen bu hüküm irlanda'da ilk hukuk kararı oldu.

Yerli tanrı ırkı ve iki yüz yıldan beri İrlanda topraklarının kıyılarında yerleşmiş azman deniz insanları olan Fomorianlar, Partholonların bol yiyeceklerini kıskandılar ve saldırıya geçtiler. Bir gözleriyle, bir elleriyle ve

bir ayaklarıyla savaştılar; büyü kullanmakta ustaydılar. İki ırk arasındaki çetin savaş yedi gün sürdü. Sonunda Partholonlar Fomorianları kendi topraklarından sürmeyi başardılar. Ama galibiyet geçiciydi; Fomorianlar adalarına geri döndüler, buradan, İrlanda'yı uygarlaştıran insanları yenmek için onları sürekli izlediler ve fırsat kolladılar.

Mayısın ilk günü, yazın başlangıcını belirten büyük Belline Bayramı'nda, bütün Partholon ırkı garip bir veba salgınıyla yok oldu. İrlanda otuz yıl boyunca insansız kaldı. Ama Partholonların İrlanda yaşamına yaptığı katkılar, onlardan sonra gelen ırkların yaşamlarını zenginleştirmeye devam etti.

Dünyanın üçüncü çağında tanrısal Nemed (kutsal) ırkı İrlanda'yı istila etti. Nemedler dört göl daha Yaratıp on iki ova daha açtılar. Koyun getirdiler; koyunlar İrlanda topraklarında o denli çoğaldı ki, sayıları kısa zamanda Partholonların sığır sürüsünü kat kat aştı. Nemedler yönetiminde, tarım daha yaygınlık kazandı ve insanlar daha fazla refaha kavuştu.

Fomorianlara karşı kendilerini korumak için, Nemedler iki kale inşa ettiler. Nemed ırkı dört kez Fomorianlarla savaştı ve dört kez de savaştan zaferle çıktı. Daha sonra, büyük bir hastalık Nemed'i ve onun halkından iki bin kişiyi öldürdü. Fomorianlar onların savunmasızlığından yararlandılar ve yeniden saldırdılar. Bu kez savaşta Nemedleri kolayca yendiler ve onları köleleştirdiler. Bu olaydan sonra Nemedler, her yıl Kasımın ilk günü, kışın başlangıcını belirten büyük Samain bayramında, Fomorianlara çocuklarının üçte ikisini, sütlerinin üçte ikisini ve ürünlerinin üçte ikisini vermek zorunda kaldılar.

Nemedler bu yok edici haraçtan kurtulmanın bir yolunu bulamadılar. Fomorianlara umutsuzca son bir saldırı düzenlediler. Bu saldırıda Nemed ırkından on altı bin kişi öldü. Sağ kalan Nemedler evlerini ve çiftliklerini bırakıp İrlanda'yı terk ettiler.

Dünyanın dördüncü çağında Fir Bolg ırkı, Ağustosun ilk günü, güzün başlangıcını belirten büyük Lugnasad Bayramı'nda İrlanda'yı istila etti. Fir

Bolglar birçok ayrı kabileden oluşmalarına karşın tek ırk gibi hareket edebildiler ve İrlanda'da bütün gücü elinde tutan bir kralın buyruğunda yaşadılar. İrlanda topraklarında yaşamayı sürdüren ırkların ilkiydiler. Düşmanları Fomorianların tersine, tanrısal değillerdi.

Fir Bolgların egemenliği süresince İrlanda tam bir tarım ülkesi oldu. Fir Bolglar demir mızrak ucunu geliştiren savaşçı aristokratlardı. Kralları, toprak mülkiyetinde adaleti kuran ilk kişiydi ve onun yönetimi altında toprak çok bereketli oldu. Yağmur yumuşak çiğ gibi düşüyor ve her yıl bereketli bir hasat oluyordu. Ama Fir Bolglar, savaşçı yeteneklerine karşın yeni bir istila dalgasıyla bozguna uğradılar.

Dünyanın beşinci çağında, Tuatha De Danann'ın tanrısal ırkı (Ana Tanrıça Danu'nun insanları) Mayısın ilk günü İrlanda'yı istila ettiler. Karaya ayak bastıklarında, yoğun bir bulut tabakası, gelişlerini Fir Bolglardan gizledi. İrlanda topraklarında kalma kararlılıklarının bir işareti olarak bütün gemilerini hemen yaktılar; onları ne tür zorluklar beklediğini düşünmediler; ya başarılı olacaklardı ya da öleceklerdi.

Dinsel önderleri Druidler, bütün adanın üzerini sis ve yağmur bulutlarıyla örttüler. Bu bulutlar, Fir Bolgların üzerine bir kan ve ateş seli yağdırdı, onları üç gün üç gece korunaklarda gizlenmek zorunda bıraktı. Fir Bolgların dinsel önderleri havayı kendi tılsımlarıyla temizlediler. Sonunda iki ırk, tarafların savaşa hazırlık süresi için yüz beş günlük bir ateşkes ilan etti.

Tuatha De Danamı iki gruba ayrılmıştı: tanrılar ve tanrı olmayanlar. Tanrılar zanaatkar, sanatçı ve aristokrat savaşçılardı; çünkü ırkın iktidar ve becerilerine sahiptiler. Tanrı olmayanlar ise çiftçiler ve tarlalarda çalışan sıradan işçilerdi.

Tuatha De, çok yetenekli ve bilgili bir tanrılar ırkıydı. Kuzey Yunan adalarında büyüyle birlikte birçok sanat ve el ustalığı öğrenmişlerdi. Bilgelikleri, büyüleri ve dört tılsımları onlara tanrı kudreti sağlamıştı. En büyük üç Tuatha De; İyi Dagda, Uzun Kılıçlı Lug ve Gümüş Kollu Nuada

idi. Dagda, adını, bereket tanrısı olmasından almıştı ve büyüde büyük ustalığa sahipti. Lug, yani güneş tanrısı, gün boyunca büyük bir parlaklık yayıyordu ve gün ağarana dek alacakaranlıkta güneşin kızıllığını yansıtıyordu. Lug ve Dagda, en büyük Tûatha De savaşçılarıydı. Nuada, Tuatha De'nin büyük kralıydı.

Tuatha De'nin ilk hazinesi, Dagda'nın, kadın-erkek herkesi hak ettiği yiyecek miktarıyla sürekli besleyen ve ondan yiyen herkesin açlığını doyuran bronz kazanıydı. İkinci hazinesi, İrlanda'nın yasaya saygılı kralı ne zaman üzerinde yürüse bir insan çığlığı yayan Kader taşıydı.

Üçüncü hazinesi, Nuada'nın her zaman hedefini bulan ve yaraladığı kimseye ölüm getiren kılıcıydı. Dördüncü ve son hazine de Lug'un şimşek gibi çakan, alevli ateşlerle kükreyen ve kim kullanırsa ona kesinlikle zafer getiren kılıcıydı. Lug'un kılıcı sürekli kan tadı istiyor ve açlığını bastırmak için bir yol arıyordu. Lug, kılıcını ezilmiş haşhaş yapraklarından yapılmış bir meyve kabında saklıyordu; çünkü uyuşturucu, gereksinim duyulana dek kılıcın güven içinde uyumasını sağlıyordu. Lug bırakmaya görsün, kılıcı düşmanın içine hızla giriyor ve yorulmak bilmeden savaşçı ardına savaşçı öldürüyor, onların ılık kanlarıyla kendine ziyafet çekiyordu.

Tuatha De, büyüdeki büyük ustalıklarını kullanarak, Fir Bolglara karşı ilk savaşı kazandı. Savaşçılar bin yüz düşman öldürdüler ve savaştan arta kalan birkaçı, İrlanda'nın asıl topraklarının batısındaki adalara kaçtılar. Bu savaş birinci Mag Tured savaşı olarak anıldı.

Savaş sırasında Fir Bolglardan biri, kral Nuada'nın kolunu kesti. Tuatha De doktoru ve demircisi, birlikte, Nuada için gerçek kolun canlılığında ve diriliğinde bir gümüş kol yaptılar. Ama harika gümüş koluyla bile Nuada, sakat olarak kabul edildi. Kralın kusursuz sağlığı olması gerektiğinden, gümüş kollu Nuada tahtından vazgeçmek zorundaydı.

Tuatha De Danann'ın kabile reisleri yakışıklı Bres'i, gümüş kollu Nuada'nın yerine İrlanda kralı olarak seçtiler. Bres, Fomorianlar kralının oğluydu, ama annesi Tuatha De'den biriydi ve onların arasında büyümüştü.

Tuatha De reisleri, Bres'in kral olarak seçilmesinin Fomorianlarla aralarda barışı sağlayacağını umuyorlardı.

Ama Bres çok yoksul bir kraldı. Cömert olması gerektiği zamanlarda eli sıkıydı. Kabile reislerine bira ve yağ sunmadı. Onları eğlendirmek İçin müzisyenlere, cambazlara, soytarılara ve şairlere iş vermeyi reddetti, zenginliğini kendisine saklamak istedi, insanlarından mücevher ve yiyecek biçiminde ağır vergiler talep etti. Tuatha De'nin kabile reislerine tanrı değilmiş gibi davrandı, onları çıra taşımaya, hendek kazmaya, kaleler ve şatolar inşa etmek gibi aşağı İşler yapmaya zorladı.

Bres, Tuatha De'nin edebiyat tanrısı olan şairine de akılsızca kötü davranarak kendisine ve Fomorianlara yıkım getirdi. Şairi yatak ve ateşin olmadığı izbe, karanlık bir kulübede yaşattı ve günde yalnızca üç kuru ekmek parçası verdi. Öç olarak şair, kralı büyü gücü olan şu sözlerle lanetledi: "Başkalarım yaşamaya zorladığı gibi yaşamak Bres'in kaderi olsun; tabağı yiyeceksiz, kabı sütsüz olsun, kasvetli gecelerde onu koruyacak bir barınağı olmasın."

Şairin gücü öylesine büyüktü ki, bu sözleri duyan kabile reisleri Bres'i İrlanda tahtından vazgeçmeye zorladılar. Bres, babası Fomorianlar kralından, Tuatha De'ye saldırmasını istedi. Babası gerçek öyküyü bildiğinden oğluna yardım etmeyi reddetti, ama diğer Fomorianlar büyük bir ordu topladılar ve savaşa hazırlandılar. Tuatha De de savaşa hazırlandı.

Bu sırada, Nuada'nın omuzu, gümüş kolun bağlandığı yerden iltihaplanmıştı. Nuada, gümüş kolu yapan doktorun genç oğlunun babasından daha harika tıbbi tedaviler yapabildiğini duyunca, çocuktan kolunu sağaltmasını istedi. Doktor, Nuada'ya gerçek kolunun ne olduğunu sordu. Nuada gömülü olduğunu söyledi. Doktor kolu topraktan çıkardı, Nuada'nın omuzuna yerleştirdi ve şu sözleri okudu: "Kol, Nuada'nın omuzuna yerleş, sinir sinire ve kas kasa birleşsin."

Üç gün üç gece sonra Nuada'nın kolu canlandı ve yeniden omuzuyla birleşti. Böylece gümüş kollu Nuada'nın eski sakatlığı bütünüyle geçti ve

Tuatha De Danann'ın kralı olarak eski konumuna yeniden döndü.

Genç doktorun babası, oğlunun bu yeteneğini çok kıskandı, kılıcını doğrulttu ve oğlunun kafasına vurdu, yalnızca deri kesildi. Çocuk derisindeki yarayı kolayca iyileştirdi. Babası yeniden kılıcını doğrulttu ve oğlunun kafasına yeniden vurdu, bu kez kemiği kesmişti. Oğlu yarasını yine kolayca iyileştirdi. Babası, kılıcını üçüncü kez doğrulttu ve oğlunun kafasına vurdu, bu kez beyni kesmişti. Çocuk yarasını yine kolayca iyileştirdi. Sonunda babası kılıcını dördüncü kez doğrulttu ve oğlunun başına vurdu, bu kez beyni ikiye ayrılmıştı. Bu vuruşla doktor oğlunu öldürdü.

Genç doktorun mezarında üç yüz altmış beş ot büyüdü. Her ot yaprağı insan bedenindeki üç yüz altmış beş sinirden birinin hastalığını iyileştiriyordu. Genç doktorun kız kardeşi, Tuatha De doktorları hastalarını tedavi etmekte kullanabilsinler diye bu otları dikkatlice topladı ve pelerinine düzgün bir sıra içinde yerleştirdi. Bu otlarla kardeşinin bütün hastalıkların tedavisini bulduğunu biliyordu. Ama babası oğlunun hastalıkları iyileştirmeye katkısını o denli kıskandı ki, kızının pelerinini ters yüz etti ve otlan ayrıştırılamayacak biçimde karıştırdı. Otlar böylece kullanılmaz oldu, çünkü hiç kimse hangi otun hangi hastalığı iyileştirdiğini bilemedi.

Uzun kılıçlı Lug, Nuada'nın tahta dönmesinden hemen sonra saraya geldi. Muhafız Lug'u saygıyla selamladı, ama "Kralımız Nuada gibi üstün görünmene rağmen, Tuatha De Danann soyluları arasına kabul edilmen için özel bir beceri ustası olduğunu kanıtlamak zorundasın" dedi.

Lug muhafızı şöyle yanıtladı: "Önce kralına git ve ona söyle. Ben usta ve güçlü bir savaşçı, mükemmel bir marangoz, iyi bir demirci, yetenekli bir çalgıcı, şair ve masal anlatıcısı, bilgili bir doktor ve becerikli bir büyücüyüm. Benim kadar yetenekleri olan başka bir Tuatha De Danann'ı göstermesi için Kral Nuada'ya meydan okuyorum."

Muhafız, Lug'un niteliklerini krala yineleyince, Nuada, Lug'u Tuatha De'nin en iyi oyuncusuyla satranç oyununa davet etti. Lug oyunu kazandığında Bilge Koltuğu'na oturdu ve Tuatha De'nin en güçlüsünün, sarayın zemininde ağır bir kaldırım taşı itmesini seyretti. Taş öyle ağırdı ki taşıyabilmek için seksenden fazla öküz çifti olmalıydı. Taş sürüklendikten sonra, Lug taşı tutup kaldırdı, dışarı taşıdı ve asıl yerme koydu.

Kral Nuada o zaman Lug'a, Dagda'nın arpini kendileri için çalmasını emretti; Lug öyle hüzünlü bir melodi çaldı ki, tanrıların hepsi ağladı. Sonra öyle neşeli bir melodi çaldı ki, tanrıların hepsi güldüler. Son olarak bütün tanrıları bir sonraki güne kadar uykuya daldıran bir melodi çaldı.

Lug'un gerçekten söylediği kadar becerikli olduğunu görünce, Nuada, Fomorianlara karşı savaşın hazırlıklarını yönetebilsin diye ona on üç günlük krallık verdi. Lug, özel yeteneklerini göstermeleri için Tuatha De tanrılarının her birine başvurdu. Baş büyücü, İrlanda'daki on iki dağı kaldıracağı ve onları mermi gibi Formorianlara karşı fırlatacağı sözünü verdi.

Baş şarapçı, İrlanda'nın on iki gölünün ve on iki ırmağının sularını gizleyerek Fomorianlara içecek su bırakmayacağı sözünü verdi. Ama bu göller ve nehirler, savaş yedi yıl sürse bile Tuatha De için taze su sağlamaya devam edecekti.

Baş demirci, taşıyanları savaşta yenik düşürmeyecek silahlar yapmaya söz verdi. Onun mızrakları her zaman hedefini vuracak ve kurbanlarını öldürecekti. Daha ötesi, savaş yedi yıl sürse bile yeni silahlar yapmaya devam edecekti.

Baş doktor, savaş sürdükçe, ertesi gün savaşmaya dönebil-meleri için yaralıları çok çabuk iyileştirebileceği sözünü verdi. Ayrıca öldürülmüş savaşçıların cesetlerini belirli bir kuyuya atmalarını salık verdi; onun nağmeleri ölüleri kuyudan yaşama dönmüş olarak çıkaracaktı.

Tuatha De'nin baş Druid'i, Fomorianların yüzlerine çarpması için üç yağmur seli yaratacağı sözünü verdi. Bundan öte, her solukta Tuatha De'nin

her biri gücünü ve cesaretini yenilerken, her bir Fomorian'ın gücünün ve cesaretinin üçte ikisini yok edecekti. Sonuçta savaş yedi yıl sürse bile, Tûatha De" yorulmaksızın savaşa devam edebilecekti.

Son olarak, İyi Dagda, ölümü ve yaşamın yenilenmesini getiren büyük topuzuyla, atların ayaklarının dolu tanelerini ezmesi gibi Fomorianların kemiklerini ezmeye söz verdi. Sekiz çatallı savaş topuzu o denli ağırdı ki, onu taşıyabilmek sekiz güçlü adam isterdi. Savaşta, Dagda onu iki tekerlekli arabasının arkasında çekecek, sonra onu kaldıracak ve her savuruşta dokuz adam öldürecekti.

Artık Tuatha De savaşa hazırdı. Hemen sonra, irlanda topraklarında ikinci Mag Tured savaşı başladı. Bu kızgın savaşta hem Tuatha De Danann hem de Fomorianlar sahip oldukları her türlü büyüyü kullandılar. Tuatha De'nin güçlü büyülerinin Fomorianların büyülerini bastırmasına karşın devler öylesine güçlüydüler ki, Tuatha De Savaşı kazanamadı. Sonuç olarak, tanrılar ve devler arasındaki savaş bitmek bilmedi.

Tuatha De'nin kabile reisleri, uzun kılıçlı Lug'un, savaşta ölmesini göze alamayacakları kadar değerli olduğuna karar verdiler. Onu dokuz güçlü savaşçının korumasına aldılar, ama Lug alıkonmaktan gittikçe sabırsızlaştı. Sonunda korumalarından kaçtı, savaş arabasına tırmandı ve savaşa girdi. Tuatha De savaşçıları arasında şöyle bağırarak sürdü arabasını: "Cesaretli olun. Savaşta Ölümle karşılaşmak, köle gibi yaşamaktan ve yenene vergi ödemekten çok daha iyidir."

Fomorianlar, Tuatha D£ savaşçılarının arasında parıldayan güneşin parlaklığını gördüler ve haykırdılar. "Üstümüzdeki bu dehşet verici kader ne? Güneş bugün doğu yerine batıdan yükseliyor! Bu mutlaka, Tuatha De'nin savaşı kazanmasına yardım edecek olan güneş tanrısı, uzun kılıçlı Lug olmalı!"

Düşen devlerin kanlarıyla kızıla boyanan alanı gören Fomorianlar, Lug ve diğer Tuatha De'lerin amansız takibinden canlarını kurtarmak İçin kaçtılar. Pek çok Fomorian savaşta öldü. Dörtnala koşan birçok atın

ayaklarının altında çiğnenmiş ot ve yapraklan, fırtınalı denizdeki dalgaları, bir kumsaldaki kumlan, baharda geniş otlaklara düşen çiğ damlalarını, ani bir güz fırtına sın da ki dolu tanelerini, kudurmuş bir kış tipisindeki pul pul kar tanelerini ve bulutsuz bir gecede gökyüzündeki yıldızları saymak, Fomorianların cesetlerini saymaktan daha kolay olurdu.

Tuatha De'nin mutlak zaferi, İrlanda'daki Fomorian tehdidine kesinlikle son verdi. Tanrılar devlere karşı zaferlerini kutlarken, büyük savaş tanrıçaları Babd Catha, toplanmış ordunun önüne geçti ve şarkı söyledi: "Fomorianları topraklarımızdan kovduk, ama her şey iyi olmadı. Çağımızın sona erdiğini, yeni bir çağın şafağını görüyorum."

"Topraklarımızı İstila edecek insan ırkını görüyorum. Bize saygı göstermeyecekler ve alışkanlıklarımızı kabul etmeyecekler. Onların hükümranlığında, yaz mevsimi çiçek, ağaçlar meyve, inekler süt ve denizler balık vermeyecek. Kadınlar onursuz, erkekler güçsüz olacak, yaşlı başlı adamlar yalan söyleyecek ve yönetenler adil yasalar yapmayacak. Dostlar birbirinden çalacak, savaşçılar birbirine ihanet edecek, iyi ve erdemli her şey dünyadan yok olacak."

Dünya’nın altıncı çağı sürerken, Mil Çocukları Mayısın İlk günü İrlanda'yı istila ettiler. Otuz altı gemi, demir atmadan önce üç kez adanın çevresinde dolaşmak zorunda kaldı, çünkü Tuatha De'nin Druidleri karayı yoğun bir sisle Örtmüştü.

Mil Çocukları kıyıya adım atar atmaz, Tuatha De Danaann'ın kraliçelerinden olan Büyük Tanrıça Eriu tarafından selamlandılar. "Ben tanrıça Eriu'yum" dedi. "Bu topraklar benim adımı taşır. Bu adaya hoş geldiniz diyorum. Güneşin battığı ve doğduğu yer arasında buradan daha iyi bir yer bulamasınız. Burası, ölümlüler dünyada yürüdükçe, size ve sizden sonra yaşayacak ırkınızın insanlarına ait olacak. Bu toprağı Eriu'nun toprağı ya da irlanda olarak adlandırırsanız beni onurlandırırsınız."

Büyük Druid ve Mil Çocuklarının şairi Hoşdiz Amergin şöyle yanıtladı Eriu'yu: "Büyük Tanrıça, hoş karşılamanız ve armağanınız olan bu

toprak için size teşekkür ediyoruz. Bizi onurlandırdığınız için size minnettarız. Karşılık olarak sizi onurlandıracağımıza ve ada durdukça adınızı taşıyacağına söz veriyoruz!" Ama Mil Çocukları'ndan en yaşlısı Don onun sözünü kesti: "Tanrıça, şair Amergin, ağzının ne konuştuğunun ayırdında değil! Aklı bulutlu ve sözleri saçma. Size minnettar değiliz, çünkü bizim için hiçbir şey yapmadınız. Bu topraklara bizi kendi tanrılarımız getirdi. Bizi burada onlar besleyecek ve biz onları onurlandıracağız!"

Eriu, "Tanrılarınızla bizi bir tutmadığın için, tanrıların ırkını besleyecek, ama seni beslemeyecek! Bu topraklarda hoşnut yaşamayacaksınız, ne sen ne de senin çocukların" diye yanıtladı.

Eriu'nun sözleri doğrulandı. Don, bu olaydan hemen sonra suda boğuldu. Mil Çocukları onu, Don'un Evi olarak adlandırdıkları, İrlanda'nın batı kıyısındaki bir *adaya* gömdüler. O zamandan beri, ne zaman Mil Çocukları'ndan biri ölse, ruhu Don'un Evi'nde yaşamını sürdürür.

Daha sonra Amergin dedi ki: "Ana Tanrıça, sizin gücünüzle benim gücümü birleştirmeyi ve bu topraklara refah getirmeyi sizden istiyorum. Dağlardan, ormanlardan ve denizlerden daha çok bereket getirelim. Çünkü ben de büyük bir güce sahibim, ben, denizler üzerinde esen rüzgârım, köpüklü dalgaların gür-lemesiyim, güçlü Öküzüm, yaban domuzunun cesaretiyim, yırtıcı kartalım, güneşin ışığı, bitkilerin en güzeli, bütün sanatların yaratıcı gücü ve güçlü silahların en usta kullanıcısıyım."

"Tanrılardan biri gibi" diye sürdürdü Amergin sözlerini, "kendi biçimimi, tepelerin ve vadilerin biçimini değiştirebilirim. Ben ayın yaşını bilirim. Temiz su kaynaklarının nerede bulunduğunu bilirim. Denizden balıklan çağırabilirim. Zafer kazanacağımız büyük bir savaşı önceden görüyorum. Evimizi bu adada kuracağız, burada güven ve barış içinde yaşayacağız."

Amergin ve ırkının öteki önderleri daha sonra Tuatha De Danann'ın kabile reisleriyle karşılaştılar ve dediler ki: "Bu toprakların bizim olduğunu

söylüyoruz. Ya yönetimimize boyun eğersiniz ya da bizimle savaşı seçersiniz! Ama bilin ki büyük güce sahibiz."

Böylece, Tuatha De Danann ile Mil Çocukları'nın savaşına gelindi. Kimi tarihçiler, Mil Çocukları'nın çok sayıda Tûatha De Danann ile birlikte Büyük Tanrıça'yı da Öldürdüğünü ve hayatta kalanların İrlanda'yı terk ettiğini söylüyor. Ama sıradan insanlar gerçeği biliyorlar. Geçmişin büyük tanrıları İrlanda'da yaşamlarını sürdürüyorlar ve Ölümlüler dünyada yürüdükçe orada kalacaklar. Ruhları tepelerin içinde ve yerin altında oturuyor.

İyi Dagda: Sunuş

İrlanda bereket ve yaratılış söylenceleri o denli birbirleriyle ilişkilidir ki, giriş bölümünde sözü edilen yaratılış söylencesi burada da geçerliliğini korur. Üç büyük istilacı topluluk İrlanda'yı bereketli kılar. Partholon ırkı İrlanda topraklarına vardığında bütünüyle kıraç bir toprak bulur. Yeni göller Yaratır, sığırı getirir, toprağı işler ve adayı zengin bir tarım ülkesine dönüştürür. Nemed ırkı başka göller, bereketli ovalar yaratarak ve koyun yetiştirerek yaşamım sürdürür. Tuatha De Danann oldukça ay-rınhlı anlatılır; onların bereket tanrısı aşağıdaki söylencenin konusudur.

İrlanda söylencelerinde ışığın gücü, bereket ve yaşam, her zaman karanlığın gücünün, kısırlığın ve ölümün karşısında olmalıdır. Bu iki güç sık sık İrlanda'nın yönetimi için birbirine karşı savaşır. Kimi zaman ışığın gücü (bu gücü Partholonlar, Nemedliler ve Tuatha De Danann temsil etmiştir) kazanır, kimi zaman da karanlığın gücü (Fomorianlar temsil etmiştir) kazanır.

İrlanda söylencelerinde ilginç olan yön, her iki gücün de toprağın bereketini sağlayabilmesine karşın, ışığın gücünün ayrıca insanları uygarlaştırıyor olmasıdır. Sonuç olarak, İrlanda bereket söylencesindeki çahşma, başka kültürlerin bereket söy-lencesindekinden oldukça farklıdır. Alışkın olduğumuz, yoksun ya da onuru kırılmış bereket tanrısı bu söylencede yoktur. Bunun yerine, bereket güçlerine sahip iki gücün toprağın yönetimi için birbiriyle savaşması vardır.

İyi Dagda

Dünyanın beşinci çağında, tanrısal ırk Tuatha De Danann büyük hareket gücüne sahipti. İyi Dagda, ırkın en büyük tanrılarından biriydi. İnsanlarını himaye ediyordu, çünkü bütün bilginin efen-disiydi. Onları besliyordu, çünkü bolluğun efendisiydi; onları koruyordu, çünkü yaşam ile ölümün efendisiydi.

Dagda büyük büyüler yapabilirdi. Yeteneği, sahip olduğu muhteşem nesnelerden ve yaptıklarından belliydi. Havaya hükmedebilir ve bereketli bir hasat sağlayabilirdi. Arpını çalarak mevsimleri, her biri kendi sırasında getirirdi. Her insanı açlığını giderecek kadar yiyecekle besleyen bir bronz Bolluk Kazanı da vardı Dagda'nın. Ayrıca, meyveleri her zaman olgun olan bir bahçesi de vardı. Ve iki inanılmaz domuzu vardı; ne zaman biri yenilmek için pişirilse diğeri pişirilme sırasını bekleyerek canlı kalırdı.

Dagda'nın sekiz çatallı savaş sopası öylesine ağırdı ki, taşıyabilmek için sekİ2 güçlü adam gerekirdi. Sopasının bir ucuyla, bir vuruşta dokuz insanı öldürebilir, diğer ucuyla onları canlandırabilirdi. Bu sopayı Fomorianlara, Tuatha Danann'ın düşmanı canavar dev ırkına karşı savaşta kullandı.

Dagda, emrindeki doğa kadar bereketli ve canlıydı. Yemek yemeyi severdi. Bir defasında Fomorianlar onun şaşılacak iştahına meydan okudular. Çok konukseverlermiş gibi görünerek, "Hoşgeidin Dagda. Çok aç olmalısın, biliyoruz. Senin için en sevdiğin yemeği, yulaf lapasını hazırlıyoruz" dediler.

Dagda, Fomorianların büyük bir kazana, beş devin yumruğu kadar büyük bir çömleğe un, yağ ve tütsülenmiş domuz etiyle birlikle seksen galon süt dökmelerini ilgiyle izledi. Bu karışıma bütün domuz, koyun ve keçi gövdelerini de eklediler. Karışımı, kaynayana kadar bir ateşin üstünde pişirdiler, daha sonra çömleği sacayağından indirdiler.

"Şimdi, Dagda" dediler, "canlı kalmak ve insanlarına dönmek istiyorsan bu lapayı yemen gerekiyor. Tuatha De Danann'a, Fomorianların konuksever olmadığını ve konuklarından yemek esirgediğini söylemeni kesinlikle istemiyoruz. Böyle bir yalan söylemene izin vermeden seni öldürürüz."

Dagda bu meydan okumadan yılmadı. Çanağına, iki insanın boylu boyunca kolayca uzanabileceği büyüklükte bir kaşığı daldırdı. Kaşıkla iri domuz parçalarını, tuzlu etleri kaldırdı. "Kesinlikle mükemmel kokuyor"

diye haykırdı. Daha sonra bütün "yulafını" yemeye devam etti. Parmaklarını kullanarak çukurun dibini sıyırdı ve kum tanelerinin karıştığı son parçaları bile yedi.

Uzanmak için bir yer ararken Fomorianlar görünüşüne güldüler. Dagda'nın midesi yemekten öylesine şişmişti ki yalpalayarak yürüyordu. Büyük bir ailenin sahip olduğu en büyük kazandan daha büyüktü Dagda'nın midesi, rüzgâr yönünde giden geminin bir yelkeni gibi bedeninin önünde kabarmıştı.

Ama bu, Fomorianların son gülüşü oldu. Dagda'nın düşmanlarını ziyaretteki amacı, onların dikkatini yakındaki savaştan başka yöne çekmek ve savaşa hazırlanmaları için kendi insanlarına daha çok zaman kazandırmaktı.

Tuatha De Danann gibi Fomorianlar da bereket konusunda büyük büyülere sahiplerdi. Prensleri Bres, büyük savaşçı uzun kılıçlı Lug[7]a tutsak düşünce, Bres Lug'a kendisini öldürmemesi için yalvardı.

"Yaşamın için bana ne bedel ödeyeceksin?" diye sordu Lug ona.

"İneklerinin her zaman süt vereceğine söz verebilirim" diye yanıtladı Bres.

"İnekleri daha uzun yaşatamazsan bu yeterli değil" dedi Lug.

"Bunu yapamam" diye yanıt verdi Bres. "Ama Tuatha De' nin her yıl daha iyi buğday haşatı alacağına söz verebilirim."

"Bu da yeterli değil" diye yanıtladı Lug. "Zaten dört mevsime sahibiz. Toprağı sürmek ve ekmek için baharımız, ekin yetiştirmek için yazımız, hasat için güzümüz ve ekmeğimizi yemek için kışımız var. Ama tam olarak ne zaman sürüleceğini, ne zaman ekileceğini ve ne zaman hasat yapılacağını söyleyebilir-sen canını sana bağışlayacağım."

"Bunu yapabilirim" dedi Bres. "Bu işlerin her birini her zaman bir Salı günü yapın."

Lug, Bres'in öğüdünü kabul etti ve Fomorianlara geri dönmesine izin verdi.

İngiltere-İskandinavya Beowulf: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Epik şiir *Beowulf*, MS 700 ve 750 yıllan arasında adı bilinmeyen bir İngiliz tarafından yazılmıştır. Germen edebiyatının var olan en eski destanı ve günümüze kalan dört Anglosakson elyazmasından biridir. Yazar, atalarının pagan kahramanlık geleneğine bağlı ve pagan değerlerini ülkesinin ve döneminin Hıristiyan değerleriyle harmanlayan bir Hıristiyandır.

Angıllar, Saksonlar ve Jütlerin de dahil olduğu Germen kabileleri, MS 450 ile 600 yılları arasında İngiltere'yi istila ederler. *Beowolf* şairinin yaşadığı dönemde İngiltere'deki Anglosakson toplumu ne ilkel ne de kültürsüzdür. Hıristiyanlık, MS 600 yıllarında gelmiştir ve Anglosakson manastırlan o sırada, hem dinsel hem de dindışı eski ve çağdaş kitapların bulunduğu büyük kütüphanelerdir. Germen söylenceleri ve efsanelerinin koca külliyatı kadar, Vergilius'un *Aeneis'i* de iyi bilinir.

Toplum, çok sayıdaki zengin aristokratla birlikte iyi Örgütlenmiştir. MS 650-660 yıllan arasında sulara gömülmüş olan Sutton Hoo kraliyet gemisi, 1939'da İngiltere'de, Suffolk'ta bulunmuştur. Kalıntılar, *Beowulf'da* anlatılan saray yaşamıyla ilgili ayrıntıları doğrulamaktadır. Destanın kendisi gibi, bu parçalar da Anglosakson kültürüyle çağdaş Hıristiyan kültürünü birleştirmektedir.

Bilim adamları, *Beowulf* un, başka büyük destanlar da üretmiş, gelişip serpilen bir Anglosakson edebiyatı döneminden bugüne gelebilmiş bir örnek mi yoksa kendi döneminde dahi gerçekten tek mi olduğunu saptayamamıştır. Hatta eldeki *Beowulfun*, eski bir elyazmasından kopya edilmiş nüsha olup olmadığında bile anlaşamamaktadırlar. Birçok araştırmacı, destanın 7. yüzyılın sonları ile 9. yüzyılın başı arasında bir dönemde yazıldığı kanısındadır. Bu doğruysa, orijinal elyazması 9. yüzyılda Anglia'nın Vikingler tarafından işgali sırasında kaybolmuş olsa gerektir;

çünkü bu işgal sırasında Anglosakson manastırlar ve büyük kütüphaneler Danlarca yakılıp yıkılmıştır. Buna karşılık başka bazı uzmanlar da, şairin Danlara karşı en uygun tavrının, destanın oluşumunu Viking işgalinden sonraya, yani *Boeıoııif* elyazmasının kaleme alındığı 11. vüzyıl başlarına bırakmak olduğunu düşünmektedirler.

Boewulf şairinin kimliği de bilinmemektedir. Atalarının, pagan kahramanlık geleneğinden hoşlanan ve pagan kahramanlık değerlerini, kendi ülkesinin ve döneminin Hıristiyanlık değerleriyle birleştiren bir Hıristiyan olduğu söylenebilir. Çünkü Angle diyalektiyle yazmıştır; muhtemelen ya bir manastırda keşiştir ya da Thames Nehri'nin kuzeyindeki bir Anglosakson konağında şairdir.

Beowulf bir İngiliz tarafından Anglosaksonca (eski İngilizce) yazılmasına karşın, öykü İsveç'in güney bölgesi ve Danimarka'da, yani İskandinavya'nın İngiltere'ye göç veren bölgesinde geçer. Olayların düğümü gerçekte Germen kökenlidir.

Çekiciliği ve Değeri

Beowulf çağdaş okuyucuyu birçok nedenle ilgilendirir. Birincisi, seçkin bir serüven öyküsüdür. Grendel, annesi ve ejderha, dehşet verici canavarlardır; her kavga eşsiz, hareket dolu ve heyecanlandırıcıdır.

İkincisi, Beowulf çok alımlı bir kahramandır. Olağanüstü gücünü yeteneği, cesareti ve sadakatiyle birleştirmiş kusursuz bir savaşçıdır. Herakles gibi; yaşamını dünyayı güvenli bir yer yapmaya adamıştır. Başkalarına yardım etmek için yaşamını tehlikeye atar ve kaçınılmaz ölümünü kahramanlık ve ağırbaşlılıkla karşılar.

Üçüncüsü, yazarın insan davranışının psikolojik yönleriyle ilgilenme sidir. Dan kahramanın hoş geldin konuşması, Beowulf’ u kıskandığını gözler önüne serer. Beowulf’'un savaşçılarının ejderhayla olan savaştaki davranışları, onların korkaklıklarını açığa çıkarır. Beowulf’'un

kahramanlığa karşı tutumu, olgunluğunu ve deneyimini yansıtır. Kral Hrothgar'ın yaşama karşı tutumu da yaşlı bir soylunun deneyimlerini gösterir.

Yazar, son olarak, insan yaşamının ve başarısının geçici doğasının olgun bir değerlendirmesini sergilemektedir. *Beowulf* da, başka kültürlerin büyük destanlarında olduğu gibi, kahraman, çoğunlukla tehlikeli ve korunmasız dünyada anlamlı bir yaşam yaratmak, ölümün kaçınılmazlığını kabul etmek zorundadır. Umutsuzluğu yadsır; bunun yerine kendisinin ve yaptıklarının gururunu (aşır ve insan ilişkilerine değer verir.

Beowulf' ve diğer destan kahramanları gibi biz de kendi ölümlülüğümüzle yüzleşiyoruz. Biz de tehlike dolu dünyada anlamlı bir yaşam yaratmalıyız. Onlar gibi, umutsuzluğu yadsımayı öğrenmeliyiz; kendimizi, yaptıklarımızı ve başka insanlarla ilişkilerimizi yüceltecek bir davranış biçimi benimsemeliyiz. Beowulf', yaşamı tehdit eden tehlikelerden loplumu korumak için canavarları öldürür. Bugün kıtlık, hastalık, adaletsizlik ve savaş canavarlarına karşı savaşmak bizim için de hâlâ gereklidir.

Germen Kahramanı

Beowulf dönemindeki aristokratik toplum, belirli prenslerin ve kralların çevresinde oluşmuş savaşçı toplulukları barındırmaktadır. Savaş, Anglosakson soylusunun alışılagelmiş İşidir, hep zırhı yanında uyur. Kralın önderliğinde savaşçılar, zamanlarını ülkelerini yabancı istilacılara karşı savunmakla geçirirler ve
zenginlik için başka ülkelere akın düzenlerler. Kral, savaşçılarına yiyecek, içecek, silah ve zırh, toprak ve mücevher sağlamakla; karşılık olarak bir savaşçı da, kralını savunmak için ölümüne dövüşmekle yükümlüdür. Böyle bir toplumda cesaret, savaşta ustalık ve sadakat temel erdemlerdir.

Adaleti sağlamanın tek geçerli yolu cezalandırıcı adalettir, genellikle de cana karşılık can... *Wergild* (insan bedeli, kan bedeli, bir kişinin yaşamına verilen özel parasal değer), kişinin toplumsal konumuna göre değişir. Cezalandırıcı adalet, intikam ve kan davasının yaygın olduğu, bireysel olarak sürdürülen bir yaşam biçimi yaratmıştır.

Kuzey topraklarının pagan savaşçıları, *Vyrd'e* (değiştirilemez kader) inanırlar. Hem tanrılar hem de insanlar, kaçınılmaz ölümlerini de belirleyen *YJyrd'e* bütünüyle boyun eğerler. Sonraki yaşam olmaksızın ölümsüzlük, yalnızca ölümden sonra süren ünle kazanılabilir. Herkesin savaşın zorluklarıyla, sert iklimle, yiyecek kıtlığıyla, hastalıkla, kötü bir yaşlılık dönemi ve ölümle karşılaşmak zorunda kaldığı bir çevrede, yaşamın sunduğu her güzel şeyden haz almak anlamlıdır. Bundan ötürü yemek, içmek, ödül almak, ün ve onur kazanmak oldukça değerli şeylerdir.

Başlıca Karakterler

Hrothgar: Danların kralı; Heorot'u inşa eden.
Hygelac: Geatların kralı, Beowulf’'un akrabası ve kralı.
Unfirth: En büyük Dan savaşçı
Breca: Beowulf un arkadaşı ve çocukluktan beri rakibi.
Grendel: Canavar adam, bir canavar kadının oğlu.
Wiglaf: Beowulf’'un yeğeni; genç bir Geat savaşçısı.
Beowulf: Geatların büyük kahramanı, daha sonra Geatların kralı.
Wyrd: Kader Tanrıçası.

Beowulf

I. Bölüm

(Darıların kralı Hrothgar, büyük bir şato yaptırır. Ama canavar Grende!, Hrothgar'ın buradaki savaşçılarım öldürür ve şato boş kalır. Beowulf, Grende! ile savaşmak için Geatland'dan gelir.)

Dinleyin beni! Eski günlerdeki mızraklı Danların öyküsünü çok dinledik. Korkusuz serüvenleriyle, onlara büyük zafer ve servet getiren güçlü krallarını duyduk. Azılı düşmanları kovdular. Öyle güçlü yönetimleri vardı ki, balina-yolundan geçen her halk onlara vergi ve haraç ödedi; güzel ve cömert armağanlar verdi. Sonra savaş olduğunda, insanlar onlara sadık kaldılar ve iyi hizmet ettiler. Onlar iyi krallardı! Zaferler veren Yaşamın Efendisi onları ünle donattı.

Böyle bir kralın ölme zamanı geldiğinde, ruhu Tanrı'ya yolculuk yapar ve sonsuzluğa kadar huzur içinde kalırdı. Halk onu onurlandırırdı. Sevgiyle, bedenini denizin kıyısına taşır ve onu yay pruvalı bir gemiye yerleştirip buzlu sulara bırakırdı. Krallarını, sevgili yüzük vericilerini, diğer eşyalar ve hazinelerle sararlardı. Uzak topraklardan getirilmiş altın ve mücevher, zincirden örülmüş giyecekler, savaş zırhı ve güçlü silahlar, hepsi ona, bu son ve yalnız yolculuğunda eşlik ederdi.

Her şey hazır olduğunda, çapayı denizden çeker ve yay pruvalı gemiyi başıboş gidebileceği balina-yoluna bırakırlardı. Gemi gözden kaybolduktan çok sonra, altın sancağı ölü deniz dalgalarının üzerinde kabarırdı. Savaşçılar ve yol gösterici bilgeler, dalgaların yolsuz denizin üstündeki bu servet dolu yükü taşımasını acılı yürekleriyle izleyip beklerlerdi.

Hrothgar, Mızraklı Danları yöneten güçlü krallardan biriydi. Kutsal Tanrı, Yaşamın Efendisi, onu erdem, beceri ve savaşta başarıyla donattı. Savaşçıları onu izlediler, çünkü o savaşta atılgan ve armağan vermekte cömertti. Çabucak güçlü bir ordu kurdu.

Hrothgar, kocaman bir şato yaptırmaya karar verdi. Şato öylesine şatafatlı olacaktı ki, uzak bütün topraklarda ondan söz edilecekti. Savaşçılarının bu büyük şatoda eğlenmek, içmek ve cesaretlerinin karşılığı

olan ödüllerini almak İçin toplanmalarını istedi. Bu büyük üçgen şatoyu Heorot diye adlandırdı. Anlamı Geyikli Şato'ydu, çünkü erkek geyik, bir kral için uygun bir simgeydi. Hrothgar Tanrı'nın ona bağışladığı bütün hazinesini cömertçe savaşçılarına dağıttı, onları altın yüzüklerle ve ışıldayan kolluklarla ödüllendirdi. Ancak insanların yaşamlarını ve halkına ait toprakları vermedi, çünkü bunlar yalnızca kendisine ait olmayıp verilecek şeyler de değildi.

Hrothgar ve soylu savaşçıları, izlendiklerinden ve küçümsendiklerinden habersiz üçgen şatolarında eğlendiler. Korkunç yaratık Grendel, geceleyin puslu kırın karanlığında yaşar, gün boyunca kötü yüreğindeki nefretle bataklıkta dolaşırdı. Kabil ırkından gelen Grendel, Ölüm habercisi atalarının ölüm işaretini, eski bir laneti taşıyordu. Kabil gibi Grendel de halk arasında mutlu bir yaşamdan yoksun bırakılmıştı. Grendel, annesi ve derinliğin canavarlarıyla birlikte bir hayvan ininde başıboş yaşamakla cezalandırılmıştı.

Grendel her gün sürekli arp ve şarkı sesleri dinledi ve nefret duydu. Bir gece, göklerin mücevheri güneş dünyanın üzerinden akıp gidene kadar bekledi. Daha sonra, mızraklı Danları gözetlemek için keresteden yapılmış salonu gizlice, kızgınlık duyarak izledi. Bir grup yiğit savaşçı onun gözüne yakalandı ve bedenleri ağır bir uykuya daldı. Bal likörü akıllarını uyuşturmuştu ve bu kısa sürede üzücü düşüncelerden ve kendileriyle ilgili dünya dertlerinden kurtulmuşlardı.

Uğursuz ve açgözlü, azgın ve vahşi canavar otuz mızraklı Dan'ı çabucak ele geçirdi ve onları uykudayken acımasızca öldürdü. Kanlı dişleriyle onları parçaladı. Omuzunda ejderha derisinden büyük bir torba asılıydı. Danların masum bedenlerini torbanın içine fırlattı. Sonra yağmasından şeytani bir haz ve sevinç duyup korkunç ziyafetiyle hızla inine gitti. Grendel, Heorot şatosunu şimdilik canlılara bırakmıştı. Ama geri dönecekti.

Kral Hrothgar ve halkı toprakların üzerinde parlak sabah ışıkları parıldayana dek bu felaketi duymadı. Yiğit adamları ışıltılı salonlarına girdiklerinde görüntü onları dehşete boğdu. Büyük salondan yükselen eğlenceli şarkı seslerinin yerini ağlama ve İnilti sesleri almıştı.

Danlar Grendel'in ayak izlerini tanıdılar ve gücünden korktular, ama geri dönebileceğini düşünmediler. Yanılmışlardı; canavar bir sonraki gece daha çok adamı öldürdü. Bu olaydan sonra, Danlar umutsuzluğa kapılmışlardı. Heorot Şatosu' nu, binaların en iyisini, her gece istemeyerek terk ediyorlardı.

Grendel'in doymak bilmez insan eti iştahı, onu Hrothgar'ın bütün adamlarına karşı savaşmaya itiyordu. Adaletle ilgili hiçbir şey bilmiyor ve barış istemiyordu. Kral Hrothgar onu ödüllendirip yatıştıramazdı, çünkü korkunç yaratık ne altına ne de hazineye değer veriyordu. Gücü Öylesine büyüktü ki, hiçbir ceza biçiminden çekinmiyor, öldürülmekten korkmuyordu.

İnsanlar, putperest tapınaklarında putlarına kurbanlar sunmak, ruhların öldürücüsü Şey tan'a dua etmek için toplandılar. Cennetin efendisini unuttuklarını ve kurtuluşlarının cehennemden asla gelemeyeceğini bilmiyorlardı.

On iki uzun kış boyunca Grendel, Heorot'ta yuvalandı ve mızraklı Danlar üzerinde hüküm sürdü. Yok edici baskınları en korkusuz savaşçıların bile yüreklerini korkuyla doldurdu. Onu Öldürmek için ne yeteri kadar güçlü ne de ustaydılar. Yıldırıcı şeytanın karanlık ölüm gölgesi her gece puslu otlaklarda gizleniyordu.

Grendel'in korkunç öyküsü her yere, uzaklara yayıldı. Onun yok edici saldırıları, mızraklı Danların umutsuz direnişleri ve bitmek bilmez savaşları üzerine ozanlar ağıtlar yaktılar.

İsveç'in güney kıyılarında yaşayan Fırtına-Geatlar da Grendel'in ölümcül baskınlarını duymuşlardı. Geatlar'ın en güçlüsü yiğit, korkusuz Beowulf’, Hrothgar'a, mızraklı Danların savaş kralına yardım etmek için

balina-yolunda denize açılmaya karar verdi. Kendisine eşlik etmeleri için on dört cesur savaşçı seçti.

Fırtınalara dayanıklı bir gemi, yolculuk için uygun biçimde hazırlandığında, Beowulf’'un adamları hevesle gemiye bindiler ve parıltılı zırhlarını, gösterişli savaş koşumlarını geminin ambarına yığdılar. Bir serüven ruhuyla yolculuğa başladılar. Sert bir rüzgâr, pruvası köpürmüş bir gagaya benzeyen gemilerini dalgalı balina-yolunda deniz kuşu gibi hızla batı yönüne doğru sürükledi.

Ertesi gün güneş, dünyanın parlak kandili, kaderlerinin olduğu yerin, parıltılı deniz kayalıklarının, yüksek tepelerin ve mızraklı Danların geniş topraklarının üzerinde ışıldadı. Fırtına-Geatlar, geniş gövdeli gemilerini karaya çektiler, zincirden örülü giysileri şakırdıyarak kıyıya ayak bastılar. Denizi geçerken güvenli yollar sağlayan Tanrıya şükranlarını sundular.

Aynı anda, kayalıkların tepesinde, at üstündeki gözetleme muhafızı, ışıldayan kalkanlar taşıyan parıltılı savaş koşumlarıyla savaşa hazır yabancı savaşçılar topluluğunun kıyıya çıktığını gördü. Mızrağını elinde tarttı, atını sahile doğru dört nala sürdü.

"Zincir örgülü giysiler giyen ve parıltılı savaş koşumları taşıyan sizler kimsiniz?" dedi. "İçinizden zırh giymiş biri şimdiye dek gördüğüm en büyük savaşçı! Bakışları ve görünüşü yalan söylemiyorsa soylu adamlar içinde eşsiz biri o!"

Topluluğun önderi Beowulf’, biriktirdiği sözleri döktü: "Biz Geatlanz ve Kral Hygelac'ın can dostlarıyız" diye başladı konuşmaya. "Babam, Eagtheow, uzun kışlar sonunda ölüm onu almadan önce dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde tanınırdı. Belleği yerinde olan her insan onu çok iyi anımsar."

"Biz, efendinizi, insanlarınızın koruyucusunu bulmak için geldik" diye sürdürdü sözlerini. "Yüreğimiz, mızraklı Danları ölüm saçan baskınlarıyla dehşete boğan azgın canavarı yenmek için bizi kışkırttı."

Muhafız, "Silahlarınızı ve savaş koşumlarınızı alın, kralımıza gitmeniz için size yol göstereceğim. Adamlarım eğri boyunlu geminizi gözetleyecek ve onu düşmanlardan koruyacak" dedi.

Geatlar, Heorot Şatosu'na doğru ilerlerken altın parıltılı miğferlerinin üstündeki savaşan domuz simgeleri onların yaşamlarını koruyordu. Sonunda Kral Hrothgar'ın altınlarla süslenmiş, yüksek kuleli, uzak topraklardaki başka şatolardan çok daha ünlü şatosunu gördüler. Muhafız, denizi gözetlemeye dönmek için onlardan ayrıldı ve Geatlar cesur insanların parıltılı evlerine doğru taş döşeli yol boyunca yürümeyi sürdürdüler.

Büyük altın kalkanlarını ve gümüş uçlu, dişbudak ağacından yapılmış mızraklarım büyük şatonun duvarlarına dayadıklarında, Hrothgar'ın habercisi Wulfgar, muhafızın yaptığı gibi onları sorguladı. Sonra tekrar ak saçlı kralın huzuruna çıktı ve "Beowulf, bir grup Geat'a önderlik ederek balina-yolundan topraklarımıza yolculuk etmiş ve seninle konuşmayı diliyor. Onla-ı.ı kulak ver yüce Hrothgar, çünkü savaş koşumları büyük saygıyı hak ettiklerini gösteriyor" dedi.

"Beowulf u çocukluğundan beri biliyorum" diye konuştu Hrothgar. "Biz aile dostuyuz. Deniz aşın insanlardan, Beowulf'un otuz adamın gücüne sahip olduğunu duymuştum. Kutsal Tanrı, Grendelle savaşımızda bize yardım etmesi için onu gönderdi. Ona güçlü yüreği ve yiğit ruhu için görkemli armağanlar vereceğim. Geatları karşıla ve onlara huzuruma gelmelerini söyle."

Vahşi erkek domuz işlemeli miğferi ve parlak zincirden örülmüş giysisi içinde Hrothgar'ın önünde duran Beowulf' şöyle konuştu: "Selam sana Hrothgar, mızraklı Danların güçlü kralı. Ben Hygelac'ın akrabası ve savaşçısıyım. Halkımın yaşadığı topraklarda, deniz aşırı insanlardan Heorot'un, bütün yapıların en iyisinin, parlak gökyüzü alacakaranlığın gölgesiyle karardığından beri terk edilmiş ve kullanılmaz olduğunu duydum."

"Gençlik günlerimden beri" diye sürdürdü Beowulf' konuşmasını, "birçok cesur savaşımdan ötürü onurlandırıldım. Savaştan kan lekeleriyle döndüm; beş devle savaşarak kabilelerini yerle bir ettim. Tehlike güdüsüyle, gecenin karanlığında dalgaların üstündeki deniz canavarlarını öldürdüm. Şimdi, ne kadar azılı zebani olursa olsun dev Grendel'le savaşacağım."

"Senden yalnızca bir lütuf istiyorum, sevgili Hrothgar. Cesur Geat savaşçılarım ve ben, senin yüksek kuleli altın şatonu bu iğrenç yaratıktan temizlerken senin halkın dinlensin. Canavarın her türden silahı kullanmayı küçümsediğini duydum. İlen de onun gibi yapacağım, kılıçsız ve büyük altın çevreli kalkanım olmaksızın onunla savaşacağım. Güçlü ellerimi kullanacağım ve ellerimle canavarla ölümüne savaşacağım."

"Eğer Grendel kazanırsa" diye tamamladı sözlerini, "size gömecek hiçbir ceset bırakmayacak. Mızraklı Danları yediği gibi, fırtına-Geatları da senin şarap şatonda kıtırdatarak yiyecek. Parçalanmış cesedimden size sorun yaratacak bir parça da kalmayacak, çünkü Grendel kan lekeli başımı ve gövdemi uğursuz
yalnızlığında boş kaldığında çiğnemek için kırlara taşıyacak. Yalnızca savaş gömleğimi efendim Hygelac'a gönder, çünkü şanlı demirci VVayland, onu kendi elleriyle yaptı. *Wyrd,* her zaman yapması gerektiği gibi örer kaderi."

Mızraklı Danların efendisi şöyle yanıtladı: "Beowolf, dostum, sen bizim bu zor zamanımızda tek savunmamızsın! Grendel, yiğit savaşçılarımı zayıflattı ve şarap şatomu harap etti. Yeniden hoş geldin! Mızraklı Danlara şenlikli bir şölende eşlik et ve adamlarıma niyetini ve planlarını anlat."

II. Bölüm

(Dan kahraman Unferth haksız biçimde Beowolf'u eleştirir. Beowolf tek başına Grendel'le savaşır ve onu öldürür.)

Şölenden sonra, halkı arasında büyük onur kazanmış Danh savaşçı Unfert, Kral Hrothgar'ın ayakıucuna oturdu. Unferth'in yüreği, kendisinin savaşta karşılaşmaktan korktuğu dev canavarı Öldürmek için topraklarına davetsiz gelen atılgan, cesur deniz yolcusu Beowulf’'tan duyduğu kıskançlık ve kızgınlıkla yanıyordu. İçindeki gizli kızgınlığını açığa vuran sözleri döktü:

"Aptal biçimde övüngen, kışın kabarmış deniz sularının azgın dalgalarında bir yüzme yarışında Breca'ya karşı çabalayarak dalgalarla boğuşan ve yaşamını tehlikeye atan Beowolf sen misin? Seni seven ya da senden nefret eden hiç kimsenin seni tehlikeli isteklerinden caydıramadığını duydum. Yedi gece boyunca suların pençesinde yüzdün. Senden daha güçlü olan Breca, yüzmede seni geçti. Sabah gelgiti onu halkına, evine, surla çevrili kasabasına ve hazinesine kavuşturdu."

"Unferth, dostum, aklın likörle uyuşmuş, Breca ve benimle ilgili öyküyü tersine çevirmiş. Gerçek şu ki, kimse dalgalarda benden daha güçlü ve denizde benden daha dayanıklı olamaz" diye yanıtladı Beowolf.

"Breka ve ben, o çocukça övünmeyi yaptığımız ve balina yolunda yaşamımızı tehlikeye attığımız zaman henüz çocuktuk. Biz azgın deniz balıklarının saldırısına karşı kovmak için elimizde keskin kılıçlarımızı taşıyarak yüzdük. Breca ve ben beş gece boyunca yükselen suların dalgalarında yan yana hızla yüzdük. Sonunda sürükleyen dalgalar, buz gibi soğuk hava, acı veren korkunç kuzey rüzgârlarıyla boğuşmak ve gecenin gelmesi bizi ayrı düşürdü."

"Büyük dalgalar azgın deniz balıklarının öfkesini uyandırdı. İyi ki zincir örme, el yapımı kalın savaş gömleğimi giymişim. Vahşi bir deniz canavarı beni dibe çekti ve öldürücü pençesiyle sıkıca tuttu. Ama altından yapılmış elbisem göğsümü korudu. Kılıcımın ucu o korkunç canavarın kalbine saplandı ve savaş silahımı onun göğsüne gömdüm."

"Diğer doymak bilmez korkunç deniz yaratıkları çevremde toplandılar ve göğsümdeki zincirlerden tuttular. Her birine kılıcımın ucunu tattırdım. Onların yiyeceklerini ellerinden aldım, çünkü beni yakalayacaklarını ve

ölmüş etimle ziyafet çekeceklerini düşünüyorlardı" diyerek Beowulf’ konuşmasını sürdürdü.

"Parlak sabah ışığı, toprağın üzerinde parıldadığında, onları kıyıda savaş kılıcımın açtığı kanlı yaralarıyla ve kılıcımın darbelerinden ölmüş olarak ters dönmüş buldu. Kılıcımın çıplak yanıyla dokuz canavar öldürdüm. Balina-yolundaki derin suları geçen deniz yolcularını bir daha saldırılarıyla rahatsız edemediler."

"Gece yapılan daha zor bir savaş ya da deniz akıntılarında daha kötü durumda kalan hiç kimseyi şimdiye dek duymadım. Dalgalar çekildiğinde, kara çıkıntılarını ve Finlerin rüzgârlı duvarlarını görebildim. Dalgalı deniz taşkını beni onların topraklarına sürükledi. İşte *Wyrâ,* Ölümü yazılmamış kişiyi, eğer cesaretli davranırsa böyle esirger."

"Korku dolu ve kan lekeli kılıç uçlarının olduğu gözü pek saldırılarınızı hiç duymadım sizin" diye sürdürdü Beowulf’ konuşmasını. "Gerçekten, aklınız ve yüreğiniz beni inandırabilecek kadar keskin olsaydı, Grendel, Heorot şatosuna bu denli korkunç baskınlar yapamazdı. O her zaman kimi seçse boğazlıyor ve yiyor, hiçbirini bağışlamıyor, çünkü mızraklı Danların öfkesinden korkmasına gerek olmadığını öğrendi."

"Ama şimdi, Geatların ruhu, gücü ve ustalığı Grendel'i savaşa çağıracak. Toprakların üstünde sabah ışığı parıldadığında, mızraklı Danların korku duymaksızın bu şarap salonuna geri dönebileceğine yemin ederim size!"

Hrothgar'ın Heorot şatosu, kahramanların eğlence ve gülme sesleriyle bir kez daha çınladı. BeowuIf'un büyük işlerini duyan Danların efendisi, hazine dağıtıcı ve halkının çobanı, Beowulf'un başarılı olacağından emindi. Hrothgar'ın nazik tavırlı kraliçesi, adeti olduğu üzere altın parlaklığında giysiler giymiş olarak konuklan selamladı ve onlara likör sundu.

Güneş ışığı renginin. Öğleden sonraki geç vakitlerde solmaya başlamasıyla, kral, akşam dinlencesi için çekildi ve bütün Mızraklı Danlar

onunla birlikte kalktı. Biliyorlardı ki yakında Grendel gölgelerden süzülecek ve avını yüksek şatonun içinde gizlice avlayacaktı.

Hrothgar Beowulf'a şöyle dedi: "Ellerim bir kılıç ve bir kalkan taşıyabildiğinden beri, bu büyük şatoyu korumak için kendi İnsanlanmdan başkasına asla güvenmedim. Aklına büyük savaşlarını getir. Korkunç canavar, ustalığının gücünü bilsin. Başarırsan seni en büyük hazinelerle ödüllendireceğim."

Bu sözlere BeowuIf'un yanıtı şu oldu: "Gemimi sulara saldığımda, ya doğumuma yaraşacak yiğit savaşlar yapmak ya da canavarın güçlü pençeleriyle parçalanmış bedenimin önünüze serilmesiyle yüz yüze kalmak kararını vermiştim."

Fırtına-Geatlar, mızraklı Danların kalmaktan korktukları şatoda geceyi geçirmek için hazırlandılar. Beowulf' büyük gücüne inanarak altından zincir örmeli savaş gömleğini, domuzlu miğferini ve ağır süslü kılıcını çıkardı ve sabaha dek koruması için adamlarından birine verdi.

Uzanmadan önce Beowulf' şöyle konuştu: "Grendel kadar güçlü ve cesurum, kılıcımla onu kolayca öldürebilirim, çünkü onun silah kullanmakta becerisi yok. Ama kılıçsız ve kalkansız dövüşeceği için ben de öyle dövüşeceğim. Tanrı hangimizi isterse ona zafer armağan etsin."

Daha sonra yiğit Beowulf' yere uzandı, ama uyanık ve tetikte bekledi. Denizler aşan cesur arkadaşları uyumak için uzandılar. Bu parlak şatoda bulduğu insanları parçalamaktan Grendel'in büyük zevk aldığını bilen her Geat, sessizce evini düşündü. Yüreğinde ailesini, evini, yetiştiği kasabasını bir daha asla göremeyeceği korkusunu duydu. Ama Rab, Geatlardan bir adamın, cesareti ve gücüyle düşmanlarını yenme kaderini yazmıştı. Yüce Tanrı ölümlüleri sonsuza dek yönetir!

Gölgelerde gezinen Grendel, puslu kırlardan ayrılıp gecenin karanlığında kahramanların şatosuna doğru süzüldü'. Büyük kuleli şatoda biri dışında herkes uyuyordu. Beowulf' uyanıktı, gözlüyor ve bekliyordu.

Başlayacak olan savaştan ötürü gergindi, çünkü düşmanına olan kızgınlığı yüreğini taşkınlıkla doldurmuştu.

Grendel puslu kırlardan çıktı ve çabukça insanların hazine evi, altınla parıldayan Heorot'a doğru uzun adımlarla yürüdü. Tanrının öfkesini taşıyordu ve mutsuz bir yaratıktı. Kanlı baskınlar yapmayı aklına koyan korkunç yaratık, kızgınlıkla ellerini kapının üzerine koydu, kilidi demirden yapılmış olmasına rağmen azgın gücüyle kapıyı bir an önce açmak için zorladı.

Hızla içeriye girdi. Gözlerinde bir alev parıltısı yanıyordu. Uyuyan savaşçılarla bir kez daha dolmuş şatoyu görünce yüreği sevinçle doldu. Uğursuz inine dönmeden önce onların hepsini parçalamayı umuyordu, çünkü böylesine büyük bir ziyafet görüntüsü onu doymak bilmez bir açlıkla iştahlandırmıştı. Ama *Wyrâ"m* hükmüydü, bu geceden sonra Grendel bir daha insan etiyle beslenemeyecekti.

Beowulf', Grendel'in iğrenç yağmasına başlamasını izledi. Canavar aniden uyuyan bir savaşçıyı yakaladı, bedenini parçalara ayırdı, etini kemikleriyle birlikte lokmaladı, kanını içti ve kanlı parçalarıyla onu yuttu. Kısa zamanda bütün cesedi tüketmişti.

Daha sonra boylu boyunca uzanmış Beowulf''a doğru yürüdü ve korkunç pençeleriyle yiğit yürekli kahramanı kavradı. Beowulf' un öfkeyle dolu korkunç pençesi Grendel'in kolunu kavradı. Grendel daha önce böyle korkulu bir düşmanla karşılaşmamıştı. Korku canavarın aklına ve yüreğine yayıldı. Cesareti uçup gitti. Yalnızca karanlığa kaçmayı ve uğursuz yalnızlığına dönmeyi diliyordu, ama Beowulf' onu sıkıca yakalamıştı.

Beowulf' ayağa fırladı ve bütün gücüyle Grendel'in eline asıldı. Devin parmaklarını kopardı. Şato iki düşmanın sürdürdüğü amansız, öldüresiye savaşla çınladı ve sallandı. Duvarlar çatırdadı, ama içindeki ve dışındaki demir sürgüler Heorot şatosunu bu korkunç kavgada ayakta tuttu. Mızraklı Danlar, Grendel'in acıyla uluma, çığlık ve feryatlarının sesinden korkuyla titrediler.

Beowulf’'un cesur adamları, babalarından kalan güven verici kılıçlarıyla Grendel'e her yandan vurarak ona yardım etmeye çalıştılar. Dünyadaki en keskin kılıçların onun nefret dolu yüreğini yaralayamayacağının ayırdında değildiler. Çünkü korkunç şeytan her keskin silaha karşı bir tılsımla korunmuştu.

Böylece ikisi azgın bir biçimde savaşmayı sürdürdüler. Döğüşmeleri boyunca Beowolf, Grendel'in kolunu bir mengenenin kavraması gibi yakalamıştı, Grendel kurtulmaya çalışıyordu. Yavaş yavaş Grendel'in omuzunda bir yara açıldı. Sinirler dışarı fırladı ve kemikler eklemlerden koptu. Beowolf Grendel'in kolunu bedeninden ayırmıştı. Savaşı ve savaşla birlikte şan ve onuru kazanmıştı.

Grendel, ölümüne yaklaşırken, korkunç acılar içinde puslu bataklı kırlardaki yalnız inine kaçtı. Sonunun geldiğini biliyordu. Canı bedeninden ayrıldı ve tanrı-tanımaz ruhu cehenneme gitti.

Uzaklardan gelen yiğit ve cesur savaşçı Beowulf’, mızraklı Danların yüzük dağıtan kralı Hrothgar'a verdiği sözü tuttu. Kahraman, Heorot'u amansız saldırılardan temizledi ve iğrenç canavardan kurtardı. Büyük zaferinin işareti olarak, Beowulf’ herkesin görmesi için Grendel'in kanlı kolunu ve pençesini altın işlemeli çatının üzerine koydu.

Sabah, birçok cesur savaşçı Grendel'in dev pençesini ve ayak izlerini şaşkınlıkla izleyerek parlak şatonun çevresinde gezindiler. Ne mızraklı Danlar ne de fırtınalı Geatlar, sakat kalmış canavarın bozguna uğramış, ölümü bekleyen, yorgun yüreğiyle kırlara doğru kaçtığı düşüncesine üzüldü. Savaşçılar korkusuzca bataklıklı kırlarda Grendel'in kanlı izlerini sürdüler. Pıhtılaş-mış kanla kaynayan bataklığı buldular, pis sular sıcak kanla kö-pürüyor ve fokurduyordu. Grendel'den hiçbir iz görmeyince Beowulf’'un zaferini kutlamak için neşeyle geri döndüler.

Birçok eski destan bilen Hrothgar'ın ozanı, Beowulf’'un büyük zaferinin öyküsünü hemen ustalıkla tasarladı. Ozan, Beowulfu korkunç bir

ejderhayı öldüren ve birikmiş hazinesini alan Volsunglu Sigurd'a benzetmişti.

Kral Hrothgar, altın yüzükler dağıtıcı, Heorot'a girdi ve zaferin dehşet verici işaretini gördü, Grendel'in koluna bakarak, "bu görüntü için tanrıya şükran duyuyorum" diye haykırdı. "Çok değil, yüksek kuleli Heorot kanla ve kan lekeleriyle doluyken, bu büyük dünyada hiç kimsenin bize yardım edemeyeceğinden korkuyordum. Bu andan sonra, Beowluf, seni oğlum gibi seveceğim. Yaşadığım sürece asla başka servet istemeyeceksin. Daha küçük hizmetleri için güçsüz savaşçılara büyük hazineler vermiştim. Burada yaptıkların sonsuza dek yaşayacak, ün sağlayacak sana! Tanrı sana iyi bir yaşam vermeyi sürdürsün!"

Heorot. yapıların bu en iyisi, daha sonra bütünüyle temizlendi ve büyük kutlama için süslendi. Altınla ışıldayan kilimler, çatırdamış duvarlarda parlıyordu. Çok fazla onarım gerekiyordu, çünkü canavar, bedeninden geri kalanla kaçarken yalnızca şatonun damını sağlam olarak bırakmıştı.

Hrothgar, Beowulf’'a aralarında güçlü bir kılıç, iğneyle işlenmiş bir savaş sancağı, altın yularlı sekiz at ve mücevherlerle işlenmiş ve süslenmiş eski bir eğerin de olduğu zengin bir armağan yığını verdi. Deniz yolculuğuna Beowulf’Ta birlikte çıkan arkadaşları da armağanlar ve Grendel'in öldürdüğü savaşçının ailesine verilmek üzere altın karşılığı bir ödeme, *tvergild* aldılar.

Ziyafet, içki, masal anlatımı ve armağanların verilmesi sona erdiğinde, Hrothgar akşam dinlenmesi İçin çekildi. Mızraklı Danların çoğu ve Fırtına-Geatların hepsi onu izledi; Heorot'u geçmiş günlerde olduğu gibi orada uyuyacak savaşçılara bıraktılar.

Yüksek kuleli şatoda kalanlar, yerleri yataklar ve yastıklarla kapladılar ve yataklarının başlarına sıraları ittiler. Parlayan kalkanlarını ve kınlarından çıkarılmamış kılıçlarım baş taraflarına koydular, zincirden Örülü giysilerini

ve savaş mızraklarını yanlarına yerleştirdiler. Miğferlerini sıraların üzerine dizdiler. Bu her zaman savaşa hazır olmak için yaptıkları gelenekti.

Mızraklı Danlar iyi insanlardı, ama *Wyrd'in* onlara ördüğü kaderden habersizdiler.

III. Bölüm

(Grendel'in annesi. Heorot'u istila eder ve Hrothgar'ın en yakın dostunu öldürür. Beowolf canavarı su altındaki mağarasına dek izler ve onu öldürür. Övgü ve kutlamalardan sonra Geatland'a döner.)

Gözden ırak puslu lorlarda yaşamakla cezalandırılmış Grendel'in karanlık ininde annesi de yaşıyordu, iğrenç oğluna büyük sevgi besliyordu, ölüm karanlık ruhunu aldığında, annenin yüreğindeki üzüntü, düşüncesini öç almaya yöneltti. O gece, yaslı anne sessizce puslu kırlardan süzüldü, oğlunun kötü kaderiyle buluştuğu yüksek kuleli Heorot'u basmaya niyetlendi, Beowulf', yiğit kahraman, mızraklı Danların kalkanı ve kılıcı, bir başka iblisi daha yok etmek zorundaydı.

Yüksek kuleli şatoya girdiğinde, tehlike zamanlarında cesur ve yürekli olan mızraklı Danlar dehşete düştüler. Ama bu canavarın kadın olmasından bir an rahatlık duydular. Kadınlar ne olsa daha zayıf, daha korkak ve savaşta daha az şiddetli olurlardı.

Mızraklı Danlar, üstünde kan lekeleri olan ve ışıldayan kalkanlarına güvenmeyi denediler. Düşmanlarını yok etme telaşıyla miğferlerini ve ağır zincirden örülü giysilerini unuttular. Beowulf' yüreklerini coşturmak için orada değildi, o gece Heorot'ta uyumamıştı.

Neyse ki, Grendel'in annesi de onlar kadar korku duyuyordu- Tehlikeyi sezdiğinde canını kurtarmak istedi. Hızla Aesche-re'yi, kralın en güvendiği danışmanını ve yoldaşını yakaladı, kanlı dişleriyle parçaladı ve taşkın

suların altındaki mağarasına taşıdı. Mızraklı Danlar onun Grendel'in ürkütücü kolunu da aldığını sonradan fark ettiler.

Yürek parçalayıcı ağlaşmaları işiten yaşlı kral yüksek kuleli şatosuna döndü. Aeschere'nin ölümünü duyduğunda ruhu çok büyük üzüntüyle doldu, çünkü o Hrothgar'ın en iyi dostu ve çok ünlü bir savaşçıydı.

Parlak sabah ışığı yukarılardan parıldadığında Hrothgar, Beowulf’ ve savaşçılarını büyük kuleli şatoya çağırdı. Yüzük sunan efendi, içindeki sözleri döktü: "Bu topraklarda yaşayanların, puslu kırların karanlığında sinsi sinsi dolaşan ve evlerinin sınırları boyunca kötü niyetle gizlenmiş iki korkunç yaratık gördüğünü söylediklerini duydum. Onlara, bunlardan biri kadın diğeri de dev bir adam olarak görünmüş. Geçmiş günlerde bu insanlar adamı Grendel olarak adlandırmışlar. Onun babası olacak adamı hiç görmemişler."

"Bu iki korkunç yaratık ıssız kırların kendilerinin olduğunu iddia ettiler. Kendilerine, dik kayalıkların dibine doğru akan ve çamurlu bataklıkta gözden kaybolan bir dağ akıntısının bulunduğu tehlikeli yollarla kaplı topraklan seçtiler. Bu vahşi, sert rüzgârların estiği ıssız topraklar buradan çok uzakta değil. Orada, korkunç su taşkınlarının üzerinde gölgeli ormanlar seçilir. Rüzgâr hoş olmayan havalar estirirken, bu karanlık sular köpürür ve kaynar, dumanlan göklere yükselir. Gece, bu dipsiz taşkın sular yükselen alevlerle yanar ve korkunç bir görüntü oluşturur."

"Hiç kimse o karanlık, ürkütücü bataklığın derinliğini bilmez" diye sürdürdü konuşmasını Hrothgar. "Güvenliğini boynuzlarının gücüyle koruyan, fundalıklarda aylak aylak gezinen erkek geyik bile bu bataklığın kenarında duracak, orada saklan-maktansa bir avcının elinden ölümüyle yüzleşecek. Bu yer kötü ruhlarla dolmuş!"

"Beowulf, yalnızca sen, bir kez daha bize yardım edebilirsin. Cesaret edebilirsen bu dişi canavarın iğrenç mağarasını ara. Suların derinliklerinin bu korkunç ve acımasız koruyucusunu öldür. Canlı kalırsan seni eski

hazinelerin değer biçilmez armağanlarıyla ve altın taçlarla ödüllendireceğim."

Beowulf’'un yanıtı şöyle oldu: "Üzüntünü bir yana bırak bilge kralım. Arkadaşının ölümünün öcünü almak, onun için günlerce ağlamaktan daha iyi."

"Her insan ölmeli, er ya da geç. Savaşçı, yapabilirse ölüm ruhunu almadan önce zafer ve ün kazanmalı. O zaman, yaşamı sona erdiğinde adı ondan sonra da yaşayacaktır."

"Şimdi, kralım, Grendel'in yoldaşının İzlerini hemen arayalım. Size söz veriyorum ki o barınacak yer bulamayacak; ne toprağın yüreğinde, dağ ormanlarının derinliklerinde ne de okyanusun dibinde. Yalnızca bugün sabredin."

Hrothgar, Beowulf’'u gönderdiği için tanrıya minnet duydu. Yüzük dağıtan kral atını getirtti, Beowulf’ ve onun kahraman savaşçılan Geatlara kaulmak için hazırlandı. Kalkan taşıyan yaya savaşçılarının eşliğinde görkemli bir biçimde anna bindi. Canavarın geçtiği yol açıkça görülüyordu. Hrothgar'ın adamlarından en iyisinin kanlı cesedini taşıyarak kırlarda sapmadan yol almıştı.

Yol ip gibi ince ve kayalık bir hale geldi. Dipsiz koyaklardan, taş bayırların üzerinden, yalçın uçurumlar ve deniz canavarının birçok ininin olduğu kayalıklar boyunca uzuyordu. Cesur kral ve beraberindeki savaşçıları, bıçakla kesilmiş gibi dik uçurumların kasvetinden eğilmiş ormanların bulunduğu yere kadar ilerlediler. Birden dik bayırın ucunda Aeschere'in koparılmış kanlı başını gördüler. Soylu savaşçıya olanları gördüklerinde yürekleri kederle doldu. Koparılmış başa yaklaştılar ve uçurumun dibine sabit gözlerle baktılar. Gözleri fokurdayan, kanla kaynayan ve pıhtılaşmış kanla dolu anaforlu suları görünce kederleri korkuyla birleşti.

Adamlar sessizce kayalıkların ucuna oturdular. Dalgaların içinde yüzen bir çok tuhaf deniz yılanı gördüler. Gemilere saldırarak deniz

yolunda korkuya yol açan diğer deniz ejderhaları çıkıntılı kayaların düz yüzeylerinde dinleniyorlardı. Savaş boynuzunun sesiyle irkilen yılana benzer canavarlar hızla uzaklaştılar.

Beowulf’ zırhını giydi. "Yaşamım için korku duymuyorum" dedi. "El dokuması zincir gömleğim bedenimi yılanın savaş pençesinden koruyacaktır. Usta demirci, eski kalkanımın üstünü yaban domuzu şekilleriyle donattı, ki hiçbir savaş kılıcı onu bereleyemesin."

Unferth, mızraklı Danların en büyük savaşçısı, kendi kılıcı Hrunting'i Beowulf’'a uzattı. Danlı kahraman şarabın söylettiği alaycı sözleri unutmuştu. Kendisinin bir savaşçının ödevini yerine getirmek için kanlı dalgaların altında yaşamını tehlikeye atacak cesarete ve ustalığa sahip olmadığını biliyordu.

"Kılıcımı al" dedi. "En değerli eski hazinelerden biri. Demir bıçağı zehir parçalarıyla boyandı ve kanla sertleştirildi. Onu taşıyan birçok savaşçı korkulu yolları aştılar, Hrunting savaşta onu elinde taşıyan hiç kimseye ihanet etmedi!"

"Teşekkür ederim" diye yanıtladı Beowulf’. "Böylesine güven verici bir arkadaşa sahip olmaktan mutluluk duyacağım!"

Beowulf’ silahlan kuşandı, yolculuğunun getireceği her türlü tehlikeye hazırdı artık. Hrothgar'a şöyle dedi: "Unutma yüce kral, bu yolculukta yaşamımı kaybedersem sizden adamlanma bakmanızı istiyorum. Bana verdiğiniz hazineyi kralım Hyge-lac'a gönderin ki sizin ne denli yüce bir yüzük dağıtıcısı olduğunuzu ve yaşarken başarılarımdan Ötürü nasıl ödüllendirilmiş olduğumu bilsin. Ve ünü uzaklara yayılmış savaşçın Unfert eski, görkemli, keskin ağızlı bu kılıcı alsın. Hrunting’le kendim için ün kazanacağım ya da ölüm beni alacak!"

Bu sözlerden sonra Beowulf’ köpüren, girdaplı, kanlı sulara daldı. Bütün gün boyunca, sonunda en dibe ulaşıncaya kadar suyun derinliklerine doğru indi. Çok geçmeden, elli kıştır derinliklerin koruyucusu olan Grendel'in annesi, kuytu deniz mağarasını arayan savaşçıyı gördü.

Grendel'in annesi aniden sisli sularda göründü ve Beowulf' davranmadan onu yakaladı, korkunç pençeleriyle kavradı. Ama Beowulf’'un derisini bile tırmalayamadı. Kirli tırnakları Beowulf’'un zırhlı gömleğini bile yırtamadı. Beowulf’'u inine taşıdı, o kadar güçtü olmasına karşın Beowulf’ silahlarını kullanamadı. Sonra birçok tuhaf deniz canavarı, hain dişlerini onun bedenine batırdı, savaş gömleğini parçaladı ve derisini tırmaladı.

Hemen sonra, Beowulf’ içerisine hiç su giremeyen yüksek tavanlı bir salonda kendini buldu. Parlak alevlerinin duvarlarda parıldadığı ateş korkunç şeytanı aydınlatıyordu.

Beowulf, kanla sertleştirilmiş savaş kılıcı Hrunting'i doğrulttu ve korkunç yaratığın kafasına öyle güçlü bir darbe vurdu ki, yüzüklerle süslü kılıç bitmek bilmez savaş şarkısını uğuldadı. Ne yazık ki güçlü silahın ağzı ne onun etini kesmiş ne de öldürmüştü. Cesur ağız, en çok gereksinim duyduğu zamanda Beowulf’'a ihanet etmişti. Geçmişte Hrunting birçok savaş başlığı ve gömleği parçalamış, düşmanını ölümle cezalandırmıştı. Ama bu değerli kılıç, şimdi ilk kez zafer kazanamıyordu.

Korkusuz savaşçı, kılıcını öfkeyle bir yana fırlattı. Kendi gücüyle pençesinin büyük gücüne güvendi. Bir savaşçının yapması gerekeni yaptı; çünkü eğer bir adam savaşta devamlı bir ün kazanmak istiyorsa, bütün ölüm korkusunu bir yana bırakmalıydı.

Beowulf’ hırsla Grendel'in annesinin omuzlarım kavradı, öylesine cesaret ve öfkeyle doluydu ki, gücü onu yere fırlatacak kadar artmıştı. Ama canavar hızla onu kavradı. Onun korkunç gücünü hissettiğinde Beowulf’ un cesareti azaldı, savaşçıların bu en güçlüsü sersemledi ve yere düştü.

Grendel'in annesi kendini onun üzerine fırlattı ve geniş, parlak ağızlı hançerini çekti. Tek çocuğunun öcünü almaya kararlıydı.

Beowulf’, savaşçı Geatların en Önde gelen dövüşçüsü, dayanıklı ağ örgülü savaş gömleği onu kurtarmasa derinliklerdeki deniz İninde ölümüyle karşılaşacaktı. Zincir bağlar, şeytanın hançerinin hamlesine dayandılar.

Beowulf’'un göğsüne kalkan oldular ve canını korudular. Kutsal Tanrı, bilge Efendi ve göklerin Hâkimi, Beowulf’'a savaşta zafer bahşetmişti. Canavarı hızla geri itti ve ayaklan üzerine doğruldu.

O sırada, eskiden devlerin işlemiş olduğu, duvarda asılı eski bir kılıç gördü. Silah, güçlü bir adamın savaşta taşıyabileceği herhangi bir silahtan çok daha büyüktü.

Beowulf’, dev kılıcı zincirle çevrilmiş kabzasından kavradı. Hiddetten kudurmuş bir biçimde savurdu, öylesine kızgınlıkla ve güçle canavarın boynuna vurdu ki, sert ağızlı kılıç canavarın boynunu kesti, kemiklerini kırdı ve bedenini parçaladı. Korkunç yaratık ayaklarının ucuna ölü olarak düştü.

Beowulf’ kılıcın kanlı ağzına gözlerini dikti ve zaferiyle övündü. Ateş birdenbire yukarılara yükseldi, göklerde ışıldayan gökyüzünün kandili kadar parlak bir aydınlık getirdi. Daha sonra Beowulf’ geniş mağarada Grendel'i aradı. Sonunda canavarın cansız, parçalanmış cesedini bulunca, dev kılıcını öyle bir kızgınlıkla savurdu ki, Grendel'in başı bir yöne fırlarken bedeni başka bir yöne fırladı.

Aynı anda, kayalıkların ucunda Hrothgar ve iki grup savaşçı bekliyorlar ve çevreyi gözlüyorlardı. Aniden taşkın suların yüzeyinin kanlı dalgalarla çalkalandığını gördüklerinde, Danlar Grendel'in annesinin Beowulf’'u öldürdüğünü düşündüler. Dokuz saat daha beklediler ve sonra Heorof a geri döndüler. Geatlarsa, hâlâ kanlı sulara gözlerini dikmiş oturuyorlardı. Üzüntülü yürekleriyle ve umutla bekliyorlardı, ama önderlerini ve efendilerini göreceklerine inanamıyorlardı.

Korunaklı deniz mağarasında, yerdeki iki canavarın sıcak, zehirli kanları parlak dev kılıcının geniş ağzını yiyip bitirmişti. Günleri ve mevsimleri yöneten Tanrı, donmuş sulan dağıttığında ve yerin zincirini çözdüğünde buzun erimesi gibi kılıç erimeye başladı. Beowulf’ mağarada birçok hazine gördü, ama yalnızca Grendel'in başını ve dev kılıcın mücevherli kabzasını aldı.

Sonra kanlı denizin girdaplı yüzeyine doğru yüzdü. İki elinde iki ganimetle karaya çıktı. Adamları canlı dönmesinden duydukları sevinçle ona doğru koştular. Daha önce savaş kanlarıyla boyanmış bulutların altındaki göl, şimdi temiz ve duruydu. Gölü terk ettiler. Grendel'in tuhaf kafasını dik kayalıklardan ve ürkütücü yollardan altın süslemeli Heorot şatosuna mızraklarının sapında taşımaları, dört adamın bütün gücünü tüketti.

Savaşta en yürekli, büyük utkulu adam Beowulf’, Grendel'in kafasını saçlarından tutup taşıyarak şatoya, Hrothgar'ın önüne geldi. Dan savaşçılar şaşkınlık içinde bakıp görüntüden hayrete düştüler.

Beowulf’ şöyle dedi: "Bu görkemli yenginin işaretini büyük bir zevkle size getirdik. Canımı güç bela kurtardım! Eğer Tanrı beni korumasaydı suların akındaki bu uğursuz savaşta ölebilirdim. Her ne kadar kusursuz, sert ağızlı bir silah ise de Hrunting'le hiçbir şey yapamadım."

"İnsanların efendisi, yalnızlara yol gösteren Kutsal Tanrı, dev bir demircinin işlediği duvarda asılı, eski ve mükemmel kılıcı görmeme İzin verdi. O kılıçla deniz mağarasının ürkütücü canavarını öldürdüm ve Grendel'in başını cansız bedeninden ayırdım. Bu canavarların kaynayan kanları, pıhtılaşmış kanlan, kılıcın ağzını geride bir şey bırakmadan yaktı, ben kalıntının bir işareti olarak kabzasıyla ve Tanrı'nın düşmanları olan Yaratıkların, bu korkunç şeytanların ölümüyle geri döndüm."

"Söz veriyorum" diye bitirdi Beowulf’; "siz ve savaşçılarınız yüksek kuleli Heorot'ta artık korkudan uzak uyuyabilirsiniz."

Beowulf’, sonra mücevherli kılıç kabzasını yaşlı krala sundu. Kabza, eski tufan öyküsünü açığa vuruyordu. Bu sel suları dev ırkını yok etmiş, deniz dibine batırmıştı. Çünkü yasa tanımadan yaşamışlardı. Ejderha şekilleriyle süslü kabzadaki eski harfler öyküyü anlatıyordu.

Hrothgar, Beowulf’'a şöyle dedi: "Ünün bütün dünyada herkesin arasında yankılanacak. Gücünü bilge bir yürekle birlikte kullan. Halklarına huzur veren, savaşçılarına yardım eden biri ol! Eski günlerde yaşamış Kral

Heremod da senin gibi, diğer insanlardan güçlüydü. Ama bir kana-doymaz oldu. Kızgınlıkla kendi arkadaşlarını öldürdü. Yalnızca kendi için, eğlenceden uzak yaşadı ve hınç dolu saldırıları nedeniyle acı çekti. Tek başına öldü."

"Kudretli Tanrı her şeyi yönetir" diye öğütledi Hrothgar. "O, bir soylunun güç, toprak ve hazine kazanmasına, onları elinde tutmayı bilmesine izin verir. Böylece bir adam rahat içinde yaşayabilir. Hastalık ve yaşlılığın gölgesi onu kaygılandırmaz. Üzüntü ruhunu karartmaz. Kavga krallığını tehdit etmez. Bütün dünya onun isteklerine uyar. O, kibrin kendi içinde yeşerdiğinin ayırdında olmaz- Eğer dikkatli olmazsa, zehirli bir ok ansızın göğsünden vurur onu. Yeterli güce ve servete sahip olmadığını düşünür. Açgözlülükle altın yüzükleri kendine saklar. Tanrının nimetleri, utkuların kralı, onu geleceğini ve kaçınılmaz kaderini unutmaya sürükler. Sonunda bedeni ölür, başka bir kral onun mülküne sahip olur."

"Sen ünlü bir savaşçısın Beowulf’. Bir zaman gücünün doruğunda olacaksın. Sonra bir kılıç darbesi ya da bir mızrak savuruşu, bir ateşin eli ya da taşkın suların pençesi, hastalık ya da acı veren yaşlılık gücünü elinden alacak. Gözlerinin parlaklığı zayıflayıp kararacak, ölüm üstün gelecek sana. Yaşlı bir adamın bu kadar öğüdü yeterli" diyerek sona erdirdi konuşmasını Hrothgar, "Şimdi git, eğlencenin tadını çıkar. Sabah sana birçok hazine vereceğim."

Parlak sabah ışığı toprakların üzerinde parıldadığında, Geatlar artık balina-yolunu geçmeyi ve evlerine dönmeyi arzulu-yorlardı. Beowulf’, Hrothgar'a şöyle dedi: "Uzakları aşıp gelen bizler eve dönmek için hazırız. Bize her bakımdan cömert dav-randın. Ne zaman yardıma ihtiyaç duyarsanız, hazır olacağım. Eğer komşularınız size saldırırsa, bin savaşçıyla birlikte sizin yardımınıza geleceğim. Genç kralım, sözlerimi ve yaptıklarımı destekleyecektir."

Hrothgar şöyle yanıtladı Beowulf’ u: "Bilgece konuşan böyle genç birini daha önce hiç duymamıştım. Eğer bir mızrak, bir korkunç kılıç ya da

hastalık kralını öldürürse, Geatlar senden daha iyi bir kral bulamazlar. Mızraklı Danlar ve Fıruna-Geatlar, ben kral olduğum sürece birbirleriyle barış içinde yaşayacaklar. Bizler hazineleri ve sevgiyi paylaşacağız."

Hrothgar, Beowulf' a on iki hazine verdi. Oğlu gibi sevdiği genci öperken, ak saçlı kralın gözlerinden yaşlar süzülüyordu. Beowulf' a o kadar değer veriyordu ki, gitmesinden yüreği yaralandı. Gönlü genç savaşçıyı kendi krallığında alıkoymayı istiyordu.

Gururlu savaşçı Beowolf, on iki hazinesini aldı, adamlarıyla denize doğru yürüdüler. Kıyıya ulaştıklarında muhafız onla-n selamladı. Hrothgar'ın verdiklerini, atlan, savaş zırhlarını, hazineleri gemiye yüklediler. Beowulf', gemi gözetleyicisine, eskiden kalmış altın bir kılıç verdi; savaşçı bu armağanla arkadaşları arasında saygı kazandı.

Sıra Beowulf''un, savaşçıları ve adamlarının balina-yolunda bir kez daha yola koyulmalarına gelmişti. Sert bir rüzgâr, pruvası köpüklü gagaya benzeyen gemilerini deniz kuşu gibi doğuya doğru sürükledi. Gemi, Geatland'ın parlayan deniz kayalıklarını görene dek yol aldı. Liman koruyucusu onlara hoş geldin demek İçin hazır ve sabırsızdı. Kral Hygelac şatoyu büyük bir kutlama için hazırlatmıştı; Beowulf''un serüvenlerini toplanan savaşçılara anlattı. Beowulf', Hrothgar'ın verdiği hazineleri kralına sundu. Çünkü bunlar bir kraldan diğer bir krala verilebilen en üstün armağanlardı.

Karşılık olarak Hygelac Beowulf''u, fırtına-Geatlar arasında hazinelerin en büyüğü olan altın bir kılıçla, bir şato, bir prens tahtı ve çok büyük bir yurtlukla ödüllendirdi. Beowulf' artık insanlar arasında en büyük onura sahipti.

IV. Bölüm

(Beowolf, krallığını bir ejderha yağma ettiğinde elli yıldır kraldır. Yeğeni Wiglaf'ın yardımıyla canavarı öldürür, fakat kendisi de bu aşamada

Ölümcül bir darbe almıştır.)

Savaş kılıçları, Fırüna-Geatların kralı Hygelac'ı öldürdü. Bir süre sonra Beowulf', Geatland'ın kralı oldu. Elli kış boyunca topraklarını iyi yönetti.

Ağzından alevler fışkıran korkunç bir ejderha gecenin karanlığında Geatland'ın üzerinde apansızın uçtuğu ve ateşten soluğuyla binaları yaktığı zaman, artık yaşlı, ak saçlı bir kraldı. Üç yüz kış boyunca, bu ürkütücü ejderha taş kuleli bir höyükteki gizli hazinelerin üzerinde sessiz ve gizli nöbet tutmuştu. Höyük, yeryüzünün altında derinlere ve uçurumların yüksekliğine uzanan deniz kayalıklarının dibine inşa edilmişti. Taş höyüğün aşağısında bin kıştır gizli kalmış bir yol bulunuyordu.

Böylesine büyük bir hazine, böyle bir yapıda sır içinde nasıl saklı kalmıştı? Uzun yıllar önce güçlü bir kral olan yalnız bir savaşçı, kabilesinin hayatta kalan son insanıydı. Çok önceleri ölüm bütün halkının canını almış ve ona kabilesinin hazinelerinin koruyucusu olmak kalmıştı. Kral, bütün canlıların karşı konulmaz kaderinin ölüm olduğunu ve kısa zaman sonra sonsuz uykudaki kabilesine katılacağını biliyordu. Ecel onu almadan soylu kabilesinin hazinesini saklamak istemişti.

Kıyıdaki dalgaların yakınında, dışardan girişi gizlenmiş, yeni oluşmuş boş bir höyük bulunuyordu. Savaşçı, kabilesinin bu paha biçilmez eski hazinesini höyüğün taş duvarlarının içine taşıdı ve oraya gizledi.

Yüksek sesle şöyle dedi: "Dünya! Soyluların bu servetini içinde sakla. Çünkü savaşçılar artık onu koruyamayacaklar, iyi insanlar bu ışık saçan altınları ilk bulduklarında onlar senin zengin bedeninin içindeydi. Şimdi servetini sana geri veriyorum, ölüm, o dehşetli kötülük, savaşta kan bağım olan herkesi yok etti. Bu parıltılı kılıcı kuşanacak, bu altın işlemeli kap ve bu değerli şarap kadehini parlatacak hiç kimse kalmadı."

"Bu sert, altın kaplamalı miğfer artık kirlendi, çünkü işleri bunu parlatmak olanlar da sonsuz uykularında uyuyorlar. Bu zincir geçmeli savaş gömleği, kavgada savaşçılara eşlik etmek için boşuna bekliyor. Her ikisi de

pas içinde çürüyor. Savaşlar görmüş, kalkanların çarpmasına ve demir kılıç ağızlarının vuruşlarına direnmiş bu koşumlar da artık parçalanmalı. Şatoda eğlenecek, arp sesleri duyacak, ata binecek ve atmaca seyredecek hiç kimse yaşamıyor artık. Ölüm bütün kabilemi aldı, yüreğim acıyla dolu."

Yalnız savaşçı, son bir koruma olarak kabilesinin hazinesi üzerine bir lanet, kıyamete kadar sürecek bir tılsım bıraktı. Her kim bu altın defineyi alırsa, bela ve ölüm onu izleyecekti. Çok geçmeden ölüm, savaşçının yüreğini kavradı ve onu da aldı.

Saklı hazine, yedi yüz kış el değmeden kaldı. Daha sonra korkunç ateş ejderhası höyüğü buldu ve orayı kendinin uğursuz ini yaptı.

Üç yüz kış boyunca bu güçlü ejderha höyükte rahatsız edilmeden yaşadı ve eski, büyük hazineyi korudu. Bütün hazineyi ezbere biliyordu. Her uykudan önce ve sonra hazinenin her biri eşsiz parçalarını saydı. Sahip olduklarının zevkiyle sayısız saatler geçirdi.

Bir gün, Beowulf’'un tahta çıkışının ellinci yılında bir köle efendisini kızdırdı ve kırbaçlanma korkusuyla kaçtı. Korunaklı gizli bir yer ararken, höyüğe giden eski yolda tökezledi. Höyüğün altındaki girişi buldu ve mezar olduğunun ayırdına varmadan taş duvarlar içindeki barınağa girdi. Bu taş duvarlar içerisinde kocaman mücevherleri, altın işlemeli eserleri ve altın kaplamalı nesneleri bulunca şaşkınlığa düştü. Yığılmış hazine yerde duruyor ve uyuyan bir ateş yılanı onu koruyordu.

Köle, ateş yılanını gördüğünde yüreğini korku ve dehşet bastı. Ejderhanın başının yanında ışıldayan güzel bir altın kadeh dikkatini çekti. Sessizce canavara yaklaştı, kadehi kavradı ve hızla uzaklaştı. *Wyrd* onu korumuştu, çünkü ecel günü henüz gelmemişti.

Köle, affedilmek ve barışmak umuduyla kadehi efendisine verdi. Efendisi armağanı kabul etti, çünkü eski kadeh olağanüstü güzel ve eşsizdi.

Ateş ejderhası uyandığında kocaman hazinesini saydı ve altın kadehinin kayıp olduğunu gördü. Çılgınca höyüğün içinde oraya buraya

süründü. Umutsuzca kadehi aradı, ama yüksek taş duvarlar içinde hiçbir yerde bulamadı.

Sonunda kızgınlık içerisinde hırsızın izlerinin kokusunu aldı. Kokuyu izleyerek, uğursuz İninden ayrıldı. Höyük tümseğinin çevresindeki toprağı sabırsızlıkla kokladı, eşi görülmemiş kadehini çalan hırsızı bulmak İstiyordu. Ararken, düşünceleri, hırsıza duyduğu öfkeden çok, öç alma zevkine dönüşmeye başladı.

Korkunç yaratık eşsiz kadehinin çalınmasının öcünü almayı kafasına koymuştu. Aralarından birinin suçu için bütün Geatları cezalandıracaktı. Akşama dek inatla bekledi. Güneş ışığı solmaya başladığında korkunç canavar saklandığı ininden dışarı süründü. Geceleyin, ateş dolu demirci ocağı gibi alevlerini kusarak, Geat halkının evlerini yakarak gökyüzünde alçaktan uçtu. Göklere saçılan göz kamaştırıcı ateşlerin kızıllığı, iğrenç ejderhanın korkunç gücünü gösteriyordu. Ürkütücü öfkesi bütün yürekleri korkuyla doldurdu.

Günün ilk ışıklarından önce şeytan höyüğüne, gizli taş şatosuna ve saklı altın hazinesine geri uçtu. Korku dolu savaş silahının ve ininin uğursuz yerinin, güvenliğini sağlayacağına inanıyordu. Ama ejderha kendini aldatıyordu. Onun yaşamı da Geatların hazine dağıtan krallarının yaşamı kadar kısa takdir edilmişti. Çünkü yaşlı bir adam olsa da Beowulf’, halkını koruyacaktı.

Beowulf’, kralların o en iyisi, ateş ejderhasının yıkıcı baskınlarını hemen öğrendi. Çünkü korkunç şeytan, Fırtına-Geatların şanlı armağanlarla dolu şatolarını yakmıştı. Beowulf’, ateş yılanının alev saçan soluğunun, kahramanların şatosunu kül yığınına çevirdiğini gördüğünde yüreği derin bir üzüntüyle doldu. Eski yasaları çiğneyip dünyanın yöneticisini, sonsuzluğun efendisini bilmeden çok kızdırmış olabileceğinden korktu. Soylularına bu korkunç yaratığı öldürmeyi planladığını söyledi.

"Sevgili Beowulf’, bu hazine bekçisiyle savaşta karşı karşıya gelme! Bırak korkunç ateş yılanı uğursuz İninde yatsın. Dünya sona erene dek

höyüğünde gömülü kalsın!" diyerek Beowulf’'a karşı çıktılar.

Ama Beowulf’'un soyluları, onu bu cesur kararından caydıramadılar. Efendilerine, insanlarının koruyucusuna ve savaşçıların komutanına bilge öğütlerini kabul ettiremediler. Yüzüklerin efendisi, kendi ulu kaderini elinde tutuyordu. O, iyi bir kraldı!

"Artık bir delikanlı değilim, ama her zaman halkımın koruyucusu olacağım" diye haykırdı Beowulf’. "Ateş yılanını arayacağım, ama büyük savaşçı ordumla değil. Ne kavgadan ne de iğrenç ejderhanın büyük gücünden ve savaşmadaki ustalığından korkuyorum. Birçok kez büyük tehlikeler atlattım. Grendel'i ve Grendel'in annesini öldürdüm, birçok güçlü deniz yılanıyla baş ettim. Bu ejderhayı öldürmek için yalnızca kendi canımı tehlikeye atacağım!"

Geatların yaşlı, yüzük veren kralı, demircilerine kendisi için parlak bir demir kalkan yapmalarını buyurdu. Ihlamur ağacından yapılmış kalkanları onu bu korkunç canavarın ateş saçan soluğundan koruyamazdı.

Beowulf’ kendine eşlik etmeleri için en yürekli on bir savaşçısını seçti. Yüzüklerin efendisi korkunç ejderhanın gazabının nedenini öğrenmişti; hırsıza onları ateş canavarının inine götürmesini emretti. Adamların çoğunun yüreğine korku girmişti. Çünkü ejderha ürkütücü bir düşmandı. Kahramanlardan yalnızca en yüreklisi höyüğün içine girmeye cesaret edip yaratığın saçtığı ateşlerle karşılaşacaktı.

Vardıklarında, kavgada güçlü, Geatların altın yürekli dostu Beowulf’ yoldaşlarına veda etti. Ruhu keder ve huzursuzlukla doluydu, ölüme hazırdı. *Wyrd* onun ruhunun hazinesini arayacak ve ruhunu bedeninden ayıracaktı.

Cesur miğferli savaşçı şöyle dedi; "Gençliğimde sayısız kavgalara ve tehlikelere nasıl meydan okuduğumu anımsıyorum. Eğer ateş ejderhası inini terk edip benim peşime düşerse, her şeyin efendisi *Wyrd'i*n izin verdiğince onunla savaşacağım. Büyük övgüler kazandıracak yiğit işler yapacağım. Ellerim ve güçlü kılıcım Naegling'in ağzı, saklı hazine için savaşacak!"

"Eğer yapabilirsem, bu ateş yılanına karşı kılıç ya da başka bir silah kullanmayacağım. Grendel'i bir zamanlar kavradığım gibi onu ellerimle yakalayacağım. Ama ateşle, dumanlarla ve öldürücü zehirle karşılaşacağımdan, zincirden örülü savaş gömleğimi ve ışıltılı demir kalkanımı kullanmam gerekecek. Kaderimden kaçmayacağım. *Wyrd*, örmesi gerektiği gibi örecek kaderimi. Dövüşmek için sabırsızım! Cesaretimle ve savaştaki ustalığımla böbürlenmeye ihtiyacım yok."

"Höyüğün yanında bekleyin" dedi Beowulf savaşçılarına. "Savaşımız ölümüne olacak. Bu sizin savaşınız değil. Görev yalnızca benim. Yiğitliğim ve savaş gücümle açgözlü ateş ejderhasının altınını alacağım ya da savaşta öleceğim!"

Beowulf’, daha sonra birçok çetin savaşın galibi, kendi gücünden ve ustalığından emin olarak parıltılı kalkanını yalçın deniz kayalıklarının dibine taşıdı. Hiçbir korkak, dövüşmek için bu yolu seçemezdi! Alevli bir ateş yumağı höyükten dışarı fırlıyordu. Yüzüklerin efendisi, eğer höyükten İçeri girmeye çalışırsa ejderhanın hazinesinin yanındaki ateş tufanının onu yakıp öldüreceğini biliyordu.

İyi kral, ateş şeytanına öfkeyle meydan okudu. Sesi höyüğün duvarlarında yankılandı ve ateş yılanının öfkesini artırdı.

Ejderhanın ateş saçan soluğu höyükten dışarı fırladı, yer onun öfkeli alevlerinin gürültüsüyle gümbürdedi. Beowulf’, Geatların efendisi, ışıltılı kalkanım kaldırdı; kanla sertleştirmiş eski kılıcı Naegling'i kınından çıkardı.

Vahşi Yaratık yüreğinde sevinçle, kavga için dışarı çıktı; düşmanını bulmak ve yüreğine korku salmak için sabırsızdı. Beowulf’, savaş koşumları içinde, direşken yürekle beklerken ateş yaratığı da savaş çığlıkları atıyordu.

Ejderha kaderiyle yüzleşmek için ilerlerken, Beowulf’ da kendi kaderine yaklaşıyordu; çünkü *Wyrd* iyi krala zafer ihsan etmemişti. Demir kalkanı bedenini ve canını koruyamayacaktı.

Beowulf’, Naegling'i kaldırdı, bütün gücüyle ateş yaratığına vurdu. Ama o kahramanların dostu eski kılıç, bu kavgada ün kazanamadı. Naegling'in güçlü ağzı kesmez oldu, ejderhanın sert kemiklerini parçalayamadı.

Beowulf’ bu kez kötülüklerle kuşatılmıştı. Kalkanı yoğun sıcaklık altında eriyordu. Naegling gücünü yitirmişti. Cesur kral, Geat halkının kalkanı, bir başka zaferle övünemedi. Sonunda ölümle yüzleştiğini anladı. Büyük görkemle ve sonsuz ünle süren uzun yaşamı artık solmuştu. Her yaşta yaşam değerliydi, ün ikinci gelirdi. Beowulf’ dünyadan göçmek istemiyordu. Hep kalacağı uzak bir yere son yolculuğunu yapmak istemedi. Ama bütün ölümlüler, dünyadaki günleri sona erince kaderleriyle yüzleşmeliydiler.

Beowulf’'un kılıç darbesi, yalnızca azgın ateş yılanının yüreğinde nefreti körüklemişti. Yaşlı krala girdap gibi saran korkunç alevlerini bir ateş seli gibi yeniden püskürttü.

Beowulf’'a eşlik eden Geatler, kralın can yoldaşları, büyük bir dehşetle savaşı izlediler. Cesaret ve önderlerine bağlılık göstererek krallarını kurtarmak için atılabilirlerdi. Ama yalnızca kendi canlarını kurtarmayı düşündüler ve ormanın İçine kaçtılar.

On bir seçkin adamdan yalnızca Beowulf’'un yeğeni, genç savaşçı Wiglaf sadık bir yüreğe ve bu ilk kavgasına girme cesaretine sahipti. Wiglaf, kralının ona bahşettiği bütün onurlan, ailesinin servetini ve mülkünü düşündü. Geri çekilmekle kralının cömertliğinin karşılığını ödememiş olurdu. Kralını yardımsız ölüme göndermek affedilemez bir suçtu.

Sesini duyabileceklerini bilerek "yoldaşlar!" diye bağırdı. "Anımsayın, bal likörünü nasıl bize yüzükler veren efendimiz onuruna içtik. Yardımımıza ihtiyaç duyarsa, savaş koşumlarımızın, miğferlerimizin ve ışıltılı kılıçlarımızın borcunun karşılığını ona ödeyeceğimize söz verdik. Bu

yolculukta cesaretimizden, ustalığımızdan ve zafer kazanma isteğimizden ötürü kendisine eşlik etmemiz için bizi seçti."

"Bütün insanlar arasında, en usta ve yiğit savaşları o yaptı. Bu çetin savaşı yardımsız kazanmayı umuyordu, ama bizim gücümüze ve cesaretimize ihtiyacı var. Korkunç alevleriyle büyük korku salan bu iğrenç ejderhayla savaşarak ona yardım edelim!"

"Tanrı biliyor ki, bir korkak gibi yaşamaktansa alevlerin bedenimi, altın dağıtan kralımın bedeniyle birlikte sarmasını yeğlerim. Ben en azından savaş koşumlarımı, cesaretimi ve ustalığımı kralımla paylaşacağım" diye haykırdı.

Wiglaf azimle ıhlamur ağacından yapılmış kalkanını kavradı, kılıcını çekti ve Beowulf’'a doğru koştu. Kalkanı yanabilirdi.
Kılıcı eriyebilirdi. Ama Wiglaf ın yüreği en sert madendendi. Cesareti, ejderhanın ateşten soluğuna ve katledilme korkusuna karşı durabilecekti.

Wiglaf dumanlar içinden yolunu bulmaya çalışırken şöyle bağırdı: "Sevgili Beowulf’, gençliğinde, yaşadığın sürece zafer ve ün kazanmak için nasıl yemin ettiğini anımsıyor musun? Şimdi bütün gücünü toplamalısın ve canını korumalısın! Sana yardım edeceğim!"

Wiglaf'ın sesini işiten korkunç şeytan ikinci bir alev saldırısına girişti, nefret duyduğu bu savaşçılara ateş yağdırdı. Ateş dalgaları genç savaşçının kalkanının yaktı, Beowulf’'un kalkanının arkasına siper aldı Wiglaf.

Wiglaf ın varlığı yaşlı kralda zafer umudu uyandırdı. Bir kez daha Beowulf’'un yüreği ateşten düşmanına karşı öfkeyle doldu. Büyük gücünün çalkalanmasıyla, yüzükler efendisi ateş yılanına doğru hamle yaptı, Naegling'i ejderhanın başına sapladı. Ama Naegling kırıldı. Bu son savaşta yiğit kılıç yaşlı kralı aldattı. Güçlü de olsa hiçbir insan yapımı kılıcın ona yengi sağlayamaması Beowulf’'un kaderiydi. Elleri bu silahı kullanmak için çok güçlüydü. Umutsuzca geri çekildi.

Geri çekildiğini görünce, korkunç ateş ejderhası üçüncü kez Beowulf’'un üzerine saldırdı. Onu boğazından kavradı ve yırtıcı dişlerini

onun etine batırdı. Yaşlı kralın kanı dalgalar halinde damarlarından dışarı fırladı.

V. Bölüm

(Wiglaf kral olur. Beowolf a ihanet eden savaşçıları cezalandırır ve Beowolf un cenazesi için hazırlıkları yönetir. Cenaze töreniyle destan biter.)

Wiglaf cesaretini, gücünü ve ustalığını kanıtladı. Canavarın ateşten soluğu bedenini yakmasına rağmen ateş pınarını göz ardı etti ve ışıltılı altın işlemeli kılıcıyla ejderhanın göğsüne vurdu. Şeytanın ateşi sönmeye başladı.

Beowulf’ canlandı, keskin hançerini çekti ve şeytanı İkiye ayırdı. Bu onun dünyadaki son zaferiydi, ölümcül yaraları yan
maya ve kabarmaya başladı. Zehir göğsüne boşalmaya başladı. Yaşlı savaşçı taş duvarın yanında bir kerevete yığıldı.

Değerli Wiglaf, kralının kanlı bedenini suyla yıkadı ve miğferini gevşetti. Beowulf’, yaşamının ve yaşam sevincinin sona erdiğini anladı. Wiglaf'a söyle dedi: "Korkunç ejderha şimdi ağır yaralarıyla derin uykuya dalmış, hazineleri elinden alınmış halde sessiz ve ölü yatıyor. Sevgili Wiglaf, çabuk git ve ulu deniz kayalıklarının altında gömülü duran saklı attın hazineye bak. Hazinenin bir kısmım getir ki altınları göreyim ve mücevherlerin tadını alayım. Onu kazanmam, yaşamımdan ve çok uzun zamandır yönettiğim dünyadan vazgeçmemi kolaylaştıracak!"

Kutlu savaşçı Wiglaf, höyüğün içinde hepsi eski günlerden kalma birçok parıltılı mücevher, altın eşya, çok güzel duvar süsleri gördü, içki kadehleri ve tabaklar, kutular ve kaplar buldu, hepsi de kararmış ve süsleri dökülmüş duruyordu. Pas değerli kılıçları çürütmüştü, çünkü bin kıştır orada el değmeden duruyorlardı. Birçok eski, paslanmış miğfer ve hünerle işlenmiş birçok kol halkası vardı.

Parlak altından bir sancak, sonsuz hazinenin üstünde asılıydı. Höyükteki bütün hazineyi aydınlatan bir ışık saçıyordu. Bu saklı hazine, saklamaya çabaladıkça ölümlülere kibir, küstahlık ve açgözlülük getirecekti.

Wiglaf çabucak gömleğinin içini şarap kaplarıyla ve tabaklarla doldurdu, parlak ışıklı altın sancağı aldı. ölüm ruhunu almadan Önce efendisinin hazineyi görmesini İstedi. Döndüğünde Beowulf’ kan kaybediyordu, ölümün eşiğindeydi. Genç adam, Beowulf’'un kendine gelmesi için üzerine su serpti.

Beowulf’ altınlara hayran kaldı: "Ölmeden Önce bu hazineleri görmemi ve Geatlar için bu altınları kazanmamı sağlayan her şeyin yöneticisi, zafer kralı, Sonsuz Efendi'ye şükran duyuyorum. Bu eşsiz serveti canımla ödedim."

Ölmekte olan kral şöyle sürdürdü konuşmasını: "Wiglaf, halkımın isteklerini karşıla. Bedenimi yaktıktan sonra, ünlü savaşçılarım benim için balina gölü üzerinde yüksek bir höyük kursunlar. Halkımın beni anımsaması İçin çok yüksek bir anıt gibi diksinler höyüğü ve Beowulf’'un Höyüğü diye adlandırsınlar. Burunda durdukça, balina-yolunda büyük gemilerini
yüzdüren denizcilere kocaman bir işaret ateşi olarak hizmet etsin."

Daha sonra Beowulf’, Wiglaf'a burma altından yakalığını, altın süslü miğferini ve savaş gömleğini verdi. "Sen benim son akrabamsın. *Wyrd,* genç yaşlı hepsine ecelini getirdi ve şimdi ben de onları izlemeliyim." Bunlar yaşlı kralın son sözleri oldu. Ruhu iyiliğin, sadakatin ve adaletin ödülünü almak için uzaklara uçtu.

Wiglaf, üzüntü içinde kralının bedenine ve onu Öldüren yırtıcı, korkunç canavarın cesedine baktı. Elli ayak uzunluğundaki korkunç ejderha hazine evinin dibinde yere serilmiş ve yaralarından ölmüştü. Artık gece yarılarında göklerde salınamayacak ve zevk için her şeyi yakamayacaktı.

Az sonra, korkak hainler ormanda saklandıkları yerlerden çıktılar, öncelerin yiğit savaşçıları, şimdi yeminlerinden dönmüşlerdi. Yüzlerindeki utançla krallarının yattığı yerde savaş koşumlarını kuşandılar ve kalkanlarını omuzlarına aldılar.

Wiglaf korkak arkadaşlarının yüzüne baktı ve birikmiş kızgın sözleri ağzından döküldü: "Gerçekten de, kralımızın size verdiği savaş koşumlarını her biriniz aldınız, ama savaşla yüz yüze kaldığınız anda da onları bıraktınız. Şimdi korkaklığınızın ve sadakatsizliğinizin bedelini ödeyeceksiniz. Siz ve yakınlarınız bütün hazinenizden, armağan kılıçlarınızdan, evlerinizden, toprak hakkınızdan ve doğuştan gelen haklarınızdan vazgeçmelisiniz. Bütün insanlar korkakça kaçışınızı duyacak. Bir savaşçı için ölüm, onursuz ve rezil bir yaşamdan daha yeğdir."

Daha sonra Wiglaf, bütün gün boyunca kayalıkların üzerinde beklemiş olan kalkan» soylular topluluğuna savaşı ve Beowulf’'un Ölümünü haber verdi. Beowulf’'un son gününün ya da çok sevgili krallarının zaferle eve dönüşünün haberini bekliyorlardı. Krallarının ölüm haberi beraberinde savaş korkusu, Frankların ve Frizyalıların istila korkusu ve İsveçlilerle aralarında olan düşmanlığın yeniden başlaması korkusunu getirdi.

Wiglaf, ormanda yeri olan savaşçılara balina gölünde kurulacak ölünün yakılacağı odun yığını için odun getirmelerini emretti. Geat halkı yüksek bir odun yığını oluşturdular ve çevresine miğferler, kalkanlar ve ışıltılı savaş gömlekleri astılar. Onur kazanmış bir grup savaşçı, yiğit krallarının ölüsünü, yakılacağı odun yığınına taşıdılar. Sevgili efendilerini üzülerek onun üzerine yatırdılar.

Wiglaf topluluğa şöyle dedi: "Sevgili Beowulf’, kazandığı büyük servetin tadını alsın. Onurlu kralımızı, ejderhanın parıltılı bütün altınlarıyla birlikte yakacağız, çünkü Beowulf’ bu hazineyi kanıyla aldı."

"Bu hazine hiç kimseye sonsuz mutluluk vermez" diye öğütledi genç bilge önder. "Sevgili kralımız eğlenme ve gülme dünyasını terk ettiğinden, hiçbir Geat bu hazineleri taşımayacak. Ejderhanın büyük hazinesi, yalnızca

sevgili kralımızın ölüm felaketini getirdi. Yiğit kralımız, kalkanımız ve koruyucumuz olmayınca, mızraklarımızı doğrultmaya ve savaş korkusuyla yüzleşmeye zorlanacağız. Kederli ve altından yoksun kadınlarımız, utanç verici bir yaşam sürdürmeleri için tutsak alanlarca köle olarak sürgüne götürülecek. Kara kuzgun, savaş koşumlu savaşçılarımızın cesetleri üzerinde iştahla çığlık atacak; kurt ölüleri parçalayacak."

En değerli soylulardan yedisi Wiglaf'a eşlik edip şimdi korumasız kalan servet yığınının olduğu höyüğe girdiler. Bu paha biçilmez yükü odun yığınına taşıyacak yük arabasına yüklediler. Daha sonra ölü ateş yılanının cesedini kayalıklardan yuvarladılar ve deniz girdabı onu yuttu.

Sonunda odun yığınının altında ölüm ateşini yaktılar. Siyah dumanlar alevlerin üstünden, ateşin gürlemesine karışmış ağıt ve feryatlarla beraber göklere yükseldi. Zamanla ateş Beowulf’'un kemiklerini tüketti ve ünlü yüzüklerin efendisinden kalan bütün şey yalnızca bir kül yığınıydı.

Wiglaf şöyle konuştu: "Sevgili Beowulf’'un isteklerine uyalım ve bu küller üzerine savaşçılarımızın en değerlisi için bütün dünyada onun ünü kadar güçlü ve unutulmaz bir höyük kuralım."

Böylece, ölüm ateşinin kalıntılarının çevresindeki kayalıkların üzerinde, Geat halkı deniz yolcularının çok uzaklardan görebileceği yüksek bir höyük yaptı. Höyük, yiğit kralları Beowulf’'un halkına olduğu kadar, deniz insanlarına da bir işaret kulesi olacaktı. Höyüğe, Beowulf’'un ateşinde yanmamış olan ejderhanın hazinesini, geldiği yere geri dönmesi için gömdüler.

Daha sonra Geatlar arasından en cesur on iki savaşçı büyük-gömütün çevresinde atla gezdiler. Kederlerini konuştular, büyük kralın cesur ve yiğit savaşlarını anlamlar. Bir önder öldü günde uygun düşen övgü ve onuru verdiler ona. Beowulf’'un can yoldaşları, bütün kralların en yücesi, en soylu, en merhametli, en nazik ve övünç kazanmak için sabırsız olan efendileri için keder duydular.

İngiltere/Fransa Kral Arthur: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Britanya'nın efsanevi büyük kahramanı Kral Arthur'un öyküleri, sekiz yüz yıldan uzun bir süredir bilinmektedir, ama bilim adamları gerçek Arthur hakkında çok az şey öğrenebilin İşlerdir, çünkü savaşlarını gösteren çağdaş hiçbir kanıt bulunamamıştır. Bazı bilim adamları, gerçek Arthur'un muhtemelen, MS 50Ü-517 arasında Saksonya'nın işgali için düzenlenen on iki başarılı saldırıyı yönetmiş Artorius adlı Galli bir süvari generali olduğunu ileri sürmektedir.

Ancak 1985'te, tanınmış Arthur uzmanı Geoffrey Ashe, Kral Arthur'un tarihsel kimliği hakkındaki bilinen görüşlere meydan okuyan kanıtlar yayımlamıştır. Ashe, tezini, Jordanes' m (6. yüzyıl), William'ın (11. vüzyıl) Monmouth’lu Geoffrey'in (12. yüzyıl) eserlerine ve bir Romalı soylunun, daha sonra Gal-ya'ya (Fransa) geçen Riothamus (Yüce Kral) adlı, 5. yüzyılda yaşamış bir Britanya kralına yazdığı mektuba dayandırmaktadır. Ashe, Arthur ile Riothamus'un aynı kişi olduğu noktasından hareketle, Arthur'un krallık dönemini de, 460'larda Gal-ya'ya yönelik Britanya harekâtının da yaşandığı 450-470 yılları arasına yerleştirir. Monmouth'lu Goeffrey'İn, Arthur'un Galya'ya yönelik askeri başarısını tanımlayışı genellikle hayal ürünü kabul edilir, ama Riothamus, Burgundi'de Gothlara karşı cesaretle savaşıp başarılı olamadığı saldırıda, Galya'ya gerçekten on iki bin askerle girmiştir. Hatta Arthur gibi Riothamus da dostlarından birinin İhanetine uğramış ve muhtemelen, bugün bile Avallon adını taşıyan bir Fransız kasabası üzerinden geri çekilmiştir.

Başarılarının ölçüsü ne olursa olsun, gerçek Arthur yaşadığı dönemde de, sonrasında da ilgi çeken bir sözlü Gal folklorü geleneğinin, adıyla özdeşleştiği bir kişiliktir. Arthur adına ilk atıfa, Nennius'un *HİstorIa*

Brittonum'unda (yaklaşık MS 800) ve Malmesburv'li William'ın *Gesla Regum Anglorum* (yaklaşık 1125) adlı eserinde rastlanmıştır.

Arthur, edebiyatta ilk olarak, Monmouthlu Geoffrey'in MS 1136'da Latince yazılmış *HİStoria Regum Britanniae* (Britanya Kralları Tarihi) kitabında görülmektedir. Geoffrey, Britanya tarihi üzerine bir kitaba gereksinim duyulduğunu düşündüğünde, Arthur zaten Gal ülkesinin sözlü geleneğinde yaygın bir konudur. MÖ 1200 yılından MS 689 yılına kadar, 1900 yılı kapsayan tarih kitabında Geoffrey, Arthur'u baş karakter yapmayı seçmiştir.

Geoffrey'in topladığı malzemeler için kaynak belirtmesine karşın, bilim adamları onun o günkü geleneği izlediğine ve folklor İle kendi düş gücünü birlikte kullandığını örtmek için hayali kaynaklar yarattığına inanırlar. Bundan ötürü onun çalışması, tarihten çok edebiyat olarak anlaşılmalıdır.

Bütün Britanya adaları ve Avrupa'nın birçok kısmını ele geçiren Büyük Britanya Kralı Arthur'un yaratılışım Geoffrey'e borçluyuz. Geoffrey'in yorumunda Arthur, yokluğunda krallığı ele geçiren yeğeniyle savaşması için yurduna çağrılmasaydı Roma'yı da ele geçirebilirdi. Geoffrey, Arthur'un olağandışı doğumunu ve Ölümünü; güzel ama vefasız karısı Guinevere'yi; büyücü Merlin'i ve şövalyelik kavramını dünyaya tanıtır. Geoffrey, Arthur'un daha çok askeri önder yönünü ele almıştır

Ama başka yazarların daha derinden ilgilenmeleri için esin kaynağı olabilecek konulara da (Merlin, Guinevere, büyü ve şövalyelik kavramı) kitabında yeteri kadar yer vermiştir.

Geoffrey'in tarihi Öylesine iyi yazılmıştır ki, yalnızca kendi döneminde değil sonraki kuşaklarda da ilgi çekmeyi sürdürmüştür. 20. Yüzyıl yazarları için hâlâ ana kaynaklardandır. Şair Robert Wace, MS 1155 yılında Geoffrey'in tarihini serbest bir biçimde Norman-Fransız diline çevirmiştir. Kitapta Arthur'un geçtiği bölümleri çoğaltmış, yeni kaynaklar kullanmış ve

çalışmaya daha saraylı bir tat katmıştır. Yuvarlak Masa'ya ilk kez değinen VVace'tir.

VVace'in şiirinin ortaya çıkmasından sonra Chretien de Troyes, Kral Arthur'un sarayında geçen beş romans yazmıştır. Fransız olan Chretien, Kral Arthur'un Britanya ulusal kahramanı ya da istilalar kralı olmasıyla fazla ilgilenmez. Bunun yerine âşıkların ve şövalyelerin bulunduğu ve Arthur'un yönettiği şövalyelik dünyasını dile getirir. Chretien, kadının erkeğe üstün olduğu ve âşığın sevgilisinin isteklerine bütünüyle uyduğu saraylı aşk düşüncesini tanıtır. *Lancelot'da,* Lancelot ve Guinevere arasındaki aşk ilk kez görülür. Chretien Öylesine iyi bir Öykü yazarıdır ki, romansları geniş çevrelerde okunmuş ve taklitleri yazılmıştır.

Kral Arthur, son olarak İngiliz dilinde MS 1205 yılında şair Layamon'un Wace'in şiirlerini orta dönem İngilizcesi denen dönemin başlarında, serbest bir biçimde çevirdiği zaman görülmüştür. Layamon, Wace'in öyküsüne daha çok ayrıntı ekler ve Arthur'un cesaretinin ve serüven tutkusunun vurgulanmasıyla öyküye belirgin bir İngiliz çeşni katar. Monmouthlu Geoffrey gibi Layamon da bir yurtseverdir, bunun için Chretien'in Arthur öyküsünün romantik yorumunu göz ardı etmeyi yeğler.

Kral Arthur Öyküsünün başka bir anlatımı daha vardın 14. yüzyılın ortalarında İngilizce olarak yazılmış olan *Mortc Artlntre.* Konu yine Arthur'un kişiliğinde ulusal kahramanlıktır; mağrur savaşçı kral büyük bir kahraman olarak sunulur. Yazar aşk, şövalyelik ya da şövalyeler sarayına hiç ilgi göstermemiştir. Öyküde, Sor Gawain, Arthur'un baş şövalyesidir ve Lancelot küçük bir role sahiptir. Bu sunuş Fransız destanı *Chanson de Roland* ve Anglosakson destanı *Beowulf'a* benzemektedir.

Uzun yıllar sonra, 1485'te, Sür Thomas Malory, Kral Arthur öyküsünün son biçimi olan *Lc Morte D'Arthıır'u* yazmıştır. Malory, Monmoutlu Geoffrey'in İngiliz geleneğiyle Chretien de Troyes'nin Fransız geleneğini birleştirir. Malory'nin anlatımında, Kral Arthur, Büyük İskender gibi dünyanın en büyük hükümdarlarından biridir. Roma'da krallık tacı

giyene dek İngiltere'ye geri dönmez. Malory, Mordred'in ihanetini ve Guinevere' nin sadakatsizliğini Geoffrey'den aktarır, ama bunu Guinevere ve Lancelot arasındaki aşk ilişkisiyle birleştirir. Ayrıca, Arthur'un baş şövalyelerinin birçok öyküsünü katarak Arthur'un sarayının resmini genişletir. İngiliz tarihinin bu romantik anlatımında, Yuvarlak Masa'nın dağılması, birçok yaşamı trajediyle yüzleştirir ve altın bir çağı noktalar.

Çekiciliği ve Değeri

Kral Arthur'un öyküsü yüzlerce yıldır yazarların ve okuyucuların ilgisini çekmektedir, bunun nedeni öykünün içeriğinin oldukça karmaşık olması ve öyküde hemen hemen herkesin İlgisini çekebilecek bir çeşitlilik bulunmasıdır. Büyük destanların birçoğunun tersine, öykü geniş bir rol dağılımını içerir. Okuyucu ister macera, büyü, soyluluk, gerçek aşk gibi konularla, İsterse büyük ve trajik bir aşk öyküsüyle ilgilensin, *Le Morte D'Arthur* okunması gereken bir kitaptır.

Kral Arthur'un temel klasik biçimine aşina olan okuyucular birçok çağdaş versiyonuna da büyük ilgi göstereceklerdir, çünkü her birinin yoğunlaştığı nokta ayrıdır. 19. Yüzyıldan kalan Sör VValter Scott'un fivmfıuf ve Alfred Lord Tennyson' un *Idylk of the K’ıng* adlı eserleri elimizdedır. 20. Yüzyıl Arthur efsa-nesiyle büyülenmiş olmayı sürdürmektedir. John Steinbeck, *T.* H. vVhite ve Mary Stewart da bu geleneği taşıyan yazarlar arasındadır. Hemen hemen her yıl, gerçekten yazarının Arthur öyküsüne kendi damgasını vurduğu yeni bir roman ortaya çıkmaktadır. Kral Arthur, Lancelot, Guinevere, Mordred ya da Merlin gibi baş karakterlerden birinin gözünden olayları anlatmak büyüleyici bir öykü yaratmaya yeler. Çağdaş anlatımların kimi tarihsel, kimi mizahi ve kimi de feminist bir noktadan yazılmıştır.

Bireyin kişisel istekleriyle başkalarına karşı sorumlulukları arasındaki çatışma, /İyada'daki kadar eski ve şimdi kendi yaşamlarımızda vermek

zorunda olduğumuz kararlar kadar günceldir. Toplumumuz Malory'nin betimlediği toplumla çok az benzeşmesine rağmen Arthur, Lancelot ve Cuinevere'nin karşılaştığı çelişkileri anlayabilir ve paylaşabiliriz.

Arthur Kahramanları

Le Morfe D'Arthur'da temel karakterler, kahraman aristokratlardır. O toplumda yalnızca soylu doğan biri şövalye olabilir. Daha yeni yetme bir oğlan çocuğuyken kadınlara nasıl eşlik edeceğini öğrenir, genç bir şövalye olduğunda gerekti savaş becerilerini kazanır, yirmisine geldiğinde artık şövalyelik yolunda olgunlaşmıştır.

Bir erkek şövalye olduğunda, kendini belirli değerlere göre yaşamakla yükümlü kılan bir and içer. Krala, yakınlarına ve arkadaşlarına, sevdiği kadına sadık olması beklenir. Özellikle de kadınların yanında nazik ve kibar olması gerekir. Ayrıca, bir savaşta efendisi için çarpışırken, bir yarışma ya da turnuvaya katıldığında ya da zordaki arkadaşlarına ya da kadınlara yardım ederken her zaman cesur olması, son olarak da onurlu bir insan olması beklenir; öyle yaşamalıdır ki, diğer soylular ona saygı göstersin. Sorun, bu farklı değerleri en az atışmayla dengelemektir.

Saraylı aşkın, genellikle evlilik dışı aşk olduğunu belirtmek gerekir. Chretien ve Malory'nin edebiyatta dile getirdiği toplumda ve gerçek dünyada, soylular arasındaki evlilikler, genç çiftlerin aileleri ya da yöneten kişi tarafından siyasal, toplumsal ya da ekonomik nedenlerden ötürü düzenlenmiştir. Evlenen kişilerin duyguları göz önüne alınmaz ve boşanma yoktur. Bu nedenle evli bir insan için, aşkı evlilik dışı ilişkide bulmak rastlanmadık bir durum değildir.
Başlıca Karakterler

Brutus: Aeneas'ın büyük torunu; Troya sürgünlerini Britanya'ya götürür ve krallık kurar.

Auretius Ambrosias: Kral Constantine'in oğlu; Uther Pendra-gon'un ağabeyi; Britanya kralı; Stonehenge yaratıcısı.

Uther Pendragon: Kral Konstantin'in oğlu; Aurelius Ambro-sias'ın küçük kardeşi; Britanya kralı; Igraine'in kocası; Arthur' un babası.

İgraine: Cornvvall dükünün karısı; daha sonra Uther Pend-ragon'un kansı ve Britanya Kraliçesi; Arthur ve Margavvse'in annesi.

Arthur: Kral Uther Pendragon ve Kraliçe İgraine'in oğlu; Guinevere'in kocası; Mordred'in babası; Britanya kralı; Yuvarlak Masa Şövalyelerinin kurucusu.

Ector: Arthur'un babalığı.

Kuy; Ector'un oğlu; Arthur'un kardeşliği; Yuvarlak Masa şövalyesi.

Guinevere: Kral Leodegrance'ın kızı; Kral Arthur'un karısı; Britanya kraliçesi.

Merlin: Büyük büyücü ve kâhin; üç Britanya kralının, Aurelius Ambrosias, Uther Pendragon ve Arthur'un danışmanı.

Lucİıιs Hiberius: Arthur söylencesinde, Arthur onu yenip yerine geçene kadar Roma imparatoru.

Margaıvse; Kral Uther Pendragon ve Kraliçe İgraine'in kızı; Kral Arthur'un kızkardeşi; Orkneyli Kral Lot'un karısı; Kral Arthur'dan Mordred'in, Kral Lot'tan Gawain, Agravain, Gahe-ris ve Gareth'in annesi.

Mordrcd: Kral Arthur ve kızkardeşi Kraliçe Margavvse'İn oğlu; Gawain ve Agravain'in üvey kardeşi; Yuvarlak Masa şövalyesi.

Gaıvain: Kral Arthur'un yeğeni ve en sevdiği şövalyelerden biri; Kraliçe Margavvse ile Orkneyli Kral Lot'un oğlu; Agravain, Gaheris ve Gareth'in kardeşi; Mordred'in üvey kardeşi; Yuvarlak Masa'nın ikinci büyük kralı.

Agravain: Kraliçe Margavvse ile Kral Lot'un oğlu; Gawain'in kardeşi; Mordred'in üvey kardeşi ve arkadaşı; Yuvarlak Masa şövalyesi.

Galıeris: Kraliçe Margavvse ve Kral Lot'un oğlu; Gawain ve Agravain'in küçük kardeşi; Yuvarlak Masa şövalyesi.

Gareth: Kraliçe Margavvse ve Kral Lot'un oğlu; Gawain ve Agravain'in küçük kardeşi; Yuvarlak Masa şövalyesi.
Lancelot: Benvvickli Kral Ban'ın oğlu; Yuvarlak Masa'nın en büyük şövalyesi; Kral Arthur'un en sevdiği iki şövalyeden biri; Kraliçe Guinevere'in en sevdiği şövalye ve taraftan.
Bors: Galyalı Kral Bors'un oğlu; Lancelot'un yeğeni; Yuvarlak Masa şövalyesi.
Pellİnor: Yuvarlak Masa'nın büyük şövalyelerinden.
Bedİvere: Yuvarlak Masa şövalyesi; Kral Arthur'u canlı gören son şövalye.

Kral Arthur

Öndeyiş

(Brutus, yani Aeneas'ın torununun torunu, bir grup Troyalı sürgüne, Galya'nın (Fransa) kuzeyinde bir adada ikinci bir Troya kurmak üzere öncülük eder. Adaya, kendi adından yola çıkarak Britanya adını verir.)

Troya Savaşı'nın bitmesiyle Aeneas, babası, oğlu Ascanius ve halkından bir grup insanla ateşler içindeki Troya'dan kaçtı. Kaderi onu İtalya'ya götürdü, orada yeni bir halkın kurucusu oldu. Aeneas'ın Ölümünden sonra Ascanius kral oldu. Tiber Irmağı üstünde Alba kentini kurdu. Ascanius, Silvius'un, Silvius Brutus'un babası oldu. Kâhinler Brutus'un, ana babasının ölümüne neden olacağı, İtalya'dan sürüleceği, yurtsuz kalıp birçok ülkeyi dolaşacağı ve sonunda büyük onur kazanacağı Britanya'da yerleşeceği kehanetinde bulundular.

Kehanet doğru çıktı. Brutus'un annesi onu doğururken öldü. On beş yaşına geldiğinde bir av kazasında babasını öldürdü ve akrabaları onu İtalya topraklarından sürdüler.

Önce Yunanistan'a sığındı. Bu halkın arasında Troya kralı Priamos'un soyundan gelenler de vardı. Brutus, cesaret ve aklıyla bu insanları Yunan yöneticinin tiran lığından kurtardı. Bir gece saldırısıyla Yunanları şaşırttı ve Troyalılar, kurtların uyuyan koyunlara saldırması gibi onlara saldırıp kestiler. Brutus, yendiği yerel kralın kızıyla evlendi ve Troyalılarla birlikte bir başka ülkeye yelken açtı.

Yıllardır boş olan bir adaya geldiler. Boş bir kenti gezerlerken, Brutus av tanrıçası Diana'nın tapınağını buldu ve ona kurbanlar sundu. "Ey güçlü tanrıça, yabani ormanların korku ve umudu, bana güven içinde nereye yerleşebileceğimizi ve bütün gelecek yıllarda sana nerede tapınabileceğimizi söyle" dedi.

O gece uyumak için yattığında, Diana Brutus'a göründü ve "Brutus, güneşin battığı yerin ötesinde, Galya'yı geçtikten sonra, denizde bir zamanlar devler ırkının yaşamış olduğu bir ada göreceksin. Bu ada sana ve halkına bütün gelecek yıllar için uygundur" dedi. "Burası senden sonra gelenler için ikinci bir Troya olacak. Senin kanından bir kral ırkı doğacak ve bütün dünya önlerinde diz çökecek."

Uyandığında, hafif bir rüzgar esiyordu. Brutus bunu tanrıçanın bir başka işareti saydı ve halkıyla birlikte hemen yola çıktı. Afrika kıyısından yukarı yol aldılar, Akdeniz'in batı ucundaki Herakles Sütunları'nı (Cebelitarık Boğazı, ç.n.) geçtiler. Orada, gemilerini neredeyse batıran Süren adlı deniz canavarlarından zor kurtuldular.

Brutus ve yoldaşları bundan sonra başka bir grup Troyalı sürgüne rastladılar. İki grup birleşmeye ve ortak bir geleceği paylaşmaya karar verdi. Şimdi korkulur hale gelen Troyalılar, savaşarak, büyük zenginlikler kazanarak Gah/a içinden yollarına devam ettiler. Sonunda sahile döndüler ve Diana'nın Brutus'a rüyasında bildirdiği adaya gitmek için yelken açtılar.

Troyalılar kıyıya çıktığında, birkaç dev dışında adanın boş olduğunu gördüler. Devleri öldürdüler. Toprağın verimli, ormanların yabani hayvanlarla dolu olduğunu, birçok ırmakta sayısız balığın yüzdüğünü görüp

bu adada yerleşebileceklerine karar verdiler. Brutus'un yönlendirmesiyle toprağı bölüştüler, evler inşa ettiler ve çiftçilik yapmaya başladılar.

Brutus, adayı dolaşarak başkenti kurmak için en uygun yeri aradı. Kentini Thames İrmağı kıyısında kurmaya karar verdi ve ona Troia Nova (Yeni Troya) adını verdi. Adaya da kendi adını laktı: Britanya. Brutus ve yoldaşlarına Britonlar dendi. Brutus Troia Nova'yı halkına bağışladı ve birbirleriyle barış İçinde yaşamalarına yardımcı olmak için hukuk kuralları koydu.

Ama Brutus'un ölümünden sonra, yıllar süren iç savaş ve işgaller yaşandı; hatta Britanya Romalılar tarafından istila edildi. MS 4ÜÛ yıllarında Romalılar Roma'yı savunmak için geri çağrılınca, Britonlar barbalara karşı savunma yapabilmek için kendi cılız kaynaklarına dayanmak zorunda kaldılar. Daha fazla toprak peşinde olan Töton kabileleri Galya'ya girmiş ve Britonları adalarında yalıtılmış durumda bırakmışlardı. 5. Yüzyılın başlarında Saksonlar, Angıllar ve Jutlarla birlikte Britanya'yı işgal ve fethettiler. Kral Constantine onları yenmeyi başarabilen ilk kral oldu. Oğulları Aurelius Ambrosias ve Uther Pendragon, Saksonların baş düşmanlar olduğu dönemde Britanya krallığını yönettiler.

I. Bölüm

(Arthur on beş yaşında iken, Londra'da kilise bahçesinde taşa saplı bir kaç mucize olarak ortaya çıkar. Taşta "Bu kılıcı taştan çekip çıkarmayı başaran kişi, Britanya'nın meşru kralı olarak doğmuştur" yazmaktadır. Yazının anlamından habersiz olan Arthur kılıcı çekip çıkarır ve kral olacağını öğrenir.)

Uther Pendragon'un ölümüyle Britanya krallığı, hem içeride hem dışarıda çok tehlikeli bir döneme girdi. Kendisine bağlı askeri bir gücün desteğine sahip her soylu Briton, sonraki kral olmak arzusuna kapıldı. Bu arada başka

halklar da Britanya'yı işgal etmek ve zengin topraklarını ele geçirmek istiyorlardı. Güçlü bir önder çıkıp da bağımsız dükleri birleştirip topraklarını savunmak için seferber etmedikçe, Britanya'nın parça parça yabancıların eline geçeceği görülüyordu.

Büyük büyücü Merlin bu tehlikeyi gördü. Canterbury piskoposuna, bütün soyluları Noel'de Londra'ya çağırmasını ve Britanya'nın gerçek kralını dünyaya ilan etmesini salık verdi.

Bütün Britanya adalarından soylular ve sadık destekleyicileri Londra'da toplandılar, ilk ayine katıldılar. Katedralden çıktıklarında, kilise bahçesinde kare şeklinde kocaman bir mermer taşın mucize biçiminde ortaya çıktığını görüp şaşırdılar. Bu taştan demir bir örs çıkıyor ve örse saplı kınından çıkmamış güzel bir kılıç bulunuyordu. Soylular heyecanla kılıcın çevresinde toplandıklarında, altın harflerle şunların yazılı olduğunu gördüler: "Bu kılıcı taştan ve örsten çekip çıkarmayı başarabilen kişi bütün Britanya'nın meşru kralı olarak doğmuştur."

Birçok gururlu şövalye, hemen kılıcı çıkarmaya soyundu, fakat hiçbiri bunu başaramadı; kılıç taşın ve örsün içinde kıpırdamadan duruyordu.

Piskopos "Britanya'nın meşru kralı, anlaşılan aramızda değil" dedi, "fakat zamanı geldiğinde Tanrı’nın onu bize tanıtacağından kuşkunuz olmasın. Yılbaşında burada toplanalım ve krallığın bütün şövalyeleri at binip turnuvaya katılsınlar, kılıç ve mızrak becerilerini göstersinler. Sonra isteyen kılıcı taştan çıkarmayı yeniden deneyebilir."

Piskopos kılıcın saplandığı mermerin üstüne bir çadırın kurulmasını emretti. En onurlu on şövalyenin beşinin gündüz, beşinin gece kılıcı sürekli beklemesini istedi.

Yılbaşı günü Sör Ector, oğlu Sor Kay ve evlatlığı Arthur'la birlikte turnuvaya katılmaya hazırlandılar. Kay, yeni şövalye olmuştu ve Arthur on beş yaşında olduğundan onun seyisiydi.

Arthur, Sör Kay'ın turnuvada cesaret ve beceriyle dövüşmesini seyretti. Fakat aniden, bir şövalyenin güçlü darbesiyle Kay'ın kılıcı kırıldı. Kay,

"Arthur bana yardım et, çadıra koşup başka bir kılıç getir" diye bağırdı, "acele et, yarışmadaki yerimi kaybetmek istemiyorum."

Arthur çadırın her yerine baktı, ama başka kılıç bulamadı. Kendi kendine, "Tamam, kilisenin bahçesine koşup taştaki kılıcı alacağım. Kay onunla devam etmek zorunda!" dedi.

Vardığında kilisenin avlusu boştu, çünkü kılıcı beklemesi gereken şövalyeler bile turnuvaya katılmaya gitmişlerdi. Arthur atından indi, taşa doğru yürüdü, sağ eliyle kılıcın kabzasını kavradı ve kolayca taştan çekip çıkardı.

Başardığı işi hiç düşünmeden kardeşinin yanma döndü, kılcı ona uzatıp "Çadırda kılıç bulamadım, bunu kullan" dedi.

Sör Kay, mucize eseri kilisenin avlusunda görünen kılıcı hemen tanıdı. Arthur'dan daha büyük ve güçlü olduğu için, küçük kardeşinin yaptığım yapabileceğini düşündü. Arthur'a "Bu kılıcı bulduğunu kimseye söyleme, sana çok zengin olacağına söz veriyorum. Şimdi babamızın yanma gidelim" dedi.

"Baba!" diye bağırdı Kay, Sör Ector'a, "bak, kılıcı taştan çıkardım. Yani Britanya'nın meşru kralı ben olmalıyım."

Ector, "Olabilir Kay, ama sözlerinin boş bir gururdan ibaret olduğunu bil" dedi. "Kiliseye dönelim. Eğer doğruyu söylüyorsan, gerçekten de bu ülkenin meşru kralı sensin. Ama önce kılıcı taşa geri sokup tekrar çıkararak bunu kanıtlamaksın. Bir kez yapabildiysen, elbette yine yapabilirsin. Yapamazsan, Londra'daki bütün soylular önünde utanılır bir duruma düşeceksin. Senden kral olmayı hak ettiğini kanıtlamanı isteyecekler."

Sör Kay kilisenin avlusunda kılıcı yerine soktu, ama ne kadar uğraşırsa uğraşsın tekrar çıkaramadı. Sör Ector Kay'a katedralde "Elini Kutsal Kitap'ın üstüne koy ve bu kılıcı nasıl aldığın konusunda gerçeği anlatacağına yemin et" dedi.

"Sör, işin gerçeği bu kılıcı bana Arthur getirdi" diye yanıtladı Kay, gururu kırılarak.

"Evet" dedi Ector, "buna inanabilirim. Şimdi Arthur, bu kılıcı nasıl aldın?"

Arthur açıkladı: "Yarışlardan birinde, Kay'ın kılıcı kırıldı ve benden çadırdan başka kılıç getirmemi İstedi. Çadıra gittiğimde ne kadar dikkatli aradıysam da kılıç bulamadım. Neyse ki taştaki kılıcı anımsadım. Kay'ın bir kılıcı olmasının ne kadar önemli olduğunu biliyordum, onun için hemen atıma binip buraya geldim ve bu kılıcı onun için aldım. Kolay oldu, elimi kabzaya koyunca kılıç hemen taştan çıktı."

Sör Ector, "Sen bunu yaparken burada şövalye yok muydu?" diye sordu.

"Kimse yoktu. Hepsi turnuvaya gitmiş olmalı."

"Arthur" dedi Ector, "ne yaptığını biliyor musun? Bana, Britanya'nın meşru kralının sen olduğunu söylüyorsun."

"Neden böyle bir şey söylüyorsun?" dedi Arthur. "Bunun anlamı yok, olacağı da yok!"

Ector saygıyla evlatlığına açıkladı: "Sor, Britanya'nın meşru kralı sensin, çünkü Tanrı seni bu en büyük onur için seçti. Yalnızca bu ülkenin meşru kralı kılıcı taştan çıkarabilir. Şimdi kılıcı yerine saplayıp tekrar çıkarışını seyredeyim."

"Kolay iş" dedi Arthur, kılıcı taşa sapladı, tekrar çekip çıkardı ve Ector'a verdi.

Sör Ector da kılıcı çıkarmayı denedi. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın kılıç kıpırdamadı. Mermer taşa sıkı sıkıya girmişti.

"Şimdi bir daha dene" diye Kay'a emretti Ector.

Sör Kay bütün gücüyle kılıcı çıkarmaya çalıştı, ama o da kıpırdatamadı.

Arthur kılıcı bir kez daha kolayca çekip çıkarınca, Sör Ector ve Sör Kay hemen önünde diz çöktüler.

"Hayır!" diye bağırdı Arthur; "sevgili babam ve kardeşim, benim önümde diz çökmeyim Ben Britanya kralı değil, sizin oğlunuzum" dedi Sör

Ector'a, "senin kardeşinim" dedi Kay'a.

"Hayır Arthur, ben senin baban değilim. Gerçekte senin akraban da değilim. Sen daha bebekken, ulu kâhin Merlin bir gece evimize geldi ve kollarında seni getirdi. Bana senin kimin çocuğu olduğunu hiçbir zaman söylemedi, ama seni oğlum gibi yetiştirmemi istedi, ben de öyle yaptım."

Bu sözler Arthur'u çok üzdü. Ector'a, "Birden beni yapayalnız bıraktın" dedi. "Babamı, annemi, kardeşimi yitirmiş gibi oldum! Benim ailem olarak bildiğim sizlersiniz. Dünyada en sevdiğim sizlersiniz. Nasıl Britanya kralı olurum bilemiyorum."

"Bizi kaybetmedin Arthur. Seni her zamanki gibi seveceğiz. Bunun yerine nasıl iyi kral olunur onu düşün. Merlin'in gelip sana öğüt vereceğine eminim."

Ertesi sabah, Sör Ector Arthur'a zırh ve silah vererek onu şövalye yaptı. Sonra onu turnuvaya gönderdi. Arthur yarışmalarda bütün gün büyük cesaret ve beceri gösterip büyük onur ve övgü kazandı.

Ertesi gün Sör Ector piskoposa giderek, "Soylu, cesur ve iyi silah kullanan bir şövalye tanıyorum. Yasaya göre Britanya kralı o olacak, çünkü kilise avlusundaki kılıcı taçtan o çıkarabiliyor" dedi.

Piskopos, "Onu buraya getir. Ben de bütün soyluları toplayacağım" dedi.

Herkes gelince, bütün soylular sırayla kılıcı çekmeyi denediler, ama hiçbiri kıpırdatamadı bile. Arthur'un kendilerinin onca güç harcamalarına karşın yapamadığını kolayca yaptığını görünce utandılar ve kızdılar. "Basit bir çocuğun hepimizi yönetme hakkı olması çok saçma" diye bağırdılar.

Piskopos gelecek bayrama kadar şövalyelik kararını ertelemeye karar verdi ve şövalyeler mermer taştaki kılıcı beklemeye devam ettiler. Bu arada başka dükler ve baronlar geldi, hepsine kılıcı çekme şansı tanındı. Yine yalnızca Arthur bunu başardı, ama şövalyeler hâlâ tatmin olmamıştı.

Paskalya geldi ve piskopos yarışmayı tekrarladı. Bir kez daha kılıcı çekmeyi Arthur başardı, ama şövalyeler yine tatmin olmadılar. Piskopos bir

kez daha kararı ertelemeyi kabul etti. Sonraki bayramda tekrar herkese kılıcı çekme şansı verildi, ama hiç kimse kıpırdatamadı. Arthur bunu yine eskiden yapmış olduğu gibi kolayca yaptı.

Bu kez Arthur kılıcı eline aldığında halk ve soylular ayaklarının dibinde diz çöktüler ve bağırdılar: "Arthur kralımız olacak, çünkü bizi yöneten Tanrı'nın arzusu bu!" Ve birçoğu ekledi: "Arthur'un yönetimine karşı çıkanı kim olursa öldüreceğiz."

Arthur piskoposun Önünde diz çöktü. Kılıcı iki ucundan tutarak kollarını kaldırdı ve sunağa sundu. Krallık yemini etti, halka ve soylulara karşı adil olacağına ve yaşamı boyunca adaletten ayrılmayacağına ant içti. Sonra halkının şikâyetlerini dinledi ve malları ellerinden haksız alınanların mallarını geri verdirdi.

Halk katedrali terk ederken, taşın olduğu yerden geçti ve artık onun orada olmadığını gördü. Ortaya çıktığı gibi, mucizeyle gözden yok olmuştu.

Bir süre sonra Arthur, Galler'deki Caerleon kentinde büyük bir şölen düzenledi. Kuzey Britanya'nın, İskoçya, İrlanda ve Galler'in dükleri kendilerine bağlı şövalyelerle birlikte şölene katıldılar. Ama yeni kralın dostluk armağanlarını almayı kabul etmediler. Arthur'un uşaklarına, "Sakalsız bir çocuktan armağan alamayız! Kendi seçtiğimiz armağanları biz ona göndereceğiz" dediler. "Kılıçlarımızı yüreğine saplayacağız! Böyle soylu bir ülkenin sıradan bir çocuk tarafından yönetildiğini görmek utanç verici."

Arthur'un baronları ona, yaşamının ciddi bir tehlike içinde olduğunu söylediler. Arthur beş yüz asker seçti ve güçlü, İyi donanmış bir kaleye çekildi. Düşman soylular, kısa sürede bu kaleyi kuşattılar. Arthur ve adamları iki haftadır kuşatma altındayken Merlin, Caerleon'a geldi.

Soylular Merlin'i sevgiyle selamladılar ve "Bu çocuk niçin Britanya kralı yapıldı" diye sordular.

Merlin, "Sörler" diye yanıtladı, "onun kanı sizinkinden daha soyludur. Arthur, Kral Uther Pendradon'un, Cornvvall dükünün karısı Igraİne'den

doğan meşru oğludur."
"Öyleyse Arthur evlilik dışı" diye bağırdı hepsi.

"Hayır" dedi Merlin. "igraine, Cornvvall dükü öldükten üç saat sonra, Kral Uther'le evlendikten sonra Arthur'a gebe kaldı. Arthur'un gayri meşru olmadığının kanıtı budur. Gerçekten de Arthur uzun zaman Britanya'nın kralı olacak ve daha başka birçok ülkeyi yönetecek!"

Soyluların hiçbiri Merlin'in sözlerini ciddiye almadı. Bazıları alaylı biçimde güldüler, bazıları da ona büyücü dediler. Ama Arthur'a dışarı çıkıp konuşma izni verme konusunda anlaştılar.

Merlin şatoya girdi ve Arthur'a "dışarıda birçok soylu toplandı ve seninle konuşmak istiyorlar" dedi. "Korku duymadan onlarla konuşmaya çık. Reisleri ve kralları olarak onların sorularına yanıt ver. Çünkü sana nasıl zarar vermek isterlerse istesinler, hepsine hükmetmek senin kaderinde yazılı. Fakat onlarla yüzleşmeden önce sana annen, baban ve ülken hakkında bazı şeyler anlatayım. Bilgi, yüreğine cesaret verecektir."

II. Bölüm

(Merlin, Arthur'a doğarken olanları anlatır. İkisi de Britanya kralı olan amcası Aurelius Ambrosiıts ve bahası Uther Pendragon hakkında bilgi verir.)

Merlin anlatmaya başladı. "Arthur" dedi, "doğumunla başlayacağım.

"Uther Pendragon bütün Britanya'nın kralı olduğu günlerde, Sakson işgalcilerle uzun ve zorlu savaşlara girdi. Cornwall dükü, savaşta büyük deneyimi olan yaşlı bir adam, bu savaşlarda Uther'e yardımcı oldu. Kral Londra'da büyük bir şölen verince, Cornwall dükünü ve karısı İgraine'i de davet etti.

"İgraine'in ünü kendisinden önce Londra'ya ulaşmıştı. Britanya'daki en güzel kadın oydu ve güzel olduğu kadar da iyiydi. Kral Uther'in, ziyafet sırasında dükün karısına âşık olmasında şaşılacak bir yan yoktu. Öteki

konuklarını ihmal ederek, uşaklarını sürekli onun tabaklarını yemekle ve altın kadehini şarapla doldurmaya yolladı. Bu sırada ona gülümseyip duruyor ve hep onunla sohbet ediyordu. Gözlerini ondan alamıyordu ve cesaret edebildiği kadar ona sevgisini gösterdi.

"Yaptığı kur, Cornwall dükünün dikkatinden kaçmadı ve karısını baştan çıkarmaya çalışan bir krala sadakat borcu kalmadığına karar verdi. Hiçbir söz söylemeden masadan kalktı, İgraine'i elinden tutup kaldırdı ve salondan çıktı. Hiç kimse dükü dönmeye razı edemedi. Kralın emirleri bile onu ikna edemedi; karısı onun İçin o kadar değerliydi.

"Dük, Cornvvall'a döndü, karısını Tintagel şatosunda kapatıp gözaltına aldı. Uther ise, İgraine'le sevişmeye kararlıydı. Kale girişteki dar, kayalık patika dışında her yandan denizle çevrili olduğundan, Uther amacına ulaşabilmek için benden yardım İstedi.

"Kralın arzusunun derinliğini ve kararının gücünü görünce, 'Sör, arzunun gerçekleşmesi için çalışacağım' dedim. 'Çünkü İgraine'in kaderinde sana bir oğul vermek yazılı. Bu oğul Britanya'nın en itibarlı kralı olacak. Sonsuza kadar yaşayacak; çünkü halkı, bu dünya durdukça, onun görkemini anımsayacak. Britanya'da yaşayan herkes onun önünde diz çökecek. Ozanlar onun maceralarını anlatacak, şairler onun başarılarından esinlenecek. En güçlü ve cesurlar onun yoldaşı olmak isteyecekler; çünkü onun ruhu onlarda da yaşayacak. Onun saldırılan karşısında taş duvarlar çökecek. Dükler ve baronlar kaçıp teslim olacak. Şövalyeleriyle birlikte, bazıları deniz aşın birçok ülkeyi ve halkı fethedecek ve herkes onun yönetimi altında barış içinde yaşayacak.'

"Fakat Igraine'i kazanman için, büyü kullanmak zorundayım. En güçlü insan bile, Tintagel Şatosu'nun güçlü, yüksek duvarlarını aşamaz. Kalede yeterli yiyecek depolanmıştır, kuşatmak bir işe yaramaz. Dahası, Igraine o kadar sıkı gözaltında tutuluyor ki ona yaklaşma umudu da yok. Yaklaşabilsen bile umudun olamaz, çünkü Igraine, hiçbir kadının kocasına bağlı olmadığı kadar Cornvvall düküne bağlı.

'Dolayısıyla' diye açıkladım, 'her bakımdan sana dükün görüntüsünü vermek için ilaçlarımdan kullanacağım. Yüzün, gövden, konuşman, davranışın, elbisen, hatta atın bile İgraine'in kocasınınkilerin aynısı olacak. Kendi görüntümü ve arkadaşın Ulfius'un görüntüsünü de dükün yoldaşlarının yerini almak üzere değiştireceğim. Kuşku uyandırmadan şatoya girebileceğiz; çünkü kimse kimliğimizi bilemeyecek.' Baban Uther'e öğüdüm böyleydi.

"Böylece Uther Pendragon, Tintagel Şatosu'nda İgraine’le akşam yemeği yedi ve geceyi onunla birlikte geçirdi. Görüntüsü ve konuşmasıyla İgraine onun kocası olmadığını anlayamadı. Gerçek dük o gün bir savaşta öldürülmüştü ve o gece İgraine sana hamile kaldı.

"Sabah dükün adamları efendilerinin ölüm haberiyle geldiklerinde, Uther'i İgraine'in yanında buldular. Uther onları dük olduğuna, canlı ve İyi olduğuna ikna etti. Kral Uther Pend-ragon'un saldırısı nedeniyle Tintagel Şatosu tehlikede olduğundan, yardımcı birlikler almak için hemen hareket etmek zorunda kaldığını söyledi. Böylece üçümüz güven içinde şatodan dışarı çıkabildik ve gerçek görüntümüze döndük.

"Uther, İgraine'in serbest kalmasına sevinirken dükün ölümüne üzülüyordu. Tİntagel'e döndü, kaleyi kan dökmeden aldı ve İgraine'le evlendi. Zamanı gelince İgraine seni doğurdu, İki yıl sonra da Uther öldü. Uther ve annen, birbirlerini gerçekten sevdiler ve birbirlerine sadık kaldılar.

"İgraine sana hamileyken, Uther ona kimin çocuğunu taşıdığını sordu. 'Bana gerçeği söyle' dedi kral, 'sana olan sevgim değişmeyecek.' İgraine bir yabancıya kocası gibi davrandığını, çünkü her yanıyla Cornvvall dükü gibi olduğunu anlattı. Uther güldü ve 'dediklerin doğru, çünkü dükün görüntüsü içinde sana gelen bendim' dedi. 'Ve çocuğun babası da benim!' İgraine'in yüreği sevinçle doldu, çünkü çocuğunun babasının kim olduğunu öğrenmekten ve onu sevmekten mutlu olmuştu.

"Sen doğduktan kısa süre sonra krala, 'Çocuğunun seninle birlikte yaşaması güvenli değil' dedim. 'Britanya tahtının varisi olduğu için birçok

düşmanı olacak. Sör Ector adlı, sadık ve iyi bir lord tanıyorum. Bebeğini evlatlık olarak onun kansı büyütsün. Vaftiz olmadan önce arka kapıdan bebeği bana ver.'

"Senin doğumunda emler de vardı. En güçlü büyüleriyle seni büyülediler ve sana özel yetenekler verdiler. Bütün şövalyelerin en iyisi olman için sana cesaret ve güç verdiler. Güçlü bir kral olman için sana akıl ve sonsuz ün, bağlılık kazanman için iyilik verdiler. Ve son olarak, sana uzun yaşam bağışladılar.

"Kral, annene, seni altın battaniyeye sarmasını ve yanların-da iki şövalyeyle, İki hanımın seni bana getirmelerini emretti. Yoksul bir adam kılığına girdim, kimse beni tanımadı. Seni Sör Ector'a getirdim ve kutsal biri tarafından vaftiz edildin. Ve böylece Sör Ector'un evinde buy udun.

"Baban, kardeşi Aurelius Ambrosius'un yanında, Stone-henge'de, Devlerin Yüzüğü'nün içinde gömülüdür. Bu yüzüğü Aurelius'la birlikte nasıl yaptığımızı anlatacağım. Kral Aurelius, Sakson savaşlarında ölen ve Salisbury yakınında gömülen birçok soylu önderin onuruna anıtsal bir yapı inşa etmek istiyordu. Kâhin ve inşaatçı olarak ünlü olduğumdan, Canterbury piskoposu bana haber salmasını önerdi.

"Kral tarafından karşılandım; Aurelius beni karşılamaya, yanında birçok şövalyesiyle kendisi çıktı. 'Bu yurtseverlerin gömülü olduğu yere ezeli ve huşu veren bir anıt dikmek istiyorsan, İrlanda'daki Devlerin Yüzüğü'nü getirt' dedim ona. 'Bu yapı taştandır, bütün dünyada eşi yoktur. Bu koca daireyi oluşturan taşlar o kadar büyük ve ağırdır ki, ne kadar güçlü olursa olsun normal bir insan onları kıpırdatamaz.'

"Aurelius güldü. ‘Merlin' diye sordu, 'bu taşları kaldırmak insan gücünün üstündeyse, benim taş ustalarımın onları taşımasını nasıl bekliyorsun? Ve bu taşların İrlanda'dan Britanya'ya getirilmelerini niçin istiyorsun? Kendi ülkemizde yeterince büyük taş bulamaz mıyız?'

"'Öncelikle' diye yanıtladım, 'bu taşları hareket ettirmek için güçten çok yetenek ve beceri gerekir. Çünkü bunlar olağan taş değildir. Çok eskiden,

İrlanda'da devler yaşarken bu taşları Afrika'dan getirdiler; çünkü bunların belli dinsel ve tıbbi özellikleri vardır. Ne zaman bir dev hastalansa, bu taşların dibinde yıkanır ve iyileşir. Başka ilaca gerek kalmaz.'

"'Bilgi ve beceri, güçten iyidir' diye sözlerimi tamamladım. 'Bir ordu topla; ben de onlara İrlanda'ya kadar eşlik edeceğim. Mezarları, istediğin gibi bir anıtla onurlandırmış olacaksın ve sen de yaşamın sona erdiğinde oraya gömüleceksin.'

"Açıklamalarım Aurelius'u ikna etti ve babanla on beş bin şövalyeyi benimle birlikte İrlanda'ya taşları getirmeye gönderdi. İrlandalılar bizi kendi ordularıyla karşıladılar. Kralları işgalimizin nedenine inanamadı. 'Saksoniarın Britanya Adası'nı işgal etmeleri boşuna değil!' diye bağırdı. 'Britonlar bizim taşlarımızın kendilerininkilerden daha iyi olduğuna inanıyorlarsa gerçekten aptallarmış! Aklı başında kim, bu kadar değersiz bir hazine için denizi aşıp bir ülkeyi işgale kalkar? Fakat Devlerin Yüzüğü'nden bir taş bile kaldıramayacaklar. Kanlarını İrlanda topraklarına dökerek, onlara taşları sevmenin ne kadar aptalca olduğunu öğreteceğiz!'

"İrlandalılarla savaştık; fakat onlar barışçı bir halktı ve zırh giymiyorlardı. Toprakları bizimkinden çok onların kanıyla sulandı. Orada yedi binden çok İrlandalı toprağa düştü!

"Savaş bitip de adamlarımız zırhlarını çıkarınca, onları Devlerin Yüzüğü'ne götürdüm. Baban ve şövalyeleri, onu görünce taş kestiler. 'Bu taşları yalnızca devler böyle düzenleyip üst üste koyabilir' dediler.

"'Şövalyeler' dedim, 'sizler şampiyonsunuz. Bu taşlan gemilerimize taşıyacak kadar güçlü olup olmadığınızı anlayın.'

"Bu on beş bin güçlü adam yelken ipleri kullanıp çektiler ve ittiler, taşları kıpırdatmayı başaramadılar. Onlara 'Daireden uzaklaşın ve beni seyredin' dedim. 'Bilgi ve becerinin fizik güçten çok daha değerli olduğunu size kanıtlayacağım. Size söyleyene kadar bir daha taşlara yaklaşmayın.'

"Devlerin Yüzüğü'ne girdim ve taşların çevresinde dolandım. İçerden ve dışardan üç kez yüzüğün çevresinde yürüdüm, yürürken sessizce taşlarla

konuştum. Bitirince adamlara 'şimdi yüzüğün içine girin ve taşlan taşıyın. Ellerinizde çakıltaşı gibi olacaklar ve az bir çabayla onları gemilere götürebileceksiniz' dedim. Ve öyle de oldu.

"Britanya'ya dönünce Aurelius, rahipleri ve zengin, yoksul, krallığın her yanından Bre tonları Salisbury yakınındaki mezarlıkta topladı. Canterbury piskoposunun mezarlığı yeniden kutsamasından sonra, taşları, İrlanda toprağındaki gibi daire oluşturacak biçimde yerleştirdim. Bu anıt Stonehenge olarak anıldı.

"Çok geçmeden kral zehirlenip öldü. O gece Aurelius'tan millerce uzakta olan baban, göklerde olağanüstü parlaklıkla kocaman bir yıldız gördü. Yıldızdan tek bir ışın uzandı, ucunda ejderha biçimli ateşten bir top vardı. Ejderhanın ağzından iki ışık çıkıyordu. Biri Galya'ya yönelirken, öteki daha küçük yedi parçaya bölünmüş, İrlanda Denizi'ni işaret ediyordu. Bu harika yıldız üç kez göklerde göründü!

"Herkes gibi Uther de bu garip işaretten korkuya kapıldı. Beni çağırttı. ‘Merlin, sevgili dostum' dedi, 'bilgeliğini göster ve bana ne gördüğümü ve ne anlama geldiğini anlat'

"Önce rüyadaymış gibi oturdum. Uyandığımda ve titremem durduğunda, 'Ülkemize acılar gelecek! Aurelius Ambmsi-us, kralların en soylusu Öldü. Soylu ailenden yalnız sen sağ kaldın. İyi bir kral olacaksın, ama önce Saksonların üzerine yürümelisin. Yıldız, kardeşinin ölümünü gösterdi. Öfkeli ejderha seni temsil ediyor. Sakson işgalcileri yeneceksin ve bütün Britanya'nın kralı olacaksın.'

"'Galya'ya yönelen ışın, doğacak oğlunu (seni) gösteriyor. Oğlun güçlü bir kral olacak ve ışının üstünde parladığı bütün ülkeleri yönetecek. İrlanda Denizi'ni İşaret eden ışık çok seveceğin kızma İşaret ediyor. Işık içinde yedi ışın, oğlun öldükten sonra Britanya kralları olacak yedi oğlunu ve torununu temsil ediyor.' Böylece kehanette bulunarak gelecek olayları babana anlattım.

"Uther, barbar Saksonların çoğunu öldürmeyi başardıktan sonra Stonehenge'de Aurelius için görkemli bir cenaze töreni yaptı. Yüce kral, İrlanda'dan getirttiği Devlerin Yüzüğü'nde gömülmüştü.

"Sonra baban, Britanya tacını giydi. İyi bir kraldı. İyi yasalar çıkardı ve halkını sevdi. Uther Pendragon adıyla anıldı; bunun anlamı da 'ejderha, bu yürekleri acı ve sevinçle doldurup taşırır; çünkü ışıkta gördüğü ejderha onun krallığını gösteriyordu. Uther ve adamları son Sakson önderleriyle karşılaştıklarında, Saksonlara şaşırtıcı bir gece baskını yaptılar ve iki Sakson şefini ele geçirdiler. Bu zaferle baban Uther Pendragon, Britanya'daki Sakson korkusuna son verdi.

"'Böylece başladığım yere dönüyorum' diye sözlerini tamamladı Merlin. 'Şimdi kendine güvenmen için bilmen gerekenleri biliyorsun. Onurlu krallar soyundan geliyorsun ve sen de büyük bir kral olacaksın. Çık ve Kuzey Britanya, İskoçya, İrlanda ve Galler'in dükleriyle yüreğin cesaret dolu olarak karşılaş. Zamanla önünde diz çökecekler ve senin yanında savaşacaklar.'"

III. Bölüm

(Merlin, Arthur'un gayrinıeşru oğlu Mordred'in Arlhur'tt öldüreceğini görür. Gölün Hanımı; kılıcı Excalibur'u Arthur'a verir. Arthur Guinevere ile evlenir. Oysa Merlin'in kehanetine göre, Guinevere ile Sör Lancelot birbirlerini, Arthur'u sevdiklerinden çok seveceklerdir.)

Kral Arthur doğuştan Önderdi. Gençliğine karşın, en iyi şövalyelerde olması gereken özelliklere, güç, cesaret ve yeteneğe sahipti. En iyi krallarda olması gereken özelliklere de sahipti. Kendine güven ve gururla görkem içindeydi, ama zayıf ve yoksullara da sevgi ve anlayışla davranıyordu. Gençler için bir baba, yaşlılar için huzur olmuştu. Cahil veya zalim davrananlar karşısında sertti, ama herkese karşı cömert ve nazikti.

Bilgeliğini, cesaretini ve hazinesini halkının yaşamı daha iyi olsun diye kullandı. Halkı onu sevdi. Krallığı yönetiminin ilk gününden itibaren ona ün getirdi ve zamanının krallarından çok daha fazla anıldı.

Fakat birçok güçlü dük ve baron, Kral Arthur'un Britanya' yı birleştirme çabası karşısında direndi. Krallığının sınırları dışında kalan yerleri silah kullanarak işgal etmek zorunda kaldı. Merlin'in de öğütleriyle Kral Arthur, ilk yıllarını Kuzey Britanya, İskoçya, İrlanda ve Galler'ın düklerine, yönetimini kabul ettirmekle geçirdi. İzlanda'ya gitti ve bu adayı da krallığına kattı.

Bu sırada Kraliçe Margavvse'le tanıştı ve ona âşık oldu. Kraliçe, Orkneyli Kral Lot'un karısıydı. Merlin, çok sonra, onun Arthur'un kız kardeşi olduğunu açıkladı: "Tanrı sana öfkelendi, çünkü kız kardeşinle yattın ve o sana oğul verdi. Bu oğlun, sana ve krallığındaki bütün şövalyelere yıkım getirecek. Bu aptalca davranışın nedeniyle, onu cezalandırmak için giriştiğin savaşta ölmek senin kaderin."

Merlin Kral Arthur'a, Margaıvse'in doğum yaptığı gün doğan, soylu kandan bütün çocukları gizlice toplayıp öldürerek yaşamını kurtarabileceğini öğütledi. Bu tür çocuklardan olup, ölüm cezasına çarptırılan birçok bebek, Kral Arthur'un sarayında toplandı. Hepsini bir gemiye doldurup denize gönderdi. Bebeklerin boğulacağını veya gemi batmasa bile, soğuk ve açlıktan öleceklerini umuyordu.

Küçük tekne bir şatonun dibindeki kayalıklara çarptı ve dağıldı. Merlin ve Arthur'un bilgisi dışında, Arthur'un oğlu kazayı atlattı ve ona Mordred adını veren iyi biri tarafından kurtarıldı. Bu adam onu on dört yaşına kadar büyüttü. Sonra Mordred, annesinin ve Kral Lot'un topraklarına gitti ve onların dört oğlu-nun arasına karışarak eğitim görüp şövalye oldu. Arthur Mordred'i hep yeğenlerinden biri sandı.

Kral Arthur'un tebası, çocuklarına olanları öğrenince öfkelendi. Çoğu Merlin'i suçladı.

Çok geçmeden bir gün, Arthur ormanda atıyla giderken, Merlin'i kovalayan üç köylüye rastladı. Köylüleri kovaladı ve Merlin'e, "Buralarda olmasaydım ve seni kurtarmasaydım öldürülmüş olacaktın" dedi.

Merlin, "Yanılıyorsun" diye yanıtladı; "kendimi kurtarabilirdim. Ölümüne giden sensin; çünkü Tanrı senin vatımda değil."

İki arkadaş, bir çeşme başında sandalyede oturan bir şövalyeye rastladılar. Şövalye, "Bu taraftan gelen her şövalyeye meydan okurum" dedi. "Ve seni de düelloya davet ediyorum."
"öyle olsun" dedi Arthur.

İki adam, at sırtında, kızgın bir çatışmaya girdiler, mızraklarını birbirlerinin kalkanlarında paraladılar. Kral Arthur yine kılıcına uzandı. Şövalye, "kılıcın yerinde kalsın" dedi, "çünkü karşılaştığım en İyi mızrakçı sensin. Şövalyelik aşkına bir daha mızrakla karşılaşalım."

Seyis, iki mızrak getirdi ve iki adam tekrar tutuştular. Ama bu kez şövalyenin mızrağı sağlam dururken, Kral Arthur'un mızrağı parçalandı. Şövalye, Arthur'un kalkanına o kadar güçlü vurdu ki, kralı atıyla birlikte yere devirdi. Arthur kılıcını çekti ve "seninle ayakta dövüşeceğim, Sör Şövalye. Artık at üstünde dövüşemem" dedi.

İkisi de yerde, kılıçla yeni bir çarpışmaya başladılar. Toprak kanlarıyla kızarana kadar birbirlerine erkek geyikler gibi saldırdılar. Sonunda Kral Arthur'un kılıcı iki parça oldu ve kral, şövalyenin merhametine kaldı. Fakat Arthur hemen şövalyenin üstüne sıçradı, onu yere fırlatıp miğferini çıkardı.

Ne kadar aciz kaldığını gören şövalye, bütün gücünü topladı ve Arthur'u yıktı. Arthur'un miğferini çıkarıp kılıcını kaldırdı.

Şövalye kralın başını kesmeden. Merlin büyü yaptı ve şövalyeyi derin bir uykuya soktu. Sonra Kral Arthur'u kaldırdı ve şövalyenin atıyla onu oradan uzaklaştırdı.

Arthur, "Merlin, ne yaptın?" diye bağırdı. "Büyünle şövalyeyi öldürdün mü? Dövüştüğüm en iyi şövalyelerden biri o!"

"Onun için üzülmene gerek yok" diye yanıtladı Merlin. "Senden çok daha sağlıklı. Kısa bir süre için onu uyuttum. Gerçekten büyük bir şövalye ve bundan sonra sana iki oğluyla birlikte iyi hizmet edecek. Adı Sör Pellinor."

Merlin, Kral Arthur'u tıp ilminde usta bir keşişe götürdü. Keşiş kralı iyileştirdi. Ayrılırlarken Arthur, Merlin'e "Artık kılıcım yok" dedi.

"Aldırma" diye yanıtladı Merlin; "az ötede uygun bir kılıç bulacaksın."

Birlikte at sürerlerken şirin, geniş bir göle geldiler. Suyun ortasında bir kadın kolu görünüyordu. Beyaz, işlemeli ipek giymişti ve elinde güzel bir kılıç vardı. "İşte!" dedi Merlin, "sana sözünü ettiğim kılıç!"

Sonra gölün üstünde bir kayık ve içinde bir hanım olduğunu fark ettiler. "Bu hanım kim?" diye sordu Arthur.

"Gölün Hanımı" dedi Merlin. "Seninle konuşmaya geliyor. Ona iyi davran da kılıcı sana versin."

Hanım yaklaşınca Arthur "Hanımım, şu kol tarafından suyun üstünde nasıl bir kılıç tutuluyor? Benim olmasını isterdim, çünkü kılıcım yok" dedi.

Hanım, "Kral Arthur, o benim kılıcım Excalibur" dedi, "istediğim armağanı bana verirsen onu sana veririm."

"İstediğin armağanı sana vereceğim" dedi Arthur.

"O zaman kayığı al ve kılıca doğru git. Kılıcı ve kınını al, ben de hazır olduğumda armağanımı isleyeceğim" dedi Hanım. Arthur kılıcı ve kınını alınca, kol sulara dalıp yitti.

"Hangisini yeğliyorsun?" diye sordu Merlin, "Excalibur'u mu yoksa kını mı?"

"Elbette Excalibur'u" dedi Arthur.

"Hiç de bilge değilsin" dedi Merlin. "Kını on kılıç eder. Bu kını beline taktığın sürece, yaran ne olursa olsun bir damla kanın akmaz. Kını al ve devamlı yanında taşı."

Kral Arthur Caerleou'a döndüğünde, şövalyeleri, Sör Pelli-nor'la macerasını öğrenip şaşırdılar. Yaşamını böyle tehlikeye attığı için biraz

rahatsız oldular, ama kendilerinin yaşadığı tehlikeleri yaşayan bir kralları olduğu için de memnundular.

Arthur bir zaman geldi, Merlin'e, "şövalyelerim evlenmemi ve Britanya tahtını veliahtsız bırakmamamı istiyorlar" dedi. "Kimi öğütlersin?" "Hepsinden çok kimi seviyorsun?" diye sordu Merlin.

"Yuvarlak Masa'nın sahibi Sör Leodegrance'ın kızı Guinevere" dedi Arthur, "ondan güzel hanım görmedim."

"Onu benim sevdiğim kadar sevmeseydin" dedi Merlin, "sana, güzelliği ve iyiliği seni memnun edecek başka bir hanım bulurdum. Ama aklının Guinevere'e takıldığını görüyorum ve bunu değiştirmek için bir şey yapabileceğimi sanmıyorum."

"Haklısın" dedi Arthur, "fakat niçin fikrimi değiştirmek istiyorsun?"

Merlin şu öğütte bulundu: "Guinevere güzel, ama sana iyi bir eş olmayacak. Gelecekte, büyük şövalye Sör Lancelot'yla seni sevdiklerinden fazla birbirlerini sevecekler."

Bu kehanet. Kral Arthur'u durdurmadı. Merlin'i ve bir grup şövalyeyi Sör Leodegrance'a gönderip Guinevere ile evlenme isteğini iletti.

Sor Leodegrance, Guinevere'in Britanya kralı ile evlenmesinden memnun oldu. Arthur için kızına çeyiz olarak toprak vermek anlamsız olacağından, Leodegrance yüz şövalye ve Uther Pendragon'un kendisine armağan ettiği Yuvarlak Masa'yı verme kararı aldı. "Kral Arthur'a en uyan armağan bu" dedi Sör Leodegrance; "bütün şövalyelerine huzur getirecek; çünkü masanın ne başı ne de ayağı var. Şövalyeler buluştuklarında mevkileri, yemek takımları ve ilişkileri birbirleriyle eşit olacak."

Kral Arthur, Guinevere ile Camelot'ta sade bir törenin ardından verilen büyük bir şölenle evlendi. Kral, yüz elli şövalyenin oturabildiği Yuvarlak Masa'dan çok memnun kaldı. Şövalyeler masanın çevresine oturduklarında, adlarının kendilerine ait olan mevkiye sanki büyüyle kazınmış olduğunu gördüler.

IV. Bölüm

(Roma İmparatoru Lucius Hiberius Britanya'dan haraç ister. Kral Arthur Roma'ya savaş açar. Arthur Kuzey Galya'da bir devle dövüşüp onu öldürür. Sonra şövalyeleriyle Roma ordusunu yener ve Roma İmparatorluğu'nun hâkimi olur.)

Kral Arthur Norveç ve Danimarka'yı, sonra Roma eyaleti olan Galya'yı fethetti. Bir gün Kral Arthur şövalyeleriyle otururken, saçlarında altın bantlar olan on iki yaşlı adam, ikişer ikişer salona girdiler. Her adam yoldaşının elini tutmuştu ve Kral Arthur'un tahtına yaklaşırken öteki elinde de bir zeytin dalı taşıyordu. Kralı selamladılar ve Roma İmparatoru Lucius Hiberius'un elçileri olduklarını söylediler.

Kral Arthur, kendisine verdikleri parşömen mektubu yüksek sesle toplantıda hazır bulunanlara okudu: "Roma İmparatoru Lucius Hiberİus'tan düşmanı Kral Arthur'a. Sen kimsin ki Roma toprağını çalabiliyorsun? Sen kimsin ki adaletin babası Roma'ya yasa öğretmeye kalkıyorsun? Roma'ya borçlu olduğun haracı ödemeyi ne cesaretle reddedersin?"

Belge, "Sezar'ın hakkını Sezar'a vermeye neden karşı çıkıyorsun" diye devam ediyordu. "Aslanın tuzaktan kaçmasını mı bekliyorsun? Kurt kuzudan korkacak mı? Leopar tavşanın karşısında titreyecek mi? Bu dünyada böyle mucizeler olmaz! Bizim yiğit atamız Julius Caesar, Britanya'yı fethetti ve o zamandan beri Britonlar Roma'ya haraç Ödediler."

Kral Arthur okumayı sürdürdü: "Roma Senatosunun huzuruna gelip ödemen gerekeni ödemezsen, güçlü bir orduyla ben oraya geleceğim ve Galya'yı senden alacağım. Bütün Britanya'yı yakacağım ve şövalyelerini ezeceğim. Kaçmaya kalkışırsan, peşine düşeceğim ve yakalayana kadar sana huzur vermeyeceğim. Toprağı kazıp çukura saklansan bile Roma'nın gücünden kurtulamazsın!"

Roma İmparatorunun sözleri öyle düşmanca bir gürültüyle karşılandı ki, Arthur, şövalyelerin Roma elçilerine zarar vermesini önlemek için kuvvet kullanmak zorunda kaldı. Sonra Devlerin Kulesi'nde özel danışma kuruluyla toplandı. Kral Arthur şunları söyledi: "Dostlar ve yoldaşlar, sizin yetenekleriniz bana hazine ve altın kazanma ve birçok komşu krallığı Britanya'ya bağlama olanağı verdi. Bir halk, fethedebildiği ve savunabildiği toprağı elinde tutma hakkına sahiptir. Ancak Roma da güçlü bir ülke. Hangi tutumun bizim çıkarımıza olduğuna karar vermek zorundayız."

Kurul, Roma'ya karşı savaş açılmasına karar verdi. Kral Arthur elçilere "İmparatorunuza Roma'ya seyahat etmek niyetinde olduğumu, fakat haraç ödemek değil, almak istediğimi söyleyin. Lucius Hiberius'u bağlayıp asacağım. Ülkenizi yıkıp, bana karşı dövüşen şövalyelerinizi öldüreceğim" dedi.

Roma elçileri ülkelerine döndüler ve Kral Arthur'un kararını bildirdiler. İmparator Lucius, Kral Arthur'la Galya dağlarında savaşmaya karar verdi. Arthur ve soyluları da savaşa hazırlandılar.

Manş Denizi'nden karşıya geçerken, Kral Arthur bir rüya gördü. Korku salan bir ayı, doğudan yükselip gökte uçuyordu. Kocaman, uğursuz ve fırtına bulutları kadar karaydı. Uçuşuna yıldırımlar ve gök gürültüleri eşlik ediyor ve korkunç böğürtüsünden deniz kıyısı sallanıyordu- Bir ejderha, batıdan ayıya doğru uçtu. Ejderhanın gözlerinden çıkan ürkütücü ışıklar, denizi ve karayı aydınlatıyordu. Ayı yiğitçe dövüştü ama ejderhanın ardı gelmeyen saldırılarına karşı duramadı. Ejderhanın alevli soluğu ayıyı yaktı ve tutuşmuş gövdesi cansız, toprağa düştü.

Arthur rüyasını yoldaşlarına anlattığında, "Ejderha seni simgeliyor. Ayı dövüşeceğin korkunç bir devi anlatıyor. Ejderhanın ayıyı yendiği gibi, sen de devle savaşından zaferle çıkacaksın" dediler.

Arthur, "Yorumunuza katılmıyorum" diye yanıtladı. "Bana göre rüyam, İmparator Lucius Hiberius'la yapacağım dövüşü anlatıyor. Zamanı gelince Tanrı onun gerçek anlamını gösterecek."

Britonların Kuzey Galya'ya varmalarından kısa süre sonra, Kral Arthur'u arayan bir şövalye geldi. "Lordum" dedi, "yedi yıldır canavar gibi bir dev bize korku salıyor. İblis, çiftçilerin evlerini yıkıyor, ürünlerini eziyor, sığırlarını, atlarını, keçilerini ve domuzlarını yiyor."

"İnsanları yakalayıp canlı canlı yediğini de gördük! Kadın ve çocuklan Mont Saint-Michel'deki inine taşıyor. Şimdiye kadar bebekler dahil beş yüzden çok insanı yedi. Saklandığı uçurumda sayamayacağın kadar çok ölü ve Yunanların surlarla çevrili eski kenti Troya'yı ele geçirdiklerinde bulduklarından fazla hazine bulacaksın."

Şövalye devam etti: "İblis, şimdi de Britanya dükünün soylu yeğenini kaçırdı. İki haftadır, kızı Mont Saint-Michel'in sırtında saklıyor. Şimdi ölmüş bile olabilir. Kimse onu kurtarmak için tehlikeyi göze alamadı. Bu ülkede hiç kimse, ister şövalye ister halktan biri olsun, devle karşılaşacak cesaret ve güce sahip değil. Artık ona karada saldırma cüretini gösteremiyoruz, bu kesinlikle ölüm demek. Denizde saldırmaya çalıştığımızda, koca dalgalar gönderdi ve gemilerimizi batırdı, içindekiler boğuldu. İstediği yere gidip istediğini yapıyor."

"Kırlarımızda hiçbir yaşam işareti kalmadığını fark etmiş-sindir. Devin gazabından kurtulmak için çoğu insan ormanların derinliklerine saklandı. Başkaları saklandıkları yerde açlıktan ölüyorlar. Tarlalar boş çöllere döndü."

"Senin yardımına muhtacız" diye sözlerini tamamladı şövalye. "Bize yardım etmezsen, canavar dev bu ülkeyi ve halkını yok edecek."

"Heyhat!" dedi Arthur, "bu devi bilseydim, ülkenize girmeden Önce yaşamımı ona sunardım. Bu iblisi kayalıklarında bulacağım. İstediği toprak veya hazine ise, onun öfkesini gidereceğim. Nefreti yatıştırılamaz ise onunla ölümüne dövüşeceğim. Gücünün ve yeteneğinin beni aştığını sanmam."

O akşam Arthur, üvey kardeşi Sör Kay'i yanına aldı ve "Bu gece yarısı, seyislerimiz dışında kimseye bir şey söylemeden benimle gelmeni ve devi

bulmakta bana yardım etmeni istiyorum. Onu kendim öldürmek istiyorum - kralların şövalyelerine iyi örnek olması önemlidir. Sanırım kendi cesaret ve yeteneğimden başka şeye gereksinim im i m olmayacak. Ancak yardıma ihtiyacım olduğunu görürsen, bana yardım edersin."

Gece yarısı iki kardeş Mont Saint-Michel'e doğru yola çıktılar. Dağın sırtında kocaman bir ateşin parıltısını gördüler. Eteklerine gelince, atlarını bir ağaca bağladılar. Yolculuklarının bu bölümünü kıyıya bağlanmış bir kayıkla yapmak zorunda kaldılar. Çünkü gelgit ne zaman yükselse, tepe denizin üstünde kalıyordu.

Yüksek tepenin sırtına doğru tırmanırken yukarılardaki ağaçlar arasında yankılanan bir kadın sesi duydular. Kral Arthur Excalibur'unu kınından çıkardı ve cesaretle yürüyüşüne devam etti. Sör Kay'a "Ben önden gideceğim, fakat sen de beni izle" dedi. "Sırta varınca olanları görebileceğin bir yere yerleş. Güvenliğin için, gölgelerin içinde kal. Nasıl darbeler alırsam alayım yerinde kal, ancak dev beni yere yıkıp onun merhametine kaldığımda yerinden çık. Bu devle dövüşmek benden başka kimseye düşmez."

Kral Arthur, tepeye çıkınca kocaman, parlak bir ateş gördü. Yerlere saçılmış, az çok etleri sıyrılmış insan kemikleri vardı. Ama devden iz yoktu. Onun yerine taze mezar yığını üstüne oturmuş, elbiseleri parçalanmış, ateşin başında yaşlı bir kadın vardı. Uzun saçları yüzüne dökülmüştü ve üzüntüyle ıç çekip ağlıyordu.

Kral Arthur Excalibur elinde hazır, aydınlanmış yere girince, kadın ağlamayı kesti ve ona döndü: "Kimsin sen, hangi kötü kader seni buraya getirdi?" dedi. "Melek misin, şövalye mi? Eğer evin göklerdeyse burada güvenle dolaşabilirsin. Ama eğer şövalyeysen ve evin yeryüzündeyse, o zaman gerçekten de talihsiz bir in sanmışsın."

"Sana acıyorum, çünkü dev seni parça parça edip öldürecek. En güçlü metalden bile yapılmış olsan seni mahveder. Kendin kadar güçlü elli şövalyeyle de gelmiş olsan hepinizi mahveder. Adı batsın!"

Kadın devam etti: "Brötanya dükünün yeğenini yeni gömdüm. Dev seni öldürmekte de tereddüt etmeyecektir. Britanya'daki şatoların en iyilerine saldırdı. Kapılar onun elinde parça parça oldu. Koca salonların duvarlarını yerle bir etti. Hanımımın odasının duvarını beş parçaya ayırdı. Bizi yakalayıp bu yabani, ormanlık yere getirdi. Zavallı yavrum on beş yaşındaydı. Ben onun ebesiydim ve doğduğu günden beri ona ben bakmıştım. Canavarın kollarında dehşet içinde öldü! Yaşam ışığım titreyip sönene kadar onları seyrettim!"

"Güzel lordum öğüdümü dinle ve fırsatın varken kaç. Burada kalmak ölümü aramaktır. Dev seni bulursa parçalara ayırır ve etini yer. Onu sözlerle alt etmeye kalkma. Toprakla, anlaşmalarla, hatta sandık sandık altınla satın alınamaz. Hiçbir kural dinlemeden İstediği yere saldırır, kendi kendisinin efendisidir o ve hiç kimseye yanıt vermek zorunda değildir."

Sonra kadının yüzü dehşetle sarsıldı. Kral Arthur onun bakışlarını izleyip geriye döndü ve canavar devi kendisine bakarken buldu.

İblisin korkunç görünüşü ancak yaptığı korkunç İşlerle karşılaştırılabilirdi. Yüzü kurbağa derisi gibi kara lekelerle doluydu. Kaşları, ateşler saçan gözlerine iniyordu. Kulakları kocamandı ve burnu şahin gagası gibi kancaydı. Ağzı dere balığı gibi düzdü ve etli, gevşek, koca dudakları şişkin dişetlerini göstererek aralık duruyordu. Fırça gibi kara sakalı göğsüne inmiş, şişman gövdesini bir parça gizliyordu. Bir boğanın kalın boynu ve omuzlarına sahipti. Kol ve bacakları koca bir meşe ağacı gibi uzanıyordu. Başının tepesinden kürek gibi ayaklarının ucuna kadar boyu elli metre vardı.

Dev insan saçından yapılma, sakaldan saçakları olan bir tunik giyiyordu. Sırtında birbirine bağladığı on iki köylünün cesedini taşıyordu. Elinde, ülkenin en güçlü iki çiftçisinin kaldıramayacağı ağırlıkta bir sopa vardı.

Dev, cesetleri ateşin yanma attı ve geniş adımlarla Arthur'a yaklaştı. Arthur Excalibur'u yoklarken, devin ağzında hâlâ son yemeğinin artığı

pıhtılaşmış kan ve et parçaları olduğunu gördü. Saçı sakalı kan olmuştu.

Arthur deve: "Dünyayı yöneten göklerdeki ulu Tanrım sana kısa bir yaşam ve utanç dolu bir ölüm versin! Sen şimdiye kadar bilinen en iğrenç iblissin! Kendini kolla köpek, ölmeye hazırlan, bugün bu ellerim seni öldürecek!"

Dev korkunç sopasını kaldırarak karşılık verdi. Dehşet saçan dişleri, kendinden emin öfkeli bir yaban domuzu gibi sırıtıyordu. Sonra böğürdü ve ağzından köpükler saçıldı.

Kral Arthur kalkanını kaldırdı ve iblisin güçlü sopasından kendisini koruması için Tanrı'ya yalvardı. Devin ilk darbesi Arthur'un kalkanına geldi, uçurumlar sanki Örse vurulmuş gibi çınladı ve Arthur'un korunma kaynağı parça parça oldu. Darbenin etkisi Arthur'u neredeyse yere yıkıyordu, ama çabuk toparlandı.

Darbe Arthur'un öfkesini ateşledi ve kılıcını hınçla devin alnına indirdi. Devin gözleri ve yanakları kanla doldu ve Önünü göremedi.

Av köpeklerinin saldırılarıyla etleri parçalanmış bir domuzun öfkeyle avcıya saldırması gibi, dev de yarasının acısıyla çıldırmış, kükreyerek Arthur'a saldırdı. Kör gibi elleriyle yoklayarak Arthur'u omuzlarından yakaladı, çekip göğsüne bastırdı ve kaburgalarını kırıp kalbini patlatmak için sıkmaya başladı. Kral Arthur bütün gücünü topladı ve devin pençesinden sıyrılıp kurtuldu.

"Dövüşmeyelim lordum" dedi dev, "sen kimsin ki benimle böyle beceriyle dövüşüyorsun? Yalnız Arthur, bütün kralların en soylusu beni dövüşte yenebilir!"

"O dediğin Arthur benim" diye yanıtladı kral. Sonra Arthur yıldırım hızıyla, deve kılıcıyla defalarca vurdu. Gözlerine dolan kandan çevresini göremeyen dev, bir sonraki darbenin nereden geleceğini anlayamıyordu. Arthur'un kılıç darbeleri yağmur gibi üstüne yağıyordu ve sonunda kılıcı kulağından girip kafatasının içine kadar geçti.

Dev korkunç bir çığlık attı ve dehşetli bir fırtınada sökülen meşe ağacı gibi devrildi. Arthur yere düşen kurbanına baktı ve rahatlayarak güldü.

Sör Kay, ateşin ışığına girdi ve "Etkileyici bir ölüm darbe-siydi" dedi. "İblis miğfer giymeliydi!"

"Kılıcını al ve başını kes, Kay" diye emretti Arthur. "Herkesin görmesi için onu yoldaşlarıma götürmek istiyorum. Eğer kılıçlarımızı kulaklarına sokarsak, başını çadırlara kadar aramızda taşıyabiliriz. Hazine istiyorsan istediğini al. Ben iblisin tuniği ve sopasından başkasını istemiyorum."

Kral Arthur ve Sör Kay kampa girerlerken, şafağın ilk ışıkları göğe gül renginin tonlarını yeni veriyordu. Haber çadırdan çadıra çoktan dolaşmıştı, meraklı şövalyeler topluluğu onları bekliyordu. Devin kocaman, uğursuz, başına ürküntüyle baktılar, çünkü büyüklüğünün ve çirkinliğinin benzeri yoktu.

Brötanya dükü, unutulmasın diye, yeğeninin Saint-Michel tepesindeki mezarı üstüne bir şapel inşa etti. İnşaat bittiğinde Kral Arthur'un bağlaşıkları İrlanda'dan, İskoçya'dan gelmişlerdi ve hepsi Koma lejyonlarıyla karşılaşmak İçin hazırlandılar.

Kral Arthur'un sarayındaki eşi bulunmaz İki şövalye, Gölün efendisi Sör Lancelot ve kralın yeğeni Sör Gaıvain'dİ. İkisi de Röma'va karşı savaşta kahramanlıklarını gösterdiler.

İlk savaşta Sör Gawain ciddi yaralar aldı, ama dövüşmeye devam etti. Savaş bittiğinde Kral Arthur'un şövalyeleri on binden fazla Roma askerini öldürmüş, birçok tutsak almış ve kalanı da kaçmışlardı.

Kral Arthur, Sor Lancelot'u, Paris'e götürülecek olan tutsakların başına koydu. İmparator Lucius Hiberius Lancelot'a pusu kurmaları için altmış bin Roma askeri gönderdi.

Lancelot'un Öncüleri pusuyu haber verdiler. Romalıları Bretonların altı katı olmasına karşın, ölümcül bir çarpışmaya girdiler. Lancelot o kadar güçlü ve yetenekliydi ki, askerleri savaşı kazandı; birçok Koma askerini

öldürdüler; kalanları, aslan veya kurttan kaçan koyunlar gibi kaçmaya mecbur ettiler.

Ama kralın yanına döndüğünde Arthur, "Cesaretin neredeyse seni mahvediyordu Lancelot! Adam sayın bu kadar az olduğu zaman savaşmak aptallıktır" dedi.

Sör Lancelot, "Hayır, aptallık değildir" diye yanıtladı. "İnsan bir kez utanç dolu işler yaptı mı, onurunu bir daha kazanamaz."

Kaderi belirleyecek savaş bundan sonra oldu. Kral Arthur İmparator Lucius Hiberius’la uzun, şiddetli bir çatışmaya girdi. Arthur ciddi yaralar aldı, ama sonunda Excalibur'u alıp İmparatorum başını kesti. O gün Kral Arthur ve adamları, altmış Roma senatörü ve Roma bağlaşığı yirmi ülkenin kralını da öldürdüler.

Kral Arthur sağ kalan üç senatöre, "bu cesetleri şu mesajımla senatonuza götürün" diye emretti. "Onlara, benden istedikleri haracın bu olduğunu söyleyin. Ayrıca bu yeterli değilse, Roma'ya geldiğimde ek bir haraç Ödeyeceğimi de söyleyin. Ödeyeceğim tek haraç türünün bu olduğunu iyice anlatın. Son olarak onlara, Britanya'dan bir daha hiçbir haraç veya vergi istememelerini de söyleyin."

Cenaze töreni başladıktan kısa süre sonra Arthur ve şövalyeleri Roma'ya doğru yürüyüşe geçtiler. Eyaletlerdeki kentler art arda ellerine geçti. İtalya'nın kentleri, Roma dahil teslim oldu. Önde gelen Roma yetkilileri barış istediğinde, Arthur Yuvarlak Masa toplantısını o yılbaşı Roma'da yapıp. Roma imparatoru olarak taç giyme koşuluyla kabul etti.

Böylece Kral Arthur, bütün Roma ülkelerinin yöneticisi oldu. Taç giyme töreninden sonra Arthur, şövalye ve uşaklarına toprak dağıtarak onları cömertçe Ödüllendirdi. Şimdi bütün şövalyeler evlerine ve karılarına dönme özlemi içindeydiler.

Kral Arthur'un kendisi de daha fazla güç peşinde değildi. "Büyük şan ve onur kazandık" diye bildirdi, "Tanrı'yı kızdırmak akıllıca değil."

Böylece Arthur ve ordusu Britanya'ya döndüler ve bütün krallıkta törenlerle karşılandılar.

V. Bölüm

(Sör *Lancelot, birçok macera yaşar ve kahramanca işler yapar. Sonra Yuvarlak Masa'ya döner ve Kraliçe Guinevere ile aşk ilişkisine yeniden başlar. Onu ihanet suçlamasına karşı savunur. Turnuvada, kılık değiştirerek krala karşı olan tarafta dövüşür.)*

Kral Arthur ve şövalyeleri Britanya'ya döndükten sonra, Sör Lancelot Yuvarlak Masa'nın önde gelen şövalyesi oldu. Gal-ya'da savaş alanında olağanüstü bir şölen verdiği gibi, memlekette de turnuvalardaki yeteneğiyle ve soylu davranışlarıyla bütün şövalyeleri geride bırakıyordu. Kraliçe Guinevere onu bütün erkeklerden fazla ve o da onu bütün kadınlardan fazla seviyordu.

Sör Lancelot onur ve övgü kazanmayı seviyordu. Kısa zaman sonra her zamanki turnuvalardan ve silah becerisi isteyen öteki yarışmalardan sıkıldı. Macera peşine düşerek öteki, eşit derecede soylu kişileri geçmeye, şanını artırmaya karar verdi.

Lancelot'un kendisini kanıtladığı soylu davranışlardan biri Kraliçe Guinevere'e gösterdiği bağlılıkü. Bir ağacın dibinde uykuya dalıp uyandığında, dört kraliçe tarafından bağlanmış olduğunu görmüştü. Kraliçeler ona, "Tek sevdiğinin Kraliçe Guinevere olduğunu biliyoruz" dediler. "Ama o seni sonsuza kadar kaybetti. İçimizden birini seçmeni istiyoruz, yoksa bu hapiste öleceksin."

Lancelot, "Beni zor bir seçimle karşı karşıya bıraktınız" diye yanıtladı. "Ama birinizi seçmektense ölürüm. Eğer serbest olsaydım, Kraliçe Guinevere'in, lordu Kral Arthur'a sadık olduğunu size kanıtlardım."

Sör Lancelot zor durumdaki hanımları savunmasıyla da kendini kanıtlamıştı. Dört kraliçeyle olan macerasından kısa süre sonra ormanda, yolundan geçen her kadına saldıran bir şövalyeden şikâyetçi bir kıza rastladı.

Lancelot, "Bir şövalyenin hırsız ve tecavüzcü olduğunu mu söylüyorsun?" diye sordu. "Şövalyeliğe leke getiriyor. Kutsal yeminini bozmuş, öyleyse ölmesi gerekir. Ormanda yavaş yavaş benim önümden git, eğer bu şövalye seni rahatsız ederse, seni kurtarmaya geleceğim."

Şövalye ortaya çıkıp kızı atından indirmeye kalkınca, Sor Lancelot onu düelloya davet etti ve öldürdü. "Şimdi hanımım" dedi, "senin için başka ne yapabilirim?"

"Şu an için hiçbir şey" dedi kız. "Ama senin bir eşe İhtiyacın var. Bütün hanımlara karşı en nazik biçimde davranan sensin. Ama hiçbirini de sevmiyorsun. Kraliçe Guinevere'in sana büyü yaptığını ve ondan başka birini sevmeni engellediğini duydum."

"Güzel hanımım" dedi Lancelot, "evlilikle ilgilenmiyorum. O zaman hanımımın yanında kalmam ve turnuvalardan, savaşlardan, sevdiğim maceralardan vazgeçmem gerekir. Bir kadını sevip evlenmemek daha da kötü olur. Tanrı böyle ahlak dışı bir davranışı cezalandırır. Böyle şövalyeler, yarışmalarda ve savaşlarda talihsiz olurlar."

Sör Lancelot böylece kızı terk etti. Ormanda iki gün at sürdükten sonra, Kral Arthur'un doğduğu Tintagel Şatosu'na gelmiş olduğunu gördü. Ellerinde koca sopalar, iki dev ona saldırdılar.

Lancelot hemen kalkanını kaldırdı, ilk devin darbesini savuşturdu ve kılıcıyla başını kesti. Bunu gören öteki dev canını kurtarmak için kaçtı. Lancelot onu yakaladı ve omuzundan midesine kadar gövdesini biçti.

Sonra şatoya döndü. Büyük salona girdiğinde, altmış hanım gelip şükranla önünde diz çöktüler.

"Yedi yıldır burada tutsağız" dediler, "ipek İşleyerek ekmeğimizi kazanıyoruz. Kimsin ki bizi bu devlerin elinden kurtarabildin? Birçok

şövalye bunu denedi, ama cesaretleri onlara yalnızca ölüm getirdi. Yalnızca Gölün efendisi Sör Lancelot'un bizi kurtarabileceğini düşünüyorduk, çünkü devler yalnız ondan korkuyordu."

"Güzel hanımlar" diye yanıtladı Lancelot, "ben görmeyi umduğunuz şövalyeyim!" Sonra onları özgür bırakıp yoluna devam etti.

Sör Lancelot birçok macera yaşadı. Zaferlerinin haberleri birçok yoldan Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere'e ulaştı. Lancelot yardım ettiği bazı kişilerden, Arthur'un sarayına gidip olan-lan kraliçeye ve oradaki şövalyelere anlatmalarını istiyordu.
Yendiği şövalyeleri de tutsağı olmaları için kraliçeye yolluyordu. Lancelot'un öteki öyküleri, yolda ona rastlayan Kral Arthur'un şövalyeleri tarafından arılatılıyordu.

Sör Lancelot Yuvarlak Masa'ya döndüğünde, dünyadaki bütün şövalyelerden daha büyük bir ün kazanmış, soylular ve halk tarafından sevilen biri olmuştu.

Lancelot'un Guinevere'e duyduğu aşk, dönüşünde yeniden canlandı. İlişkilerini sarayda herkes biliyordu. Lancelot dedikodulardan utanmıştı ve isteyen bütün kızlara, hanımlara yardım ederek zamanını geçirmeye başlamıştı.

Sonunda Kraliçe Guinevere Sör Lancelot'u çağırdı ve ona şöyle dedi: "Lancelot, bana duyduğun sevgi ölüyor olmalı, çünkü artık benim arkadaşlığımdan zevk almıyorsun. Bunun yerine zamanını başka kadınlara yardım etmekle geçiriyorsun."

Lancelot yanıtladı: "Yuvarlak Masa'nın üyesi olduğum zamandan beri, sana duyduğum aşktan başka bu dünyanın bütün zevklerinden vazgeçtim. Seni bu kadar sevmesem din adamı olurdum. Sen benim dünyadaki tek neşemsin ve seni hiç kimseye (lordum ve kralım Arthur'a bile) veremeyecek kadar çok seviyorum."

"Fakat bunun devam edip- cesaretimizin bize büyük bir iftira ve utanç getirmesini ve seni onuru lekelenmiş görmeyi istemiyorum. Elbette

Guinevere, sen de şövalyelerin açıktan bizim aşkımızdan söz ettiklerini duy uy onsundur. Onlardan kendim için değil, daha çok senin adına korkuyorum, çünkü ben mecbur olursam denizin karşısındaki ülkeme dönebilirim. Ama sen burada kalmak ve hakkında söylenenlerle yüzleşmek zorundasın."

"Dolayısıyla" diye sözlerini tamamladı Lancelot, "bütün kadınlara yardım ediyorum ki, saray üyeleri yalnızca seninle değil, bütün kadınlarla ilgilendiğimi düşünsünler."

Kraliçe Guinevere, "Sözlerinden senin boş bir şövalye olduğunu anlıyorum" dedi. "Başka kadınları seviyor ve beni ancak hor görüyorsun. Ben de seni sevmeyeceğim. Sarayı terk et ve bir daha dönme. Seni bir daha görmek istemiyorum."

Kraliçe Guinevere, Sör Lancelot'u sevdiği kadar Ötekileri de sevdiğini göstermek için bütün şövalyelere bir şölen verdi. Ama şövalyelerden biri zehirli bir elma yedi ve oracıkta öldü.

Ziyafeti Guinevere hazırlamış olduğu için ölüm nedeniyle o suçlandı. Bir başka şövalye, Kral Arthur ve Yuvarlak Masa şövalyelerinin önüne çıkarak kraliçeyi ihanetle suçladı. Bunun cezası da ölümdü.

Kral Arthur, "Onurlu lordlarım" dedi, "kalbim fazlasıyla sıkıntıya girdi. Bu konuda yargıç olmak zorundayım ve karımı savunamam. İçinizden birinin ona yardımcı olmasını ve onu işlemediği bir suç nedeniyle yanmaktan kurtarmasını istiyorum."

"Beni affedin" dedi şövalye, "fakat şölene katılan yirmi dört şövalyeden hiçbiri bu konuda kraliçenin masumluğunu savunmak istemiyor."

Arthur, "silahlanın ve on beş gün sonraki yarışmaya hazırlanın" dedi. "Günü gelince hiçbir şövalye kraliçeyi savunmak istemezse, bu, suçunun kanıtı olacak ve kraliçe yakılacak."

Sonra Kral Arthur, Kraliçe Guinevere'e gitti ve "Sör Lancelot nerede?" diye sordu. "O seni savunabilir."

"Akrabaları Britanya'yı terk ettiğini söylüyorlar" dedi kraliçe.

Kral, "Senin için Sör Lancelot adına dövüşmesini, yeğeni Sör Bors'tan iste" diye öğütledi.

Fakat Bors, Kraliçe Guinevere'in isteğini yerine getirmek istemiyordu. "Madam" diye yanıtladı, "o şölene katılmışken seni nasıl savunabilirim? Eğer taraf tutarsam, şövalyeler elmayı benim zehirlediğimi düşünürler!"

"Sör Lancelot, suçlu da olsan seni savunurdu, ama o sana taparken, sen onu Britanya'dan sürdün. Amcama böyle acımasız biçimde davranırken, benden seni savunmamı nasıl isteyebilirsin?"

Kral Arthur, Kraliçe Guinevere'i Lancelot'un yeğenine yalvarırken gördü. "Nazik şövalye" dedi, "kraliçeye merhamet et; çünkü onun suçsuz olduğuna eminim. Sör Lancelot aşkına onu savun."

"Lordum" diye yanıtladı Bors, "benden yoldaşım şövalyelerin gazabını uyandırmamı istiyorsun. Yine de, başka bir şövalye ortaya çıkmazsa, Sör Lancelot ve senin adına kraliçeyi savunacağım."

Guinevere saraydan kovunca, Lancelot kırlarda bir münzevinin yanına gitmişti. Guinevere'in sıkıntısını büyük sevinçle
öğrendi, çünkü onun sevgisini yeniden kazanabilmesi için bir fırsat çıkmıştı.

Yarışma günü geldi, tki şövalye yarışa başlamak için hazırlanırken, beyaz bir at üstünde, kalkanında tuhaf bir arması bulunan bir şövalye dört nala ağaçların içinden çıkıp Sör Lancelot'un yeğeniyle konuştu. Sör Bors, kendi yerine kraliçeyi bu yabancının savunacağını açıkladı. Yabancı şövalye, suçlayan şövalyeye karşı Kraliçe Guinevere'i savundu ve onun ihanet konusunda masum olduğunu kanıtladı.

Yarışmadan sonra Kral Arthur tuhaf şövalyeden miğferini çıkarmasını ve kimliğini açıklamasını istedi. Şövalye elbetteki Sör Lancelot'tu. Kraliçe Guinevere şövalyenin dönüşüne çok sevindi ve ona sert davrandığı için pişman oldu.

Arthur ve Yuvarlak Masa şövalyeleri bundan sonra Camelot'laki büyük turnuva için hazırlandılar. Kral, Kraliçe Guineve-re'den kendisine eşlik etmesini istedi, fakat kraliçe çok hasta olduğunu söyledi. Sör Lancelot da Kraliçe Guinevere'i savunurken aldığı yaraların iyileşmesi gerekçesiyle turnuvaya katılmayı reddetti. Bu çakışma, dedikoduyu sevenlere konuşacak çok söz sağladı ve Kral Arthur, Camelot'a yüreğinde üzüntü ve öfkeyle gitti.

Kraliçe Guinevere, kral gittikten sonra, Sör Lancelot'a, "Burada kalmakla hata ettin" dedi, "düşmanlarımız bizi burada kalıp sevişmekle suçlayacaklar!"

Lancelot kılık değiştirip turnuvaya katılmaya ve krala karşı tarafta dövüşmeye karar verdi. Guinevere onu daha dürüst bir yolla katılmaya ikna edemedi. Ama Kral Arthur, Camelot yolunda konaklarken Lancelot'u tanıdı ve onu görmekten çok memnun oldu.

Fakat her şey yolunda gitmiyordu. Lancelot hiçbir kadının işaretini taşımayı kabul etmediği için, kılık değiştirdiğinde başka bir kadınınkini taşımaya karar vermişti. Turnuva sırasında kendi yeğeni Sör Bors tarafından ciddi biçimde yaralandı. Bir süre sonra, Sör Gawain Sör Lancelot'un kimliğini keşfetti. Kraliçe Guinevere şövalyesinin başka kadının işaretini taşımasına hiddetlenmişti.

Sonuçta yeni büyük turnuva ilan edildiğinde, Guinevere Lancelot'a, "son turnuvada niçin bir kızın işaretini taşıdığını anlıyorum. Fakat bundan sonra bana olan sevginin işareti olarak miğferinde benim altın işaretimi taşımanı istiyorum" dedi. "Hem akrabaların da girdiğin kılığı bilip seni yaralamamış olurlar."

Sör Lancelot bunu kabul etti ve sonraki turnuvada yine Yuvarlak Masa şövalyelerine karşı dövüştü, fakat Kraliçe Guinevere'in işaretini taşıdı. Kılık değiştirmiş olan akrabaları da onun yanında dövüştüler. Sör Gawain onları tamdı ve Kral Arthur'a danışıp, Sör Lancelot ve akrabalarının kendi şövalyelerine karşı şiddetli bir mücadele vermesindense, turnuvayı kazanmalarının daha iyi olacağında anlaştılar.

VI. Bölüm

(Kral Arthur'un iki şövalyesi, ona Sör Lancelot'la Kraliçe Guinevere arasındaki aşkı anlattı. Kraliçe ölüme mahkum edildi, fakat Lancelot onu kurtarıp şatosuna götürdü.)

Sör Agravain ve Sör Mordred, Sör Gawain'in kardeşleri, Kraliçe Guinevere ve Sör Lancelot'a duydukları nefreti uzun süredir saklıyorlardı. Sonunda Agravain'in duyguları mantığına ağır bastı ve şövalyelerin duyabileceği bir sesle "Ne bozuk adamlar var! Sor Lancelot'un Kraliçe Guinevere'e açıktan âşık olmasını görmekten nasıl utanmıyoruz şaşırıyorum" dedi. "Her gün bu utancı taşıyoruz ve Kral Arthur'un suçluları cezalandırmak için bir girişimde bulunmamasına neden olarak bu utançla yaşamasına izin veriyoruz. Lancelot'un ihanetini daha ne kadar gizleyeceğiz? Krala söylemenin zamanı gelmedi mi?"

Sör Gawain yanıtladı: "Benim kulağımın dibinde bu tür sözler söyleme, çünkü bu konuda yapacağım hiçbir şey yok."

"Ben yapacağım!" dedi Sör Mordred.

"Bu işi oluruna bırakırsan hepimize iyilik etmiş olursun kardeşim" dedi Gawain, "kendi işinize bakın; çünkü bu yanlış davranışınızın altından ne çıkacağını biliyorum."

"Ne çıkabilir?" dedi Sör Agravain, "konuyu Kral Arthur'a açmak istiyorum."

"Ben onaylamıyorum" dedi Gawain, "bu konuda ısrar ederseniz, Lancelofla aramızda savaşa yol açacaksınız. Ve hepimiz biliyoruz ki, birçok dük ve baron Lancelot'un yanında yer alacak. Bana gelince, ben de Sör Lancelot'a karşı hiçbir şey yapmayacağım. O benim arkadaşım!"

"İstediğini yap" diye yanıtladı Agravain, "artık sessiz kalmayacağım."

"Davranışın soylu Yuvarlak Masa arkadaşlığını yıkacak ve bize yıkım getirecek" diye bağırdı Gawain, "ikinizin de tekrar düşünmesini istiyorum!"

Fakat Agravain ve Mordred caymadılar. Kral Arthur'a, Sör Lancelot İle Kraliçe Guinevere arasındaki ilişkiyi anlattılar. "Lancelot'un hain olduğunu kanıtlayacağız" diye sözlerini tamamladılar.

"Gerçekten kanıtlamanız gerekir" dedi Arthur. "Sor Lancelot şövalyelerin en güçlüsü ve onuruna saldıran şövalyeleri Öldürür."

Kral Arthur karısıyla Lancelot arasındaki sevgiyi uzun süredir biliyordu, ama bilmiyormuş gibi davranıyordu. Çünkü Lancelot birçok olayda ona ve kraliçeye yardımcı olmuştu ve Kral Arthur onu seviyordu. Eğer ilişkileri halk tarafından öğrenilirse, Arthur, kral olarak onurunu dikkate almak zorunda kalacağını ve harekete geçme zorunluluğu doğacağını biliyordu.

Fakat Agravain konuyu halka açıklamaya kararlıydı ve Arthur istemeden onun planına uymak zorunda kaldı. Kral Arthur ava gidecek ve Kraliçe Guinevere'e o gece dönemeyeceği haberini gönderecekti- Eğer Sör Agravain, Sör Mordred ve Yuvarlak Masadan on iki şövalye onun yokluğunda Sör Lancelot'u Kraliçe Guinevere ile bulurlarsa Lancelot'u ona getireceklerdi.

Lancelot, Agravain ve yanındaki şövalyeler kraliçenin kapısını çaldığında, gerçekten Guinevere'le birlikteydi. "Gölün efendisi Sör Lancelot, sen krala ihanet ettin!" diye bağırdılar. "Kraliçenin yatak odasından çık. Seni Kral Arthur'a götüreceğiz."

"Ah!" diye bağırdı Kraliçe Guinevere, "aşkımız bizi mahvetti. Zırhın ve silahların olmadığına göre seni öldürecekler ve beni de yakacaklar!"

Lancelot Guinevere'i kucakladı ve "soylu kraliçe, sen daima benim hanımım oldun ve ben de daima senin gerçek şövalyen oldum. Kral Arthur'un beni şövalye yaptığı günden beri sana karşı bir hatam olmadı. Eğer burada öldürülürsem ruhum için dua et! Akrabalarım seni ateşten

kurtarırlar. Bu konuda rahat ol ve onlarla benim ülkeme git, çünkü orada kraliçe gibi yaşarsın" dedi.

"Hayır Lancelot" diye yanıtladı Guinevere, "sen ölürsen ben de yaşamayı seçmeyeceğim!"

"Bil ki sağ kalmak için elimden geleni *yapacağım"* dedi Lancelot, "ama seni kendimden daha çok düşünüyorum. Yine de, Hıristiyanlığın efendisi olmaktansa, şimdi silahlı olmayı yeğlerdim. Utanç içinde ölmektense, bana ün getirecek işler yaparak ölmeyi isterdim."

Sör Lancelot Kraliçe Guinevere'in kapısını yalnızca bir şövalye içeri girebilecek kadar açtı. Lancelot içeri gireni öldürdü, silahlarını ve zırhını aldı ve onu mahvetmek isteyenlere saldırdı. Yalnızca Sör Mordred kaçabildi.

Sonra Lancelot Guinevere'e, "bu şövalyeleri öldürdüğüm için Kral Arthur her zaman benim düşmanım olacak. Britanya'yı terk etmeliyim. Benimle gel! Seni gelecek tehlikelerden koruyacağım" dedi.

Guinevere yanıtladı: "Hayır, Lancelot. Kaçarak krallığa daha fasla kötülük etmeyeceğim. Ama yakılmaya mahkûm edilir-sem beni kurtar."

"Bundan kuşkun olmasın" dedi Lancelot, Kraliçe Guinevere'i öptü ve yüzüklerini değiş tokuş ettiler.

Sör Lancelot kendi topraklarına döndü ve ailesi ile kendisine sadık şövalyeleri topladı. "Hepiniz biliyorsunuz ki" diye açıkladı, "Britanya'ya geldiğimden beri, efendim Kral Arthur'a ve hanımım Kraliçe Guinevere'e sadık kaldım. Bu gece kraliçe konuşmak için bana haber yolladı. Kral Arthur, ben odasınday-ken Sör Agravain, Sör Mordred ve on iki şövalyeyi beni tuzağa düşürmeleri için gönderdi."

"Bu şövalyeleri öldürdüğüm için savaş çıkacağı çok açık" diye devam etti. "Kral, öfkesi ve kiniyle kraliçenin yakılmasını emredecek. Onun için dövüşeceğim ve onun efendisine sadık kaldığını savunacağım."

Bu sırada Sor Mordred, Sör LancelotTa karşılaşmasının korkunç öyküsüyle Kral Arthur ve şövalyelerinin yanına gitti.

Arthur, "Yuvarlak Masa arkadaşlığı sonsuza kadar yıkılmıştır" diye bağırdı, "çünkü birçok soylu şövalye Sör Lancelot'un yanında yer alacak. Bu tacı başımda taşıdığım için yazıklar olsun! Şimdi bir kralın yaşadığı, en soylu şövalyelerin arkadaşlığından yoksun kalacağını!"

Kral Arthur devam etti: "Onurumu korumak için Sör Lancelot'la aramı bozmak zorundayım. "Kraliçe de, yasaya göre ihanet suçundan ölüm cezasına çarptırılmak zorunda. Yuvarlak Masa şövalyelerinin on üçünün ölümünden sorumlu. Dolayısıyla, ateşe atılıp yakılmasını emrediyorum."

Sör Gawain, "Lordum" dedi, "kraliçe hakkında bu kadar çabuk hüküm vermemeni öğütlüyorum. Sör Lancelot onun odasında da bulunmuş olsa, orada kötü bir niyetle bulunmuyor olabilir. Kraliçenin Lancelot'a her şövalyeden daha fazla boçlu olduğunu biliyorsun. Çünkü o birçok kez onun yaşamını kurtardı ve bütün saray reddettiğinde onun için dövüştü. Belki de onu çağırmasının iyi bir nedeni vardır."

"Belki de" diye devam etti Gawain, "kraliçe Lancelot'un gizlice odasına gelmesini iftiradan kurtulmak için istemiştir. Birçok kez, düşündüğümüzün yapılacak en iyi iş olduğunu sanırız, sonra bunun en kötüsü olduğunu anlarız! Sana, Kraliçe Guinevere'in, hem iyi hem de sadık olduğunu söylüyorum. Sör Lancelot'a gelince, kraliçenin onurunu yaşayan her şövalyeye karşı koruyacaktır ve onu korumak için suç ve utancı üstüne alacaktır."

"Böyle yapacağından kuşkum yok" dedi Kral Arthur "Sör Lancelot cesaretine ve yeteneğine güvenir ve ne insan ne yasa, hiçbir şeyden korkmaz. Ama bu kez kraliçe için dövüşmesine izin vermeyeceğim. Kraliçe yaptıklarının sonucuna katlanacak, çünkü hepimiz yasaya tabiyiz. Ve eğer yapabilirsem Lancelot'a utanç içinde bir ölüm getireceğim."

Sonra Arthur Gawain'e, "Neden Lancelot'u savunuyorsun?" diye sordu. "İki oğlunu ve geçen gece kardeşlerinden birini öldürdü ve birini ağır yaraladı,"

"Onlar ölümü kendileri aradılar" dedi Gawain. "Onları yaptıklarının tehlikesi hakkında uyardım, ama öğüdümü dinlemek istemediler."

Kral, Sör Gawain'e emretti: "Sevgili yeğenim, en iyi silahlarını kuşan ve kardeşlerin Sor Gareth ve Sör Gaherisİe birlikte kraliçemi ateşe getir. Orada yargılanacak ve ölecek."

"Hayır soylu lordum, bunu yapmayacağım. Kalbim bu kadar soylu bir hanımın utançla ölmesine seyirci kalmaya izin veremez. Ve hiç kimse kraliçeyi suçlu çıkarıp onu ölüme mahkûm ederken seni desteklediğimi söylemesin" diye karşılık verdi Gawain.

"O zaman" dedi Kral Arthur, "kardeşlerine izin ver."

Gawain yanıtladı: "İstedikleri gibi yapsınlar. Fakat senin emirlerine karşı koyamayacak kadar gençler."

Gareth ve Gaheris, "Gerçekten de, iş ne kadar aklımıza yat-masa da, bize verdiğin emre itaat ederiz" dediler, "fakat zırh giymeyecek ve silah taşımayacağız."

Böylece Kraliçe Guinevere, Carlisle şatosundan basit bir entariyle ölümle karşılaşmaya getirildi. Lordların ve hanımların çoğu sevgiyle ağladı ve çok azı idamı desteklemek için silah taşıdı.

Guinevere ateşe ulaştığında, Sör Lancelot'un Önderlik ettiği bir grup şövalye dört nala onu kurtarmaya geldi. Baskına gelen şövalyelere direnen herkes öldürüldü, çünkü Sör Lancelot'un savaş meydanında dengi yoktu.

Şövalyelerin zırhını parçalamak isteyen bir kılıç darbesi, silahlanmayan ve savaşa hazırlanmayan Gaheris ve Gareth'in korunmasız başlarına İndi. Onları kesen Lancelot'tu ve savaşın dumanı içinde onları görmemişti bile.

Sör Lancelot önüne çıkan herkesi öldürdükten veya dağıttıktan sonra Kraliçe Guinevere'e elbise verdi, atının terkisine aldı ve onunla birlikte Neşeli Gard'a doğru yola koyuldu. Orada kraliçeye, soylu bir şövalyenin hanımına *davrandığı* gibi davrandı.

Sör Gawain odasında kalmıştı ve Guinevere'in kurtarılış Öyküsünü öğrendi. "Sör Lancelof un kraliçeyi kurtaracağını veya ölümü göze alacağını biliyordum" dedi. Başka türlü onurunu koruyamazdı, çünkü kraliçe onun yaptıkları nedeniyle yakılacaktı. Onun yerinde olsam ben de aynısını yapardım."

Sonra Gawain'e kardeşlerinin ölümü anlatıldı. Onları Lancelot'un öldürdüğüne inanamadı. "Gareth Lancelot'u, kardeşle
rinden veya kraldan daha çok severdi" diye bağırdı, "Lancelot isteseydi, Gareth onunla birlikte hepimize karşı çıkardı."

Sör Gawain üzüntü ve öfkeye kapıldı. "Sör Lancelot kardeşlerimi nasıl öldürdü?" diye sordu Kral Arthur'a. "tkisi de ona karşı silahlanmamışlardı."

"Sana ancak bana anlatılanları aktarabilirim" dedi kral. "Bir grup silahlı şövalyenin arasında duruyorlardı ve onları göremedi. Onları öldürdüğünü bilmiyordu. Ama onların intikamını nasıl alacağımızı düşünmeliyiz."

"Efendim, kralım, amcam" diye yanıtladı Sör Gawain, "şimdi sana şövalyeliğim kadar kutsal bildiğim bir yemin vereceğim. Bugünden sonra dünyada hiç kimse beni Gölün efendisi Sor Lancelot'la barış yapmaya ikna edemez! Onunla dövüş meydanında karşılaşmadan ve birimiz ölmeden huzur bulamayacağım. Gerekirse Sör Lancelot'u yedi krallıkta arayacağım ve onu bulup kardeşlerimin ölümünün İntikamını alacağım."

Kral Arthur ile Sör Lancelot arasındaki savaş böyle başladı.

VII. Bölüm

(Lancelot'un Britanya'dairi şatosunu kuşatma başarısızlıkla sonuçlanır. Lancelot, Guinevere'i Kral Arthur'a geri verir, fakat Sör Gawain Arthur'u, savaşa devam etmek için denizi geçip Lancelot'u izlemeye mecbur eder. Mordred sarayı kuşatır ve Arthur onunla savaşmak için döner. Sör Gawam

ölümcül yara alır. Ölmeden önce Lancelot'tan, Mordered'e karşı savaşta Arthur'un yardımına gitmesini ister.)

Sör Lancelot ve şövalyeleri Neşeli Gard şatosunu kuşatmayı karşı hazırladılar ve çok geçmeden Kral Arthur ve Sör Gawain büyük bir orduyla geldi. Büvük savaş olmasına karşın, Lancelot ve en iyi şövalyeleri dört ay boyunca şatoda kaldılar ve savaşa katılmadılar.

Sonunda Sör Lancelot şatonun duvarlarından Kral Arthur ve Sor Gawain'le konuştu. "Şatoyu sarmakla onur kazanamayacaksınız, çünkü sizinle savaşmayı reddediyorum. Beni şövalye yapan soylu kralla savaşmayacağım" dedi.

Arthur, "Ballı sözlerin senin olsun! Ölene kadar senin ölümcül düşmanınım. Benim iyi şövalyelerimi ve akrabalarımı Öldürdün. Yıllarca kraliçemle yattın. Ve şimdi, bir hain gibi onu zorla benden aldın" diye yanıtladı.

"Soylu lord ve kral" dedi Lancelot, "bana ne istersen söyle, sana karşı savaşmayacağım. Şövalyelerini öldürdüğüm için üzgünüm, ama bunu yalnızca kendi canımı kurtarmak için yaptım. Kraliçe Guinevere'e gelince, gökyüzünün altındaki bütün şövalyelerin içinde, yalnızca Sör Gawain beni ihanetle suçlayıp canlı kalabilir. Kraliçenin onurunu başka bütün şövalyelere karşı korurum, çünkü o sana, başka bütün hanımların efendilerine olduğu gibi sadık kaldı."

"Kraliçenin bana nazik davrandığı ve başka bir şövalyeden fazla sevgi gösterdiği doğru, ama onun sevgisini hak ettim. Bu öfkenle, onu birçok kez yakmak isteyebilirdin, ben onu hükümden ve alevlerden kurtardım. Sen de beni sevdin, bana teşekkür ettin ve bana bağlı kaldın."

"Kraliçeyi kendi yapaklarım yüzünden yanmaya bıraksaydım onurumu kaybederdim. Başkalarıyla kavgalarında bile daima onun tarafım tuttum. Bu kavga beni ilgilendirdiğinde nasıl onu savunmadan durabilirim? Yani benim

İyi ve merhametli lordum, kraliçeni al ve ona saygı göster, çünkü hem iyi hem de sadık" diye devam etti Lancelot.

Sör Gawain, "Sen sahte şövalyesin" diye bağırdı. "Kraliçe hakkında böyle utanç verici şeyleri hiçbir zaman düşünmem. Ama benim kardeşlerimi niçin öldürdün? Silahlı bile değillerdi!"

"Özürümü kabul etmeyeceğini biliyorum" diye yanıtladı Lancelot, "fakat şövalyelik erdemine duyduğum inanç adına yemin ederim ki, onları Öldürmek istememiştim."

"Yalan söylüyorsun, korkak şövalye!" diye bağırdı Gawain. "Yaşadığım sürece, birimiz öbürünü öldürene kadar, seninle dövüşeceğim."

"Onların ölümünü öğrendiğim andan itibaren" dedi Lancelot, "bir daha seninle arkadaş olamayacağımı ve soylu efendim Kral Arthur'u benim ölümcül düşmanıma çevireceğini biliyordum- Senin sönmez öfken olmasa, tekrar kralın sevgisini kazanacağımı da biliyorum."

Sör Lancelot gerçekten de haklıydı. Soylu Kral Arthur, kraliçesini kabul eder ve Sör Gawain izin verse, bu yiğit şövalyesiyle barışırdı. Ama Sör Gawain'in öfkesi yatışmıyordu ve Arthur'un birçok şövalyesinin Lancelot'a sahte, korkak şövalye demesine yol açmıştı.

Sör Lancelot onurunu korumak için şatodan çıkıp savaşmak zorunda kaldı. Kral Arthur ve Sör Gawain'e meydanı terk etmeleri İçin yalvardı, fakat Gawain dövüşmeye geldiklerini söyledi. Lancelot şövalyelerine, herkesle savaşırken bu ikisine dokunmamalarını söyledi.

Arthur'u, Sör Bors'un kılıcından Lancelot'un kendisi kurtardı. Yeğenine, "seni ne kadar çok sevsem de, beni şövalye yapan soylu kralın utandığını veya Öldürüldüğünü göreceğime seni öldürürüm" dedi.

Lancelot, Arthur'u atının arkasına alırken, kralın gözlerinden yaşlar boşandı, çünkü Sör Lancelot'un bütün insanlardan daha soylu olduğunu görmüştü. "Ne yazık ki bu savaş başladı" dedi.

Sonunda savaş haberi Roma'daki papaya ulaştı. Kral Arthur'a, kraliçesini kabul etmesi ve Sor LancelotTa barışması için papalık kararı

gönderildi. Gawain, kraliçenin Arthur'a dönmesini kabul etti, ama LancelotTa barış yapmasına izin vermedi.

Sör Lancelot, Kraliçe Gutnevere'le Kral Arthur'un Carlis-le'deki şatosuna at sürdü. Yanlarında onlara eşlik eden, beyaz ve altın renkli elbiseler giymiş, ellerinde barış simgesi olarak zeytin dalı taşıyan, yeşil kadifeli yüz şövalye vardı. Carlisle Şatosu'na geldiklerinde, Lancelot ve Guinevere, Gawain ve birçok şövalyenin huzurunda Arthur'un önünde diz çöktüler.

"Onurlu kralım" dedi Lancelot, "kraliçeni senden almak hiç aklımda yoktu. Bütün amacım onu tehlikeden korumaktı. Onu buraya getirirken, götürürken olduğumdan bin kat daha mutluyum."

"Senin dışında bir şövalye, lordum, Kraliçe Guinevere'in sana sadık olmadığını söylemeye cesaret ederse, Gölün efendisi Sör Lancelot onun iyi adını savunacaktır. Yalancıların sözünü
dinledin ve aramızda bu anlaşmazlığın doğmasına yol açtılar. Tanrı'nın yardımı olmadan, silahsız ve o kadar şaşkınken, beni öldürmeye kararlı on üç silahlı şövalyeyi öldüremezdim. Sana ne kadar iyi hizmet ettiğimi anımsa ve iyi dileklerini benden esirgeme."

"Kral isterse seninle barışabilir" dedi Gawain, "ama kardeşlerimi öldürdüğün için seni hiç affetmeyeceğim. Eğer burada papalık karanyla bulunmasan, şu anda amcama ve bana karşı yanlış davrandığını kanıtlamak için sana saldırırdım. Britanya'yı terk eder etmez, seni nerede bulursam hemen bunu kanıtlayacağımı bil! İki hafta içinde bu ülkeyi terk etmelisin!"

Sonra Lancelot, Guinevere'e, herkesin duyabileceği bir sesle şunları söyledi: "Madam, şimdi senden ve bu soylu arkadaşlıktan sonsuza kadar ayrılmak zorundayım. Fakat herhangi yalancı bir dil sana iftira ederse, hemen bana haber yolla, seni savunayım." Kraliçeyi öptü ve "Şimdi kraliçe aleyhine konuşmaya ve onun lordum Arthur'a sadık olmadığını söylemeye kim cesaret edecek görelim" dedi.

Bu sözlerle, Sör Lancelot Kraliçe Guinevere'i Kral Arthur'a teslim etti ve saraydan çıktı. Ne kral ne de bir dük, kont, şövalye, hizmetçi kız veya hanım gözyaşlarını tutabildiler. Yalnızca Lancelot'a duyduğu nefret yatışmayan Sör Gawain gördüklerinden etkilenmeden dikildi.

Kral Arthur'un yüreği, ülkesinde yaşananlar nedeniyle burkuluyordu. O günden sonra krallığının tartışma ve çatışmalarla çalkalanacağını biliyordu. Yuvarlak Masa arkadaşlığı Britanya'ya sorumlu bir önderlik getirmişti. Bu arkadaşlık onları beslemedi mi, dük dükle, baron baronla, şövalye şövalyeyle savaşırdı.

Sör Lancelot denizin karşısındaki kendi yurduna döndü. Kral Arthur ve Sor Gawain kocaman bir orduyla peşine düşmeye hazırlandılar. Arthur Britanya'yı yeğeni Sör Mordred'e emanet etmeye karar verdi. Mordred'in birçok erdemi vardı, ama sadakat bunlar arasında değildi. Kral Arthur'un yerine geçmeyi ve sevdiği Kraliçe GuinevereTe evlenmeyi kuruyordu.

Arthur'un Mordred'in kötü niyetlerinden haberi yoktu. Neye sahipse Mordred'e teslim etti: kraliçesini, yurdunu ve halkını. Sonra Sör Lancelot’la savaşmak üzere yola çıktı; çünkü Sör Gawain'e sadık kalmak istiyordu ve Gawain'in kalbi intikamla tutuşuyordu.

Altı ay boyunca Gawain, Lancelof un şövalyeleriyle savaştı, ama Lancelot karşısına çıkıp onunla dövüşmeyi reddetti. İki taraftan da birçok şövalye can verdi. Sonunda Gawain şatonun kapısı önünde göründü ve "Neredesin Lancelot, sahtekâr hain" diye bağırdı. "Korkak gibi şatonun duvarları ardına niçin saklanıyorsun?"

O zaman Sör Lancelot bir zamanlar sevgili arkadaşı olan şövalyeyle dövüşmek zorunda kalacağını anladı. C>nur duygusu, Sör Gawain'in kendisine halkın önünde hakaret etmesini kaldıramıyordu. Dövüşmeye karar verdiler ve şövalyelerine biri ölmeden veya ötekine teslim olmadan, yardım için yanlarına yaklaşmamalarını söylediler.

Gawain'de kutsal bir kişinin kendisine verdiği bir armağan vardı: Yılın her günü sabah saat dokuzdan öğleye kadar gücü normalin üç katına kadar

artıyordu. Bu armağanı yalnız Kral Arthur biliyordu ve tartışmaları çözmek için düzenlenen yarışmaları daima günün bu saatlerinde düzenliyordu.

Sör Lancelot, Sör Gawain'in gücünün yavaş yavaş önce iki sonra üç katına çıktığını fark ederek şaşırdı. Kendi gücünü kol-layarak çok büyük Özenle dövüştü, öğle geçince Gawain'in gücü azalmaya başladı ve Lancelot miğferine indirdiği bir darbeyle onu atından yuvarladı. Gawain yerde savunmasız yatıyordu, ama Lancelot onu öyle bıraktı ve çekip gitti.

"Geri dön ve beni Öldür hain!" diye bağırdı Gawain, "beni böyle bırakırsan, iyileştiğimde tekrar gelip seninle dövüşeceğim!"

Sör Lancelot, "Çok iyi bilirsin ki Gawain, yere düşen şövalyeye hiçbir zaman vurmam" dedi.

Sonraki üç hafta boyunca Gawain çadırında hasta yattı. Savaşa girişecek kadar kendisini iyi hissettiğinde tekrar şatoya yanaştı ve çıkıp dövüşe tutuşana kadar Lancelot'a sataştı. İki şövalye arasındaki dövüş yine saat dokuzda başladı ve Lancelot öğleden sonrasına kadar gücünü çok idareli kullandı. Yine Gawain'in miğferine vurdu ve yine ciddi yara alan şövalyeyi bırakıp gitti.

Gawain konuşacak kadar iyileşir iyüeşmez Sör Lancelof a seslendi: "Hain şövalye! Biliyorsun ki hâlâ canlıyım! Gel, beni öldür, yoksa yaşadıkça seninle tekrar dövüşeceğim. Birimiz Ölene kadar vazgeçmeyeceğim."

Lancelot, "Bundan fazlasını yapacak değilim" dedi. "Ayaklarının üstünde durabildiğin sürece seninle dövüşürüm. Ama ayakta duramayan birine vurarak adıma gölge düşürmem."

Bu kez Gawain çadınnda bir ay hasta yattı. Kral Arthur Sör Mordred'in resmen Britanya kralı ilan edildiği ve Kraliçe Gui-nevere'le evlenmek istediği haberini aldığında tekrar dövüşmek için hazırlanıyordu.

Lancelof un Arthur'u öldürdüğü haberini veren sahte mektuplar. Lordlar Meclisi'ni yeni birini tahta geçirmeye mecbur etmişti. Guinevere Mordred'le evlenme fikrini utanç verici ve tatsız bulduğundan, çeyizini

hazırlamak için Londra'ya gideceğini söylemişti. Sonra Londra Kulesi'ne yiyecek yığdı ve şövalyeleriyle oraya sığındı.

Ne kadar uğraşsa, Sör Mordred Kraliçe Guinevere'i ele geçiremedi. Kraliçe onunla evlenmektense öleceğini halka ilan etmişti. Sonra Mordred, Kral Arthur'un Sör Lancelot'u kuşatmayı bırakıp ordusuyla eve döndüğünü öğrendi.

Mordred hemen bütün Britanya baronlarına destek isteyen mektuplar yazdı. Çoğu Arthur'un ne kadar iyi kral olduğunu unutup onun tarafını tuttu. Aptalca, Kral Arthur'un yönetiminin mücadele ve savaşa yol açtığını düşünüyorlardı. Sör Mordred'le huzur ve neşe içinde yaşayacaklarını sanıyorlardı.

iki ordu Dover[1] da karşılaştı ve sular bile kandan kırmızı akü. Kral Arthur öyle cesur bir önderdi ki, şövalyeleri yüreklerinde büyük güvenle onun peşinden karaya çıktılar. Ölümcül bir savaştan sonra Sör Mordred ve kuvvetleri çekildi. Arthur döndüğünde Sör Gawain'in teknelerden birinde ölmekte olduğunu gördü.

"Şimdi dünyadaki son sevincim de yok oldu!" diye bağırdı kral. "Seni ve Lancelot'u bütün şövalyelerimden fazla severdim ve ikinizi de yitirdim."

Gawain, "sevgili amcam, lordum, kralım" dedi, "kendi aceleci kararım yüzünden ölüyorum. Laınvlol'ıın açlığı vara beni
öldürüyor. Eğer hâlâ senin yanında olsaydı bu talihsiz savaş başlamazdı. Seni ona karşı kışkırtmakla krallığının sonunu getirdim. Yalvarırım bana kalem, kâğıt, mürekkep ver, Lancelot'a kendi elimle mektup yazmak istiyorum."

Gawain Lancelot'a Mordred'in ihanetini, Guinevere'in kuleye kapanmasını, Arthur'un yardıma ihtiyacı olduğunu ve kendi ölümünün geldiğini anlatan bir mektup yazdı. Sör Lancelot'un masumluğunu halk önünde ilan etti ve ondan Arthur'a yardım için Britanya'ya dönüp kendi mezarını da ziyaret etmesini istedi.

Mektup bitince Sör Gawain, Kral Arthur'a onu Sör Lancelot'a göndermesini ve bütün öteki şövalyelerden üstün tutmasını istedi. Gawain'e son hizmetleri yapıldı ve şövalye öldü.

VIII. Bölüm

(Arthur Mordred'i öldürür, fakat Mordred da, Merlin'in kehanette bulunduğu gibi Arthur'u ölümcül biçimde yaralar. Excalibur, Gölün Hanım'ına döner ve dört kraliçe Arthur'u birlikte götürürler. Guinevere ve Lancelot aşklarının neden olduğu yıkıntı görürler, biri rahibe, öteki papaz olur. Önce Guinevere, kısa süre sonra da Lancelot ölür.)

Kral Arthur, rüyasında, tekerleğe bağlanmış bir sandalyeye oturduğunu gördü. Tacını ve şatafatlı altın elbisesini giyiyorlar, bütün şövalyeleri önünde eğiliyorlardı. Çok aşağılarında, ejderhaların, yılanların ve yabani hayvanların dövüştüğü derin, kara sular vardı. Görüntü bakılamayacak kadar berbattı! Aniden sandalyesi ters döndü ve derin, kara sulara düştü. Bütün canavarlar hemen ona doğru yüzdüler ve saldırmaya başladılar. Arthur rüyasında bağırdı.

Sonra uykusunda Sör Gawain yanına geldi. "Lordum ve amcam" dedi, "yarın Mordred'la dövüşürsen, sen ve şövalyelerinin çoğu öldürülecek. Yarınki savaşı bir ay ertelemesi için Mordred'a büyük bir armağan Önermeni oğütlüyorum. O zamana kadar Sör Lancelot soylu şövalyeleriyle gelir. Sör Mordred'i ve destekleyicilerini öldürürler." Bu sözlerle Sör Gawain kayboldu.

Arthur ikinci rüyasını şövalyelerine anlattı ve ikisini bir aylık erteleme İçin Sör Mordred'a gönderdi. Mordred yüz bin adam toplamıştı ve savaşa hazırdı. Ama Kral Arthur yaşarken Cornewall ve Kent'in, ölümünden sonra da bütün Britanya'nın kendisine verilmesi koşuluyla ertelemeyi kabul etti.

Arthur ve Mordred iki ordu arasında anlaşmanın imzalanması için on dörder şövalye seçtiler, iki önder birbirine hiç güvenmiyordu ve şövalyelerini, birinin kılıç çekmesine karşı hazırlıklı olmaları için uyardılar. İlk kılıcın havada görülmesiyle, ortalıkta ne kadar düşman varsa Öldürülecekti.

İmza sırasında zehirli bir yılan çalılar arasından çıktı ve şövalyelerden birinin ayağını soktu. Şövalye yılanı kesmek İçin hemen kılıcına asıldı. Havada kılıç gören iki taraf hemen birbirine girdiler.

Kral Arthur üzüntüyle savaşa girdi ve şövalyelerine cesaret verip elinden geldiği kadar iyi dövüştü. "Göklerdeki ulu Tanrı benim sizin için ölmemi kaderime yazdıysa" dedi, "İskender'in sahip olduğu kadar ülkeyi yönetmektense, sizin canınızı kurtarmayı yeğlerim."

Güneş batarken, iki yüz bin insan toprağa düşmüştü. Toprak kadar soğuk gövdeleri yerde yatıyordu. Kral çevresine baktığında şövalyelerinden yalnızca Bedivere'in canlı olduğunu gördü. "Heyhat, bu en kahırlı günü de gördüm!" diye bağırdı.

Sonra Arthur büyük bir Ölü yığını yanında Mordred'in dikildiğini gördü. Kral şövalyesine, "Mızrağını bana ver, bu kasvete neden olan haini gördüm" dedi. "Hainliğini ve dönekliğini ona ödeteceğim!"

"Lordum" dedi Bedivere, "Rüyanı anımsa ve onu bırak. Mordred'i bugün bırakırsan kader günün geçecek."

"İster ölüm, ister yaşam gelsin" dedi Arthur, "onu bugün öldüreceğim". Mızrağı iki eliyle kavradı ve Mordred'e doğru koşmaya başladı. "Sahte şövalye ve hain!" diye bağırıyordu, "şimdi karanlık ölüm üstüne geliyor ve seni kimse kurtaramaz!"

Mordred kılıcını çekip Arthur'a doğru koştu. Kral Mordred'e kalkanının altından ölümcül bir darbe indirdi, Mordred da son gücünü toplayarak Kral Arthur'un başına yandan vur
du, miğferini beynine kadar parçaladı. Sonra Mordred’ın gövdesi yere kıvrıldı.

Kral Arthur bağırdı: "Ah Lancelot! Bugün gerçekten de yardımım özledim! Yuvarlak Masa'nın zengin kanı toprağı suluyor! Beni bileklerinin gücüyle dünya efendisi yapan sadık şövalyelerim hainlikle yerlere serildiler. Bu günün kanlı işleri bütün neşemi öldürdü. Artık kalmayan şan, onur ve arkadaşlık için ağlıyorum. Ben de ölümcül yaramı aldım."

Sonra Arthur, şövalyesine: "Kıhcım Excalibur'u alıp yakındaki göle götür at" dedi. "Sonra dönüp bana orada ne gördüğünü anlat."

Sör Bedivere Kral Arthur'un dediği yöne doğru gitti, ama kılıcın değerli taşlarla bezeli kabzasını görünce, "Böyle değerli bir kılıcı suya atmaktan hiçbir fayda çıkmaz. Bu zenginliği neden ziyan edeyim" diye düşündü. Excalibur'u bir ağacın altına sakladı.

Dönüp de kılıcı suya attığını söyleyince Arthur sordu: "Ne gördün?"

"Yalnızca derin sular, karanlık dalgalar ve rüzgâr" diye yanıtladı Bedivere.

"Sana dediğimi yapmadın" dedi kral, "Göle dön ve kılıcı at!"

Bedivere göle geri gitti, ama böyle değerli bir eşyayı suya atmaya yine kıyamadı. Excalİbur'u ağacın altında bıraktı.

Kılıcı suya attığını söyleyince Arthur sordu: "Ne gördün?"

"Kıyıya vuran sulardan ve karanlık dalgalardan başka bir şey yok" dedi Bedivere.

"Beni ikinci kez aldattın" dedi Arthur, "Hemen git, istediğimi yap, çünkü gecikmen yaşamımı tehlikeye atıyor. Soğuduğumu hissediyorum. Bu kez de emrime uymazsan seni kendi ellerimle Öldürürüm!"

Sör Bedivere üçüncü kez göle geldiğinde, Excalibur'u alıp gücünün yettiğince ileri fırlattı. Şaşkınlık içinde, bir kolun suyun içinden çıkıp kılıcı kabzasından yakaladığını gördü. Kol parlayan kılıcı üç kez havada salladı, sonra kılıç elinde, sulara gömüldü.

Şövalye dönüp olanları anlattığında, Kral Arthur, "Göle gitmeme yardım et, burada çok fazla oyalanmış olmaktan korkuyorum" dedi.

Bedivere kralı gölün kıyısına götürdü. Görkemli bir gemi, Gölün Hanımı ve üç peri kızıyla dalgaların kıyıya vurduğu yerde bekliyordu. Dört kadın siyah yas elbiseleri giymişlerdi ve Bedivere Arthur'u gemiye bindirirken ağlayıp ağıt düzdüler.

Bedivere, kraliçeler gemiyle gölde uzaklaşırken arkalarından seyretti. Kral Arthur "elveda" diye seslendi. "Yaramın iyileşeceği Avalon'a gidiyorum. Bir gün krallığıma döneceğim ve Britonlar arasında neşe içinde yaşayacağım."

Şövalyenin son duyduğu sesler, kraliçelerin ağlamaları ve ağıtlarıydı.

Sör Bedivere geceyi ormanda dolaşarak geçirdi. Ertesi sabah Glastonbury yakınında bir şapele rastladı. Yeni açılmış bir mezarın başında dua eden bir keşiş gördü.

Keşişe kime dua ettiğini sorunca, kutsal adam şöyle yanıtladı: "Geçen gece, geceyarısı, birkaç hanım bir cesetle buraya geldiler. Benden onu gömmemi istediler. Bana yüz kandil ve yüz altın verdiler."

"Heyhat!" dedi Bedivere, "Şapele gömdüğün benim efendim Kral Arthur. Britanya'yı en İyi yöneten kralı kaybettik."

Kraliçe Guinevere, Kral Arthur, Sör Mordred ve ordularının ölümünü duyunca bir manastıra kapanıp rahibe oldu. Günlerini oruçla, duayla ve yoksullara yardım etmekle geçirdi. Halk onun bu kadar erdem sahibi olmasına hayran kaldı.

Sör Lancelot kralın yanında savaşmak için Britanya'ya vardığında, Arthur da, Mordred da ölmüşlerdi ve Kraliçe Guinevere Almesbury yakınındaki manastıra kapanmıştı. Lancelot, Sor Gawain'in mezarını ziyaret etti, sonra Guinevere'i bulmak için yola koyuldu.

Manastıra geldiğinde, Guinevere öteki rahibelere: "Bu korkunç savaşa ve dünyadaki en soylu şövalyelerin ölmesine bu adam ve ben neden olduk" dedi. "Aşkımız yüzünden en soylu lord Kral Arthur, Sör Mordred tarafından öldürüldü."

Sonra Guinevere Lancelot'a: "Ruhumu günahlardan arındırmaya kararlıyım. Paylaştığımız aşk adına, bir daha yüzüme bakmamanı istiyorum. Şimdi git. Denizin karşısındaki krallığına dön, savaşların ülkeni yıkmamasına çalış. Evlen, karınla neşe ve huzur içinde yaşa. Seni ne kadar seviyorsam, o kadar da görmek istemiyorum; çünkü sevgimiz kralların ve şövalyelerin çiçeklerinin solmasına neden oldu. Geçmişimden arınabilmem için bana dua et" dedi.

Lancelot yanıtladı: "Hanımım, bu dünyada yalnız ve yalnız sen bana neşe verdin. İsteseydin şimdi kanm olman için seni krallığıma götürürdüm. Ama başka kimseyle evlenmeyeceğim. Her zaman sana bağlı kalacağıma yemin ettim. Senin yapüğın gibi dünyaya sırt çevireceğim, her zaman özellikle senin için dua edeceğim. Beni son kez öpmeni istiyorum."

"Hayır" dedi Guinevere, "bunu yapmayacağım."

Sör Lancelot ve Kraliçe Guinevere ayrıldılar. En katı kalp bile, soylu şövalyenin ve soylu hanımın yüreklerindeki acıyı görünce ağlardı.

Lancelot, Kral Arthur'un gömüldüğü şapelde papaz oldu. Orada dua edip oruç tutarak Tanrı'ya hizmet etti. Bir gece bir hayal gördü. Hayal ona: "Kraliçe Guinevere'in öldüğü Almesbury manastırına gel. Onu, kocası soylu Kral Arthur'un yanına göm" dedi.

Lancelot manastıra gitti, Guinevere'in beş dakika Önce öldüğünü öğrendi. Onu lordu kralın yanına gömdü. Guinevere'in gövdesi toprağa indirilirken Sör Lancelot ağladı. Kutsal keşiş, sevgili hanımını kaybettiği için ağlamanın bir papaza yakışmadığını düşünerek onu bu davranışından ötürü eleştirdi.

Lancelot, "üzüntümle Tanrı'yı hoşnutsuz etmediğime inanıyorum" dedi. "Çünkü bunda günah yok. Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere'i son dinlenme yerlerinde yan yana yatarken görünce yüreğim acıyla doldu. Onun müthiş güzelliğini, onun ve kralının soyluluğunu anımsadım. Onların nezaketini ve kendi kabalığımı anımsadım. Gururumun ve hatalarımın, bu eşsiz kralı ve kraliçesini nasıl felakete sürüklediğini anımsadım."

Bundan sonra Lancelot yemekten içmekten kesildi ve eriyip gitti. Gece gündüz Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere'in mezarları başında dua etti ve kimse onu teselli edemedi. Sonunda o da öldü.

Sor Lancelof un cenazesi gömülmek üzere Neşeli Gard'a taşındı. Kardeşi cesedine bakıp, "Ah Lancelot! Sen kalkan taşıyan en nazik adamdın. Sen kılıç sallayan en cömert insandın. Sen mızrakla dövüşen en cesur adamdın. Sen at binen en sadık arkadaş ve en gerçek sevgiliydin. Gerçekten, sen şövalyelerin en büyüğüydün" dedi.

Kral Arthur ve Yuvarlak Masa'nın soylu şövalyelerinin Öyküsü böyle bitiyor. Çok insan, Kral Arthur'un Avalon'da yaşadığına ve Britanya tehlikeye düştüğünde dönüp ülkesini kurtaracağına inanıyor.

V. BÖLÜM -Uzakdoğu ve Pasifik Adaları Söylenceleri

Uzakdoğu ve Pasifik Adaları söylenceleri birkaç farklı kültürü yansıtır ve geniş bir zaman dilimi içinde kayda geçirilmiştir. En eski Hint söylenceleri, ülkeyi MÖ 1500 dolaylarında İstila eden Ari halkların kültürlerine aittir. Daha sonraları Hindular, aralarında yaratılış ve Rama söylencesi de bulunan bu söylencelerden kimilerini kendilerine uyarlayarak benimsemişlerdir.

Çin söylencelerinden birçoğu Han Hanedanlığı (MÖ 206-MS 220) döneminde yazıya geçirilmiştir. Bunlar hâlâ varlığını sürdüren en eski Çin söylenceleridir. Çünkü MÖ 215 yılında ilk Çin imparatoru, tıp ve çiftçiliğe ilişkin olanlar dışındaki tüm kitapları yaktırmıştır.

Japonlar, Han Hanedanlığının ilk döneminde Kore Boğazı' ndan Japonya'ya geçmiştir. Söylencelerini çok sonraları, MS 8. yüzyılda yazıya geçirmişlerdir. Japon *Kotan Utannai* destanı, Japonların gelişinden önce orada yaşayan ve Japonya'nın asıl yerlileri olan Aynu halkına ait bir söylencenin çağdaş bir kopyasıdır.

Polinezya halkı, Asya'dan Tahiti'ye, oradan da Yeni Zelanda'ya, Hawaii'ye ve öteki Pasifik adalarına göç etmiştir. Polinezya söylencelerinin içeriği, her ada için ayrı ayn olmak üzere, Polinezya halkından belirli bir grup ile çoğunluğu 19. yüzyılın ilk çeyreğinde gelen belirli bir Hıristiyan misyonerler grubu arasındaki karşılıklı ilişki tarafından belirlenmiştir. Maori mitolojisinde bir miktar Batı etkisi vardır. Ancak birçok Hawaii söylencesi değişmiş veya misyonerlerin yerli halkın kültürüne müdahalesi yüzünden kaybolmuştur. Polinezya (Maori) söylencelerinin ilk koleksiyonu 19. yüzyılın ortalarında yayımlanmıştır.

Uzakdoğu ve Pasifik Adaları'nın yaratılış söylenceleri tamamen farklıdır. Hem Hint hem Çin yaratılış söylenceleri bir yumurtayla başlar, her ikisi de evrenin ilahi bir vücuttan yaratılışını içerir, her ikisi de insanların Yaratılışım açıklar. Ancak Hintlerin "Hindu" söylencesi yeniden doğuşu, zamanın döngü-sel doğasını anlatır. Bu söylence, insanlığa dört aşama

önerir. Japon Yaratılış söylencesi Japon Adaları'nın yaratılışını açıklar. Bu söylencenin kadınla erkek arasındaki ilişkiyi ele alışıyla ölümü betimleyişi onun özgün yanını oluşturur. Maori Yaratılış söylencesi, yokluktan düşünceye, düşünceden yaratılışa giden gelişme üzerinde durur. Bu söylencede doğal dünyanın yaratılışı insan doğasını yansıtır ve Yeni Zelanda düzenbaz bir kahraman tarafından yaratılmıştır.

Dört bereket söylencesi, duygu olarak gelenekseldir. Hem Hindu öncesi Hint mitolojisi hem Çin ve Hawaii söylenceleri bir tanrının, yarı-tanrının ya da ölümlünün dünyayı büyük bir tehlikeden kurtarmaları açısından Zuni, Haida, Fon söylencelerine benzer. Japon mitolojisi aşağılanıp kızdırılan ve tekrar bereket göndermesi için yatıştırılması gereken bir bereket tanrısı içerir.

Her kahramanlık söylencesinin kendine özgü bir çekiciliği vardır. Hinduların *Ramâyana'sı* dünyanın en büyük destanlarından biridir. O sadece mükemmel bir macera öyküsü değildir; aynı zamanda sorumluluğa, adil davranışa verdiği önemle bizi kendi değerlerimizi düşünmeye götürür. Çin söylencesi çarpıcı kişilikleri ve iyi örgüsüyle zevkli bir kahramanlık öyküsüdür. Japonların Aynu destanı, eskiliğinin yarattığı çekicilik açısından az bulunur bir örnektir.

Hindistan

Evrenin Yaratılışı, Yok Olması ve Yeniden Doğuşu: Sunuş

Hindu dini çok sayıda farklı dinsel bakış açısını bağlaştırdığı gibi, pek çok farklı yaratılış söylencesini de kabul eder. Güneşle ilişkilendirilen Vişnu ve fırtınayla ilişkilendirilen Rudra, Hindulardan Önce de vardır; Hindular Vişnu'ya birinci derecede önem vererek Rudra'yı onun yıkıcı yönünün temsilcisi haline getirmiştir. Aşağıdaki söylence büyük olasılıkla MS 300 ve 500 yıllan arasında yazılmıştır ve tümüyle Hindulara ait ayırt edici öğeler içerir.

Öncelikle, yeniden doğuş düşüncesi bir Hindu kavramıdır. Hindu yaratılış söylencesi, Vişnu'yu üç biçimde ortaya koyar: dünyadaki yaşamın yaratıcısı Brahma olarak; dünyadaki yaşamın koruyucusu Vişnu olarak ve dünyadaki yaşamın yok edicisi Şia-Rudra olarak. Söylence, Vişnu'nun nasıl sık sık dünyaya indiğini, tanrıları ve ölümlüleri kötü varlıklara (şeytanlar) karşı korumak için insan kahraman olarak nasıl yeniden dünyaya geldiğini açıklar.

Her insanın, toplumdaki yeri tarafından belirlenen adaletli davranış kalıbı olan *dharmasına* uygun olarak yaşama görevi de bir Hindu yaklaşımıdır. Vişnu, *dharmayı* uygarlığı korumanın
bir yöntemi olarak Öne sürer; o olmazsa toplum çözülür, savaş gelir ve uygarlık kendi kendini yok eder.

Son olarak, zamanın ve yaşamın sonsuz döngüsel doğası da bir Hindu kavramıdır. Yaratılış, başı ve sonu olmayan bir döngünün parçası olarak bir yeniden yaratılıştır. Evren, doğumdan olgunluğa ve ölüme tekrar tekrar durmadan ilerler. Dünyadaki yaşamın dört aşaması tekrar tekrar, ideal altın çağdan karanlık çağa ve tekrar altın çağa ilerler. Vişnu evrenin tekrar tekrar yaratılıştan dağılmaya doğru olan döngüsünü yönetir.

Böylece Hindu düşüncesinde, tüm görünürdeki farklılıkların temelinde bir birlik örüntüsü vardır. Vişnu yaratır, korur ve yıkar. Adı ve rolü değişir, fakat büyük tanrı aynı kalır. Altın çağ kaçınılmaz olarak karanlık çağa ve o da tekrar altın çağa dönüşecektir.

Yunanların dört çağı gibi Hint çağları da, toplumun ahlak parçalanmasını ortaya koyar ve insanların birbirlerine karşı bencil ve adaletsiz davranışları yüzünden nasıl kendilerine acı getirdiklerini gösterir. Her seferinde çağlar daha da kötüleşir. Son çağ her zaman zulüm, acı, keder ve gereksiz ölüm zamanıdır ve her zaman okuyucunun yaşadığı çağ budur.

Evrenin Yaratılışı, Yok Olması ve Yeniden Doğuşu

Dünya sonsuz tekrar eden döngülerde yaratılır, yok edilir ve tekrar yaratılır. Sürekli olarak her biri 4.430.000 yıl süren bir *Maha Yuga'dan* (Büyük çağ) diğerine devinir. Her Maha Yuga, her biri daha önceki çağdan daha kısa süren ve ahlaksal olarak daha kötü olan dört daha kısa yuga dizisinden oluşur.

Her Maha Yuga'nın başlangıcı bir erdem ve ahlaki yetkinlik çağı, dünyada parlak ve altın bir çağ olan *Krita Yuga'dır.* Büyük tanrı Vişnu; Brahma, yani büyükbaba ve dünyanın Yaratıcı-sı biçiminde başkanlık eden tanrıdır ve *dharma* (ideal, dürüst davranış ve moral görev), dört ayağı üzerinde düzenli ve güvenceli bir biçimde yürümektedir. Krita Yuga 1.728.000 yıl sürer. Bu dönem boyunca insanların, ister Dagda ister denizde yaşasınlar, insanların barınma gereksinimleri yoktur. Nimet veren ağaçlar onlara bol yiyecek, giysi ve süs eşyası sağlar. Herkes iyi olarak doğar ve mutlu, doygun, bencil olmayan güzel bir yaşam sürer. İnsanlar kendilerini en yüksek erdem olan düşünmeye adar ve yaşamlarını *dharmaya* sadık olarak sürdürürler. İnsanlar zorunluluk yerine *dharmanın* keyfiyle yaşarlar ve acı çekmezler.

Her Maha Yuga'daki ikinci çağ, *Treta Yuga'dır. Treta* üç anlamına gelir ve *dharmanın,* şimdi daha düzensiz olarak, dört ayağından üçü üzerinde yürüdüğüne işaret eder. Erdem ve tinsel mükemmellik hâlâ vardır, ancak dörtte bir oranında azalmıştır. Çağın süresi de, benzer biçimde dörtte bir azalmıştır. Göksel ışığın efendisi ve dünyadaki yaşamın koruyucusu Vişnu

baş tanrıdır. Şimdi insanlar kendilerini en yüce erdem saydıkları bilgi edinmeye adamışlardır.

Treta Yuga'da nimet veren ağaçlar, açgözlü insanlar onları özel mülkleri yapmaya çalışıncaya değin herkese bolca yiyecek ve giyecek sağlar. Daha sonra bu Özel ağaçlar yok olur ve dünyadaki yaşam ilk kez güçleşir. Yoğun yağmurlar nehirleri oluşturur, toprak ve suyun karışması sonucu birçok yeni tür ağacın büyümesi için toprağı verimli hale getirir. Yeni ağaçlar meyve vermekle ve insanlara yararlı olmakla birlikte, bunlar nimet veren ağaç olmak yerine sıradan ağaçlardır. Bu nedenle halk, yiyecek ve giyecek sağlamak için çok çalışmak zorundadır. Yağmur ve iklimdeki şiddetli değişiklikler nedeniyle, barınmak için evler inşa etmek zorundadırlar.

Treta Yuga'da halk daha tutkulu ve açgözlüdür. Artık ellerindekiyle mutlu değildirler. Doyumsuzluk, hınç ve kızgınlık, kalplerindeki doyum, barış ve kanaatkârlığın yerini alır. Komşularının mülküne göz dikerler. Güçlü olanlar, daha çok yiyeceğe ve zenginliğe sahip olmak için zayıfların topraklarına el koyarlar. Birçok erkek başkalarının karılarını alır.

Her Maha Yuga'daki üçüncü çağ, *Dvapara Yuga* olarak adlandırılır. *Dva* iki anlamına gelir ve sonsuz *dharma,* şimdi iyi ve kötü arasında güvenilmez ve değişken bir denge yaratarak dört ayağından ikisi üzerinde düzensiz olarak yalpalar. Erdem ve ahlaki mükemmellik hâlâ vardır; ancak bunlar Krita Yuga'da olduklarının yansına inmişlerdir. Aynı şekilde, bu çağın süresi Krita Yuga'nınkinin yarısıdır. Dünyadaki yaşamın koruyucusu Vişnu, hâlâ baş tanrıdır ve insanlar kendilerini, en yüce erdem olarak kabul ettikleri kurban olmaya adamışlardır.

Dvapara Yuga'da hastalık, acı ve ölüm herkesin varlığının bir parçasıdır; halk daha tutkulu ve açgözlü olur ve savaşa her yerde rastlanır. İnsan davranışlarını *dharmaya* yöneltme yolunda dinsel öğretiler geliştirilir, ancak ahlaki gerileme süreci devam eder.

Her Maga Yuga'daki dördüncü çağ, *Kaü Yuga'dır. Kali* kavga ve savaş anlamına gelir ve karanlık çağdır. *Dharma* dört ayağından sadece birisi üzerinde kendini sürükler ve erdem pek bulunmaz. Bu çağ, altın Krita Yuga'nın dörtte biri uzunluğundadır. Büyük tanrı Vişnu, dünyadaki yaşamın yıkıcısı olan Şiva-Rudra biçimini almıştır ve yine baş tanrıdır.

Kali Yuga'da insanlar ahlaki erdem yerine, sahip oldukları para ve mal miktarına göre toplum içinde yerlerini alırlar. Erdem derecesi sadece maddi refahla ölçülür. Evlilikte koca ve karıyı birbirine sadece cinsel tutku bağlar. Halk, art arda gelen yalanlar sayesinde yaşamda başarılı olur ve tek eğlence kaynaklan cinselliktir. Sürekli olarak açlık, hastalık ve ölüm korkusuyla yaşarlar.

Kali Yuga'da sadece yoksullar dürüsttürler ve kalan tek erdem iyilikseverliktir. Açgözlü kralların baskısından kaçmak için az sayıda insan ıssız dağ vadilerine çekilir. Kendilerine ağaç kabukları ve yapraklarından kaba örgülü elbiseler yaparlar ve yabani meyveler ve yenebilecek ağaç kökleri toplayarak yaşarlar. Sert İklim ve ilkel yaşama koşullan onları öldürücü hastalıklara kurban eder. Yirmi üç yaşına varan biri çok yaşlı sayılır.

Şiva-Rudra Olarak Vişnu, Dünyadaki Yaşamın Yıkıcısı

Dünya yaşamında bir yıla karşılık gelen 1000 Maha Yuga (Büyük Çağ) sonunda büyük tanrı Vişnu, Şiva-Rudra'ya dönüşecek ve dünyadaki tüm yaşamı yok edecektir. Bir gece, dünyadaki yaşamda bir günlük bir süreç başlatacaktır. Önce güneş ışınlarına girecek ve dünya yüzeyindeki tüm suyu buharlaştıracak, ısıyı artırmak için yüz yıl boyunca güneş ışınlarını yoğunlaştıracaktır. Her üç dünya, gökyüzü, yeryüzü ve yeraltı, bu korkunç sıcakta kavrulacak, büyük kuraklık ve kavurucu ateş bomboş bir çöl yaratacaktır. Kıtlık evrende kol gezecek, yüz yıllık süre sona erdiğinde hiçbir canlı varlık kalmayacaktır.

Ateşler üç dünyadaki tüm yaşamı tükettiklerinde, Şiva-Rudra, yani Vişnu'nun yıkıcı biçimi, korkunç fırtına bulutları püskürtecektir. Yüreklere korku salan gökgürültüsü ve yıldırımların eşlik ettiği bulutlar, güneşi gizleyerek ve dünyayı karanlığa boğarak yeryüzünün çevresinde dolaşacaktır. Yüzyıl boyunca gündüz ve gece, dünyadaki her şey yıkıcı sellerin derin suları altında yok oluncaya değin bir yağmur tufanı sürecek; ateş ve seller yaşamla birlikte tüm diğer tanrıları da yok edeceği için, korkunç tufan yanında sadece büyük tanrı Vişnu varlığını sürdürecektir.

Büyük tufan tüm yaşamı yok etmeye başladığında, büyük bir altın yumurta ortaya çıkacak; bu yumurta tufan Öncesi dünyada var olan tüm hayat biçimlerinin tohumlarını taşıyacak; dünya sulara gömülürken, bu yumurta sınırsız okyanusun sulan üzerinde güvenlik içinde yüzecektir.

Okyanus üç dünyayı tümüyle kapladığında, Vişnu kurutucu bir rüzgâr püskürtecek; yüzyıl boyunca bu rüzgâr, fırtına bulutlarını dağıtarak dünya çevresinde dolanacak; 1000 Maha Yuga'nın kalanında, dünya yaşamındaki bir gecede, Vişnu uyuyacak ve dünya da uyuyacaktır.

Brahma Olarak Vişnu, Dünyadaki Yaşamın Yaratıcısı

Uzun 1000 Maha Yuga gecesinin sonunda Vişnu uyanacaktır. Göbeğinde muhteşem bir lotus çiçeği çıkacak ve Vişnu, dünyadaki yaşamın yaratıcısı olan yaratıcı Brahma biçiminde bu çiçekten çıkacaktır. Lotus üç dünyanın temeli olacaktır. Brahma, çiçekten çıktığında onun üzerinde dinlenecek; sellerin tüm hayatı öldürdüğünü kavrayan Brahma, yeniden doğuş sürecini harekete geçirmek için yumurtayı kırarak açacaktır. Böylece Vişnu, tanrı Brahma olarak dünyanın yaşamında yeni bir günü, yeni bir 1000 Maha Yuga zamanını müjdeleyecektir.

Üç dünyanın imgesi tüm tanrılar, şeytanlar ve insanlarla tamamlanmış olarak Brahma'da bulunmaktadır. Yaratıcı Brahma önce su, ateş, hava,

rüzgâr ve dünyayı üzerinde dağlar ve ağaçlarla birlikte ortaya çıkaracak; daha sonra evreni örgütlemenin bir yolu olarak zamanı ortaya çıkaracaktır.

Hemen sonra Brahma, tanrılar, kötü ruhlar ve insanları yaratma üstünde yoğunlaşacaktır, önce butlarından kötü ruhları ortaya çıkaracaktır; daha sonra, vücudundan sıyrılarak tanrıların düşmanlarına ait olan ve gece dediğimiz karanlığı yaratacaktır. Brahma İkinci bir vücut alarak, yüzünden tanrıları yaratacak, bu vücudu da terk ederek tanrılara ait olan, gündüz olarak adlandırdığımız ışığı yaratacaktır. Brahma'nın yoğunlaşma gücü, art arda gelen vücutlardan insanları ve Rahşasaları, yılanları ve kuştan ortaya çıkaracaktır. Daha sonra Brahma, ağzından keçileri, göğsünden kuzuları, midesinden inekleri, kollarından ve ayaklarından antilopları, buffaloları, develeri, eşekleri, filleri ve diğer hayvanları, ayaklarından atları ve vücudundaki kıllardan bitkisel yaşamı oluşturacaktır.

Böylece büyük tanrı Vişnu, sonsuza kadar üç biçim içinde var olur. Birincisi, dünyanın büyükbabası ve yaratıcısı Brahma' dır. Daha sonra dünyadaki hayatın koruyucusu Vişnu'ya dönüşür. Vişnu olarak bir uygar davranış yasası olan *dharma* ile insanları korur ve insanlara yardım için sık sık dünyaya inerek ve insan biçiminde doğarak onları en büyük düşmanlarından korur. Sonuncusu, dünyadaki hayatın yıkıcısı olan Şiva-Rudra' dır.

İndra ve Ejderha: Sunuş

Ariler, MÖ 1500 civarında kuzeybatıdan gelerek Hindistan'ı istila ettiklerinde, fethettikleri topraklara kendi dinsel düşüncelerini de getirmişlerdir. Bu düşünceler doğa güçlerini ateş, yağmur ve rüzgâr gibi kişileştiren bir grup tanrıyı içerir. Hindistan'ın fethi, İndra gibi başarıları kısmen olgulara dayanan bir sözlü söylence kümesini oluşturan kahraman önderler üretmiştir. İndra, zamanla eski Hindistan'ın büyük tanrılarından birisi olur ve daha eski tanrıların kutsal özellikleriyle efsanevi kişiliklerin kahramanlıklarını kendinde toplar.

İndra, Brahmanlar ve daha sonra Hindular Vişnu'yu onun üstün konumuna yükseltmeden önce tanrıların kralı, tanrıların ve insanların savunucusudur. Aynı zamanda yağmur ve toprağın verimliliğiyle ilintilidir. Büyük silahı yıldırımla karanlıkta yaşayan ve kuraklık yaratan kötü ruhları yok etmiştir. Bu türden kahramanlıklar gereklidir, çünkü Hindistan toprağı çoklukla kuraktır. Ejderha ile başarıyla savaştığı ve dünyayı verimli yapan yedi nehri özgür bıraktığı bu söylencede, Indra’nın verimlilik tanrısı olarak rolü açıktır.

İndra'nın en eski kahramanlık serüvenleri, Hindu-öncesi tanrı gruplarına adanmış binden fazla mitolojik ilahi, ritüel ve risaleden oluşan *Rid Veda'da* anlatılır. MS 1500-1200'leri izleyen yüzyıllarca yıllık süre boyunca *Veda* sözlü bir gelenek yoluyla korunmuştur. Sonunda bu söylenceler, Yunanca ve Latince ile yakından ilişkili bir Hint-Avrupa dili olan Sanskritçede yazıya geçirilmiştir.

Hindular Veda'lara büyük saygı göstermişler, fakat kendi gelişen dinsel geleneklerini yansıtacak bir biçimde tanrıların rollerini de değiştirmişlerdir. MÖ 700 civarında yeniden dünyaya geliş (reenkarnasyon) düşüncesini oluşturmuşlardır ve söylencelerinde her tanrı ya da kahraman bir başka tanrı ya da kahramanın yeniden dünyaya gelmiş örneği olabilir. Bu kavram,

sonraki tanrıları daha önceki tanrıların yeniden dünyaya gelmiş biçimleri yaparak, yeni tanrıları eski gelenekle birleştirmiştir.

Rig Veda'dan yüzyıllar sonra, Tanrı İndra hâlâ Hindu söylencelerinde varlığını sürdürür, fakat daha önceki kişiliğinin bir belgesi olarak Hindu destanı *Mahabbarata'da* (MÖ 300 ve MS 300 arasında bir dönemde yazılmıştır) İndra, bir zamanlar cesaret gösterdiği yerde korku göstermekte ve önceki söylencede yendiği ejderha, daha sonraki söylencede onu alt etmektedir. Hindu *Râmâyana'da* (MÖ 200 ve MS 200 arasında yazılmıştır) İndra hâlâ tanrıların kralıdır, fakat kötü ruh Râvana onu alt etmiştir ve İndra değil Vişnu, tanrıların ve insanların koruyucu-sudur. İndra'nın yağmurla İlişkisi, yağmur yerine çiçek tomurcukları yağdırmaktır.

Rig Veda'da İndra'ya büyük gücünü veren *Soma,* daha sonraki Hindu dinsel törenlerinde çok önemli bir rol üstlenmiştir. Rahipler, tanrıların güçlerini korumaları için soma adağında bulunurlar. Hindular, soma olmadan, tanrılarının dünyayı bir aşamadan diğerine ilerleterek, döngüsel süreci yönetecek güce sahip olmayacağına inanmaya başlamışlardır.

İndra ve Ejderha

Elinde silah olarak güçlü bir yıldırım taşıyan İndra, hareketli ve hareketsiz, saldırgan ve barışçı her şeyi ve herkesi yönetir. Sadece o, tekerin çemberinin çubuklarını sarması gibi insanları kuşatır ve onları kralları olarak yönetir. Ona gereksinim duyduklarında yardımlarına koşar. İndra'nın ilk kahramanlık eylemi şöyledir:

Vaktiyle dünyada Vritra adında bir ejderha yaşardı. Bu canavar, tanrıların da insanların da düşmanıydı. Bir gün dünyanın yedi nehrini yuttu ve onları büyük dağında hapsetti. Daha sonra ele geçirdiği suları korumak için dağın tepesinde nöbet tutmaya başladı. Gündüz ve gece uyanık kaldı, kendisine kafa tutacak her varlığa karşı ganimetini savunmak için hazırlandı.

Kızgın güneş her zaman olduğu gibi yine doğdu. Parıldayan ışınlarıyla dünyayı kavurdu. Ağaçlar, otlar ve her türden bitki, nehir suları gelişmeleri için gerekli nemi artık sağlayamadığı için zamanla kurudu ve öldü.

Halk yardım için tanrılara dua etti, fakat tanrıların hiçbiri büyük cin-ejderhayı yenecek kadar güçlü değildi. Günler geçtikçe çökük yanaklı ve İhtiraslı Kuraklık, toprağı boğmaya başladı. Açlık çeken insan sayısı gittikçe artıyordu. Önce yiyecek satın almaya çalıştılar. Daha sonra yiyecek dilendiler. En sonunda umutsuzluk içinde yiyecek için yalvardılar. Hıçkırıkları büyük bir sessizlikle karşılandı, çünkü zenginlerin bile ambarları boştu ve dünyada yiyeceğin kırıntısı bile kalmamıştı.

Açlıktan zayıf düşen halk kuru ve boş toprağa çöktü ve tanrılara dualarını kabul etmesi için yalvardı. Tanrılar, Vritra gibi Ölümcül bir düşmana karşı güçsüz olduklarını bilerek, kalpleri üzüntü dolu dünyayı seyrettiler. Fakat İndra ölen insanlara yardımda kararlıydı. O tanrıların en genciydi, ama en cesur ve güçlü olduğunu kanıtlamak İstiyordu.

Teker teker üç kase tatlı, kendinden geçirici soma aldı ve İçti. Her içişte biraz daha güçlendi. En sonunda tanrıların en güçlüsü olduğunu kavradı. Büyük silahı olan ölümcül yıldırımı sağ eline aldı ve Vritra ile savaşmak için yola koyuldu. Kötü cin-ejderhayı dağının tepesine yaslanmış, kendisine saldırmaya yeterince cesaretli bir tanrıyı beklerken bulacağını biliyordu.

İndra yaklaştığında güçlü ejderha savaş için hazırlandı. Tanrılardan farklı olarak kendisini korumak için ne elleri ne de ayakları vardı, fakat ağzı hem tanrıları, hem insanları aynı derecede korkutuyordu. Kızgınlıktan kudurmuş olan canavar, güneş ışıklarını kesen ve dünyayı karanlığa boğan sisli bir duman püskürttü. Daha sonra kör eden bir ışık, sağır eden bir gök gürültüsü ve insanın etini kesen bir dolu fırtınası kustu.

İndra'nın hiçbir korku belirtisi göstermemesi Vritra'yı şaşırttı. Şimşek gözlerini kör, gök gürültüsü kulaklarını sağır etmemiş ve dolu etini kesmemişti. Genç tanrı Öldürücü silahını sakince kaldırdı ve büyük

yıldırımını Vritra'ya fırlattı. Yıldırım ok gibi dosdoğru gitti ve ejderhanın etine sımsıkı saplandı.

Bu güçlü vuruş, bir darbede kötü cin-ejderhanın ruhunu ve vücudunu paramparça etti. Ejderha dağın doruğunda sendeledi ve çok aşağılara, dağın dibine düştü, orada kesilmiş bir ağaç gövdesi gibi serilip kaldı.

Vritra'nın annesi oğlunun öcünü almaya geldi, fakat bir başka ürkütücü cinin ortaya çıkması İndra'yı korkutamazdı. Gücünü topladı ve Vritra'yı öldürdüğü güçlü yıldırımını ona da fırlattı. Anne yere düştü ve bir ineğin buzağısının yanında dinlenmesi gibi oğlunun yanında yatıp kaldı.

İndra hapsedilen suları kurtardı. Öldürücü silahıyla dağın yamacını ikiye böldü, mühürlü çıkışı açarak yedi nehri kurtardı. Sular dağın kenarından aşağıya boşandı ye bir İnek sürüsünün gürültüsü gibi kükreyerek karalan aşıp denize ulaştı.

Yedi nehir tekrar dünyada akınca nem kavrulan toprağa süzüldü. Kuruyan dallar kana kana su içti ve ölen ağaçların gövdelerinde yeniden yaşam dolaşmaya başladı. Açgözlü tohumlar hızla büyüyüp çimlenerek filizlendi. Aç insanlar sularını içtiler ve yaşamlarını sürdüren yeni ürünleri yiyerek yaşadılar. Bir aslanın aç kurt sürüsünden kaçması gibi kıtlık da bolluktan kaçtı.

Cesur tanrı İndra, savaşta büyük ejderha Vritra ile karşılaştı ve kazandı. Yağmur getirici güçlü İndra kuraklığa son verdi ve dünyanın verimliliğini geri getirdi. Yüce Tanrı İndra, dünyada yürüyenleri kesin bir ölümden kurtardı. Elinde güçlü yıldırımı taşıyan İndra, her hareket edeni ve duranı, her saldıranı ve barışçıl olanı yönetir. Sadece o, tekerin çemberinin çubuklarını sarması gibi dünya insanlarını kuşatır ve kralları gibi onları yönetir. Ona gereksinim duyduklarında yardımlarına gelir.

Râmâyana: Sunuş

Tarihsel Arka plan

Ramayana MÖ 1200-1000 yılları arasında Kuzey Hindistan'da yaşamış Rama ve Sila ailelerince temsil edilen, siyasal olarak güçlü iki aile geleneğini yansıtır. Onlar Hindistan'da o dönemde yaşamış olan pek çok kültürlü insanlar içinde en kültürlü olanlarıdır. Kralları İse, askeri yetenekleri kadar bilgileriyle de ünlüdür. Dini önderleri, öyle yüksek akademik düzeyde üniversiteler kurmuşlardır ki, başka ülkelerden bu üniversitelere öğrenciler gelmişlerdir.

Araştırmacılar *Ramayana'nın* MÖ 200 ve MS 200 arasında yazıldığına ve son bölümünün muhtemelen MS 400 yılına değin sarktığına inanmaktadırlar. Bu epik şiiri yazdığına inanılan ozan Valmiki, Homeros kadar karanlıkta kalmış bir kişiliktir. Muhtemelen bir Brahman olarak doğmuştur ve muhtemelen Ayodya krallarıyla yakın ilişkileri vardır. Râma hakkındaki masalları, şarkıları ve söylenceleri toplamış ve bunları kendi bulduğu ölçü ve biçimle düzenleyip şiirsel bir anlatı haline sokmuştur. Destanda Valmiki'nin, Râma'nın bir çağdaşı olduğu söylencesi ve Valmiki'nin *Rümâyana'yı* nasıl yarattığı anlatılır.

Valmiki, uzak geçmişe açılan bir penceredir. Oradan eski Hindu kültürünü görürüz. Onların dini, toplumsal ve siyasal
yaşamları hakkında bir şeyler öğrenir, değerleriyle tanışırız. Valmiki, şiirin kapsadığı dönemi Hindistan'ın altın çağı olarak görmektedir. Da-Sa-Ratha ideal kentin ideal kralıdır. Râma ideal prenstir ve Sitâ ideal eştir.

Ahlaki bir destan olan *Râmâyana* ile eski Hindu yaşamı ve değerleri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Nasıl Râma on dört yılını bir ormanda keşiş olarak geçirdiyse, benzer biçimde, eski zamanlarda dindar bir aileden gelen her Hindu erkek çocuğu da, çok gençken öğretmeniyle beraber yaşamak İçin ailesini terk eder. On iki, yirmi altı, hatta otuz yıl boyunca

genç adam zorlu ve basit bir yaşam sürer. Kaba kumaştan yapılma bir elbise giyer, yiyecek dilenerek kapı kapı dolaşır ve hocasına hizmet eder. Göreve bağlılık, dürüst ve başarılı bir hayatın temeli olduğu için, geleneksel öğreti kadar dayanıklılık ve acı da eğitimin çok önemli bir parçasıdır.

Râmâyana 'nın şaşırtıcı yanlarından biri, hayvanlarla İnsanlar arasında yakın bir ilişki kurmasıdır. Maymun Hanuman büyük bir kahramandır ve onun yardımı olmadan Râma başarılı olamamıştır. Bu ortaklık, Râma masal ve söylencelerini oluşturanların, öteki yaşayan varlıklara duydukları çekiciliği ve değeri saygıyı yansıtır.

Çekiciliği ve Değeri

llyada gibi *Râmâyana* da, kaçırılan bir kraliçenin kurtarılmasını; *Odysseia* gibi, bir kahramanın uzun bir gezi boyunca yaşadığı maceraları anlatır. Odysseus'un Troya'dan İthaka'ya yolculuğu sırasında bir ülkeden diğerine savrulduğu gibi, Râma da kuzeyden güneye Hindistan'da seyahat eder ve sonunda Seylan'a gider.

Kuşkusuz Hint olmayan kültürlerde bile *Râmâyana'ya.* duyulan kalıcı ilginin bir nedeni, onun muhteşem bir serüven öyküsü olmasıdır. Odağında iyilik güçleriyle kötülük güçlerinin savaşı vardır. Kahramanlar alçakları alt eder, büyü öyküyü ilginç kılar, insancıl ve akıllı hayvanlar öyküye çok özel bir tat katar.

Râmâyana'nın da kendi kültürü üzerinde görüngüsel bir etkisi olmuştur. Her iki destan da kuşaklar boyunca insanlara,
kahraman insan davranışının farklı modellerini sunarak toplumlarının değerlerini biçimlendirmiştir. *Râmâyana* yüzyıllardır bir serüven öyküsü yoluyla ahlaki eğitim sağladığı İçin her Hint çocuğunun eğitiminin gerekli bir parçası olmuştur.

Yüzyıllar boyunca *Râmâyana'*daki kişilikler Hindulara uygun davranış modelleri sunmuştur. Edimlerini, Râma'nın ya da Sitâ'nın aynı durumda ne

yapacağına dayandıran kişi, doğruyu yaptığından emin olmuştur.

Râmâyana hâlâ yaşayan bir gelenektir ve birçokları için yaşayan dinsel inancın bir parçasıdır. Hintli çocuklar, birçok Batılı çocuğun masallarla büyütülmesine benzer bir biçimde, destandan alınmış öykülerle büyütülür. *Râmâyana'nın* tamamı ya da bir parçası, dinsel festivallerde törenlerin bir parçası olarak dramatize edilir, kitapların ve filmlerin konusu olmuştur.

Râma, Sitâ, Lakşmana ve Bharata ideal kişilikler olmalarına karşın, insan olarak da hâlâ çok çekicidirler. Râma ve Sitâ'nın büyük bir erdemlilikle katlandığı fedakârlıklar, sıradan Hindu erkek ve kadının yüz yüze geldiği sıkıntıların abartılı kopyalarıdır. Her biri kendi cinsine model rolünü oynar ve doyumun, kişinin görevine ve doğru davranışa bağlılıklarında aranması gerektiğini Öğretir.

Çağdaş okuyucu (Hindu olmayanlar bile) Sitâ, Râma ve Râma'nın kardeşleriyle kendilerini özdeşleştirebilir. Hepimiz, insanların çok zor koşullar altında en iyi biçimde davrandıklarını görmekten hoşlanırız. Çünkü dürüst davranış, insanları ve insan ırkını yüceltir. Eski Hindular gibi sevgiyi, arkadaşlığı, sadakati, adanmayı ve azmi severiz. Aynı zamanda kıskançlık, çekememezlik ve açgözlülük hissetmeyi de bilir, üzülür ve acı çekeriz. Uygun olmayan davranışlara zorlandığımız durumlarda en iyi biçimde davranmamız gerekir.

Bununla beraber, çağdaş Batılı davranış biçimleri, yer yer *Râmâyana'da* betimlenenden farklıdır. Râma'nın Sitâ'yı, Râvana tarafından kaçırılmasından dolayı reddetmesini ve aynı nedenle uzun yıllar sonra onu sürgüne göndermesini anlaşılmaz ve itici bulabiliriz. Yine de, hem Râma hem Sitâ'nın davranışları anlaşılabilir, çünkü hâlâ toplumlarında Örnek davranışlardır.

Râmâyana, ana baba ilişkilerinin ve toplumun değerlerinin karmaşıklaştırıcı etken olarak işlediği bir karı koca sevgisi üzerinde odaklanır. Her olayın kökeninde iki insan arasında, koca ve kan, ana baba

ve çocuk, İki kardeş, iki arkadaş ya da daha geniş bir ölçekte kral ve uyruğa yönelik sevgi ve sorumluluk vardır.

Râmâyana, insanların görevleri ve sınavlarıyla yüz yüze geldiklerinde hissettiklerine dair çok kişisel bir öykü olduğu için evrensel bir ilgi uyandırır. Soylu ya da köylü, eski Hintli ya da modern Amerikalı, hepimizin aynı temel gereksinimleri ve duygusal tepkileri vardır. İnsanlık evrenseldir, aynı temel değerler bütün zamanların ve mekânların halkları için geçerlidir.

Hindu Kahraman

Eski Hindu geleneğine göre her kişi *dharma'ya*, yani adil davranışa sadık olmalıdır. Yaşamdaki her rol için {kral, kraliçe, baba, anne, oğul, kız, erkek kardeş, kız kardeş, arkadaş) belirlenmiş bir davranış ölçüsü vardır. Bu nedenle herkes olup biten her durumda ne yapması gerektiğini bilir. Her zaman olduğu gibi sadakatlar arasındaki çatışmalar sorun çıkarır. Yine de, acı ve üzüntü dürüst yaşamın parçasıdır ve herkes yaşam ne getirirse buna katlanmak zorundadır.

Eski Hindu toplumunda bir kadının yükümlülüğü, yaşamını kocasına adamaktır. Sevgisi saf ve bağlılığı tam olmalıdır. Tüm sınavlar ve ayartmalara karşın ideal standartlara uyabilirlik, onun kendi değerini ve toplumun ona verdiği değeri belirler. Meydan okuma ne kadar büyükse, başarı da o kadar büyüktür. Eğer olumsuz duruma karşın toplumun standartlarını koruyorsa, o büyük bir kadın kahramandır.

Eski Hindulara göre, bir kadın kendisini ya da işlevini bağımsız bir insan olarak düşünmemelidir. Dolayısıyla kendi geleneği açısından bakıldığında Sitâ, Hint yazınındaki en büyük kadınlardan biridir. Kadın sevgisinin, bağlılığının ve sadakatinin en yüksek idealini temsil eder ve Hindu toplumu onu tüm çağlar boyunca sevmiştir.

Erkeğin yükümlülüğü daha karmaşıktır. O, işlevini erkek egemen bir toplumda yerine getirir ve bu nedenle hem evde hem toplumda yerine getirmesi gereken pek çok sorumluluğu vardır. Sınavda ve yokluk içinde görevine bağlılığını sürdürmesi beklenir. Lakşmana büyük bir kahramandır. Çünkü sadık bir kardeş ve arkadaş, az bulunur bir savaşçıdır. Râma ile sürgüne gittiğinde karısını yanında götürmez. Bharata babasından, annesinden ya da kendisinden çok erkek kardeşi Kâma'ya karşı büyük bir yükümlülük hisseder.

Kral olarak Râma'nın topluma karşı özel bir yükümlülüğü vardır. Krallık, uyruğuna olan sorumluluklarını kendi kişisel yaşamının Önüne koymayı gerektirir. Halk arasında doğru davranış modeli olduğu için. Râma'nın kişisel davranışı eleştirinin dışında tutulmalıdır. Bu nedenle tüm sıkıntısına ve kederine rağmen halkının davranışlarına saygı göstermeli ve onların arzularına haksız olsalar bile uymalıdır.

Rakşaşa’lar düşmandır, takat kendi toplumları içinde kötü değildirler. Yabancılara şiddet uygulamakta ve onları aldatmakta kendilerini özgür hissederlerken, kendi aralarında Râma'nın halkıyla aynı değerlere sahiptirler. Sevgi ve sadakat gösterirler, savaşta cesur ve beceriklidirler. Râvana, iyi bir kral değildir, çünkü kendi kişisel isteklerini halkının gereksinimlerinden daha çok düşünür. Bununla birlikte büyük bir kahramandır. Erkek kardeşi Vibhişana iyi bir kral olacaktır.

Tanrıların Rolü

Rnmâyana ‘daki tanrılar da Ölümsüz ve güçlüdürler, fakat her şeye kadir değildirler. Yeterince becerikli mücadele edilirse, Hindu tanrılanyla baş edilebilir. Böylece Râvana büyük bir güce sahip olabilir.

Yunan ve Sümer tanrıları gibi Hindu tanrıları da dünyaya iner ve kahramanlarla ilişki kurarlar, fakat onların davranışlarını belirlemezler. *Odysseİa'da* Zeus, İnsanların başlarına gelen felaketin sorumlusunun

kendileri olduğunu söyler. *Ramâyana'da* da Sitâ'nın kaçınlmasını olanaklı kılan kendi tutumudur.

RâmSyana'nın kahramanları da uygun ve uygun olmayan davranış arasında, iyi ve kötü arasında seçim yapmakta özgürdür. İnsani doğaları, onları çoğunlukla serinkanlı olmak yerine duygularının yön verdiği tutkularla tepki vermeye sürükler ve bu, her zaman gereksiz acılar getirir. Rakşasalardan korkulmalıdır, çünkü kötü ve şeytanidirler ve kendilerini az bulunur güzellikte yaratıklara dönüştürebilirler. Böylelikle kandırma ve kışkırtma yoluyla iyi insanları ele geçirirler. Kötülük, çoğunlukla iyilik kılıfıyla gelir ve çekiciliğine, gerisinde Rakşasa olsun olmasın direnmek zordur.

Râmâyana, bir insanın bir yaşamdaki davranışının onun daha sonraki yaşamını belirleyeceği biçimindeki Hindu düşüncesini ifade eder. Böylece Sitâ bu yaşamda acı ve üzüntüsünün nedeni olarak daha Önceki yaşamında ne kötülük işlediğini düşünür. Râma ve erkek kardeşlerinin dünyadaki yaşamı reddedip gökyüzüne yükselmeleri, adil insanların ölümü hakkındaki Hindu düşüncesini yansıtır.

Başlıca Karakterler

Dasa-Ratha: Kosala kralı, Râma, Bharata, Lakşmana ve Satrughna'nın babası.
Râma: Vişnu'nun dünyevi biçimlerinden biri; Kral Dasa-Ratha'nın en büyük ve gözde oğlu; Bharata, Lakşmana ve Satrughna'nın erkek kardeşi; Sitâ'nın kocası.
Bharata: Vişnu'nun ikinci dünyevi biçimi; Kral Dasa-Ratha' nıı ikinci oğlu; Râma, Lakşmana ve Satrughna'nın kardeşi.
Lakşmana: Vişnu'nun üçüncü dünyevi biçimi; Kral Dasa-Ratha'nın üçüncü oğlu; Râma'nın erkek kardeşi ve arkadaşı; Bharata ve Satrughna'nın erkek kardeşi.

Satrughna: Vişnu'nun dördüncü dünyevi biçimi; Kral Dasa-Ratha'nın en küçük oğlu; Bharata, Râma ve Lakşmana'nın erkek kardeşi.
Canaka: Videha kralı; Toprak Ana'nın kocası; Sitâ'nın babası.
Sitâ: Lakşmi'nin dünyevi biçimi; Vişnu'nun karısı; Toprak Ana ve Kral Canaka'nın kızı; Râma'nın karısı.
Râvana: Lanka ve Rakşasaların şeytan kralı; hem tanrıların hem ölümlülerin düşmanı.
Mariça: Râvana'nın danışmanı, bir Rakşasa şeytanı.
Kıımbha-Karna: Kavana'nın dev erkek kardeşi; en büyük Rakşasa savaşçısı.
Vibhişana: Râvana'nın en genç ve iyi erkek kardeşi; Râvana' nın ölümünden sonra Lanka ve Rakşasaların kralı.
Sugriva: Râma'nın Râvana ile kavgasına yardım eden maymun kral.
Hanuman: Rüzgârın oğlu; Râma'ya yardım eden büyük maymun kahraman.
Narada: Râma'nın yaşam öyküsünü Valmiki'ye anlatan büyük bilge adam.
Valmiki: Münzevi; *RSm&yana'yı* derleyen ozan; Râma'nın ikiz oğullarının öğretmeni.

Başlıca Tanrılar

İndra: Tanrıların kralı; yağmur tanrısı.
Vişnu: Yeryüzündeki yaşamın koruyucusu.
Brahma: Yeryüzündeki yaşamın yarancısı biçimindeki Vişnu.
Şiva: Yeryüzündeki yaşamın yok edicisi biçimindeki Vişnu.
Lakşmi: Güzellik ve şans tanrıçası; Koruyucu Vişnu'nun kansı.
Toprak Ana: Sitâ'nın annesi.
Yama: Ölüler'in efendisi.
Agni: Ateş tanrısı.

Râmâyana 1. Bölüm

(Dünyada yaşamın koruyucusu olan tanrı Vişnu, hem tanrıların hem insanların düşmanı bir dev olan RSvana'yt öldürmek için dünyaya iner. Vişnu, kral Dasa-Ratha'nın dört çocuğu Râma, Bharata, Lakşmana ve Satrughna olarak tekrar doğar. Râma, Toprak Ana'nın kızı Sitâ'nın sevgisini kazanır.)

Biz, büyük kahraman Râma yolunun şarkısını söyleriz. Kraliçeler ve kralların, hayvanlar ve insanların, kahramanların ve çok eskiden yaşayan devlerin şarkısını söyleriz. Birisi iktidar ister ve onu elde etmek için her şeyi yapar. Diğerleri kendilerine iktidar verildiğinde onu reddetmeyi seçer. Biz kıskançlık, açgözlülük ve şiddete karşı aşk ve sadakatin, cesaretin ve iyiliğin şarkısını söyleriz. Biz ayartma ve sınavın, üzüntü ve acının şarkısını söyleriz, çünkü bunlar göreve ve doğru davranışa bağlılığın parçalarıdır. Sözlerimizi dinleyin ve bilgeleşin. Çünkü bu öykü neyin iyi, neyin doğru ve nevin güzel olduğunu ortaya serecek.

Çok eski zamanlarda büyük bir kral olan Dasa-Ratha, Kosala krallığını başkent Ayodhya'dan yönetiyordu. O, eski güneş ırkı zamanında doğmuştu. Bir insan ve halkının öncüsü olarak kral Dasa-Ratha, dolunay nasıl pırıltısıyla yıldızları gölgede bırakırsa diğer insanları öyle gölgede bırakıyordu. Kenti ve yurttaşlarının zekâsı, doğruluğu, sadakati, nezaketi, nefsine hakim olması, dindarlığı ve mutluluğu nedeniyle çok uzaklarda bile tanınmış, ün salmıştı. Dasa-Ratha'nın tek eksiği vardı: ölümünden sonra krallığı yönetecek bir oğul.

Kral, tanrıların coşkulu dualarını duyacağını ve ona bir oğul bağışlayacağını umut ederek birçok adakta bulundu. Fakat tüm duaları boşa çıktı. En sonunda rahiplerine şöyle buyurdu: "Yukarıdaki tanrılara bir at adayın. Muhtemelen armağanların bu en büyüğünü kabul edecek ve çok uzun zamandır istediğim oğulu bana vereceklerdir."

Rahipler kıvrak, zarif, güçlü ve muhteşem bir atı bir yıl için serbest bıraktılar. At geri döndüğünde bilge insanlar; Kral Dasa-Ratha'nın dört oğlan babası olacağını belirttiler. Bu sözcükler kralın kulaklarına çok tatlı

geldi. Yüzleri, uzun ve soğuk kış aylarından sonra ilk defa güneş ışıklarının sıcaklığına çıkmış lotus çiçekleri gibi parlayan üç karısı mutluluk saçıyordu.

Bu sırada yukarıdaki tanrılar Brahma'ya şikâyet ediyorlardı: "Rakşasa kralı hain Râvana bize zulüm ediyor" diye bağrıştılar. "Sınırsız bir iktidarı var. Sorunlarımızdan siz sorumlusunuz, çünkü Râvana tanrıların ve kendi halkının saldırılarına karşı korunuyor. Eğer bu devin hem gökyüzüne hem de yeryüzüne egemen olmasını istemiyorsanız, onu yok edecek bir yol bulmalısınız. Çabuk hareket etmezseniz, kötülük İyiliği yenecek ve mahvolacağız."

Büyükbaba ve yaratıcı Brahma şöyle yanıtladı: "Râvana'nın kendi halkından ve yeryüzünün altında ve üstünde yaşayan her yaratıktan korunmak için bana geldiği ve bu armağanı ona verdiğim doğru. Bununla beraber oldukça aptal bir biçimde ne insanlardan ne de hayvanlardan korunma istedi, çünkü onlardan kötülük gelmeyeceğini düşünüyordu. Bu nedenle hayvanlar ve insanlar tarafından öldürülecek. Sabırlı olun ve görün."

Brahma'nın konuşmasının üzerinden çok geçmeden dünyadaki hayatın koruyucusu büyük tanrı Vişnu toplantıya katıldı. Tanrılar, gerektiğinde kendilerini savunduğu için Vişnu'ya saygı gösterirlerdi. Bu nedenle yardımını dilediler. "Rakşasaların kralı Râvana, hem gökyüzünü hem de yeryüzünü şiddete boğdu" diye bağırdılar. "Kötülüklerinin sonu yok. Ama biz onu durduracak güçten yoksunuz. Sadece sen bize yardım edebilirsin. Kosala krallığına in ve Kral Dasa-Ratha'nın dört çocuğu olarak dünyaya gelmeyi kabul et. Râvana'yı insan olup yalnız sen yok edebilirsin."

"Bunu yapacağım" diye yanıtladı Vişnu, "Tanrıça-karım Lakşmi bana eşlik edecek ve dünyadaki Ölümlü karım olacak."

Vişnu kendisini bir kaplan kılığına soktu ve kralın adak ateşinin ortasında Dasa-Ratha'ya göründü. Kral Dasa-Ratha, "insanlar arasında bir kaplan" diye bağırdı. Alevlerin arasından Vişnu "Beni bu kutsal pirinç ve

sütle birlikte büyükbaba ve yaratıcı olan Brahma gönderdi. Onu karılarına ver ve sana oğullar doğursunlar" dedi.

Böylece Kral Dasa-Ratha'nın üç karısı dört oğul doğurdular. Her bir oğul dünyadaki yaşamın koruyucusu Vişnu'ya vücut veriyordu. Önce Râma, sonra Bharata, daha sonra Lakşmana ve son olarak Satrughna doğdular. Aynı zamanda tanrılar cesaret, güç ve bilgelikleriyle Vişnu'ya, kötü kalpli Râvana'yı ve onu destekleyen Rakşasaları yok etmesinde yardım edecek bir grup maymun yarattılar.

Râma ve üç erkek kardeşi erdem ve cesaretleriyle tanındılar. Lakşmana Râma'nın sürekli yanındayken, Satrughna her zaman Bharata'ya eşlik ediyordu. Oğulları on altı yaşına geldiğinde bilginlerden birisi Kral Dasa-Ratha'ya şöyle dedi: "Yüce kral, sizden bir armağan diliyorum."

"Ne dilersen o senin olsun" diye yanıtladı kral.

"Yüce kral" diye yanıtladı bilge adam, "Râvana ve Rakşa-salarla savaşmak için oğlunuz Râma'nın yardımına gereksinimim var. Onun yardımı olmadan adaklarımızı yapamayız. Bu dev yaratığın ve cinlerinin yıkıcı eylemlerini durdurma umudumuz yok."

"Tanrılar sana yardım edebileceklerken niye benim Râma'ın için başvuruyorsun" diye sordu kral Dasa-Ratha.

"Hepimiz için büyük talihsizlik ki" dedi bilge adam, "tanrılar Râvana'ya karşı güçsüzler. O şimdiden dünyanın üzerinde ve altında yaşayan herkese boyun eğdirdi. Ancak insanların en iyisi onu yok edebilir ve o adam Râma'dır. Kaygılanma. Oğlun başarılı olacak."

Böylece Râma ve Lakşmana babalarının duasını alarak bilge adama eşlik ettiler. İndra, tanrıların kralı, yaylan bir ellerinde, kılıçlan diğer yanlarında harekete geçen genç adamlara gülümsedi. Üzerlerine göklerden bir tomurcuk seli, büyük bir çiçek yağmuru boşalttı.

Râma sorun çıkaran Rakşasaları kolaylıkla yok edinde bilge adam ona şöyle dedi: "İnsanların aslanı, şimdi kral Canaka tarafından yapılan adak törenine benimle birlikte gel. Bu büyük kral. Toprak Ana ile evli ve

dünyadaki hayatın yok edicisi tanrı Şiva'nın çok Önceleri atalarına verdiği muhteşem bir yaya sahip. Yukarıdaki tanrıların hiçbiri, Rakşasaların hiçbiri ve dünyadaki kralların ve prenslerin hiçbiri bu yayı germeyi başaramadı. Onu senin denemeni istiyorum."

Kral yayın tarihçesini Râma ve Lakşmana'ya anlatıp şöyle buyurdu: "Kim ki bu topraklarda yaşayan kralların uzun yıllardır saygı duyduğu bu güçlü savaş yayını gerebilir, Toprak Ana' nın çocuğu olan kızım Sitâ'yı kazanacak. Yaşamımın ışığı olan bu çocuk, bir gün tarlamı sürüp kutsarken topraktan doğdu. Ünlü birçok insan yayı gererek kızımı kazanmaya çalıştı, fakat boşuna. Şimdi bu sınavı sana teklif ediyorum Râma. Eğer başarırsan kadınların en güzel ve erdemlisi Sitâ senin karın olacak."

"Saygıdeğer kralım" diye yanıtladı Râma, "davetinizi kabul etmek ve güçlü yayınızda kendimi denemek bana zevk verecektir. Şanlı kızınızı kazanmak onurların en büyüğü olacaktır."

Büyük prens Râma'nın, kral Canaka'nın güçlü yayında denemeyi kabul ettiği haberi hızla dört bir yana yayıldı. Birçok ulustan krallar, setler, ünlü savaşçılar, Sitâ'nın soylu talipleri ve sıradan halk olayı izlemek için Canaka'nın sarayında toplandı.

Canaka'nın güçlü yayı kuşkusuz büyüktü, kralın en güçlü lord ve savaşçıları silahı sekiz tekerlekli demir bir savaş arabasında yavaş yavaş ancak getirebildiler.

Rama yayın kutusunun kapağını kaldırdı ve ürkütücü savaş silahı karşısında gözleri kamaştı. "İzninizle" dedi bilge adama, "ellerimi yayın üzerine yerleştireceğim. Daha sonra kaldırıp silahların bu en büyüğünü gereceğim."

Bilge adam ve kral Canaka şöyle karşılık verdiler: "Öyle olsun."

Râma büyük yayı kutusundan kolaylıkla çıkardı ve görkemle havaya kaldırdı. Sanki bir yaprak hafıfliğindeymişçesine onu gerdi ve o halde tuttu. Daha sonra okçu konumu aldı ve ipi çekti. Fakat gerginlik yayın dayanabileceğinden fazlaydı. Bir gökgürlemesiyle yay ikiye ayrıldı. Dünya

çatırdadı ve dağlar yankılandı. Bu ani gürültü o kadar korkutucuydu ki, krallar ve savaşçılar (Râma, Lakşmana. Canaka ve bilge adamın dışındaki herkes) yere kapaklandılar.

Kral Canaka bilge adama dedi ki, "Yaşlı gözlerim Râma' nın bu muhteşem eylemi gerçekleştirmesini gördü. Eşsiz kızımın, Kral Dasa-Ratha'nın tanrı-benzeri oğluyla evleneceğini bilmek bana özel bir zevk veriyor. Sitâ, yiğitlik ve değerde kimsenin geçemeyeceği bir erkek tarafından dürüst olarak kazanıldığı için sözüme sadık kalacağım."

Râma ve Sitâ kutsal evlilik yemini İçin ayakta beklerken Kral Canaka dedi ki: "Râma, bu, benim yaşamımdan daha değerli olan kızım Sitâ. Bu andan sonra senin sadık karın olacak. Senin erdemini, mutluluğunu ve acını paylaşacak. Üzüntüde ve sevinçte ona arka çık. Yaşam seni nereye sürüklerse gölge gibi peşinden gelecek ve yaşamda olduğu gibi ölümde de seninle olacak." Kral mutluluk gözyaşları içinde, evlenen çifte kutsal su serpti.

Daha sonra Kral Canaka, Lakşmana'yı Sitâ'nın kızkardeşiy-le, Bharata ve Satrughna'yı başka güzel kızlarla evlendirdi. Dört çift, evliliği kutsayan kutsal ateş çevresinde dolaşırlarken Tanrıların kralı İndra da hoşnutlukla gülümsüyordu. Onların üzerlerine göklerden bir tomurcuk seli, bir çiçek yağmuru boşalttı.

II. Bölüm

(Kral Dasa-Ratha, krallığını Râma'ya vermeyi tasarlar, fakat Bharata' nın annesi onu krallığı kendi oğluna vermesi İçin zorlar. Rama Ayodhya'dan on dört yıl için sürgün edilir. Sitâ ve Lakşmana ona yolculuğunda refakat ederler.)

Kral Dasa-Ratha'nın dört oğlu arasında babasının ve Ayodhya halkının en sevdiği, Râma idi. O ideal bir erkek örneğiydi, sadık, bağlı, yumuşak, tüm

savaş ve barış sanatlarını bilen ve herkese karşı merhametli. Kral ikinci nazik oğlu Bharata'yı bir yıl için büyük babasıyla yaşamaya gönderdiğinde, kralın en genç oğlu ona eşlik etti.

Onların yokluğunda Kral Dasa-Ratha şöyle düşündü: "Yaşlandığım ve gençlik günlerimdeki gücümü yitirdiğim için tahtımı Râma'ya vereceğim. Benim için iyi olan, kuşkusuz halkım için de iyidir. Ben günlerimi rahatlık içinde tamamlayacağım ve Râma erdem ve değer açısından eşsiz olduğundan Ayodhya ve Kosala krallığı onun yönetiminde refaha kavuşacak."

Daha sonra kral, şefler, prensler ve ordu komutanlarından oluşan ülke önderleri kurulunu toplantıya çağırdı. Çağrıyı yaparken sesi gök gürültüsü gibi gürledi. "Halkıma bir babanın çocuklarına baktığı biçimde, alçakgönüllülükle ve hiç kızmadan baktım. Şimdi hayatımın son zamanlarında artık çok yorgunum. Kraliyet yükümlülüklerini yerine getirmek ve ülkemizin yasalarını uygulamak benim sahip olduklarımdan daha fazla güç ve beceri gerektiriyor. Umarım oğlum Râma'yı yerime kabul edersiniz. Râma, tanrıların kralı indra'nın cesaretiyle, bilge
bir rahibin kutsal bilgisini birleştirmektedir. Yeryüzünde yaşayanlar arasında bir eşi yoktur."

Halk onun açıklamasını öyle bir coşkuya alkışladı ki, yukarıdaki gökyüzü ve aşağıdaki yeryüzü onların neşe dolu çığlıklarıyla titredi. "Râma'nın saygıdeğer tahtınıza oturacağını biliyorduk, çünkü onun kalbi cesaret dolu, sözleri ve yaptıkları erdem dolu, doğruluk sevgisi ve dharmaya bağlılığı erişilmezdir. O barış zamanında babamız, savaş zamanında koruyucumuzdur. Nasıl ki İndra, göklerdeki tanrıların daha da yukarılarına yükseliyorsa, o da yeryüzünde yürüyenlerin üstündedir. O Toprak Ana kadar bağışlayıcıdır."

Böylece Ayodhya kenti Râma'nın tahta çıkışını kutlamaya hazırlandı. Bayrak ve flamalar olayı ilan etti. Aktörler, dansçılar, müzisyenler krallığın her tarafından toplanan kalabalıkları eğlendirdiler.

Râma toplantıya ^sonbahar göğünün dolunay güzelliğiyle girdi. Kral Dasa-Ratha onu tahta oturttu ve şu öğütlerde bulundu: "Râma, oğullarımın en sevgilisi ve onurlusu yarın kral olarak taç giyeceksin. Şimdi olduğundan çok daha adanmış ve erdemli olmalısın. Her şeyde daha sakınaklı olmalısın. Herkese karşı adaletli olmalısın. Ulusumuzun askeri gücünü ve zenginliğini sürdürmelisin. Halkımı ve krallığımı ellerine bıraktığımı bilmek yüreğimi rahatlatıyor."

Râma, Sitâ ve Lakşamana'ya döndü. Sitâ'ya dedi ki: "Kutsal orucumuz için hazırlanmalıyız." Lakşmana'ya dedi ki: "Toprak Ana'yı benimle birlikte yönetmeye hazırlan, çünkü benim İyi yazgım aynı zamanda hep senin de iyi yazgın olacaktır. Sadece senin varlığın nedeniyle yaşamıma ve krallığıma değer veriyorum."

Bununla birlikte Kral Dasa-Ratha'nın kararına herkes sevinmemişti. Bharata'nın annesi, bir anne sevinciyle eğlenceyi seyrederken nedimesi onun yüreğine derin ve ölümcül düşünceler soktu.

"Bu senin en üzüntülü günün olması gerekirken neden bu kadar mutlusun?" diye sordu nedime. Başka bir kraliçenin oğlu tahta çıktı, seninki değil. Oysa senin oğlun daha iyi, değerinin ve ününün bir eşi yok. Râma, Bharata'nın erdem ve yiğitliğinden ürktüğü için erkek kardeşinin üzerine bir kurt gibi atlayacak ve onu parçalayacak. Ve Râma'nın annesi ve karısı, sana ve Bharata'nın karısına köleyniiş gibi davranacak."

Bharata'nın annesi şöyle yanıtladı: "Lanetli sözler ediyorsun kadın! Râma benim için Bharata kadar değerli. Kardeşlerinin kendisini sevdiği kadar o da onları sever ve onları bir babanın kendi oğullarını koruduğu gibi koruyacaktır. Kral Dasa-Ratha eski töremiz ve ülkemizin yasası gereğince tahtı en büyük ve en İyi oğula bırakmakla yükümlüdür ve o oğul da Râma'dır. Benim Bharata’ın Râma'dan sonra yönetici olacak, çünkü daha genç."

"Delilikten gözün körleşmiş olmalı, güzel kraliçem" diye yanıtladı nedime. "Tahta Bharata değil Râma'nın oğlu çıkacak. Erkek kardeşler

saltanatlarını ikiye bölmezler. Gerçekte Râma bir kez kral olduğunda, senin oğlunu bir ülkeden diğerine yalnız ve arkadaşsız olarak dolaşmaya zorlayacaktır. Bharata evsiz, yurtsuz bir adam olacak."

"Yaşlı nedimene güven" diye devam etti. "Uzun yıllar yaşadım ve en kutsal saraylarda en karanlık işlerin çevrildiğini gördüm. Râma, Lakşmana'ya bağlı. Bharata'ya değil. Oğluna şimdiden krallığı terk etmesi emri verildi. Onun yaşamını kurtarmalısın! Çok geç olmadan kocanla konuş. Yoksa Râma Bharata'yı kendine hizmet etmesi için zorlayacak ve eğer reddederse ondan nefret edecek."

Nedimenin sözcükleri bir yılanın öldürücü zehiri gibi Bharata'nın annesinin yüreğine sızdı ve çocuğu için duyduğu korkuları körükledi, kıskançlık duygulan uyandırdı. Sevilen kişiler için yas tutmaya ayrılan odaya girdi ve oranın soğuk zeminine uzanıp ağladı. Yaşlı kral onu, kökünden kesilmiş yeni filizlenen bir asma gibi yerde yatarken buldu. Bu hüzünlü görüntü onu acılara boğdu, çünkü genç karısını kendi canından daha çok severdi.

"Niye burada gözyaşları içinde yatıyorsun?" diye sordu. "Bir hastalığın mı var? Birisi mi seni kırdı? Konu ve sözcüklerin, kızgınlığını güneş ışıklarının kış karlarını erittiği gibi yok etsin. Duyduğum büyük sevgi sana güç verir. Saraydakilerin ve benim, kim olurlarsa olsunlar dileklerine uyacaklarına söz veririm."

Böylece aşktan gözü kör olan kral, kıskanç kraliçeye kutsal bir yemin etmiş oldu. Güneş, ay, yıldızlar, yeryüzü ve ev içi tanrıları kral Dasa-Ratha’nın sözlerini duydu. Onurlu bir adam olduğu için verdiği sözden dönemezdi.

Kansı söze başladı: "Yıllar önce Rakşasalar seni acılı bir biçimde yaraladıklarında sana baktım ve hayatını kurtardım. Şükran borcu olarak bana iki ödül sözü verdin. O zaman ödülleri İstemedim, fakat şimdi istiyorum. Eğer vermezsen ölürüm. Birincisi Râma'nın yerine Bharata'nın tahta çıkmasına izin ver. İkincisi Râma'nın on dört yıl boyunca vahşi

ormanlarda bir münzevi olarak yaşamasını sağla. Şimdi istediğim Ödüller bunlar. Başka hiçbir şey beni kandıramaz."

Yaşlı kral kulaklarına inanamadı. "Bu korkunç bir düş olmalı" diye bağırdı. Kızgınlıktan gözyaşları kurudu ve genç karısına şöyle dedi: "Sen bana ve ailene ihanet içindesin. Seni anne gibi seven bir oğuldan nefret etmek için ne gibi bir nedenin olabilir? Kendimi sarayımda zehirli bir yılan beslemiş gibi hissediyorum."

"İstiyorsan karılarımı sürgün et" diyerek ihtiyar kral konuşmasını sürdürdü. "Israrlıysan krallığımı ve yaşamımı benden al. Fakat beni oğlum Râma'dan ayırma. Dünya güneşin ışığı olmadan dönmeye devam edebilir. Yağmurun suyu olmadan hasatlar devam edebilir. Fakat ben Râma olmadan yaşayamam. Ben yaşlı bir adamım ve güçsüzüm. Yaşanacak uzun bir hayatım yok. Sevgili karım bana İyi davran. Kentleri İste, toprak iste, hazine İste. Fakat Râma'yı isteme. Halkıma ve Râma'ya verdiğim kutsal sözden dönmeye beni zorlama. Bu, cinayetlerin en büyüğü olur."

Kraliçe yanıtladı: "Dürüstlüğü ve erdemliliğiyle tanınan siz, eğer bana verdiğiniz sözden dönerseniz, dünya hayatınızı kurtaran sevgili karınıza ne kadar az değer verdiğinizi görecek. Dünya, benim kırık bir kalpten ölmeme neden olduğunu bilecek. Bharata için krallık, Râma için sürgün diliyorum. Başka hiçbir şeyi kabul etmem."

Ertesi sabah, taç giyme gününde her zamanki gibi Lakş-mana'nın eşlik ettiği Rama babasına gitti. Bharata'nın annesini
kralın yanında otururken buldu. Kral Dasa-Ratha'nın yüreği öyle yaslıydı ki Râma'nın adından başka bir şey telaffuz edemedi. Râma sordu: "Anne, babamın bu kadar üzülmesine yol açacak ne yaptım? Neden yanaklarında gözyaşı tanecikleri var? Bharata iyi mi?"

Bharata'nın annesi sükunetle yanıtladı: "Babana acı veren tek şey kötü haberi dilinin ucuna getirememekten kaynaklanıyor. Yıllar önce bana kral sözü verdi. Şimdi sana olan büyük sevgisi nedeniyle becerebilse bu sözünden vazgeçecek. Ama biliyorsun ki Kral Dasa-Ratha kutsal sözünden

vazgeçemez. Eğer dürüst ve sadık bir oğulsan, *dharmaya* bağlı olmalısın. Babanın çok yıllar Önce bana verdiği sözü tutmasını sağlayarak erdemini kanıtla."

Râma şöyle bağırdı: "Ne yapmam gerektiğini söyle. Zehir içip ölümümü dilese bile babama itaat ederim."

"Eğer babanın onurunu kurtarmak istiyorsan, sözüne uygun davran. Hemen burayı terk et ve gelecek on dört yıl boyunca vahşi ormanlarda bir münzevi olarak yaşa. Saçların birbirine karışsın ve gövdeni hayvan postlarıyla ve ağaç kabuklarıyla ört. Benim oğlum Bharata Ayodhya'ya dönecek ve senin yerine babanın krallığını yönetecek."

Râma bu sözleri büyük bir gönül rahatlığıyla kabul etti. Ne üzüntülü ne de kızgındı. "Umarım benim yolculuğum senin kalbine huzur getirir baba" diye yanıtladı. "Bharata'ya haber salın. Sitâ'yı ve annemi görür görmez burayı terk edeceğim."

İki erkek kardeş salonu terk ettiklerinde genç ve sadık Lakşmana öfkesini nasıl durduracağını bilemedi. "Neden Bharata'nın annesinin senin yaşamını mahvetmesine izin veriyorsun? Kuşkusuz babam yaşlılık nedeniyle onun devlet işlerine müdahale etmesine izin veriyor. Hak ettiğin yer için savaş, ben senin yanında yer alacağım."

"Hayır Lakşmana" dedi Râma ve ekledi: "Bu koşullarda babamın krallığını yönetmeyi hiç arzulamam. Ailemizde önüne zor görevler çıkan başka erkekler de oldu. Kuşkusuz bu sefer orman benim kaderimin bir parçası. İyi bir oğuldan beklendiği gibi babama itaat ederek onurumla yaşayacağım. *Dharına* yolu budur."

Sonra Râma annesine ve Sitâ'ya dedi ki: "Ben vahşi ormandayken sükûnetle bekleyin. Anne, ne kadar mutsuz olursan ol senin yerin babamın yanıdır. Eğer benimle gelmeye kalkarsan ölecektir. Sitâ, senin anneme göz kulak olmanı istiyorum. Bharata ve Satrughna'yı kardeşlerin olarak sev, çünkü onlar benim için canımdan daha değerlidir."

Nazik ve sadık Sitâ yanıtladı: "Annenin yeri nasıl babanın yanı ise, benim yerim de senin yanındır. Işığı olmayan ay ne işe yarar? Açmayan bir çiçek? Telleri olmayan bir ut? Tekerleksiz bir araba? Sensiz ben bir hiçim. Güzel elbiseler, leziz yemekler ve saray rahatlığı bir hiçtir. Senin sürgünün benim de sürgünüm olacak. Seni yaşatacak olan böğürtlen ve kökler beni de doyurur. Ormanın güzelliği gözlerimizi şenlendirecek ve ne saldırgan vahşi hayvanlardan ne de bir münzevinin zorlu yaşamından korkacağım. Yanında olduğum sürece yılları saymayacağım."

"Ben de sana eşlik edeceğim" dedi Lakşmana. "Senin olduğun yerde olabilirsem mutlu ve huzurlu olurum. Ormanda yolları bulmak ve yiyecek toplamak benim eğlencem olacak. Beraber olduğumuzda sürgünün ne kötülüğü olur ki?"

Böylece Râma, Lakşmana ve Slta sürgüne gittiler. Kral Dasa-Ratha öfkeyle Bharata'nın annesini kendi başına bıraktı ve Râma'nın annesinde huzur buldu. Râma'nın yolculuğunun beşinci gününün akşamı ihtiyar kralın kalbi kederinin yükünü kaldıramadı ve kral öldü. Daha sonra tüm ülkeyi keder ve yas kapladı, çünkü kralı olmayan bir krallık suyu olmayan bir nehir, çimensiz bir otlak ya da çobansız bir sürü gibidir. Bu keder ortamını dağıtmak ve halkın kendini güvende ve iyi hissetmesini sağlamak için kraliyet askerleri Bharata'yı çağırmak üzere gönderildi.

III. Bölüm

(Bharata annesinin ihanetini öğrenir ve Rama'yı dönmeye ikna etmeye çabalar, fakat Râma reddeder. Bilge biri Râma'ya tanrıların silahlarını verir. Râvana’nın kız kardeşi Râma'ya sevdalanır. Rama reddettiğinde bir Rakşasa ordusu ona saldırır. Râma tüm orduyu yok etmeyi başarır.)

Her zamanki gibi Satrughna'nın eşlik ettiği Bharata, yedinci gün Ayodhya kentine vardı ve hemen annesini görmeye gitti. Babasının Ölümü onu çok

üzmüştü. "Râma nerede?" diye annesine sordu. "Râma bana baba, kardeş ve arkadaştır. Ona hizmet etmek bana mutluluk verecektir."

Bharata'nın annesi oğluna, Râma'nın ayrılmasıyla ilgili gerçeği anlattı. Çünkü onun bu durumu talih olarak karşılayacağım sanıyordu. Ama Bharata onu şaşırtacak ve dehşete düşürecek derecede buna öfkelendi.

"Eğer Rama seni sevmiyor olsaydı, seni annelikten reddederdim" diye bağırdı. "Senin haince planlarına karşı babamın krallığını yönetmeyeceğim. Bu görev bana ağır gelir ve krallığı yönetmesi gereken Râma'dır. Büyük ormanda Râma'yı arayacağım, onu bulunca yönetme hakkı onun olduğu için onu eve getireceğim."

"Sana gelince" diye Bharata devam etti, "kaderin hem bu yaşamda ve hem de gelecek yaşamda sana üzüntü getirecek. Bu korkunç iş nedeniyle sürülmeyi, asılmayı ya da yakılmayı hak ediyorsun."

Resmen kendine önerifmesine karşılık Bharata tahtı reddetti. Bunun yerine, Satrughna ile birlikte soylular, süvariler, bilgeler ve tüccarlardan büyük bir grup oluşturdu ve Râma'yı bulmak için büyük ormanlık alanda onlara önderlik etti. Yolculuk sırasında Bharata'ya şöyle söyleyen bir bilgeye rastladılar: "Kader insanı yabancı ve önceden kestirilemeyen yollara sürükler. Râma'nın sürgünü nedeniyle anneni kınama. Onun sürgünü insanların ve tanrıların iyiliğinedir. Sabırlı ol ve *dharmaya* sadık kal."

En sonunda Bharata ve arkadaşları Râma'yı buldular. Bharata kardeşini Sitâ ve Lakşmana ile birlikte dallardan Örülmüş bir kulübede geyik derisi ve ağaç kabuğundan giysilerle yaşarken bulduğunda gözyaşlarını tutamadı. Bu basit yaşamına karşın güçlü kolları ve aslana benzeyen omuzlarıyla Râma, engin dünyanın yaratıcısı ve büyükbabası Brahma'ya benziyordu.

"Sen halkı tarafından Kosala krallığım yönetmek için Ayodhya tahtına oturtulan, insanların prensi olan Kâma mısın?" diye sordu Bharata. "Lüks elbiselerinin yerine orman dallan ve hayvan derileri giydin ve sarayını bir münzevinin yalnız yaşamı İçin terk ettin. Görüntün kalbimi üzüntüyle dolduruyor."

Râma, Bharata ve Satrughna'yı kucakladı ve onları basit evine sevgiyle buyur etti. Sonra sordu: "Bharata, neden beni orman evimde aradın? Söyle babamız mı gelmemi istedi? Sağlığı yerinde mi? Muhafızlarımız krallığı gerektiği gibi koruyorlar mı? Danışmanları ona gerektiği gibi hizmet ediyorlar mı? Mutlaka çok önemli bir sorun seni beni bulmak için bu vahşi doğaya, bu uzun ve zorlu yolculuğu yapmaya sevk etmiştir."

Bharata gözyaşları içinde yanıtladı: "Râma, babamız öldü! Şimdi dünya yerine cennetin patikalarında yürüyor. Onun ölümü annemi kendine getirdi ve haince eylemi nedeniyle utandı. Seni benimle birlikte Ayodhya'ya dönmeye ve Kral Dasa-Ratha'nın en büyük oğlu olarak Kosala krallığını yönetmeye davet ermeye geldim. Ülkemizin eski yasasına göre, bu senin görevindir. Dahası, sana ihtiyacım var- Sen sadece benim erkek kardeşim değil, babam ve öğretmenimsin!"

Râma yanıtladı: "Bharata, yapmamı ne kadar istesen de seninle Ayodhya'ya dönemem. Kraliyet tahtına oturamam, çünkü babamın ve kralın buyruğuna karşı gelemem. Ölmüş olsa bile ona verdiğim sözü bozamam."

"Ve Bharata, annene kalbinde merhamet besle. O benim sürgünüm nedeniyle suçlanmamak. Sana gelince krallığımızı yönetmelisin ve benim bu vahşi ormanda bulunduğum sürece halkımıza kol kanat germelisin. *Dhorma* yolu budur. Görevine bağlı bir oğul olarak babamızın dileklerine uymalısın."

Râma şöyle bitirdi: "Ülkemizdeki sıradan insanları düşünmeyi hiçbir zaman unutmamalısın. Sürülerini güden çobanları ve topraklarını işleyen çiftçileri düşün. Askerlerimizin sınırlarımızı koruduğundan emin ol. Ulusumuzun büyük hazinesini koru. Sadece soylulara değil, hak eden herkese zenginlik ve yiyecek sağla. Kim olursa olsun, masum olanları koruyan bir adalet anlayışıyla yönet."

Bharata yanıtladı: "Râma, gerçekten de ben senin krallığını yönelemem. Halkımız bana değil, sana önderleri olarak bakıyor."

"Saçma!" diye bağırdı Rama. "Sen dünya kadar büyük bir imparatorluğu yönetecek güç ve erdemi taşıyorsun. Öyleyse kesinlikle Kosala krallığını da yönetebilirsin. Babamızın güvenilir danışmanları sana önerilerde bulunurlar ve yol gösterirler. Bana gelince" diye sözlerini tamamladı Râma, "koca bir kaya gibi kararımda sabitim. Ricaların ne kadar yüce de olsa beni etkileyemez. Bütün arkadaşlarının ricalarının bir etkisi olamaz. Ay ışığını bitirebilir, dağlar karsız kalabilir, ama ben babamıza verdiğim sözü unutamam."

"Öyle olsun" dedi Bharata. "Bana altın sandaletlerini ver. Onları, senin yokluğunda Ayodhya tahtına koyacağım. *Bana* cesaret verecekler ve senin için krallığımızı koruyacaklar. Bana gelince, bundan sonraki on dört yılı münzevi olarak geçireceğim, evet, krallık sarayında yaşayacağım, ama senin gibi giyinip yiyeceğim. Eğer bu sürenin sonunda dönmezsen, cenaze ateşi yakıp alevlerinde ölmeye kararlıyım."

"Peki" dedi Râma, "sandaletlerimi al ve Satrughna ve arkadaşlarınla Ayodhya'ya dön. On dört yıl sonra yine karşılaşırız. Sana saygı, sevgi ve dostluk duyuyorum."

Böylece, her zaman doğru olan Bharata ve dürüst Râma ayrıldılar.

Râma, ona bağlı ve sadık olan Sitâ ile Lakşmana, önceleri yol iz olmayan ormanda bir yerden bir yere dolaşıp durdular. Ormanın karanlık kuytularına sığınmış birçok münzevi ermişe rastladılar. Birçok insan için, uçsuz bucaksız orman karanlık, kasvetli ve korkunç bir vahşilikten fazla bir şey değildi. Fakat onun yolsuz İzsiz derinliklerinde Râma ve arkadaşları da kutsal münzeviler gibi saflık ve huzuru buldular. Büyük ve eğilmiş ağaçlardan olgun ve vahşi meyveler sarkıyordu. İçerideki sakin sularda kokulu nilüferler ve zambaklar dinleniyordu. Otlayan geyiklere sığınak olan dolgun ve yeşil yaprakların üzerinde güneş ışığı damlacıkları parıldıyordu. Hava gece gündüz kuş sesleriyle capcanlıydı.

Dolaşmaları sırasında Râma ve ailesi, vahşi ormanları kendine ev edinmiş münzevilerden güçlü ve bilge birisine rastladılar. Dedi ki: "Râma,

sen kahraman birisin. Ancak bu ormanda bile savaş silahlarına ihtiyacım olur. İşte Vişnu'nun yayı. Göklerde yapılmış gerçekten muhteşem bir silah, onu yanında taşı. İşte Brahma'nın parlayan oku. İyi bir okçunun ellerinde hedefini hiç kaçırmaz. İşte İndra'nın sivri uçlu oklarla dolu büyük okluğu. Bunlar seni savaşta hiçbir zaman mahçup etmez. Son olarak da, bu cilalanmış altın sandığı al. İçerisinde yiğit bir savaşçı ve krala ait olması gereken altın kabzalı bir kılıç durmakta."

"Tanrıların düşmanları" diye devam elti münzevi, "bu etkili silahlan bilir ve onlardan korkarlar. Dolayısıyla onları sürekli yanında taşı, çünkü onlara sık sık ihtiyacın olacak. Bu barış dolu ormanda, gece boyu ava çıkmış kötü yürekli Rakşasalara rastlayacaksınız. Dualarımızı engelleyen ve kutsal mekânlarımızı kirleten bu yaratıklara karşı bizi ancak siz savunabilirsiniz. Kahraman, burada bile gerçekleştirecek onurlu eylemler bulur."

"Teşekkür ederim saygıdeğer bilge" diye yanıtladı Râma. "İyilik ve dostluğunla benim sürgünümü kutsadın."

Râma, Sitâ ve Lakşmana, münzevileri, geceleri avlanan Rakşasaların saldırılarına karşı koruyarak on yıl boyunca ormanda yaşadılar. Genç ve yiğit Lakşmana, yiyeceğin bol olduğu bir yerde bambu ve yapraktan rahat bir ev yaptı. Evin önündeki açıklık hurma ve mango ağaçlarıyla çevriliydi. Yakındaki göl balık, orman ise geyik doluydu. Küçük ve güzel gölün yüzeyini kokulu nilüfer çiçekleri ve ördekler yurt edinmişti.

Rakşasaların kralı Râvana'nın kız kardeşi, orman evine rastlayıp Râma'yı görüp ona âşık olana kadar her şey yolunda gitmişti. "Sen kimsin?" diye sordu Râma'ya. "Bir münzevi gibi giyinmişin, ama güçlü bir yay taşıyorsun. Rakşasaların yol ettiği bu karanlık ormanda yalnız bir evde ne işin var?"

Râma ormanda kalışının nedenini açıkladıktan sonra, genç kıza kendisi hakkında sorular yöneltti. O da şöyle yanıtladı: "Lanka kralı Râvana benim erkek kardeşlerimden biridir. Çoğunlukla bu ormanda erkek kardeşlerimle

birlikte dolaşırız, fakat sana olan aşkımdan onları kendi işlen peşinde bıraktım. Benim krallığım geniş ve sınırsızdır. Bu nedenle seni kocam ve efendim olarak seçmem nedeniyle onur duymalısın. İnsan olan karını bir yana bırak; o sana benim kadar değerli bir eş olamaz! Rakşasalar insan etiyle beslenirler. Hiç güç harcamadan karını ve erkek kardeşini öldürebilirim. Rakşasalar ile kıyaslandığında insanlar zayıf, kırılgan ve çelimsiz yaratıklardır."

Râma gülümsemesini bastırdı, fakat düşüncesiz kızı iğnelemeden edemedi. "Kocan olarak evli bir adamı istemezsin" diye yanıtladı. "Bunun yerine erkek kardeşim Lakşmana'yı dikkate almalısın. Orman evimizde onun karısının olmadığını görüyorsun!"

Râvana'nın kız kardeşi Lakşmana'ya yaklaştığında, Lakşmana güldü ve ilerlemesini engelledi. "Kuşkusuz benimle tatmin olamazsın!" diye bağırdı. "Ben Râma'nın kölesiyim. Soylu bir kandan olman nedeniyle bir kölenin kansı olmak istemezsin değil mi?"

Bu sözler, karşılık bulamayan tutkuyla yaralanmış gururun birleşmesine ve genç kızın yüreğinde kavurucu bir kızgınlığın oluşmasına neden oldu. "Duygularımı ciddiye almayarak onurumu kırdın" diye açıkladı. "Bu yaptığın aptallık! Açık ki, yaralı bir Rakşasa'nın kızgınlık ve gazabını daha imce hissetmemişsin. Hiçbir kadın benim rakibim olarak yaşayamaz." Korkudan titreyerek yere düşen Sitâ'nın üzerine yıkıcı bir şeytan gibi saldırdı.

Râma, kansıyla vahşi genç kızın arasına girdi. "Bir Rakşasa'yı hafife alarak hata ettim" dedi Lakşmana'ya. "Bu tehlikeye benim şakalarım neden oldu ve şimdi bu utanmaz dişiyle elimizden geldiğince uğraşmalıyız."

Lakşmana sözcüklerle zaman harcamadı. Rakşasa'nın öfkesi kalbinde bir yıldırım etkisi yaptı. Hızla kılıcını çekti ve savunmaya fırsat vermeden genç kadının burnunu ve kulaklarını kesti. Erkek kardeşlerine doğru kaçarken çıkardığı acılı çığlıklar ormanda dağıldı.

Kız kardeşlerinin kanlı yüzünü gördüklerinde intikam için on dört Rakşasalık bir grup gönderdiler. Râma güçlü yayını gerdi ve oklarıyla tümünü öldürdü. Kızgınlıktan kuduran kardeşler, daha sonra her biri Râma'nın cesareti kadar zalim olan on dört bin Rakşasalık bir güç topladılar.

Râma, Lakşmana ve Sitâ'nın iyi gizlenmiş bir mağaraya sığınmalarını emretti. Onları korumaya ve düşmanla yalnız başına savaşmaya kararlıydı. Bu nedenle zırhını giydi ve Rakşasaların gelmesini bekledi. Göklerdeki tanrıların birçoğu savaşı seyretmek için dünyaya inmişü.

On dört bin Rakşasa, okyanus dalgaları gibi Râma'nın üzerine aüldılar. Onları gören tanrılar kaçtılar. Râma ise yüreğinde korku izi olmadan dimdik durdu. Gürleyen fırhnada ete batan yağmur damlaları gibi okları Rakşasa savaşçılarının üzerine yağdı. Buna karşılık Rakşasalar büyük ağaçlan ve koca kaya parçalarını yerden kaldırarak Râma'nın üzerine fırlattılar. Bunlar bile dünyanın savunucusunu durduramadı. Yalnızca Râvana'nın erkek kardeşlerinden biri olan Önderlerini canlı bırakarak on dört bin cinin tümünü öldürdü.

Daha sonra Râma ve Rakşasaların önderi ölümüne bir kavgada karşı karşıya geldiler. Bir aslanın fille savaşması gibi uzun ve zorlu bir kavga oldu. Sonunda Rama kazandı ve Rakşasa önderi kanlı toprak üzerinde cansız uzanıp kaldı. Ormanın zemini saldırgan düşmanların gövdeleriyle kaplanmıştı.

Tanrıların kralı İndra, Râma'ya gülümsedi. Onun üzerine göklerden yağmur gibi tomurcuk ve çiçek boşalttı.

IV. Bölüm

(Râvana Sitâ'yı ele geçirmeye kararlıdır. Danışmam Mariça bunu sağlayacak hileyi hazırlar. Sitâ kaçırıldığında Râma onu bulmak için maymunların yardımına başvurur. Maymun Hanuman onun nerede

olduğunu öğrenince Râma ve maymunlar Râvana'yı öldürmek ve Sitâ'yı kurtarmak için yola çıkarlar.)

Râvana erkek kardeşinin öldüğünü ve tüm ordusunun yok edildiğini duyunca Sitâ'yı ele geçirerek Râma'yı mahvetmeye karar verdi. Danışmanı Mariça bu plana karşı çıktı, "Eğer Râma'yı kışkırtırsan, kentin Lanka ve krallığındaki tüm Rakşasaların yok olmasına neden olursun!"

"Boşuna korkuyorsun" diye yanıtladı Râvana. "Râma sadece bir insan ve tüm insanlar Rakşasalar için kolay bir avdırlar.
Ya bana yardım edersin ya da hayatını tehlikeye atarsın. Benim krallığımda korkaklara yer yok!"

Bunun üzerine Mariça Sitâ'yı kandırarak ele geçirmek için bir plan hazırladı. Kendisini, safirden boynuzları ve çiçek yaprakları gibi yumuşak derisi olan, altın ve gümüşten çok güzel bir ceylana dönüştürdü. Sitâ kendisini fark edinceye kadar Râma'nın ormandaki evinin yakınlarında dolaştı.

Nazik Sitâ, güzel yaratığı gördüğünde Mariça'nın tasarladığı gibi büyülenmişti. "Lütfen Râma" diye yalvardı, "o ceylanı kovala ve benim için ele geçir. Onun yanımda olmasını çok istiyorum. Veya onu öldürmek zorunda kalırsan parlayan derisi altın ve gümüş halı olarak çok hoşuma gidecek. Orman yollarında gezinen çok güzel antiloplar, şen şakrak maymunlar, harikulade yaratıklar gördüm, fakat bu ceylan gibisini hiç görmedim! Güzelliği ayın gökyüzünü parlattığı gibi ormanı parlatıyor."

"Dikkatli ol Râma" diye uyardı Lakşmana. "Hiçbir gerçek ceylan bu kadar güzel olmaz. Bu Yaratık kılık değiştirmiş bir Rakşasa olmalı! Onların şekil değiştirebilme yetenekleri onları hain düşmanlar yapar. Onların ihtiyatsız kurbanlarım ne kadar kolay boğazladıklarını anımsa." Böylece Sitâ'nın gerçeği görmesini sağlayarak onu etkiledi.

"Tersine Lakşmana" diye Râma yanıtladı, "eğer bu Yaratık gerçek bir Rakşasa ise, o bizi tehdit etmeden önce onu öldürmek zorundayım.

Yokluğumda Sitâ'yı koru. Uzun süre uzak kalmayacağım ve o yıldız süslü ceylan derisini Sitâ'ya getireceğim."

Mariça uzun ve yorucu bir takiple Râma'yı ormanın derinliklerine çekti. En sonunda yay menziline girdi ve Râma bir okla hayvanı öldürdü. Mariça ölü bir halde yatarken kendi haline döndü. Râvana'ya, son bir yardım çabasıyla sesini Râma'nın sesine dönüştürdü ve bağırdı: "Lakşmana! Yardım et! Yardımdan yoksun, bu ormanda ölüyorum!"

Râma bu sözleri korku ve yaklaşan felaket duygusu İçinde duydu. Kat etmesi gereken uzun bir yolu olduğu bilincinin acısıyla hemen eve doğru yola koyuldu.

"Lakşmana, Râma'nın bağırmasını işittin mi?" diye sordu Sitâ. Ona yardım etmek için hemen gitmelisin. Sevgili efendimi o ceylanın ardı sıra göndermekle ne kadar aptallık ettim! Eğer kana susamış Rakşasalar onu bulduysalar, kızgın aslanların, korkunç da olsa bir boğayı parçaladıkları gibi onu boğazlarlar."

"Bu zekice bir Rakşasa hilesi olmalı" diye karşı çıktı Lakşmana. "Gökyüzü, yeryüzü ve yeraltındaki hiç kimse Râma'yı yenemez. Dahası, her türden kötülükten seni koruyacağıma söz verdim"

"Sen insan kılığındaki kötü bir canavar olmalısın" diye kızgın bir biçimde yanıtladı Sitâ. "Sadece şefkatli numarası yapıyorsun. Yüreğin bir taş kadar katı! Eğer ihtiyaç duyup seni yardıma çağırdığında gitmeyeceksen, Râma'yı iddia ettiğin kadar seviyor olamazsın."

"Tamam Sitâ. Sonucundan korksam da dilediğin gibi yapacağım. Akıllı bir hile aklını karıştırdı. Bana yüklediğin onursuzluğu hak etmiyorum. Dilerim ormanın koruyucu ruhları ben yokken seni korur ve dilerim Râma'yı kısa zamanda yanında görürüm!"

Yakınlarında gizlice onları dinleyen Râvana zamanı kolladı. Kendini kutsal bir münzeviye dönüştürerek, bir elinde asa diğer elinde dilenci kasesiyle Sitâ'ya göründü. Yapraklı ağaçlar nasıl derin ve karanlık bir mağarayı gizlerse, Râvana'nın kılık değiştirmesi de kötü niyetini ustaca

gizledi. Bununla beraber tüm doğa Sitâ'nın algılayamadığı şeyi fark etti. Râvana'nın karanlık planlarından haberdar olan kokulu orman esintisi kesildi ve ağaçlar sessiz nöbetçiler gibi kalakaldı. Hiçbir ses duyulmuyordu.

Dindar dış görüntüsünün ardında Râvana, günahkâr bir tutkuyla Sitâ'yı seyretti. Sade elbiselerin içinde bile Râma'nın kraliçesi, ayın gümüş ışıkları yıldızsız bir gökyüzünü nasıl aydınlatırsa orman evini öyle aydınlatıyordu. Râvana onun yüce güzelliğinden övgü dolu bir incelikle söz etti. Daha sonra şöyle dedi: "Neden tehlikeli hayvanların dolaştığı ve korkunç Rakşasaların kuytu ormanda avlandıkları bu ıssız ormanda yaşıyorsun? Senin güzelliğin yapraktan elbiseler yerine İpek elbiselere, içinde yol olmayan onman yerine saraya ve binlerce hizmetçiye layıktır."

"Soylu bir talibi kabul et!" diye sözlerini bitirdi Râvana; "sana hak ettiğin özeni gösterecek bir kral ve güçlü bir kahraman olan talibini. Den göründüğüm gibi dindar bir münzevi değilim. Ben Râvana'yım, Lanka'nın ve korkusuz Rakşasaların kralı. Cesaretim ve yeteneğim, beni hem cennetlerin, hem de koca dünyanın kralı yaptı. Pek çok harika karım var, ama sen güzelliğinle kalbimi öyle kazandın ki, görkemimi ve imparatorluğumu yalnızca seninle paylaşmayı teklif ediyorum!"

Sadık Sitâ öfkeyle yanıt verdi: "Benim kocam Râma'dır, erkekler arasında bir aslan! Onun sevgisine sahip bir kadın neden seninkini istesin? Kahramanlığı ve erdemiyle, sözüyle ve davranışıyla Râma bir dolunayın aydınlığıyla parlamakta. Bir danayı yiyen aç bir aslanın ağzından bir dişi çekip çıkarmak, avına yaklaşan öldürücü bir yılanın dişine dokunmak ya da kayalara kök salmış heybetli bir dağı koparıp kaldırmak, dürüst ve güçlü Râma'nın karısını kazanmaktan daha kolaydır!"

Sitâ'nın sözleri Râvana'yı yıldırmadı. Yeniden canavar şeklini alıp, bir eliyle Sitâ'nın saçlarını, diğer eliyle bedenini yakaladı. Tutsağını altın arabasına taşıdı ve gökyüzünü aşarak onu uzak krallığına götürdü.

"Râma! Râma!" diye bağırdı Sitâ, aşağıdaki karanlık ormana doğru. "Kurtar beni! Sadık karını kaçıran Râvana'ya saldır! Lakşmana, beni

Râvana'dan kurtar! Senin uyarın doğruymuş ve ben seni yanlış yere suçlamışım. Beni affet! Oh, siz yüksek dağlar, ormanlarla kaplı tepeler, Râma'ya benim kaçırıldığımı haber verin"

Bütün doğa Sitâ için yas tutarken, yukarıdaki cennetlerde Brahma çok memnundu. "Artık Râvana kesinlikle ölecek!" diye heyecanla bağırdı büyükbaba ve yaratıcı Brahma.

Bir hayat belirtisi görmek için aşağıdaki araziyi gözleriyle tarayan Sitâ, bir dağın doruğunda oturan bir grup maymun gördü. Gizlice onlara mücevherlerini ve altın peçesini attı; Râma'nın bir şekilde onun ipuçlarını bulup başına geleni öğrenmesini umuyordu.

Râma gelirken karşılaştığı kardeşi Lakşmana İle eve ulaşınca, en büyük korkusunun gerekleştiğini gördü, iki kardeş bıkıp usanmadan ormanları, dağlan, ovalan Râma'nın sevgili kansını bulmak için aradılar, ama başaramadılar. Bu aramalar sırasında
ağır yaraladıkları bir Rakşasa onlara şunları söyledi: "Büyük Maymun Kral Sugriva ve onun arkadaşlarının yardımını isterseniz Sitâ'yı bulabilirsiniz. Onlar da şekil değiştirebilirler ve bütün cinlerin nerede bulunacaklarını bilirler."

Bunun üzerine Râma, maymunların kralı Sugriva'yı arayıp buldu. "Râma" dedi maymun kral, "Râvana'nın nerede yaşadığını bilmiyoruz, ama onun Sitâ'yı kaçırdığını biliyoruz. Râvana' nın arabası üzerimizden geçtiğinde, bir dağın tepesinde oturuyorduk ve Sitâ bu işaretleri bize attı." Sugriva Sitâ'nın altın peçesini ve mücevherlerini Râma'ya uzattı.

Râma, Sitâ'nın eşyalarını eline alır almaz, yüzü dolunayın geceyarısı gökyüzünü aydınlatması gibi neşeyle aydınlandı. "Sen ve halkın onu bulmama yardım eder misiniz?" diye sordu.

"Bunu elbette deneriz!" diye yanıtladı maymun kral. "Dünyanın her tarafından maymunları çağırırım. Dünyayı dörde böler, maymunların her dörtte birini de ayrı bir yöne yollarız. En çok rüzgârın oğlu Hanuman'ın

yeteneğine güveniyorum. Göklere sıçrayıp dünyadaki her yere ulaşacak kadar güçlüdür; onun gücü, cesareti ve aklı kadar büyüktür."

Sugriva'nın yanında ayakta duran Hanuman bu övgüyü duyunca mutlulukla gülümsedi. "Sitâ'yı bulabilecek tek kişi benim!" diye Râma'ya güvence verdi. "Çocukken 9000 mil yukarı göklere sıçramıştım; bir ağacın dalından sarkan olgun bir meyve gibi güneşi koparıp alacağımı umuyordum. Büyükbaba ve yaratıcı Brahma beni yenilmez kıldı. Tanrıların kralı İndra, bana nasıl öleceğimi belirleme gücünü verdi. Eminim ki bu kahramanca görevi yerine getirecek kişi benim!"

Güneşin gece yolcuğu sırasında göklerdeki yıldızları parlattığı gibi, Hanuman'ın sözleri de Râma'nın gözlerini umutla parlattı. "Ben de Sitâ hayattaysa onu bulmayı, senin başaracağına eminim" dedi Râma. "Hanuman, eğer arayışın başarıyla sonuçlanırsa Sitâ'ya bu mühür yüzüğümü göster. Böylece sana güvenir ve duyduğum büyük sevgiyi anımsar."

Maymunlar dört gruba ayrıldılar ve Sitâ'yı aramak için dünyayı taradılar. Hanuman'ın grubu güney bölümünden sorumluydu. Râvana'nın, üç yüz mil genişliğindeki okyanusun öte yakasındaki bir ada olan Lanka'da yaşadığını öğrendiler.

Hanuman'dan başka diğer bütün maymunları bu engin deniz durdurdu.

Hanuman, olağanüstü gücünü kullanarak bu büyük su kütlesinin üzerinden atladı. Bir ördeğin suyun üzerinde sakince kayışı gibi göklerin içinden kaydı ve uzak sahile güvenli ve enerjik bir şekilde indi. Güneşin gece yolculuğu dünyayı karanlıkta bırakana dek dinlendi.

Daha sonra, gizli görevini yerine getirmek için kendini kediye dönüştürdü. Göze çarpmayan biçimiyle altın duvarlı kente girdi ve Râvana'nın sarayının dağın tepesinde kurulduğunu öğrenene kadar kent sokaklarında gizlice dolaştı. Sarayı çevreleyen duvarlar ona yine engel olamadı. Ama nereye bakarsa baksın narin Sitâ'nın izine rastlayamıyordu. Sonunda kentin duvarlarına geri döndü ve oturup ne yapacağını düşünmeye başladı.

"Umarım Rakşasalar Sitâ'yı öldürüp yememişlerdir" diye düşündü maymun kral. "Ona ne olduğunu öğrenmeden buradan ayrılamam. Hiç haber alamadan dönersem, Râma üzüntüsünden ölür!"

Hanuman kent duvarının gerisindeki ormanlık araziyi araştırmaya karar verdi. Yayından çıkmış bir ok gibi duvarın üzerinden atladı ve yüreğinde yeni bir umutla ağaçların arasına daldı.

Sitâ'yı ormanın derinliklerinde buldu; bir grup dişi Rakşasa onu bekliyordu. Sitâ soluk, zayıf ve kaygıdan bitkin görünüyordu, ama güzelliği ay ışığının bir bulut kümesinin ardından parlayışı gibi üzüntüsünün içinde parlıyordu. Hanuman bir ağacın yapraklı dallarının arasına saklandı ve sessizce bekledi.

Râvana'nın Sitâ'ya yaklaşıp, onu kabul etmesi karşılığında İktidar, zenginlik ve rahatlık vaat edişini izledi. Râma'nın sadık karısının, yüzünü ondan saklayışını ve hıçkırışını izledi. Râvana'ya şöyle bağırdını duydu: "Çok yakında Râma gelip seni öldürecek!" Râvana şöyle yanıtladı: "Artık sana gösterdiğim sabır hızla tükeniyor! Bugünden sonra İki ay içinde bana teslim olmazsan eziyet görüp Öldürülecek olan sen olacaksın."

Râvana ayrılır ayrılmaz Sitâ, Hanuman'ın saklandığı ağacın altına sığındı. Hanuman onu korkutmadan ve bekçilerine duyurmadan dikkatini çekmek istiyordu. Bu nedenle Râma'nın Ayodhya'daki hayatını, daha sonra olan olayları, Sitâ'yı arayışını ve buluşunu yumuşak bir şekilde anlattı.

Sitâ ilk önce Hanuman'ın başka bir şekle bürünmüş bir Rakşasa olduğunu sandı. Ancak ona Râma'nın mühür yüzüğünü verince, Hanuman'ı soru yağmuruna tuttu. "Râma güvenlik içinde yaşıyor mu, Lakşmana hâlâ ona sadakatle hizmet ediyor mu? Beni özlüyor mu? Beni hâlâ seviyor mu? Benim onuruma sürülen leke için Râvana ve Rakşasaları öldürmeyi düşünüyor mu?"

"Sakin ol nazik Sitâ" diye yanıt verdi Hanuman. "Râma, eskisi kadar sadık ve cesaretli. Seni gece gündüz durmadan düşünüyor. Sen olmadan

yediği yemekten, doğanın güzelliklerinden hiç zevk almıyor. Tek amacı Râvana'yı yok edip seni kurtarmak."

Sitâ'nın yüzü, karanlık bulutların çekilmesiyle gökyüzünün parlaması ve dolunayın ortaya çıkışı gibi aydınlandı. "Râma'ya saçımdaki bu mücevherli İşareti ver" dedi Sitâ, "ona beni çabuk kurtarmasını söyle. Onu en son gördüğümden beri on ay geçti ve aylar günler geçmek bilmedi. İyi şanslar kahraman maymun! Buraya gelerek hiçbir insanoğlunun yapamayacağı bir işi yaptın ve hayatıma yeniden umut ışığı getirdin."

Râma da Sitâ'nın hâlâ hayatta olduğunu öğrenince canlandı. "Hanuman, bu kahramanca hareketinle bana bir erkek kardeşten daha yakın oldun!" dedi. "Bana Sitâ'nın nasıl göründüğünü ve sana neler söylediğini yeniden anlat. Senin sözlerin susamış bir adama su gibi, açlıktan ölen birine yemek gibi geliyor. Bana üzüntüyle ağlayan, gaddar Rakşasalar tarafından tutsak alınmış nazik karımdan söz et. Sonra da bir an önce silahlanıp okyanusu geçmeye hazırlanalım. Yüreğim Râvana'nın krallığını işgal edip, Sitâ'nın kırılan onurunun öcünü almak için yanıp tutuşuyor!"

Böylece Sugriva ve Râma büyük bir grup maymunla güneye, büyük denize doğru yola çıktılar.

V. Bölüm

(Râma ve maymunlar, Râvana'nın krallığı Lanka'yı işgal ederler. Pek çok zorlu çarpışmadan sonra Rakşasaları yenerler ve Râma, Râvana'yı öldürür. Râma, Sitâ'nın ateşten geçerek saflığını kanıtlamasını ister. Râma, Sitâ ve Lakşmana, Râma'nın on bin yıl yöneteceği Ayodhya'ya hep birlikte geri dönerler.)

Hanuman denizden geri dönmeden önce Lanka kentinin büyük bir bölümünü yakmıştı. Bu nedenle Râvana, bunun öcünü nasıl alacaklarını tartışmak için önderleri topladı. Birçoğu Râvana'ya onun duymak istediği

şeyi söyledi ve Râma ile maymunlara karşı topyekûn bir savaşa taraftar olduklarını bildirdi. Ancak Râvana'nın iki erkek kardeşi yorumlarında daha ölçülüydüler.

Rakşasaların en güçlü savaşçısı olan Kumbha-karna, her zamanki uykusundan uyandı ve şöyle dedi: "Râvana, Sitâ'yı kaçırmak çok saçma bir davranıştı ve toprağımıza gereksiz bir çekişme getirdi. Ama seni desteklemeye devam edeceğim. Çünkü benim kardeşim ve kralımsın. Râma'yı öldürüp bacaklarını ayıracağım. Böylece Sitâ'yla evlenebilirsin."

Râvana'nın en genç erkek kardeşi Vibhişana daha sert eleştirdi. "Râvana, Râma ile kim savaşıp da bu savaşı kazanabilir? Râma'nın haklı bir nedeni var, sen ise haksız durumdasın. Hakkı yanına alan bir savaşçının iki misli silahı vardır. Sitâ toprağımıza uğursuzluk getirdi. İnekler süt vermiyor, mutfaklarımızda yılanlar uyuyor, vahşi hayvanlar gece boyunca uluyor. Bir şahinin avına saldırması gibi, Râma ve maymunlar da toprağımıza ok ve ateşle saldıracaklar. Eğer erdemli davranışa ve barışa değer veriyorsan, halkının hayatını kurtarırsın. Sana Sitâ'yı Râma'ya geri vermeni ve bu çirkin davranışını temizlemeni öneririm. Bizi kesinlikle yok edecek bir savaşı böylece engelleyebiliriz."

Râvana öfkeyle yanıt verdi: "Sitâ benimdir ve kiminle savaşmak gerekirse gereksin benim kalacak! Eğer büyükbaba ve yaratıcı Brahma böyle bir davranış nedeniyle öleceğim konusunda beni uyarmasaydı, onu çok daha önce zorla alırdım"

Râvana konuşmasını şöyle bitirdi: "Sen ya kıskanıyor ve benim krallığım ve kraliçemi kendin için istiyorsun ya da hainsin. Eğer kardeşim olmasaydın bu söylediklerin için seni öldürürdüm. Benim kanımdan olduğun için derhal krallığımı terk etmeni emrediyorum. Râma'ya katıl, zaten kalbin onunla beraber!"

"Seni terk ediyorum Râvana" diye yanıtladı Vibhişana. "Ama sana acıyorum, çünkü sözlerimdeki bilgeliği göremiyorsun. Tehlikeyi göremiyorsun ve kendilerine yontarak tatlı sitelerle seni yanlış

yönlendirenlere uyduğunda uğrayacağın büyük kıyımı fark edemiyorsun. Kendini koruma yeteneğini kaybetmişsin!"

Böylece Vibhişana, denizin üzerinden uçup önemli bir danışman olarak Râma'ya ve maymunlara katıldı. Râma, yardımına karşılık olarak Râvana'yı öldürünce Lanka'nın krallığını ona vereceğini vaat etti. Maymunlar kaya ve ağaçları toplayıp denize yerleştirdiler ve bu büyük mesafede bir köprü oluşturdular. Râvana'nın düşmanları köprüyü geçti ve savaş başladı.

Çarpışma hem gündüz hem gece sürdü, çünkü geceleri Rakşasaların saldırganlıkları artıyordu. Râma savaş alanındaki en büyük savaşçıydı, ama Râvana da güç yönünden İkinci geliyordu ve her ikisinin de onları destekleyen büyük savaşçı kardeşleri vardı. Dolayısıyla iki tarafın gücü birbirine denkti. Fillerin kaldırdığı toz bulutları, dostu düşmanı belirsiz hale getiriyordu. Oklar tıslayan yılanlar gibi bütün savaşçıların üzerine düşüyordu. Her iki tarafın da en iyileri düşmanlarının üzerine kayaları yuvarlayacak kadar güçlüydüler. Öldürülen yüzlerce Rakşasa'dan ve maymundan dökülen kanlar yaz yağmuru gibi sellere neden oluyordu.

Râvana galibiyetten öyle emindi ki, erkek kardeşi büyük savaşçı Kumbha-karna’nın savaşın büyük bir bölümünde uyumasına izin verdi; kendisi de maymunlar en güçlü savaşçılarını öldürene kadar savaşa katılmadı. Râvana, arabasının içinde savaş alanında savaşarak ilerlerken yenilmez görünüyordu. Ancak Dasa-Ratha'nın güçlü oğlu, Hanuman'ın sırtına çıkıp Râvana ile şiddetti bir çatışmaya girince aralarındaki denge Râma'nın lehine değişti. Râvana'nın savaş arabasını parçaladı,
Rakşasa'nın tacını ikiye böldü ve bir okla onu ağır şekilde yaraladı.

Avantaj kendisinde olmasına rağmen Râma, Râvana'yı öldürmedi ve şöyle dedi: "Savaşamayacak kadar zayıfsın; Lanka' ya dön ve dinlen. Gücünü yeniden topladığında ikimiz yeniden savaşırız. O zaman sana gerçekten ne kadar güçlü olduğumu göstereceğim."

Râvana, her zamanki gibi derin bir uykuda olan büyük savaşçı erkek kardeşi Kumbha-karna'yı yardıma çağırma zamanının geldiğine karar verdi. Kumbha-karna bir seferde on aya yakın uyur ve yalnızca tıka basa yemek yemek için kalkardı, bu nedenle Rakşasalar bu büyük yaratığa, önce bir yiyecek dağı hazırladılar: Yaban öküzü ve geyik eli yığınları, pirinç ve sürahilerce kan.

Doyurmayı başardıktan sonra onu uyandırmaya çatıştılar. Öyle bağırdılar, davullarını öyle yüksek sesle çaldılar ki, gökyüzündeki kuşlar korkudan öldü, ama Kumbha-karna uyanmadı. On bin Rakşasa hep bir ağızdan bağırdılar, bin davul çaldılar, bedenine büyük tahta sopalarla vurdular, ama Kumbha-karna hâlâ uyanmıyordu. Sonra kulaklarını ısırdılar, üzerine kazanlarca su boşalttılar, bin fili üzerine saldılar, mızrak ve topuzlarla onu yaraladılar. Sonunda Kumbha-karna uyandı.

Devasa Rakşasa bir yiyecek dağını bitirdi ve iki bin sürahi şarap içti. Sonra da altın savaş giysisini giyip maymunlara doğru ilerledi. Maymunlar, bu hareket eden dağdan panik içinde kaçtılar, çünkü Kumbha-karna yakaladığı her şeyi yiyip yutuyordu.

Râma, Hanuman ve maymunlar, bir dağın tepesine tutunan bulutlar gibi onun etrafında toplandılar. Üzerine büyük kayalar ve ağaçlar fırlatmalarına rağmen, silahları dev Rakşasa' nın metal giysisine çarpıp parçalanıyordu, bu arada Kumbha-karna güçlü mızrağının her darbesinde yüzlerce maymun öldürüyor ve bir seferde yirmi veya otuz maymunu yiyordu; güçlü ağzından kan ve yağ damlıyordu.

En iyi maymun önderini yaraladıktan sonra Lakşmana ile yüz yüze geldi. "Sen savaşçıların en iyisisin Lakşmana" dedi Kumbha-karna. "Çok büyük hüner gösterdin ve büyük ün kazandın. Seninle savaşmaya niyetim yok, çünkü gücümü ve hünerimi senden daha üstün tek İnsan olan erkek kardeşinde denemek istiyorum. Râma ile ölümüne savaşacağım."

Ama Râma ile savaşırken Kumbha-karna'nın şansı döndü, çünkü Dasa-Ratha'nın oğlu ona öldürücü ateşli oklar yolladı. Devin iki kolunu attığı iki

okla kopardı, iki bacağını da keskin uçlu iki disk fırlatarak kopardı. En sonunda İndra'nın müthiş okunu devin boynuna yolladı. Ok giysisini parçalayıp omuzlarından başını ayırdı. Başsız bedeni kanla bulanmış toprağa çarptı ve denize yuvarlandı, orada öyle büyük dalgalara yol açtı ki, bir kasırganın çıktığını sanırdınız.

Lakşmana, Râvana'nın oğlunu öldürdü. Kısa bir süre sonra da, Râvana'nın artık dostları olan erkek kardeşi Vibhişana'nın hayatını kurtarmak için engellemeye çalıştığı alevli bir okla ciddi bir şekilde yaralandı. Bu iki olay Râvana ile Râma'yı en son çarpışmalarında karşı karşıya getirdi.

Tanrılar, bu büyük karşılaşmayı göklerden izliyorlardı. Râvana yeni atların çektiği yeni bir arabayla savaşa girdiğinde, tanrıların kralı İndra şöyle dedi: "Biz tanrılar, daima dürüst ve cesur olanlara yardım ederiz. Râvana'ya karşı savaşında Râma' ya yardım etmenin artık zamanı geldi. Râma'ya sivri uçlu oklarla dolu torbamı vermiştim; ona şimdi de göklerde yapılmış bir altın savaş giysisi, bana ait ve benim sürücümün kullandığı atların çektiği altın savaş arabamı vereceğim."

Artık Râma'nın savaş donanımı Râvana'nınkinden daha üstündü. Buna karşın Râvana öyle büyük bir savaşçıydı ki, savaş şiddetli bir şekilde uzun bir süre devam etti. Râvana'nın oklarından bazılarının kızgın alev saçan yivleri vardı ve tıslayan zehirli yılanlara dönüşüyordu. Bunların karşısında Râma, Vişnu'nun yayını ve Vişnu'nun altın kanatlı kuşuna ait okları kullanıyordu. Çünkü bu oklar kuşlara dönüşüyor ve Râvana' nın oklarındaki yılanları yiyorlardı.

Savaş şiddetle sürüyordu. Korku içindeki parlak güneş soldu; rüzgârlar esmeyi bıraktı, dağlar ve deniz sallandı. İndra'nın güçlü oklarıyla Râma, Râvana'nın on başını teker teker kesti, ama her başı kestiğinde yerine yeni biri geliyordu. En sonunda Râma, Brahma'nın parlayan okunu çekti, ok güneşin ateşi gibi parlıyordu ve İndra'nın yıldırımına benzeyen kanatları vardı; Râvana'nın kalbini parçalayıp onu öldürdü.

İndra, Râma'ya gülümsedi. Kanla kaplanmış yeryüzüne göklerden bir tomurcuk sağanağı, bir çiçek yağmuru yağdırdı. Güneş tüm görkemiyle parlamaya başladı. Hafif serin rüzgârlar ağaçların yapraklarını hışırdattı ve havayı güzel kokularla doldurdu. Cennetin arpleri ilahi bir müzik çalarken, Râma kutsal bir sesin şöyle seslendiğini duydu: "Râma, dürüstlüğün şampiyonu ve erdemli işlerin kahramanı, artık asıl görevini tamamladın. Göklerde ve yeryüzünde barış hüküm sürüyor. Kutsamamızı sana yağdırıyoruz."

Râma, yayını çözdü ve silahlarını neşeyle bir kenara bıraktı. Vibhişana, Râvana'nın ölüm yasını tutarken, ona şöyle dedi: "Râvana dünyanın en büyük savaşçılarından ve kahramanlarından biriydi. Tanrıların kralı İndra bile ona karşı duramadı. Böyle savaşçılar savaşırken ölürse onların yası tutulmamalı. Çünkü onlar onurlarıyla ölmüşlerdir ve hiçbirimiz ölümden kaçanlayız."

Râvana'ya kahramanlara yaraşır bir cenaze töreni yaptıktan sonra Râma, Hanuman'ı Sitâ'ya galibiyet haberini vermek üzere yolladı. O da tertemiz yıkanmış ve giyinmiş olarak geldi. Kocasını görünce yüzü bir gece yarısı gökyüzünde dolunayın parlaması gibi ışıldadı.

Râma şöyle dedi: "Sevgili Sitâ, Hanuman'ın, Sugriva'nın ve Vibhişana'nın yardımıyla sana olan sözümü tuttum ve onuruna gölge düşmüş bir adamın yapması gerekeni yaptım. Râvana'yı öldürerek ailemin ve kendimin onurunu temizledim."

"Ancak" diye sözüne devam etti Râma, "sen kocasından başka bir adamla yaşamış olan bir kadının lekesini taşıyorsun. Râvana sana baktı ve sana dokundu. Hiçbir onurlu adam karısının böyle bir davranışını kabul edemez. Bu nedenle, seni herkesin içinde reddetmem gerekiyor. Kiminle istersen onunla yaşayabilirsin (Lakşmana veya Bharata, Sagriva veya Vibhişana), ama benimle yaşayamazsın."

Sitâ rüzgârdaki yaprak gibi titredi ve bu sözleri duyunca hıçkırmaya başladı. Sonra gözyaşlarını silip şöyle dedi: "Eğer benim sana olan

bağlılığımdan kuşku duyduysan, niye okyanusu geçip yaşamını benim için tehlikeye attın? Benim Toprak
Ana'nın kızı olduğumu ve bir kadının derin bağlılığıyla vahşi ormanlara peşinden geldiğimi unuttun mu? Hayatım boyunca bir an bile sana sadakatsizlik etmedim. Eğer Râvana bana bakıp dokunduysa, benim bunu engelleyecek gücümün olmadığını fark etmelisin."

"Ancak" diye sürdürdü konuşmasını, "onursuzluğun gölgesi masum bir kadının üzerine düşerse, hak ettiği onuru yeniden kazanmanın tek yolu yanarak ölmektir. Lakşmana, eğer beni seviyorsan, bana bir cenaze ateşi hazırla ve onu yak. Adıma sürülen bu lekeyle yaşamaktansa ölmeyi yeğlerim."

Râma bu sözler karşısında hiçbir zayıflık veya heyecan göstermedi ve Lakşmana yüreğinde acıyla, Sitâ'nın isteğini yerine getirdi.

Kükreyen alevlerin önünde dururken Sitâ şöyle dedi: "Eğer düşünce ve davranışta sadık ve dürüst olmuşsam ve eğer *dhar*-muya hayatım boyunca bağlılığımla lekesiz yaşayabilmişsem, bu ateş benim adımı savunsun." Sonra nazik Sitâ hiç korkmadan, cesaret ve bağlılıkla ateşe girdi ve gözden kayboldu. Onu seyreden herkes üzüntü ve şaşkınlıkla ağladı.

Tanrılar altın arabalarıyla göklerden indiler ve Râma'ya şöyle dediler: "Dünyadaki yaşamın koruyucusu, nasıl sıradan bir adam gibi davranıp Sitâ'ya bunu yaparsın? Bütün tanrıların birincisi, hepimizin büyükbabası ve yaratıcısı olduğunu anımsamıyor musun? Başlangıçta olduğun gibi sonunda da böyle olacaksın."

Kâma yanıt verdi: "Ben Rama'yım ve Dasa-Ratha'nın en büyük oğlu olduğumu sanıyorum- Eğer yanılıyorsam, büyükbaba bana kim olduğumu söylesin."

Brahma şöyle dedi: "Râma, daima yaşayacak olan büyük tanrı Vişnu'nun dünyadaki görünüşüdür. İlahi biçimle, sen hem yaratılışın hem de yok oluşun, bütün tanrıların ve kutsal adamların kur tan ası sın ve bütün düşmanları ele geçiren kişisin. Sen her yaratıkta ve doğanın her yerinde

yaşarsın. Gözlerini açtığında gündüz, kapadığında gece olur. Ben senin yüreğinim. Sitâ ise, senin tanrısal karın Lakşmi'nin dünyadaki görünüşüdür."

"Artık Râvana'yı öldürdüğüne göre" diye Brahma sözlerine son verdi; "İlahi biçimine girip göklere geri dönebilirsin.
Çünkü insan biçimine girmeni gerektiren görevini yerine getirdin. Seni sevenler ve senin öykünü anlatanlar ödüllendirilecektir."

Alevler aralandı ve ateş tanrısı Agni sadık Sitâ ile birlikte göründü. Alevler ona dokunmamıştı. Yüzü, saçı ve giysisi sabah vaktindeki çimen kadar tazeydi. Agnİ, Râma'ya şöyle dedi: "Dasa-Ratha'nın oğlu, sadık karını yeniden kabul et. O, Râvana'nın bütün kışkırtmalarına karşı koydu, düşünce ve davranışta temiz kalmayı başardı."

Râma'nın gözleri güneşin pırıltısıyla aydınlandı ve şöyle dedi: "Onu tanıdığım bütün bu yıllar içinde Sitâ'nın sadakatinden hiç kuşku duymadım. Şimdi benim bildiğimi bütün dünya biliyor; Agni ona temiz ve parlak adını geri verdi. Onu yüreğimde sevinçle kabul ediyorum; şimdi bütün insanlar biliyor ki Dasa-Ratha'nın en büyük oğlu, ülkesinin yasalarını kendi isteklerinin üzerinde tutar." Sonra Râma, davranışının nedenini anlayan ve onu affeden sevgi dolu karısını kucakladı.

Daha sonra Kral Dasa-Ratha tanrıların arabasından kendini gösterdi. "Râma" dedi baba, "sen yalnızca tanrılara ve kutsal adamlara yardım etmedin, benim onurumu da kurtardın. Arhk sürgünün sona erdi. Ayodhya'ya muzaffer bir kahraman olarak geri dön ve erkek kardeşlerinle birlikte yönetime geç. Sana uzun bir yaşam diliyorum."

Kral Dasa-Ratha, Lakşmana'ya döndü ve şöyle dedi: "Oğlum sen de erdemli davranışa hep bağlı kaldın. Râma'ya göz kulak olmaya devam et. Sana uzun bir yaşam diliyorum."

Kral, en sonunda Sitâ'ya döndü ve şöyle dedi: "Râma'yı affet. Herkesin içinde senin aleyhine konuşması senin iyiliğin içindi. Şu anda çok az kadının elde edebileceği bir görkeme sahipsin."

Sonra tanrılar kralı İndra, Râma'ya göründü ve "Adil Râma, insanların aslanı, bizim için yaptıkların karşılığında ne istediğini söyle; senin olacak" dedi.

Râma yanıtladı: "Göklerin efendisi, lütfen Rakşasalara karşı benim yanımda savaşanlara yeniden yaşam ver, onlara gittikleri her yerde yemek ve taze su sağla."

"Öyle olsun" dedi İndra.

Hanuman'ın gitme vakti gelince Râma'ya, "Senden özel bir isteğim var. İndra'nın bana istediğim gibi ölme gücü verdiğini anımsarsın. Bana, insanlar senin görkemli işlerini anlatana kadar dünyada yaşama izni ver" dedi.

"Öyle olsun" dedi Râma, "ve sana verdiğim armağanın işareti olarak, boynumdan çıkardığım bu mücevherli zinciri veriyorum, sevgi ve saygıyla onu boynuna tak."

Böylece Râma, Lakşmana ve Sitâ, on dört yıldan sonra Ayodhya'ya döndüler. Bharata sözünü tutmuştu. Yüzü şimdi büyük bir bilge gibi parıldıyordu, çünkü *dharnıaya* bağlı kalmıştı. Râma'nın krallığının işareti olarak onun sandallarına saygı göstermiş ve saray duvarları arasında kutsal münzevi hayatı yaşamıştı.

Râma ve Sitâ, Ayodhya'nın kral ve kraliçesi oldular ve krallıkları Kosala'yı on bin yıl yönettiler. Bütün bu zaman boyunca ülkelerine ne korkunç hastalıklar ne de zamansız ölümler uğradı. Ölülerin efendisi Yama, bebeklerin olgunlaşmasına ve kocaların uzun ömürlü olmasına izin verdi. Çiftçiler, yağmur, güneş ve rüzgârlar dost olduğu için neşeliydi. Toprak Ana şükran için iyi hasatlar, verimli ağaçlar ve bol çayırlar verdi. İnsanlar *dharmaya* sadık kaldılar, komşularını ve krallarını sevdiler. Kent ve kasabalarda yaşayanlar, talancı ve soygunculardan kurtuldular. Çekiçle örs, aralarındaki geleneksel işlevi yerine getirdi. Gerçekten de herkes için mutluluk ve huzur zamanı oldu.

VI. Bölüm

(Kosala halkı Sitâ'nın erdemini yeniden sorgular ve Râma onu sürgüne mahkûm eder. Sitâ sürgünde Râma'nın ikiz oğullarını doğurur. Valmiki onlara Râmâyana'yt öğretir. Râma bu öyküyü duyup oğullarıyla karşılaşınca Sitâ'yı geri getirir ve onun saflığının yeniden sınanmasını isler. Ancak Sitâ, anası Toprak Ana'ya döner. Bin yıl daha hüküm sürdükten sonra Râma ve erkek kardeşleri, Vişnu olarak cennete dönerler.)

Râma'nın on bin yıllık hükümdarlığının sonunda Sitâ hamile kaldı ve bilge adamların kutsal Ganj Nehri boyundaki inziva yerini ziyaret etmek istedi. Bu yolculuğa başlamadan bir gece önce Râma arkadaşlarına ve danışmanlarına sordu: "Halkım, erkek kardeşlerim, Sitâ ve benim hakkımda ne söylüyorlar?"

Biri yanıt verdi: "Sizin maymunlarla dostluğunuzu ve Rakşasa ve Râvana'yı ele geçirişinizi takdirle karşılıyorlar."

"Bütün söyledikleri bu kadar olamaz" dedi Râma. "Başka bir şey söylemiyorlar mı?"

Bu kez bir başkası yanıtladı: "Madem ısrar ediyorsunuz, bitmeniz gerekir ki, sizin Sitâ'yı Râvana ile Lanka'da yaşadıktan sonra geri getirmenizi doğru bulmuyorlar. Kralları bunu yaptığı için kendilerinin de kanlarının uygunsuz davranışlarını kabul etmek zorunda kalacaklarını düşünüyorlar."

Râma'nın kalbi kederle doldu. Arkadaşlarını gönderdikten sonra erkek kardeşlerini çağırdı. Onlara ağlayarak neler duyduğunu anlattı. "Kalbim Sitâ'nın saflığından kuşku duymuyor, o saflığını ateşle kanıtladı. Ancak halkım beni, sadık karımı ikinci kez reddetmeye zorluyor. Bir kral, adına gölge düşerse saltanatını sürdüremez."

"Bu nedenle" diye devam etti Râma, "senin Lakşmana, Sitâ'yı Valmlki'nin Ganj Nehri kıyısındaki inzivasına sanki onun isteğini yerine

getiriyormuş gibi götürmeni istiyorum. Ancak sonra onu orada bırakman gerekiyor."

Lakşmana, Sitâ'yı Valmiki'ye götürüp ona Râma'nın durumunu anlatınca, Sitâ şöyle söyledi: "Geçmiş yaşamımda Öyle büyük günahlar işlemiş olmalıyım ki, masum olmama rağmen bu şekilde ikinci kez cezalandırılıyorum. Eğer Râma'nın çocuğunu taşımasaydım, kendimi Ganj Nehri'ne atardım."

"Râma'ya şu mesajı götür" diye devam etti Sitâ. "Her zaman olduğu gibi *dharmaya* daima sadık kalacağım. Koşullar ne olursa olsun, kocama bir kadının en derin bağlılığıyla hizmet etmeye devam edeceğim. Sürgünü kabulleniyorum, ancak bu kötü ünüm nedeniyle yas içindeyim."

Lakşmana, Râma'ya Sitâ'nın mesajını götürdü. Sonra şöyle dedi: "Yapmak zorunda kaldığın şey için kederlenme. Hepimiz yaşamın bize getirdiklerini kabullenmek zorundayız Gelişmenin olduğu yerde çürüme vardır, doğumun olduğu yerde ölümün olduğu gibi. Zenginliğin olduğu yerde yoksulluk vardır. Arkadaşlık ve sevginin olduğu yerde ayrılık vardır."

Bir zaman sonra Sitâ ikiz oğullarını doğurdu ve çocuklar ormanda anneleri ve kutsal münzeviler arasında büyüdüler. Münzevi Valmiki, onlara bilgelik ve ezberden okuma becerisi kazandırdı. Daha sonra onlara *Râmâyana'yı* söylemeyi öğretti.

Valmiki, Râma'nın öyküsünü biliyordu, çünkü yıllar önce bir gün büyük bilge adam Narada'ya şöyle sormuştu: "Bu dünyada mükemmel bir doğruluğa ve cesarete sahip bir adam yaşıyor mu?" Narada şöyle yanıt vermişti: "Râma böyle bir adamdır. Sana onu anlatacağım."

Bundan kısa bir süre sonra dünyanın büyükbabası ve yaratıcısı Brahma, Valmiki'ye göründü ve şöyle dedi: "Senin yaşantını izledim. Düşüncelerin ve hareketlerin senin bilge ve şefkatli bir adam olduğunu gösterdi bana. Bu nedenle Râma'nın öyküsünü güzel dizelere dökmek ve gerçeği baştan sona açığa çıkarmak için seni seçtim."

Brahma devam etti: "Emin ol ki sen, insan doğasını anlama yeteneğine ve şiir yazma sanatına sahipsin. Râma hakkında daha fazla bilmek istediğin her şeyi keşfetmene ben yardımcı olacağını. Karla kaplı tepeler, Toprak Ana'nın üzerinde yükselmeye, pırıltılı denizler onun sahillerini yıkamaya devam ettiği sürece, senin *Râmâyana'n* kuşaktan kuşağa aktarılacaktır." Bu sözleri söyledikten sonra Brahma kayboldu.

Valmiki derin düşüncelere dalmış otururken, Râma'nın yaşamındaki insanlar, zihninde canlandı ve öykülerini anlattılar. Kutsal adam onların sözlerini ve hareketlerini dizelere döktü. *Rânıliyana'yı* Râma'nın oğullarına ve Sitâ'ya böylece öğretebildi.

Yalnız ve mutsuz geçen pek çok yılın ardından Râma kutsal at kurbanı düzenlemeye karar verdi. Atın özgürlük içinde dolaştığı yıl boyunca yoksullara armağanlar dağıttı, ihtiyacı olanlara giyecek, açlara yiyecek ve içecek, zayıf ve yaşlılara barınak, yetimlere altın ve ev verdi. Bütün halkıyla birlikte maymunları ve Rakşasa kralı Vibhişana'yı son törene davet etti.

Zamanı geldiğinde Valmiki, Râma'nın oğullarıyla geldi. Onların *Râmâyana'yt* baştan sona kadar söylemelerini istedi; her gün sabahtan akşama kadar beş yüz kantodan ikisini ezbere söyleyeceklerdi. "Kendi şanssızlıklarınızdan söz etmeyin" diye uyardı Valmiki. "Eğer Râma size ana babanızı sorarsa, ona benim sizin öğretmeniniz ve babanız olduğumu söyleyin."

Çocuklar, şarkıyı dinleyen herkesi büyülediler. İnsanlar birbirlerine onların ne kadar Râma'ya benzediklerini fısıldadılar. Günler geçip çocuklar gösterilerine devam ettikçe, Râma onların kendi oğulları olduğunu anladı. Valmiki'yi yanına çağırıp şöyle dedi: "Sitâ'yı yanımda görmeyi çok özledim, aşkımızı hiç unutmadım. Onun bir araya toplanmış konuklar önünde bir kez daha saflığını kanıtlamasına izin verelim. Böylece tacımı ve krallığımı yine benimle paylaşsın."

Sitâ Ayodhya'ya geldiğinde, Râma şöyle dedi: "Tatlı, fedakâr, sadık Sitâ. Dünyanın senin erdemini bir kez daha görmesine izin ver. Senin saflığını hiç sorgulamadım. Halkımı memnun etmek için seni sürgüne göndermemi bağışla. Bu utanç verici bir hareket ve hataydı, ancak bu söylenceyi bastıracak başka bir yol bulamadım."

Sitâ toplanan kalabalığa şöyle bir baktı. Kocasını ve kralını gördü, bir yıldız kadar parlaktı. Sonra münzevi-ozan olarak gösteri yapan oğullarını gördü, iki ay gibi ışık saçıyorlardı. Birçok diyarın krallarını ve gökteki tanrıları gördü. "Kaç kez saflığımı kanıtlamak zorunda kalacağım" diye sordu kendi kendine. "Ben Râma'nın kraliçesi, Toprak Ana'nın ve büyük bir kralın kızıyım. Artık bu yaşamı geride bırakıp dünyayı terk etmenin zamanı geldi."

Sonra Sitâ üzüntüyle şöyle seslendi: "Eğer düşüncelerim ve hareketlerim doğduğum günden beri safsa ve eğer ben kocama olan bağlılığım ve sorumluluğumda *dharmaya* sadık kalabilmişsem, sana sesleniyorum Toprak Ana, çocuğunu geri al. Hayatımdaki acıya ve yaşamımdaki utanca bir son ver ve bana sahip çık."

Kalabalığın şaşkın bakışları arasında toprak açıldı ve derinliklerinden ölüler diyarının yılanlarının taşıdığı bir altın taht yükseldi, yapraklarla çevrelenmiş bir gül tomurcuğuna benziyordu. Toprak Ana erdemli kızını kucaklamak ve onu kendi tahtının üzerine yerleştirmek için şefkatli kollarını uzattı. Sonra ana, kızı ve taht, toprağın derinlerine indiler ve toprak üzerlerine kapandı.

Râma bu görüntüyü acı ve kızgınlık içinde izledi. Sonra büyükbaba ve yaratıcı Brama göründü ve şöyle dedi: "Râma, Sitâ ve kendin için yas tutma. Sitâ saf ve masumdur ve onun ödülü anasına kavuşmak oldu. Unutma ki sen büyük kral Vişnu'sun. Sitâ'yla bir kez daha göklerde bir araya geleceksin ve o senin karın Lakşmi olacak. Valmiki'nin öyküsünün sonu, sana geleceğinin ne olacağını gösterecek."

Râma mutsuz bir şekilde bin yıl daha hükümdarlığını sürdürdü. Zanaatkarlarına Sitâ'nın altın bir heykelini yaptırdı ve onu hep yanında sakladı. Krallığı bu dönemde zenginleşti.

Bir gün Zaman'ın hayali Râma'nın sarayına geldi ve Râma'ya şöyle dedi: "Râma olarak dünyada on bir bin yıldır hüküm sürüyorsun. Büyükbaba sana şunu sormak için beni yolladı. Ölümlülere hükümdarlığa devam etmek mi istiyorsun yoksa yeniden bütün tanrılara hükümdarlık etmeye hazır mısın?"

Râma yanıt verdi: "Cennetteki tanrıların arasındaki yerime dönmeye hazırım."

Râma dünyadan ayrılacağını ve cennete döneceğini ilan edince; erkek kardeşleri tahtlarını oğullarına bırakarak ona katıldılar. Maymunlar kralı Sugriva da onlara katıldı. "Nereye giderseniz gidin, ben de sizi izleyeceğim" dedi.

Râma, Hanuman dışında onlarla gelmeyi tercih eden bütün maymunlara izin verdi. "Uzun zaman önce benden istediğin bağışı anımsıyor musun?" diye sordu Hanuman'a. "İnsanlar benim gerçekleştirdiğim şeyleri konuşmaya devam ettiği sürece dünyada yaşamayı istemiştin. Bu nedenle burada sonsuza kadar yaşayacaksın. Mutlu olmanı dilerim."

Veda törenlerini, Rakşasa kralı Vibhişana düzenledi. Râma' nın erkek kardeşleri, karıları, danışmanları, uşakları, Ayodhya ve Rakşasa'nın bütün ahalisi, maymunlar, ayılar ve kuşlar bir araya toplandığında, Brahma yüz bin arabayla dünyada göründü. Tanrıların kralı İndra sadık kalabalığa gülümsedi. Onların üzerlerine bir tomurcuk sağanağı ve göklerden büyük bir çiçek yağmuru yağdırdı.

Brahma heyecanla bağırdı: "Hey, Vişnu, dünyadaki canlıların koruyucusu. Cennete nasıl istersen o şekilde gir."

Râma ve erkek kardeşleri cennete Vişnu olarak girdiler ve bütün tanrılar sevinçle onları karşılayıp önlerinde eğildiler. Sonra Vişnu şöyle

dedi: "Brahma, burada toplanan herkes beni izlemek istiyor, çünkü beni seviyorlar. Benimle kalabilmek için, dünyadaki yaşamlarından vazgeçiyorlar. Bunun için, onların her birine cennette yer ver."

Rivayete göre, Râma'yı İzleyenler tanrısal biçimler aldılar ve şu anda cennette yaşıyorlar.

Valmiki tarafından yaratılan, büyükbaba ve yaratıcı Brahma tarafından onurlandırılan *Râmâyana* böylece sona erer. Onu ezbere söyleyenler İnek ve altınla ödüllendirilir. Onu duyan veya okuyanlar bütün günahlarından arınır, uzun ve onurlu bir yaşamları olur. Hem dünyada hem cennette çocuklarının ve torunlarının hayır dualarının keyfini yaşarlar.

Çin Evrenin Yaratılışı: Sunuş

Araştırmacılara göre bize ulaşan Çin söylenceleri, diğer eski kültürlere ait söylenceler kadar eski ve Özgün değildir. Bunun en önemli nedeni, MÖ 213'te Çin'in ilk imparatorunun tıp, kâhinlik, tarım, ağaç ve bitki yetiştirilmesi hakkında olmayan bütün kitapları yakmasıdır.

Büyük Han Hanedanı döneminde (MÖ 206-MS 220), imparatorlar Konfiçyus'un öğretilerini devlet dini olarak kabul etmişler ve doğaya tapınmayı içeren dinleri yasaklamışlardır. Ağız-dan ağıza aktarılan eski söylencelerin çoğu bu dönemde kaleme alınmış, ancak Han bilginleri, bu söylenceleri kendi tutumlarını ve o dönemin siyasal ve dinsel iklimini yansıtacak şekilde yeniden biçimlendirmişlerdir.

Pangu'nun yaratılış söylencesi, var olan en ayrıntılı Çin yaratılış söylencesi d ir. Bu söylence MS 200 ve 500 yılları arasında yazılmış metinlerde bulunmaktadır ve kaostan düzenin ortaya çıkışı ve bu düzenin korunması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Pangu ilk olarak gökleri yerden ayırarak evrene düzen getirir. Onun gövdesi dünya yüzeyindeki dağ, okyanus ve orman gibi
doğal biçimleri birbirinden ayırarak, ayrıca gökleri ayrıştırarak yeni bir biçim alır. Daha sonra, canavar Gong-gong, doğal çevreyi hissettirmeden tahrip edince, Ana Tanrıça Nugua dünyanın düzenini yeniden kurar.

Diğer eski kültürlerden farklı olarak, Çinliler evreni birbirini tamamlayan İki öze ayırırlar: Yin (Gölgeli) ve Yang (Güneşli) birlikte bütünü oluştururlar. Yin doğadaki dişi ilkedir; karanlık, toprak, edilgen, boyun eğen ve sakın özellikler taşır. Yang ise erkek ilkedir; canlı, aydınlık, etkin, saldırgan ve sıcak özellikleri temsil eder. İnsanlar dünyasına dişi ve erkeğin birleşmesi gibi, güneş, yani Yang'ın Özelliklerini temsil eden tanrı ile ay, yani Yin'in özelliklerini temsil eden tanrıça evlenirler. Nitekim gök ve dünya da bütünün birbirini tamamlayan parçalarını temsil eder.

Evrenin Yaratılışı

Başlangıçta bir yumurta tüm evreni içinde barındırıyordu. Yumurtanın içinde kaotik bir kitle bulunmaktaydı. Gök ve yer birbirinin eşiydi ve her yer tümüyle karanlıktı. Çünkü ne güneş ne de ay vardı. Bu karanlık kütleden ilk varlık Pangu oluştu. Pangu kendini karanlıkta bir yumurtanın içinde kapalı ve kaosla çevrelenmiş bulunca, evrene bir düzen getirmeye karar verdi.

Önce dünya yumurtasını kırarak açtı. Daha hafif olan kısım (Yang) yükselip gök haline gelirken, daha ağır olan kısım (Yin) çökerek yer oldu. Pangu, dünyanın üzerinde ayakta durmaya çalıştı, ancak gökler başının üzerinde büyük bir baskı yapıyordu. Fark etti ki gökler gökyüzünün çok yükseklerinde yer almazlarsa yaşamın ortaya çıkması mümkün olamayacak. Bu sorunu nasıl çözeceğini düşündü. Sonunda bu dünyada canlı yaratıkların oluşabilmesi ve varlıklarını sürdürebilmelerinin tek yolunun, gökyüzünü yukarı doğru itmek olduğuna karar verdi.

Sonraki 18.000 yılda Pangu, sürekli göklerin yeryüzünü ezmesini engellemeye çalıştı. Yalnızca ağzına esen rüzgârları yedi. Hiç uyumamıştı. önce dizlerinin üstünde, dirsekleri kıvrık olarak durabiliyordu ve bütün gücünü toplayıp elleriyle gökyüzünü yukarı itti. Daha sonra Pangu'nun ayaklan üstünde, dirsekleri kıvrık durabildiği zaman geldi ve elleriyle gökyüzünü itti. En sonunda Pangu tümüyle *ayağa* kalkabildi ve gökyüzünü yukarı iterken kollarını sonuna kadar açmayı başardı.

Pangu günlerce, gecelerce, aylarca, yıllarca, taş bir sütun gibi ayakta durdu ve gökleri durmaksızın elleriyle yukarı itti. Yavaş yavaş gökyüzü giderek daha yukarı yükseldi, her gün on metre daha yükseğe çıkıyordu. Gökler daha yükseğe çıktıkça, Pangu da gittikçe uzuyordu.

En sonunda gökler dünyanın çok üzerinde yerlerini alınca, Pangu çok yorulduğunu fark etti. Gökyüzüne, bir de çok aşağılarda ayaklarının altındaki toprağa baktı. Dünya ile göklerin arasındaki mesafenin iyice açıldığından emin oldu; artık gökyüzünün çöküp yeryüzüne çarpmasından korkmadan uzanabilir ve dinlenebilirdi.

Böylece Pangu uzandı ve uyudu. Uykusunda öldü ve onun gövdesi evrene biçim ve töz verdi.

Pangu'nun başı Doğu'daki dağı oluştururken, ayakları Batı'daki dağı oluşturdu. Bedeni Orta'daki dağı, sol kolu Güney'deki sağ kolu ise Kuzey'deki dağı oluşturdu. Bu beş kutsal dağ kare şeklindeki dünyanın dört köşesini ve merkezini belirledi. Her biri dünyanın üzerinde dev bir taş sütun gibi durarak gökleri yukarıda tutmayı başardılar.

Pangu'nun başındaki saçları ve kaşları, gezegenler ve yıldızları oluşturdular. Sol gözü güneşi, sağ gözü ayı oluşturdu. Eti yeryüzündeki toprak ve kanı okyanus ve ırmaklar oldu. Dişleri ve kemikleri kayaları, mineralleri ve değerli taşları oluşturdular. Soluğu bulutları ve rüzgârı, sesi ise yıldırımı ve fırtınayı oluşturdu. Teri yağmur ve çiğe dönüştü. Bedenindeki tüyler ağaçlan, bitkileri ve çiçekleri oluştururken derisinde yaşayan asalaklar, hayvanlar ve balıklara dönüştüler.

Ana Tanrıça Nugua ilk insanları yarattı. Kendisi de bir insana benziyordu, ancak bacaklarının yerinde bir ejderha kuyruğu vardı. Nugua dünyanın üzerinde kayarak dolaşırken, Pangu'nun bedeninden oluşan güzel şekilleri hayranlıkla seyretti. Ağaçlan, bitkileri ve çiçekleri çok sevdi, ama en çok daha hareketli ve canlı olan hayvanlardan ve balıklardan hoşlandı. Ancak
bütün bunları bir süre inceledikten sonra yaratılışın henüz tamamlanmadığına karar verdi. Hayvanlar ve balıklar onu tatmin etmek için yeterince akıllı değildiler. O bütün canlılardan daha üstün olacak bir yaratığa hayat verecekti.

Nugua, San Nehir boyunca süzülürken bu nehir yatağındaki maddeyi kullanarak insanı oluşturmaya karar verdi. Nehrin kıyısına oturarak nehir yatağından avuç avuç ıslak çamur aldı ve onlardan küçük insanlar oluşturdu. Onları kendine benzetti, ama onlara ejderha kuyruğu yerine iki kollarıyla uyumlu iki ayak verdi. Yürümeye hazır olduklarında, onlara yaşam soluğunu üfledi. Bazılarım Yang ile, yani doğadaki erkek, saldırgan

öğeyle doldurdu ve bunlar erkek oldular. Diğerlerini ise Yin ile, yani doğadaki dişi ve uysal öğeyle doldurdu ve bunlar da kadın oldular.

Bir süre sonra, Nugua İnsanlara tek tek biçim vermekten usandı ve daha hızlı bir yol düşündü. Nehir yatağındaki ıslak çamura bir ip yerleştirdi ve ipi üst ucu tamamen kaplanana kadar suda dolandırdı. Daha sonra ipi aldı ve sahile doğru salladı. Her damla çamur bir insan haline geldi. Ancak bu iki yöntem aynı türde insanlar yaratmıyordu. Nugua'nın eliye biçimlendirdikleri, İpten düşerek oluşanlardan daha zengin ve daha akıllıydılar.

Bir süre sonra Nugua'nın çocukları evlerini yapıp köylere ve çiftliklere yerleşerek günlük gereksinimlerini karşılamaya başlayınca, canavar Gong-gong çok kızdı. Başını gökyüzünü tutan dağlardan birine şiddetle vurdu. Dağ yere yıkıldı, gökyüzünde tuttuğu bir bölümde büyük bir delik açıldı ve yeryüzünün pek çok yerinin çatlamasına neden oldu. Bazı büyük yarıklardan alevler fışkırarak evleri ve ekinleri yaktı. Nehirler yataklarından taştılar ve yeraltı sularının oluşturduğu seller yarıklardan fışkırarak eskiden köy ve çiftlik olan yerlerde büyük bir okyanus oluşturdular.

Büyük Tanrıça dehşet içinde yüzlerce insanın açlıktan ölmesini veya boğulmasını izledi. Yarattığı çocuklan kurtarmak için acele hareket etmesi gerektiğini biliyordu. İlk önce nehir kıyısındaki sazları ateşe verdi ve küllerini, ateşi söndürmek için yanan yarıklara doldurdu. Sonra sellerin toprağa sızmasını ve sazların küllerini set gibi yığarak suların eski nehir yatakların-dan akmasını sağladı.

İnsanlar çiftliklerine ve köylerine dönüp günlük işlerini yapmaya başlayınca, Nugua, San Nehir" e doğru süzüldü ve beş değişik renkte taş topladı. Bu taşlan ocakta eriterek göklerdeki deliği bununla kapadı. Daha sonra dev bir kaplumbağanın dört ayağını aldı ve bunları gökyüzüne destek olsun diye dünyanın dört köşesine ek sütunlar olarak yerleştirdi. Böylece Ana Tanrıça Gong-gong'un düşüncesizce yol açtığı yıkımı onardı.

Ancak Nugua beşinci sütunun devrildiği, dünyanın kuzeydoğu köşesini bir türlü yükseltemedi. Bu alan hâlâ Çin'in diğer yerlerinden daha alçaktır ve nehirler doğuya doğru bu alçak toprağın üzerinden denize dökülürler.

Okçu Yi ve On Güneş: Sunuş

Okçu Yi söylencesi ile Çin yaratılış söylencesi çok yakından ilişkilidir ve yaratılış söylencesinin giriş bölümü bu söylence için de geçerlidir.

Yaratılış söylencesinde Ana Tanrıça Nugua'nın dünyadaki düzeni yeniden kurması gibi, bu doğa söylencesinde de Okçu Yi bir düzen kurar. Çevreyi yok eden güneşleri öldürür. Bütün diğer kahramanlar gibi, Yİ de hem insani hem de tanrısal özelliklere sahiptir. Sıradan insanların, kontrolleri dışındaki güçlerden dünyayı koruyabilme hünerini gösterir.

Şang Hanedanı (MÖ 1500-1000) döneminde insanların on tane güneşin var olduğuna inandığı sanılmaktadır. Daha sonra insanlar kral ile güneşi birleştirmişlerdir. İnanışa göre, nasıl yalnızca bir kral onları yönetiyorsa, yalnızca bir tek güneş vardı. Bazıları ise on güneşin, hanedanının çöküşünün bir belirtisi olarak gökyüzünde belireceğine inanıyorlardı.

Okçu Yi ve On Güneş

Bir zamanlar dünya gençti ve gökyüzünde bir değil on tane güneş geziniyordu. Onların anası, doğunun tanrısı olan Di Jun'un karısıydı. Kadın, bu on çocuğunu dünyanın doğu bölümünün en uzak ucunda yer alan Tang Vadisi'nde bir sıcak su havuzunda yıkıyordu. Güneşler, kuşlar gibi büyük bir dut ağacında dinlenirdi, çünkü bu güneşlerin Özleri kuştu. Dokuz güneş, ağacın alt dallarında tünerken, her gün bir başka güneş en üst dal-da otururdu.

Şafağın sabah ışığına yol göstermesinin zamanı geldiğinde, en üstte oturan güneş, arabasının içinde göklerdeki yolculuğuna çıkardı. Bu araba bazen atlar, bazen de ejderhalar tarafından çekilirdi. Bir haftada on gün vardı ve haftanın her günü farklı bir güneş gökyüzünden geçerdi.

Bu on güneş, birbirine çok benzediğinden ve her gün yalnızca bir tanesi gökyüzünden geçtiğinden, yeryüzündeki insanlar birden fazla

güneşin olduğunu bilmiyorlardı. O sıralarda insanlar ve hayvanlar komşu ve arkadaş gibi bir arada yaşarlardı. Hayvanlar yavrularını, insanların onlara bir zarar vermesinden korkmaksızın yuvalarında bırakırlardı. Çiftçiler hayvanların çalacağından korkmadan ekinlerini tarlalarda bırakırlardı. Bir insan yanlışlıkla bir yılana bassa, yılan onu ısırmazdı. Bir çocuk oynarken bir leoparın veya kaplanın kuyruğunu çekse saldırıya uğrayıp öldürülmezdi. O zamanlar bolluk zamanıydı, herkese yeterinden fazla yiyecek düşüyordu. İnsanlar ve hayvanlar birbirleri hakkında iyi niyetler besleyip, birbirlerinin mülklerine saygı gösteriyorlardı.

Ancak bir gün, güneşler tek tek dolaşmak verine, göklerden hep birlikte geçmenin eğlenceli olacağına karar verdiler. Böylece şafak vakti geldiğinde on güneş arabaya atlayıp gökyüzüne doğru yola çıktılar. Onların yakıcı ışığı dünyayı kavurdu. Ormanlar ateş aldı ve pek çok hayvanı da öldürerek küle döndürdü. Alevlerden kurtulmuş olanlar, insanların arasına daldılar ve çaresizlik ve hırçınlık İçinde yemek aramaya başladılar.

Nehirler, hatta denizler kurudu, bütün balıklar öldü ve su canavarları yeryüzüne çıkıp yiyecek çalmaya başladılar. Pek çok insan ve hayvan susuzluktan öldü. Ekinler ve bahçeler kurudu, insanların ve evcil hayvanların yiyecek kaynakları tümüyle tükendi. Bazı insanlar evlerinden ayrılınca güneşin ısısıyla alev aldılar ve yanarak öldüler. Diğerleri vahşi hayvanlara yem oldular, çünkü artık başka bir yiyecek kaynağı kalmamıştı.

İnsanlar, imparatorları Yao'ya kendilerine yardım etmesi için yalvardılar. Yao da evreni kurtarabilecek tek kişi olan büyük okçu Yi'nin yardımını istedi. Okçu Yi, Batı'nın Kraliçe Anası'na kendisine ölümsüzlük iksirini vermesi için yalvarmış ve karısı geri kalanını çalmadan önce birazını içebilmişti. İmparator, Yi'nin dokuz güneşi oklarıyla vurmasını ve uygarlığı yok olmaktan kurtarmasını emretti.

Okçu Yi İyi nişan aldı. Tek tek oklarını attı ve her biri hedeflerine ulaştı. Dokuz güneş saplanan oklara dayanamadılar ve teker teker öldüler. Her birinin tüyleri yeryüzüne döküldü ve teker teker ışıkları söndü. Yeryüzü

giderek daha da karardı, ama sonunda bir tek güneşin ışığıyla aydınlandı. Her yerde insanlar gökyüzüne baktılar ve olanları coşkuyla izlediler. Artık yeniden başlayabilirlerdi.

Güneşi Arayış: Sunuş

"Güneşi Arayış", Şangay'ın güneyindeki Zhejiang Eyaleti'nin başkenti Hangzu'nun batısında bulunan Batı Gölü yöresinden toplanmış yaklaşık dört yüz söylence ve halk masalından biridir. Malzeme, esas olarak Zu Fei, Çen Veijung ve Şen Tuki tarafından 1959'da derlenmiştir. Ancak *The Folk Tales of West Lake (Batı Golü Halk Hikâyeleri)* adı verilen koleksiyon, ilk kez 1978 yılında Zhejiang Halk Yayınevi (Zhejiang People's Publishing House) tarafından yayımlanmıştır.

Batı Gölü, çok eski tarihi ve bulunduğu yerin güzelliği nedeniyle Çin'in en ünlü gölüdür. Çok eskiden beri Çinliler burada çok güzel yapılar inşa etmişlerdir. Bu halk masalı böyle bir yapının, Bao Çu Pagodası'nın kökenini anlatmaktadır.

Kahraman Bao Çu, bütün dünyadaki söylence kahramanlarına benzer özellikler taşır. Doğumu ve büyümesi olağandışı-dır. Görevi, güneşi yeniden ele geçirerek dünyanın düzenini kurmak ve yeryüzüne bereketi getirmektir. Toplumun İyiliği için yaşamını feda etmeye hazırdır.

Diğer kahramanlar gibi Bao Çu da, bu büyük görevi tamamlayana kadar pek çok sınavdan geçer. Bu sınavlar onun olağanüstü gücünü ve yaratıcı zekâsını ortaya çıkarır ve ona büyük bir ün kazandım, ölümlü olduğu için sonunda Ölür; ama dünyayı kurtardıktan sonra...

Bao Çu'nun annesi Hui Niang da bir kadın kahramandır. İdeal bir eş ve anne olarak sunulmaktadır. Yaratıcı, akıllı ve fedakârdır. Kocasını, daha sonra da oğlunu bu kahramanca görev için cesaretlendirirken, bilinçli olarak yalnızlığı ve acıyı seçer.

Başlıca Karakterler

Liu Çun: Hui NİIang'ın kocası; genç çiftçi, güneşi arayan ilk kişi.
Hui Niang: Liu Çun'un kansı, Bao Çu'nun annesi, dokumacı.

Bao Çu: Hui Niang'ın oğlu, güneşi bulan kahraman. *Kötülük Kralı:* Güneşi ele geçiren cin kral-Yaşlı: Köyün bilge adamı, danışman.

Güneşi Arayış

Çok uzun zaman önce, Batı Gölü sahilindeki Değerli Taş Dağı' nın eteğinde küçük bir köy vardı. Bu köyde genç bir çiftçi olan Liu ÇunTa dokumacı kansı Hui Niang yaşardı. Çok çalışkan ve sağduyulu bir çift oldukları için diğer köylüler onları çok takdir ederlerdi.

Bir sabah, güneş dağın ufkunda kıpkırmızı parladıktan kısa bir süre sonra siyah bulutlar Batı Gölü'ne doğru gelmeye başladı ve beraberinde şiddetli bir yağmur fırtınası getirdi. Güneş aniden gözden kayboldu ve fırtına dindikten sonra bile ortaya çıkmadı.

Dünya karanlık ve soğuk olmuştu. Ağaçlar kurudu, yeşilden kahverengine döndü. Çiçekler soldu, kırmızıdan kahverengine döndü. Ekinler tarlalarda kumdular ve altın renginden kahverengine dönüştü. Şeytanlar, hayaletler ve diğer kötü gece yaratıktan büyük bir sevinçle ortaya çıktı. Çünkü sonsuz bir gece dünyayı siyaha boğmuştu. Onların şeytani hareketleri insanlara acı veriyordu.

İnsanlar birbirlerine, "Ne yapacağız?" diye soruyorlardı. "Güneş nereye gitti? Ürün yetiştiremezsek nasıl yaşarız?"

Liu Çun, mahalledeki en yaşlı kişiyi görmeye gitti. Adam yüz seksen yaşındaydı. "Bana güneşe ne olduğunu söyleyebilir misin?" diye sordu.

"Sanırım söyleyebilirim" diye yanıtladı yaşlı adam. "Doğu Denizi'nin altında kötü bir kral yaşıyor. Bütün kötü ruhlara, şeytanlara ve diğer kötü yaratıklara hükmeden odur. Bu yaratıklar için güneş büyük bir düşmandır. Ondan korkar ve nefret eder, çünkü güneş onların korkunç kötülüklerini ortaya çıkarır. Sanıyorum bu nedenle, şeytan kral güneşi çaldı."

Liu Çun yaşlı adama teşekkür edip eve döndü. Kansına şöyle dedi: "Hui Niang, yola çıkıp güneşi bulmaya çalışmalıyım, insanlar donuyorlar

ve açlıktan ölüyorlar. Yüreğimde büyük bir acı hissediyorum."

"Çok iyi bir iş yaparsın" diye yanıt verdi kansı; "huzur içinde git. Seni özel bir giysiyle uğurlayacağım."

Hui Niang kocasına, pamukla sıkıca doldurulmuş bir ceket dikti. Sonra uzun saçından bir demeti, kendir saplarıyla birleştirerek bir çift sandalet yaptı.

Liu Çun ayrılırken, gökyüzünden kendilerine doğru gelen parlak altın rengi bir ışık gördüler. Bu ışık Liu Çun'un omzuna konduğunda, bunun altın anka kuşu olduğunu fark ettiler. Lİu Çun, kuşun yolculukta ona eşlik etmesini istedi, o da başını salladı.

Liu Çun ayrılırken karısına şöyle söyledi: "Hui Niang, güneşi bulana kadar dönmeyeceğim. Eğer daha önce ölürsem parlak bir yıldız olacağım. Bu şekilde, güneşi bulacak kişiye rehberlik edeceğim."

Sonra kuşla beraber yola çıktılar.

Hui Niang günler boyunca Değerli Taş Dağı'nın tepesine tırmandı ve güneşi görebilmek için gökyüzünü taradı. Her gün hayal kırıklığına uğruyordu. Dünya sonsuz bir geceyle örtülmüştü.

Bir gün yine gökyüzüne bakarken, parlak bir yıldız yeryüzünden göklere doğru yükseldi. Sonra altın anka kuşu gelip ayaklarının dibine kondu. Başı eğikti. Hui Niang kocasının öldüğünü anlamıştı. Kalbi öyle büyük bir acıyla doldu ki kendini kaybetti.

Hui Niang kendine geldiğinde bir oğlan doğurduğunu gördü. Ona Bao Çu adını verdi. Rüzgârın ilk dokunuşunda bebek konuşmaya, ikinci dokunuşunda yürümeye başladı ve üçüncü dokunuşta altı metre boyuna ulaştı. Hui Niang böyle muhteşem bir oğulun annesi olmaktan gururluydu, ama oğlu babasını hiç tanıyamayacak diye de kederleniyordu.

Annesini yaslar içinde gören Bao Çu bunun nedenini sorduğunda, o da babasının ölümcül arayışının öyküsünü anlattı. "Anne, eğer izin verirsen gidip güneşi bulacağım" diye haykırdı çocuk. "Babamın görevini tamamlamak benim için büyük bir mutluluk olacak."

Hui Niang’ın kalbi sanki ikiye bölündü. Bir yanı kocasının onurunu düşünürken, bir yanı genç oğlunu bekleyen tehlike nedeniyle kaygılanıyordu. Ancak dünyadaki insanları kurtarmak için üzerine düşeni yapmak zorunda hissetti kendini ve oğluna izin verdi. Bir kez daha pamuk dolgulu bir ceket dikti ve saçının bir tutamından ve kendir saplarından bir çift sandalet yaptı. Bir kez daha altın anka kuşu kapılarına geldi. Ayrılmaya hazır olduğunda Bao Çu'nun omuzuna tünedi.

Hui Niang oğluna şöyle dedi: "Doğu'daki en parlak yıldıza dikkat et. Baban öldüğünde kendini bir yıldıza dönüştürdü. Onu takip et, seni güneşe götürecektir. Altın anka kuşu arkadaşındır. Babana yolculuğunda eşlik ettiği gibi, senin yolculuğunda da sana eşlik etmek için geldi."

"Aynen senin dilediğin gibi yapacağım" diye yanıt verdi Bao Çu. "Ne kadar uzun zaman ayrı kalırsak kalalım, sakın yüreğini benim için üzme. Senin gözyaşların beni üzer; görevimi tamamlamak için güç bulamam." Bu sözleri söyledikten sonra Bao Çu ve ankakuşu yola çıktılar.

Doğuya, en parlak yıldıza doğru hiç durmadan yol aldılar. Bao Çu on sekiz uçurumu ve on dokuz doruğu aştı. Dağlardaki çalılar ceketini lime lime etti, vücudu kanlı yaralarla kaplandı. Bir dağ köyüne topallayarak girdiğinde bitkin, yabani ve donmuş görünüyordu. Köylüler onun arayışını duyunca, her bin kendi ceketinden bir parça kumaş kopardı ve bunlardan Bao Çu için yeni bir ceket dikildi ve bu cekete yüz aile ceketi dediler.

Bedeni ısınıp ruhu yenilenince Bao Çu ve altın ankakuşu yeniden yola çıktılar. Durmadan yürüdüler, dağlar aştılar, pek çok nehri yüzerek geçtiler.

Bir gün öyle geniş bir ırmakla karşılaştılar ki, bir kartal bile uçarak karşıya geçemezdi. Güçlü akıntı ev büyüklüğünde kaya parçalarını sürükleyip götürüyordu. Bao Çu, yüreğinde hiç korku duymadan, çalkantılı suya kendini bıraktı ve görünmeyen sahile doğru yüzmeye başladı. Dev dalgalar üzerinden aşıyor, hızla dönen girdaplar onu tutsak alıyordu, ama o cesaretle yüzmeye devam etti. Uzakta sahil göründüğünde kalbi sevinçle doldu.

Birdenbire nehrin üzerinde soğuk bir rüzgâr esmeye başladı ve güçlü akıntıyı bir buz nehrine çevirdi. Bao Çu hareketsiz kalırken ankakuşu da dondu. Mucizevi olarak, yüz aile ceketi buzun Bao Çu'yu dondurmasına engel oldu. Ayrıca bu sihirli ceket onu öyle sıcak tuttu ki, vücudunun ısısı onu kuşatan buzu eritti. Bir koluyla ankakuşunu vücuduna bastırıp ısıtmaya çalışırken, diğer yumruğuyla buzları parçalara ayırıyor, suyu dans ettiriyordu. Kabaran dalgalar onu yüzen buz kütlelerinden birinin üzerine doğru itti, böylece bir kütleden diğerine atlayarak sahile vardı.

Bao Çu, ankakuşuyla yürümeye devam etti ve bir başka köye vardı. Köylüler onun arayışını ve karşılaştığı tehlikeleri duyunca köyün yaşlısı şöyle seslendi: "Güneş olmadan, biz yoksul insanlarız. Sana vereceğimiz en iyi şey toprağımızdır. Çünkü atalarımızın zamanından ben bizim alın terimizle sulandı. Yolculuğuna devam ederken belki de bu bağışımızın bir yararı olur. Köylüler büyük bir torbanın içine birer avuç toprak koydular.

Torba dolunca, Bao Çu onu bir omuzuna koydu. Öbür omuzunda oturan ankakuşuyla birlikte Doğu göğünde parlayan yıldıza doğru yürümeye devam ettiler. Bao Çu doksan dokuz dağ aştı, doksan dokuz nehirden yüzerek geçti. Sonunda iki yolun birleştiği bir yere vardı.

Hangi yola sapması gerektiğini düşünürken yanına yaşlı bir kadın yaklaşh ve şöyle sordu: "Genç adam nereye gidiyorsun?" Ona yolculuğunun amacını anlatınca yaşlı kadın şöyle dedi: "Yol aşılamayacak kadar uzun. Çok geç olmadan evine dönsen iyi olur."

"Güneşi bulana kadar eve dönmeyeceğim" diye yanıtladı Bao Çu, "yol ne kadar uzun, yolculuk ne kadar zorlu olursa olsun başladığım işi bitireceğim."

"Eğer bu kadar kararlıysan, sağdaki yolu takip et, güneşi bulacaksın. Vardığın ilk köyde dinlenirsen akıllılık etmiş olursun" diye Öneride bulundu kadın.

Kadın konuşurken altın kuş ona durmadan saldırıyordu. Gagasıyla gözlerini gagalıyor, pençeleriyle yüzünü tırmalıyor ve gövdesine

kanatlarıyla vuruyordu. Bao Çu utanarak kuşu kovaladı.

Kadının önerdiği yolu izledi, ama ankakuşu durmadan önünden uçuyor ve yolu kapamaya çalışıyordu. O zamana kadar yolculuğun ne kadar güç olduğunu bilen Bao Çu, yolun bu kadar düzgün ve kolay olmasına şaşırıyordu. Çok geçmeden yaşlı kadının sözünü ettiği köye vardı. Şaşkınlıkla köyün refah içinde olduğunu gördü. Erkekler zengin ve şişman, kadınlar iyi giyimli ve güzeldiler. Köylüler onu sevgiyle karşıladılar. Onun kahramanlığını övdüler ve onuruna bir ziyafet verdiler.

Köylüler onun onuruna içerlerken, o da şarap kasesini kaldırdı. Öbür köydeki insanlar donup açlıktan ölürken buradaki İnsanlar niye bu kadar zengin acaba diye düşündü. Birdenbire altın ankakuşu başının üzerinde kanat çırpmaya başladı ve şarap kasesine bir şey düşürdü. Bao Çu şaşkınlık içinde bakarken şarap alev aldı ve içindeki nesne yanmaya başladı. Bao Çu bunun aynen kendisininkine benzeyen, saç ve kendirden yapılmış bir sandalet olduğunu fark etti.

"Bu babamın sandaleti olmalı" diye şaşkınlıkla söylendi. "Demek babam burada ölmüş." Şarap kasesini yere atıp köylülere bağırmaya başladı. Sesinin yüksekliği karşısında bütün köy ve orada yaşayanlar bir duman üflemesiyle yok oldular. Onların yerine yüzlerce korkmuş hayalet, şeytan ve kötü yaratık ortaya çıktı.

Anka kuşunu bir kez daha omuzuna alarak yolun çatallandığı yere döndü ve soldaki yola girdi. Bu arada kötü yaratıklar Bao Çu'ya başka bir biçimde zarar vermeye karar verdiler. Onu nehirde dondurmayı. Kayıp Ruhlar Köyü'nde öldürmeyi başaramamışlardı. Şimdi de kendilerini yüksek dağlara dönüştürerek yolunu kapadılar, ama Bao Çu bunları da birer birer geçti. Kendilerini koca ırmaklara çevirdiler, ama Bao Çu bunları birer birer yüzüp geçti.

Sonunda şeytanlar rüzgâra dönüşüp Değerli Taş Dağı'nın eteğindeki Bao Çu'nun köyüne estiler. Hiu NİAng'ı bularak ona Bao Çu'nun bir uçurumdan yukarı tırmanırken kaydığını ve aşağıdaki nehre düşüp

öldüğünü söylediler. Bu sözlerin onun yüreğini acıyla dolduracağını ve yaşlarının Bao Çu'yu zayıflatacağını umuyorlardı.

Ancak Hiu Niang, Bao Çu'nun ayrılırken söylediği sözleri anımsadı. Onların anlattıklarına İnanmamaya çalıştı. Dişlerini sıkarak gözyaşlarını tutmaya çalıştı.

Bao Çu aynldığından beri Hiu Niang ve diğer köylüler her gün düz bir kaya ahp Değerli Taş Dağı'nın tepesine hrmanıyor-lardı. Dağın doruğuna ulaştıklarında taşıdıkları kayanın üstüne çıkıyor ve doğuya doğru bir tutam güneş ışığı görürüz umuduyla ısrarla bakıyorlardı. Her gün bir önceki günden daha yukarıda duruyorlar, güneş daha kolay görebiliriz umudunu taşıyorlardı. Ancak günler, aylar, yıllar geçiyor, gökyüzü hâlâ siyah kalmaya devam ediyordu. Taşıdıkları taşlardan yüksek taş seti oluşmuştu, ama güneş hâlâ geri dönmemişti.

Bu arada Bao Çu, dağları ve nehirleri geçmeye devam etti; yolculuk sonsuzmuş gibi görünüyordu. Sonunda bir dağın tepesinde çok uzaklardan gelen denizin sesini duydu. Doğu denizinin sahiline varana kadar doğuya doğru yürümeye devam etti. Şimdi ne yapacağım, diye sordu kendi kendine. Buradan güneşi nasıl bulacağım? Bu denizi nasıl geçebilirim?

Bao Çu sırtındaki torbayı açtı ve içindeki toprağı denize döktü. Toprak suyun yüzeyine çarptıkça büyük bir rüzgâr çıkıyor ve toprağı denizin ortasına konan bir dizi adaya dönüştürüyordu. Bao Çu bir adadan öbürüne yüzdü. Son adaya ulaştığında, ada birdenbire çöktü. Bao Çu'yu da yanında denizin dibine sürükledi.

Okyanus tabanında Bao Çu çok büyük bir mağara buldu; dev bir kaya parçası girişi engelliyordu. "İşte!" diye bağırdı, "burası şeytan kralın güneşi hapsettiği yer olmalı."

Kötülük Kralı mağaranın girişinde korkunç şeytanlardan oluşan büyük bir ordu toplamıştı ve hepsi de silahlanmış savaşa hazır bekliyorlardı. "Eğer şeytan kralı öldürebilirsem hayatta kalırım" diye düşündü Bao Çu. "Eğer kral ölürse, ordu panik halinde dağılacaktır."

Böylece Bao Çu ve Kötülük Kralı birbirleriyle Ölümüne savaştılar. Savaşları denizin dibinden yüzeye, yüzeyden yine denizin dibine doğru şiddetle sürüyordu. Bu kavga sırasında otuz metre yüksekliğinde şiddetli dalgalar oluşuyordu.

Sonunda şeytan kral okyanus tabanına kaçtı. Bao Çu onun burnuna bir yumruk vurunca kral sendeledi ve geri düştü. Sonra altın anka kuşu gagasıyla onun gözlerini çıkardı. Kötü yaratık acıyla bağırarak köreltilmiş gözleriyle ileriye geriye saldırdı. Sonra büyük bir kaya parçasına çarptı ve öldü. Şeytanlar ordusu hemen ortadan yok oldu.

Bao Çu mağarayı kapatan kayayı yana doğru itti ve güneşi içeride buldu. Son gücünü toplayıp güneşi ellerine aldı ve denizin yüzeyine yavaşça çıktı. Güneşi suyun üstüne itmeyi başardı, ancak gücü bitip öldü.

Altın anka kuşu güneşin altına doğru daldı, kanatlarını açtı ve güneşi sırtına alarak yükseldi. Güneş bir kez sudan kurtulunca, artık kendi gücüyle gökyüzüne yükseldi.

Güneş en sonunda gökyüzünde yükselmeye başladığında, Hui Niang ve diğer köylüler Değerli Taş Dağı'nın üzerindeki taş setlerinin üstünde gökyüzüne bakıyorlardı, önce ufukta mor bulutlar belirdi, bunu gül ve altın rengi olanlar izledi. Sonra on bin altın ışın, ardından da altın yuvarlağın kendisi belirdi. Onun ışığı bütün şeytanları taşa çevirdi.

Köylüler coşku içinde bağırırken altın anka kuşu, boynu bükük Hui Niang’ın ayaklarının dibine kondu. Hui Niang oğlunun öldüğünü anladı. Yüreği acıyla doldu, ama aynı zamanda sevinç duyuyordu, çünkü Bao Çu babasının görevini tamamlamış ve büyük bir kahraman olmuştu.

O günden beri Liu Çu'nun yıldızı. Doğu göklerinde şafak şokene kadar parlar. İnsanlar bu yıldıza sabah yıldızı derler. Anka kuşu sırtında güneşlere yükselirken, kanatları bulutların üzerinde parlar ve onları mor, kırmızı ve altın rengine boyar. Altın anka kuşunun konduğu yerde şimdi bir pagoda (tapınak) bulunmaktadır. İnsanlar buna, güneşi kurtarıp yeryüzünde

bitkilerin yeniden büyümesini sağlayan genç adamın anısına Bao Çu Pagodası derler.

Japonya Evrenin ve Japonya'nın Yaratılışı: Sunuş

Japonlar, şu anda Japonya'yı oluşturan adaların ilk yerli halkı değildirler. Moğol ırkından kavimler Kore Boğazı'nı geçerek, MÖ birinci ve ikinci yüzyıllarda bu adaları İşgal etmişler ve Şinto dinini buraya getirmişlerdir. Bu din doğaya, atalara ve kahramanlara tapmayı İçerir. Doğanın her görünümünde ilahi bir ruh olduğuna inanılır.

Japonlar yüzyıllar boyunca dinsel inanışlarını hiç kaydetmemişlerdir; o sıralar Çin'in Japon kültürüne etkisi çok büyüktür. MS 552 yılı Çin'in din, edebiyat ve sanat alanlarında Japonların üzerindeki büyük etkisinin başladığı dönemdir. Ancak Japonlar 8. yüzyılın başlarına kadar dinleri konusunda hiçbir şey kaydetmemişlerdir.

MS 712'de yazılan *Kojiki (Eski Olayların Kayıtları)* ve MS 720'de yazılan *Nihongi (Eski Zamanlardan MS 697'ye Kadar Japon Kayıtları),* Japon mitolojisinin en önemli iki kaynağıdır. Bunlar Japonların geleneksel söylenceleri gerçek olarak kabul ettikleri bir dönemde yazılmıştır. Bunları yazanlar, en eski dinsel inançlarındaki Çin ve Hint etkilerini azaltmak istemişlerdir.

Yaratılış efsanesi daha çok Japon kökenlidir. Çünkü dünyanın yaratılışından, Japonya'yı oluşturan adaların nasıl yaratıldığına bir geçiş yapılır. Yaratıcıların kadın ve erkek tanrılar olması, burada bir Çin etkisi olabileceğini göstermektedir.

Çoğu kültürde görüldüğü üzere, Japon tanrıları da insani özellikler taşırlar. Görünüşleri, düşünceleri, konuşmaları ve davranışları insana özgüdür. Söylence, ada, dağ, orman, ırmak gibi doğal görüngülerin kökenlerinin açıklanmasında iki temel tanrının yaşamlarındaki doğum, evlenme ve ölüm Örüntüsünü kullanır ve bu örüntü insanların yaşam Örüntülerini yansıtır.

Bu söylence kadına biçtiği köle rolüyle oldukça kışkırtıcıdır. Pek çok değişik versiyonunun tamamında, ilk önce erkeğin konuşmasının

uygunluğu anlatılır. Kadının önce konuşması, yalnızca toplumsal olarak kabul görmeyen bir davranış biçimi değildir; aynı zamanda anormal çocukların doğumu gibi korkunç sonuçlara da yol açabilir. Ancak en önemli Japon tanrısı kadındır. Güneş tanrısı Amaterasu Omikami bütün tanrıları ve evreni yönetir. O ayrıca Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıça figürüdür, çünkü verimlilikten sorumludur.

Kadının kölemsi rolü, Japonların ilk toplum yapısı göz önüne alındığında garip görünmektedir. Japon topraklarında yaşayan en eski halklardan olan Aynuların sözlü gelenekleri, kadınların toplumda çok güçlü kişilikler olduğunu göstermektedir; ya şaman ya da kâhindiler. Savaş alanında soyluların en önemlileriyle omuz omuza savaşırlar, onlara eşit bir cesaret, güç ve beceri sergilerler.

8. Yüzyılın sonlarına kadar kadınlar sık sık küçük devletleri yönetmişlerdir. 16. Yüzyıla kadar erkeklere tamamen boyun eğmemişlerdir. Bu nedenle, 8. yüzyılın başlarında kaydedilmiş bir söylencede erkeğin daha ön planda olduğunu görmek özellikle şaşırtıcı olmaktadır.

Evrenin ve Japonya'nın Yaratılışı

Başlangıçta gökler ve yeryüzü şekilsiz bir kütleydi ve biçimsiz bir yumurtaya benziyordu. Daha hafif ve açık kısmı yukarıda
kaldı ve zaman içinde gökleri oluşturdu. Daha ağır, yoğun bölümü, daha yavaş bir biçimde çökerek yeryüzü oldu. İlk önce kara parçalan, bir balığın denizin yüzeyinde yüzdüğü gibi boşlukta yüzüyordu. Çamurdan henüz çıkmış bir kamış sürgününe benzeyen tuhaf bir cisim, gök ve yer arasında, bir bulutun denizin üstünde gezinmesi gibi boşlukta hareket ediyordu. Bu, ilk tanrıyı oluşturdu. Sonra diğer tanrılar bunu izlediler ve aralarında İzanagi no Mikoto ve İzanami no Mikoto adlarında en genç iki tanrı da vardı.

İzanagi ve İzanami bizim gökkuşağı dediğimiz, göklerin yüzen köprüsünde yan yana durdular ve yükseklerden aşağı baktılar. "Aşağıda bir şey görebiliyor musun?" diye sordu İzanagi.

"Yalnızca su" diye yanıt verdi İzanami: "Hiç kara var mı diye merak ediyorum."

"Bunu anlayabiliriz" dedi İzanagi. "Göklerin mücevher mızrağını alalım ve derinlere doğru fırlatalım. Eğer kara varsa mızrak bunu mutlaka gösterecektir."

İki tanrı derinliklerde mızrağı gezdirdiler ve çekip çıkarınca ucunda herhangi bir madde birikmiş mi diye baktılar. Mızrağın ucundan tuzlu su damladı ve daha sonra tuzlu bir kütle olarak aşağıdaki denize düştü; bir ada meydana getirdi.

"Artık aşağıdaki sularda yaşayabiliriz" diye bağırdı izanami. "Kalacak toprağımız oldu."

Böylece İzanagi ve İzanami göklerden ayrıldılar ve denizin ortasında yarattıkları adada yaşamaya başladılar. Orada büyük bir saray İnşa ettiler ve mücevher mızrağı, taşıyıcı sütun olarak ortasına yerleştirdiler. Sonra da evlendiler. Pek çok ada-çocukları olsun istiyorlardı, böylece bir araya gelip bir ülke yaratacaklardı.

İzanagi evlerini kurduktan sonra İzanami'ye şöyle dedi: "Ayrılıp adamızı araştıralım. Sen bir yöne, ben de diğerine giderim, sonra buluşuruz."

izanagi sarayın soluna, İzanami ise sağına doğru gitti ve adanın çevresini dolaştılar. Tekrar buluştuklarında İzanami coşkuya şöyle dedi: "Ne kadar muhteşem. Genç ve yakışıklı bir erkeğe rastladım."

Bir zaman sonra İzanami ilk çocuklarını doğurdu. Bir ada çocuğundan çok, iğrenç bir sülüğe benziyordu; üç yaşına geldiğinde hâlâ ayakta duramıyordu. Böyle bir çocuğu yanlarında tutmak istemediler ve bir kamış sandalın içinde denize bıraktılar, artık onun kaderini rüzgâr belirleyecekti.

İki tanrı daha sonra göklere dönüp daha yaşlı tanrılara sordular: "Neden İzanami anormal bir çocuk doğurdu? Böyle bir olayla yeniden karşılaşmamak için yapabileceğimiz bir şey var mı?"

Tanrılar yanıt verdiler: "İzanami yararsız bir çocuk doğurdu, çünkü durması gereken yeri bilmez görünüyor. Bir kadın ilk önce erkeğin konuşmasına izin vermelidir. Çünkü bu onun hakkıdır. Eğer ilk konuşan kadın olursa kötü şans getirir. Eğer düzgün bir çocuğa sahip olmak istiyorsanız, her şeye yeniden başlamalısınız. Adanıza dönün, ayrı yönlerde yürüyün ve tekrar buluşmaya, birbirinizi selamlamaya çalışın."

İzanagi ve İzanami tanrıların bu önerisine uydular ve bu kez karşılaştıklarında İzanami, İzanagi'nin ilk konuşmasına izin verdi. "Ne muhteşem" diye coşkuyla bağırdı. "Harika, genç bir kadına rastladım."

Zamanla İzanami sekiz harika çocuk doğurdu ve her biri bir ada oldular. Bu sekiz ada birlikte bir ülke meydana getirdiler.

İzanagi sonra karısına şöyle dedi: "Yarattığımız bu ülke tatlı sabah sisleriyle kaplı, ama onları kimse göremezse bu adalar ne işe yarar? Bu sorunu, rüzgâr tanrısı olacak bir çocuk yaratarak çözebilirim."

Derin bir soluk aldı, verdiği soluğuyla bir çocuk yarattı. Yeni doğmuş tanrı büyük bir hava akımının içinde gizliydi. Sonra kız ve erkek kardeşlerinin üzerinden uçtu ve onları gizleyen sisleri dağıttı.

İzanami kocasına şöyle dedi: "Yarattığımız ülkeyi açığa çıkardığına göre, artık adalarımızı güzelleştirmeliyiz. Yüksek dağlar, sakin vadiler, serin ormanlar, sulak çayırlar, pırıltılı şelaleler ve köpüklü ırmaklar yaratmalıyız." Böylece İzanagi ve İzanami denizlerin, dağların, ırmakların ve ağaçların tanrılarını yarattılar.

Ülkelerinin gerçekten güzelleştiğini görünce İzanagi şöyle dedi: "Artık evreni yönetecek bir tanrı yaratmamız gerekli."

Birlikte güneş tanrıçası Amaterasu'yu yarattılar. Doğumundan itibaren Amaterasu, bütün evreni aydınlatan bir parlaklıkla ışımaya başladı. İzanagi ve İzanami, en küçük çocuklarına hayran olmuşlardı. "Pek çok çocuğumuz

var, ama hiçbirisi bizim güzel Amaterasu’ınuzla karşılaştırılamaz" dedi İzanagi. "Bu büyük tanrıçaya bizim ülkemiz kesinlikle yetmez. O göklere ait, oradan bütün evreni aydınlatabilir. Büyüdüğü zaman onun göklerin merdivenlerine tırmanmasına izin vermeliyiz."

İzanami ay tanrısını doğurduğunda, Amaterasu göklerdeydi. Onun güzelliği ve parlaklığı da neredeyse Amaterasu kadardı. O da göklerin merdivenlerini tırmandı, orada Amaterasu' nun kocası olacak ve evreni onunla birlikte yönetecekti.

İzanagi ve İzanami'nin bir sonraki çocuğu Susano ono Mikato'nun (Sosa-no-wo) herkesi huzursuz eden bir mizacı vardı. Hiddet nobetleriyle etrafı kırıp geçirmediği zamanlar ağlıyordu. Anne babası ona dünyayı yönetme gücünü verdi, ama o bu gücü kötüye kullandı. Ormanların kurumasına ve pek çok insanın erken ölümüne neden oldu.

Sonunda İzanagi ve İzanami ona şöyle dediler: "Senin yıkma isteğin, bize seni buradan sürgün etmekten başka seçenek bırakmıyor. Sen o kadar körüsün ki, senin dünyayı yönetmene izin vermek haksızlık olur. Seni ölüler diyarını yönetmeye gönderiyoruz, orada daha az zarar verirsin."

İzanagi ve İzanami'nin bir sonraki çocuğu ateş tanrısıydı. Doğarken annesini yaktı ve İzanami öldü. Ölürken de yeryüzü tanrıçasını ve su tarıçasını doğurdu. Ateş tanrısı yeryüzü tanrıçasıyla evlendi ve onların kızı, saçlarından dut ağacıyla ipek böceğini ve göbeğinden de beş çeşit tahıl üretti.

Bu arada İzanami ölüm döşeğindeyken, İzanagi şöyle haykırdı: "Ne kadar kederliyim!" Kızgınlık ve küskünlükle, kılıcını çekti ve ateş tanrısını üçe böldü, bunlardan her biri bir tanrı haline geldi.

Üzüntü ve yalnızlığa dayanamayan İzanagi, İzanami'nin peşinden gitti; Yomi'ye, ölümün karanlık diyarına doğru uzun bir yolculuğa çıktı. Onu bulduğunda şöyle dedi: "İzanami, bu korkunç yere senin için geldim. Çünkü seni seviyorum ve sensiz yaşamaya dayanamıyorum."

Ancak İzanami onun sözlerini sevinçle karşılamadı. "İzanagi, kocam, efendim, neden bu kadar geç geldin?" diye şikâyet etti. "Yomi'nin aşını yedim. Artık seninle gelemem. Eğer beni seviyorsan, bırak, karanlık bir lütuf olsun ve bana bakma. Bunun yerine, geldiğin yoldan geri dön, çünkü benim ölümüm evliliğimize son verdi."

Ama İzanagi İzanami'yi gerçekten seviyordu. Sevgili karısını bu kadar kolay bırakamazdı ve ona son kez bakmaktan kendini alıkoyamadı. Gizlice saçında taşıdığı tarağın ucundaki dişi kırdı ve onu yakarak bir meşale elde etti. Sonra emin bir şekilde ışık saçan meşaleyi güzel karısına doğru tuttu.

Işık İzanami'nin bedenini aydınlatınca, İzanagi büyük bir şaşkınlıkla geri sıçradı- İzanami'nin bedeni çürümekteydi ve kurtlar doymak bilmez bir biçimde çürüyen etini kemiriyordu. "ölüler diyarı gerçekten korkunç bir yer" diye fısıldadı İzanagi.

İzanami bunu duydu ve Öfkeyle ayağa fırladı: "Niye senden dilediğim gibi beni terk etmedin?" diye sordu. "Beni utandırdın ve bunun İçin seni cezalandıracağım " İzanami, Yomi'nin sekiz çirkin kadınını çağırdı, onlar da acımasızca İzanagi'vi kovalamaya başladılar.

İzanagi, onları geciktirmek için, siyah başlığını çıkarıp yere fırlattı. Başlık birdenbire büyük bir salkım üzüme dönüştü ve kadınlar durup bunu yediler. Bitirir bitirmez de kovalamaya devam ettiler.

İzanagi, çok dişli tarağını saçından çıkarıp yere fırlattı. Bu da hemen bambu fidanlarına dönüştü ve kadınlar durup bunları da yediler. Bitirir bitirmez kovalamaca yine başladı.

İzanagi'ye yetiştiklerinde, o, ölülerin karanlık diyarıyla canlıların aydınlık diyarı arasındaki sınıra, Yomi Geçidine varmıştı. Burayı ancak bin adamın yerinden oynatabileceği büyük bir kayayla kapattı. Kayanın arkasındaki güvenli yerinden, karısıyla konuşmak için bekledi.

"İzanagi" diye bağırdı İzanami; "beni o kadar utandırdın ki, senin halkından herkesi öldürmeye hazırım. Her gün bin kişiyi boğabilirim. Kısa zamanda boş bir krallığı yönetiyor olacaksın."

"Eğer bunu yaparsan" diye yanıt verdi İzanagi", her gün bin beş yüz insanın doğmasını sağlarını."

"İzanagi, kocam, efendim, benim ölümümü kabullenmeli-sin" dedi İzanami, yatıştırıcı bir sesle. "Biz birbirimizi uzun zaman çok sevdik. Birlikte güzel bir ülke ve pek çok tanrı yarattık. Bu yeterli değil mi? Benim dünyadaki zamanım sona erdi ve geri dönmek için artık çok geç. Artık aramızda barış yapalım."

"Peki İzanami" diye karşılık verdi İzanagi. "Biliyorum, ölüler diyarına senin peşinden gelmek benim zayıflığımdı. Biliyorum, yaşam rüzgârı bedende eserken Yomi'nin diyarını ziyaret etmek kötü şans getirir. Evliliğimiz burada sona erdi. Dileğin üzerine, seni Yomi'nin korkunç diyarındaki yaşamına bırakacağım. Canlılar diyarına dönüp seni bir daha hiç rahatsız etmeyeceğim."

Sözüne sadık kalan İzanagi, bunu bir daha hiç yapmadı.

Amaterasu: Sunuş

Amaterasu söylencesiyle Japon yaratılış söylencesinin birbiriyle öyle yakın ilişkisi vardır ki, yaratılış söylencesinin girişi bunun için de geçerlidir. Japon yaratılış söylencesi gibi Amaterasu söylencesi de şu iki eserde anlatılın *Kojiki: Eski Olayların Kayıtları* ve *Nihon Şoki: Eski Zamanlardan MS 697'ye Kadar Japon Kayıtları*.

Amaterasu söylencesi aynı zamanda Şinto dini geleneğinin de bir parçasıdır ve bu geleneğe göre doğanın bütün öğeleri ilahi bir ruha sahiptir. Amaterasu Omikami en önemli Japon tanrısıdır. O, güneş tanrıçası. Ulu Tanrıça veya Ana Tanrıçadır ve bereketten sorumludur; bütün tanrıları ve evreni yönetir. Ayrıca gücü sürekli elinde tutacak kişiliğe ve beceriye sahiptir. Pek çok ilahi sorumluluğuyla Amaterasu, kadınların eski Japon yaşamında sahip oldukları savaşçı, yönetici ve kâhin rollerini yansıtır.

Amaterasu söylencesi, Şinto dininin bereket ve bununla ilişkili törenlere olan ilgisini de yansıtır. Söylence güneş ve ayın ayrılışını, dünyadaki yiyeceğin kökenini, tarımın ve ipek dokuma sanayisinin başlangıcını anlatır.

Diğer pek çok kültürde güneşin parlaması ve bereket, iki ayrı tanrıyla ilişkilendirilmesine rağmen aralarında mantıksal bir bağlantı da bulunmaktadır. Güneş olmadan bitkiler büyüyemez ve bitkiler olmadan, insanlar yiyecek yokluğu nedeniyle açlıktan ölürler. Tanrılar da açlıktan ölürler. Çünkü onlar da ya doğrudan ya da insanların onlara sundu klan aynı yiyeceklerle beslenirler. Dolayısıyla Amaterasu kendini bir mağaraya kapadığında, bu hareketi tanrılara ve insanlara felaket getirir.

Amaterasu'ya saygı gösterildiği sürece güneş parlamaya devam edecek ve insan refaha ulaşacaktır. Bu iyimser bakış açısı, söylencenin ortaya çıktığı dönemde bitki, vahşi hayvan ve balıkların bol olmasıyla destek bulmaktadır.

Amaterasu

Göklerde hükümdarlığını sürdüren, güneşin ve evrenin tanrıçası Amaterasu, aynı zamanda kardeşi ve kocası olan ay tanrısını, yiyecek tanrıçasına yardım etmek üzere aşağıya, kamış tarlalarına yolladı. Tanrıça onu görür görmez, ağzını yere doğru döndürdü ve kaynamış pirinç tükürdü. Sonra denize doğru döndürdü ve her çeşit balığı tükürdü. En sonunda, dağlara döndü ve ağzından çeşitli kürk-postlu hayvan tükürdü. Daha sonra da bütün bunları yiyecek haline getirdi ve yüz masanın üstüne yerleştirip ay tanrısına yemesi için sundu.

Ay tanrısı onun yaptıklarını görünce çok hiddetlendi. "Beni tükürdüğün yiyeceklerle beslemeye nasıl cesaret edersin" diye bağırdı. "Yiyecekleri pis ve iğrenç hale getirdin!" Kılıcını çekti ve tanrıçayı öldürdü. Sonra Amaterasu'va gidip yaptıklarını anlattı.

Beklediğinin aksine, Amaterasu bağırmaya başladı. "Sen kötü yürekli bir tanrısın. Artık yüzünü görmeye bile dayanamam. Benim yanımdan uzaklaş ve bir daha yüz yüze gelmeyelim." Böylece güneş ve ay birbirlerinden ayrı yaşadı, gündüz ve gece birbirlerinden ayrıldı.

Amaterasu, elçisi bulut perisini aşağıya yiyecek tanrıçasına yolladı. Elçi, tanrıçanın gerçekten öldüğünü gördü. Ancak bu arada tanrıçanın başından öküz ve atın oluştuğunu, alnından ve gözlerinden tahılların büyüdüğünü, kaslarından ipek böceklerinin çıktığını, midesinden pirincin büyüdüğünü, karnından buğday ve fasulyelerin ürediğini de gördü. Bulut perisi, bütün bunları toplayıp Amaterasu'ya götürdü.

Güneş Tanrıçası bu kadar çeşitli yiyeceği görünce çok memnun oldu. "Beni çok sevindirdin" dedi elçiye. "İnsanlar bu yiyecekleri yiyip yaşayabilecekler."

Amaterasu çeşitli tahıllardan ve baklagillerden tohum topladı ve kuru tarlalara bunları ekti. Pirinç tohumunu alıp sulu tarlalara ekti. Sonra da, bilge özelliklere sahip bir köy önderini bu ekinlerin büyümesine göz kulak

olması için görevlendirdi. O sonbahar, hasat görülmeye değerdi. Bu arada, Amaterasu ipek böceklerini ağzına alıp onların ipek tellerini topladı. Böylece güneş tanrıçası ipek böceği yetiştiriciliğini başlatmış oldu.

Çok geçmeden, İzanagi ve izanami, ölüler diyarını oğulları Sosano-wo'ya verdiler ve onu oraya sürgüne gönderdiler. Yerin altındaki diyara gitmeden Önce Sosano-wo, ışıldayan kız kardeşini ziyaret etmeye karar verdi. O kadar vahşi bir tanrıydı ki, göklere doğru giderken dağlar ve tepeler inledi, denizlerde fırtınalar koptu.

Onun geldiğini görünce, Amaterasu şöyle düşündü: "Benim kötü yürekli kardeşim, eminim ki buraya iyi niyetle gelmiyor. Benim krallığımı, gökyüzü ülkesini istiyor olmalı. Ancak annemiz ve babamız her ikimize de ayrı bir ülke verdiler. Sosano-wo kendine verilen krallıkla yetinmeli. Olabilecek en kötü şeye hazırlıklı olsam iyi olur."

Tanrıça saçlarını bir erkek gibi düğümleyerek yukarı topladı ve eteklerini toplayıp pantolona benzetti. Sırtına birinde bin, diğerinde beş yüz ok olan iki heybe; yanlarına üç tane uzun kılıç astı. Bir eliyle, üzerinde atılmaya hazır bir ok bulunan bir yay tutuyordu; öbür eliyle ise kılıçlarından birini sıkıca kavramıştı.

Karşı karşıya geldiklerinde, Amaterasu görünüşünün kardeşini ürküteceğinden emindi. "Bana niye geldin?" diye sordu sakin bir şekilde.

"Bir sorun bekler gibi bir halin var" diye yanıt verdi Sosano-wo. "Benden kesinlikle korkmamalısın. Annemin ve babamın beni sevmemelerine ve beni ölüler dünyasını yönetmekle cezalandırmasına karşın, benim yüreğim hiçbir zaman kara olmadı. Işık dünyasından ayrılmadan önce seni görmek istedim yalnızca. Çok uzun kalmak niyetinde değilim."

Amaterasu kardeşinin iyi niyetine inanmak isteğiyle silahlarını bir kenara bıraktı. Onu diğer göksel tanrılar arasında ağırladı ve ziyaretinin söylediği kadar kısa olmasını diledi.

Ancak Sosa-no-vvo, istenildiğinden çok daha uzun kaldı ve davranışları çok kabaydı. Onun ve Amaterasu'nun, kendilerine ait üçer pirinç tarlası vardı. Amaterasu'nun tarlası çok fazla yağmur veya kuraklığa rağmen gelişmeye devam ederken, Sosa-no-wo'nunki hep verimsizdi. Kuraklık zamanlarında toprak parçalanıp çatlıyor, şiddetli yağmurlarda ise toprak akıp gidiyordu. Sonunda Sosano-wo'nun duyduğu kıskançlık öfkeye dönüştü. İlkbaharda pirinç tohumları ekildiğinde, Sosa-no-wo tarlalar arasındaki bölmeleri kaldırdı, kanalları doldurdu, oluklara ve borulara hasar verdi. Kardeşinin iyi niyetine inanmak isteyen Amaterasu ise, sakin ve sabırlı olmaya çalıştı.

Sonbaharda ekinler olgunlaşınca Sosano-wo göksel tayları serbest bıraktı ve onların pirinç tarlalarının ortasında yatmalarına neden oldu. Amaterasu sakin ve sabırlıydı.

Sonra Sosa-no-vvo ilk meyve hasat bayramını, sarayı iğrenç pisliklerle kirleterek bozdu. Amaterasu yine de sakinliğini ve sabrını korudu. En sonunda, Amaterasu gizli dokuma odasında tanrıların giyeceklerine kumaş dokurken, kötü yürekli kardeşi tavanda bir delik açmak için birkaç kiremiti sessizce yerinden oynattı. Sonra da bir göktayını odaya fırlattı. Amaterasu o kadar şaşırdı ki, kumaş dokuduğu kemikle kendini yaraladı.

Bu kez, güneş tanrıçası Sosa-no-wo'yu affetmedi. Büyük bir öfkeyle sarayı terk etti ve taş mağarasına girdi. Kapıyı kilitledi ve orada yalnız kaldı. Artık onun parlaklığı gökleri ve dünyayı aydınlatmıyordu; gün, gece kadar karanlık olmuştu. Evren sürekli bir karanlık içinde kalmak zorundaydı. Güneş olmadan bitkiler büyüyemediler. İnsanlar her yerde işlerini bırakıp bu yoksunluğun daha ne kadar süreceğini merakla beklemeye ve izlemeye başladılar.

Bütün tanrılar gökteki Barış Nehri'nin kıyısında toplandılar ve Amaterasu'nun Öfkesini nasıl yatıştırabileceklerini tartıştılar. Taş mağaranın önüne güneş tanrıçasının heykelini dikip ona dualar sundular. Ayrıca güzel dokunmuş kumaşlar, pahalı mücevher, tarak ve ayna gibi pek çok özel

armağan sundular ve bunları sakaki ağacına astılar. Tanrıçalar kapısında dans edip şarkı söylediler.

Amaterasu müziği duyunca kendi kendine şöyle dedi: "Hem güzel dualarla yakarışlarını hem de müziğin ve dansın seslerini duyuyorum. Benim bu kaya mağarada inzivaya çekilmem, bereketli kamış tarlalarını sürekli karanlığa mahkûm etti, öyleyse tanrılar niye bu kadar mutlular?" Merakı kızgınlığına ağır bastı ve kayada bir yarık açarak dışarı baktı.

Tanrılar Amaterasu'nun tam da bunu yapmasını bekliyorlardı. Güneşin parlak ışıklarının geri gelmesini sevinçle karşılarken Amaterasu'nun elinden tutup onu yeniden aralarına katılmaya ikna ettiler.

Tanrılar Sosa-no-wo'dan bin masa dolusu armağan isleyerek onu cezalandırdılar. Ayrıca saçlarını, el ve ayak tırnaklarını çektiler. Sonunda ona şöyle dediler: "Davranışın dayanılmayacak kadar kaba ve uygunsuzdu. Bundan sonra gökten ve kamış tarlalarından sürgün edildin. Hemen ölüler diyarına git. Senin kötülüklerini yeterince çektik."

Böylece Sosa-no-wo, gökleri sonsuza kadar terk etti ve ölüler diyarına doğru yola çıktı.

Kotan Utunnai: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Aynu halkı. Taş Devri Asya topluluklarından gelmekteydi ve Japonları oluşturan Moğol halkı adaları işgal etmeden önce orada yaşıyorlardı. Yüzyıllar boyunca uygarlıktan hiç etkilenmediler; çünkü az nüfusa sahip bu topluluğu besleyecek yiyecek stoğu hep vardı ve bu topluluklar birbirinden ayrı nehir vadilerinde yaşıyorlardı. Yazıyı bilmiyorlardı, küçük köy yapısı dışında siyasal bir örgütlenmeye sahip değildiler. Evcilleşmiş hayvanları yoktu, bir tarım sistemleri ya da kendilerine ait bronz veya demir İşlemeciliği oluşmamıştı.

Aynı yaşamı, Japonlarla daha yakın ilişkiye geçmeye başladıkları 1670 yılına kadar eski zamanlardaki yapısını korudu. İki yüz yıl kadar sonra Japonlar, Aynuların çoğunluğunun yaşadığı Hokkaido adasını yerleşime açmak için bilinçli bir çaba gösterdiler. Ormanları ve vahşi hayvanların yaşadığı alanları temizlediler, kalıcı balık ağları yerleştirdiler ve böylece Aynu'nun geleneksel yaşam biçimi yok oldu. Aynu erkekleri geçici tarım işçisi olurken, alkolizm ve hastalıklar toplumu tahrip etti.

20. Yüzyılın başında on beş bin-on altı bin civarında Aynu, hâlâ Hokkaido'da yaşıyordu. Toplumun sözlü anlatıma büyük önem vermesinden dolayı, gelenekleri sözlü olarak usta bir şekilde aktarabilen bir Aynu bulmak kolaydı. Bugün sahip olduğumuz edebi metinlerin çoğu 1920 ve 1930'larda toplanıp kaydedildi. 1940'lara gelindiğinde Aynu yetişkinleri, hem Japoncayı hem de kendi yerel dillerini konuşurlarken Aynu çocukları yalnızca Japonca biliyorlardı. 1955'te, Hokkaido'da yaşayan Aynulardan yirmi kadarı kendi dillerini akıcı bir şekilde konuşabiliyorlardı. Aynuların kötü durumu 1970'lerde ortak bir sorun haline geldi ve Aynu geleneğini korumak için bir ilgi oluştu.

Kotan Utuntıai destam Aynulardan toplanan edebi eserler arasında özellikle önemli bir yer tutar. Bu destan Aynu geleneğinin hâlâ canlı olduğu bir donemde, bir İngiliz misyoner olan John Batchelor tarafından, 1880-1888 yıllan arasında kaydedilmişim Destan ilk olarak, hem Aynu hem İngiliz dilinde, *Transactions of the Asiatic Society of Japan* 'ın (Asyatik Japon Toplumu Hakkında Bilgiler) bir bölümü olarak 1890 yılında yayımlanmıştır.

Destanın bazı yönleri o kadar eskidir ki, anlatanlara bile yabancı gelmekteydi. 1880'lerde ve sonrasında *repunkıır'un* (deniz insanları) kim olduğu bilinmiyordu. Yıllar sonra, arkeologlar bu terimin Hokkaido'nun kuzey kıyısında yaşayan Okhotsk' ları kastettiğini keşfettiler. *Yaunkur* (kara insanları) Aynular, Okhotsk'ları (repunkur) 10. ve 16. yüzyıllar arasında bir dizi savaş sonucu yendiler. *Kotan Utunnai* de, Aynulara ait diğer kahramanlık destanları gibi, bu savaşları yansıtmaktadır.

Çekiciliği ve Değeri

Kotan Utunnai destanı, sık rastlanmayan bir serüven öyküsü olduğu için çekici bulunmaktadır. Kahraman, tuhaf düşmanlara karşı savaşmaktadır. Tanrısal ve insani Özelliklerin kaynaşması sihirli bir hava yaratır. Kahramanların kendilerinde de bu karışım şaşkınlık, sihir ve gizem oluşturmaktadır. Kahraman bir insandır, ancak öyle tanrısal özelliklere sahiptir ki, tanrılar bile onun insan olduğundan emin olamamaktadır. Benzer biçimde, kahraman da kendiyle savaşanların tanrı mı, insan mı olduğundan emin değildir.

Destanın bir başka İlgi çekici yönüyse, insanların birbirlerinden yüzlerce yıl arayla yaşamış ve değişik kültürlerden olmalarına karşın, ne kadar benzer olduklarını göstermesidir. Kahramanları anlayabilir ve kendimizi onların yerine koyabiliriz. Çünkü pek çok diğer önemli

destandaki karakterler ve bizler gibi, bu destandaki kahramanlar da mükemmelliğe ulaşmaya ve ün kazanmaya çalışmaktadırlar.

Başka destanlarda olduğu gibi, her iki taraftaki insanların en iyileri destansı özelliklere sahiptirler. En önemli karakterler, ister dost, ister düşman olsunlar cesaret, sevgi, sadakat ve sabır gibi duygulara sahiptir, örneğin, kahramanın ablası onun gerçek ablası değildir; düşman topluluklardan birinin üyesidir. Ana babası öldüğünde kahramanı kurtarır ve onu büyütür. Onunla omuz omuza çarpışır ve kahraman da onun sadakatine karşılık verir. Şipiş hükümdarı da, anlatan kişi kadar kahramandır. Kahraman savaşmak için ısrar edince onunla savaşır. Şipiş hükümdarının kız kardeşi, onu bırakıp kahramana katılınca, yazar ona bu kararı için büyük destek verir.

Kotan Utunnai'nin, bozulmamış sadeliği nedeniyle de çekici olduğunu söyleyebiliriz. Karakterler, sorgulanmadıkları bir dünyada yaşamaktadırlar. Kendi güçlerini ve sınırlarını bilirler, böylece kendilerini ve kaderlerini kabullenirler. Ölümü yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak kabul ederler ve düzgün bir yaşamın kurallarını bilirler. İyi bir yaşam sürenler, ölümden sonra yeniden doğacaklar, ama bunu yapamayanlar ölü kalacaklardır.

Tanrıların dünyası insanların dünyasının daimi bir parçasını oluşturur. Tanrıların ruhları gürüldemekte, insanları da onların varlıklarını hissetmektedirler. Her insan, tanrısal özelliklere sahiptir; her tanrının insani özelliklere sahip olduğu gibi. Dolayısıyla evrende bir birlik ruhu ve düzen vardır ve *Kotan Utunnai* de bunun bir parçasıdır.

Bu özel nitelikler, destanın biçemiyle de İletilmektedir. Diğer Aynu destanları gibi, *Kotan Utunnai* de şarkı olarak söylencesinden kaydedilmiştir ve birinci tekil kişi tarafından anlatılır. Birinci tekil kişi anlatımı en gerçekçi ve en somut anlatım biçimidir. Anlatan kişi destanın kahramanıdır ve kendi deneyimini olduğu gibi aktarır. Onun gördüğünü, duyduğunu aynı biçimiyle biz de görür ve duyarız. Sadece onun bildiği kadarını biliriz, başka bir şey bilmeyiz. Onun bize söylediğine dayanmak

zorundayızdır. Ona başkaları bir şeyler söylediğinde ya da yaptığında biz de öğreniriz. Onunla hep aynı zamandayız-dır. Onun geçmişiyle ilgili bir şeyi, o öğrendiğinde öğreniriz ve gelecekle ilgili bir şeyi, ancak gerçekleştiğinde bilebiliriz. Dolayısıyla, kahramanın düşüncelerine ve davranışlarına, başka hiçbir anlatımda olmadığı kadar katılır, tümüyle onun dünyasına karışırız.

Kotan Utunnai destanı, bütün önemli kişilerin aristokrasinin bir üyesi olması nedeniyle eski tarzdadır; bütün diğer kültürlere ait önemli destanlarda da aynı durum görülür. Konu, dinleyicilerin değerlerini ve ilgi alanlarını yansıtır; dinleyiciler de soyludurlar. Bu nedenle, en Önemli konu savaştır; öne çıkan değerler cesaret, güç ve savaş becerisi olmaktadır. Kahramanın ve erkek kardeşinin düşman tarafın prensesleriyle evlendirilmesi, Yaunkur'un Repunkur üzerindeki egemenliğini gerekçelendirmek ve halka benimsetmek amacıyla kullanılmış olabilir.

Ancak *Kotan Utunnai* destanı, kadın karakterlerin büyük bir güce ve beceriye sahip olması ve erkeklerle eşit kabul edilmesi açısından modern özelliklere de sahiptir. Aristokrat kadınlar babaları, kocaları ve erkek kardeşleriyle yan yana savaşırlar. Kahramanın annesi bir savaşta kocasıyla birlikte ölür ve onun bütün yaşamı boyunca savaşçı olduğu anlatılmaktadır. Kahraman, ablasını ve *Şipişunmat'ı* takdir etmektedir, çünkü onların savaş alanında gösterdikleri cesaret, güç ve beceri, benzersiz güzellikleriyle eş değerdedir.

Başlıca Kahramanlar

Adsız anlatıcı: Kahraman bir yaunkur genci; Şinutapka kralının oğlu.
Abla: Bir Repunkur kadını; halkına karşı yapılan savaşta annesini ve babasını kaybeden anlatıcıyı kurtarır ve büyütür.
Kamui-otopuş: Anlatıcının ağabeyi; büyük Yaunkur savaşçısı.
Şipiş-un-kur: Şipiş'in destansı hükümdarı; Şipiş-un-mat'ın ağabeyi; ünlü ve saygıdeğer Repunkur savaşçısı.

Sipiş-un-mat: Şipiş-un-kur'un destansı kız kardeşi; anlatıcının dostu.
Sarkık Burun: Ünlü Repunkur savaşçısı; kötü varlık.

Kotan Utunnai

I. Bölüm

(Öyküyü anlatan kahraman, annesinin ve babasının repunkurlar tarafından öldürüldüğünü öğrenir. Babasının savaş elbiselerini kuşanarak, annesinin ve babasının öcünü almak için yola çıkar. Ağabeyinin de Repunkur ülkesinde tutsak olduğunu görür. Kız kardeşinin yardımıyla onu kurtarır ve tutsak edenleri öldürür.)

Ben, *Repunkur* ülkesinde ablam tarafından büyütüldüm. Uzun yıllar boyunca küçük bir ot kulübede yaşadık. Sık sık bütün ülkeye yayılan bir gümbürtü duyardım. Ablam, bunun savaşan tanrıların sesi olduğunu söylerdi. Çok sayıda tanrı öldüğünden, bu ses hiç kesilmeden sürüp giderdi.

Büyüdüğümde *Yaunkur* ruhlarının sık sık ot kulübemizin çatısında, buna benzer sesler çıkardıklarını duyardım. Bunu anlayamazdım; ablama şöyle dedim: "Ablacığım, beni çok iyi yetiştirdin. Şimdi bunun nasıl olduğunu bana anlatmanın zamanı geldi."

Ablam bana bakarken gözleri korkuyla titredi ve parlak gözyaşları yanaklarından akmaya başladı. Şöyle yanıtladı: "Bu öyküyü sana daha büyüyünce anlatmak istiyordum. İstediğine göre şimdi anlatmam gerekiyor, ama duyunca aceleci davranmaman için seni uyarmak zorundayım."

"Seni ben büyütmeme rağmen, seninle ben farklı halklardan geliyoruz" diye söze başladı. "Benimki *Repunkur,* deniz insanları. Seninki ise *Yaunkur,* kara insanları. Çok zaman önce senin baban, Şinutapka'nın yukarı ve aşağı bölgelerini yönetiyordu. Çok büyük bir savaşçı ve kahramandı. Bir gün denizde ticari bir sefere çıkmaya karar verdi. İkinci oğlu Kamui-otopuş ile

annenin de ona katılmasını istedi. Sen bebek olduğun için annen seni sırtına bağlayıp yanında götürdü."

"Karapto adasının kıyısından geçerken insanlar onları davet ettiler. *Repunkur* olmalarına karşın, barış selamı ve içmek için şarap sundular. Günler ve gecelerce, adadaki insanlar bu zehiri içmeleri için aileni teşvik ettiler. Baban sarhoş oldu ve zihni bulandı. Onun ve ailesinin, Karapto halkının en önemli hazinesini satın alıp götürmek niyetinde olduğunu söyledi."

"Babanın bu sözleri, bir savaşın patlak vermesine neden oldu ve savaş, benimki de dahil olmak üzere komşu bölgelere de sıçradı. Benim ülkemde çok büyük savaşçılar vardı ve *repunkur* ile yaptığı çarpışmaların birinde baban Öldürüldü."

"O öldüğünde ben oradaydım" diye konuşmasını sürdürdü ablam. "Babanın savaş başlığını ve elbiselerini çıkarıp aldım. Annene yardım etmek için, seni onun sırtından aldım ve bebek taşıma bağlarımla seni kendime emin bir şekilde bağladım. Kılıcımla anneni korumak için elimden geleni yaptım. Ama o yaşamı boyunca savaşmıştı ve savaşmakta ısrar etti. Baban gibi o da o çarpışmada öldürüldü."

"Annenin ve babanın öldüğünü, senin de erkek kardeşine yardım etmek ya da kendi başına yaşayabilmek İçin daha çok küçük olduğunu görünce, seni yıllardır yaşadığımız bu ülkeye getirdim. Burası güvenli ve terk edilmiş bir yerdir; ne tanrılar ne de insanlar buraya uğrarlar.

Ablam, "Annenin ve babanın ölümünden beri" diye konuşmasını tamamladı, "ağabeyin Kamui-otopuş *repunkur'dan* öcünü alabilmek için tek başına savaşıyor. Madem öykünün tümünü duymak istedin, bunu da sana söylemek zorundayım. Ancak unutma ki aceleci davranmak senin için hiç akıllıca olmaz."

Büyük bir şaşkınlıkla ablamın sözlerini dinledim. Yüreğim öfkeyle kabardı. O benim düşmanım değil miydi? Onun halkı benim annemi ve

babamı öldürmüştü. Kendimi sakinleştirmek ve onu öldürmemek için büyük bir çaba harcadım!

Hayatımı kurtardığı için ona teşekkür etmek içimden gelmedi, ama nazik olmaya gayret ettim. "Beni iyi yetiştirdin ablacığım" dedim. "Şimdi senden babamın elbiselerini bulup bana vermeni istiyorum."

Hemen kulübeye girdi, hazine çantasının bağlarım çözdü ve içinden altı harika giysi, metal tokalı bir kemer, küçük metal bir miğfer ve olağanüstü bir kılıç çıkardı. Bütün bunları bana uzattı.

Büyük bir gurur ve mutlulukla babamın giysilerini giydim, kemerini belime taktım, başlığı başıma bağladım ve kılıcı da kemerden içeri soktum. Babamın kahraman ruhu onun savaş giysileri yoluyla vücuduma nüfuz etti. Ocağın önünde omuzlarımı gerip ayaklarımı vurarak bir aşağı bir yukarı yürüdüm. Biraz sonra vücudumu, küçük kulübemizin baca deliğinden yukarı güçlü bir rüzgâr tarafından itilirken buldum.

Güçlü rüzgâr beni muhteşem dağlardan oluşan bir ülkeye uçurdu. Dağların yakınında deniz kenarına kondum. Ablam da rüzgârın uğultusuyla yanıma düştü. Bir dizi metal ladin ormanının üstünde yol aldık; rüzgâr dallarına çarptıkça takırtılar çıkarıyordu; böyle bir ülkede ancak büyük tanrılar yaşayabilirlerdi!

Birdenbire bir duman kokusu aldım. Ormanın aşağı bölgelerine doğru alçaklığımda bunun kaynağını buldum. Büyük bir açık hava ateşiydi. Ateşin bir kıyısında, taştan savaş elbiseleri giymiş altı adam oturuyordu. Onların hemen yanında altı kadın oturmuştu. Ateşin karşı kıyısında ise metal savaş elbisesi giymiş altı adam ve yanlarında altı kadın oturmuştu.

Ateşin uzak ucunda, iki grup savaşçının arasında, daha önce hiç görmediğim çok tuhaf görünüşlü bir varlık vardı. Bunun bir insan olup olmadığını merak ettim; çünkü daha çok, üzerinde kol ve bacak çıkmış küçük bir dağa benziyordu. Yüzü bir toprak kaymasıyla düzleşmiş bir uçuruma benziyordu, iri burnu dışarı doğru sarkan bir kaya gibiydi. Yan

tarafında bir sandalın küreği büyüklüğünde bir kılıç sarkıyordu. Bunun ünlü bir *repunkur* savaşçısı olan Sarkık Burun olduğunu anladım.

Orada durup bu tuhaf gruba bakarken ayaklarımın altındaki yer bir Öne bir arkaya hareket ediyor ve ladin ağaçlarının metal dallan birbirine çarptıkça takırtılar ve şangırtılar çıkarıyordu. Gözlerimi ateşin yanındaki gruptan ayırıp ağaçlara çevirince çok şaşırtıcı bir manzarayla karşılaştım. Ciddi biçimde yaralanmış bir adam, iri bir ladin ağacının tepesine bağlanmıştı. Arada bir bağlı bacaklarının yerini değiştiriyordu ve ayaklarımın altındaki yeri öne arkaya hareket ettiren onun bu hareketleriydi. Daha önce görmemiş olmama karşın onun ağabeyim Kamui-otopuş olduğunu anladım

Ablam şöyle dedi: "Kardeşim, bu adam bize savaşta yardım edemeyecek kadar yaralı. Onun varlığı bize yalnızca zarar verir. Sen bu insanlarla yalnız başına savaşırken ben de onu buradan taşıyıp götüreyim."

Ablamın sesi kulağımda yankılandığında metal savaş elbiseli altı savaşçı da şöyle dediler: "Biz Metal Nehri'nin insanlarıyız; altı erkek ve altı kız kardeş. Bugün Kamui-otopuş'a rastladığımızda dağlarda avlanıyorduk. O ise savaşmaya son verdiğinden ülkesine dönüyordu. Çok yavaş ilerliyordu, çünkü pek çok çarpışma sonucu ciddi bir şekilde yaralanmıştı. Eğer güçlü amcamız ve hükümdarımız Şipiş-un-kur'un öfkesinden korkmasak onu o anda orada öldürürdük. Bu nedenle onu büyük bir ladin ağacına bağladık."

Şöyle devam ettiler: "Kısa bir süre sonra Taş Nehri'nin altı savaşçısı, kız kardeşleriyle birlikte geldi ve bizimle burada kaldılar. Şimdi de siz geldiniz. Siz tanrı mısınız, insan mı? Hep beraber Kamui-otopuş'u Şipiş-un-kur'a armağan olarak götürelim. Bu ganimeti görünce eminim bizi ödüllendirecektir."

Ateşin başında duran adam şöyle dedi: "Ünlü savaşçı Sarkık Burun da derin sesiyle buna katılmaktadır."

O konuşurken ablam ladin ağacının tepesine çıkıp ağabeyimi serbest bırakü. Metal dalların üstüne düşen gevşemiş iplerin sesi bütün cinlerin gözlerini o yöne çevirdi.

Onların beni insan biçimimle görmemeleri için elimden geleni yaptım. Hafif bir rüzgâr gibi kılıcımla ortalarına doğru uçtum. Ateşin bir yanından başlayarak babamın olağanüstü kılıcını kaldırdım ve tek bir vuruşla taş giysili savaşçıların üçünü, kadınlarından üçüyle birlikte doğradım. Ateşin diğer yanına döndüm ve metal giysili savaşçılardan üçünü daha kadınlarından üçüyle birlikte doğradım.

Kılıcımı geriye doğru sallayarak Sarkık Burun'u öldürmeye niyetlendim. Ancak o, kılıcın ağzının üzerinden hafif bir rüzgâr gibi uçtu ve şöyle dedi: "Kamui-otopuş'un ladin ağacının tepesine bağlı olduğunu sanıyordum, ama insanlarımızı öldürecek kadar gücü varmış. Böyle bir adamı savaşta öldürebileceğimizden emin değilim. Onu savaş kanyonuna götürelim; orada öldürmek daha kolay olur."

Bu arada biz birbirimizle vahşice savaşırken kılıçlarımız parlıyordu. Çarpışmanın ortasında ablam rüzgârın gürüldemesiyle birlikte yanıma düştü. "Ağabeyini ülkene geri götürdüm" diye haber verdi. "Orada ülkeni yönelen en büyük erkek kardeşini ve en büyük kız kardeşini buldum. Çok şükür ki annenle baban yıllar önce deniz yoluyla ticaret seferine çıkarlarken onları yanlarına almamışlar. Aynlmadan önce Kamui-otopuş'u hayata döndürmeyi başardık. Onunla ilgili kaygın yüzünden savaşmaktan geri kalmayasın."

Ablam konuşurken, geriye kalan altı kadın ona kılıçlarıyla saldırdılar. Kötü kalpli kadınlar, cesur ve güçlü savaşçılar olabiliyorlar! Ablam kılıcını kaldırdı, kılıcı onlarınkinin karşısında parlıyordu. Onlara denk durumdaydı, ama onları kolaylıkla öldüremeyecekti.

Kadınlar çarpışarak uzak dağlara doğru ilerlerken, kalan altı savaşçının ve Sarkık Burun'un saldırısı dikkatimi yine adamlara çevirdi. Kılıcımı kaldırdım; kılıcım onlarınkinin karşısında parlıyordu. Onlara denktim, ama

onları kolaylıkla öldüremeyecektim. Beni insan biçimimle görmelerini engellemek için elimden geleni yaptım. Hafif bir esinti gibi kılıçlarının ağızlarının üzerinden kılıcımla uçtum.

Savaşırken, bir grup dağdan diğerine doğru akan bir nehir fark ettim. Onların arasından derin bir kanyona iniyordu. Zehirli suyun içinden bir sürü keskin kılıç ağzının ve taştan mızrak ucunun çıktığını görünce, buranın Sarkık Burun'un söz ettiği savaş kanyonu olduğunu anladım.

Savaşçılar bir araya gelerek beni kanyona doğru sürdüler. Zaman zaman beni neredeyse öldürüyorlardı, ama beni insan biçimimle fark etmemeleri için elimden geleni yaptım. Hafif bir esinti gibi kılıçlarının ağızlarının üzerinden kılıcımla uçtum.

Bu arada şarkı söylüyordum. "Duyun beni kanyonun tanrıları, vadinin tanrıları. Bir sürü *repunkur'un* karşısında tek bir *ya-unkıır'um.* Eğer burada ölürsem, kanım size içecek azıcık bir şarap olur. Bu savaşçıların karşısında benim tarafımı tutun ki onların karılarıyla tıka basa doyun."

Bu sözler sayesinde yüreğim yeni bir ruh ve güçle dolup taştı. Babamın olağanüstü kılıcıyla *repunkur'dan* savaş kanyonuna doğru sürdüm. İlk önce taş giysili en yaşlı savaşçı kanyonun dibine düştü ve parçalanarak öbek öbek et haline geldi. Ruhu büyük bir gümbürtüyle bedeninden ayrıldı ve gürültüyle batıya doğru uçtu.

İkinci olarak metal giysili en büyük savaşçı, kanyonun dibine yuvarlandı ve etleri paramparça oldu. Ruhu büyük bir gümbürtüyle bedeninden ayrıldı ve gürültüyle batıya doğru uçtu.

Bu süre içinde Sarkık Burun dışında hepsini öldürmüştüm. Ruhları birer birer bedenlerini terk etti ve büyük bir gümbürtüyle batıya doğru uçtu. Ölülerden hiçbiri yeniden yaşama dönemeyecekti.

Sonra Sarkık Burun ile ben ölümüne savaştık. Zaman zaman beni neredeyse öldürüyordu, ama onun kılıç darbesine her seferinde kılıcımla karşılık verdim. Sonunda şöyle dedi: "Büyük savaşçılar çeşitli yollarla savaşırlar. Seni güç yarışına davet ediyorum."

Yanıtımı beklemeden üzerime saldırdı. Boğuşurken beni güçlü elleriyle kavradı ve boğazımı sıkmaya başladı. Yüreğim acıyla titredi, ama hızlı bir dönüşle tıpkı açık parmakların arasından akan su gibi ellerinden kurtuldum.

Sonunda Sarkık Burun'u derin vadinin dibine fırlatmayı başardım. Bedeni yere çarptığında taş kılıçların ve taş mızrakların keskin ağızları etlerini parçalara ayırdı. Ruhu büyük bir gümbürtüyle bedeninden ayrıldı ve gürültüyle batıya doğru uçtu. O da bir daha yaşama dönemeyecekti.

II. Bölüm

(Kahraman, korkunç repunkur hükümdarıyla savaşmak için Şipiş'e doğru yola çıkar. Hükümdarın kız kardeşi kahramana yardım eder. Birlikte kahramanın ablasını kurtarır, onun repunkur düşmanlarını Öldürürler. Daha sonra iki fırtına şeytanıyla savaşırlar. Kahramanın ağabeyi ve kız kardeşiyle buluşurlar. Bu iki yaunkur erkeği iki repunkur kadınıyla evlenirler ve huzur içinde yaşarlar.)

Bütün bu olaylardan sonra sakin bir biçimde nehir boyunca yürürken kendi kendime şöyle dedim. Ağabeyimi ganimet olarak almak isteyen bu korkunç hükümdar acaba kim? Şipiş-un-kur'u görmeden ülkeme dönersem halkım bana korkak gözüyle bakar. Beni öldürebilir, ama yine de hangimizin savaşçı olarak daha üstün olduğunu görmek isterim.

Hafif bir yel, derine doğru akan nehir üzerinden beni uçurdu. Nehrin ağzında, ıssız, görkemli bir dağı ve dağın eteğindeki büyük Şipiş köyünü buldum. Dağın doruğu göklere doğru öyle yükseliyordu ki sis bulutlarıyla kaplanmıştı. Dönemeçli yolu izleyerek tepedeki etrafı çevrili alana doğru çıkmaya başladım. Korkunç ruhlar, tepeden gürültüler çıkararak beni uyarıyorlardı, ama buna karşın oraya girdim.

Büyük evin pencerelerinden içeri bakınca ülkenin korkunç hükümdarım gördüm. Şipiş-un-kur'un görünüşü yüreğimi dehşetle doldurdu; muhteşem giysiler giymiş, olağanüstü kılıçlar kuşanmıştı. Ama yine de yalnızca genç bir adamdı. Çenesinde-ki tüyler henüz yeni bitiyordu.

Yanan ocağın yanında oturuyordu, yanında da şimdiye kadar gördüğüm en güzel kadın vardı. Benim ablam bile bu kadar güzel değildi. Yüzünden bir kâhinin büyülü güçlerine sahip olduğu okunuyordu ve aralarındaki konuşma bu yargımda yanılmadığımı gösterdi.

"Şipiş-un-mat, benim sevgili küçük kız kardeşim" dediğini duydum, "çocukluğundan beri geleceği görürsün. Söyle o zaman, neden bir tehlikenin yaklaşmakta olduğunu hissediyorum?"

Şipiş-un-mat, bir kâhin bandıyla saçlarını topladı ve sihirli değneğini eline aldı. Ağzından hemen bir kehanet çıkıverdi. "Nehrimizin savaş-kanyonu yanında" diye söze başladı, "insanların bir *yaunkur* ile savaşmak için buluştuklarım görüyorum. Kan, zaman zaman gözlerimin önündeki sahneyi kapatıyor, bazen de savaşta kılıçlarının birbirine girdiğini görüyorum. Sonra *repunkur'un* kırılmış kılıçlarının batıya doğru yok olup gittiğini görüyorum. Bu arada yaunkur"un kılıcı doğuda pırıl pırıl parlıyor."

"Sonra" diye devam etti, *" yaunkur'u* görüyorum, benekli kanatları olan muhteşem bir kuş görünümünde nehrimizin üzerinde aşağı doğru uçuyor. Ülkemizde şiddetli bir savaş başlıyor ve köylerimizi tümüyle yıkıyor. Senin kılıcını *yaunkur'un* kılıcına dolanmış görüyorum. Zaman zaman kan gözlerimin önündeki sahneyi kapatıyor, bazen de savaşta kılıçlarının birbirine dolandığını görüyorum. Sonra korkunç bir sahne görüyorum; senin kırık kılıcın kan gölünün içinde kayboluyor. Bu arada *yaunkur'un* kılıcı doğuda pırıl pırıl parlıyor. Sonra bütün görüntü kayboluyor."

"Çok korkunç ve kötü sözler söyledin!" diye bağırdı Şipiş-un-kur, gözlerinden ve sesinden ateş fışkırıyordu. "Tanrılar senin aracılığınla konuşuyor olabilir, ama onların sözleri beni öfkelendiriyor. Ben yalnızca

tanrılarla savaşırım, insanlarla barış içinde yaşarma. Kötü *repunkur,* bütün yaşamı boyunca genç *yaunkur* ile savaşmış olabilir, ama ben onunla savaşmayacağım. Eğer buraya gelirse onu kalbimde iyilik ve barışla selamlayacağım."

Pencereden uçtum ve büyük evin çatı kirişlerine kondum. Kirişlerde bir aşağı bir yukarı ayaklarımı vurarak yürüdüm. Kirişler çatırdadı ve ev tanrıları korkuyla homurdandılar. Sonra rüzgârın esmesiyle genç hükümdarın yanına atladım. Onu saçlarından yakaladım ve başını bir o yana bir bu yana çevirdim.

Onu fırlatarak şöyle dedim: "Söyle bana Şipiş-un-kur, neden Kamui-otopuş tutsak alındı ve ladin ağacının tepesine bağlandı? *Repunkur'la* savaşarak onun öcünü aldım. Senden erkek kardeşimi ganimet olarak kabul edecek dehşetli bir hükümdar olarak söz ediyorlardı. Eğer ülkeme seni görmeden dönseydim, halkım benim korkak olduğumu düşünürdü. Bunun için geldim. Eğer beni kalbinde iyilik ve barışla karşılarsan bunu kabul edemem. İki savaşçı olarak hangimizin üstün olduğunu görmeleri gerekiyor. Birbirimizi öldürsek bile yüreğimiz rahatlamış olacak. Bana cesaretini, gücünü ve hünerini göster."

Bu sözleri söyledikten sonra büyük savaşçının kız kardeşini yakaladım ve o yardım isterken onu baca deliğine doğru sürükledim. Şipiş-un-kur hızla kılıcını çekti ve baca deliğinden çıkmama engel oldu. Ben pencereye doğru fırladım, ama kılıcını yine aşamadım. İkimiz yan yana bir çift kuş gibi çatının altında uçtuk. Kız kardeşinin kehanetine öfkelenen hükümdar beni Öldürmeye kararlıydı.

Şipiş-un-mat'ı bir kalkan gibi önümde taşıyordum; kardeşine olan bağlılığı nedeniyle ikimizin de canını bağışlayacağını sanıyordum. Ama yanılmışım. Şipiş-un-kur'un sürekli kılıç darbeleri, sonunda Şipiş-un-mat'ı öfkelendirdi ve onu öldürmeye karar verdi. Onu serbest bırakır bırakmaz giysilerinin arasından bir hançer çıkardı ve ona saldırmaya başladı; gücünü yüreğindeki hiddetten alıyordu.

Gürültüyü duyan silahlı birçok adam içeri doldu ve bize saldırdı. Benim yandaşım ruhlar, etrafı çevrili alanın üzerinde yerel ruhlara katıldı ve tek bir ulu ruh gibi kükredi. Tanrılar evin İçine dehşetli bir rüzgâr yolladılar;'ocaktaki alevler körüklenerek evi sarmaya başladı. Bina çökmeden hemen önce kaçmayı başardık.

Mızraklı adamlardan oluşan orduların bana doğru geldiklerini görünce, onları Şipiş-un-mat'a doğru kovaladım. Şaşkınlıkla onun güzel olduğu kadar cesur ve becerikli de olduğunu fark ettim. Yerinde duruyor ve onları geri püskürtüyordu, sanki yüzlercesiyle değil de, yalnızca birkaç savaşçıyla karşı karşıyaymış gibi kılıcıyla saldırıyordu. Kılıcının pırıltısı diğer bütün kılıçları görünmez kılıyordu. Savaşçıları ot keser gibi kesiyordu. Kısa bir zaman sonra cesetler yeri bir Örtü gibi kapladı.

Ne kadar güçlü olursak olalım, eğer bir bulut kümesi bir ok hızıyla bize doğru gelmeseydi yüzlercesini öldüremezdik.
Güçlü bir tanrı, gürültüyle uyanlar yollarken, ağabeyim rüzgârın kükremesiyle birlikte yanıma düştü. Birbirimizi kılıçlarımızla selamladık ve sonra Kamui-otopuş saldırıya başladı.

Babamın olağanüstü kılıcını savaşçılara doğru savurmama rağmen, benim hünerim Kamui-otopuş'unkinin yanında çok silik kalıyordu. Kılıcının pırıltısı diğer bütün kılıçlan Örtüyordu. Savaşçıları ot keser gibi kesiyordu ve kısa zaman sonra cesetler yeri bir örtü gibi kapladı.

Şipiş-un-mat ansızın bağırdı. "Yiğit *yaunkur* savaşçısı! Ablan uzak bir ülkede güçlü cinlerle savaşıyor. Onun yardımına koşmazsak onu öldürebilirler ve onu bir daha hiç göremezsin. Kamui-otopuş bütün bu savaşçılarla baş edebilecek güce ve hünere sahip. Haydi hemen buradan ayrılalım."

Şipiş-un-mat göklere doğru uçtu. Kılıcımı kınına koydum ve hemen arkasından uçtum. Şipiş-un-maf ın gözünün önünde canlanan ülkeye geldiğimizde, pek çok tanrının Öldüğünü haber veren gümbürtüler ve sesler

duyduk. Aşağımızdaki savaşın dumanları dünyayı örtüyordu. Gürültüler arasından ablamın yoldaş ruhlarının üzgün homurtularını duyabiliyorduk.

Ablamın ruhlarının homurtuları, beni, onu kurtarmak için harekete geçirdi. Onun kılıcını bir iki kez daha salladıktan sonra yorulup bayıldığını üzüntüyle gördüm. Kendine geldiğinde kılıcını yeniden kullanabilecekti. Rüzgârın kükremesiyle birlikte onun yanına düştüm.

Babamın olağanüstü kılıcım çektim ve savaşçılara doğru sa-vurdum, ama benim hünerim Şipiş-un-mat'inki yanında çok sönüktü. Saldırıya başlar başlamaz, kılıcının pırıltısı diğer bütün kılıçları bastırdı. Savaşçıları ot keser gibi kesiyordu ve kısa zaman sonra cesetler yeri bir örtü gibi kapladı.

Pek çok mızrak üzerine gelince ablam yere yıkıldı. Onu kendime doğru çektim ve bedenini göklere doğru yukarı kaldırdım. "Babamın dua ettiği tanrılar" dedim, "ablam beni sevgiyle yetiştirdi. Bana gösterdiği özen için onu ödüllendirin. Benim düşmanımın kızı olmasına karşın onu yaşama döndürmeniz için size yalvarıyorum."

Tanrılar sözlerimi duydu ve yürekleri yumuşadı. Ablamın ruhu ellerimdeki bedenden yeni, canlı bir ruh olarak ayrıldı.
Büyük bir kükremeyle yukarı doğru uçtu ve doğuya, ülkemize, *yaunkur* diyarına doğru yolculuk ederken gümbürdemeye devam elti.

Şipiş-un-mat ile ben tazelenmiş bir ruhla savaşmaya devam ettik. Ablama saldıranları tümüyle yok edip onun Öcünü alana kadar durmadık. Savaş bitip her yer sessizleşince, Şipiş-un-mat'ın gözleri birdenbire yaşlarla doldu. Bana şöyle dedi: "Bu ülkenin batısında fırtına cini ve onun kız kardeşinin bize saldırmaya hazırlandığını görüyorum. Bu, kadın kadına, erkek erkeğe bir savaş olacak!"

Çok geçmeden batıda bir bulut kümesi havalandı ve beraberinde fırtına getirdi. İki yaratığın bize doğru gelmekte olduğunu gördüm. ilk olarak daha önce hiç görmediğim tuhaf bir yaratık yaklaştı. Onun insan olup olmadığını merak ettim. Çünkü daha çok üzerinde kol ve bacak çıkmış küçük bir dağa benziyordu. Belinde bir sandalın küreği büyüklüğünde bir kılıç asılıydı.

Onun arkasından ise kara ve deniz hayvanlarının derilerinden dikilmiş savaş giysisi giymiş bir kadın geliyordu. Elinde kırmızı bir bıçakla Şipiş-un-mat'a doğru yürüdü. Şipiş-un-mat' ın daha önce söylediği gibi fırtına cini bana, küçük kız kardeşi ise ona şiddetle saldırdı.

Canımı kurtarmak için elimden geleni yaptım. Fırtına cininin kılıç darbelerinden korunmak için hafif bir yel gibi oradan oraya uçtum. Daha sonra onun savaş elbisesini nasıl bağladığını fark ettim. Babamın olağanüstü kılıcını mızrak gibi tutarak bağların olduğu yere kılıcımı sapladım. Talih yüzüme güldü, kılıcın ucu doğrudan etine saplandı ve cin dosdoğru yere devrildi. "Eninde sonunda o da insan olmalı" diye düşündüm.

Şaşkınlıkla fırtına tanrısının savaş giysisinin içinden genç, yakışıklı bir oğlanın fırlayıp çıktığını gördüm. Bana bakıp şöyle dedi: "Beni şaşırttın genç *yaunkur.* En büyük tanrılar bile, benim giysimi parçalayamadılar, ama sen bunu başardım Ancak büyük savaşçıların, bu savaş giysileri olmadan savaşmaları gerekir ki, hangimizin daha üstün olduğunu görelim. Birbirimizi öl-dürsek bile yüreklerimiz rahatlayacak. Çünkü herkes bizden söz edecek. Bana şimdi cesaretini, gücünü ve hünerini göster."

Kılıcını çekti ve bana doğru savurdu. Onun kılıç darbelerinden kurtulmak için yine hafif bir yel gibi oradan oraya uçtum. Sonunda talih yüzüme güldü, kılıcımın ucu doğrudan etine girdi ve ruhunun bedenini terk edip büyük bir kükremeyle yukarı uçtuğunu duydum.

Bu arada Şipiş-un-mat ile fırtına cininin kız kardeşi de şiddetli bir biçimde savaşıyorlardı. Cinin savaş giysisinin nasıl bağlandığını fark ettim. Babamın olağanüstü kılıcım mızrak gibi tutarak, tanrıçaya bu bağların olduğu yerden vurdum. Talih yüzüme güldü, kılıcımın ucu doğrudan etine saplandı ve dosdoğru yere devrildi. "Eninde sonunda o da insan olmalı" diye düşündüm.

Şaşkınlıkla, deri savaş giysisinin içinden güzel genç bir kadının fırlayıp çıktığını gördüm. Bana bakıp şöyle dedi. "Beni şaşırttın genç

yaunkur. En büyük tanrılar bile benim savaş giysimi parçalayamadılar. Ama sen bunu başardım Şipiş-un-mat'ın bana zarar vermesine izin verme."

Şipiş-un-mat Öfkeyle, "Hangimizin daha üstün olduğunu görmeliyim. Birbirimizi öldürsek bile yüreklerimiz rahatlayacak. Çünkü herkes bizden söz edecek. Bana şimdi cesaretini, gücünü ve hünerini göster" dedi.

Şipiş-un-mat kılıcını çekti ve cine doğru savurdu. Talih yüzüne güldü, kılıcının ucu doğrudan tanrıçanın etine saplandı ve onun ruhunun bedeninden ayrılıp büyük bir kükremeyle yukarı uçtuğunu duydum. Onun canlı ruhu doğuya doğru uçarken gürlüyordu.

Şipiş-un-mat bana şöyle dedi: "Biz ayrıldıktan sonra Kamui-otopuş ve benim erkek kardeşim savaştılar ve senin kardeşin benimkini öldürdü. Benim erkek kardeşim senin düşmanın olduğu için, benim de senin düşmanın olduğumu düşünebilirsin. Eğer beni şimdi öldürmeye karar verirsen yüreğim rahat eder. Ya da bana acır ve beni kendi ülkene götürürsün. Her iki durumda da artık savaşmaya son vermenin zamanı geldi."

Şipiş-un-mat'ı birlikte götürmeye karar verdim. Çünkü hiçbir kadının onunla kıyaslanamayacağını biliyordum. Şimdiye kadar hiç görmediğim *yaunkur* ülkesine, benim ülkeme birlikte yolculuk ettik. Babamın muhteşem evine indiğimizde, haberci

ye seslendim. "Ağabeyim ve beni büyüten ablam döndüler mi? Eğer dönmedilerse, *repunkur ile* savaşmak için hemen buradan ayrılayım."

Haberci yanıt verdi: "Kamui-otopuş savaşı bitirip döndü. Tanrılar ablanızı hayata döndürdüler ve o da burada."

Söyledikleri doğruydu. Ablam hayata dönmüştü ve her zamankinden çok daha güzeldi. Hayatımı kurtarmasına şükran duyan ağabeyim, kız kardeşimi Kamui-otopuş ile evlendirdi. Hayatımı kurtardığı için Şipiş-un-mat'ı da benimle evlendirdi.

O zamandan beri huzurlu bir yaşam sürüyoruz.

Yeni Zelanda Yaratılış Çevrimi: Sunuş

Polinezyalıların atalarının kökeni Asya'dır. Toprak ve yiyecek kavgası, Pasifik'i aşmalarına ve Tahiti ve çevresindeki adalara yerleşmelerine yol açmış olmalıdır. Tahiti'nin kaynakları da artık onları beslemez olunca, bir kez daha yeni bir yurt aramak üzere denize açılırlar.

Bir grup Polinezyah güneybatıya gitmiş ve Yeni Zelanda' nın ilk yerlileri olmuşlar; ülkelerine Aotearoa (uzun beyaz bulut), kendilerine Maori (bu ülkenin insanı) adını vermişlerdir. Söylencelerinde geldikleri ülkenin adı, Hawaiki (anayurt) olarak geçer. Başka bir grup Polinazyalı da doğuya, Hawaii Adaları'na gitmişler; bu adanın adı da Hawaiki'den türetilmiştir, ama bilim adamları Polinezyalıların kökeninin Hawaii olmadığında görüş birliği halindedir.

İlk Hıristiyan misyoner Samuel Marsden'in Yeni Zelanda' ya 18I4'te varmasına karşın, Maori mitolojisi pek az Hıristiyan etkisi taşır. Maori sözlü geleneğinden yapılan ilk yazılı söylence derlemesi, Sir George Grey'in yaptığı *Polynesian Mythology and Ancient Traditional History,* 1855'te basılmıştır.

Maori yaratılış söylencesi, yokluktan düşünceye, evrenin ve insanın yaratılışına doğru evrime yaptığı vurguyla alışılmadık bir özellik gösterir. Söylence, doğa ve insan arasındaki yakınlık üstünde durur. Baba Rangİ ve Anne Papa'nın altı oğlunun davranışları çevrenin fiziksel özelliklerini açıklarken, insan doğasının da önemli yönlerini yansıtmaktadır.

Mauİ, Polinezya'nın hileci/şakacı kahraman tipidir. Mitolojideki birçok büyük kahraman gibi yan tanrıdır; bir tanrıça ile ölümlü bir babanın oğludur. Maui, mitolojideki Hermes, Loki ve Raven gibi Öteki hilekâr kurnazlarla karşılaştırılabilir.

Maui'nin maceralanyla ilgili söylence dizisi Polinezyalılarla birlikte yeni ülkelere, Tahiti, Küçük Tahiti, Yeni Zelanda, Samoa ve Hawaii Adaları'na gitmiştir. Dizi, Maui'nin gizemli doğumu, ateşi çalması (bir başka versiyonda, ele geçirmesi), güneşi terbiye etmesi, Yeni Zelanda'yı

(başka versiyonlarda, Tahiti, Küçük Tahiti veya Hawaii Adaları) balık gibi tutmasını ve ölümsüzlüğü aramasını (başka bir versiyonda, Ölümü getirmesini) içerir. Bu episodlar adadan adaya çok benzer veya oldukça farklı olabilir. Bu geniş yayılım, çok eski olduklarının da kanıtıdır.

Yaratılış Çevrimi

Evrenin ve Tanrıların Yaratılışı

Başlangıçta, düşünceden başka hiçbir şey yoktu. Düşünce anımsanıyordu. Sonra bilince dönüştü. Sonra yaratma isteği haline geldi. Zaman içinde bu yokluktan, boşlukta bile yaşama ve büyüme gücü çıktı.

Öyle oldu ki, bu yaşama ve büyüme gücünden derin, karanlık, uzun ve hüzünlü Gece çıktı. Gece görünmeyen, boş evrende, görünmeyen ama varlığı hissedilen bir şeydi.

Öyle oldu ki, Gece'nin yaşam bulduğu bu güçten, gökyüzü biçiminde Baba Rangi yaşam buldu. Baba Rangi gül rengi şafağın ışığında yaşadı ve Ay'ı yarattı. Sabahın daha sıcak altın ışınlarıyla yaşadı ve Güneş'i yarattı. Sonra ayı ve güneşi, evreni aydınlatsınlar ve onun gözleri olsunlar diye derin, karanlık ve hüzünlü Gece'ye yerleştirdi. Şimdi Gece ve Gündüz vardı.

Baba Rangi sonra, Anne Papa, yani ToprakTa yaşadı. Sevgiyle onun üstünde yatıp birlikte karayı yarattılar.

Baba Rangi ve Anne Papa birçok çocuk yaptılar. Bunlar ana babalarının arasında bulunan karanlıktaki küçük yerde yaşadılar. Anne Papa'nın gövdesi küçük bitkilerle kaplıydı ve deniz Baba Rangi kadar siyahtı.

Baba Rangi Anne Papa'y[1] sevdi ve ona yapıştı. Aralarına ışık giremedi. İlk çocukları sonsuz karanlıkta yaşamaktan sıkıldılar ve altı oğulları

durumlarını düzeltmek için ne yapabileceklerini konuşmak üzere toplandılar.

"Baba Rangi ve Anne Papa'yı öldürebilir veya birbirinden ayrılmaya zorlayabiliriz. Çünkü ancak o zaman bu karanlıktan kurtulabiliriz. Hangisi?"

Şiddetin babası ve savaşçı ruhlu insanların tanrısı Tu, sonunda bağırdı: "Onları öldürmeliyiz!"

Bu sözlere ağaçların, kuşların, böceklerin babası ve tanrısı Tane, "Hayır" diye yanıt verdi, "Baba Rangi'yi itip Anne Papa' dan ayırmak ve yabancı gibi uzakta yaşamasını sağlamak daha iyi. Bu arada Anne Papa şimdiki gibi ayaklarımızın altında kalır ve bizim için büyüttüğü bitkilerle bizi beslemeye devam eder."

Tane'nin sözleri o kadar akıllıcaydı ki, Tu bile kardeşinin öğüdünü hemen kabul etti. Ama kardeşlerden biri, rüzgâr ve fırtınaların babası ve tanrısı Tavhiri ötekilerle uyuşmadı. O andan sonra kardeşlerinden ayrıldı, kendi gücünü kaybedeceğinden korktu ve ana babasından ayrılmak istemedi. Kendisini savunmak için soluğunu tuttu ve hiçbir şey yapmadı. Böylece Baba Rangi ve Anne Papa'nın beş oğlu, ana babalarını ayırmak için ellerinden geleni yaptılar.

Önce tatlı patates ve öteki yenebilir ekilir bitkilerin babası ve tanrısı Rongo geldi. Baba Rangi ve Anne Papa'yı ayırmaya yetecek gücü yoktu. Sonra bütün balıkların ve deniz sürüngenlerinin babası ve tanrısı Tangaroa geldi. Tangaroa Rongo'dan güçlüydü, ama ne kadar iterse itsin, Baba Rangi ile Anne Papa' yı ayıramadı. Üçüncü olarak, eğrelti kökünün ve öteki yenebilir yabani bitkilerin babası ve tanrısı Haumia geldi. Ama o da başarısız oldu. Sonra gücünden emin, şiddetin babası ve savaşçı ruhlu insanların tanrısı Tu, balta gibi bir silahla ana babasını bağlayan dokuları kesmeye çalıştı. Bu dokulardan akan kan kutsal kızıl çamuru yarattı. Fakat Baba Rangi ve Anne Papa bağlı kaldı.

Son olarak ormanların, kuşların ve böceklerin babası ve tanrısı Tane'ye sıra geldi. Genç bir fidanın topraktan fışkırması ve büyüdükçe gücünün artması gibi. Tane ana babasını ayırmak için kendi gövdesini aralarına soktu, önce el ve kollarını kullanmaya çalışa, ama bütün gücünü kullansa da Baba Rangi ve Anne Papa'yı birbirinden ayıramadı. Sonra başını ve kollarını Anne Papa'ya ve ayaklarını Baba Rangi'ye dayayıp itmeyi denedi. Çok yavaş bir biçimde Tane'nin sürekli itmesiyle ana babasını birbirine bağlayan dokular gerildi ve sonunda yırtıldı. Acıyla haykırmalarına karşın, altındaki Anne Papa'yı ve üstündeki Baba Rangi'yi itmeye devam etti. Böylece Tane, Baba Rangi ve Anne Papa'nın bütün çocuklarını karanlık dünyadan kurtardı.

Rüzgâr ve fırtınaların babası ve tanrısı Tavhiri, ana babasının birbirlerine olan sevgisine sıcaklık duyuyor ve bağlılıklarını yerinde görüyordu. Onun yapısına uygun olan karanlıkta yaşamaktı; canlı, parlak bir dünyada yaşamak değil. Tavhiri, Tane' nin başarısını kıskançlık ve hiddetle karşıladı. Tane, Tavhiri'nin korktuğunu başına getirmişti. Gecenin hüzünlü karanlığını uzaklaştırma ve evreni aydınlatıp güzelleştirme gücüyle Gündüz ortaya çıkmıştı. Rüzgâr ve fırtınaların babası ve tanrısı bu yeni dünyada kendisine yer kalmayacağından korkuyordu.

Böylece Tavhiri, Baba Rangi'ye katılmak için koşturdu. Gökyüzü ve havanın tanrısı, oğlunun dostluk ve yardımını görmekten memnundu. Birlikte çalışıp kuzeyden, güneyden, doğudan ve batıdan esen büyük rüzgârlar ve fırtınalar yarattılar ve Anne Papa'nın üstündekilere darbeler yağdırdılar. Tavhiri şiddetli darbeler indiren rüzgârlar, yağmur boşaltan rüzgârlar, sulusepken boşaltan rüzgârlar gönderdi. Sonunda hortum biçiminde annesinin diyanna geldi. Ormanlarını devirerek Tane'yi şaşırttı ve güçlü ağaçları toprağa devrilmiş, işe yaramaz halde bırakıp çürümeye terk etti.

Tane'nin ormanlarını deviren Tavhiri, sonra Tangaroa'nın denizlerine saldırdı. Tangaroa deniz kıyısında yaşamaktan hoş

1 anıyordu, ama şimdi kıyıların büyük gelgitler, dönen girdaplar, kocaman dalgalarla dövüldüğünü gördü. Korkarak, Tavhiri'nin onu bulamayacağı, okyanusun en derin yerine saklandı.

Bu arada Tangaroa'nın torunları, balıkların babası ve sürüngenlerin babası, kendi çocuklarıyla birlikte, karada mı denizde mi daha güvende olacaklarını tartıştılar. Köpekbalığı, Kertenkele ve öteki aile üyelerini balıklarla birlikte denizde saklanmaya ikna etmeye çalıştı. "Eğer karada yakalanırsanız" diye uyardı, "yenmeden önce ateşte ölmek zorunda kalacaksınız."

Kertenkele "olabilir" dedi, "ama sizler de yakalanacak ve yeneceksiniz."

Ve böylece Tangaroa'nın çocukları sonsuza kadar ayrıldılar. Tangaroa, Kertenkele ve çocuklarını ormanlarında sakladığı için Tane'ye kızdı. O zamandan beri deniz tanrısı kardeşi Tane ile dövüşür. Tangaroa ormanların deniz kıyısında büyümesini önlemeye çalışır ve Tane'in ağaçlarını dalgalarıyla devirir. Ve Tangaroa sellerin kendisine getirdiği evlerin ahşabını ve ağaçları çiğnemeyi sever. Bu sırada Tane, kardeşi Tu'nun çocuklarına kano ahşabı, balık avlama mızrakları, kancalar ve ağ yapmak için kenevir ve başka bitki dokuları sağlayarak, insanların Tangaroa'nın denize bağlı çocuklarını yakalamalarına yardım eder. Karşılık olarak Tangaroa, dalgalar ve gelgitlerle, kanolarını devirerek ve canlarını alarak Tu'nun çocuklarına saldırır.

Tangaroa ile Tane arasındaki savaş sırasında intikam duygusu Tavhiri'nin düşünce ve hareketlerini tutsak almıştı. Tan-garoa'ya verdiği cezadan tatmin olarak Rongo ve Haumia'ya, ekin ve yabani bitki tanrılarına saldırdı. Fakat Anne Papa onların yardımına koştu. Öteki çocuklarının yaşamak için tatlı patates ve eğrelti köklerine gereksinimleri olduğunu bildiğinden, Rongo ve Haumia'yı Tavhiri'nin onları bulamayacağı yere sakladı.

Sonunda Tavhiri, savaşçı ruhlu insanların babası ve tanrısı Baba Rangi ile Anne Papa'yı öldürmeyi öneren kardeşi Tu'ya saldırdı. Fakat Tu saldınya karşı hazırlıklıydı. Ayaklarını Anne Papa'nın göğsüne dayayıp ondan güç aldı. Böylece Tu, Tavhiri' nin en güçlü rüzgârlarına direnebildi. Tu'nun başarısı Tavhiri' nin savaştan vazgeçmesi sonucunu getirdi.

Ancak yeryüzünde huzurun egemen olma şansı yoktu. Ezeli savaşçı Tu, Tavhiri'ye karşı başarılı olunca, öteki dört kardeşine kızdı. Yeryüzü ve denizin tanrıları Tavhiri'nin gösterdiği cesaret ve gücü gösterememişlerdi. Tane, Tavhiri'nin saldınsı karşısında şaşkınlığa düşmüş, rüzgâr ve firtınaların babası ve tanrısının ormanları mahvetmemesi İçin bir çaba göstermemişti. Tangaroa, Tavhiri'yle yüzleşmekten çekinmiş, bunun yerine derin denizlere kaçmıştı. Rongo ve Haumia, Tavhiri'ye karşı korunmak İçin Anne Papa'nın onları saklamasını istemişlerdi.

Tu, kardeşlerinin hiçbirinin Tavhiri'ye karşı savaşında ona yardım edecek cesaret ve bağlılığı göstermemiş olmalarına çok kızıyordu. Böylece ezeli savaşçı, dördünü de cezalandırmak için krallıklarını ellerinden almak üzere yola koyuldu.

Savaşçı ruhlu insanların öfkeli babası ve tanrısı, Önce sayılan iyice artıp kendi çocuklarından fazla olmadan Tane'nin çocuklarına saldırmaya karar verdi. Yapraklardan ilmikler yaptı ve Tane'nin kuşlarını tuzağa düşürmek için ağaçlara astı. Yakalayınca da onları pişirip hakaret ederek yedi.

Sonra Tangaroa'nın çocuklarına saldırdı. Tane'nin bitkilerinden ağ ördü ve Tangaroa'nın çocuklarını yakalamak için ağları denize attı. Bunları da ateşte pişirip hakaret ederek yedi.

Son olarak Tu, Rongo ve Haumia'nın çocuklarına saldırdı. Tane'nin ağaçlarından birinden kazma çubuğu yaptı, Tane'nin bitkilerinden birinden sepet ördü. Bunlarla toprağı kazıp tatlı patates ve eğrelti kökleri topladı. Yine onları pişirip hakaret ederek yedi.

Tu'nun, böylece Tane, Tangaroa, Rongo ve Haumia'yı yenmesinden beri, savaşçı tanrı ve insan çocukları yeryüzü ve deniz tanrılarının çocuklarına hep hükmedip onları yediler. İnsanlık Tane'nin kuşlarını, Tangaroa'nın balıklarını, Rongo' nun tatlı patateslerini ve Haumia'nın eğrelti köklerini yemeye bugün devam etmektedir. Tu, Tavhiri'ye karşı hiçbir zaman zafer kazanamamıştır, ama bugüne kadar da onunla dövüşmeye devam etmiştir, çünkü Tavhiri'nin rüzgâr ve fırtınaları, yeryüzü ve deniz için yıkıcı bir güç olmayı sürdürmektedir.

İnsanların Yaratılışı

Erkekten önce kadın vardı ve bu ilk kadını yaratan Tane'ydi. Tane kadını, Baba Rangi ve Anne Papa'yı birbirine bağlayan dokuları kestiğinde akan kandan elde ettiği kızıl çamurdan yoğurmuştu. İşini bitirince burun deliklerine yaşam soluğu üfledi ve ona Hine Ahu Van, yani Toprak Kız adını verdi.

Tane yaptığı kadını sevdi ve onların sevgisinden Hine Tİ-tama, Şafak Kızı doğdu. Tane, Hine Titama'yı da sevdi ve bu sevgisinden de ilk erkek ve kadın olan insanlar doğdular.

Hine Titama, "Benim babam kim?" diye sorana kadar her şey iyi gitti.

Kız, Tane'in hem kocası hem babası olduğunu öğrenince, "O kadar utandım ki Tane, seni, çocuklarımızı, sevdiğim bu ışık dolu dünyayı terk edeceğim" dedi. "Büyükannem Anne Papa' yı Yeraltı'nın derinliklerinde bulacağım ve bundan sonra orada kalacağım. Biliyorum ki, bir yol açacağım ve zamanla çocuklarımız, onların çocukları ve onlardan sonra gelen herkes, Ölümü bilecek ve benim ardımdan aşağıdaki dünyaya gelecek."

Gitmesine kimsenin engel olmaması için Hine Titama, Tane'ye zayıflık büyüsü yaptı ve çocuklarına bir uyku düştü. Işık dünyasından aşağılara, aşağıdaki dünyanın ezeli karanlıklarına doğru indi de indi.

Yeraltı'nın girişinde onu bir bekçi karşıladı. "Geri dön sevgili Şafak Kızı" diye Öğütte bulundu, "hâlâ orada kalabilirsin. Bizim ruh dünyamız sana uygun değil. Burası daima karanlık ve hüzünlü. Burada kalmayı gerçekten isteyemezsin, çünkü gerçekten de neşesiz bir yer."

"Söylediklerinin doğru olduğunu biliyorum" dedi Hine Titama. "Ama burada yaşamak istiyorum ve yukarıdaki dünyadan bana gelen çocuklarıma burada sahip çıkacağım."

Hine Titama, bekçiden ayrılıp kapıya doğru giderken gözü Tane'ye takıldı. Derin karanlığa karşın, yaşlı gözlerle kendisini izlediğini gördü.

"Zavallı Tane" diye bağırdı, "yukarıdaki dünyaya dön, ışık dünyasında yaşarlarken çocuklarımıza babalık et. Zamanla bütün çocuklarımızın, onların çocuklarının ve daha sonra gelen herkesin açtığım bu yolu izleyeceğini bil."

"Çünkü kadın erkek herkese ölüm gelecek ve o zaman, geldikleri karanlık dünyaya geri dönecekler. Onun için burada kalmak istiyorum. Bana kavuşma zamanı geldiğinde onlara annelik etmek istiyorum."

Hine Titama, bu sözleri söyleyip geri döndü ve Yeraltı'na girdi; burada Gece Kızı ve Ölüm tanrıçası olarak bilindi. O günden beri güneş, yolculuğuna sabah doğudan başlar, batıdaki evine döner ve Tane de onu takip eder. Ve erkek, kadın ve çocuklar, Ölüm ruhlarını İstediğine, Hine Titama’nın Yeraltı'na giden yolunu izlerler.

Bu sırada, zorla ayrılmalarına karşın, Baba Rangi ve Anne Papa birbirlerine büyük sevgi besliyorlardı. Başlangıçta Baba Rangi çok ağladı ve gözyaşları denizi taşırdı, karanın ve insanlarının çoğu sellere kapıldı. Bu insanların çoğu, denizin altında yaşamayı sürdürdüler. Bu kasvetli dünyada yaşamaya o kadar alıştılar ki, güneş ışınları onlara değse ölürlerdi.

Baba Rangi ve Anne Papa'nın oğullarından bazıları, Baba Rangi'nin gözyaşlarını durdurmazlarsa, yukarıdaki dünyanın tamamının yok olacağından korkmaya başladılar. Birbirlerinin gözyaşlarını görmemeleri İçin, Baba Rangi'yle Anne Papa'nın yüzünü yere çevirmeye karar verdiler.

Planları başarılı oldu. Yukarıdaki dünyayı basan sel suları çekildi. O zamandan sonra Baba Rangi'nin gözyaşları sabah çiğini oluştururken, Anne Papa'nınkiler sabah sisini oluşturur.

Oğullan, Anne Papa'yı yüzüstü çevirdiğinde bebek oğlu Ruaumoko göğsünü emiyordu. Başlangıçta Ruaumoko annesine yapışmaya devam etti. Sonra Yeraltı'na düştü. Zamanla büyüdü. Şimdi Yeraltı'nda nereye gitse, yukarıdaki dünyada depremlere yol açar. Bazıları onun Hine Titama'nın kocası olduğunu söylerler.

Yeni Zelanda'nın Yaratılışı

Tanrıça Taranga ve Ölümlü (insan) Makea'nın oğlu Maui, bir kahraman, hileci ve mucitti. Güneşi terbiye edip yeryüzünde yaşayanların yaşamlarını kolaylaştıran oydu. Ama bir eşek şakası uğruna, dünyada yasayanlardan ateşi çalan ve yaşamı zorlaştıran da oydu. Ve kuş yakalamak için sivri uçlu mızrağı ve balık avlamak için sivri uçlu oltayı bulan da yine oydu.

Maui'nin, karısı ve çocuklan için yiyecek bulma yöntemi, kardeşlerinin geleneksel balık avlama yollarından çok daha başarılıydı ve bu başarının sırrını hiçbir zaman açıklamadığı için kardeşleri onsuz avlanmayı ve balık yakalamayı yeğliyorlardı.

Bir gün Maui'nin karısı, daha fazla balık yakalamasını isteyerek söylenip duruyordu. "Daha fazla balık istiyorsan" dedi, "neden bana söylemiyorsun! Benim büyü gücümü unutuyorsun. Eğer istediğin balıksa, o kadar büyük bir balık yakalayacağım ki bitiremeden miden bozulacak. O zaman atmak zorunda kaldığın yiyecek için şikayet edeceksin."

Maui, büyükannesinin çene kemiğinin bir parçasını kullanarak büyülü bir olta yaptı. Söylenmesi gereken sihirli sözleri söyledi; kardeşlerinin bir dahaki balık avı seferine katılmaya hazırdı. Güneş sabah yolculuğuna çıkarken onların da kanolarına bineceklerini tahmin ediyordu. Kardeşlerinin, girdiği kılıkları bile kaçırmadan kendisini gözleyeceklerini

bildiğinden, kanolardan birinin içindeki örtülerin altına saklanmaya karar verdi.

Maui, ortaya çıkmak için kanoların iyice denize açılmalarını bekledi. O anda bile kardeşleri onu evde bırakmak istediler. O zaman Maui büyülü sözleri söyledi. Kardeşleri kanoyu geri çevirirken kanoyla kara arasındaki mesafeyi o kadar uzaklaştırdı ki, onu karaya bırakmanın onlarla birlikte kalmasından daha büyük dert olduğuna karar verdiler.

Kardeşler her zamanki avlanma yerlerine gelip durana kadar her şey iyi gitti. O zaman Maui aniden bağırdı: "Bugün burada demir atmayın! Daha uzaklarda daha iyi balık var!"

Kardeşler de küreklerini toplayıp ikinci balık avlama yerine doğru yollandılar. O zamana kadar iyice yoruldular, ama Maui ısrar etti: "Burada da demir atmayın!" dedi, "eğer gerçekten kayıklarınızı balık doldurmak istiyorsanız, sizi benim istediğim yere götüreyim."

İyi balık sözüne kanan kardeşler, daha da uzaklara açılmayı kabul ettiler. Sonunda artık karayı göremez olmuşlardı. Maui "İşte" dedi, "buraya demir atın ve oltalarınızı hazırlayın."

Maui'nin söz verdiği gibi, balıklar sürekli yemleri kapıp yakalandılar. Kısa zaman içinde kanoları balık yükünün ağırlığından çökmüştü ve kardeşler eve dönmeye hazırlandılar.

"Biraz durun" dedi Maui, "henüz gidemezsiniz! Kendi oltamı denemem gerek."

"Kendi oltanı mı?" diye şaşırdı kardeşler, "senin oltan yok ve bizimkilerden birini kullanmak istiyorsan, unut gitsin!"

"Dertlenmeyin" dedi Maui, "sizinkini İstemiyorum, benim kendi oltam var."

Maui kuşağının altından çok güzel bir olta çıkarınca kardeşleri şaşırıp kaldılar. Bir ucunda deniz kabuğu suya batarken, bir parça köpek tüyü de denizin üstünde yüzüyordu, öteki ucuna Maui büyükannesinin çene kemiğinden yaptığı kancayı bağlamıştı.

Maui kanonun dibinde olta ipi buldu, fakat kardeşleri ona yemlerini kullanma izni vermediler. O zaman burnunu kanatıp kendi kanını kullandı.

"İşte oldu" dedi, "avlanmaya hazırım. Ben ne dersem diyeyim hiçbir şey söylemeyin. Ağzınızdan çıkan herhangi bir ses batıkları kaçırtır!"

Sonra oltasını attı ve büyülü sözleri söyledi: "Kuzeydoğu ve güneydoğu rüzgârları yumuşak esin. Buraya büyük ülkem için geldim. İp, uzun ve güçlü ol ve bana avımı getir."

İp aniden titredi ve Maui ipi çekti, kanonun ucunun suya dalmasına neden oldu. Maui'nin büyülü kancası, Tangaroa'nın torununun evine takılmıştı.

Kardeşleri, çılgınca deniz suyunu boşaltmaya çalışırken, "bırak Maui" diye bağırdılar. Batacaklarına emindiler, ama Maui onları dinlemedi. Oltasını ustalıkla kullanıyor ve büyülü sözler söylüyordu. Sabırsızlıkla yanıtladı: "Maui yakaladığını bırakmaz. Ne yakalamaya geldiyse onu yakalayacak!"

Bu arada Maui'nin kardeşleri sallanan kanoda korku içinde sessiz oturdular ve Maui'nin yakaladığı şeyin neden olduğu korkunç dalgalardan ödleri koptu. Artık daha fazla dayanamaz olduklarında, saman kaplı sivri çatıların, peşlerinde binalarıyla ve altlarında da toprağıyla denizden çıktığını gördüler. Maui' nin 'balığı', derinlerde yaşayan bir yaratık değildi. İçinde yaşayan İnsanlarla koca bir ada yakalamıştı.

Maui oltasının ipini kanodaki küreğe bağladı ve kardeşlerine, "Bu köydeki kutsal yere gidiyorum, tanrılara kurbanlar sunacağım. Ben dönene kadar yiyecek yemeyin ve balığımı ellemeyin" dedi. "Beni dinlemezseniz, Tangaroa size kızar ve hepimizin başına büyük felaketler gelir."

Maui'nin uyarısına karşın kardeşleri, o gözden kaybolur kaybolmaz adanın tatlı meyvelerinden yemeye başladılar. Tanrılar ceza vermekte gecikmediler. Maui'nin balığı sıradan balıkmış gibi çırpınmaya başladı. Hareketleri adada dağların oluşmasına neden oldu ve insanlar için orada

yaşamak zorlaştı. Güneş günlük yolculuğunu bitirdiğinde, balık tamamen sakinleşmişti. Fakat adanın yüzeyi o zamandan beri aldığı şekille kalmıştı.

Maui ve kardeşleri, Havvaiki'deki evlerine doğru kürek çektiler. Babaları Maui'yi övgü şarkılarıyla karşıladı. "Mauİ Tikitiki, sen benim neşem ve onurumsun" dedi, "bizim ata toprağımızı battığı yerden kurtardın. Burası, Baba Rangi'nin Anne Fapa'dan ayrılmasına kızıp, Tavhiri'nin yardımıyla gözyaşları her yeri bastığından beri sular altındaydı."

Maui'nin babası sözlerine devam etti: "Gelecek günlerde sen de benim gibi insanoğullarının babası olacaksın, annen gibi tanrıların değil. Çocuklarının ve torunlarının bazıları burada, yurdumuz Hawaiki'de yaşamaya devam edecek, ama ötekiler senin denizden çıkardığın ülkede yaşayacak. Dolayısıyla, senin bu büyük balığı yakalaman onlar için, Baba Rangi'nin Anne Papa'dan ayrılması gibi önemli bir olay."

"Bu şahane av seni büyük bir kahraman yaptı" diye sözlerini bitirdi Maui'nin babası. "Ve bu nedenle sen, sonsuz bir üne sahip olacaksın. Bugünden sonra Maori halkı balık biçimindeki bu kuzey adasına ‘maui'nin Balığı' ve güneydeki adalarına ‘maui'nin Kanosu' ve Heretaunga burnuna ‘maui'nin Kancası' adını verecekler."

"Gerçekten de büyük iş yaptın" diye güldü baba, "öyle ki, öteki adalardaki Hawaiki halkı da deniz dibinden ülkelerini kurtarmak isteyecekler. Ve onlar da o ülkelere ‘maui'nin Balığı' adını verecekler!"

Hawaii Güneşin Terbiye Edilmesi: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Hawaiililer ve Yeni Zelanda'nın Maori halkı aynı Polinezya kökeninden geldiği için, Maori yaratılış söylenceleri hakkında yazılan, girişteki tarihsel arkaplan değerlendirmesi, Hawaii verimlilik söylenceleri İçin de geçerlidir.

Hawaii adalarındaki Polinezya toplumu, tepede şefler ve soylular, sonra rahipler, sonra halk ve en tabanda kölelerin bulunduğu toplumsal sınıflara bölünmüştür. Her şef, ülkeyi kendisine miras bırakan kutsal bir atadan geldiğini iddia etmiştir.

Hawaii, verimli toprağa ve bol balığa sahip olduğundan, Polinezyalılar İçin yaşam kolaydır ve sözlü edebiyatın geliştirilip tüketileceği zaman bolluğu vardır. Bazı ozanlar şefin sarayında yaşarken, bazıları da ülkeyi dolaşır. İki ozan türü de sanatlarını yalnızca aristokrasi İçin icra eder.

Polinezyalılar, efsanevi tarihlerinde önemli bir yer tutan doğa tanrılarına tapmıştır. Polinezya söylencelerinde tanrılar, uzak ülkelerde veya göklerde yaşayan şefler olarak betimlenir. Kutsal atalardan geldiklerini iddia eden Hawaii şefleri gibi, Hawaii söylencelerindeki kahramanlar da, ya doğumla ya da evlat edinilme yoluyla tanrılarla ilişki içindedirler. Sonuç olarak Hawaii mitolojisinde kutsal güç, tanrılardan insan akrabalarına geçmektedir.

İngiliz denizci ve kaşif Kaptan James Cook, Hawaii Adalarını, Yeni Zelanda'ya ulaştıktan dokuz yıl sonra, 1778'de keşfetmiştir. İlk misyonerler 1820'de gelmiş ve yerli Hawaiililer ve mitolojileri üstünde büyük etkileri olmuştur. Onların yönlendir-meleriyle şefler yerli dinlerini bırakıp Hıristiyanlığı benimsemişler, Polinezya yaratılış söylencesi yok olmuş ve yerini Kitabı Mukaddes'in içeriğine uygun olanı almıştır.

Bu dönemde, yerel diller yazıya kavuşmuş ve 1860'larda Hawaii gazeteleri Batı edebiyatına da yer vermeye başlamıştır. Sonuçta, yerli

Hawaii edebiyatı yabana düşüncelerin fazlasıyla etkisi altında kalmıştır.

Dahası, yerli Hawaii edebiyatı için ilk derlemeleri yapanlar, öteki Polinezya adalarındaki derlemecilerin korumaya çalıştıkları masalları göz ardı etmişler; dolayısıyla Hawaii'de Polinezya kültürü olarak korunan edebiyat, Yeni Zelanda Maorileri ve Tahiti ve Samoa yerlilerinden derlenenlerden daha sonra yazıya geçirilmiştir.

Hawaii mitolojisi konusunda özellikle iki derleme ilgi çekicidir. Hawaii Kralı Majeste David Kalakaua'nın Nevv York'ta 1888'de yayımladığı *The Legends and Myths af Hawaii,* Hawaii ulusçuluğu ve kültürel gururunu geliştirecek efsane ve folklor örneklerinden yapılmış seçmelere yer verir. Yazar, yurttaşlarının öykülerini çocuk masalları olmaktan çıkarıp Kitabı Mukaddes, İ*lyada* ve ortaçağ Avrupasının kahramanlık söylence ve masallarıyla karşılaştırılabilecek şatafatlı bir biçem kullanmaya çalışır.

İkinci derleme, William Drake Westervelt tarafından yazılmış bir dizi kitap ve makaleden oluşmaktadır. Westervelt, 1899' da Hawaii'ye atanmış bir misyonerdir ve adaların efsane ve gelenekleri konusunda uzman olmuştur. İlk kitabı *Legends of Maui* (1910), Maui'nin güneşi ele geçirmesini anlatır ve aynı zamanda masalın Samoa ve Yeni Zelanda gibi adalardaki Polinezyalı kökenleri üstünde de durur.

Çekiciliği ve Değeri

"Güneşin Terbiye Edilmesi"nın Hawaii versiyonu aynı söylencenin Maori versiyonuna çok benzer. "Yeni Zelanda'nın Yaratılışı" (ve "Hawaii'nin Yaratılışı") gibi, "Güneşin Terbiye Edilmesi" de, yarı-tanrı Maui'nin başardığı büyük işlerden biridir ve bu kurnaz hilekârın iş başındaki tam bir betimlemesini sunar. Hawaii şefleri gibi, Maui de tanrısal ve insan akrabalara sahiptir; *kapa-d*övücü lerin (kabuktan elbise yapımı) ve öteki

kadın işlerinin koruyucu tanrıçası olan annesi aracılığıyla tanrılarla akrabadır.

Verimlilik söylencelerindeki bir başka ortak tema, kahramanın dünyayı büyük bir tehditten kurtarmasıdır. Kahraman bazen İndra ve Raven gibi tanrı, bazen Ahaiyuta gibi yan-tanrı ve bazen de Bao Çu gibi sıradan insandır. Maui'nin maceraları mitolojideki Hermes ve Loki gibi öteki kurnaz kahramanların öyküleriyle benzeşir.

Güneşin Terbiye Edilmesi

Maui, gökyüzünü yukarı kaldırıp yerine yerleştirdikten sonra dünyada yaşayanlar için yaşam biraz kolaylaşmıştı. Fakat hâlâ bazı zorluklar vardı, çünkü şimdi de güneş tanrısı gökyüzünde çok hızlı yolculuk yapıyordu ve gündüzler çok kısaydı.

Gerçekten de ağaçlar ve bitkiler için insan ailesine yetecek kadar yiyecek üretmek, gündüzlerin kısalığı nedeniyle olanaksız oluyor, büyümeleri çok zaman alıyordu. Erkek ve kadınların, ışığı kullanabildikleri birkaç saat içinde işlerini bitirmeleri de olanaksızdı. Çiftçilerin ekim veya hasat için zamanlan yetmiyordu. Avcılar tuzak kurmak veya boşaltmak İçin yeterli zaman bulamıyorlardı. Balıkçılar avlanma yerlerine gidip evlerine dönmek için yetecek zamana sahip değillerdi. Ve kadınlar ne o günün yemeğini hazırlayıp pişirmeye ne de kabuk elbiseleri yapmaya yetecek zaman bulamıyorlardı. Tanrılara yapılan dualar bile güneş evine döndükten sonra tamamlanabiliyordu. Günün büyük bölümünde dünya karanlık, loş ve kasvetliydi.

Anımsayabildiği zamandan beri Maui, annesi Ateşin Hina-sı'nın, kapa adı verilen kabuk elbiseyi güneşin gökyüzünde bulunduğu kısa süre içinde yapmak için nasıl uğraştığını seyrediyordu. Bu iş uzun ve karmaşıktı.

Ateşin Hinası önce dut ağacının dallarını alır, kabuklan yumuşayana kadar suya batırırdı. Kabukları çıkardıktan sonra, iç tabakasını dış tabakadan ayırmak zorundaydı. Çünkü kapa yapmak için yalnızca İç tabakayı kullanabilirdi, iç tabaka parçalarını demetler halinde yığar, dört köşeli tokaçla kabuk yumuşayana kadar bir ucundan başlayıp öteki ucuna kadar bunları ezerdi. Kabuklar ince tabakalar haline gelirdi. Sonra bu ince tabakaları birbirine yapıştırıp kumaş haline getirir ve bunlardan, giyilecek güzel elbiseler, üstünde uyumak için örtüler yapardı.

Güneş gökyüzünde çok hızlı yolculuk ettiği için, kabuk toplama işi bir ay alıyordu. Islatma işi de ikinci ayda oluyordu. Ayırma işi üçüncü ayda oluyor ve ince tabakalar haline getirme işi bir altı ay daha alıyordu. İşlemin ilk aşamalarında kabuklan ıslak saklamak güçtü. Tabakalar birbirine yapıştırıldıktan sonra onları kuru saklamak güç oluyordu. Bütün işlem bir yıl kadar zaman alıyordu ve kapa yapmak kadınların günlük işlerinden yalnızca biriydi!

Maui, annesinin her gün nasıl canla başla çalıştığını seyretti; bir iş için malzemeyi hazırlamaya çalışıyor, öteki İçin daha hızlı hareket ediyor, hiçbir şeyi tamamlayamadan güneş evine döndüğü için ağlıyordu. Ve onun durumu Maui'nin kalbini sıkıştırıyordu. Ve Maui annesine üzüldükçe, güneşe daha çok kızıyordu. Böylece Maui, annesini seyretmeyi bırakıp dikkatini güneşe vermeye başladı. Güneşi daha iyi gözlemleyebilmek için, adanın kuzeybatı ucundaki sönmüş yanardağa tırmandı. Orada, güneşin her sabah yolculuğuna başlamadan Önce, Ha-leakala (Güneş'in Evi) adlı büyük dağın doğu tarafında dolaştığını gördü.

Maui bir gün annesine, "güneş niçin o kadar hızlı yolculuk etmek zorunda" diye sordu. "Dünyada yaşayanlara niçin aldırmıyor? Bu kadar bencil davranmasını önlemenin bir yolu yok mu? Onu terbiye edeceğim! Bacaklarını kessem ne olur? Bu onun böyle hızlı koşmasını engeller!"

Annesi, "güneş her zaman ne yaptıysa onu yapıyor ve onu yapacak" diye yanıtladı. "Normal bir insan onun karşısına çıkamaz ve onunla

konuşacak kadar yaşayamaz. Onun davranışını değiştirmeye çalışacaksan, başına büyük bir iş alıyorsun, kendini buna hazırlaman gerekir. Güneş çok iri ve güçlüdür. Işınları çok sıcaktır. Onunla karşılaştın mı, cesaretin kuru bitki gibi ışınları karşısında erir."

"Büyükanneni ziyaret edip ondan yardım istesen ivi edersin" diye öğüt verdi Ateşin Hinası. "O sana öğüt verebilir ve sana başarı getirecek silaha da o sahip."

"Büyükannen, Haleakala Dağı'nın, güneşin sabah yolculuğuna başladığı yerinden fazla uzak olmayan tarafında yaşıyor. Koca bir vilivili ağacına geldin mi, onun yaşadığı yeri bulduğunu anlarsın. Büyükannen her sabah güneşe kahvaltı hazırlar ve o da yolculuğuna başlamadan önce oraya uğrar."

Ateşin Hinası açıklamalarına devam etti: "Büyükannen güneşe muz pişirir. Güneş gökyüzünü ışınlarıyla gül kırmızısı yaptığında vilivili ağacında olmalısın. Ağacın yanında bir horoz vardır ve üç kez öterek güneşin geldiğini haber verir. Büyükannen o zaman bir muz hevengiyle gelip onları pişireceği ateşi hazırlamak için muzları yere koyar. Muzları almalısın."

"O zaman büyükannen ikinci bir muz hevengiyle gelecek ve pişireceği ateşi yakmak için onları yere koyacaktır. Bu muz-lan da almalısın."

Maui'nin annesi sözlerini şöyle tamamladı: "Büyükannen üçüncü bir hevenkle gelip ateşi yakmak için onları da yere koyacaktır. Birinin muzları aldığını anlayıp hırsızı aramaya başlayacaktır. O zaman kendini ona tanıt. Maui olduğunu ve Ateşin Hinası'nın oğlu olduğunu söyle."

Böylece, güneş daha uykudayken, Maui Haleakala Dağı'na tırmanmaya başladı. Güneş ilk ışınlarıyla gökyüzünü gül kırmızı yaptığında, Maui soluk yüzlü gökyüzünde siyaha boyanmış vilivili ağacını gördü. Sonrası annesinin anlattığı gibi oldu. Horoz üç kez öttü. Büyükannesi olan yaşlı kadın muz hevenkleriyle geldi ve Maui onları aldı. İki hevengin alındığını anladığında kadın bağırdı: "Güneşin muzları nerede?" Ve hırsızı aramaya başladı.

Maui'nin büyükannesi çok yaşlıydı ve neredeyse kördü. Hırsızı ararken Maui'ye çok yaklaştı ve kokusunu aldı. O zaman yanına geldi, bulutlu gözleriyle yüzüne bakacak kadar yaklaştı ve sordu: "Sen kimsin? Güneşin muzlarından ne istiyorsun?"

Maui, "Ben Maui'yim, Ateşin Hinası'nın oğluyum" diye yanıtladı, "senden yardım istemeye geldim. Güneşi terbiye etmek istiyorum. Bu kadar bencil davranmasını engellemek istiyorum. Çok hızlı yolculuk ediyor! Gündüzler o kadar kısa oluyor ki, annem hiçbir işini bitiremiyor. Kapa yapmak bir yılım alıyor. Tanrı olmayanların işi çok daha güç olmalı!"

Büyükannesi onun sözlerini dikkatle dinledi. O dinlerken gökyüzündekiler ve yeryüzündekiler Maui'yi övmeye başladılar. Onun onuruna gökler gürledi ve gökkuşağı köprü kurdu. Onun onuruna çakıl taşları sallandı ve karıncalar şarkı söyledi. Onun onuruna tüysüz köpekler ortalıkta dolaştı. Gerçekten de Maui insanların kahramanı olmak için doğmuştu!

Bunun üzerine büyükanne torununa yardım etmeye karar verdi. "Torunum, sözlerimi dikkatle dinle" dedi. "Sana güneşi terbiye etmen için yardım edeceğim. Önce en güçlü hindistan cevizi liflerinden on altı ip yapmalısın. Sonra kız kardeşin Denizin Hinası'ndan, bunların ucuna ilmik yapmak için yeteri kadar saç istemelisin."

"Bunlar hazır olunca" dedi büyükanne, "bana gel, güneşi yakalamak için ipleri nasıl kullanacağını sana anlatacağım. Ayrıca sana güneşe karşı kullanman için büyülü bir taş balta vereceğim."

Günler kısa olduğu için, Maui'nin ipleri ve ilmikleri hazırlaması aylar aldı. Ama sonunda hazırlanıp büyükannesinin evine geldi- Büyükanne, güneş uyurken, ipleri ve ilmikleri nasıl büyük vilivili ağacına bağlayacağını Maui'ye anlattı. Sonra Maui, büyük ağacın köklerinin dibine kendisi için bir çukur açtı ve güneş sabah yolculuğuna başlarken onu görmesin diye çukura gizlendi.

Güneş ilk ışınlarıyla gökyüzünü gül kırmızı yaptığında, Maui de hazırdı. Çok geçmeden güneşin İlk ışını Haleakala Dağı'nın tepesinden göründü ve Maui'nin ilmiklerinden birine yakalandı. Sonra İkinci ışın göründü ve o da bir ilmeğe yakalandı. Sırayla öteki on dört ışın da Haleakala Dağı'nın tepesinden göründüler ve ilmiklere yakalandılar. Sonunda parlak kırmızı elbisesi İçinde güneş göründü ve Haleakala Dağının tepesinde dikildi. Sabah yolculuğuna başlamak için hazırdı, ama ışınlarından birini bile hareket ettiremiyordu.

Güneş önce güçle çırpındı. Umutsuzca ışınlarını ilmiklerden kurtarmaya ve Haleakala Dağı'ndan denizdeki evine geri dönmeye çalıştı. Ama ipleri vilivili ağacından sökemedi ve ağacın kökleri de çok sağlamdı.

"Kim beni bu tuzağa düşürdü ve bundan ne elde etmek istiyor?" diye gürledi güneş.

"Ben Maui'yim" dedi Maui, "Ateşin Hinası'nın oğlu. Senden yardım istemeye geldim. Çok bencil davranıyorsun. Çok hızlı yolculuk ediyorsun! Gündüzleri o kadar kısa tutuyorsun ki, annem hiçbir işini bitiremiyor. Bir kapa yapmak bütün bir yılını alıyor. Tanrı olmayanların işi çok daha güç."

Güneş, "Annene de, kapasına da aldırmıyorum" diye bağırdı. "Tanrı olmayanlara da aldırdığım yok! Gündüzleri ne kadar hızlı yolculuk yaparsam, geceleri o kadar çok uyurum. Hep böyle yaptım ve böyle yapacağım. Sana gelince, beni hemen bu tuzaklardan kurtarmazsan bir daha anneni göremeyeceksin!"

Maui hemen yere eğildi, ama güneşi serbest bırakmaya niyeti yoktu. Bunun yerine büyükannesinin büyülü baltasını alıp sallayarak güneşi tehdit etti.

Güneş yakıcı yüzünü Maui'ye çevirerek karşılık verdi. Maui'yi kızgın soluğuyla dağladı, onu kül etmek istiyordu.

Maui de güneşe saldırdı. Çok sıcak olmasına karşın, büyülü baltayla güneşe acımadan vurmaya başladı.

Sonunda güneş bağırdı: "Yeter! Acıya daha fazla dayanamıyorum. Böyle vurmaya devam edersen beni öldüreceksin. Ve ben ölürsem sen de, bütün canlılar da Ölür. Eve kadar topallayacağım!"

"Duruyorum" dedi Maui, "ama her gün daha yavaş yolculuk edeceğine söz ver."

"Bundan sonra hep mi yavaş yolculuk edeceğim?" diye sordu güneş.

"Hayır" dedi Maui yumuşayarak, "yılın yarısında yavaş gitsen yeter. Işığın ve ısın, bitkilerin hızlı büyümesi ve daha fazla meyve vermesi, erkeklerin ve kadınların işlerini daha hızlı ve kolay yapmaları için yeterli olacaktır. Yılın öteki yarısında hızlı gidebilirsin."

Güneş bu uzlaşmayı hemen kabul etti. Böylece Maui güneşin on altı ışınını serbest bıraktı. Ancak anlaşmalarını her gün görüp anımsasın diye, ipleri ve ilmikleri Haleakala Dağı'nın yanındaki vilivili ağacında bıraktı. Güneş dağın tepesine tırmanırken onları görecekti.

Böylece, Maui'nin çabasıyla yaşam insanlar için kolaylaştı. Yaz olarak bilinen mevsimde gündüzler daha uzun oldu, güneş o kadar yavaş yolculuk yaptı ki günler yavaş yavaş uzadı.

Şimdi ağaçlar ve bitkiler için İnsanlara yetecek kadar yiyecek üretmek mümkün olmuştu, çünkü hızlı ve iyi büyüyebiliyorlardı. Erkekler ve kadınların uzun aydınlık saatlerde İşlerini bitirmeleri artık mümkündü. Artık çiftçilerin ekmeye ve hasat yapmaya zamanları vardı. Avcıların tuzak kurup boşaltmaya zamanları vardı. Balıkçılar av yerlerine gidip evlerine dönebiliyorlardı. Ve kadınlar yemek hazırlayabiliyor, pişirebiliyor ve kullandıkları kabuk kumaşları yapabiliyorlardı.

İnsanlar, Maui'nin güneşi terbiye etmesinin onuruna kutlama yaptı ve şarkılar söyledi. "Güneşin yolculuğunun uzun sürmesi ne güzel, artık bize günlük işlerimizi yapmaya yetecek kadar ışık veriyor!"

VI. BÖLÜM -Afrika Söylenceleri

Tek bir "Afrika" kültürü yoktur. Tersine, aynı anakaranın üzerinde birbirinden farklı pek çok kültürel topluluk yan yana yaşar. Bu kültürlerin birçoğu yüzlerce, hatta binlerce yıldır varlıklarını sürdürmektedir.

Bu bölümde anlatılacak yaratılış söylencesi, Yoruba halkına aittir. Bu söylencenin çekiciliği, bir ölçüde, Yoruba tanrılarının niteliğinden kaynaklanır; çünkü bunlar sevecen, akıllı varlıklardır. Ayrıca bu söylencenin, bir tufanın kırıp geçirdiği başka halkların kültürleriyle paylaştığı ortak bağlan ortaya koyması da ilgiye değer.

Verimlilik söylencesi, Benin (eski Dahomey) halkını oluşturan "Fon" kabilesine aittir. Bu söylencede büyük kuraklığa neden olan bir aile anlaşmazlığı anlatılmaktadır. Sözünü ettiğimiz söylence, verimlilik söylencelerinin iki evrensel türüne benzer. Verimlilik söylencelerinin bir türünde, bir tanrı dünyayı yıkımdan kurtarmaktadır; diğer türünde, bir tanrı aşağılanmıştır ve verimliliğin yeniden sağlanması için öfkesinin yatıştırılması gerekmektedir.

Gana'ya ait bir Fasa (Soninke) destanı olan *Gassire'in Lavtası,* bireyin kişisel istekleriyle o bireyin topluma karşı sorumluluklarının yol açtığı çekişmenin etkileyici bir anlatımla irdelendiği bir söylencedir. Gassire, hemen hemen her kahramanın elde etmek istediği bir şeyi istemektedir: Kalıcı ün. Gassire, en büyük kahramanlar kadar yürekli, kararlı ve beceriklidir. Gassire, başka halkların büyük kahramanları kadar cesur, kararlı ve yeteneklidir. Bu söylencenin özgünlüğü, Gassire'in ün ile topluma karşı sorumluluk arasında bir seçim yapmak zorunda olmasından kaynaklanmaktadır.

Mande dili konuşan halkların efsanesi olan *Sunjata*, bir kahramanın kendi çocukluğundan Malı İmparatorluğu'nu kurmasına kadarki maddi ve manevi yolculuğunu anlatır. Sunjata, kehanet ve büyünün, yaşamın bir parçası olduğu bir dünyada yaşamaktadır. Tıpkı Odysseus ve Rama gibi,

onun sürgünlük yılları da kişiliğini ve hünerlerini güçlendirir. Halkının iyiliği için korkunç düşmanlarla dövüşür. Sevgiyle örülmüş pek çok insan ilişkisi ve yetişkinlik dönemindeki Sunjata'nın danışmanı olan ozanın rolü, bu efsaneye yeni bir boyut kazandırmaktadır.

Kendi adıyla anılan Nyanga destanının kahramanı Mvindo, geleneksel bir kahramandır. Herakles, Odysseus, Aeneas gibi Mvindo da (Mvindo) Yeraltı Dünyasına yolculuk etmek zorunda kalır. Herakles, Rama, Beowulf gibi o da dünyayı daha güvenli bir yer haline getirir. O da etik davranışlarla ilgilenir; hayatın, bir dizi kahramanlığın ötesinde bir anlamı olmalıdır. Bu söylencenin en etkileyici niteliği, hayatı tüm yönleriyle yüceltmesidir.

Nijerya Evrenin ve İfe'nin Yaratılışı: Sunuş

Yoruba halkı, kökleri Nijer Irmağı'nın hemen kuzeyinde, teknoloji ve sanat açısından gelişkin bir halkın yaşadığı MÖ 300 yıllarına dek uzanan önemli bir Afrika kültürünü temsil eder. Günümüzde, Nijerya'nın güneybatı köşesinde, Dahomey (Fon) sınırından, kuzeyde Nijer Irmağı'na dek uzanan bir alanda on milyonu aşkın Yoruba yaşamaktadır. (Fon söylencesi olan "Sagbata ile Sogbo arasındaki Kavga"nın önsözünde, Dahomey kültürü konu edilmiştir.)

Eski Yunanlar gibi Eski Yorubalar da geniş kültürlerinden çok, içinde yaşadıkları kent-devletiyle tanınmışlardır. Aynı biçimde, bir Yoruba kent-devletinin bir komşu kültürle olduğu kadar, başka bir Yoruba kent-devletiyle de savaşması olasıdır.

Tarihte, "Ife" en önemli Yoruba kentidir; kutsal bir kent olarak kabul edilir. Dinsel düşünceler ife'de ortaya çıkmış, gelişmiş; Ife'den diğer kent-devletlerine yayılmış; Yoruba halkının dinsel kehanet sistemi Batı Afrika'nın diğer kültürlerine bile ulaşmıştır.

Yoruba halkının mitolojisinde, aşağıda anlatılacak olan yaratılış söylencesinin özneleri olan büyük tanrılardan, yerel köyleri ve bölgeleri koruyan ikinci derecede tanrılara kadar yüzlerce tanrı yer almaktadır.

Yoruba tanrıları dış görünüş, düşünce ve yaşam biçimleriyle insansı özellikler taşırlar, birbirleriyle kalabalık bir insan ailesinin üyeleri gibi ilişki kurar; aşk, kıskançlık, öfke ve sevgi duyarlar. Onlar da insanları sever ve onlarla birlikte yeryüzünde vakit geçirmekten hoşlanırlar. Bu nedenle, insanların sorunlarına karşı duyarlı olmaları ve onların dualarını kabul etmeleri şaşırtıcı değildir.

Yoruba yaratılış söylencesi, diğer kültürlerin yaratılış söylenceleriyle ilginç bir benzerlik içindedir. Örneğin, toprağın yaratılışı Japon yaratılış söylencesine, insanların yaratılışı Çin yaratılış söylencesine, tufanın ortaya çıkışı Yunan, Sümer/Babil ve İskandinavya tufan söylencelerine benzer

biçimde olmaktadır. Bu söylencenin tanrılarından hoşlanırız; çünkü tanrılar, başta yaratıcı zekâ ve başkalarıyla ilgilenme olmak üzere davranışlarıyla insan doğasının en önemli niteliklerini sergilerler.

Yoruba yaratılış efsanesi, editörlüğünü Horald Courlander' ın yaptığı *The Treasury of African Folklore* (1975) adlı eserde yer almıştır. Dikkate değer bir Yoruba araştırmacısı olan Courlander, bunun dışındaki Yoruba söylencelerini *Tales of Yoruba Gods and Heros'ta* (1973) (Yoruba Tanrıları ve Kahramanlık Öyküleri) anlatmıştır.

Başlıca Tanrılar

Olorun: Gökyüzünün hâkimi; güneşin yaratıcısı; en güçlü ve en bilge tanrı.
Orunmila: Olorun'un en büyük oğlu; kehanet tanrısı; Obatala'nın danışmanı.
Obatala: Olorun'un gözdesi; toprağın ve insanların yaratıcısı.
Olokun: Denizin hâkimi.
Eşu: Haberci tanrı.

Evrenin ve ife'nin Yaratılışı

Başlangıçta evren yukarıda gökyüzünden, aşağıda su ve ıssız bataklıktan oluşmaktaydı. En büyük gücün ve en yüce bilginin sahibi tanrı Olorun gökyüzüne ve tanrıça Olokun uçsuz bucaksız sulara ve ıssız bataklıklara hükmederdi. Hiçbir yerde bitki, hayvan ve insanlar olmasa da, Olokun, ülkesinden hoşnuttu.

Ancak genç tanrı Obatala, aşağıdaki krallıktan hoşnut değildi. Gökyüzünden bakıp, "aşağıdaki dünyada yararlı bir şey gerek! Her şey sular altında; çevreyi canlandırmak için tek bir canlı yok! Gidip Olorun'la konuşmalıyım; bakalım durumu iyileştirmek için ne yapılabilir" diye söylendi.

Obatala, Olorun'a, "Zavallı Olokun'un bütün hükmettiği bataklıktan, sisten, sudan başka ne! Tanrıçaya ülkesinde dağlar ve vadiler, ormanlar ve tarlalar gerek. Sağlam toprağın üzerinde her çeşit canlı ve bitki yaşayabilir" dedi.

Olorun, "Haklısın; sağlam toprak, bu uçsuz bucaksız sudan çok daha iyidir. Ama toprağı kim yaratabilir? Ve nasıl?" diye karşılık verdi.

"Senin izninle" dedi Obatala, "toprağı ben yaratacağım."

Olorun da, "Obatala, istediğin her şeyi sana vermekten hep sevinç duydum" dedi. "Bilirsin, seni oğlum gibi severim."

Bunun üzerine Obatala, Olorun'un, kehanette bulunma yetisini elinde tutan en büyük oğlu Orunmila'nın evine gitti. Orunmila içlerinde yazgı ve geleceğin de bulunduğu varoluşun gizlerinden haber verebilirdi.

Obatala Orunmila'ya, "Babam, uçsuz bucaksız sudan ve ıssız bataklıktan başka hiçbir şeyin bulunmadığı ülkede sağlam toprak yaratmama izin verdi. Üstün bilginle, tasarıma nasıl başlayacağımı Öğretebilirsin. Toprağı, ürün yetiştirebilen ve köyler kurabilen canlı varlıklarla donatmak istiyorum" dedi.

Orunmila da, "Her şeyden önce Obatala, yukarıdaki gökyüzünden aşağıdaki sulara ulaşacak uzunlukta bir altın zincir elde etmelisin. Daha sonra bir salyangoz kabuğunu kumla doldurmaksın. Son olarak da, bu kabukla birlikte beyaz bir tavuğu, siyah bir kediyi ve bir palmiye cevizini bir çuvalın içine koymalısın; zincir yardımıyla ıssız bataklığa inerken bu çuvalı yanında taşımalısın. Tasarını nasıl başlatman gerektiğine ilişkin Öğüdüm İşte bu" dedi.

"Teşekkürler, Orunmila" dedi Obatala, "kuyumcuyu bulacağım ve bir an Önce işe başlayacağım."

Kuyumcu, "Bana, bu İşi yapmaya yetecek kadar altın getirirsen, ihtiyaç duyduğun uzunlukta bir zincir yaparım. Gökyüzünde yeteri kadar altın bulacağını sanmam. Ama yine de, her bir tanrıya ve tanrıçaya gidip

ellerindeki altının tümünü bir iste; umarım bu işi başarırsın. Hadi rastgele!" dedi.

Obatala, bir bir tanrıların yanına gitti. Gittiği her tanrıya, "sudan ve ıssız bataklıktan başka hiçbir şeyin bulunmadığı ülkede sağlam toprak yaratmayı tasarlıyorum. Sonra da, bu toprak üzerinde yaşayacak olan her türden bitki ve varlığı yaratacağım- İşe başlamadan önce kuyumcuya, yukarıdaki gökyüzünden aşağıdaki sulara ulaşacak uzunlukta bir altın zincir yaptırmam gerek. Sahip olduğun altınların tümünü bana bağışlayabilir misin?" dedi.

Tanrılar Obatala'nın amacını iyi karşıladılar. Ona altın gerdanlıklarını, altın bileziklerini, altın yüzüklerini, hatta altın tozlarını verdiler.

Kuyumcu, Obatala'nın topladığı altınları inceledikten sonra, "Daha fazla altın toplayamaz mısın? Bu getirdiklerin yeterli değil" dedi.

Obatala da, "Elimden geleni yaptım" diye yanıt verdi. "Gökyüzündeki her tanrıdan, her tanrıçadan istedim. Hepsi ellerindeki altının tümünü verdi. Yapabileceğin kadar uzun ve bir ucu çengelli bir zincir yap" dedi.

Zincir hazır olunca Obatala, Orunmila’nın yardımıyla, zincirin bir ucunu gökyüzünün köşesine çengelledi ve zinciri çok çok uzaktaki sulara doğru sarkıttı. Orunmila kumla doldurulmuş salyangoz kabuğunu, beyaz tavuğu, siyah kediyi ve palmiye cevizini Obatala'nın eline verdi. Obatala bunların hepsini birer birer çuvala koydu ve çuvalı omuzuna attı. Sonra Orunmila' ya veda etti ve altın zincirden aşağıya inmeye koyuldu.

Obatala aşağıya indi, İndi, indi. Yolun daha yarısına geldiğinde, aydınlık dünyayı bırakıp alacakaranlık dünyaya girmekte olduğunu gördü.

Obatala tekrar aşağıya indi, indi, indi. Zincirin ucuna geldiğinde, soğuk ve nemli sisin varlığını üzerinde duyumsadı, deniz üzerinde birbiriyle çarpışan dalgaların sesini duydu. Bununla birlikte, okyanusun henüz çok yukarısında olduğunu anlıyordu.

"Buradan aşağıya atlayamam" diye düşündü. "Uzaklık o kadar fazla ki atlarsam boğulurum."

Sonra, Orunmila çok uzaktaki gökyüzünden, "Obatala! Salyangoz kabuğunun içindeki kumu kullan!" diye seslendi.

Obatala yanındaki çuvala elini uzattı, çuvalın içindeki salyangoz kabuğunu çıkardı, kabuğun içindeki kumu aşağıdaki sulara boşalttı.

Bu işi daha bitirmemişti ki, Orunmila'nın sesi bir daha duyuldu: "Obatala! Beyaz tavuğu salıver!"

Obatala yanındaki çuvala elini uzattı, çuvalın içindeki beyaz tavuğu çıkardı ve üzerine kum döktüğü sulara bıraktı.

Tavuk kanatlarını çırptı, kumlu toprakların üzerine kondu ve konar konmaz eşelenerek kumu etrafa dağıttı. Kum nereye dağılmışsa orada kuru toprağı oluşturdu. Büyük kum yığınları tepeleri, küçük kum yığınları vadileri oluşturdu.

Obatala altın zincirin ucunu bıraktı ve yere atladı. Üzerine ayak bastığı yere "İfe" adını verdi. Kendi yarattığı sağlam toprağın üzerinde sevinçle dolaştı. Artık toprak, dört bir yanda gözünün göremeyeceği kadar uzaklara uzanmaktaydı. Gerçi toprak hâlâ canlılıktan yoksundu; ama bu daha bir başlangıçtı.

Obatala kuru toprakta bir çukur kazdı ve palmiye cevizini toprağa gömdü. Hemen oracıkta bir palmiye ağacı bitti ve hemen tam büyüklüğüne erişti. Erişkin ağaç, toprağın üzerine palmiye cevizlerini bıraktı. Yere düşen palmiye cevizleri de hemen oracıkta ağaç oluverdi. Obatala ağaç kabuklarından kendisine bir ev yaptı ve evin damını palmiye yapraklarıyla kapladı. Sonra siyah kedisiyle birlikte İfe'deki evine yerleşti.

Olokun, Obatala'nın tasarıyı nasıl yürüttüğünü görmek istedi. Bunun için, uşağı bukalemunu altın zincirden aşağıya gönderdi.

Bukalemun aşağıya ulaşınca, Obatala ona, "Gökyüzünün hâkimi Olorun'a, yarattığım topraktan ve üzerine diktiğim bitkilerden hoşnut olduğumu bildir. Ama burası her zaman karanlık. Göğün aydınlığını çok arıyorum" dedi.

Bukalemun, Obatala'nın haberini Olorun'a iletince, gökyüzünün hâkimi gülümsedi ve "Obatala, senin için güneşi yaratacağım" dedi. Olorun gökyüzüne güneşi yuvarladı ve güneş, gökyüzünün bir ucundan diğer ucuna yaptığı günlük yolculuk sırasında, İfe ülkesi üzerine ışık ve sıcaklık saçtı.

Günler geçti. Aylar geçti. Obatala dost olarak yalnızca siyah kedisiyle birlikte, kendi yarattığı toprağın üzerinde yaşamını sürdürdü. Sonra bir gün geldi; kendi kendine, "Kedimi seviyorum, ama onunla beraberlik bana yetmiyor. Bana daha çok benzeyen varlıklar, İfe'de benimle birlikte yaşasalardı, daha mutlu olurdum. Bakalım, bu konuda ne yapabileceğim" diye konuştu.

Obatala toprağı kazmaya başladı. Eline aldığı toprağın topaklandığını gördü, çünkü kazdığı toprak balçıktı. Balçıkla kendisinin tıpatıp aynısı heykelcikler biçimlendirdikçe keyifleniyordu. Heykelcikleri bir bir tamamladı ve kurumaları için bir yana bıraktı. Obatala öyle bir coşkuyla çalıştı ki, ne kadar yorgun ve susuz olduğunun ayrımına varmadı.

Sonunda yorgunluk kendisini duyumsattı. "Biraz şarap iç-sem iyi olacak!" diye düşündü. Obatala en son yaptığı balçık heykelciği yere koydu ve palmiye cevizinin suyundan şarap yapmaya gitti. Obatala palmiye cevizinin mayalanmış suyundan kaselerce içti, çünkü çok susamıştı. Hiç farkında olmadı, ama şarap onu sarhoş etmişti.

Obatala balçık heykelcikler yapma işine geri döndü, fakat şimdi parmaklan beceriksizdi. Yarattığı heykelcikler artık mükemmel değildi. Kiminin kolları çok kısaydı, kiminin bacakları eşit uzunlukta değildi, kiminin sırtı kamburdu. Obatala bu farklılıktan göremeyecek kadar sarhoştu. Obatala birbiri ardı sıra heykelcikler şekillendirmeyi sürdürdü. Bir zaman sonra, yarattığı balçık heykelciklerin sayısını yeterli buldu.

Sonra da, Obatala gökyüzünün hâkimine, "Bana bir baba gibi olan sen, Olorun, beni işit! Balçıktan heykelcikler yaptım, ama yalnız sen onlara soluk üfleyebilir, onları canlı insanlar haline getirebilirsin. İfe'de insan

dostlarımın olması için, senden, benim hatırıma bunu yapmam istiyorum" diye seslendi.

Bunun üzerine Olorun, Obatala'nın yarattığı heykelciklere soluk üfledi. Heykelcikler hareket eden, düşünen insanlar haline geldiler. Obatala'nın evini gördüklerinde, onlar da kendilerine evler yaptılar ve evlerini Obatala'nın evinin yakınına yerleştirdiler. Böylece, eskiden tek bireyin bulunduğu Ife'de ilk Yoruba köyünü kurmuş oldular.

Palmiye şarabının etkisi geçince, Obatala sarhoşken şekillendirdiği heykelciklerin kusurlu olduğunu gördü. Kederli bir yürekle, "Bir daha şarap içmeyeceğime söz veriyorum!" diye konuştu. "Ayrıca, kendimi sarhoşluğum yüzünden acı çeken insanları korumaya adayacağım". Ve Obatala bedensel kusurlu olarak doğan tüm insanların koruyucusu oldu.

Halk refaha erdi, İfe'deki Yoruba köyü büyüyerek bir kent oldu. Demir daha ortalıklarda yoktu o zamanlar, bu yü2den Obatala halkına bakır bir bıçak ve tahta bir çapa verdi. Yoruba halkı toprağı ekime hazır hale getirdi ve tatlı patates, tahıl yetiştirdi.

Sonunda, İfe kentini yönetmek Obatala'yı sıktı. Bunun üzerine, altın zincirden yukarıya tırmandı ve gökyüzündeki evine geri döndü. O günden sonra, zamanını gökyüzündeki eviyle Yoruba kentindeki evi arasında geçirdi.

Tanrılar, Obatala'nın yeryüzünde yarattığı kenti durmadan anlatmasından yılgınlık duymadılar. Tanrıların birçoğu, İfe hakkında duyduklarından etkilenerek, gökyüzü evlerinden ayrılıp yeryüzünde insanlar arasında yaşamaya karar verdi. Bu tanrılar gökyüzünden ayrılma hazırlıkları yaparlarken, gökyüzünün hâkimi onlara öğüt verdi. "Unutmayın" dedi Olorun, "Ife'de aralarında yaşayacağınız insanlara karşı bazı yükümlülükleriniz olacak. Onların dualarını dinlemeli ve onları korumalısınız. Her birinize, orada yaşadığınız sürece yerine getirmeniz gereken belli bir görev vereceğim."

Ne var ki, Obatala'nın İfe'deki başarısından hoşnut olmayan bir tanrı da vardı. Obatala sağlam toprağı ve krallık ülkesinde Yoruba kentini oluştururken, denizin hâkimi tanrıça Olokun'a danışmamıştı. Denizin hâkimi Obatala'nın, gökyüzünün büyük tanrılarından birisinin yetkilerine el koyduğunu ve krallık ülkesinin büyük bir kısmını yönettiğini gördükçe küplere bindi. Sonunda, onurunun kırılmasının Öcünü almak amacıyla bir plan hazırladı.

Olokun, Obatala'nın gökyüzündeki evine dönmesini bekledi. Sonra da engin okyanusun büyük dalgalarını topladı ve dalgalan, Obatala'nın yarattığı toprağa akın yapmaya gönderdi. Dalgalar, göz alabildiğince uzak yerler yine su altında kalıncaya dek, birbiri ardı sıra yeryüzüne aktı ve sonunda, okyanusun dalgalarının arkasında yalnızca bataklık kaldı. Tüm palmiye ağaçları köklerinden sökülmüş bir biçimde, su üstünde yüzmekteydi. Tatlı patatesler çürüdü ve ölü balıklar gibi denizin yüzeyinde oraya buraya sürüklendi. İnsanlar tarlalarında, korularında ve evlerinde boğularak öldüler.

Sağ kalabilen insanlar tepelere kaçtılar ve Obatala'yı yardıma çağırdılar, ama Obatala aşağıdaki dalgaların çıkardığı gürültü nedeniyle onları duyamadı. Bunun üzerine, aralarında yaşayan tanrı Eşu'yu aradılar. Eşu'nun Obatala'ya ve Olorun'a haber götürebileceğini biliyorlardı. Eşu'ya, "Ne olur gökyüzünün krallığına git" diye yalvardılar "ve büyük tanrılara, korkunç tutanın bizi mahvettiğini haber ver!"

Eşu, "Eğer gökyüzü tanrılarından birisinin sizi dinlemesini istiyorsanız, haberle birlikte bir kurban yollamaksınız" diye karşılık verdi.

Halk Obatala'ya bir keçi kurban etti ve "Bu keçiyi Obatala'ya yiyecek olarak gönderiyoruz" dedi.

"Bu yeterli değil" dedi Eşu, "Size yapacağım yardımın karşılığı olarak bir armağan almayı ben de hak ettim."

Halk Eşu'ya da bir kurban sununca, Eşu zincirden yukarıya tırmandı ve Obatala'ya, Olokun'un İfe'yi ve yeryüzünün geri kalan kısmını nasıl sular

altında bıraktığını anlattı.

Obatala, Olokun’la nasıl başa çıkacağını bilmiyordu; bu yüzden, Orunmila'ya akıl danıştı. Orunmila, "Sen burada gökyüzünde kal, ben İfe'ye ineyim. Suların geri çekilmesini ve toprağın tekrar ortaya çıkmasını sağlayabilirim" diye konuştu.

Sonra, Orunmila altın zincirin yardımıyla aşağıya, İfe'yi ve yeryüzünü kaplayan sulara indi. Özel bilgisini kullanarak, dalgaların kesilmesini ve suların geri çekilmesini sağladı. Dalgalar kesilir kesilmez bataklığı kuruttu ve Tanrıça Olokun'un, Obatala'ya kaptırdığı bölgeyi geri alma girişimlerine bir son verdi.

Tufandan sağ çıkan insanlar Orunmila'yı kahramanları olarak selamladılar; ona kendileriyle birlikte kalması ve kendilerini koruması için yalvardılar. Orunmila İfe'de kalmaya istekli değildi; ama yine de, orada yaşayan tanrılara ve insanlara, göremedikleri güçlere hâkim olabilmeleri için geleceği Önceden nasıl bilebileceklerini öğretmeye yetecek kadar kalmayı kabul etti. Bu sürenin sonunda, Orunmila gökyüzündeki evine geri döndü; ama Obatala gibi, o da İfe'de hayatın nasıl gittiğini öğrenmek amacıyla sık sık altın zincirden aşağıya indi.

Denizin hâkimi, gökyüzünün hâkimiyle eşit konumda kalabilmek İçin, son bir girişimde daha bulundu. Olokun usta bir dokumacıydı; dokuduğu kumaşları boyamakta da aynı ölçüde becerikliydi. Bu nedenle, denizin hâkimi gökyüzünün hâkimine, bir dokuma yarışmasında kendisine meydan okuduğunu bildiren bir haber gönderdi.

Olorun kendi kendine, "Olokun benden çok daha iyi bir dokumacı; ama yine de, ona herhangi bir alanda benden daha üstün olduğunu bilmekten mutlu olmasına izin veremem. Eğer böyle davranırsam, Tanrıça Olokun diğer konulardaki yeteneklerini de ortaya sürecektir ve bu durum, baştan başa tüm evrende bugün var olan düzeni bozacaktır. Bir şekilde, meydan okuyuşunu kabul etmiş gibi görünmeliyim; ama yine de, yarışmaya

katılmaktan uzak durmalıyım. Şimdi, bu işi nasıl başarabilirim?" diye konuştu.

Olorun düşündü, düşündü. Birden gözleri parladı. Yüzünde bir gülümsemeyle, habercisi bukalemunu yanına çağırdı. "Denizin hâkimi Olokun'un huzuruna çık" diye emretti, "ve ona şu haberi ilet: 'Gökyüzünün hâkimi denizin hâkimini selamlıyor. Dokuduğunuz kumaşlardan örnekleri habercisine göstermenizi rica ediyor. Bukalemun becerinizi değerlendirsin. Eğer dokumanız iddia ettiğiniz kadar güzelse, gökyüzünün hâkimi önerdiğiniz yarışmada sizinle yarışacaktır".

Bukalemun altın zincirden aşağıya indi ve Olorun'un haberini tanrıçaya iletti.

Olokun Olorun'un isteğini seve seve kabul etti. Sonra parlak yeşil bir etek giydi ve bir de ne görsün: Bukalemun parlak yeşilin güzel bir tonuna girmişti. Sonra, tanrıça parlak turuncu bir etek giydi ve bir de ne görsün: Bukalemun parlak turuncunun güzel bir tonuna girmişti. Daha sonra da, Tanrıça parlak kırmızı bir etek giydi ve bir de ne görsün: Bukalemun parlak kırmızının güzel bir tonuna girmişti. Tanrıça, birbiri ardı sıra çeşitli parlak renklerde etekler giydi ve her defasında, bukalemun tanrıçanın giyindiği eteğin rengine kesti. Ve sonunda tanrıça Olokun pes etti.

Tanrıça kendi kendine, "Olorun'un habercisi kadar sıradan birisi en iyi dokumalarımın parlak renginin bir eşini ortaya koyabiliyorsa, tanrıların en büyüğüyle boy ölçüşmeyi nasıl aklımdan geçirebilirim!" dedi.

Sonra bukalemuna şöyle seslendi: "Efendine, denizin hâkiminin gökyüzünün hâkimini selamladığını söyle. Dokumada ve diğer işlerde üstünlüğünü kabul ettiğimi bildir. Kuşkusuz, Olorun tanrıların en büyüğüdür!"

İşte böylece, denizin hâkimiyle gökyüzünün hâkimi arasında barış yeniden sağlandı ve bu barış evrendeki düzenin temellerini sağlamlaştırdı.

Benin Sagbata ve Sogbo Arasındaki Kavga: Sunuş

Aşağıda anlatılacak olan söylence, 1600'lü yılların başlarından beri savaştaki becerileriyle tanınmış olan Fon kabilesine, yani Benin (eski Dahomey) halkına aittir. Fonlar, 1700'lerde, toplumlarının değişmez öğesi haline gelecek olan bir kadınlar ordusu kurmuştur.

Fonların geleneksel düşmanları, komşuları Yorubalardır. Sık sık patlak veren savaşlar birçok alanda kültürel İlişkilere de yol açmıştır. Bunun sonucunda, iki halk aynı kişilikleri, aynı görevleri, kimi zaman da aynı adlan olan tanrılara ve aynı karmaşık kehanet sistemine sahip, birbirine çok benzeyen İki din geliştirmiştir.

Fonlar da diğer halklar gibi, doğa güçlerinin farklı tanrılar tarafından yönetildiğine inanırlar. Yerleşim yerlerinde, güneş günlük yaşamlarının güvenilir bir gücüdür. Yağmura daha az güvenilir, ama yine de, yağmur yeterli yiyeceğe sahip olunması için vazgeçilemez bir güçtür. Aşağıdaki söylencede, geçmişte görülen bir kuraklığın ortaya çıkış nedeni ve bu olaydan sonra, niye bir daha kuraklık olmayacağı anlatılmaktadır.

Bu söylencede, verimlilik söylencelerinde çok kullanılan iki tematik çizgi bir araya getirilmiştir: Hem Yunan, Hitit, Japon söylencelerinde olduğu gibi bir tanrı aşağılanmıştır ve verimliliğin yeniden sağlanması için, öfkesinin yatıştırılması gerekmektedir; hem de Hint, Çin, Zufiu söylencelerinde olduğu gibi bir tanrı dünyayı büyük bir tehlikeden kurtarmaktadır.

Fon halkının söylenceleri, Melville ve Frances Herskovits tarafından derlenmiş ve *Dahomean Narrative* adıyla 1958'de yayımlanmıştır.

Sagbata ve Sogbo Arasındaki Kavga

Yüce Tanrıça Mawu, evreni yarattıktan sonra bir kenara çekildi; oğullan Sagbata ile Sogbo'ya evreni birlikte yönetmelerini söyledi. Ne var ki,

Sagbata ile Sogbo birlikte çalışamadılar. Her zaman, bir kardeş diğer kardeşi kızdıracak türden kararlar alıyordu.

Gün geldi, aralarında büyük bir tartışma çıktı. Büyük kardeş Sagbata kardeşine, "Sogbo, sana artık bir an bile dayanamam! Ben senin ağabeyin olduğum halde, sen benim akıllı olmadığımı nasıl düşünürsün, aldığım kararlara nasıl saygı göstermezsin. Bu yüzden, bana ait olan her şeyi toplayıp aşağıdaki yeryüzünde yaşamaya gidiyorum! Annemizin tüm varlığını benim alacağım konusunda seni uyarırım. Büyük oğul olduğuma göre miras benim hakkım" dedi.

Sogbo, "Gitmek istiyorsan, hadi git" diye karşılık verdi. "Seni özlemeyeceğim!"

Mawu, oğullarının kavga ettiğini duyunca, ikisini de karşısına aldı: "Böyle kavga etmenizi hoş karşılamıyorum. Birinize karşı diğerinizin tarafını tutmayacağım" diye konuştu. "Siz ikiniz, kapağı üstünde bir *kalabaş** gibi birbirinize sıkı sıkıya kenetlenmelisiniz ve bu *kalabaş'ın* içindeki evreni birlikte yönetmelisiniz."

** Helvacı kabağı ya da karpuz gibi yuvarlak kabaktan yapılmış bir kap (ç.n.).*

Mawu sözlerini sürdürdü: "Sen Sagbata, büyük oğlum olarak *kalabaş'ın* alt kısmı gibi olmalısın ve evrenin alt kısmı olan dünyaya hükmetmeksin. Bütün servetim senin olacak. Sen Sogbo," küçük oğlum olarak *kalabaş'ın* üst kısmı olmalısın ve evrenin üst kısmını yönetmelisin. Gök gürültüsüne ve şimşeğin ateşine
hükmedeceğin İçin, senin de büyük bir gücün olacak. Şimdi İkiniz de gidin, krallıklarınızı barış ve huzur içinde yönetin!"

Sagbata annesinden kalanlarla birlikte tüm eşyalarını topladı. Tüm varlığını büyük bir çuvalın içine yerleştirirken, "Çuvalın içine su koyarsam her şey ıslanır ve su çuvaldan dışarı sızar. Çuvalın içine ateş koyarsam her

şey yanar. Suyu ve ateşi burada bırakmaktan başka şansım yok" diye düşündü.

Sagbata eşyalarını topladı ve aşağıdaki yeryüzünde yaşamaya gitti. öyle uzun ve zorlu bir yolculuk yaptı ki, gökyüzündeki evine bir daha dönemeyeceğini anladı.

Sogbo İse gökyüzünde, annesinin yanında kaldı. Zamanla annesinin büyük sevgisini ve sarsılmaz güvenini kazandı. Mawu'nun desteğini elde edince, diğer gökyüzü tanrılarının güvenini de kazanması güç olmadı.

O zaman Sogbo kendi kendisine, "Evet, istediğim sınırsız güce sahip olmuş bulunuyorum. Şimdi, istediğim her şeyi yapabilirim; beni hiçbir tanrı durduramaz! Ağabeyim Sagbataya, onun krallığının üzerinde bile güce sahip olduğumu göstereceğim. Bugünden sonra, yeryüzüne yağmur yağdırmayacağım! Onun bu durumda neler yapmaya çabaladığını görmek keyifli olacak!" dedi. Sogbo bunları düşünürken güçlü olmanın verdiği memnunlukla güldü.

Yağmur hayat bağışlayıcı sularıyla toprağı beslemeyi kesince, halk Sagbata'ya geldi ve "Şimdi bizim aramızda yaşıyorsun ve bizim kralımızsın; yağmur toprağımıza ve köylerimize düşmez oldu. Yiyeceklerimiz kurudu, ziyan oldu. Biz de kuruyup ölmek üzereyiz!" diye feryat etti.

Sagbata soğukkanlılıkla, "Kaygılanmayın" diye karşılık verdi. "Birkaç gün içinde yağmur yağacak!"

Ne var ki, birkaç gün İçinde yağmur yağmadı. Bir yıl geçti ve yağmur yağmadı. İkinci yıl geçti ve yağmur yağmadı. Üçüncü yıl geçti ve yine yağmur yağmadı.

Bu sırada, iki gökyüzü varlığı yeryüzü insanlarına yazgıları hakkında haber vermek için aşağıya indi. Yanlarında kehanet çekirdekleri getirmişlerdi. Bir kişi önemli bir soruya yanıt bulmak durumundaysa, İki gökyüzü varlığı çekirdekleri toprağa saçıyorlardı ve yere düşen tohumların oluşturduğu şekli inceleyerek yanıtı okuyorlardı.

Sagbata yağmurun neden yağmadığını öğrenmek amacıyla gökyüzü varlıklarını çağırttı. Gökyüzü varlıkları huzuruna gelince, Sagbata onların doğruyu söylediklerini anladı. Kehanet çekirdeklerini toprağa nasıl saçtıklarını ve çekirdeklerin oluşturduğu şekli nasıl incelediklerini izledi.

İnceleme bitince, gökyüzü varlıkları Sagbata'ya, "Bu çekirdeklerin sıralanışından anlaşılan o ki, seninle kardeşin arasında bir tartışma çıkmış, çünkü ikiniz de aynı şeyi istemişsiniz ve yine anlaşılan o ki, kardeşinle barış İçinde yaşaman için, onun İsteklerini yerine getirmek zorunda kalacaksın" dedi.

Sagbata, "Bunun nasıl mümkün olacağını bilemiyorum" diye karşılık verdi. "Gökyüzü yeryüzünden çok çok uzakta; o kadar yükseğe çıkacak kadar güce hiçbir zaman sahip olmadım. Gökyüzünden ayrılmamdan önce annem, onun en büyük oğlu olarak hakkım olan tüm varlığını almama İzin verdi. Su ve ateş dışında her şeyi aldım; buraya getirmenin bir yolunu bulamadığım için, su ve ateşi gökyüzünde bıraktım. Yeryüzüne adımımı basar basmaz da, burada suyun çok gerekli olduğunu anladım, fakat suyu sağlamanın bir yolunu bulamadım. Bu konuda sizin bana bir öneriniz var mı?"

"Evet var!" diye yanıt verdi gökyüzü canlıları. "Sana, Sogbo'nun habercisi, kuş Vututu'yu çağırmanı ve Sogbo'ya önemli bir haber iletmek üzere gökyüzüne uçmasını söylemeni öneririz. Vututu'ya, Sogbo'ya iletmesi için, su karşılığında yeryüzündeki zenginliklerin bir kısmını Sogbo'ya sunduğunu söyle. Kuş, Sogbo'nun kalbine girmenin bir yolunu bulacaktır. Bu işi her zaman becermiştir!"

Sagbata, Vututu'yu çağırttı ve onu Sogbo'ya gönderdi. "Kardeşime söyle" dedi, "evrenin benim olan kısmının yönetimini ona bırakıyorum. Bugünden sonra babaları, a nala n ve onların çocuklarını ben değil o koruyacak. Bugünden sonra, köylere ve kırlara ben değil o hükmedecek."

Sogbo Vututu'ya emir verdi: "Sagbata'ya şu haberi iletmek için geri dön. Haklı mirası olan annemizin tüm varlığına sahip olduğunda, suyu ve

ateşi almamakla akılsızlık ettiğini söyle. Su ve ateş öyle güçlüdür ki, her kim suyu ve ateşi yönetirse, evreni
de yönetir. Bu nedenle, Sagbata ve onun tüm zenginliği, o istese de istemese de benim yönetimim altında. Bununla birlikte, Sagbata'ya, teklifini kabul ettiğimi ve yeryüzüne besleyici yağmurları göndereceğimi söyle!"

Vututu gökyüzüyle yeryüzü arasındaki yolun yarısına geldiğinde, bir şimşek evreni aydınlara, dünyayı gökgürültüsü sardı. Yağmur sulan gökyüzünden seller gibi akmaya başladı. Yağmur yağdı, yağdı, yağdı. Vututu yeryüzüne ulaştığında, Sagbata, kardeşinin önerisini kabul ettiğini anlamış ve çok mutlu olmuştu. Halkına, Vututu'nun kutsal bir kuş olduğunu ve hiçbir zaman öldürülmemesi gerektiğini bildirdi.

İşte o günden bugüne, Sagbata ile Sogbo dostturlar ve bereketli fırtınalar yeryüzünü her yıl ziyaret eder. Yağmur çimenlerin üzerine yağarak, onların yeni sürgünler vermesini sağlar. Yağmur insanların üzerine yağarak, onların döl vermesini sağlar. Yağmur fırtınanın tanrısı Sogbo'nun üzerine yağarak onu onurlandırır!

Faraka Gassire'in Lavtası: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Bir Afrika halkı olan Soninkeler İki bin yılı aşkın bir tarihe sahiptir. Soninkelerin ataları "Fasa" adlı aristokratik bir kabiledir. Fasa kabilesi MÖ 3. yüzyıl dolaylarında, deniz kıyısından karaların içlerine doğru göç etti. Fasalar kuzeyde Büyük Sahra, batıda Senegal, güneyde Sudan ve doğuda Nil Irmağı ile sınırlı bir alan olan Faraka'nın bereketli topraklarına yerleştiler.

Fasalar fetih amacıyla olduğu kadar, hoş vakit geçirmek amacıyla da mızraklar ve kılıçlarla at sırtında dövüşen aristokratik bir kabiledir. Amaçları, dövüşteki becerilerini ve yiğitliklerini sergileyerek onur kazanmaktır. Yalnızca toplumsal konumca eşitleriyle teke tek dövüşmüşlerdir.

Wagadu, Fasa'nın efsane kentidir. *Gassire'in Lavta*'sında sözü edilen öteki dört kentin de antik kökenleri vardır. Bunlardan Dierra, bugün Djerma kalıntılarının bulunduğu Marsuk yakınlarında kurulmuş olabilir. Ağada, bugün Orta Sudan'da Hausa eyaletindeki Agadez'in karşılığı olabilir. Genna ve Silla ise, Nijer Nehri'nin yukarı kesiminde kurulmuş olabilir.

Soninkeler, ilk İmparatorluklarını Batı Afrika'da, antik Gana'da MS 4. veya 5. yüzyılda kurmuştur. En parlak döneminde imparatorluk Sahra Çölüne yayılmış ve Senegal Nehri İle Yukarı Nijer Nehri arasındaki tüm halkları ve ülkeleri hâkimiyeti altına almıştır. Altın ticareti bu gücün temelini oluşturur. Güneydeki madenlerden çıkarılan altın, kuzeyde Fas'ın Berberi Müslümanları ve Cezayirliler tarafından değerlendirilmiştir.

Wagadu, Gana'nın kozmopolit başkentidir. Sanatçıları, tüccarları ve Müslüman Kuran öğretmenleriyle ünlüdür. Tarımsal üretim, kumaş ve deri işçilerinin ürünleri, demirciler, kuyumcular, başka ülkelerin pek çok malıyla

birlikte kentin büyük pazarlarında her zaman bulunmuştur. Sokaklarında Mande, Hausa, Arap dilleri aynı anda duyulabilir.

Önemli ticaret yollarının kontrolünü ele geçirmek üzere planlanan Berberi saldırılarının, imparatorluk tebası halkların siyasi motivasyonlu ayaklanmalarıyla birleşmesi, Gana'nın zayıflamasına ve 12. yüzyılla 13. yüzyılın ortalan arasında çökmesine yol açmıştır.

Soninkeler, bugün çoğunluğu Müslüman olup, Nijer Nehri'nin ve artık Mali sınırları içinde kalmış olan kolu Bani'nin suladığı Tiçit ve Valatu vahalarında yaşayan küçük bir gruptur.

Gassire'in Lavtası, MS 300-1100 yıllan arasında bir dizi şarkı olarak yaratılan Soninke destanı Dnusi'nin elimizde kalan kısmının önemli bir parçasıdır. İslamiyetin Soninke kültürü üzerindeki etkisi, sakin bir tarım hayatına verilen büyük önemle birleşince, Soninke destanı özgünlüğünden çok şey yitirmiştir. Bu destan, Soninkelerin MÖ 500'lü yıllara denk gelen kahramanlık dönemini yansıtmaktadır.

Gassire'in Lavtası 1920'de, Alman antropolog Leo Frobenius tarafından derlenip kaydedilmiştir. Taş Çağı kaya resimleri hakkındaki bir çalışması onu, tarihöncesi bir ortak Avrupa-Afrika kültürü aramaya yöneltmiş; bunun etkisiyle yaptığı Afrika yolculuğu sonrasında, resimlerin gerisinde söylence aramaya başlamıştır. Sayısız Afrika halk hikâyesini, masalını, *Gassire' in Lavtası* dahil söylencesini kaydeder ve *Afrika Halk Hikâyeleri ve Halk Şiiri* adlı kitabında yayımlar. Gassire'in Lavtası, 1938'de de Frobenius ve Douglas C. Fox tarafından *Afrika'nın Yaratılışı* adlı bir koleksiyonda yayımlanmıştır.

Çekiciliği ve Değeri

Gassire'in Lavtası, diğer birçok destan gibi, birey olarak kahramanın kendisi için istedikleriyle içinde yaşadığı aile ve toplum için yararlı görülen davranışların uyuşmazlığını ele almaktadır. Gassire, diğer birçok kahraman

gibi, her şeyden çok "kalıcı ün"ün peşindedir. Böyle bir ölümsüzlüğü elde etmenin yollarını öğrenir öğrenmez büyük bir yiğitlik, beceri ve kararlılıkla bu amacın ardına düşer.

Birçok söylencede, kahramanın yaptığı büyük işler onun halkına yararlı olur; kahramana ünle birlikte ölümsüzlüğü getirir. Bu söylencenin diğerlerine benzemeyen yanı, Gassire'in kahramanlıklarının ailesine ve toplumuna zarar vermesidir. Gassire, yaptıklarının ailesine ve çevresine zarar vereceğini bilir, ama büyük bir ölümsüzlük tutkusuyla, olabilecekleri umursamaz. Diğer kültürlerin kahramanlarının, kendilerini ünlü ve ölümsüz kılacak davranışlarla ailelerine ve toplumlarına yararlı olacak davranışlar arasında bir seçim yapmak zorunda kalsalardı, nasıl davranacaklarım değerlendirmek üzerinde durulmaya değer bir konudur.

Gassire'in Lavtası

Güzel Vagadu dört kez göründü. Ve Vagadu dört kez gözden kayboldu: İlkinde çocukları kibirli oldukları için, ikincisinde düzenbaz oldukları için, üçüncüsünde açgözlü oldukları için ve dördüncüsünde kavgacı oldukları için gözden kayboldu. Vagadu dört kez adını değiştirdi: Önce Dierra adını, sonra Ağada adını, ondan sonra Ganna adını en son Silla adını aldı. Vagadu dört kez yönünü değiştirdi: Önce kuzeye, sonra batıya, ondan sonra doğuya ve ondan sonra da güneye yöneldi.

Vagadu dayanma gücünü dört yönden alırdı; kentinin dört kapısının olmasının nedeni buydu: İlk kapı kuzeyde, sonraki batıda, ondan sonraki doğuda ve ondan sonraki de güneydeydi. Çocukları onu topraktan, tahtadan ya da taştan yaptıkların-da ya da çocuklarının imgeleminde ve gönlünde yalnızca bir görüntü olarak yaşatıldığında var olurdu.

Vagadu gerçekten de, çocuklarının kalbinde var olan güçtü. Savaş zamanlarında, kılıcın kılıca ya da kılıcın kalkana çarpmasının gürültüsü ve çınlaması duyulduğunda göze görünürdü. Çocuklarının kalbindeki kötülüklerden yorgun düşüp uyuyakaldığında göze görünmez olurdu.

Vagadu dört kez uyuya-kaldı: ilkinde çocukları kibirli oldukları için, ikincisinde çocuktan dolandırıcı oldukları için, üçüncüsünde çocukları açgözlü oldukları İçin ve dördüncüsünde kavgacı oldukları için uyuyakaldı.

Eğer çocukları Vagadu'yu beşinci kez bulmuş olsalardı analarının güzel görüntüsü imgelemlerinde öyle ışıl ışıl parıldayacaktı ki, onu bir daha kaybetmeyeceklerdi. İşte o zaman, Vagadu'nun çocukları kibirli, dolandırıcı, açgözlü ve kavgacı olmalarının cezasını çekseler bile ona bir daha zarar veremeyeceklerdi.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Siila! Huuuu! Fasa!

Çocuklarının kalbindeki kötülükler yüzünden ortadan kaybolduğunda Vagadu daha büyüleyici bir güzellikle tekrar göründü. Çocuklarının kibirliliği, ikinci Vagadu'da, ozanların söylediği, kahramanların büyük şarkılarının doğmasına neden oldu; tüm Sudan halkının bugün bile el üstünde tuttuğu şarkılar, sayısı belirsiz kuşaklar tarafından söylenegelmekte. Çocuklarının dolandırıcılığı, üçüncü Vagadu'da altın ve İnci sağanağını getirdi. Çocuklarının açgözlülüğü, dördüncü Vagadu'da, Burdama'da bugün hâlâ kullanılan yazıya olan gereksinimin doğmasına neden oldu.

Çocuklarının kavgaları, güneyde yağmur yağdığı ve Büyük Sahra Çölü'nde kayalar boy attığı sürece göze görünecek olan beşinci Vagadu'yu doğuracak. İşte o zaman, her erkek Vagadu' nun bir imgesini kalbinde ve her kadın Vagadu'nun bir imgesini rahminde taşıyacak.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuuu! Fasa!

Vagadu'nun ilk olarak gözden kaybolmasına, çocuklarının kibirliliği neden oldu. Sonra "Dierra" adını aldı ve yüzünü kuzeye çevirdi. Dierra’nın son kralı Nganamba Fasa idi. Fasalar güçlü savaşçı ve büyük kahramandılar, ama artık yaşlanıyorlardı. Her ayın her günü düşmanlarıyla savaşmak zorundaydılar. Buna karşın Fasalar güçlerini korudular. Her erkek doğal olarak bir kahramandı ve her kadın erkeklerin kahramanlıklar yaratan gücünden büyük gurur duyardı.

Kral Nganamba, sekiz yetişkin oğul sahibi Gassire'in yaşında bir oğulun babası olacak kadar yaşlıydı. Gassire'in oğullan da çocuk babası olduğu için. Kral Nganamba erkeklerin arasında büyük büyükbabaydı. Vagadu'nun ilk kez gözden kaybolması. Kral Nganamba'nın yönetiminin sonuna rastladı. Nganamba ölmüş olsaydı ve Gassire babasının yerini almış olsaydı, Vagadu hiç gözden kaybolur muydu?

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Ancak Gassire, babasının yerine yönetime geçme fırsatını bir türlü yakalayamadı. Babasının ölmesini ve onun yerine kral olmayı çok istedi. Babasında güçsüzlük belirtileri yakalamaya çalıştı; bir âşığın, yaklaşan gecenin ilk habercisi olan akşam yıldızını akşam karanlığında gökyüzünde araması gibi o da yaklaşan bir ölümün habercisini aradı. Günler geçti, aylar geçti ve Nganamba yine ölmedi.

Gassire, her gün kılıcını ve kalkanını aldı ve atını savaş alanına sürdü; Burdamalara karşı, büyük bir kahraman olarak savaştı. Her gece, akşam, toprağı karanlığıyla örttüğünde, atını Dierra'ya sürdü, kentin erkeklerinin ve sekiz yetişkin oğlunun toplandığı meydandaki yerini aldı. Kulakları, diğer kahramanların kendisinin savaş alanındaki kahramanlıklarını anlatan övgü şiirlerini dinledi, fakat kalbi babasının gücüne karşı kıskançlıkla doluydu.

Gassire, gecelerce ve aylarca babasının ölümünü görmek ve onun krallığına kavuşmak özlemiyle içten içe ağladı. Babasının kılıcını ve kalkanım taşımayı çok istedi, ama o kılıç ve kalkan yalnızca babasına aitti. Babasına olan kızgınlığı gazaba, gazabı büyük bir öfkeye dönüştü. Geceleri gözüne uyku girmez oldu. Gassire bir gece geç bir vakitte yataktan kalktı, giyindi ve evden ayrıldı. Sonra kentin en yaşlı bilgesiyle görüşmeye gitti.

Gassire, "Ne zaman Fasa kralı olacağımı bana söyleyebilir misin?" diye sordu.

"Ah, Gassire ah!" diye söze başladı bilge. "Baban kral Nganamba ölecek, ama onun kılıcı ve kalkanı sana miras kalmayacak. Kalkan ve kılıç

başkalarının olacak, senin değil. Sen yanında bir lavta taşıyacaksın ve lavtan Vagadu'nun gözden kaybolmasına neden olacak! Ah, Gassire, ah!"

Gassire, "Yalan söylüyorsun yaşlı adam! Hiç de bilge olmadığın anlaşıldı. Kahramanları onu koruyabildiği sürece, Vagadu'yu yitirmeyeceğiz!" diye konuştu.

Bilge adam, "Her ne kadar bana inanmasan da Gassire" diye karşılık verdi, "yolun bir kahramanın ve savaşçının yolu değil. Çayırlarda kekliklerle karşılaşacaksın ve o keklikler sana söz söylediğinde onları anlayacaksın. Keklikler senin yolunu ve Vagadu'nun yolunu gösterecek."
Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Ertesi sabah, Gassire yolunun gerçekten de bir savaşçının ve kahramanın yolu olduğunu kanıtlamak üzere yola koyuldu. Diğer Fasa kahramanlarına şöyle dedi; "Bugün Burdamalarla savaşmanıza gerek yok. Sizin bir yardımınız olmaksızın, onları mızrağıma ve kılıcıma geçireceğim."

Ve Gassire Burdamalara karşı tek başına savaştı. Bir çiftçinin orağının tarladaki buğdayı biçmesi gibi, Gassire'in kılıcı da Burdamaları biçti.

Burdamaların yüreklerine dehşet düştü. "Bir kahramandan ve bir Fasadan da büyük bir güce karşı savaşıyoruz!" diye bağrıştılar. "Böyle bir varlığa karşı koyacak ne gücümüz ne de becerimiz var." Bu nedenle, her Burdama ellerindeki iki mızrağı yere attı, geri çekilmek üzere atını çevirip korku içinde savaş alanından uzaklaştı.

Fasa kahramanları düşmanlarının mızraklarını toplamak için savaş alanına girdiklerinde, "Gassire, herhangi bir Fasa'nın yapabileceği en büyük işleri her zaman becermiştir. Her zaman karamanlarımızın en büyüğü olmuştur. Ama bu kez, birçok kişiye karşı tek başına savaşında böylesine çok sayıda kılıç elde ederek bugün kendisini de aştı! Vagadu gururla gülümsüyor" diye sevinçle şarkılar söylediler.

O gün, gece, toprağı karanlığıyla örttüğünde ve erkekler savaş meydanında toplandıklarında Gassire çayırlarda dolaşıyordu. Derken bir çalının altına tünemiş bir kekliğin, "Kahra mantığının şarkısını dinle!" diye

şarkı söylediğini duydu. Ve sonra, keklik bir yılanla yaptığı savaşın şarkısını söyledi. Keklik, "Her canlı zamanı gelince ölür, toprağa gömülür ve çürür" diye şarkısını sürdürdü. "Her canlı gibi ben de öleceğim, gömüleceğim ve çürüyeceğim. Ama savaşlarımın şarkısı yaşayacak! Kahramanların ve kralların Ölüp çürümesinden çok sonra bile, halk ozanları savaş şarkımı söylemeyi sürdürecek. Vagadu gözden kaybolacak, ama savaş şarkım hep yaşayacak. Huuu, kahramanlıklarım böyle bir şarkı olacak! Huuuu, böyle savaş şarkıları söyleyeceğim!"
Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Gassire yaşlı bilgeye geri döndü. "Çayırda bir kekliğin, Vagadu gözden kaybolduktan çok sonra bile, kendi kahramanlık şarkılarının yaşayacağını söyleyerek böbürlendiğini duydum. İnsanlar da büyük savaş şarkıları biliyorlar mı? Ve bu savaş şarkıları kahramanlar ve krallar Ölüp çürüdükten çok sonra bile yaşayabilir mi?"

Gassire'in sorusunu, "Evet, yaşayabilir Gassire" diye yanıtladı yaşlı bilge. "Senin yolun büyük Fasa kralı olmaktan değil, büyük savaş şarkılarının ozanı olmaktan geçecek. Ah, Gassire, ah! Uzun zaman önce, Fasalar deniz kıyısında yaşarlardı. O zaman da büyük kahramandılar. Lavta çalan ve büyük savaş şarkıları söyleyen adamlarla savaştılar. Lavta çalan adamlar da büyük kahramandılar. Çoğu zaman, Fasaların kalbine dehşet saçtılar. Sen de onlar gibi, lavtayla savaş şarkıları» çalacaksın, ama Vagadu bu nedenle gözden kaybolacak."

Gassire, "O zaman bırak, Vagadu gözden kaybolsun!" diye bağırdı.
Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Ertesi sabah, Gassire Fasa ustasına gitti ve "Usta, bana bir lavta yapmanı istiyorum" dedi.

Zanaatçı, "Bir lavta yapmasına yaparım, ama ses çıkarmaz!" diye karşılık verdi.

Gassire, "Usta, sen lavtayı yap, gerisine boş ver. Ben ondan ses çıkarmayı beceririm!" diye konuştu.

Zanaatçı lavtayı tamamladı. Gassire lavtayı etine aldığı gibi çalmayı denedi, ama lavtadan ses çıkarmayı beceremedi.

Gassire, "Usta, benim ne işime yarayacak şimdi bu lavta? Ondan ses çıkaramıyorum" diye yakındı. "Söyle bana, ne yapmam gerek?"

Zanaatçı, "Gassire, lavta bir kalp oluşturasıya dek bir tahta parçası olarak kalır. Eğer çalmasını istiyorsan, bir kalp oluşturmasına yardıma olmalısın. Bugünden sonra, savaşa gittiğinde lavtayı sırtında taşı. Taşı ki, kılıçla yaptığın hamleleri duyumsa-sın ve yaralarının kanını soğursun. Şu anda lavtan, yapıldığı ağacın bir parçası yalnızca. Oysa halkının, oğullarının ve senin bir parçan olmalı. Acınla birlikte ününe de ortak olmalı. Oğullarının hayat kanım soğurmalı. Ancak o zaman, kalbinin duyguları lavtanın içine girecek ve lavtanın kalbini oluşturacak. Oğulların ölecek ve çürüyecek, ama senin lavtanda yaşamayı sürdürecekler. Yalnız, seni bir konuda uyarmam gerek: Lavtayla savaş sarkılan çalacaksın, ama Vagadu bu yüzden gözden kaybolacak" diye konuştu.

Gassire, "O zaman bırak, Vagadu gözden kaybolsun!" diye bağırdı.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Ertesi sabah, Gassire sekiz oğlunu yanma topladı ve "Bugün Burdamalara karşı savaşırken kılıçlarla yapacağımız hamleler lavtamda sonsuza dek yaşayacak. Öyle bir yiğitlik, güç ve beceriyle savaşalım ki, kahramanlıklarımız diğer kahramanların savaş şarkılarından daha üstün bir savaş şarkısı yaratsın. Sen, en büyük oğlum, bugün benimle birlikte ön safta savaşacaksın" diye konuştu.

Böylece, Gassire lavtasını omuzuna astı ve yanında en büyük oğluyla birlikte, atını savaş alanına sürdü. Burdamalara karşı, kahramanlardan ve Fasalardan da büyük bir güçle savaştılar. Baba ve oğul sekiz Burdamaya karşı savaştı. Bir çiftçinin orağının tarladaki buğdayı biçip devirmesi gibi, Gassire'in ve büyük oğlunun kılıcı Burdama kahramanlarının dördünü biçip devirdi.

Sonra bir Burdama, kılıcını Gassire'in büyük oğlunun kalbine sapladı. Büyük oğul, kalbinden hayat kanı akıtarak atından düştü. Gassire kederle atından indi, oğlunun ölüsünü sırtladı ve diğer kahramanların yanına, Dierra kentine döndü. Gassire atını sürerken, büyük oğlunun kanı lavtanın üzerine aktı ve lavtanın tahtası kanı soğurdu.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Gassire'in büyük oğlu toprağa verildi. Bütün kent vakarla yas tuttu. O gece Gassire lavtasını çalmayı denedi, ama ne kadar uğraştıysa da lavtadan ses çıkaramadı. Yedi oğlunu yanına topladı ve "Yarın Burdamalarla savaşmak üzere atımızı yine savaş alanına süreceğiz" dedi.

Sonraki altı günün her biri ilk günkü gibi geçti. Her gün, doğum sırasına göre, Gassire'in oğullarından biri Burdamalara karşı babasıyla birlikte ön safta savaştı. Her gün, düşmanlardan biri Gassire'in ön safta savaşan oğlunun kalbine kılıcını kapladı ve oğul kalbinden hayat kanı akıtarak atından düştü. Her gün, Gassire kederle atından İndi, oğlunun ölüsünü sırtladı ve diğer kahramanların yanına, Dierra kentine döndü. Her gün, oğlunun kanı lavtanın üzerine aktı ve lavtanın tahtası kanı soğurdu.

Savaşın yedinci gününün sonunda Dierra'nin erkekleri öfkeliydiler, kadınları keder ve kaygı içinde ağlıyordu ve herkes ölenlerin yasını tutuyordu. O gün, gece, toprağı karanlığıyla örttüğünde kahramanlar meydanda toplandılar ve "Gassire, yetti artık! Öfkeyle ve mantıksızca savaşıyorsun. Kullarını, sığır sürünü ve sana katılmak İsteyenleri topla ve kentten ayni. Bırak geride kalanlar barış ve huzur içinde yaşasınlar. Biz de ünlü olmak isteriz, ama ünün bedeli ölümse, ünü değil hayatı seçeriz" dediler.

Yaşlı bilge, "Ah, Gassire, ah! Vagadu'nun ilk olarak gözden kayboluşu bugün olacak" diye bağırdı.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Böylece Gassire karılarını, en küçük oğlunu, dostlarını ve kullarım topladı, birlikte, Büyük Sahra Çölü'nün içlerine doğru atlarını sürdüler. Fasa

kahramanlarının yalnızca birkaçı Gassire'e yolculuğunda eşlik etti.

Gassire ve yoldaşları, atlarını ıssız çölün içlerine doğru sürdüler. Gece gündüz at sırtında ilerlediler; daha fazla at süremeyecek kadar yorulduklarında uyudular ancak.

Bir gece, Gassire uyumadı ve ateşin başında tek başına oturdu. Çevresindeki dünya kimsesiz ve sessizdi, çünkü küçük
oğlu, kahramanlar, kadınlar, kullar, kısacası kendisi dışında herkes uykudaydı. Gassire uykuya daha yeni dalmıştı ki, birden bir sesle uyandı. Gassire, sanki kendisi söylüyormuş gibi, hemen yakınından gelen bir şarkı sesi duydu. Ses lavtadan geliyordu, lavta onun büyük savaşının şarkısını söylüyordu.

Lavta, Gassire'in büyük savaşının şarkısını ilk kez söylerken, uzaklarda Dierra'da Kral Nganamba Öldü ve Vagadu ilk olarak gözden kayboldu. Lavta, Gassire'in büyük savaşının şarkısını ikinci kez söylediğinde, Gassire'in öfkesi geçti ve ağladı. Üzüntü ve sevinçle ağladı: Vagadu'nun gözden kaybolmasına ve yedi oğlunun ölümüne duyduğu üzüntüyle, kendisine ve oğullarına kaba ün getirecek olan büyük savaşın şarkısından duyduğu sevinçle ağladı.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Güzel Vagadu dört kez göründü. Ve Vagadu dört kez gözden kayboldu: İlkinde çocukları kibirli oldukları için, ikincisinde düzenbaz oldukları için, üçüncüsünde açgözlü oldukları için ve dördüncüsünde kavgacı oldukları için gözden kayboldu. Çocuklarının kavgaları, güneyde yağmur yağdığı ve Büyük Sahra Çölü'nde kayalar boy attığı sürece göze görünecek olan beşinci Vagadu'yu doğuracak. İşte o zaman, her erkek Vagadu' nun bir imgesini kalbinde ve her kadın Vagadu'nun bir imgesini rahminde taşıyacak.

Huuuu! Dierra, Ağada, Ganna, Silla! Huuu! Fasa!

Mali Sunjata: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Mande dili konuşan Afrika halklarına Mandingo da denir ve Ban Afrika tarihinde seçkin bir yerleri vardır, ilk topluluk. Batı Afrika'nın güneyinde küçük, önemsiz bir krallıktır. Zamanla, eski Mali olarak bilinen, Manding veya Kagaba'nın Mandingo ulusu haline gelmişlerdir. İlk Batı Afrika imparatorluğu Gana' nın gerileyişi ve düşüşü sırasında (XII. yüzyıldan XIII. yüzyılın ortalarına kadar) Mali, yavaş yavaş büyüyerek Sudan'ın en önemli imparatorluğu olmuştur. En güçlü döneminde kuzeyde Sahra Çölü'ne, batıda Atlantik Okyanusu'na dayanmıştır ve doğusundan Nijer Irmağı'nın kuzey kıvrımları geçmektedir.

Sudan'da, komşuların ve ticaret yollarının denetimi veya kahramanlık ve ün kazanmak gibi siyasal veya ekonomik amaçlar için savaşlar eksik olmamıştır. Üç yüz yıl önce Gana İmparatorluğu'nun gerilemesine ve düşüşüne neden olan benzer güçlerin., yani Sahra halklarının saldırıları ve imparatorluğa bağlı halkların ayaklanmaları, 15.-16. yüzyıllarda Mali'nin de gerilemesine ve düşüşüne neden olmuştur.

Mande toplumu toplumsal kastlardan oluşmuştur. Tepede soylular, yani kalıtımsal olarak kral ve kahramanları üreten
kast vardır. Soyluların altında demirciler, dericiler ve ozanlar gibi, hepsi de mesleklerini babalarından öğrenen "esnaf" kastı vardır. En alt tabakada köleler bulunmaktadır.

Demircilerin savaşta ve din alanında ayrıcalıklı bir yeri vardır. Demir, altın ve ahşabı işleyerek silah ve aletler yanında süs ve tören eşyalarını da üretmişlerdir. Mande toplumu, demircilerin, işledikleri malzemeye özel, mistik güçleriyle biçim verdiklerine, dolayısıyla bir kahramanı yenilmez yapabildiklerine inanır.

Köleler ise mal konumundadır, alınıp satılabilir, hatta bedava verilebilirler. Kölenin kaderi kendi konumlarına bağlıdır; zengin veya güçlü bir aileye ait olan köle şanslıdır.

Sözlü gelenek, *griot* adı verilen meslekten ozanlara kralların ve ünlü kahramanların maceralarından oluşan bir hazine sağlamıştır. Ozanlar genellikle geniş bir dinleyici kitlesi önünde, kendi yaptıkları müzik eşliğinde bu maceraları anlatırlar. Bu şarkıların metinleri Mandingo halklarına kendi değerlerini ve tarihlerini öğretir. Büyük olaylar kahraman önderlerin adlarıyla bağlantılandırılmıştır ve bunlar ülküsel kahramanlıkların veya insan davranışlarının modelidir.

Gana'daki Soninkeler gibi Mandeler de İslamlaşmış, dolayısıyla Arap yazısı ve edebiyatıyla tanışmışlardır. Bu bilgi, birçok Batı Afrika şarkısının biçimini etkilemiştir. XIV. yüzyıla gelindiğinde ozanlar, Kuran ve öteki Arapça yazılı kaynaklara ilişkin bilgilerinden, yazılı tarih konusunda gelişmiş bir görüş sahibi olmuşlardır. Böylece Batı Afrika'da destanların gelişmesi aşamasına gelinmiştir.

Bilim adamları, griotların soylulara, yani toplumsal yapının tepesine mi, kölelere, yani tabanına mı yakın oldukları konusunu tartışmaktadırlar. Griotlar şarkılarında kendilerinden de söz ettiklerinden, gerçekte sahip olduklarından daha büyük etki ve saygınlık sahibiymiş gibi görünmüş olmaları olasıdır. Ancak kraliyet ailesiyle görüşme, evlilikleri ayarlama ve belirli siyasal durumlarda kralın sözcüsü gibi hareket etme gücüne sahip olmaları da mümkündür. Gerçekte de, ulusun tarihçilerine İyi davranmak, kraliyet ailesinin kendi çıkarlarına uygundur, ozanlar şarkıları aracılığıyla, onların daha az istenir niteliklerinden çok onur ve görkemlerini ölümsüzleştirmişlerdir.

Sunjata destanına göre griot, ulusun yalnızca tarihçisi değil kralın da öğretmeni ve danışmanıdır. Mesleği babadan oğula geçmiş ve griot ailesi kuşaklar boyunca Keita ve Manding hanedanlarına hizmet etmiştir.

Sunjata destanı yalnızca Mali'de değil Gine, Senegal, Fildişi Sahili, Yukarı Volta (Burkina Faso), Gana ve Gambia'da da bilinir, önce Fransızca olarak 1960'ta yayımlanmış olan D. T. Niane versiyonu destanın klasik anlatımı olarak kabul edilir. Niane, metni, Gine'de Djeliba Koro (Siguiri) köyünden bir ozan olan Djeli Mahmutu Kuyate'den dinlediği biçiminden çevirmiştir.

Destan muhtemelen daha eski avcı destanlarını içerir. Sunjata'ya "aslanın ve bufalonun oğlu" denir. Aslan, babasının ve Keita ulusunun bütün öteki üyelerinin, Bufalo ise, annesi Bufalo Kadının ve ailesinin atası ve amblemidir. Taş çağından beri bufalo bütün av hayvanlarının kral ve babası olarak düşünülür, sonuçta avcının da tanrısıdır.

Tarihsel Sunjata, XIII. yüzyılın ilk yansında yaşamış ve Mali İmparatorluğu'nu, gücünün doruğuna varmadan bir yüzyıl önce yönetmiştir. Destandaki olaylar 1217 ile 1237 yılları arasında yaşanmıştır.

Çekiciliği ve Değeri

Sunjata destanının çekiciliğinin önde gelen nedeni, okuyucuyu eğlendirmesidir. Sunjata, karmaşık aile ilişkileri, istikrarsız siyasal koşullar, büyü ve kehaneti içeren heyecan verici bir dünyada yaşar.

Sunjata'nın sahip çıktığı kahramanlık anlayışı, toplumunun değer yargılarını yansıtır. Zekâ, güç, yetenek ve cesaret, bir savaşçının yaşamında önemli olanların yalnızca bir bölümüdür. İnsanlar arası ilişkide onur, saygı, düşünceli olmak, sadakat ve cömertlik eşit derecede önemlidir. Evrende bulunan doğaüstü güçler herkesi etkiler ve yatıştın İmaları gerekir. Kader veya talih önceden belirlenmiştir ve değiştirilemez; bu anlayışın temelinde, her insanın kişiliği ve karşılaşacağı durumlar arasında tahmin edilebilir bir ilişki bulunduğu olgusu yer alır. Bu etkenler her kahramanın yaşamım ve her savaşın sonucunu etkiler.

Sunjata destanı, dünyanın her yerindeki destanlarda bulunan birçok temayı içerir. Birçok kahraman gibi Sunjata'nın da olağandışı bir gençliği olmuştur, büyü yeteneği vardır, sürgün dönemi yaşar, canavar öldürür, halkım yıkıcı güçlerden korumak için elinden geleni yapar, müthiş bir savaşadır ve büyüyen bir krallığın yüce yöneticisi olur. Onun ve destanda yer alan Öteki kahramanların yaşamı, kehanetlerle belirlenir.

Dahası, her kültürdeki büyük destanlar gibi, *Sunjata* destanı da, Mandingo halkı ve yayıldığı bütün Öteki halkların yaşamı üstünde etkili olmuştur. Herkesin esin verici Örneğe ve yol açıcı modele gereksinimi vardır. Herkesin yaşam deneyiminin bir parçası olan görev ve sorunlar karşısında cesaretlendirilmeye gereksinimi vardır. Kahramanın daima bu gereksinimlere yanıt verme işlevi vardır ve Sunjata da böyle bir kahramandır.

Başlıca Karakterler

Nare Maghan Kon Fatta: Keita reisi ve daha geniş Manding (eski Mali) ve Mandingo ulusunun kralı. Sogolon Kedju, Sasuma Se-rete ve Namandje'nin kocası. Sunjata, Kolonkan, Dankarantu-ma, Nana Triban ve Manding Bory'nin babası.
Sasuma Berete: Nare Maghan'ın ilk karısı. Dankaranturna ve Nana Triban'ın annesi.
Dankarantuma: Sasuma Berete'nin oğlu, Nare Magha'nın ilk oğlu. Nana Triban'nın kardeşi. Sanjata'nın üvey ağabeyi. Nare Maghan'ın ölümünden sonra Manding kralı.
Nana Triban: Nare Maghan ve Sasuma Berete'nin kızı, Dan-karantuma'nın kardeşi. Sunjata'nın üvey kardeşi.
Sogolon Kedju: Bufalo Kadın. Nare Maghan'ın ikinci karısı. Sunjata ve Kolonkan'ın annesi.

Sunjata: Mari Djata'nın popüler adı. Sogolon Kedju'nun oğlu. Nare Maghan'ın ikinci oğlu. Kolonkan'ın kardeşi. Dankarantuma, Nana Triban ve Manding Bory'nin üvey kardeşi. Daha sonra Keita reisi ve Manding kralı. Mali ve Mandingo halklarının imparatoru.

Kolonkan: Sogolon Kedju ve Nare Maghan'ın kızı. Sunjata' nin kız kardeşi.

Namandje: Nare Maghan'ın üçüncü kansı, Manding Bory' nin annesi.

Manding Bory: Namandje'nin oğlu, Nare Maghan'ın üçüncü oğlu. Sunjata'nın üvey kardeşi ve en iyi arkadaşı.

Gnankuman Dua: Nare Maghan'ın ozanı, tarihçisi, danışmanı. Keita prenslerinin öğretmeni.

Balla Fasseke: Sunjata'nın ozanı, öğretmeni, danışmanı ve kahramanlıklarının kaydedicisi.

Fran Kamara: Tabon'un prensi ve daha sonra kralı. Sunjata' nin çocukluğundaki en yakın arkadaşı ve daha sonra bağlaşığı.

Kamandjan: Sibi'nin prensi ve daha sonra kralı. Sunjata'nın çocukluğundaki öteki en yakın arkadaşı ve daha sonra bağlaşığı.

Junkara: Mema'nın savaşçı kralı. Sunjata'ya babalık eder.

Sumanguru Kante: Sosso'nun büyücü veya şeytan kralı. Sunjata'nın düşmanı.

Fakoli Koroma: Sumanguru'nun yeğeni. Koroma kralı. Su-manguru'nun, karısını alana kadar baş kumandanı. Sonra Sunjata'nın bağlaşığı.

Sunjata Öndeyiş

Bana ozan diyebilirsiniz. Halkım için ben kraliyet griotu, Mali' deki köyümün tarihçisi, kralımın Öğretmeni ve danışmanıyım. Ulusumun yaşayan belleği ve çok eski olan sanatımın ustasıyım. Babam, zamanında babasından öğrendiklerini bana öğretti ve ben de Keita halkının ve zamanın onurlandırdığı bu masalları öğrendiğim gibi oğluma öğreteceğim. Bunlar geçmişten söz eder ve dinleyicilerim, kitaptan okumak gibi değildir, size

yaşamı hissettirir. Oysa ben size anlatacaklarımdan da çoğunu biliyorum, öğrenmek, derin ve gizli suların kuyusudur. Griot bu sulara dalar ve size içeceğinizi getirir.

Sözlerim, eskilere yeniden yaşam verir; eskinin krallarım anlatır. Onların, bizi bugüne getirenlere ve bizi gelecek günlere götüreceklere esin vermesini sağlar. Ben kâhin değilim, gelecekte ne olacağını göremem. Ama geçmişte olanları bilmek bana gelecekte neler olabileceği konusunda bilgelik veriyor.

Dolayısıyla anlatacağım Mali tarihini öğrenmeli, şarkılarımı dinlemelisiniz! Sizi Manding krallığına, bazı griot şarkılarının eski Mali olduğunu söylediği ülkeye götüreceğim. Ve size. Aslanın ve Bufalonun oğlu. Mali ve Mandingo halklarının babası Sunjata'nın masalını anlatacağım. Büyük iskender'den daha yüce olan Sunjata, güneş gibi doğudan batıya gitti ve yaptıklarıyla dünyayı aydınlattı- Allah'ın sevgilisiydi; büyü bile onun karşısında güçsüz kaldı! Sunjata insanlara göre bir dev, kralların kralı, imparatorların imparatoruydu!

I. Bölüm

(Kral Nare Maghan Kon Fatla, Sogolon Kedju ile evlenirse, oğullarının büyük bir yönetici olacağını öğrenir. Günü gelince onunla tanışıp evlenir ve kadın hamile kalır. Sasuma Berele, Nare Maghan'ın ilk karısı, Sogolon'a beddua eder.)

Masalım Nare Maghan Kon Fatta ile başlıyor; Mandinglerin kralı, zamanı gelince Sunjata'nın babası olacak olan yakışıklı Keita kralıyla. Bir gün bu iyi kral çok sevdiği, kraliyet bahçesine gölge eden koca yastık içi ağacının altında oturuyordu. Küçük oğlu Dankarantuma, akrabaları, soylular ve griotu Gnankuman Dua ile sohbet ederken aniden garip bir avcı çıkıp geldi.

Avcı soylulara yaklaştı ve adet olduğu üzere, öldürdüğü hayvanı onlarla paylaşmaya hazırlandı. Fakat gezileri hakkında konuşma isteğine karşılık vermedi. Bunun yerine, gelecekte olacakları görme yeteneğiyle öğündü. Sonra torbasından on iki parlak salyangoz kabuğu çıkardı, ağzının içinde bazı sözcükler yuvarlayarak bunları yere silkti ve inceledi.

"Mandinglerin kralı" dedi, "dünya gizemli bir yer. Bu koca ağaç, bir zamanlar ancak pirinç tohumu büyüklüğündeydi. Her
yüce kral bir zamanlar çocuktu. Büyük krallıklar bile bunun gibi küçük köylerden çıkıp gelişir."

Avcı, kabukları yerde tekrar salladı. "Mandinglerin kralı" diye devam etti, "krallığın geceden gündüze doğru İlerliyor. Başkentin Niani, doğudan gelen ışıkla güneş gibi parlıyor. Şimdi yanında oturan erkek çocuğun senin varisin olmayacak. Bu onur senin başka kanndan başka bir oğluna ait. Bu çocuk henüz doğmamış ve annesi de henüz tanımadığın biri."

"Köye bir başka avcı gelecek, yanında çirkin, kambur bir kadın olacak" diye sürdürdü konuşmasını, "senin yakışıklı olmana, onun iğrenç olmasına karşın onunla evlenmelisin. Çünkü ancak o zaman büyük işler başarıp Mali adını sonsuza kadar yaşatacak olan oğlanın babası olabilirsin. Eğer bunu istiyorsan, şimdi bir boğa kurban etmeli ve yeri kanıyla ıslatmaksın."

Bu sözlerle, avcı yola koyulup kendi halkının arasına döndü.

Kral Nare Maghan bu kurbanı kesti ve aradan zaman geçti. Avcının kehanetini unutmadı, çünkü gelecekten kaçılmadığını biliyordu.

Bir gün, kral yine akrabaları, soylular ve griotuyla sevgili ağacının altında otururken, genç bir avcı ve genç bir kız aniden ortaya çıktılar. Kız yüzünü bir örtüyle örtmüştü ve yüzü yere eğilmiş yürüyordu. Ama sırtının ve omuzlarının üstündeki çirkin kamburu saklayamıyordu.

Avcı topluluğa yaklaştı ve krala seslendi: "Kral Nare Maghan Kon Fatta, seni selamlıyorum!" diye başladı, "ben başka bir Mandingo köyünde yaşıyorum, ama şu anda uzak Do ülkesinden dönmekteyim. Orada av ve

macera peşinde dolandım ve bu genç kızı buldum. Senin kraliçen olmayı hak ediyor; onun için onu buraya, sana armağan olarak getirdim!"

Kral Nare Maghan armağanı inceledi, griotuna baktı ve sonra yakışıklı yüzünü utanarak yana çevirdi.

Gnankuman Dua hemen durumu anladı. Aceleyle efendisinin yerine konuşarak, "Mandingoğlu, hoş geldin" dedi. "Susuzluğunu giderince, bu genç kızı Do'dan nasıl getirdiğinin öyküsünü lütfen krala anlat."

Avcı içkiyi kabul etti ve aşağıdaki öyküyü anlattı:

Köyümüzde büyük harman bitince, av için yola çıktım. Ama av o kadar azdı ki, kendimi büyük Do ülkesinin yoluna kadar gitmiş buldum. İki avcıyla rastlaştığımda oradan çok uzak değildim. Bana, eğer yoluma devam edersem, bir daha güneşin sabah yolculuğuna çıktığını göremeyeceğimi söylediler. Do'da bütün yürekler rüzgârdaki yaprak gibi titriyordu, çünkü kocaman bir bufalo ülkeyi talan ediyor, yoluna çıkan herkesi öldürüyordu. Güneş evine girdi mi, kimse köyünden çıkmaya cesaret edemiyordu. Kral, bu bufaloyu öldürene büyük bir ödül sözü vermişti, ama en büyük cesaret ve beceri onun karşısında çaresizdi. Canavar, her türlü silahı etkisiz kılan bir büyüye sahipti.

Ben şansımı denemek istedim ve yoluma devam ettim. Avcılar ve hayvanlar ülkeyi terk etmiş gibiydi. Zamanla bir ırmağa rastladım, kıyısında bir kadının ağlamakta olduğunu görüp şaşırdım.

"Senin için ne yapabilirim, yaşlı kadın?" diye sordum.

"Lütfen bana yiyecek bir şey ver" dedi. "Kamım açlıktan ağrıyor. Buradan geçen birkaç avcı taş yürekliydi ve hızla yanımdan uzaklaştılar."

Yanımda koca bir parça kırmızı et vardı ve ona istediği kadar verdim.

Karnı doyunca bana şöyle dedi: "Sen İyi birisin avcı. Bana cömert davrandın. Ektiğin bu iyilik tohumlarından iyi bir harman kaldıracağın günler gelsin."

"Do'nun bufalosunu aradığını biliyorum" diye devam etti. "Ama tehlikesini biliyor musun? En yetenekli avcının gönderdiği en keskin ok ona

değmez ve onun Ölümünü isteyenler kendileri ölümü bulurlar!"

"Ama yine de bufalonun peşine düşmek istiyorsan, bana yaptığın iyilik sana şans getirecek. Do bufalosu yüz yedi avcı Öldürdü ve yetmiş yedisini yaraladı. Her gün Do'da yıkım getirecek birini buluyor. Ama sen, en güçlü ve yetenekli avcıların yapamadığım yapacaksın. Sen bufaloyu ele geçireceksin ve senin yaşamını almayacak."

"Ama başarılı olmak için" diye ekledi, "benim sözlerimi dikkatle dinlemeli ve hatasız yerine getirmelisin. Yün eğirme
çubuğunu ve dikiş yumurtamı yanına al. Kraliyet bahçesine vardığında, bufalonun kralın sebzelerini yemekte olduğunu göreceksin. Ama canavar seni hemen fark edecektir ve büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacaksın. Koca boynuzlu başını yere eğip sana saldıracak. Bu saldırıya direnmeli ve kaçma isteğini yenmelisin."

"Kaçmak yerine, yerinde durmak ve benim eğirme çubuğumu üç kez başına doğru tutmalısın. Sonra yayını çekip okunu at. Okun bufalonun derisini delecek ve onu dizüstü çökertecek."

"Ama yine büyük tehlikedesin" diye devam etli kadın, "çünkü bufalo ayağa kalkmayı becerecek ve tekrar sana saldıracak. Bu kez kaçmaksın, ama kaçarken benim dikiş yumurtamı atmalısın."

"Yumurtanın düştüğü yer, bufalonun geçemeyeceği koca bir bataklık haline gelecek. Bu senin canını kurtaracak ve sana bufaloyu öldürme olanağı verecek. Bufalo ölünce, zaferinin işareti olarak atın kuyruğunu al. Bunu Do kralına verince, sana ödülünü verecek."

"Eğer Öğütlerimi anımsarsan" diye sözlerini bitirdi, "her şey iyi gidecek. Biliyorum, çünkü Do bufalosu, benim. Kral benim kardeşim, ailemizin zenginliğinden kendi payıma düşenlere yetecek kadar onu cezalandırdım."

Yola düşmek için heyecan içinde, yaşlı kadından yün eğirme çubuğunu ve dikiş yumurtasını aldım, ayrıldım. Aniden kolumda çok güçlü bir el hissettim.

"Bu kadar acele değil, genç adanı!" diye bağırdı kadın. "Başarılı olmak istiyorsan, bir koşulu kabul etmelisin. Do kralı, bufaloyu öldürenin Do ülkesinin en güzel kızıyla evleneceğini açıkladı. Ama bu ödülü kabul etmeyeceksin. Do'nun bütün kızları çevrende toplanacak; güzellikleri altın, gümüş takılarında parlayacak. Ama onlara kanmayacaksın."

"Onların yerine, ödülün olarak oradaki en çirkin kızı ara. Adı Sogolon Kedju, çünkü kambur. O da benim öteki benliğim; ve ruhunu ele geçirmeyi başanrsan sana mükemmel bir eş olacak. Onu tek başına oturmuş, uzaktan olanlan izlerken göreceksin."

"Elbette seçimini bildirince Do kralı ve bütün halk sana gülecek ve aptal muamelesi yapacak. Ama bırak öyle olsun. Bana Sogolon Kedju'yu seçeceğine söz ver, yoksa eğirme çubuğumu, yumurtamı bırak!"

Yaşlı kadının ellerini avuçlarıma aldım ve ona kutsal yeminimi verdim. Her şey tam da yaşlı kadının dediği gibi oldu. Bufalo Öfkeyle saldırdı; dikiş yumurtası büyülerini gerçekleştirdi ve bufalonun altın kuyruğu vardı. Do kız lan çok güzeldi ve Sogolon Kedju görülmemiş çirkinlikteydi. Gerçekten de onu seçince herkesin düşündüğü gibi aptal olup olmadığımdan kuşku duydum. Orada kalmamız için bir neden kalmamıştı, hemen yola çıktık ve işte buradayız!

Avcı böylece sözlerini tamamladı.

Neyse ki, Kral Nare Maghan Kon Fatta ile Griotu Gnankuman Dua, kızı niçin kendisine saklamadığını avcıya sormadılar. Avcı öyküsünün sonunda bir süre sustu, herhalde ona korku veren olayı anlatıp anlatmamaya karar veremiyordu. Çünkü bu kız hakkında anlattıklarından daha fazla şey biliyordu. Gerçekten de Sogolon Kedju'nun ruhunu kazanmak istemiş, ama başarısız olmuştu. Bufalo Kadın, gövdesinden koca bir ışık huzmesi çıkartarak onun çabalarını boşa çıkartmıştı ve avcı büyüler bilen birini kansı olarak almaya korkmuştu.

Kral Nare Maghan'a gelince, avcının öyküsünün, bir süre önce dinlediği öteki avcının kehanetiyle uyum içinde olmasından memnundu.

Hemen ikinci kansıyla evlenme hazırlıklarına başladı. On iki Manding Köyü ve bağlaşıkları davet edildi ve büyük günde şarkı söylendi, dans edildi, elbise, tohum ve altın dağıtıldı.

Kral Nare Maghan, Sogolon Kedju'nun ruhunu gerdek gecesinde kazanamadı, sonraki hafta da başarılı olamadı. Ne zaman ona yaklaşmaya çalışsa, bütün gövdesinde uzun kıllar çıkıyordu. Sonra rüyasında Manding krallarının koruyucu ruhu ona Sogolon Kedju'yu kurban etmesini, çünkü onun kanını dökmenin zorunlu olduğunu söyledi. Nare Maghan hemen uyandı. Kılıç elinde, Sogolon'u saçından yakaladı, uyandırdı ve ona rüyasını anlattı. Sogolon korkuyla bayıldı ve ruhu uyurken Nare Maghan onu kansı yaptı. Sogolon Kedju uyandığında, rahminde kralın çocuğunu taşıyordu.

Kral Nare Maghan, Sogolon Kedju'nun çocuğunun annesi olacağını öğrenir Öğrenmez, doğacak çocuk erkek olursa Manding krallığının varisinin o olacağını ilan etti. Sasuma Berete, kralın ilk karısı, kıskançlığına yenik düştü. Kralın sözleri, kendi oğlu Dankarantuma'nın ona uzun süre önce aktardığı avcının kehanetine uyuyordu. Gizlice bir büyücüden Sogolon Kedju'yu Öldürmek için yardım almaya çalıştı, ama kimse ona uymadı.

Sonunda, öfke içinde, Manding'in dokuz büyük cadısını çağırdı. Bunlar geceye hükmeden ve karanlık krallıklarında yaşam ve ölüm kilimlerini dokuyan eski ruhlardı. "Sogolon Kedju'yu üç kez lanetleyin" diye bağırdı kadın, "hamileliği uzun ve acılı olsun. Erkek çocuk doğurursa, çocuk biçimsiz ve umutsuz olsun. Böylece bu çocuk annesine ve kendisine dertten, sıkıntıdan başka bir şey getirmesin!"

Zavallı Sasuma Berete! İnsanlar yaşam karşısında çok sabırsız ve kördürler! Tanrı’nın gizemli işlerini anlayamazlar ve kaderin değiştirilemeyeceğini kavrayamazlar. Her olay insanın yaşam kilimine bir düğüm ekler ve kaderlerinden kurtulmak isteyenler, ancak yıkım getirecek olanları yalnızca ertelemekte başarılı olabilirler!

II. Bölüm

(Uzun bir hamilelikten sonra Sogolon Kedju sakat olan Sunjata'yı doğurur. Kral Nare Maghan ölür ve Dankarantuma, Manding kralı olur. Sunjata sonunda yürür. Fran Kamara ve Kamandjan onun arkadaşı olurlar.)

Böylece Sogolon Kedju, bebeğini rahminde sekiz yıl taşıdı. Kral Nare Maghan karısının sağlığından kaygı duydu ve Niani kahinlerine başvurdu. Onlar Sogolon'un sağlıklı olduğunu ve büyük bir kral olacak bir bebek taşıdığını bildirdiler. Ayrıca krala, doğmamış çocuğun her gece güneş uyurken rahmi terk ettiğini ve güneş uyandığında geri döndüğünü de söylediler.

"Doğumun olmasını istediğinde, Sogolon Kedju kendi evinde değil, senin evinde uyusun" diye öğüt verdiler. "Bu arada onun öğütme kavanozunu yatağına koyup üstünü ört. Doğmamış çocuk döndüğünde, kavanozu annesinin rahmi sanıp içine girecek. Böylelikle en büyük Manding kralı doğmuş olacak!"

Kral Nare Maghan bu öğüde uydu ve güneş sabah yolculuğuna çıkmak üzereyken doğmamış çocuk gelip kavanozun içine girdi- Doğa güçleri hemen onun doğduğunu ilan ettiler. Aniden bulutlar açık gökyüzünü kara örtüyle örttüler. Rüzgârlar en güçlü ağaçları eğdiler ve kurak mevsim olmasına karşın yağmur sicim gibi yağdı. Yıldırımların parlak ışıkları kralın bahçesindeki bütün yapılan aydınlattı, sanki güneş yolculuğunun yarısını tamamlamıştı. Öfkeli gökgürüldemeleri evleri ve altlarındaki toprağı salladı. Sonra, geldiği gibi aniden fırtına dindi ve güneş sabah yolculuğuna çıktı.

Kral Nare Maghan halkını topladı ve onlara neşe içinde "Yeni oğlum, Manding Aslanını karşılayalım" dedi.

Kralın griotu Gnankuman Dua, Aslanın ve Bufalonun oğlunun iki adı olacağını açıkladı. Babası nedeniyle Maghan Djata adını ve kendi adı olarak Mari Djata adını taşıyacaktı. Ama zamanla çocuğa annesi nedeniyle

yalnızca Sogolon Djata veya Sunjata dendi. Bazı Öykülerdeki şarkılar ise çocuğa Kral Nare Maghan'ın Sunjata dediğini, bunun anlamının "aslanımız" demek olduğunu söylerler.

Yakışıklı babasına karşın Sunjata sevimsiz bir çocuktu. Başı gövdesine göre çok büyüktü; böylesine koca gözlere ve gülmeyen bir ağıza sahip olmak için çok küçüktü! Ve ender olarak konuşurdu. En sevdiği İş yemekti. Gününü, bir kabak tastan ötekine sürünmekle ve içlerinde ne bulursa tıkınmakla geçirirdi.

Sunjata büyüdükçe bacakları gövdesini taşıyamayacak kadar zayıf kaldı ve yaşıtı çocuklar koşmaya başladıklarında o, hâlâ bebek gibi dört-ayak üstünde emekliyordu. Çocuk oyunları onu sıkıyordu, ama onunla alay etmeye yeltendiklerinde Öteki çocuklan dövüp korkutmak hoşuna gidiyordu. Ve avcıları, beyaz benekli bir aslanla karşılaştıklarında geçip gitmeleri konusunda uyarmaktan zevk alıyordu. "Bu aslan da Sunjata' dadır" derdi onlara, sizin oklarınız onun derisine işlemez, ama o kendisine ok atan avcıyı öldürür!"

Sasuma Berete, "Aslan yavrusu gibi sürünmeyip insan gibi yürüyen bir oğlum olduğu için çok mutluyum" deyip Sogolon
Kedju ile alay ederdi. Kahinin sözlerini bildiği İçin oğlu Dan-karantuma da, Buffalo Kadın ve sakat oğluna karşı hiç sevgi beslemiyordu. Yalnızca Sasuma'nın kızı Nana Triban çok iyi kalpliydi ve onlara iyi davranmak için elinden geleni yapıyordu.

Büyücü olarak birçok yeteneğe sahip olmasına karşın Sogolon Kedju, oğlunun bacaklarını güçlendiremedi ve kral, Sun-jata'yı varisi ilan etmesine neden olan kâhinin sözlerine duyduğu inancını yibrdi. Hiç kimse sakat bir kral duymamıştı! Gnankuman Dua'nın, "koca ağaç en küçük tohumdan büyür" diye anımsatması onu teselli etmiyordu.

Zavallı Sogolon Kedju! İnsanlar yaşam karşısında nasıl sabırsız ve kördürler! Tanrı’nın gizemli işlerini anlayamazlar ve kaderin değiştirilemeyeceğini kavrayamazlar. Her olay insanın yaşam kilimine bir

düğüm ekler ve kaderlerinden kurtulmak isteyenler, ancak yıkım getirecek olanları yalnızca ertelemekte başarılı olabilirler!

Sogolon Kedju, ikinci bir çocuk doğurdu ve kendisine benzeyen bu kızına Kolonkan adını verdi. Sonra kral, çok güzel üçüncü biriyle daha evlendi ve ondan da üçüncü bir oğlu oldu. Bebek doğunca, Niani'de onu görmeye gelenler, "Namandje' nin oğlu Manding Bory, büyük kralın sağ kolu olacak!" dediler.

Sunjata yedi yaşına gelince babası, Manding kral ailesinin geleneğine uygun olarak oğluna kendi griotunu verdi. Bu adam Balla Fassake'ydi ve Nare Maghan'ın griotu Gnankuman Dua' nin oğluydu.

Kral Nare Maghan, Sunjata'ya "Balla senden üç kat büyükse de, senin en büyük arkadaşın olacak. Sana halkımızın tarihini ve nasıl iyi kral olunacağını öğretecek. Ben ölünce, babamdan aldığımdan daha büyük bir krallığı ve birçok iyi bağlaşığı devralacaksın. Ne kadar yücelirsen yücel, daima Manding'in atalarının evi olduğunu anımsa!" dedi.

Bundan kısa süre sonra kral da, griotu da Öldü. Eski kralın isteğine karşın, Sasuma Berete kendi oğlu Dankarantuma'yı Manding kralı yapmayı becerdi ve böylece büyük iktidar elde etti. Kimse sakat kral duymamıştı ve Niani halkı da böyle bir risk alamazdı.

Sasuma Berete, Sogolon Kedju ve çocuklarını eski bir kulübeye sürdü ve onlara köy duvannın dışında küçük bir bahçe verdi. Bu sırada, Sogolon Kedju'yla aslan yavrusuna sahip olduğu için alay etmeyi sürdürdü; çocuk öteki çocuklar gibi annesine yardımcı olamıyordu, çünkü yürüyemiyordu.

Bir gün, Sasuma Berete'nin hakaretleri Bufalo Kadm'ın dayanma sınırım aştı. Sogolon Kedju her zamanki gibi mutluluk içinde kabaklardan yemek yiyen oğlunun yanına kulübeye döndü. Onun yaşındaki çocukların nasıl dışarıda oyunlar oynadığını veya ateş yakmak için odun veya sebze toplamak, avlanmak gibi zorunlu işleri yaparak annelerine yardımcı olduklarını düşündü. Sogolon, iyileştiremediği sakat bir çocuk doğurduğu için öfkelendi ve gözyaşları içinde Sunjata'yı sopayla dövdü.

Sunjata yemeyi bıraktı, sakince annesine bakh ve ondan açıklama istedi.

"Dört yıldan fazla süredir Sasuma Berete senin yüzünden benimle alay ediyor ve artık buna dayanamıyorum" dedi Sogolon Kedju. "Her gün aslında senin hakkın olan Manding krallığını almış olan oğluyla övünüyor- Her gün Niani'de senin yaşındaki çocukların rahatlıkla yaptıklarını yapamadığını kabul etmem için beni zorluyor."

"Yürüyememen senin suçun değil. Seni iyileştirmek için sahip olduğum bütün yetenekleri kullandım. Ama zayıf bacakların yüzünden, ihtiyaç duyduğum zaman Öteki çocuklarla birlikte gidip baobab yaprağı toplayamıyorsun. Lezzetli yemekler yiyebilmemiz için, ben de bu acımasız kadına gidip yaprak istemek zorunda kalıyorum. Seni çok seviyorum Sunjata. Bir yürüyebilseydin!"

Sogolon Kedju sözlerini bitirince Sunjata sakince ona baktı ve dedi ki, "Anne artık senin baobab yaprağı ve zayıf bacaklarım için ağlamanı istemiyorum. Güneş uykuya gitmeden ayağa kalkacağım! Ve eğer istersen, güneş sabah yolculuğuna başlamadan sana bütün baobab ağacım getireceğim. O zaman bütün Niani kadın ve çocuklan yemeklerine lezzet katmak istedikleri zaman sana gelmek zorunda kalacaklar! Ama Önce, demirciden benim için çok kuvvetli bir baston dökmesini iste."

Balla Fasseke demirciye gelip bastonu ısmarlayınca, bunun ne ise yarayacağını anlayan demirci, "demek ki büyük gün geldi" dedi.

"Evet" diye yanıtladı Balla. "Olağandışı başlayan öykü, bitmeden önce de çok olağandışı olacak!"

Demirci, ağırlığı nedeniyle ancak altı çırağının Sogolon Kedju'nun kulübesine taşıyabildiği kocaman bir baston yaptı. O zaman Balla Fasseke Sunjata'ya, "Gel Mart Djata, aslan yavrusunun ayağa kalkıp gürleme zamanı geldi" dedi. "Nijer Irmağı bir insanın üstündeki kiri yıkayabilir, ama onura düşen lekeyi yıkamak o kadar kolay değil!"

Sunjata dizleri üstüne kalktı ve bastona dayandı, ama o kadar uluydu ki, baston ağırlığını kaldıramadı ve ikiye ayrıldı.

Demirci bu kez ilkinin iki katı ağırlıkta bir baston yaptı. Bu kez on iki çırak onu Sogolon Kedju'nun kulübesine sürükledi. Yine Sunjata bastona dayanınca baston ikiye ayrıldı.

Demirci, "Sunjata'ya demir dayanmayacak!" dedi, "büyük birinin büyük bir bastona ihtiyacı var! Manding Aslanı yürüye-cekse, altından bastonu olmalı!"

Böylece Sunjata, büyük altın bir bastona dayanarak yavaş yavaş ayakları üstüne kalktı. Bu sırada ağırlığı bastonu harika altın bir yaya çevirdi. Güneş her zamanki gibi evine döndü ve o uyurken, Sunjata harika yayını baston gibi kullanarak Niani'yi dolaştı.

Güneş sabah yolculuğuna başlarken, Sunjata bastonunu bir kenara koydu ve köy çocuklarının yaprak topladığı büyük baobab ağacına gitti. Ağacı kökleriyle söküp eve, annesinin kulübesine taşıdı, "işte anne" dedi, "Niani halkı baobap yaprağı için senin evine gelmek zorunda kalacak!"

Sogolon Kedju, oğluna tıp sanatını ve vahşi hayvanların adetlerini Öğretmeye başlamıştı. Artık ormana gidebiliyor, annesine öteki çocuklar gibi ateş için odun toplayabiliyordu. "Ateş için odun toplayamıyor diye kimse annemle alay etmesin!" diye bağırdı.

Sonra orman hayvanlarından, annesinin ve sakat olduğu yıllar boyunca ona yardım eden bütün öteki kadınların evlerini
odunla doldurmalarını istedi. Hayvanlar, korku ve saygıları nedeniyle Sunjata'nın isteğini yerine getirdiler.

Böylece Bufalo Kadın ve oğlu, birden Niani'nin kabul gören ve saygın insanları oldular. Köylüler şimdi Sogolon Kedju' yu örnek anne ve eş olarak görüyorlardı. Yüce gönüllü ve mütevazıydı ve geniş ailenin üyelerine saygıyla, mümkünse sevgiyle davranıyordu. Dahası, oğul, ruhunu daima kendisine yaşam veren annesinden aldığından, Niani'de Sunjata'nın yaşında

oğlu olan her kadın, çocuklarının Bufalo Kadın'ın oğluyla oynayıp avlanmasını istiyordu.

O dönemde toplumsal ve siyasal nedenlerle krallıkların, yetişmeleri için, prenslerini başka bir krallığın sarayına göndermeleri adetti. Bu uygulama iki krallık arasında barış dönemi sağlıyor ve yıllar sonra çocukluklarında arkadaş olan krallar genellikle bağlaşık oluyorlardı. Sunjata yürüyebilmce, Manding'in bağlaşığı olup Sunjata'nun yaşıtı oğlu olan krallar bunları Niani sarayına gönderdiler.

Bu prenslerden ikisi, Tabon kralının oğlu Fran Kamara ve Sibi kralının oğlu Kamandjan, Sunjata'nın yakın arkadaşı oldular. Ne yapsalar, oyun oynamaktan avlanmaya, Sogolon Kedju' nun eteği dibine oturup hayvan öyküleri dinlemeye kadar birbirlerinden ayrılmadılar.

Sunjata on yaşına geldiğinde, on kişi kadar güçlü olmuştu ve en sevdiği iş olan avcılık konusunda olağanüstü yetenekliydi, öteki prenslerle onların önderi gibi konuşuyordu. Küçük kardeşi Manding Bory de onun sürekli yanında ve en iyi arkadaşları arasındaydı.

III. Bölüm

(Sunjata, Niani'ye korku salan canavarı öldürür ve kahraman olur.)

Bu sırada garip bir hayvan, Niani'de ürünlere dadanmıştı. Manding krallığı avcılarıyla ünlüydü ve hemen cesaret ve yeteneklerini göstermek için bu fırsatı kullanmak istediler. Krallığın her yerinden gruplar halinde akın akın Niani'ye gelip bu hayvanı öldürmeye çalıştılar.

Bir hafta geçti, başarılı olan yoktu, (ki hafta geçti ve başarılı olan yoktu. Üç hafta geçti, yine başarı yoktu. Dört hafta geçtiğinde hâlâ bu işi başarabilen çıkmamıştı.

Her grup büyük cesaret ve yeteneğini ortaya koydu, ama bu hayvana karşı hepsi çaresiz kaldı. Bu hayvanda, onu öldürmeye yönelen bütün

silahlan ve gücü geri çeviren ve sahibini öldüren büyü gücü vardı. En keskin oku atan en yetenekli avcı, öldürmek istediği hayvanın saldırısına uğruyor ve kendisi ciddi biçimde yaralanıyordu. Ay sonuna doğru, en büyük avcılar bile, daha fazlasının ellerinden gelmediğine karar verip kendi köylerine döndüler.

Sunjata onlardan çok daha gençti, ama kendisinin yalnız iyi bir avcı değil yetenekli bir büyücü olduğunu da biliyordu. Annesine, "bütün Manding avcılarından daha güçlü olan bu hayvanı öldürebilirsem, belki de Niani halkına Manding Asianı’nın onların gerçek kralları ve krallığımızı yönetmesi gereken kişi olduğunu kanıtlayabilirim" dedi.

Sogolon Kedju, "bu gerçekten de tam sana göre bir iş" diye yanıtladı. "Babanın, krallığı ele geçirmek isteyen genç birini öldürmeyi gerekli bulduğunu biliyorum. Bu gencin annesinin benim kadar güçlü bir büyücü olduğunu da biliyorum. Oğlunun ölümü nedeniyle bizi cezalandırmak İçin hayvan şekline girip ürünlerimize dadandığım da biliyorum. Eğer bu hayvanı öldürmek istiyorsan, onu önce insan biçimiyle ele geçirmelisin."

"Onun için Sunjata" diye devam etti annesi, "yiyeceğine ek olarak, senin için sakladığım altın parayı ve iki beyaz kola yemişini sana vereceğim. Bunları av torbana koy, krallık sürüsünden yirmi beş inek al, güneş sabah yolculuğuna başladığında ormana git ve olacakları gör!"

Sunjata, böylece ilk kahramanlık macerası için yola koyuldu. Ormanda oldukça uzaklara gitmiş, güneş, yolculuğunun yansını tamamlamıştı. Acıktığını, durup bir şeyler yemenin zamanı geldiğini hissetti. Aniden yolun kenarında kör birini gördü.

"Senin için bir şey yapabilir miyim, kör adam?" diye sordu.

"Bana çiğneyecek bir şey verebilir misin?" diye yanıtladı adam. "Dişlerim açlıktan sancıyor! Buradan birkaç avcı geçti, ama kalpleri taş kadar sertti ve hemen seğirtip gittiler."

"Ancak kendi yiyeceğim kadar yemeğim var" diye karşılık verdi Sunjata, "ama ayrıca iki kola yemişim, annemin benim için sakladığı altın

param ve bu yirmi beş ineklik sürüm var. Ne istersen alabilirsin. Bazıları şimdi, bazıları sonra seni doyurur!"

"Yalnız seni doyurabilecek yemeğini ve annenin senin için sakladığı altın parayı istemiyorum" dedi yaşlı adam, "ama çiğnemek için iki kola yemişini isterim."

Sunjata ava torbasından iki yemişi çıkardı, yaşlı adama verdi, o da onları hemen cebine koydu.

Sonra, "Sen iyi bir prenssin Sunjata, neyin varsa bana teklif ettin" dedi. "Bu kadar cömert olduğun için, ektiğin bu iyilik tohumlarından iyi bir harman kaldıracağın günler gelsin."

"Niani'ye dadanan garip hayvanı aramak için yola düştüğünü biliyorum. Ama karşılaşacağın büyük tehlikeyi biliyor musun? En keskin oku atan en yetenekli avcı, hedefi tutturamayacak ve onu öldürmek isteyenler kendileri Ölümü bulacak."

"Ama hâlâ bu hayvanı bulmak istiyorsan" diye devam etti, "iyiliğin sana şans getirecek. Krallığındaki en cesur ve yetenekli avcıların yapamadığını yapacaksın. Canavarı ele geçireceksin ve o senin yaşamını alamayacak."

Sonra sözlerini şöyle tamamladı: "Başarılı olmak için sonraki köye giden bu yolu izle. Çok vatan değil, ama çok uzak da değil. Güneş evine dönmeye başladığında surlarına varırsın. O zaman yaşlı bir kadını ara. Tarlada çalışıyor, tohumdan kabuğu ayırmak için kırık bir kabak kullanıyor olacak. Yanında da bir odun yığını var. Annenin senin için sakladığı altın parayı ona ver ve seni evine atmasını sağla. Başarılı olursan, başına gelecek olanı görürsün!"

Sunjata yoluna devam etti. Yaşlı adamın dediği gibi, güneş evine dönmeye başlarken köyün surlarına ve yaşlı kadının yanına vardı.

Sunjata yaklaşınca, yaşlı kadın onu gördü ve çalışmayı bıraktı. Sonra odunu almak için eğildi ve evine dönmeye hazırlandı. Sunjata altın parayı

torbasından çıkardı ve kadının kabağına attı. "Yaşlı kadın, bu parayı al ve yaşamı kendin için biraz daha kolaylaştır" dedi.

Yaşlı kadın ona bakıp, "Kimsin ve niçin buradasın?" diye sordu.

Sunjata kimliğini saklamanın daha iyi olacağına karar verdi ve kendine bir ad ve iş uydurdu: "Köyünüzün pazarında ineklerimi satmaya geldim" diye yanıtladı. "Ama geç kaldım, geceyi geçirecek bir yere İhtiyacım var. Seninle kalabilir miyim?"

"Kulübem küçük ve sana hizmet edecek kimsem yok" dedi yaşlı kadın, "bu yaşta ancak kendime bakabiliyorum."

"Üzülme" dedi Sunjata, "benim ihtiyaçlarım için hiçbir kulübe küçük değildir ve ben sana bakarım!"

Böylece Sunjata geceleyin yaşlı kadınla kaldı. Güneş sabah yolculuğuna başladığında, ineklerinden birini öldürüp etini yaşlı kadına verdi. Sonra günü köyün pazarında geçirdi, satabildiği ineği sattı. İlk günün sonunda, üç inek satmıştı ve geceyi yine yaşlı kadınla geçirdi. İkinci günün sonunda, üç inek daha sattı ve o geceyi de kadınla geçirdi. Üçüncü günün sonunda, üç inek daha sattı ve geceyi yaşlı kadınla geçirdi. Böylece beş gün, dört gece daha, her gün üç inek satıp geceyi yaşlı kadınla geçirerek orada kaldı.

Sekizinci günün akşamı Sunjata köyün pazarından dönünce son ineğini de satmıştı. Yaşlı kadın onu kulübesinin girişinde karşıladı ve tekrar adını sordu. Sunjata ona ilk söylediği adı tekrarladı.

"Bana gerçek adını söylemiyorsun, çünkü beni öldürmek istiyorsun!" diye bağırdı yaşlı kadın. "Senin kim olduğunu biliyorum. Sen Mari Djata'sın, Kral Nare Maghan Kon Fatta'nın, Aslan'ın, Sogolon Kedju, Bufalo Kadın'ın oğlu!"

"Naini'de ürüne dadanan garip hayvanı öldürmek için burada olduğunu da biliyorum!" diye devam etti yaşlı kadın, "bana karşı iyi ve cömert davrandığın için, en güçlü ve yetenekli avcıların yapamadığını yapacaksın. Hayvanı ele geçireceksin ve o senin yaşamını almayacak!"

"Ama başarılı olman için" diye ekledi, "benim sözlerimi dikkatle dinlemeli ve hatasız yerine getirmelisin. Bu pirinci, kömürü, yumurtayı al ve köyüne dön. Güneş ikinci kez evine vardığında, yayını ve çok sayıda okunu, Niani'den sana eşlik etmeye cesareti olan avcıları al ve Manding'in üç gölüne gelene kadar ormanda yürü. Avcılara ağaçlara tırmanmalarını söyle, çünkü gelince bulduğum bütün avcıları öldürürüm."

"Sen beni beklerken güneş uyumuş olacak" dedi yaşlı kadın, "ama doğudan göle su içmeye gelen altı boynuzlu bir hayvan göreceksin. Yayını kaldırma çünkü ben o hayvan olmayacağım. Korkacak bir şey yok. Üç kez bağırdıktan sonra geçip gidecek.

"Güneş hâlâ uykudayken, doğudan göle su içmeye gelen on iki boynuzlu bir hayvan göreceksin. Yayını kaldırma çünkü ben o hayvan olmayacağım. Yine korkacak bir şey yok. Altı kez bağırdıktan sonra geçip gidecek.

"Güneş tam sabah yolculuğuna başlamak üzereyken ayağının altında toprağın sallandığını hissedecek, ormanın düşman savaşçıları geliyormuş gibi inlediğini duyacaksın. Sonra doğudan, on sekiz boynuzlu, alnının ortasında gözü olan kocaman bir hayvanın göle su içmeye geldiğini göreceksin."

"Dokuz kez bağırdıktan sonra yayını kaldırmalısın, çünkü bu hayvan benim! Ben ilk gölden su içerken oklarını atmalısın. Yine korkacak bir şey yok. Ama benim üçüncü gölden su içmemi engelleyemezsen seni öldürürüm!

"İkinci ve üçüncü gol arasında sana saldıracağım. O zaman büyük tehlikedesin. Koca boynuzlu başımı yere eğip sana saldıracağım. Saldırıma hazır olmalı ve kaçma isteğine direnmelisin. Bunun yerine, olduğun yerde kal ve aramızdaki yere pirincimi at. Pirincin düştüğü toprak sık bambuyla kaplanacak.

"Ben bu bambuları geçmeyi başardığımda yine büyük tehlike içinde olacaksın. Yine koca boynuzlu başımı eğip sana saldıracağım. Yine

saldırıma hazır olmalı ve kaçma isteğini yenmelisin. Bunun yerine, olduğun yerde kalmalı ve aramızdaki yere bu kez kömürümü atmalısın. Kömürün düştüğü yerde bir alev sırası oluşacak. Bu ateşin içine yürüyecek, alevleri ağzıma alacak ve sana fırlatacağım. Ama yine olduğun yerde kalmalı ve kaçma isteğine direnmelisin.

"Ateş sırasını geçince, yine büyük tehlikede olacaksın. Yine koca boynuzlu başımı eğip sana saldıracağım. Yine saldırıma hazır olmalı, kaçma isteğine direnmelisin. Bunun yerine, olduğun yerde kalmalı ve aramızdaki yere yumurtamı atmalısın.

Yumurtanın düştüğü yerde büyük bir ırmak oluşacak. Irmağın içine yürüyeceğim, ama güçlü akıntısını geçemeyeceğim. İşte burada öleceğim ve ben ölünce ırmağın sulan kaybolacak. Manding avcılarına ağaçlardan inmeyi ve beni gizli bir yere gömmelerini emret."

"öğütlerimi anımsarsan" diye sözlerini tamamladı yaşlı kadın, "her şey yolunda gidecek. Biliyorum, çünkü Naini'de ürünlere dadanan garip hayvan benim. Oğlumun ölümünden baban sorumlu. Ama Naini halkını bu iş nedeniyle yeteri kadar cezalandırdığım için tatmin oldum."

Her şey yaşlı kadının anlattığı gibi oldu. Pirinç, kömür ve yumurta, büyüleri yerine getirdiler, hayvan bambu ve ateşe öfkeyle daldı, ırmağın güçlü akıntıları içinde öldü. Ve Niani avcıları onu içi boş bir ağaca gömdüler.

IV. bölüm

(Sasuma, Sunjata'dan korkar ve ölmesi için başarısız bir girişimde bulunur. O zaman, Sogolon ailesini kaçırmaya karar verir ve bu, sekiz yıllık bir sürgüne dönüşür. Önce Djeba, sonra Tabon ve sonra Vaga-bu'ya giderler. Sonunda Mema'ya gelir ve orada kalırlar.)

Sunjata, Manding avcılarını seferden geri getirdiğinde Niani halkı ve öteki Manding köyleri onu kahraman gibi karşılamak için toplandılar. Şimdi

Sogolon Kedju ve Manding aslanı dedikleri oğlunu o kadar sayıyorlardı ki Sasuma Berete, oğlunun tahtını ve onunla birlikte kendisinin de iktidarını kaybedeceğinden korktu.

"Niani sarayı avcının yıllar önceki kehanetini anımsayacak ve Mari Djata, Manding kralı olarak gerçek yerini alacak" diye düşündü kendi kendine. "O zaman oğlum Dankarantuma ne olacak? Ve ben ne olacağım? Hızlı hareket etmezsem, ben değil Bufalo Kadın kral anası olacak. Ve bu güce ben değil, o sahip olacak!"

Böylece, Örümceğin avını yakalayacağı ağı örmesi gibi, Sasuma Berete yine Manding'in dokuz büyük cadısını çağırdı. Bunlar geceye hükmeden ve karanlık krallıklarında yaşam ve ölüm kilimlerini dokuyan eski ruhlardı.

Sasuma onlara, "Mari Djata Ölmeyi hak ediyor" dedi, "onun yaşamasına izin verirseniz, Niani halkına sonsuz felaketler getirecek!"

Bu sözlerine en yaşlı cadı yanıt verdi: "Doğru Sasuma Berete, ölüm ve yaşam herkesin kiliminde ince bir ipten ibaret, ama her olayın bir nedeni vardır. Yılan yalnızca kendisine yaklaşan ayağı sokar ve biz, bizi bir biçimde rahatsız etmedikçe Mari Dja-ta'nın ölümüne neden olamayız."

"Bunu düzenlemek güç olmayacak" dedi Sasuma Berete. "Mari Djata yalnızca kendisini ve annesinin ailesini düşünüyor. Sogolon Kedju'nun bahçesine bir grup yaşlı kadın gibi gidin, birkaç güzel yaprak toplayın. Oğlu bu çalılığı, ihtiyacı olan herkesten sakınıyor! Yaşamının kilimini oluşturan çürük ipi kendiniz fark edeceksiniz. Ruhunda altın veya gümüş ip bulamayacaksınız! İhtiyacınız olan şeyi ondan alın, yaşınıza ve ihtiyacımıza karşın sizi kırbaçlamakta tereddüt etmeyecektir!"

Böylece, güneş evine dönmek üzereyken, Sunjata avdan döndü ve dokuz zavallı yaşlı kadının annesinin sebzelerini çaldığını gördü. Onu görür görmez, kadınlar korkuyla kaçtılar.

"Hoşgeldiniz yaşlılar" diye seslendi Sunjata, "kaçmanıza gerek yok. Bahçemiz ihtiyacı olan herkes için sebze yetiştirir. Gelin, kabaklarınızı ben

kendim dolduracağım. Ve ne zaman bir şeye ihtiyacınız otursa gelmeyi unutmayın!" Sonra Sogolon'un oğlu, dediği gibi de yaptı.

Kabakları dolunca, dokuz cadının en yaşlısı ve güçlüsü Sunjata'ya seslendi: "Mari Djata, Manding Aslanı ve Adaletin oğlu, biz Eski Ruhların annenin sebzelerine ihtiyacı yok. Kralın annesi bizi senin iplerini sınamaya ikna etti. Eğer bizi inandırmak istediği gibi çürük çıksalardı, güçlerimizi sana karşı çevirmiş olacaktın. Ama ruhunun gümüş ve altın İplerle dokunduğunu bizi gösterdin. Bundan sonra seni korumak bizim için zevk olacak!"

Sogolon Kedju bilge bir kadındı. Sunjata'nın Eski Ruhlarla rastlaşmasından kısa süre sonra çocuklarını bir araya topladı ve "Manding'i terk etmekten başka çaremiz yok. Sunjata'ya zarar veremediğini gören Sasuma, gücünü Manding Bory üstünde deneyecektir. Kolonkan ve benim tersime, o gelecek olanı göremez ve geceye hükmeden Eski Ruhları karşılaması gerekir" dedi.

"Bu arada" diye sözlerini tamamladı, "ruhun huzur içinde olsun Sunjata. Bu halkı yönetme zamanın geldiğinde Niani'ye döneceksin, çünkü senin kaderin burada, Manding'de ve elbette olacak olan olacak!"

Sunjata o an için Dankarantuma'nın kendi yerine krallık yapmasına izin vermenin gerekli olduğunu kabul etti. Böylece Sogolon Kedju ailesini alıp sürgüne gitti. Yalnız Balla Fasseke onlara katılmadı. Kral Dankaranluma, Balla'yı özel bir görevle Sossoların kralı Sumanguru Kante'ye göndermişti. Oysa Sunjata'nın griotuna, kendisine hizmet etmesi için emir verme hakkı yoktu.

Zavallı Dankarantuma! İnsanlar yaşam karşısında nasıl sabırsız ve kördürler! Tanrı'nın gizemli işlerini anlayamazlar ve kaderin değiştirilemeyeceğini kavrayamazlar. Her olay insanın yaşam kilimine bir düğüm ekler ve kaderlerinden kurtulmak isteyenler, ancak yıkım getirecek olanları yalnızca ertelemekte başarılı olabilirler!

Sogolon Kedju ailesiyle birlikte Niani'yi terk edince, konuk prensler kendi evlerine döndüler. Ama uzaklık ve zaman, yüreklere sevdiklerini unutturmaz. Fran Kamara, Kamandjan ve Sunjata, Niani'de geçirdikleri yılları anımsayacak ve birbirlerine bağlı arkadaşlar olarak kalacaklardı.

Yedi yıl süreyle Sogolon Kedju ve ailesi, geçimleri için başkalarının iyilikleri ve cömertliklerine güvenmek zorunda olan gezginlerin yaşamını yaşadı. O dönemde yabancılar kutsal sayılırdı ve dolayısıyla Bufalo Kadın'la ailesi, konukseverlikle karşılandılar. Ama kaçınılmaz olarak yola düşmeleri gereken zaman geliyordu.

Aile önce Djedeba'ya sığındı; Niani'den iki günlük yolda olan, Nijer kıyısındaki büyük köye. Aile burada iki ay kralın konuğu oldu ve çoğu yabancıya uygulanan gelenek olarak kral Sunjata'yı yanına çağırdı ve "vori" adlı oyunda ona rakip olarak meydan okudu. Kralın büyük bir büyücü olduğu biliniyordu ve gücünü bu oyundan alıyordu.

"Mari Djata" dedi kral, "oynadığım oyunun kurallarını İyice anladığına emin olmak isterim. Eğer kazanırsam, daima kazanırım, seni öldüreceğim! İşte bu nedenle ölüm Kralı olarak tanınırım."

"Kazanırsam benim elime ne geçecek?" diye sordu Sunjata. Cesareti kralı şaşırtmışü, ama Sunjata Önünde büyük bir kaderin kendisini beklediğini biliyordu, bu nedenle Djedeba kralından korkusu yoktu.

"Ne istersen alabilirsin" dedi kral. "Ama böyle bir şey umma, çünkü bu oyunda beni kimse yenemez!"

"O zaman duvarında asılı olan harika kılıcı istiyorum" dedi Sunjata tereddütsüz.

Böylece kral ve Sunjata kralın oyununu oynadılar ve Sunjata kazandı. Kazananın daima yalnızca kral tarafından bilinen gizli bilgileri bilmesi gerekirdi ve kralın, Sunjata'nın bu oyunun gizlerini Manding Bory'den öğrendiğinden haberi yoktu.

Sasuma Berete ise, hâlâ Sogolon Kedju'nun oğlunu tuzağa düşüreceğini umduğu ağları örmeye devam ediyordu. Djedeba kralına,

konuğu olduğunu bildiği Sunjata'yı öldürmesi karşılığında çok fazla altın vaat etmişti. Kral onurdan çok zenginliği seviyordu. Sunjata ile vori oyununu oynamaya karar vermişti, çünkü Sunjata'yı öldürüp altını kazanmanın kolay yoluydu. Ama kızının, Sunjata'nın kardeşi Manding Bory'i sevdiği ve babasının haince planını ona açıklayacağı hiç aklına gelmedi.

Kral, Sunjata'nın sırlarını bilmesine ve oyunu kazanmasına çok öfkelendi ve ona söz verdiği kılıcı vermeyi reddetti. Dahası, kral Sogolon Kedju ve ailesine hemen ülkesini terk etmelerini söyledi.

Ayrılırlarken Sunjata krala, "kaldığımız sürece gördüğümüz konukseverlik için teşekkür ederiz. Bizi Djedeba'dan çıkarmayı seçtin. Ama zamanı gelince buraya kendi bildiğim gibi geleceğimi de bil!" dedi.

Sogolon Kedju ve ailesi, Nijer Irmağı'nı terk ettiler ve batıya, dağlara, Tabon krallığının tahkim edilmiş başkentine yöneldiler. Burası Fran Kamara'nin, Niani'de geçirdikleri yıllar sırasında Sunjata'nın en iyi arkadaşlarından biri olan prensin ülkesiydi. Fakat oğlunun Sunjata ile çok iyi arkadaş olmasına karşın yaşlı kral, Sogolon Kedju ve çocuklarına konukseverlik göstermekten korktu, çünkü dostluğuna gereksinim duyduğu Kral Dankarantuma ve annesini kızdırmaktan korkuyordu. Dolayısıyla Tabon kralı aileye, Soninkelerin ülkesi Vagadu krallığının başkentine doğru yola çıkmakta olan tüccar kervanına katılmayı öğütledi.

Tabon, küçük Niani köyünden çok daha büyük ve etkileyiciydi; kervan yola çıkmadan önce Fran Kamara, Sunjata'ya büyük demir kapılar, surlar ve krallık silahlan dahil, görülecek yerleri gezdirdi.

Sunjata "seni özleyeceğim Fran Kamara" dedi arkadaşına, "ama bir gün, sen ve ben büyüdüğümüzde, krallığımı almak için döneceğim. Ve Manding''e geri dönerken, Tabon'a uğrayacağım ki bana katıiasın. Benim arkadaşım olduğun gibi baş kumandanım da olacaksın ve birlikte birçok krallığı fethedeceğiz."

Vagadu yolculuğunda uzun günler çabuk geçti, çünkü tüccarlar Sunjata'ya o zamanın en büyük kralı Sumanguru Kante, Sosso'nun büyücü kralı hakkında bütün bildiklerini anlattılar. Çok zengin, olağanüstü güçlü ve inanılmaz derecede zalim biri olarak tanınıyordu. Sunjata özellikle ilgileniyordu, çünkü Dankarantuma, griotu Balla Fasseke'yi Sumanguru'nun sarayına göndermişti.

Sunjata bütün yaşamını Niani köyünde geçirmişti ve Vagadu'nun Tabon'dan da gösterişli olduğunu gördü. Bu şehir bir zamanlar Büyük İskender'in soyundan gelen kişilerce yönetilmişti. Şimdi büyük surlarla korunmaktaydı. Ama içerdeki birçok caminin minaresi, surların yüksekliğine karşın görünmekteydi. Dar sokakların çoğu Sahra'dan gelen Berberi tüccarların develeriyle doluydu. Sunjata, Vagadu kralının etkileyici bir sarayda yaşadığını görünce şaşırmadı.

Bu kral, Sogolun Kedju ve ailesini çok sıcak karşıladı. "Vagadu'yu yeni eviniz sayın" dedi onlara. "Manding ve Vagadu krallıkları çok eskilerden beri dost olmuştur. Hatta bir zamanlar hepimiz sizin güzel dilinizi konuşurduk. Bugün Mande dilini konuşabilen çok az kişi kaldı ama çoğu hâlâ anlayabilir."

Kral, sözleri kadar İyiydi. Sogolon Kedju ve çocuklarına kral ailesinin bir parçasıymış gibi davrandı. Bu zaman içinde Sunjata'nın görülmedik toplumsal ve siyasal yetenekleri, krala "bir gün Mari Djata'nın büvük bir kral olacağı belli" dedirtti; "herkesi anımsıyor ve ötekilere, itaat etmeye ikna eder biçimde emrediyor."

Ne yazık ki, Sogolon Kedju ve ailesi Vagadu'da ancak bir yıl kalabildiler, çünkü Sogolon Kedju çok hasta oldu. Nijer kıyısında bir köye dönerlerse iyileşeceğini düşünerek kral aileyi kuzeni Kral Tunkara'ya, büyük krallığının başkenti Mema'ya gönderdi.

Sogolon Kedju ve ailesi kente geldiklerinde, önce kralın kız kardeşi tarafından çok iyi karşılandılar ve kız hemen SogolonTa arkadaş oldu.

Burada çok kimse Mande dilini konuşuyordu ve çocuklar da Sogolon da rahat ettiler.

Kral Tunkara, askeri seferinden dönünce büyük bir savaşçı olduğu anlaşıldı. Sunjata on beşine gelince bu seferlerden birine katılmaya davet edildi. Savaşçı kral ve süvarileri genç adamın savaşta gösterdiği cesaret, kendine güven ve kuvvet karşısında şaşırdılar. Becerisi olmamasına karşın Sunjata, düşmanın korku içinde kaçmasını sağladı.

Birçok savaşçı, arkadaşına "bu genç adam büyük bir kral olacak!" dedi.

Kral Tunkara da Sunjata'yı kucakladı ve neşe içinde "Mari Djata, seni bana muhakkak ki Kader gönderdi. Seni büyük bir savaşçı olarak yetiştirmek benim için zevk olacak" dedi.

Böylece, varisi olmayan Kral Tunkara, Sunjata'yı yanına aldı, onu kendi oğlu gibi yetiştirdi. Sunjata, önce savaşçı krallar arasında, sonra Mema halkı arasında ve sonra da Mema'nın düşmanları arasında olağanüstü ün kazanarak onun çabalarını boşa çıkartmadı.

Savaşçı kral ve halkı çok neşelenmişlerdi, çünkü artık gelecekte Sunjata'nın kralları olacağını düşünüyorlardı. Savaşın yerini barış alacak, krallıkları Manding krallığını da içine alacak biçimde genişleyecekti. Eski düşmanları olan daha zayıf krallıkları tehdit etmeye başlamışlardı bile.

Sunjata on sekiz yaşına gelince Kral Tunkara onu kendi yokluğunda yerine bırakmaya başladı. Manding'in aslan yavru
su, olgun bir aslan olmuştu! Boyu ağaç kadar uzamıştı. O kadar güçlüydü ki, altın yayını ondan başka gerebilen yoktu. Dert ve deneyimleri onu becerikli ve bilge yapmıştı. Mema halkı onu seviyor ve sayıyor, düşmanları ondan korkuyordu. Mema krallığında yaşayanlar geleceği görebiliyorlar, Sunjata'nın becerilerinin Büyük İskender'i gölgede bırakacağını anlıyorlardı.

Böylece bir gün geldi Sogolon Kedju oğluna: "Mari Djata, kendi Manding krallığında kaderini yaşamanın zamanı geldi" dedi. "Becerikli

olduğun kadar sabırlı da olmalısın, ama olacak olan olacaktır!"

Bu sırada Sosso kralı Sumanguru Kante, o kadar fazla krallığı ele geçirmişti ki, Sunjata'nın Manding'de hak iddia etmek için sonunda onunla karşılaşması gerekeceği ortaya çıkmaya başlamıştı.

V. Bölüm

(Bu sırada Sumanguru Kante, batı krallıklarında bildiğini yapmaktadır ve Balla Fasseke ile Nana Triban, bu büyücü kralı yenmek için Sunjata'ya yardım etmeye hazırlanırlar.)

Sumanguru Kante bir Soninke savaşcısının oğluydu ve demiri İlk kez köz haline getirip silah yapan demirci kastının da üyesiydi. Büyücü kral, çok eskiden, doğaüstü olaylar hakkında bilgisi olan bir Müslümana başvurmuştu. Kendisine söylenenler şunlardı:

"Sumanguru Kante, kırk gün süreyle insanların dünyasını terk ettim. Ruhların dünyasında yaşadım ve orada gökyüzünü ve yeryüzünü oluşturan yedi tabakayı gördüm. Gecenin karanlığında, dipsiz bir sudaki evinden kara bir yaratık geldi. İnsan biçimiyle yanımda dikildi ve bana birçok şey anlattı.

Sumanguru Kante, akşam güneşinde bütün krallıklar içinde en güçlü yönetici olacaksın. Ama aynı zamanda yalnızca kendinin yenilmez olduğuna inanacaksın ve başka herkesi küçük göreceksin. Köklerini sökecek büyük fırtınayı göremeyen ve gururla rüzgâra direndiğinde, şiddetli rüzgârların kendisini nasıl devirdiğini gören ulu bir ağaç gibi olacaksın. Arkanda Sosso mızraklıları, dokuz kıralı yenip öldüreceksin. Bunları başaracaksın ve bunların zevkini çıkarmak halen elindeyken zevkini çıkarmaya bak."

Sonra kâhin şunları ekledi: "Övgü Allah'adır! Tanrı kendi suretinde, hiç kimsenin yenemeyeceği bir kral hazırlıyor. Sumanguru Kante, bu çocuk

doğmadan, neden zevk alıyorsan onları yapmaya bak. Çünkü senin gücün onun güneşi karşısında bir su damlası gibi kalacak!"

"Sumanguru Kante, istersen sözlerime inanma!" diye bitirdi kâhin, "ama onları sınayabilirsin. Sarayına dön, iki beyaz horoz al, onları işaretle. Birine kendi adını ver ve bacaklarından birine saf altından bir bant tak. Sonra doğacak olan, adını bilmediğin çocuk-kralın horozunu al, bacaklarından birine saf gümüşten bant tak. Öğütlediğim gibi yaptığında, sarayının bir yerinde bu horozları dövüştür ve hangisinin kazandığım gör."

Sumanguru Kante sarayına döndü ve iki horoz getirtip işaretledi ve dövüştürdü. Gümüş bantlı horozun altın bantlıyı öldürmesine karşın büyücü kral, aptallığıyla kâhinin sözlerini unuttu.

Ama büyücü yetenekleri kadar, silah yapımındaki ve kullanımındaki ustalıklarıyla, Sumanguru Kante'nin büyük demirciler ordusunun, düşmanlarını yenmesi zor olmadı. Sosso'nun mızrakçıları her yerde korku salmaya başladılar. Ve Sumanguru Kante akşam güneşinde bütün krallıklar içinde en güçlü yönetici oldu.

Sumanguru Kante'nin başkenti Sosso'yu oluşturan köyler topluluğunun, güneşe doğru yükselen yedi katlı kulesi olan kral saravı dahil, en azından yüz seksen sekiz tahkim edilmiş sarayı koruyan iç içe üç kale içine alınması kararlaştırıldı. Kente giriş koca bir demir kapıyla denetleniyordu. Dolayısıyla başkente, Görkemli Sosso denmesinde şaşılacak bir yan yoktu. Sosso, fetişizmin kalesi ve Allah'ın düşmanıydı.

Sumanguru Kante'ye genellikle Dokunulmaz Sumanguru denirdi; çünkü kulesinin tepesindeki gizli odasında topladığı fetişler arasında yaşıyordu. Büyücü kral kendisini altmış dokuz biçime sokabilirdi. Fetişlerinin doğaüstü güçleri bütün krallara korku salıyor, Sumanguru'yla savaşmaya cesaret edenlere diz çökertiyordu. Böylece kimse Sumanguru Kante'nin gücünü ölçemiyor, kimse onu yenmenin yolunu bulamıyordu.

Böylece Sumanguru Kante yenilmez olduğuna inanmaya başladı, herkesi küçük görür oldu. Gerçekten de köklerini sökecek büyük fırtınayı

göremeyen ve gururla rüzgâra direndiğinde şiddetli rüzgârların kendisini nasıl devirdiğini gören ulu bir ağaç gibi oldu. Arkasında Sosso mızrakçıları, dokuz kralı yenmiş ve öldürmüşlerdi. Şimdi Vagadu kralığını ve son üç yıldır da Manding krallığını yönetiyordu. Kızları evlenmeden kaçıran, Sosso sokaklarında yaşlıları kırbaçlatan şeytan kral olarak ün salmıştı. Ve halkına savaştan başka bir şey getirmiyordu.

Sasuma Berete'nin oğlu Dankaranturna'nin Manding krallığını Sumanguru Kanle'ye teslim etmesinden önce, Dankaran-tuma büyücü kralı yatıştırmak ve korktuğu bu kralla bağlaşma yapmak istemişti. Kızkardeşi Nana TribanT bu amaçla, onun isteğine karşın, karısı olması için Sosso'ya gönderdi. Mutsuz kızın şansına, Sunjata'nın griotu Balla Fasseke onunla birlikteydi. Sumanguru Kante'nin büyük büyü gücünün kaynağını bulmak ve sonunda şeytan kralı devirmek için bir plan tasarladılar.

Nana önce Sumanguru'nun gözdesi olmayı başardı. Sonra onun en iyi arkadaşı oldu. Ancak istediğini ona vermeden onun karısı olmayı kabul etmiyordu.

Nana, Sunjata'dan annesi Sasuma Berete kadar nefret ediyormuş gibi yaparak Sumanguru'ya "Sana geldim, çünkü senin karın olmak istiyorum. Mari Djata bunu biliyor, çünkü benim için seçtiği erkek olan senin yeğenin Fakoli Koroma ile evlenmeyi reddettiğimde bunu ona söyledim. Ona ancak kendi seçtiğim erkekle evleneceğimi ve senin benim İçin bin Fakoli değerinde olduğunu söyledim. Mari Djata'nın senin düşmanın olmasının gerçek nedeni bu."

"Senin karın olmak istediğim için" diye devam etti Nana Triban, "kardeşimin sırlarını sana açıklayacağım. Ve sana söylediklerim ikiniz arasında çıkması kaçınılmaz olan savaşı kazanmanda sana yardımcı olacak."

"Seninle bugün evlenmeye hazırım!" diye bağırdı Sumanguru Kante. "Senin gibi kadın görmedim. Gerçekten muhteşemsin!"

"Ama yalnızca yapmak istediklerimi duydun" dedi Nana Triban. "Şimdi senden benim için yapmanı istediklerimi dinlemelisin. Sen ve ben bir araya geldik, çünkü bunu kendimiz istedik. Kimse bizim adımıza karar vermedi. Dolayısıyla, evlenmeden önce birbirimizin sırlarını bilmemiz, tabularını açıklamamız doğru olur."

"Senin gücün bütün kralların dizinin bağını çözüyor ve karşında devriliyorlar" dedi Nana Triban. "Gözlerinin bakışı, başkalarının korkuyla yüzlerini çevirmelerine neden oluyor. Kolun on savaşçının kolu kadar güçlü. Bu gücü sana neyin verdiğini bilmeliyim, böylece sana güçlü olmanda yardımcı olabilirim. Ve sana neyin zarar verebildiğini bilmeliyim ki, seni zararlardan koruyabileyim."

Sumanguru Kante, "Ben seninim!" diye bağırdı. "Kimseye söylemediklerimi sana söyleyeceğim. Oklar ve mızraklar beni öldüremez. Büyünün bile beni öldürme gücü yoktur. Gücümün gerçek kaynağı, gizli kutsal odamda bulunan atalarımın fetişlerinden gelir. Bu fetişlere taparım, çünkü bana on savaşçının gücünü veren ve beni zarar görmekten koruyan onlardır."

"Atalarım, beni öldürebilen tek şey bana dokunmadıkça, kendi güçlerinin benim olmasına karar verdiler. Yalnızca bir yaşındaki beyaz horozun bacağındaki keskin mahmuz alınıp saf altın ve gümüş tozuyla doldurulursa ondan korkarım. Böyle bir mahmuz gövdeme dokunursa atalarım güçlerini ve korumalarını benden alacaklar. Fetişlerim artık beni yenilmez yapmayacak ve muhakkak ki öleceğim!"

"Şimdi benim olacak mısın?" diye sordu şeytan kral.

"Elbette" diye yanıtladı Nana Triban. Sırrı, Balla Fasseke ve onun aracılığıyla Sunjata'ya öğreteceği zamanı bekleyerek gülümsedi.

Bu sırada savaş bulutları, nemli orman toprağında zehirli mantarların bittiği gibi toplanmaya başlamıştı. Sumanguru Kante'nin Nana'ya duyduğu aşk, yeğeni ve başkumandanı Fakoli Koroma'nın karısını almasını

engellememişti. Fakoli amcasına savaş açtı ve birçok kralı kendisini desteklemeleri için cesaretlendirdi.

Manding kralı Dankarantuma bunların arasındaydı. Artık Sumanguru Kante'yi memnun etmeye çalışmaktan vazgeçmişti ve savaşçılarını toplayıp Fakoli Koroma'ya katılmak İçin yürüyüşe geçti. Ama Sumanguru, o Fakoli'ye ulaşamadan üstüne saldırdı. Ve hiçbir zaman aslan yürekli olmamış olan Dankarantuma korkup, tavşan gibi büyücü kraldan ve kendi krallığından kaçtı. Gine ormanlarına sığındı ve "güvenli yer" adlı bir köy kurdu.

İktidara ve güce sahip olan bu kralın cesarete sahip olmadığı açıktı. Öteki kralların ise cesaretleri vardı, ama güçleri yoktu. Ve hem cesarete hem güce sahip kral hâlâ Mema'daydı. Böylece onu durduracak kimse olmayınca, Sumanguru Kante, Niani'yi yakıp kendisini Manding krah ilan etti.

Gelecekte olacakları görebilenler, Niani halkına, krallıklarının "iki adı olan" gerçek kralları tarafından yeniden kurulacağını söylediler. Elbette o Kral Nare Maghan Kon Fatta’nın, Aslan' ın ve Sogolon Kedju, Bufalo Kadın'ın oğluydu, ama kimse yedi yıldır Sogolon'un ailesinden haber alabilmiş değildi. Manding kâhinleri, Kral Nare Maghan'ın sarayının eski adamlarına, tüccar kılığına girip yerli eşyalarını satarak Nijer Irmağı boyunca pazarları aramalarını öğütlediler. Bu kasabalardan biri de Mema'ydı.

Bu sırada, Dankarantuma'nın kaçması ve Manding krallığını fethetmesinden sonra bile Sumanguru Kante, Balla Fasseke' yi Sosso'daki sarayında tutuyordu. Balla, Sumanguru'nun olmadığı bir gün, onun büyük büyü gücünün kaynağını keşfetmek ve şeytan kralı sonunda mahvetmek için üstüne düşeni yapmasının zamanı geldiğine karar verdi. Bunun için kralın kulesinin yedinci katındaki gizli odasını araştırması gerekiyordu. Kendisi de büyücü olan Balla, şeytan krala gücünü veren fetişlerle

karşılaşma cesaretini kendinde buluyor ve gerekirse bu fetişleri yatıştırabileceğine güveniyordu.

Ancak Balla Fasseke, odanın kapısında durduğunda görecekleri karşısında oldukça hazırlıksızdı. Çevresine bakınca Sumanguru Kante'nin odada insan derisinden yapılmış entari ve terliklerle oturduğunu anladı. Odanın ortasında insan derisi üstüne oturmak da anlaşılan adetiydi. Duvarlarda başka insan derileri asılıydı.

Odanın bir başka yerinde Balla Fasseke dokuz insan başı gördü, bunlar Sumanguru Kante'nin öldürdüğü kralların kafa-tasları olmalıydı. Fetişler gibi, içinde dans eden bir yılanın bulunduğu su dolu bir kavanozun çevresine dizilmişlerdi. Suman-guru'nun olduğu anlaşılan yatağın üstündeki tünekte üç baykuş uyuyordu. Girişten itibaren, üç ağızlı bıçaklar gibi tuhaf silahlar duvarları süslüyordu.

Balla Fasseke sonunda, girişin sağında, olağandışı büyüklükte bir balafon* gördü. Griot, müziği çok sevdiğinden hemen oturup aleti çaldı. Çaldığında nasıl büyülü güçler İçerdiğini gördü! Üç baykuş onun ritmiyle başlarım sallıyordu. Yılan sakin-leşti ve kavanozunda huzur içinde müziği dinledi. Ve kafatasları, canlanmış gibi ete ve kana büründü. Griot aleti çaldıkça, seçtiği müzikle, şeytan kralın fetişlerinin davranışlarını yönlendirebildiğini gördü.

Balafon: Tokmakla çalınan su kabağı ve sert tahta levhalardan oluşan Afrika'ya özgü müzik aleti (ç.n.).

Ancak Balla Fasseke, Sumanguru Kante'nin nerede olursa olsun balafonunun müziğini duyabildiğini bilmiyordu. Dolayısıyla Balla çalmaya başlar başlamaz, şeytan kral birinin gizli odasına girdiğini anladı. Hemen sarayına döndü, özel odasına girdi. Balla Fasseke hâlâ çalıyordu. Griot müziği kesmeden krala baktı, melodileri değiştirdi ve Sumanguru Kante'nin başarılarını ve yeteneklerini öven bir şarkı çalmaya başladı.

Şeytan kralın öfkesi Balla'nın şarkısıyla yatıştı. Şarkı bitince Sumanguru Kante, "Balta Fasseke, senin şarkılarınla beni övmen kadar beni memnun eden bir şey olamaz. Bugünden sonra, Sosso'da kal ve benim griotum ol! Bir daha Niani'yi göremeyeceksin" dedi.

Ve böylece, başka nedenle değilse bile bu nedenle, Sumanguru Kante ve Mari Djata büyük düşman oldular. Ama Balla Fasseke Sumanguru'nun sözlerini duyunca gülümsedi, çünkü artık kaderinin Sosso'da kalmak olmadığını biliyordu. Griot, büyücü kralın fetişlerinin gücünü denetlemenin yolunu keşfetmişti. "Olacak olan olacak!" diye söylendi kendi kendine, "ve Nana Triban'la benim Sosso'yu terk etme günümüz geldiğinde, nasıl kaçacağımızı biliyorum!"

VI. Bölüm

(Sunjata, Manding kralı olmak için Mema'dan ayrılır. Yolculuğu sırasında Vagadu'ya, sonra Sumanguru'yla ilk kez savaşacağı yer olan Tabon'a uğrar. Sunjata'nın zaferi Balla Fasseke ve Nana Triban'ın Sibi'de ordulara katılmalarını sağlar.)

Bu sırada Niani soyluları iki aydır hiçbir başarı elde edemeden Sogolon Kedju ile ailesini arıyorlardı. Sunjata'nın kız kardeşi Kolonkan, bir gün onları Mema pazarında Niani'de yetişen sebzeleri satarken gördü. Çanakları ilgisini çekmişti ve sohbetleri onları Sunjata'ya götürdü.

Sunjata on sekiz yaşındaydı ve bir aslanın cesaretine, bufalonun gücüne sahipti. Gözleri parlıyor, sözleri emrediyor, kolu başanyordu. Niani soyluları, Manding krallığının böyle güçlü bir yöneticiye sahip olacak olmasından etkilenmişler ve sevinmişlerdi.

Arama grubunun önderi, "Mari Djata, Manding kralı" diye başladı söze, "babanın krallığı senin dönüşünü özlüyor. Sumanguru Kante'nin elinden yıkım ve ölüm gördük; birçok cesur insan savaşmaya devam

ediyorsa da kazanılmayacak bir savaşı sürdürüyorlar. Gelecekte olanları görebilenler bize, yeryüzünde yürüyenler içinde ancak senin Sumanguru Kante' yi yenebileceğini söylediler. Burada Mema krallığında iyi bir yaşam sürdüğünü biliyoruz, fakat senin Kaderin Manding krallığında. Gelecek misin?"

"Ben hazırım" dedi Mari Djata, Manding Aslanı. "Güneş sabah yolculuğuna başladığında, biz de yola çıkacağız."

Sonra Kral Tunkara'ya gitti ve "Kralım, baba gibi beni kolladın ve bana savaşmayı ve yönetmeyi öğrettin. Şimdi senden ayrılma zamanım geldi, çünkü Niani'ye dönüp babamın krallığını yönetmeliyim. Ben ve ailem için yaptıklarını unutmayacağım" dedi.

Kral Tunkara, Sunjata'nın dediklerini dinledi, ama evlatlığına ve varisine kendi tahtını vermekte acelesi yoktu. Sogolon Kedju ani bir hastalıkla ölmüştü ve savaşçı kral bencilce onun mezarıyla Sunjata'yı Mema'ya bağlamak istiyordu. Bir kral ne kadar yüreğini ve tahtını verse, bir başka kralın oğlunun hiçbir zaman kendi oğlu olamayacağını kabul etmekte zorlanıyordu.

Zavallı Tunkara! İnsanlar yaşam karşısında çok sabırsız ve kördür! Tanrı’nın gizemli işlerini anlayamazlar ve kaderin değiştirilemeyeceğini kavrayamazlar. Her olay insanın yaşam kilimine bir düğüm ekler ve kaderlerinden kurtulmak isteyenler, ancak yıkım getirecek olanları, yalnızca ertelemekte başarılı olabilirler!

Fakat Tunkara'nın bilge bir danışmanı vardı, ona "Kralım! Olacak olan olacak! Yüreğindeki acıya katlanıp geleceği kesin olan zamanı düşünmen en iyisi. Manding kralı, Mema kralının güçlü bir bağlaşığı olacak!" dedi.

Böylece Kral Tunkara kaderine razı geldi ve Sunjata'nın gitmesine izin vererek kraliyet ordusunun yarısını da yanına kattı. Kardeşi Manding Bory de yanında, Sunjata önce Vagadu'ya uğradı. Kral ona süvarilerinin yarısını ve ünlü okçularını verdi.

Sonra, şimdi Tabon kralı olan Fran Kamara'ya verdiği sözü anımsayan Sunjata dağ kalesine doğru gitti. Yolculuk sırasında, onlar gibi dünyayı batıdan doğuya aşmış olan Büyük İskender' in öykülerini dinlediler. Manding Aslanı kendisinin de öyle büyük güç, zenginlik ve ün kazanacağını umuyordu.

Sumanguru Kante, büyücü kral, Sunjata'nın nerede olduğunu bilme gücüne sahipti ve Aslan Kralın Tabon'a ulaşmasını engellemeyi kararlaştırdı. Oğluna bir ordu alıp tek olası yolu, vadiyi tutmasını emretti.

Ama Sosso mızrakçılarından bir ordu Sunjata'yı engelleyemezdi! Aslan Kral, yıldırımdan hızlı, gökgürültüsünden ürkütücü ve selden daha bilinemez hareket ederek, düşmanına aslanın koyun sürüsüne saldırdığı gibi saldırdı. Çok geçmeden toprak Sosso kanıyla sulandı. Birçok savaşçı Sunjata'nın atlarının nalları altında ölümle buluştu, ötekiler, olgun meyvenin dalından düşmesi gibi kılıcı karşısında başlarını yitirdiler. Sumanguru Kante'nin oğlu ve mızrakçıları korkuya kapıldılar ve Sosso'ya doğru kaçtılar.

O sırada "Korku Salan Tabonlu" olarak anılmakta olan Fran Kamara, arkadaşının zaferini kutlamak için tam zamanın
da yetişti. Büyük bir savaşçı kral olmuştu. Yetenekli ve korkusuz demircilerden oluşan bir ordusu vardı; çoğu okçuluktaki yetenekleriyle ün salmıştı. Fran Kamara'nın demir kılıcının bir darbesiyle on savaşçının başını ikiye ayırdığını herkes biliyordu.

"Mari Djata, sevgili arkadaşım" dedi Tabon kralı, "ben ve ordum emrindeyiz. Birlikte Sumanguru Kante'yi yeneceğiz veya öleceğiz!"

Böylece Manding Aslanı, Mema, Vagadu ve Tabon ordularının kumandanı oldu.

Sumanguru'nun oğlu Sosso'ya dönünce, babasına "Sunjata aslandan daha güçlü. Hiç kimse onu yenemez!" dedi.

Bu sözler Sumanguru Kante'ye birden eski bir kehaneti anımsattı; genç bir kral çıkıp onu yenene kadar iktidarda kalacaktı. Bu aptallığa nasıl

güldüğünü anımsadı. Ama şimdi kâhinin birçok sözünün doğru çıkmakta olduğunu görüyordu. Dolayısıyla, doğaüstü olaylar hakkında bilgisi olan bir Müslümana danışmanın zamanı olduğuna karar verdi. Ona söylenenler şunlardı:

"Sumanguru Kante, akşam güneşinde krallıklar içinde en güçlü kral oldun! Fakat yenilmez olduğuna inanarak başkalarını küçük gördün. Köklerini sökecek büyük fırtınayı göremeyen ve gururla rüzgâra direndiğinde şiddetli rüzgârların kendisini nasıl devirdiğini gören ulu bir ağaç gibisin. Arkanda Sosso mızraklıları, dokuz kiralı yenip öldürdün bile. Şimdi Vagadu krallığını yönetiyorsun ve geçen üç yıl boyunca Manding krallığını da yönettin. Başardıklarının zevkini çıkarmaya bak Sumanguru Kante, hâlâ zevkini çıkarmak elindeyken."

Kâhin devam etti: "Kırk günlüğüne insanların dünyasını terk ettim. Ruhlar dünyasında yaşadım, gökyüzünün yedi katını, yeryüzünün yedi katını gördüm. Karanlıkta, bildik bir ruh yanıma geldi ve insan biçimiyle dikildi. Bana Allah'ın gücünü bilmeyen bir kral var dedi ve {Övgü Allah'adır!) Tanrı kendi suretinde, hiçbir şeyin zarar veremeyeceği bir kral yarattı. Hiç kimse Tanrı'nın isteğini değiştiremez. Sana göre Sumanguru Kante, bu kral bir çocuk, ama onun güneşinin güçlü ışığında senin gücün bir su damlası gibi kalacak."

. "Sumanguru Kante, İstersen sözlerime inanma!" diye sözlerini tamamladı kâhin. "Ama onları sınayabilirsin. Sarayına dön, iki beyaz koç al, onları işaretle. Birine kendi adını ver ve bacaklarından birine saf altından bir bant tak. Sonra korktuğun, adını bilmediğin çocuk-kralın koçunu al, bacaklarından birine saf gümüşten bant tak. Öğütlediğim gibi yaptığında, sarayının bir yerinde bu koçları dövüştür ve ne olduğunu gör. Çünkü bu çocuk-krala dokunursan, öteki koç senin koçuna ne yaptıysa o da sana onu yapacak."

Sumanguru Kante sarayına döndü ve iki koç getirtip işaretledi ve dövüştürdü. Gümüş bantlı koç altın bantlıyı öldürünce, Sumnaguru Kante

Sunjata'nın bu kehanetlerdeki çocuk-kral ve büyük düşmanı olduğunu anladı. Sosso mızrakçılarından oluşan koca ordusunu topladı ve Tabon'da Manding Aslanı'nı yenmeye karar verdi.

Büyücü kral, tepenin üstünden Sunjata'nın savaş stratejisini izledi. Aslan Kralın, Memalı Müslüman kıyafeti içinde Tun-kara'nın iyi eğitimli süvarileriyle düşmana aniden saldırıp şaşırtmaya hazırlandığını gördü. Bu sırada Vagadu ve Tabon okçuları, Fran Kamara emrinde, arkayı koruyacak ve beklenmedik saldırıları karşılayacaklardı.

Sumanguru Kante, gözlerini Sunjata'nın Müslüman giysisinden ayırmadan savaşa girdi. Sunjata onu görür görmez yaklaştı ve mızrağını düşmanının göğsüne fırlattı. Ama mızrak kayaya çarpmış gibi geri tepti. Sunjata ok attı, ama Sumanguru Kante oku yakaladı ve geri fırlattı. Mızrak elde, Aslan Kral bir kez daha atıldı, ama büyücü aniden yok oldu. Sumnaguru Kante'nin tepelerden birinin üstünde savaş alanını İzlediğini fark eden Manding Bory oldu.

Daha sonra, güneş uyuduğunda, Sumanguru Kante savaşçılarını topladı ve Sunjata'nın kuvvetlerine beklenmedik bir saldırı yapmaya niyetlendi. Başlangıçta büyücü kral başarılı olacak gibi görünüyordu, ama birleşik ordular çok geçmeden toparlanıp karşı saldırıya geçtiler. Bir kez daha Sosso mızrakçıları Sunjata'yı yıldıranıamıştı! Yıldırımdan hızlı, gök gürültüsünden daha korkutucu ve selden daha bilinmedik biçimde hareket eden Aslan Kral, düşmanına koyun sürüsüne saldıran aslan gibi saldırmıştı. Çok geçmeden toprak Sosso kanıyla sulandı. Birçok savaşçı Sunjata'nın atlarının nalları altında ölümle buluştu, ötekiler, olgun meyvanın dalından düşmesi gibi kılıcı karşısında başlarını yitirdiler. Büyücü kral ve mızrakçıları korkuya kapılıp Sosso'ya doğru kaçtılar.

Sunjata, Sumanguru Kante hakkında duyduklarına inanamamıştı, ama şimdi öldürülemeyen ve istediği gibi görünüp yok olan bir düşmanla karşı karşıya olduğunu biliyordu.

"Böyle bir düşmana karşı hangi silahı kullanabilirim?" diye Sunjata kendi kendine sordu. "Onu yenebilmek için, onu koruyan gücü yok etmeliyim. Ve nasıl olursa olsun, bu gücün ne olduğunu bulmalıyım!"

Güneşin sabah yolculuğuna başlamadan önce ışınlarını ortaya salması gibi, Sunjata'nın ünü de dağları aşmış ve Nijer ovalarına yayılmıştı. Manding Aslanı, Sibi krallığına vardığında, çocukluğunda yakın arkadaşı, Fran Kamara'nın kuzeni ve şimdi Sibi kralı olan Kamandjan onu sevgiyle karşıladı.

"Mari Djata, sevgili arkadaşım" dedi Sibi kralı, "ben ve ordum emrindeyiz. Birlikte ya Sumanguru Kante'yi yeneceğiz veya öleceğiz!"

Böylece Sunjata, Mema, Vagadu, Tabon ve Sibi ordularından oluşan dört ordunun kumandanı oldu.

Manding bağlaşıkları olduklarından, bütün Mandingo krallıklarının orduları SİBi'de toplandılar ve krallarını karşılayıp ülkelerinin yönetimi için Sumanguru Kante'yle büyük savaşa hazırlandılar.

"Mandingo halklarının çocukları, Aslanın ve Bufalo'nun oğlunu, gerçek kralımızı selamlayın" diye şarkı söylediler.

Mari Djata karşılık verdi: "Mandingo halklarının çocukları, sizi selamlıyorum! Mandingo atalarımızın bize teslim ettiği özgürlüğü kazanmak İçin geri döndüm! Sumanguru Kante'yi, Manding krallığına ve bağlaşıklarına yıkım ve ölüm getirdiği için cezalandıracağım. Yaşam rüzgân ağzımda estikçe, kim bizi köle etmeye çalışırsa, büyük ülkemizi ona karşı koruyacağım!"

Gelecekte olanları görebilenler, Sunjata'ya, sonraki savaş için hazırlık olarak yüz beyaz koç, yüz beyaz boğa ve yüz beyaz horoz kurban etmesini öğütlediler. Bu kurbanlar kesilirken Nana Triban ve Balla Fasseke Sibi'ye geldi. Sumanguru Kante Sosso'ya dönünce, Balla ve Nana, Sunjata'nın Sibi'de olacağını öğrenmişlerdi. Kaçma planlarını çoktan hazırlamış ve Sosso'dan başarıyla çıkmışlardı.

Sunjata, onların geldiğini duyunca, Fran Kamara'ya, "Nana ve Balla, Sumanguru Kante'nin gücünden üstün bir güç elde ettilerse, sonunda onu yeneriz!" dedi.

Mutlu kavuşmadan sonra Nana Triban, Sunjata'ya Sosso' da geçirdiği zamanı, Sumanguru Kante'nin gücünün kaynağını öğrenişini ve bunun bir yaşında, saf altın ve gümüş tozuyla doldurulmuş beyaz horoz mahmuzunun dokunması olduğunu anlattı.

O sözlerini bitirince Balla Fasseke, Sunjata'ya büyücü kralın gizli odasında keşfettiği fetişlerini anlattı. "Bu odadayken, benim büyü gücümün, şeytan krala gücünü veren fetişleri yöneten Sumanguru Kante'nin balafonunu yönetebildiğim gördüm" diye sözlerini bitirdi. "O zaman Sosso'dan kaçmak için büyücü kralın sarayı terk etmesini bekleyip fetişlerini uyutmak ve Nana Triban'la buluşmaktan başka iş kalmıyordu. Senin Tabon savaşını kazandığını duyar duymaz planı uyguladık, çünkü Manding Aslanı'nın prangalarını kıracak kadar güçlendiğini anladım."

Balla Fasseke devam etti: "Birlikte, sen ve ben, senin Kaderini yerine getireceğiz. Sen yapacaksın, ben de senin büyük işlerinin şarkılarını söyleyeceğim! Çünkü griotun şarkıları olmadan kahramanca işler ve onları yapanlar unutulur! Senin kahraman ruhun benim şarkılarımda yaşamaya devam edecek, bütün şimdi yaşayanlar ve bütün gelecekte yaşayacak olanlar seni tanıyıp sana hayran olacaklar!"

Bu sırada, Sunjata'nın Manding krallığına girmesini engellemek için Sumanguru Kate'nin büyük bir orduyla döndüğü haberi gelmişti.

"İyi!" diye bağırdı Balla Fasseke, "Sibi'den ayrılmaya hazırız ve olacak olan olacak! Şimdi orduları birleştirmenin, Fran Kamara ve Kamadian'ın savaşçıların yüreğinde meşale tutuşturmasının zamanıdır."

Ordular Balla Fasseke ve Sunjata'nın çevresinde halka oluşturdu ve griot, Fran Kamara'ya meydan okudu: "Senin Korku Salan Tabonlu diye anıldığını duydum" dedi. "Ama demir kılıcının bir darbesiyle on savaşçının

başını ikiye ayırdığın gerçekten doğru mu, Fran Kamara? Gücünü ve yeteneğini kanıtlamak için bir şey yap!"

Ordusunun başında atının üstünde olan Tabon kralı, Balla Fasseke'nin meydan okuyuşunu hemen kabul etti. Atını dairenin ortasına dört nata sürdü, kılıcım çekti, "Mari Djata, buradaki bütün savaşçıların önünde adamlarımla senin zaferin İçin senin yanında olacağıma, yoksa Tabon savaşçılarının öleceğine kutsal ant veriyorum" dedi.

Sonra Korku Salan Tabonlu, savaşçıların arasından kocaman bir maun ağacına saldırdı. Koca kılıcını sallayarak ağaca vurdu ve tepeden aşağıya kadar ikiye ayırdı. Sonra atını tekrar Balla Fasseke ve Sunjata'nın yanına sürdü ve bağırdı: "Mari Djata, Manding Aslanı! Bu koca maun ağacını ikiye böldüğüm gibi, Nijer'in Krina ovasında ben ve savaşçılarım, büyücü kral Sumanguru Kante'nin ordusunu da ikiye ayıracağız."

Fran Kamara, Sunjata'nın sağındaki yerini alınca, Balla Fasseke, yine büyük bir savaşçı olan Fran Kamara’nın kuzeni Ka-mandjan'a meydan okudu.

"Sibi kralı Kamandjan! Kuzenin Korku Salan Tabonlu'ya eş olduğunu duydum. Gücünü ve yeteneğini kanıtlamak için bir şey yap!" diye bağırdı.

Ordusunun başında atının üstünde olan Sibi kralı, Balla Fasseke'nin meydan okuyuşunu hemen kabul etti. Dairenin ortasına atını dört nala sürdü, kılıcını çekti, "Mari Djata, buradaki bütün savaşçıların önünde, adamlarımla senin zaferin için senin yanında olacağıma, yoksa Sibi savaşçılarının öleceğine kutsal ant veriyorum" dedi.

Sonra Kamandjan, Sibi'ye bakan dağa doğru atını sürdü. Koca kılcını sallayarak kırmızı kayaya vurdu ve yeri sallayıp havayı tozdan kırmızıya çevirdi. Hava temizlendiğinde savaşçılar Kamadjan'ın kılıcının koca Dagda bir yol açtığını, içeriye doğru giden bir tüneli ortaya çıkardığını gördüler.

Sonra atını tekrar Balla Fasseke, Sunjata ve Fran Kamara' nın yanına sürdü ve bağırdı: "Mari Djata, Manding Aslanı! Sibi'nin koca dağının

kayasını ikiye böldüğüm gibi, Nijer'in Krina ovasında ben ve savaşçılarım büyücü kral Sumanguru Kante'nin ordusunu da ikiye ayıracağız."

Balla Fasseke bu sözleri duyunca yana çekildi ve Kamand-jan'ın, Sunjata'nın solundaki yerine geçmesine izin verdi.

VII. Bölüm

(Sunjata'nın emrindeki ordular Krina'ya gider ve burada Sunjata ve Sumanguru Kante savaş İlan ederler. Fakoli Koroma, Sunjata'ya katılır ve birlikte Sumanguru Kante'yi yenerler. Sunjata kuvvetleri Sosso' yu yıkarak zaferlerini tamamlarlar.)

Böylece birleşik Mandingo orduları, Manding Aslanı'nın emrinde Sibi'den çıktılar ve Nijer kıyısındaki Dayala köyüne geldiler. Sunjata, Sumanguru Kante'nin Krina yakınında ordugâh kurduğunu biliyordu. Artık iki kral arasında büyük bir savaş kaçınılmaz olmuştu. Büyücü kralın, Sunjata'yı Manding krallığına sokmak istemiyorsa Dayala'ya yürümesi gerekiyordu.

O dönemde birinin, bir işe girişmeden Önce bunun nedenlerini açıklaması adetti. O zamana kadar iki kral, savaş ilan etmeden savaşmışlardı, ama şimdi Manding krallığı için savaşacaklarından resmi açıklamaların yapılması gerekiyordu. Sumanguru ve Sunjata büyücü olduklarından, doğrudan konuşmaktan kaçınıp kendi adlarına baykuşlarını gönderebilirlerdi. Böylece İki baykuş, kendi kralları adına konuşarak aşağıdaki düşünceleri birbirlerine aktardılar:

Sumanguru'nun baykuşu Sunjata'nın çadırına kondu ve "Mari Djata, Manding krallığını tehdit ediyorsun. Eğer bilgeysen, barış içinde Mema'ya dönersin" dedi.

O zaman Sunjata'nın baykuşu Sumanguru'nun çadırına kondu ve "Manding'in gerçek kralı hiçbir zaman önünde diz çökmeyecek, Sumanguru Kante!" dedi. "Kimse ölüleri yaşama döndüremez, ama eğer bilgeysen

kendi krallığın Sosso'ya dönersin, orada Mandingo halklarına verdiğin zararları gidermek için yapabileceklerini yaparsın."

"Sen değil, gerçek Manding kralı benim!" diye bağırdı Sumanguru'nun baykuşu. "Ordum bana yönetme hakkını verdi!"

Sunjata'nın baykuşu yanıtladı: "O zaman benim ordum senin ordunu yenecek ve benim yönetme hakkımı yeniden kuracak!"

Bu sözlere karşılık Sumanguru'nun baykuşu, "yabani yer elmasının kayalara sarılışı gibi ben de Manding krallığına sarılacağım!" dedi.

"Öyleyse yüreğine korku girsin" dedi Sunjata'nın baykuşu. "Benim yedi büyük demircim, yapıştığın bu kayayı dağıtacak ve seni söktükleri zaman ben de yiyeceğim!"

"Başarılı olamayacaksın Mari Djata!" diye bağırdı Sumanguru'nun baykuşu, "senin ağzında zehirli bir mantar olacağım ve büyük cesaretine karşın, beni tükürmek zorunda kalacaksın!"

"Büyün seni kurtaramayacak, Sumanguru Kante! O kadar aç bir horoz olacağım ki zehirinin hiçbir etkisi kalmayacak!"

"O zaman Mari Djata, yanmış kor olacağım ve senin ayağını kızartacağım."

"Ben de yağmur olup senin ateşini söndüreceğim" dedi Sunjata'nın baykuşu, "sonra öfkeli bir dalga olup seni süpüreceğim!"

"O zaman ben koca bir yastık içi ağacı olup bütün ağaçlara hükmedeceğim!"

"Ben de yastık içi ağacına tırmanan sarmaşık olup seni boğacağım!"

O zaman Sumanguru'nun baykuşu şöyle yanıtladı: "Bu söz dövüşünü kazanabilir veya kaybedebilirsin, ama Manding krallığını sana bırakmayacağımı bil!"

"Ama bunu yapacaksın, çünkü bir krallığı iki kral yönetemez!"

"İki kral konusunda haklısın; eğer bilgeysen, başını, öldürdüğüm öteki dokuz kralın yanına katmak için hazırlan!"

"Bu söz dövüşü yetti!" dedi Sunjata'nın baykuşu. "Söylediğimiz sözleri kılıçlarımız savunacak ve olacak olan olacak! Eğer bilgeysen Sumanguru Kante, senden daha güçlü bir kralla karşılaşmaya hazırlan!"

Krina'da Sumanguru Kante'nin yeğeni Fakoli Koroma büyücü krala karşı savaşta Sunjata'ya katıldı.

Fakoli "Selam Mari Djata, Manding Kralı" diye söze başladı. "Ben Fakoli Koroma'yım, korkusuz Koroma demircilerinin kralı. Amcamla savaştığına göre ortak düşmanımız var. Dolayısıyla ben ve ordum ermindeyiz. Birlikte Sumanguru Kante'yi yeneceğiz veya Öleceğiz!"

Bu sözlere Sunjata şöyle karşılık verdi: "Eğer kumandanlarım kabul ederse, bize katılmana sevinirim. Haksızlığa karşı çıkmak için gücüne ihtiyacı olan herkesi savunurum."

Böylece Manding Aslanı, Mema, Vagadu, Tabon, Sibi ve Koroma'nın ordularından oluşan, beş ordunun kumandanı oldu.

Büyük savaştan önceki gece, bir griotun toplanan kuvvetlerin önüne çıkıp savaşçıların yüreğini tutuşturması adetti. Bu nedenle, güneş evine dönünce, Balla Fasseke Sujata'nın emrinde toplanan bütün ordulara seslendi.

Griot, "Düşüncelerimi sana yönelteceğim Mari Djata, Manding kralı" diye başladı. "Olacak olan olacak! Fakat kaderine yaklaşırken, sana bilge bir yürek vereceğim. Önce krallıkların da insanlar gibi olduklarını unutma, onlar da doğar, büyür ve ölürler. Her kral, bu krallığın yaşamından bir bölümü yaşar."

"Vagadu krallığının bir zamanlar çok fazla toprak sahibi olduğunu, görkem, ün ve talih sahibi olduğunu unutma" diye devam etti. "Ama Vagadu şimdi küçük bir krallık ve görkem, ün ve talihi yalnızca griotların şarkılarında yaşıyor."

"Bugün, Sumanguru Kante yalnız kendi krallığı Sosso'yu değil birçok krallığı yönetiyor. Bu büyücü kralın kendini beğenmişlik ve zalimliği bizi ezmeye devam edecek mi?" diye sordu Balla Fasseke. Bir an durarak

devam etti: "Ben sanmıyorum. Sumanguru Kante, krallığını gücünün ötesine taşırdı ve sahibi tarafından merhametsizce sürülen at gibi, Sosso krallığı da devrilmek zorunda!"

"Mari Djata, Manding'e, başka bir kral senin krallığını yönetirken dönüyorsun. İki horoz nasıl aynı kümeste barış içinde yaşayamazsa, iki kral da aynı kabak kabından yiyemezler. Ama sen on altıncı Manding kralısın ve yastık içi ağacının güçlü kökleri gibi, Mandingo halkının tarihinde derin köklere sahipsin."

"Nare Maghan ve Sogolon Kedju'nun oğlu, ataların hakkında şarkılar söylerken griotunu dinle. Şarkılarıyla, eski Manding krallarının sana kaderini ellerine almanı öğretmelerini sağlayacak. Manding'i ilk fetheden iyi kralı anımsa. Manding'i büyüten iyi kralı anımsa. Mekke'ye gidip Manding'e Allah'ın kutsamasını getiren İyi kralı anımsa. Manding avcılarını savaşçıya dönüştüren iyi kralı anımsa. Ve onun Manding'e korku getiren kötü oğlunu anımsa. Manding'e barış getiren iyi kral babanı anımsa. Soyluluğunu borçlu olduğun hanedanı ve gücünü borçlu olduğun bufaloyu, baban Nare Maghan ve annen Sogolon Kedju'yu anımsa. Yaşamını ve kaderini onlara borçlusun."

Sonra Balla Fasseke, şu sorularla sözlerini tamamladı: "Mari Djata, yarın benim şarkılarıma girecek hangi büyük işleri başaracaksın? Yaptıkların senden sonra gelenlere ne öğretecek? Mandingo halklarına seni unutmamaları için ne bırakacaksın? Bu sorular yüreğine bilgelik versin. Benim gücüm seninkinin yanında azdır. Ben sana sonsuz yaşam veren şarkılar söyleyebilirim. Ama benim şarkılarım yanlızca senin yaşamının gölgesidir. Sen daha güçlüsün, çünkü benim söyleyeceğim şarkıları yaratan sensin."

Güneş evine döneli çok olmuştu ve savaşçılar iyice dinlenmek için çadırlarına döndüler. Ama güneş ve savaşçılar uyuşa da, Fakoli Koroma uyumadı, gecenin seslerini dinledi ve karısının kendisinden çalınmasının öcünü alacağı savaşı bekledi. Böylece, güneş sabah yolculuğuna başlarken,

amcasının ordusunun harekete geçtiğini duyan ve Sunjata'ya hemen haber veren Fakoli Koroma oldu.

Krallığı için girdiği bu büyük savaşta Sunjata, Mema'nın beyaz sarıklı Müslüman kıyafetini değiştirdi ve Mandingoların avcı kral elbiselerini giydi. Görkemli altın yayını ve bu savaş için hazırlanan okunu aldı. Savaşta kullanılan oklar daima demirden yapılırdı, ama bu okun ahşaptan gövdesi vardı ve ucuna saf altın ve gümüş tozu doldurulmuş bir yaşında beyaz horoz mahmuzu takılmıştı.

Sunjata, Nana Triban'dan, şeytan krala bu okla değmeyi becerirse, Sumanguru Kante'nin tabusunun bozulacağını ve gücünün yok olacağını öğrenmişti. Manding Aslanı, Balla Fasseke kendisine, bir kâhinin rüyasında Sumanguru Kante'nin savaşta öldüğünü gördüğünü söyleyince sevindi.

Krina savaşı Nijer Ovası'nda oldu. Sumanguru Kante'nin koca ordusu ırmaktan tepelere kadar yayılıyordu. Sunjata, Sibi' li Kamandjan ve Fakoli Koroma, yanlarında Tunkara süvarileriyle ilerliyordu. Vagadu ve Tabon okçuları her zamanki gibi Fran Kamara'nın emrinde, gerideydi.

Sonunda Sumanguru Kante tepelerden aşağı inip yeğeninin ordusuna saldırdı. O zaman Sunjata, Fakoli Koroma'ya destek olmak ve şeytan kralla karşılaşmak için Sosso savaşçıları arasından kendine yol buldu. Bir kez daha Sosso mızrakçıları Sunjata'yı durduramadılar! Aslan Kral, yıldırımdan hızlı, gök-gürültüsünden ürkütücü ve selden daha bilinemez hareket ederek, düşmanına aslanın koyun sürüsüne saldırdığı gibi saldırdı. Toprak Sosso kanıyla sulandı. Birçok savaşçı Sunjata'nın atının nalları altında ölümle buluştu, ötekiler, olgun meyvenin dalından düşmesi gibi kılıcı karşısında başlarını yitirdiler.

Sunjata, Sumanguru Kante'yi canlı yakalamaya kararlıydı, ama griotların şarkıları bunun olmayacağını söylüyordu. Bazı şarkılar, Sumanguru Kante'nin Mari Djata'yı düşünemeyecek kadar Fakoli Koroma'yla savaşmaya daldığını anlatıyor. Böylece Manding Aslanı, Sumanguru Kante'nin yanına kadar atını dörtnala sürdü, altın yayını kaldırdı

ve ölümcül okunu gönderdi. Okun ucu Sumanguru'nun omuzuna ancak değdi, ama horoz mahmuzunun değmesi, büyücü kralın gücünü yok etmek İçin yeterliydi. Sumanguru Kante aniden yok oldu ve bir daha görünmedi.

Ama başka şarkılar başka türlü anlatıyor. Onlara göre Sumanguru Kante, iri kara bir kuşun güneşin üstünden geçtiğini gördü ve sonunun geldiğini anladı. Korkuyla kuzeye doğru kaçtı; savaşçıları panik içinde dağılırken yanında yalnızca oğlu vardı. Burada da toprak Sosso kanıyla sulandı.

Bu şarkılara göre güneş, yolculuğunun yarısını tamamladığında aşağı baktı ve Sunjata ile Fakoli Koroma'nın, Sumanguru Kante İle oğlunun peşine düştüklerini gördü. Güneş yoluna devam etti, onlar da İzlemeye devam ettiler. Zamanla Mema süvarileri onlara katıldı. Neyse ki, Fakoli Koroma bu ülkenin yabancısı değildi ve güneş uyuduğunda onlar takibe devam ediyorlardı.

Güneş sabah yolculuğuna başladığında aşağı baktı ve izlemeye devam ettiklerini gördü. Hâlâ Sumanguru Kante ve oğlunun çok gerisindeydiler. Güneş yolculuğuna, onlar da izlemeye devam ettiler. Ama şimdi şeytan kralla aralarındaki mesafeyi kapatıyorlardı. Güneş bir kez daha evine dönerken, onlar izlemeye devam ediyorlardı, ama şimdi Sumanguru Kante ile oğlunu duyabilecek kadar yaklaşmışlardı.

Bazı şarkılar büyücü kralın atalarının onu son kez koruduğunu söyler ve bu koruyucu ruhun onu, Sunjata yakalamadan önce Dagda bir kayaya çevirdiğini anlatır. Başka griotların şarkılarına göreyse Sumanguru Kante dağdaki kocaman, kara bir mağaraya girmiş ve bir daha görünmemiştir.

Bu sırada Sumanguru Kante'nin ordusu Sosso'ya çekildi; şimdi Aslan Kral karşısında duracak tek krallık orası kalmıştı. Yiyecek ve suya sahip, silahlarla iyi donanmış Sosso halkı bir yıl muhasaraya dayanabilirdi. Ama Sunjata, güneş yolculuğunun yarısını tamamladığında bu son kaleyi de almış olmayı tasarlamıştı.

Mandingo savaşçıları surla çevrili bir kenti almakta ustaydı. Cephedekiler duvarlara tırmanmak için merdiven kullanırken, ikinci sıradakiler bu merdivenleri yerlerinde tutuyor ve üçüncü sıradaki mızrakçılar merdivenleri tutanları korumak için kalkanlarını kullanıyorlardı. Bu sırada Sosso savaşçıları duvarda duruyor ve koca taşları işgalcilere atıyorlardı. Vagadu ve Tabon okçuları bu Sosso savaşçılarını oka tutuyorlardı. Okçuların en iyileri olan Bobolular, Krina savaşından sonra Sunjata'ya katılmışlardı ve ateşli oklarını surlardan aşırtıp köyün saman çatılı evlerini yakıyor, ortalığı alev ve dumana boğuyorlardı.

Sosso hemen teslim oldu ve koca kapılarını işgalcilere açtı. Sunjata'nın orduları Sosso savaşçılarını orada kestiler; Sosso kadın ve çocuklarına ise merhamet edildi.

Balla Fasseke'nin rehberliğinde Sunjata, Sumanguru Kante' nin sarayına gitti ve büyücü kralın kutsal odasına çıktı. Sunjata' nin oku Sumanguru'nun gücünü yok edeli beri baykuşlar yerde
dolanıyor, yılan kavanozda ölüyordu. Şeytan kralın sarayındayken, Sunjata, Sumanguru'nun kanlarını çağırdı ve hepsini kendi soylu ailelerine göndermek için hazırlattırdı. Değerli her şey alındıktan sonra Aslan Kral ordularına ateşin yok edebileceği ne varsa yakılmasını, kalanın yıkılmasını emretti. Sosso'yu saran alevler gökyüzüne yükselirken, güneş, yolculuğunun yarısını tamamlamak üzereydi.

Böylece o günden sonra, bir zamanlar ünlü Sosso krallığı olan yer ıssız ve çıplak kaldı. Sumanguru Kante'nin görkemli kentinden, surlarla çevrili üç katlı sarayından ve kulesinden geriye hiçbir şey kalmadı. Bugün Sosso, sadece griotların şarkılarında yaşıyor.

VIII. Bölüm

(Sunjata, Manding'i Mali imparatorluğu haline getirir ve imparator olur. Sonra Niani'ye döner, krallar kralı olarak orada huzur içinde yasar.)

Sumanguru Kante'nin başkentinin yıkılmasından sonra Manding Aslanı, ordusunu üçe ayırdı ve fetihlerine devam etti. Fakoli Koroma ve Fran Kamara birer orduyu yönetirken, Sunjata en büyüğünün başındaydı. Sunjata Manding krallığına döndüğünde, o ve Mandingo bağlaşıkları kuzeyde Vagadu'dan güneyde Manding'e, batıda Fouta dağlarından doğuda Mema'ya kadar hâkim olmuşlardı. Artık barış zamanı gelmişti.

Bu arada Sunjata annesinin ülkesini ziyaret etti, Do Bufalosunun öldüğü yeri gösteren tümsekte beyaz bir horoz kurban etti. Kral Tunkara'ya hoş armağanlarla elçiler yolladı ve Mali ile Mema arasında sonsuz dostluk ilan etti.

Sunjata, bütün Mandingo ordularını Sibi krallığındaki Kaba (Kangaba) kasabasında toplayıp Mali imparatorluğunun doğuşunu kutladı. Burada Mari Djata, Manding Aslanı, halkının önüne Müslüman elbiseleriyle çıktı. Yanında Balla Fasseke, Manding Bory, Fran Kamara, Kamandjan ve Fakoli Koroma vardı. Sibi kralı Kamandjan ev sahibi olduğundan, Sunjata'nın onuruna ilk o konuştu.

"Övgü Allah'adır" dedi Kamandjan. "Olacak olan olacaktır! Sonunda barışa kavuştuk. Bir daha barışın bozulduğunu görmeyelim. Bugün yüreğimiz rahat ve evlerimizde huzur içindeyiz, çünkü içimizden biri, Sumanguru Kante'ye karşı çıkacak cesareti, gücü ve yeteneği gösterip onu yok etti."

Sibi kralı devam etti: "Sumanguru Kante bir dönem, akşam güneşinin krallıkları arasında en güçlü kral oldu. Yenilmez olduğuna inanarak herkesi küçük gördü. Köklerini sökecek büyük fırtınayı göremeyen ve gururla rüzgâra direndiğinde şiddetli rüzgârların kendisini nasıl devirdiğini gören ulu bir ağaç gibiydi.

"Arkasında Sosso mızraklıları, dokuz kiralı yenip öldürdüler. Ama tatmin olmamıştı ve bizler onun karşısında güçsüzdük. Tekrar tekrar altın ve gümüşümüzü çaldı. Ama tatmin olmamıştı ve bizler onun karşısında

güçsüzdük. Tekrar tekrar karılarımızı ve kızlarımızı çaldı. Ama tatmin olmamıştı ve bizler onun karşısında güçsüzdük. Tekrar tekrar krallıklarımızı soydu. Ama tatmin olmamıştı ve bizler onun karşısında güçsüzdük. Gücü olan kralların cesareti yoktu. Cesareti olan kralların gücü yoktu. Doğanın güçleri bu koca ağacı devirmek için ne zaman birleşeceklerdi?

"Bu sırada aslan yavrusu gibi cesur ve güçlü bir kral, doğuda Mema krallığında yeteneklerini geliştiriyordu. Ve bu aslan yavrusu büyüdü, kendisinin olmayan bu krallıkta ulu Aslan Kral oldu. Sunjata, Mema halkınca seviliyor ve saygı görüyordu. Sunjata, büyük Mema savaşçılarınca seviliyor ve onlardan saygı görüyordu. Ve Mema'nın düşmanları Sunjata'dan korkuyorlardı."

Güneşin sabah yolculuğuna başlamadan önce ışınlarını göndermesi gibi, Aslan Kralın ünü de doğudan dağları aşıp bat) güneşi altındaki krallıklarda yayıldı. Aslan Kral, bir babanın çocuklarına duyduğu sevgiyle bizi kurtarmaya geldi. Mari Djata, bu koca ağacı devirecek fırtınayı yaratma cesareti ve gücüne sahipti!

"Tabon'da, Sumanguru Kante'nin Sosso ordusu Mari Djata'yı durduramadı! Aslan Kral, yıldırımdan hızlı, gökgürültüsünden ürkütücü ve selden daha bilinemez hareket ederek, düşmanına aslanın koyun sürüsüne saldırdığı gibi saldırdı. Çok geçmeden toprak Sosso kanıyla sulandı. Birçok savaşçı Sunjata'nın atının nalları altında ölümle buluştu. Ötekiler, olgun meyvenin dalından düşmesi gibi kılıcı karşısında başlarını yitirdiler. Büyücü kral ve mızrakçıları korkuya kapıldılar ve Sosso'ya doğru kaçtılar. Sumanguru Kante'den şeytandan korkar gibi korkuyorduk, ama kaçtığını görünce onun insan olduğunu anladık. Onu da yenebilirdik!"

"Ve böylece doğa güçleri, bu koca ağacı devirecek fırtınayı yarattı, çünkü Mari Djata kumandasında bizim Mandingo orduları büyük büyücü kralı yok eden savaşa girdi. Artık Sumanguru Kante bizim altın ve gümüşümüzü çalamayacak! Sumanguru Kante artık karılarımızı ve

kızlarımızı çalamayacak! Ve artık Sumanguru Kante krallıklarımızı çalamayacak!"

Kamandjan sözlerine şöyle son verdi: "Mari Djata, seni kralım, halkımın kralı, krallar kralı, imparator olarak ilan ediyorum!" Ve bu sözlerle mızrağını yere sapladı, "mızrağımı sana veriyorum, artık senindir!" dedi.

Fran Kamara mızrağını aldı ve "Mari Djata, seni kralım, halkımın kralı, krallar kralı, imparator olarak ilan ediyorum!" dedi. Ve bu sözlerle mızrağını yere sapladı, "mızrağımı sana veriyorum, artık senindir!" dedi.

Sonra Fakoli Koroma mızrağını aldı ve "Mari Djata, seni kralım, halkımın kralı, krallar kralı, imparator olarak ilan ediyorum!" dedi. Ve bu sözlerle mızrağını yere sapladı, "mızrağımı sana veriyorum, artık senindir!" dedi.

Böylece Kamadjan'ın sözleri ve hareketleri Mandingo imparatorluğunun on iki kralı tarafından tekrarlandı. On iki mızrak Mari Djata'nın Mali imparatoru olduğunu ilan etti. Sonra yeni imparatorluk ve imparator onuruna kutlamalar başladı; imparatorluca dahil ordulardan çeşitli gruplar özel savaş dansları yaptılar, tutsaklar yürütüldü ve ganimetler sergilendi.

Sonunda Mari Djata topluluğun önünde ayağa kalktı ve on iki Mandingo kralını adıyla selamladı. Sonra Kamandjan'ın mızrağını çekip çıkardı ve "mızrağını geri al, çocukluğumun onurlu arkadaşı ve onunla birlikte krallığını da al. Bugünden sonra senin halkınla benim halkım kardeş olacak" dedi.

Mari Djata, sonra Fran Kamara'nın mızrağını çekip çıkardı ve "Sevgili arkadaşım, mızrağınla birlikte krallığını sana geri
veriyorum. Tabon ve fethettiğin bütün topraklar senindir. Senin benimle birlikte Niani sarayında büyüdüğün gibi, senin çocukların ve onların çocukları da Niani sarayında büyüyecek ve biz senin ve onların çocuklarına kendi çocuklarımız gibi davranacağız" dedi.

Sunjata böylelikle bütün kralların mızraklarını iade etti ve her krala iktidarını geri verdi. Fakoli Koroma'ya Sosso krallığını ve başka topraklar verdi. Ve griotu Balla Fasseke'ye, Manding krallığında gelecekteki bütün griotlarının Keita halkından seçilmesi onurunu verdi. Sonunda, günler süren barış ve kardeşlik eğlenceleri sona erdi ve her Mandingo ordusu yurduna döndü.

Sunjata ve Mandingo ordusu Nijer Irmağı'nı aşıp Manding krallığına onurla girdiler; ırmağı, Nijer'i denetleyen halkın şükran göstergesi olarak, oyulmuş kanoları yan yana koyarak oluşturdukları köprüden geçerek aştılar. Kendi toprağına ayak basar basmaz Mari Djata, Allah'a güven içinde ve zaferle dönüşünden duyduğu şükran için yüz koç, yüz öküz kurban etti. Kahraman krallarını anayurdunda karşılamak için o kadar çok İnsan gelmişti ki, Niani'ye olan iki günlük yolu üç günde gide-bildiler. Fakat Sunjata Niani'yi harabe halinde buldu; surları, geçirdiği yangından hâlâ kapkaraydı.

Balla Fasseke, "Cesaretin kırılmasın" dedi. "Naini, atalarının köyü, büyük bir kent yapman için senin; oysa Sumanguru Kante'nin Sosso'su sonsuza kadar yok oldu."

Mari Djata gerçekten Niani'yi yeniden inşa etti ve eskisinden çok daha büyük bir yer, Mali İmparatorluğu'nun başkenti oldu. Yönetici olarak kardeşi Manding Bory'i atadı ve onu imparatorluğun her yerinde yetkili kıldı.

Sunjata, Manding Aslanı, tarafsız ve adil bir kral oldu. Zayıfları korudu, iyileri Ödüllendirdi, kötüleri cezalandırdı, işçiler emeklerinin meyvesinden yararlandılar. Hırsızlar sağ ellerini ve uslanmazlarsa yaşamlarını yitirdiler. Sunjata barış, adalet, düzen ve refah dönemi getirdi.

Kötü bir kral, ordusuyla iktidar kazanabilir. İnsanlar ondan korkar ve öldüğünde kimse ondan iyi söz etmez. Zayıf bir kral, pek bir şey başaramaz ve Öldüğünde kimse onu anmaz.

Büyük bir kral, halkı tarafından sevilir; çünkü o, iktidarını adalet yaratmak için kullanır. Sunjata kralların en büyüğüydü!

Griotların şarkıları şöyle söylüyor: "Dünyanın merkezini görmek istersen, yerin Niani! Tuz ve en iyi balık ve eti bulmak istiyorsan, o zaman yerin Niani! En iyi elbiseleri ve altın bulmak istiyorsan, yerin Niani! En büyük orduyu bulmak istiyorsan, yerin Niani! En iyisi, krallar kralını bulmak istiyorsan, Niani aradığın yer; çünkü orada Sunjata'yı, Nare Maghan Kon Fatta'nın, Aslan'ın ve Bufola Kadın Sogolon Kedju'nun oğlunu bulacaksın!

Sonsöz

Bugün Mali'nin gizleri, onları saklayan griotlarla birlikte gömüldü. Birçok şeyi asla öğrenemeyeceksiniz.

Sunjata, Niani yakınlarında gömüldü, ama ruhu yaşıyor. Elbette Sunjata'dan sonra Mali'de birçok kral hüküm sürdü. Mali'nin sınırlarını genişlettiler ve yeni kentler inşa ettiler. Ama hiçbiri Sunjata'nın dengi değildi!

Bugün birçok kentin ancak yıkıntıları var ve zenginlikleri gömülüp gitti. Ama Mali yaşıyor! Bugün Sunjata'nın sevdiği ormanı görebilirsiniz. Sumanguru Kante'nin baiafonunu hâlâ görebilirsiniz. Sumanguru'nun kaderini ona açıklayan kuşu hâlâ görebilirsiniz. İnsanların Sunjata'yı imparator yapmak için Sibi'de toplandıkları yeri görebilirsiniz. Ve Mali ve Mandingo halklarının babası Sunjata'nın huzur içinde uyuduğu yeri işaret eden taşı hâlâ görebilirsiniz.

Şarkımdaki gizemleri kabul etmelisiniz. Ölülerin ruhlarını rahatsız edecek kadar aptal olmayın, sizi asla affetmezler. Ve bana sormayın, griot olarak ustalarıma yemin verdim, geçmişin gizlerini saklayacağım.

Zaire **Mvindo: Sunuş**

Mvindo destanı 1956 yılında, Daniel Biebuyck tarafından Zaire' deki Nyanga kabilesi halkından derlenmiştir. Destan on iki gün boyunca okunur ve bu okuma işinin, ozanı hastalıktan ve ölümden koruduğuna inanılmıştır. Destan, 1997'de Daniel Biebuyck ve Kohombo C. Mateene'in çevirisi ve editörlüğünde, *The Mvindo Epic, From The Banyanga* adıyla yayımlanmıştır.

Destanın yazıya geçirildiği yıllarda, Nyanga toplumu yirmi yedi bin kişiden oluşmaktadır. Halk tuzakla hayvan yakalayarak, yiyecek tarımı ve toplayıcılık yaparak yaşamını sürdürmektedir. Her destan gibi, *Mvindo* da kabile inançlarına ve değer yargılarına ışık tutar.

Söylencenin çekiciliği, büyük ölçüde, dünyanın belli başlı söylencelerininkine benzer bir teması olmasından gelmektedir. Kahraman, bir kral ailesinde, kabile şefinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Mvindo da ana babasından birisi tarafından ülkeden sürgün edilir. Bu söylencede, ana baba onu öldürmeye bile kalkışır. Ama Mvindo, bir bebekken bile en güçlü ve en zeki yetişkinlerden daha akıllıca davranışlarda bulunur.

Birçok kahraman gibi, Mvindo da hayatını kurtarabilen en az bir özel, sihirli nesneye sahiptir. İçinde yaşadığı topluluğun
üyelerini kötü güçlerden kurtarmak amacıyla yaşamını tehlikeye atar. Ayrıca Mvindo kendisinden daha büyük güçlerle arkadaşlık yapar, onların gücünden yardım alır. Son olarak, Mvindo dünyanın çevresinde. Yeraltı Dünyası'na ve gökyüzüne yolculuk yapar. Deneylerinden çok şey Öğrenir ve halkım eğitmek amacıyla ülkesine geri döner.

Mvindo destanının en olağandışı yönü, Mvindo'nun, halkına doğru davranış kuralları (kodu) sunmasındadır. Destanda verilen mesaj, kişiler arası ilişkilerin en az kahramanlıklar kadar önemli olduğudur. Yiğitliğin, savaştaki becerinin, onurun bir yeri ve önemi vardır; ama bunlar, incelikli ve iyi niyetli davranışlar pahasına elde edilmemelidir. İnsanlar, çok yönlü

evrenin yalnızca bir parçası oldukları gerçeğini gözden kaçırmanın bedelini karşılayamazlar. İnsanlar doğanın ba2i varlıklarından üstündürler, ama tanrılar ve doğaüstü varlıklar da insanlardan üstündür.

Bu söylencenin temelinde, bütün yaşam biçimlerinin güzel ve saygıya değer olduğu görüşü vardır. Erkekler ve kadınlar, gençler ve yaşlılar, sakatlar ve sağlıklı insanlar eşit derecede saygı görmelidirler.

Başlıca Karakterler

Şemvindo: Tubondo köyünün şefi; Mvindo'nun babası.
Nyamvindo: Şemvindo'nun en sevdiği kansı; Mvindo'nun anası.
Mvindo: Kabile şefi Şemvindo'nun ve onun karısı Niamvindo'nun kahraman oğlu.
İyangura: Şemvindo'nun kızkardeşi; Mvindo'nun halası.
Mukiti: Iyangura'nın kocası.
Kasiyembe: Köyün yaşlısı; İyangura'nın koruyucusu.

Başlıca Tanrılar

Onfo: Yaratıcı tanrı.
Efendi Muisa: Yeraltı Dünyası'nın yöneticisi; ölülerin tanrısı.
İyi Talih Perisi: Yeraltı Dünyası'nda Mvindo'ya öğüt veren peri,
Efendi Şimşek: Mvindo'nun koruyucusu ve dostu.

Mvindo
I. Bölüm

(Karılarının erkek çocuk doğurmalarını yasaklayan kabile şefi Şemvindo'nun Mvindo adlı bir oğlu olur. Şemvindo'nun oğlunu öldürme

girişimleri başarısızlıkla sonuçlanır. Mvindo tüm engelleri aşar ve köylerden birinde, babasının kız kardeşi İyangura'yı bulur. Mvindo, burada da, ona zarar vermek isteyenleri alt eder.)

Çok çok zaman önce, Şemvindo adlı bir kabile şefinin yedi karısı vardı. Şemvindo, halkının önünde şu kararını bildirdi: "Karılarım yalnızca kız çocuğu doğurmaya izinlidirler. Doğan erkek çocuğu öldüreceğim ve o erkek çocuğu doğuran karımı hor göreceğim."

Şemvindo'nun yedi karısı aynı zamanda hamile kaldılar ve aynı zamanda çocuklarını doğurmayı beklediler. Zamanı gelince, Şemvindo'nun altı karısı kız çocuğu doğurdular.

Yedinci kansı Nyamvindo, "Gözbebeği" diye çağrılırdı; çünkü Şemvindo'nun gözdesiydi. Günler geçti ve Nyamvindo' nun karnındaki çocuktan, doğum sürecine girdiğini gösteren bir İşaret gelmedi. Gecikme nedeniyle Nyamvindo'nun sinirleri altüst oldu, çünkü karnı burnundaydı ve yükü çok ağırdı. "Bu durumda kalmak ne korkunç!" diye söylendi kendi kendine. "Şemvindo'nun benden başka bütün kanları doğurdu! Böylesine inatla karnımda kalmayı sürdüren çocuğu doğrusu çok merak ed iyonun!"

Günler geçtikçe garip olaylar ortaya çıkmaya başladı. Nyamvindo bir gün, evinin kapısının yanında özel istiflenmiş bir odun yığını bulunduğunu gördü. Odun yığınlarını oraya kimsenin yerleştirmeyeceğini biliyordu. Başka bir gün, evinde temiz su dolu bir kap buldu. Başka bir gün de, evinde taze sebzelerle karşılaştı. Nyamvindo çok şaşırdı, bu olağanüstü olaylara bir anlam veremedi. Rahmindeki çocuğun evin günlük işlerine yardıma olduğu hiç aklına gelmedi.

Çocuk, kendi doğum gününü ve biçimini de kendisi belirledi. Sıradan bir kadının sıradan bir çocuğu gibi, alışılmış biçimde doğmaya razı değildi. Yarasaların doğduğu gibi, annesinin ağzından doğmayı da istemedi. Sağ elin orta parmağından doğmak için, annesinin gövdesinden yukarı doğru çıkarak, kolundan aşağı inmeyi seçti.

Çocuk erkekti ve doğduğu andan itibaren bir yetişkinmiş gibi gülmeye, konuşmaya başladı. Doğduğunda, sağ elinde bir asa, sol elinde bir balta tutuyordu. Ayrıca içinde uzun ve hayret verici bir halat olan küçük bir "iyi talih çuvalı"nı omzunda taşıyordu. Güzelliği öyle büyüleyiciydi ki, çevresine ayın ve güneşin aydınlığını saçıyordu.

Doğumun gerçekleşmesinde ebelerin hiçbir yardımı olmadı. Ebeler çocuğa Mvindo ("doğan ilk erkek çocuk") adını verdiler, çünkü Mvindo'dan önce doğan çocukların hepsi kızdı. Ebeler bebeği ve annesini korumak için, Şemvindo'ya doğum haberini vermediler.

Ne var ki, bir çekirge Mvindo'nun doğumu sırasında orada bulunmuştu. Böcek Şemvindo'ya gitti ve tiz sesiyle arıklayarak, "Şet Şemvindo, Gözbebeği doğurdu; erkek bir çocuğun babası oldun! Diğerleri doğumdan haberinin olmasını istemedikleri için haberi vermeye ben geldim" dedi.

Şemvindo hemen ayağa kalktı, mızrağının ucunu sivriltti, doğum kulübesine doğru yürüdü. "Olmaz böyle bir şey!" diye bağırdı kendi kendisine. "Buna izin vermeyeceğim! Oğlumu öldüreceğim. Bir erkek çocuğu doğurmasının cezası olarak, kocasının 'Gözbebeği', kocasının 'Yüzkarası' olacak. Gözlerimi topuklarından yukarıya kaldırmayacağım" diye konuştu.

Şemvindo mızrağını yukarıya kaldırmış ve doğum kulübesinin dışında durmuştu ki, evin içinden çocuğunun sesinin geldiğini duydu. "Babamın mızrağı ebeleri, annemi ve beni ıskalayarak, evin orta direğinin dibine çarpsın!"

Şemvindo tüm dikkatini topladı ve altı kez mızrağını hedefe doğrultup fırlattı. Mızrak, her defasında evin orta direğinin
dibine çarptı. Sonunda Şemvindo kızgınlık, yorgunluk ve hüsranla geri çekildi. "Danışmanlar ve soylular" diye konuştu. "Bir mezar kazın, o yeni doğmuş erkek çocuğu içine atın ve canlı canlı toprağa gömün! Ben erkek çocuğu görmek istemiyorum."

Danışmanlar ve soylular, tartışmaya girmeden şeflerinin emirlerini yerine getirdiler. Mvindo'yu gömmüşler, mezarın üzerine muz ağaçlan ve toprak atmak üzereydiler ki, çocuğun sesi duyuldu. Mvindo, "Ah, babam ah!" diye seslendi. "Büyük acılar çektikten sonra bu şekilde can verecek olan kişi sensin!"

Şemvindo oğlunun lanetini duydu, çevresindekilere, "Çabuk olun, çabuk. Mezarı kapatın" diye emir verdi. Kendi kendisine, "Oğlum daha bebekken, böylesine büyük güçlere sahip. Köyde başıma bela olacağı belli! Oğlumu Öldürmem gerekli, yoksa beni tahtımdan eder" diye konuştu.

O gece, cenaze töreninden sonra, Mvindo'nun mezarından kızgın güneş kadar sıcak ve parlak bir ışık doğdu. Herkes uykudayken, Mvindo mezarından ayrıldı ve Şemvindo'nun bile ağlayışlarını duyabileceği bir yere, annesinin evine gitti.

Şemvindo çocuğunun büyük güçleri karşısında korkuyla titredi. Ağlayanın gerçekten de Mvindo olup olmadığından emin olmak için, Nyamvindo'nun evine bir yılan gibi sessizce süzüldü. Sonra da, danışmanlarını ve soylularını topladı ve şöyle konuştu: "Yarın, bir davul yapmak üzere, bir ağacın gövdesinden bir parça kütük kesmenizi ve içini oymanızı istiyorum. Mvindo'yu davulun içine koyun ve davulun üzerini işlenmiş antilop derisiyle kaplayın. İki usta dalgıç arayıp bulun ve onlara, davulla birlikte ırmağın ortalarına kadar yüzmelerini ve sonra davulu ırmağın en derinine kadar batabileceği bir yere atmalarını emredin."

Danışmanlar ve soylular kabile şefinin emirlerini, bu kez de hiç tartışmadan yerine getirdiler. Şemvindo dalgıçları eş vererek ödüllendirdi. Ancak yedi gün süren şiddetli yağmurlar Şemvindo'nun köyüne kıtlık getirdi.

Bütün bunlar olurken, Mvindo, yüzeyin çok altındaki ırmağın kumlu tabanına oturmuş davulun içinde uzanmış duruyordu. Kendi kendisine, "Akıntı yönünde sürüklenmeden önce,

babamı ve köyümün halkım, bana böyle davranmalarının cezasının ne olabileceği konusunda uyarmalıyım. Eğer ben Mvindo'ysam, onlar da sesimi duyacaklardır" diye konuştu. Bu sözleri söylemesiyle, davulun ırmak yüzeyine yükselmesi ve orada kımıltısız durması bir oldu.

Bir grup genç kız su İcaplarıyla birlikte ırmak kıyısına geldiklerinde, su üstünde duran davulu gördüler ve Mvindo'nun şarkı söylediğini duydular: "Babam Şemvindo'ya elveda. Danışmanlar ve soylular babama doğru yolu göstermedikleri için kuru yapraklar gibi ölecekler."

Kızlar su kaplarını bırakıp Mvindo'nun döndüğünü duyurmak için köye koştular. Genç kızların haberi Şemvindo'yu ırmak kıyısına getirdi. Mvindo babasına vedasını yineledi. Sonra kabile şefi ve köylülerin gözleri önünde, davul ırmak tabanına geri döndü.

Mvindo ırmağın yukarısında yaşayan halası İyangura'yla görüşmeye karar verdi. Davuldan ayrıldı ve gücünü bütün balıklan, yengeçleri korkutup kaçırmada kullanarak akıntıya karşı yüzdü- Ve tekrar tekrar şöyle konuştu: "Ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum. Yolumdan çekilin, çünkü benim gücüme karşı koyamazsınız!"

Sonunda, Mvindo'nun karşısına, lyangura’nın kocası Mukiti tarafından görevlendirilmiş bir muhafız çıktı. Muhafız Mvindo'ya, "Bu setten geçmek yasaktır" dedi.

Mvindo, "Nereye istersem oraya gidebilirim ben" diye karşılık verdi. "Benim gücüme Mukiti bile karşı koyamaz; çünkü ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum!" Mvindo ırmağın tabanına daldı, toprağı kazdı, yolunu kapatan su bendinin altından geçti.

Mukiti gökyüzünü ve yeri sarstı, ama yoluna devam eden Mvindo'yu korkutamadı. İyangura’nın muhafızı Kasiyembe köyün yaşlılarındandı. Kalbi nefret dolu birisi olduğu için, öyle kolay kolay pes etmezdi. Mvindo'yu öldürmek umuduyla, toprağa hendekler kazdı ve hendekleri tabandan yukarıya doğru yükselen keskin ve sivri uçlu kazıklarla döşeyerek tuzaklar kurdu.

Neyse ki, Mvindo'nun düşmanları olduğu gibi dostları da vardı. Efendi Kirpi, Mvindo'ya, "Yuva kurmak için toprağı kazarken, seni tuzağa düşürmek için hazırlanmış olan kazıklarla döşeli hendekler buldum. Aman dikkat et.' Seni halanın evine götürecek olan bir yeraltı geçidi inşa edeceğim" dedi.

Efendi Örümcek kazıklarla döşeli hendeklerin üzerine köprüler kurdu. "Biz ona yardım etmek için burada durduğumuz sürece Mvindo'yu kimse yenemez!" diye haykırdı.

Mvindo çok geçmeden halasının evine ulaştı. Halası, "Seni gördüğüme sevindim Mvindo!" dedi. "Ama yemek yemeden Önce dans etmelisin! Davul seni şenlendirecek. Kasiyembe böyle emretti, çünkü seni yormak istiyor."

Bunun üzerine, Mvindo dans etti de etti. Onu Öldürmek için kazılmış bütün hendeklerin içinde dans etti. Elindeki asasını sallayarak ve şarkı söyleyerek sivri çubukların üzerinde dans etti. Dans ettikçe etti ve hiçbir şey ona zarar vermedi.

Kalbi nefret dolu Kasiyembe, Mvindo'yu öldürmek isteğinden caymadı. "Bacak kadar bir çocuğun gücünden niye korkayım?" diye sordu kendi kendisine. "Efendi Şimşeği yeryüzüne getirteceğim ve şimşekleriyle Mvindo'yu ortadan ikiye böldüreceğim!"

Mvindo, "Efendi Şimşek, sen de benim dostumsun! Eğer bu eve saldırmakta ısrar edersen, oturduğum yerden uzak durmaya çalış! Sana gelince Kasiyembe, ateşle ölecek olan kişi sensin. Ottan yapılma bir kulübede yaşayan kişi ateşten sakınmalı!" dedi.

Efendi Şimşek, evlerinin Mvindo'nun bulunduğu yüzüne yedi kez çarptı ve yedi kez Mvindo'yu ıskaladı. Evin diğer yüzü yanıp kül olurken, Mvindo hiç yara almamıştı.

Sonra Mvindo evden çıktı ve herkese, "Ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum. Benim gücüm şimşeğin bile üstündedir! Şimdi

Kasiyembe'nin saçlarının nasıl yanıp kül olduğunu göreceksiniz!" diye konuştu.

Tüm köylülerin gözü önünde, yaşlı adamın saçları alev aldı ve yandı. Alevlerin hırsla havaya sıçrayışını herkes dehşetle izledi.

Köylüler, yaşlı adamın öleceği korkusuyla su kaplarına doğru koştular. Ama su kapları kupkuruydu; içlerinde bir damla su kalmamıştı. Köylüler bu kez sulu meyvelere doğru koştular, fakat onlar da kurumuştu; içlerinde bir damla sıvı kalmamıştı. Köylüler daha sonra, Mukiti'nin havuzuna koştular, fakat havuz da tümüyle kurumuştu. Kelebekler ve sinekler oraya buraya uçuştular, ama içinde bir damla su bile kalmamıştı. Köylüler, çaresizlik içinde tükürüklerinin kızgın alevleri söndüreceğini umarak, Kasiyembe'nin saçlarına tükürmeyi denediler, fakat ağızlan kupkuruydu, bir damla tükürükleri bile yoktu.

Halası lyangura Mvindo'ya, "Oğlum, artık kalbine merhamet girsin. Mukiti'yi ve muhafızım Kasiyembe'yi bağışla. Bırak huzur içinde yaşasınlar" dedi.

Mvindo asasını salladı ve "Ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum. Gücümü Mukiti ve Kasiyembe üzerinde göstereceğim. İkisi de eski hallerine dönecekler" diye yanıt verdi.

Birden alevler Kasiyembe'nin başından geri çekildi. Su kaplan ve Mukiti'nin havuzu suyla doldu, sulu meyvelere su geri geldi. Ve herkesin ağzı tükürüklendi.

Köylüler, "Selam, Mvindo! Gerçekten de büyük bir adamsın" diye sevinçle bağrıştılar. Köylülerin gösterilerine, kalbi nefretle dolu Kasiyembe de katıldı.

Mvindo, "Yarın babamdan öç almaya gideceğim, çünkü babam, üç kez (mızrakla, toprağa gömerek, su altında bırakarak) beni öldürmeye çalıştı" diye konuştu.

lyangura, Mvindo'ya, "Seni yeniden düşünmeye çağırıyorum!" diye çıkıştı. "Büyük güce sahip olabilirsin, fakat babanı yenmek için daha çok

gençsin, babanın yedi kapılı büyük köyünü yönetmek için daha çok gençsin. Yine de bunu yapmaya kararlıysan, seninle gelirim ve babanın seni parça parça ettiğini görürüm."

Mvindo kendi kendine homurdanarak, İyangura'nın sözlerinin gücünü kesti.

II. Bölüm

(Mvindo öç almak amacıyla yola koyulur. Babasının köyünü ve köy halkını mahveder, ama babası Şemvindo kaçmayı başarır: Mvindo babasının arkasından Yeraltı Dünyası'na iner. Yeraltı Dünyası'nın hâkiminin verdiği görevleri yerine getirir. Sonunda Şemvindo'yu yakalar. Birlikte yeryüzüne dönerler.)

Mvindo, lyangura ve lyangura'nın yanındaki kişilerle birlikte dayılarını görmeye gitti. Mvindo'nun dayıları usta demircilerdi. Mvindo, "Babam Şemvindo'yla savaşmaya gidiyorum" diye konuştu. "Büyük ama hafif mızraklarınızla tanınıyorsunuz. Ocaklarınızı ateşleyin ve bana büyük savaş için ne gerekiyorsa yapın. Hem güvenliğe hem de güce ihtiyacım olacak."

Mvindo'nun dayıları ona demir gömlek, demir pantolon, bir çift demir ayakkabı, demir başlık yaptılar. "Bu demir giysiler babanın ardı arkası kesilmez mızrak darbelerine karşı seni koruyacak" dediler. "Biz de seninle gelip savaşı izleyeceğiz."

Şemvindo'nun köyüne vardıklarında, lyangura, "Ben korkuyorum Mvindo! Baban ve halkı bizi ezer geçer! Köye büyük bir yağmur fırtınasında ulaştık ve sığınağımız yok. Köye bir sürü insanla birlikte geldik ve yiyeceğimiz yok" diye bağırıp çağırdı.

Mvindo, "Ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum. Korku nedir bilmez yüreğim! Babamın kalbinde çok fazla gurur var. Kendi yerini ve görevini öğretmek için, onunla savaşmam gerek! Yağmurdan,

şimşekten, gök gürültüsünden kurtulacağız. Bolca yiyeceğimiz olacak" diye karşılık verdi.

Mvindo daha sonra da, "İki sıra ev, doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'nun evini çevrelesin!" diye bağırdı. İki sıra ev Mvindo'nun tek başına duran evini çevreledi.

Mvindo gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve şu şarkıyı söyledi: "Şemvindo'nun köyünün tüm odunları, ateşi, suyu ve palmiye ağaçları doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'ya gelsin. Onlardan yararlanacak kimse kalmasın! Şemvindo'nun köyünün tüm hayvanları, muz bahçeleri, tütün ve tuz, doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'ya gelsin. Onlardan yararlanacak kimse kalmasın! Şemvindo'nun köyünün tüm su kapları, sepetleri, çanakları, çuvalları ve tahta tabakları doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'ya gelsin. Onlardan yararlanacak kimse kalmasın! Şemvindo'nun köyünün tüm giysileri, gerdanlıkları, yüzükleri, davulları ve yatakları doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'ya gelsin. Onlardan yararlanacak kimse kalmasın! Şemvindo'nun köyünün tüm mızrakları, bıçaklan, iğneleri, ateş çıkartan çubuklan ve araç gereçleri doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'ya gelsin. Onlardan yararlanacak kimse kalmasın! Çünkü Mvindo, babası Şemvindo ile savaşacak ve onu yenecek!"

Mvindo'nun istediği her şey ona geldi. Beraberindekiler, hayretler içinde "Mvindo bizim Önderimiz ve büyük kahramanımız! Onunla boy ölçüşmeye kalkışanların sonu kesin Ölüm!" diye konuştular.

Mvindo, dayılarını köy halkına karşı savaşmaya gönderdi. Mvindo'nun dayıları karada ve havada savaştılar, ama koy halkının gücüne karşı koyamadılar. Suyun güneş altında topraktan ayrılması gibi, onların da güçleri kurudu; kanlar içinde can verdiler.

Mvindo halasına, "Babamın köyüne gireceğim ve dayılarımın nasıl yenilgiye uğratıldıklarını öğreneceğim. Sonra da babamla yüz yüze savaşacağım. Yanımda asam olacak; ama sizin baltamla ve iyi talih

çuvalımla burada kalmanızı istiyorum. Çuvalın içinde uzun ve sihirli bir halat var" dedi.

lyangura, "Çok akılsızca davranıyorsun, Mvindo!" diyerek çıkıştı. "Hepimizin ölümüne neden olacaksın!" Yine de lyangura, Mvindo yola çıkmadan önce, onun baltasını ve çuvalını aldı.

Şemvindo oğlunun köye girdiğini gördü, ama korkmadı. "Hepimize karşı tek başına savaşmaya gelen bacak kadar bir çocuğun gücünden niye korkayım!" diye bağırdı. "Köye yaklaşmaya devam ederse boğazını keseriz ve canını gövdesinden çıkartırız!"

Köylüler, "Yanılıyorsun!" dediler, "Mvindo'nun küçük olmasına bakma; o bizden daha güçlü. Hepimizi kendi köyümüzden dışarıya sürecek! Kendi oğluna karşı durma!" Köylüler, tüm korkularına karşın Mvindo'yla alay ettiler, çünkü Mvindo çok genç ve küçüktü.

Mvindo gökyüzüne yükselen sesiyle, "Ben doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'vum. Kalbimi kin bürüdü! Babamdan öç armaya geldim, çünkü babam üç kez (mızrakla, toprağa gömerek, su altında bırakarak) beni öldürmeye kalkıştı, ölüsü kuru yapraklar gibi kuruyup toz olsun! Babamın danışmanları ve soyluları ona doğru yolu göstermediler. Onlar da ölüp kuru yapraklara dönsünler! Babamın köylüleri, babamın beni öldürme girişimlerinde ona yardımcı oldular. Onlar da ölüp kuru yapraklara dönsünler!" diye ilendi.

Sonra Mvindo asasını gökyüzüne kaldırdı ve "Efendi Şimşek, dostum, benim yanımı tut ve bana zafer getir! Babamın köyünün yedi kapısını kapatmak için yedi şimşek gönder" diye haykırdı.

Mvindo'nun ricasını duyan Efendi Şimşek, Şemvindo'nun köyüne yedi kez çarptı. Alev sardı evleri. Hepsi içlerinde yaşayan insanlarla birlikte yanıp kül oldu. Bir tek Şemvindo kaçabildi. Bir eğreltiotu görünceye dek köyünden uzaklara koştu. Otu alelacele kökünden söktü ve burada açtığı delikten toprağın içine girdi.

Mvindo, Şemvindo'yu izlemek üzere hazırlık yaptı. Halasını ve beraberindekileri yanıp yıkılmış köye götürdü. Tüm malları mülkleriyle birlikle kendi başlarına köye ulaştılar. Daha sonra Mvindo, ölen dayılarının her birine asasını dokundurarak onları hayata döndürdü. İyangura'ya, "Şimdi, Efendi Muisa'nın toprağın derinliklerindeki karanlık ve soğuk ülkesinde babamı aramaya gidiyorum. İyi talih çuvalının içindeki halatın bir ucunu çıkar. Halat aşağıya indiği sürece yaşıyorum demektir; bu durumda beni burada bekleyin. Eğer halat hareket etmezse bilin ki öldüm" dedi.

Efendi Serçe alçaldı ve "Mvindo, sana babanın Yeraltı Dünyası'na İnerken hangi yolu izlediğini göstereceğim, çünkü Şemvindo aydınlık dünyadan ayrılırken gökyüzünden onu izliyordum" dedi.

Mvindo babasını Yeraltı Dünyası'na götüren yolu izledi. Orada "iyi talih perisi" tarafından karşılandı. İyi talih perisi ona nerden gitmesi gerektiği konusunda öğüt verdi. "Toplantı yerindeki ocağın kıyısındaki küllerin içinde yatan iri cüsseli bir adamla karşılaşırsan, bil ki o bu karanlık ve kasvetli ülkenin hakimi Efendi Muisa'dır" dedi. "Eğer onun köyünden ayrılmak düşüncesindeysen dikkatli olmalısın, çünkü Efendi Muisa kendisiyle birlikte kalmanı sağlamak için her türlü hileyi yapar. Ona 'Önderim' ve 'babam' diye hitap et. O seni kutsadığında, sen de karşılık olarak onu kutsa. Bir yere oturmam teklif ederse, teklifini kibarca geri çevir. Sana içecek olarak kabaktan yapılmış tasın içinde muz birası ve yemen için kül macunu ikram ederse, onları da kibarca geri çevir."

Mvindo akıllı öğütleri için periye teşekkür etti, sonra yoluna devam etti. Küllerin içinde yatan Efendi Muisa'yı buldu, uygun biçimde selamladı ve Muisa'nın oturma, içme, yeme tekliflerini kibarca geri çevirdi-

Efendi Muisa Mvindo'ya, "Yarın benim için yeni bir muz bahçesi hazır etmelisin. Uşağım, görevlerini hakkıyla yerine getirip getirmediğinden emin olmam için seni izleyecek. Bana muzları getirdiğinde, babanı sana geri vereceğim" dedi.

Ertesi gün, Mvindo ve Efendi Muisa'nın uşağı yola koyuldular. Uşak, demir araçların Mvindo'nun yardımı olmaksızın görevlerini yerine getirmesini izledi. Mvindo'nun bazı araçları patikalar açtı, bazıları ağaçlan ve otlan kesti, bazıları çimenleri biçti, bazdan muz ağaçlarına dayanak olacak sınklar kesti. Araçların toprağı dikime hazır hale getirmesiyle birlikte, muz fideleri kendilerini toprağa diktiler, büyüdüler, olgun muzlar verdiler.

Mvindo her sınavı başarıyla verince, Efendi Muisa sihirli kayışına, "Mvindo'yu bul ve onu Öyle bir şiddetle kamçıla ki, ortadan ikiye aynisin. Yere düştüğünde ağzı bumu dağılsın" dedi.

Sihirli kayış efendisinin buyruğunu yerine getirdi. Mvindo yere düştü ve halatı kımıltısız kaldı. Neyse ki, Mvindo'nun asası kendisini yerden kaldırdı ve Mvindo'ya dokundu. Asa daha önce nasıl Mvindo'nun dayılarını hayata döndürdüyse, efendisi Mvindo'yu da hayata döndürdü.

Mvindo, Efendi Muisa'nın köyüne geri dönünce, Yeraltı Dünyasının hâkimi ona. "Yarın benim belirlediğim bir ağaçtan bal toplamalısın. Bana bir sepet balla döndüğünde, babanı sana geri vereceğim" dedi.

Mvindo'nun bu görevi de yerine getireceği anlaşılır anlaşılmaz, Efendi Muisa yine sihirli kayışım Mvindo'yu öldürmeye gönderdi. Mvindo'nun halatı yine kımıltısız kaldı. Asa hemen harekete geçerek efendisini hayata döndürdü. Efendi Serçe gökyüzünden Yeraltı Dünyası'na doğru uçtu ve Mvindo'ya babasının kaçtığını söyledi. Mvindo, Efendi Muisa'yı ölesiye dek dövdü ve sonra Şemvindo'yu aramak üzere yola çıktı. Serçenin yardımıyla, yakınlarda bir yere gizlenmiş olan babasını buldu. Yeraltı Dünyası'ndan aynlmadan önce, Efendi Muisa halkım yönetebilsin diye, asasını kullanarak onu hayata döndürdü.

Mvindo, babasını yakaladıktan sonra, ona gerekli saygıyı gösterdi. "Sen hatalıydın baba" diye söze başladı. "Bir oğul sahibi olmayı kabul etmedin. Yaratıcı tanrı Onfo'nun yarattığı bir varlığı değiştirmek senin görevin değildi. Ama gururunun cezasını fazlasıyla çektin."

Mvindo, Şemvindo'yu toprağın yüzüne götürürken, "Doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo, kahraman bir oğlu olan en değerli baba Şemvindo'yla birlikte geri dönüyor!" diye şarkı söyledi.

III. Bölüm

(Mvindo babasının köyünün halkını hayata döndürür. Bir toplantıyla, baba ve oğul resmen barışır. Şemvindo krallığını ikiye bölüp oğluyla paylaşır, oğlunu da şef olarak ilan eder. Mvindo bir ejderhayı öldürür. Bunun üzerine. Efendi Şimşek Mvindo'ya evrendeki yerini ve görevini öğretmek için onu gökyüzüne çıkarır. Mvindo ülkesine dönünce, halkına iyi bir yaşam sürmenin kurallarını öğretir.)

Mvindo ve Şemvindo bir eğreltiotunun kökünden girdikleri Yeraltı Dünyası'nı aynı yerden terk ettiler. Yoldaşlarına kavuştuklarında, Mvindo onlara Yeraltı Dünyası'ndaki büyük serüvenlerinin şarkısını söyledi.

Sonra lyangura, "Mvindo, burada yaşayan insanlar olmayınca burası ıpıssız kaldı. Efendi Şimşeğin büyük ateşinde can veren tüm insanları hayata döndürerek gücünü kanıtla. Ancak o zaman, herkese babanın haksızlığını ve senin kahramanlıklarını anlatabilirim" dedi.

Bunun üzerine Mvindo, öten tüm insanlara hayat verdi. Birer birer hepsine asasıyla dokundu ve onların hayata gözlerini açmalarını sağladı. Gebe olarak ölenler gebe olarak uyandılar. Kim hangi yiyeceği hazırlarken ölmüş ise, uyandığında o yiyeceği hazırlamaktaydı. Tuzak kurarken ölenler, uyandıklarında tuzak kurmaya devam ettiler. Ekin ekerken ölenler, uyandıklarında ekin ekmeyi sürdürdüler. Kap çanak yaparken ölenler, uyandıklarında kap çanak yapmayı sürdürdüler. Birisiyle kavga ederken ölenler, uyandıklarında kavga etmeyi sürdürdüler. Birileriyle sevişirken ölenler, uyandıklarında onlarla sevişmeyi sürdürmekteydiler.

Şemvindo'nun köyü çok büyük bir köy olduğu için, Mvindo'nun tüm köylüleri hayata döndürmesi üç uzun ve yorucu gün aldı. Sonunda köy,

Etendi Şimşek'in çarpmasından önceki haline döndü. Yaşlılar ve gençler, soylular ve avam takımı evcilleştirilmiş çeşitli hayvanlarıyla birlikte köy yollarında dolaştılar. Herkes ölmeden önce sahip olduğu eşyaların yine sahibiydi. Şemvindo sekiz gün sonra bir halk toplantısı yapılacağını ve büyük bir şölen verileceğini duyurdu.

Toplantı günü geldiğinde ve halk toplandığında, Şemvindo, Mvindo ve lyangura en iyi giysilerini giydiler. Sonra köy halkının önüne çıktılar. Mvindo babasının kendisine neden böyle kötü davrandığını açıklamasını istedi.

Şemvindo suçunu kabul ederek söze başladı. Sonra erkek çocuğa karşı tutumunun eskiden nasıl olduğunu açıkladı ve Mvindo'yu öldürme girişimlerini anlattı. "Oğluma karşı körü davranışların, bana yalnızca acı ve dert getirdi" diyerek konuşmasını sürdürdü. "Kafamda kötü düşünceler oldukça ve kötü işler yaptıkça, ruhum bayat bir muz gibi kuruyup soldu. Mvindo beni yakalayıp ruhumu kurtardı ve ruhumu hayata döndürdü; beni köyümüze geri getirdi. Gerçekten, Mvindo kalbime yaşam sevinci doldurdu. Bana halkımızla birlikte olmanın ve her gün doğumundaki güzelliğin değerini öğretti. Oğlumun benim için yaptıkları nedeniyle şimdi, tüm erkek çocuklarına saygı gösteriyorum ve onları onurlandırıyorum!"

Daha sonra lyangura sözü aldı. "Mvindo, babasını yapraklar arasında bir hayvan gibi ölmekten kurtardı. Bu iyiydi. Şemvindo'nun oğluna yaptıkları ve danışmanlarının, soylularının ona doğru yolu göstermemeleri kötüydü. Yarabcı tanrı Onfo bize ne bağışlarsa, o iyi ve yararlıdır. Tüm çocuklar iyidir. Şemvindo bazı çocukların kötü olduğunu düşünmekle hata etti. Eğer bu köyden herhangi bü adam çocuğuna Şemvindo'nun çocuğuna davrandığı gibi davransaydı, Şemvindo o adamın boğazının kesilmesini emrederdi. Şemvindo bu köydeki herkesin ölümünden sorumluydu. Neyse ki, Mvindo hayat ve düzeni geri getirdi de her iş yoluna girdi."

Son olarak Mvindo sözü alır. "Ben, birçok başarıların adamı ve doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum ve babama karşı hiç öfke

duymuyorum" diye konuştu. "Babamın bana yaptıkları ve benim ona yaptıklarım geçmişte kaldı. Şimdi geleceğe bakalım. Huzur ve sevgi içinde birlikte yaşayalım, halka sahip çıkalım. Önemli olan budur."

O zaman Şemvindo, "Bir kabile şefi, oğlunun ve halkının önünde mahçup duruma düşmemeli. Ama ben oğluma karşı yaptıklarımdan utanç duyuyorum. Bu nedenle, oğlumu bu yurdun şefi yapmayı istiyorum" diye konuştu.

Mvindo babasına, "Baba, sen tahtında otur. Sağ olduğun sürece, bu yurdun şefi ancak sen olabilirsin. Yerine geçecek olursam yaşayamam, ölürüm" diye karşılık verdi.

Danışmanlar ve soylular da aynı görüşteydi: "Mvindo haklı. İktidarı tümden Mvindo'nun eline bırakacak olursan, zamanla onu kıskanırsın ve hepimizin başına iş açarsın. Böyle olacağına, ülkeyi ikiye böl; sen ve Mvindo eşit güce sahip olun."

Bunun üzerine, Şemvindo yurdun yönetimini oğluyla paylaştı. Mvindo babasının köyünün şefi oldu ve Şemvindo başka bir köye taşındı. Şef Şemvindo büyük bir törenle oğluna hükümdarlık bağışladı. Mvindo'ya şenlik elbiselerini giydirdi ve eline iktidar nişanları ve hükümdarlık silahları verdi. Danışmanlarına ve soylularına Mvindo'ya destek olmalarını emretti.

Mvindo'nun şef olarak ilk işi şu konuşmayı yapmak oldu: "Ben, doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo, şimdi ünlü bir şefim. Benden önce köyü yöneten babamdan daha açık fikirli ve daha iyi yürekli birisi olarak köyü yöneteceğim. Yalnız kendi ailemi değil, çok değişik aile topluluklarını da tanıyıp saygı göstereceğim. Erkek olsun kız olsun, sağır olsun kör olsun, sakat olsun ya da sağlıklı olsun her çocuğun doğumunu sevinçle karşılayacağım. Hiçbir ülke bir örnek ve kusursuz değildir."

Günler sonra Mvindo yabanıl domuz eti yemek istedi; Mvindo'nun Pigmeleri ormanın içlerine doğru yola koyuldular, yabanıl bir domuz buldular ve Öldürdüler. Hayvanın ölüsünü parçalara ayırırken çıkardıkları gürültü büyük ve korkunç bir ejderhayı uyandırdı. Ejderha gökyüzü kadar

büyüktü; yedi başı, yedi boynuzu ve yedi gözü vardı. Canavar ormanı istila eden Pigmelere doğru bir yılan gibi kaydı ve dört Pigme avcısının üçünü mideye indirdi. Dördüncü Pigme korkunç haberle birlikte köye koştu.

Mvindo o sıralarda köye ziyarete gelen babasına hemen, "Ben ejderhayla savaşmaya gidiyorum, sen burada kal" dedi.

Şemvindo oğlunu uyardı: "Oğlum, ejderhayı kendi haline bırak. Eğer onu kızdınrsan, hem kendini hem yurdunu yok etmiş olursun. Canavar senin etini kemiğini siler süpürür."

Mvindo, "Olabilir" diye karşılık verdi. "Ama ormandaki avcılarıma istediğini yapmasına izin vermeyeceğim."

Ertesi sabah, Mvindo asasını eline alıp havaya kaldırdı ve asaya, "Bugün zafer getir bana!" dedi. Sonra dördüncü Pigme'yi yanına kılavuz olarak aldı ve birlikte yola koyuldular.

Mvindo öldürülmüş domuzun yanında duran ejderhaya yaklaştı. Sonra Pigme'ye fısıldayarak, "Sen burada kal. Eğer ejderha beni midesine indirirse, haberle birlikte köye geri dönebilirsin" dedi.

Mvindo asasını havaya kaldırdı ve o da yılanmış gibi kıvrıla kıvrıla ejderhaya yaklaştı. Mvindo, ejderha onu görmeden önce, onun karşısına çıktı. "Ejderha!" diye konuştu. "Ben, doğar doğmaz yürüyen küçük çocuk Mvindo'yum. Benim adamlarımı yedin, ama benim gücüme karşı koyamazsın!"

Ejderha dev ağzını açtı ve Mvindo'yu midesine İndirmeye hazırlandı. Mvindo durur mu, hemen asasını havaya kaldırdı ve ejderhayı ölünceye dek dövdü. Sonra Pigme'ye, "Asamı, ejderhayı eve taşımamızda yardımı olacak adamları buraya getirmesi için köye göndereceğim. Babamın ne büyük başarılar elde edebileceğimi görmesini istiyorum" dedi.

Mvindo'nun asası Şemvindo'ya gitti ve onun önünde sallandı. "Ya Mvindo öldü, ya ejderha!" diye Şemvindo bağırdı. "Sanırım Mvindo ejderhayı taşımak için yardım istiyor. Şemvindo bir kahramanın babası!"

Ejderha çok ağır otsa da, halk onu köye taşımayı başardı. Köydekiler ejderhanın görünüşü karşısında dehşete düştüler. Mvindo erkeklerin canavarı parçalara ayırmasını emrettiğinde, ilk bıçak darbesiyle birlikte çok şaşırtıcı bir olay oldu. Pigme-lerden birisi hayvanın yarılan karnından dışarıya canlı olarak çıktı, bu Pigmeyi diğer iki Pigme izledi. Mvindo, "Bu canavarı tamamen bitene kadar yiyin" diye buyurdu.

Halk köyün ortasında kurdukları büyük ateşte et parçalarını kızarttı. Canavarın gözleri pişerken dışarıya fırladılar ve gözlerin içinden toprağa sıvılar fışkırdı. Her bir damla sıvıdan bir İnsan var oldu. Canavarın yedi gözü de kavrulduğunda, fışkıran sıvılardan bin insan ortaya çıkmıştı. Mvindo gururla, "Bu insanlar benim halkım!" diye bağırdı.

Ne var ki, her iş yolunda gitmedi. Efendi Şimşek, Mvindo kadar canavarın da dostuydu; bu yüzden, ejderhanın öldürülmesinin Öcünü almakla yükümlüydü. Mvindo'nun köyüne geldi ve ona, "Dostum ejderhayı öldürme cüreti gösterdiğin için, seni köyünden alıp götüreceğim ve sana bazı dersler vereceğim" dedi.

Mvindo, "Seninle geleceğim. Ama doğar doğmaz yürüyen Şemvindo'nun kahraman oğlu Mvindo'ya karşı koyamayacağını da bil" diye karşılık verdi.

Bulutların yukarısına ulaştıklarında. Efendi Şimşek, Mvindo'ya, "Birçok kez, seni büyük tehlikelerden kurtardım. Yine de benden daha güçlü olduğunu söylüyorsun. Göster öyleyse gücünü!" dedi.

Böylece, Efendi Şimşek gibi Mvindo da gökyüzünde yaşamaya başladı; hiçbir barınağı olmaksızın oradan oraya dolaştı, buz kesti, sert rüzgârların saldırıları karşısında titredi.

Mvindo bu sınavı aştığında, Efendi Şimşek onu Efendi Yağmur'a götürdü. Efendi Yağmur, Mvindo'ya, "Kahramanlıklarından haberimiz var. Hadi seni bir de gökyüzünde görelim. Kahraman olman burada işe yaramayacak" dedi.

Mvindo, Efendi Yağmur'un on dört fırtınasının verdiği acılara katlandı, soğuk sularıyla sırılsıklam oldu. Daha sonra, Efendi Yağmur, Mvindo'nun üzerine, onu yaralayacak kadar büyük dolu taneleri gönderdi.

Mvindo bu sınavda da başarılı olunca, Efendi Şimşek onu Efendi Ay'a götürdü. Efendi Ay, "Ne kadar gururlu olduğunu duyduk. Seni kimse eleştiremez; eleştirirse, hayatta kalamaz. Hadi seni bir de burada, gökyüzünde görelim. Gururun burada işe yaramayacak" dedi.

Mvindo, Efendi Ay'ın saçlarını yakmasına katlandı. Alevler öyle acı vericiydi ki Mvindo, "Babacığım, asamın ellerimden düşmemesi için bana dua et!" diye feryat etti.

Mvindo bu sınavı da verince, Efendi Şimşek onu Efendi Güneş'e götürdü. Efendi Güneş, "Ne kadar dirençli olduğunu duyduk. Hadi seni bir de burada, gökyüzünde görelim. Direncin bir işe yaramayacak" dedi.

Mvindo, Efendi Güneş'in alevli ışınlarını onun üzerine göndermesine dayandı. Mvindo yakıcı sıcağa karşı korumasızdı. Boğazı yanıp kurudu, katlanılmaz bir susuzlukla kıvrandı. Mvindo, Efendi Güneş'ten ve Efendi Şimşekten su dilendiğinde, "Gökyüzünde bir damla su yoktur, susuzluğa katlanmak zorundasın!" yanıtını aldı.

Mvindo bu sınavı da atlatınca, Efendi Şimşek onu Efendi Yıldız'a götürdü. Efendi Yıldız, "Gördüğün gibi, gökyüzünde kahramanlığın bize sökmez. Sana saygı duymasaydık. Seni çoktan öldürmüş olurduk. Şimdi söyleyeceğimiz sözleri iyi dinle ve aklından çıkarayım deme. Köyünde olsun, ormanda olsun, ırmaklarda olsun herhangi bir hayvanı ya da böceği öldürmeni yasaklıyoruz- Efendi Şimşek seni izleyecek. Yaptıklarını gözleyecek. Kötü bir iş yaptığında, hemen yakana yapışacak. Sonra da seni öldüreceğiz" dedi. Efendi Yıldız, Mvindo'nun kulaklarını on dört kez çekip, "aklından çıkarma" demeyi de unutmadı.

Mvindo, gökyüzünde, Efendi Şimşek'in yanında tam bir yıl geçirdi; orada neyin iyi neyin kötü olduğunu gördü. Sonra Efendi Şimşek, Mvindo'yu köyüne indirdi.

Mvindo halkını topladı ve onlara şu konuşmayı yaptı: "Ben, doğar doğmaz yürüyen ve sonra büyük zaferler kazanan küçük çocuk Mvindo, sizin şefiniz olmak üzere gökyüzünden döndüm. Bundan böyle, hayvanları ve böcekleri öldürmem ölüm cezasıyla yasaklandı. Geçtiğimiz bir yıl içinde, gizli olan birçok şeyi gördüm, ama gökyüzünün efendileri onları size aktarmamı yasakladı. Bir kahraman olmanın ne denli iyi ve önemli olduğunu öğrendim, ama bunun yanında, kahramanlığın bağışlayıcılık ve sevecenlikten daha önemli olmadığını da anladım. Kahramanların en büyüğünün karşısına, onu yok edecek güçte daha büyük bir kahraman bir gün mutlaka çıkar."

Sonra şef Mvindo, halkına bilgece yasalarını duyurdu: "Çok çeşitli yiyecekler veren çeşitli ürünler ekin, yetiştirin. İyi evlerde yaşayın ve köyünüzü güzelleştirin, Birbirinizle tartışmayın, iyi geçinin; çünkü tartışma insanları öfkeye ve kine götüren yoldur. Başkasının kansının peşinde koşmayın, çünkü başkasının karısını ayartan bir erkek öldürülecektir. Yaratıcı tanrı Onfo'nun size bağışladığı her şey iyi ve yararlıdır. Erkek olsun kız olsun, kısa olsun uzun olsun, sağlıklı olsun sakat olsun tüm çocuklarınızı bağrınıza basın. Köy yollarında yürüyen hasta insanlara karşı düşünceli olun. Şefiniz sizi nasıl kabullenmeliyse, sizden korkmalıysa, sizi koruyup kollamalıysa, siz de şefinizi kabullenin, ondan korkun ve onu koruyup kollayın."

Mvindo kendi ülkesinden çok uzaktaki ülkelerde bile bilinen, tanınan bir şef oldu. Yalnızca kendi halkı değil, diğer ülkelerin halkları da ona bağlılıklarını bildirerek destek oldular, saygı gösterdiler.

VII. BÖLÜM -Amerika Söylenceleri

Yeni Dünya'da her zaman birçok farklı kültür grubu yaşamıştır. Bu kitapta yer alan Amerikan kabileleri, 1500'lerde toprakları İpanyollar tarafından işgal ve fethedildiğinde Orta ve Güney, 1500-1800 yıllan arasında Fransızlar ve İngilizler tarafından işgal ve fethed ildiğinde ise Kuzey Amerika'da yaşamış ve bugün de varlıklarını sürdüren topluluklardır.

Amerikan yaratılış söylenceleri iki ayrı örüntü biçimiyle kendilerini gösterirler. Bazıları tüm evrenin ve insanların yara-ülışını anlatırken, diğerleri yalnızca söylencenin ait olduğu kabilenin kökenini betimler. Pek çok diğer kültürün yaratılış söylencelerinde olduğu gibi Maya, Aztek ve Aymara/Tiyahuanako vb. Inkalardan önceki Kızılderililerin söylencelerinde de dünyanın yarablışı anlatılır. Maya söylencesinde yaratıcıların, hoşlarına gidecek bir İnsan ırkı yaratmak için harcadıkları büyük çabalar eşsiz bir şiirsellikle dile getirilir. Anlatılan işlemler dizisini izlemek ve bu tanrıların nasıl bir insan arzuladıkları ve bunun nedenini görmek son derece İlgi çekicidir.

Aztek yaratılış söylencesinin ilk bölümünde, Yunanların ve Hintlerin insan çağlarını anımsatan bir dizi dünya betimlenir. Tüm Aztek kültürüne derinlemesine İşlemiş bir uygulama olan kan kurbanı fikri vurgulanır. Söylencenin son kısmı, Azteklerin güzel sanatlara duyduğu derin sevgiyi açığa çıkarmasıyla dikkat çeker. Bu bölümde, düzyazı olarak sunulmuş olan güzel bir şiir müziğin yaratılışını anlatır.

Peru'da İnkalardan önce yaşamış olan yerlilerin (antik Tia huanako kültürü; Bolivya dağlarında yaşayan Aymaraların ataları) yaratılış söylencelerinde, hem yaratıcı olan hem de iyilikler yapan bir tanrı anlatılır. İnsanların yaratılışının ilginç bir açıklamasını, tanrı ve beraberindekilerin, insanlara nasıl uygar bir yaşam sürdüreceklerini ve diğer insanlara nasıl insanca davranacaklarını anlattıkları yolculuklar izler.

Buna karşılık İnkaların, Nayajoların ve İrokuaların yaratılış söylen çeleri, bu kabilelerin kökeni üzerinde yoğunlaşmıştır, inkaların söylencesi, baskın geldiği kül türün kinden farklılığıyla dikkat çekicidir. Öyküde İnkaların Peru'ya gelip, o zamana kadar vahşi hayvanlar gibi yaşadığı ileri sürülen yerli halkı nasıl uygarlaştırdıkları anlatılır. Navajo söylencesi ise bizim dünyamız olan beşinci dünyaya kadar böceklerden insanlara doğru gelişerek dört dünyadan geçip yukarı doğru ilerleyişlerini anlatır. İki açıdan Navajoların öyküsü ayrıksılık taşır. Bunlar kutsal dört rakamının kullanılışı ve insanlar ile hayvanlar âlemi arasındaki yakın ilişkinin betimlenmesidir.

İrokuaların yaratılış söylencelerinde, anaerkil toplum, bir dişi tanrı tarafından yaratılmış bir dünya tahayyül eder. İyi ve kötü, bir kişiliğin iki yanını simgeleyen erkek ikiz kardeştirler. Ketzalkoatl efsanesinin tersine, İrokua efsanesinde iyi kardeş kötü kardeşi yok eder. İnuitlerin Sedna efsanesi, deniz hayvanlarının yaratılışını, İnuit halkının daima içinde yaşadığı sert doğal çevreyi yansıtır biçimde açıklar.

Amerika kıtalarının bereket söylencelerinin üç modeli vardır. Bir tanrının ya da doğaüstü bir gücün insanlara, topraktan ürün elde etmeyi ve yaşam standartlarını yükseltmeyi öğrettiği söylenceler... Bir tanrının veya tanrı benzeri bir kahramanın yeryüzünün bereketini tehlikelerden koruduğu söylenceler ve bereketsizliğin aşılması için, Öfkelenmiş ve kindar bir tamının yatıştın İmasının gerektiği söylenceler... Trio ve İnka söylenceleri birinci modele örnektir. Aynı konuyu farklı bakış açılarıyla anlattıkları için ilginç bir karşılaştırma oluşturur.

Haida/Tsimşian/Tlingit ve Zuni mitleri ikinci modeli izler. Bir tanrının dünyayı koruduğu aynı öykü tipini anlatır; bunu yaparken de kendi özgül kültürleri hakkında pek çok bilgi vermiş olur. Bu söylencelerle teğet İlişki içinde olan Mikmak söylencesi, Algonkuiyan halkının kendi doğal çevrelerine hâkim olma ihtiyacını sergiler.

Kahramanlık söylencelerinden dördü, bir kahramanın toplum yararı için bir büyük görevi veya birçok görevi yerine getirişinin anlatıldığı

geleneksel kahramanlık modelinin örneğidir. Haida/Tsimşian/Tlingit, Mikmak ve Zuni söylenceleri, konularının çifte odaklı olması nedeniyle hem kahramanlık hem de bereket söylenceleridir. Krov söylencesi ise, bir yandan çocuk gibi davranırken öte yandan da birçok kahramanlığı başaran ikizleri anlatır.

Azteklerin "Ketzalkoatt" söylencesi, tüm kahramanlık öykülerinin en ilgi çekici olanıdır ve yazıldığı zaman göz önüne alındığında gerçekten dikkate değerdir. Aztek yaratılış söylencesinde Ketzalkoati ve Tezkatlipoka tanrısal yaratıcı ve koruyucu olarak betimlenirler, ancak Ketzalkoati burada geleneksel bir kahraman, tanrı benzeri bir ölümlüyken, Tezkatlipoka onun düşmanıdır. Tamamen modern bir yaklaşımla, öyküde 16. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasındaki uçurumu aşan sanatsal ve entelektüel bir başarıyla Ketzalkoatl'ın "alter ego"su ya da "ikinci kişiliği" tarafından nasıl alt edildiği anlatılır.

Bolivya Yaratılış: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Aşağıdaki yaratılış söylencesi, lnkalar tarafından işgal edilmesinden önce Titikaka gölünün bulunduğu bölgede gelişmiş önemli bir dağ uygarlığı olan Tiyahuanako kültürüne aittir. Arkeologlar, 1960'lardan bu yana ünlü Tiyahuanako harabelerinin bulunduğu bölgedeki sitelerde araştırmalarını sürdürmektedirler. Bolivya'nın And Dağlan bölgesindeki Titikaka gölünün güney kıyısında, yaklaşık MS 500 yılında inşa edilmiş olan ve Tiyahuanako uygarlığının önemini kanıtlayan anıtsal taş figürler vardır.

Arkeologlar Tiyahuanako'nun, yaklaşık MÖ 1000 yılında bir köy olduğunu ve MS yaklaşık 500'den 1200'e kadar And kültürünün yaygınlaşması için yeterince önem kazanmış olarak iki bin yıldan fazla bir süre İşgal edilmiş olduğunu saptamışlardır. 1200 yılında Tiyahuanako, muhtemelen bugünkü Şili ve Peru'nun büyük bölümünün yanı sıra, Bolivya ve Arjantin'in And dağlık bölgelerini kapsayan büyük Tiyahuanako İmparatorluğu'nun başkenti olur. İmparatorluğun yıkılış nedeni hâlâ bilinmemektedir; ancak hâkim olduğu bölgede, 14. yüzyılın sonuyla 15. yüzyılın başı arasındaki bir dönemde İnkalar tarafından fethedilinceye kadar bir daha siyasi birlik kurulamamıştır.

Araştırmacılar, İspanyolların, bölgede yaşamış olan Aymaralar hakkında hiçbir şey öğrenememiş olmaları gerçeği karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdir. Yerli halk da, dev heykelleri diken halkın kimliği hakkında bir bilgiye sahip değildir. Varsayımlardan biri, İnkaların insanları bir bölgeden Ötekine sürdüğü, dolayısıyla kendileri için henüz yeni sayılabilecek bölgelerde bazı kabilelerin yaşamış olabileceğidir. Bir başka varsayım, bölge sakinlerinin, ki o dönem için Aymaralardır, İspanyollara, ataları hakkında bilgi vermeyi reddetmiş olmasıdır.

Aşağıdaki söylence, 1550'lerin başında, Peru'daki İspanyol valisinin resmi çevirmeni Juan de Betanzos tarafından kaydedilmiştir. Betanzos, öyküyü bir öyküsel Peru şarkısından almıştır. Bu tür şarkılar, İnka tarihçileri için, kendi ulusal tarihlerini saklayıp korumanın geleneksel bir aracıdır.

Peru ile Bolivya arasında uzanan Titikaka Gölü, hem Peru-İnka hem de Bolivya-Aymara söylencelerinde önemli bir role sahiptir. İnkalar, egemenliklerini Titikaka Gölü'nün Bolivya kıyılarına dek genişletince, yerli Aymara halkının efsanelerini benimsemişler ve kendi ulusal bakış açılarını yansıtmak için Tiyahuanako kültürüyle değiştirmişlerdir. İnkaların siyasi değerleri de onları, o dönemde Aymara dili en yaygın biçimde konuşulan yerli dil olmasına rağmen, kendi dilleri olan Keçua'yı (Quec-hua) imparatorluklarının resmi dili olarak kullanmaya yöneltmiştir. Ancak İnka imparatorları, Aymara halkının İnka otoritesini ve dinini kabul etmesini istemişlerse de Aymaralar, kendi eski dinlerinden vazgeçmek gereğini duymamışlar, dolayısıyla iki din birlikte yaşamıştır.

Bugün, beş milyondan fazla İnsan, hâlâ Keçua dilini konuşmaya devam etmektedir. Ama Aymara dini de yaşayan bir dindir. Aymaraların çoğu bugün de And Dağlan'nın Bolivya bölümünde yaşamaya devam etmekte ve hâlâ çobanlık ve tarımla geçinmektedirler.

Çekiciliği ve Değeri

İnka mitolojisi ve güneşe tapma geleneğiyle Tiyahuanako kültürünün dinsel inancı arasında doğrudan ilişki vardır. İnkaların, daha önceki uygarlıkların efsaneleri üzerine kendilerinin-kilerini nasıl kurduklarını görmek açısından bu yaratılış öyküsünü, onu izleyen İnka yaratılış öyküsüyle karşılaştırmak özellikle ilgi çekicidir. İnkalar, Kon Tiki VİRakoça'yı (gök gürültüsü olarak görünen yaratıcı) kendi yaratıcı tanrıları olarak sahiplenmişlerdir.

İnkaların koruyucusu ve öğreticisi olan yaratıcı tanrı kavramı, Aztek ve Haide/Trimşian/Tlingit gibi Amerikan topluluklarında oldukça

yaygındır. Diğer kültürlerde de ahlak değerlerini öğreten ve bu değerlere uymayan ya da aldırmayanları cezalandıran tanrısal yaratıcı vardır. Diğer birçok yaratıcı gibi Virakoça da ahlak değerlerine aykırı davranan insan ırkını yok etmek için tufan göndermiştir.

Bu yaratılış efsanesinde taşın oynadığı rol, bölgede kayaların çok oluşunu ve kayalardan biçimlendirilmiş çok eski figürlerin varlığını yansıtır, bir dinsel uygulama olarak doğa olaylarına tapma ise insanların mağaralardan, nehirden, dağlardan ve kayalardan doğmasında yansıtılır.

Yaratılış

Başlangıçta her şeyin prensi ve yaratıcısı olan Efendi Kon Tiki Virakoça hiçlikten çıktı ve dünyayı ve gökyüzünü yarattı. Sonra hayvanları ve henüz herhangi bir ışık biçimi yaratmadığı için sonsuz bir gecenin karanlığı içinde, dünya üzerinde yaşayan dev insan ırkını yarattı. Bu ırkın davranışı Virakoça'yı kızdırınca, bu kez Titikaka Gölü'nde yeniden ortaya çıktı ve bu ilk insanları taşa çevirerek cezalandırdı. Daha sonra büyük bir tufan yarattı. Kısa zamanda en yüksek dağların dorukları bile sular altında kaldı.

Virakoça selin tüm canlıları yok ettiğinden emin olunca, yeryüzü tekrar açığa çıkana kadar suların çekilmesini sağladı.
Yaratıcı gücü o kadar büyüktü ki, güneşin Titikaka adasında doğup göklere yükselmesini sağlayarak gündüzü yarattı. Aynı biçimde ay ve yıldızlan yarattı ve her parlak ışığı kendi yolunda yerleştirdi. Elinin bir işareti ve ağzından çıkan bir emirle bazı tepe ve dağlar çökerek vadi oldu. Bazı vadiler de tepe ve dağ oldu. Bir başka el işareti ve emirle, kayalıklardan tatlı sulu dere ve nehirler fışkırdı, dağların kenarından dökülerek vadilerin içinden aktı.

Bundan sonra Virakoça dikkatini yeni hayvanlar ve yeni bir insan ırkı yaratmaya çevirdi. İlkin gökyüzünde uçmaları ve sessizliği şarkılarıyla

doldurmaları için kuşları yarattı. Her tür kuşa söylemesi için ayrı bir melodi verdi. Bazılarım ağaçlı vadiler içinde, diğerlerini yüksek ovalarda ve dağlarda yaşamaya gönderdi. Sonra yeryüzünde dört ayak üstünde yürüyen hayvanları ve karınları üzerinde sürünen canlıları yarattı. Bunları da alçak ve yüksek yerler arasında paylaştırdı.

Tüm hayvanları yarattığında, Virakoça artık insanları yaratmaya hazırdı. Onları taştan şekillendirmeye karar verdi; taştan adamlar, taştan kadınlar ve taştan çocuklar biçimlendirdi ve boyadı.

Kadınların bazılarını hamile olarak yarattı. Bazılarını İse, çocuklarına bakan kadınlar olarak yarattı; beşikteki küçük çocuklara yaşam verdiğinde onlara bakacaklardı. Bazılarına uzun saçlar, diğerlerine de kısa saçlar çizdi. Her heykelin üzerine o kişinin giymeye devam edeceği giysileri çizdi. Böylece Virakoça, her insana yaşarken sahip olacağı görünümü verdi. Sonra Tiyahuanako'da bu taştan halkın bir kısmı için taştan bir yerleşim yeri biçimlendirdi.

Son olarak Virakoça, taştan heykellerini gruplara ayırdı. Her bir gruba yetiştireceği yiyeceği, konuşacağı dili ve söyleyeceği şarkıları verdi. Sonra taştan heykellerin hepsine, yeryüzünün altına gömülmelerini ve kendisi ya da yardımcılarından biri onları çağırana kadar orada kalmalarını emretti.

Virakoça kendisiyle birlikte Titikaka Gölü'nden çıkan dostlarına görevlerini açıkladı. "Bir kısmınızın kuzeye, bir kısmınızın güneye ve geri kalanınızın da erkenden doğan sabah güneşine doğru yürümenizi istiyorum. insanları yerleştirmeyi düşündüğüm bölgeleri aranızda paylaştırın. Bölgenize vardığınızda su kaynaklarına, mağaralara, nehirlere ya da yüksek dağların yaylalarına gidin. Bu yerlerden bölgeniz için ayırdığım taştan grupları çağımı."

Böylece, Virakoça'nın dostlarının her biri yaratma işleminde yardıma oldu ve ülkeye pek çok insan grubu yerleştirildi. Her bir "Virakoça" kendi taştan grubunu çağırdığında, Virakoça "evreni yaratan Kon Tiki Virakoça, insanlarına yarattığı taş heykellerden dışarı çıkmayı ve bu bölgeye

yerleşmeyi emrediyor! Bölgenizde yaşayın ve sayınızı arttırın" diye seslendi.

Virakoça da, And Dağları'nı aşan Kraliyet yolundan, daha sonra Cuzco kenti olacak yere doğru yürüdü. Yolculuğu boyunca grup grup insanları çağırdı ve her gruba topraktan nasıl geçineceklerini öğretti. Onlara her ağacın, her bitkinin, her meyvenin, her çiçeğin adını söyledi. Onlara hangilerinin iyi birer yiyecek kaynağı olduğunu, hangilerinin hastalık ve yaralan iyileştireceğini ve hangilerinin kesinlikle ölüm getireceğini gösterdi. İnsanlara, birlikte barış içinde yaşayabilmeleri için birbirlerine iyilik ve saygıyla davranmalarını da öğretti. Bu arada Virakoça'nın yardımcıları da aynı bilgiyi kendi bölgelerinde ortaya çıkan insan topluluklarına öğretiyorlardı.

Virakoça bu İşlemi, karşısına taşlarla silahlanmış bir insan topluluğu çıkana kadar sürdürdü. Onlar Virakoça'yı tanımadılar ve ona saldırdılar. Virakoça göklerden ateş yağdırarak onları cezalandırdı. İnsanlar taşlarını yere attılar ve Virakoça'nın ayaklarına kapanarak ona teslim oldular. Virakoça sopasının üç vuruşuyla alevleri söndürdü ve onlara yaratıcıları olduğunu açıkladı.

Bu insanlar Virakoça'nın büyük bir taş heykelini yaptılar. Virakoça'nın göklerden ateş indirdiği yerde bir tapınma yeri oluşturdular ve heykeli içine yerleştirdiler. Onların torunları bu kutsal yerde altın ve gümüş sunmaya devam etmektedirler.

Sonunda Virakoça, Cuzco olarak adlandırdığı yere vardı. Bu bölge için bir yönetici yarattı ve deniz kıyısına döndü. Yardımcıları da ona katıldılar ve batan güneşe doğru okyanusa açıldılar. Onları son görenler, sanki deniz sağlam bir karaymış gibi dalgaların üzerinde yürüyüşlerini hayranlıkla izlediler. İnsanlar bu olayın anısına, yaratıcılarına, "denizin köpüğü" anlamına gelen Virakoça adını verdiler.

Virakoça ve dostlarını bir daha asla gören olmadı.

Peru **Köken Evi: Sunuş**

Tarihsel Arkaplan

İnkalar, MÖ XIII. yüzyılda And Dağları’nın yükseklikler indeki Cuzco Vadisi'ne yerleştiklerinde neredeyse dört bin yıldır Peru'da uygar kabileler yaşamaktaydı. Başlangıçta, diğer birçoğu arasında yaşayan küçük, sıradan bir topluluktu. Onları komşularından ayırt eden hiçbir şey yoktu. Diğerlerinden ne daha az ne de daha çok uygardılar. Manko Kapak ilk yöneticileri oldu ve ilk zamanlar diğer kabileler İnka yönetimine kendi istekleriyle girdiler.

1400'lerin başında, inkalar daha saldırgan olmuşlar ve kendilerini fatih olarak kabul ettirmişlerdi. Cuzco Vadisi'nden dışarı taşmışlardı ve artık batıda Peru kıyıları,.kuzeyde Quİto (Ek-vador) ve güneydoğuda Titikaka Gölü'ne kadar olan topraklarda egemendiler.

1438'de İnkalar güneyde, Kolombiya'nın güneyinden Ek-vador ve Peru üzerinden Şili'nin güneyine ve batıda Bolivya'nın yüksek topraklarını aşarak Arjantin'in kuzeybatı bölümüne kadar uzanan büyük bir imparatorluk yaratmışlardı.

Hükümranlığı 1438'den 1471'e dek sürmüş olan İnka İmparatoru Paçakuti, Aymara tanrısı Vİrakoça'yı, İnkaların büyük tanrılarından biri haline getirdi. Paçakuti, rüyasında Virakoça'nın kendisine büyük bir askeri zafer kazandıracağını görünce, tanrının, on yaşındaki bir çocuk büyüklüğünde som altından bir heykelini yaptırmış, sonra bu altın tanrı imajını, Cuzco kentinde Virakoça adına İnşa edilip ona adanmış büyük bir tapınağa yerleştirdi.

İspanyollar gelene kadar Yeni Dünya'daki en büyük imparatorluk buydu ve altı milyon nüfusu barındırıyordu. Sonraki yüz yılda da imparatorluk canlılığını ve gelişmesini sürdürdü; ancak J532'de İspanyol Pizarro ve "conquistadore"larına* yenik düştü.

** ispanyolca'da fatih (ç.n.).*

İnkaların konuştuğu Keçua dili, bugün de Peru, Ekvador ve And Dağları'nın Bolivya, Arjantin ve Şili'deki yüksek bölgelerinde yaşayan yaklaşık beş milyon insan tarafından aynı adla konuşulmaktadır.

İnkalar pek çok bakımdan Romalıları andırıyorlardı. Birçok uygar halkı egemenlikleri altına aldılar ve kültürlerine hoşgörüyle \ aklanıp onları başarıyla yönettiler. Bu halklar vergilerini ödedikleri ve başta güneş olmak üzere İnka tanrılarına taptıkları sürece kendi istedikleri şekilde yaşayabilirler ve tapınabilirlerdi. İnkalar yetenekli birer yönetici, inşaatçı ve teknisyendiler. Yol sistemleri, dünyadaki en iyilerinden biriydi, imparatorluklarının dağlık bölgelerinde, özenle kurulmuş bir teraslama sistemi ve sulama kanalları ağı yaratarak başarıyla tarım yaptılar. Elde edilen büyük miktardaki yiyecek fazlası, toplumlarının tarımla uğraşmayan soylular, rahipler, savaşçılar, el sanatlarıyla uğraşanlar ve sanatçılardan oluşan kesimini beslemekteydi.

Yazı dilleri olmadığından, İnkalar, geçmişlerini kaydetmek ve ünlerini geleceğe taşımak için tamamen sözlü geleneklerine bağımlıydılar. Bir grup profesyonel tarihçi ve sunucu, çeşitli gerçekler, söylenceler, öyküler ve propaganda karışımı olan İnka "tarihi"ni korumak ve anlatmakla yükümlüydü. Tüm İnka efsaneleri bu "tarih"in bir parçasıdır ve hem İnka hem de Hıristiyan etkisi taşır. Önce İnkalar diğer halkların söylencelerini sahiplendiler ve kendi başarılarını yüceltecek biçimde uyarladılar. İspanyolların zaferinden sonra, söylenceleri kaydedenler bu defa Hıristiyan bakış açısına göre bunları yeniden biçimlendirdiler.

Aşağıdaki söylence, ülkesinin İnka topraklarını fethetmesinden on beş yıl sonra İspanyol vakanüvis (olayları kaydeden) Pedro Cieza de Leön tarafından kayda geçirilmiştir. Cieza de Leön, iki ciltlik İnka araştırmasıyla ünlüdür: *Pedro Cieza de Le-on'un Seyahatleri, Birinci Bölüm: Peru*

Vakayinamesi, MS 1532-1550 ve bunun devamı olan, "Köken Evi"ni de içeren *İnka Vakayinamesinin İkinci Bölümü*. Harold Osborne, *Güney Amerika Mitolojisi* adlı kitabında, Leön'un iki cildinin İngilizcesine de yer vermiştir.

Çekiciliği ve Değeri

İnkalar Titikaka Gölü ve çevresini bölgeyi fethettiklerinde bu söylenceyi Virakoça'nın Tiyahuanako söylencesi üzerine kurmuşlardır. Güneş, İnkaların kabile tanrısı olduğu için Virakoça' nin yerini almıştır. İnkalar yöneticilerinin tümünün güneş tanrısının çocukları ve dolayısıyla tanrı olduğuna inanıyorlardı. Aşağıdaki öyküdeki kişiler gerçekte güneşin çocuklarıdırlar.

İnka yaratılış öyküsü zaten var olan evren ve insanların yaratılışlarına bir açıklama getirmek yerine, İnka başkenti Cuz-co'nun Önemini ve İnkaların komşularına olan üstünlüklerini açıklar. Ayar Kaçi'nin kardeşlerinden gördüğü davranış, diğer bazı ünlülerin kıskanç kardeşlerinden gördüklerine benzer. Bu söylencede zenginliğin oynadığı rol üstünde düşünmek ilgi çekici olacaktır.

Köken Evi

Çok önceleri, bu bölgede yaşayan insanlar saldırgan ve bencildiler ve ülkemizin insanlarına gereksiz sıkıntılar yaratıyor ve ölüm saçıyorlardı. Sonra kudretli Güneşin Çocuklan olan üç yabancı adam ve üç kadın birdenbire Köken Evi denilen yerde belirdiler. Altısı da desenli ince yünden yapılmış giysiler içinde kral ailesi gibi giyinmiş olarak geldiler. Her erkek altın bir el sapanı içinde bir taş, her kadın da çok miktarda altın takı taşıyordu. Ülkemizin yöneticileri olmaya ve yeni bir yerleşim yeri kurmaya

karar vermişlerdi. Beraberlerinde, Pizarro halkımızı yendiğinde bulduğu çok miktarda mücevher, altın ve diğer değerli eşya getirmişlerdi.

Ayar Kaçi adındaki adam o kadar güçlüydü ki, sapanından fırlayan taşlar tepeleri yardı ve aralarında vadiler oluşturdu. Diğer iki kardeşi onun kendilerinin yapamayacağı işleri yaptığını gördükçe kıskançlığa kapılmışlardı. Ona karşı plan yaptılar.

"Ayar Kaçi, sevgili kardeşim" diye başladı Ayar Uço, "lütfen hazinemizi sakladığımız mağaraya dön ve o büyük güzel altın vazoyu getir. Getirmeyi unutmuşuz."

"Ve sen oradayken" diye devam etti. Ayar Manko, "lütfen babamız Güneşe dua et ve ondan yolculuğumuzu onaylamasını ve bu ülkenin yöneticileri olmamıza yardım etmesini iste."

Hiçbir şeyden kuşkulanmayan Ayar Kaçi, hemen altın vazoyu getirmek için mağaraya döndü. İki kardeşi onu gizlice izlediler. O mağaraya girer girmez, kardeşleri hemen kayalar toplayıp girişi kapattılar. Ayar Kaçi'den hiçbir itiraz duymadılar, ancak yeryüzünün, dağların vadilere devrilip yeşil ormanları örten, ırmakların aktığı yerleri toprak yığınına çeviren büyük bir güçle sarsıldığını görünce korkuyla titrediler.

İki kardeş, üç kadın ve onlara katılan diğer insanlar yakınlarda bir yere yerleştiler. Ayar Manko ve Ayar Uço, Ayar Kaçi'yi neredeyse unutmuşlarken, o günün birinde güçlü kanatlarının parlak renkli tüyleri güneş ışığında parıldayan muhteşem bir kuş görünümünde onlara doğru uçtu.

Tam kaçacaklarken, Ayar Kaçi, "Benden korkmayın kardeşlerim! Size yalnızca büyük inka İmparatorluğu'nu kurmanız için öğütler vermeye geldim. Sizden bu yerleşim yerini bırakıp Cuzco kentini kuracağınız vadiye inmenizi istiyorum. Orada büyük bir kent kurun ve Güneş'e saygınızı göstermek ve tapmak için bir tapınak yapın" dedi.

Ve şöyle devam etti: "Babamın bana olan sevgisini, sizin güçlü yöneticiler olmanıza yardım etmesi için kullanacağım.

Karşılığında ona saygı duymanızı ve tanrı olarak tapmanızı istiyorum. Eğer bana sadık kalır ve kurbanlar verirseniz, savaş zamanında size yardım edeceğim, imparatorluk tacını başınıza takın. Ülkenin genç erkeklerini alın, onları soylu yapın ve savaş için silahlandırın. Yeni ilişkimizin işareti olarak kulaklarınızı benimki gibi delecek ve uygun şekilde süsleyeceğim."

Ayar Kaçi'nin kardeşleri söyleyecek söz bulamadılar. İsteklerini kabul ettiler ve o tepeyi ona tapınmak İçin kutsal bir yer haline getirdiler. Üç kardeş birlikte tepenin üstünde dururlarken, Ayar Kaçi, Ayar Manko'ya dedi ki: "Üç kadınımızı vadiye götür ve orada Cuzco kentini kur. Ama beni unutma. Kurbanlarını bekleyeceğim."

Sonra Ayar Manko'nun gözleri önünde, hem Ayar Kaçi hem de Ayar Uço taştan heykellere dönüştüler.

Ayar Manko Ayar Kaçi'nin öğütlerine uydu ve Cuzco kentini kurdu. Adını Manko Kapaç olarak değiştirdi ve alçakgönüllü bir yönetici oldu. Kon Tiki Virakoça ve babası Güneş adına yeni bir kentin temellerini attı. İlk yaptığı bina saz damlı basit bir taş evdi. Ona "Altın Evi" adını verdi ve tanrılarına orada tapınıldı. Zaman içinde o evin yerine Büyük Güneş Tapmağı yapıldı.

Bolivya-Peru Güneşin Çocukları: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Bu bereket söylencesi de, Tiyahuanako/Aymara ve İnka yaratılış söylenceleriyle yakından ilişkili olduğu için, bu söylencelerin tarihsel arkaplanları buraya da uyarlanabilir.

İnkalar, İspanyollara, "vahşileri fethedip uygarlık yolunda eğittikleri" yolunda, tarihin revizyonist bir versiyonunu sunarak önceki kültürlerin bütün kazanımlarından yararlanmışlar; buna karşılık kendi davranışlarına, değerlerine ve kültürel geleneklerine uydurmak üzere yerli halkların sözlü geleneklerinin söylencelerini de alıp kabul etmişlerdir.

Francisco Pizarro komutasındaki ispanyollar, 1532'de İnka ülkesini fethedince, dillerini öğrenip onları Hıristiyanlığa döndürmeye başlarlar. İspanya'ya, fethettikleri ülke insanlarının yapısını, pagan inançları dahil, geniş ayrıntılarla anlatan raporlar gönderirler. Bu raporlar İspanyolların kendi tavır, değer ve inançlarını da yansıtır.

Aslen İnka olup Hıristiyanlığı kabul etmiş pek az yazar vardır. Hıristiyan öğretisinin etkisi onların yazdıklarında da görülür; bir sözlü gelenekte yeni düşüncelerin eskileriyle kaynaşması kolay olmaktadır.

Güneşin Çocukları Efsanesi, Inca Garcilaso de la Vega'nın (1539-1616?) büyük eseri, *İnka Krallığı Üzerine Yorumlarının* birinci cildiyle kayda geçmiş, eser 1609'da İspanya'da yayımlanmıştır.

Yazar, Peru'nun Cuzco kentinde bir ispanyol komutanla bir İnka prensesinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Gayrı meşru olduğu için babasının adı yerine kendisine Gomez Suarez de Figueroa adı verilir. Garcilaso Katolik olur ve 1558'de, babasının ölümünden sonra eğitimini tamamlamak için İspanya'ya gider, babasının mülklerini elde edebilmek için başarısız girişimlerde bulunur. İnkalarla ilgili ciltler dolusu notlarını da yanında götürmüştür.

159Ü'da Garcilaso, Cordoba'da, annesinin halkının onuruna, başına "Inca" eklediği babasının adıyla yaşamaktaydı. İlk kitabı o yıl yayımlanır. Üçüncü ve son kitabı ise, ölümüne yakın bir tarihte, 1617'de, şaheserinin ikinci cildi olarak yayımlanmıştır.

Garcilaso, uzun süre, İspanya'nın Altın Çağı'nda yazmış en büyük düzyazı ustası kabul edilmiştir. Bugünse, Güney Amerikalı ilk büyük yazar ve Espano-Amerikan edebiyatının babası olarak değerlendirilmektedir.

Çekiciliği ve Değeri

Trio bereket söylencesi gibi "Güneşin Çocukları" da, insanları daha uygar bir yaşama yönelten doğaüstü bir varlık çevresinde gelişir. İnkaların bu yaygın söylence temasını alıp nasıl kendi amaçlarına uyarladıklarını göstermektedir.

İnkaların amacı, miraslarını ve halklarını yüceltmektir. Kendilerinden önceki insanların vahşi hayvanlar gibi yaşamış olduklarını anlatarak onları aşağılamaktadırlar. Öykü, İnkaları, yerli halkı, fazladan yiyeceği ve boş vakti olmayan göçebe-avcı, yiyecek toplayıcı bir grup insanken yerleşik, çiftçilik yapan ve iş bölümünün nimetlerini toplayan insanlar durumuna getirerek hayallarını iyileştiren kişiler olarak gösterir (oysa gerçekte, yerli kabileler de en az İnkalar kadar uygardır.) Bu uygarlaşmamış insanları kurtaran ve eğiten İnkalar, güneşin çocuklarıdırlar ve güneş tüm canlıların koruyucusudur. Öyküde, tanrısal yaratıcı Virakoça'dan söz edilmez.

Öyküdeki altın çubuk, Andların dağlık arazisinde iyi tarım alanlarının az olduğunu vurgular ve İnkaların başkenti Cuz-co'nun nasıl kurulduğunu açıklar. Söylencenin sonu, İnka İmparatorluğu'nun yaratılışına giden yolu hazırlar.

Güneşin Çocukları

Eski zamanlarda ülkemiz çalılıklar, küçük ağaçlar ve yüksek dağlarla kaplıydı. İnsanlar görgüsüz ve eğitimsizdiler. Vahşi hayvanlar gibi yaşıyorlardı. Ne dokunmuş kumaştan giysileri ne evleri ne de kendi yetiştirdikleri yiyecekleri vardı. Diğer insanlardan ayrı küçük aile toplulukları olarak doğanın sağladığı barınaklarda, dağlardaki mağaralarda ve büyük kayaların altlarındaki boşluklarda yaşıyorlardı. Bedenlerini hayvan derileri, yapraklar ve ağaç kabuklarıyla örtüyorlardı ya da tamamen çıplak dolaşıyorlardı. Ot, yabani yemişler ve bitkilerin kökleri gibi, yiyebilecekleri ne bulurlarsa onları topluyorlar ve zaman zaman insan eti yiyorlardı.

Babamız Güneş, göklerden aşağı baktı ve vahşi yaratıklar gibi yaşayan bu insanlara acıdı. Onlara yaşamlarını nasıl iyileştirebileceklerini öğretmeleri için oğullarından Manko Kapak ve kızlarından Mama Oklo Huako'yu Titikaka Gölü'nde yeryüzüne göndermeye karar verdi.

Güneş, çocukları gitmek için hazır olduklarında onlara "Ben kendimi evrenin iyiliğine adıyorum. Her gün gökyüzünde seyahat ediyorum ki, yeryüzüne bakabileyim ve orada *yaşayan* insanlar için neler yapabileceğimi görebileyim. Isım onlara rahatlık sağlıyor. Işığım onlara görmekle gelen bilgiyi sağlıyor. Çayırlar ve ormanlar onlara benim çabalarımla yiyecek sağlıyor, çünkü günışığı ve yağmuru uygun mevsimde ben getiriyorum."

"Yine de bütün bunlar, ne kadar iyi olursa olsun yeterli değil. İnsanlar vahşi hayvanlar gibi yaşıyorlar. Evlerde yaşamayı, giysi giymeyi ya da yiyecek üretmeyi bilmiyorlar. Köyleri yok, hiçbir kap kaçak kullanmıyorlar ve hiç yasaları yok."

"Bu nedenle" diye Güneş Babamız devam etti, "sizleri Titikaka Gölü çevresindeki tüm ırkların yöneticileri yapıyorum. Bu insanları bir babanın çocuklarını yönettiği gibi yönetmenizi istiyorum. Onlara benim size davrandığım gibi yumuşaklık ve sevgiyle, bağlılık ve adaletle davranın. Onlara benim size öğrettiğim gibi öğretin, çünkü insan ırkları da benim

çocuklarımdır. Ben onlara ekmek sağlayan ve onları koruyanım. Artık hayvan gibi yaşamayı sona erdirmelerinin zamanı geldi."

"Bu altın çubuğu yanınıza alın" diye sözlerini tamamladı Güneş. "Yalnızca iki parmak kalınlığında ve bir insan kolundan kısa; fakat size toprağın ekin yetiştirmek için uygun olup olmadığını söyleyecek. Yolculuğunuz sırasında yemek ya da uyumak için her duruşunuzda çubuğu toprağa gömüp gömemeyeceğinize bakın. Tek bir hamleyle toprağa saplandığı yere geldiğinizde benim kutsal kentim, güneşin kenti Cuzco'yu kurun. Bu altın çubuğun girebildiği kadar derinlikte yumuşak toprağı olan yer mutlaka verimlidir."

Böylece Manko Kapak ve Mama Oklo, Huako, Titikaka Gölü'ne indiler ve toprağı incelemek için yola koyuldular. Her durdukları yerde altın çubuğu gömmeye çalıştılar, fakat yapamadılar. Toprak çok taşlıydı.

Sonunda bir vadiye indiler. Toprak işlenmemişti ve insanlardan yoksundu, ancak yoğun ve yeşil bir bitki örtüsü vardı. Bir tepenin (Ayar Kaçi ve Ayar Uço'nun taşa dönüştükleri tepe) üstüne çıktılar ve altın çubuğu toprağa bastırdılar. Büyük bir mutlulukla gördüler ki, çubuk toprağa gömüldü ve kayboldu.

Manko Kapak, Mama Oklo Huako'ya gülümsedi ve dedi ki: "Babamız Güneş bizim bu vadiyi yönetmemizi istiyor. Onun kutsal kenti Cuzco'yu burada kuracağız. Şimdi seninle ayrılalım. Sen güneye git, ben de kuzeye gideyim. Bulduğumuz insanları bir araya getirelim ve onları bu verimli vadiye getirelim. Burada onlara insanca yaşamayı öğretelim ve babamızın bize emrettiği gibi onlarla ilgilenelim."

Manko Kapak ve Mama Oklo Huako, ülkenin insanlarını toplamak için yüksek yaylalara yöneldiler. Verimsiz bölgelerde buldukları erkek ve kadınlar, onların giysilerinden ve delinmiş kulaklarından, soylu duruşlarından ve getirdikleri mesajdan çok etkilendiler. "Sizlere nasıl daha iyi bir yaşam sürdüreceğinizi öğretelim" dediler Güneş'in çocukları. "Sizlere evler kurmayı, giysiler yapmayı, hayvan ve ekin yetiştirmeyi

öğretelim. Şimdi vahşi hayvanlar gibi yaşıyorsunuz. Sizlere insan gibi yaşamayı öğretelim. Babamız Güneş, bunları bize öğretip size öğretmeye gönderdi."

Ülkenin insanları, Güneş'in çocuklarına güvendiler; yeni ve daha iyi bir yaşama giden yolda onları izlediler. Pek çok insan bir araya geldiğinde, Manco Kapak ve Mâma Oklo Huako onları yiyecek toplamaktan sorumlu olanlar ve ev yapmayı öğrenecekler olarak ayırdı. Yeni yaşamları artık başlamıştı.

Manko Kapak, erkeklere besinleri arasında, hem tahıllar hem de sebzeler bulunması için hangi yiyeceklerin besleyici olduğunu, en iyi tohumları nasıl seçeceklerini ve her bir bitkiyi nasıl ekip yetiştireceklerini öğretti. Bu süreç içinde, onlara çiftçilik için gerekli alet ve araç gereçleri yapmayı ve sulama yapmak için vadideki akarsulardan suyu tarlalara yönlendirmeyi de öğretti. Hatta onlara ayakkabı yapmayı bile öğretti. Bu arada, Mama Oklo Huako da kadınlara yün ve pamuklu kumaş dokumayı ve bu kumaşlardan giysiler dikmeyi öğretti.

Böylece, İnkalar eğitimli insanlar durumuna geldiler. Onlara pek çok şey veren ve koruyan Güneş'in onuruna Manko Kapak ve Mama Oklo Huako'nun altın çubuğu toprağa gömdüğü ve İnka halkını bir araya getirip eğitmek için yola çıktıkları tepenin zirvesinde bir tapınak yaptılar. Zenginlikleri, diğer halkları onlara katılmaya ve onlardan öğrenmeye yönlendirdi. Manko Kapak, son olarak erkeklere kendilerini savunabilmeleri ve krallıklarını genişletebilin eleri için ok ve yay, sopa ve mızrak gibi silahlar yapmayı öğretti. İnkalar artık büyük bir ulus olma yolundaydılar.

Surinam-Brezilya Paraparava ve Varaku: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Bu bereket söylencesi, S ur inam ve Brezilya'nın tropikal yağmur ormanlarında yasayan Trio Kızılderililerine aittir. O bölgede yaşayan pek çok diğer kabile gibi büyük, yarı yerleşik köylerde sazdan evlerde yaşarlar. Esas olarak avcı-toplayıcıdırlar. Evcil hayvanları yoktur, bu nedenle de yünü bilmezler. Ancak ilkel dokuma tezgâhlarında ağaç kabuklarından kumaş dokurlar. Sepet örerler ve kilden çömlek yaparlar. Metal ya da taş kullanmayı da bilmediklerinden, bütün aletleri bitkilerin çeşitli kısımlarından yapılmıştır.

Bu orman kabilelerinin pek azının koruyucu bir tanrısı ya da ona tapmak için bir binaları vardır. Güneş, ay, yıldızlar, gök gürültüsü ve yağmur gibi doğanın çeşitli öğelerini kişileş-tiren doğa ruhlarına inanırlar. Bu doğa ruhlan ve hayvanlar, sanki her ruhun çift kişiliği varmışçasına sık sık birbirine karışır. Bu kabilelerin söylenceleri evrende bulunan şeyleri ve bunların, örneğin çiftçilik gibi nasıl ortaya çıktığını açıklamaya yöneliktir.

Paraparava ve Varaku

Paraparava, nehrin kıyısında balık tutarken, elleriyle *Varaku* adı verilen küçük bir balık yakaladı. Balık elinden kurtuldu, yere zıpladı ve kayboldu. Paraparava ne kadar aradıysa da bulamadı. Bulamayacağını kabullenip omuzlarını silkti ve yeni bir balık yakalamak için hazırlanmaya başladı.

Ansızın, arkasından bir kadın sesinin "işte buradayım" dediğini duydu.

Paraparava arkasına döndü ve garip bir kadının kendisiyle konuştuğunu gördü. "Sen de kimsin?" diye sordu.

"Ben Varaku'yum. Yakaladığın balığın ruhuyum" diye yanıtladı kadın. "Lütfen beni köyüne götür. Nerede yaşadığını görmek istiyorum."

"Orası sazlıkların derinliklerinde basit bir köy" dedi Paraparava. "Hiçbir özelliği yoktur."
"Sen beni götür yine de" dedi Varaku.

Paraparava'nın köyüne vardıklarında Varaku, "Bana şimdi evini göster. Bana ne yiyip ne içtiğini göster. Senin tam olarak nasıl yaşadığını görmek istiyorum" dedi.

"Benim yaşamım çok basittir" diye yanıtladı Paraparava. "Sana burasının hiçbir özelliği olmadığını söylemiştim. Benim bir evim yok. Dışarıda sazların arasında uyuyorum. Yiyecek olarak çevrende gördüğün sazların yumuşak kısımlarını yiyorum. Etli kısımları sulu olur. Benim basit gereksinimlerim için bunlar yeterli."
"Peki o zaman. Merakımı giderdin" dedi Varaku.

Nehre döndüklerinde, "Beni hemen bırakma" dedi Varaku. "Babam yiyeceklerle gelecek. Yerelması, tatlı patates, *ı/uca** ve muz getirecek. Getirdiklerini görmeni istiyorum."

Paraparava nehrin kıyısında dururken, birden dev bir timsahın bir ağız dolusu bitkiyle kafasını suyun üstüne çıkardığını gördü. Yaratık onlara doğru süzülürken ateş kırmızısı gözleri Paraparava'nın yüreğini korkuyla doldurdu ve oradan kaçtı.

Avizeağacının meyvesi (ç.n).

Çekiciliği ve Değeri

"Paraparava ve Varaku", Orta ve Güney Amerika söylenceleri arasında yaygın olan bir örüntüyü izler. Balıkçı Paraparava, yediği yiyecekleri toplayarak yaşar. Yedikleri genelde otlar, yabani yemişler, yabani meyveler ve kökleri içerir. Ayrıca balık yakalarlar ve küçük hayvanlar avlarlar. Çevrede bu basit yiyeceklerden, oldukça küçük olan topluluğunun gereksinimini karşılayacak oranda bulunduğu sürece çok seyrek yer

değiştirir. Ancak yaşamını sürdürebilmesi, hava koşullarındaki değişiklikler ve diğer kabilelerin onun avlanma ve yiyecek toplama alanlarını ele geçirmesi sonucu kolaylıkla tehlikeye düşer.

Doğaüstü bir varlık, Paraparava'ya yaşamının niteliğini nasıl iyileştireceğini öğretmek için gelir. Yiyecek toplamadan yiyecek yetiştirmeye geçiş, uygarlaşma sürecinde önemli bir adımdır ve kabile yaşantısına çok önemli değişiklikler getirir. Ekin eken kabile, ektiğini yetiştirmek ve hasat etmek için o yerde kalacağını bilir. Bunun sonucunda insanlar daha rahat, kalıcı evler kurabilirler. Ekinin verimi bilindiğinde, topluluk gereksiniminden fazlasını oluşturacak kadar yiyecek yetiştirebilir. Tüm kabilenin zamanını yiyecek toplamaya ayırmasına gerek kalmayınca bazıları yeni binalar yapmak ya da onarmak, kumaş dokumak, silah, araç gereç ve çömlek yapmak ve sanat yeteneklerini geliştirmek gibi başka işlerde uzmanlaşma olanağını bulurlar.

Trio benzeri kültürlerin söylencelerinde bir ortak nokta da, kadının, orijinal olarak bir balık biçiminde sudan çıkan farklı bir yaratık türü olarak düşünülmesidir. Erkek balıkçı, kadını bazı söylencelerde derin bir kuyudan veya havuzdan, bazı söylencelerde de nehirden yakalayıp çıkarır. Bu tür söylencelerde kadınlar erkeklerden daha bilgilidirler. Bir tarım toplumu haline gelerek yaşamın nasıl daha iyileştirileceğini erkeklere öğreten onlardır.

Aşağıdaki söylence, Peter Riviere tarafından, *Marriage Among tlıe Trio; A Principle of Social Organization* (Trio'da Evlilik: Toplumsal Örgütlenmenin Temeli) adıyla kayda geçirilmiş ve eser 1969'da yayımlanmıştır.

Güvenli bir uzaklıkta, Paraparava tekrar nehre doğru döndü. Timsahın sürünerek kıyıya çıkıp Varaku'nun ayaklan dibine bir yığın bitki bıraktıktan sonra nehrin derinliklerine dönüşünü izledi.

"Bu dev canavar Varaku'nun babası olmalı!" diye kendi kendine heyecanla söylendi Paraparava. "İyi ki balık tutarken onu yakalamamışım!"

"Artık geri gel!" diye seslendi Varaku, bir yandan kollarıyla işaret ederek. "Babam sözünü ettiğim yiyecekleri getirdi."

Paraparava nehrin kıyısına döndüğünde, Varaku, "Bu bitkiler senin için. Bundan sonra senin yiyeceğin bunlar olacak. Onların sazların içinden daha tatlı olduğunu göreceksin. İşte yerelmaları ve tatlı patatesler. Bunlar muzlar ve bu tatlı, yenilebilir kök de *yuca*. Sana hem yiyecek hem de içecek sağlayacak."

"Teşekkür ederim" diye karşılık verdi Paraparava. "Fakat ben bu bitkileri nasıl yiyeceğim ve hepsini yedikten sonra ne yapacağım?"

"Yo, bunlar senin yemen için değil!" diye heyecanla bağırdı Varaku. "En azından hemen şimdi değil. Onları toprağa ekmelisin ki, büyüsünler ve kendileri gibi bitkiler üretsinler. O zaman onları yiyebilirsin ve yine de yemen için aynı bitkilerden daha bulunur. Unutma, asla elindeki yiyeceğin tümünü yeme. Daima her bitkiden biraz sakla ki toprağa ekip yeni bitkiler yetiştirebilesin. Şimdi sana bir tarlayı nasıl hazırlayacağını ve nasıl ekin ekeceğini göstereyim."

Paraparava, Varaku'yu sazların arasında izledi ve bir tarlayı nasıl açacağını ve verdiği bitkilerin her birini nasıl ekeceğini öğrendi. Bir sıraya yerelmalarım, ikinci sıraya tatlı patatesleri ekti. Yucaları üçüncü sıraya ve muzları dördüncüye ekti.

İşi bitirdiklerinde Varaku, Paraparava'ya, "Bütün yapman gereken, sazların bu tarlada büyümelerini önlemek. Bu yeni bitkiler hızla büyümelerine yetecek gün ışığı ve yağmur alacaklar. Olgunlaştıklarında, yine gelip sana nasıl yiyeceğini göstereceğim. Bu arada her sabah bu tarlada çalış; bir gün seni burada bulacağım" dedi.

Paraparava, Varaku'ya nehre kadar eşlik etti. Suya dalıp yine küçük bir balığa dönüşmesini izledi. Onu artık suda göreme
yinceye kadar bekleyip tarlasına döndü; yere oturup başına gelenleri düşündü.

Paraparava'nın bitkileri hızla büyüdü. Her sabah tarlasına bakmaya geldiğinde biraz daha büyüdüklerini görüyordu. Yüreğinde bir gülümsemeyle diğer tüm bitkileri tarlasından koparıp attı. Tam Varaku'nun dediği gibi yapmak için dikkatle çalışıyordu.

Haftalar geçti. Paraparava'nın bitkilerinin artık büyük yaprakları vardı. "Muz ağaçlarında büyüyen yeşil muzlar görüyorum" dedi kendi kendine, "fakat yerelmaları ve tatlı patatesler nerede? Varaku acaba yapraklan mı yememi bekliyor? Onu bekleyip görmem gerekecek."

Her sabah tarlasına geldiğinde Varaku'yu orada görmeyi umuyordu. Her sabah hayal kırıklığına uğruyordu. Fakat sonunda Varaku'yu orada bulacağı gün geldi.

Varaku şimdi de Paraparava'ya, yetiştirdiği yiyecekleri hazırlaması ve pişirmesi için gerekli kap kaçağı yapmayı öğretti. Sonra *yuca* bitkisinden ekmek yapmayı gösterdi.

Paraparava bütün yeni yiyecekleri nasıl yiyeceğini ve nasıl tadına varacağını öğrenmeliydi. İlk başta yeni yiyecekler alışkın olduklarından o kadar farklı geliyordu, ki yutması çok güç oluyordu. Fakat Varaku, ona zaman içinde yeni yiyecekleri tercih edeceğine inandırdığı için denemeye devam etti. Varaku haklıydı. Yeni tat ve türlere alıştıkça, sazların etli kısmı giderek Paraparava'ya daha az çekici gelmeye başladı. Sonunda Paraparava artık saz yememeye başladı.

İşte halkımız yediğimiz yiyecekleri yemeye böyle başladı.

Guatemala Yaratılış: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Mayalar, Yeni Dünya'nın önemli kültürlerinden birini oluşturdular. Bugünkü Guatemala ve Yucatan Yarımadası'na yerleşen Mayalar o kadar zengin bir toprağı işliyorlardı ki, yiyecek fazlası elde etmek onlar için hiç de güç değildi. Temel ve en sevdikleri ürün mısırdı. Bu yiyecek fazlası, zamanlarının neredeyse yansını başka uğraşlara ayırmalarına olanak sağlıyordu ve gökbilimle, büyük piramit biçimli tapmakların ve kireçtaşı sarayların yapımıyla ve sanat eserleriyle tanındılar. Uzman matematikçiydiler ve kitap yazarken kullandıkları hiyeroglif tarzı bir yazı diline sahiptiler.

İspanyollar 1542'de Mayalan Semenlikleri altına aldılar ve en önemli kentlerini içlerindeki tüm kitaplarla birlikte yaktılar. İspanyol misyonerler kızılderili halkı Roma Katolik inancına döndürdüler ve pek çoğuna kendi dillerini fonetik Latin alfabesiyle yazmayı öğrettiler. Mayaları, gelenek ve tarihlerini daha gelişmiş bu yazı biçimiyle kaydetmeye yönlendirdiler.
Günümüzde üç yüz binden fazla İnsan Maya dili konuşmayı sürdürmektedir.

Maya yaratılış söylencesi, günümüze kadar gelmiş olan en büyük Maya belgesi *Popol Vuh'urı* bir parçasıdır. 1554-1558 yıllan arasında adı bilinmeyen bir yazar tarafından Latin alfabesiyle Maya dilinde kaleme alınmıştır. Bilim adamları bu belgenin ya eski Maya hiyeroglifleriyle yazılmış bir metnin çevirisi olduğu ya da doğrudan Maya sözlü geleneğinden derlenen öykü ve şarkılardan kaydedildiği görüşündedirler.

Tahminen 1700 yılında, Katolik bir misyoner, *Popol Vuh'u* ispanyolcaya çevirdi. Maya dilini akıcı bir şekilde konuşabiliyordu ve Kızılderilileri eski tarihlerini anlatan bu metni kendisine göstermeye İkna

etmişti. Başka hiçbir İspanyolun bu Maya belgesini gördüğüne ilişkin bir kayıt yoktur.

İspanyolca elyazması bu metin, yaklaşık yüz elli yıl boyunca gözlerden uzak kaldı. 1850'lerde, Guatemala City'deki San Carlos Üniversitesi'nin kitaplığında bulundu ve ilk olarak 1857'de Viyana'da basıldı.

Çekiciliği ve Değeri

Popol Vuh, çarpıcı bir edebi güzelliğe sahip eski bir belgedir. Adı bilinmeyen yazarının yeteneğinden çok daha fazlasını gözler önüne serer. Bu eski halkın düşünce ve değerlerini, dillerinin bunları anlatabilme yeteneğini yansıtır.

Destanın, Mayaların yaratılış söylencesini anlatan bu parçasında, Hıristiyanlık etkisi görülür. Kullanılan dil ve bazı düşünceler Kitabı Mukaddes'in ilk bölümleriyle benzerlik gösterir. Adsız yazar, *Popol Vuh'u* kaydettiği sırada, İspanyol misyonerlerin Mayalara Hıristiyanlığı öğretmeye çoktan başlamış oldukları göz önüne alındığında bu, o kadar da şaşırtıcı değildir.

Maya tanrılarının yaratmak istedikleri insan tipini ve bu tanrılarla insanlar arasındaki ilişkiyi, diğer yaratılış söylencelerindekilerle karşılaştırmak ilgi çekici olacaktır.

Yaratılış

Başlangıçta, sonsuz karanlığın içinde, yalnızca yukarıda gökyüzü, aşağıda deniz vardı. Hareket edecek ya da gürültü yapacak hiçbir şey olmadığı için sakin ve sessizdi. Yeryüzü henüz sulardan yükselmemişti. Otlar ve ağaçlar, taşlar, mağaralar ve koyaklar, kuşlar ve balıklar, yengeçler, hayvanlar ve insanlar daha yaratılmamışlardı. Kükreyecek ya da gürleyecek hiçbir şey

yoktu. Koşacak ya da sallanacak hiçbir şey yoktu, çünkü yalnızca yukarıda boş gökyüzü ve aşağıda sakin deniz vardı.

Suyun içinde yeşil ve mavi tüylerin altına yaratıcılar gizlenmişti. Bu büyük düşünürler, suyun içinde sessizce konuştular. Evrende, gecenin sonsuz karanlığında yalnızdılar. Birlikte ne olacağına karar verdiler. Yeryüzünün sulardan ne zaman yükseleceğini, ilk insanın ve tüm diğer canlı türlerinin ne zaman doğacağını, bu canlı varlıkların yaşamak için ne yiyeceklerini ve şafağın dünyayı soluk ışık seline ilk ne zaman boğacağını kararlaştırdılar.

"Yaratılış başlasın!" diye heyecanla seslendi Yaratıcılar. "Boşluk dolsun! Deniz çekilsin ve yeryüzü ortaya çıksın! Dünya, uyan! Böyle olsun!"

Ve yeryüzünü yarattılar. Yaratıcılar yaptılar bunu. Sislerin arasından, bir toz bulutunun içinde dağlar ve vadiler denizden yükseldi, çam ve selvi ağaçları zengin toprakta kök saldı. Tatlı sular dağların yamaçlarında ve vadilerin içinde dere olup aktı.

Ve Yaratıcılar memnun oldular. "Biz düşündük ve tasarladık" dediler, "ve yarattığımız kusursuz oldu!"

Sonra Yaratıcılar sordular, "Yarattığımız ağaçların altında yalnızca sessizlik mi olsun istiyoruz? Vahşi hayvanlar, kuşlar ve yılanlar yaratalım. Böyle olsun!"
Ve onları yarattılar. Yaratıcılar yaptılar bunu.

"Siz geyikler, çalılıklar ve otlaklarda dört ayak üzerinde yürüyeceksiniz. Ormanda çoğalacak, ağaçların serin gölgesinde ve nehir kıyılarında uyuyacaksınız. Siz kuşlar, ağaçların dallarında ve sarmaşıkların arasında yaşayacaksınız. Oralarda yuvalarınızı yapacak ve çoğalacaksınız." Geyik ve kuşlara böyle buyuruldu ve böyle yaptılar.

Ve Yaratıcılar memnun oldular. "Biz düşündük ve tasarladık" dediler "ve yarattığımız kusursuz oldu!"

Sonra Yaratıcılar, yarattıkları canlılara başka şeyler buyurdular. "Konuşun, seslenin ve bağırın, her biriniz yapabildiğiniz kadar. Bizim adımızı söyleyin, bizi övün ve bizi sevin."

Fakat kuşlar ve diğer hayvanlar bunu yapamazlardı. Çığlık atabilirler, tıslayabilirler ve ölebilirlerdi, ancak yaratıcılarının adlarını söyleyemezlerdi.

Yaratıcılar, yaptıkları canlılardan hoşnut kalmadılar. Onlara dediler ki, "Sizlere verdiklerimizi geri almayacağız. Ancak bizi övemediğiniz ve sevemediğiniz İçin, bunu yapacak başka canlılar yapacağız. Bu yeni yaratıklar sizlerden üstün olacaklar ve sizleri yönetecekler. Sizlerin kaderi onlar tarafından parçalanmak ve etinizin yenmesi olacak. Böyle olsun!"

Ve onları yarattılar. Yaratıcılar yaptı onları. Kendilerini övecek ve sevecek uysal ve saygılı bir canlı biçimlendirmeye karar verdiler. Önce çamurlu toprağa şekil vermeyi denediler; fakat bu malzeme çok yumuşaktı. Hareketsiz ve zayıf bir yaratık oldu. Konuşabiliyordu, ama hiç kimse dediklerine anlam veremiyordu.

"Çamurdan yapılmış yaratıklar hiçbir zaman yaşamayacak ve çoğalamayacaklar!" diye bağırdı Yaratıcılar. Ve bu yaratığı yok ettiler.

Sonra yeni yaratıklarını tahtadan oymayı denediler. "Bu malzeme tam bize uygun görünüyor! Sağlam ve dayanıklı" dediler. "Bu yaratıklar insana benziyor ve insan gibi konuşuyorlar. Bunlardan pek çok yapalım. Böyle olsun!"

Tahtadan canlılar yaşadı ve çoğaldılar, ama hiç kimse söylediklerine anlam veremiyordu ve içlerinde, yüzlerinde ruh, ellerinde ve ayaklarında güç yoktu. Ciltleri sarı ve kuruydu, altında besleyecek kan dolaşmıyordu. Dört ayakları üzerinde anlamsızca dolaştılar ve yaratıcılarını düşünmediler.

"Tahtadan yapılmış yaratıklar yaşayıp çoğalmak için yeterince iyi değil!" diye bağırdı Yaratıcılar. Ve bu tahtadan yaratıkları yok etmeye karar verdiler.

Yaratıcılar, gökte özsuyundan büyük bir sel oluşturdular ve yeryüzüne döktüler. Sel, tahta yaratıkların kafalarına çarptı
ve onları ağaç gibi devirdi. Sonra bir kartal üzerlerine geldi ve gözlerini oydu. Bir yarasa üzerlerine geldi ve kafalarını kopardı. Bir jaguar üzerlerine atladı ve kemiklerini kırıp dağıttı. Yeryüzü karanlıkla örtüldü ve aralıksız bir kara yağmur yağdı.

Güçsüz kalınca, düşmanları tahta yaratıklara saldırdılar. Büyük küçük hayvanlar onlara saldırdı. Sopalar ve taşlar, tabaklar ve çömlekler onlara saldırdı. Aç bıraktıkları ve eziyet ettikleri köpekler dişleriyle yüzlerini parçaladı. Öğütmek için kullandıkları taşlar bu kez onları Öğüttü. Ocak ateşi üzerinde yaktıkları kap kaçaklar yüzlerini yaktı.

Yaşamları için umutsuzca savaşan tahta yaratıklar evlerinin çatılarına tırmanmaya çalıştılar, ama evler yıkılıp onları yere attı. Dallarında güvenliğe kavuşmak için ağaçlara tırmanmaya çalıştılar, ama ağaçlar onları sallayıp yere attı. Mağaralara girmeye çalıştılar, ama mağaralar kapandı ve onlara sığınak olmayı reddetti.

Birkaçı dışında tahta yaratıkların tümü yok olmuştu. Diğerleri şekilsiz yüzleri ve çeneleriyle sağ kaldı ve onların soyundan gelenlere maymun adı verildi.

Sonra Yaratıcılar, gecenin karanlığında görüşmek için toplandılar. Güneş, ay ve yıldızlar daha gök yüzünde yerlerini almamışlardı. "Yeniden bizi övecek ve sevecek yaratıklar yaratmayı deneyelim. Böyle olsun! Yeryüzünde soylu canlılar yaşasınlar. Onlara biçim vereceğimiz malzemeyi arayalım."

Dört hayvan, dağ kedisi, koyot, karga ve küçük bir papağan Yaratıcıların önüne geldiler ve onlara yakında bolca yetişen sarı ve beyaz başaklı mısırlardan söz ettiler. Yaratıcılar, hayvanların gösterdiği yola koyuldular. Mısırı buldular, öğüttüler ve bu yiyecekten soylu yaratıklar biçimlendirdiler. "Böyle olsun!" diye heyecanla bağırdılar.
Ve onları yarattılar. Onları yaratıcılar yaptılar.

Böylece dört ilk Ata yaratıldı. Yaratıcılar, gövdelerini mısır unundan yaptılar Öğütülmüş sarı ve beyaz mısırdan içecekler yaptılar ve bunlar yeni yaratıklarına kas ve et oldu ve bunlarla birlikte güç vermek için onları beslediler.

Ve Yaratıcılar ineninim oldular. "Biz düşündük ve tasarladık" dediler "ve yarattığımız kusursuz oldu!"

Bu dört İlk Ata, insan gibi görünüyor ve konuşuyordu. Çekici, akıllı ve bilgeydiler. Çok uzakları görebiliyorlardı. Dağlar ve vadiler, ormanlar ve çayırlar, okyanuslar ve göller, ayaklarının altındaki yeryüzü ve başlarının üstündeki gökyüzü onlara doğalarını açık ettiler.

Dört İlk Ata dünyada görülecek her şeyi gördüklerinde, gördüklerinin değerini anladılar ve Yaratıcılarına teşekkür ettiler. "Bizi yaratıp şekil verdiğiniz için size teşekkür ederiz" dediler. "Bize görme, duyma, konuşma, düşünme ve yürüme yetenekleri verdiğiniz İçin size teşekkür ederiz. Büyük ve küçük, uzak ve yakın her şeyi görebiliyoruz. Her şeyi biliyoruz ve size teşekkür ediyoruz!"

Ama Yaratıcılar yine memnun değildiler. "Amaçladığımızdan daha iyi yaratıklar mı yarattık? Çok mu kusursuzlar?" diye birbirlerine sordular. "O kadar bilgili ve bilgeler ki bizim gibi tanrı mı olacaklar? Daha az görsünler ve bilsinler diye görüşlerini mi azaltsak? Böyle olsun!"

Böyle konuştu Yaratıcılar ve yarattıkları varlıkları değiştirdiler. Gözlerine sis üflediler ki yalnızca yakınlarında olanları görsünler. Böylece, Yaratıcılar dört İlk Ata'nın sahip oldukları bilgi ve bilgeliği yok ettiler.

Yaratıcılar atalarımızı yaratıp böyle biçimlendirdikten sonra dediler ki: "Şimdi İlk Atalar için özenle eşler yaratıp biçimlendirelim. Eşleri, onlar uyurken gelsinler ve uyandıklarında onlara mutluluk vermek için orada olsunlar. Böyle olsun!"

Ve onları yarattılar. Yaratıcılar yaptılar onları.

Ve Yaratıcılar memnun oldular. "Biz düşündük ve tasarladık" dediler "ve yarattığımız kusursuz oldu!"

Bir süre sonra Yaratıcılar İlk Atalar ve Analara benzeyen birçok insan daha yaptılar. İnsanlar karanlıkta yaşayıp çoğalıyorlardı; çünkü Yaratıcılar, daha ne güneş ne ay ne de yıldızlar gibi herhangi bir ışık biçimi yaratmışlardı. Hem açık hem koyu tenli hem varlıklı hem yoksul ve farklı diller konuşan çok sayıda insan doğuda bir arada yaşıyordu.

Tanrılarının hiçbir görüntüsünü yapmadılar, ama Yaratıcılarını unutmadılar, sevgi dolu ve uysaldılar. Yüzlerini göğe kaldırıp dua ettiler: "Ey Yaratıcılar! Bizimle kalın ve bizi dinleyin! Işık olsun! Şafak olsun! Gündüz olsun! Şafak dünyayı soluk ışığa boğsun ve güneş onu izlesin. Güneş her gün aydınlatarak gökyüzünde parladıkça, bize soyumuzu sürdürmemiz için kızlar ve oğullar bağışlayın. Bize iyi, yararlı ve mutlu yaşamlar verin ve bize barış verin!"

Bu sözlerle insanlar güneşi, yükselip Yaratıcıların yaptıkları basamakları altın ışınlarıyla aydınlatmaya çağırdılar.

"Ve Öyle olsun!" dedi Yaratıcılar. "Işık olsun! Evrenin şafağında, tüm yarattıklarımızın üstünde sabahın erken ışığı parkasın! Çünkü biz düşündük, tasarladık ve yarattığımız kusursuz oldu!"

Ve onu yarattılar. Yaratıcılar yaptı bunu. Güneş sulardan yükseldi ve allın ışınlarını yeryüzüne saçtı. Ve hayvanlar ve insanlar bundan mutluluk duydular. Büyük ve küçük hayvanlar koyakların serin gölgesinde ve nehir kıyılarında ayağa kalktılar ve doğan güneşe yüzlerini döndüler. Jaguar ve puma kükredi ve yılan tısladı. Kuşlar kanatlarını açtı ve şarkı söylemeye başladı. İnsanlar, tütsüler yakan ve kurbanlar sunan rahiplerinin çevresinde dans ettiler. Çünkü Yaratıcılar dünyayı ışıkla aydınlatmışlardı ve kusursuzdu.

Meksika Yaratılış Çevrimi: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Meksika yaylalarında yapılan arkeolojik araştırmalar, İnsanların MÖ 6000'lerden bu yana bölgede yaşadığını gösterir. MS 900-1200 yıllan arasında Toltekler, Orta Amerika'nın kuzey kısmını egemenlikleri altında tutmuşlardır ve başkentleri günümüzün Mexico City'sinin hemen kuzeyinde bulunan Tula kentidir. Yucatân Yarımadası'nda yaşayan Mayalara boyun eğdirmişlerdir. Tıpkı Mayalar gibi Toltekler de zengin bir söylence ve öykü mirasına sahiptirler. Dilleri Nahuatl da zengin bir kültür geleneği barındırır. Tolteklerin iktidarı, 1200 yılında Tula'yı harabeye çeviren ve bölgeyi yüzyıldan fazla egemen bir güçten yoksun bırakan bir iç savaş ile yıkılmıştır.

Aztek geleneğine göre, Aztekalar (AzHan'ın halkı), kabilelerin tanrısının buyruğuna uymuş ve 12. yüzyıl içinde bir zamanda Colorado Nehri'nin çok kuzeyindeki Aztlan'ı terk etmişlerdir. 1325'te, bugün Mexico City olan yerde yerleşene kadar oradan oraya dolaştılar. Az tekler, Tol teklere hem siyasal hem kültürel açıdan çok saygı göstermişlerdir. 1376'da iktidara geçen ilk Aztek yönetici, Tolteklerin atası Ketzalkoati'ın soyundan geldiğini öne sürer. Bundan sonra Toltek kültürü Aztek kültürünün bileşik parçası haline gelir.

Aztekler Toltek dilini, söylence ve Öykülerini benimsemiş ve kendilerininkiyle karıştırarak kaydetmişlerdir. Azteklerin yönetiminde mimarlık, güzel sanatlar ve edebiyat çok gelişmiştir. Büyük kentleri zamanın tüm İspanyol kentlerinden çok daha büyüktür ve özenle yapılmış saraylar, tapınaklar ve su yollan vardır. Aztekler metal ve tüylerden eserler yaratmaktan, tahta ve taşlardan dev heykeller oymaktan ve mücevherlerden mozaikler yapmaktan büyük gurur duymuştur. Söylence ve öykü biçimleriyle tarihe ve şiire büyük bir ilgileri vardır.

İspanyollar Orta Amerika'ya girip 1519'da Aztekleri yendiklerinde, Hernân Cortes, hem komşu halklardan hem de Aztek imparatorundan yardım görmüştür. Azleklerin kanlı uygulamaları pek çok düşman kazandırmıştı. Bunlar büyük bir yanılgıyla yeni gelenlerin daha iyi olacağını sanmışlardır. Aztek imparatoru ise İspanyol Cortes'i, geleneksel inanışlarına göre, sözünde durarak geri dönen Ketzalkoati sandığı için iyilikle karşılamıştır.

İspanyollar, istila ettikleri pagan halkların edebiyat ürünlerinin çoğunu, beş yıl sonra yendikleri Mayalara yaptıkları gibi, Hıristiyanlara zararlı olacağı korkusuyla yakmışlardır.

İspanyollar Azteklerin dillerini öğrenip, edebiyatlarım İspanyolca kaleme alarak Aztek kültürünün bazı öğelerini korumuşlardır. Bakış açılan, anlattıklarında açıkça görülür. Hıristiyan olmayan bu söylence ve öyküler, onlara hem çekici hem de itici gelmiştir.

Daha eğitimli yerlileri Hıristiyanlaştırma süreci içinde, İspanyol keşişler onlara kendi dillerini Latin alfabesiyle yazmayı, söylence ve öykülerini Nahuatl dilinin bu daha okunabilir şekliyle kaydetmeyi öğretmiştir. Yerliler yeni edindikleri Hıristiyan kavranılan ve edebi biçemini kendi daha eski sözlü gelenekleriyle sık sık kaynaştırır. 1500'lerde hem İspanyollar hem de Aztekler tarafından kaleme alınmış bu yazılar, İspanyol etkisi gösterir ve tümüyle Özgün değildir.

"Beş Dünya ve Güneşleri" ve "İnsanın Yaraülışı" 16. yüzyılda, Nahuatl el yazması olarak, *Chimalpopoca Codex: Annals of Cuauhtitlan and Legend of The Suns* (Çimalpopoka Kodeksi: Kua-uhtitlan Vakayinamesi ve Güneşlerin Masalı) adıyla yazıya geçirilmiştir. "Evrenin Yaratılışı" İse 16. yüzyılda Fransızca el yazması olarak, *The Hislory of Mexico* (Meksika Tarihi) adıyla yazılmıştır. Ketzalkoatl'ın, Tezkatlipoka tarafından kandırılıp Toltek başkentinden sürülüşüyle ilgili söylenceler ise öncelikle iki büyük kaynakta yer alır: *Chimalpopoca Codex* (Çimalpopoka Kodeksi) ve 16. yüzyılda İspanyol rahip Fray Bemardino Saha-gun

tarafından oluşturulmuş bir Nahuatl metinler koleksiyonu olan *Florentine Codex: General History of the things of New Spain* (Florentine Kodeksi: Yeni ispanya Genel Tarihi).

Çekiciliği ve Değeri

Tıpkı Yunanlar, İrlandalılar ve Amerika'daki diğer bazı halklar gibi, Aztekler de kendi dünyaları sonuncu olmak üzere bir dizi dünyanın yaratılışını anlatırlar. Ancak söylenceler arasında önemli farklar vardır. Yine, pek çok diğer kültürde olduğu gibi, Aztekler de tufandan söz ederler.

Aztekler, kendi söylencelerini yaratmamış, bunun yerine, var olan Toltek söylencelerini alıp kendi inançlarına uyarlamışlar; büyük Toltek tanrısı, Ketzalkoatl'ı, kendi güneş ve savaş tanrıları Huıtzilopoçtli ile özdeşleştirmişlerdir. Aztek/Toltek söylenceleri hem tanrıların hem de insanların, evreni ve insanların yaşamlarını korumak için kurban vermeleri zorunluluğu nedeniyle alışılmadık bir özellik gösterirler. "Beş Dünya ve Güneşleri"nde ilk dört dünyada yaşayan insanlar kurban vermek istemedikleri için tanrılar tarafından cezalandırılırlar.

Güneşe insan kurban etme gereksinimi, Aztekler için Önemli bir dinsel kavramdır. Aztekler, güneş hareketsiz kalırsa ateşli ışıklarının dünyayı yok edeceğini bilir ve güneşin günlük yolculuğu sırasında duracağından korkarlar. Tanrı veya insanın, yürek ve kanın, sıcak güneşin susuzluğunu gidereceğine ve yolculuğunu sürdürebilmesi için gücünü yenileyeceğine inanırlar. Azteklerin kurban edilecek insan elde etmek için savaşa bile gittikleri ve bu yüzden komşu kültürlerde nefret uyandırdıkları bilinmektedir.

Beşinci dünya, iki tanrının, yaşamlarını güneşe kurban etmeye hazır oluştan sayesinde ışığa kavuşur. Başka bir söylenceye göre Ketzalkoati, Nanautzin'in bu söylencede yaptığı gibi daha sonra kendini kurban olarak sunar.

Dinsel geleneklerine göre, Aztekler her yıl, bir yıl boyunca tanrı gibi yaşayacak ve seçildiği günün yıldönümünde güneşi tekrar canlandırmak İçin ölecek bir erkek çocuk seçerler. O yıl boyunca çocuğa, Tezkatlipoka'nın dünyadaki yansıması olarak saygı gösterilir. İyi giysiler giydirilir, sürekli eşlik edecek sekiz hizmetli verilir, müzik ve dinsel konularda eğitilir.

Çocuk, kurban edilmesinden yirmi gün Önce, ölürken giyeceği giysileri giyer ve Azteklerin tanrıçaların adlarını verdikleri dört bakire kızla evlenir, ölümünden önceki beş gün şölenler ve danslarla dolu olur.

Kurban edileceği gün, üstü kapalı bir kano içinde tapınağa götürülür. Tapınağın basamaklarım çıkarken bir dizi flütü önce çalar, sonra kırar. Tepeye eriştiğinde, bekleyen rahipler onu sunağa bağlarlar, yüreğini kesip çıkartırlar ve güneşe sunarlar. Ardından, bir sonraki yıl aynı görevi yerine getirmesi için yeni bir çocuk seçilir.

Yaratılış Dizisindeki öteki söylenceler, Aztek yaşamının başka boyutlarını açıklamaktadır. "Dünyanın Yaratılışı"nda, neden dünyanın da insan kanıyla beslenmesi gerektiği açıklanır. "İnsanların Yaratılışı"nda ise Ketzalkoati yeni bir insan ırkına yaşam verecek kanı sağlamak için kendini yaralar.

"Müziğin Yaratılışı", Aztek/Toltek kültüründe müziğin Önemini göstermesi açısından eşsizdir. Dili olağanüstü güzeldir, çünkü bu söylencenin kaynağı şiirdir.

Yaratılış Çevrimi

Beş Dünya ve Güneşleri

Beş dünya yaratıldı, her birinin kendi güneşi vardı, her biri bir öncekinin ölümünü izledi. İlk dünya, yeryüzü güneşiyle aydınlatıldı. Bu ilk dünyanın insanları uygunsuz davrandılar ve tanrılar onları, jaguarları etleriyle ziyafet

çekmeye göndererek cezalandırdılar. Hiç kimse sağ kalmadı ve güneşleri de onlarla birlikte öldü.

İkinci dünya, havanın güneşiyle aydınlatıldı. İnsanları bilgelikten uzak davrandılar ve kasırga rüzgârları yeryüzüne indi ve insanlar maymunlara dönüştürülerek cezalandırıldılar. Hayvanlara dönüştüklerinde güneşleri de öldü.

Üçüncü dünya, ateş yağmurunun güneşiyle aydınlatıldı. İnsanları tanrılara kurban vermeyi reddederek onlara saygısızlık ettiler ve depremler, yanardağlardan fışkıran ateşli küller ve başka ateşli ölümlerle cezalandırıldılar. Güneşleri de onlarla birlikte yanıp yok oldu.

Dördüncü dünya, suyun güneşiyle aydınlatıldı. Büyük tanrı Ketzalkoati, küllerden bir insan ırkı yarattı. İnsanlar açgözlüydüler ve büyük bir selle cezalandırıldılar. İnsanların çoğu balığa dönüştüğünde güneşleri de boğuldu.

Her Şeyden Kudretli Varlık, bir çift insanı tufandan kurtarmaya çalıştı. Sesi onlara geldi ve dedi ki: "Büyük bir ağaç bulun, gövdesinde İçinde saklanabileceğiniz bir delik açın ve sel suları çekilene kadar orada kalın. Eğer açgözlülüğünüzün üstesinden gelir ve yalnızca birer koçan mısır yerseniz sağ kalacaksınız."

Kan koca. Her Şeyden Güçlü Varlığın emirlerine uydular. Büyük bir ağaç buldular, İçinde saklandılar ve selden sağ olarak kurtuldular.

Sular çekildiğinde garip bir dünya gördüler. Bir zamanlar hayvanların dolaştığı yerlerde balıklar can çekişiyordu. "Çevrede bu kadar çok balık varken niye bir koçan mısırı kemirelim?" diye birbirlerine sordular.

Ağaçlarından kuru dallar kopardılar. Ateş yakıp balıklardan birini kızartmaya koyuldular. Tanrılar güzel kokan dumanı kokladılar ve bu çiftin açgözlülüğüne ve buyruklarına karşı gelmelerine çok öfkelendiler. Öfkeyle üzerlerine indiler ve kafalarının bir parçasını kopartıp beyinlerini hayvanlarınki kadar küçülttüler. Sonra onları köpeğe dönüştürdüler.

Tanrılar bizim dünyamızı, beşinci dünyayı yaratmadan önce kimin dört hareketli beşinci güneşi yaratarak onu aydınlatacağını kararlaştırmak üzere karanlıkta bir araya geldiler. Bu güneş, daha Önceki dört öğeden, toprak, hava, ateş ve sudan oluşacaktı. Ankuşunun parlayan tüyleri ve altın ve turkuaz mücevherlerle donanmış varlıklı bir tanrı, yapacağı işten çok alacağı övgüleri düşünerek gönüllü oldu.

"Bu büyük görev için bir tanrı yeterli olmayacak" dedi tanrılar, "İkinci bir gönüllüye gerek var". Bütün tanrılar sessiz kaldılar. Sonunda tanrılar sordular, "Bize yardım eder misin, Nanautzin?"

Nanautzin şaşkınlıkla baktı. Şimdiye kadar hiç ilgilerini çekmemişti. Biçimsiz, çirkin, kötü görünüşlü, yaralarla kaplı olduğu ve sazlardan dokunmuş basit giysiler giydiği için diğer tanrıların onu küçümsediklerini biliyordu.

"Eğer beşinci dünyayı ortaya çıkarmamıza yardım edersen sana gerçekten değer vereceğiz!" dediler.

"İsteğiniz buysa, yaparım" diye yanıtladı Nanautzin.

İki tanrı, sonraki dört günlerini kendilerini kurban töreni için arındırarak geçirdiler. Sonra armağanlarıyla taş sunakta parlayan ateşe yaklaştılar. Her zaman sunulan armağanlar saman, kuru dallar, kaktüs iğneleri ve kanlı dikenlerden oluşurdu. Ancak varlıklı tanrı altın parçaları, parlak tüyler ve mücevherler sunarak gösterişte bulundu. Nanautzin'in ateşe yerleştirdiği armağanlar, üç yeşil saz saman, kendi yaralarının kabuklan ve kendi kanıyla kaplı dikenlerden oluşan üç deste çok değersiz gözüktü.

Tanrılar hep birlikte, göğe yükselen taştan bir piramit yaptılar, tepesinde bir ateş yaktılar ve kendilerini de arındırırken dört gece boyunca yanmaya bıraktılar. Sonunda varlıklı tanrıya dediler ki, "Biz hazırız. Şimdi yapacağını söylediğin görevi ger-çekleştir. Dünyayı aydınlat."

"Bunu nasıl yapmamı bekliyorsunuz?" diye sordu varlıklı tanrı.

"Alevlerin ortasına atlamalısın!" diye yanıtladı tanrılar.

Varlıklı tanrının yüreği korkuyla doldu, ama sözünden dönmeye utanıyordu. Dört kez, aldırmaz görünerek alevler saçan ateşe yaklaşh ve dört kez korkunç alevler ve yüksek sıcaklık karşısında geri çekildi. "Gönüllü olduğumu biliyorum, ama bu büyük görevi yapamayacağım" diye itiraf etti utançla.

"O zaman, Nanautzin, şimdi bu büyük görevi yapma sırası sana geldi" dedi tanrılar.

Nanautzin yüreğini cesaretle doldurdu ve alevlerin ortasına atladı. Ateş yaşamını, alevler içindeki giysilerini yakarken, gökyüzünü aydınlattı ve güneşe yaşam verdi. Varlıklı korkak tanrı, Nanautzin'in yürekli örneğini izlemekten başka çıkar yol olmadığını hissederek yaşamını kurban etmek için cesaretini topladı ve kendini alevlere attı. Fakat Nanautzin cesurca yolu gösterdiği için, o zamandan sonra tanrılar arasında onurlandırılan o oldu. Pek çoğu, Nanautzin'in büyük tanrı Ketzalkoatl'ın bir görünümü olduğunu da söyler.

Dünyanın Yaratılışı

Ketzalkoati, yani aydınlık olan ve Tezkatlipoka, yani karanlık olan, gökyüzünden aşağı baktılar ve aşağıda yalnızca su gördüler. Canavar bir tanrıça suyun üzerinde yüzüyor ve bulabildiği her şeyi yiyordu. Gövdesindeki her bir eklemde tüm yiyecek kaynaklarını görecek keskin gözler ve vahşi hayvanlar gibi ısıran ağızlar vardı.

"Bu tanrıçanın yarattığımız her şeyi yemesini engellemek için bir yol bulmalıyız" dediler birbirlerine.

Bunun üzerine, kendilerini iki kocaman yılana dönüştürdüler. Biri hızla tanrıçayı kollarından, diğeri de ayaklarından tuttu. Sonra daha tanrıça karşı koyamadan, ortadan kopana kadar çektiler. Kafası ve omuzları dünyayı oluşturdu, gövdesinin alt kısmı da gökyüzüne yükseldi ve gökleri oluşturdu.

Diğer tanrılar, Ketzalkoati ve Tezkatlipoka'nin tanrıçaya yaptıklarına kızdılar. Dünyaya indiler ve parçalanmasına karşılık armağanlar vermeyi; insanların yaşamak için gerek duyacakları her şeyi onun sağlamasını kararlaştırdılar. Saçlarından ağaçları, uzun otları ve çiçekleri, teninden ince otları ve minik çiçekleri, gözlerinden küçük mağara, çeşme ve kuyuları, ağzından büyük mağara ve nehirleri, burnundan tepe ve vadileri ve omuzlarından da dağları yarattılar.

Tanrıça çoğu zaman mutsuzdur. İnsanlar, zaman zaman geceleri ağladığını duyarlar. O zaman insan kanına korkunç bir açlık duyduğunu bilirler. Böyle susadığı zamanlarda, tanrıça toprağın meyvelerini vermez ve insan yüreklerinden gelen kan, susuzluğunu giderene kadar ağlamayı bırakmaz. İnsan yaşamı için gereken şeyleri sağlarken karşılığında kendi gereksinimi için insan canı ister. Bu hep böyle olmuştur ve böyle olacaktır.

İnsanların Yaratılışı

Ketzalkoati, bizim dünyamız olan beşinci dünyada yeni bir İnsan ırkı yaratmak için hazırlık yaptı. Önce, yarattıklarının yemesi için besleyici yiyecekler olması gerektiğine karar verdi. Yeryüzünde yola koyuldu. Her bitki ve hayvanı, halkı için en iyisi olup olmayacağını anlamak için inceliyordu.

Karıncalar, yedikleri mısır tanelerini gösterdiklerinde, Ketzalkoati, bunun aradığı yiyecek olduğunda karar kıldı. Fakat karıncaların ona mısırlarını hiçbir zaman vermeyeceklerini bildiğinden çalması gerekecekti.

Ve Ketzalkoati kendini bir siyah karıncaya dönüştürdü. Diğer siyah karıncalarla birlikte mısırı birer birer, güçlükle tarladan saklama yerine taşıdı, ama karıncalar için saklıyormuş gibi davrandı. Gerçekte ise, yaratacağı insanları beslemek için gizli bir yerde dev bir mısır yığını oluşturuyordu. Sonunda insanlarına ekip yetiştirmeyi öğretmeye yetecek

kadar mısırı gizli deposunda biriktirdi. Kendi şekline büründü, mısırı dev bir torbaya doldurup göklere döndü.

Ketzalkoati artık dikkatini planının ikinci kısmına, bugünkü insan ırkının yaratılışına verebilirdi. Her gün göklerde güneşin yolunu izleyerek doğudan batıya uçtu. Her gece yeraltında batıdan doğuya gitti ve şafakta ortaya çıktı. Bu gece yolculuklarının birinde, ölüler Ülkesinin Efendisi'ni bulup yeni insan ırkını yaratmak için İlk adımı atmaya karar verdi.

"Bana babamın burada gömülü olan kemiklerini vermeni istiyorum" dedi ölüler Ülkesinin Efendisi'ne.

"Sana bu iyiliği neden yapayım" diye sordu Ölüler Ülkesinin Efendisi. "Burada gömülü olan bana aittir. Bu kemiklerle ne yapmayı planlıyorsun?"

Ketzalkoati yanıtladı. "Bu kemikler benim için çok önemli, çünkü babamdan kalanlar yalnızca bunlar. Tanrılar yeryüzünde yaşayacak başka bir insan ırkı istiyorlar ve ben de onları babamın kemiklerinden yaratmak istiyorum."

"Al o zaman" diye yanıtladı Ölüler Ülkesinin Efendisi. "Senden istediğim işi yaptığında kemikler senin olacak. Bir eline bu deniz kabuğunu al, diğerine de kemikleri. Şu yeşim daire çevresinde dört kez dönerken bir yandan da deniz kabuğuna üfle."

Ketzalkoati kemikleri ve deniz kabuğunu Ölüler Ülkesinin Efendisi'nden aldı ve yeşim dairenin çevresinde yürümeye başladı. Kabuğa üflediğinde hiç ses çıkmadı, çünkü bir şey içini tıkamıştı.

Ketzalkoati, yeraltında yaşayan solucan ve arıları yardıma çağırdı. Önce solucanlar kabuğa girip onu tıkayan şeyi dışarı attılar. Sonra arılar kıvrımlı geçitlerine girip solucanların arkada bıraktıkları her şeyi temizlediler.

Ölüler Ülkesinin Efendisi, Ketzalkoatl'a yeşim dairenin çevresinde yürürken kabuğu üfleyebilirse kemikleri alabileceğini söylemişti. Ancak uşaklarına da gizlice Ketzalkoati dışarı çıkmadan üzerini iyice aramalarını ve kemiklerin geride kalmasının sağlanmalarını emretti.

Uşaklar Ketzalkoatl'a kemikleri bırakmasını söyleyince, büyük tanrı ne yapacağını bilemedi. Akıl danışmak için hayvan ikizini, *nahual'ını* çağırdı.

"Kemikleri bırakıyormuş gibi yap, Ketzalkoati" dedi *nahual'ı*. "Sonra uşaklar efendilerine döndüklerinde, kemikleri toplayıp sarmala ve beraberinde götür."

Ketzalkoati kemikleri bırakma emrine uyuyormuş gibi yaptı, fakat özenle toplayıp yeryüzüne döndü.

Ölüler Ülkesinin Efendisi, Ketzalkoatl'ın yaptıklarına aldanmamıştı. Uşaklarına dedi ki, "Ketzalkoati benim emirlerime karşı geldi ve kemikleri beraberinde götürdü. Onu yakalamak için bir çukur kazın ve kemikleri düşürmesini sağlayın."

Ölüler Ülkesinin Efendisi'nin uşakları yerde bir çukur açıp üzerini yapraklı dalla ve toprakla iyice örttüler. Planladıkları gibi Ketzalkoati takıldı ve tuzağa düştü. Kuşlar onu öyle korkuttular ki, ulu tanrı korkudan bayıldı ve değerli yükünü düşürdü. Kuşlar örtüyü ve içindeki kemikleri gagaladılar.

Ketzalkoati uyandığında durumundan duyduğu üzüntüyle ağladı- "Ah, *nahual'ım*" diye ağladı, "Şimdi ne yapacağım?"

"Umutsuzluğa kapılma" diye yanıtladı *nahual'ı*. "Elinden gelenin en iyisini yap ve yoluna devam et."

Ketzalkoati kuşların ufaladığı kemikleri topladı, sarabildiği kadar sardı ve karar verdiği gibi onlarla geri döndü.

Tanrıça Dişi Yılan, babasının kemiklerini Öğüttü ve yeşim bir çanağa koydu. Sonra Ketzalkoati, bedeninde bir yara açtı, çanaktaki unu kendi kanıyla ıslattı. Bu karışımdan hem erkek hem de kadın olmak üzere yeni insan ırkına şekil verdi.

Müziğin Yaratılışı

Bir gün, Göklerin tanrısı Tezkatlipoka dünyaya indi ve doğanın güzelliklerini inceleyerek oradan oraya dolaştı. Yürürken kendi kendine, "Dünya Canavarı dağlar, vadiler, nehirler ve dereler, ormanlar ve çayırlar oluşturmuş. Çiçekler güneş ışığında, otlar arasında parlak mücevherler gibi yanıp sönüyorlar. Açıkça görülüyor ki, Dünya'da insanların yüreklerine mutluluk verecek pek çok şey var. Yine de yaratılış tamamlanmamış. Eksik bir şey var. Hayvanlar kükrüyor ve insanlar konuşuyor, ama hiç müzik duymuyorum! Yüreğim üzüntüyle dolu, çünkü hiçbir şey ruhu müzik kadar mutlu edemez."

Ve Tezkatlipoka, Rüzgâr biçimindeki KetzalkoatI'ı çağırdı. "Rüzgâr, sesime kulak ver ve bana gel!" diye seslendi dünyanın dört bir yanına.

Rüzgâr sızlanarak mırıldandı ve isteksizce Dünya'nın yüzeyinde dağıldığı yerlerden kendini topladı. En yüksek ağaçtan ve en görkemli dağdan daha yükseğe çıktı ve büyük siyah bir kuş şeklinde göklerin tanrısına doğru yollandı.

Tezkatlipoka, dalgaların gürültüyle okyanusların derinliklerinden yükselip kükreyerek kumsala vuruşlarını duydu. Ağaçların dallarının gıcırdadığını ve yaprakların sallanıp birbirlerine çarptıkça inlemelerini duydu. Ketzalkoati sesini duymuş, geliyordu.

Ketzalkoatl çabucak ona ulaştı. Her zamanki gibi fırtınalı görünüşü, sakin olduğu halde kızgınmış gibi görünmesine neden oluyordu. Tezkatlipoka'nin ayaklarının dibine şikâyet etmeden yerleşti.

"Ketzalkoatl" diye başladı Tezkatlipoka; "olgun meyveler, renkli çiçekler ve Güneş ışınlarının parlaklığının bütün yeryüzünü güzelleştirdiğini görüyorum. Yine de, tüm bu güzelliğe karşın Dünya mutsuz! Sessizliği dolduracak tek bir güzel ses yok. Tek bir hayvan, kuş ya da insan bile şarkı söylemiyor! Sen bile yalnızca uğuldamayı ve ulumayı, inlemeyi ya da sızlanmayı biliyorsun!"

"Yaşam müzik içermeli! Şafağın uyanışına müzik eşlik etmeli. Düş gören insana esin vermeli. Bebek bekleyen anneyi rahatlatmak. Başımızın

üstünde uçan kuşların kanatlarında ve yakındaki derenin sularında duyulabilmeli."

"Evrenin çatısının çok yukarılarına gitmelisin. Tüm Yaşamın Babası Güneş'in evini bulmalı, sana Dünya'da yaşayıp güzellik katmaları için müzisyenler vermesini istemelisin. Eminim ki Güneş bunu yapabilir, çünkü evinde pek çok müzisyen ve parlaklıkları dünyaya ışık saçan alevlerden bir koro barındırıyor. Onların arasından en iyilerini seç ve Dünya'ya getir."

"Okyanusun kıyısına vardığında" diye bitirdi Tezkatlipoka, "üç uşağımı, Su Canavarı, Su Kadım ve Asa ile Deniz Kabuğunu bulacaksın. Onlara gövdelerini birleştirmelerini ve seni Güneş'e götürecek bir köprü oluşturmalarını emret."

Ketzalkoatl kabul etti. Yeryüzünde yolculuk yaparken, Tezkatlipoka'nın anlattığı gibi yalnızca mutsuz bir sessizlik ya da kaba, rahatsız edici bir gevezelik duydu. Kıyıya vardığında Tezkatlipoka'nın uşaklarını buldu ve ona bir köprü yaptılar. Köprüye rağmen, Güneş'in evine varabilmek için güçlü soluğunun tümünü harcadı.

Güneş'in müzisyenleri, çaldıkları müziğe uygun renklere bürünmüş olarak salonları dolaşıyorlardı. Beşik ninnileri ve çocuk şarkıları çalanlar pınl pırıl bir beyaz giymişlerdi. Aşk ya da savaş destanlarına eşlik eden şarkılar çalanlar parlak bir kırmızı giymişlerdi. Bulutların arasında müzikleriyle öyküler anlatarak dolaşanlar canlı bir mavi ve Güneş'in altın ışıkları altında oturup flütlerini üfleyenler ise ışıltılı bir sarı giymişlerdi. Ketzalkoatl koyu, üzgün bir renk giymiş tek bir müzisyen bulamadı, çünkü burada hiç üzüntü dolu şarkı yoktu.

Tüm Yaşamın Babası, Ketzalkoatl'ı görür görmez öfkeyle bağırdı, "Müzisyenler! Dünya'yı rahatsız eden zararlı varlık Rüzgâr'ı görüyorum. Barış dolu krallığımıza yaklaşıyor. Sessiz olun! Tek bir şarkı duymak istemiyorum! Tek bir çalgının sesini duymak istemiyorum! Rüzgâr konuştuğunda ses veren her kimse, onunla birlikte Dünya'ya gitmek zorunda kalacak ve orada hiç müzik bulamayacaksınız."

Rüzgâr, Güneş'in salonlarına giden basamakları tırmandı. Müzisyenleri görür görmez, derinlerden gelen sesini yükseltti ve bağırdı, "Müzisyenler! Şarkıcılar! Benimle gelin!"
Tek bir müzisyen ya da şarkıcı çağrısına yanıt vermedi.

Rüzgâr, bu kez daha sertçe, yeniden bağırdı: "Gelin müzisyenler! Gelin, şarkıcılar! Evrenin Ulu Efendisi sizi kendisine ka-hlmaya çağırıyor!"

Yine tek bir müzisyen ya da şarkıcı çağrısına yanıt vermedi. Alevler saçan Güneş'in emirlerine uydular ve bir dansın tam ortasında donup kalmış rengârenk bir dansçılar dizisi gibi sessizlik içinde hareketsiz durdular.

O zaman, Göklerin Tanrısı Tezkatlipoka öfkesini gösterdi. Göğün dört bir yanından gelen siyah fırtına buluru sürüleri, efendilerinin yıldırımlarıyla kamçılanarak Güneş'in evine ürkütücü gümbürtülerle yaklaştılar. Güçlü gök gürültüleri büyük tanrının hançerinden aktı ve Güneş'in evini bir gürültü seline boğdular.

Fırtına bulutları, alevli bir canavar gibi boğulan Tüm Yaşamın Babası Güneş'i yuttular. Korkuyla titreyen müzisyenler ve şarkıcılar Rüzgâr'ın kucağına sığındılar. Onları, müziklerini ez-memeye özen göstererek kucakladı ve sevinçle çok aşağılarda bekleyen Dünya'ya götürdü.

Bu arada Dünya, Rüzgâr'ın görünmesini bekleyerek koyu gözleriyle gökleri tarıyordu. Ketzalkoatl'ın görevini başarıyla tamamladığını görünce yüzü aydınlandı ve mutlulukla gülümsedi. Bütün yaşamı boyunca gelenleri selamladı. Ağaçlar yapraklı dallarını kaldırdılar, kuşlar kanatlarını çırptılar, insanlar ve hayvanlar seslerini yükselttiler, çiçekler ve meyveler yüzlerine kaldırarak selamladılar.

Güneş'in müzisyenleri ve şarkıcıları sevinçle Dünya'ya indiler ve küçük gruplara ayrılarak dağıldılar. Dünyanın en uzak bölgelerine bile yol boyunca müzisyen ve şarkıcılarla karşılaşmadan yolculuk etmek olanak dışıydı. Rüzgâr bile şimdi mutluydu. Artık eskisi gibi üzüntüyle iç çekmiyor, inlemiyor ve inildemiyordu. Bütün yaşamın kalanıyla birlikte o

da şarkı söylüyor, ormanların ağaçlarım, çayırları ve okyanusun sularını tatlı esintileriyle canlandırıyordu.

Böylece Tezkatlipoka ve Ketzalkoatl, Dünya'da müziği yaratmak için birbirlerine yardımcı oldular. Müzik, uyanan şafağa eşlik etti. Düş gören insana esin verdi. Bebek bekleyen anneyi rahatlattı. Başımızın üstünde uçan kuşların kanatlarında ve yakındaki derenin sularında duyuldu. O günden sonra yaşayan her canlı kendi müziğini yaratabiliyordu.

Ketzalkoatl: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Ketzalkoatl söylencesi ve Aztek yaratılış söylenceleri birbirleri-ye yakından ilişkilidir ve yaratılış söylencelerindeki tarihsel arkaplan burada da geçerlidir.

Bilim adanılan, Ketzalkoatl'ın gerçeklerin ve söylencelerin bileşimi olduğuna inanırlar. Bir ya da pek çok kişi olduğu, Amerika'nın yerlisi ya da yabancı olduğu, şu ya da bu yüzyılda yaşadığı konusunda aynı düşüncede olmayabilirler, ancak hepsi de söylencenin Orta Amerika kültürleri üzerinde güçlü ve kalıcı bir etki bıraktığı düşüncesinde birleşmektedirler.

Ketzalkoatl adı üzerine yapılan bir inceleme, onun hem Toltek hem de Maya kültürlerinin bir parçası olduğunu gösterir. *Quetzal* Maya ülkesinde, özellikle Guatemala'da seyrek bulunan yeşil tüylü bir kuştur. *Co,* Maya dilinde sürüngen anlamına gelir ve *ati,* Nahuatl dilinde su demektir. *Coatl,* Nahuatl dilinde yılan anlamını taşır. Sonuç olarak, Ketzalkoatl, toprak (yılan biçiminde), su ve havayı (kuş biçiminde) birleştiren efsanevi bir varlıktır. Rüzgârla, Venüs gezegeniyle ve bir yaratıcı olarak güneşle özdeşleştirilir. Tüylü yılantanrı biçimiyle Orta Amerika'nın eski anıtlarında yaygın bir şekilde kendini gösterir.

Tarihsel bakımdan Ketzalkoatl, muhtemelen MS 10. yüzyılda, Nahuatl diliyle konuşan bir toplum olan Tolteklerin büyük önderi Topiltzin'dir (Prensimiz). Topiltzin, Ketzalkoatl'ın en yüksek rahibi ve Tolteklerin en büyük tanrısı olur. Öteki rahip ve kralların, Ketzalkoatl'ın adını, kendi erdemlerinin bir simgesi saydıklarını bilmektedir. Sonuç olarak, Topiltzin Tolteklerin kralı olunca adını da Ketzalkoatl olarak değiştirir. 1950'de To-piltzin-Ketzalkoatf, Tolteklerin başkentini Tula'ya nakleder, elli aileyi de bugünkü Meksico City'nin kuzeyine yerleştirir. Orada halkına, yaşam düzeylerini nasıl geliştireceklerini Öğreten yasalar ve etik kurallar sunar.

Ancak tarihteki (gerçek) Ketzalkoatl, halkına yiyecek olarak mısır yetiştirmeyi öğretmiş olamaz, çünkü Orta Amerika'da Tolteklerden binlerce yıl önce yaşamış olan insanlar mısır yetiştirmeyi zaten çoktandır bilmektedirler.

Çekiciliği ve Değeri

Ketzalkoatl söylencesi, simgesel düzeyde, Topiltzin'in, Tula'nın baştanrısı olarak iyi kalpli, uygar bir Ketzalkoatl oluşturma arzusunu destekleyenlerle, Ketzalkoatl'ın rakibi, kendisine ibadetin bir parçası olarak canlı canlı insan yürekleri ve sıcak sıcak insan kanı isteyen korkunç savaşçı tanrı Tezkatlipoka'yı oluşturmak isteyenler arasındaki çatışmayı simgeliyor olabilir. İki tanrı arasındaki belirgin fark göstermekledir ki, çatışmanın dinsel olduğu kadar siyasal boyutu da vardır. Sonunda savaş-sever Toltekler kazanırlar.

Ketzalkoatl söylencesi, Toltek İmparatorluğu'nun Aztekler tarafından fethini simgeliyor da olabilir. Tezkatlipoka, en büyük Aztek kabilesi olan, Meksika'nın tanrısıdır. Aşağıda anlatılan söylencede, Tula'nın Toltek halkını yok etmekte ve kralları Topiltzin-Ketzalkoatl'ı tahttan indirmektedir.

Ketzalkoatl söylencesinin iki versiyonu vardır. Birincisinde sarhoş olup kız kardeşiyle cinse] ilişkide bulunur ve büyük bir odun yığınını ateşe verip tıpkı yaratılış öyküsünde Nanautzin' in yaptığı gibi alevlerin içine atlar. Aşağıdaki versiyonda Tezkatlipoka, hem Ketzalkoatl'ı hem de halkını baştan çıkarır. Önce Ketzalkoatl'ı sarhoş edip bu ahlaka aykırı davranışta bulunmasına ve sonra halkının kendi kendilerini yok etmelerine neden olur.

Tezkatlipoka alışılmadık derecede ilginç bir kişilik gösterir. Yaratılış söylenceleri dizisinde Ketzalkoatl İle birlikte yaratıcı ve armağanlar veren bir tanrıdır. Ketzalkoatl söylencesinde ise Ketzalkoatl'ın düşmanından da ötedir. Ketzalkoatl'ın karanlık yönü. "alter egosu", "ikizi" ya da "gizli ortağı"dır.

Aztek geleneğinde Tezkatlipoka hem görünmez hem de dokunulmazdır. Bu da yerindedir, çünkü baştan çıkarışları insanların ahlak yapılarım sınayan ve zorlayan tüm kötülükleri temsil eder. Ketzalkoatl ile birlikte insanlara verdikleri yiyecek, şarap, müzik, kendileri ve ülkeleriyle duyduktan gurur gibi, tüm armağanlar karşı konulmaz derecede aşın miktarlardadır ve bu armağanlar yardım edecekleri insanları yok ederler. Törel ve tinsel değerleri simgeleyen Ketzalkoatl’ın kendisi bile kendi zayıflığım ve kendi kötülük yapma eğilimini tanıyamaz ve böylece Tezkatlipoka'nın onu yok etmesine olanak tanır. Tezkatlipoka'nın yok ettikleri, mantık yerine duyguları tarafından yönetilenlerdir.

Ketzalkoatl

Ketzalkoatl iri bir adamdı. Çoğunlukla jaguar derisinden bir külah ve ketzal kuşunun tüylerinden yapılmış bir pelerin giyerdi. Boynuna deniz kabuklarından bir kolye, ayak bileklerine İse çıngıraklardan bir zincir takardı. Sesi o kadar güçlüydü ki, 50 km uzaktan duyulurdu. O yaşarken, her mısır koçanı bir insan kadar güçlüydü, bal kabaklan insan boyuna erişiyordu ve mısırlar pek çok renkte yetişiyordu.

Ketzalkoatl, Güneş'in ve tanrıça Koatlikue'nin oğluydu. Koatlikue bir kez geceye ve kendi çocukları yıldızlara, bir kez de gündüze ve kocası Güneş'e kılavuzluk etmek için günde iki kez gökleri süpürürdü.

Bir gün batınımda, kocası Güneş göğü terk ettikten sonra ve Koatlikue'nin yüzlerce çocuğu henüz görünmemişken, göklerden rengârenk tek bir tüy süzüldü. O kadar güzeldi ki, Koatlikue onu aldı ve giysisinin yakasına taktı.

O gece, süpürmeyi bitirince, Koatlikue yeryüzünde oturdu ve dinlendi. Tüyüne uzandı, ama bulamadı. Onu çağırdı, ama yanıt alamadı. Kalbi kırılmış, tüyü kaybettiği için ağlarken hamile olduğunu fark etti.

Yıldızlar annelerinin hamile kaldığını duyunca ceninin babasını Öldürmeye karar verdiler. Babanın Güneş olduğunu öğrenince şaşırmadılar. Onların da babalarıydı ve ondan nefret ediyorlardı. Sürekli onu öldürmeye çalışıyorlardı, ama onu ancak bir geceliğine öldürmeyi becerebilmişlerdi. Tüm çabalarına karşın, her şafakta gökyüzünün doğusuna tırmanmayı sürdürüyordu.

Kısa bir süre sonra Ketzalkoatl doğdu ve daha da kısa bir sürede dokuz yaşında bir çocuk boyuna geldi. Hemen sonra yıldızlar Güneş'i öldürdüler ve gövdesini kuma gömdüler. Akbabalar gökte uçarken bu olayı gördü. Çabucak Ketzal'ı buldular ve ona cinayeti anlattılar. Ketzalkoatl bir kartalı, bir çakalı, bir kurdu ve yüzlerce köstebeği yardıma çağırıp hep birlikte akbabaları mezara kadar izlediler. Hayvanlar, Ketzalkoatl'ın babasının bedenini kazıp çıkarmasına yardımcı oldular. Yıldızlar bir kez daha yalnızca geçici bir süre için başarılı olmuşlardı.

Ketzalkoatl büyüyüp adam olduğunda, Tolteklerin kenti Tula'ya bir yabancı olarak geldi. İnsanlara, mısır ve pamuk yetiştirmeyi, kumaş dokumayı, altın, yeşim, tüy, tahta ve taş işlemeyi ve yazmayı, resim yapmayı, dans etmeyi öğretti. Ketzalkoatl ahlak ilkeleriyle tanınıyordu. Bütün yaşam biçimlerine büyük saygı duyuyordu. Çiçekleri toplayarak Öldürmeye ya da orman hayvanlarından herhangi birini öldürmeye karşıydı. Tolteklerin yöneticisi oldu ve kötü büyücüler bile onu İnsan kurban etmesi için kandıramadılar.

Güçlü bir adamın, ne kadar İyi olursa olsun, mutlaka düşmanları vardır. Ketzalkoatl ile birlikte dünyayı yaratan ve insanlara müziği getiren Tezkatlipoka şimdi rakibinin gücünü yok etmek istiyordu.

Tezkatlipoka çekinilecek bir düşmandı. Tezkatlipoka, yani "Karanlık Olan", gerçekte bir buluttan çıkmış ve dünyaya bozulmuş bir örümcek ağından inmişti. İyi işler kadar kötü işler de yapabilecek yetenekteydi. Dehası o kadar büyüktü ki, aklından geçirdiği her şeyi yaratabilirdi. Ağaçların ve kayaların derinliklerini ve insanların akıl ve yüreklerinin

içlerini görebilirdi. İnsanlara akıl armağan etmişti ve iyi insanları ödüllendirmesi ve kötüleri hastalıklarla cezalandırmasıyla bilinirdi.

Tezkatlipoka bir kez Ketzalkoatl'ı yenmeye karar verdikten sonra, diğerleri gibi başarısız olmayacak kadar akıllıydı. Önce Ketzalkoatl ile bir oyun sırasında kendini bir Jaguar'a dönüştürdü ve Ketzalkoatl'ı zalimce bir zevk alarak oradan oraya kovaladı.

Sonra kralın yüzüne bir ayna tuttu. "Eyvah" diye sızlandı Ketzalkoatl, "tenim çok yaşlı bir yaratığınki gibi kırış kırış olmuş. Gözlerim yüzümde vadiler gibi çökmüş ve göz kapaklarım iyice şişmiş. Yüzüne bakılmayacak kadar çirkinim! Eğer böyleyse görüntüm, yeryüzünde yürüyemem. O kadar çirkinim ki, kendi halkım beni öldürmek isteyecek. İnsanların dünyasını terk ermeliyim."

"Saçma!" diye yanıtladı Tezkatlipoka. "Seni çok yakışıklı yapabilirim. O zaman kendinle gurur duyacaksın!"

Tezkatlipoka, Ketzalkoatl'a görkemli giysiler giydirdi. Gövdesini ketzal kuşunun tüylerinden yapılmış bir giysiyle örttü, yüzünü kırmızı ve sarı boyalarla süsledi ve gözlerinin üzerine yeşim bir maske yerleştirdi. Son olarak bir peruk ve tüylerden bir sakal ekledi. Süslemesi bittiğinde yine Ketzalkoatl'ın yüzüne bir ayna tuttu. Bu kez Ketzalkoatl çok sevindi. O kadar genç ve yakışıklı görünüyordu ki, insanlardan ayrı bir yaşam düşünmekten vazgeçti.

Ancak Tezkatlipoka, Ketzalkoatl'ın aklına korku tohumları düşürmüştü. Aynadaki görüntüsü onu yaşlı bir adam olduğuna inandırmıştı ve büyük bir ölüm korkusuna kapılmıştı. Tezkatlipoka Ketzalkoatl'a sarhoş edici bir içki sunarak bu korkuyu besledi. "İç bunu, dostum" dedi; "yüreğine mutluluk, aklına huzur ve gövdene gençlik verecek. Güneş ışınlarının karanlık bulutlan dağıtması gibi tüm ölüm düşüncesini kovalayacak."

"Ne özellik taşıdığını söylersen söyle, senin içkinle ilgilenmiyorum" diye yanıtladı Ketzalkoatl.

"Yapma böyle!" diye yanıtladı Tezkatlipoka. "Kendi gölgesinden korkan bir adam gibi davranıyorsun! Parmağını çanağa daldır ve şarabın tadına bak. Yalnızca bir damladan korkuyor olamazsın! Çok aptalca davranıyorsun!"

Ketzalkoatl şarabın tadına bir kez baktığında direnemedi. Bir çanak, bir çanak daha içti; ta ki beş çanak şarabı bitirip çok sarhoş olana kadar. Ketzalkoatl'ın kızkardeşi ve uşakları da onu izlediler ve çok kısa bir süre sonra onlar da iyice sarhoş oldular. Ketzalkoatl arhk onurlu bir yaşam sürdürmeye aldırmaz olmuştu. Dinsel inanışlarım unuttu ve sonuçlarına aldırmadan duygularını tatmin eden işleri yaptı.

Şarabın etkisi zamanla geçtiğinde Ketzalkoatl, diğer ahlaksızca işler arasında kız kardeşiyle de cinsel ilişkide bulunduğunun farkına vardı. Çok utanmıştı. "Kendimle ilgili öğrendiklerimi bildiğim sürece, Tolteklerin arasında gururlu bir adam olarak nasıl dolaşabilirim?" diye kendi kendine sordu. "Halkım zayıf iradeli. Onları yönetecek güçlü birine, beğenip izleyebilecekleri birine gereksinimleri var. Yine de onları bırakırsam, yalnızca Tezkatlipoka'yı izleyecekler. Benim kral olarak kalmam bundan çok daha İyidir."

Ketzalkoatl, böylece Tolteklerin kralı olmayı sürdürdü. Tezkatlipoka da onların arasında kaldı. "Ketzalkoatl'ı yok etmek için yapabileceğim her şeyi yaptım" dedi kendi kendine, "Şimdi sıra halkını yok etmekte! Önce onları ölene kadar şarkı söylemeye zorlayacağım!"

Tezkatlipoka Tolteklerin karşısına büyük eğlendirici olarak çıktı, peş peşe şarkılara öncülük etti. İnsanlar onunla şarkı söyledikçe mutlu oldular. Güneş gökyüzünün batısında kaybolun-caya kadar şarkı söylediler. Yıldızlar göklerde görünene kadar şarkı söylediler. Gece boyunca şarkı söylediler. Tezkatlipoka' nin yarattığı müzik, yüreklerinde gittikçe daha hızlı ve daha güçlü çarpıyordu. Birer birer yürekleri baskıdan çatladı ve çoğu yığılıp öldü.

Bundan sonra Tezkatlipoka kendini savaşçıya dönüştürdü ve kalan Toltek erkeklerini büyük bir düşmana karşı savaşa çağırdı. Erkekler toplanınca olağan biçimine döndü ve birçok Tol-tek'i öldürdü.

Daha sonra Tezkatlipoka kendini bir kuklacıya dönüştürdü. Pazar yerine Ketzalkoatl'ın bir kuklasıyla çıkageldi ve kuklayı avuçlarında dans ettirerek Toltekleri eğlendirdi. Halk, gösterisine kapılıp istekle çevresinde toplandı.

Seyircinin sayısı istediği rakama erişince. Tezkatlipoka dedi ki, "Niye bizi İzliyorsunuz sersemler! Daha çok kısa süre ona şarkı söylettiğimiz gibi şimdi de dans ettirmeye çalışmıyor muyuz? Kesinlikle taşlanarak ölmeyi hak ediyoruz! Aranızda kim ilk taşı atacak kadar aklı başında?"

Tezkatlipoka, Toltekleri kendini taşlamaya zorladı. Taşlar onu öldürmüş gibi yere düştü ve yerde yatan şekilden korkunç dumanlar çıkmaya başladı. Dumanlan koklayan herkes öldü. Rüzgâr dumanları tüm kente yaydı.

Sonunda Tezkatlipoka, Toltekleri yerdeki şekle yaklaşıp ondan kurtulmak için yüreklendirdi. Fakat ceset o kadar ağırdı ki, yerinden kıpırdaülamadı.

Bu arada Tolteklerin yetiştirdiği sebze ve meyvelerde o kadar acı bir tat baş gösterdi ki, yenilemez hale geldi. Çok geçmeden insanlar açlıktan ölmeye başladılar.. Yiyecek için umutsuzca kıvranırlarken, Tezkatlipoka yaşlı bir kadın kılığında pazar-yerine geldi. Bir ateş yakıp mısır koçanları kızartmaya başladı.

Toltekler bu dayanılmaz çekicilikteki kokuya karşı koyamadılar. Lezzetli bir lokma yemeyeli o kadar uzun süre geçmişti ki, söylenH bir yaz fırtınası gibi yayıldı ve açlıklarını bastırmak umuduyla kentin her yerinden gelip toplandılar. Son insan da geldiğinde, Tezkatlipoka doğal görünümünü aldı ve hepsini öldürdü.

Böylece Tezkatlipoka Ketzalkoatl'ın halkını yok etti ve krallarını Tula kentini terk etmek zorunda bıraktı. Ketzalkoatl varlığını ve hazinelerini

dağların ve kanyonların derinliklerinde sakladı. Süslü güzel saraylarım yaktı, kakao ağaçlarını çöl çalılarına çevirdi ve kuşlara bölgeyi terk etmelerini buyurdu. Sonra güneydoğu yönünde denize doğru yoluna devam etti.

Yolculuğu sırasında bir yerde, Ketzalkoatl durdu, aynadaki görüntüsüne baktı ve korktuğu gibi yaşlı olduğunu gördü, öfkeyle yakında duran dev bir ağacı taşa tuttu. Bugün bile bu taşlar o ağacın gövdesindedir.

Bir başka yerde, Ketzalkoatl dinlenmek için büyük bir kayaya oturdu. Orada otururken, dolu tanesi büyüklüğünde ve ağırlığında gözyaşları döktü. Bedeni ve gözyaşları kayada bugün bile görünen izler bıraktı.

Son olarak, Ketzalkoatl bir grup cinle karşılaştı. Ona, "Ketzalkoatl, dur ve geri dön! Nereye gittiğini sanıyorsun?" dediler.

"Güneş beni çağırdı, işte aramaya gidiyorum" dedi Ketzalkoatl.

"Yoluna devam edebilirsin, ama koşullarımızı kabul edersen" dedi cinler. "Bütün mücevherlerini ve varlığını atmaksın. Bildiğin bütün becerileri, okuma yazma, mücevher ve yeşim kesme, altın dökme, tüylerden eşyalar yapma ve tahta ve taştan eşyalar oyma yeteneklerini bize bırakmalısın."

"Eğer yapmam gereken buysa yaparım" diye yanıtladı Ketzalkoatl. "Çünkü Güneş'in beni çağırdığı yere gitmeliyim."

Ketzalkoatl yolculuğunun sonuna erişmeden önce iplikçik üreten bitkiler dikti, bir oyun alanı ve Ölüler ülkesinde bir ev yaptı ve yaşlı bir adamken bile başkalarının yerinden bile kıpırdatamayacağı kayaları küçük parmağıyla itebilecek kadar güçlü olduğunu kanıtladı.

Sonunda Ketzalkoatl, doğu denizinin kıyısına erişti. Tüylerden pelerinini ve yeşim maskesini takarken sevinçle ağladı. Yılanlardan Örülmüş bir sala ormandı ve gökteki yolculuğuna başlamak üzere olan Güneş'e doğru yola koyuldu.

Onu izleyenlerin bazıları Ketzalkoatl'ın, "Bir gün halkıma ve ülkeme döneceğim" diye bağırdığım duydular.

Diğerleri Ketzalkoatl'ın bedeninin Güneş ışınlarının ısısından yanışını gördüler. Küllerinin rengârenk kuşlara dönüştüğü söylendi. Kuşlar gökyüzünde yükseldiler ve yüreğini göklere taşıdılar. Yüreği, bizim Venüs dediğimiz sabah yıldızına dönüştü.

Birleşik Devletler Yaratılış: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

MS 1000-1500 yılları arasında bir dönemde, sonradan Navajolar olarak tanınan toplulukta kuzeyin ormanlarını terk ettiler ve beraberlerinde ok ve yayı getirdiler. Avlanarak ve balık tutarak yaşamaya alışkınlardı, ancak New Mexico'nun kuzeyi ve Ari-zona'nın kuzeydoğusu arasındaki tarımla uğraşan Pueblo halkları arasında yerleştiler.

Navajolar karşılaştıkları halkların düşüncelerini alıp kendi gereksinimleri doğrultusunda uyarladılar. Pueblo halkları 1500' lerin sonlarına doğru İspanyol saldırılarından kaçınca Navajo komşularına sığındılar. Bu komşular onlara tarımı, dokumayı öğrettiler, söylencelerini ve dinsel törenlerini aktardılar. Bu yeni beceriler sayesinde Navajolar şiirsel, özenle işlenmiş söylenceleri, çarpıcı kum resimleri ve güzel battaniyeleriyle tanınır oldular.

İlk İspanyol göçmenlerin 1598'de New Mexico'ya koyun, keçi ve atları getirmelerinden sonra Navajolar çobanlıkla geçinen bir halk oldu. İspanyol gümüşünü ve Birleşik Devletler paralarını kullanarak çok güzel takılar yaptılar.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gerçek yerli Amerikalıların (Kızılderililerin) en büyük grubu olan Navajo halkı, şu anda yüz on bin ile yüz elli bin kişiden oluşmaktadır. Çoğunluğu Kuzeydoğu Arizona, Kuzeybatı New Mexico ve Güneydoğu Utah'ta yirmi dört bin milkarelik bir alanda kurulu Navajo rezervasyonunda ve çevresinde yaşar. Burası, ABD'deki en büyük Kızılderili rezervasyonudur ve büyüklüğü Batı Virginia eyaletine yakındır.

Navajolar, rezervasyonun dışında da, içinde de anaerkil klanlar halinde örgütlenmiş olup, genellikle aile içindeki kadınlar aracılığıyla birbirine

akraba olan geniş aile grupları halinde yaşarlar. Kadınlar kendi toplulukları içinde sosyal, siyasal, ekonomik ve dinsel ağırlığa sahiptirler.

Tarım, Navajo ekonomisinin temelidir; mısır, baklagiller ve kabak üretilen kuru tarım ve koyun yetiştiriciliği bu tarımın önemli unsurlarıdır. Navajo erkekleri, hâlâ olağanüstü güzellikte gümüş işlemeciliği ürünleriyle, Navajo kadınları da son derece güzel işlenmiş yün dokuma haklarıyla ünlüdürler.

Çekiciliği ve Değeri

Her halk nasıl var olduğuna bir açıklama getirir. Kendi yaratılış söylencelerinde Navajolar, dünyadan dünyaya ilerlerler ve yukarı doğru çıkarlarken daha uygarlaştıklarına inanırlar. Diğer halklar gibi ilk Navajo da bölgede bol bulunan bir malzemeden, iki mısır koçanından yaratılmıştır. Diğer halklar gibi onlar da büyük bir tufanla karşılaşırlar, ama Navajolar kurtulur.

Dördün kutsal sayı olması söylence boyunca vurgulanır. Dört mevsim, dört yön ve dört rüzgâr vardır. Navajo geleneğinde ayrıca her biri dört yönün birinde olmak üzere dört kutsal dağdan; siyah, beyaz, sarı ve mavi olmak üzere dört kutsal renkten; mısır, kabak, fasulye ve tütün olmak üzere dört kutsal bitkiden ve dört dünyayı geçerek yukarı doğru ilerlemeden söz edilir. Ayrıca, İlk Adam, İlk Kadın, İlk Oğlan ve İlk Kız olarak tanrı görünümünde dört önemli insan yaratılır.

Bu söylencenin ilginç yönlerinden biri de böcekler, hayvanlar ve İnsanlar arasındaki yakın İlişkidir. Amerikan yerlilerinin mitolojisinde ayırt edici bir özellik de, tüm canlı varlıklara saygı gösterilmesi gerektiği düşüncesidir. Çünkü tümü aynı Ulu Varlık tarafından yaratılmıştır.

Aşağıdaki söylencenin en önemli kaynağı, Washington Matthews'in, 1897'de yayımlanan *Navajo Legends'idir* (Navajo Efsaneleri). Matthews, Navajo dinsel törenleri üzerine araştırmalardaki öncülüğü ve 19. yüzyılın

son yirmi yılındaki metinleriyle saygı görmeye devam etmektedir. Toplayıp kopyaladığı malzemenin bütünlüğünü, inanıldığı ve uygulandığı gibi sunarak; metinlere, şarkılara, dualara ve kum resimlerine sadık kalarak korumuştur.

Yaratılış

Başlangıçta, İlk Dünya ya da Siyah Dünya vardı. Tek ışık kaynağı, çevresini yanan reçine sarmış küçük bir toprak parçasından oluşmuştu. Üzerinde yaşayanlar yalnızca kanatsız böcekler ve yerdeki deliklerde yaşamaya alışkın sürüngen yaratıklardı. Bunların arasında kırmızı karıncalar, hamamböceği ve beyaz çekirgeler vardı. Günlerden bir gün, böcekler bir araya geldiler ve dediler ki, "Burası çok küçük, çok karanlık ve çok sevimsiz! Daha büyük, aydınlık ve yeni bir dünya bulmalıyız."

"Bunu nasıl yapacağız?" diye sordu karıncalar. "Görüyorsunuz ki etrafımız ateşle çevrili!"

Pervane böceği yanıtladı, "Kendimize kanatlar yapacağız ve dünyamızın çatısına doğru uçacağız."

Pervane böcekleri, arılar, sinekler, çekirgeler ve karıncalar gövdelerine kanatlar bağlayıp yukarı uçtular. Çekirge, çanda içeri mavi bir ışık sızdıran bir çatlak buldu ve böcekleri çatlaktan bir sonraki dünyaya geçirdi.

İkinci Dünya ya da Mavi Dünya, İlk Dünya'dan daha geniş ve daha aydınlıktı. Her böcek topluluğu otların ve çatıların arasında kendilerine barınak aradı. Çok fazla uzaklaşamadan dört büyük kuş, Beyaz Turna, Mavi Balıkçıl, Sarı Gerdanlı Dalgıç ve Siyah Gerdanlı Dalgıç dünyanın dört köşesinden uçarak üzerle

rine geldi. "Burası bizim toprağımız!" diye Öfkeyle bağırdılar. "Burada kalamazsınız! Ayrıca, burada açlıktan öleceksiniz. Biz yiyecek bulmak için çok uzaklara denize uçmak zorundayız ve sizin kanatlarınız sizi o kadar uzaklara asla taşımaz."

"Bizi merak etmeyin" diye yanıtladı böcekler. "Biz sizin yiyeceğinizle ilgilenmiyoruz. Burada yapraklar, tohumlar, çiçek tozları ve balımız var. Bize yeter de artar bile!"

"O zaman kalabilirsiniz" diye yanıtladı kuşlar, "fakat bizden uzak durmaya bakın!"

Böylece böcekler Mavi Dünya'da kaldılar. Zamanla, sayıları öyle arttı ki, hepsini besleyecek kadar yiyecek kalmadı. Yiyecek ararken büyük kuşların yaşadıkları yerleri bulmak için yola koyuldular. Kuşlar, böceklerin büyük toz bulutları gibi kendilerine doğru uçtuklarını görünce, kendi türlerinden olanları istilacılarla savaşmaya çağırdılar. Beyaz Turna, Mavi Balıkçıl, Sarı Gerdanlı Dalgıç ve Siyah Gerdanlı Dalgıç önderliğindeki kuşlar savaşı kazandılar.

Çekirge sağ kalan böcekleri topladı ve dedi ki: "Başka bir dünyaya taşınmalıyız. Beni izleyin!"

Hemen arkalarında onları kovalayan pek çok kuşla birlikte böcekler, Çekirge'yi Mavi Dünya'nın çatısına kadar izlediler. Mavi Rüzgâr onları Üçüncü Dünya'ya ya da Sarı Dünya'ya götürdü. Bu dünya Mavi Dünya'dan daha büyük ve daha aydınlıktı ve üzerinde hayvanlar ve insanlar yaşıyorlardı. Hep birlikte bunlar ilk Halk olarak tanındılar.

Burada herkes için yiyecek vardı. Kaynaklar ve nehirler boyunca otlar ve çalılar büyüyordu ve kuzey, güney, doğu ve batıdaki dağlar ağaçlarla kaplıydı. Tüm canlılar aynı dili konuşuyorlardı ve hepsinin dişleri, pençeleri, ayakları ve böcek kanatlan vardı.

Fakat insanlar, kanatları, istedikleri zaman çıkartabildikleri kürklü ya da tüylü mantolarının bir parçası olarak taşıyorlardı. Mağaralarda yaşıyor ve yalnızca toplayabildikleri kabuklu yemişler, tohumlar ve kökler gibi çiğ yiyeceklerle besleniyorlardı.

Bir sonbaharda, dört tanrı, Beyaz Beden, Mavi Beden, Sarı Beden ve Siyah Beden peş peşe dört gün tik Halk'a göründüler. Her defasında sessiz işaretler yaptılar ve gittiler. Dördüncü gün Siyah Beden geride kadı ve İlk

Halk'a dedi ki: "Tanrılar kendilerine benzeyen insanlar yaratmak istiyorlar. Çoğunuzun tanrılarınkine benzer bedenleri var, fakat böceklerin ve hayvanların dişleri, pençeleri ve ayaklarına sahipsiniz. On iki gün sonra size geri geldiğimizde temiz ve hazır olun."

On ikinci günün sabahında. Siyah Beden ve Mavi Beden iki kutsal geyik derisiyle geldiler. Beyaz Beden, bir beyaz bir de sarı, iki kusursuz mısır koçanıyla geldi. Mısır koçanlarını, derinin başı batıya, koçanların uçları da *doğuya* bakacak şekilde kutsal derilerden birinin üstüne yerleştirdiler. Beyaz koçanın altına beyaz, sarı kocanın altına sarı bir kartalın tüyünü koydular. Sonra her iki koçanı ikinci geyik derisiyle örttüler.

Beyaz Rüzgâr doğudan, Sarı Rüzgâr bandan geldi ve iki deri arasında yatan mısır koçanlarına üflediler. Tanrılar üstteki deriyi kaldırdıklarında İlk Halk, beyaz koçanın İlk Erkek ve sarı koçanın da İlk Kadın'a dönüşmüş olduğunu gördü. Her birimize yaptıkları gibi rüzgârlar onlara yaşam üflemişlerdi.

Uzun yıllar boyunca İlk Halk, Sarı Dünya'da birlikte barış içinde yaşadı. Fakat zamanla sayılan o kadar arttı ki, hepsini besleyecek kadar yiyecek kalmadı. Güçlü ve hızlı olanlar yiyecek buldular. Daha akıllı ve güçlü olanlar ise onlardan çaldılar. İlk Halk, Sarı Dünya'nın dört köşesine haberciler gönderdi ve hepsini yönetecek birini seçmek için toplantıya çağırdı.

Batıdan gelen Dağ Halkı, Dağ Aslanı'nın İlk Halk'ı yönetmesini önerdiler. O, hem güçlü hem de bilgeydi. Doğudan gelen Ova ve Mesa* Halkı, Kurt'un İlk Halk'ı yönetmesini Önerdiler. O, hem güçlü hem de akıllıydı. Güneyden gelen Vadi Halkı, Mavi Kuş'un ilk Halk'ı yönetmesini önerdiler. O, hem bilge hem de iyi yürekliydi. Kuzeyden gelen Orman Halkı, Arıkuşu'nun ilk Halkı yönetmesini önerdiler. O, hem hızlı hem de adildi.

**Platform benzeri, üstü düz, kanarları dik tepe (ç.n,).*

Hiçbir grup diğer grubun Önerdiği hayvanı kabul etmeyince, Baykuş dedi ki, "Aslan batıya, Kurt doğuya, Mavi Kuş güneye ve Arıkuşu kuzeye, evlerine gitsinler. Her biri bizim işimize yarayacak bir şey getirsin. Bizim için neler yapabileceklerini gördükten sonra önderimizi seçebiliriz."

Herkes bu görüşe katıldı ve dört hayvan kendi yoluna gitti. Sekiz gün ve gece geçtikten sonra Kurt geri geldi. Başının üzerindeki buluttan ve üzerindeki giysiden, ellerindeki beyaz mısır sapı ve beyaz kabaktan yağmur çıngırağına kadar baştan aşağa beyazlara bürünmüştü. "Doğuda, çok uzaklarda" dedi, "sizin için bu armağanları buldum. Bunlar ilkbahar yağmuru, sabah ışığı ve taze mısırdır."

Kurt tam konuşmasını bitirmişti ki, Mavi Kuş geldi. Başının üzerindeki buluttan ve üzerindeki giysiden, ellerindeki mavi mısır sapı ve mavi türkuaz çıngırağa kadar baştan aşağıya mavilere bürünmüştü. "Güneyde çok uzaklarda" dedi, "sizin için bu armağanları buldum. Bunlar yaz yağmuru, mavi gök ve yumuşak mısırdır."

Sonra bandan Aslan geldi. Başının üzerindeki buluttan ve üzerindeki giysiden, ellerindeki sarı mısır sapı ve sarı yeşim taşı çıngırağa kadar baştan aşağı sarılara bürünmüştü. "Batıda çok uzaklarda" dedi, "sizin için bu armağanları buldum. Bunlar sonbahar yağmuru, akşam ışığı ve olgun mısırdır."

Son olarak kuzeyden Arıkuşu geldi. Başının üzerindeki buluttan ve üzerindeki giysiden, ellerindeki çok renkli mısır sapı ve içi renkli fasulyelerle dolu abalon* kabuğundan çanağa kadar, baştan aşağıya Kuzey Işıkları'nın** parlak renklerine bürünmüştü. "Kuzeyde, çok uzaklarda" dedi, "sizin için bu armağanları buldum. Bunlar kış geceleri İçin Kuzey Işıkları, kış yiyeceği olarak kurutulmuş mısır ve fasulye ve her zaman dolu kalacak abalon kabuğundan saklama çanağıdır."

**İstiridye benzeri kabuklu bir deniz hayvanı (ç.n.)*

** *Aurora Borealis* (ç.n.).

İlk Halk, dört önderin de armağanlarına gereksinimleri olduğunu anladı. Tek bir şef yerine bilge kişilerden oluşan bir kurul tarafından yönetilmeye karar verdiler. O günden beri, Navajo halkına bu armağanları unutturmamak için Kurt gümüş beyazı bir manto, Mavi Kuş mavi tüylü bir manto, Aslan san kürklü bir manto ve Ankuşu rengârenk bir manto giyer.

Fakat önderin kim olacağına çözüm bulmak yiyecek sorununa çözüm getirmedi. İlk Halk, ellerindeki tohumların doğru ekiliş biçimini bilmiyor ve ekmeden önce dua edip tohumları kutsamayı akıl edemiyorlardı. Bunun sonucunda İlk Halk, artık ya yeni bir dünyaya taşınma ya da açlıktan ölme zamanının geldiğini anladı. Sarı Dünya'nın çatısına uçtular, ama bir çatlak bulamadılar. Uçtular, uçtular, giderek yorulmaya başladılar, ama Dördüncü Dünya'ya bir giriş bulamadılar.

Ansızın bir sonraki dünyadan dört ses, biri doğudan, biri güneyden, biri batıdan ve biri kuzeyden onlara seslendi. Her biri mavi maske takmış dört yüz, çatının dört köşesinden aşağı bakıyordu. İlk Halk, dört gruba ayrıldı ve her biri başka bir yüze doğru uçtu. İlk Navajolar olan topluluk doğuya uçtu ve İlk Kadın onları bir sonraki dünyaya yöneltti. Kuş Halkı güneye uçtu ve İlk Kız onları bir sonraki dünyanın sıcak bölümüne yöneltti. Artık sonraki her kışı orada geçirdiler. Hayvan Halkı batıya uçtu ve İlk Erkek onları bir sonraki dünyanın dağlık bölümüne yöneltti. Orada ağaçların arasında yerleştiler. Böcek Halkı kuzeye uçtu ve İlk Oğlan onları bir sonraki dünyanın soğuk bölümüne yöneltti. Orada hemen toprağa girdiler ve havanın ısınmasını beklediler.

İlk Halk şaşkınlıkla, Dördüncü Dünya ya da Siyah ve Beyaz Dünya'da başka insanların yaşadığını gördü. Komşuları Pohiler, Zuniler, Akomalar ve Pueblolar da yaşayan başka kızıl-derililerdi. Yakınlardaki Komançi, Apaçi ve Utelerle de tanıştılar. İlk Erkek ve İlk Kadın, gündüzlerin beyaz gecelerin de siyah olduğu Dördüncü Dünya'da nasıl yaşayacaklarını

öğrettiler. Kökler, tohumlar ve yemişlerden oluşan besinlerine mısır ve fasulyeyi eklediler. "Pueblolarda yaşayan komşularınızdan fasulye ve mısır yetiştirmeyi öğrenin" diye öğütlediler.

İlk Erkek ve İlk Kadın tam sözlerini bitirmişlerdi ki, iki toz sütunu, biri güneyden, biri de kuzeyden üzerlerine geldi. İki sütun gürültüyle çarpıştı ve yere iki çıkın bırakıp göğe yükseldi ve gözden kayboldu. "Aman!" diye kaygıyla bağırdı İlk Erkek, "Kuzey Rüzgârı bize Koyot'u getirdi. O yalnızca tembellik yapmayı ve oyun oynamayı düşünür!". "Üzülme" diye karşılık verdi İlk Kadın, "Güney Rüzgârı bize Porsuk'u getirdi. O, Koyot'ta olmayan çalışkanlık ve kararlılığa sahip!"

Bir gün Koyot, Pueblo Halkı'na gitti ve Su Canavarı'nı bir talih oyununa çağırdı. Koyot hile yaptığı için, Su Canavarı her şeyini, hatta kürk mantosunu bile kaybetti. Koyot eve döndüğünde, Su Canavarı'nın iki bebeğinin babalarının kürk mantosunun cebinde uyuduklarını gördü. "Her neyse! Bunları mantoyla birlikte tutacağım" dedi. "Ve onlara ilişkin tek bir kelime etmemeye özen göstereceğim."

Su Canavarı, Koyot'un bebeklerini de mantosuyla birlikte götürdüğünü anlayınca yüreği öfkeyle doldu. "Dördüncü Dünya'nın toprağını ve üzerinde yaşayan tüm insanları yok edeceğim!" diye bağırdı. Denizin dibine daldı ve yeryüzünün altındaki suları tutan tüm bentleri açtı. Sular okyanusa aktıkça deniz yükseldi ve kuru toprağı kaplamaya başladı. Okyanus yatağına daha çok su doldukça, daha çok su karaya kızgın siyah dalgalar biçiminde yayıldı. Dalgalar gittikçe yükseldiler, en yüksek dağlar kadar, sudan duvar oluşturdular.

İlk Erkek ve İlk Kadın'ın evcil hayvanı olan Hindi, yaklaşan seli ilk fark eden oldu. İnsanlar anlattıklarını duyduklarında evlerini bırakıp bandaki yüksek dağlara doğru gitmek üzere hazırlandılar. Verimli ekinlerini bırakmak üzücüydü, ama başka çıkar yolları yoktu.

Navajolat, Hopiler, Zuniler, Akomalar, Apaçiler, Uteler ve Ova Kızılderililerin in çoğu yiyeceklerini ve gerekli şeylerini topladılar ve

dağlara yollandılar. Yürüyenlerin başında, yanında pek çok diğer eşyasıyla birlikte bir torbada Su Canavarı'nın çocukları da olan Koyot vardı. Son insanlar dağların tepesine vardığında aşağılarındaki toprak büyük bir sel altında kaybolmuştu. Aşağıda kalanlar ise balıklar, foklar gibi su halkına dönüştüler.

İnsanlar dağın doruğunda toplandıktan sonra, her biri otuz iki Navajo kabilesinin birinden gelen bilge adamlar bir çember oluşturdular ve her biri birer bambu tohumu ekti. Dört gün dört gece boyunca büyücüler bambuların hızlı ve güçlü büyümeleri için dua ettiler. Beşinci günün şafağında, bambu gövdeleri birleşerek içi boş dev bir ağaç oluşturdular. İnsanlar ağacın doğu tarafına bir kapı açtılar ve birer birer içeri girdiler. Örümceğin yaptığı merdivenleri kullanarak yukarılara tırmandılar.

Dağın tepesine en son gelen Hindi'ydi. Her tohumdan biraz toplayarak tüylerinin arasında saklamıştı. Bunlar arasında beyaz, mavi, sarı, kırmızı ve çok renkli mısır, siyah ve beyaz fasulye, kabak, kavun, balkabağı, tütün ve ayçiçeği tohumlan vardı. Hindi yolda sallanarak yürüdükçe siyah sular öfkeyle üstüne geliyorlardı. İlk Oğlan, onu kafasından yakalayıp bambu ağacının içine çektiği sırada köpükler kuyruğunun ucunu yalamıştı ve o köpüğün izleri bugün de Hindi'nin kuyruk tüylerin-dedir.

İnsanlar ağacın içinde ıslanmadan güvenlikte kaldılar. İlk Kadın'a, Dördüncü Dünya'daki evlerinden getirdikleri hazineleri gösterdiler. Sel suları çekildiğinde yaşama yeniden başlamak için gerekli olan her şeyi hep birlikte toplamışlardı. Her şeyden önemli olmasına rağmen, yalnızca Hindi, yedikleri yiyeceklerin tohumlarını getirmeyi akıl etmişti. İnsanlar akıllılığı nedeniyle Hindi'ye saygı gösterdiler ve hâlâ da gösterirler.

Siyah sular büyük bambu ağacının çevresinde öfkeyle dönerek yükseldikçe insanlar da sazın içinde daha yukarılara tırmandılar. Bambu ağacından ilk ayrılan çekirge oldu. Gökte bir delik açtı ve Beşinci Dünya'da bulduğu adayı Dördüncü Dünya'nın insanlarına kazandırdı. Küçük hayvanlar birer birer yukarıdaki dünyaya girdiler. Beraberlerindeki

hazineleri kullanarak bu dünyayı daha iyi bir yer yaptılar. Porsuk, Koyot'tan da biraz yardım görerek tüneli daha büyük yaratıkların da yukarıdaki dünyaya geçebilecekleri kadar genişletti.

Böylece Dördüncü Dünya insanlarının sonuncusu da Beşinci Dünya'ya uzanan tünelden geçti. Büyük hayvanları, Hopiler, Zuniler ve diğer Pueblo Halkı; onları da Apaçiler ve Ova Kızılderilileri İzledi. Sonunda otuz iki Navajo kabilesi tünelden çıktı. İlk Kadın, ayrılan son kişiydi. Örümceğin merdivenini ve kutsal kartal tüylerini getirdi. "Bu andan sonra" diye seslendi halkına, "biz kadınlar, kutsal başlıklarımıza kartal tüyleri takacağız ve tüm halkımız için dokumalar yapacağız."

Sel, bu yeni ülkede de onları izliyordu. Kızgın sular yükselmeyi sürdürüyordu ve tünelin ağzında bir göl oluşmaya başlamıştı. "Su Canavarı bir nedenle bize kızmış olmalı. Yalnızca o, bu kadar büyük bir sel yaratmış olabilir!" diye heyecanla bağır
dı İlk Kadın. "Sorunun ne olduğunu bulmalıyız. Yoksa hepimiz boğulacağız!"

"Ben, bu sorunumuzun sorumlusunun Koyot olduğundan eminim" dedi İlk Erkek. "Her gittiği yerde kendisinin bile olmayan bir kürk manto giyiyor. Üstündekileri arayalım."

İlk Kadın ve İlk Erkek, Koyotun oyunda kazanmış olduğu kürk mantonun içinde Su Canavarı'nın bebeklerini buldular. "Buraya bakın!" diye heyecanla bağırdı İlk Kadın. "Su Canavarı'nın iki bebeği Koyut'ta. Su Canavarı'nın bizi büyük bir selle cezalandırmasına hiç şaşırmamalı! Çocuklarını bir an önce geri vermeliyiz!"

İlk Erkek ve İlk Kadın Su Canavarı'nın mantosunu, cebinde bebeklerle birlikte bir kayığa yerleştirdiler ve kayığı göle yolladılar. Kayık gölün ortasında yüzen büyük bir su kabarcığına yaklaştığında, kabarcık birden patladı ve kayık, manto ve bebekler gözden kayboldular. Su Canavarı bir daha insanları rahatsız etmedi.

Ahaiyuta ile Bulut-Yiyen: Sunuş

Zuni kabilesi New Mexico çölünde sekiz yüz yıldan beri yaşamaktadır. Francisco de Coronado, 1540 yılında Kİbola'nın efsanevi Yedi Kenti'ni ve altınlarını ararken, kızılderili çadırlarında (pueblo) yaşayan yedi Zuni kabilesinden ilkini keşfetmiş, ancak tek hazinelerinin mısır olduğunu görmüştür.

Günümüzde Zuniler, yedi bin kişilik nüfusuyla, yaşayan en büyük Pueblo halkıdır. New Mexico'da Gallup yakınlarındaki beş katlı büyük pueblo, yaklaşık iki bin beş yüz kişiyi barındırabilmektedir.

Zunılerin uzun barış dolu bir geçmişleri vardır ve bugün de yüzyıllardır yaşadıkları gibi yaşarlar. Yabancılarla çok az ilişkileri olduğu için birbirlerine sıkı sıkıya bağlı, geleneklerin hâlâ çok Önemli olduğu bir toplum olarak kalmışlardır. Atalarının yaptığı gibi sulama yapmadan mısır yetiştiren bir çiftçi toplumudurlar. Dinsel törenleri de, ekim ve haşatın önemli olaylar olduğu tarım takvimini izler. Güzel takıları ve kaçina bebekleriyle ünlüdürler. Bu bebekler gerçekte, çocuklara kabilenin çok sayıdaki cin ve perilerini tanıtmak için yapılır.

Çekiciliği ve Değeri

Zuni mitolojisi, tanrı benzeri bir varlığın, halkının toprağına bereketi geri vermek İçin kahramanca bir görev yerine getirmesi bakımından başka birçok toplumun söylencelerini andırır. Söylence, Amerika Birleşik Devletleri'nin güneybatısında sürekli var olan kuraklık tehdidini yansıtır. Pek çok diğer kızılderili kabilesi gibi, Zuniler de yaşamlarını sürdürebilmek için mısır hasadına bağımlıdırlar. Güneş ışığı her zaman yağmurdan daha bol olduğundan, yağmur hem söylencelerin hem ayın danslarının konusunu oluşturur.

Çoğu kızılderili kabilesinde, bütün canlı varlıklar arasında yakın akrabalık olduğu kabul edilir ve hayvanlara büyük bir saygıyla davranılır. Ahaiyuta ile Gofer* arasındaki ilişki de bu yaklaşımı yansıtır. Çoğu zaman, doğanın korkulan özellikleri, canavarlar ya da devler olarak kişileştirilir. Bu nedenle, bu söylencede, yağmurun yokluğunun nedeni dev gibi bir canavardır.

** Gofer: Amerika'ya özgü çukur kazıcı bir tür kemirgen (ç.n.).*

Bu söylencenin başka versiyonlarında, Ahaiyuta, tek bir oğlan çocuk değil, maceralara tek kişiymiş gibi katılan ikiz erkek kardeştir. Benzer geleneksel kahramanlar gibi bu ikizlerde alışılmadık biçimde doğmuşlardır. Zunilerin iki savaşçı tanrısı, ikizlerin babası Güneş'ten, kendilerine yardım edecek iki savaşçı tanrı daha isterler. Güneş bu isteğe, bir dağ çavlanını, daha büyük, neşeli bir çağlayana dönüştürdüğü şiddetli bir yağmur oluşturarak karşılık verir. Güneş Baba, Gülen Su denilen çağlayanı kucaklayınca, annelerinin köpüğünden ikiz oğlanlar ortaya çıkar.

Zuni mitolojisinde oğlan çocuklar, maceralarının özelliğine bağlı olarak birbirlerinin seçeneği unvanlar taşırlar. Savaş zamanında onlara "savaşın küçük tanrıları" denir. Barış zamanında ise "Ahaiyuta"dırlar. Bu söylence, Ahaiyuta'nın, halk için tehlikeli olan bir dizi canavarı yok ettiği bir barış dönemi döngüsünün bir parçasıdır.

Ahaiyutalar dahil önemli Zuni söylenceleri, Matilda Coxe Stevenson'un 1904'te yayımlanan *Zuni Indians* {Zuni Kızılderilileri), Ruth Benedict’in *Zuni Mythotogy* (Zuni Mitolojisi) adlı çalışmalarında toplanmıştır. Benedict'in kitabında, 1884'ten kitabın yayımlanışına kadar, bütün Zuni söylenceleri yer alır.

Ahaiyuta ile Bulut-Yiyen

Çok çok uzun zaman önce, doğuda büyük bir Dagda, Bulut-Yiyen adında bir canavar yaşardı. Bulutlara karşı bitmek tükenmek bilmeyen bir iştahı vardı. Bu nedenle her sabah dağının zirvesinde oturur, dev gibi ağzını açar ve ufukta kendini gösteren her bulutu yutardı. Bulutlar olmadan yağmur düşmüyordu. Çok kısa sürede bütün ülke çok büyük bir kuraklık çekmeye başladı.

Güneş her gün bulutsuz gökyüzünde parlıyor ve yoğun ısısıyla toprağı kavuruyordu. Tarlalardaki mısır kurudu ve Öldü, hayvanlar ve insanlar açlık çekmeye başladılar. Daha önceden yiyecek saklamış olanlar bile kısa sürede saklamış olduklarını yiyip bitirdiler. Aradan aylar geçip de yine yağmur yağmayınca, insanlar artık ancak biri Bulut-Yiyen'i öldürebilirse sağ kalabileceklerini anladılar.

Ahaiyuta, ninesiyle birlikte uzaklarda, Mısır dağının batısında yaşıyordu. Babası güneş kadar güçlü ve bir geyik kadar hızlıydı. Ahaiyuta, ninesinin Bulut-Yiyen'in neden olduğu kuraklıktan yakındığını duyunca, ona dedi ki: "Ben doğudaki o büyük dağa gidip, Bulut-Yiyen'i öldüreceğim. O zaman bereketli yağmurlar gelecek ve halkımız İyi ve mutlu olacak."

"Dikkatli ol!" diye öğütledi ninesi. "Bulut-Yiyen tehlikeli bir düşmandır. En yürekli ve en güçlü savaşçılar bile onun karşısında aciz kaldılar."

Ahaiyuta en büyük yayını ve en uzun oklarını seçti. Vedalaşırken, ninesi dedi ki: "Bu dört tüyü al ve iyi sakla, çünkü onlar çok değerlidirler. Kırmızı tüy sana doğru yolu gösterecektir. Mavi tüy tüm hayvanlarla konuşmanı sağlayacaktır. Sarı tüy kendini en küçük yaratık kadar küçültmeni sağlayacaktır. Siyah tüy, yapmaya koyulduğun görevlerde sana gerekecek gücü verecektir."

Ahaiyuta tüylerin üçünü cebine koydu ve kırmızı tüyü saçına taktı. Sonra ninesine teşekkür etti ve doğuya yöneldi. Yürüdü, yürüdü, yürüdü. Toprak, ninesinin dediği gibi kuruyup çatlamıştı. Uzun, yeşil mısırların

dimdik durduğu tarlalarda şimdi yalnızca kahverengi, kıvrılmış saplar, devrilmiş ve kurumuş bir biçimde çatlamış toprakta yatıyordu. Ülke sessizdi. Kuşlar ötemeyecek kadar açtılar ve hayvanlar umutsuzca da olsa yiyecek arayamayacak kadar zayıftılar.

Güneş ara vermeden başına vurdukça, Ahaiyuta susadı, acıktı ve yoruldu. Uzunca bir boşluk ve sessizlikten, deliğinin yanında duran bir gofer görünce şaşırdı. Hemen hem mavi hem de sarı tüyü saçına taktı ve boyu gofer'in boyu kadar oldu.

"Bu sıcakta dolaşmak için hem güçlü hem de yürekli olmalısın! Ve gerçekten inanılmaz güçlerin var!" diye heyecanla bağırdı Gofer. "Nereye gidiyorsun?"

Ahaiyuta görevini anlatınca, Gofer dedi ki: "Benim deliğime gel. Oradan Bulut-Yiyen'in dağına kadar benim yeraltı geçitlerimden gidebilirsin. Yol boyunca yiyecek ve su bulacaksın ve seni canavara götüreceğim."

Gofer toprağın içinden tünel kazarak ilerledi ve sonra uyuyan canavarın soluğunu aşağıda duyana kadar Bulut-Yiyen'in dağının altını kazdı. Gofer, topraktan çıkıp canavarın yüreğinin üstündeki tüyleri kemirerek koparmaya başladı.

Bulut-Yiyen gözlerini açtı, küçük Gofer*i gördü ve uykulu bir sesle homurdandı. "Burada ne yapbğını sanıyorsun?"

"Sakin olun büyükbaba" diye yanıtladı Gofer. "Yalnızca yuvam için birkaç tüy aldım. Yokluğunu fark etmeyeceksin bile!" Sonra bir geyik hızıyla tüneline geri döndü.

Ahaiyuta'nın yanına vardığında, Gofer fısıldadı: "Canavar tam uyanmadan, çabuk yayını tünelimden getir ve oklarını kalbine at! Tünel doğrudan kalbine gidiyor ve ben de üstündeki tüyleri kemirdim. İlk okunla onu öldürebilmelisin."

Ahaiyuta siyah tüyü saçına taktı, tünelin sonuna yürüdü, yayını kaldırdı, bir ok yerleştirdi ve dikkatle canavarın kalbine nişan aldı. Bulut-

Yiyen dağın içinde yankılanan ve dünyayı titreten bir kükremeyle yerinden fırladığında yayın ipi hâlâ titriyordu. Canavar çarptıkça toprak ve kayalar çevrelerine düşüyordu. Sonunda sessizlik çöktü. "Bulut-Yiyen son bulutunu yedi!" diye sevinçle bağırdı Ahaiyuta. "Artık yağmurlar mutlaka gelecektir!"

Canavarın gövdesi cansız ve hareketsiz yatıp kaldığında, Ahaiyuta okunu aldı ve Gofer onu tekrar tünelin çıkışına götürdü. Ahaiyuta dışarı çıkarken, siyah bulutlardan oluşan yoğun bir örtünün güneşi gizlediğini gördü.

Ninesine ve Mısır dağına doğru yoluna yeni başlamıştı ki, kocaman yağmur damlaları üstüne düşmeye başladılar. Gittikçe hızlanarak düşüyorlardı. Sonunda Ahaiyuta'nın yolu hızla akan bir dereye dönüştü. Çevresinde her yerde aç toprak büyük susuzluğunu giderirken neşeli sesler çıkarıyordu.

Ahaiyuta sevinçle gülümsedi. Yapmaya koyulduğu işi başarmıştı. Halkını kurtarmıştı ve artık büyük bir kahraman olarak tanınacaktı.

Evin-Oğlu ile Atılmış-Oğlan: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Krov adıyla bilinen Kızılderililer, Siyularla akrabadırlar. MS 1200-1600 yılları arasında bir dönemde kuzeybatıya, bugünkü ABD'nin Ova Eyaletlerine doğru geldiler. Önceleri küçük köylerde yaşayıp toprağı sürüyorlardı. Bufalo çok iri ve hızlı olduğu için, o dönemde Önemli bir yiyecek kaynağı değildi. Ancak 1598'den sonra İspanyol göçmenler New Mexico'ya atları getirince Krovların yaşam biçimi değişti. İspanyollar barış armağanı olarak Kızılderililere atlar veriyorlardı ve at üstündeki bir adam bufalo avlayabiliyordu. Kızılderililer varlıklarını yiyecek miktarıyla ölçüyorlardı; bufalo sayesinde, ova Kızılderilileri Kuzey Amerika'nın en varlıklı kabilelerinden oldular. Bugün pek çok Krov, Güney Montana'da yaşamaya ve kendi dilinde konuşmaya devam etmektedir.

Çekiciliği ve Değeri

Evin-Oğlu ve Atılmış-Oğlan, toplumlarım daha güvenli yapmak İçin gerçekleştirdikleri işlerden dolayı geleneksel kahramanlardandır. Bütün diğer kahramanlar gibi cesur ve yeteneklidirler. Ayrıca kısa olan boylarını telafi etmek için büyük yaratıcı zekâları vardır. Diğer kahramanlar gibi alışılmadık doğum örün-tüsüne uyarlar. Alışılmadık biçimde doğan kahraman örneğine uygundurlar. En alışılmadık olan ise, kahramanların çocuk oluşudur. Yaşıtları olan sıradan çocuklar gibi, babalarının tehlikeli olduğunu söylediği her şeyi denemeden duramazlar.

Kuzey ovalarında yaşayan Amerikan yerlileri arasında çeşitli, ama benzer versiyonları bulunan bu söylencenin sevilip yaygınlaşmasına, bu kahramanların doğası ve maceraları katkıda bulunmuş olsa gerektir.

Aşağıdaki versiyon, Stephen Chap-man Simms'in 1903'te yayımlanan *Tradİtion of the Crows* (Krov Gelenekleri) adlı eserinde toplanmıştır.

Evin-Oğlu ile Atılmış-Oğlan

Bir gün kocası uzaklarda avda olan hamile bir kadın öldürülmüştü. Katili kurbanının karnını yardı ve ikiz oğullarını çıkardı ve birbirinden ayırdı. Birini tipinin* içinde bir perdenin ardına ve diğerini de bir dereye attı.

** Tipi: Kızılderili çadırı (ç.n.)*

Öldürülen kadının kocası evine döndü. Tek başına yemeğe oturduğunda, bir çocuk kadar büyümüş olan Evin-Oğlu, perdenin arkasından çıktı ve ona katıldı. O günden sonra, babası her gün ava gitti ve her akşam oğluyla yemek için döndü,

Bir gece, Evin-Oğlu babasına dedi ki, "Baba, bana iki yay ve iki sadak dolusu ok yapmam istiyorum."

Babası isteğini yerine getirdi ve oğlunun silahlan nasıl kullanacağını görmek için gizlendi. Evin-Oğlu'nun kendi yaşında başka bir çocukla oynadığını görünce dedi ki: "Arkadaşın da gelsin bizimle yaşasın!"
Evin-Oğlu yanıtladı: "Eğer bana işlenmemiş deriden bir kat giysi yaparsan, bunu yapmaya çalışacağım. Arkadaşım derede yaşıyor ve bir kunduz gibi keskin dişleri var. Onu yakalamak zor olacak!"

Evin-Oğlu deri giysiyi giydiği ilk gün, kardeşi Atılmış-Oğlan'ı, dereden çıkıp ok ve yaylarla oyun oynamak için kandırdı. Sonuç üzerine tartışırken, Evin-Oğlu, Atılmış-Oğlan'ı yakaladı ve babası gelene kadar tuttu. Atılmış-Oğlan, Evin-Oğlu' nu ısırmaya ve deredeki su da toprağa taşarak ona yardım etmeye çalıştı; ama Evin-Oğlu ve babası çok güçlüydüler. Atılmış-Oğlan'ı yakındaki bir tepenin zirvesine çıkardılar,

tütsü yakıp koklattılar ve onu bir insana dönüştürdüler. O günden sonra her iki oğul da babalarıyla birlikte tipide yaşadı.

Bir gün çocuklar annelerinin gömülü olduğu yere gidip onu tekrar yaşama döndürmeye karar verdiler. "Anne, deriden sandığın ve taştan çanağın düşüyor!" dediklerinde anneleri yattığı yerde dikildi. "Anne, kemik-kıranın düşüyor!" dediklerinde saçım toplamaya başladı. Sonra neşeyle seslendi: "Uzun zamandır uyuyordum!" Ayağa kalktı ve oğullarıyla eve döndü.

Bir başka gün, baba oğullarına dedi ki: "Nerede isterseniz oynayın, ama nehrin kıvrımında yaşayan yaşlı kadının yanma gitmeyin. Canlı bir yaratık görür görmez, içi kaynayan sıvıyla dolu kazanını o yöne doğru eğer. Sonra yaratık kazanın içine çekilir ve akşam yemeği olarak pişer."

Çocuklar hemen nehrin kıvrımına gittiler. Yaşlı kadını kazanının yanında uyur buldular. Kazanı ona doğru eğdiler ve kendi kazanının içine doğru çekilip haşlanarak ölmesini sağladılar. Kazanı annelerine armağan olarak eve getirdiler.

Bir gün baba oğullarına dedi ki: "Nerede isterseniz oynayın, ama tepeyi aşmayın."

Çocuklar hemen tepeyi aştılar ve timsaha benzeyen kocaman bir sürüngen gördüler. Sürüngen dev gibi ağzını açtı ve çocukları yuttu ve orada pek çok başka İnsan buldular. Bazıları ölmekteydi, bazıları da ölmüştü. Çocuklar yüreğini kesip çıkararak sürüngeni öldürdüler. Sonra kaburgaları arasından bir geçit açtılar ve halen kaçabilecek kadar canlı olanlara yardım etliler. Sürüngenin yüreğinden bir parçayı babalarına götürdüler.

Bir başka gün baba oğullarına dedi ki: "Nerede isterseniz oynayın, ama bir üçgen biçiminde duran üç ağacın yanına gitmeyin. Dallarını yere doğru eğerler ve altlarına gelen herkesi öldürürler!"

Çocuklar hemen üç ağacı buldular. Altlarında gölge arıyorlarmış gibi onlara doğru koştular, ama biraz uzaklarında durdular. İki kurban uman

ağaçlar dallarını hızla yere vurdular. Çocuklar eğilmiş dalların üzerine atladılar ve bir daha alçalıp kimseyi öldürmemeleri için dallan kırdılar.

Bir gün baba oğullarına dedi ki: "Nerede isterseniz oynayın, ama dibinde derin bir su bulunan tepenin üstünde yaşayan adamın yanına gitmeyin. Yanına gelen herkesi tepeden aşağıya, derin suda yaşayan babasına yem yapmak için iter!"

Çocuklar hemen tepeye yöneldiler. Adam onlara doğru hızla yaklaşırken çocuklar birden yere yattılar. Adam zamanında duramadı ve tepeden aşağıya düşüp babasına yem oldu.

Bir başka gün baba oğullarına dedi ki: "Nerede isterseniz oynayın, ama alevli mokasenler giyen adamın yanına gitmeyin. Herhangi bir şey istediğinde üzerinde yürür ve onu yakar!"

Çocuklar adamı buldular ve uyumasını beklediler. Her biri sessizce mokasenlerin birini giydi. Sonra üzerine atladılar, onu kül ettiler ve mokasenleri eve götürdüler.

Bir gün iki kardeş, yürürlerken yukarı kaldırıldıklarını ve büyük bir gölden yükselen bir dağın yüksek zirvesine taşındıklarını fark ettiler. Orada kendilerini Fırtına Kuşu ile yüz yüze buldular. Onlara dedi ki: "Yardımınıza ihtiyacım var. Altımızdaki gölde yaşayan bir kunduz, tüm yaptığım yavrularımı yiyor. Lütfen onu benim için öldürün!"

Çocuklar kunduzu öldürmek için hazırlandılar. Önce pek çok ok yaptılar. Sonra kıyıya İnip bir ateş yaktılar ve pek çok kayayı ısıttılar. Kunduz yaklaştığında açık ağzına oklarını attılar ama hayvan gelmeyi sürdürdü. Atış alanlarına girene kadar bekleyip sıcak kayaları açık ağzına atarak onu öldürdüler. Fırtına Kuşu onlara teşekkür etti ve tipilerine taşıdı. Orada uzun yıllar mutlu yaşadılar.

Tarihsel Arkaplan

irokua dili konuşan beş halk, doğudan batıya doğru, Atlantik kıyısında Mohavkiar, Oneydalar, Onondagalar, Orta New York'ta Kayugalar, Erie Gölü çevresinde Senekalardı. İrokualar, 1452'de irokua Birliği veya Beş Ulusun Konfederasyonu adıyla anılan büyük bir siyasal örgüt kurmayı başararak sonsuz bir ün kazandılar. Bu birlik, o dönemin bütün Öteki hükümetlerinden daha demokratikti ve üç yüz yıldan fazla yaşadı. Gerçekten de birlik o kadar etkileyici bir siyasal örgütlenmeydi ki, Birleşik Devletler Anayasasının oluşumunda bile etkili oldu.

İrokua Birliği'nin kurucu babaları, Onondaga şefi Hiavata ile, bir Huron olan Deganavida'ydı; iki şefin otoritesi Mohavkiar tarafından da kabul edilmişti. Birliğin örgütlenmesi siyasal beceri gerektiriyordu. Onondagalar, kurul başkanlığı kendilerinde olmak koşuluyla birliğe onay verdiler. Deganavida, beşinci ulus Senekaları kendilerine kablmaya, mısırları diz boyuna geldiğinde güneşi izlemelerini söyleyerek ikna etti. Bu öğüdü tuttuklarında güneşin tutulduğunu gördüler ve Senakalar da birliğe katıldılar. Birlik, I722'de altıncı ulus olarak Kuzey Carolina'da yaşayan bir irokua boyu olan Tuskaroraların da birliğe katılmasıyla genişledi.

irokua Birliği, üye uluslar arasında eşitlik, huzur ve refahı sağlamak üzere tasarlanmıştı. Yalnızca savaş sorunuyla ilgileniyordu. Üyeler, oybirliği sağlanmadıkça savaş kararının alınmamasına ve bütün üyelerin aynı tarafta savaşmalarına karar vermişlerdi. Bu anlaşma, onur, ün, görkem kazanmanın temel yolu savaş olduğu için, özellikle önemli bir kazanımdı.

Birlik, elli sakhem, yani kabile önderi tarafından yönetiliyordu ve bunlar ulusların soylu kadınları tarafından seçilip, kendi ulusal kurulları tarafından onaylanıyordu. Kurulda her ulusun oransal temsili söz

konusuydu. İkinci grup temsilciler olan, Çam Ağaçları denilen önderler konuşabilirler, ancak oy kullanamazlardı.

İrokualar, kazıklarla çevrili anaerkil esasa göre örgütlenmiş köylerde yaşıyorlardı. Bütün mal ana soyundan geçiyordu. Yaşadıkları evlerin sahibi kadınlardı, kocaları bu evlere ziyaretçi gibi geliyorlardı. Ailenin erkek reisi en büyük kızın erkek kardeşiydi. Kız kardeşler ve kız evlatlar aynı büyük evde yaşarlardı ve bu evler sekiz on aileyi barındırabilirdi.

Toprağın ve ailenin çiftçilik yaptığı tarlaların mülkiyeti de kadınlara aitti. Mısır, kabak ve fasulye yetiştirirlerdi, irokualar bunlara, "Üç Kız Kardeş" derler ve üç dişi ruh tarafından korunduklarına inanırlardı.

1614'te Hollandalılar Hudson Irmağı'na geldiler ve New York-Albany'de Fort Orange'ı inşa ettiler. Hollanda tüfeği karşılığında kunduz kürkü vererek ticaret yaparak zenginlik ve güç kazandılar. Ancak 1600'lerin ortalarında yerel kunduz varlığını tükettiler ve ticareti sürdürebilmek için gereksindikleri kürkü elde edebilmek amacıyla 1648'de batıya göç ederek, gene İrokua dili konuşan Huronların topraklarını işgal ettiler.

Devrim, ulusları bölerek irokua Birliği'ni yıktı. Mohavklar, Senekalar, Kayugalar, Onondagalar İngilizleri desteklerken, Oneida ve Tuskaroralar Amerikalıları desteklediler. Sonunda, Ocak 1777'de Birliğin büyük kurul ateşi, resmi bir törenle söndürüldü.

Savaştan sonraki yıllarda Irokualara, Ontario'daki Brant-ford yakınlarında toprak verildi; burası Altı Ulus Rezervasyonu olarak bilinir. Bugün burada yedi binden fazla irokua yaşamaktadır. Birleşik Devletler*de Oneidalar'ın çoğu 1832'de Visconsin'e göç etti, Senekaların çoğu da Oklahoma'ya gitti.

İrokua toplantı ateşi 1960'larda tekrar yakıldı. 1971'de, Altı Ulus, altı merkezde yaşıyordu ve modem bir cumhuriyet oluşturmuşlardı. Irokuaların çoğu, hâlâ irokua geleneğine uygun bir yaşam sürdürüyorlar, halklarının değerlerine bağlılık gösteriyorlar ve şeflerinden birinin önderliği altında uzun ev törenlerine katılıyorlar.

Kendilerine Vendatlar adını veren Huronlar, gerçekte dört ulustan oluşmuş bir federasyondu. Avrupalılar ilk geldiğinde nüfusları kırk beş bin ile altmış bin arasındaydı, irokualar 1648'de çoğunu yıkana kadar, Ontario çevresinde dört ile altı bin kişiden oluşan büyük köylerde yaşamaktaydılar. Huronlar, savaşta ingilizlerin tarafını tuttular. 1867'den beri çoğu Oklahoma'da yaşıyor.

Çekiciliği ve Değeri

Kutsal bir dedeyle torunu arasındaki ilişkiler ve ikiz kardeşlerin maceraları mitolojideki ortak temalardandır, ikizlerden biri iyi öteki kötü olduğundan, ikizlerin, iyilik ve kötülüğü içinde barındıran tek bir insanı temsil ettikleri düşünülebilir.

Irokuaların yaratılış söylencesi bir irokua kabilesinden ötekine fazla değişiklik göstermez. En eski versiyonlarından biri Tuskaroralı irokua tarihçisi, David Cusick tarafından kaydedilmiş olan *Sketches of Ancient History of ihe Sıx Nations* (Altı Ulusun Antik Tarihinden Kısa Öyküler) 1827'de yayımlanmıştır. En eski Huron versiyonu, 1874'te, yetmiş beş yaşındaki bir Hu-ron küçük şefi tarafından anlatılmıştır. Şef bunu XVIII. yüzyılın ortalarında hayatta olanlardan çocukken dinlemiştir. Horatio Hale'in 1888'de yayımlanan *Huron Folktoru'nda* bir bölüm olarak yer alır. Tuskarora kökenli önemli bir mitoloji derleyicisi olan .1. N. B. Hevvitt, İrokua varatılış söylenceleri üstünde uzmanlaşmıştır ve Amerikan Etnoloji Dairesi adına, Mohavk, Se-neka ve Onondaga versiyonlarını ayrıntılı biçimde derlemiştir.

Gökten Düşen Kadın

Zaman daha gençken, iki dünya vardı; yukarı ve aşağı dünyalar. Kutsal Gök Halkı yukarı dünyada yaşıyordu. Aşağı dünya, Ulu Su tarafından

kaplanmıştı ve burada yalnızca yüzme bilen hayvanlar yaşıyordu. Büyük Su'yla yukarı dünya arasındaki her şey, Ulu Karanlık tarafından kaplanmıştı.

Yukarı dünyada Gök Halkı'nın büyük bir reisi, onun da Atahensik adlı sevimli kızı vardı. Bir zaman, tanrıça Atahensik garip bir hastalığa tutulup çok hasta oldu. Büyücü bütün dermanları sırayla denedi, ama onu hiçbir şey iyi leş t iremedi.

Reisin evinin yanında kocaman bir mısır vardı ve Gök Halkı'nın ana besinini o veriyordu. Gök Halkından biri rüyasında, ancak reis bu ağaçla birlikte kızını yere indirir ve koca ağacı kökleriyle sökerse tanrıçanın iyileşeceğini gördü.

Reis İçin kızının sağlığı halkının durumundan önemliydi. Sonuçta, reis Gök İnsanının rüyasını duyar duymaz, gecikmeden bu çareye başvurmaya karar verdi. Atahensik'i koca mısır ağacının yanına koydu ve Gök Halkına toprağı köklerle birlikte kazmalarını söyledi. Çok geçmeden koca ağaç korkunç bir gürültüyle devrildi.

Korkunç sesi duyan başka bir Gök İnsanı (genç biri) koca mısır ağacına koştu ve köklerinin söküldüğünü görünce korktu. Reisin berbat bir iş yaptığı ortadaydı. Genç adam reise dönüp Öfkesini kustu: "Onun meyvesi olmadan hepimiz aç kalırız! Reisin kızının yaşamı bile bu kadar önemli olamaz!"

Mısır ağacının köklerinin çıkarılmasıyla yerde kocaman bir çukur açılmıştı. Genç adam o kadar öfkelenmişti ki, reis ona engel olamadan Atahensik'i çukura yuvarladı.

Tanrıça aşağılara düştü; çukur, yukarıdaki dünyadan başlayıp karanlığın içinden geçerek aşağı dünyaya varan bir tünel oluşturuyordu.

Dalgıçkuşu tanrıçanın düşüşünü gösteren parlaklığı ilk fark eden oldu. Onu kurtarmaya karar verdi. Öteki hayvanlara seslendi: "Bakın! Gök Kadını dünyamıza düşüyor! Yardımımıza İhtiyacı var, yoksa boğulacak."

Dalgıçkuşu Atahensik'i kanatlarıyla yakaladı ve onunla yumuşak bir biçimde üstünde yaşadığı Ulu Su'ya indi. Bu sırada birçok hayvan, kızı kurtarmak için ellerinden geleni yapma gayreti içindeydi ve bir araya gelerek kızın üstünde durabileceği bir sal oluşturdu.

Gök Kadını güvenle kondu ve hayvanlardan oluşan sal onu taşıyabildi. Fakat hayvanlar hep sal biçiminde yaşayamazlardı ve Gök Kadını da hep onların sırtında kalamazdı. Hayvanların dinlenmeye ve tanrıçanın dolaşmaya ihtiyacı vardı. Böylece salı oluşturan su hayvanları: "Gök Kadınını taşımak için daha iyi bir yol bulmalıyız" dediler; "hepimiz yorulduk! iyi bir fikri olan var mı?"

Ulu Kaplumbağa ilk gönüllüydü: "Benim sırtıma binsin" dedi, "benim sırtım hepinizinki bir araya gelse yine daha geniş ve güçlü."

Böyle yaptılar, ama Misk Faresi: "Bu kadarı yeter artık! Gök Kadını, üstünde yaşayabileceği bir toprak parçası yaralamazsak ölecek. Gündüzleri dolaşabileceği, geceleri rahatça uyuyabileceği kadar bir yer gerekli ona" dedi.

Ulu Kaplumbağa, "Doğru!" dedi, "bunu başarabileceğini düşünenler Ulu Su'nun dibine dalsınlar ve orada bulacakları bir parça toprağı ağızlarına alıp gelsinler."

Derin dalışı yapmak için gönüllü olmaya ilk cesaret eden Misk faresi oldu. Peşinden Kunduz, sonra Su Samuru gitti.

Kunduz İlk canlı dönen oldu. Çok yorgundu ve soluğu kesilmişti, ama Ulu Kaplumbağa ağzına baktığında toprak göremedi. Su Samuru Kunduz'dan az sonra döndü. O daha da yorgundu ve soluk alamıyordu. Ama Ulu Kaplumbağa ağzına baktığında toprak yoktu.

Bu sırada bütün öteki hayvanlar Misk Faresi için kaygılanmaya başladılar. Hâlâ dönmemişti. Ne yapacaklarını tartışmaya başlamışlardı ki, Misk faresi aniden suyun üstünde göründü. Ölmüştü. Fakat Misk faresi cesur olduğu kadar da becerikliydi, çünkü pençelerinde ve ağzında denizin dibinden aldığı toprak vardı.

Ulu Kaplumbağa toprağı Gök Kadınına verdi, o da bunu dikkatli biçimde Ulu Kaplumbağa'nın kabuğunun çevresine serpti ve o serptikçe Ulu Kaplumbağa'nin kabuğu büyüdü ve sonunda Ulu Ada adı verilen kocaman bir ülke haline gelene kadar büyüyüp genişlemeye devam etti. O günden beri Ulu Ada, Ulu Kaplumbağa'nın kabuğu üstünde durur.

Zamanla Ulu Ada'da oturan tanrıça Atahensik'in tuhaf hastalığı rüyada görüldüğü gibi iyileşti. Gök Kadını şimdi kendine bir ev yapmıştı ve sonsuz karanlığa karşın, komşusu su hayvanlarıyla mutlu biçimde yaşıyordu. Zamanla bir bebek doğurdu ve o da Toprak Kadını olarak bilindi.

Günlerden bir gün Toprak Kadını, Ulu Ada'nın çamurunda biten yabani patatesleri çıkartırken dalgınlıkla yüzünü batıya dönmeyi unutup doğuya döndü. Çok geçmeden hamile olduğunu anladı. Batı Rüzgârı içine esmiş ve onu hamile bırakmıştı.

Doğum sancıları başladığında Toprak Kadını, içindeki ikiz oğullarının hangisinin ilk doğacağı konusunda tartıştıklarını duydu. Kötü İkiz cesur ve bencildi ve annesinin koltuk altından ilk çıkmaya kararlıydı. Yumuşak ve bencillikten uzak olan [yi İkiz, normal yoldan ikinci çıkmaya razı oldu. Böylece İyi İkiz doğarken Kötü İkiz sabırsızlıkla annesinin yanından fırlayıp çıktı ve annesinin ölümüne neden oldu.

Gök Kadını, Toprak Kadını'nı Ulu Ada'da gömdü ve ikiz torunlarına kendisi baktı. İyi İkiz'i daha çok seviyordu. Kızının Ölümünden sorumlu tuttuğu Kötü İkiz'e hiç sevgi duymuyordu. Her gün Toprak Kadını’nın mezarı başında oturup ağlardı.

Zamanla İyi İkiz sonsuz karanlıkta yaşamaktan sıkıldı. Kardeşine, "dünyamızı aydınlatacak kocaman bir ışık yaratmak istiyorum" dedi.

"Saçmalama!" dedi Kötü İkiz. "Dünyamız bu haliyle iyi! Uğraşma!"

Kardeşinin düşüncesine karşın İyi İkiz, aydınlık bir dünyada yaşamaya karartıydı. Dolayısıyla ölü annesinin yü2ünden parlak bir küre yaptı, bunu her gün Ulu Ada'yı aydınlatsın diye Ulu Karanlık'a fırlattı. Annesinin başının arkasından İyi İkiz daha küçük bir küre ve birçok küçük küreler

yaptı ve bunları da her gece Ulu Ada'yı aydınlatmaları için Ulu Karanlık'a fırlattı. Böylece Ulu Ada ve Ulu Su, Güneş, Ay ve Yıldızlar'a ve onlarla birlikte Gündüz ve Geceye sahip oldular.

Sonra Gök Kadını'nın gözyaşlarıyla ve Güneş'le beslenen Üç K12 Kardeş, Toprak Kadını'nın gövdesini kaplayan toprağı itmeye başladılar, kabak asması Toprak Kadını'nın başının kalanlarından, mısır bitkisi göğsünden ve fasulye bitkisi kol ve bacaklarından çıktı. İyi İkiz bu bitkileri çok sevdi ve Gök Gürültüsü'nden, büyümeleri için gereksindikleri yağmuru yağdırmasını istedi.

Zamanı gelince ikiz çocuklar büyüyüp genç adam oldular. Farklı kişiliklere ve görüşlere sahip olmayı sürdürdüler. Ancak kısa süre sonra Ulu Ada'nın üstünde yaşamaya başlayacak olan Eagwehoewe halkı için Adayı hazırlamak gerektiği görüşünde ikisi de anlaşmışlardı. Birlikte çalışmaya karar verdiler; gündüzleri ayrı ayrı çalışacaklar, geceleri her zamanki gibi büyük evde buluşacaklardı. Ayrıldıklarında, Kötü İkiz batıya, iyi İkiz doğuya gidecekti. Ve yürürlerken her biri göl, orman, bitki, hayvan gibi şeyler yaratacaklardı. Sonra izleyen iki günde, her kardeş ötekini alıp yarattıklarını gösterecekti.

Böylece, İyi İkiz doğuya doğru yürürken, ayaklarının dibinde toprağa uzanıyor, bir avuç çamur alıyor, savuruyordu. Bazen önüne, bazen arkasına atıyordu. Bazen sağına, bazen soluna atıyordu. Bazen yere, bazen havaya atıyordu. Ama İyi İkiz bir avuç çamuru nereye atarsa atsın, canlı hayvan veya bitkiler yaratıyordu. Bu arada İyi İkiz'in ayaklarının değdiği yerlerde akçaağaçlar büyüyordu.

Her şeyde hâlâ birinci olmak isteyen ve İrokua dilinde "çakmak taşı gibi" diye adlandırılan Kötü İkiz, yarattıklarını ilk gösteren olmak istedi. İyi İkiz'in tersine, o kötü imgelere sahipti ve kötülükler yaratmaktan hoşlanıyordu. Sonuç olarak da Ulu Ada'nın bu bölümünü kapsayan kocaman bir dağ sırası yaratmıştı. Burada yürümek güçtü, çünkü her yer taş ve tehlikeli kayalarla doluydu.

Gezerlerken İyi İkiz, Hindi büyüklüğündeki Sivrisineği görüp şaşırdı. İyi İkiz Sivrisineğe defolmasını söyledi ve Sivrisinek genç bir ağaca koştu, sivri, hortumlu burnunu ağacın yumuşak gövdesine daldırdı ve ağaç yere devrildi.

"Bunu yapamazsın!" diye bağırdı İyi İkiz. "Eagwehoewe halkı çok geçmeden Ulu Ada'da yaşamaya gelecekler ve sen
ağaçlara böyle yaparsan, kim bilir onlara neler yaparsın! Onlar ağaçtan çok daha zayıflar, burnunu sokunca muhakkak ölürler!"

İyi İkiz bunları söyleyerek Sivrisineği yakaladı ve küçücük olana kadar avuçlarında ufaladı. Sonra ellerini açıp sivrisineği serbest bıraktı. O günden beri Sivrisinek İyi İkiz'in yaptığı büyüklüktedir.

Yürüyüşleri sırasında Kötü İkiz, İyi Ikiz'e, yaptığı saldırgan hayvanları da gösterdi: Ayı, kurt ve panter, tilki, kirpi, rakun ve yılan. Bu hayvanlar bugün olduklarından çok daha büyüktüler.

İyi İkiz bu korkunç yırtıcılara baktı ve bağırdı: "Kardeşim, sen ne yaptın? Eagwehoewe halkı çok geçmeden Ulu Ada'da yaşamaya gelecek ve yırtıcı hayvanlar muhakkak onları öldürecek!"

İyi İkiz'in kardeşinin yarattıklarını yok etme gücü yoktu ama bütün hayvanları küçültebildi; böylece Eagwehoewe halkı onları etleri ve derileri için avlayıp tuzağa düşürebilirdi. O sırada İyi İkiz kendisinin yarattığı, ama şimdi Kötü İkiz'in ülkesine gelmiş olan Keklik'i fark etti.
"Sen burada ne arıyorsun, Keklik?" diye sordu.

"Kurbağa ülkemize gelip bütün suyu içti" dedi Keklik, "biraz su kaldıysa, burada Çakmaktaşı ülkesinde bulabileceğimi duydum."
İyi İkiz kardeşine, "Kurbağa nerede?" diye sordu.

"Şimdi sana gösterecektim" dedi kardeşi; "yarattığım bütün hayvanlar içinde en çok onu seviyorum! Onu o kadar suya kanmaz yarattım ki, Ulu Ada'daki her damla suyu içip bitirecek!"

iyi İkiz Kurbağa'yı bulduğunda, şişkin gövdesine şöyle bir baktı ve boynuna bir ok attı. Aniden Ulu Ada'nın bütün taze sulan büyük bir şelale

gibi boşaldı ve ilk ırmakları oluşturarak her yöne aktı.

İyi İkiz hemen ırmakları ikiye böldü, böylece yarısı bir yana, yarısı başka yana akü. "Her ırmağın bir yanının daima öbür tarafa akıntılı olmasını istiyorum" dedi kardeşine. "Böylece Eagwehoewe halkı kanolarını kürekle götürmek zorunda kalmayacak. Akıntıyla gidebilecekler."

"Bunu yapmana izin veremem" dedi Kötü İkiz. "Eagwehoewe halkı nereye gitmek isterse çalışmak zorunda kalacak!"
Ve ırmakların akıntısını tek yana çevirdi. Ayrıca, her birine şelaleler, girdaplar yerleştirmeden rahat edemedi. O günden sonra ırmaklar Kötü İkiz'in değiştirdiği gibi kaldı.

Kötü İkiz, yarattığı hayvanları, sürüngenleri ve böcekleri değiştirdiği için İyi İkiz'e çok kızmıştı. Ama yüksek sesle bir şey diyemedi. Kendi kendine, "Yarına kadar bekle, kardeşim" dedi, "hele sen yarattıklarını bana göster! Irmaklarına ne yaptığımı gördün. Yarın, Eagvvehoewe halkını memnun etmek için yarattıklarına neler yaptığımı göreceksin!"

Ertesi gün İkizler, İyi İkiz'in Kötü İkiz'e yarattığı güzel ağaçlan ve hoş hayvanları göstermesi İçin doğuya doğru yürüdüler. Kötü İkiz kardeşinin yarattıklarını görünce rahatsız oldu; bufalo, geyik, köpek, tavşan, sincap ve kuşlar, Eagvvehoewe halkına yararlı olacaklardı. O kadar şişmanlardı ki yakalanmaları çok kolay ve yenmeleri çok tatlı olacaktı.

Kötü İkiz daha sonra bu bölgeye geldi. Hayvanların hantal gövdelerine karşın, İyi İkiz'in yarattıklarının hepsini sessizce bir araya topladı ve birlikte kocaman bir mağaraya sürdü. İyi İkiz'in yiyeceklerini yem olarak kullanıp onları mağaraya soktu, girişi kocaman bir kayayla kapattı. Hepsinin açlıktan nasıl öleceklerini düşünüp hoşnutlukla sırıttı.

Fakat Kuş, Kötü İkiz'i izlemiş ve yukardan onu gözlemişti. Kuş uçup İyi İkiz'e gitti ve Kötü İkiz'in yaptıklarını anlattı. İyi İkiz, ormandaki ağaçların arasından uçarken Kuş'u izledi ve tam zamanında mağaranın girişini kapatan kocaman kayanın yanma ulaştı. İyi İkiz bütün gücünü toplayıp kayayı yana çekti ve hayvanlarını özgürlüklerine kavuşturdu.

Kötü İkiz, kardeşinin, tatlı meyveler veren frenkinciri ve şurubu dallarından damlayan tatlı akçağaçlar da yarattığını fark etmişti.

Elbette Kötü İkiz, İyi İkiz'in yaptıklarından memnun olmamıştı. "Kardeşim, seninle hiçbir konuda anlaşamadığımızı görüyorum" dedi, "senin dediklerini kabul edersem, Eagwehoewe halkı çok mutlu olacak! Ama anlamaya başladığın gibi, senin istediklerini yapmana izin vermeyeceğim!"

Böylece Kötü İkiz, yine hayvandan hayvana giderek her birini daha zayıf ve küçük olana kadar sarstı. O günden sonra bu hayvanlar Kötü İkiz'in onları soktuğu biçimde kaldılar.

Sonra Körü ikiz dikkatini frenk incirine yöneltti ve meyvelerini işe yaramayacak kadar küçülttü. Tatlı akçağaç şurubunu tatlı suya çevirdi. Ve o günden beri bu ağaçlar, Kötü İkiz'in onları değiştirdiği gibi kaldılar.

Çok geçmeden bir gece. Toprak Kadını İyi İkiz'in rüyasına girdi. "Kötü kardeşinden sakın, oğlum" diye seslendi. "Bir fırsatını bulup seni öldürmeye çalışacak. Onun hilesine kendininkiyle karşılık ver." Ve bu sözleri söyleyip kayboldu.

Ertesi sabah Kötü İkiz kardeşine, "Bir arada yapamayacağımız belli oldu" dedi. "Sen benim yarattıklarımı değiştirdiğin için, ben de senin yarattıklarını değiştirdiğim için birbirimize kızıyoruz. Sana Ulu Ada'yı kimin yöneteceğini belirlemek için dövüşmeyi öneriyorum. Kabul ediyor musun?"

"Yenişmeyi ve ödülü kabul ediyorum" dedi İyi İkiz, "ama şiddetten kaçınmak isterim. Yalnızca yarışalım."

"Kabul ediyorum" diye yanıtladı Kötü İkiz. "Ama kazananın kaybedene her istediğini yapma hakla olmasında ısrar ediyorum! Eğer kazanırsam (ve elbette kazanacağım) senden yaşam rüzgârını çekip alacağım!"

"Şimdi söyle bana" diye sürdürdü sözlerini Kötü İkiz, "sana zarar verecek olan nedir? Sen bana sırrını söylersen, ben de sana söylerim."

"Ben yabani gülden korkanın" diye yanıtladı İyi İkiz.

"Ve ben de dağ keçisinin boynuzlarından korkarım" diye İtiraf etti Kötü İkiz.

Ve İkizler yarış yollarını seçtiklerinde, Kötü İkiz, yabani gülün yaratıcısı olan büyükanneleri Atahensik'ten kucak dolusu yabani gül aldı. İyi İkiz'in yolu boyunca yetişen ağaçların dallarına bunları yerleştirdi ve yolun üstüne de çiçeklerini yaydı. Bu sırada İyi İkiz ormanda dolaşıp birçok dağ keçisi boynuzu topladı, bunları yolun Kötü İkiz'e ait olan tarafına dağıttı.

Güneş sabah yolculuğuna başlamak üzereyken, İkizler yarışa başladılar. Her şeyde daima birinci olmak isteyen Kötü İkiz, İyi İkiz'i geçeceğinden o kadar emindi ki, onun önce başlamasına izin verdi.

Kötü İkiz bütün gün İyi İkiz'in peşinden koştu, korkunç bir fırtına gibi dağlan ve ormanları devirdi. Ama İyi İkiz ne zaman yorulsa, durup biraz yabani gülden yiyor ve gücünü yine topluyordu. Kötü İkiz ise yorgunluğuna bir çare bulamadı, çünkü dağ keçisi boynuzlan sürekli ayaklarına dert oluyordu. Kötü İkiz o gün kardeşine yetişemedi; ne kadar yalvardıysa İyi İkiz durmadı ve dinlenmesine izin vermedi.

Kötü İkiz ikinci gün güneş yolculuğuna başladığında İyi İkiz'in peşinde koşmaya, dağları ormanları devirmeye devam ediyordu. Ama İyi İkiz ne zaman yorulsa, durup biraz yabani gülden yiyor ve gücünü yine topluyordu. Kötü İkiz ise yorgunluğuna bir çare bulamadı, çünkü dağ keçisi boynuzları sürekli ayaklarına dert oluyordu. Kötü İkiz o gün kardeşine yetişemedi; ne kadar yalvardıysa İyi İkiz durmadı ve dinlenmesine izin vermedi.

İkinci gün güneş yolculuğunu bitirmek üzereyken İyi İkiz de bitiş yerine yaklaşmıştı. O sırada Kötü İkiz yorgunluktan tükenmişti ve ayakları da boynuzlar yüzünden harap olmuştu. İyi İkiz'e olduğu yerde durup dinlenmesine izin vermesi için yalvardı. Fakat İyi İkiz'in, yarışı kazandığı

için kardeşinin yarışı tamamlamasını İsteme hakkı vardı. Kötü İkiz kendisini bitiş yerine zorla sürükledi ve İyi İkiz'in ayaklarının dibine yığıldı. "Beni öldürme kardeşim" diye yalvardı.

"Ama anlaşmamıza göre yapmam gereken bu!" dedi İyi İkiz. "Yarışma senin fikrindi. Ve benim görüşüme karşın şiddette sen ısrar ettin. Kazanan olarak, sana, senin bana davranmış olacağın gibi davranmam gerekiyor!" İyi İkiz bu sözleri söyleyerek keçi boynuzlarından birini aldı ve yaşam soluğu Kötü İkiz'in gövdesini terk edene kadar ona vurdu.

O gece, Kötü İkiz'in ruhu İyi İkiz'e geldi ve "Seninle evinde kalmak istiyorum" dedi.

"Buna izin veremem" diye yanıtladı İyi İkiz.

"O zaman elveda" dedi Kötü İkiz, "çünkü bir daha beni göremeyeceksin! Kuzeybatıya, Ulu Sessizlik Ülkesi'ne gideceğim. Orada Eagwehoewe halkından Ötenlerin yanıma gelmesini bekleyeceğim. Bu andan itibaren, birinin yaşam soluğu gövdesinden çıktı mı, ruhunun bana ait olacağını bil! Ölülerin ruhtan Ulu Ada'yı terk edecek ve sonsuza kadar benim ülkemde yaşayacak." Ve bu sözlerle Kötü İkiz yola koyuldu ve Kötü Ruh oldu.

İyi İkiz, dağların ve ormanların gördüğü zararları giderdi. Sonra Ulu Ada'da yaşayacak olan Eagwehoewe halkını yarattı. Ayaklarındaki çamurdan kendisine ve annesine benzeyen erkek ve kadınları biçimlendirdi. Sonra eğilip burun deliklerinden yaşam soluğunu üfledi, ruhlarına can verdi. Sonra, iyi İkiz Ulu Ada'dan yok oldu.

İlk Erkek ve İlk Kadın birbirlerini sevdiler ve onların birleşmelerinden, Ulu Adanın kalbinde ilk altı çift Eagwehoewe insanı dünyaya geldi. Hepsi İrokua dili konuşuyordu ve bunlar Eagwehoewe halkının ataları oldular.

İlk çift, güneşin yolculuğuna başladığı yere doğru gitti ve büyük bir ırmağın yanına yerleşü. Bunlar Mohavk halkının ana babası ve doğu kapısının koruyucuları oldular. İki buçuk gün sonra ikinci çift, güneşin yolculuğunu bitirdiği yere gitti ve kocaman bir kayanın yanma yerleşti.

Bunlar "Dik Duran Taş halkı" Oneidaların ana babası oldular. Üçüncü çift güneşin yolculuğunu bitirdiği yere doğru gitti ve Onondaga dağının yanına yerleşti. Onondaga halkının ana babası ve merkezdeki kurul ateşinin koruyucusu oldular.

Dördüncü çift güneşin yolculuğunu bitirdiği yere doğru gitti ve içinden kocaman pipo gibi bir dağın yükseldiği bir gölün yanma yerleşti. "Uzun Pipo halkı" Kayugaların ana babası oldular. Beşinci çift güneşin yolculuğunu bitirdiği yere doğru gitti ve Eagwehoewe halkının sınırını oluşturan yerin batısına yerleşti. "Büyük Tepe halkı" Senekaların ana babası ve batı kapısının koruyucusu oldular. Son çift güneşin yolculuğuna başladığı yere doğru gitti ve Ulu Su'yun kıyısına yerleşti. Bunlar da Tuskarora halkının ana babası oldu.

Başlangıçta, ilk beş aile, yerleştikleri yerlerin ve dillerinin farkına karşın, o günden itibaren ve sonsuza kadar, çocuklarının ve çocuklarının çocuklarının daima birbirlerine anlayış göstermesi ve birlik olması kararına vardı. Ulu irokua ulusunu oluşturan bunlardı. Sonra altıncı aile de irokua Birliği'ne katıldı.

Böylece Eagwehoewe halkı, tam da İyi İkiz'in istediği gibi Ulu Ada'ya yerleşti. Ve onların Altı Ulus Konfederasyonu, uluslarının bildiği ne varsa ortaya çıkardı.

Kuzgun ve Işığın Kaynakları: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Kanada ve ABD'nin Kuzeybatı Pasifik kıyıları boyunca yaşayan Haida, Tsimşiaıı ve Tlingit Kızılderilileri her zaman bol yiyecek kaynaklarına sahip olduklarından, tüm Kızılderili kabileleri arasında en varlıklılarından olagelmişlerdir. Bu durum, Japon akıntısının getirdiği görece ılıman iklimle birleşince onlara zengin bir kültür birikimi geliştirme olanağı tanımıştır.

Bu kabileler çarpıcı sanatları ve el becerileri, maskeler ve özel giysilerle canlandırılan mitolojik dramaları ve ev sahibinin konuklarına inanılmaz değerli armağanlar verdiği potlaç şölenleriyle tanınırlar (bir başka potlaç şöleninde, bu kez konuk olarak armağanlar alır). Haida, Tsimşian ve Tlingit kabileleri, onlara ün getiren totemlerini, 1774-1779 yıllan arasında Kızılderililere ilk demir aletleri getiren çok sayıda Amerikalı ve Avrupalının Pasifik kıyılarına doğru yelken açmasından sonra oymaya başlamıştır. Totem direklerinin altın çağı yaklaşık 1830-1850 arasıdır.

Çekiciliği ve Değeri

Haida, Tsimşian ve Tlingit halkları ormanların, denizin ve gök yüzünün hayvanları arasında yaşamış, bu hayvanlar onlara hem maddi hem de manevi besin sağlamıştır. Kuzgun, kartal, turna, balina, somon balığı ve ayılar, bu insanların maskelerine, totem direklerine, tahta oyma sandıklarına yansıyan aşina yüzlerdir. Bu kültürlerde hayvanlar iyilik getirenlerdir.

Bu söylencede Kuzgun, hem bir hayvan-kahraman hem de insanoğlunun yardımcısı rolündedir. Antropolog Franz Boas, Kuzeybatı Pasifik halklarıyla ilgili araştırmasında, Kuzgun’la İlgili kırk beş ana söylence bulmuştur. Ancak Tsimşian mitolojisinde Kuzgun, sık sık şekil değiştirebilen bir doğaüstü gücün kuş biçimindeki görünüşüdür. Kuzgun,

Haida mitolojisinde Nankilslas (sözüne, sesine itaat edilen), Tsimşian mitolojisinde Tksamsem (Dev), Tlingit mitolojisinde ise Yetl'dir (Kuzgun).

Hatta belirli bir söylenceye bağlı olarak Kuzgun, bir yaratıcı, bir bereket kahramanı veya bir düzenbaz kahraman olabilir.

Aşağıdaki söylence, aynı öykünün Haida, Tsimşian ve Tlingit versiyonlarının bileşimidir. Aslında bir yaratıcı olan Kuzgun burada yaratıcı bir figür değildir. Zaten yaratılmış kabul edilen evrene ışık getirir ve insanlara en yararlı olabileceği yere yerleştirir. Kuzeybatı Pasifik kıyılan yoğun yağmurlarıyla ünlü olduğu için, bölgedeki Kızılderililerin, güneşin gökyüzüne yerleştirilmesi hakkında bir söylenceleri olması da doğaldır.

En önemli Kuzgun söylenceleri, John Reed Swantson'un *Haida Texts and Myths* (Haida Metinleri ve Mitleri) (1905) ve *Tlingit Myths and Texts* (Tlingit Mitleri ve Metinleri) (1909), Franz Boas'ın *Tsimshian Mythohgy* (Tsimşian Mitolojisi) (1916) adlı çalışmalarında yer almıştır.

Kuzgun ve Işığın Kaynakları

Çok zaman Önce dünya gençken, gökte güneş ve ay parlamadığından, dünya ve tüm canlı varlıklar sonsuz bir gecenin karanlığıyla örtülmüşlerdi. Nass Nehri'nin kaynağında oturan bir şefin, ışığın tümünü kendine sakladığı söyleniyordu, ama kimse emin değildi. Işık o kadar iyi gizlenmişti ki, hiç kimse onu gerçekte görmemişti. Şef, halkının sıkıntı çektiğini görüyordu, ama bencil bir adamdı ve aldırmıyordu.

Kuzgun halkı için üzülüyordu, çünkü güneş olmadan dünyanın, Haidaların gereksinimi olan yiyeceği vermeyeceğini ve ay olmadan da halkının geceleyin balıkları göremeyeceklerini ve tutamayacaklarını biliyordu. Kuzgun ışığı kurtarmaya karar verdi. Kraliçe Charlotte Adaları'ndan Nass Nehri'nin kaynağına giden yolun çok uzun olduğun biliyordu. Bu nedenle bir avuç çakıltaşı topladı. Uçarken her yorulduğunda

denize bir çakıl bıraktı. Her çakıl, Kuzgun'un inip dinlenebileceği sağlam bir adaya dönüştü.

Kuzgun, şefin evine vardığında, kendi kendine, "Şefin evinde yaşayıp, ışığı ele geçirmenin bir yolunu bulmalıyım" diye söylendi. Düşündü de düşündü. Sonunda, "Kendimi çok küçük bir şey yapacağım ve yakalanana kadar suda bekleyeceğim" dedi.

Böylece Kuzgun kendini bir tohuma dönüştürdü ve yakındaki bir derenin üstünde yüzdü. Şefin kızı su çekmeye geldiğinde Kuzgun hazırdı. Sudan nasıl içmeye çalışırsa çatışsın tohum hep ağzına geliyordu. Sonunda ondan kurtulmaya çalışmaktan sıkıldı ve suyla birlikte yuttu.

Kadın hamile kaldı ve zamanla bir oğul doğurdu. Bu, kılık değiştirmiş olan Kuzgun'du. Şef torununu çok sevdi, torunu ne isterse büyükbabası veriyordu.

Çocuk emeklerken kulübenin duvarlarında asılı pek çok torba ilgisini çekti. Teker teker torbaları gösterdi, büyükbabası teker teker torbaları ona verdi. Sonunda büyükbabası ona içi yıldızlarla dolu olan torbayı verdi. Çocuk torbayı kulübenin tabanında yuvarladı ve aniden bıraktı. Torba hemen tavana yükseldi, duman deliğinden süzüldü ve göklere uçtu. Orada açıldı ve yıldızları göğe saçtı.

Günler geçtikçe, çocuk hâlâ oyuncaklarla oynamak İstiyordu. Büyükbabasının kulübesinde, orada burada saklı bir o torbaya, bir bu kutuya işaret ediyordu. Büyükbabası seçtiği her şeyi ona verdi.

Sonunda çocuk ağladı, "Ühü! Ühü!" Büyükbabası içinde ay olan torbayı indirdi, oynasın diye (orununa verdi. Çocuk kulübenin tabanında torbayı yuvarlarken neşeyle gülüyordu. Birden yıldızla dolu torbaya yaptığı gibi torbayı bıraktı. Torba hemen tavana yükseldi, duman deliğinden süzüldü ve göklere uçtu. Orada açıldı ve ayı göğe bıraktı.

Çocuk bir gün kulübede kalan son torbaya işaret edene kadar torbalarla ve kutularla oynamayı sürdürdü. Büyükbabası onu kucağına aldı ve dedi ki:

"Ben bu kutuyu açarak, sana, sahip olduğum en son ve en değerli şeyi, güneşi veriyorum. Lütfen dikkatli ol!"

Sonra şef duman deliğini kapadı ve kulübesinin bir köşesinde diğer pek çok kutu arasında gölgelerde sakladığı büyük tahta kutuyu aldı. Büyük kutunun içinde ikinci bir tahta kutu, örümcek ağlan arasında duruyordu ve o kutunun içinde de üçüncü bir kutu vardı. Şef peş peşe kutuları açarak sekizinci ve en küçük kutuya geldi. Güneşi kutudan çıkarır çıkarmaz kulübesi parlak bir ışık seline boğuldu.

Büyükbabası ateşli topu oynaması için verince çocuk sevinçle güldü. Oyundan sıkılıp kenara atana kadar güneşi yerlerde yuvarlayıp durdu. O zaman büyükbabası güneşi kutusuna koydu ve kutuyu diğer yedi kutunun içine yerleştirdi.

Kuzgun ve büyükbabası her gün bu oyunu yinelediler. Kuzgun güneşin kutusuna işaret ediyor, sıkılana kadar oynuyor ve büyükbabasının ateşli topu kutusuna yerleştirmesini izliyordu.

Sonunda şefin her zamanki kadar dikkatli olmadığı gün geldi. Duman deliğini kapamayı unuttu ve Kuzgun'un ateşli topla oynamasını izlemedi. Çocuk Kuzgun biçimine döndü, ışık topunu pençeleriyle yakaladı ve duman deliğinden gökyüzüne süzüldü ve nehre doğru uçtu.

Karanlıkta balık tutan insanları görünce bir ağaca tünedi ve onlara dedi ki: "Eğer bana biraz balık verirseniz, ben de size biraz ışık veririm."

Önce ona inanmadılar. Işığın iyi gizlenmiş olduğunu ve Kuzgun'un çoğu zaman tembel, şakacı bir yaratık olduğunu biliyorlardı. Ancak Kuzgun kanadını kaldırarak kolayca balık yakalamalarına yetecek kadar ışık gösterdi. Onlar da yakaladıklarından bir bölümünü ona verdiler. Kuzgun balık yemekten sıkılana kadar bu, günlerce böyle sürdü.

Sonunda kanadını kaldırıp güneşi iki pençesiyle kavradı ve yukarı, gökyüzüne fırlattı. "Artık halkımın hem gündüz hem de gece ışığı olacak!" diye heyecanla bağırdı. Ve o günden bugüne güneş, ay ve yıldızlar gökyüzünde kaldılar.

Sedna: Sunuş

Tarihsel Arkaplan

Kutup halklarının ataları, on bin yıl önce Sibirya'dan Alaska'ya uzanan ve bugün Bering Boğazı olarak bilinen kara köprüsünü geçmişlerdir. Kendilerine İnuit (insan) adını veren bu halklar, beş bin yıl Alaska'da kalmışlar ve Kutup bölgesine yayılıp doğu Sibirya'dan Grönland'a kadar uzanan 12.000 mil karelik bir alanda yerleşmişlerdir. İnuitlere ilk kez Eskimo adını verenler, komşuları Abnakilerdir; bu sözcük onların dilinde "çiğ et yiyenler" anlamına gelir.

Inuitler binlerce yıl boyunca Alaska'da yaşamalarına karşın, onlara kimliklerini veren Thule kültürü yaklaşık ancak bin yıllıktır. Köpekle çekilen kızaklar ve hayvan derisinden yapılma kayıklar da bu kültürde vardır. Thule kültürü daha Önceki yaşama göre öyle büyük avantajlar içeriyordu ki, dört yüz yıldan kısa bir sürede, Alaska'dan Grönland'a bütün İnuit topluluklarına yayılmıştır.

Bugün nüfusları yüz bin kadar olan inuitler, su yollarının, her yıl iki ay süren yazlar dışında buzlarla kaplı olduğu sert toprakların kıyılan boyunca yaşamayı sürdürmektedirler. Küçük, yalıtılmış topluluklar halinde yaşayanlar, geleneksel İnuit avcı toplumu olmaya devam etmektedirler ve yaşamları yiyecek elde etmenin yıllık döngüsü üstüne kuruludur. Karibu gibi kara hayvanları, fok gibi deniz hayvanları avlarlar ve yiyecek, giysi ve çadırları için gerekli malzeme konusunda bu hayvanlara bağımlıdırlar. Ama bugün iaşe kayıkları, Kanada kutup bölgesindeki ve Grönland'daki küçük büyük İnuit topluluklarına çağdaş yiyecekler, elbiseler, inşaat gemileri, tüfekler, motorsikletler ve video bantlan getirmektedir. Birçok İnuit ailesi, Grönland dağlık olduğu için köpek kızakları önemini korusa da, motosiklet veya kar motoru kullanmaktadır.

Artık bazı İnuit toplulukları geleneksel biçimde yaşamamaktadır. Alaska'da İnuit topluluğunun üyeleri eyaletin ekonomik ve siyasal

örgütlenmesinde önde gelen roller oynamışlardır. Grönland'da başarılı olan İnuit öğrenciler Danimarka'da yüksek öğrenimlerine devam edebilmektedirler. Birçok İnuit, Alaska'dan Grönland'a kadar yayılan erken uyarı radar sistemlerinde veya hava üslerinde çalışmaktadır.

Çekiciliği ve Değeri

Sedna (Aşağıdaki Kadın) söylencesi. Kutup bölgesindeki İnuit halkı arasında yaşamaktadır. Avcı toplumun sözlü geleneğinin bir parçasıdır ve İnuit kültüründe önemli olan değerleri yansıtır. Sedna söylencesi, Inuitlerin, erkek kadın ilişkilerine karşı yaklaşımını ve yaşadıkları sert dünyayı yansıtır. Aynı zamanda inuitler İçin yiyecek bulmanın ne kadar önemli olduğunu, bu zor koşullar altındaki insanlar için kara ve deniz hayvanlarının önemini ve doğayla olan ilişkilerinde denge ve uyuma ne kadar önem vermek zorunda olduklarını gösterir.

Sedna, mitolojideki en güçlü ilahlardan biridir. İnuit söyleni ve dinsel ritüelinin tek odak noktası ve İnuit doğaüstü dünyasının yüce yöneticisi odur. İnuit halkıyla, İnuitlerin yaşamak için muhtaç oldukları hayvanlar (Sedna'nın çocukları) arasında aracı rolü oynar.

Kendisine saygılı davranılmadığı zaman, Sedna düşman bir tanrıçadır ve toplumun yaşamını sürdürebilmesi İçin ritüel olarak yatıştınlması gerekir. Sedna hakaret gördüğünü hissettiğinde, yiyeceklerini saklayarak halkına ceza verir. Sonuç olarak Sedna söylencesi, İnuitlerin tabu gereksinimini ve aynı derecede önemli olan, bu tabular çiğnendiğinde Sedna'nın hoşnut edilmesi için gereken ritüelleri ortaya koyar. Bu tabular ve ritüeller inuit toplumunun düzen içinde ve verimli biçimde işlemesine yardımcı olmuştur.

Sedna söylencesi, İnuit toplumunda Şamanın-büyücünün önemini de yansıtmaktadır. Doğu Kutup bölgesinde, Şamanın trans durumuna geçmesi ve denizin altında yaşayan tanrıça Sedna'yı ziyaret ederek, onu, İnuit

toplumunun iyiliği için, yiyecek olarak bağımlı oldukları hayvanları, yani çocuklarını serbest bırakmaya ikna etmesi gerekir. Bu ritüel İnuitlerin, kara ve deniz hayvanları kıt olduğunda şamanlarının bolluk sağlama yeteneğine duydukları güveni yansıtır.

Bugün bazı İnuit toplulukları, maskeli dansçıların toplumların ana söylencesini canlandırdıkları geleneksel kış danslarını yapmayı sürdürüyorlar. Bu danslardan biri, Ooyalu (çakmaktaşı kalpli veya ters kadın) adlı bir kadını anlatır. Bu kadın kendisine eşlik etmek isteyen birçok erkeği reddeder ve bir canavar tarafından kaçırılarak cezalandırılır.

İnuit söylenceleri ilk kez 1800'lerin sonlarında ve 1900'lerin başlarında Franz Boas ve 1920'Ierde Knud Rasmussen tarafından kaydedilmiştir. Sedna söylencesinin en ünlü versiyonu, ilk kez Frans Boas'a 1884-1885'te Kanada, Baffin Adası’nın güneyinde yaşayan Okomiut ve Akudnirmiut halkı tarafından, Hıristiyan misyonerler bu toplulukları Anglikan mezhebine sokmadan kısa süre önce anlatılmıştır. Franz Boas bu söylenceyi I888'de basılan *The Central Eskimo'da* yayımlamıştır.

Sedna

Çok eskiden, ıssız bir adanın kıyısında, deri kaplı çadırında Sedna adlı kızıyla yalnız yaşayan bir İnuit vardı. Sedna çok güzel bir genç kız oldu ve birçok genç erkek onunla evlenmek istedi. Ama kim gelip babasından evlilik izni istese, Sedna beğenmiyor ve evlenmeyi reddediyordu.

Bu sırada, denizin karşısında bir başka ülkede, gururlu bir deniz kuşu (fırtına kırlangıcı veya fırtına kuşu) topluluğundaki dişi kuşlara küçümseyerek baktı ve onlar yerine, İnuit halkından bir insanı eş olarak seçmeye karar verdi. Seçeceği kadını bulana kadar teker teker İnuit evlerinin üstünden uçtu. Sonra kızı elde etmek için hazırlandı. İnsan biçimine girerek fok derisinden çok güzel bir kaban ve uzun yolculuğu için de hızlı bir kayak* yaptı.

** Kayak: Eskimo balıkçı kayığı {ç.n.).*

Baharın sıcak rüzgârları buzları çatlatmaya başladığında, kuş-adam, Sedna'nın yurduna gitti. Görkemli kabanını giydi, çünkü kendisine eş olarak seçtiği en güzel İnuit kızını kendisine âşık edecekti.

Kuş-adam, umduğu gibi Sedna'yı işleriyle uğraşırken, deniz kıyısında buldu. Kayağını kıyıya yanaştırmadan, açıktan

seslenerek kızın dikkatini çekmeyi başardı. Sonra kızın gözleri ona takılınca, "Benimle gel sevgilim, benim halkımın ülkesine, kuşlar ülkesine gel" dedi. "Orada çok güzel bir deri çadırda yaşayacaksın, en yumuşak ayı postları üstünde uyuyacaksın. Halkım sana ne istersen getirecek. Elbiselerini sana getirdikleri tüylerle yapabilirsin. Lambanı getirdikleri yağla yakabilirsin, getirdikleri etle yemeğini pişirirsin. Ben de sana sevgimin işareti olarak hayvan dişinden gerdanlık yapacağım. Benimle evlen, bu soğuğa, bu karanlığa, bu açlığa bir son ver!"

Sedna bu yakışıklı gençten hemen etkilendi. Yabancının güzel, kara, zeki gözlerini sevdi. Görkemli fok derisi kabanına hayran oldu. Ve şarkısıyla kendisine söz verdiği rahatın özlemini duydu. Sonunda direnemeyeceği bir talip gelmişti.

Sedna çadıra koştu, azıcık eşyasını fok derisi torbasına doldurdu ve babasına seçtiği insanla evlenmeye gittiğini söyledi. Yabancının kuş-adam olmasına aldırış etmedi ve babasının söyledikleri onu etkilemedi. Sedna yabancının artık kıyıya yanaşmış olan kayağına gitti, tekneye çıktı ve yola koyuldular.

Sedna, böylece iyi giyimli, vaatkâr yabancıyla evlendi. Deniz yolculuğu zorlu ve yorucuydu. Sonunda kuş ülkesine vardıklarında, Sedna kuş-adamın şarkısının kendisini kandırmaktan ibaret olduğunu gördü. Güzel derilerden yapılmış çadır yerine kokmuş balık derilerinden yapılmış bir çadırda yaşamak zorundaydı ve çadır o kadar zayıftı ki, her rüzgâr ve kar

tanesi içeri giriyordu. Yumuşak ayı postları yerine, sert mors derisinin üstünde uykusuz geceler geçirdi. Yiyecek tatlı et yerine, deniz kuşlarının getirdiği çiğ balıkları yemek zorundaydı.

Sedna kocasının kendisini sevmesine aldırmadı. Uzun günleri ve geceleri, gururlu kalbiyle reddettiği taliplerini anımsamakla geçirdi. Özlemle babasına şarkılar söylüyordu: "Ah babacığım! Ne kadar sefil olduğumu bir bilsen, kayağını suya indirir, bu korkunç ülkeye kürek çeker, beni bu korkunç halktan kurtarırdın! Çadırım beni korumuyor, yemeklerim beni beslemiyor! Ah, evime ve halkıma dönmeyi ne kadar istiyorum!"

Günler böyle geçerken, bir gün yine bahar geldi. Sıcak rüzgârlar buzları çatlatmaya başladığında, Sedna'nın babası ya
bananın kızını götürdüğü yöne doğru yola çıktı; çünkü Sedna'yı kocasının evinde ziyaret etmek istiyordu. Vardığında kuş-adam avda ve Sedna evde yalnızdı.

Sedna'nın babası kızının nasıl yaşadığını görünce ve ondan kutup kuştan arasındaki günlerini dinleyince kalbi öfkeyle doldu. Kocası dönünce baba, kızını bu korkunç yere gelmesi için kandıran hileci kuş-adamı öldürdü. Sonra Sedna'yı kayağına bindirdi ve evlerine doğru hızla kürek çekti.

Öteki deniz kuşlarının arkadaşlarının öldürüldüğünü ve karısının kaybolduğunu Öğrenmeleri çok zaman almadı. Arkadaşlarının ölüsü başında ağlaşarak Sedna'yı bulup cezalandırmak üzere denize açıldılar.

Deniz kuşlarının Sedna'yı ve babasını kayıklarında görmeleri için çok uçmaları gerekmedi. Hemen suya daldılar, kanatlarını hızla sallayıp korkunç girdaplar yarattılar. Gövdeleri havayı kararttı, rüzgârların kaldırdığı dağ gibi dalgalar kayığı aştı. Küçük kayığın su atıp batmasına az kalmıştı!

Sedna'nın babası bir yol bulamazsa ölümün yakın olduğunu anlamıştı. Kendi kendine, "Bu benim hatam değil" diye söylendi. "Sedna kendi halkından birini koca olarak kabul etseydi bunlar hiç olmayacaktı! Eğer

ondan kurtulursam, deniz kuşları bana acır ve yaşamımı tehdit eden fırtınaları dindirirler!"

O zaman kızını kolundan yakaladı ve denizin buzlu sularına attı. "Alın onu deniz kuşları! Gerçekten onu istiyorsanız alın ve beni bırakın, evime döneyim" dedi.

Genç yaşta ölmek İstemeyen Sedna yüzeye çıktı ve buz tutmuş elleriyle kayığın kenarını futtu. Dalgaların dehşetine karşın, yaşamı için umutsuzca orada asılıyordu!

Kendi korkusuyla çılgına dönmüş olan baba keskin balık bıçağını aldı ve Sedna'nın parmaklarını tırnaklarından ilk boğumuna kadar kesti. Parmak uçları dalgalara düşerken, tırnakları balina kemiği, eti balina oldu. Çalkantılı suda, evlerindeymiş gibi hemen hızla yüzüp uzaklaştılar.

Sedna hâlâ genç yaşta ölmek istemiyordu. Bir daha, bu kez donmakta olan parmaklarının kalan yerleriyle, kayığın kenarını yakaladı. Dalgaların dehşetine karşın, yaşamı için umutsuzca orada asılıyordu!

Babası, bu kez daha da kararlı, keskin balık bıçağını aldı ve Sedna'nın parmaklarını ikinci boğumlarına kadar kesti. Kemikleri ve eti suya düşer düşmez bu parçalar da fok oldular. Balinalar gibi, çalkantılı denizde evlerindeymiş gibi hızla yüzüp uzaklaştılar.

Sedna hâlâ genç yaşta ölmek istemiyordu. Bir kez daha donmakta olan parmaklarının kalan yerleriyle, kayığın kenarını yakaladı. Dalgaların dehşetine karşın, yaşamı için umutsuzca orada asılıyordu!

Sedna'nın babası, daha da kararlı, keskin balık bıçağını aldı ve İki darbede önce Sedna'nın parmaklarının kalan yerlerini, sonra başparmaklarını kesti. Kemikleri ve eti suya düşer düşmez, bu parçalar sakallı fok, başparmakları mors oldular. Balinalar ve foklar gibi, morslar da, denizde hızla yüzüp uzaklaştılar. Ama sakallı foklar evlerini yapmak için en yakın kıyıya yöneldiler.

Olanları yukarıdan seyreden kutup kuşları, Sedna'nın babası parmakların son bölümlerini ve başparmaklarını kesince uçup uzaklaştılar.

Artık Sedna'nın kayığa tutunamayacağını biliyorlardı, dolayısıyla boğulup ölecekti. Ayrılmaları)'la rüzgârlar durdu ve deniz sakinleşti.

O zaman Sedna'nın babası kızının kayığa çıkmasına yardım etti ve evlerine doğru küreklere asıldı. Yol boyunca Sedna' nin yüreği, babasına duyduğu öfkeyle çarptı. Kendisine yaptıkları için onu en iyi nasıl cezalandırabileceğini düşünüp durdu.

Eve varır varmaz, köpekleri onları karşıladılar. "İşte!" diye bağırdı Sedna. O gece, babası uyurken, köpeklerini çadıra çağırdı ve onlara babasının el ve ayaklarını yedirdi.

Babası acıyla uyandı ve kendisine, kızına ve köpeklerine lanet okudu. Şaşkınlık içinde, toprağın gümbürdemeye başladığını duydu. Gürülderken sallanmaya başladı; önce zor hissediliyordu, ama sonra gittikçe hızlandı. Aniden toprak açıldı, evlerini, kızı, babayı, köpekleri ve çadırı yuttu. Aşağılara, ta Yeraltı Dünyası Adlivun'a kadar düştüler. Sedna oranın yöneticisi ve evrenin yüce gücü oldu.

O günden beri Sedna denizin altında yaşıyor, oradan canlıları ve ölüleri yönetiyor. Saçı, önceki yaşamındaki gibi iki kalın örgü halinde, ama artık onları taramak İçin parmakları yok. Yarattığı hayvanlar onun emirlerine uyuyor, kendilerini iyi insanlara verirken başka herkesten saklanıyorlar.

Sedna, İnuitlerin, deniz hayvanlarıyla kara hayvanlarını ayrı ayrı pişirmelerinde ısrar ediyor. Bu tabuyu çiğnemek onu kızdırır ve Sedna kızdı mı saç örgüleri karışır. O zaman hayvanlarını İnuit avcılarından saklar ve kayaklarını devirip canlarını alan fırtınalar gönderir.

O zaman İnuitler, Sedna'nın sevgisini yeniden kazanmak için Özet, ağırbaşlı bir tören yapmak zorundadırlar. Şamanları onun deniz dibindeki evine ruhsal bir yolculuk yapacak, saç örgülerini tarayacak ve tabularını çiğneyen halkını affetmesi İçin yalvaracak, yeniden yiyecek sağlamasını isteyecektir. O zaman Sedna, şamanın talebinden çok hoşnut kalır, onu ve halkını cömertçe ödüllendirir. Ve o zaman İnuit avcıları, bu sert

dünyalarında yiyecek, elbise ve barınak için muhtaç oldukları hayvanlara yeniden kavuşurlar.

Kanada **Saç Teliyle Yakalanan Kadın: Sunuş**

Tarihsel Arkaplan

Mikmaklar, iki bin yıl Kanada'nın kıyı eyaletlerinin ormanlık bölgelerinde, özellikle Nova Scotia ve Prens Edward Adası'nda yaşamış bir Algonkin halktır.

Mikmak adı bu insanlara 16. yüzyılda kürk ticareti yapan Fransızlar tarafından verilmiştir. Mikmaklar, Fransızlara *nikmaq* (iyi arkadaşım) adını vermişler, Fransızlar da onları aynı adla tanımışlardır. Mikmaklar gerçekte kendilerine *Lnu'k* (halk) derler.

Öteki Algonkin halkları gibi Mikmaklar da, Fransızlarla kürk ticaretine girmişlerdi. Avrupalıların kunduz postu talebi, kürkle Avrupa silahlarını ve metal eşyaları değiş tokuş etmek isteyen Algonkinlerle irokualar arasında birçok savaşa neden olmuştur. Zamanla Mikmaklar savaşlar nedeniyle azalıp yok olmuşlar ve kalan azınlık, evlilikler yoluyla öteki yerli olmayan halklar arasında erimiştir.

Mikmaklar, yaklaşık yüzer aileden oluşan köy veya kamplarda yaşamışlardır. Soyun babadan oğula geçtiği ataerkil bir toplumdur. Evleri, kayın kabuğuyla kaplı yuvarlak çatılı, uzun yapılardır. Erkekler küçük gruplar halinde, ana amacı kürk ticareti olmak üzere geyik, Kanada geyiği ve kunduz avlar. Ayrıca göllerde, ırmaklarda balık avlamak üzere kayın kabuğundan yapılma kanoları vardır.

Öteki Algonkin halkları gibi Mikmaklar da, *wampumpeag* veya *wampum* adıyla bilinen, deniz kabukları veya kemikten yapılmış uzun boncuk tesbihleriyle ünlenmişlerdir. Fransızların gelişinden çok önce, erkekler *wampumları* para, anı eşyası veya anlaşmaların garantisi olarak kullanırlardı. Kadınlar *wampumları* saç bağı, gerdanlık, kolye, kemer, saç süsü ve keçi derisi gömleklerini süslemek için kullanırlardı. *Wampum* evliliklerde de rol oynardı; damadın ailesinin gelinin ailesine bunlardan armağan etmesi gelenekti.

Çekiciliği ve Değeri

Öteki Algonkin halkları gibi Mikmaklar da, yaşamı tehlikelerle dolu görürler ve kendilerini yabancılara, avladıkları hayvanlara ve savaştaki düşmanlarına karşı koruma gereksinimi içindedirler. Söylenceleri yabancıları saygı, dikkat ve kendilerini sergilemek karışımı bir duyguyla karşıladıklarını ortaya koymaktadır.

Mikmaklar yiyecek, giyecek, barınma ve ticaret için gereksinim duydukları yaban yaşamını hem saygı hem korkuyla karşılamaktadırlar. Pençe, kanat veya yüzgeçleri olmadığı İçin av hayvanlarının iyi niyetine bağlı olduklarını hissetmektedirler. Mikmak toplumu kara, deniz ve hava hayvanlarına doğaüstü güçler yüklemekte, onların bir zamanlar insan biçimli olduklarını ve istediklerinde yine bu biçime bürünebildiklerine inanmaktadırlar. Sonuç olarak Mikmaklar, ruhlarla dolu bir dünyada yaşamaktadırlar ve evlilik, av, savaş konularında ruhsal güçlere değer vermektedirler.

Mikmak toplumu için hayvan kemiklerinin dinsel önemi vardır. Mikmaklar, bir yaratık öldükten sonra ruhunun, avcının kemiklerine doğru davranıp davranmadığını gözlediğine inanırlar. Su yaratıklarının kemikleri yine suya atılmalı, kara yaratıklarının kafatasları ise dua ve başka ritüellerde kullanılmalıdır.

Mikmaklardan bazıları, algı ve becerileriyle ötekilerden üstün bir yetenek geliştirmişlerdir. Bu güç, zaten başkalarından farklı olanlara ve dolayısıyla toplumsal olarak yalıtılmış bulunanlara gelmektedir. Bu kişi, bu gücü yalnızken kazanırdı. Bu durum gerçekten veya simgesel olarak ormandayken, bu güce sahip olan ve başkalarına aktarabilen bir aracı yoluyla gerçekleşir.

Mikmak söylenceleri, toplumun, bu güce erişmiş olanlardan nasıl zorla karşılık istediğini yansıtır. Olağanüstü başarılı koca, avcı veya savaşçı,

kendisini sıradan komşularından ayrı tutar ve onlar da kıskançlık, küskünlük, nefret ve korkuyla davranırlar. Aşırı durumlarda köylüler, ruhsal gücü olanları sürer, hatta kovarlardı.

Büyücülerin Mikmak toplumunda önemli yeri vardır. Büyücünün eğitiminin bir bölümü ritüel ölümü gerektirir; bu da eski yaşamını geride bırakıp daha büyük algı ve kavrayış sahibi olduğu yeni yaşama geçişi simgeler.

Bütün halkların söylenceleri gibi Mikmak söylenceleri de, özel bir dünya görüşünü içerir ve bizim de içinde yaşadığımız dünyayla ilgili görüşümüzü zenginleştirir. Söylenceleri derleyenleri, farklı kültürden bir halkın ruhsal yapısıyla ilişki kurabilme yeteneğine sahipse, bu durum özellikle gerçeklik kazanır. Silas T. Rand'ın 1894'te yayımladığı *Legends of Mikmacs*, Mikmak söylenceleriyle ilgili ilk kaynaklardandır.

Saç Teliyle Yakalanan Kadın

Ormanların derinliklerinde, kabilenin büyük kampının dışında, yaşlı bir adamla karısı yaşarlardı. Çok güzel iki kızları vardı, ama bu kızlar çok utangaçtılar, onları görmek isteyenlerden saklanırlardı. Onlarla evlenmek isteyen birçok talipleri çıktı, ama kızlar bu genç adamlardan hiçbirini dikkate almadılar.

Kabile reisinin bu kızlardan biriyle evlenmek isteyen bir oğlu vardı. Bir akşam, güneş dinlenmeye gittiğinde, reis, geleneklere uygun olarak oğlunu alıp yaşlı çiftin vigvamına* gitti. Yediler, içtiler, oyunlar oynayıp öyküler anlattılar; birlikte hoş

** Vigvam Kızılderili çadırı (ç.n).*

ça vakit geçirdiler. Bu sırada kızlar vigvamdaki bir perdenin arkasına saklanmış, reis ve oğlu tarafından görülmeden onları dinleyebilmişlerdi.

Gitme zamanı geldiğinde reis, "Oğlum iyi avcıdır. İyi bir koca olacaktır. Kızlarından biriyle evlenmek istiyor ve kendi oğullarına sahip olma zamanı geldi" dedi.

Bu sözlere kızların babası şöyle karşılık verdi: "Sağ ol. Güneş sabah yolculuğuna başladığında sana sözümü söyleyeceğim."

Reis ve oğlu gittikten sonra baba, kızlarına bu fırsat İçin ne düşündüklerini sordu. Büyük kız ikisi adına yanıt verdi: "Biz reisin oğluyla da evlenmek istemiyoruz."

Güneş sabah yolculuğuna başladığında, baba sözünü tuttu ve kızlarının sözlerini reise aktardı; o da oğluna söyledi. Bu sözler oğulun yüreğine büyük acı verdi.

Halkın arasında yaşayan bir başka genç daha vardı. Çok tembeldi, iticiydi ve ciddi konularda şaka yapmayı severdi. Halk, hangi kız onu koca olarak ister ki diye merak ederdi!

Bu genç adam, kızların koca olarak reisin oğlunu bile reddettiklerini duyunca, güldü ve arkadaşlarına övündü: "Bu kızlar herkesi reddettiler, beni reddedemezler!"

Arkadaşları böyle bir meydan okumanın altında kalamazlardı. "Öyleyse" dediler, "güneş dinlenmeye gider gitmez bu genç kızların vigvamma gidelim. Akıllı davranıp aile yemekteyken oraya varalım. Kızları şaşırtalım ve daha saklanamadan onları iyice görelim! Bakalım bu ziyaretimizden ne çıkar!"

Böylece gençler grubu, tembel ve itici gençle birlikte, vigvama gittiler. Yaşlı çiftin güzel kızlarını şaşırtmak için tam zamanında vardılar ve içeriye davet edildiler.

Gençler, akşamı, yaşlı çiftle ve bir kez yakalanınca kaçmayan kızlarla geçirdiler. Birlikte hoş zaman geçirdiler; yediler, oyunlar oynadılar, öyküler anlattılar. Vigvam neşeli seslerle ve genç kahkahalarla doldu. Sonra gitme zamanı geldi ve gençler vigvamlarına döndüler.

Akşam boyunca tembel ve itici genç evlilikten hiç söz açmadı ve elbette arkadaşları da o konuya hiç değinmediler. Ayrılmadan önce gençler arkadaşlarıyla dalga geçtiler ve "Ağzının kalabalık olduğunu, ama bir iş beceremediğini gösterdin! Hoş bir ziyaret yaptık, ama sana bir eş alamadık" dediler.

Aylar gelip geçti. Bir gün, tembel ve itici genç ormanın derinliklerinde avlanırken, çok yaşlı bir kadına rastladı. Bir ağaç gövdesinin üstünde oturmuştu ve o kadar yaşlıydı ki, buruşuk yüzü kurumuş elma gibiydi. Saçını toplayıp arkasında topuz yapmışü ve uzun ve çok güzel tasarlanmış boncuklu bağlarla bağlamıştı. Bu saç bağları yuvarlak omuzlarına sarkıyor ve otururken mokasenlerine kadar vararak, onu boncuklu bir elbise giymiş gibi gösteriyordu.

Tembel ve itici genci görünce yaşlı kadın başını kaldırdı ve genç gözleri parlayarak saç bağlarının arasından sordu: "Nereye gidiyorsun torunum?"

"Yalnızca ormanda dolaşıyorum" diye yanıtladı genç. "Senden ne haber büyükanne? Seni vigvamından bu kadar uzaklara, ormanın bu ıssız yerine getiren ne?"

"O kadar uzaklara gelmedim" dedi yaşlı kadın, "duydum ki, kampınızın kenarında yaşayan yaşlı çiftin güzel, utangaç kızlarından biriyle evlenmek istiyormuşsun!"

"Bu doğru değil" dedi tembel, itici genç adam; "yalnızca arkadaşlarımı güldürmek için yüksekten atıyordum."

"Bana yüreğindeki gerçeği söyle" dedi yaşlı kadın, "çünkü sana yardım edebilir, bu kızlardan birinin kalbini kazanmanı ve kocası olmanı sağlayabilirim. Bunu istiyor musun?"

"Evet büyükanne!" diye yanıtladı tembel ve itici genç adam. "Bana ne yapacağımı söyle. Ne öğüt verirsen yaparım."

"O zaman sana verdiğim bu uzun saç bağlarını al" diye karşılık verdi yaşlı kadın. "İlaç torbana koy. Kimseye armağanımdan veya bana

rastladığından söz etme. Yalnızca evlenmek istediğin kadını görene kadar bu saç bağlarını torbanda sakla. O zaman onun yanına git, ne yaptığını ona hissettirmeden saç bağlarımı sırtına geçir." Yaşlı kadın bu sözleri söyleyip gözden kayboldu.

Tembel ve itici genç adam, arkadaşlarını topladı ve onlara şu Öneride bulundu: "Güneş dinlenmeye gider gitmez yine toplanalım ve güzel, utangaç kızların vigvamına gidelim, bakalım ziyaretimizden ne çıkar! Yine akıllı davranalım da, aile yemekteyken oraya varalım. Ve yine kızları şaşırtıp saklanma fırsatı vermeyelim de, akşamı onlarla birlikte geçirelim."

Gençler de kabul ettiler. Böylece gençler grubu, tembel ve itici genç adam da aralarında, bir kez daha vigvama gittiler. Yaşlı çiftin güzel ve utangaç kızlarını şaşırtmak için tam zamanında varmışlardı ve içeri davet edildiler.

Gençler akşamı yaşlı çiftle ve bir kez daha, yakalanınca kaçmayan kızlarla birlikte hoş zaman geçirdiler; yediler, oyunlar oynadılar, öyküler anlattılar. Vigvam neşeli seslerle ve genç kahkahalarla doldu. Sonra gitme zamanı geldi ve gençler vigvamlarına döndüler.

Akşam boyunca tembel ve itici genç evlilikten hiç söz açmadı ve elbette arkadaşları da o konuya hiç değinmediler. Yolları ayrılmadan önce gençler arkadaşlarıyla alay ettiler: "Yine ağzının kalabalık olduğunu, ama bir iş beceremediğini gösterdin! Hoş bir ziyaret yaptık, ama sana bir eş alamadık" dediler.

Ama oyunlardan biri sırasında, tembel ve itici genç adam kızların gencine yaklaşma fırsatı bulmuştu. Kıza ve kimseye hissettirmeden, yaşlı büyük annenin saç bağlarını, sırtına geçirmişti.

Güneş sabah yolculuğuna başladığında, tembel ve itici genç, ormanın derinliklerine bir yürüyüş daha yapmaya karar verdi. Bu kez avlanmıyordu ve boncuklu saç bağı da aramıyordu. Evleneceği kızı arıyordu!

Tembel ve itici genç, ormanın derinliklerinde güzel ve utangaç kızlardan genç olanını tek başına gezinirken görünce şaşırmadı. Saç

bağlarının gücü onu oraya, arkadaş ve akrabalarının eşliği olmadan tek başlarına konuşabilecekleri yere getirmişti.

Utangaç kız, "Ormanlarda ne yapıyorsun?" diye sordu tembel ve itici genç adama.

"Bu kolay bir soru" diye yanıtladı genç adam; "ben burada avlanırım. Ama kamptan bu kadar uzakta senin gibi birine hiç rastlamadım! Burada yalnız başına ne yaptığını söyle bana. Yolunu mu kaybettin?"

Bu sözlere karşılık utangaç kız, yalnızca, "Hayır, yolumu kaybetmedim" diye yanıt verdi.

"Öyleyse, benim arkadaşlığımı kabul edersen, seni evine annene babana götüreyim. Eğer İstersen, ormanda yolunu kaybettiğini söyleyeyim."

Utangaç kız şöyle yanıtladı: "Sana eşlik edeceğim; anneme babama yolumu kaybettiğimi söyleyebilirsin."

Tembel ve itici genç, yaşlı çiftin küçük kızını evlerine getirip onu ormanda, yolunu kaybetmiş bulduğunu söyleyince, babası, "Küçük kızımla evlenmek istersen, kızım senindir" dedi.

Tembel ve itici genç adam çok sevinmişti ve evlilik bütün kabilenin katıldığı bir şölenle kutlandı. Çok geçmeden bir gün genç koca, karısını boncuklu saç bağını takmış gördü.

Karısının güzel yüzünü ellerinin arasına alarak sevgiyle ona baktı ve "bu güzel saç bağını nereden buldun?" diye sordu.

"Bir gece uyuduğum yerde buldum" dedi karısı.

Genç koca yaşlı büyük anneyi, gücünü ve talihini düşünüp güldü.

Tembel ve itici genç adam güzel karısını elde edince, dikkati, utangaç kızlardan biriyle evlenme girişiminde kendisi kadar şanslı olmayan reisin oğluna döndü. Evlilik yoluyla kardeş olmaları fikri hoşuna gitti ve bu konuda ne yapabileceğini düşünmeye başladı.

Böylece tembel ve itici koca, reisin oğlunu ziyarete gitti ve ona, "Ben güzel ve utangaç kızlardan biriyle evlendiğime göre, öteki kardeş çok yalnız

kalmış olmalı. Elbette şimdi gecelerini, kendisi için kardeşi kadar değerli biriyle geçirmek ister" dedi.

"Sözlerinin doğru olduğunu görüyorum" dedi reisin oğlu. "Biliyorum, çünkü ben de yalnızım."

"Fark etmemiş olabilirsin, ama karım ormanda bulduğum güzel bir saç bağı takıyor. Sanırım kardeşi de böyle güzel bir bağ takmak ister" diye önerdi tembel ve itici koca.

"Tekrar ormana avlanmaya gittiğinde bana haber ver, seninle geleyim" dedi reisin oğlu.

Böylece güneş, sabah yolculuğuna çıkarken, ormanın derinliklerinde yürüyen iki genç adam gördü. Bu ikisi avlanıyorlardı, ama hayvan avlamıyorlardı. Boncuklu saç bağı avlıyorlardı!

İki genç, aniden yaşlı bir kadınla karşılaştılar. Bir ağaç gövdesinin üstünde oturmuştu ve o kadar yaşlıydı ki, buruşmuş yüzü kurumuş elma gibiydi. Saçını toplayıp arkasında topuz yapmıştı ve uzun ve çok güzel tasarlanmış boncuklu bağlarla bağlamıştı. Bu saç bağlan yuvarlak omuzlarına sarkıyor ve otururken mokasenlerine kadar vararak, onu boncuklu bir elbise giymiş gibi gösteriyordu.

Reisin oğlunu görünce yaşlı kadın başını kaldırdı ve genç gözleri parlayarak, saç bağlarının arasından sordu: "Nereye gidiyorsun torunum?"

"Yalnızca ormanda dolaşıyorum" diye yanıtladı genç. "Senden ne haber büyük anne? Seni vigvamından bu kadar uzaklara, ormanın bu ıssız yerine getiren ne?"

"O kadar uzaklara gelmedim" dedi yaşlı kadın. "Duydum ki, kampınızın kenarında yaşayan yaşlı çittin güzel, utangaç kızlarından büyüğüyle evlenmek istiyormuşsun!"

"Evet büyük anne!" diye yanıtladı reisin oğlu, "uzun süredir bu kızı düşünüyorum."

"O zaman senden istediğim şu" diye karşılık verdi yaşlı kadın: "Sana verdiğim şu boncuklu saç bağını al, ilaç torbana koy. Kardeşin onu ne

yapacağını sana söyleyecek. Kimseye armağanımdan veya rast [aştığımızdan söz etme. Çok oğlunuz olsun!" Ve yaşlı kadın bu sözleri söyleyip gözden kayboldu.

Böylece reis ve oğlu bir kez daha vigvama gittiler. Yaşlı çifti ve güzel, utangaç kızlarım şaşırtmak için yine tam zamanında gelmişlerdi ve içeri davet edildiler.

Reis ve oğlu akşamı, yaşlı çiftle, yakalanınca gözden kaçmayan güzel kızıyla geçirdiler. Eğlendiler, yediler, içtiler, oyunlar oynadılar, öyküler anlattılar. Ve oyunlardan biri sırasında, reisin oğlu büyük kardeşe yaklaşma fırsatı buldu. Kıza ve kimseye hissettirmeden, yaşlı büyük annenin saç bağlarını sırtına geçirdi.

Güneş sabah yolculuğuna başladığında, reisin oğlu ormanın derinliklerine bir yürüyüş daha yapmaya karar verdi. Bu kez avlanmıyordu ve boncuklu saç bağı da aramıyordu. Evleneceği kızı arıyordu!

Reisin oğlu, ormanın derinliklerinde güzel ve utangaç kızlardan büyüğünü tek başına gezinirken görünce şaşırmadı. Saç
bağlarının gücü onu oraya, arkadaş ve akrabalarının eşliği olmadan tek başlarına konuşabilecekleri yere getirmişti.

Utangaç kız, "Ormanlarda ne yapıyorsun?" diye sordu reisin oğluna.

"Bu kolay bir soru" diye yanıtladı genç adam. "Ben burada avlanırım. Ama kamptan bu kadar uzakta senin gibi birine hiç rastlamadım! Burada yalnız başına ne yaptığını söyle bana. Yolunu mu kaybettin?"

Bu sözlere karşılık utangaç büyük kardeş, "Hayır, yolumu kaybetmedim" diye yanıt verdi.

"Öyleyse benim arkadaşlığımı kabul edersen, seni evine, annene babana götüreyim. Eğer istersen, ormanda yolunu kaybettiğini söyleyeyim."

Utangaç abla şöyle yanıtladı: "Sana eşlik edeceğim, anneme babama yolumu kaybettiğimi söyleyebilirsin."

Reisin oğlu, yaşlı çiftin büyük kızını evlerine getirip onu nasıl bulduğunu anlatınca, babası, "Büyük kızımla evlenmek istersen, senindir"

dedi.

Reisin oğlu çok sevinmişti ve evlilik bütün kabilenin katıldığı bir şölenle kutlandı. Yeni koca, karısının bu Özel günde güzel boncuklu saç bağını taktığını görüp sevindi.

Böylece tembel ve itici kocayla reisini oğlu kardeş oldular. Kardeşler gibi daima birlikte avlandılar, kardeşler gibi hep birlikte sohbet ettiler.

Bir gün reisin oğlu, kardeşine, "Eğer bir insan iyi koşucu olmayı öğrenmek isterse, bunu öğretmeyi çok kişi bilmese de, bu mümkündür" dedi.

Tembel ve itici koca, "Gerçekten de yararlı bir yetenek" diye bağırdı. "Böyle biri daha fazla hayvan bulabilir ve düşmanlarından kaçabilir. Bunu öğretmek isteyen biri, bunu öğrenmek isteyen birini bulabilir."

"Öyleyse" diye kardeşine öğüt verdi reisin oğlu, "ormanlarda kuş tüyleri toplamalısın ve rüzgârın ıslık çalmayı sevdiği güne kadar onları saklamaksın. O gün tüyleri serbest bırak, sen de, rüzgâr da peşlerine düşün. Sen tüylerin peşinden koşarken, rüzgâr da senin peşinden koşsun, gücün içine girdiğini ve tüylerden, rüzgârdan ve elbette başka insanlardan hızlı koştuğunu göreceksin. Ve bunu bir kez yapabildin mi hep yapabilirsin!"

Ve böylece tembel ve itici koca, en hızlı koşuculardan biri oldu.

Bir başka gün reisin oğlu kardeşine dedi ki: "Eğer bir insan, büyük bir tehlikeden kaçmayı öğrenmek isterse, bunu öğretmeyi çok kişi bilmese de bu mümkündür" dedi.

Tembel ve itici koca "Gerçekten de yararlı bir yetenek" diye bağırdı. "Böyle biri öldüremeyeceği bir hayvanla veya kendisinden bile hızlı koşan bir hayvanla karşılaşabilir. O zaman canını kurtarmak için böyle bir yeteneği olmalıdır. Bunu öğretmek isteyen biri, bunu Öğrenmek isteyen birini bulabilir."

"Önce" diye kardeşine öğüt verdi reisin oğlu, "çok eski elbiseler bulmalı ve kendininkilerin üstüne giymelisin. Sonra birini bulup, sana sarılana kadar kızdırmaksın. Seni yakalar yakalamaz, eski elbiselerden

sıyrılıp kaçmaksın. İçinde gücün büyüdüğünü ve bunu yapabildiğini göreceksin. Bu adam, bütün hayvan ve insanlar gibi, senin hâlâ eski elbiseler içinde olduğunu sanacak ve sen çok uzaklara kaçtığında bile, bu elbiselerle orda kalıp, sen olduğunu sandığı elbiselere saldırıp öldürmeye çalışacak. Böylece bütün hayvanlardan ve elbette insanlardan kaçabilirsin. Ve bunu bir kez yapabildin mi hep yapabilirsin!"

Ve böylece tembel ve itici koca, tehlikeden en hızlı kaçan kişi oldu.

Bir başka zaman, iki genç ırmaktan aşağı kanolarında kürek çekerlerken, reisin oğlu kardeşine, "Eğer bir insan, bütün geyiklerin ormanda nerede saklandığım görmek isterse, bunu Öğretmeyi çok kişi bilmese de bu mümkündür" dedi.

Tembel ve itici koca, "Gerçekten de yararlı bir yetenek" diye bağırdı. "Böyle biri büyük bir avcı olabilir ve kabileye çok daha fazla yiyecek et ve çok daha fazla giyecek kürk getirebilir. Bunu öğretmek isteyen biri, bunu Öğrenmek isteyen birini bulabilir."

"Önce" diye kardeşine öğüt verdi reisin oğlu, "ormanlardaki geyiklerden biraz geyik yünü bulmalısın. İşaret parmağınla başparmağın arasında yünü top gibi yap ve rüzgârın ıslık çalmayı sevdiği güne kadar sakla. O gün topu serbest bırak, rüzgâr peşinden koşsun. İçinde gücün büyüdüğünü ve ormanlarda saklanan bütün geyikleri görebildiğini göreceksin. Ve bunu bir kez yapabildin mi hep yapabilirsin!"

Bu sözlere tembel ve itici koca şöyle yanıt verdi: "Ve bunu yapmayı öğrenen biri, ormandaki başka hayvanlardan da yün alabilir, işaret parmağıyla başparmağı arasında yünü top gibi yapıp rüzgârın ıslık çalmayı sevdiği gün topu serbest bırakır; rüzgâr peşinden koşsun. Böyle biri geyiklerle birlikte ormanda saklanan bütün hayvanları görebilir!"

"Bu konuda haklı olabilirsin" diye yanıtladı reisin oğlu.

Ve böylece tembel ve itici koca en büyük avcı oldu. Nerede saklansalar, ormanda yaşayan bütün hayvanları görebiliyor ve çağırabiliyordu.

Bir başka gün, İki genç adam ırmak kıyısındaki kayalarda mızrakla sombalığı avlarken tembel ve itici koca reisin oğluna dedi ki: "Balıkların yünü yok, ama kemikleri var."

"Bu konuda haklısın" diye yanıt verdi reisin oğlu. "Eğer bir insan, ırmakta saklanan bütün balıkları görmek isterse, bunu öğretmeyi çok kişi bilmese de bu mümkündür" dedi.

Tembel ve itici koca, "Gerçekten de yararlı bir yetenek" diye bağırdı. "Böyle biri büyük bir balıkçı olabilir ve halka çok daha fazla yiyecek getirebilir. Bunu öğretmek İsteyen biri, bunu öğrenmek isteyen birini bulabilir."

"Önce" diye kardeşine öğüt verdi reisin oğlu, "bir balık yakalayıp kemiklerini istemelisin. Sonra bu kemikleri alıp un haline getirmelisin ve unu rüzgârın ıslık çalmayı sevdiği güne kadar saklamaksın. O gün unu serbest bırak, rüzgâr peşinden koşsun. İçinde gücün büyüdüğünü ve ırmakta saklanan bütün balıklan görebildiğini göreceksin. Ve bunu bir ke2 yapabildin mi hep yapabilirsin!"

Böylece tembel ve itici koca büyük bir balıkçı oldu. Nereye saklansalar ırmaktaki bütün balıkları görebiliyor ve kendisine çağırabiliyordu.

Aylar gelip geçti. Bir gün iki genç konuşurlarken, tembel ve itici koca reisin oğluna, "Bu günlerde balinalar ve şarkılarını rüyamda görüyorum" dedi.

Bu sözlere reisin oğlu, "Balinalar, biri onları öldürmeden ölmezler" diye karşılık verdi.

Böylece tembel ve itici koca tek başına deniz kıyısına, balina kemiği bulmaya gitti. Kemiği bulunca kırıp, ince un haline getirebilmek için yaktı. Sonra unu, rüzgârın ıslık çalmayı sevdiği bir gün denize savuruncaya kadar sakladı.

Günü gelince, tembel ve itici koca kayalık bir buruna çıktı ve bir avuç unu rüzgâr peşinden koşsun diye salıverdi. İçinde gücün büyüdüğünü ve

açık denizlerde yüzen bütün balinaları görebildiğini fark etti. İkinci bir avuç unu salıverdi ve rüzgâr unu denizlere doğru üfürürken, balinaları çağırdı ve ona yaklaştılar. Üçüncü avucu savurdu ve rüzgâr unu denize üfürürken, balinaları çağırdı ve ona geldiler.

Tembel ve itici koca üç kez daha avuç dolusu un savurdu. Üç kez, rüzgâr unu denize üfürdü ve her avuçta balinalar daha yakma geldiler. Tembel ve itici koca yedinci avucu üfürdü ve rüzgâr unu denize üfürürken kocaman bir balinayı çağırdı. Şaşırtıcı biçimde seslendiği balina, Balina Kişi'ydi.

"Beni neden kendine çağırıyorsun?" diye sordu Balina Kişi, tembel ve itici kocaya.

"Rüyamda seni ve istersen bana verebileceğin gücü gördüm" diye yanıtladı tembel ve itici koca.

"Sana istediğin gücü vereceğim" dedi Balina Kişi. "Ağzımı açınca dilimin altına uzan ve oradaki ilacı al!'"

Tembel ve itici koca balinanın ağzına uzandı, ilacı orada buldu ve aldı.

Tembel ve itici koca güç ilacını eline alınca, Balina Kişi ona seslendi: "Şimdi yenilmezlik gücüne kavuştun! İlacım seni hastalıklara karşı koruyacak. İlacım seni İnsanların ve vahşi hayvanların saldırılarına karşı da koruyacak. İlacım sana ne isterden yapma gücü verecek!"
Bu sözlerle, Balina Kişi derin sulara dalıp kayboldu.

Böylece büyük kampın halkı, ormanın derinliklerinde huzur ve zenginlik içinde yaşadı. Düşmanları onlara saldırmadı. Ormanların hayvanları ve ırmakların balıkları onlara yakalanıp yiyecek oldular. Babaların oğulları oldu; yine de herkese yetecek bolluk vardı.

Aylar doğdu, aylar battı. Artık reis halkı yönetemeyecek kadar yaşlanmıştı. Reisin oğlu kardeşine gelip, "Babamın sağlığını ve gençliğini ona geri verebilir misin?" diye sordu.

Tembel ve itici koca, "Doğayla oynanmaz" dedi. "Bir insanın yaşamının sonunda olacak olana izin verilmelidir!"

Sonunda reis öldü, halkın önderliğini oğluna bıraktı. O zaman reisin oğlu kardeşine gelip "Reis büyük güçlere sahip biri olmalıdır. Karımın kardeşinin kocası böyle bir adam. Belki reisin oğlu değil de o, halkın yeni reisi olmalı" dedi.

Tembel ve itici koca bu sözlere şöyle yanıt verdi: "Yeni reis eski reisin oğlu olacak! O da büyük güçlere sahip biri. Ve kardeşi daima onun yanında olup ona yardım edecek!"

Notlar

Aşağıdaki notlar size, her bölümle ilgili olarak benim ana kaynaklarımı, gerekli arkaplan bilgisini içeren seçilmiş kaynaklarla eleştirel incelemeleri ve bunun ötesinde keyif verici okuma metinlerini içeren başlıkları ve yayıncıları gösterecek.

Orijinal kaynaklarla ilgili daha fazla bilgiyi her mitosun kendi giriş bölümünde bulabilirsiniz. *Seçilmiş Bibliyografya, Notlar'da* geçen bütün kaynakları içerir.

13u kitapta, orijinal malzemeden bilimsel bir dille çevrilmiş mitleri yeniden hikâye ettim. Çoğu örnekte en az iki değişik kaynaktan yararlanma olanağım oldu. Yaratılış, verimlilik ve kısa kahramanlık mitlerinin çoğu eksiksizdir. Fakat destanların çoğu kısaltılmıştır; çünkü gerçek uzunlukları bu kitabın hacmine göre çok fazladır.

Destanları kısaltırken, amacım orijinallerin dilini ve karakterlerini koruyacak biçimde hikâyeyi yeniden dile getirmeye çalışmak oldu. Yani ana karakterler burada da kısaltılmamış yayınlarda konuşup davrandıkları gibi hareket ediyorlar. İkincil karakterlerin ve entrikaların İse atlanması gerekti, fakat orijinal bir destanın üçte biri veya daha fazlası yinelenmelerden oluştuğu için, çoğunlukla ana metni olduğu gibi aktarıp sonra tekrarlanan bölümleri kısalttım veya atladım. Her türlü ekleme ve atlama ilgili notlarda belirtilmiştir.

YUNANİSTAN VE ROMA

Titanlarla Tanrıların Yaratılışı

Yunan şairi Hesiodos (MÖ 8. yüzyıl sonu) bu mitosu şiirsel bir biçimde eseri Theogonİa'da anlatır. Benim temel kaynaklarım iki düz metinden oluşuyor: Hesiodos, The Homeric Hymns and Homerica (Homerik İlahiler ve Homerika), Evelyn-White tarafından ve Apollodorus' Library [Apollodoros'un Kütüphane'si] Frazer tarafından çevrilmiş (ikisi de Loeb

Classical LİbrAry, Harvard University Press'ten). Öteki mükemmel çeviriler Atha-nassakis'in (Johns Hopkins Univ. Press) ve Lattimore'un (Univ. Of Mkhigan Press) şiirsel çevirilerinden oluşuyor. Bir de VVest'in düzyazı çevirisi (Oxford Univ. Press) var.

İnsan Çağları

Yunan şair Hesiodos (MÖ 8. yüzyıl sonu), bu mitosu İşler ve Günler adlı eserinde şiir biçiminde anlatır. Benim temel kaynağım Hesiodos, *The Homeric Hymns and Homerica,* Evelyn-White tarafından düzyazı biçiminde çevrilmiş (Loeb Classical Library, Harvard University Press). Öteki mükemmel Hesiodos çevirileri Athanassakis'in (Johns Hopkins Univ. Press) ve Lattimore'un (Univ. Of Michigan Press) şiirsel çevirilerinden ve VVesfin düzyazı çevirisinden (Oxford Univ. Press) oluşuyor.

Yararlı bir kaynak Bonnfoy'un *Mythologies* adlı eserinin birinci cildi (Univ. Of Chicago Press), burada Yunan tanrılarının ayrıntılı bir çözümlemesi var.

Demeter ve Persephone

Bu mitosun en eksiksiz biçimi, orijinal biçimi Homeros'a adanmış olan *Homerik llalıiler'de* (MÖ 6. yüzyıl ile *d.* yüzyıllar arası)

bulunur. Benim teme] kaynağım iki düzyazı biçimi: Hesiodos, *The Homeric Hymns and Homerica,* Evelyn-VVhite tarafından ve Apollodorus' Library Frazer tarafından çevrilmiş (ikisi de Loeb Classical Library, Harvard University Press'Ien). Öteki mükemmel çeviriler Athanassakis (Johns Hopkins Univ. Press) ve Boer (Spring Yayınlan) ile Hine'ın (Atheneum) şiirsel çevirilerinden oluşuyor.

Yer sınırlaması nedeniyle Demeter'in Metaneira'nın oğluna baktığı bölümü atlamak zorunda kaldım ve böylece mitosun, öteki verimlilik mitleriyle en iyi biçimde karşılaştırılabilecek yönlerini korumuş oldum.

Tufan Devri

Bu mitleri, Atinalı yazar Apollodoros'a (MÖ HOTarda yazmıştır) atfedilen *Kütüplıane (Bibliotheca)* içermektedir (bugünün bilim adamları *Küliiphane'yi* daha sonraya, MS 1. veya 2. yüzyıla ait kabul ederler). Romalı şair Ovidius da (MÖ 43-MS 17) *Metamorfozlar* adlı eserinde bu mitleri anlatır.

Benim temel kaynaklarım iki düzyazı çeviri: The Library, Frazer tarafından, *Mctamorphıses* Miller tarafından çevrilmiş (ikisi de Loeb Classical Library, Harvard University Press'ten). Şiirsel *Ovid's Metamorphoscs* çevirisiyse Sandys'in (Univ. Of IMebraska Press tarafından yeniden basılmıştır). Ovidius'un *Me-tamorphoses*'unun mükemmel şiirsel çevirisi Humphries'indir (Indiana Univ. Press).

Herakles'in Görevleri ve Ölümü

Herakles'in *Işleri'nin* en eksiksiz anlatımı yine Apollodoros'un *Kütüphane'sinde* ve Yunanlı tarihçi Sicilyalı Diodoros (MÖ yaklaşık 80-20) tarafından yazılan *Tarih Ktitiiphanesi'nde* bulunur. Ana kaynaklarım Apollodoros'un Frazer tarafından çevrilen *The Library'si* ve Diodoros Sicillus'un Oldfather tarafından çevrilen *Library of History'si* (c. III, Loeb C'lassical Library, Harvard University Press). Simpson'un yazdığı Gods *and Herocs of the Greeks* (Massachusetts Üniversitesi) bir başka mükemmel çeviri.

Yararlı bîr kaynak Bonnfoy'un *Mythologies* kitabının 1. cildi (Chicago Üniversitesi); burada mükemmel bir Yunan kahraman örneği olarak ayrıntılı Herakles çözümlemesi vardır.

Yer darlığı nedeniyle Herakles'in doğumu ve gençliğine, Alkestis mitosuna, Herakles'in mucizelerine, devlerle tanrıların savaşına yer vermedim. Bu kitapta yer alan anlatım, mitosun öteki geleneksel kahraman mitleriyle en iyi karşılaştırma sağlayacak biçimidir.

Herakles Argos'un yüce kahraman a tasıydı. Eski Yunanistan'da statüsü o kadar değerliydi ki, Atina MÖ 6. yüzyılda Ar-gos'la savaşa başladığında, siyasal ve ekonomik üstünlük yeterli sayılmıyordu. Atinalılar geçmişlerinde HeraklesTc karşılaştırılacak bir kahramana ihtiyaç duydular ve kuzeni

Theseus'u seçtiler, Theseus'un kemiklerini bilinmez bir adada "buldular" ve bir kahramana yaraşır törenle getirip Atina'ya gömdüler. Ayrıca birçok mitos toplayarak Herakles'inkine benzer başarılar dizisi oluşturdular ve bunları tek bir mitos çevresinde bütünleştirerek ona Heraktes'le eşdeğer bir değer kazandırmaya çalıştılar.

İlyada

Aslı şiir biçiminde olan *llyada* için benim temel kaynağım Mur-ray'ın nesir çevirisidir (Loeb Classical Library, Harvard University Press). Mükemmel şiir çevirileri arasında Fagles (Vi-king), Fitzgerald (Anchor/ Doubleday) ve Lattimore (Univ. of Chicago Press) tarafından yapılanlar sayılabilir. Seçilmiş Kaynakça, *İlyada* incelemeleri sırasında özellikle ek kaynak olarak yararlı olacak kitapların listesini içermektedir. Başlıkları nedeniyle doğrudan *İlyada* ile ilişkilendirilemeyecek eserler şunlardır: Chadıvick, *The Mycenaean World* (Cambridge Univ. Press); Jackson, *The Hero and tlıe King; An Epıc Theme* (Columbia Univ. Press) ve Vermeule, *Creecc in the Broıtze Age* (Univ. of Chicago Press).

Yer sorunu nedeniyle İ*lyada'nın* yirmi dört kitabı içinden, öyküyü basitçe ve doğrudan anlatabilmek için en uygun olan

belirli konuşma ve olayları seçtim ve bu arada Öncelikle konuşmalar olmak üzere Homeros'un temel karakteristiklerini korumaya çalıştım. Homeros'un üslubunun anahtar yönlerini, özellikle metnin içinde bir Homerik benzetmeyi uygun bir başka yere taşıyıp korumaya çalışarak, Homeros'un dilini mümkün olduğu kadar aktarmaya uğraştım.

Çok fazla ad arasında doğabilecek karışıklığı azaltmak için, erkek kahramanlardan söz edilirken kullanılan "Atreus oğlu" veya "Leto'nun oğlu" gibi lakapları kullanmadım, fakat özü-gün metinde de kullanıldığı gibi karışıklığa yol açmayacak lakapları da korudum.

Yer darlığı nedeniyle, Olympos Dağı'ndaki tanrıların insan gibi konuşmalarının birçoğunu atlamak zorunda kaldım. Ayrıca, birçok bilim adamının mükemmel bir Homeros kahramanı Örneği olarak değerlendirdikleri Diomedes'e de, Sarpedon ve Aineias'a da yer vermedim.

Ayrıca, Homeros'un ölümlü kuşaklarını yaprakların dökülüp yeniden açmalarına benzeten (VI. Kitap) sık alıntılanan benzetmesini de atladım. Diomedes'i atlamış olmam nedeniyle, özgün metindeki iki olayı birleştirmem gerekti (IV. Bölüm). IX. kitabın başlarında ve yine XIV. kitapta Agamemnon Yunanlı Önderlere Troya'yı terk edip eve dönmelerini öğütler. Bu Öğüde DİOmedes IX., Odysseus XIV, kitapta yanıt verir. Diomedes'i atladığım için Odysseus'un yanıtını almakla yetindim.

İlyada ve *Odysseia*, (İlyada'dan sonra yaklaşık MÖ 66û"larda yazılmış ve şimdi kayıp olan) sonraki alü destanla birlikte, (Troya) *Destan Çevrimi* olarak bilinir. Altı kayıp destandan parçalar ve Proklos'un yaptığı özet, Hesiodos, *The Homeric Hymns and Homcrica'da* (Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press) yayımlanmıştır. *Kypria* (veya Kypria Epe (Kıbrıs veya Kıbrıs Şarkıları]), *Aithiopis* ve *Küçük İlyada* aşağıda *İtyada'yla* ilgili olarak tartışılmıştır. *Nostoi* (Dönüşler veya Eve Gelişler) ve *Telegonia, Odysseia* notlarımda tartışılmaktadır. Lif (/<; *lliad* ve *İliu Persis* (1li-um'un Yağmalanması) tartışması *Aineias* notlarınıdadır.

Hem Kıbrıslı Stasinos hem de Salamisli Hegesion'a atfedilmiş olan *Kypria* (MÖ 660 veya az öncesi) *İlyada'nın* başladığı yere kadar Troya Savaşı'nı anlatır. Kitap Zeus'un Troya Savaşı'nı çıkarmak istemesiyle başlar. Sonra uyuşmazlığa yol açan elmayı, Helene'nin kaçırılmasını, Yunan ordularının toplanmasını, İphigeneia'nın kurban edilişini, Philoktetes'in yarası ve Yunanlılarca terk edilişiyle savaşın ilk dokuz yılını anlatır. Onuncu yıldaki Agamemnon ile Akhilleus arasında çıkan tartışmanın başlamasıyla kitap sona erer.

Miletoslu Arktinos tarafından yazılmış olan *Aithiopis* (MÖ 776) *İlyada'nın* devamıdır. Hektor'un cenazesinden sonra Akhilleus'un yaptıklarını, Paris'in okuyla vurulup ölmesini, Thetis tarafından kurtarılmasını ve ölümsüzlüğünü içerir. Aias'la Odysseus arasındaki Akhilleus'un zırhı için çıkan çekişmeyle sona erer.

Pyrrhalı veya Lesbos'daki Mityleneli Leskhes'e atfedilen *Küçük İlyada* (MÖ 660) Akhilleus'un ölümünden sonraki olayları anlatır. Akhilleus'un zırhı için Aias'la Odysseus'un yarışması, Aias'ın yenilmesi ve çıldırıp intihar etmesi, Odysseus'un He-lenos'u yakalaması ve Troyalı kâhinle devam eder. *Küçük ilyada'da*. Helenos, Yunanların Troya'yı fethetmeleri İçin gereken

dott koşulu savar. Birincisi, Pelops'un kemiklerini Troya'ya getirmeleridir (Pelops Yunan mitolojisinde önemli bir figür, Herakles, Theseus, Eurystheus, Agamemnon, Menelaos ve Aegist-hos'un atasıdır). İkincisi, Yunanlar Troyalılara karşı Herakles'in ok ve yayını kullanmalıdırlar (Dıomedes ve Odysseus, dokuz yıl önce Troya yolunda terk ettikleri Philoktetes'i aralarına katılmaya ikna ederler, çünkü Herakles'in yayı ondadır. Yarası iyi edilir ve düelloda Paris'i öldürür). Üçüncüsü, Akhilleus'un oğlu Neoptolemos Yunanlılarla birlikte savaşmalıdır (Odysseus onu Troya'ya getirir). Dördüncüsü, Yunanlar Palladium'u, Troya'nın istihkâm edilmiş akropolisinde korunduğu tapınaktan çalmalıdırlar (Palladium'un önemi ve çalınması için benim Ai-neias notlarıma Bkz.).

Proklos'un *Küçük llyada* özeti Athena'nın Epios'a tahta at inşa etmelerini öğütlemesi ve Troyalıların atı kabul etmeleriyle biter. Oysa destan Troya'nın yağmalanmasıyla bitmeliydi (Ai-neias notlarıma Bkz).

Odysseia

Orijinali şiir biçiminde yazılmış olan *Odysseİa'da* ana kaynakla-nm Murray'ın nesir çevrisidir (Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press). Mükemmel şiir çevirileri arasında Cook (Norton), Fitzgerald (Anchor/Doubleday) ve Lattimore'unkiler (Harper) vardır. Bir başka mükemmel nesir çevirisi Lawrence'indir (Ox-(ord Univ. Press). Seçilmiş Kaynakça *Odysseia* incelemeleri sırasında özellikle ek kaynak olarak yararlı olacak kitapların listesini içermektedir (ayrıca Graves'ın, *Nausikaa* tartışmasında, Butler'in Odysseia'nın yetenekli bir Sicilyalı soylu kadın tarafı-nan yazıldığı görüşünü desteklemesi ilgi çekicidir; Bkz. Graves, c. 2).

Yer sınırlaması nedeniyle *Odysseia'nın* yirmi dört kitabı içinden, öyküyü basitçe ve doğrudan anlatabilmek için en uygun olan belirli konuşma ve olayları seçtim ve bu arada Öncelikle konuşmalar olmak üzere Homeros'un temel karakteristiklerini korumaya çalıştım. Homeros'un üslubunun anahtar yönlerini mümkün olduğu kadar aktarmaya uğraştım.

Çok fazla ad arasında doğabilecek karışıklığı azaltmak için, erkek kahramanlardan söz edilirken kullanılan "Atreus oğlu" gibi baba adlarıyla başlayan lakapları kullanmadım. En önemli karakterlerin adlarının akılda kalmasını kolaylaştırmak için mümkün olan yerlerde, Nausikaa (Phaiak prensesi), Eumaios (domuz çobanı) gibi Özel ad kullanmaktan da kaçındım.

Yer darlığı nedeniyle, Telemakhos'un Odysseus'un dönüşünden önce İthaka'da oynadığı role yer vermedim ve Telemakhos'un babasını arayışını, Nestor'u, Helene ve Menelaos'a ziyaretlerini atladım. Böylece, tahta atın tasvirini (IV, ve VI]], Kitaplar), Akhilleus'un cenazesini (XXIV. Kitap) ve Telemakhos'un çocukluktan ergenliğe geçişiyle Orestes'in cezasını bularak adaletin yerine gelmesi temasına yer vermedim. Ayrıca, Eski Yunanistan'da günlük yaşam hakkında önemli bilgiler aktarılmasını sağlayan birçok dinsel rit (kurbanlar), konukseverlik ve eğlencelere de yer vermedim.

Homeros sonrası kayıp (Troya) *Destan Çevrimi'ndeki* destanlardan ikisi *Odysseia* ile ilişkili olay lan içerir. Troizenli Agias

(veya Hegias) tarafından yazılan Nostoi {Dönüşler veya Eve Gelişler), dikkat çekecek biçimde Odysseus'u dışarıda bırakarak büyük Yunan kahramanlarının evlerine dönüşlerini anlatır. Di-omedes, Nestor, Neoptolemos, Agamemnon (Klytemnestra ve Aegisthos tarafından öldürülüşü ve Orestes'in cezasını bulması dahil) ve Menelaos bunların arasındadır, yalnız Odysseus yoktur. Yani Nostoi, *Odyssesia'nın* başladığı yerde biter.

Kyreneli Eugammon tarafından (MÖ 568) yazılan Telego-nia, Odysseia'nın devamı gibidir; Penelope'in taliplerinin gö-mülmeleriyle başlar. Bu destana göre, kâhin Teiresias'ın dediği yerde kurbanları kestikten sonra Odysseus Thesprotis'e gider, kraliçe Kallidike'yle evlenir, o ölene kadar orada kalır. Sonra Kallidike'den doğan oğlunu yönetici olarak Thesprotis'de bırakarak İthaka'ya döner. Bu arada Telegonos, Odysseus'la Kirke'nin oğlu babasını aramaktadır. Telegonos neresi olduğunu bilmeden îthaka'yı yağmalar. Odysseus saldırıya karşılık verince, Telegonos kimliğini bilmeden aradığı babasını öldürür. Te-legonıa Kirke'nin adasında, Kirke'nin ölümsüzlük armağanı ve çifte evlilikle sona erer; Telemakhos Kirke ile, Telegonos Penelope ile evlenir.

Romulus ve Remus

Romalı tarihçi Livius (MÖ 59-MS 17) bu mitosu, Roma Tari-hi'nin I. kitabında anlatır. Yunan biyografici ve tarihçi Plutark-hos (MS 46-120) Romulus biyografisine *Hayatlar* kitabında yer verir. Benim ana kaynağım Livius'un Poster tarafından yapılmış çevirisiyle, *Livy's History of Romc from Its Foundation* ve Plutarkhos'un Perrin tarafından yapılmış *Parallel Lives* çevirisi (ikisi de Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press'ten). Livius ve Plutarkhos'un bu eserleri Penguin yayınlarından da bulunabilir.

Romulus ile Remus'un atasının, Vergilius'un *Aimias'ınâa* Roma'nın kurucusu olarak görünen Aeneias olması dikkat çekicidir. Herakles, Aineias ve Kral Arthur üstüne notlarımda büyük ulusların kurucusu veya koruyucu kahramanı olarak büyük atalar seçmenin yaygın bir anlayış olduğu üstünde duruyorum.

Aeneid

Orijinali şiir biçiminde olan *Aeneid* için ana kaynağım Fairlo-ugh'un nesir çevirisidir (Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press'ten). Mükemmel şiir çevirileri arasında Fifzgerald (Ran-dom House) ve Mandelbaum'un (Univ. of Califomia) eserleri sayılabilir. Bir başka öğütlenebilecek nesir çeviri VVest'indir (Penguin). *Aineias* çalışmaları için en iyi yardımcı kaynaklar arasında Beyes'in *The lliad, The Odyssey and The Epİc Tradition* (Peter Smith); Di Cesare'nin *The Altar and The City* (Colıımbia Univ. Press); Galinsky'nin *Aeneas, Sicily and Rome* (Princeton); Jackson'un *The Hero and The King: An Epic Theme* (Columbia Univ. Press) ve Lavvler'in *"The Aeneid"i* (Seidel ve Mendelson, *Homer to Brecııt*, Yale Univ. Press içinde) sayılabilir.

Yer sınırlaması nedeniyle *Aeneid'in* on iki kitabı içinden, öyküyü basitçe ve doğrudan anlatabilmek İçin en uygun olan belirli konuşma ve olayları seçtim ve bu arada Öncelikle konuşmalar olmak üzere Vergilius'un temel karakteristiklerini korumaya çalıştım. Vergilius'un üslubunun anahtar yönlerini mümkün olduğu kadar aktarmaya uğraştım. Benzetmeli dili

mümkün olduğu kadar koruyabilmek için, Vergilius'un metnindeki homerik benzetmeleri gerekli yerlerde kullanmaya çalıştım.

Aeneid iki bölüme ayrılabilir: Birincisi, Aineias'ın gezilerini içerir ve *Odysseia'yı* anımsatır. İkincisi, Latinlerin İtalya'yı fethini anlatır ve İlyada'yı anımsatır. Birinci bölümden Troya'nın yağmalanmasını, Aineias'ın İtalya yolunda geçirdiği maceraları ve Dido ile arasındaki aşk hikâyesini, oldukça ayrıntılı biçimde aktardım. İkinci bölümden Turnus ile Aineias'ın destanından sonunda anlahlan kavgasını oldukça ayrıntılı biçimde naklettim. Fakat anlatımı iki bölüm arasında bağlantı oluşturacak biçimde kısalttım ve Roma'yı yücelten birçok bölümü çıkardım.

Herakles ve Kral Arthur notlarımda yazdığım gibi, birçok Batılı ulus arasında eski ve ortaçağlarda bir kent devleti veya ulusun büyük bir geleneksel mirasa sahip olması beklenirdi. Homeros'un Troya'sı o kadar değerli bulunuyordu ki, uluslarının otantik geleneği üstüne yazmak isteyen birçok yazar kurucu atalarını Troya Savaşı'ndan seçiyordu. Vergilius da böylece Roma'nın kurucusu olarak Aineias'ı seçmişti.

Vergilius'un tahta at hikâyesi ünlü olmakla birlikte, mitosu yaralan o değildir. Homeros sonrası Troya Savaşı'yla ilgili iki kayıp destan da bu olayı anlatır. Pyrrhalı Lesches veya Lesboslu Mitylene tarafından yazılmış olan *Little İliad'da* (MÖ 660) Troyalıların tahta atı nasıl kentin içine aldıkları anlatılır, fakat Proklos'un bu destandan yaphğı özet Troya'nın düşüşüne kadar devam etmez. Ama Liftle Hind'in orijinal biçiminin Troya'nın yağ-malanmasıyla bitmiş olması olasıdır ve Proklos, *Hiu Persİs'ie* olay anlatılmış olduğu İçin, bu eseri özetlerken bu bölümü tekrarlamayı tercih etmemiş olabilir.

İlin Persis (Troya'nın Alınışı) MÖ 776'da Miletoslu Arktinos tarafından, *Lİttlc lliitd'ın* devamı olarak yazılmıştı. Tahta at, Lao-koon'un ve oğlunun ölümü, Sinon'un oynadığı rol, Yunanların Tenedos'tan dönüşü, Priamos'un ölümü ve Menelaos ile Hele-ne'nin kavuşması burada tasvir edilir. Kitap Astyanaks'ın Ölümü, önde gelen Troya kadınlarının (Yunan savaşçıların ödülü olarak) köle edilmesi, Troya'nın yakılması ve Athena'nın, Palla-dium'unu çaldıkları için Yunan kahramanları evlerine dönerken cezalandırma kararıyla sona erer.

Palladium Troya Savaşı mitosunda özellikle önemlidir. Apollodoros'un *Kütüphane'sine* göre bu küçük, ahşap bir kız, Pallas heykelidir, Athena bunu çok sevdiği bir arkadaşının ölümü üzerine onun anısına yaratmıştır. Kızlar bir gün savaş yeteneklerini sınamaya gittiklerinde, aralarında tartışma çıkar. Zeus Pallas'ın Athena'ya vurmak üzere olduğunu görünce, kızı için kaygılanır, Pallas'ın dikkatini dağıtır ve Athena, tartışmanın heyecanı İçinde arkadaşına istemeden ölümcül bir darbe indirir. Arktinos'un *İlin Persis'ine* göre Zeus Palladium'u, en sevdiği ölümlü oğlu ve Troyalıların en eski atası olan Dardanos'a verir, bu zamandan sonra Palladium Troya'da büyük saygı görür. Troyalılar onu korumak için gerçek heykeli gizler ve onun adına inşa edilen tapınağa, halka açık bir mükemmel kopyasını yerleştirirler.

Leskhes'in *Küçük İlyada'sma* göre Odysseus Helenos'u yakaladığında, Troyalı kâhin ona Yunanların Palladium kent duvarları içinde kaldığı sürece oravı fethedemeyeceklerini söylemiştir. Sonuç olarak Odysseus ve Diomedes bir gece gizlice Troya'ya girerler, heykelin bekçilerini öldürürler ve Palladi-um'u çalarak Yunan gemilerine götürürler.

Arktinos'un *İliu* Persis'ine göre çalınan Paladium'un kopyasıdır. Fakat Yunanlar yine de Troya'yı fethederler. Dahası, Athena'nın Yunanlara karşı tavrı *İlyada'nın* sonuyla *Odysseia'nın* başı arasında değişir. Odysseus'a karşı ithaka'ya dönmeye çalışırken gösterdiği tavır, tanrıçanın Palladium'un çalınmasından duyduğu kızgınlığı yansıtmakladır. Bu tavır, *ilin Persis'te* anlatılan, Yunan kahramanları dönüş yolunda mahvetmek kararıyla uyum içindedir.

Palladium öyle değerli bir hazinedir ki, sonunda ne olduğuna ilişkin bilgiler farklılık gösterir. Argoslular Diomedes'İn Palladium'u yurdu Argos'a götürdüğünü İddia ederler. Atinalılar heykeli taşıyan Argos gemisini yağmaladıklarını ve Argos'a varmadan Palladium'u ele geçirdiklerini ileri sürerler. Fakat Vergilius Trova görüşünü savunur ve *Aineias'da* Aineias'ın Palladium'u Troya'dan alıp İtalya'ya götürdüğünü yazar.

ORTADOĞU

Enuma Eliş

Orijinali şiir biçiminde tabletler üstüne yazılmış olan Enuma eliş için ana kavnaklar, bu malzemeden yapılan satır satır çevirileridir. Benim ana kaynaklarım Speiser'in *The Creation Epic* adlı salır satır çevirisiyle Grayson'un *The* Creation *Epte-Additıons to Tablets V-Vll* adlı satır satır çevirisidir. İkisi de Pritchard'ın *An-cicnt Near Eeastern Texts Relatiıg to the Old Testament* (Princeton Univ. Press) kitabında bulunmaktadır. Dalley'in satır satır çevirisi *Myths trom Mesopotamia* (Oxford Univ. Press) ben *Dünya Mitolojisini* yazdıktan sonra yayımlandı ve Enuma eliş için mükemmel bir kaynak oluşturuyor. Gasler'in *The Oldest Stories in the WorId* (Beaeon) adlı eseri bu destanın mükemmel bir modern anlatımım içerir.

Osiris, İsis ve Horus

Bu mitosun en eksiksiz versiyonu, Budge'ın yayımladığı *Osiris and the Egyptian Resurrection* adlı kitabının birinci cildinde bulunmaktadır. Benim ana kaynaklarımın ikisi de Budge'ındır: *Egyptian Religion* (Bell/Crovvn, tıpkıbasım) ve *Osiris and tlıe Egyptian Resurrection* (Dover, tıpkıbasım). Bu mitos hakkında İki ilginç tartışma Breasted'in *The Daıvn ofConscience* (Scribner's) ile Frankforf un *KİngShip and the Gods* (Univ. of Chicago Press) kitaplarıdır.

Osiris, îsis ve Horus mitosu Eski Mısır'da o kadar yaygındır ki, Mısır'daki bütün büyük tapınakların duvarına kazınmıştır. Yani Eski Mısır görsel sanatını yalnızca bu mitosu göz önüne alarak anlamak ve değerlendirmek mümkündür.

Osiris'in Horus'un ölümsüz gözünü yutma siy la, Yunan savaşçıların Hektor'un cesedine mızraklarını saplamalarının aynı nedenle olması dikkat çekicidir; amaç büyüsel bir aktarımla güç kazanmaktır. Başka halklar öldürdükleri düşmanlarının kalbini yer veya kanını içerler, bu yolla düşmanlarına güç veren nitelikleri kazanmayı umarlardı.

Telepinu

Orijinali kil tabletlere yazılmış olan bu mitosun en eksiksiz versiyonu Pritchard'ın *Ancient Near Eeastem Texts Relating to the Old Testament* (Princeton Univ. Press) kitabında bulunmaktadır. Mitos Goetze'nin satır satır çevirisinde *"Telepinu Mitosu"* olarak bulunur ve benim ana kaynağım budur. *Gaster The Oldest Stories in the World* kitabında (Beacon) mükemmel bir düzyazı anlatımını yayımlamıştır.

Hititler Küçük Asya'da, Kuzey Mezopotamya ve Suriye'nin bazı bölümlerini de içine alacak biçimde imparatorluk kuran kadim bir halktır. Bu imparatorluk MÖ 2000'den 1200 yıllarına kadar yaşadı, yani Hititler Miken Yunanlarının çağdaşlarıydı.

Telepinu mitosunun birçok versiyonu vardır. Kaybolan tanrı her versiyonda başkadır ve aynı tanrı hakkındaki özellikler de farklılıklar gösterir. Bu versiyonlar mitosun ait olduğu ri

tüelde ikincil bir rol oynadığını ve ritüel gerektirdikçe okunduğunu gösterir.

Gılgamış

Orijinali kil tabletlere şiir biçiminde yazılmış olan *Gılgamış* destanı için ana kaynaklar bu malzemenin satır satır çevirisidir. Benim ana kaynağım Pritchard'ın *Ancient Near Eeastern Text? Rela-lıng to the Old Testament* (Princeton Univ. Press) kitabıdır. Destanın Sümer versiyonu *Gılgamış ve Canlılar ülkesi* ile *Tufan* adlarıyla Kramer'in sahr satır çevirilerinde bulunur. Babil versiyonlar Speiser'in satır satır çevirileriyle *Gılgamış Destanı* ve *At-rahasis* (Babilli Utanapiştim) adlarıyla ve Grayson'un *The Eviç of Gılgamesh-Notes and Additions* ile *Atrahasis-Additional Texts* adla-rıyla satır satır çevirileridir.

Gılgamış tabletlerinin şu çevirilerinden de ek malzemeleri derledim: Gardner ve Maier (Random House); Kovacs (Stan-ford Univ. Press); /acobson, *Treasures of Darkness* (Yale Univ. Press) ve Kramer, *History Begins at Sümer* (Univ. of Pennsylva-nia Press).

Dalley'in satır satır çevirisi *Mylhes froın Mesopotamia* (Oxford Univ. Press) ben *Dünya Mitolojisini* yazdıktan sonra yayınlandı ve Gılgamış için bir başka mükemmel ana kaynaktır. Mükemmel modern anlatımlar Ferry'nin (Farrar Straus) ve Mason' un (Nevv American Library) şiir çevirileriyle Gaster'in *The Ol-dest Stories in the VJorld* (Beacon), Sandars'ın (Penguin) ve Silver-berg'in *Gtlgamesh the King* (Arbor House) düzyazı çevirileridir.

Gılgamış incelemeleri için mükemmel yardımcı kaynaklar şunlardır: Heidel, *The Gılgamesh Epic and Old Testament Parallels* (Univ. of Chicago Press); Kramer, *History Begins at Sümer* (Univ. of Pennsylvania Press) ve *The Sumerians* (Univ. of Chicago Press); Oppenheim, *Letters from Mesopotamia* (Univ. of Chicago Press); Tigay, *The Eıvlulion of the Gılgamesh Epic* (Univ. of Pennsylvania Press).

Ben destanı aktarırken Sümer, Akad ve Babil malzemesini birleştirdim. Gılgamış'ın Akad versiyonu adını başlangıç cümlesinden alır: "Her şeyi gören", Gılgamış için uygun bir lakap.

Tanrının tufan göndermesinin nedenlerini eski Babil ve Asur Atrahasis metinlerinden aldım. Atrahasis "müthiş bilge" anlamına gelir, Utanapiştim için uygun bir lakap.

Öte yandan, yer darlığı nedeniyle bu destanı kısaltmak zorunda kaldım. Neyse ki üslup tekrarlarla dolu ve çoğunlukla orijinalin etkisini korumak zor olmadı. Fakat Gılgamış'ın çektiği acıyı ve her sorana sürekli verdiği yanıtla Utanapiştim'i ararken bir deri bir kemik, çullar içinde gezmesini haklı çıkarmasını kısaltmak zorundaydım. Bu sorunu, Gılgamış'ın her seferinde verdiği yanıtın bir bölümünü aktararak ve sonunda bütün cümlelerinin aktarılmış olmasını sağlayarak çözdüm.

KUZEY AVRUPA

Evrenin Yaratılışı, Yok Oluşu ve Yeniden Doğuşu

İzlandalı tarihçi ve şair Snorri Sturiuson 11178-1241) MS yaklaşık 1220 yıllarında yazılan *Düzyazı Edda'nın Gylfagmning* (Gylfi' nin Aldahlışı) adlı

bölümünde bu mitosun en eksiksiz versiyonunu anlatır. Benim ana kaynağım Taylor ve Auden'in Elder Edda'dan (Random House) yaptıkları seçme çevirilerle Yo-ung'un *Prese Edda* çevirisi (Univ. of Catifornia Press). Öteki mükemmel şiir biçiminde çeviriler şunlardır: Hollander, *The Poetic Edda* (Univ of. Texas Press); Terry, *Poems of the Elder Edda* (Univ. of Pennsylvania Press). Corsley-Holland'ın *The Norse Myths* kitabı (Pantheon) bu malzemenin çok hoş nesir anlatımını içerir.

Kuzey mitlerini incelemek için mükemmel yardımcı kaynaklar arasında Branton, *Gods of the North* (Thomas and Hud-son); Dumezil, *Gods of the Ancieıt Northmen* (Univ. of California Press) ve Bonnefoy, *Mythologies*, cilt 1 (Univ. of Chicago Press) sayılabilir.

Bilim adamlarının birçoğu tek bir Germenik din veya mitsel geleneğin var olmadığını düşünür. Kuzey mitlerinin İzlanda versiyonlarında, aynı konu hakkında zıtlaşan kaynakları yansıtan uyumsuzluklar vardır. Mevcut Kuzey mitleri İran mitleriyle, Akdeniz'in çeşitli bölgeleriyle ve Uzakdoğu mitleriyle benzerlik gösterir ve bu durum bazı kadim mitlerin bütün bu halklar arasında ortak olduğunu düşündürtmektedir.

Sturluson *Gylfi'nin Aldahlışı'na*, o da her şeyin babası diye adlandırılan Odin'le tam olarak uyum göstermeyen her şeyin babasını anlatarak başlar. Anlaşılan, daha eski bir Kuzey mitosunda Her Şeyin Babası diye adlandınlan tanrı evrenin mutlak hâkimiydi. Kuzey mitolojisinde daha sonra ortaya çıkan Odin, bu eski Her Şeyin Babası ile birçok ortak Özellik taşır, fakat Nornlar (Kuzey Fatumları) üstünde gücü yoktur. Sturluson'un masalından ve daha eski malzemeden, Aesir ve Vanirlerin birbirleriyle savaşan ayrı tanrı grupları olduğu anlaşılmaktadır. Sonuçta bazı Vanırler, Aesirler tarafından benimsenmiştir.

Buna benzer durumlar genellikle iki ayrı dinin arasında yaşanan çatışmayı yansıtırlar. Kuzey ve Yunan mitleri, egemen dinin, yerini aldığı dinin bazı öğelerini benimsediğini ortaya koymaktadır. Bir başka değerlendirme de, Hıristiyanlığın etkisi .altında pagan edebiyatın sözlü geleneğinin baskı altına alındığı ve yazılı malzemenin çoğunun tahrip edildiğidir. Yalnızca İzlanda halkı MS 1000 yılını izleyen üç yüz yıl boyunca pagan edebiyata bağlılığını sürdürebilmiştir. Fakat onlar da pagan edebiyatı Hıristiyan dinleyiciler için yazıldığı biçimiyle okudular ve sonuç olarak onların Kuzey

mitleri versiyonları da başka kültürlerin güçlü mitlerinden çok peri masallarına dönüşmüştür. Bugüne kadar gelebilen Kuzey mitlerinin yalnızca İzlanda versiyonlarından ibaret kalması bir talihsizliktir.

Kuzey yaratılış mitlerinin topoğrafyasının yeniden yazıldığı ülkenin topografyasını yansıttığı açıktır. Bugün bile İzlanda ateş ve buz ülkesidir. Volkanik kayalardan ve faal yanardağlar, gayzer, buzul ve şelalelerden oluşur.

İdun'un Elmalarının Çalınması

İzlandalı tarihçi ve şair Snorri Sturluson (1178-1241), MS yaklaşık 1220 yıllarında yazılan *Düzyazı Edda'da* bu mitosun en eksiksiz versiyonunu anlatır. Benim ana kaynağım, Young'un *Prose Edda* çevirisindeki (Univ. of California Press) *"Poetic Diction "* bölümüdür.

Balder'in Ölümü

İzlandalı tarihçi ve şair Snorri Sturluson (1178-1241), MS yaklaşık 1220 yıllarında yazılan *Düzyazı Edda*"nin *Gylfaginnİng* (Gylfi'nin Aldatıiışı) adlı bölümde bu mitosun en eksiksiz versiyonunu anlatır. Benim ana kaynağım Young'un *Prose Edda* çevirisidir (Univ. of California Press).

Thor'un Çekicinin Çalmışı

Eski Edda'daki "Codex Regius" bölümünde "Thrymskvitha" (Thrym'in Hanımı) adlı şiir bu mitosun en eksiksiz versiyonunu içerir. Benim ana kaynağım Taylor ve Auden'in EİIder Edda'dan (Random House) yaptıkları seçme çevirilerdir. Öteki mükemmel şiir biçiminde çeviriler şunlardır: Hollander, *The Poetic Edda* (Univ of. Texas Press) ve Terry, *Poems of the Elder Edda* (Univ. of Pennsylvania Press). Corsley-Holland'ın *The Norse Myths* kitabı (Pantheon) bu malzemenin çok hoş nesir anlatımını içerir.

Volsung Sigurd

Volsunglu Sigurd edebiyat tarihi açısından ilginçtir. Sigurd'un öyküsü MS 600-1000 arasında Norveç'te iyi biliniyordu. Hikâye kısmen doğu Germen halklarından olan Burgundiyahların 437 yılında Hunlara yenilmesini yansıtır. Komşu Franklar bu olayı gözlemlemiş ve kahramanlık destanına dönüştürmüşlerdir.

Sigurd destanının dört ana versiyonu vardır, hepsi Kuzey mitolojisine dayanır. En eski İzlanda versiyonu *Eski Edda*, MS 1200 yıllarında yazıldı ve sözlü şiir geleneğiyle düzyazı aktar-malan içerir. Yaklaşık 1241'de Snorri Sturluson ikinci İzlanda versiyonu yazdı; buna *Yeni Edda* veya *Düzyazı Edda* adı verilir ve kaynağı *Eski Edda'dn.* Sturluson eski versiyonun ünlü şiirsel diyaloglarını ve sahnelerini birleştiren bir metin yaratmıştır. Son olarak *Volsunga Saga* 1300'lerde adı bilinmeyen bir şair tarafın(an yazılmıştır ve bu metin Sigurd destanının en eksiksiz ve kesin İzlanda versiyonudur.

'Aynı derecede ünlenmiş ve eksiksiz bir metin de Sigurd deseninin Germen versiyonu olan Nibelungenlied'dir. 1200'ler-de ku*zey* kaynaklarını kullanan adı bilinmeyen bir yazar tarafından yazılmıştır. Bu versiyonu Sigurd'un adı Siegfried'dir ve öykt şövalye davranışları ve şövalye ahlakı sergileyen ortaçağ sahnesi içinde geçer. Şair ana öyküdeki önemli olayları atlamıştır, dolayısıyla mitos hakkında Önceden bilgi sahibi olunulmamışsa Nibelungenlied'in bazı yönleri anlamsız kalır.

Yüzlerce yıl süren bir ilgisizlik döneminden sonra yazarlar 1800kde tekrar Sigurd destanıyla ilgilendiler. 1857'de Norveçli oyun yazarı Henrik lbsen, Volsunga Saga malzemesine dayanarak ikingler Helgeland'da adlı eserini yazdı ve başka oyunlarını) da bu destandan fikir ve konu olarak yararlanmaya devam etti. 1860'da Richard VVagner *Nibelüngen Yüzüğü* adlı operajevrimini yazdı. Kahramanına Siegfried adını verse de malzemesinin çoğunu Nibelungenlied'den değil Eski *Edda* ve *Volsukı Saga'dan* aldı. ingiliz şair VVilliam Morris *Volsunga Sa-ga'yı İ*ngilizceye çevirerek bu malzemeden kendi destanı Sigurd'u yarattı (1877).

B4m Sigurd destanı anlatımım, Düzyazı Edda'dan bazı ayrının eklesem de izlanda *Volsunga Saga* versiyonunu izliyor. Ftir'in koruyucu kanı, ıhlamur yaprağı ve Sigurd'un ölüm Hmini *blibalutıgenlied'den* aldım, çünkü bu tür büyüler Volsun|Saga'da bulunan büyülerle uyum içinde. Ana kaynaklanın Irris tarafından çevrilen *Volsunga Saga* (Collier) ile Schlautf, tarafından çevrilen *The Saga of the Volsungs* (AMS, hp-kıbasım

İzl^a versiyonunun yayımlarından özellikle İlgi çekici üçü de derson'un *The Saga of the Volsungs* kitabı; o da *Düzyazı Edda* faeki kaynaklardan yararlanarak çevirisini hazırlamış (Univ. oelavvare Press). Byock'un *The Saga of the Volsungs* adlı düzyajnetni çok daha eski metinlerden kaynaklanan 1400 yılma ait- elyazmasma dayanıyor (Univ. of California Press). Üçüncüce Smith-Dampier'in Faroe Adaları versiyonuna dayanan Sitf *the Dragon-Slayer* çevirisi (Kraus, tıpkıbasım).

Nibeluıgenlied'in üç güzel baskısı var: İki düzyazı çewri Hatto (Viking-Penguin) ve Mustard'a (Random House) ait. (iir çeviri Ryder'in (VVayne State Univ. Press). j

Bonnefoy'un Mythologies kitabının I. cildi (Univ. of (ili-fornia Press) Kuzey mitlerinin özellikle dikkate değer biifçö-zümlemesini içeriyor. Volsunglu Sigurd incelemeleri içindepte-ki mükemmel yardımcı kaynaklar Jackson'un *The Hem ani the King ve The Literatüre of the Middle Ages* (Columbia Univ. iJess) kitapları.

Yer sınırlaması nedeniyle Sigurd üstünde odaklandın Sonuç olarak öykünün Sigurd'un babasıyla (Sigmund) ilgili if bölümüyle Gudrun'un intikamının anlatıldığı son bölümiiıtla-dım. |

Destanın orijinal versiyonlarından birinde Brunhildj'alk-yrie ve prenses olarak iki ayrı kadındır. Birleştirilmiş kalfima-nı daha uyumlu bir kişilik haline getirmek için Brunhild! kızkardeşi ve kaymbiraderiyle yaşadığı ve el işleri yaptığı Üümü atladım. El işleri bölümünde olan yüzük armağanı safıesini Brunhild'le Sigurd'un sevgilerini ilk açıkladıkları bölüp taşıdım (5. Bölüm).

BRİTANYA ADALARI Dünya Çağları

Bu mitosun en eksiksiz versiyonları şu kaynaklardajılunur: Sjoestedt, Gods *and Heroes of the Celts* (Turtle Island); Spe, *Cel-tic Myth and Legend* (The Mythology of the British lands'ın Nevvcastle tıpkıbasımı); Rolleston'un yeni yayımları *Celtic Myths and Lcgends [Myths and l£gends of the Celtic* Rmj> Dover tıpkıbasımı). Benim ana kaynaklarım Sjoestedt, *Godsd Heroes of the Celts* ile Squire, *Celtic Myths and Legend.* Kelt mjrinin bu çevrimi için en iyi yardımcı kaynaklar şunlar: Chaick, *The Celts* (Penguin); MacCulloch, *Celtic Mythology* (Dors- Ruther-ford, *Celtic Mythology* (Sterling).

Bu mitosun en eksiksiz versiyonu Squire'ın *Cellİc Myth and Legend {The Mythology of the British Islands'ın* Nevvcastle tıpkıbasımı) ve Rolieston'un yeni yayımlanan *Celtic Myths and Legends (Myths and Legends of the Celtic Race'in* Dover tıpkıbasımı) kitaplarıdır. (Keltik mitlerin bu çevrimi konusunda inceleme yapmak için yardımcı kaynaklar hakkında Keltik "Dünya Çağları" mitosu hakkındaki notlarıma Bkz.).

Beowulf

Orijinali eski İngilizce (Anglosakson dili) şiir biçiminde yazılmış olan bu mitos için benim ana kaynağım ChİId'ın düzyazı yayımı Beovvulf dur (Houghton Mitilin). Mükemmel şiir çevirileri arasında şunlar vardır: Kennedy (Oxford Univ. Press); Os-born (Univ. of California Press) ve Raffel (Univ. of Massachu-setts Press). Alfred'in *Medİeval* Epıcs'deki (Random House) hoş düzyazı çevirisinde mükemmel bir giriş bölümü vardır. Çevirisi Chickering tarafından yapılan iki dilli bir yayım (Anchor/ Doubleday) eski İngilizce ile modern İngilizce arasındaki bağlantıları görme olanağı sağlar.

Seçilmiş Kaynakça Beoıvulf üstüne daha fazla inceleme yapmak için mükemmel yardımcı kaynakların listesini içermektedir. Adlarından Beovvulf'la ilgili olduktan hemen anlaşılmayacak eserler şunlardır: Bruce-Mitford, *Aspects of Anglo-Saxon Archaeology* (Harper's Magazine/Harper); Jackson, *The Hero and the King* ve *The Literatüre of the Middle Ages* (Columbia Univ. Press); Owen, *Rites and Religion of the Anglo-Saxons* (Dorset); ve Renoir'in makalesi, *"Beoıoulf: A Contextual lntroduction to its*

Contents and Techniaues", Oinas, *Heroic Epic and Saga* (Indiana Univ. Press).

Yer sınırlaması nedeniyle öyküyü basitçe ve doğrudan anlatabilmek için en uygun olan belirli konuşma ve olayları seçtim ve bu arada konuşmalar dahil olmak üzere Beovvulf'un temel karakteristiklerini korumaya çalıştım. Eski İngilizce şiir dilinin anahtar yönlerini, özellikle vvhale-road, battle-fierce gibi

tireli sözcük çiftlerini ve aliterasyonları korumaya çalışarak dilini mümkün olduğu kadar aktarmaya uğraştım.

Bal likörü salonunda ozanlar tarafından söylenen masalları atlamayı zorunlu gördüm. Bu küçük masallar Beoıvulf desta-nındaki ana konulan işler ve bunlardan biri Volsunglu Sigurd'un mevcut en eski versiyonudur.

Kral Arthur

Kral Arthur destanının kusursuz versiyonu Malory'nin, Arthur malzemesinin çeşitli kaynaklarım birleştiren *Le Morte d'Arthur* kitabıdır. Fakat ben anlatımımı Malory'den daha eski kaynaklara dayandırdım. Benim ana kaynaklarım, Monmouthlu Geoffrey'in 1136'da Latince yazılmış *HİstoriaRegum Britanniae'si* (Britanya Kralarının Tarihi, Thorpe çevirisi, Folio Society); VVace'in Norman dilinde 1155'te yazılmış Roman de Brut'u (Mason çevirisi, Everyman's Library); Chretien de Troyes'in muhtemelen 1170'lerin sonunda Fransızca yazılmış *Lancelot* veya *Le Chevalier de la Charette'i* (Arabanın Şövalyesi) ve 13. yüzyılda kopya edilmiş Guiot Elyazması (Comfort çevirisi, Everyman's); Laya-mon'un ilk Orta İngilizceyle 1205'te yazılmış Brut'u (Mason çevirisi, Everyman's); yaklaşık 1230'da toplanmış *Fronı Comeht to joyous Guard: The Old French La Mort le Roı Arthur* (Carman çevirisi, Univ. of Kansas); 14. yüzyıl ortalarında Orta İngilizce alite-rasyonkı şiir diliyle yazılmış Morte *Arlhure* (Northvvestem Univ. Press) ve Caxton'un Malory'nin *Le Morte d'Arthur'unun* 1485 yayımıdır (Univ. of California Press).

Öteki mükemmel yayınlar şunlardır: Barber, *The Arthurıan Legends* (Littlefield Adams); Barron ve VVeinberg, *Layamon's Arthur* (Univ. of

Texas Press); Brengle, *Arthur King of Britain* (Pren-tice-Hall); Gardner'in şiirsel yayımı, *The Alliterative Morte Arthure* (Southern Illinois Univ. Press); Kibler'in Chretien de Troyes çevirisi *Arthurian Romances* (Penguin); Lumiansky'nin Malory'nin *Le Morte d'Arthur* çevirisi (Scribner's); Malory, *Le Morte d'Arthur* (Penguin) ve Staines, *The Complete Romances of Chrâtien de Troyes* (İndiana Univ. Press).

Kral Arthur üstüne daha fazla inceleme yapmak İçin mükemmel yardıma kaynaklar şunlardır: Alcock, *Arthur's Brilain* (Penguin); Benson, Malory's *Le Morte d'Arthur* (Harvard Univ. Press); Jaekson, *The Literatüre of the Middle Ages* (Columbia Univ. Press); Morris, *The Age of Arthur* (Scribner's) ve Ross ve McLaughlin, *The Portable Medieval Reader* (VikİIng).

Ben anlatımımda iki ana düğümü birleştirdim: Arthur'un savaşçı-kral olarak kahramanlık yetenekleri (İngiliz versiyonu) ve Arthur, Guinevere ve Lancelot arasındaki ilişkiler (Fransız versiyonu). Fakat yer sınırlaması nedeniyle. Yuvarlak Masa Şö-valyeleri'nin ana aşk üçgeniyle ilgisi olmayan birçok macerasını atlamak zorunda kaldım.

Herakles ve Aineias notlarımda belirttiğim gibi Batı uluslarında ilk ve ortaçağlarda büyük bir kent-devleti veya ulusun yüce bir soyağacı olması beklenirdi. Homeros'un Troya'sı o kadar beğenilmekteydi ki, uluslarının kökenleri üstüne yazan yazarlar kurucu babalan Troya Savaşı'nın kahramanlarından seçerlerdi. Bu nedenle MS 1136'da Monmouthlu Geoffrey HİIstoria Regum Britanniae'yi yazarken Aineias'ın Troyalı sürgünleri İngiltere'ye getirmesini seçti; burada Yeni Troya'yı (Londra) ve Britanya krallığını kurdular.

UZAKDOĞU VE PASİFİK ADALARI

Evrenin Yaratılışı, Yok Olması ve Yeniden Doğuşu (Hindistan)

Bu mitos, MS 300 ile 1000 yılları arasında yazıya geçirilmiş ve bütün Hindistan'da benimsenmiş olan "kadim zamanların öyküleri" olan Büyük Puranalarda bulunur. Hint geleneğine göre Hindu bilge ve kâhin Vyasa Puranaların yazarıdır, malzemeyi daha eski kaynaklardan toplamış ve

düzenlemiştir. "Dört Çağ", "Brahma'nın Vişnu'nun Göbeğindeki Lotüsten Çıkması", "Dünyanın Brahma'dan Çıkması" Kurma'dadır, "Kali Çağı", "Dünyanın Yıkılması" Vişnu'yla ilgilidir ve "Kozmik Çağ" Va-mana Saromahatmya ile ilgilidir.

Bu mitler grubuyla ilgili tek ana kaynağım Dimmitt ve Van Buitenen tarafından çevrilip düzenlenen *Classical Hindu Mythology*

kitabıdır (Temple Univ. Press). Hindu mitlerini daha fazla incelemek için yardımcı kaynaklar Ions'un *Indian Mythology* (Bedrick), *Hindu Myths* (Penguin) ve Zimmer'İn *Myths and Symbols İn Indian Art and CİviIization* (Princeton Univ. Press) kitaplarıdır,

İndra ve Ejderha

"İndra ve Vritra", Hindu öncesi taunlara ait mitsel malzemeyi içeren eski bir derleme olan *Rig Veda'da* anlatılır. MÖ 1500 ile 1200 tarihlerine ait olan Vedalar sözlü gelenekle korunmuştur. Sonra "İndra ve Vritra" Hindu geleneğine alınmış, *Bhagvata* adı verilen *Büyük Purana'ya* dahil edilmiştir. "Kadim zamanların öyküleri" olan Büyük Puranalar MS 300 ile 1000 yıllan arasında yazıya geçirilmiş ve bütün Hindistan'da benimsenmiştir. Hint geleneğine göre Hindu bilge ve kâhin Vyasa Puranaiarın yazarıdır, malzemeyi Rig Veda gibi daha eski kaynaklardan toplamış ve düzenlemiştir.

Benim "İndra ve Ejderha" için tek ana kaynağım, Dimmitt ve Van Buitenen tarafından çevrilip düzenlenen *Classical Hindu Mythology* kitabıdır (Tertiple Univ. Press). (İndra üstüne daha fazla inceleme yapmak için yardımcı kaynaklar hakkında Hint yaratılış mitleriyle İlgili notlarıma Bkz.).

Râmâyana

Râmâyana adı verilen epik şiir MÖ 200 ile MS 200 arasındaki tarihlerde şair Valmlki'nin eseri olarak ortaya çıkmış olsa da, Gamda adı verilen Hindu yayını Büyük Purana'da da bulunur. "Kadim zamanların öyküleri"

olan Büyük Puranalar MS 300 ile 1000 yılları arasında yazıya geçirilmiş ve bütün Hindistan'da benimsenmiştir. Hint geleneğine göre Hindu bilge ve kâhin Vyasa Puranaiarın yazarıdır, malzemeyi Rig Veda gibi daha eski kaynaklardan toplamış ve düzenlemiştir.

Benim *Râmâyana* için kaynaklarım Coomaraswamy ve *Nive*-ififu'nın Myffıs *of the Hindus and Budhisls* (Dover, tıpkıbasım); Dimmitt ve Van Buitenen tarafından çevrilip düzenlenen *Classİ*

cal Hindu Mythology (Temple Univ. Press); Dutt'un şiirsel yayımı *The Râmâyana & The Mahâbhârata* (Everyman's) kitaplarıdır. Öteki mükemmel düzyazı çeviriler şunlardır: Buck (Univ. of California Press) ve Narayan (Penguin). Hart ve Heifetz tarafından şiir biçiminde çevrilen *The Forest Book of the Râmâyana of Kampan* (Univ. of California Press) Râmâyana'nin 12. yüzyıla ait Tamİl versiyonudur. (Râmâyana üstüne daha fazla inceleme yapmak için yardımcı kaynaklar hakkında Hint yaraülış mitle-riyle ilgili notlarıma Bkz.).

Râmâyana'da ana düğümü İzleyerek Râma'nın Sîtâ'yla evlenmesi, sürgün edilmesi, Sîtâ'nın kaçırılması, maymunların Sîtâ'yı araması, Râma'nın Râvana'yı fethi ve Râma'nın Sîtâ'nın erdemini iki kez sınaması üstüne odaklandım. Öyküyü basitçe ve doğrudan anlatabilmek İçin en uygun olan konuşma ve olayları seçtim ve bu arada Valmlki'nin temel karakteristiklerini korumaya çalıştım. Aynı zamanda orijinalin çok güzel benzetmelerle dolu dilini de korumaya uğraştım. Yer darlığı nedeniyle Sugriva ve kardeşi Vali gibi bazı önemli karakterlerin öykülerini ve Hanuman'ın kahramanlıklarını atlamak zorunda kaldım.

Evrenin Yaratılışı (Çin)

Yarahlış mitosu "Pan-ku"nun ilk bölümü MÖ 3. yüzyılda yazılmış olan San-wu li-chi'de (Üçler ve Beşler Halinde Çevrim Kayıtları) bulunur. Öteki muhtemelen daha sonraya ait metinler onun gövdesinin yaratıcı işleviyle ilgilidir. Tanrıça "Nu-Ku'as" ın faaliyetleriyle ilgili en iyi kaynak MÖ 2. yüzyılda yazılmış olan Han Taoist eser Huai-nan-tzu'dur.

Bu mitosla ilgili temel kaynaklanm şunlardır Christie'nin *Chinese Mythology* (Newnes/Hamlyn) kitabı; Bodde'un makalesi *"Myths of Ancient China"*, Kramer, *Mythologies of the Ancient WorId* (Anchor/Doubleday); MacKenzie, *Myths of China and ja-pan* (Gresham); VValls ve Walls, *Classical Chinese Myths* (Joint) ve VVemer'in *Ancient Tales and Folklore of China* (Myths and Legends of China'nın Bracken tıpkıbasımı). Pangu mitosu ayrıca Sanders'in mükemmel Çin mitleri derlemesi olan *Dragons, Gods & Spiritsfrom Chinese Mythology* (Schocken) kitabında da vardır.

Okçu Yi ve On Güneş

Eski Çinliler haftayı on güne bölüyorlardı ve her gün başka bir güneş tarafından aydınlatılıyordu. Bu mitos Çu metinleri Çu-ang'tzu ve Lu-şih ş'un-ç'iu'da bulunan on güneş sorunuyla ilgili. MÖ 2. yüzyılda yazılmış olan Han Taoist eser Huai-nan-tzu, Yi'nin (veya Hu Yi) dokuz güneşi vurarak dünyayı nasıl kurtardığını anlatır.

Bu mitosla ilgili temel kaynaklarım şunlardır: Christie'nin *Chinese Mythology* (Nevvnes/Hamlyn) kitabı; Bodde'un makalesi *"Myths of Ancient China"*, Kramer, *Mythologies of the Ancient Worid* (Anchor/Doubleday) ve VValls ve VValls, *Classical Chinese Myths* Ooİnt). Okçu Yi mitosu ayrıca Sanders'in mükemmel Çin mitleri derlemesi olan *Dragoni, Gods & Spİrits frotn Chinese Mytlıology* (Schocken) kitabında da vardır.

Güneşi Arayış

Bu mitos Wang Hui-Ming'in *Folk Tales of the West lake* (Foreign Languages) kitabında "Güneşi Aramak", VValls ve VValIs'ın West Lake'inde (Jo'nt) "Güneşin Terasını Yükseltmek" adıyla vardır. Temel kaynaklarım bunlardır.

Evrenin ve Japonya'nın Yaratılışı

Bu mitos, Aston tarafından çevrilen *Nihongi: Chronicles of lapan frotn the Farliest Times to A. D.* 697'da (Tuttle) anlatılır ve en iyisi olduğundan temel kaynağımdır (bu eserin adı çevrimyazıda *Ni-hon Soki* olarak da yazılır). Bu mitos Piggotfun *Japanese Mythology* (Bedrick) ve Sproul'un ilginç derlemesi *Primal Mthys'*de de (Harper Collins) bulunur. MacKenzie'nin *Myths of China and lapan* (Gresham) adlı eseri Japon yaratılış mitleriyle Amaterasu arasında karşılaştırmalar ve Aynular hakkında bilgiler içeren karşılaştırmalı mitoloji incelemesidir.

Amaterasu

Bu mitos Aston tarafından çevrilen *NİHongi: Chronicles of lapan from the Earliest Times to A. D.* 697'da (Tuttle) anlatılır ve en iyisi olduğundan temel kaynağımdır (bu eserin adı çevrimyazıda *Ni-hon Shoki* olarak, da yazılır). Amaterasu mitosu Davis'in *Myths and Legends of lapan* (Graham Brash) ve Piggott'un *]apanese Mythology* 'de (Bedrick) de bulunur.

Kotan Utunnai (Aynu)

Batchelor'un *Kotan Utunnai* çevrimyazısı ilk kez Aynu dilinde ve İngilizce çevirisiyle lS90'da Transactions of the Asiatic Soci-ety tarafından yayımlandı. Benim tek kaynağım, mükemmel olan Philippi'nin şiir çevirisi *Songs of Gods, Songs of Humans'dır* (Princeton Univ. Press).

Ben düzyazı anlatımımda birinci şahıs anlatım tarzını korudum, çünkü anlatıcının sınırlı bilgisi onun büyülü dünyasını yeniden yaratır. Destan boyunca anlatıcı yedi kahramanlık hikâyesi yaşar. Ana düğümü izlemekle birlikte yer darlığı nedeniyle üç macerayı atlamak zorunda kaldım. Bunlar Felaket İlahları, Hopuni-santa erkek ve kadını ile kuşcanavarların maceraları.

Sık kullanılmayan anlatıcının adı (Poiyaunpe), "ablam" dediği kadının adı (Chiwashpet-un-mat) gibi özel adları atladım. "Sarkan Burun" ünlü savaşçmın gerçek adı Etu-rachichi'nin çevirisi ve öyküdeki işlevini

anlatıyor; daha renkli olan çevrisini kullanmayı yeğledim. "Kotan Utannai" Repunkur (deniz insanları) ülkesinde yalıtılmış yeri belirtiyor.

Yaratılış Çevrimi (Polinezya/ Maori)

Grey bu mitosu Polynesian *Mythology and Ancient Traditionaî History* (Auckland) kitabında "Gök ve Yerin Çocuklan" başlığıyla anlatıyor. Benim ana kaynaklarım Alpers'in *Maori Myths and Trihal Legends* (Longman Paul) ve Sproul'un yine en iyi çağcıl anlahm olan *Primdi Myths* (Harper Collins) kitapları.

Güneşin Terbiye Edilmesi

VVestervelt bu mitosu *Legends of Ma-ui* (1910) kitabında anlabr. Benim ana kaynaklarım Colum'un *Legends ofHaıoaiİ* (Yale Univ. Press) ve VVestervelt'in toplu eserleri *Myths and Legends of Ha-waii* (Mutual). Beckvvith'in *Hazvaiian Myhthology* (Univ. of Hawaii Press) kitabı ek bilgi veren mükemmel bir kaynak. Hawaii Kralı Majeste Kalakaua'nın *The Legends and Myths of Hazoaii* (Mutual, tıpkıbasım) üslup olarak çarpıcı.

AFRİKA

Evrenin ve Ife'nin Yaratılışı

Courlander bu mitosu *A Treasury of African Folklore* (Crovvn) kitabında anlatır ve en iyisi olduğundan benim tek ana kaynağım da bu. Bu konudaki öteki ilgi çekici kaynaklar şunlar: Courlander, *Tales of Yoruba Gods and Heroes* (Crovvn) ve Yoruba mitolojisine dayanan romanı *The Master of the Torge* (Crovvn).

Sagbata ve Sogbo Arasındaki Kavga

Courlander bu mitosu *A Treasury of African Folklore* (Crovvn) kitabında anlatır ve benim tek ana kaynağım budur. Courlan-der'in kaynağı Herskovits ve Herkovits'in Dahomey veya Fon mitleri derlemesi *Dahomean Narrative* (Northvvestern Univ. Press) kitabı. Afrika mitolojisinin Öteki kaynakları Parrinder'in *African Mythology* (Hamlyn) ve Radin'in *African Folktales* (Schoc-ken) kitaplarıdır.

Gassire'in Lavtası

Frobenİus ve Fox Gassire'in Lavtası'nı *African Genesİs'de* (Stack-pole) anlatırlar; bu kitabın tıpkıbasımı (Turtle Island) benim ana kaynaklarımdan biri. Benim bu destan için hepsi Frobenius ve Fox versiyonunu içeren öteki kaynaklarım Abraham'ın *African Folktales* (Pantheon), Courlander'in *A Treasury of African Folklore*

(Crovvn) ve Rothenberg'in *Technicians of the Sacred* (Univ. of California Press) kitabının gözden geçirilip genişletilmiş baskısı. Courlander ile Ousmane Sako'nun *The Heart of the Ngoni* (Crovvn) kitabı öteki Batı Afrika mitleri için mükemmel bir derleme.

Gassire'in Lavtası'nın Soninke'nin Dausi destanının bugüne kalan Önemli bir bölümü olduğu anlaşılıyor. Gassire Lavtası'ru eksiksiz anlattım.

Sunjata

Niane bu destanın eksiksiz versiyonunu, Gine'de Djeliba Koro (Siguiri) köyünden bir griot olan Djeli Mamudu Kuyate'den duyduğu biçimiyle Fransızca anlatıyor. Sunjata için benim ana kaynağım Pİckelf in, Niane'nin *Soundjata, ou l'Epopâe Mandİngue* kitabından yaptığı düzyazı çeviri Sundiata (Longman) kitabı.

Fakat birkaç olayı başka kaynaklardan yararlanarak birleştirip anlattım. İkinci avcının destanı, Courlander'in *A Treasury of African Folklore* (Crovvn) kitabındaki *"Lion of Manding: A Wolof* £pic"ten alınan bir bölüm.

David Ames'e Ali Savvse tarafından Gambia'da Ballanghar köyünde 1950'de anlatılmış.

Okpevvho *The Epic m Africa* (Columbia Univ. Press) kitabında iki kâhinin iki kehanetini anlatır. Okpevvho'nun kaynağı *Sunjata II,* Innata'nın *Sunjata: Three Mandinka Versions'da* (Scho-ol of Oriental and African Studies) anlattığı Gambia İrmağı bölgesi versiyonudur. Nana Triban'ın Sumanguru ile sohbeti Ca-vendish'in *Legends of the World* (Orbis) ve Okpevvho'nun *The Epic in Africa* kitabında var. Cavendish'in de Okpevvho'nun da kaynağı *Sunjata U.* Biebuyck'un makalesi "The African Heroic Epic", Oinas, *Heroic Epic and Saga* (Indiana Univ. Press) Sunjata incelemeleri için okumaya değer bir kaynak.

Ana düğümü izlemekle birlikte, öyküyü kronolojik düzen İçinde ve sözlü destan geleneğin üslubuna en uygun biçimde tekrarlara yer vererek anlattım. Birinci avcının destanında iki avcıdan birinin ve Sunjata'nın kız kardeşi Djamaru'nun öyküsünü atladım, çünkü Niane versiyonunda önemleri yok. Sunjata onuruna sözde Balla Fasseke tarafından, ama Niane'ye göre sonraki griotlar tarafından (1307-1332) söylenen şarkıları da atladım.

Mali ve burada yaşayan halk, konuşmacının ait olduğu cemaate göre değişik adlarla bilinir. Eski Mali halkı olan Kangaba, Keita ulusu ve dili bağlamında ben Mandingo ve daha geniş anlamda Mali İmparatorluğu'nun halkları bağlamında Mandinka sözcüklerini kullandım.

Eski Mali Nijer ve Sankarani ırmakları arasındaydı ve on iki bölgeden oluşuyordu. Mali İmparatorluğu çok geniş, bugünkü Mali Cumhuriyeti çok daha küçüktür. Bugün Mali, başkenti Bamako'nun batı ve güneyine uzanır, Manding Dağlan ile Gine'deki Kurussa'ya kadar Nijer Irmağı'nın yukan vadisini kapsar.

Niani başlangıçta küçük bir kovken Mali İmparatorluğu'nun başkenti oldu. Bugün Niani yine küçük bir köy. Sankarani Irmağı üstünde, Mali ile Gine sımnna bir kilometre uzaklıkta.

Sunjata destanını Niane'ye anlatan griot Mamadu Kuyate, Sunjate'nin ölüm nedeni olarak bir sırrı dile getiriyor. Bazı griotlar Sunjata'nın Niani'deki bir gösteri sırasında okla öldürüldüğünü söylüyorlar. Bazıları Sunjata'nın VVasulu halkıyla haksız bir savaşa girdiğini ve onların Sankara Irmağı

kıyısında imparator ve ordusunu yendiklerini anlatıyorlar. Bazıları da Sunjata'nın Sankarani Irmağı'nın azgın sularına atlayıp boğulduğunu anlatıyor. Bazılarına göre Sunjata sulara atladıktan sonra onun yerine suların İçinden bir suaygın çıkmış. Sunjata'nın kendisini Vasulular tarafından yakalanmamak için suaygırına çevirdiğini iddia ediyorlar (Mali Mandingo dilinde suaygırı demektir).

Mvindo

Biebuyck ve Mateene, bu destanı *The Mwindo Epic from the Ban-yanga* (Univ. of California Press) kitabında anlabyorlar. Benim kaynaklarım Abraham'ın *African Folktales* (Pantheon) ve Cour-lander'in *A Treasury of African Folklore* (Crovvn) kitaplan. İki yazar da kaynak olarak Biebuyck ve Mateene versiyonunu kullanıyorlar.

Biebuyck Hero and Chief'de (Univ. of California Press) Mvindo'nun üç başka versiyonunu daha anlatıyor. Biebuyck'un makalesi *"The African Heroic Epic"*, Oinas, *Heroic Epic and Saga* (Indiana Univ. Press) ve Okpevvho'nun The Epic in Africa (Co-lumbia Univ. Press), Mvindo İncelemeleri için okumaya değer iki kaynak.

Biebuyck'un ilk Mvindo versiyon undaki ana düğümü izledim, Mvindo'nun maceraları üstünde yoğunlaştım, fakat yer sınırlaması nedeniyle Mvindo'nun birçok şarkısını, destanın anlatımı için önemli olmakla birlikte atlamak zorunda kaldım. Şarkı sözleri düğümle ilişkili olduğunda onları metin içine aldım.

AMERİKA

Yaratılış (Aymara/ Tiahuanako)

Juan de Betanzos, Peru'daki resmi İspanyol hükümeti sözcüsü, bu mitosu İnka tarihçilerinin tarihlerini korumanın geleneksel yolu olan bir Peru yerli şarkısından almış. Mitosu Sinim 1/ *Narra-cion de los Incas'da* anlatıyor.

Benim ana kaynağım OsboıınAın *South American Mythology* (Nevvnes/Hamlyn) kitabında alıntıladığı Betanzos versiyonu Osbome, Pedro de Cieza de Leon tarafından anlatılan Aymara/Tiahuanako mitosunu *The Secoııd Part 0/ the Chronicie of Peru* (Haklııyt Society) kitabında İngilizce çev-risiyle yayınlıyor. Bir başka mükemmel kaynak *Dünya Mitolojisi'nın* ilk baskısından iki yıl sonra çıkan Bierhorst'un *The Mythology of South America* (Morrow).

Virakoça, Bonnefoy'un *Mythologicf* kitabının (Univ. of Chicago Press) II. cildinde tartışılıyor.

Köken Evi

Pedro de Cieza de Leon bu mitosu *The Seeond Part of the Chronicie uf Pern* kitabında, *The Traveh of Pedro de Ceza de Leon'un* devamı olarak anlatıyor. Benim ana kaynağım Osborne'ım bu malzemeyi kullandığı *South American Mythology* (Nevvnes/I lanılvn) kitabı.

Güneşin Çocukları

Inca Garcilaso de la Vega bu mitosu İspanya'da 1609'da yayınlanan *The Royal Commeniaires of the* iıtcu'nın I. cildinde anlatıyor. Benim ana kaynağım Garcilaso de la Vega'nın Jolas tarafından yapılan çevirisi *The Incas* (Avon). Osborne *South American Mythology* (Nevvnes/Hamlyn) kitabında Garcilaso'nun anlatımını alıntılıyor.

Bierhorst *The Mythology of South America* (Morrovv) kitabında bu mitosu anlaüp inceleyerek dünyanın bu bölgesindeki başka mitlerle karşılaştırıyor. Valdelomar *Our Children of the Sun* (Southern Illinois Univ. Press) kitabında bu mitosla birlikte başka İnka mitlerinin de yaratıcı versiyonlarını veriyor.

Paraparava ve Varaku

Rıviere bu mitosu *Marriagc Among the Trio'da* (Clarendon) anlatır. Benim ana kaynağım Cavendisb'in *Mythology: An llluslrated Encylopedia'sı* (Orbis). Roe "Paraparava ve Varaku"vu bu tip öteki mitlerle birlikte *The Cosmic Zygote'da* (Rutgers Univ. Press) tartışır. Ek olarak, de Civreu* *Watunna'da* (North Point) Güney Amerika'dan bu gruba giren ilginç mitler yayımlamıştır.

Yaratılış (Maya)

Bu mitosun kaynağı Quiche Mayalarının anonim Popol Vuh eseridir. T5ÜÛ'lerin ortalarında Maya yazıcılar tarafından yazıya geçirilmiştir. Benim ana kaynağım Goetz ve Morley'in yayımladıkları *Popol Vuh'dur* (Univ. of Oklahoma Press).

Dünya Mitolojisi'ın yayımlamamdan sonra çıkan mükemmel bir versiyon Tedlock'un *Popol Vuh* (Simon and Schuster) yayımdır. Sproul'un *Primat Myths* (Harper-Collins) kitabı benim ana kaynağım Goetz ve Morley çevirisinden giriş bölümlerini içerir.

Bierhorst bu mitosu *The Mythology of Mexico and Central America* (Morrovv) kitabında *Legend of the Sun* mitosu ile karşı

laştırır. Ayrıca okuyucuya Popol Vuh'u dünyanın bu bölümündeki öteki yaratılış mitleriyle karşılaştırma olanağı sağlar.

Yaratılış Çevrimi (Toltek/Aztek)

"Beş Dünya ve Güneşleri" 16. yüzyıl Nahuatl elyazması *Chiınal-popoca Codex; Atmak of Cuatıhtitlan and Legend of the* Surts'da bulunmaktadır; Önce Aztek yazıcılarca 1500'lerin ortalarında yazıya aktarılmıştır. Bu elyazmasının ilk İngilizce baskısı 1992'nİn sonlarında çıktı, Bierhorst tarafından *History and Mythology of the Aztecs* (Univ. of Arizona Press) adıyla çevrilmiş. Bier-horst'un yayını Güneş Efsanesi'nin tamamının çeşitli dillerdeki ilk çevirilerini de içeriyor. Benim ana kaynaklarını şunlar: bierhorst, *Four Masterworks of American Indian Literatüre* (Univ. of

Arizona Press) ve Nicholson, *Mexican and Central American Mythology* (Nevvnes/Hamlyn). Bierhorst bu mitosu *The Mythology of Mexico and Central America* (Morrow) kitabında Popol Vuh'la karşılaştırır. Ayrıca okuyucuya Güneş Efsanesi'ni dünyanın bu bölümündeki öteki güneş mitleriyle karşılaştırma olanağı sağlar.

"Dünyanın Yaratılışı" 16. yüzyıl Fransız elyazması *Histoyre du Mechique'de* (Meksika Tarihi) bulunur; 1905'te bir Fransız dergisinde yayımlanmıştır. Çevirmen Andre Thevet malzemesini şimdi kayıp olan İspanyol misyonerlerin 1543 tarihli bir derlemesinden almış. Benim ana kaynaklarım Bierhorst'un *The Red* Sîiran'daki (Farrar Straus, Univ. of Nevv Mexico Press) metni ile Nicholson'un *Mexican and Central American Mythology* (Nevvnes/Hamlyn) kitabı.

"İnsanın Yarahlışı" *Chimalpopoca Codcx*'dedir. Bierhorst'a göre Ketzalkoatl'ın yeraltına inmesi ve kemikleri kullanması iki başka (belirtilmemiş) 16. yüzyıl versiyonunda da yer alır. Benim bu mitos için ana kaynaklarım Bierhorst'un *Four Master-works of American Indian Literatüre' ı* ile Nicholson'un *Mexican and Central American Mythology'sİdİr.*

Nicholson'a göre "Müziğin Yaratılışı" 16. yüzyıl Nahuatl eh/azmalarından birinde bulunan bir şiirdir. Bierhorst'un *The Httngry Woman* (Morrovv) ve Nicholson'un benim ana kayna

ğım olan *Mexican and Central American Mythology* 'si kitaplarında yer alır.

Ketzalkoati

Ketzalkoatl'ın nasıl oyuna getirilip Toltek başkenti Tezkatlipoka'dan çıkarıldığıyla ilgili mitler iki orijinal kaynakta yer almaktadır: Önce Aztek yazıcılarca 1500'lerin ortalarında yazıya aktarılmış olan 16. yüzyıl Nahuatl elyazması *Chimalpopoca Codex: Annals of Cuauhtitlan and Legend of the Suns* ve 16. yüzyılda İspanyol papaz Fray Bernardino de Sahagun tarafından *Florentine Codex: General History ot he Thiıgs of New Spain* başlığı altında toplanan Nahuatl metinleri. Benim ana kaynaklarım Bierhorst' un *Four Manleruvrks of American Indian Literature'ı* (Univ. of

Arizona Press) ve Nicholson, *Mexican and Central American Mythology'sİdİr* (Nevvnes/Hamlyn).

Sahagun'un Florentine Codex'i Anderson ile Dibble'ın ya-yımıyla erişilebilir durumda (Univ. of Utah Press). Sahagun Florentine Codex'i Aztek inançlarını korumak için değil Nahuatl dilini incelemek için çevirmiş. Hıristiyan papaz ve misyonerler dinleyicilerine onların dillerinden vaaz edebilmek için Nahuatl dilini öğreniyorlardı (Chimalpopoca Code\'in ilk İngilizce çevrisi hakkında bilgi edinmek için *Yaratılış Çevrimi* notlarıma Bkz.).

Anaya, Ketzalkoati mitosunu *Lord of the Daum* adıyla (Univ. of Nevv Mexico Press) roman biçiminde yeniden yazmıştır. Bierhorst, *The Mythology of Mexico and Central America* (Morrovv) kitabında Ketzalkoati mitosunu dünyanın bu bölgesindeki öteki mitlerle karşılaştırır. Brundage, Ketzalkoati ile Tezkatiipoka'yı *The Fifth Sun'da* (Univ. of Texas Press) çözümlemektedir.

Yaratılış

Matthevvs'in 1897 yılında yayımladığı *Naz'aho Legends* (American Folklore Socİety) kitabı bu malzemenin klasik kaynağıdır. Bir başka metin Klah'ın Navajo *Creation Myth'idu;* VVheelvvright tarafından kaydedilmiştir (Museum of Navaho Ceremonial

Art). Benim ana kaynaklarım Gilpin, *The Enduring Navaho* (Univ. of texas Press) ve Nevvcomb, *Navaho Folk Tales'dir* (Muse-um of Navaho Ceremonial Art). Bu mitosun Matthevvs'in yayımından beri en eksiksiz metni Zolbrod'un *Dine bahane: The Navajo Creatİon Story* (Univ. of New Mexico Press) yayınıdır Burland *North American Indian Mythology* (Nevvnes/Hamlyn) kitabında bir versiyonunu yayımlamıştır. Erdoes ve Ortiz'in *American Indian Myths and Legends* (Pantheon) kitabı öteki Kızılderili yarablış mitlerinden geniş bir seçmeyi içerir.

Ahaiyuta ile Bulut-Yiyen

Bu mitosun klasik versiyonu Benedict'in *Zuni Mythology* (Co-lumbia Univ. Press) ve Stevenson'un 2904 Zum *Indians* (Bureau of American Ethnology) kitaplarında bulunur; benim ana kaynaklarım da bunlardır. Mitos ayrıca Feldmann'ın *The Storytel-l'ıng Stone* (Dell) ve VVherry'nin *Indian Masks and Myths of the VVest* (Bonanza/Crovvn) kitaplarında vardır. Muüett'in *Spider vVoman Stories* (Univ. of Arizona) kitabı da öteki Güneybatı Amerika yerlilerinin mitleri için mükemmel bir derlemedir.

Evin-Oğlu İle Atılmış-Oğlan

Simms, bu mitosu 1903 Traditions of the Crovvs'da (Field Muştum Anthropological Series) anlatır. Benim ana kaynağım Thompson'un *Tales of the North American Indians'daki* (İndiana Univ. Press) klasik çevirisidir. Thompson'un kaynağı da Simms' dir. İlk kez 1929'da yayımlanmış olan *Tales of the North American Indians* basılmaya devam etmektedir. Ayrıca, Thompson'un çevirileri, ana kaynaklara dayandıkları için, başka editörler tarafından hazırlanan antolojilere de alınmaktadır; Feldmann'ın *The Storytelling Stone* (Dell) bunlardan biridir.

Coffin'in *Tales of the North American Indians* (American Folklore Society), bu mitosun "Doğumdan Sonra ve Evin-Oğlu" adlı bir VVİchita versiyonunu içerir. Bierhorst, *The Mythology of North America'da* (Morrovv) "Evin-Oğlu ile Atılmış-Oğlan" mitosunun birçok versiyonunu tartışır. Öteki Ova ve Kayalık Dağlar bölge

leri Kızılderili mitlerinin mükemmel derlemeleri arasında şunlar vardır: Clark, *Indian Legends form the Northern rockies* (Univ. of Oklahoma Press); Grinnell, *By Cheyenne Campfıres* (Univ. of Nebraska Press); Marriott ve Rachlin, *American Indian Mythology* ve *Plains Indian Mythology* (Crovvell) ve VValker, *Lakota Myth* (Univ. of Nebraska Press).

Gökten Düşen Kadın

Cusick, Tuskarora irokua tarihçisi, bu mitosu 1827'de *Sketches of Ancient History of the Six Natİons'da* anlatır. Bu mitosun Huron versiyonu 1874'te yetmiş beş yaşında bir Huron reis yardımcısı tarafından anlatılmış ve

Hale'in *1888 "Huron Folk-Lore"* (Journal of American Folklore) makalesinde yayımlanmıştır. Tuskarora soyundan gelen Hevvitt, irokua yaratılış mitleri konusunda uzmanlaşmıştı ve ayrıntılı Mohavk, Seıeka ve Onindaga versiyonlarını toplayarak *Introduction to Seneca Fiction. Legends and Myths* J9I0-19ÎI'de (Bureau of American Ethnology) yayımladı. Hevvitt ayrıca CurtinTe birlikte çalışarak *Seneca Myths and Fictions't* yayımladı (Bureau of American Ethnology) ve irokua yaratılış mitosunun ünlü Seneka versiyonu budur. Daha sonra Cıırtin *Seneca Indian Myths* (Dutton) kitabını yazdı.

Benim üç ana kaynağım irokua yaratılış mitosunu anlatırken yukarıda sayılan orijinal kaynaklardan birini kullanır. Clark *Indian Legends ofCanada* (McClelland & Stevvart) kitabında Hale'in Huron versiyonunu kullanır. Emerson *1884 Indian Myths or Legends, Traditions and Symbols of the Ahorigins of America* (Ross & Haines, tıpkıbasım) kitabında yoğun biçimde Cusick'in Tusca-rora versiyonundan alıntı yapar. Thompson, *Tales of the* Norfîı *American indians'da* (Indıana Univ. Press) Curtin ve Hevvitt'in klasik Seneka versiyonunu aktarır. (Thompson'un Kuzey Amerika Kızılderili mitleri üstüne yayınları için "Evin-Oğlu ile Atılmış-Oğlan" notlanma Bkz.).

Bierhorst'un *The Mythology of North America* (Morroıv) kitabında bu mitosun ayrıntılı tartışması vardır. Bu mitosun bir Huron versiyonu Bonnefoy'un *Mythologies* (Univ. of Chicago Press) kitabının II. cildindedir. Feldmann, Thompson'un Seneka versiyonunu *The Siorytellıng Slone'da* (Dell) yeniden yayınlamıştır.

Bu mitosun birçok versiyonu birçok yönüyle ortaktır. Fakat İkizlerin adları versiyonlarda farklıdır. İngilizce çevirilerde Cu-sick onlara "İyi Akıl" ve "Kötü Akıl" der. Curtîn ve Hevvitt "Küçük Filiz" ve "Çakmaktaşı" adlarını kullanırlar. Huron versiyonlarında adlan "İyi Adam" veya "İyi Kardeş" İle "Çakmak-taşımsı" veya "Kötü Kardeş"tir. Aynca, başka versiyonlarda Gök Kadını'nın kardeşi yoktur ve ikizleri doğuran kendisidir. Bazı versiyonlarda da ikizler son savaşlarında silah olarak mısır ve fasulye çuvallarını kullanırlar.

Kuzgun ve Işığın Kaynaklan

Önemli Kuzgun mitlerinin hepsi Bureau of American Ethnology tarafından yayımlanmıştır ve Svvanton'un *Haida Texts and Myths (1905)* ile *Tlingit Myths and Texts* (1909), Boas'ın ikisi de 1916'da yayımlanan *Tsimshian Mythology* ve *Tsimshian Tcxts* kitaplarında bulunur; bunlar en iyi bilinen kaynaklardır. Benim de ana kaynaklarım bunlardır.

Burland Haida versiyonu "Kuzgun ile Ay"ı *North American Indian Mythology'de* (Nevvnes/Hamlyn) anlatır. Clark, Puget So-und versiyonu "Kuzgun Eski İnsanlara Nasıl Yardım Etti"yi *Indian Legends of the Pacific Northıoest* (Univ. of California Press) kitabında anlatır. Coffin Tahltan versiyonu "Işığın Çalınması"nı *Indian Tales of North America'ân* (American Folklore Socieiv) anlatır. Coffin'in versiyonu, birçok ayrıntıda farklılık gösterdiği gibi Tlingit ve Tsimshian versiyonlarını birleştirmesiyle de etkileyicidir. Erdoes ve Ortiz "Işığın Çalınması"nı (Tsimshian, Bo-as/Thompson'dan) *American Indian Myths and Legends* kitaplarında (Pantheon) anlatırlar. Feldmann *The Storytelting* Stone'da (Dell) üç kuzgun miti anlatır (Boas/Thompson'dan *Tsimshian*, Clark' dan *Pttget Sound* ve Svvanton'dan *Tlingit)*. Goodchild'ın *Raven Talcs'i* (Chicago Revievv Press) mükemmel bir kaynaktır. Wherry de *Indian Masks and Myths of the* VVesı'de (Bonanza/ Crovvn) kuzgun mitosu anlatır.

Bu mitosun birçok versiyonu çoğu yönüyle aynıdır. Fakat İlginç değişiklikler de vardır ve ben kendi metnimi hazırlarken

Haida, Tlingit ve Tsimshian versiyonlardan öğeler ve tanımlayıcı ayrıntılar seçtim.

Ana Haida versiyonunda kız kovasında çam iğnesi biçimiyle yüzen Kuzgunu yutar. Kuzgun kutuda saklanan ay'ı çalar ve kanadının alhna alıp döner.

Ana Tlingit versiyonunda kız Kuzgunu küçük toprak parçası biçiminde yutar. Kuzgun ayrı ayrı torbalarda bağlanmış saklanan yıldızları, ay'ı ve gün ışığını çalar. Gün ışığını serbest bırakma tehdidinde bulunur ve dediğini yapar.

Ana Tsimşian versiyonunda Dev Kuzgun derisini çıkararak kendisini sedir yaprağına dönüştürür ve kız kovasında yüzerken onu yutar. Dev bir kutuda

saklanan Gün ışığını çalar ve Kuzgun derisine bürünerek kaçar. Devin kutuyu kırması alay konusu olunca Gün ışığı ortaya çıkar.

Sedna

Bu mitosun en ünlü versiyonu İ884-1885'te Baffin Adası'nın güneyinde Ocjomuit ve Akudnirmuit halkları tarafından Boas'a anlatıldı. Boas bu malzemeyi *The Central Eskimo* 1884-1885'te (Bureau of American Ethnology) yayımladı. Benim ana kaynağım Thompson'un Tales *of the North American Indians* (Indiana Univ. Press) kitabındaki klasik versiyon. Thompson'un kaynağı Boas'dtr. (Thompson'un Kuzey Amerika Kızılderili mitleri hakkında daha fazla bilgi için "Evin-Oğlu ile Atılmış-Oğlan" notlarıma Bkz.) İkinci kaynağım Casvvell'in *Shadows form the Singing House* (Tuttle) kitabı.

Bierhorst Thompson'un versiyonunu *The Red Szvan'da* (Far-rar Straus: Univ. of New Mexico Press) yeniden yayımlamıştır. Feldmann da *The Storyteliing Stone'da* (Dell) aynısını yapar. Ha-viland *The Faber Book of North American Legends'de* (Faber and Faber) Casvvell'in versiyonunun tıpkıbasımını yayımlamıştır. Bu mitosun bir versiyonu Bonnefoy'un *Mythologİes* (Univ. of Chicago Press) kitabının II. cildinde tartışılmıştır. Norman'ın *Northern Tales* (Pantheon) kitabı İnuit mitleri konusunda mükemmel bir derlemedir. Fakat Sedna mitosunu içermez.

Saç Teliyle Yakalanan Kadın

Rand 1894 Legends of the Micmacs'da (Longmans) bu mitosu anlatır fakat kaynağını belirtmez. Benim ana kaynağım White-head tarafından *Stories from the Six Worlds'de* mükemmel biçimde anlatılmış versiyondur. Macfarlan’ın *American Indian Legends* (Heritage) kitabı bu mitosun bir başka versiyonunu içerir.

Clark'ın *Indian Legends from the Northern Rockies* (Univ. of Oklahoma Press) ve indin» *Legends of Canada* (McClelland and Stewart) kitapları,

Leland'ın *Algonauin Legends'i* (The Algon<.ıu-in *Legends of Neıv England or Myths and Folk Lore of tlıe Micmac, Passamaauoddy and Penobscot Tribes'ın* Dover tıpkıbasımı) Kanada Kızılderililerinin mitleri konusunda mükemmel derlemelerdir. Fakat hiçbiri "Saç Teliyle Yakalanan Kadın" mitosunu içermez.

Seçilmiş Kaynakça

YUNANİSTAN VE ROMA

Agias (veya Hegias), "Nostoi", *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica,* çev. Hugh G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1977.

Apollodorus, *The Library and Epilome, 2 c,* çev. Sir James George Frazer. Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1976; 1970.

, *The Library, Gods and Heroes of the Greeks,* çev. Michael Simpson,

Univ. of Massachusetts Press, Amherst, 1976. Arctİnus, "The Aethiopis", *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica.*

çev. Huglı G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard

Univ. Press, Cambridge, 1977.
— , "The lliupe'rsis", *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica.* çev.

Hugh G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard Univ.

Press, Cambridge, 1977. Bespaloff, Rachei, *On the Uiad*, çev. Mary McCarthy, Princeton Univ.

Press, Princeton, 1970. Beye, Charles Rowan, *The Uiad, the Odyssey and the Epic Tradition*, MA,

Peter Smith, Gloucester, 1972. Bum, Andrew Robert, *The World of Hesiod, A Siudy of the Greek Middle*

Ages, Benjamin Blom, New York, 1966. Chadvvick, John, *The Mycenaean World*, Cambridge Univ. Press, New

York, 1976.

Di Cesare, Mario A., *The Allar and ihe aiy, A Reading of VirgU's Aeneid,*

Colıımbia Univ. Press, New York, 1974. Diodorus Siculus, *Library of History.* c. 11, çev. C. H. Oldfather, Loeb

Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1967. Edıvards, Mark W. Homer, *Poet of the Uiad,* Johns Hopkins Univ. Press,

Baltimore, 1987.

, (der.), *The Uiad, A Commentary,* c. V, Cambridge Univ. Press,

New York, 1991.

Eugammon, "The Telegony" *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica.*

çev. Hugh G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard

Univ. Press, Cambridge, 1977. Finley, John H., Jr., *Homcr's Odyssey,* Harvard Univ. Press, Cambridge,

1978.

Galinsky, G. Kari, *Aeneas, Sicüy and Rome,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1971.

Graves, Robert, *The Greek Myths, 2 c,* Braziller, New York, 1957. Hesiod, *Theogony, VVorks and Days, Shield.* çev. Apostolos N. Athanassa-

kıs, Johns Hopkins Univ. Press, Baltimore, 1983, ——, *Theogony and Works and Days.* çev. M. L. VVest, Oxford Univ.

Press, New York, 1988. ——, "VVorks and Days", "Theogony", *Hesiod, The Homeric Hymns nııd*

Homerica, çev. Hugh G. Evelyn VVhite, Loeb Classical Library,

Harvard Univ. Press, Cambridge, 1977.
, The Works and Days. Theogony. The Shield of Herakles, çev. Rieh-

mond Lattimore, Univ. of Michigan Press, Ann Arbor, 1991.
Homer. *The Uiad,* çev. Robert Fagles, Viking, New York, 1990.
, *The Uiad,* çev, Robert Fitzgerald, NY., Anchor/Doubleday, Gar-

den City, 1974.

, *The Uiad,* çev. Richmond Lattimore, Univ. of Chicago Press,

Chicago, 1969.

, *The Uİad,* çev. A. T. Murray, 2 c, Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1978; 1976.

, *The Odyssey,* çev. Albert Cook, Norton, New York, 1974.

, *The Odyssey,* çev. Robert Fitzgerald, NY, Anchor/Doubieday,

GardenCity, 1961.

, *The Odyssey,* çev. Ridımond Lattimore, Harper & Row, New

York, 1977.

, *The Odyssey,* çev. T. E. Lavvrence, Oxford Univ. Press, New

York, 1991".

, *The Odyssey,* çev. A. T. Murray, 2 c, Loeb Ciassical Library,

Harvard Univ. Press, Cambridge, 1976; 1980. *The Homeric Hymns,* çev. Apostolos N. Athanassakis, Johns Hopkins

Univ. Press, Baltimore, 1976.

The Homeric Hymns, çev. Charles Boer, Irving, TX, Spring Publıcations/

Univ. of Dallas, 1979. "The Homeric Hymns", *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica,* çev.

Hugh G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard Univ.

Press, Cambridge, 1977. *The Homeric Hymns and The Battle of the Frogs and the Mice,* çev. Daryl

Hine, Atheneum, New York, 1972. Jackson, W. T. H., *Hero and King,* Columbia Univ. Press, New York,

1986.

Janko, Ridıard, (der.), *The Uiad.* A Commentary, c. IV, Cambridge

Univ. Press, New York, 3992. Kirk, G. S., *The Uiad, A Commenlary,* c. I ve II, Cambridge Univ. Press,

New York, 1985; 1990. Kıtto, H. D. F„ *The Greeks,* Vıkıng Penguin, New York, 1951. Lamberton, Robert ve John J. Keaney (der.), *Homer's Ancient Readers,*

Princeton Univ. Press, Princeton, 1992. Lawler, Traugott, "The Aeneid", *Homcı to Brccht,* (der.) Michael Seidel

ve Edward Mendelson, Yale Univ. Press, New Haven, 1977. Lesdıes, "The Lıttle Uiad" *Hesiod, The Homeric Hymns and Homerica,*

çev. Hugh G. Evelyn-VVhite, Loeb Classical Library, Harvard

Univ. Press, Cambridge, 1977. Lıvy (Tıtus Livius). *T/tc Early History of Rome, Books l-V of The History of*

Romefrom İrs *Foundation,* çev. Aubtey De Selincourt, Viking Penguin, New York, 1981.
, *Tlıc Roman History,* The History uf Rome from Its Foundation, 2

c., çev. B. O. Foster, Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press,

Cambridge, 1988.

Ovıd, *Metamorphoses,* çev. Rolfe Humphnes, Indiana Umv. Press, Bloomingfon, 1967.

, *Melamorplıoses*, çev. Frank Justus Miller. Loeb Classical Library,

Harvard Univ. Press, Cambridge, 1984.
, *Mctamorphoscs, Engiished, Mythologized, and Revresentcd in Figıı-*

res, çev. George Sandys, Univ. of Nebraska ftess, Lincoln, 1970,

1632 tıpkıbasımı.

Plutarch, *Parallelİ Lhes of Greeks and Romans,* çev. Bernadcıtte Perrİn, Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1967.

Redfield, James M., *Nature and Culture in the Uiad, The Tragedy of Hcctor,* Univ. of Chicago Press, Chicago, 1978.

Schein, Seth L., *The Morla! Hero, An lutroductıon to Homer's Uiad,* Univ. of California Press, Berkeley, 1984.

Stasintıs (ot Hegesiıııs), "The Cypria", *Hesiod. The Homeric Hymns and Homaiaı,* çev. Hugh G. Evelyn VVhite, Lueb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1977.

Steiner, George ve Robert Fagles, *Homer, A Cotlection ofCrilical Essays,* Prentice-Hall, Engleıvood Cliffs, 1962.

Taylor, Charles H., Jr. (der.), *Essays on the Odyssey,* Indiana Univ. Press, Bloomington, 1969.

Vermenle, Emily, *Grcece in the Bronze Age,* Univ. of Chicago Press, Chicago, 1972.

Versenyi, Laszlo, *Man 's Measure: A Study of the greek Image of Man from Homer to Sophocies,* State Univ. of New York Press, Albany. 1974.

Virgil, *The Aeneid,* çev. H. R. Fairclough, 2 c, Loeb Classical Library, Harvard Univ. Press, Cambridge, 1978.

, *The Aeneid,* çev. Robert Fitzgerald, Random House, New York,1983.

, *The Aeneid,* çev. Ailen Mandelbaum, Univ of California Press,Berkeley, 1973.

, *The Aeneid,* çev. David VVest, New York, Viking Penguin, 1990.

Vivante, Paolo, *Homer,* Yale Univ. Press, New Haven. 1985.

ORTADOĞU

"Atrahasis", tThe Flood), çev. E. A. Speiser, *Ancient Nenr Easlern Texts Relating to the Old Testament,* (der.) James B. Pritchard, Ekli 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

"Atrahasis-Additional Texts", çev. A. K. Grayson, *Ancient Near Eastern Texls Relating to the Oid Testament,* (der.) James B. l'ritdwd, Ekli 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

Beyerlin, VValter (der.), *Near Easfertt Religiotıs Text$ Relating to the Old Coıi'dcıicc,* Scribner's, New York, 1961.

Budge, E. A. VValiis. *Egyptian Reiigion,* Beli/Crown, New York, 1959, 1900 tıpkıbasımı.

, *Osiris and Ihe Egyptian Resurrection,* c. 1, Dover, New York,

1973. Londra tıpkıbasımı, Medici Society, 1911.

"TheOtation Epic", çev. E. A. Speiser, *Ancient Nenr Enslern Tcxis Relating to the Old Testament*, (der.) James B. Pritchard, Ek'li 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

"The Creation Epic—Additİons to Tablets V-VII", çev. A. K. Grayson, Aıiarnt Nt'ıir *Erişteni Texts Relating to the Old Tcslnmeni,* Ed. iames B. Pritchard, Ek'li 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

"The Deluge", çev. Samuel Noah Kramer, *Ancient Near Easterıı Tcxls Relating to the Old Testament.* (der.) James B. Pritchard, Ek'li 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton. 1974.

Frankfort, Henri, *Kıngship and tlıe Gods, A Study of Ancient Near Easterıı Religion as the iıtegration ot Society and Nalure,* Univ. of Chicago Press. Chicago, 1978.

Gaster, Theodor H., *The Oldest Siories in the World,* Beacon, Boston, 1958.

The Epic of Gılgamesh, çev. Maureen Gallery Kovacs, Stanford Univ. Press, Stanford, 1989.

"The Epic of Gılgamesh, Notes and Additions", çev. A. K. Grayson, ı4u-*cient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament,* (der.) James B. Pritchard, Ek'li 3. basım, Princeton LJniv. Press, Princeton, 1974.

The Epic of Gılgamesh, çev. N. K. Sandars, New York, Viking Penguin, Ed. James B. Pritchard, Ek'li 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

Gügamesh. çev. John Gardner ve John Maİer, Knopt, New York, 1984.

"Gilgamesh and the Land of the Living", çev. Samuel Noah Kramer, *Ancient Near Eastern Tcxts Relating to the Old Testament,* (der.) James B. Pritchard, Ekli 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

Gügamesh, A New Rendering in English Verse, çev. David Ferry, Farrar, Straus, New York, 1992.

Gilgamesh, A Verse Narrativc, çev. Herbert Mason, New American Library, New York, 1972.

Gilgamesh the King, An Epic Tak, çev. Robert Silverberg, Arbor House, New York, 1984.

Heidel. Alexander, *Babylonian Gcnesis,* 2. basım, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1966.

. *Gilgamesh Epic and Old Testament Paralkls,* Univ. of Chicago

Press, Chicago, 1963.

Jacobsen, Thorkild, *The Trcasures of Darkness, A History of Mesopotamian Reiigion,* Yale Univ. Press, New Haven, 1976.

Kramer, Samuel Noah, *History Begins at Sümer,* Univ. of Pennsylvania Press, Phitadelphia, 1981.

, Sıımerians, Their History, Culture, and Chararter, Univ. of Chica-
go Press, Chicago, 1971.

, (der.), *Mythologies of the Ancient World,* Doubieday/Anchor,

New York, 1961.

Monfel, Pierre, *Everyday Life in Egypl in the Days of Ramesses ihe Grcnt,*

Univ. of Pennsylvania Press, Phitadelphia, 1981. *Myths {rom Mesopofnmia,* çev. Stephanie Dalley, Oxford Univ. Press,

NewYork, 1991.

Oppenheim, A. Leo, *Letters from Mesopotamia*, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1967.

Pritchard, James B. (der.), *The Aıtcknt Near East,* c. I, Princeton Univ. Press, Princeton, 1958.

"The Telepinus Myth". çev. Albrecht Goetze, *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament,* (der.) James B. Pritchard, Ek li 3. basım, Princeton Univ. Press, Princeton, 1974.

Tigay, Jeffrey H., *The Evoluiion of the Gilgamesh Epic,* Univ. of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1982.

KUZEY AVRUPA

Branston, Brian, *Gods of the North,* Thames and Hudson, New York, 1980.

Crossley-Holland, Kevin, *The Norse Myths*, Pantheon, New York, 1981. Dumezil, Georges, *Gods of the Ancient Northmen,* Univ. of California

Press, Berkeley, 1974. *The Elder Edda, A Selection,* çev. Paul B. Taylor ve W. H. Auden, Ran-

dom House, New York, 1969. *Poems of the Elder Edda,* çev. Patricia Terry, gözden geçirilmiş basımı,

Univ. of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1990. Jackson, W. T. H., *Hero and King,* Columbia Univ. Press, New York,1986.

, *The Literatüre of the Middle Ages*, Columbia Univ. Press, New York, 1962.

The Nibclungenlied, çev. Arthur Thomas Hatto, Viking Penguin, New York, 1975.

The Nibehmgcnlied, çev. Helen M. Mustard, Random House, New York, 1963.

The Song of the Nibehtngs, çev. Frank G. Ryder, VVayne State Univ. Press, Detroit, 1969.

The Poetic Edda, c. 1, Heroic Poems. çev. Ursula Dronke, Oxford Univ. Press, New York, 1969.

The Poetic Edda, çev. Lee M. Hollander, gözden geçirilmiş basımı, Univ. ofTexas Press, Austin, 1987.

The Saga of the Volsungs, *Together with Excerpts from the Norıagests-thatlr and Tlırec Chapters fıvın the Prose Edda*, çev. George K. Ander-son, Univ. of Delavvare Press, Nevvark, 1982.

The Saga of the Volsungs, *The Norse Epic of Sigurd the Dragon Slayer,* çev, Jesse L. Byock. Univ. of California Press, Berkeley, 1990.

The Saga of the Volsungs; The Saga ofRagnar Lodbrok Together with The Lay of Kraka, çev, Margaret Schlauch, A MS, New York, 1978, Ameri-can-Scandinavîan Foundation/Norton, New York, 1930 tıpkıbasımı.

Sigurd Ihe Dragon-Slayer, A Faroese Ballad-Cycie, çev. E. M. Smith-Dampier, Kraus, New York, 1969, Basil BlackvveİI, Oxford, 1934 tıpkıbasımı.

Volsunga Saga, The Story of the Volsungs and Niblıngs, çev. VVilliam Morris. Collier Books, New York, 1971.

BRİTANYA ADALARI

Alcock, Leslie, *Arthur's Britain. History andArchneology,* A.D. 367-634.

Viking Penguin, New York, 1977. *(Alliterative) Morte Arthure*, (der.) John Finlayson, Northwestern Univ.

Press, Evanston, 1971. *The Alliterative Morte Arthure, The Ozvl and the NİghtİngaIe, and Five Ot-*

her Middle Engltsh Poems, çev. John Gardner, Southern Illinois

Univ. Press, Carbondale, 1979. Ashe, Geoffrey and Debrett's Peerage, *The Discovery of King Arthur,*

Henry Holt, New York, 1987.
, King Arthur, The Dream of the Golden Age, Thames Hudson,

New York, 1990.

, (der.?, *The Qııest for Arthur's Britain,* Acadenty Chicago, Chicago, 1988.

Barber, Richard (der.), *Athurian Legends, An lllustrated Anthology,* Lıttle-

field Adams, Totowa, 1979. Benson, Larry D., *Malory's Morte D'Arthur,* Harvard Univ, Press.

Cambridge, 1976.

Beoıvulf, çev. VVilliam Alfred, *Medieval Epics,* Random House, New York, 1963.

Beoıvulf, A Dual-Language Edition, çev. Howell D. Chickering, Jr., Anc-

hor/Doubleday, New York, 1977. *Beoıvulf and the Finnesbtırh Fragment.* çev. Clarence Griffin Child, Houghlon Mifflin, Boston, 1904. *Beoıvulf, The Oldest English Epic*, çev. Charles W. Kennedy, Osford

Univ. Press, New York. 1977. *Beoıvulf,* çev. Marijane Osborn, Univ. of California Press, Berkeley,1983.

Beoıvulf, çev. Burton Raffel, Univ. of Massachuselts Press, Amherst, 1971.

Brengle, Richard L. (der.), *Arthur King of Britain, History, Chroniclc, Romance and Criticism,* Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1964.

Bmce-Mitford, Rupert, *Asvecls of Anglo-Saxon Archacology, Suttmı Hoo mıd Other Discovcries,* Harper's Magazine/Harper & Row, New York, 1974.

Chadwick, Nora, *Celts,* Viking Penguin, New York, 1971. Chrötien de Troyes, *Arthuıian Romances,* çev. W. W. Comfort, Dutton, New York, 1975.

, *Arthurian Romances,* çev. VVilliam W. Kibler, Viking Penguin,New York, 1991.

, *The Compiete Romances,* çev. David Staines, Indiana Univ. Press,

Bloomington, 1993. *From Cameiol to joyous Guard, The Old French La Mort le Rot Artu,* çev. J.

Neale Carman, Univ. Press of Kansas, Lavvrence, 1974. Geoffrey of Monmouth, *The History of the Kings of Britain,* çev. Levvis

Thorpe, Folio Society, Londra, 1974. Irving, Edvvard B., Jr., *Introdıtction to Beoıutdf,* Prentice-HalI, Englevvood

Cliffs, 1%9.

, *A Reading of Beoıvulf,* Yale Univ. Press, New Haven, 1969.

Jackson, W. T. H„ *Hero and King,* Columbia Univ. Press, New York, 1986.

—, *The Literatüre of the Middle Ages,* Columbia Univ. Press, NewYork, 1962.

Kiernan, Kevin S., *Beoıvulf and the Beoıvulf Manuscript,* Rutgers Univ. Press, New Brunsvvick, 1981.

Layamon's Arthur, *The Arthurinn Section of Layamon 's Brüt,* çev. W. R. J. Barron ve S. C. VVeinberg, Univ. of Texas Press, Austin, 1989.

MacCulloch, J. A., *Celtic Mythology,* Dorset, New York, 1992.

Malory, Sir Thomas, *Le Morte D'Arthur,* Univ. of California Press, Berkeley, 1983, Caxton, Londra, 1485 hpkıbasımı.

, *Le Morte D Arthur,* Viking Penguin, New York, 1983.

, *Le Morte D'Arthur,* (der.) R. M. Lumiansky, Scribner's, NewYork, 1982.

Morris, John, *The Agc of Arthur, A History of the British Isies from 350 to*

650, Scribner's, New York, 1973. Nicholsan, Levvis E. (der.), *An Anthology of Beoıvulf Criticism,* Univ. of

Nötre Dame Press, South Bend, 1963. Ogilvy, J. ü. A. ve Donald C. Baker, *Reading Beoıvulf, An Introdıtction to*

the Poem, İts Bacvkground, and İts Style, Univ. of Oklahoma Press,

Norman, 1986.

Owen, Gale R., *Rites and Religions of the Anglo-Saxons,* Dorset, New York, 1985.

Renoir, Alain, "Beovvulf, A ContextuaI Introduction to its Contents and Techniques", *Heroic Epic and Saga, An Introduction to the World's Great Folk Epics,* (der.) Felix J. Oinas, Indiana Univ. Press, Bloomington, 1978.

Rolleston, Thomas VVilliam, *Celtic Myths and Legends,* Dover, New York, 1990, *Myths and Legends of the Celtic Race'in* tıpkıbasımı, gözden geçirilmiş basım, Harrap, Londra, 1917.

Ross, James Bruce ve Mary Martin McLaughlin (der.), *The Portable Medieval Readcr,* Viking, New York, 1977.

Rutherford, Ward, *Celtic Mythology, The Natıtre and Influcnce of Celtic Myth —from Druidism to Arthurian Legend,* Slerling, New York, 1988.

Sjoestedt, Marie-Louise, *Gods and Heroes of the Celts,* çev. Myles Dillon,

Turtle Island Foundation, Berkeley, 1982. Squire, Charles, *Celtic Myth and Legend,* Hollyıvood, Kaliforniya, New-

castle, 1975, *The Mythology of the. British Islands'ın* tıpkıbasımı,

Gresham, Londra, 19-? Wace and Layamon, *Arthurian Chronicles,* çev. Eugene Mason, Dutton,

New York, 1976.

UZAKDOĞU VE PASİFİK ADALARI

AJpers, Antony, *Maori Myths and Tribal Legends,* Auckland, Longman

Paul, Yeni Zelanda, 1982. Beckvvith, Martha, *Haıvaiian Mythology,* Univ. of Hawaii Press, Honolu-

lu, 1977.

Bodde, Derk, "Myths of Ancient China", *Mythologies of the Ancient Wor!d,* (der.) Samuel Noah Kramer, Anchor/Doubleday, New York, 1961.

Christie, Anthony. *Chinese Mythology,* Nevvnes/Hamlyn, Feltham, Eng.,1983.

Classical Chinese Myths, (der. ve çev.) Jan VValls ve Yvonne VValls, Joint, -Hong Kong, 1984.

Classical Hindu Mythology, A Reader in the Sanskrit Puranas, (der. ve çev.) Cornelia Dimmitt ve J. A. B„ Van Buitenen, Temple Univ. Press, Philadelphia, 1978.

Colum, Padraic, *Legends of Haroaii,* Yale Univ. Press, New Haven, 1987,

Coomarasvvamy, *Ananda K. and the Sister Nivedita, Myths of the Hindıısand Buddhists,* Dover, New York, 1967, Harrap, Londra, 1913 tıpkıbasımı.

Davis F. Hadiand, *Myths and Legends of lapan,* Graham Brash, Singapu-

re, 1989,1913 tıpkıbasımı. Gray, J. E. B„ *Indian Tales and Legends,* Oxford Univ. Press, New York,

1989.

Grey, Siı George, *Polynesian Mythology and Ancient Traditional History,*

H. Brett, Auckland Yeni Zelanda, 1885. *Hindu Myths,* çev. VVendy Doniger OTIaherty, Viking Penguin, Ne w

York, 1975,

Ions, Veronica, *Indian Mythology,* Bedrick, New York, 1984. Kalakaua, King David, *The Legends and Myths of Haumii*, Mutual, Hono-lulu, 1990, VVebster, New York, 1888 tıpkıbasımı.

Koian Utnnnni, çev. John Batchelor, *Trans nclions of the Asiatic Society of Jnpatı* İS, Bol. 1, Nisan 1890.

Mackenzie, Donald A., *Myths of China and lapan,* Gresham, N. D., Londra.

Nihangi, Chronicles of japanfrom the Eartiest Times to A. D., 697. çev. W.

G. Aston, Tuttle, Rutland, 1980. Piggott, Juliet, *fapanese Mythology*, Bedrick, New York, 1983. *The Ramayana*, (der. ve çev). VVilliam Buck, Univ of California Press,

Berkeley, 1976.

The Ramayana and the Mahabharata, (der. ve çev.) Romesh Dult, Dutton, Nevv York, 1972.

The Ramayana of Kampan, The Foresl Book of, çev. George L. Hart ve Hank Heifetz, Univ. of California Press, Berkeley, 1988.

SanrJers, Tao Tao Liu, *Dragons, Gods, and Spirifs from Chinese Mythology,* Schocken, Nevv York, 1983.

Songs of Gods, Songs of Humans, The Epic Traditıon of the Aimt, çev, Donald L. Philippi, Princeton Univ, Press. Princeton, 1979.

VVerner, Edvvard T. C*, Ancient Tales and Folklore of China*, Londra, Bracken, 1986, *Myths and Legends of China,* Harrap, Londra, 1922 tıpkıbasımı.

VVestervelt, VVilliam Drake, *Legends of Ma-ui, A Demi-god of Polyncsia.*

nnd His Mother Hina, N. P., Honoİulu, 1910.
, Myths and Legends of Hawati, (der.) A. Grove Day, Mutual, Ho-

nolulu, 1987.

West Lake. A Collection of Folktales, (der. ve çev.) Jan VValls ve Yvonne

VValls, Joint, Hong Kong, 1980. *Wcst Lake, Folklor Tales,* (der. ve çev.) Wang Hau-iming, Foreign Langu-

ages, Beijing, 1982. Zimmer, Heinrich, *Myths and Symbols in Indian Art and Civihzatton.*

(der.) Joseph Campbell, Princeton Univ. Press, Princeton, 1992.

AFRİKA

Abrahams, Roger D., *African Folktales* (Includes Gassire's Lute and Mvvindo), Pantheon, Nevv York, 1983.

Ames, David, "Lion of Manding: A VVolof Epic", *A Treasury of African Folklore,* (der.) Harold Courlander. Crovvn, New York, 1977.

Biebuyck, Daniel, "The African Heroic Epic". *Heroic Epic nnd Saga: An ulnlroduclkm to the Wor!d's Greal Folk Epıcs,* Ed. Pelix J. Oinas, Indiana Univ. Press, Bloomington, 1978

, Hero and Chief. Epk Literatüre from the Banyanga, Univ. of California Press, Berkeley, 1971.

, "The Mvvindo Epic (Nyanga)", *A Treasury af African Folklore,*

(der.) Harold Courlander, Crovvn, New York, 1975.

ve Kohombo C. Mateene, *The Mıoindo Epic from the Bnnyanga,*

Univ. of California Press, Berkeley, 1971.

Cavendish, Richard (der.), *Legends of the W$_0$rtd,* Orbis, Londra, 1982.

, (der.), *Mytltology: An Ulttstraled Encyclopeditı,* Orbis, Londra, 1980.

Courlander, Harold, *A Master of the Forge,* Crovvn, Nevv York, 1983.

, *Tnies of Yoruba Gods and Heroes,* Crovvn, New York, 1982.

, *A Treasury of African Folklore.* Crown, Nevv York, 1977.

, Ousmane Sako ile birlikte, *The Heart of tlıe Hgoni, Heroes of the*

African Kingdom of Segıı, Crovvn, Nevv York, 1982.

De Civrieux, Marc, *Watunna, An Orinoco Creation Cyde,* (der. ve çev.) David M. Guss, North Point, San Francisco, 1980.

Frobenius, Leove Douglas C. Fo\, *African Genesis,* Turtle [sland Foundation, Berkeley, 1983, Stackpole, Nevv York, 1937 tıpkıbasımı.

, *"Gassire's Lıılc", Teehnieinns of the Sacrcd, A Rnnge of Poetries*

from Africa, America, Asia, Europe & Oceania, (der.) Jerome Rothen-berg, gözden geçirilmiş basım, Univ. of California Press, Berkeley, 1985.

Herskovits, *Melville and Frances Herskoviis,* Dahomean Narrative, Nort-

hvvestern Univ. Press, Evanston, 1958. Innes, Gordon, *Sunjata: Three Mandinka Versions,* School of Oriental and

African Studies, Londra. 1974. Niane, D. T. Sundiata, *An Epic of Old Mali,* çev. G. D. Pickett, Longman,

Essex, Eng, 1986.

Okpewho, Isidore, *The Epic in Africa: Totonrd a Poetics of the Oral Perfor-*

mance, Columbia Univ. Press, Nevv York, 1979. Parrinder, Geoffrey, *African Mythology,* Bedrick, New York, 1991. Radin, Paul (der.), *African Folktales,* Schocken, New York, 1983. Rothenberg, Jerome (der.), *Technicians of the Sacrcd: A Range of Poetries*

from Africa, America, Asia, Europe and Oceania, gör.den geçirilmiş

basım, Univ. of California Press, Berkeley, 1985. Soyİnka, VVole, *Myth, Literatüre and the African* VVorfd, Cambridge Univ,

Press, Nevv York. 1979.

AMERİKA

Anaya, Rudolfo A-, *Lord of the Daum: The Legend of Quetza!coaltl,* Univ. of Neıv Me\ico Press, Albuqırerque, 1987.

Benedict, Ruth, *Zum Mythology, 2* c, AMS, Nevv York, 1969, 1935 tıpkıbasımı.

Betanzos, Juan de, *"Suma* y *Narracion de* fos *Incas, Cited in Harold Osbor-ne, South American Mythology,* Hamlyn, Londra, 1968.

Bierhorst, John, *History and Mythology of the Aztecs: The Codex Chİmal}x>-poca (Annalys of Cıınahtitian nnd Legend of the Suns>.* Univ. of Arizona Press, Tucson, 1992.

, The Hungry YJoman: Myths and Legends of the Azlecs, Morrovv, Nevv

York, 1984.

, The Mithology of Mexico and Central America, Morrovv, Nevv York,

1988.

, Cnnteres Mexicanos, Songs of the Azlecs, Stanford Univ. Press, Palo

Alto, 1985.

, (der.), *Four Mastenvorks of American Indian Literatüre,* Univ. of Ari-zona Press, Tucson, 1984.

, (der.), *Myths and Tales of the American Indians,* Univ. of New Mexi-

co Press, Albuquerque, 1992, *The Red Swan: Myths and Tales of tlıe American Indians'ın* tıpkıpasımı, Tartar Straıls, Neıv York, 1976.

Boas, Franz, "The Central Eskimo". *Sivlh Annual Revorl of the Bureau of American Etltnology, 1884-1885,* Government Printing Office, Washington, DE, 1888.

, "Tsimshian Mythology", *Thirty-First Annual Report of the Bureau of*

American Ethnology, 1909-1910, Government Printing Office, Washington, DE, 1916.

, "Tsimshian Texts." *Bureau of Ama kan Ethnology Buttelin 27,* Go-vernment Printing Office, Washington, DE, 1916.

, Brundage, Burr Cartvvright, *The Lif Ih Sun: Aztec Gods, Aztec VJorid,*

Univb ofTexas Press, Austin, 1979.

Bunzel, Ruth, *Zuni Texts,* A MS, Nevv York*, 1973,1933 tıpkıbasımı.

Burland, Cottie, *North American Indian Mythology,* gözden geçirilmiş basım, Bedrick. Nevv York, 1985.

, irene Nıcholson ve Harold Osborne, *Mythology of theAmerkns,*

Hamilyn, Londra, 1970.

Casvvell, Helen, *Shadoıos from the Singing House; Eskimo Folk Tales,* Tutt-le, Tokyo, 1973.

Cahendish, Richard (der.), *Legends of the World,* Orbis, Londra, 1982.

, (der.), *Mythology: An Illustrated Eneytclopedia,* Orbis, Londra, 1980.

Cieza de Le6n, Pedro de. *"Second Pnrt of the Chronicle of Peru "* Harold Osborne'ıın içinde, *South American Mythology.* Hamlyn, Londra, 1968 (Sonra?, Hakluyt Society, No. 68, Londra, 1883).

—, *"The Travels of Pedro de Cicin de Leon, Contained in the First I'arl of His Chronicle of Peru, AD 1532-1550",* Harold Osborne'un içinde, *South American Mythology,* Hamlyn, Londra, 1968 (Source, Hakluyt Society. No. 33, Londra, 1864).

Clark, Ella Elizabeth, *Indian Legends from Ihe northern P,ockıcs,* Univ. of Oklahoma Press, Norman, 198P.

, *Indian Legends of Canada,* McClelland & Stewart, Toronto, 1991.

, *Indian Legends of the Pacific Nortlnvest,* Univ. of California Press,

Berkeley, 1953.

Coffin, Thristram (der.), *Indian Tales of North America,* American Folklore Society, Philadelphia, 1961.

Curtin, Jeremiafı, *Seneca Indian Myths,* Dutton, Nevv York, 1923.

ve J. N. B. Hevvitt, "Seneca Myths and Fictions", *Thirty-Second*

Annual Report of the Bureau of American Ethnology. Government Printrng Office, Washington, DE, 1918.

Cusick, David, *Skctchesof Ancient History of the SixNatıons: A Tn/e of the Foundation of the Great hiand, Nozv North America, The Tıoo Infants Bor», nnd the Creation of the UnhKrse,* Levvislon, Nevv York, 1827. Ellen Russell fcmerson'un içinde, *indimi Myths or Legends: Traditi-ons and Syınbols of the Aborigincs of America,* Ross & Haines, Minne-apolis. 1965.

Edmonds, Margot ve Ella Elizabeth Clark, *Voices of the VVİnds. Nntive*

American Legends, Facts on File, Nevv York, 1989. Emerson, Ellen Russell, *Indian Myths or Legends: Traditions and Syınbols*

of the Aborigincs of America, Ross Haines, Mirtneapolis, 1%5. 1884

tıpkıbasımı.

Erdoes, Richard ve Alfonso Ortiz (der.), *American Indian Myths nnd Legends,* Pantheon, Nevv York, 1985.

Feldmann, Susan (der.), *The Storytclling Stone: Myths and Tales of the American Indians,* Dell, Nevv York, 1971.

Garcilaso, Inca de la Vega, *The incas (Royal Commentaries of the Incas, 1609),* (der.) Alam Gheerbrant, çev. Mana Jolas, Avon, New York, 1964.

, Royal Commentaries of the Incas, Emir Rodriguez Monepal'in

içinde, *The Borzoi Anthology of Latin American Literatüre: From the Time of Cotınn Rodriguez Monegnl. The Borzoi Anthology of Latin American Literatüre: From the Time of Columıs to the Tıventieth Ceıı-lıry, c.* 1, Knopf, Nevv York, 1983.

, Royal Commentaries of the Incas, (Spain, 1609) Harold Osbor-
ne'un içinde, *South American Mythology,* Hamlyn, Londra, 1968.

Gilpİn, Laura, Tiıe *Endıtring Navaho,* Univ. of Tevas Press. Austin, 1987.

Goodchild, Peter (der.), *The Rnven Tales: Traditional Storics of Natıvc Peoples,* Chicago Revievv, Chicago, 1991.

Grinnell, George Bird, *By Cheycnne Cnmpfires,* Univ. of Nebraska Press, Lincoln, 1971, Yale Univ. Press, New Haven, 1926 tıpkıbasımı.

Hale, Horatio, "Huron Folk-Lore", *journal of American Folklore,* 1, American Folk-Lore Society/Houghton Mifflin, Boston, 1888.

Haviland, Virginİa (der.), *The Faber Book of North American Legends,* Faber & Faber, Boston, 1979.

Hevvitt, J. N. B., "Introduction to Seneca Fiction, Legends, and Myths", *Thİrty-Fifth Annual Report of the Bureau of American Ethnology, 19101911,* Government Printing Office, Washington, DE, 1918.

"Histoyre du Mechique" ("History of Mexico"), çev. Andre Thevet, *}o-urnal of the Society of Amencanistes,* Paris, 1905.

Josephy, Alvin M., Jr., *The Indian Hentage of America,* Houghton Mifflin, Boston, 1991.

Klah, Hasteen, *Navajo Creation Myth: The Story ofEmergence,* AMS, Nevv

York, 1976,1942 tıpkıbasımı. Leland, Charles G. Algonquin Legends, Dover, Nevv York, 1992, *The*

Algonauin Legends of Neıe England: or, Myths and Folk Lore of the

Micmac, Passmaquoddy, and Penobscot Tribes, Houghton Mifflin,

Boston, 1884 tıpkıbasımı. Macfarlan, Allan A. (der.), *American Indian Legends,* Heritage, New

York, 1968.

Marriott, Alice ve Carol K. Rachlin, *American Indian Mythology,* Cro-

well, Nevv York, 1968. Matthevvs, Washington, "Navajo Legends", *Memoirs of the American*

Folk-Lore Society, c. V, American Folk-Lore Society/Houghton

Mifflin, Boston, 1897. Monegal, Emir Rodriguez (der.), *The Borzoi Anthology of Latin American*

Literatüre: From the Time of Cotumbus to tlıe Tzoentieth Century, c. 1,

Knopf, Nevv York, 1983. Mullett, G. M., *Spider YJoman Stories: Legends of the Hopi Indians,* Univ.

of Arizona Press, Tucson, 1979. Nevvcomb, Franc Johnson, *Navaho Folk Tales,* Univ. of New Mexico

Press, AIbuquerque, 1991. Nicholson, irene, *Mexican and Central American Mythology,* Bedrick,

New York, 1983.

Norman, Hovvard (der.), *Northern Tales: Traditional Stories of Eskimo and*

Indian Peoples, Pantheon Books, Nevv York, 1990. Osborne, Harold, *South American Mythology,* Bedrick, Nevv York, 1986. Popol Vuh, *The Definitive Editİon of the Mayan Book of the Dazım of Life*

and the Glories of Gods and Kings, çev. Dennis Tedlock, Simon &

Schuster, New York, 1985. Popol Vuh, *The Sacred Book of the Ancient Quiche Maya,* çev. Delia Goetz

ve Sylvanus G. Morley, Univ. of Oklahoma Press, Norman, 1983. Popoi Vuh, *The Sacred Book of the Ancient Quİche Maya,* çev. Adrian Re-

cinos, Univ. of Oklahoma Press, Norman, 1950.

Rachlan, Carol K. ve Alice Marriott, *Plains Indian Mythology,* NAL-

Dutton, New York, 1977. Rand, Silas T-, *Legends of the Micmacs,* Longmans, Green, Nevv York,

1984.

Riviere, Peter, *Marriage among the Trio: A Principle ofSocial Organİzation,* Clarendon, Oxford, 1969.

Roe, Peter G., *The Cosmic Zygote: Cosmology in the Amazon Basin,* Rutgers Univ. Press, Nevv Brunswick, 1982.

Sahagun, Bernardino de, *Florentine Codex: General History of the Things of Ncw Spain,* (der.) Aıthıır]. O. Anderson ve Charles E. Dibble, School of American Research/Univ. of Utah Press, Santa Fe, 19501982.

Simms, Stephen Chapman, "Traditions of the Crovvs", *Field Museum Anthropological Series,* c. 2, Chicago, 1903.

Stevenson, Matilda Coxe, "The Zuni Indians", *Tmenty-Third Annual Report of the Bureau of American Ethnology,* 1901-1902, Government Printing Office, Washington, DE, 1904.

Svvanton, John Reed, "Haida Texts and Mytiıs", *Bureau of American Ethnology Bulletin* 29, Government Printing Office, Washington, DE, 1905.

, "Tlingit Myths and Texts", *Bureau of American Ethnology Bulletin*

39, Government Printing Office, Washington, DE, 1909.

Thompson, Sıith (der.), *Tales of the North American Indians,* Indiana Univ. Press, Bloomington, 1966, 1929 tıpkıbasımı.

Underhİll, Ruth M., *Red Man's America,* Univ. of Chicago Press, Chicago, 1971.

Vaideıomar, Abraham, *Our Chiidren of the Sun: A Süite ofEight inca Legends,* Southern Illinois Univ. Press, Carbondale, 1968.

Walker, James R., *Lakota Myth,* Ed. Elaine A. Jahner, Univ. of Nebraska Press, Lincoln, 1983.

Wherry, Joseph H., *Indian Masks & Myths of the West,* Bonanza Crovvn, Nevv York, 1969.

Whitehead, Ruth Holmes, *Stories from the Six Worlds: Micmac Legends,*

N. S., Nimbus, Halifax, 1988. Zolbrod, Paul G. Dine Bahane, *The Navajo Creation Story,* Univ. of Nevv

Mexico Press, Albuquerque, 1988.

GENEL MİTOLOJİ

Bachofen, J. J. Myth, *Religion and Mother Right,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1967.

Bonnefoy, Yves, *Mythologies, 2* c, (der.) Wendy Doniger, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1991.

Burrovvs, David, Frederick Lapides ve John Shawcross, *Myths and Motife in Literatüre,* Free Press, New York, 1973.

Buttervvorth, E. A. S., *Some Traces of the Pre-Olympinn Wor!d in Greek Literatüre and Myth,* De Gruyter, Berlin, 1966.

Campbell, Joseph, *The Masks of God,* 4 c, Viking Penguin, Nevv York, 1991.

Downing, Christine, *The Goddess, Mythological hnages of the Teminine,* Crossroads, Nevv York, 1984.

Dundes, Alan (der.), *The Fİood Myth,* Univ. of California Press, Berkeley, 1988.

, Sacred hlarralive, Readings in the Theory of Myth, Univ. of California

Press, Berkeley, 1984. Eliade, Mircea, *Myths, Rites, Symbois, 2* c, (der.) VVendelt C. Beane ve

William G. Dotz, Harper, New York, 1976. Feder, Lillian, *Ancient Myth in Modern Poetry,* Princeton Univ. Press,

Princeton, 1972.

Frazer, Sir James George, *The Golden Bough, The Roots of Religİon and Folklore,* Avenel / Crovvn, Nevv York, 1981, *The Golden Bough, A Study in Comparative Religİon, 2* c, Macmillan, Londra, 1890 tıpkıbasımı.

Freud, Sigmund, *Totem and Taboo,* çev. James Strachey, Routledge &

Keegan Paul, Nevv York, 1950. Frye, Northrop, *Anatomy of Criticism,* Atheneum, Nevv York, 1968. Gaster, Theodor (der.), *The New Golden Bough, A Neıu Abridgment of the*

Classic Work bu Sir James George Frazer, Phillips, Nevv York, 1972. Gimbutas, Marija, *Goddesses and Gods of Old Europe, 7000-3500 B.C.:*

Myths, Legends, and Cult Images, gözden geçirilmiş basım, Univ. of

California Press, Berkeley, 1982. ——*Language of the Goddess,* Harper, San Francisco, 1991. Graves, Robert, *The White Goddess,* gözden geçirilmiş basım, Peter

Smith, Magnolia, MA, 1983. Harrison, Jane Ellen, *Prolegomena to the Study of Greek Religİon,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1976,1922 tıpkıbasımı. ———, *Themis, A Study of the Social Origins of Greek Religİon,* Peter

Smith, Gloucester, MA, 1974, Cambridge Univ. Press, Cambridge,

1912 hpkıbasımı.

Highet, Gİlbert, *The Classical Tradition, Greek and Roman İnfluences on Western Literatüre,* Oxford Univ. Press, New York, 1949.

Jung, Cari G., *The Archetypes and The Collective Unconscious,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1969.

Kırk, G. S. Myth, *Us Meaning and Functions in Ancient and Uther Cultu-*

res, Univ. of California Press, Berkeley, 1970. Leach, Maria (der.), *Funk & Wagnali's Standard Dictionary of Folklore,*

Mythology, and Legend, Harper, San Francisco, 1984. Levi-Strauss, Claude. *Introduction to a Science of Mythology, 2* c, çev.

John VVeightman ve Doreen VVeightman, Univ. of Chicago Press,

Chicago, 1983.

, Myth and Meaning, Schocken, Nevv York, 1987.

, Mythologiaues, c. 3 ve 4, çev, John VVeightman ve Doreen VVe-ightman, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1990.
, Structural Anthropology, c. 1, çev. Claire Jacobson ve Brooke

Grundfest Schoepf, Basic Books, Nevv York, 1974. Middleton, John (der.), *Myth & Cosmos, Readings in Mythology and*

Symbolism, Univ. of Texas Press, Austin, 1976. Miller, James E., Jr. (der.), *Myth and Method,* Univ. of Nebraska Press,

Lincoln, 1960.

Murray, Henry A. (der.), *Myth and Myth-making,* Beacon, Boston, 1968.

Neumann, Erich, *The Great Mother, An Analysis of the Archetype,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1964.

Olson, Alan M. (der.), *Myth, Symbol and Reality,* Univ. of Nötre Dame Press, South Bend, 1980.

Porter, Thomas E., *Myth and Modern American Drama,* VVayne State Univ. Press, Detroit, 1969.

Puhvel, Jaan, *Comparative Mythology,* Johns Hopkins Univ. Press, Baltimore, 1989.

Radin, Paul, *Primitive Man as Philosopher,* gözden geçirilmiş basım, Dover, Nevv York, 1957.

, Primitive Religİon, İts Nature and Origin, Dover, New York,

1937.

Raglan, FttzRoy, *The Hero, A Study in Tradition, Myth, and Drama,* Nevv American Library, New York, 1979.

Rank, Otto, FitzRoy Raglan ve Alan Dundes. *In Quest of the Hero,* Princeton Univ. Press, Princeton, 1990.

Rothenberg, Jerome (der.), *Technicians of the Sacred, A Rnnge of Poetries from Africa, America, Asia, Europe, and Oceania,* gözden geçirilmiş basım, Univ, of California Press, Berkeley, 1985.

Sebeok, Thomas, *Myth, A Symposium,* Indiana Univ. Press, Blooming-ton, 1972,

Segnec, Jean, *The Survival of the Pagan Gods, The Mythological Tradition and its Place in Renaissance Humanism and Art,* Princeton Univ, Press, Princeton, 1972.

Slate, Bernice (der.), *Myth and Symbol, Critical Approaches and Applications,* Univ. of Nebraska Press, Lincoln, 1963.

Slochovver, Harry, *Mythopoesis, Mythic Patterns in Liierary Clnssıcs,* VVay-ne State Univ. Press, Detroit, 1970.

Sproul, Barbara C. Primal, *Myths, Creation Myths Aroıtnd the World,* Harper Collins, San Francisco, 1979.

Stone, Merlin, *When God Was a Woman,* Harcourt, Nevv York, 1978.

Vickery, John B., *Myths andTexts, Strategies of Incorporation and Displace-ment,* Louisiana State Univ. Press, Baton Rouge, 1983.

, (der.). *Myth and Literatüre: Çontemporary Theory and Practice,*

Univ. of Nebraska Press, Lincoln. 1969.

Weigle, Marta, *Spiders and Spinsıers: Woand Mytho,* Univ. of New Mexi-co, Native American Stud i es, Albıuquerque, 1992.

Dizin

E

F

S